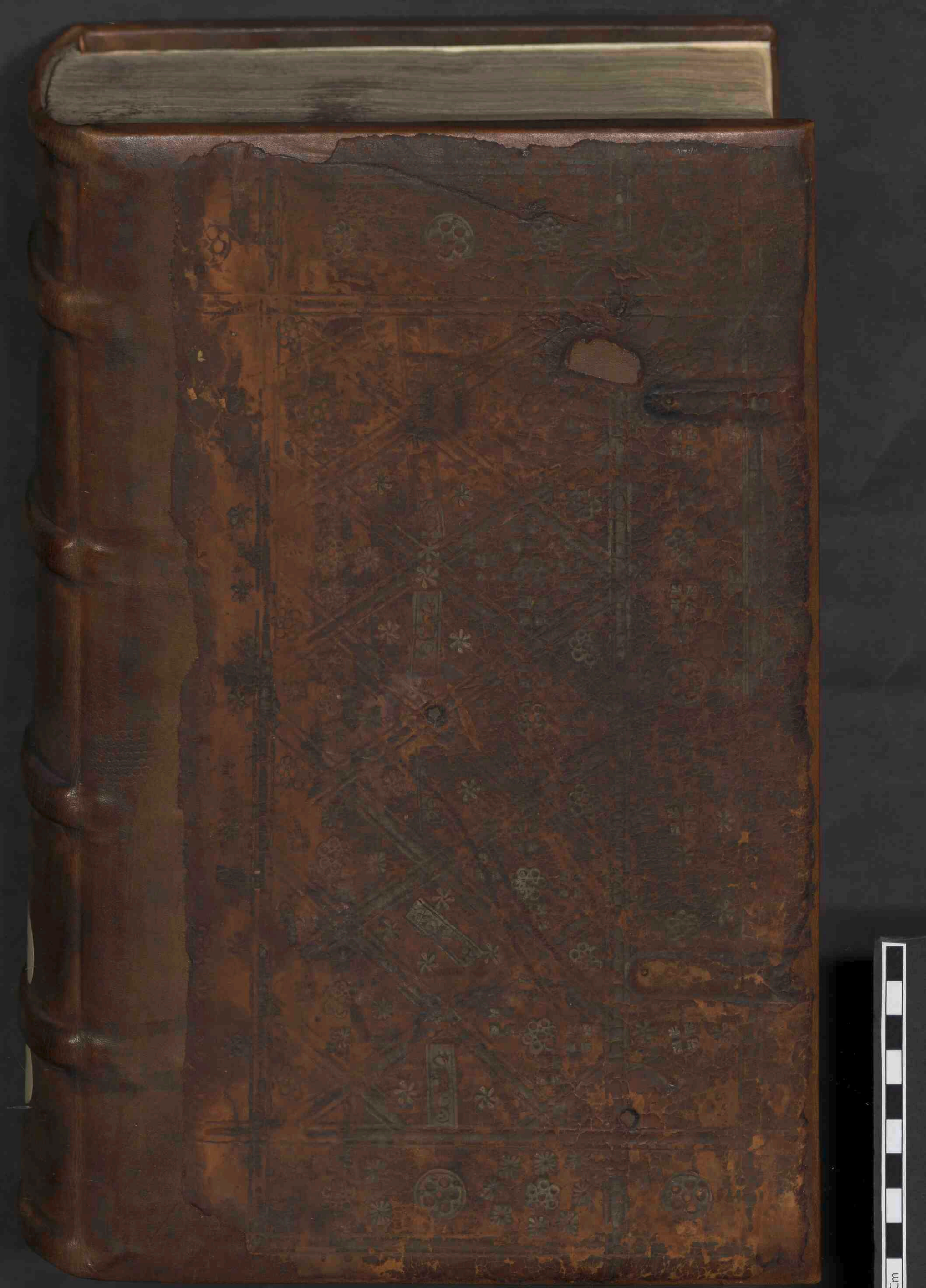
Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Scriptum sanctissimi doctoris Thome Aquinatis: ordinis predicatoru[m]: super tertio libro Sententiaru[m] magistri Petri Lombardi: cum textu singulis distinctionib[us] anteposito.

https://hdl.handle.net/20.500.14918/461923

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

¶ Ad z^am.q.dicēdum:q in hoc sacramēto duo requirunt ex parte recipiētis.s.desideriū ꝺiunctionis ad xp̄m quod facit amor:z reuerētia sacri que ad donū timoris ptinet. p̄mū aut̄ icitat ad frequētationē huius sacri quotidianaz: sed ſm retrahit:vñ si aliqs exp̄imēta'r cognosceret ex q̄ tidiana sumptione feruoꝛē amoris augeri:z reuerētiā nō minui:talis deberet quotidie cōicare:si autez sentiret per quotidianā frequētationē reuerētiā minui:z feruoꝛē non multū augeri:talis deberet iterdū abstinere:vt cum maioꝛi reuerētia z deuotiōe postmodū accederet:vnde q̄tū ad hoc vnusq̄q; relinq̄ēdus est iudicio suo:z hoc est quod Aug.dicit.Dixit q̄spiā nō quotidie accipiēdaz esse eucharistiā:alius affirmat quotidie sumēdā:faciat vnusq̄q; q̄ ſm fidē suā pie credit esse faciēdū:z pbat p exēplū ḡchei z cēturionis:quoꝛ vnus recipit dīm gaudēs:alius dicit: nō sum dignus vt itres sub tectū meū:z vter; mificozdiā ꝺsecut' est.Et per hoc p̄solutio ad obiecta.

¶ Ad z^am.q.dicēdum:q ſm diuersos stat' fideiz diuersus mos de hoc ꝺoleuit.nā in p̄mitiua ecclesia qñ vigebat deuotio maioꝛ ex p̄pingtate passionis xp̄i:z erat maioꝛ ip̄ugnatio ab ifidelib':q; hec mensa aduersus tribulationes ecclesie p̄parat' quotidie cōicādū fidelib' idicebat.vnde Anacle't papa dicit:Peracta ꝺsecratione oēs cōicent qui nolūt ecclesiasticis carere liminib':sic.n.apli statuerunt postmodū idictū fuit vt saltē ter in anno cōicaret:vt dcīs est,ppter solēnitatē illoꝛ diez:sed postmodū artatus est vt saltē semel in āno.s.in pascha cōicent:z ad hoc ēt multi idonei nō iueniunt:z quāuis statutū ecclesie nō liceat p̄rire:tñ ꝛ plures cōicare.vñ Aug.laudat oib' dieb' ꝺficis cōicādū esse:z ita pluries in anno pōt cōicare quis. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū:q agnus paschalis fuit figura huius sacrameti:rōne passionis xp̄i que semel tantū facta est:z ideo semel tm̄ in anno sumebat:sed māna qō fuit figura huius sacri inquātū hoc sacr̄m est cib' fidelium quolibet die sumebat. ¶ Ad z^m dicēdū q ecclesia tpe passionis recolit ipsam passionez ſm se:z ideo semel in anno tm̄ recolit: sed in hoc sacro recolit passio ſm q p ipsam reficimur:z qz tali refectione pluries idigemus:ideo pluries hoc modo recolit dominica passio.

¶ Ad quartā.q.dicēdū.q homo non debet pluries in vna die cōicare:vt saltē q̄tū ad vnā diem repiteť vnitas dīi/ ce passionis:z vt q̄tū ad aliqd reuerentia sacro exhibeat semel sumēdo. ¶ Ad p̄mū g̃ dom:q sacerdos est ꝺsi pso/na publica:z ideo oz q nō solū p se:ſz ēt p;o alys celebꝛet: z ideo necessitate cogēte pōt pluries celebꝛare in die:sed nō est eadem ratio de illis qui non sumūt nisi ratione sui.

¶ Ad secūdum dicēdū:q sunt alia remedia q̄bus peccatum veniale expiari potest:vnde non oportet vt ad ea expianda homo pluries in die cōmunicet.

Ad secūduz sic.p̄cedit.Videť q liceat oīo a cōi/ne cessare:qz nullus teneť nisi ad ea que sunt necessitatis:sed boc sacr̄m vt supra di.8^a.dictum est:nō est necessitatis:g̃ aliqs pōt oīo a sacri sumptiōe cessare. ¶ Ꝺ.qō fit ad reuerētia dei nō est pctm̄:sed aliquis pōt ex reuerētia sacri oīo cessare.g̃ si oīo cesset nō est peccatū. ¶ Ꝺ.Aug.dicit q de sumptione huius sacramenti debet q̄libet facere qō pie credit faciēdū esse.g̃ nō peccat si oīo cesset:z putat hoc esse faciēdū. ¶ Sed Ꝺ est qō Jnno.dicit.Lauēdū est ne si nimiū huius sacri sumptio differať:moꝛtis piculū icurrať.g̃ si oīo cessať est moꝛtiferum. ¶ Ꝺ.statutū est ecclesie vt saltē semel in āno fideles cōmunicēt.ergo qui omnino cessat peccat.

¶ Ulteriꝰ videť q ille q ꝺsecrat possit a cōione cessare:qz vbi est maioꝛ necessitas ibi ſm ordinē debituz charitatis est magis subueniēdū:sed pōt ꝛtingere q postq̄ sacerdos ꝺsecrauerit aliqs ifirmeť ad moꝛtē z istāter petat corpus xp̄i in vltima necessitate ꝺstitut'.ergo eū sit hoc sacr̄m/ ordinatū ad remediū aie nō videť q sacerdos teneat ad hoc q ꝺficiat.

¶ Ꝺ.grauius est pctū pctō supaddere q̄ vnum simplex pctm̄ cōmittere:sed bñs ꝺsciētiā peccati mortalis peccat sumptiōe cessare. ¶ Ꝺ.cōicatio coꝛpis dīi z sanguinis xp̄i sine hac ter debeť oib' mēbꝛis xp̄i:sed alys vať coꝛp' xp̄i sine sanguine.g̃ sacerdos saltē a sumptiōe sanguis abstinere pōt.

¶ Sed Ɔ est.qō dicit de ꝺsecra.di.2^a.cꝛelatū:vbi reprobatur eoꝛ error qui volebāt ꝺsecrare corpus xp̄i non ꝺmerē. ¶ Ꝺ.hoc ideꝛ videť ex verbis dīi qb' ꝺxit hoc cramētum instituēs:Accipite z comedite.

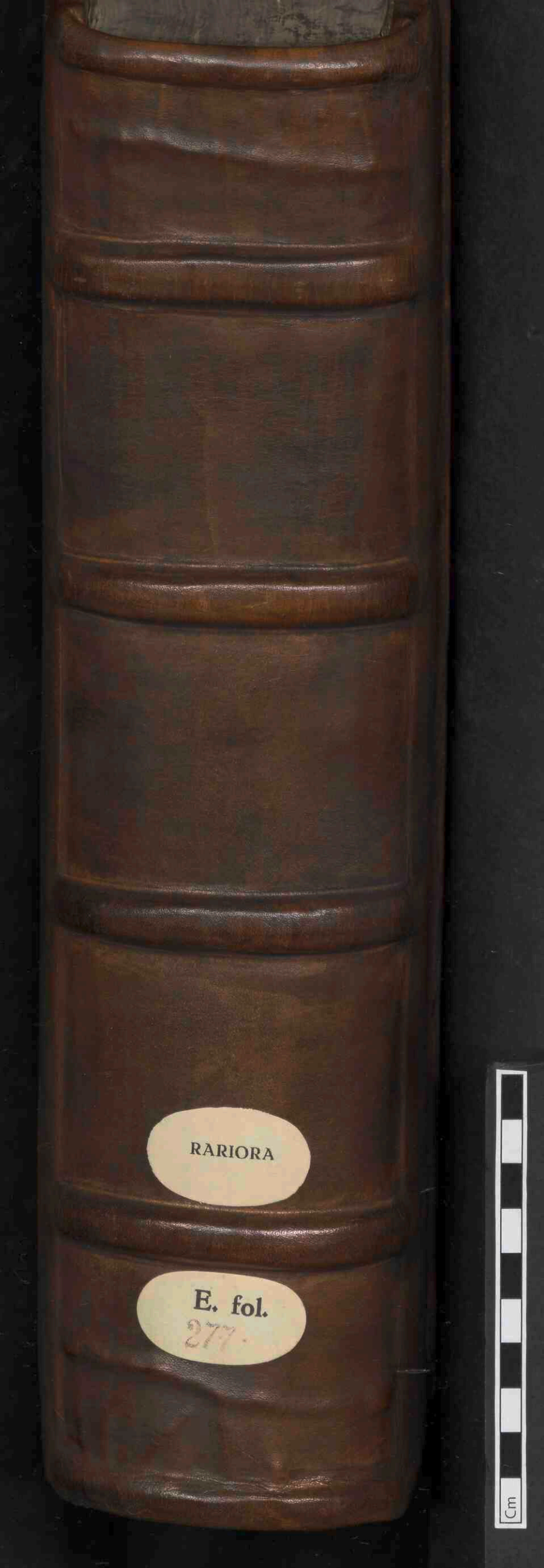
¶ Ulteriꝰ videť q laudabilius sit abstinere ab hoc facto q̄ accedere:qz ad eū maxime p humilitatē appropinquamus:ſz q homo exreuerētia sacri a cōione desistit humilitas est.g̃ hoc vr magis meritoziū z fructuosum q̄ si sumere.¶ Ꝺ.charitatis ve est magis dei gloziā q̄ere:sed dum p̄uiū querere:sed iste q abstinet vr p̄ter gloziā dei facere quā reuereť:q aut̄ sumit p̄ter p̄uiū cōmodi facere:qz fructū sacrū querit.g̃ illud est p̄fectionis charitatis: z ita magis meritoziū. ¶ Sed cōtra:in alys sacris ex hoc licz sacrz accipe melius est accipe q̄ desistere:ſz ꝺ sacrum dignius est alys.ergo multo melius est homini parato accipere q̄ ex reuerētia desistere.

¶ Rndeo ꝺm ad p^am.q.q nulli licz oīo a cōione cessare: qz ecclesia statuit tēpus in quo fideles cōicare debeant qui oīo desistūt efficiunť rei trāsgressionis p̄cepti:instituto aut̄ ecclesie fuit necessaria:qz.n.in quotidiana pugna sumus vita spūalis in nobis euanesceret:nisi aliqd cibus vite sumeremus. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū:q hoc factz de ꝺstitutione p̄ma q̄uis nō fit de necessitate salutis:tñ ex istitutione ecclesie necessariū efficit:z sine hoc cessariū esset nō simplr vt sine quo non esset salus:sed ꝺ suppōne finis:fi.s.homo in vita spirituali firmus p̄sistere vellet. ¶ Ad z^m ꝺm.q reuerētia debita deo in hac sumptiōe cōsistit:q bō nō se nimis diuinis igerat supra suū modū q tur:q bō nō se nimis diuinis igerat supra suū modū q̄ bō oīo se subtrahat:hoc est ꝛemptus z pusillanimitatis.

¶ Ad z^m ꝺm.q vbū Aug.referēdus est ad hoc q quotidie sumať vel nō:nō aut̄ ad ꝺ q oīo gs desistat.

¶ Ad z^m.q.dicēdū:q semp ille q ꝺsecrat ꝺsumere coꝛp' z sanguinē xp̄i:nisi impediať vel p violētia:vel p mortē: vel p ifirmitatē:vl aliqd hꝺcuius rō pōt sumi ex p̄te ipsi/ sacri qō in ipsa sumptione cōplemētū siue significatōis aut cipit:qz vt dicit Aug.dū sanguis in oze fidelium de calice fundit sanguis effusio de latere xp̄i designat:z etiā cōple mentū siue efficacie:qz vltimuz effectū p̄uib' in hoc sumit.vt g̃ sacr̄m fit p̄fectū oz illū q sacr̄m celebrauit cēlare:pōt ēt sumi rō ex p̄te ipsius ꝺsecrātis:quia cū ipse fit alys dispēsator ꝺuinoꝛ:ꝺs p in p̄ticipatōe diuinoꝛ fieri vt dyo.dicit in 3° c^o ec.hierar. ¶ Ad p̄mū g̃ dōm:q in tali casu nō ꝺs q sacerdos cōionē itermittat:sed pōt dare ifirmo petēti ptē hostie ꝺsecrate. ¶ Ad z^m ꝺs.q magis peccaret nō sumēdo:qz sacrilegiū cōmitteret q̄erēs ritum sacroꝛ:nec tñ est ꝓpterus:qz pōt ad deū ꝛuerti z ꝛteri.s tūc sine piculo in tali articulo sumet. ¶ Ad z^m dōm:q p fectio sacri hui' in vtroq; ꝺsistit:vt ex supra dictis ꝓz:ſz sacerdos celebrās q altez tm̄ sumeret impfecte sacrm̄ p/ ageret:vñ reus sacrilegu ſm canones iudicat:de ꝺsecra. di.2^a.c^o cōpim^o.secus est ꝺ alys q nō pficiūt sacrm̄ qz eis subtrahit sanguis,ppter effusionis piculus:vñ z ꝺ cerdos i paraſceue q̄n nō ꝺsecrat coꝛp' sine sāgue sumit.

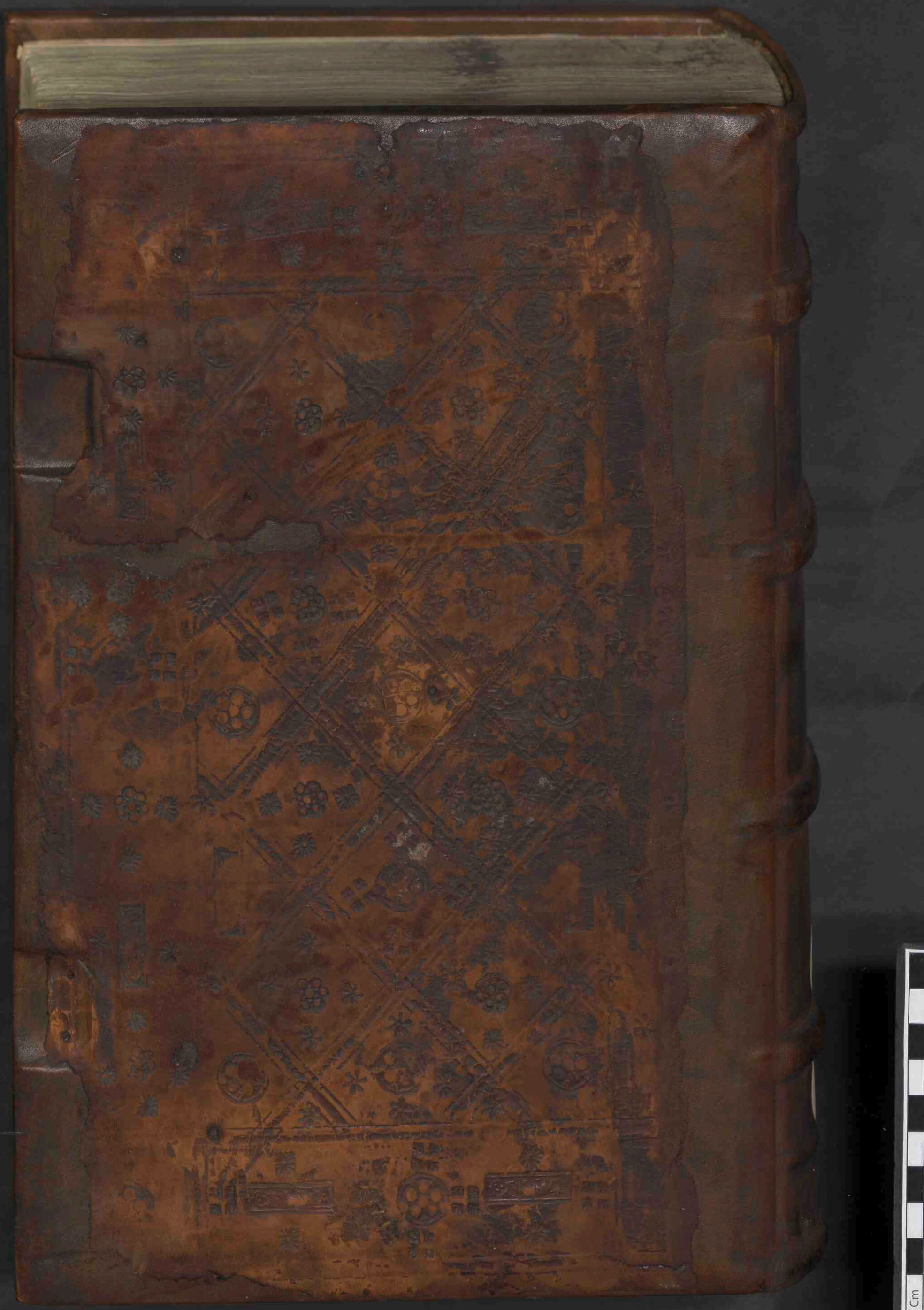
¶ Ad z^m.q.dōm:q in his que sunt ex q̄e fio bona p̄tis nō accidit nisi ex aliquo accīte oū iozdinate exp̄ent:ſz ꝺ in eis pficere p se bonū est:ſz abstinere ab eis nō est bonū nisi rōne accidētis alicuius:vnde cū eucharistiā accipere sit bonū ex gñe:assumere eā est bonum p se:abstinere est bonū p accidēs:inquātū.s.timeť ne iordinate sumať:z qz ꝺ est p se ꝺiudicat ei qō est p accidēs:iō simpliciter loqn do melī' est eucharistiā assumere q̄ ab ea abstinere:sed ī talibus nihil,phibet esse melī' abstinere:qñ aliqs p/ babiliter plumit ex sumptiōe reuerētiā minui. si aut̄ bec ꝺparem' adhuc inueniť p̄ualere sumptio sacri absti/ nentia:cum rōne effect' sacri:cum rone preparatōis quotidianē:cum rone charitatis ē q radix meriti ꝺsistit:abstiere ēt aliqn̄ a deo directe nos ꝺiungit:sed humilitas ad hāc magis consistit ī charitate q̄ ī humilitate. ¶ Ad z^m ꝺs. quotidie fieri nō.n.dicim^o q xp̄s quotidie crucifigatur z ꝺ cerdos celebrās g altez tm̄ sumeret impfecte sacrm̄ p/ sacerdos celebrāt aliter celebrare ꝺ qui nō seruat mām ꝺ cerdotalē.aliter celebrat.aliter celebrare ꝺ qui nō seruat mām q̄ aliter celebrat.aliter celebrare ꝺ qui nō seruat mām ꝺ cerdotalē aut nēū debitū ab ecclesia istitutū:z ꝺs talis si celebrāt aut nēū debitū ab ecclesia istitutū:z ꝺs talis si ꝛemptu' faciat gradus sui periculo subiacere. ¶ Et si ꝛemptu' faciat gradus sui periculo subiacere. ¶ Et si vel grauia aut nēū debitū ab ecclesia istitutū:z ꝺs talis si qui aliter celebrat.aliter celebrare ꝺ qui nō seruat mām ꝺ cerdotalē ꝛc.Sciēdū q oīa illa ꝟba q̄ impoz/ ꝺ cerdotalē ꝛc.Sciēdū q oīa illa ꝟba q̄ impoz/ tant̄ ꝛpositōne indeoꝛ ad christū z pena xp̄i transit.illa aut̄ que im/ tant̄ ꝛpositōne indeoꝛ ad christū z pena xp̄i transit.illa aut̄ que im/ christo ꝺ idie imolāt ꝛc.Sciēdū q oīa illa ꝟba q̄ impoz/ christo ꝺ idie imolāt ꝛc.Sciēdū q oīa illa ꝟba q̄ impoz/ tant̄ ꝛpositōne indeoꝛ ad christū z pena xp̄i transit.illa aut̄ que im/ quotidie fieri nō.n.dicim^o q xp̄s quotidie crucifigatur z ꝺ cerdotalē aut nēū debitū ab ecclesia istitutū:z ꝺs talis si ꝛemptu' faciat gradus sui periculo subiacere. ¶ Et si vel grauia aut nēū debitū ab ecclesia istitutū:z ꝺs talis si qui aliter celebrat.aliter celebrare ꝺ qui nō seruat mām ꝺ cerdotalē ꝛc.Sciēdū q oīa illa ꝟba q̄ impoz/ tant̄ ꝛpositōne indeoꝛ ad christū z pena xp̄i transit.illa aut̄ que im/ christo ꝺ idie imolāt ꝛc.Sciēdū q oīa illa ꝟba q̄ impoz/

RARIORA
E. fol.
277.
Cm

Cm

Cm

Cm

Theologia
Folio n°. 277

717. **Thomas** de Aquino, Scriptum in tertium librum sententiarum. Venetië, Herm. Lichtenstein 26 April 1490. 2o.
E. 2o. 2771

Typen 5, 6, 10, 11. — Rubr. α, β. — HC* 1480. — Peddie I p. 50. — Pell. 1067. — Pr. 4692.

Op het 1e bl.: „Ex bibliotheca fratrum Minorum Montis Lucis" (Maastricht). — Uit de Maastrichtsche collectie. — In oorspr., herstelden led. stempelband, waarvan de stempels zijn beschr. en afgeb. bij Hulshof-Schretlen p. 13, pl. VII 2, 3, 9, 12; de sloten ontbreken. — Samengeb. met nr. 716. — In den catalogus van 1845, een ander exemplaar in den catalogus van 1608.

716. **Thomas** de Aquino, Scriptum in quartum librum sententiarum. Venetië, Bon. Locatellus 23 Mei 1497. 2o.
E. 2o. 2772

Typen 2, 2*, 4, 11. — Init. d, e, f, l. — Rubr. δ, ϑ. — Drukkersmerk III (van Oct. Scotus). — HC* 1485. — Peddie I p. 50. — Pell. 1065.

Samengeb. met nr. 717. — Uit de Maastrichtsche collectie. — In den catalogus van 1845, een ander exemplaar in den catalogus van 1608.

Ex Bibliotheca FF. Minorum Conventus Lucis.

¶ Incipit plogus Magistri in tertio libro Sententiarum.

IAm nunc bis intelligendis atq; pertractandis: que ad verbi incarnati misteriū pti/nent: integra mētis consideratione intendamus: vt de ineffabilib⁹ vel modicū aliquid fari deo reuelante valeamus. Sic enim rationis ordo postulat: vt qui in primo libro de inexplicabili misterio summe trinitatis irrefragabili sanctoꝝ attestatione aliquid dixim⁹: ac deinde in .ij. li. cōditionis rerū ordiné hominisq; lapsuꝝ subiectis auctoritatis regulis insinuauim⁹: de eius reparatiōe p gratiā mediatoris dei ⁊ hominū prestita: atq; humane redemptionis sacramētis quib⁹ ꝓtritiones hois alligaṅ: ac vulnera peccatoꝝ curaṅ: Consequēter in tertio ⁊ q̄rto disseram⁹: vt samaritan⁹ ad vulneratum: medicus ad infirmū: gratia ad miserum accedat.

¶ Incipiunt rubrice tertij libri.

DISTINCTIO PRIMA.

QVare filius carnē assumpsit: non pater vel spiritussanctus.

Vtrū pater vel spiritussanctus potuerit incarnari.

An fili⁹ qui tm̄ carnē accepit aliquid fecerit quod non pater vel spiritussanctus.

DISTINCTIO SECVNDA.

Vtrum totam humanā naturā accepit: ⁊ q̄d nomine nature intelligit.

De vnione verbi ⁊ carnis mediante anima.

Q̄d simul assumpsit carnē ⁊ animā verbū: nec caro prius est concepta q̄z assumpta.

DISTINCTIO TERTIA

De carne assumpta qualis ante fuerit.

Q̄d nullus est sine peccato hic excepta virgine.

Quare x̄ps nō fuit decimat⁹ in abraam sicut leui.

Quare caro x̄pi nō est dicta peccatrix: sed similis.

DISTINCTIO .IIII.

Quare spiritui sancto tribuatur incarnatio: cum sit opus trinitatis.

Quare dicaṫ x̄ps cōceptus ⁊ natus de spū sancto.

Quare Apostolus dicit christū factū: quē nos fatemur natum.

DISTINCTIO .V.

Si persona vel natura personam vel naturam assumpsit. ⁊ si natura dei sit incarnata.

An diuina natura debeat dici caro facta.

Quare non accepit personā hois cū assumpsit hominē: quod quidam probare nituntur.

DISTINCTIO SEXTA.

De intelligētia harū locutionū deus est homo: deꝰ factus est homo ⁊c. tres sententias ponit.

Prima est eoꝝ qui dicūt in incarnatione hominē quendam ex anima ⁊ carne constitutū: ⁊ illū hominē factū esse deū: ⁊ deū illū ho. né. ⁊ auctoritates quibus ita esse asserunt pti.

Secūda est eoꝝ qui dicūt hominē ill. ex trib⁹ substantijs: vel ex duabus naturis constare. ⁊ hunc fatemur eē vnā personā ante incarnationē simplicem tm̄: sed in incarnatione compositā. ⁊ auctoritates quibus se muniūt ponit.

Tertia est eoꝝ qui non solū personā ex naturis cō posita negāt: sed etiā aliquē hominē vel aliquā substātiā ibi ex aīa ⁊ carne compositā diffitent. ⁊ sic illa duo. s. animā ⁊ carnē verbo vnita dicūt vt non ex illis aliqua substantia vel persona cō poneretur: sed illis duobus velut indumento deus vestiretur vt mortalib⁹ oculis appareret: qui rationē incarnationis ſm habitū accipiūt.

Deinde auctoritates inducit quibus sententia roboratur

Quatuor species habitus distinguunt.

DISTINCTIO .VII.

Deinde que singulis sententijs aduersari videntur ponit.

Ex quo sensu dicitur christus predestinatus.

Q̄d non debet dici homo dominicus.

DISTINCTIO .VIII.

An diuina natura dici debeat nata de virgine.

De gemina natiuitate christi qui bis natus est.

DISTINCTIO .VIIII.

De adoratione exhibenda humanitati christi.

DISTINCTIO DECIMA.

An christus ſm q̄ homo sit adoptiuus filius.

An persona vel natura predestinata sit.

DISTINCTIO .XI.

Vtrum christus sit creatura vel factus.

De perfidia ⁊ pena Arrij

DISTINCTIO .XII.

An homo ille semper fuerit.

An deus alium sumere potuerit: vel aliundecūq; de genere ade.

Si homo ille potuerit peccare: vel non esse deus.

Si deꝰ potuit assumere hominē in sexu muliebri.

DISTINCTIO .XIII.

De sapiētia ⁊ gratia hominis christi: an in eis proficere potuerit.

DISTINCTIO .XIIII.

Si anima christi habuit sapientiā parē cū deo: ⁊ si omnia scit que deus.

Quare deus non dedit illi anime potentiā omniū vt scientiam.

DISTINCTIO .XV.

De hominis defectibus quos assumpsit christus.

De propassione ⁊ passione timoris vel tristitie.

De quibusdā capitulis obscuris Hylarij: quib⁹ a carne x̄pi dolores passiōis submoueri videnṫ.

De tristitia christi: ⁊ eius causa ſm eundem.

DISTINCTIO .XVI.

An in christo fuerit necessitas patiendi ⁊ moriendi: que est defectus generalis.

De statibus hominis: ⁊ quid christus de singulis acceperit.

DISTINCTIO .XVII.
Si omnis christi oratio vel voluntas impleta sit.
De voluntatibus christi fm duas naturas.
De capitulis quibusdam Ambrosij ⁊ Hylarij vbi de dubitatione ⁊ timore christi agitur.
DISTINCTIO .XVIII.
Si christus meruit sibi ⁊ nobis: ⁊ quid sibi: ⁊ quid nobis.
Qđ a cōceptu meruit christus qđ sibi idem quod per passionem.
De eo quod scriptum est Donauit illi nomē quod est supra omne nomen.
Si christus sine omni merito habere valuit quod merito obtinuit.
De causa passionis ⁊ mortis christi.
DISTINCTIO .XIX.
Qualiter a diabolo ⁊ a peccato redemit nos xp̄s p mortem.
Cur deus homo ⁊ mortuus.
Quomodo pena redemit nos christus.
Quomodo penam nostram portauit.
Si xp̄s solus redemptor vt mediator debet dici.
De mediatore.
Scōm quam naturam sit mediator.
DISTINCTIO .XX.
Qđ alio modo potuit liberare.
Quare isto modo potius.
Qua iusticia sit victus diabolus.
De causa inter deum ⁊ hominem ⁊ diabolum.
De traditione christi facta a iuda a deo ⁊ a iudeis.
Vtrum xp̄i passio sit opus dei vel iudeoꝝ.
DISTINCTIO .XXI.
Si in christi morte separata fuit anima vel caro a verbo.
Qua ratione dicitur xp̄s mortuus vel passus.
DISTINCTIO .XXII.
Si xp̄s in morte fuit homo.
Si christus vbicūqz est sit homo.
Qđ xp̄s vbiqz est totus: sed nō totum: vt totus est homo vel deus: sed non totum.
Si ea que dicuntur de deo vel filio dei possint dici de homine illo vel de filio hominis.
DISTINCTIO .XXIII
Si xp̄s habuerit fidem spem ⁊ charitatem.
Quid sit fides.
Quot modis dicitur fides.
Quid sit credere deū: vel deo: vel in deum.
De informi qualitate mentis que in malo christiano est.
Quomodo dicatur vna fides.
Qđ fides est de his que nō videnť proprie: ipsa tñ videtur ab eo in quo est.
Descriptio fidei.
Quare sola fides dicitur fundamentū.
DISTINCTIO .XXIIII.
Quomodo intelligitur quod scriptū est Cum factum fuerit credatis.
Si petrus habuit fidē passionis quando vidit hominem illum pati.
Si aliqua sciuntur que creduntur.
DISTINCTIO .XXV.
De fide antiquorum.
De fide simplicium.
Que ante aduentū credere sufficiebat.
De fide cornelij.
De equalitate fidei spei ⁊ charitatis ⁊ operis.
DISTINCTIO .XXVI.
De spe quid sit.
De quibus sit spes.
Quomodo differant fides ⁊ spes.
Si in christo fuerit fides vel spes.
Si iusti in inferno fidem ⁊ spem habuerunt.
DISTINCTIO .XXVII.
De charitate dei ⁊ proximi que in christo ⁊ in nobis est.
Quid sit charitas.
Si eadem charitate diligitur deus ⁊ proximus.
Quare dicuntur duo mandata charitatis.
De modo diligendi.
De impletione illius mādati Diliges deum ex toto corde ⁊c̄.
Qđ alterum mandatum in altero est.
Que charitate diligenda sunt.
DISTINCTIO .XXVIII.
Si iubemur totum proximū diligere ⁊ nos totos.
Si in dilectione p̄rimi includit dilectio angelorū.
Quid sit proximus.
Quibus modis dicitur proximus.
DISTINCTIO .XXIX.
De ordine diligendi quid prius quid posterius.
An omnes homines pariter diligendi sunt.
De gradibus charitatis.
DISTINCTIO .XXX.
Si melius est diligere inimicos qz̄ amicos.
DISTINCTIO .XXXI.
Si charitas semel habita amittatur.
Quare fides spes ⁊ scientia dicuntur euacuari: ⁊ non charitas: cum ⁊ ipsa sit ex parte.
Si xp̄s ordinē diligendi seruauit quem nos.
DISTINCTIO .XXXII.
De charitate dei.
Quomodo deus dicitur magis diligere vel minꝰ hunc vel illum.
Qđ dupliciter inspicienda est dilectio dei.
Si quis magis vel minꝰ diligitur a deo vno tempore qz̄ alio.
Si deus ab eterno dilexit reprobos.
DISTINCTIO .XXXIII.
De quattuor virtutibus principalibus.
Vtrū hee virtutes fuerint in xp̄o: ⁊ sint in angelis.
De vsibus earum.
DISTINCTIO .XXXIIII.
De septem donis spiritussancti.
Vtrum sint virtutes: ⁊ sint in angelis.
Vtrum in christo fuerint.
De timorum distinctione.
De timore casto ⁊ seruili ⁊ initiali.
Quo differant castus ⁊ seruilis ⁊ initialis.

Tabula distinctionũ

Quomodo timor seruilis ⁊ initialis dicunt initiũ sapientie: sed differenter.
Quomodo castus timor permanet in eternũ.
Si timor pene qui fuit in christo fuit seruilis vel initialis.

DISTINCTIO .XXXV.

De sapientia ⁊ scientia quo differant.
In quo differat sapientia ab intellectu.
Vtrum intellectus ⁊ sciẽtia que inter dona numerantur sint illa que naturaliter habet homo.

DISTINCTIO .XXXVI.

De cõnexione virtutũ que non separantur.
An cuncte virtutes pares sint in quocũq; sunt.
Quomodo in charitate tota lex pendet.

DISTINCTIO .XXXVII.

De decem mãdatis quõ contineantur in duob⁹.
Quare idolum nihil esse in mundo dicitur.
Quare in spiritu sancto proprie dicitur fieri remissio peccatorum.
De sensu spirituali ⁊ carnali legis.
De furto.
De mendacio.

DISTINCTIO .XXXVIII.

De triplici genere mendacij.
De octo speciebus mendacij.
Quid sit mendacium.
Quid mentiri.
Qõ omne mendacium peccatum sit siue prosit sive non: ⁊ quare.
In quibus rebus cum periculo erratur vel non.

DISTINCTIO .XXXIX.

De periurio.
An sit periuriũ quod non est mendaciũ.
De triplici modo periurij.
An iuratio sit malum.
De iuramento quod fit per creaturas.
Que iuratio sit grauior: an que fit per deũ: an que fit vel per creaturas vel per euangelium.
Quid est dicere per deum.
De illis qui iurant per falsos deos.
Qõ iuramentũ vel promissio contra deũ facta nõ est tenenda.
Si est periurus qui non facit quod incaute iurat.
De illis qui verbor⁊ calliditate iurant.
De illo qui cogit aliquem iurare.

DISTINCTIO .XL.

Quare lex dicitur comprimere manũ: nõ animũ.
Que sit littera occidens.
De legis ⁊ euangelij distantia.

Finis tabule.

Prologus

Scriptum sanctissimi doctoris Thome Aquinatis: ordinis predicatorũ: super tertio libro Sententiarũ magistri Petri Lombardi: cum textu singulis distinctionib⁹ antepositio.

AD locum vnde exeũt flumina reuertant. Eccl. j. Et verbis istis duo possum⁹ accipe in quib⁹ huius tertij libri materia cõprehẽdit. Primo in carnationis mysteriũ: ⁊ eius copiosum fructum. Mysterium incarnatiõis insinuatur in fluminũ reuersione cum dicitur Ad locum vnde exeunt flu. re. Fructus incarnationis ostẽdit in iterato fluxu cũ dr: vt iterũ fluant. Flumina ista sunt naturales bonitates q̃s de⁹ creaturis influit: vt eẽ: vivere: intelligere: ⁊ huiusmodi. De quib⁹ fluminib⁹ potest intelligi qõ dicit Ysaie. xj. Aperiã in suprẽmis montibus flumina. Mõtes enĩ suprẽmi sunt nobilissime creature in quib⁹ predicta flumina aperiri dicunt: q̃ in eis ⁊ copiosissime recipiunt: ⁊ sine imperfectione ostendunt. Sed loc⁹ vñ ista flumina exeũt est ipse de⁹: de quo põt intelligi qõ dicit Isa. xxxiij. Loc⁹ fluuior⁊ riui latissimi ⁊ patẽtes: ac si diceret In loco ortus fluuior⁊ riui naturaliũ bonitatũ eminenter inueniunt. vnde dicit latissimi quãtũ ad perfectionẽ diuine bonitatis ſm oĩa attributa. ⁊ patentes quantũ ad cõmunicationẽ insufficientẽ: quia eius bonitas ex qua oĩa fluunt: nec exhauriri nec cõcludi potest. Ista flumina in alijs creaturis inueniunt distincta: ⁊ in hoĩe inueniunt quodãmodo aggregata. homo enĩ est quasi orizon ⁊ confiniũ spiritualis ⁊ corporalis nature: vt quasi medium inter vtraq; vtraq; bonitates participet ⁊ corporales ⁊ spirituales. vnde ⁊ oĩs creature nomine homo intelligit. Mar. vlti. vbi dicit Predicate euãgeliũ omni creature. vt beat⁹ Grego. exponit. ⁊ ideo quãdo humana natura per incarnationis mysteriũ deo cõiuncta est oĩa flumina naturaliũ bonitatũ ad suũ principiũ reflexa redierunt: vt possit dici qõ legit Josue. 4. Reuerse sunt aque in alueũ suũ et fluebant sicut ante ꝺsueuerãt. vnde ⁊ hic sequit Vti iterũ fluant. in quo notat incarnationis fruct⁹. Ipse enĩ de⁹ q̃ naturalia bona influxerat reuersus quodãmodo oĩb⁹ p assumptionẽ humane nature in ipsum: nõ iam de⁹ tantũmodo: sed de⁹ homo hoĩb⁹ fluenta gratiarũ abũdanter influxit: q̃ de plenitudine eius oẽs accepim⁹ gratiã pro gratia Joh. j. Et de isto influxu legit Eccl. xxxix. Benedictio illius q̃si fluui⁹ inundabit. Et sic patet materia tertij libri in cui⁹ prima parte agitur de incarnatione. in secunda de virtutibus ⁊ donis nobis per christum collatis.

Sequitur textus.

¶ Incipit liber tertius sententiarum De incarnatione verbi: humani generis reparatione.

DISTINCTIO PRIMA

Quum venit igitur plenitudo tẽporis: vt ait Apl̃us: misit de⁹ filiũ suũ factũ de muliere factũ sub lege: vt eos q̃ sub lege erãt redimeret in adoptionẽ filiorũ dei. Tps aũt plenitudinis dicitur tempus gratie: quod ab euẽtu saluatoris sumpsit exordiũ: hoc est tempus miserendi: ⁊ annus benignitatis: in quo gratia ⁊ veritas p ihesum xp̃m facta est. Gratia quia per charitatẽ implet quod in lege p̃cipiebatur. Veritas quia per christi aduentum exhibetur atq; perficitur humane redemptionis sponsio facta ab antiquo. Filij ergo missio est ipsa incarnatio. Eo enim missus est q⁹ in forma hominis mũdo visibilis apparuit: De quo supra sufficienter dictum est.

¶ Quare filius carnem assumpsit: non pater vel spirituſſanctus.

Diligenter vo annotandũ est quare filius non pater vel spirituſſanctus incarnatus est. Solus nãq; filius hominẽ assumpsit: quod vtiq; ordine congruo atq; alto dei sapientia fecit consilio: vt deus qui in sapientia sua mundũ considerat: ſm illud Omnia in sapiẽtia fecisti dñe: vt eadem que in celis sunt ⁊ que in terris restauraret. Hec est mulier euangelica: que accendit lucernã: ⁊ dragmã decimã q̃ perdita fuerat reperit. Sapientia. ſ. patris que testã humane infirmitatis lumine sue diuinitatis accendit: perditũq; hominẽ reparauit: noie regis ⁊ imagine insignitum. Ideo etiam filius missus est: ⁊ nõ pater: quia congruentius mitti debeat qui est ab alio q̃ qui a nullo. Fi lius autẽ a patre est: pater vo a nullo est. Vt enim Augustin⁹ ait in libro de trini. nõ habet de quo sit. Sicut ergo p̃ genuit: filiꝰ genitus est: ita congrue pater misit: filiꝰ missus est. Ab illo enĩ conueniẽter mittitur dei verbũ cuiꝰ est verbũ. ab illo mittit de quo natum est. Mittitur quod genitum est: Pater vo qui misit a nullo est. Ideoq; pater missus non est ne si mitteretur ab alio esse putaretur. Missus est ergo primo filius qui a solo patre est. Deinde etiã spũſſanctꝰ qui est a p̃re ⁊ filio. Sed filiꝰ solus in carne missus est: nõ spũſſanctus: sicut nec pater. Nõ ideo factũ est vt qui erat in diuinitate dei filius: in humanitate fieret hoĩs filiꝰ. Nõ p̃ vel spũſſanctꝰ carnẽ induit: ne alius in diuinitate esset filiꝰ: alius in humanitate. ⁊ ne idem eẽt pater ⁊ filius si deus pater de homine nasceret. Vnde in ecclesiasticis dogmatibus non pater carnem assumpsit: nec spiritusſanctus: sed filius tm̃: vt qui erat in diuinitate dei filius: ipse fieret in homine hominis filius: ne filij nomen ad alterũ transiret: q̃ nõ eẽt eterna natiuitate filius. Dei ergo filius hominis factus est filius: natus ſm veritatẽ nature ex deo dei filius: ⁊ ſm veritatẽ nature ex homine hominis filius: vt veritas genitꝰ nõ adoptione nec appellatione: sed in vtraq; natiuitate filij nomen nascendo haberet ⁊ esset verus deus ⁊ verus homo vnus filius. Nõ ergo duos christos nec duos filios: sed deum ⁊ hominem vnũ filium: quem propterea vnigenitum dicimus manentẽ in duabus substãtijs: sicut ei nature vnitas ꝓtulit non confusis naturis: nec in mixtis sicut Thimotheani volunt: sed societate vnitis. Ecce habemꝰ quare filius: non pater vel spiritusſanctus carnem assumpserit.

¶ Vtrũ pater vel spirituſſanctus potuerit incarnari: vel possit.

Sed vo queritur vtrũ pater vel spirituſſanctus incarnari potuerit: vel etiam mõ possit: sane responderi potest: ⁊ potuisse olim: ⁊ posse nũc carnem sumere ⁊ hominẽ fieri tam patrem q̃ spiritum sanctũ. Sicut enim homo filiꝰ factus est: ita pater ⁊ spirituſſanctꝰ potuit ⁊ potest.

¶ An filius qui tm̃ carnem accepit aliquid fecerit quod non pater vel spirituſſanctus.

Sed forte aliqui dicent: cũ indiuisa sint opera trinitatis: si filius carnẽ assumpsit: tũc pater ⁊ spũſſanctꝰ quia si filiꝰ carnẽ assumpsit: nec hoc fecit pater vel spũſſanctꝰ: nõ omne q̃ facit filius facit pater ⁊ spirituſſanctus. At omnia simul pater ⁊ filius ⁊ amborũ spiritus pariter ⁊ cõ coꝛditer operantur. Ad quod dicimus quia nihil operatur filius sine patre ⁊ spiritusancto. sed vna est horum trium operatio indiuisa ⁊ indissimilis: ⁊ tamen filius non pater vel spirituſſanctus carnẽ assumpsit. Ipsam tamẽ carnis assumptionẽ trinitas operata est: sicut Augu. dicit in li. de fide ad petrum: Reconciliati sumus per solũ filiũ ſm carnẽ: sed non soli filio ſm deitatẽ. trinitas enĩ nos sibi reconciliauit per hoc q̃ soluꝫ verbũ carnẽ ipsa trinitas fecit. Trinitas igitur carnis assumptionẽ fecit sed verbo nõ patri vel spiritui sancto. Si enĩ pater sibi: ⁊ filius sibi: vel pater filio: ⁊ filiꝰ patri carnis assumptionẽ operatus esset: iam non eadem operatio eẽt vtriusq; sed diuisa. Sed sicut inseparabiĺ ⁊ indiuisa est vnitas substantie triũ: vt ait Augu. in libro de trini. ita ⁊ operatio. Non tamen eandẽ trinitatẽ natam de virgine crucifixam ⁊ sepultam catholici tractatores docuerũt: sed tantũmodo filiũ. nec eandem trinitatẽ in specie columbe descendisse super ihesum: sed tm̃ spiritum sanctũ. nec eandem dixisse de celo Tu es filius meus: sed tm̃ patris vocem fuisse ad filium factam: quãuis pater

et filius ⁊ spiritussanctus sicut inseparabiles sunt ita ⁊ inseparabiliter operant. Nec ⁊ mea fides est quoniamquidem hec est catholica fides. Licz igitur solus filius carnem assumpserit:ipsam tamen incarnatione cū patre ⁊ spū sancto operat⁹ est.

¶ Postq̄ enī magister in duobus precedentib⁹ libris determinauit de reb⁹ diuinis fm exitū a principio: In hoc libro incipit determinare de rebus q̄ dicunt diuine fm reditus in finē.s.deū.vnde diuidit hec pars in duas partes. In prima determinat istū reditū in finē ex pte reducentiū In secūda quantū ad ea que exigunt ex parte reductor.s. sacra q̄ ad gratiā disponunt.⁊ hoc in.4.li. Prima diuidit in duas partes. In pma determinat de reducēte effectiue s.de deo incarnato. In secunda de reducētib⁹ formaliter: vt sunt virtutes ⁊ dona.xxiij.di. Cū vo supra prehabitū sit Prima diuidit in duas ptes. In pma determinat de diuina incarnatiōe. In secūda psequit ꝯditiōes ipsi⁹ dei incarnatiōis.dis.vj. Ex pmissis aūt.pma diuidit in tres partes. In pma determinat de incarnatiōe ex pte assumētis carnē q̄s sit. In secūda ex pte assumpti.q̄d sit di.ij. Et q̄ in hoc. In tertia ex pte vtriusq̄ cuiusmodi sit dis.v. Preterea inq̄rī oportet. Prima diuidit in tres ptes. In pma ostendit p auctoritatē apli q̄ sit psona assumēs:q̄ fili⁹. In secūda inq̄rit rationē q̄re pot⁹ filius q̄ alia persona ibi: Diligēter vo annotanduz. In tertia excludit obiectionē ibi: Sed forte di. Diligenter vo.hic assignat rationē quare persona filij carnē assumpsit.⁊ diuidit in duas partes. In prima dicit q̄ magis congruū fuit filium incarnari q̄ patrem aut spiritū sanctū. In secūda inquirit vtrū possibile fuerit patrē aut spiritum sanctū incarnari ibi Si vo queritur vtrū. Circa primū assignat tres rationes quare filius carnem assumpsit. Quarum prima sumitur ex appropriato filij: quod est sapientia. Secūda ex origine ipsi⁹ quia est ab alio ibi Ideo est fili⁹. Tertio ex proprio ipsius quia filius est:ibi Quod ideo factū est. ¶ Circa est duplex questio. Prima de incarnatione. Secunda de persona carnem assumente.

Questio Prima.

Circa primū queruntur tria. Primo vtrum deum incarnari fuerit possibile. Secundo vtrū fuerit cōgruū. Tertio vtrū incarnatio fuisset si homo non peccasset. Quarto de tempore incarnationis. ¶ Ad primū sic proceditur: Videtur q̄ impossibile fuerit deum assumere carnez. Omne enī quod est alteri vnibile:possibile est ad vnionem.sed omne possibile ad aliquid reducitur ad actū per motum vel passionem: ⁊ ab aliquo alio primo agente: cum non sit idem mouens ⁊ motum:agens ⁊ patiens.cum ergo impossibile sit deum mutari vel pati:nec aliquid pri⁹ eo eē possit:videtur q̄ carni vnibilis non fuerit. Ꝑ illud quod est perfectum in esse non vnitur alicui vnione essentiali.vnio enim essentialis est ex actu ⁊ potentia:vel forma ⁊ materia:quor vtrūq̄ est imperfectum in esse.ergo quod omnibus modis perfectum est nullo modo alteri vniri potest.quod enī perfectissimū est additionē non recipit:cum nihil sibi desit.sed deus est omnib⁹ modis perfectus:quia in se omnē perfectionē prehabet:vt dicit Dio.⁊ etiam philosophus ⁊ cōmenta.eius in.v. Methā.ergo ipse vnibilis alteri non est. ¶ Ꝑ infinite distantium non est aliqua proportio.quoruz autem non est proportio non est possibilis vnio.vnde non quodlibet cuilibet vniri potest.cū ergo de⁹ et creatura in infinitū distent videtur q̄ deus creature vniri nō possit. Ꝑ maior est distantia dei ⁊ creature q̄s duorum contrariorum:cum contraria in genere conueniant:⁊ deus non contineatur in aliquo genere.sed duo contraria non possunt simul esse in eodem: ergo nec natura humana ⁊ diuina possunt esse in vna persona.⁊ sic idem quod pri⁹. ¶ Ꝑ ad infinitatem diuine potētie exigitur q̄ neq̄ sit corpus neq̄ virtus in corpore: vt in.viij.phisicor probatur.sz potētia dei nunq̄ potest esse finita:ergo nunq̄ potest de⁹ esse corpus vel virtus in corpore.sed eē incarnatum est corpus vel virtus in corpore:ergo deus non potest incarnari.

Sed contra est q̄ de⁹ plus potest facere q̄s homo potest dicere Luc.j. Non erit impossibile apud deum omne verbum. Sed hoc homo potest dicere.s.deum humanam naturam assumere:nec contradictionē implicat:nec aliquem defectum in deo ponit hoc dictum:ergo deus multo fortiꝰ hoc facere potest. ¶ Ꝑ eorum que habent similitudinē facilis est vnio.sed homo creatus est ad imaginem ⁊ similitudinem dei Gene.j.ergo humana natura diuine aliquo mō vnibilis est in persona. ¶ Ꝑ in creaturis fm diuisionē suppositorum diuiditur natura.sed in diuinis possunt esse plures persone in vna natura: ergo ⁊ pari ratione possunt esse plures nature in vna persona.⁊ sic idem quod pri⁹. ¶ Ꝑ dicendum q̄ vnio aliquoruz duorum vel trium potest esse tripliciter. Uno modo fm q̄ aliqua non vniuntur ad inuicem nisi per coniunctionez eorum in aliquo vno.quedam vo vniuntur econtrario per coniunctionem eorum ad inuicem: ⁊ in aliquo vno quod ex eorum coniunctione constituitur.quedam vo per coniunctionem eorum ad inuicem sed non in aliquo vno:quia ex eorum coniūctione nihil resultat. Primū horum contingit quattuor modis: quia vel illud vnuz in quo coniunguntur est idem numero:sicut duo brachia coniunguntur in vno pectore.vel duo rami qui se non tangunt nisi in vno trunco. Uel vnum fm speciem: sicut socrates ⁊ plato in homine. Uel vnuz genere: sicut homo ⁊ asinus in animali. Uel vnum analogia siue proportione: sicut substātia ⁊ qualitas in ente.quia sicut se habet substātia ad esse sibi debitū:ita ⁊ qualitas ad esse sui generis conueniens. Que vo iunguntur ad inuicem ⁊ in aliquo vno ex eorum coniunctione constituto:sunt sicut materia ⁊ forma quia forma coniungitur materie vt perfectio eius:⁊ ambo coniunguntur in natura cōmuni.⁊ simile est de partibus quantitatis continuatis ad inuicem: ita q̄ ex eis proueniat aliquod totum in quo due partes conueniāt. Ea vo que vniūtur ad inuicem: ⁊ non in aliquo vno:sunt sicut accidens et subiectum:ex quibus non efficitur vnum per se.cuius subiectum ⁊ accidens partes dici possint: ut probatur in.viij. metha. Et quia vt dicit Hylarius comparatio terrenorum ad deum nulla est:nec exemplum sufficiens rebus diuinis ratio humana prestabit. Sciendū est q̄ nullus istorū modorum competit ex toto ineffabili vnioni qua deus homini vnitus est. Sed tamen aliqui istorum modorum quantum ad aliquid repzesentant illum modum vnionis. Sciendum est ergo q̄ medius modus quo aliqua coniunguntur ad inuicem vt ex eis aliquod tertium resultet omnino non potest deo conuenire:quia duo que coniunguntur fm hūc modum se habent ad tertium vt partes.ratio autem partis sicut ⁊ imperfecti penitus a deo remouetur.primus vo modus ⁊ tertius quantū ad aliquid possibile est deo conuenire. In incarnatione enim ex parte assumentis duo possunt cōsiderari.s.persona ⁊ natura. Si autem consideremus personam assumentē: sic coniungitur humane nature assumpte tertio modo coniunctionis: quia persona diuina fit persona huius nature humane.sed ex his duobus nō resultat aliquod tertiū:sicut nec etiā in socrate.ex psona ei⁹ ⁊ natura nō fit aliquod tertiū:sed persona eius in humana natura subsistit. Si autē considerem⁹ naturā assumētis:sic diuīctio eius ad naturā humanā est fm primū modū diuīctionis inq̄ntū due nature in vna persona conueniūt q̄ in naturalib⁹ proprietatibus nihilominꝰ distincte sunt. Et ideo incarnatio inseritioni comparat.sicut enī in insertione in eodem trunco in quo erat vn⁹ ramus p nullam:fit ramus alius p insertionē ita in eadez psona in q̄ naturaliter erat diuina natura est p vnionē humana natura.' ¶ In vno autez genere vel specie deū ⁊ creaturā conuenire impossibile est: sed p analogiam possibile est.sed hoc extunc fuit ex quo creature eē ceperūt.

et ideo de hoc non est ad presens questio. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ contingit aliq̄n in relatiuis aliq̄d relatiue dici: nō q̄ ipm referat: ſz q̄ alterū referē ad ipm: vt dicit in.v. metha. sicut ſcibile relatiue dicit ad ſcientiā: & in talib⁹ aliquid incipit dici de nouo quod pri⁹ nō dicebat nulla mutatione facta circa ipm: ſed circa alterū. nulla enī mutatiōe facta circa ſcibile incipit eē a me ſcitū per mei mutationē. & ſilr dicit res ſcibil: nō p potentiā paſſiuā q̄ ſit in ipſa: ſed p potentiā q̄ eſt in ſciēte. & ſic eſt in propoſito. nō enī pōt eſſe vt creator ad creaturā referat niſi q̄ creatura ad ipm referat. in q̄ relatio realiter exiſtit: vt in primo libro dictū eſt. diſ. xxx. & ideo deus dicit vniri nō p mutationē ſui: ſed ei⁹ cui vnit. & ſilr cū dicit vnibil: h̄ oī nō p potētiā aliquā paſſiuā in deo exiſtentē: ſed p potentiā q̄ in creatura eſt vt vniri poſſit. Vel poteſt dici q̄ vnibile nō dicit potentiā paſſiuā ſed actiuā. ſed hec rōſio nō cōgruit propter duo. p̄mo ex ipſa ſignificatiōe noīs: q̄ vnibile ſignat poſſibile vniri: vnitiuū vo potēs vnire. Secūdo q̄ cui⁹ eſt actio ei⁹ eſt potentia. vñ cū hec actio que eſt vnire oueniat indifferēter toti trinitati: & vnibile ſi dicit actiuā potentiā vnionis toti trinitati indifferēter oueniet: & nō magis congruet filio: vt in littera dicit. ¶ Ad ſecundū dicendū q̄ illud quod eſt perfectū in ſe nō vnit alteri ad acquirendū aliquā pfectionē: ſed ad cōicandū. & ſic deus homini vniri voluit: nō propter ſe: q̄ nō habet quo creſcat ei⁹ pfectio: ſed propter hominē cui ſubueniendū erat. ſicut etiā deus eſt in oīb⁹ eſſentiā p̄ſentiā & potētiā ſuam bonitatē in oīb⁹ diffundendo: ex quo tñ nihil ſibi accreſcit. Ad tertiū dicendū q̄ propoītio dicitur dupliciter. Uno modo idem eſt propoītio q̄ certitudo menſurationis duarū quantitatū. & talis propoītio non pōt eē niſi duor⁹ finitor⁹ quor⁹ vnū excedit ſm aliq̄d certū & determinatū. Alio modo dicit ꝓpoītio habitudo ordinis. ſicut dicim⁹ eē propoītionē inter materiā & formā: quia ſe habet in ordine vt pficiat materia p formā. & hoc ſm ꝓpoītionabilitatē quandā. quia ſicut forma poteſt dare eſſe: ita materia poteſt recipere idem eſſe. & hoc modo etiā mouēs & motū dicūt eſſe ꝓpoītionabilia & agens & patiens. vt. ſ. ſicut agens poteſt imprimere aliquē effectū: ita patiēs poſſit recipere eundē. nec oportet vt cōmenſuret potentia paſſiua recipiētis ad potentiā actiuā agentis. nec ſm numerū ſicut vnus artifex p artē ſuam poteſt in ligno inducere plures formas vt formā arce & formā ſerre. ſed lignū nō poteſt recipere niſi vnā illarū. nec etiā ſm intentionē: q̄ artifex p ſuam artē pōt ꝓducere pulchrā ſculpturā: quā tñ lignū nodoſum nō poteſt recipere. & ideo nō eſt inconueniēs vt hic modus propoītionis inter deū & creaturā ſaluet: quāuis in infinitū diſtēt. & ideo poſſibilis eſt vnio vtriuſq̄. ¶ Ad quartū dicendū q̄ ōtraria nunq̄ poſſunt vniri hoc modo q̄ inſint eidem ſm idem. & ſic etiā nec creatura creatori vnitur. quia ſm Damaſ. quod erat increabile manſit increabile. & quod erat creabile manſit creabile. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ aliq̄d dicit eē virtus in corpore plurib⁹ modis. Uno modo quia eſt forma corporis: & nō habet operationē niſi mediāte corpore. & ſic potentie ſenſitiue & q̄ infra eas ſunt dignitate dicunt virtutes in corpore. Alio modo poteſt dici virtus in corpore: quia eſt forma dans eſſe corpori: nō tñ operās mediante corpore: quāuis indigeat corpore ad ſuā operationē p quod repreſentat ſibi ſuū obiectū. & hoc mō intellect⁹ poſſibil eſt virt⁹ in corpore. Alio modo poſſet dici virtus in corpore: quod eſt forma corporis: quāuis non operetur mediante corpore: nec a corpore aliq̄d recipiat: ſicut dixerūt de aīab⁹ ordinē q̄ poſuerunt celos animatos aīa intellectuali tñ. & pz q̄ eſſe virtutē in corpore ſignificat vel eē formā corporis: vel etiā cū hoc dependere aliquo modo ei⁹ operationē a corpore: quorū neutrū de deo dicimus ſm q̄ incarnat⁹ eſt. vñ ad hoc q̄ ponam⁹ eū incarnatū nō oportet q̄ ponam⁹ eum virtutē in corpore vel aliquomodo ad corpus finiri.

Ad ſecundū ſic ꝓcedit. videt q̄ nō fuerit congruū deū incarnari etſi fuerit poſſibile. ſicut enī bonitati opponit malitia: ita maieſtati opponit infirmitas. ſed ſummā bonitatē nō decet aſſumere aliquā malitiā ergo ſumme maieſtati indecens eſt oīs infirmitas. oīs aūt ſapiens vitat indecentiā. ergo cū deus ſit ſapiētiſſim⁹: nullo modo noſtrā naturā que infirma eſt aſſumere debuit.. ¶ Ꝑ peccatū hoīs & peccatū angeli fuerūt eiuſdē generis quia vterq̄ ꝓ ſuperbiā peccauit. ſed deus angelor⁹ peccato non ſubuenit p alicui⁹ nature aſſumptionē: ergo nec peccato hoīs ſubuenire debuit p incarnationē. ¶ Ꝑ creatio recreationi reſpōdet. ſed deus ad creationē hoīs nullam creaturā aſſumpſit: ergo nec ad ei⁹ recreationē incarnari eū cōgruū fuit. ¶ Ꝑ vt in pſal. dicitur: Miſeratiōes ei⁹ ſup oīa opera ei⁹. ergo plus decuit q̄ deus oſtēderet immenſitatē ſue miſericordie q̄m ſeueritatē ſue iuſtitie. Sed ad magnitudinē miſericordie ptinet vt peccata ſine ſatiſfactione remittant. vñ & a deo nobis precipit vt debitoribus noſtris gratis dimittam⁹. ergo & deus naturā humanā gratis reparare debuit nō expetēdo ſatiſfactionē. & ita nō fuit opportunū vt deus homo fieret ad ſatiſfaciendū pro hoīb⁹. ¶ Ꝑ nulla crudelitas deo eſt attribuēda qui ſumme eſt miſericors. ſz exigere ab aliquo plus q̄m poteſt eſt crudele: ergo de⁹ non exigit ſatiſfactionē ab hoīe quā hō non pōt implere. & ita hō p ſe poteſt ſatiſfacere: & ſic nō fuit neceſſariū q̄ de⁹ incarnaret. ¶ Ꝑ quicūq̄ poteſt ſatiſfacere pro maiori peccato: poteſt ſatiſfacere pro minori. ſed mortale peccatum actuale eſt maius q̄m originale: quia habet plus de volūtario. ergo cū homo poſſit pro mortali ſatiſfacere: poteſt pro originali multo fortiꝰ ſatiſfacere. & ſic idem quod prius. ¶ Ꝑ in primo parēte idem fuit peccatū originale & actuale. ſed ipſe p penitentiā de peccato actuali ſatiſfecit: ergo & de originali potuit ſatiſfacere. & ſic idem quod prius. ¶ Ꝑ ſm Dio. lex diuinitatis eſt vltima p media reducere. ſed homo p pctm̄ a deo abiect⁹ erat: ergo cū natura angelica inf̄ naturā diuinā & hūanā ſit media: vt in. iiij. ca. ce. ierar. oſtendit. videt q̄ etſi hō ſufficiēter ſatiſfacere nō poterat: p angelū h̄ fieri debuerit & nō p deū incarnatū. ¶ Ꝑ quodlibz bonū creatū finitū eſt: ſed bonū totius humane nature eſt creatū. quoliber aūt finito poteſt deus facere aliq̄d maius. ergo de⁹ pōt facere vnā creaturā: cui⁹ bonitas prepōderet bonitati tot⁹ nature humane: ergo p illā poſſit recōpenſari corruptio totius humane nature. & ita videt q̄ non oportuit ad reparationē humani generis deū incarnari. ¶ Sed ōtra. Nō erat dueniens vt vna nobiliſſimarū creaturarū a ſuo fine totaliter fruſtrarē. ſz humana natura eſt inter nobiliſſimas naturas. cū ergo tota corrupta fuerit p peccatū in primo parēte: & ita bītudine ꝓuata ad quā inſtituta erat ogruū fuit ipſaz reparari. ſed repatio humani generis nō pōt fieri niſi pctm̄ dimittat. nec iuſtū eſt vt pctm̄ ſine ſatiſfactiōe dimittat: ergo oportuit p pctō tot⁹ humane nature ſatiſfieri. ſz ſatiſfactio decēter fieri nō pōt niſi ab eo q̄ debet ſatiſfacere & pōt. ſz nō debet niſi hō q̄ peccauit: & nō pōt niſi de⁹: q̄ quelibet creatura totū ſuū eſſe deo debet: nec oū vt pro alio ſatiſfacere poſſit. & ſic aliqua creatura pro homine non poteſt ſatiſfacere: nec ipſe pro ſe: cum peccato indignus reddat. ¶ Ꝑ nulli⁹ creature bonū excedit bonū nature humane vt recōpenſationē p tota natura poſſit facere: ergo oportunū fuit vt de⁹ homo fieret ad ſatiſfaciēdū p hoīe. ¶ Ꝑ Sap. 8. dicitur. ſapiētia vincit malitiā: ſz per malitiā diaboli & hoīs humana natura que op⁹ eſt dei abiecta erat quantū deijci potuit in culpā & in miſeriam: ergo decuit vt ſapientia dei ipſam exaltaret: quātū exaltari potuit: ergo cū humana natura ſit aſſumptibilis in vnitatē diuine pſone: vt pri⁹ dictū eſt: videt cōgruū fuiſſe vt de⁹ humanā naturaz aſſumeret. ¶ Itē Jac. iij. de⁹ ſuꝑbis reſiſtit: ſz per ſuꝑbiā diabol⁹ hoī inuidēs: eū ſeruū ſuū conſtituit: & iniuſte in ſeruitute detinuit: cū ad ſeruitutū dei creat⁹ ſit: ergo decuit vt ſūme potēs

de⁹ nequitie diaboli resisteret: vt nō solū hoiem de ei⁹ potestate eriperet: sz etiā eōuerso: hoiem dñm diaboli cōstitueret: sz cū nulla creatura sit superior angelica natura que est in diabolo: hoc nō posset esse nisi homo qui angelorum dñs esset: qō sic deo cōuenit: ergo decuit vt de⁹ hō fieret vt sic in nōie iesu omne genu flectat celestriū terrestrium z infernoꝝ. ꝓbil'. ij. ℟. dicendū q⁹ ad ea que fidei sunt rō demōstratiua haberi nō pōt: cū fides de nō apparētib⁹ esse dicat Hebr. ix. z ꝑcipue in illis q̄ ex mera dei volūtate pueniūt cuiusmodi est incarnatio. z ideo ad incarnationē ꝓbā dā rō demōstratiua haberi no pōt. nec etiā in ꝺtrariū: qz cū demōstratio scire faciat: scia aūt nō nisi vꝺoꝝ sit: oportet oē qō demonstrat verū eē z ei⁹ ꝺtrariū falsum. z ideo sufficit defendere q⁹ nō est impossibile incarnationē eē: qō in ꝓmo articulo experte dictū est: z ostēdere aliquā ꝺgruentiā ad incarnationē: qō ad hunc articulū ꝓtinet. Sciendū ergo q⁹ supposito lapsu humane nature ꝺgruētia incarnationis apparet ex trib⁹. s. ex plenitudine diuine misericordie: z ex īmobilitate iusticie ipsi⁹: z ex decēti ordine sapiētie ei⁹. qz igit de⁹ summe bon⁹ z misericors est: decuit vt nulli negaret nature b cui⁹ capax erat. ergo cū humana natura lapsa eēt: z nibilomin⁹ reparabil' erat decuit vt eē reparet. qz etiā iusticia ei⁹ īmutabil' est: cui⁹ lege sancitū est vt nunq̄ ꝑctū sine satisfactiōe dimittat: decuit vt in humana natura insti tueret eū q̄ satisfacere posset: qz hoc pur⁹ hō ꝓ se facere non poterat vt dicet. sz qz summe sapiēs est ꝺueniētissimū modū reparationis debuit adinuenire. Modus aūt ꝺueniētissimus est vt integre natura reparet z faciliter ad id qō amiserat hō puenire possz. Si aūt hominē ꝓ angelū reparet: nō integra eēt repatio: qz semp hō angelo salutis sue debitor eēt: z ita ei in btūdine adeq̄ri nō posset: qō tñ ꝺsecut⁹ fuisset si nō peccasset. sicut z nūc ꝺsequunt hoies ꝓ gratiā reparatiōis: vt sint sicut angeli dei in celo Mat. xxij. Et ideo decuit vt nō angelus: sed ipse deus hominē repararet. Sil'r vt eēt facil' modus ascēdendi in deū: decuit vt hō ex bis q̄ sibi cognita sunt tā fm intellectū q̄ affectū in deū ꝺsurgeret. et qz hoi cōnaturale est fm statū pūtis miserie vt a visibilib⁹ cognitionē accipiat z circa ea afficiat: ideo de⁹ ꝺgruēter visibilis fact⁹ est humanā naturā assumēdo vt ex visibilib⁹ in inuisibiliū amorē z cognitionē rapiamur. Ad ꝓmū ergo dicēdū q⁹ maiestatē nō decuit infirmitas eā deꝓmēs z quodāmodo inuoluēs. nec ꝓ incarnationē infirmitas humanitatis diminuit potentiā maiestatis: qz due nature in vna ꝑsona incōfuse z inalterabiliter sunt vnite. nec est fil'is rō de malitia z infirmitate: qz infirmitas de sui ratione nō priuat ordinē a fine: z ideo ꝓpter aliquē finē assumi potuit. sed malitia dicit fm deordinationē a fine: z ita omnē ꝺgruitatē tollit. vñ omnino indecēs fuisset vt summa bonitas quocūq̄ modo malitiā assumeret. Ad secundū dicēdum q⁹ peccatū hoīs fuit remediabile: nō aūt ꝑctū angeli. cui⁹ rō multipliciter assignat. ꝓmo ex virtute naturali vtriusq̄: quia q̄ntū ad cognitiuā angelus cognoscit in luce plena ꝓ intellectū deiformē vt possit totū ꝺsiderare sine inq̄sitione: qō ad electionē alicui⁹ rei ꝓtinet: vt sic ꝓ ignorantiā nō excusef: sicut hō q̄ cognoscit q̄ agēda sunt deliberādo ꝓ rationē q̄ est q̄si q̄dā obumbratio ītellect⁹: vt dicit Isaac in li. de diffinitionib⁹. q̄ntū ad effectiuā vo: qz volūtas angeli inuertibil' est post electionē: cū sit infra volūtatē diuinā q̄ē inuertibil' ante z post. z supra volūtatē humanā q̄ est vertibilis ante z post: z ideo angelus malo qō appetijt peccādo īmobiliter inheret. Secūda rō assignat ex natura vtriusq̄ qz angelorum natura nō ꝓpagat ex vno: ex quo vitiū ꝺtrahat sicut humana. z ideo nec ꝓ vnū eā repari cōgruit. z hoc est qō videt Apls dicē ad Ro. v. Sicut ꝓ vnū hominē ꝛc. Certia ex peccato vtriusq̄: z q̄ntū ad gen⁹ ꝑctī: qz hō supbiuit ex appetitu scie: cui⁹ natura creata capax est. angelus vo ex appetitu potētie quā natura creata nō ita ꝑfecte pōt recipere sicut sciētiā. vñ z aīe xp̄i cōicata est oīs scia: sz nō oīpotētia

Et etiā q̄ntū ad circūstantiā ꝑctī: qz hō peccans z de venia cogitauit: z in aliquo decept⁹ est: vt in. ij. li. Ri. xxij. dicit. nō aūt angelus peccās. z sil'r q̄ntū ad occasionē ꝑctī quā hō habuit: qz alio suggerēte peccauit: nō aūt angelus. Quarta ex iusticia diuina: qz oēs illi ad quos corruptio ꝑctī ꝓmi hominis venire debebat: nondū erāt in actu sed in virtute tñ Et ideo nō decebat vt ꝓiusq̄ essent vltimā dānationē recipērēt: sicut oēs angeli actu existētes ꝓpꝛio arbitrio peccauerunt. Quinta ex misericordia diuina: qz tota natura humana lapsa erat in vno parente: nō aūt tota natura angelica. z ideo magis indecēs erat vt natura humana tota relinqueret sub dānatione q̄ natura angelica que non tota corruerat. Sexta vo z ꝓcipua est ex parte status vtriusq̄: qz hō nō peccauit in termino vie sue sicut angelus: cui ad ꝓpriam electionē status vie finitus est. z hoc cōsonat verbo Dama. q̄ dicit q⁹ hoc est hoib⁹ mors qō angel' casus. z de hꝰ in li. ij. dictū est. Ad tertiū dicendū q⁹ in creatione se habet creatura sicut effect⁹ ꝓductus in eē ꝓ creationē. z iō nō exigit vt a creatura aliquo modo opatio creationis exeat: sed q⁹ ad eam terminet. sed in recreatione creatura se habet vt satisfaciēs: qō sine ei⁹ operatione fieri nō pōt. z iō q̄uis creatio sit opus dei nō per aliquā creaturā: tñ oportet q⁹ recreatio ꝓ modū redēptionis facta sit opus dei naturā creatā assūmētis. Ad q̄rtū dicēdū q⁹ quāuis deus sit summe misericors: sua tñ misericordia nullo modo iusticie sue obuiat. Misericordia enī q̄ iusticiam tollit magis stultitia q̄ virtus dici debet: z ita deū nō decet. ꝓpter qō deus misericordiam infinitā sic manifestare voluit: vt in nullo ei⁹ iusticie derogaret: quod factū est oū ꝓ nobis hō factus est vt ꝓ nobis satisfaceret: in quo etiā eius abundantior misericordia ostensa est ad nos q̄ si peccatū sine satisfactione dimisisset inquantū naturā nostrā magis exaltauit: z ꝓ nobis mortē pertulit. nec tñ est simile de hoie z de deo ꝓpter duo. ꝓmo qz ipse deus est iudex omniū: ad quē pertinet iusticie ordinē seruare: nō aūt hō quilibet. vñ z iudex non debet ꝓpꝛio arbitrio peccata dimittere impunita. Secūdo qz cū deus sit ipsa bonitas ex hocipso est aliquod malū quod ꝺtra ipm est. z ideo cū pena non debeat actui nisi qz malus est: decet vt ipse se vindicet puniēdo ꝑctū quod contra ipsum cōmissum est. secus autem est de homine: vñ homo non debet punire quasi se vindicans: sed quasi deū vindicans si hoc ex officio habet. Unde dicitur Deutero. xxxij. Scōm aliā litteraz mihi vindictā z ego retribuam. Ad quintū dicendū q⁹ q̄ntitas peccati ex duob⁹ pōt pensari. s. ex parte dei in quē peccat. z sic infinitatē quandam habet ꝓut offensa dei est: qz q̄nto maior est q̄ offendit tāto culpa est grauior. vel ex parte boni quod corrūpit ꝑ peccatū. z sic q̄ntitas culpe finita est. s. inq̄ntū est corrupptio nature. z iō ad satisfactionē debitaz requirit actio hoīs q̄ ꝓportionet q̄ntitati culpe inquantū corruptio quedā est. z gratia cui⁹ virtus quodāmodo infinita est cū sufficiat ad merendum premiū infinitū per quā satisfactio ꝓpꝛtionat quantiti culpe ꝓut offensa dei est. z ideo ex se nō sufficit ad satisfaciendū: qz ex se gratiā habere nō potest. nec tñ deus crudel' est hanc satisfactionē exigēs: qz quāuis gratiā habere non possit ex se: z ita nec satisfacere: pōt tñ satisfacere ꝓ id quod deus paratus est dare. s. ꝓ gratiam. Ad sextū dicendū q⁹ q̄ntitas originalis z actualis mortalis potest dupliciter attendi. vel quantū ad ꝓncipiū: vel quantū ad bonū quod ꝑ vtrūq̄ priuat. ꝓncipiū aūt actualis peccati volūtas ꝓpria est. ꝓncipiū aūt originalis in isto est origo ei⁹ vitiata. vnde originale quodāmodo necessarium: sed actuale est omnino voluntariū. vnde plus habet de ratione culpe z vituperabilis. Bonū autē quod per actuale peccatū corrumpitur est bonum huius persone cui ꝓponderat bonum totius nature: quod per originale corrumpitur: quia bonum gentis est diuini⁹ q̄ bonum vnius hominis: vt dicitur ꝓmo ethic. Unde z originale peius erit q̄ actuale: vt sic, pos

set dici q actuale est magis culpa: z originale magis malum. actio autem satisfacientis vt prius dictum est proportionat quantitati culpe ex parte boni quod per culpā corrumpit: z ideo cū omnis actio sit persone: quia actus singulariū sunt: ideo ad satisfactionez pro actuali: sufficit actus cuiuscūq bois cum gratia diuina: nō aūt ad satisfaciendū pro originali peccato nisi actio illi⁹ bois plus valeret q̄z totum bonū humane nature: z hoc nō posset esse: si esset purus homo: z ideo oportuit esse deuz z hominē qui p originali satisfaceret. ¶ Vel dicēdū fm quosdā q etiā p actuali peccato nō sufficit purus hō satisfacere nisi p̄suppposita satisfactione xp̄i ex cui⁹ passione etiā antiquorū patrū satisfactio efficax fuit qui⁹ in fide ei⁹ saluabāt. ¶ Ad septimū dicendū q in peccato p̄mi bois persona corrupit naturā. vñ illud pctū potest dupliciter cōsiderari: vel quantū ad corruptionē boni psonalis: z sic primus homo p eo satisfecit adiutorio gratie dei vel inquātū fuit corruptio nature: et sic p eo adam satisfacere nō potuit: nec aliquis antiquorū patrū nisi solū inquātū corruptio nature in personā redundabat. Ex hac enim parte originale peccatū in antiquis patribus per fidē: decimas circūcisionē z sacrificia soluebat: z ideo decedētes: nondum ad visionē dei admittebant: nisi p̄⁹ per satisfactionē xp̄i: nature corruptio sanaret. ¶ Ad octauū dicendū q ipsa reparatio humani generis aliquo mō mediātib⁹ angelis facta est: ipsi enī nasciturū dīm annūciauerūt: vt dicit Luc.j. nō tñ satisfaciebat angel⁹ reparationē p̄ficere: q̄ satisfacere nō poterat pro tota humana natura: nec etiā debebat: q̄ ipse nō peccauerat: z ideo oportuit vt dictū est q̄ per deū boiem reparatio humani generis cōpleret. ¶ Ad nonū dicēdū q nulla creatura in quantacūq bonitate crearet pōt sufficere ad reparationē corruptionis humane nature p modū satisfactionis: cui⁹ rō pōt esse triplex. prima est: q̄ oīs creatura: totū quod pōt pro se deo debet: vnde nō relinquit sibi vt p alio satisfacere possit. secūda q̄ hoc requirit in satisfactione: vt q̄ō satisfactiōs reddit: p̄ponderet ei q̄ō per culpā ablatuz est: vel saltem sit equale illi: q̄uis aūt aliqua natura creata sit: vel possit esse melior natura humana: nō tñ natura ut aliq̄ psona in creata cōsiderata pōt adequare bonitatē toti⁹ nature humane bonū enim humane nature quodāmodo infinituz est per cōparationē ad suppposita inquātū natura humana in infinitū per generationē cōmunicabilis est: bonū aūt cuiusli⁹bet nature create z in se finitū est: z finit fm q̄ considerat in vno suppposito determinato: z ideo cum actus sint suppositorum: nō potest esse vt operatio alicuius creature valeat tñ quantū est totum bonū nature humane vt possit esse digna satisfactio p eius reparatione. tertia est: quia vt secūda dictū est humana natura in p̄ma sui cōditione accepit q̄dā per que supra statū suis p̄ncipijs cōgruētē eleuabat: sic immortalitatē quādā q̄ erat gr̄e nō nature: z alia huiusmodi sibi ex pura liberalitate dīna collata q̄ per pctū amisit. vñ ea repare erat ad gradū supiorē ipsaz eleuare in quo prius cōdita fuerat: nō ē aūt possibile eleuare aliquā nām ad gradū supiorē: nisi ei q̄ naturas cōdidit: z earū grad⁹ ordinauit z ideo soli deo possibile fuit naturam humanā reparare.

D tertiū sic p̄cedit. videt q̄ si hō nō peccasset deus incarnat⁹ fuisset: vt enī dī Deut.xxij. dei p̄fecta sūt opa: sz p̄fectio nō pōt ee nisi vltimū p̄ncipio ꝺiuga tur: vt sic q̄si q̄dā circul⁹ cōcludat z alteri⁹ additio fieri nō possit: cū g̃ ipe de⁹ sit p̄mū z hō sit vltima creaturarū decuit ad p̄fectionē vniuersi: vt etiā si hō nō peccasset de⁹ hō fieret. ¶ Ꝺ hūilitas ē p̄fecta virt⁹: vt dī in glo. sup Matth.iij. sup illud: sic decet nos implere oēm ius: sz oīs p̄fectio deo attribuēda ē: g̃ ipse p̄fectissimā hūilitatē hz: p̄fectissim⁹ aūt gradus hūilitatis ē vt aliq̄s se inferiori vl cōiūgat vl subijciat g̃ decuisset vt de⁹ aliquā creaturā assumeret: etiā si hō non peccasset. Itē Ro.j. Inuisibilia dei per ea q̄ facta sūt intellecta cōspiciūt: sz potētia z sapia z bonitas dei sūt infinita: g̃ decuit etiā si hō nō peccasset vt in aliquo effectu mānifestarent: sz potētia infinita nō manifestat nisi p effectū infinitū: nec sapia infinita nisi decorē infinitū: nec bonitas infinita: nisi per cōicationē infinitā: cū g̃ nulla creatura sit infinita: nec in ea sit infinit⁹ decor resultās ex forma z p̄portione partiū: nec iterū aliq̄ creatura cōicationē boni infiniti recipiat: videt q̄ etiā decuit boīe nō peccāte vniri deuz hoī: vt ex parte hois rō effect⁹ esset: z ex p̄te dei infinitas: z ex cōiūctione dīne nature ad creaturā infinit⁹ decor resplēderet: z infinitum bonuz ipsi nature humane cōmunicaretur. s. persone increata que in ea subsisteret. ¶ Item per peccatum non est in aliquo capacitas humana natura ampliata: sed post peccatum humana natura inuenta est capax tanti boni vt a deo assumeret in vnitatē p̄sone: ergo z ante peccatū hui⁹ dignitatis capax fuit: sz ad deū q̄ infinito amore diligit ea q̄ sunt: p̄tinet vt nullū bonū creature deneget cui⁹ est capax: g̃ ipe humanā nām assumpsisset etiā si hō nō peccasset. ¶ Itē nō ē credēdū q hō ex pctō aliq̄ō cōmodū repotauerit: sz maxima dignitas hūane nature ē in hoc q assumpta ē in vnitatē dīne p̄sone: ergo hoc p pctū hō cōsecut⁹ nō est: z sic idē q̄ō p̄z⁹. ¶ Itē cū hō ad btitudinē creat⁹ fit aīa pctū tot⁹ hō btificabilis erat: sz btitudo hois quātū ad partē sensitiuā erit in aspectu hūanitatis assumpte q̄tū vō ad partē intellectiuā in cōtuitu deitatis: assumentis: sic enī ingredief hō z egredief: vt Aug. exponit z pascua inueniet. Jo.x. g̃ etiā si hō nō peccasset hūanitas a deo assumpta fuisset. ¶ Ꝺ Ber. exponēs id q̄ō dicit Josue.ij. ꝓpter me orta ē tēpestas ꝛc. dic q̄ diabol⁹ vidit rōnalē creaturā assumēdā in vnitatē p̄sone filij dei z inuidit: z hec inuidia fuit cā casus ei⁹: z mouēs ipsuz ad tentādū hoīez: si aūt incarnatio nō fuisset nisi hoīe peccāte nō instigasset diabol⁹ hoīez ad peccādū: q̄ p hoc p̄mouisset eū ad bonū q̄ō ei inuidebat: g̃ etiā si hō nō peccasset: de⁹ fuisset incarnat⁹. Sz contra Aug. in li. de vbis apli. exponēs illud Matth.xviij. venit filius hois q̄rere z sal.fa. q̄ō pierat dicit si hō nō peccasset filius hominis nō venisset: sz ibi dīs loq̄t de aduentu in carnē: g̃ si hō nō peccasset filius dei nō eet incarnat⁹. Itē j. Thi.j. xp̄us iesus venit in hūc mūdum pctōres saluos facere. Ubi glo. Aug. dic q̄ nulla cā fuit dīo xp̄o veniendi nisi pctōres saluos facē: tolle vulnera: tolle morbos z nulla ē cā medicine sz remota cā remouet effect⁹: ergo si pctm nō fuisset filius dei nō fuisset incarnat⁹. ¶ P̄ aplus dicit Heb. ij. q̄ pueri cōicauerūt carni z sanguini z ipse similiter cōicauit eisdez vt per mortē destrueret eū q̄ habebat mortis imperiū: sz mors per pctm in hūc mūdū intrauit Ro.v. ergo si pctm nō fuisset: per incarnationē de⁹ carni z sanguini nō cōmunicasset. ¶ P̄ Grego. dicit: nihil nobis nasci p̄fuit nisi redimi p̄ fuisset: sed redemptio non fuisset nisi peccati seruit⁹ fuisset: ergo si peccatum non fuisset: filius dei temporaliter natus non fuisset. ¶ R⁰ dicendum q̄ huius questionis veritatem solus ille scire potest qui natus z oblatus est: quia voluit. Ea enim que ex sola dei voluntat dependent: nobis ignota sunt: nisi inquantum nobis innotescunt per auctoritates sanctorum quibus deus suam voluntatem reuelauit: z quia in canone scripture: z in dictis sanctorum expositorum: hec sola assignat causa incarnationis redemptio: scilicet hominis a seruitute peccati: ideo quidam probabiliter dicunt: q̄ si homo non peccasset: filius dei homo non fuisset: quod etiā ex verbis leonis pape in sermone de trinitate expresse habetur: si enī inquit homo ad imaginem z similitudinē dei fact⁹ in suo honore mānsisset creator mūdi creatura non fieret: aut sempiternus temporalitatē subiret: aut equalis deo patri dei filius formam serui assumeret. ¶ Item Augustin⁹ in oratione ad beatam virginem: vt quid enim nescium peccati pro peccatoribus pareres: si deesset qui peccasset: aut q̄d mater fieres saluatoris si nulla esset indigentia salutis. ¶ Item super illud Matth.j. ipse enim sal.fa. populū. fm Augu. si homo non peccasset.

virgo non peperisset. Alij vero dicunt q̄ cum per incarnationem filij dei non solum liberatio a peccato: sed etiā humane nature exaltatio et totius vniuersi consummatio facta sit: etiam peccato non existente propter has causas incarnatio fuisset: et hoc etiam probabiliter sustineri potest. ¶ Ad primū ergo dicendum q̄ vniuersum perficit in coniunctione vltimi ad principiū primum: non tamen oportet q̄ in coniūctione que est in vnitate persone: sed in coniunctione que est per ordinem ad finem. ¶ Ad secundū dicendum q̄ aliquid pertinet ad perfectionem hominis: quod omnino derogat perfectioni dei. vnde quānis humilitas sit perfecta virtus in homine: non tamen oportet vt in deo ponatur si proprie sumat̄ humilitas: quod patet ex speciebus superbie que ei opponunt̄: quarum prima est cum bonum quod habet quis tribuit sibi: hoc quidem in homine vicium est: quia nihil habet a se: sed in deo summe perfectionis est qui nihil habet ab extrinseco. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ in productione minime creature manifestatur infinita potentia sapientia et bonitas dei: quia quelibet creatura ducit in cognitionem alicuius primi ⁊ summi: quod est infinitum in omni perfectione: oportet vt potentia infinita per effectum infinitum manifestetur: nec bonitas infinita per cōmunicationē infinitam: sed sufficit ad ostendendum bonitatem infinitam hoc quod vnicuiq; iuxta suam capacitatem largitur. ¶ Ad quartum dicendū q̄ capacitas alicuius creature potest intelligi dupliciter: vel ſm potentiam naturalem que pertinet ad rationem seminalē: ⁊ sic nullam capacitatem nature vacuā deus dimittit in genere: q̄uis capacitas alicuius creature particularis nō impleatur propter aliquod impedimentū: vel ſm potentiam obedientie ſm q̄ quelibet creatura habet vt ex ea possit fieri q̄ deus vult: ⁊ hoc modo in natura humana est capacitas hui⁹ dignitatis vt in vnitatem diuine persone assumat̄: nec oportet q̄ omnē talem capacitatē adimpleat: sicut non oportet q̄ deus faciat quicquid potest: sed quod congruit ordini sapientie eius. ¶ Ad quintum dicendū q̄ sicut dicit apostolus Roma.v. vbi abundauit delictum superabūdabit ⁊ gratia. vnde non est inconueniens vt aliquod bonum deus ex peccato eliciat quod sine peccato non fuisset: vt patet in multis virtutibus vt in patientia: penitentia ⁊ huiusmodi ⁊ ita etiam ex peccato hominis hoc optimum deus potuit elicere: vt dei filius incarnaret̄ propter quod dicit Grego. O felix culpa que talem ac tm̄ meruit habere redemptorē. ¶ Ad sextum dicendū q̄ totius hominis est ipsa diuinitate in quam virtus intellectus imediate fertur: ex quo redūdat gloria in inferiores partes anime ⁊ in ipsum corpus: in visione autem humanitatis christi erit quoddam gaudium accidentale: sicut etiam in victoria passionis eius: et tamen constat apud omnes: q̄ si hō nō peccasset christus passus nō fuisset. ¶ Ad septimū dicendum q̄ si etiam ponatur q̄ diabolus preuiderit rationalē creaturam a filio dei assumendā: non tamen oportet q̄ preuiderat antecedentia ad ipsam: sicut etiam: vt ibidem Aug. dicit preuidit se futurum principem malorū: quod per suum casum cōsecutus est: ⁊ tamen suū casum non preuidit: vt in.ij.lib. dis.4. dictū est. ¶ Ad ea vero que in contrariū obiciuntur potest responderi ſm aliam opinionē q̄ auctoritates ille loquuntur de aduentu in carnem passibilem ad redimendum: redemptio enim nō fuisset nisi seruitus peccati precessisset: et non de aduentu in carnem simpliciter.

Ad quartū sic proceditur. videt̄ q̄ filius dei non debuerit suam incarnationē tm̄ differre: tempus enī incarnationis dicit̄ temp⁹ plenitudinis. ad Gall̄. iiij. Cū venit plenitudo tēporis ⁊c. sed plenitudo perfectionē importat: cū ergo perfectio vniuersi cōsumata sit die septima: vt dicit̄ Gen̄.j. videt̄ q̄ tunc debuit filius dei incarnari. ¶ Nē amor causat donū ⁊ celeritatē doni: sed deus ex maxima charitate incarnat⁹ est. Ergo videt̄ q̄ nō debuerit tantū incarnationez differre. Prima probat̄ per id qō dicit̄ Prouerb.iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere: ⁊ cras dabo tibi cū statim possis dare. Secundū per hoc qō dicit̄ Piere.xiij. in charitate ppetua dilexi te: ideo attraxi te miserans. ¶ Item quanto plus differt̄ medicina: tanto periculosius inualescit morbus: sed sapiētis medici est vt morbi periculū euitet: ergo videt̄ q̄ incarnationē suā dei filius accelerare debuerit. ¶ Item ꝑma Thi.ij. dicitur q̄ vult deus omnes hoīes saluos fieri: sed si christus ante incarnatus fuisset multis ad salutē magis via patuisset: vt dicitur Matth̄. xj. si in tyro ⁊ sydone facte fuissent virtutes que facte sunt in te olim penitentiā egissent: ergo videt̄ q̄ deus ante incarnari debuerit. ¶ Ꝑ vt Boetius dicit in libro de conso. natura a perfectioribꝰ initium sumit: ſz opus dei nō est minꝰ ordinatū q̄ opus nature: cū ergo perfectissimū in operibus dei sit incarnatio videt̄ q̄ circa principiū deus incarnari debuerit. ¶ Sz contra perfectio gratie magis assimilat̄ perfectioni glorie q̄ pfectioni nature: ſz perfectio gratie incarnationi debet̄: vt dicit̄ Joh̄.j. gratia et veritas per iesum xp̄m facta est: cuz ergo pfectio glorie fini seculoz debeat̄: perfectio vero nature ꝓncipio: videtur q̄ versus finē seculorū magis q̄ circa principiū de⁹ incarnari debuerit. ¶ Ꝑ Augu. dicit institutū est vt iam pacte sponse non statim tradant̄: ne vilem habeat marit⁹ dotā q̄ non suspirauit spōsus dilatā: ſz hoc beneficiū scilicz incarnationis debet homo maxime carum habere: ergo decuit vt humanū genus ipsum dilatū suspiraret. ¶ Ꝑ perfectio finī debetur: ſz temp⁹ incarnationis est temp⁹ perfectissimū: q̄ in eo dōs tēporis nat⁹ est. vnde etiā tēpus plenitudinis dicit̄ ergo videt̄ q̄ versus finem temporis incarnari debuerit. ¶ ‘Ꝛ’ dicendū q̄ incarnationi tēpus cōgruissimū tēporū dispensatoz elegit oīa enī tēp⁹ habēt: vt dicit̄ Eccl̄s.iij. hec aūt cōgruitas nō plene a nobis pōt cognosci qui nō oīum tēporū ꝓportiones cognoscim⁹: ſz tm̄ possunt plures rōnes cōgruitatis assignari: quare hoc tēp⁹ ad incarnationē elegerit. Prima q̄ homo per superbiā peccauerat. vnde oportebat q̄ per humilitatē repararet̄ ad quā exigebatur vt defectum suuz cognosceret in virtute ⁊ in cognitione: defectus aūt cognitionis innotuit homini tēpore legis nature quo tēpore multi lumine naturalis rōnis non obstāte in pessimos errores idolatrie prolapsi sunt ⁊ in nefandissima opera: defect⁹ aūt virtutis ꝓprie innotuit homini tēpore legis scripte: q̄ tunc per legē eruditus: nondū tamen peccati iugum excutere potuit: ⁊ ideo oportuit q̄ post ista duo tempora quasi ꝓparatoria de⁹ homo fieret vt in solo deo spes salutis haberet̄. Secūda ratio est: quia naturalis ordo est vt ab imperfecto ad perfectū veniatur: perfectissimū autez in operib⁹ dei est ipsa incarnatio per quam creatura deo vnitur in vnitate persone: ⁊ ideo oportuit vt non in principio humani generis: sed postmodū versus finē seculorum compleret̄: vt sic prius esset quod animale est: deinde q̄ spirituale est. j. Chorin. iij. Ar hanc causam Augu. assignat in libro. Sz. q. dicens: sicut absurdus est qui iuuenilem tantum vellet etatem esse in homine: euacuaret enim pulchritudines que ceteris etatibus suas vices atq; ordines gerūt sic absurdus est qui ipso vniuerso humano genere vnam etatem desiderat: nam ⁊ ipsum tanq̄ vnus homo suas etates agit: nec oportuit venire diuinitus magistrū cuius imitatione in mores optimos formaretur nisi in tempore iuuentutis: ⁊ ideo apostolus ad Gall̄. iij. dicit homines sub lege quasi sub pedagogo paruulos custoditos: donec veniret qui per prophetas ꝓmissus erat. Tertia ratio est: quia distantia a principio facit debilitatem in effectu. Vnde ⁊ propter longe distare a principio alique res: perpetuum esse non possunt retinere vt maneant semper eedem scōm numerū. vnde si hoc maximum remediū incarnationis in principio seculorū fuisset ꝓcedente tempore: effect⁹ eius in homines min⁹ carus fuisset refrigescente charitate: ⁊ ideo

a principio generis humani indita est mentibus hominum lex naturalis per quā homines deo subiecti essent postmodum vero inualescente consuetudine peccatorū lex naturalis adeo tenebrata est in plurib⁹: vt iam non videret ad regimen humani generis sufficere: & ideo tunc additum est aliud remedium: scilicet vetus lex: & ea que ad ipsam pertinent: qua etiā processu temporis in hominū cordib⁹ debilitata oportuit aliud pfecti⁹ remediū p incarnationē apponi vsq; ad tēp⁹ illud cū multorū charitas refrigesceret: & tūc succederet p fm aduētū visio fidei et stat⁹ glorie statui presentis ecclesie. & ideo dicit Dio. iij. c. Eccle. Jerarch. q; sic se habet gerarchia legis: ad nostrā gerarchiā: ita se habet nostra ad celestem. ¶ Ad primuz ergo dicendū q; est triplex perfectio: scilicet nature: gratie & glorie: perfectio aūt nature est: que fuit in principio seculorum: perfectio vero glorie erit in fine seculorū: & quia perfectio gratie media est inter vtrāq; ideo christus per quē gratia facta est: circa medium seculorū venit. vnde dicit Abac. iij. In medio annorū notum facies. ¶ Ad secundū dicendū q; amor discretioni cō iunctus nō facit accelerare donū: anteq; expediat ei cui datur: nō autē expediebat humano generi hoc donū accipere anteq; experimēto disceret: quantū eo indigebat: vt sic acceptū carius haberet. ¶ Ad tertium dicenduz q; aliter est in morbo spirituali q; corporali: ad sanationē enim corporalis morbi nō exigit: vt infirmus vim medicine & periculum morbi cognoscat: qō tamen maxime est necessariū in morbi spiritualis sanatione qui per humilitatē & cōtritionem spiritus sanat: & ideo quāuis medicina corporalis nō differat: medicina tamen spiritualis differri potest: nec tñ ita dilata est vt a principio penitus deesset: qz quādiu fuit morbus: fuit medicina morbi: vt Hugo de san. victo. dicit q̄uis illa medicina non sit omnino sufficiēs: sic enim & medicus corporalis egroto preparatoria quedā medicamenta prebet anteq; perfectam medicinaz det: & hic etiam fuit processus dei in sanatione humani generis. ¶ Ad quartū dicendum q; nullus qui predordinati erant ab eterno etiaz ante christi incarnationē perijt: nec etiam aliquis non predestinatus quādocūq; incarnatio fuisset: saluatus esset: si tamen aliquod remediū preberet non predestinato: quod predestinato datur: scilicet finalis gratia ille etiā saluaret: sed tamē hoc antecedens est impossibile ei: quod est euz non esse predestinatū. vnde sic est vera ista: si christus predicasset alicui prescito ille penitentiam egisset: sicut ista si gratia sibi daretur penitentiam ageret: sed vtriusq; antecedens est impossibile prescientie condamnationis: & ideo querere: quare christus illi nō predicauit: vel quare grām illi nō apposuit: est idem q; querere predestinationis causam que nulla est nisi voluntas dei. ¶ Ad quintū dicendū q; perfectū simpliciter precedit imperfectū: sed accipiendo perfectum & imperfectū: circa idem: imperfectum precedit perfectum: quia motus est de imperfecto ad perfectum: et hoc fit aliquo perfecto agente: qō oportz prius esse: & ideo in humano genere pri⁹ fuit adhibita impfecta medicina q̄s pfecta ab ipso pfecto deo q̄ ē pfectiōis pinceps: vt dic Dio.

Questio secunda.

Deinde queritur de assumente carnem: & circa hoc querunt quinq;. Primo vtrum vna persona possit assumere carnem alia non assumēte. Secundo si sic: quare magis fili⁹ carnē assumpsit. Tertio vtruz pater vel spiritussanctus potuerūt vel possint carnem assumere. Quarto si sic: vtrum potuerunt eandem numero humanaz naturam assumere. Quintū vtruz vna persona possit duas numero humanas naturas assumere.

Ad primū sic pcedit. videt q; vna persona sine alia nō possit carnez assumere. Damasce. enī dicit q; in diuinis oīa sunt vnuz preter ingenerationē generationē & processionē: sed incarnatio nullū horuz est: ergo incarnatio cōmunis est trib⁹. ¶ Item sicut est vna essentia triū personarum: ita vna operatio diuina: sed assumere carnem est quedā operatio diuina: ergo est cōmunis tribus personis. ¶ Item Damasce. dicit q; tota natura diuina in vna suarum yposta\sim incarnata est: sed quicquid dicitur de natura cōmune est tribus: ergo incarnatio cōmunis est tribus personis. ¶ Item quecūq; sunt vnū fm substantiā simplicem: cuicūq; vnitur vnū & reliquum: sed tres persone sunt vnū fm substantiā que est cōmunis & simplex: ergo si carni vnitur fili⁹ necessario & carni vnitur pater. ¶ Item maior est vnio que est per gratiam vnionis q̄s que est per gratiā adoptionis: sed in vnione per gratiā adoptionis nō vnitur menti vna persona sine alia: ergo nec vna persona assumpsit carnē sine alia. In contrariuz videt qō Dio. ij. c. de di. no. ea que ad incarnationem pertinent cōputat inter ea que sunt de discreta theologia: hec aūt sunt que vni persone cōueniunt sine alia: ergo incarnatio conuenit vni persone sine alia & nō omnib⁹. ¶ Item incarnatio includit in suo intellectu missionē: vt in littera dicit: sed ad hoc q; vna persona mittat non sequitur q; omnes mittant: ergo vna persona sine alia incarnari pōt. ¶ Ꝑ maior est distinctio rei & rationis q̄s distinctio rationis tantū: sed rationes diuersarum rerū in diuinis nō distinguunt nisi ratione. persone autē distinguunt & re & ratione: ergo maior est distinctio personarū in deo q̄s rationū idealium: sed de⁹ per vnā rationē aliquid operat: quod non operat per aliā: qz alia ratione facit hominē: & alia ratione facit equum: vt Augu. ait: ergo multo amplius vna persona pōt incarnari sine alia. ¶ Ꝓ dicendū q; quāuis tres persone sint vnū in essentia non tamen oportet q; si vna coniungit carni q; etiam alia. ¶ Ad cuius euidentiā sciendum est q; quando aliqua in aliquo coniunguntur & in aliquo distinguūt: tunc solum necessariuz est vt simul cōiungant: quando cōiunctio fit fm id in quo cōmunicant: siue illud sit idem numero siue non sicut patet q; homo & asin⁹ cōicant in animali: & ideo quicquid cōmunicat cū asino in genere: cōmunicat etiā cuz homine: sed qz homo & asin⁹ differētijs specificis distinguuntur: nō oportet q; quicquid cōuenit cū asino in differentia specifica cōueniat cū homine similiter: & ita etiaz est in potentijs anime: qz oēs radicant in essentia vna numero. vñ cū anima vniat corpori dupliciter: & fm essentiā vt est forma eius: & fm potentiā vt est motor ipsius: vel operās per ipsum: necessariū est vt aīa que vnitur oculo & quantuz ad essentiā anime uniquātū perficit oculū inesse specificato. et fm rationē visiue potentie: prout efficit instrumētū videndi: coniungat etiam ligue quantū ad essentiā aīe nō quantū ad rationē potētie eiusdē: eadē enī essentia aīe que ē in oculo: est in ligua: sz ibi fm potētiā vitiuā: hic fm potētiā gustatiuā: & qō plus est: aliqua potētia est que nulli parti corporis cōiungit quātū ad rōnē potētie vt intellect⁹: sed solū quantū ad rōnē essentie. Dico ergo q; tres persone distinguūt quidē in psonalitate: sz cōueniūt in natura: vnde quicqd vniret filio in natura: de necessitate vniretur patri nō aūt oportet q; si aliqd vniat filio in persona q; vniat patri. Nō enī ponim⁹ incarnationē filij eē hoc mō vt sit vnio facta in natura: sz solū in persona: & ideo non oportet q; ponam⁹ patrē incarnatū: sicut nō oportet q; si potentia visiua sit act⁹ corpis: q; intellect⁹ sit act⁹ corpis q̄s cuius cōueniāt in vna essentia aīe. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q; incarnatio includit in se vnū illoz triū: qz incarnatio dic vnionē in persona filij cui⁹ psonalis ꝓprietas est generatio. ¶ Ad secūdū dicēdū q; assumere duo importat. s. actionē & terminuz vnionis. dicit enī assumere: q̄si ad se sumere: qcqd g̃ actionis importat in hoc vbo: totū est cōe trib⁹: verū enī ē dicere q; tota trinitas vnitit humanā naturā filio in psona: sz terminus vnionis est solum persona filij et non patris: et ideo filius carnē assumpsit & non pater nec spiritussanct⁹. ¶ Ad tertium dicendū q; de natura nō dicitur incarnatio fm se: sed ratione persone fm q; tota natura diuina incar-

nata est in vna persona filij: ꝛ ideo non oportet ꝙ incarnatio de tribus dicaꝫ. hoc enim est necessariuz in illis que dicuntur de natura ratione ipsius nature: non de illis que dicuntur de natura ratione persone ꝛ hoc propter idēptitatē essentie ꝛ persone: vt patet in primo scrip. dis. 33. arti. i. et in prima parte. q. 3. ar. i. sicut essentia diuina est persona filij nō tamen persona patris est persona filij. ¶ Ad quartum dicendum ꝙ si esset vnio in substantia: vel natura sequeretur ꝙ tres persone essent incarnate si vna incarnaretur: nūc vero non est vnio facta in natura: vt scilicet ex diuina ꝛ humana fiat vnum sed in persona: vt sit vna persona in humanitate ꝛ diuinitate subsistens: ꝛ ideo ratio nō procedit: vt ex predictis patet. ¶ Ad quintum dicendum ꝙ in vnione que est per gratiam adoptionis consideraꝫ vnio per operationem tantuz: quia scilicet deus aliquē effectum in nobis operatur: ꝛ quia operatio est communis tribus. ideo oportet ꝙ etiam vnio illa communis sit quāuis ſm ꝙ ille effectus appropriaꝫ vni persone vel alij: dicatur in mentez mitti filius vel spiritussanctus: sed in hac singulari vnione diuinitatis ad humanitatē non tñ notaꝫ ex parte dei operatio vel efficientia: sed etiam termin⁹ vt dictum est: ꝛ ideo non est simile.

Ad secundū sic procediē. videtur ꝙ non magis fuit conueniens filium incarnari q̄ patrem vel spiritū sanctū: sicut in mysterio incarnationis monstrata est sapientia in decentia reconciliationis: ita etiam monstrata est potētia in hoc ꝙ in infinituz distantia coniuncta sunt: ꝛ etiā bonitas in hoc ꝙ non despexit propria blasmatis infirmitatē: sicut dicit Damasce. sed sicut sapientia attribuitur filio: ita bonitas spiritui sancto: ꝛ potentia patri: ergo non decebat magis filium incarnari q̄ patrē vel spiritū sanctū. ¶ Item victoria potentie attribuitur: sed per incarnationem secuta est de hoste victoria: ergo incarnatio magis decebat patrem cui appropriaꝫ potentia. ¶ Item recreatio respondet creationi: sed creatio appropriaꝫ patri. Unde cum dicitur Gen. j. In principio creauit deus ce. et ter. deus creans exponiē pater: ergo ꝛ incarnatio per quaz recreatio facta est patri potissime conueniet. ¶ Item incarnatio ordinata est ad hoc vt nos adoptionē filiorū reciperemus. ad Gal. 4. sed adoptare proprium patris est: ergo patrem decebat incarnari. ¶ Item videtur ꝙ magis congruum fuerit spiritum sanctum incarnari: eoruz enim que magis vicina sunt decentior est cōiunctio: sed spiritussanctus est persona magis nobis vicina: vt dicit Augu. ergo spiritūsanctum magis decebat incarnari q̄z filiuz. ¶ Si incarnatio processit ex maxima charitate dei quā ad nos habuit: sed charitas est proprie spiritussanct⁹ vel etiā appropriate si essentialiter sumaꝫ: ergo spiritūsanctuz potissime decebat incarnari. ¶ Sed otra. In mente nostra sunt tria tres personas representātia: scilicet mens que representat patrem: noticia que est verbū mentis representans filiū: ꝛ amor qui representat spiritūsanctū: sed inter hec tria verbū mētis maxime est corpale: ſm ꝙ per vocē exteri⁹ sonat. ergo ꝛ incarnatio cōueniētissime verbū eternū decuit qō est ipse fili⁹ dei. ¶ Itē ſm philosophū. 2°. Metha. id qō est primū in vnoquoq; genere est causa eoz̄ que sunt post: sz filiatio p̄mo in filio dei inueniē: sicut ꝛ paternitas in deo patre: ex quo oīs paternitas in ce. ꝛ in ter. noīatur Eph. iij. ergo cōueniētissime fili⁹ dei incarnatus est: vt per ipsum adoptionē filiorū dei reciperem⁹. ¶ Si decētissima est cōiunctio sapiētie ꝛ humilitatis. vnde Prouer. xj. vbi humilitas: ibi sapiētia: sed sapiētia appropriaꝫ filio: ergo ipsum maxime decuit humilitas incarnatiōis. ¶ Ad⁹ dicendum ꝙ decentia incarnationis filij potest attendi: ꝛ ex pprijs ꝛ appropriatis ei⁹. ¶ In propriis aūt ipsius possunt cōsiderari quatuor scilicet ꝙ fili⁹ est: ꝙ verbū est: ꝙ imago: ꝙ media in trinitate persona: ſm aūt ꝙ imago cōuenientiaz habet cū eo qui reperādus erat. s. cū hoīe qui ad imaginē dei fact⁹ est. Gen. j. vnde decuit vt imago imaginez assumeret: increata creatā: ſm aūt ꝙ filius est ad modū reparationis que expleta est per incarnatiōis ꝛ passionis mysteria: ſm enī ꝙ ex alio est: qō quidē sibi ꝛ spiritui sancto cōmune est notaꝫ auctoritas patris respectu ipsi⁹: vnde cōuenit sibi ad patrez: ꝛ deprecatio: ꝛ satisfactio: ꝛ alia huiusmodi que in patre auctoritatē demonstrāt: sed ſm id qō in filio intelligitur determinat⁹ modus originis conuenit sibi nasci: vt qui in diuinitate est dei fili⁹: in humanitate sit virginis filius: vt nō sint plures filij in trinitate. ¶ Cōuenit etiā sibi inquantū fili⁹ naturalis est: vt per eum cuius est naturalis hereditas: alij in filios adoptent⁹ et coheredes fiant. Sed inquantū verbū est cōgruētiā habet ad officiū predicationis ꝛ doctrine: qz verbū manifestat dicentez: ꝛ ipse manifestauit patrē. Jo. xvij. Pater manifestaui nomē tuū hoīb⁹. Inquātū vero est media in trinitate persona cōgruit ad vltimū effectū qui est reconciliatio hoīs ad deū: decet enim vt qui est medius etiā sit mediator. ¶ Inueniūt⁹ etiā quatuor filio appropriata. s. sapiētia ꝛ virt⁹ ab apl̄o. j. Chorin. j. Xp̄m dei virtutē ꝛ dei sapientiā. Equalitas ab Aug. speties ꝛ pulchritudo. ab Hill. inquātū aūt sapientia est: congruit ad restaurationē: quia decet vt que in sapiētia facta sunt per sapientiā restaurent⁹: ꝛ etiā seruituti a qua homo liberādus erat qui in eā seduct⁹ quodāmodo deuenerat: ꝛ ideo decebat vt per sapientiam a seductore liberaretur. ¶ Ipse etiā homo peccauit per appetitus sciētie. vnde per sapientiā liberādus erat. Inquantū aūt est virt⁹ ꝛ brachiū patris: cōgruit ad victoriā de hoste capiendā. Luc. j. Fecit potentiā in brachio suo: inquantū vero est equalitas: congruit etiā morbo qui sanādus erat. vterq; enim. s. homo ꝛ diabol⁹ peccauerat appetēdo equalitatē: ille potentie: iste scientie: inquantū vero species ꝛ pulchritudo est: congruit reparationi: vt per ipsuz deturpatio imaginis per peccatuz inducta amoueaꝫ. ¶ Patri vero nō conuenit incarnatio p̄cipue ꝓpter proprietatē innascibilitatis: non enim decet vt qui in deitate est pater: in humanitate fit fili⁹: sic enim filius dei patris esset nepos v̄ginis: si ipsa virgo mater esset dei patris. Similiter etiā nec spiritui sancto cōuenit: ne filij nomē in plures personas transferaꝫ. ¶ Ad primū ergo dicēdū ꝙ in incarnatione ostēdit⁹ sapia potētia ꝛ bonitas ꝛ ideo efficientia incarnationis toti trinitati attribuit⁹: sed tamen opus qō deo incarnato debebaꝫ: per filium expleri decuit rationib⁹ dictis: ꝛ ideo tota trinitas carnem soli filio vniuit. ¶ Ad secūdū dicēdū ꝙ potētis nō est vt per potentiā min⁹ potentē vincat. hoc enim videt violentū ꝛ non laudabile: sz per iustitiā ꝛ sapientiā: ꝛ ideo per filiū debuit pater hostē vincere. ¶ Vel dicēdū ꝙ q̄uis potētia attribuatur patri: eo ꝙ ipse est principiū totius deitatis: tamē filius etiā dicit⁹ virtus patris per quā in creatura operaē. vnde ꝛ brachiū patris dicit⁹ vt exponit Greg. illud Job. xl. si habes brachiū sicut de⁹: ꝛ ideo decenter per filiū de⁹ pater diabolū vicit. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ tria opera tribus personis appropriant⁹: creatio quasi p̄ma patri qui est p̄ncipiū: nō de p̄ncipio: glorificatio que est vltim⁹ finis spiritui sancto rōne bonitatis: recreatio que media est filio qui est media in trinitate p̄sona. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ q̄uis p̄ris sit adoptare: tñ decēter nos p filiū adoptauit cui⁹ē hereditas: vt sic per verū heredē ipsa adoptatio acceptareē: ꝛ firma ostēdereē: ꝛ vt filij adoptiui haberēt verū filiū ducē quē imitterent⁹ illi quos p̄sciuit cōformes fieri imaginis filij sui vt ipse sit p̄mogenit⁹ in multis fratribus. Ro. viij. ¶ Ad quintū dicēdū ꝙ spūssanct⁹ dicit⁹ p̄sona maxime vicina nobis ꝓpter charitatē p q̄z nobis oīa dona donaꝫ: sz fili⁹ est magis nobis vicin⁹ quātū ad cōgruētiā incarnationis rōnib⁹ dictis. ¶ Ad sextū dicēdū ꝙ charitas dei est cā incarnationis: ꝛ ideo causalitas incarnatiōis q̄uis sit cōis trib⁹ personis appropriaꝫ tñ spiritui sancto: vt infra dicē dis. 4. nō tñ ex hoc sequit⁹ ꝙ spūssanct⁹ debuerit incarnari.

Ad tertium sic procedit. videtur q̄ pater carnem assumere non potuerit: quia vt dicit Anselmus. minimū incōueniens est deo impossibile: sed si pater carnē assumeret sequeretur inconueniens vt scilicet essent in trinitate plures filij quod in confusionem quandā vergeret personarū: ergo pater carnem assumere non potuit. ¶ Itē oppositā non possunt iungi in eodem etiam per miraculū sed in patre est quedam proprietas que dicitur innascibilitas fm quā dicitur nō esse ex alio cui nascibilitas opponitur: ergo non potuit pater de virgine nasci quod diceret si carnem assumeret. ¶ Item vt in littera dicitur filio missio est ipsa incarnatio: sed patri nō conuenit mitti. vt in primo lib. dis. 3. habitū est ergo nec incarnari potest. ¶ Item ab eo qui est infinite misericordie semper optima expectāda sunt que contingere possunt: sed cum totus mūdus per incarnationem vnius persone melioratus sit: si etiā pater incarnaretur multo amplius meliorabit̄: ergo si possibile est patrem incarnari hoc sperare debemus: sicut et antiqui patres incarnationem filij expectabant: quod est omnino absurdum. ¶ Ꝑ non est maior dei potentia quam sua voluntas cum vtrūq; sit infinitum: sed pater nunq̄ voluit incarnari: ergo nec incarnari potest. ¶ Sed contra. sicut dicit Anselmus. omnis necessitas et impossibilitas deo est subiecta: sed ei nihil est impossibile cuius voluntati omnis impossibilitas subditur: ergo patrem incarnari nō est impossibile. ¶ Item eorum que eque distant: eque possibilitas est coniunctio: sed humana natura equaliter distat a trib⁹ personis: distat enim a qualibet in infinitum: ergo si potuit eam filius assumere potest et pater. ¶ Ꝑ quicquid dignitatis cōuenit filio conuenit et patri: sed posse assumere carnem est dignitatis in filio: ergo et patri attribuendum est. ¶ Ad⁹ dicendum q̄ cum in agentibus ex libertate voluntatis executio potentie sequatur imperiū voluntatis et ordinez rationis. considerandū est: quando potentie diuine aliquid ascribit̄. vtrum attribuatur potentie fm se considerate: tunc enim dicitur posse illud de potentia absoluta: vel attribuitur sibi in ordine ad sapientiam et prescientiaz et voluntatem eius: tunc enim dicitur posse illud de potentia ordinata: ipsi ergo potentie absolute cum infinita sit necesse est attribuere omne id quod in se est aliquid et quod in defectum potentie non vergit. dico autem in se aliquid esse quia coniunctio affirmationis et negationis nihil est: nec aliquem intellectum generat q̄ dicit̄ homo et non homo simul acceptum quasi in vi vnius dictionis: et ideo potentia dei ad hoc se non extendit: vt affirmatio et negatio sint simul. et eadem ratio est de omnib⁹ que contradictionem includunt. dico autem in defectum potentie vergere que passionem potentie important: ex defectu enim potentie actiue ad resistendum contingit q̄ aliquid vel corrumpatur vel diuidatur vel aliquid huiusmodi. vnde et mollicies impotentia naturalis dicit̄ propter facilem diuisibilitatem: et ideo non dicimus deuz in natura diuinitatis posse pati vel mori vel aliquid huiusmodi: sicut non dicimus eum posse esse impotentem. huic autem potentie absolute considerate: quando attribuit̄ aliquid quod vult facere et sapientia sua habet vt faciat: tunc dicitur posse illud fm potentiam ordinatā: quando autem potentia se extendit quantū in se est ad illud quod sibi attribuit̄ quāuis nō habeat eius sapientia et voluntas: vt ita fiat: tunc dicit̄ posse illud de potentia absoluta tantū: sed in his distinguendū est: quia in his sunt quedam que habent alquid in se diuine sapientie et bonitati repugnans inseparabiliter coniunctum: vt peccare mentiri: et huiusmodi et etiam ista dicim⁹ deum non posse. quedam vero sunt que de se non habent inconuenientiam ad diuinam sapientiā: sed solum ex ordine aliquo sue prescientie quē deus in rebus statuit vel previdit fm suam voluntatē vt q̄ caput hominis sit inferius et huiusmodi deus potest facere: quia potest statuere aliuz ordinem in rebus fm quem fit conueniens: quod nūc fm istum ordinē qui rebus inest inconueniens videt̄. ¶ Sic ergo in his que diuine potentie attribui possunt: est quadruplex distinctio siue ordo. quedam enim nec ipsi potentie absolute attribuuntur. Unde simpliciter dicendum est deuz ea nō posse: sicut pati et contradictio simul esse. quedam vero ex se sapientie et bonitati eius repugnant: et ista non dicimus deum posse nisi sub condictione: scilicz si vellet. non enim inconueniens est: vt in conditionali vera antecedens sit impossibile. quedam vero de repugnantiā nō habent sed solum ab exteriori et talia absolute concedendum est deum posse de potentia absoluta: nec sunt neganda nisi sub conditione scilicet vt dicatur non potest si voluntati eius repugnat. quedam vero sunt que attribuunt̄ potentie: ita q̄ voluntati et sapientie eius congruūt. et hec simpliciter dicendum est deū posse: nullo modo ea nō posse. ¶ Dicendum est ergo q̄ patrem incarnari non est de illis que potentie dei absolute non subdūtur cum nec̄ contradictionem implicet nec̄ defectum aliquez incarnatio in persona incarnata ponat. est enim eadem dignitas patris et filij: et ratio eadem personalitatis: in vtroq; nec est etiam de illis que ex se inconuenientiaz habent: sed est de illis que habent inconuenientiaz propter ordinem aliuin a dei sapientia institutum: sed filium incarnari est in quarto ordine: et ideo simpliciter concedendum est, q̄ pater potuit carnem assumere et similiter spiritussanctus: loquendo de potentia absoluta. ¶ Ad primuz ergo dicendum q̄ hoc est impossibile: vt aliquid faciat deus et hoc sit inconueniens: sed tamen potest facere: vt illud quod modo est inconueniens fm vnum ordinem: fm alium ordinem fiat cōueniens: sicut potest carnem hoc modo formando assumere: sicut corpus viri de terra formauit: sic enim filij nomen patri non conueniret: nec etiam si pater filius diceretur esset de se repugnantiam habens cum fm diuersas naturas hec sibi attribuerentur. ¶ Ad secundū dicendum q̄ fm idem non possunt opposita eidem inesse: sed fm diuersa nihil prohibet. vnde quāuis patri conueniat innascibilitas fm naturam diuinam: posset tamen eidem inesse nativitas fm naturam humanam: sicut filio fm naturam diuinam inest q̄ sit pater virginis: cuius fm naturam humanam est filius. ¶ Ad tertium dicendum q̄ incarnatio filij dicitur missio: quia filius ab alio est: si autem pater incarnaret̄ ei⁹ incarnatio missio nō dici posset: sicut ostensio spiritussancti in columba missio visibilis ipsius dicitur: non autem ostensio patris in sono vocis. ¶ Ad quartuz dicendum q̄ tres persone nō sunt maioris bonitatis q̄z vna tantum: et ideo nihil plus vniuerso accresceret de incarnatione omniuz personarum q̄z de incarnatione vnius tantum vñ fuisset supfluū: et ideo q̄uis sit possibile patrē incarnari non tamen est expectandū. ¶ Ad quintum dicenduz q̄ potentia dei non est maior quantum ad essentiam q̄z voluntas: tamen ad plura obiecta se extendit potentia q̄z voluntas. vnde non sequitur si aliquid deus non vult q̄ illud absoluta potentia non possit.

Ad quartum sic procedit. videtur q̄ pater et spiritus sanctus non possint vnam et eandem numero naturam assumere. primo per hoc qō dicit Anselmus. in lib. de concep. virgi. plures persone nō possunt assumere vnum eundēq; hominem: sed si vnam naturā assumerent vnus homo assumptus esset a pluribus personis: ergo primum est impossibile. ¶ Item assumptio humane nature terminatur ad aliquaz vnionem: non autem ad vnionem in natura: quia oporteret vel alteram tantū remanere: sicut patet in coniunctione cibi ad cibatum. vel etiam neutrum vt patet in coniunctione elementoꝝ: in incarnatione vero vtraq; natura manet: vt Damascē. dicit. et sic p̄z q̄ nō pōt eē vnio in natura: g̃ oportz q̄ terminet̄ ad vnionē in psona nō ergo possunt esse plures psone vnā naturā assumētes.

¶ Preterea vt damascē. dicit in incarnatiōe veniēs ⁊ vnitum cōmunicāt sibi sua idiomata vt quicquid dicit̄ de filio hominis possit dici de filio dei: ergo si eadē natura humana a trib⁹ personis assumpta esset: demonstrato illo homine posse in eum dicere filium dei: ⁊ quicq̄d de filio dei dicit̄: ⁊ ecōuerso filiū dei esse hūc hominē ⁊ natū de virgine ⁊ huiusmodi oia: sed stante eadem positione possemus dicere q̄ hic homo esset pater: ergo esse patrē ⁊ quicquid est patris possunt predicari de filio dei qō manifeste cōfusionem induceret personarū. ¶ Preterea tres persone distinguunt̄ relationib⁹ ergo quod attribuit̄ alicui persone primo ⁊ per se ratione eius quod ad alteruz est nullo modo tribus personis potest esse cōmune: sed humanā naturā assumere conuenit filio ſm id quod ad alterū est: quia p̄mo ⁊ per se conuenit persone: nature autem p̄out est in persona: ergo assumere hanc naturā non potest esse cōmune tribus personis. ¶ Preterea vt in primo libro dictum est omnis quidditas vel natura que non est suum esse diuiditur ſm diuisionem suppositorum in ea subsistentium: quia esse habet ſm q̄ in supposito est: sed humana natura est quidditas vel natura que nō est suum esse. hoc enim solius dei natura est: ergo oportet q̄ diuidatur ſm esse ad diuisionem suppositorū in ea subsistentium: sed si tres assumerent humanā naturam essent tria suppositā in humana natura subsistentia: ergo essent tres humane nature: nō ergo vna numero humana natura a tribus personis assumi potest. ¶ Preterea si tres persone vnam naturā humanam assumerent: aut et vnus homo: aut plures: sed non plures: quia nō haberent nisi vnam animā ⁊ vnum corpus ergo esset vnus homo vt posset demonstrari iste homo est pater ⁊ filius et spiritussanctus: sed ille homo non potest supponere nisi personam patris vel filij vel spiritussancti: ergo persona patris esset pater ⁊ filius ⁊ spiritussanct⁹ vel persona filij vel persona spiritussancti quod est impossibile: ergo impossibile est talē assumptionē esse. ¶ Sed contra humane nature cōuenit esse assumptibilē ſm q̄ est ad imaginē dei: sed eadē numero humana natura est ad imaginem trium personaruz: ergo humana natura eadem numero a tribus assumi potest. ¶ Preterea maior est distantia diuersarū potentiarum anime ad inuicem que etiaz in absolutis distinguuntur q̄s diuinarum personarū que distinguuntur solum in eo quod ad aliud est: sed anima vnitur eidem membro ſm diuersas potentias: quod patet q⁹ organa aliorum sensuum sunt etiam organa tactus qui per totum corpus diffunditur: ergo ⁊ deus potest vniri homini: ita q⁹ tres persone vnam naturaz humanam assumant. ¶ Ꝑ eorum que magis conueniunt: facilior est vnio: sed humana natura assumpta a filio nō minus conuenit cum patre: sed etiam magis q̄s aliqua alia: ergo si pater potuit assumere aliam humanā naturam: vt dictum est ergo multomagis eandem. ¶ Ꝓ° dicendum q⁹ tres personas diuinas assumere vnam humanā naturaz in vnitate vnius persone est impossibile: quia contradictionem implicat: cum enim vnio dei ⁊ hominis nō possit fieri in natura: vt infra dis. v. probabit̄. oportet q⁹ fiat in persona: vt scilicet sit eadem personalitas assumētis ⁊ assumpti. vnde ponere vnā personam ex parte assumpti ⁊ tres ex parte assumentis est incōpossibile. Nec non potest etiam similiter esse vna vnitate vnius ypostasis vel suppositi ad minus quantūad secundam opinionem que ponit infra dis. 6. que ponit vnionē non tm̄ in persona: sed in supposito ⁊ ypostasi: sed q⁹ natura assumpta a tribus personis sit vna vnitate singularis nature: non est impossibile loquendo de potentia absoluta quātus non sit congruū ſm ordinem diuine sapientie: cuz vnius persone incarnatio ad reparationem mille mundorum sufficiat: dico autē vnitatem singularis nature si assumeretur vnum corpus ⁊ vna anima sibi vnita ex quorum vnione vna humanitas resultaret vt sic tres persone in vna natura assumpta conuenirent: sicut conueniunt in natura eterna. quidā vero econuerso contrariā opinionem tenent ⁊ ſm vtrāq; potest ad obiecta responderi. ¶ Ad primum ergo dicendum q⁹ Anſel. ibi accipit vnum hominē vnam personam humanā: hoc enim est impossibile ei q⁹ ponitur tres personas assumentes esse. ¶ Ad secundū dicendum q⁹ assumptio illa terminaret̄ ad aliquid vnum in persona: ita q⁹ non vni tantū persone vniretur: sed quia a qualibet triū personarū assumeretur in vnitate persone vt non esset alia persona hominis assumpti a tribus personis patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti: quasi homo per se inquantū homo sit persona: esset tamē alia p̄sona patris alia filij alia spiritussancti humanitatē eandem assumentiū. ¶ Ad tertium dicendum q⁹ cōmunicatio idiomatum intelligitur respectu alterius nature. vnde predicta positione facta: hic homo non cōmunicaret filio idiomata patris: sed soluz idiomata humane nature. ¶ Ad quartū dicendum q⁹ sicut supra in primo libro dictum est: in diuinis dupliciter est cōmunitas rei ⁊ rationis: cōmunitate rei nihil est ibi cōmune nisi absolutum: sed cōmunitate rationis est ibi cōmune hoc nomen persona vel relatio: ⁊ ita per hunc modum cōmunitatis potest cōmuniter cōuenire patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto vt vnusquisq; eorum trahat humanā naturam eandem numero in vnitatem persone sue. ¶ Ad quintū dicendum q⁹ tres persone non distinguuntur ſm esse: immo earum est vnum esse viuere ⁊ intelligere cuz esse non nisi ad essentiā pertineat: ⁊ ideo nō oporteret q⁹ natura humana a tribus personis assumpta ſm esse multiplicaretur: sicut multiplicatur in tribus personis humanis quarū nō est vnum esse. ¶ Ad sextum dicendū q⁹ cum termini substantiui significentur vel cōsignificentur pluraliter ex vnitate seu pluralitate forme signate dicerentur tres: vnus homo: si vnam humanā naturam assumpsissent: sicut propter vnam naturaz diuinam dicunt̄ vnus deus: ⁊ sicut dicit̄ rota trinitas vnus solus verus deus. ſm Augu. ⁊ Baruth. z. hic est deus ⁊ nō estimabitur alius ab illo: ita posset dici iste sol⁹ homo est pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus: ⁊ tunc iste terminus homo supponeret rem humane nature sine distinctione triuz personarum: sicut iste terminus deus supponit in predictis locutionibus rem nature diuine indistincte. et hec est suppositio sua naturalis: ⁊ quasi termini communis respectu trium personarū: suppositio autem qua supponit p⁹ patre vel filio est sibi accidentalis et quasi termini discreti. ¶ Ad ea que in oppositū obijciuntur ſm alios potest responderi q⁹ ad vnitatem nature sequeretur aliquo modo vnitas suppositi ſm eos ⁊ hoc esse non potest. vt dictū est.

¶ Ad quintum sic proceditur. videtur q⁹ vna persona non possit duas humanas naturas assumere. natura enim communis non multiplicatur: nisi scōm pluralitatem suppositorum: sed vna persona est tm̄ vnum suppositum: vt infra patebit: ergo non potest in vna persona esse duplex natura eiusdem speciei. ¶ Item si filius dei assumeret plures humanas naturas vocetur ſm vnam naturam iesus ⁊ ſm aliam petrus inde sic: supposito filio dei supponitur iesus. ⁊ eadem ratione supposito filio dei supponitur petrus: ergo supposito iesu supponitur petrus: ergo hec est vera: iesus est petrus: sed impossibile est q⁹ duoz hominū vnus de alio predicetur: ergo iesus ⁊ petrus non sunt duo homines: sed impossibile est duas humanas naturas numero differentes esse: nisi per hoc q⁹ sūt in duobus hominibus: ergo in iesu ⁊ petro non erunt due humane nature: sed vna tm̄: ergo ad hanc positionem q⁹ filius dei duas humanas naturas assumpserit sequitur sūm contrarium scilicet q⁹ sit vna tm̄ natura humana assumpta ergo positio illa est impossibilis. ¶ Ꝑ plus distat natura humana a diuina q̄s vna humana natura ab alia: sz q̄tus dei fili⁹ subsistat in duab⁹ naturis: diuina. s. ⁊ humana. nō tm̄ duo sed vnus ⁊ vnū est: ergo ⁊ si subsisteret in duab⁹ na-

turis humanis assumptis: non tamen duo homines dici posset: ergo nec erūt due humane nature: ⁊ sic idem quod prius. ¶ Preterea si filius dei duas humanas naturas assumpsisset: fm quarū vnam diceret petrus: ⁊ fm aliā iesus oporteret q̄ de iesu ⁊ petro hoc verbū Sum es est singulariter predicaretur: quia vtrūq; esset vnū suppositum. sed de patre ⁊ filio predicat pluraliter: vt patet Jo. x. Ego ⁊ pater vnū sumus. Ergo maior est vnitas aliqua q̄z vnitas trium personarum: quod est impossibile: ergo ⁊ positio predicta. ¶ Preterea negatur hec propositio Filius dei assumpsit hominē: ne videatur personam assumpsisse. sed sicut filius dei non assumpsit personam: ita filius dei non est due persone. ergo nullo modo potest dici q̄ filius dei sit duo homines. hoc aūt sequitur si duas humanas naturas assumpsit: ergo est impossibile. Sed contra Quicquid potest pater potest filius. sed pater potest aliam humanā naturam assumere ab ea quā filius assumpsit: ergo ⁊ filius potest aliam assumere ab ea quā assumpsit: ergo vna persona potest plures assumere naturas. ¶ Preterea maioris bonitatis ⁊ dignitatis ostensiua est vnio qua filius dei humanā naturā in vnitatē persone assumpsit q̄z illa qua mentem hominis per gratiam sibi vnit. sed hec secunda vnio que est per gratiam non est filij ad vnū tm̄: sed ad multos: quia sapientia in animas sanctas se transfert Sapiē. iiii. Cum ergo bonū sit diffusiuū ⁊ cōmunicatiuū: videtur q̄ illa vnio que est in vnitate persone possit esse in persona filij ad multas humanas naturas. ¶ Preterea potentia filij per incarnationem in nullo minorata est. sed filius ante incarnationē poterat humanā naturā aliam ab ea quam assumpsit assumere: ergo ⁊ nūc potest. ⁊ sic idem quod prius. ¶ Rñdeo dicendū q̄ hoc fere ab omnib⁹ concedit q̄ vna persona diuina potest plures humanas naturas assumē ⁊ rationabiliter. Nō est enī contra rationē diuine persone q̄ ipsa in plurib⁹ naturis subsistat: alīs non potuisset fieri vnio diuine ⁊ humane nature in vna persona filij. Si autē esset contra rationē persone vt in pluribus q̄z in duab⁹ naturis subsisteret: hoc nō posset contingere nisi ita q̄ tota facultas vnius persone que in plurib⁹ naturis subsisteret p̄ naturā secundam adueniente terminaretur: ⁊ quodāmodo impleret: quod est impossibile: quia natura assumpta adueniens nullo modo cōmensurabilis est virtuti diuine persone: cū differat ab ea sicut finitū ab infinito. Uñ sicut deus potest semper nouas creaturas condere quia ei⁹ potētia per creaturas nō exhauritur: ita etiam filius potest qualibet natura assumpta iterum aliam assumere: quia potestas assumendi per naturā assumptam non terminatur. ¶ Ad primū ergo dicendum q̄ natura ab eodem habet vt indiuiduetur ⁊ diuidatur. vñ cū principiū indiuiduatiōis sit materia aliquo modo sub dimensionib⁹ terminatis considerata: ex eiusdem diuisione humana diuiditur ⁊ multiplicat. vñ si assumpsisset duo corpora ⁊ duas aīas duas humanas naturas assumpsisset: non tamen sequeretur q̄ essent duo suppositā: vel due ypostases. non enī materia quolibet modo diuisa cōstituit diuersitatem suppositorū: sed solum quando vtrobiq; inuenitur esse discretū ⁊ subsistens per se. vnde non potest dici q̄ due manus sunt due ypostases: sed conueniūt in eadem ypostasi hominis. ita etiam ⁊ due humane nature: quia nō haberent esse discretū: sed vnitū in vna persona filij dei nō esset naturarū illarum diuisio fm duo suppositā: sed solum per diuisionem materie. ¶ Ad secundū dicendum q̄ stante predicta positione Petrus ⁊ ioannes nō sunt duo suppositā: sed vnū ⁊ hec est vera Petrus est ioannes. ⁊ tamen petrus ⁊ ioannes non sunt vnus homo: sed duo homines. singularitas enī ⁊ pluralitas termini substantiui attendit fm vnitatem vel pluralitatē nature signate per terminū: ⁊ non fm vnitatem vel pluralitatem suppositorū. quāuis enī pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus sint tria suppositā: tamen propter vnitatē diuine nature quā significat hoc nomen deus dicuntur vnus deus: ita econtrario quāuis ioannes ⁊ petrus essent vnum suppositum: tamen propter pluralitatem naturarum assumptarum dicerentur duo homines. sed diuersitas naturarum manente vnitate suppositi non impediret quin de inuicem predicarentur: quia identitas suppositi sufficeret ad veritatem predicationis. ¶ Ad tertium dicendum q̄ humana natura assumpta habet quantū ad aliquid rationem accidentis: quamuis simpliciter loquendo vnio non sit accidentalis: vt infra patebit. ⁊ ideo propter assumptionem illius nature dei filius non potest dici duo: sicut nec Socrates potest dici duo propter humanitatem ⁊ albedinem. sed si filius dei assumeret duas humanas naturas quāuis vtraq; illarum haberet rationem accidētis in comparatione ad naturam diuinam: tamen neutra haberet rationem accidentis in comparatione ad alteram. ⁊ ita plures homines: ⁊ nō vnus homo diceretur. sicut albus ⁊ musicus magis possunt dici duo q̄z homo ⁊ albus. ¶ Ad quartum dicendum: q̄ sicut est in diuinis personis q̄ propter vnitatem essentie ⁊ pluralitatez personarum quicquid ibi predicatur ad essentiam pertinens: predicatur singulariter vt cum dicitur Pater ⁊ filius sunt vnus deus. quod vō ad personam pertinet pluraliter predicat: vt pater ⁊ filij sunt persone. ita econtrario esset hic: quia quicquid ad naturā pertinet predicaretur pluraliter: quod vō ad personam singulariter. ⁊ quamuis summa sit vnitas trium personarum propter essentie simplicitatem: non est tamē inconueniēs vt pater ⁊ filius ad inuicem non habeant aliquam vnitatē que in creatura aliqua inuenitur. s. personalem: cū sint vere particulariter distincti. Tamen sciendum q̄ hoc verbū Sum es est non solum pluraliter predicatur propter pluralitatem suppositorum realiter distinctorum: sed etiam propter pluralitatem suppositorum locutionis. Dicim⁹ enī in diuinis q̄ persona ⁊ essentia sunt sic vel sic: quāuis persona ⁊ essentia ibi nullo modo realiter differant. multo ergo magis predicaretur hoc verbum Sum es est de iesu et petro pluraliter: cum differrent fm rem propter diuersitatem naturarum: quāuis non sint diuersa suppositā. ¶ Ad quintum dicendum q̄ terminus in predicato positus tenetur formaliter: quod non est necessarium de termino ad quem terminatur actus alicuius verbi. ⁊ ideo cum dicitur Dei filius est duo homines: imponitur pluralitas formarum seu naturarū. Cum autem dicitur Filius dei assumpsit hominem: ly hominē non tenetur formaliter. vnde magis stat pro supposito hominis q̄z pro natura suppositi: et ideo non est simile. ¶ Plenitudo temporis. Sciendum q̄ tempus incarnationis dicitur tempus plenitudinis multis de causis. Primo propter perfectionem vniuersi: quia tunc ad maximam complexionem vniuersum venit quando omnes creature in homine ad suum principium redierunt humana natura a deo assumpta: Sicut ponit Ephe. i. In dispensatione plenitudinis. Secūdo propter abundantiam gratie que tunc propalata est Jo. primo. De plenitudine eius oēs accepimus. Tertio propter adimpletionē legis Mat. v. Non veni soluere legē sed adimplere. Quarto propter magnitudinem ei⁹ quod in illo tempore accidit: quia in illo tempore natus est domin⁹ temporis. ⁊ ita factum est aliquid maius tempore quod tempus impleuit. Quinto quia in tpe illo impletum est quod de⁹ ab eterno preuidit: ⁊ quod ante per suos prophetas predixerat. Romanorū primo. Factū est de muliere. Contra. In simbolo dicitur Genitum non factum. Preterea mulier corruptionem importat. sed christus de incorruptissima virgine natus est: ergo inconuenienter dicitur factum de muliere. ¶ Sed dicendum ad primū q̄ filius dei fm diuinam naturam nullo modo factus est sed genitus. sed fm humanam naturā aliquo modo factus est: quia humana natura quā assumpsit creatura quedā est: nō tm̄ rps pōt dici ppie factus simpliciter loquēdo: sed dicit filius dei factus homo.

¶ Ad secundū dicendum q mulier ponit hic ad designationē sexus: et nō ad designandū corruptionē. sicut costa assumpta de adam dicit formata in mulierē: quāuis eua tūc virgo sit facta. ¶ Factū sub lege. Sz otra primā Thimo. j. Justo lex nō est posita. Sed xps fuit iustissimus: ergo nō est factus sub lege. Sed dicendū q aliquid dicit esse sub lege tripliciter. Uel quantū ad motiuū: et hoc modo sunt sub lege quasi cōpressi et coacti illi qui timore pene quā lex infligit: precepta legis custodiūt. et hoc modo iustus non est sub lege: quia amore iustitie operat: etiā si nulla sit lex. vt dicit Ro. ij. Alio modo dicit quis sub lege esse quantū ad causam. et sic oēs in peccato nati sub lege sunt: quia propter peccatū tollendū sacramēta legis instituta sunt. Alio modo dicit aliquis esse sub lege quantū ad obseruationē legis. et hoc modo christus factus est sub lege: quia sacramenta et precepta legis implenit: nō necessitate sicut alij: sed sola voluntate: vt eos qui sub lege erāt redimeret. Cōtra. j. Thi. ij. Qui vult oēs homines saluos fieri. et ita nō solū ad redimendū iudeos qui erant sub lege: sed etiā ad redimendū alios venit. Sed dicendū q quāuis venerit ad redemptionē totius humani generis: tñ quodam speciali modo operatus est ad redemptionē filiorū israel: quia eis personaliter predicauit. Unde Math. xv. Non sum missus nisi ad oues que perierant domus israel. Et per eos verbū vite diffusum est inter gentes Isa. xxvij. q egredient impetu a Jacob: et implebunt faciem orbis semine. Hec est mulier euāgelica de qua Lu. xv. Sciendū q diuina sapientia mulier dicit: non propter fragilitatē: sed propter fecunditatē. Eccle. xxiiij. A generationib⁹ meis adimplemini. Nec eandem trinitatē in specie columbe: Sed otra in illa colūba nihil fuit quod nō toti trinitati esset cōmune: cū non sit assumpta in vnitatē alicuius persone. quia eam cōmuni operatione tota trinitas fecit. et in ea tota trinitas fuit sicut in ceteris creaturis per essentiam presentiā et potentiā. et ita videt q ad totam trinitatē pertineat. Sed dicēdū q illa columba potest ꝓsiderari dupliciter. Uel inquantū est res quedam siue fuerit animal: siue fuerit tñ similitudinē animalis habēs. et sic ad totam trinitatē pertinet ut cōmunis effect⁹. Uel sm q est signū: et hoc modo tñ ad spiritū sanctū pertinet: cui⁹ inuisibilis missio per aduentū columbe designatur. et de hac missione visibili et alijs dictū est in primo libro. di. xvj.

¶ Distinctio secunda.

¶ Quare totā humanā naturā accepit: et quid nomine humanitatis uel humane nature intelligendum sit.

Et quia in hoīe tota humana natura vitio corrupta erat: totā assumpsit. i. animā et carnē vt totā curaret et sanctificaret. Nō autē humane nature siue humanitatis vocabulo anima et caro intelligi debeāt: aperte docet Hieronimus in expositione catholice fidei dicēs: Sic cōfitemur in christo vnā esse personā filij: vt dicam⁹ duas perfectas et integras esse substantias. i. diuinitatis et humanitatis: que ex anima cōtinet et corpore. Ecce aperte ostendit noie humanitatis animā et corpus intelligi: que duo assumpsisse dei filius intelligit: vbi hominē siue humanitatē siue humanā naturā accepisse legit. Errant ergo qui noie humanitatis nō substantiā sed proprietatē quandā a qua homo nominat significari ꝓtendunt vbicūq humanitas christi memorat. Ait eni Joannes dāmasce. Sciendū quidē q deitatis et humanitatis nomē substantiarū. s. naturarū est representatiuū. natura eni nō sic accipit in christo: vt cū dicit vna natura eē omniū hominū: Quod euidenter idem Joannes ostēdit differentē rationē dicti assignās Cū natura humana in christo nominat: et cū dicit vna natura omniū hominū. Ait eni Cū vnā naturam hominū dicim⁹: sciendū est q nō considerantes ad animē et corporis rationē hoc dicim⁹ vt dicamus in singulis hominib⁹ eandem esse naturā corporis et anime: quia alia est natura anime: alia corporis. Impossibile eni est vnius nature dicere dñi corpus et animā. sic et alioz hominū comparata ad inuicē. Sed quia persone plurime hominū sunt: oēs autē eandem suscipiunt rationē nature. Oēs eni ex anima et corpore compositi sunt: et oēs naturā anime participāt: et corporis substantiam possident: cōmunē speciem plurimarū differentiū personarū vnā naturā dicim⁹ vniuscuiusq⁹ persone. s. duas naturas habentis: et in duab⁹ perfecte naturis existentis anime. s. et corporis. In dño autē iesu christo nō est cōmunē speciē accipere: si quid alius. sed christus ex deitate et humanitate in deitate et humanitate deus perfect⁹ est idem et hō perfect⁹. Totā igit humanā naturā. i. carnē et animā et horū proprietates siue accidentia assumpsit de⁹: nō carnē sine anima: nec animā sine ratione: vt heretici voluerūt: sed et carnē et animā cū sensib⁹ suis Ut Joannes Dama. ait: Omnia q in natura plātauit dei verbū assumpsit. s. corpus et animā intellectualem: et horum idiomata. Totū eni totus assumpsit me: vt toti mihi gratificet salutez. Quod eni inassumptibile est incurabile est.

¶ De vnione verbi et carnis mediante anima.

Assumpsit igit dei filius carnē et aiaz: sz carnē mediāte aia. Ut Jo. Dama. Unitū est carni p mediū intellectū dei verbū. Dante eni subtilitatis atq simplicitatis est diuina eēntia: vt corpori de limo terre formato vniri non contigerit nisi mediante rationali essentia. Illa autē vnio inexplicabilis est adeo vt etiam Jo. ab vtero sanctificatus. i. ab originali mūdatus: se nō esse dignū fateat soluere corrigiam calciamēti iesu: quia vnionis illi⁹ modum inuestigare alijsq explicare non erat sufficiens. Nō igit audiendi sunt q non verū hominē filiū dei suscepisse dicūt: nec natū de femina: sed falsam carnē et imaginē corporis simulatā ostēdisse videntib⁹: in quē errorē prorumpūt: quia timent quod fieri nō potest. s. ne humana caro ne et veritas et substātia dei inquinet. et tñ predicāt istū visibilem solem radios suos p oēs feces spergere: et eos mundos et sinceros seruare. Si ergo visibilia munda a visibilib⁹ imūdis ꝓtingi possunt: et nō coinquinari quanto magis incōmutabilis et inuisibilis veritas per spiritū. i. per intellectū animā: et per animā corp⁹ suscipiēs totū hominē sine sui cōtaminatione assumpsit: et ab omnib⁹ infirmitatibus liberauit. Ecce hic dicit dei sapientiā p spiritū assumpsisse animā: et per animā corpus. Spiritus eni. s. pars anime superior maiori similitudine deo propinquat q anima. s. ipsa cadē sm inse-

riorem partē: ⁊ anima magis q̄z corpus. ⁊ ideo nō incōgrue anima dicitur assumpta per spiritum: ⁊ corpus per animam.

¶ Qō verbū simul assumpsit carnem ⁊ animā: nec caro prius est concepta q̄z assumpta. ¶

Dubitaūt querit vtrū verbū carnē ⁊ animā assumpsit: an pri⁹ animā q̄z carnē: vel carnē q̄z animā. ⁊ vtrū caro illa pri⁹ fuerit in vtero virginis cōcepta ⁊ postea assumpta: verissime ⁊ absq̄z vlla ambiguitate dicit: q⁹ ex quo hoiez de⁹ assumpsit totū assumpsit: simulq̄z sibi vniuit animaz ⁊ carnē: nec caro prius fuit cōcepta ⁊ postmodū assumpta: sed in ꝯceptiōe assumpta: ⁊ in assumptiōe concepta. Vñ Aug. in li. de fide ad petrū: Firmissi me tene ⁊ nullaten⁹ dubites: nō carnē xp̄i sine diuinitate cōceptā in vtero virginis priusq̄z susciperet a verbo: sed ipm verbū dñi sue carnis acceptiōe ꝯceptū: ipsamq̄z carnē verbi incarnatiōe ꝯceptā. Idē in li. de tri. ait: Nō eēt dei hominūq̄z mediator nisi eēt idē de⁹ idē hō in vtroq̄z vn⁹ ⁊ ver⁹: quā seruilē formā a solo filio susceptā tota trinitas cui⁹ vna est volūtas ⁊ operatio fecit. Nō aūt in vtero virginis pri⁹ caro est suscepta: ⁊ postmodū diuinitas venit in carnē: sz mox vt venit verbū in vterū seruata veritate p̄prie nature factū est caro ⁊ pfect⁹ hō: ⁊ in veritate carnis ⁊ aie natus est. De hoc etiā Grego. in mozalib⁹ ait Angelo nūciante ⁊ spū adueniente mox verbū in vtero: mox intra vterū verbū caro.

¶ Postq̄z determinauit de incarnatione ex parte assumē tis. In ista parte determinat ex pte nature assumpte. Et dividit in tres ptes. In prima ostendit q̄d sit assumptū. In secūda q̄le fuerit illud assumptū. dis. iij. q̄rit etiā de carne. In tertia ostēdit quo agente id quod assumptū est formatū sit. di. iiij. Aū vo incarnatio vbi. Prima diuidit in duas partes. In prima ostendit q̄d sit assumptū: q⁹ humana natura integra ex partibus suis. s. corpore ⁊ aīa ostans. In secūda determinat ordinē assumptiōis ibi Assumpsit dei fili⁹ car. Prima diuidit in duas partes. In prima ostēddit naturā humanā integrā assumptā eē rōne suarū partiū. In secūda rōne naturaliū ꝓprietatū ibi Totā igit̄ hois naturā. Circa primū tria facit. Primo ostēdit oēs partes humane nature assumptas eē p hoc q⁹ humana natura assumpta est. Secūdo ostēdit q⁹ p humanā naturā significent oēs partes eius. aīa ⁊ corpus ibi Nō aūt humane nature. Tertio excludit quozundā errorē ibi Erant igit̄ q̄ noīe humanitatis. ¶ Assumpsit dei fili⁹ car. Hic ostēdit quo partes humane nature assumpte sunt. ⁊ diuidit in duas partes. In prima inquirit ordinē nature. In secunda inq̄rit ordinē tpis ibi Si aūt querit̄ vtrū verbū. Circa primū tria facit. Primo ostendit ordinē nature ostendens carnē esse assumptā mediāte aīa. Secūdo ostendit modū illi⁹ vnionis eē inexplicabilem ibi Illa aūt vnio inexplicabil̄. Tertio excludit quozūdā errorē ibi Non sunt ergo. Hic est duplex questio. Prima de ipso assumpto. Secūda de ordine assumptiōis. Tertio q̄d in humana natura assumi debuit. ¶ Questio secunda.

Circa primū queruntur tria. Primo vtrū natura humana pre alijs sit assumptibil̄. Secūdo in quo assumi debuit. ¶ Ad primū sic ꝓcedit. videt q⁹ humana natura non sit magis assumptibil̄ q̄z creatura irrōnabil̄. Sicut enī dicit Aug. ad Volusianū: In reb⁹ mirabilib⁹ tota ratio facti est potētia faciētis. sed omniū mirabiliū mirabili⁹ est creatura assumi in vnitatē p̄sone increate: ergo tota assumptibilitatis ratio est ex potentia ei⁹ q̄ assumptionē fecit. sed cū illa potentia sit infinita: ex parte ipsi⁹ eq̄liter est humana natura vel etiā irrōnalē naturā assumere: ergo nō magis dicēda est humana natura assumptibil̄ q̄z natura irrōnalis. ¶ Ꝑ sicut in humana natura est filitudo dei rōne imaginis: ita in creatura irrōnali est filitudo dei rōne vestigij. sed filitudo ⁊ dueniētia aliquor ad inuicē est cā vnibilitatis ipsoz. ergo sicut humana natura vnibil̄ est deo: ita ⁊ creatura irrōnal̄. ¶ Ꝑ illud videtur eē simillimū alteri: in quo maxime ꝓprietates alteri⁹ repsentant̄. Sed sicut dicit Dio. xv. ca. ce. ierar. in igne inter oīa corpozalia magis diuine ꝓprietates repzesentant̄. ⁊ idem dicit de radio solari in iiij. ca. de di. no. ergo iste creature vident̄ deo simillime: ⁊ ita etiā ei magis vnibiles q̄z humana natura. Sed contra. Nobiliozis doni nobilioz creatura ē capax: ergo ad istud donū q⁹ est nobilissimū inter dona nobiliozis nature inferioz natura capacitatē non habet: sed humana natura est nobilioz creatura irrōnali. Cū ergo inter oīa q̄ humane nature sunt collata: assumptio ipsi⁹ in vnitatē diuine persone sit nobilissimū: videt̄ q⁹ hui⁹ creatura irrōnal̄ capax nō sit: ⁊ ita nō erit assumptibil̄. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q⁹ angelica natura non sit min⁹ assumptibil̄ q̄z natura humana. Deus enī ꝓpter suā misericozdiā humanā naturā assumpsit vt humane miserie subueniret. sz sicut est miseria in humana natura: ita etiā in angelica. cū ergo summa misericozdia sit ob miserie subuenire: videt̄ q⁹ angelica sit natura assumptibil̄ sicut ⁊ humana. ¶ Ꝑ ea q̄ magis sunt silia facili⁹ vniunt̄. sed angelica est diuine similioz q̄z humana. q⁹ vt dicit Hze. q̄nto in angelo natura est subtilioz: eo magis imago dei in illo insinuat̄ expssa: ergo angelica natura est magis assumptibil̄ q̄z humana. ¶ Sed otra. Assumptio humane nature ideo facta est vt pctō hois remediū ꝓberet. sed pctū angeli est irremediabile: vt supza dictū est: ergo angelica natura nō est assumptibil̄. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q⁹ totū vniuersum sit magis assumptibile q̄z humana natura. effectus enī vniuersal̄ maxime cause vniuersali assimilat̄. sed vniuersum est effect⁹ vniuersal̄ dei q̄ vniuersal̄ cā est: ergo vniuersum deo magis assimilat̄ q̄z humana natura q̄ est q̄dā particularis effectus: ⁊ ita est magis assumptibil̄. ¶ Ꝑ p assumptionē cōsummatio toti⁹ vniuersi est pfecta: Sed magis esset vniuersum pfectū si oēs partes ei⁹ essent assumpte: ergo vniuersum est magis assumptibile. Sed cōtra. Ex hoc est aliq̄d assumptibile deo q⁹ ad imaginē dei est. sz nō pōt dici q⁹ totū vniuersum sit ad imaginē nisi forte poneret̄ vniuersum aīatū aīa rōnali: sicut platonici posuerūt: quod a fide alienū est: ergo vniuersum nō est assumptibile. ¶ Ad⁹ dicēdū q⁹ assumptibile dicit̄ quod pōt assumi. cū aūt dicit̄ creatura pōt assumi nō signat̄ aliq̄ potētia actiua creature: q⁹ sola potētia infinita hoc facere potuit vt in infinitū distantia diungerent̄ in vnitatē p̄sone. Silr nō signat̄ etiā potentia passiua naturalis creature: q⁹ nulla potentia passiua natural̄ est in natura cui nō respondet potētia actiua alicui⁹ naturalis agētis: Vñ relinquit̄ q⁹ dicat in creatura solam potentiā obedientie: sm quā de creatura pōt fieri quicq̄d de⁹ vult: sicut de ligno pōt fieri vitulus deo operāte: Hec aūt potētia obediētie corresp̄det diuine potētie sm q⁹ dicitur q⁹ ex creatura pōt fieri quod ex ea de⁹ facere pōt. Sed potētia dei dupliciter cōsiderat̄: vel vt absoluta: vel vt ordinata: Quod qualit̄ intelligendū sit ex dictis. j. di. p⁹. Loquēdo aūt de potentia dei absoluta de⁹ pōt assumere quācunq̄z creaturā vult: Vñ sm hoc nō est vna creatura magis assumptibilis q̄z altera. Loquēdo aūt de potentia ordinata illam creaturā assumere pōt quā cōgruit eū assumere ex ordine sue sapiētie. Vñ illa creatura dicit̄ assumptibil̄ in q̄ huiusmodi cōgruitas inuenit̄. Inuenit̄ aūt in humana natura cōgruitas pre alijs q̄ntū ad tria q̄ in assumptione requirunt̄. Primo q̄ntū ad filitudinē vnibiliū. in humana enī natura inuenit̄ expssior filitudo diuina q̄z in aliq̄ creatura irrōnali: q⁹ hō sm q⁹ habet mentē ad imaginē dei factus dicit̄: cū in creaturis irra-

tionabilib⁹ nō nisi silitudo vestigij inueniaℓ. ꝛ etiam q̄ntū ad quedā in ea est diuina silitudo magis q̄z in angelica natura: vt post dicet. Secūdo q̄ntū ad terminū assumptionis. terminaℓ assumptio ad vnitatē persone: psonalitas aūt nō inuenit in irrōnabilib⁹ naturis: cū psona sit rōnal' natura indiuidua substantia: vt Boe. dicit. In angel' vo est q̄dē psona: ſz nō ſm originē distincta: cū vn⁹ angelus ab alio nō trahat originē. in humana vo natura ē psona distincta etiā ſm originē. ꝛ ideo ꝺueniētissime humana natura in vnitatē diuine persone assumit': q̄ distinguunt' ſm relationē originis. Tertio q̄ntū ad finē assumptiōis. Si enī pfectio vniuersi dicaℓ assumptionis finis p̄cipu⁹ vt quidā dicūt: nulla natura particularis assumi potuisset p quā ita vniuersum perfici posset: sicut p assumptionē humane nature: tū qz hō est vltima creaturarū q̄si vltimo creatus: cui⁹ natura assumpta vltimū est ꝺiuctū primo principio p modū circuli q̄ est figura pfecta ex eo q̄ additamentū nō recipit. tū etiā qz in hoīe quodāmodo oēs nature ꝺfluūt: qz cū oibus creaturis aliq̄d cōmune habet: vt dicit Grego. vñ hoīe vnito quodāmodo oīs creatura vnita est. Si vo finis assumptionis ponaℓ liberatio a pctō: sic etiā sola humana natura cōgrue assumi potuit: qz in irrōnali creatura pctm̄ nō erat. in angelica vo erat q̄dē pctm̄ ſz irremediabile: vt pz ex dictis in .j. dis. in hoīe vo erat remediabile: ꝛ ideo solā humanā naturā cōgruū fuit assumē. ꝛ sic ea reparata creatura irrōnal' q̄ ꝑpter ipsi⁹ pctm̄ quodāmodo deteriorata dicit ſm q̄ in vſuz hominis cedit: restaurata est. Ad primā ergo questionē dicendū q̄ de⁹ de potētia absoluta creaturā irrōnalē assumē potuit. nec impedit q̄ creatura irrōnalis psonalitatē nō habet: qz psonalitas nō debeℓ etiā humane nature assumpte rōne sui: vt infra patebit: ſz rōne assumētis. vñ nō est ibi nisi psonalitas increata. ꝛ ꝓterea quātis in natura irrōnali nō inueniaℓ psona: inuenit' tm̄ in ea ypostasis ꝛ suppositū. vnio aūt nō tm̄ facta est in psona: ſz etiā in ypostasi ꝛ suppositō. ſz ꝺgruū nō erat vt assumeret': ꝛ p̄cipue qz natura assumpta maxime beatificaℓ: vt in .Psal. dicit': Beat⁹ quē elegisti et assumpsisti. Btitudinis vo q̄ in actu mētis ꝺsistit creatura irrōnal' particeps eē nō pōt. Ad vñ pz rñsio ad p̄mā obiectionē q̄ ꝓcedit de potētia absoluta: ꝛ nō de potētia ordinata.

Ad secundū dicendū q̄ ad cōgruitatē assumptibilitatis req̄rit' silitudo imaginis: qz p hanc creatura rōnal' ꝓticeps est diuine btitudinis. vñ ad hanc cōgruitatē nō sufficit silitudo vestigij q̄lis in creaturis irrōnabilib⁹ inuenit'. Ad tertiū dicendū q̄ duplex ē silitudo creature ad deū. vna ſm participationē alicui⁹ diuine bonitatis: sicut ab eo viuēte oīa vitā participāt. ꝛ sic creatura rōnal' in q̄ inuenit' eē viuē ꝛ intelligē: maxime deo assimilaℓ. ꝛ hec silitudo requirit' ad assumptibilitatē. Alia silitudo est ſm ꝓpoꝛtionē: vt si dicaℓ silitudo inter deū ꝛ ignē: qz sicut ignis ꝺsumit corpus: ita de⁹ ꝺsumit nequitiā. ꝛ hec silitudo requirit' in figurationib⁹ locutionib⁹ ꝛ appꝛopꝛiationib⁹: quā Dio. in .ij. ca. ce. ierar. vocat dissimilē silitudinē. ꝛ de hac silitudine ꝓcedit obiectio. Ad secundā questionē dicendū est q̄ de absoluta potētia loquēdo de⁹ potuit angelicā naturā assumere. ſz natura angelica nō habebat aliquā ꝺgruētiā vt assumeret' p̄cipue ꝓpter duo. Primo qz ei⁹ pctm̄ nō erat remediabile. Secūdo qz nō decet vt aliquā pfectionē creature de⁹ assumēdo auferat. psonalitas aūt quedā pfectio creature est: ſz si natura assumpta personalitatē ꝓpꝛiā haberet post assumptionē nō posset esse vnio in psona: qz eēnt due psone. vñ oportet q̄ id quod assumptū est psonalitatē nō habeat: natū tm̄ habere. In angelica aūt natura nō inuenit' potētia ad psonalitatē sine actu: cū nō p generationē ꝓcedāt in eē. ꝛ ideo nō fuit cōgruū vt angelica natura assumeret'. Ad primū ergo cū opponit' q̄ angelica natura est deo similioꝛ q̄z humana dicendū: q̄ verū est si natura diuina in se absolute ꝺsideret'. si aūt cōsideret' ſm q̄ est in psonis p relatiōes ꝺgīnis distinctis: sic magis conuenit cū hoīe: vt dictū est. Sil'r etiā si ꝺsideret' ſm q̄ est exēplar totī⁹ creature. in hoīe enī inuenit' silitudo cum q̄libet creatura vt dictū est: nō aūt in angelo. Sil'r etiā si ꝺsideret' inquantū gubernat vniuersum. sicut enī deus totī⁹ est in q̄libet parte vniuersi p̄ essentiaz ꝛ potentiā: sic ꝛ aīa in q̄libet parte corꝑis. Ad secundū dicendū q̄ causa miserie angeloꝝ. i. pctm̄ remediū nō habet: ꝛ iō nec eoꝝ miserie cōgrue subueniri pōt. Ad tertiā questionē dicendū q̄ alicui toti pōt ꝺuenire aliquid dupl'r. Vel rōne partis: sicut hō dicit' can⁹ ꝓpter capillos. Vel rōne sui: q̄. d. ipsi toti ꝓmo cōuenit. ꝛ hoc est vt in .vj. phifico. ꝓbaℓ quod ꝺuenit toti ꝛ oīb⁹ ei⁹ partib⁹. Vnitersum ergo pōt assumi dupliciter: Vel rōne part⁹: ꝛ sic assumptibile fuit ꝛ assumptū est humana natura assumpta. Vel rōne sui: ꝛ sic assumi nō potuit: qz nō oēs partes ei⁹ assumptibiles erāt: vt ex dictis pz. Ad primū ergo circa hoc obiectū dicendū q̄ quātis de⁹ sit causa vniuersaℓ: est tm̄ maxime simplex. ꝛ ideo cū eo magis ꝺuenit vniuersaℓ effect⁹ vnitus. s. humana natura in q̄ oēs nature ꝺgregant' quodāmodo q̄z effect⁹ vniuersaℓ nō simpliciter vnit⁹. sicut est vniuersum: ex cui⁹ partib⁹ nō efficit' vnū simpliciter: cū remaneāt distincte in actu. Ad secundū dicēdū q̄ nō decet in oīb⁹ partib⁹ vniuersi eandē pfectionē eē. ꝛ iō magis ꝺgruū fuit vt vna parte vniuersi assumpta in totū vniuersuz perfectio redundaret.

Ad secundū sic ꝓcedit'. videt' q̄ filius dei humanā naturā assumere debuit in oīb⁹ suppositis humane nature: qz vt Dama. dicit quod est unassumptibile est iucurabile. sed humana natura curabil' est in oīb⁹ suis suppositis: ergo in oībus assumi debuit. Ꝓ bonū est diffusiuū ꝛ cōicatiuū sui: vt ex Dio. patet. iiij. ca. de di. no. Cū ergo de⁹ sit summe bon⁹: ꝛ maxime in incarnatione suā bonitatē ostēderit: videt' q̄ naturā q̄ assumptibil' erat cōiter in oībus suis suppositis assumere debuerit. Ꝓ xp̄us venit ad satisfaciēdū ꝓcipue ꝓ pctō nature qō ꝓ vnū hominē in mūdū intrauit. ſz id quod nature ſm se debeℓ debeℓ cōiter ꝛ eq̄liter in oīb⁹ suis suppositis. ergo fili⁹ dei naturā humanā in oīb⁹ suis suppositis assumere debuit. ꝺ ſz ꝺtra. Filius dei ad hoc carnem assumpſit vt ꝓ nobis satisfaciēdo ꝓncipiū humane salutis eēt. cū ergo p̄ncipiū in quolibet genere vnū inueniatur: videt' q̄ in vno tm̄ suppposito humanā naturā assumere debuit. Alteri⁹ videt' q̄ nō debuerit assumere naturā humanā in aliquo ex ſtirpe ade genera to. sicut enī dicit Ap̄lus ad hebꝛ. vij. talis decebat vt nobis eēt pontifex q̄ eēt segregat⁹ a pctoꝛib⁹: ſz magis eēt segregatus a pctoꝛib⁹ si de ſtirpe pctoꝝ carnē nō assumpſisset: ergo nō debuit carnē assumere de ſtirpe ade. Ꝓ pctm̄ originale est pctm̄ nature: ꝛ nō psone nisi p accidēs. nō ergo req̄rit' ad satisfactionē nisi q̄ aliq̄s sit de humana natura. sed si aliquis hō fieret nō de ſtirpe ade: ꝺstat q̄ ad humanā naturā ꝑtineret: ergo ꝺgrue ꝓ natura humana satisfacere posset. Sed ꝺtra. Medicina in loco vulneris debet apponi. ſz humana natura est vitiata tm̄ in his q̄ ex genere ade descendunt: in quo oēs moꝛiunt'. .j. Coꝛinth̄. xv. ergo in aliquo ad ei⁹ ſtirpē ꝑtinēte natura humana assumi debuit. Alterius videt' q̄ naturā humanā assumere debuit in ipso adā Assumptio enī carnis ad satisfactionē ꝺdinat': sed decet vt idē q̄ peccauit satisfaciat: ergo naturā humanā in ipso adā assumere debuit. Ꝓ talis debuit eē humane nature reparatio vt nihil hoī de ſua dignitate periret. ſz adam in ꝓmo statu hoc habuit vt nullius hoīs auxilio ad ſuā salutē indigeret. hoc aūt nō sibi restituit' in alio hoīe humana natura assumpta: qz bñficio illius hoīs indiget ad ſuā salutē. ergo non decuit humana natura in alio q̄z in ipso adam assumi. Sed ꝺtra. ꝺtrarioꝝ nō est eadē causa. sed adā causa fuit perditionis humane nature: ergo nō decuit vt ipse eēt causa salutis humane. hoc autē ꝺtingeret si humana natura in ipso adam assumpta eēt: ergo hoc decens nō fuit. Ad ꝓmā ad primā questionē dicendū q̄ nō fuit decens q̄ humanā na-

turam in omnib⁹ suis suppositis assumeret. ⁊ hoc propter quattuor rationes. Primo quia oia supposita humane nature non reducerent ad plus q̄ ad tria supposita. Cū enī assumēs ⁊ assumptū vniant in eodem supposito: nō possent esse plura supposita nature assumpte q̄ nature assumētis. Secūdo propter finē assumptionis. est enī ad reparationē humani generis ordinata p modū cuiusdā mediatiōis inter deum ⁊ hominē. mediator autē qui vnitatē pacis facere intendit vnus cōgrue debet esse. Tertio ꝓpter vnitatē ipsi⁹ assumentis. sicut enī decuit vt diuina natura trīn in vno supposito incarnaret: ita decuit vt vna natura indiuidua assumeret: sic enī vni⁹ ad vnū decenter facta est diunctio. Quare propter dignitatē ipsi⁹ filij incarnati: vt sit ipse primogenitus in multis fratrib⁹. Hebre. ij. in spirituali generatione. Sicut enī primogenit⁹ creature in rerū emanatiōe ab vno principio: hec aūt primogenitura sibi nō competeret si plures numero humane nature assumpte essent. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ p incarnationē propie assumit natura: vt infra patebit. propie etiā ⁊ primo curat peccatū nature. vñ si aliq̄ natura assumptibil' non est curabil' non est: nō tamē oportet vt si hec natura indiuidua nō assumit q̄ suppositū huj⁹ nature nō creetur: q⁹ p hoc q̄ natura in aliquo indiuiduo assumpta est preparat creatio omnib⁹ qui similem naturā habent. sicut econtra p hoc q̄ vna persona infecit naturam humanā que in ipso erat: in oēs homines peccatū trās misit. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ sicut bonitas diuina que in creatione rerū se manifestat: omnib⁹ se cōmunicat: non tamen equaliter: ita etiā put se incarnatione manifestat preciue quantū ad dilectionē humani generis omnib⁹ se communicat: nō tamē eodem modo ⁊ equaliter: sed vni p gratiam vnionis: alijs per gratiā adoptionis: qui gratie nō repugnant. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ aliq̄d debet humane nature dupliciter. Vel vt sibi essentiale: ⁊ hoc inuenit cōmuniter in omnib⁹ hominib⁹ naturā habentib⁹ humanā. Vel etiam superadditū essentialib⁹ principijs: siue sit p gratiam acceptū: siue operibus acquisitū: ⁊ hoc nō inuenit cōmuniter in omnib⁹ naturā habētib⁹: vñ ratio nō procedit. Quartū concedim⁹. ¶ Ad secundam questionē dicendū q̄ non fuit decens vt aliū de q̄ de stirpe ade filius dei humanā naturā assumeret precipue propter tria. Primo ad seruandū iusticiam satisfactionis. Si enī de genere ade nō fuisset ad eum non pertineret pro peccato ade satisfacere. Secūdo ad perfectaz reintegrationē dignitatis ade qui hoc habuit vt ipse ⁊ suū genus nulla alia creatura indigeret quasi sustentante ⁊ saluāte. ⁊ hoc genere eius redditū nō fuisset si redēptus fuisset per aliquem qui ad genus eius nō pertineret. Tertio ad seruandū dignitatē specialiter ipsius ade qui in hoc quodāmodo imaginē dei singulariter habuit. vt sicut deus cū sit ens primū omniū entiū principiū est per creationem: ita etiā adam cū sit prim⁹ homo est principiū omniū hominū per generationē: quod sibi deperiret si xp̄s non de ei⁹ genere homo fieret. ¶ Ad primū ergo quod obijcitur q̄ debet esse segregatus a peccatorib⁹ dicendū q̄ verum est inquantū peccatores sunt: non inquantū homines sunt. venit enī peccatū destruere: ⁊ naturā saluare. vnde conueniens fuit in his que ad naturā pertinēt: sed contrarietatem in his que ad peccatū spectant; quia neq̄ attraxit neq̄ cōmisit peccatū. ¶ Ad secundū dicendū q̄ natura humana non fuit infecta originali peccato nisi fm q̄ ab adam trahitur. vñ si deus vnū hominē de limo terre formaret: peccatū originale in eo nō esset. ⁊ ideo satisfactio de originali non pertinebat indifferenter ad quemlibet hominē: sed ad quē libet de genere ade. ¶ Tertiū concedimus. ¶ Ad tertiam questionē dicendū q̄ nullo modo fuit decens vt filius dei in ipso adam humanā naturā assumeret propter duo. Primo quia adam propria personalitate perfectus fuit. vñ in vnitatē persone assumi non posset nisi illa personalitas destrueretur: quod non decebat vt supra de angelis dictū est.

Secūdo quia cū p assumptionē fiat cōmunicatio propriatū vt quicq̄d de hoīe dicit de deo dicat: sequeret vt diceretur q⁹ deus peccasset quia adam peccauit: quod est absurdum. ¶ Ad primū ergo dicendū q⁹ per peccatū ade fuit infectio personalis in ipso: ⁊ infectio nature create in ipso: et propagande ab ipso: ⁊ pro infectione personali ipse gratia adiutus satisfacere potuit fm quosdam. sed requirebat' alius q̄ pro peccato nature satisfaceret. ⁊ ideo non oportuit q⁹ eēt idem in persona cū adam: sed idem in natura. ¶ Ad secundū dicendū q⁹ nō est inconueniēs q⁹ de dignitate illi⁹ persone aliquid pereat ex culpa sua. sed inconueniēs est vt aliquid nature deperiret: que cū bona esset homo male vtēdo ipsum corrupit. ¶ Tertiū concedim⁹.

¶ Ad tertiū sic proceditur. videtur q⁹ filius dei carnē non assumpserit. Gala. v. Caro concupiscit aduersus spiritū. sed in christo talis pugna nō fuit: ergo ipse veram carnem nō habuit. ¶ Ꝑ in carne trīn est similitudo vestigij: sed similitudo vestigij trīn non sufficit ad assumptibilitatē: vt supra dictū est: ergo caro assumptibilis non fuit. ¶ Ꝑ maior est gratia vnionis q̄ gratia fruitiōis. sed caro nullo modo potest coniūgi deo per fruitionē: ergo nō potest coniungi per vnionē. ¶ Sed contra ad hebre. j. Semen abrahe apprehēdit. ⁊ Ro. j. Factus est ei ex semine dauid fm carnē. sed semen nō pertinet ad adam sed ad carnē: ergo filius dei in humana natura nō solum animā: sed etiā carnem assumpsit. ¶ Ꝑ homo nō nascitur ex homine nisi per traductionē carnis. sed christus non solum dicitur hō: imo etiam fili⁹ hominis: nō nisi quia de virgine natus est: ergo assumpsit carnem in humana natura. ¶ Ulterius videtur q⁹ carnem assumpsit: ⁊ non animā. Jo. j. Uerbū caro factū est. non autē per conuersionē in carnē: sed per assumptionē carnis: ergo solam carnē assumpsisse videtur. ¶ Ꝑ corpus nō indiget vt vniatur sibi anima: nisi ad hoc vt per ipsam vnificetur. sed ad hoc q⁹ corpus vnificet' sufficit q⁹ corpori vnificabili principiū vite vniatur. cum ergo deus qui est principiū vite corpus sibi vniuerit: videtur q⁹ vnio corporis ad animā superflua fuisset. ¶ Ꝑ habito aliquo quod est sufficiens operationis principiū non requirit' ad eandem operationem aliud principiū. sicut ad illuminationem aeris qui illuminatur lumine solis non requiritur lumen candele. sed christus per intellectū diuinū sibi vnitum sufficienter omnia cognoscere poterat: ergo non requirebatur anima cognoscitiua ⁊ intellectiua ad vnionem illam.

¶ Sed contra. Christus curauit naturam nostrā per hoc q⁹ eā assumpsit: sed principaliter venit ad curandū animas ergo animā assumpsit. ¶ Preterea mors corporalis nō est nisi per separationē corporis a ꝓncipio vite. si ergo in christo non fuisset aliud principiū vite q̄ ipsa deitas: cum caro a diuinitate nunq̄ fuit separata: nunq̄ christus fuisset mortuus: quod expresse contradicit scripture. ¶ Ꝑ sequeretur q⁹ deus esset imediatus motor corporis christi si anima cadruisset: ⁊ sic nunq̄ christus fuisset fatigatus ex itinere: vt dicitur Jo. iiij. cum fatigatio nō accidat nisi ex debilitate virtutis mouentis. ¶ Ulterius videtur q⁹ non assumpserit formā totius ex compositione partiū resultantē. forma enī totius est illa in qua sicut in natura cōmuni particularia cōueniūt. Sed dama. dicit: ⁊ habetur in littera q⁹ in dño nostro iesu christo non est cōmunē speciem accipere: ergo in eo forma totius nō fuit. ¶ Ꝑ vt dicit Boe. species est totū esse indiuiduorū. sed nihil in christo fuit ex parte carnis et anime quod totū esse ipsi⁹ christi concluderet: quia habuit esse diuinū nō per animā neq̄ per corpus. ergo cum forma totius sit species in potentia: videtur q⁹ in christo forma totius non fuerit. ¶ Ꝑ in littera dicit q⁹ nomine humane nature corpus ⁊ anima intelligitur: cum dicitur christus humanā naturam assumpsisse. sed cōstat q⁹ neq̄ corpus neq̄ anima est forma totius ad minus fm opinionez cōmunio-rem: ergo in christo forma totius non fuit. ¶ Sed contra.

forma totius in rebus animatis resultat ex vnione vel coniunctione anime ad corpus. sed in christo anima fuit coniuncta corpori: alias corpus illud viuū nō fuisset: ergo in christo fuit forma totius. ¶ Ad homines conueniūt specie ad inuicem fm conuenientiā in forma totius. sed christ⁹ fuit eiusdem speciei cū alijs hominib⁹: alias pro hominib⁹ non satisfeciisset: ergo in christo fuit forma totius. ¶ Et dicendum q fm philosophū. viij. metha. diffinitio in hoc cōuenit cū numero: q sicut in numeris contingit q semper subtracta vel addita vnitate fit alius numerus: ita etiam in diffinitionibus si addatur vel subtrabatur aliqua differētia: semper fit alia species. cum ergo omnes differentie sumantur ex essentialibus principijs: oportet q si homini subtrabatur aliquid de essentialibus eius nō remaneat eadem species. cū ergo christus fuerit eiusdem speciei cū alijs hominib⁹: alias enī verus homo non fuisset: sed equiuoce homo diceretur nec pro omnibus satisfaceret congrueter: oportet q omnia essentialia homini in christo fuerint: z corpus z anima vegetabilis sensibilis z rationalis. z vlterius forma totius resultans ex coniunctione corporis z anime: que humanitas dicitur. z q3 proprietates naturales ex principijs essentialibus causantur: oportet q in ipso fuerint omnes naturales proprietates speciem humanā naturā consequunt̄ siue sint defectus siue perfectiōes infra suo loco dicetur. ¶ Ad primā ergo questionē sciendum q circa hoc fuerunt duo errores. Unus fuit manicheorū qui dicebant q christus verū corpus non habuit: sed tm̄ fantasticū. z ratio huius positionis videtur fuisse quia omniū visibiliū auctorem posuerūt diabolum. z ideo nihil hui⁹ fm veritatē in christo fuit: in quo princeps mundi huius nihil habuit Jo. xiiij. Patet autē q positio ista est falsa. z quantū ad radicē positiōis: quia deū creatorē omniū visibiliū z inuisibiliū z fides tenet z ratio demōstrat: cum a primo ente oporteat omnia entia esse: vt patet ex. ij. metha. z etiam in se positio falsa est: quia veritatem humanitatis tollit: vt ex dictis patet. esset enī inuenire aliquam falsitatē vel simulationē in eo qui de se dicit Ego sum via veritas z vita Jo. xiiij. Alius error fuit marcianor qui dicebant christū corpus de virgine nō assumpsisse: sed de celo apportasse. quod forte ortū habuit ex opinione platonicorū: qui dicebant anime corpus terrestre omnino fugiendū esse vt beatitudinē consequatur. Nō enī credebant posse fieri vt anima corpori terrestri vnita beata fieret: ponebant tamē animas corporibus celestibus vnitas: vt soli z stellis z lune beatas fore: vt Augusti. recitat in libro. x. de ciui. dei. z ideo animā christi que summe beata fuit nō terrestri sed celesti corpori vnitam putauerūt. Sed hec etiā positio veritatē humanitatis tollit: quia quelibet forma naturalis determinatā materiam requirit. z ideo anima humana nō ex qualibet materia quam perficit hominē facit: sed inquantum est forma talis corporis elementati. s. z debita proportione complexionati. vñ si xp̄s corp⁹ terrestre nō habuit verus homo nō fuit. his autē idem defectus contingit qui z antiquis philosophis: vt in primo de anima dicit̄ de anima dicentes nihil de corpore dixerunt: opinantes quālibet animā cuilibet corpori adaptari: quod esse nō potest cum proprie forme respondeat propria materia: z vnicuiq3 agenti determinata instrumēta. z ideo fides catholica que christū verum hominē confitetur eum habuisse corpus ex quattuor elemētis compositū sicut nos habemus firmiter tenet. ¶ Ad primū ergo dicendū q concupiscentia carnis contra spiritū non causatur ex ipsa carnis natura: sed ex vitiosa corruptione eius que ex peccato primi parentis p3ouenit: sine qua filius dei veram carnis naturam assumpsit. ¶ Ad secundū dicendū q similitudo attenditur fm formā corporis aūt humani forma est aīa rōnalis in qua imago dei consistit. z ideo in corpore humano non tm̄ est similitudo vestigij: sed etiaz similitudo imaginis inquantū animā habet. Non enim corpus humanū habet esse quoddam distinctū ab esse quod dat sibi anima quasi ab alia forma per quam fit in eo similitudo vestigij tm̄: sicut est in corporib⁹ inanimatis: quia sic anima esset ens in subiecto fm q3 subiectum nominat ens subsistens in actu: quod ad rationē accidentis pertinet: vt in secundo de anima dicit cōmentator. ¶ Ad tertiū dicendū q coniūctio anime ad deum per fruitionem consistit in operatione intellectus z voluntatis: in qua corpus nullo modo cōmunicat: quia exercet̄ talis operatio sine organo corporali: vt p3obatur in. iij. de anima. et ideo per fruitionē nullo modo corpus deo vniri potest. sed coniūctio vnionis est ad esse in persona vna. corpus aūt z anima in vno esse cōmunicant: quia anima est quod quid erat esse huiusmodi corpori vt in. ij. de anima dicit̄. z ideo per modū vnionis in persona vna corpus deo coniungi potest. ¶ Quartum z quintū concedimus. ¶ Ad secundam questionē est sciendum q circa hoc etiam fuerūt duo errores. Unus fuit Arrij z Eunomij: qui dicebant filiū dei carnem sine anima assumpsisse: quia opinabantur diuinitatem sine anima corpus eius viuificare. Alius fuit error Apollinaris qui dicebat in christo corp⁹ animatū fuisse cum anima carente sensu z intellectu. vterq3 aūt error z veritati humanitatis derogat: z dignitati corporis christi. Nō enī potest esse vt materia in aliquo esse perficiat̄ nisi per aliquid quod sit forma ei⁹. vñ cum deus nullo modo forma corporis esse possit: quia oporteret eum esse partem: z non innate rialissimū: sequeret̄ q corpus christi si omnino careret anima esset sicut corpus non viuū. z si careret anima sensibili z rationali esset sicut corpus plante: vnde esset multo minus nobile q3 corpus nostrū. Similiter etiam cū de ratione hominis sit rationalem animā habere: si ea christus caruisset verus homo non fuisset. Hoc autē videtur eis contigisse ex hoc q credebant animā corpori non vniri sicut formā: sed magis sicut indumento: vt Plato dicit fm q3 Grego. nis. narrat. per quē modū si deus corpori vniret̄: homo non diceret̄: precipue si ponat̄ vt quidam posuerūt animā de substantia dei esse: que omnia manifestam fallitatē continent. Et ideo horum z aliorum predictorū erroz excluditur in. iij. de ecclesiasticis dogmatib⁹ sic Natus est dei filius ex homine: non per hominē id est viri coitum: sicut Ebeon dicit. sed carnē de virgine trahens: non de celo afferens: sicut Marcianus affirmat. neq3 in fantasia sine carne vt Valentinus dicebat: sed verum corpus. Nō tm̄ carnē ex carne vt Marcianus dicit: sed verus deus z verus homo. in deitate verbū patris z deus in homine anima z caro: nō sine sensu z ratione vt Apollinaris posuit. neq3 caro sine anima vt Eunomi⁹ dixit. Neq3 sic natus de virgine: vt anteq3 de virgine nasceretur deus non fuerit: sicut Antemon z Marcellus dixerunt. ¶ Ad primū ergo circa hoc obiectū dicendū q3 cū dicitur Verbū caro factū est: sumitur pars pro toto id est caro pro toto homine. sicut anima ponit̄ aliquando pro toto homine Gene. xlvj. Omnes anime que ingresse sunt in egiptū ꝛc. Ideo aūt carnē que inferior pars est dicere voluit: vt ostenderet per locum a minori nihil in hominis natura esse quod filius dei non assumpsit. ¶ Ad secundū dicendū q ad hoc q3 corpus viuificetur requiritur q3 sibi coniungatur principiū vite per modū forme vt ex eis efficiatur vna natura cōmunis. diuinitas autē forma corporis eē nō potest. non enī ex deitate z corpore vna cōmunis natura resultat. z ideo ad hoc vt corpus xp̄i vnū eē possit requiritur anima q̄ sit eius forma. ¶ Ad tertiū dicendū q3 sicut in. ij. de anima dicitur Illud quo aliquid operat̄ primo est forma rei. vnde cum intellectus diuinus non possit esse forma in humanitate christi: oportet q illud quo hō sentit z intelligit sit anima sensitiua z intellectiua. ¶ Alia duo concedimus. ¶ Ad tertiam questionem sciendum est q3 quidā posuerunt deum assumpsisse animā z corpus: non ita q3 ex eorum coniunctione aliqua humanitas resultaret. z hec opi-

nio similiter veritatem humanitatis tollit: ꝛ dignitatē cor/
poris christi. non enī christus verus homo esse potuit: nec
corpus eius vere viuū nisi anima corpori vnita fuisset vt for/
ma ei⁹: ita ꝙ ex eis vnū quid efficeretur. sed de hac opinio/
ne infra dicetur dis. iij. vñ dicendū ꝙ sicut in christo verum
corpus ꝛ vera anima fuit: ita ꝛ vera humanitas id est natu/
ra humana ex diuinctione vtriusq; resultans. ¶ Ad primū
circa hoc obiectū dicendū ꝙ Dama. dicere intendit ꝙ non
est facta vnio in vna natura vt Eutyciani posuerunt. ꝛ ideo
vult ꝙ ex coniūctione diuinitatis ad humanitatē nō resul/
tet aliqua natura cōmunis tertia: quia illa nec esset diuini/
tas nec humanitas: sicut humanitas nec est anima neq; cor/
pus. vnde christus neq; esset deus neq; homo: sed tñ xp̄s.
nō autē intendit ꝙ ex coniūctione anime ad corpus non re/
sultet forma toti⁹ per quam in specie cū alijs hoīb⁹ cōicet.
¶ Ad secundum dicendū ꝙ verbum Boetij veritatem ha/
bet in quolibet individuo quod subsistit in vna natura tñ:
quia species comprehēdit omnia essentialia principia sub/
sistentis individui in natura speciei. ꝛ sic etiam humanitas
comprehendit omnia essentialia christi fm ꝙ in humanita
te subsistit. sed illa persona hoc singulariter habet vt in dua
bus naturis subsistat: ꝛ ideo species humana non colligit
omnia que illi persone essentialiter conueniunt. ¶ Ad ter/
tium dicendū ꝙ cū dicitur nomine humanitatis corpus et
animā intelligi intelligendū est materialiter: sicut nomine
totius intelliguntur partes: non ꝙ totū proprie loquēdo sit
sue partes: sed aliquid ex partibus constitutū. ¶ Alia duo
concedimus.

Questio secunda.

Deinde queritur de ordine assumptionis: Et circa
hoc querunt̄ tria. Primo vtrū vnam partē huma/
ne nature assumpserit mediante alia. Secūdo vtrū
humanam naturā assumpsit mediante aliquo alio. Tertio
vtrum oēs partes humane nature simul tpe assumpserit.

Ad primū sic proceditur. videtur ꝙ carnē non assum
pserit mediante anima. remoto enī medio quo ali/
qua coniungunt̄ extrema separantur. sicut patet in
tabulis que per clauū coniungunt̄. sed in morte christi se/
parata est anima a carne: nec tamē separata est deitas a car/
ne. ergo anima nō est mediū quo deitas vnitur carni. ¶ Ꝑ
vnū extremorū que coniungunt̄ per mediū magis coniun/
guntur medio ꝙ alteri extremo. sed caro nō magis coniun
gitur anime ꝙ deitati. est enī caro ab anima sepata in mor/
te: non tamen a deitate: ergo diuinitas non est vnita carni
mediante anima. ¶ Ꝑ deus in qualibet creatura est imme
diate per essentiam presentiam ꝛ potentiā. Similiter etiaz
anime sancte coniungitur imediate per gratiam. cum ergo
maior sit coniunctio vnionis ꝙ aliqua predictarū: videtur
ꝙ quicquid assumitur ad vnitatem persone imediate diui
nitati coniungatur. ¶ Sed contra. Augustin⁹ ad Volusia/
nū dicit Filius dei assumpsit animā rationalem: ꝛ per eaz
sibi corpus aptauit. ꝛ ita videtur ꝙ mediante anima filius
dei carnem assumpserit. ¶ Ꝑ multum distantia non con/
iungunt̄ nisi per mediū: quod minus distat ab extremis ꝙ
extrema ad inuicem. sed corpus plus distat a deitate ꝙ ani
ma: ergo corpus vnitur deitati mediante anima. Ulte/
rius videt̄ ꝙ non assumpserit animā mediante spiritu. im/
possibile enī est vt per idem mediū vniat̄ aliquid superiori
ꝛ inferiori: quia illud quo vnitur inferiori est infra ipsum.
illud autē quo vnitur superiori est supra ipsum. sed anima
mediāte spiritu vnitur corpori quod est infra ipsum vt qui
dam dicunt: ergo non vnitur deo qui est supra eā median/
te spiritu. ¶ Ꝑ medium oportet differre ab extremis. sed
mens que spiritus dicitur ab Augu. xij. super Gene. nō est
extra essentiam anime: imo est id quod in anima nostra est
sublimius: in qua imago dei inuenitur: vt idem Aug. xiiij.
de trini. dicit: ergo non assumpsit animā mediante spiritu.
¶ Ꝑ spirit⁹ humanus differt in hoc ab angelico ꝙ est ani/
me vnitus ꝛ carni: quod angelo nō conuenit. sed spirit⁹ an/
gelicus non est assumptibilis vt supra dictū est: ergo ꝙ spi
ritus human⁹ sit assumptibilis: est ex ratione anime: vel ex
ratione carnis: ergo magis assumpsit spiritū mediante car/
ne vel anima ꝙ econuerso. ¶ Sed contra. Ea que sunt di/
stantia per aliquid vtriq; proximū coniungunt̄. sed spirit⁹
proxim⁹ est deo per similitudinē imaginis: quia ꝛ ipse de⁹
spiritus est: vt dicitur Jo. iiij. Similiter etiam cum anima
conuenit in hoc ꝙ pars quedam anime est: ergo deus ani/
mā mediante spiritu assumpsit. ¶ Ꝑ sicut anima corpori:
ita alius partibus anime spirit⁹ superior est. sed deus assum
psit corpus mediāte anima: ergo eadem ratione assumpsit
animā mediante spiritu. Ulteri⁹ videtur ꝙ nō assum/
pserit totū mediantibus partibus. illud enī quod conuenit
toti ratione partiū: non solum conuenit toti: sed etiam par/
tibus. sed deitas non predicatur de partibus humane natu
re: nō enī dicimus ꝙ anima sit deus: vel ꝙ corpus sit deus:
predicatur autē de toto cū dicimus deum hominē esse. er/
go cum per assumptionē humane nature predicetur deus
de homine ꝛ econuerso: videtur ꝙ partes non assumpserit
nisi mediante toto. ¶ Ꝑ alia est singularitas vniuscuiusq;
partis hominis: et singularitas diuine persone: vel incom/
municabilitas: quia partes sunt plures: sed persona assu/
mens vna est. est autē eadem singularitas persone assumen
tis ꝛ totius hominis: quia eadem est ypostasis vtriusq;: vt
dicit Damasce. ergo videtur ꝙ partes non assumpserit nisi
mediante toto. ¶ Ꝑ creature cui est vnita diuinitas debe/
tur honor latrie: vt infra dicetur distin. ix. sed aliquib⁹ par/
tibus corporis christi si essent separate non deberetur ho/
nor latrie: ergo partibus separatis a toto non est vnita diui
nitas: ergo nō est vnita partib⁹ nisi mediante toto. ¶ Sed
contra. In morte christi diuinitas partibus hominis. s. cor
pori ꝛ anime vnita mansit. sed tunc ex partibus cum coniū/
cte non essent totum non constabat: ergo non assumpsit par
tes mediante toto. ¶ Ꝑ quicquid conuenit parti ꝛ toti per
prius conuenit parti ꝙ toti. sed dicimus humanam natu/
ram assumptam esse: ꝛ similiter partes eius. s. animā ꝛ car/
nem: ergo per prius assumpsit partes ꝙ totū: ꝛ ita non par/
tes mediāte toto assumpsit. ¶ Ad⁹ dicendum ꝙ est duplex
medium. s. congruentie ꝛ necessitatis. Medium congruen
tie est quod facit ad decentem coniunctionē extremorum:
que tamen nihilominus sine illo esse posset: sicut pulchritu
do facit ad decentem coniunctionem matrimonij: qua ta/
men amissa matrimoniū non soluitur. Medium autem ne
cessitatis est sine quo coniunctio extremorum esse non po/
test: sicut lumen coniungitur aeri mediante diaphano. hoc
tamen contingit dupliciter: quia vel est causa coniunctio/
nis: vel est ad coniunctionem consequens. Coniunctionis
causa est medium sicut aqua ꝛ aer in visu: quia per aerem
redditur species visibilis ipsi visui. Consequens autem cō/
iunctionem est quod ex coniunctorum dispositione causa/
tur: sicut aer vel aqua est mediū in tactu: propter hoc opor/
tet extremitates corporum se tangentium humidas esse: et
ita oportet humiditatem aliquam intermediam esse. Me
dium autem quod est causa coniūctionis est duplex: quia
vel coniungit effective: sicut homo reconcilians inimicos
dicit̄ medius inter eos. vel coniūgit formaliter sicut amor
coniungit amicos vt mediū quoddam inter eos. sed vtrūq;
horum adhuc dupliciter contingit: quia medium necessita
tis vel causa coniunctionis est in actu: vt patet in vinculo
quo aliqua colligantur. vel est causa coniungibilitatis: si/
cut siccitas in lignis causat coniungibilitatem ad ignem.
¶ His igitur visis ad primam questionem dicendum ꝙ
anima est quodammodo medium quo corpus diuinitati
vnitur. Sed sciendum ꝙ si anima comparetur ad vnionez
in actu: est medium congruentie tñ. non enim decet vt di/
uinitas corpori vniatur nisi habeat animaz. Tum quia est
deo propinquior: tum quia pluribus modis est deo vnibi/
lis ꝙ corpus: quia etiam per gratiaz ꝛ gloriam. tum etiam

quia corpori vnitur propter reparationem anime. si vo cõparetur ad vnibilitatem: sic est mediũ necessitatis: sicut causans formaliter vnibilitatem in corpore. non enim corpus est vnibile seruato ordine ad finem vnionis fm q̃ creatura rationalis pre alijs assumptibilis dicta est: nisi per hoc q̃ particeps est imaginis dei mediante anima. vnde corpora inanimata vnibilia non sunt. ¶ Ad primũ ergo dicendum q̃ si tollatur medium quod est causa coniunctionis in actu necesse est vnita dissolui. sicut subtracto amore hominum corda vlterius vnum non erunt. semper enim ablata causa auferẽ effectus. subtracto tamen medio congruentie quod ad decentiam vnionis faciebat non est necessariũ vnita dissolui. similiter autem non est necessarium: vt si tollatur medium quod est causa coniũgibilitatis q̃ vnio dissoluatur. potest enim esse vt causat coniungibilitatem etiam postq̃ abscesserit dũmodo remaneat ordo ⁊ possibilitas ad ipsum quia forte coniunctio actualis medij non est causa coniungibilitatis ad extremum. sed potius coniungibilitas medij sicut actualis consideratio principiorum est medium quo habitus conclusionũ acquirit. non tamẽ transeunte actuali consideratione principiorum transit habitus conclusionis: eo q̃ adhuc manet habilitas ad considerandum principia. vnde cum anima sit medium congruẽtie ⁊ causans vnibilitatem in corpore: non oportet q̃ abcedente anima coniunctio diuinitatis ad carnẽ dirimatur: quia adhuc remanet in corpore habilitas ⁊ ordo ad animã: ratione cuius remanet in carne conuenientia vnionis: ⁊ vnibilitas ad diuinitatem. ¶ Ad secundum dicendum q̃ aliqua duo possunt esse magis coniuncta q̃ alia dupliciter. Vel quia pluribus modis coniunguntur: ⁊ sic anima magis vnitur carni q̃ deitas: quia anima est forma eius. ⁊ hoc modo est medium formaliter: vnibilitatẽ in ipso causans. Vel quia fortiori vinculo coniunguntur: ⁊ sic deitas magis vnitur carni q̃ anima que vnitur ei naturali vnione: propter quod separabilis est. diuinitas aũt vnitur carni per gratiam increatam: que ĩmutabilis est: ⁊ ideo illa vnio nunq̃ separatur. ¶ Ad tertium dicendum q̃ creatura ex seipsa receptibilis est diuini influxus in ipsam. ⁊ ideo non indiget medio qõ faciat eam possibilem ad hoc q̃ deus in ea sit per essentiam presentiam ⁊ potentiam. neq̃ etiaz indiget medio congruentie: quia decentissimũ est vt creatura a creatore non deseratur. similiter etiam anima fm sui naturam capax est dei: corpus autem non est assumptibile per naturam corporis: sed inquantum est perfectum anima rationali: ⁊ ideo non est simile. ¶ Ad secundam questionem dicendum q̃ fm Augustinũ. xij. super Gene. spiritus multipliciter dicitur. Uno modo ipsum corpus subtile: vt aer. Alio modo corp̃ anime omnino subiectum: sicut corpora sanctorum in resurrectione. prima Corinth̃. xv. Tertio modo quelibet anima brutorum Eccl̃s. iij. Quis nouit si spiritus iumentorum ⁊c̃. Quarto virtus imaginaria. prima Corinth̃. xiiij. Psallam spiritu psallam ⁊ mẽte. Quinto ipsa mens hoĩs vel angeli. Ephes. iiij. Renouamini spiritu mentis vestre. Sexto ipsa diuina substantia Jo. iiij. Spiritus est deus. Nunc autem loquimur de spiritu fm q̃ pro mente ponitur. Unde dicẽdum q̃ diuinitas mediãte spiritu animam assumpsit: sicut anima mediante corpore. sicut enim corpus non est assumptibile nisi per hoc q̃ habet animã: ita anima nõ est assumptibilis nisi per hoc q̃ mens in ea est: per quam imaginem dei habet. ¶ Ad primum ergo circa hoc obiectum dicendum q̃ ratio illa procedit ex equiuocatione spiritus: vt ex dictis patet. ¶ Ad secundum dicendum q̃ quamuis spiritus id est mens non differat ab aĩa per essentiam nisi mens dicatur potentia anime: que quodammodo ab anima per essentiam differt sicut proprietas a subiecto. tamen anima non ex hoc q̃ est anima assumptibilis est modo predicto: sed ex hoc q̃ mentem habet. ⁊ ideo mens est mediũ in anima assumptibilitatem causans. ¶ Ad tertium dicendum q̃ quamuis forma materialis non possit esse sine materia: tamen materia nõ dat esse forme: sed econuerso. ita etiã quamuis spiritus carni non vnitus assumptibilis non sit: magis tamen spiritus causat assumptibilitatem in corpore q̃ econuerso. ¶ Alia duo concedimus. ¶ Ad tertiam questionẽ dicendum q̃ partes originaliter sunt priores toto quasi constituentes ipsum. totum autem completiue est prius partibus: quia ratio nature complete inuenitur prius in ipso toto: ⁊ ad partes eius peruenit mediante toto inquantũ eius partes sunt: vnde etiaz sunt in genere per reductionẽ. ¶ Et ideo dicendum est q̃ quodãmodo mediantibus partibus assumpsit totum inquantum scilicz partes originaliter humanam naturam constituebant cui per se assumptio debebatur. quodãmodo autem partes mediante toto: inquantum ratio humane nature que per se assumptibilis est per prius inuenitur in toto: ⁊ per hoc in partib⁹. ¶ Ad primus ergo dicendũ q̃ quãuis de partibus humane nature deus non predicet̃: tamen partes ille causant originaliter assumptibilitatem in toto: sicut homo dicitur animal: non autem corpus vel anima dicitur animal: quãtus ex corpore ⁊ anima causetur in homine q̃ animal sit. ¶ Ad secundum dicendum q̃ est duplex singularitas: scilicz singularitas nature: vt hec humanitas. ⁊ singularitas subsistentis in natura: vt hic homo. non autem est facta vnio in singularitate nature: quia nature inalterabiliter vnite sunt. ſz est facta vnio in singularitate persone subsistentis in natura: quia idem christus in vtraq̃ natura subsistit. singularitas autem partium inquantum partes sunt ad naturã pertinet. ⁊ ideo nõ est eadem singularitas partium hominis ⁊ dei: sed est eadem persona hominis ⁊ dei: nec tamen sequit̃ q̃ partes nõ causent assumptibilitatem ĩ toto. ¶ Ad tertium dicendũ q̃ in omnibus partibus que sunt de veritate humane nature etiam separatis manet ordo ad totam naturam. ⁊ ideo remanet in eis assumptibilitas: ⁊ per consequens vnio: sicut in corpore christi remansit anima separata: vnde et eis latria deberetur. si autem seperarentur alique partes que non essent de veritate humane nature: nõ remaneret in eis ordo ad naturam humanam: cui principaliter assumptio debetur: ⁊ ideo nõ remaneret vnio nec debitũ latrie. ¶ Ad quartum dicendum: q̃ sicut corpus remanet vnitum post animam quamuis mediãte anima vniatur propter hoc q̃ remanet in corpore ordo ad animã. ita etiaz remanet ordo in partibus ad totuz. ⁊ propter hoc dissoluto toto adhuc remanent partes vnite. ¶ Ad quintum dicendum q̃ quamuis partes sint priores toto: ⁊ causent totum: tamẽ aliquid est quod non conuenit partibus nisi in ordine ad totum: sicut q̃ ordinem̃ in predicamento: vñ ratio ex falsis ꝓcedit.

Ad secundum sic proceditur. videtur q̃ natura humana assumpta sit mediante gratia. Sicut enim dicit Augustinus in. xiiij. de trinita. in rebus per tempus exortis summa gratia est q̃ de⁹ in vnitate persone homini nullis meritis precedẽtibus copulatur: sed in his que fiunt per gratiam: gratia medium cadit: ergo natura humana vnitur diuinitati mediante gratia. ¶ Pmaior est vnio in persona q̃ vnio anime beate ad deum per fruitionem. ſz anima non potest vniri deo per modum fruitionis nisi mediãte gratia: ergo nec natura humana potest assumi in vnitate diuine psone nisi mediãte gratia. ¶ Preterea in illud quod facultatem nature excedit natura non potest peruenire nisi mediãte gratia. sed assumi in vnitatem diuine persone est maxime excedens facultatẽ nature: ergo in hoc natura non potest peruenire nisi per gratiaz eleuetur. ⁊ sic idẽ quod prius. ¶ Sed contra. Corpus humanum non est susceptibile gratie: ⁊ tamen assumptum est sicut ⁊ anima: ergo assumptio humane nature non est facta mediante gratia. ¶ Preterea in his que miraculose fiunt non requiritur aliquod medium disponẽs. sed assumptio humane nature miraculose est facta: ergo non oportuit q̃ esset ibi gra-

tia aliqua quasi disponens humanam naturam in vnionē
diante spiritusancto. verbū enim creatum non vnitur voci
nisi mediante spiritu: sed sicut verbū mentis humane vni-
tur voci: ita verbum diuinum vnitur carni: vt dicit Augu.
ergo illa vnio facta est mediāte spiritusancto. ¶ Preterea
in omni coniunctione que fit per gratuitam voluntatem:
amor medium cadit: sed vnio filij dei ad humanam natu-
ram est huiusmodi: ergo in ea spirituscanct⁹ qui est amor
medium est. ¶ Preterea ſm Augusti. z Hyll'. Inter tres
personas spirituscanctus est nobis propinquior: sed id qō
alicui magis propinquat est medium quo magis distanti
vnitur: ergo spirituscanctus est medium quo vnitur huma
na natura diuine. ¶ Sed contra. medium magis vnitur
vtrīq extremorum q̄z extrema ad inuicem: sed spirituscan
ctus non vnitur humanitati persona: ergo non est mediuz
vnionis. ¶ Ulterius videtur q̄ nec vnio cadat medium
inter humanam naturam z diuinā: nullum enim accidēs
cadit medium in aliqua substantiali vnione: sed vnio cuz
sit relatio: accidens quoddaz est: ergo cum vnio diuinita-
tis ad humanitatem non sit accidentalis: sed in substantia
que ypostasis dicitur: videtur q̄ in illa vnione medium ca
dere nō possit. ¶ Preterea Si vnio illa res aliqua est aut
est eterna aut temporalis: si eterna: cum compositionē non
sit intelligere sine compositis: vt dicit philosophus opor-
teret q̄ homo ab eterno deo vnitus fuisset: si temporalis:
cum vnio sit in vtroq extremorum: videtur q̄ aliquod tē-
porale in deo sit quod est impossibile: ergo vni non est ali-
qua res cadens medium inter humanam naturam z diui-
nam. ¶ Preterea si sit temporalis: cuz omnia temporalia
precesserunt in operibus sex dierum: oportet q̄ z vnio ista
in operibus illis precesserit: quod non videtur: ergo vnio
non est aliqua res temporalis que medium inter diuinita
tem et humanitatem cadere possit. ¶ Sed contra. relatio
cadit medium inter extrema: sed vnio relatio quedam est
qua humanitas z diuinitas vniri dicuntur: ergo median-
te vnione: humana natura diuine vnita est. ¶ R° suppos
ta distinctione in predicto articulo premissa. Sciendū est
q̄ in vnione humane nature ad diuinam nihil potest cade
re medium formaliter vnionem causans cui per prius hu-
mana natura coniungatur q̄z diuine persone: sicut enim in
ter materiam z formam nihil cadit medium inesse: quod
per prius sit in materia q̄z forma substantialis: alias esse ac
cidentale esset prius substantiali quod est impossibile: ita
etiam inter naturam z suppositum non potest aliquid di-
cto modo medium cadere: cuz vtraq coniunctio sit ad esse
substantiale: sed sicut aduentum forme in materiam prece
dunt ordine fiendi disponentia formaliter et materialiter
quibus materia redditur idonea ad susceptionem forme:
ita etiam in humana natura inueniūtur quedam superad-
dita quibus redditur decens vt assumatur a diuina perso-
na vt scientie et virtutes et huiusmodi: vnde ista possunt
quodāmodo dici mediuni congruentie. ¶ Ad primam er
go questionem dicendū q̄ sicut in. ij. senten. xxvj. dis. Ma
gister dicit: gratia dupliciter dicitur. vno modo ipse deus
gratis dans vel gratuita volūtas eius. alio modo donum
aliquod gratis datum. primo ergo modo accipiendo gra-
tiam: gratia est medium vnionis quasi vnionez efficaciter
causans: quia gratuita sua voluntate sine meritis precedē-
tibus carnem assumpsit. secundo modo accipiendo gratiā
non cadit ibi aliquod medium habituale donū: sicut vnio
nem vel vnibilitatem formaliter causans: sed solum est si-
cut medium congruetatis: sicut etiam scientia et perfectio
corporis z huiusmodi: que decuit nature assumpte nō de-
esse: Nisi forte gratie ipsa vnio dicatur que est quoddam
donū gratie gratis datum: que quomodo sit medium post
dicetur. ¶ Ad primum ergo dicendum q̄ sicut ipsemet se
exponit. Assumptio illa ad maximam gratiam pertinet: qz
tam maximum donum collatum est homini vt esset filius
dei nullis precedentibus meritis. Unde gratia diuina ibi
signat voluntatem diuinam: vnitionem gratis facientem
z non habitum aliquem quo interueniente vnio comple-
ta fit. ¶ Ad secundum dicendum q̄ fruitio operationem
quandam dicit. vnde per fruitionem anima vnitur deo si-
cut operans operationis obiecto: hoc autem ad rationem
perfecte operationis pertinet vt a potentia mediante habi
tu eliciatur: z ideo oportet q̄ vnio fruitionis mediante ha
bitu gratuito fiat: vnio autem in persona est ad vnum esse
personale: habitus autem non potest esse principium per-
sone subsistentis: sed est adesse consequens: et ideo gratia
non est medium in vnione personali: sicut vnionez forma-
liter causans. ¶ Ad tertium dicendum q̄ quāuis assumi
in vnitatem diuine persone sit supra facultatez humane na
re: non tamen exigitur aliquid formaliter humanam na-
turam eleuans ad talem assumptionem: tum quia quocū-
q̄ addito talis natura a persona diuina in infinitum dista
ret: tum quia cum assumi per se nature conueniat: omnia
autem accidentia preter rationem nature sunt: Ut ideo nō
poterit humana natura scōm id q̄ assumptibilis est eleua-
ri per aliquod accidens additum ad hoc vt assumptibilioz
fiat: sed ad hoc q̄ assumatur: exigitur benignitas diuina
humanam naturam ad tantam dignitatem gratis eleuans
¶ Ad secundam questionem dicendum q̄ spirituscanct⁹
non potest dici in illa vnione medium: nisi sicut vnionem
effectiue causans que quāuis effectus totius trinitatis sit:
tamē spirituisancto appropriatur: vt infra dicetur distinc.
iiij. ¶ Ad primum ergo dicendum q̄ etiam verbum crea-
tū voci nō vnitur mediāte spiritu: nisi sicut per mediū effe-
ctiuū vnionis: quia sicut dicit philosophus in secundo de.
anima. percussio respirati aeris ad arteriam est causa vo-
cis: z per hunc etiam modum spirituisancto appropriatur
efficientia carnis: cui verbum increatum vnitur. ¶ Ad se-
cundum dicendum q̄ ea que per voluntatem fiunt etiam
mediante amore fiunt sicut efficiente causa: et sic etiam est
in predicta vnione. ¶ Ad tertium dicendum q̄ spiritus-
sanctus etiam dicitur propinquior nobis inquantum per
ipsum omnia dona nobis donantur: vt in p̄mo libro. di-
stinctio. xviij. dictum est: et sic in idem redit cum predi-
ctis. ¶ Ad tertiam questionem dicendum est q̄ inter hu-
manam naturam et diuinam necesse est cadere vnionem
mediam: non sicut causam: sed sicut effectum coniunctio-
nem naturarum consequentem. Est enim natura relatio-
nis: vt in alijs rerum generibus causam habeat: quia mini
mum habet de natura entis: vt Cōmentator in. xj. Metha
phi. dicit: vnde quāuis relatio per se non terminet motuz:
quia in ad aliquid non est motus: vt probatur in quinto
phificorum. z tamen ex hoc q̄ motus per se terminatur ad
aliquod ens: de necessitate consequitur relatio aliqua: si-
cut ex hoc q̄ motus alterationis teminatur ad albedinem
consequitur relatio similitudinis ad omnia alba: similiter
etiam ex hoc q̄ motus generationis terminatur ad formā
cōsequitur hec relatio scōm quam materia sub forma esse
dicitur: ita etiam ex hoc q̄ motus assumptionis humane
nature terminatur ad personam: consequitur hec relatio
que dicitur vnio. vnde vnio est medium non sicut assum-
ptionem causans: sed potius sicut eam consequens: sicut
etiam dictū est supra q̄ aqua est mediū in tactu ex hoc q̄
tangentia humecta sunt. ¶ Ad primum ergo dicendum
q̄ nihil prohibet accidens esse medium in coniunctione
substantiali sicut coniunctionem sequens: impossibile est
tamen vt sit medium coniunctionē causans. ¶ Ad secun-
dum dicenduz q̄ vnio relatio quedam temporalis est que
quidem realiter est in ipsa natura assumpta: sed est in per-
sona assumente scōm rationem tantum: sicut z de alijs re-

lationibus ex tempore de deo dictis vt dominus ꝛ huiusmodi: vt in primo libro. dis. xxx. dictum est. Et tamen sicut dominus realiter dicitur deus non propter relationē dominij realiter in ipso existentem: sed propter potestatē coercendi creaturam ex qua talis relatio causatur: ita etiam dicitur realiter vnitus: quia in eo realiter est personalitas ad quam vnio terminatur. ¶ Ad tertium dicendū q̄ vnio illa precessit in operibus sex dierum nō in ratione seminali: sed in potentia obedientie tātū: sicut in costa ade fuit: vt ex ea eua formari posset.

Ad tertium sic proceditur. videtur q̄ caro prius fuerit concepta q̄ assumeretur: quod enim nō est nō potest assumi: sed caro per conceptionem efficitur ens caro: ergo prius fuit concepta q̄ assumeret. ¶ Omotus semper precedit tempore terminum motus: sed conceptio carnis terminata est ad vnionem: sicut motus ad terminū: ergo conceptio vnionem precessit. ¶ Sed contra. sola vnione cōmunicatio proprietatum efficitur: vt quod de homine dicitur de filio dei dicatur: sed concipi proprie carnis est: si ergo conceptio carnis vnionem precederet: filius dei de virgine conceptus non esset: qō est contra symbolū: ergo conceptio carnis vnionē non precessit. ¶ Ulterius videtur q̄ caro prius fuerit assumpta q̄ animata: quod enim est primum in resolutione est vltimum in compositione: sed anima separata est a carne adhuc manente vnione carnis ad diuinitatem: ergo caro prius est assumpta a diuinitate q̄ animaretur. ¶ Preterea anima cuī sit forma requirit propriam materiam: scilicet corpus organicum in quo sit: hoc autem fit per conceptionē carnis: ergo conceptio precedit animationem: sed conceptio carnis simul est cum ipsius assumptione vt probatum est: ergo caro prius fuit assumpta q̄ animata anima rationali. ¶ Iz contra. caro vnitur diuinitati mediāte anima vt supra habitum est: sed extremum non prius extremo coniungitur q̄ medio: ergo caro non prius est diuinitati vnita q̄ animata. ¶ Ulterius videtur q̄ anima sit prius assumpta q̄ corpori coniuncta: extremum enim prius coniungitur medio quā alteri extremorum: sed diuinitas vnitur carni mediante anima: ergo prius vnitur anime q̄ carni: sed simul diuinitas ꝛ anima carni vniūtur: ergo diuinitas prius vnitur anime q̄ carni. ¶ Preterea persona christi ex tribus substantijs componi dicitur: scilicet ex diuinitate anima ꝛ carne: quorum suprēmum est deitas: et infimum est caro: anima autem est medium: sed prius diuinitas fuit q̄ anime ꝛ carni vniretur: ergo si medium cum extremis cōmunicat videtur q̄ anima sit posterior deitate ꝛ prior carne: iz simul anima creata est ꝛ assumpta: ergo anima pr⁹ est assumpta quā carni vniatur. ¶ Sed contra. anima non est prius assumpta q̄ creata: nec creata q̄ corpori infusa: quia creando corpori infunditur: ꝛ infundēdo creatur: ergo anima non est prius assumpta q̄ carni vnita. ¶ Ho dicendū q̄ nulla natura habet esse nisi in supposito suo: non enī humanitas potest esse nisi in homine. vnde quicquid est in genere substantie per se existens: rationem ypostasis habet vel suppositi: ꝛ quia vnio diuinitatis ꝛ humanitatis fit in ypostasi: vt dicit Damasce. ideo non potest esse: vt quod assumptum est prius fuerit q̄ assumeretur: nisi forte poneretur q̄ assumptio: rationem ypostasis rei assumpte tolleret: quod est inconueniens: hoc enim sine corruptione assumpti accidere non posset: ꝛ ideo nullum horum triū est possibile: scilicet nec vt caro concepta prius fuerit: et postmodum assumpta: nec vt anima prius creata ꝛ postmodū assumpta: neq̄ vt homo prius ex suis partibus constitut⁹ sit ꝛ postmodū assumptus: sicut autem ex dictis patet corpus assumptibilitatē habet ab anima: similiter etiam partes essentiales assumptibilitatez habent ex ratione nature cuius sunt partes. vnde etiam vtrūq̄ horuz est impossibile: vt scilicet anima prius fit creata ꝛ assumpta ꝛ postmodū corpori coniuncta: ꝛ etiam q̄ caro prius fit concepta et assumpta ꝛ postmodum anime vnita: sed hec quatuor necesse est simul fuisse: scilicet conceptionem carnis: creationez anime: coniunctionem vtriusq̄ et vnionem ad deitatem. ¶ Unde patet responsio ad primā questionez: non enim fuit possibile q̄ caro prius fuerit concepta ꝛ postmodū assumpta: quia si ante assumptionē cōcepta fuisset proprias ypostasim habuisset: ꝛ tunc post assumptionem vel mansisset illa ypostasis: et sic non potuisset fieri vnio in ypostasi: vel non mansisset ꝛ hoc sine corruptione carnis prius concepte accidere non posset: ratio enim ypostasis non est accidentalis rei vt re eadem numero manente alia ypostasis esse possit. ¶ Ad primuz ergo dicendum q̄ quāuis illud quod non est nō possit assumi: tamen possibile est vt in eodem instanti in quo esse habet assumatur: vt sic esse rei assumpte non precedat assumptionem tempore sed natura. ¶ Ad secundū dicendum q̄ q̄uis motus fm principium sui vel medium non possit esse simul cum eo ad quod motus terminat᷑: tamen vltimum motus potest esse simul cuī eo: sicut alteratio terminat᷑ ad generationem: ita q̄ in eodē instāti in quo alteratio terminatur forma substantialis introducitur: ita etiam in eodem instanti in quo conceptio terminat᷑ quando caro primo concepta est tunc assumi potest. Et quia conceptio in instanti facta est non differebat in ea primū medium ꝛ terminus: ꝛ ideo simpliciter loquēdo conceptio simul fuit cum assumptione. ¶ Ad secundā questionem patet etiam responsio ex predictis: non enim est possibile vt caro prius assumpta fit et postmodum animata propter duo: tum quia assumptibilitatem habet ab anima quā sibi anima conferre non potest anteq̄ ei vniatur: tum etiam quia partes assumptibilitatē habent a toto vt prius dictum est. ¶ Ad primum ergo dicendum q̄ corpus assumptibile est fm q̄ ordinem habet ad animā ꝛ ad totum: quē ordinem habere non potest nisi post q̄ anime vnitum est ꝛ actu pars humane nature effectum: ꝛ tamen separata anima et dissoluto toto adhuc remanet ille ordo in corpore fm spem resurrectionis: sicut ꝛ habitus acquisitus vt virtus politica causatur per actualem operationem ꝛ tamen transeunte actuali operatione remanet habit⁹. vnde patet q̄ corpus non potest assumi anteq̄ anime vniatur: ꝛ tamen si anima separaret᷑ post vnionē: remanebit carni nihilominus assumpta ꝛ diuinitati vnita. ¶ Ad secundum dicendū q̄ forma presupponit materiaz proprian et dispositam: non ordine temporis: iz ordine nature: quia in eodem instanti in quo materie fit necessitas. id est in vltimo instanti dispositionis inducitur forma substantialis: ꝛ ideo nō oportz q̄ prius tempore caro fit concepta q̄ anime vniatur. ¶ Ad tertiā questionē patet responsio ex predictis: non enim potuit anima prius assumi q̄ carni vniretur cum assumptibilis sit per hoc q̄ est pars humane nature. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ extremū non semper prius tempore cōiungitur medio q̄ alteri extremorum: fm mul enim tempore aer patitur a colore ꝛ visus: sed tamen aer prius patit᷑ ordine nature: quia passio aeris causat passionem visus: similiter etiam non est necessarium q̄ prius tempore deitas prius fit vnita anime q̄ carni. ¶ Ad secundum dicendū q̄ anima q̄uis fit dignior corpore: est tñ forma corporis: forme autē non est vt tempore materiā precedat: sed dignitate tantū: diuinitas autem nō vnitur humane nature vt forma. vñ nō est similis ratio vtrobiq̄. ¶ Nomine aūt humane nature. ¶ Non est intelligendū per humanitatē aiam ꝛ corpus quasi proprie dici possit humanitas est aia ꝛ corpus: iz sicut in toto intelligunt᷑ partes vt in domo paries ꝛ tectū que tamē de toto nō predicant᷑: vnde etiam in auctoritate beate Jero. subdit᷑ humanitas que ex anima continetur et corpore non dicit que est anima et corpus.

DISTINCTIO TERTIA

¶ De carne quam verbum assumpsit: qualis ante fuerit: ⁊ qualis assumpta sit.

Queritur etiã de carne verbi an prius q̃s ꝓciperet obligata fuerit pctõ: At an talis fuerit assumpta a v̈bo. Sane dici potest ⁊ credi oportet iuxta scõz attestatiõis ꝓueniẽtiã ipsam prius pctõ fuisse obnoxiã sicut reliq̃ virginis caro: sz spũssancti opatione ita mũdatã vt ab oi peti ꝓtagione imunis vniret verbo: pena tm̃: nõ necessitate: sed volũtate assumẽtis remanẽte. Variam quoq; totã spũssanctus in eã preueniens a pecca to prorsus purgauit: et a fomite peccati etiam liberauit: vel fomitem ipsum penitus euacuando: vt quibusdam placet: vel sic debilitando et extenuando: vt ei postmodum peccandi occasio nullatenus extiterit. Potentiã quoq; generãdi absq; viri semine virgini preparauit. Ita enim verba euangelij docent: vbi angelus virginem alloquẽs ait Spiritussanctus superueniet in te: ⁊ virtus altissimi obumbrauit tibi: ⁊ quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Cui sacra virgo respondit: Ecce ancilla domini fiat mihi ꝑm verbum tuũ Quod exponens Joannes ait: Post consensum autem sancte virginis spiritussanctus preuenit in ipsam ꝑm verbũ domini quod angelus dixit purgans ipsam: ⁊ potentiam deitatis verbi recepti uam preparans simul ⁊ generatiuam. ⁊ tunc obumbrauit ipsam dei altissimi per se sapientia: ⁊ virtus existens id est filius dei patris homusios id est consubstantialis sicut diuinum semen. ⁊ copulauit sibiipsi ex sanctissimis ⁊ purissimis ipsius virginis sanguinibus: carnem animatam anima rationali ⁊ intellectiua nostre antique conspersionis non seminans: sed per spiritum creans. Quare si mul caro: simul dei caro: simul caro animata anima rationali ⁊ intellectu: simul dei verbi caro animata anima rationali ⁊ intellectiua. Ex his perspicuum fit quod ante diximus carnem. s. verbi simul conceptam ⁊ assumptam: eandemq; immo virginẽ totam spũ sancto preueniente ab omni labe peti castificatã: Cui collata est potẽtia nouo more generãdi: vt sine coitu viri: sine libidine ꝓcipiẽtis in vtero virginis celebraret cõcept⁹ dei ⁊ hois. Illa enim caro quã de⁹ sibi ex virgine vnire dignat⁹ est: sine vitio ꝓcepta: ⁊ sine pctõ nata est. hãc tm̃ carnẽ nõ celestis: nõ aere: nõ alteri⁹ cuiusq; putes esse nature: sed eius cuius est omniũ hominũ caro.

¶ Auctoritate sumat extũc fuisse virginem immunem a peccato.

Quod aũt sacra virgo extunc ab omni peccato immunis extiterit Augustinus euidenter ostendit in libro de natura ⁊ gratia inquiens Excepta virgine maria de q̃ propter honorẽ dñi nullaz prorsus cũ de pctõ agit habeti

Erant ergo qui nomine humanitatis. Per hanc proprietatem que ab eis humanitas dicit potest intelligi forma consequens partium compositionem corporis ⁊ anime in qua sicut in natura cõmuni omnia individua cõmunicant. Forte enim qui h̃ posuerunt sapiebant opinionem platonis: qui posuit formas vniuersales in actu habere esse in natura preter materiã. sic enim ꝑm eum: vt philosoph⁹ in. j. metha. dicit: Forma hominis erat sine carnib⁹ ⁊ ossibus: ⁊ sine alijs partibus eius. ⁊ talem humanitatem sine corpore ⁊ anima isti assumptã ponebant. Et contra tales Damas. dicit in. iij. li. ca. xj. Neq; eam que nuda contemplatione consideratur naturam assumpsit. non enim incarnatio esset: sed deceptio ⁊ fictio incarnationis. Vel tangit vt quidam dicunt opinionem eorum qui dicebant xp̃m ꝑm q̃ est homo non esse q̃d sed qualiter se habens quod infra tanget di. vj. Quod euidenter idem Joannes. sciendum q̃ magister accipit verba Jo. Dama. sed nõ sensum. Inducit enim Dama. hec verba ad confutandũ errorem eorum qui dicebant in xp̃o vnam tm̃ naturã ee quasi confectã ex diuinitate ⁊ humanitate. sicut vna quedã natura conficit ex anima ⁊ corpore aĩa q̃ signat cũ dicit oẽs hoies esse eiusdem nature: non ita q̃ in quolibet eoz aĩa ⁊ corpus sint vni⁹ nature ad inuicẽ compata: sz quia ex his duob⁹ vna natura ꝟficit in qua oẽs conueniũt. sz nõ est ita in xp̃o q̃ ex humanitate ⁊ diuinitate vna cõis natura resultet que sit quasi cõis spẽs de plurib⁹ predicata: q̃ diuinitatẽ ⁊ humanitatẽ simul habeãt. Magister aũt assumit hec verba ad impugnandũ positionẽ eoz qui proprietatẽ que humanitas dicit assumptã dicebant. Humanitas enim si consideret vt cõis: species est que in plurib⁹ inuenit: ꝑm quẽ modũ omniũ hominũ dicitur vna natura. sic autẽ cõis species humanitatis in xp̃o nõ est. nõ enim humanitas xp̃i est cõis in actu: sed est humanitas singularis. ¶ Neq; enim factus. Videt q̃ hec ꝓbatio nulla sit. multe enim species sunt que nõ nisi de vno individuo predicant: vt sol ⁊ luna. Sed dicendũ ad hoc q̃ ꝑm intentionẽ magistri facile est respondere. Omnis enim species que participat a multis individuis: predicat de oĩbus eis. vnde si spẽs humana ꝓut est cõis esset quid subsistens preter singularia: ipsa de oĩb⁹ ꝑdicaret. vñ si talẽ humanitatẽ xp̃s assumpsisz: hõ qui est xp̃s de oĩb⁹ hoĩb⁹ ꝑdicaret. Scõm intentionẽ v̈o Dama. aliter est dicẽdũ: q̃ oĩs natura cõis inquantũ huiusmodi in multis inueniri potest. Sed si aliq̃ spẽs sit q̃ in vno tm̃ est individuo: hoc est propter aliquid aliud: quod non est de intellectu illi⁹ nature. vñ possibile est intelligere plures soles. sz singulare habet incõmunicabilitatẽ per id q̃ō est de rõne eius. s. q̃ materiã que eet pars diffinitionis ei⁹ si diffiniret vt ex. viij. metha. patet. vnde nõ est possibile intelligi hunc hominẽ de plurib⁹ predicari. vnde patet q̃ illud quod nec actu nec intellectu de pluribus dici põt est singulare. huiusmodi autẽ est xp̃s: quare hoc nomen xp̃s nõ significat vnã naturã cõem resultantẽ ex vnione diuinitatis ⁊ humanitatis: sed vnã ypostasim subsistentẽ in vtraq; natura. ¶ Dia que in nostra natura Intelligẽdũ est de his que sunt de ratione humane nature: sicut principia essentialia ipsius: vel etiam ea que ex principijs essentialib⁹ consequunt̃ vt naturales proprietates. vnde non est instantia de imortalitate que gratis primo homini concessa est. ¶ At tamen predicant illum visibilem Responsio quare sol non inficitur ex hoc q̃ radios suos per feces spergit hec est: quia non communicat cũ alijs corporibus in materia vt simul agens patiatur: sicut ea que in materia cõmunicant dum agunt patiuntur: vt in primo de genera. dicitur. Anima autem communicat corpori in materia: nõ ex qua fit anima: sz in qua fit. ⁊ ideo ex coniunctione ad corpus inficitur. Diuinitas autem non cõmunicat cum corpore: neq; in materia ex q̃: cum omnino sit immaterialis: neq; sicut materia in qua: cũ non vniat corpori sicut forma eius.

volo questionē. Inde enī scimus q̄ ei plus gratie est collatū ad vincendū ex oi parte pctm̄ q̄ cōcipere ac parere meruit quē ꝓstat nullū habuisse pctm̄. Hac igitur virgine exceptasi oēs sancti et sancte congregari possent: ⁊ quereretur ab eis an peccatum haberent: quid responderent nisi quod Joannes ait: Si dixerimus quoniam peccatum non habemus nosipsos seducimus. Illa autem virgo singulari prevēta est gratia atq̄ repleta vt ipsum haberet ventris sui fructum: quē ex initio habet vniuersitas dominum: vt illud quod nascebatur ex propagine primi hominis tantūmodo generis: ⁊ non criminis originem duceret.

¶ Quare nō fuit xp̄s decimat⁹ in abraam sicut leui: cū caro quā accepit in eo fuerit pctō obnoxia.

Quum autem illa caro cuius excellentia singularis verbis explicari non potest: an anteq̄ esset verbo vnita obnoxia fuerit peccato in maria: ⁊ in alijs a quibus propagatiōe traducta est: nō imerito videri potest in abraam pctō subiacuisse: cuius vniuersa caro pcti subiacebat. Vnde queri solet quare leui dicatur decimatus in abraam: ⁊ non christus: cū in lumbis abrae vterq̄ fuerit ſm materialem rationem quando decimatus est abraam id est decimas dedit melchisedech. Tunc enim Aplus leui decimatū dicit in abraam tanq̄ in materiali causa. Quia ea decimatione sicut abraam minor melchisedech ostendit: cui personaliter decimas soluit: ita ⁊ leuitic⁹ ordo qui in abraam ſm rationem seminalem erat: ⁊ ex eo per concupiscentiam carnis descēdit. christus autem non est decimatus: quia licz ibi fuerit ſm carnem: non tamen inde descendit ſm legem communem scilicet per carnis libidinem. sicut etiam in adam omnes peccauerunt: sed non christus. Unde Augustin⁹ super Genesim: Sicut adam peccante qui in lumbis eius erant peccauerūt: sic abraam dante decimas qui in lumbis eius erāt decimati sunt. Sed hoc non sequit in christo licz ⁊ in lumbis ade ⁊ abrae fuerit: qui non ſm concupiscentiam carnis inde descendit. Cum ergo leui ⁊ christus ſm carnem essent in lumbis abrae quādo decimatus est: ideo pariter decimati non sunt: quia ſm aliquē modum non erat ibi christus quo erat ibi leui. Secundū quippe rationem seminalem illam ibi fuit leui: qua ratione per concubituz venturus erat in matrem. ſm quam rationem nō erat ibi christi caro: quamuis ſm ipsam ibi fuerat marie caro. Ille ergo decimatus est in abraam qui sic fuit in lumbis abrae: sicut ille fuit in lumbis patris sui id est qui sic est nat⁹ de patre abraam sicut ille de suo p̄e nat⁹ est. s. p legē carnis: ⁊ inuisibilē ꝓcupiscentiā.

¶ Qua ratiōe christi caro dicta est in scriptura nō fuisse peccatrix: sed similis quo aperitur quare obligata peccato non fuerit in christo.

Quocirca primitiam nostre masse recte dicitur assumpsisse christus: quia non carnē peccati: sed similitudinem carnis peccati accepit. Misit enim deus filium suum: vt ait Apostolus in similitudinem carnis peccati. Assumpsit enim verbum carnem peccatrici similem in pena ⁊ non in culpa: ⁊ ideo non peccatricem. Letera vero hominum caro omnis peccati caro est. sola illius non est caro peccati: quia non eum mater concupiscentia: sed gratia concepit. habet tamen similitudinem carnis peccati per passibilitatem ⁊ mortalitatem: quia esurijt ⁊ sitijt: ⁊ huiusmodi. Licz ergo eadem caro sit eius que ad nostra: non tamen illa facta est in vtero sicut nostra. Est enim sanctificata in vtero: ⁊ nata sine peccato: ⁊ nec ipse in ila vnq̄z peccauit. In pena ergo similis est nostre: non inqualitate peccati: quia pollutionem que ex concupiscentie motu concepta est omnino non habuit: nec ex carnali delectatione nata est. Venit ergo ad corpus immaculatuz quod p̄eter libidinis concupiscentiā conceptum fuit. nec illud in se habuit vitiuz quod in alijs est causa peccati: nec in eo peccauit. Ideoq̄z vere dicitur verbi caro nō fuisse in xp̄o obligata peccato.

¶ Quiddam videtur aduersari illi sententie qua dictum est carnem christi non prius conceptam q̄z assumptam.

Illi autem sententie qua supra dixim⁹ carnem verbi nō ante fuisse conceptam q̄z assumptam videtur obuiare quod Augustinus ait super Joannem: vbi legitur Soluite templum hoc: ⁊ in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo iudei Quadraginta ⁊ sex annis edificatum est hoc templuz: ⁊ in tribus diebus excitabis illud. Hic inquit numer⁹ perfectioni dominici corporis cōuenit: quia vt dicunt phisici tot diebus forma humani corporis perficitur. Horum occasione verborum quidam dicere p̄sumpserunt dominici corporis formam tot diebus ad modum aliorum corporum perfectam: ⁊ membrorum liniamētis distinctam: ⁊ mox verbum dei sibi vnisse carnem ⁊ animam. ⁊ hoc modo dicunt illum numerum perfectioni dominici corporis cōuenire. Sed alia ratio illius dicti extitit: ex qua sana verbi intelligentia oritur. Nō enī ideo illud dicit Aug. quin mox vt caro illa opere spiritussancti sanctificata: ⁊ reliqua separata fuit verbo dei cum anima vnitur: vt perfectus ⁊ verus deus esset perfectus ⁊ verus homo. sed quia membrorū illius dominici corporis distinctio in ipso momento conceptionis et vnionis dei ⁊ hois adeo tenuis erat ⁊ parua vt humano visui vix posset subijci. Diebus autem illis quos memorat Augustinus perfecta est ⁊ notabilis facta. Incarnatū est igitur verbum: vt ait Joannes damasce. ⁊ a propria incorruptiblitate non excessit: ⁊ totum incarnatum est: ⁊ totum est incircūscriptum. minoratur corporaliter ⁊ contrahitur: ⁊ diuine est incircumscriptum non coextensa carne eius cum incircumscripta diuinitate. In omnib⁹ igitur ⁊ super omnia erat: ⁊ in vtero sancte genitricis existebat. Sed in ipso actu incarnationis.

Ostenso quid filius dei in humana natura ꝛ quo ordine assumpserit. hic ostendit quale fit quod assumptuz est. Et diuiditur in duas partes. in prima parte determinat veritatem. in secunda mouet quasdam dubitatiões circa veritatem determinatam ibi. Cum autē illa caro cuius. Prima diuiditur in duas partes. in prima determinat conditionem carnis assumpte que fuit in ea per operationē spiritussancti. in secūda determinat conditionē matris de qua assumpta est ibi: Mariam quoq; totaz. Circa primū duo facit. primo mouet questionem. secundo determinat eam ibi: Sane dici potest. Mariam quoq; totam. hic ostendit conditionē matris. Et circa hoc tria facit. primo determinat conditionem eius ante conceptionem carnis assumpte. secundo conditionem ipsius in ipsa conceptione ibi. Potentiam quoq; generandi. tertio conditionem eiꝰ post conceptionem ibi. Ipse autem sacra virgo. Circa secundum duo facit. primo determinat quid collatuz fuerit beate virgini in conceptione saluatoris. secūdo ex dictis quandam conclusionem elicit ibi. Ex his perspicuum fit. Hic est triplex questio. prima de sanctificatione beate virginis. secunda de potentia generatiua qua saluatorē concepit. tertia de annunciatione que per angelum facta est. Dē conditione enim carnis assumpte in sequēti parte distinctionis queretur.

Questio prima

Circa primum queruntur duo primo de tempore sanctificationis. secundo de effectu ipsius: de sanctificatione enim aliozū questio pertinet ad quartum librum. dist. vj.

Ad primum sic proceditur. videtur ꝙ beata virgo sanctificata fuerit antequā conceptio carnis eius finiretur. Sicut enim dicit Apostolus Roma. xj. Si radix sancta ꝛ rami: sed parentes comparantur ad prolem conceptam sicut radix ad ramos: ergo sanctificatis parentibus virginis: sanctificatio ad ipsam peruenisset: sed si in parentibus sanctificata esset: sanctificatio conceptionez eius precessisset: cum ergo credendum sit ei collatum esse quicquid conferri potuit videtur ꝙ ante conceptionē sanctificata fit. Ꝑ bonum est efficacius ad agendum q̄ malum: cum maluz non agat nisi in virtute boni: vt dicit Dionysius. iiij. capi. de diui. nomi. sed per peccatum primi parentis infectio originalis peccati in omnes homines pertransit: ergo multo fortius per sanctificationem parentum beata virgo sanctificari potuit: ꝛ sic idez quod prius. Ꝑ ad quod est meritozium gratie: sanctificationi non repugnat: sed actus matrimonialis meritozius esse potest: ergo in ipso concubitu matrimoniali parentum beate virginis ipsa sanctificari potuit. Sed contra. quod non est non potest sanctificari: sed beata virgo non fuit antequā conciperetur in vtero matris sue: ergo non potuit ante conceptionem sanctificari. Ꝑ vnigenito dei filio singularis conceptio ꝛ partus debebatur: sed christi conceptio ex virgine matre fuit sine cōmixtione viri: ergo non decuit vt mater eius conciperetur nisi per sexuum cōmixtionem: sed postlatum nature corrupte non potuit esse cōmixtio sexuum sine libidine: cuz ergo libido illa que est filia peccati ex peccato primozum parentum proueniens sit causa originalis peccati in prole: vt Augustin⁹ dicit: videtur ꝙ non potuit beata virgo sanctificari nisi post conceptionem. Ulterius videtur ꝙ ante animationem sanctificata fuerit. Ambrosius enim dicit Luce ꝓmo. de Joāne baptista nonduz illi inerat spiritus vite: ꝛ iam inerat spiritus gratie: sed spiritus vite anima est: ergo in Joāne baptista gratia animā preuenit: sed quod Joāni baptiste concessum est: dubitari non debet beate virgini concessum eē: ergo ꝛ ipsa ante animationem sanctificata fuit. Ꝑ Jere. primo dicitur Antequā te formarem in vtero noui te: nec loquitur ibi de notitia qua bonos ꝛ malos cognoscit: quia per hoc nulla prerogatiua ostēderetur ipsius Jeremias ad quem dicta verba proferuntur: ergo oportet intelligi de noticia approbationis: sed hec noticia est solum bonozum ꝛ habentiū gratiam: ergo Jeremias anteq̄ formaret gratiaz habuit ergo ꝛ anteq̄ animaret: quia anima non infunditur nisi formato puerperio: ergo multo amplius ante animationem beata virgo sanctificata fuit. Ꝑ Anſel. in li. de conceptu virginali dicit: decebat vt illius hominis conceptio de matre purissima fieret que ea puritate niteret qua maior sub deo nequit intelligi: sed maior puritas fuisset in ea si anima eius nūquā infectionem peccati originalis habuisset q̄ si ad aliquod tempus habuerit: ꝛ postmodum mundata fuerit: ergo anima illa nunquā originali peccato infecta fuit: aut igitur caro sanctificata fuit ante animationem: vel saltem in ipso instanti infusionis anima gratiam suscepit per quam immunis a peccato originali esset. Sed contra. in partibus hominis est talis ordo ꝙ anima est deo propinquior q̄ corpus: sed virtus alicuius agentis prius pertransit ad ea que sunt sibi propinquiora: et per ea ad magis distantia: ergo gratia sanctificationis a deo venit ad corpus per animam: ergo antequam animaretur: sanctificari non potuit. Ꝑ contraria nata sunt fieri circa idem: sed gratia sanctificationis precipue originali peccato opponitur: cum ergo ante animationem in prole peccatum originale esse non possit: quia proprium subiectuz culpe est anima rationalis: videtur ꝙ ante animationem: beata virgo sanctificata non fuerit. Ulterius videt ꝙ nec etiā ante natiuitatem ex vtero: sicut enim dicit Augustinus ad Bonifacium. sanctificatio qua singuli efficimur templum dei non nisi renatozum est: nemo autem renascitur nisi prius nascatur: ergo nullus habet gratiam antequā nascatur: sed sanctificatio est effectus gratie: ergo beata virgo in vtero matris sanctificata non fuit. Si dicatur ꝙ est duplex natiuitas: scilicet natiuitas in vtero que conceptio dicitur ⁊ natiuitas ex vtero que communiter natiuitas nominatur: et beate virginis regenerationez sanctificationis precessit natiuitas in vtero: sed non natiuitas ex vtero. Contra dominus Johs. iij. generationem spiritualez que est ex aqua ꝛ spiritu vocat secundam dicens oportet vos nasci denuo sed si due natiuitates carnales precessissent spiritualis nō diceretur secunda: sed tertia: ergo nō est duplex natiuitas vt dictum est. Ꝑ beatus Jeronym⁹ dicit: Non mihi credas si tibi aliquid dixero quod ex veteri vel nouo testamēto haberi non possit: sed de sanctificatione beate virginis in vtero nihil dicitur in veteri vel nouo testamento: ergo non est credenduz eam in vtero sanctificatā fuisse. Sed contra ecclesia non solemnizat nisi pro aliquo sancto: solemnisat autem natiuitatem beate virginis: ergo beata virgo sancta nata fuit: ergo antequā ex vtero nasceretur sanctificata fuit. Ꝑ Luce primo de Joāne baptista dicitur spiritussancto replebit adhuc ex vtero matris sue: ꝛ plus gratie collatum est beate virgini q̄ alicui sanctozum: vt in littera ex verbis Augusti. dicitur. ergo beata virgo adhuc in vtero matris spiritussancto repleta fuit ergo et sanctificata Ꝛ° dicendum ꝙ sicut dicit Dionysius. xij. ca. de di. no. sanctitas est ab omni immūdicia libera ꝛ perfecta ꝛ immaculata mūdicia. vnde cum sanctificari sit sanctū fieri: oportet ꝙ sanctificatio emundationē ab immūdicia spirituali ponat prout nunc de sanctificatione loquimur: emūdatio aūt a spirituali macula scilicet culpa sine gratia esse nō potest: sicut ꝛ tenebra non nisi per lucem fugatur. vnde sanctificatio tātū ad eos pertinet qui gratie capaces sunt: ꝛ quia proprium subiectum gratie est rationalis natura: ideo ante infusionē anime rationalis beata virgo sanctificari non potuit ꝛc. Ad primā ergo questionē dicendū ꝙ nullo mō in parētib⁹ sanctificari potuit: neq; etiā in ipso actu cōceptionis eiꝰ. Cōditio enī spūalis personalis a parētib⁹ in prolē nō trāsit: nisi sit ad naturā corpalē ptinēs vt grāma-

tica patris in filium non tranſit: quia perfectio perſonalis eſt. vnde z ſanctificatio parentum in beatam virginē trāſfundi non potuit niſi curatum eſſet in eis non ſolum id qō perſone eſt: ſed etiam id quod eſt nature inquantū huiuſmodi: quod quidem deus facere potuit: ſed nō decuit. perfecta enī nature curatio ad pfectionē glozie pertinet: z ideo ſic in ſtatu vie parentes eius curati non fuerunt: vt prolem ſuam ſine oziginali peccato concipere poſſent: z ideo beata virgo in peccato oziginali fuit concepta: propter qō beat⁹ Bernar. ad Lugō. ſcribit conceptionē illius celebzandam non eſſe quāuis in quibuſdam eccleſiis ex deuotione celebzetur nō conſiderando conceptionē: ſed potius ſanctificationem que quādo determinate fuerit incertuz eſt. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ ſi radix eſt ſancta ſm id quod eſt radix: z rami ſunt ſancti: quia nō poteſt arboz bona fructū malos facere. Matth. vij. vnde apoſtolus vult ibi probare q̄ ſi antiqui patres ſancti fuerunt per fidē z ſpem populus ex eis ſm carnem deſcendens: ſanctus erit quādo cozda filiozum cōuertentur ad patres parentes autē beate virginis radix eius fuerunt per actū nature: propagationi deſeruientem: vnde niſi natura in eis ſanctificata fuiſſet: non potuit ex eis ſancta proles concipi: ſed viciata propter vicium nature in eis remanens: nō autem fuit in eis natura ſanctificata. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q̄ gratia ſanctificās nō nino directe opponitur peccato oziginali: ſed ſolum prout peccatū oziginale perſonam inficit. Eſt enim gratia perfectio perſonalis: peccatuz vero oziginale directe eſt vicium nature: z ideo non oportet q̄ gratia ſanctificans a parentibus traducatur: ſi peccatum oziginale traducaē: ſicut z oziginalis iuſticia cui directe opponiē traducta fuiſſet. ¶ Ad tertium dicendum q̄ cōcubitus quo beata virgo concepta fuit: meritozius creditur: non per gratiam omnino purgantem naturam: ſed per gratiā perficientē perſonas parentuz z ideo nō oportuit q̄ in prole cōcepta ſtatim ſanctitas eēt non propter repugnantiā actus matrimonij ad ſanctitatez ſed propter repugnantiā vicij nature nondū curati. ¶ Ad ſecundā queſtionem dicendū q̄ ſanctificatio beate virginis non potuit eſſe decenter ante infuſionem anime: quia gratie capax nondū erat: ſed nec etiam in ipſo inſtanti infuſionis: vt ſcilicet per gratiam tunc ſibi infuſam conſeruaretur ne culpaz oziginalē incurreret. Chriſtus enim hoc ſingulariter in humano genere habet vt redēptione nō egeat: quia caput noſtrum eſt: ſed omnibus conuenit redemi per ipſum: hoc autem eſſe non poſſet ſi alia anima inueniretur que nunq̄ oziginali macula fuiſſet infecta: z ideo nec beate virgini: nec alicui p̄ter chriſtū hoc conceſſum eſt. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ hec verba de Joanne baptiſta dicuntur pro tēpore illo quādo ad ingreſſum matris dei exultauit in vtero quod fuit in ſexto mēſe a cōceptione eius vt verba angeli oſtendunt Luce. j. vnde conſtat q̄ tunc animam rationalē habebat: z ideo vel per ſpirituz vite non intelligitur anima rationalis: ſed reſpiratio exteriozis aeris vel dicitur ſpirit⁹ vite ſi de anima intelligatur nondum in eſſe: quia nondū manifeſtabatur per modū quo dicuntur res fieri quando innoteſcūt. ¶ Ad ſecundū dicendum q̄ loquitur de noticia approbationis que quāuis ſit tantum habentiū gratiam: nō tamen eſt eozum ſolū quando gratiā habent: ſed ab eterno. vnde talis noticia potuit eſſe Jere. ante eius fozmationem: non tamē ſanctificatio que tamen eſſe potuit ante egreſſionē ex vtero: z ideo tempus noticie z ſanctificationis diſtinguit domin⁹ dicens: priuſq̄ te fozmarē in vtero noui te: z anteq̄ exires de ven. ſan. te. ¶ Ad tertium dicenduz q̄ hec puritas ſoli homini deo debebaē vt ipſe quaſi vnicus redemptoz humani generis: nulla peccati ſeruitute teneret: cui competebat omnes a peccato redimere. vnde nō hanc puritatem: ſed ſub hac maxima virgo mater eius habere debuit. ¶ Ad tertiam queſtionem dicendum q̄ beata virgo ante natiuitatem ex vtero ſanctificata fuit quod colligi poteſt ex hoc q̄ ipſa ſuper omnes alios ſanctos a peccato purioz fuit: vt ex hac littera habeē: veluti diuine ſapientie mater electa in quaz nihil coinquinatum incurrit: vt dicitur Sapientie. vij. vnde cum hec puritas in quibuſdam fuiſſe inueniatur vt ante natiuitatez ex vtero a peccato mundarentur: ſicut de Joanne baptiſta de quo legitur Luce .j. Spirituſancto replebiē adhuc ex vtero matris ſue: z de Jeremie de quo dicitur Jere. j. priuſq̄ exi. de ven. ſancti. te. non eſt dubitandum hoc multo excellentius matri dei collatum fuiſſe. ¶ Ad primum ergo dicendum q̄ verbum Auguſti. intelligendum eſt de regeneratione que fit per legem cōmunem: quod notatur in hoc q̄ dicit qua ſinguli efficimur templum dei. hec enim ſanctificatio fit per ſacramenta que per miniſtros eccleſie diſpenſantur: quozū operationi qui in maternis vteris ſunt ſubiacere non poſſunt: ſed deus ſacramētis gratiam nō alligauit. vnde p̄ter hūc modū in maternis vteris aliquos quodam priuilegio ſanctificat. ¶ Ad ſecundū dicendum q̄ ſi regeneratio que eſt per legem cōmunē ſumatur: oportet verbū domini quod dicitur Joannis. iij. Niſi quis renatus fuerit z̄c. intelligi de natiuitate ex vtero que ſimpliciter natiuitas dicitur. z hoc ipſe textus ſonare videtur: cū dicit ex aqua z ſpiritu: ſi autez ſumatur pro quacūq̄ regeneratione gratie: ſic oportet intelligi de natiuitate in vtero non tamen oportz q̄ regeneratio ſpiritualis que eſt per ſacramenta ſecunda dici non poſſit: quia ille due in vno conueniunt ſm q̄ contra tertiam diuidunē. vtraq̄ enim illarum naturalis eſt: hec vero ſpiritualis. ¶ Ad tertium dicendum q̄ quāuis ſanctificatio beate virginis in vtero expreſſa in ſcriptura veteris z noui teſtamēti non legatur: tamen pro certo haberi poteſt ex his que ibi leguntur: ſi enī Joannes z Jeremias qui chriſtū pronunciauerunt ſanctificati ſunt: multo magis virgo que chriſtum genuit.

Ad ſecundum ſic proceditur. videtur q̄ per ſanctificationem in vtero: dei genitrix a peccato oziginali totaliter mundata non ſit: remota enim macula: reatus remanere non poteſt: ſed poſt ſanctificationem oziginalis peccati adhuc reatus manſit in ea: quia ſi ante mortem chriſti defuncta fuiſſet diuina viſione caruiſſet: ergo per ſanctificationem a macula oziginali liberata non fuit. ¶ P̄ Nihil quod ad virtutem promouet ei ſubtrahendū fuit: cui virtutis perfectio debebatur: ſed fomes ad virtutem promouet. vnde z paulo petenti a ſe carnis ſtimulum amoueri dictuz eſt: virtus in infirmitate perficitur: prima Chozin. xij. ergo cuz matrem dei ſumma virtutis perfectio deceret: fomes ab ea per ſanctificationem remoueri nō debuit. ¶ P̄ In littera Magiſter dicit q̄ caro chriſti antequā cōciperet obnoxia fuit peccato: ſicut z reliq̄ caro virginis: ſz caro nō eſt pctō obnoxia niſi rōne fomitis: ergo p ſanctificationem in vtero fomes ab eo remotus non fuit. ¶ Sed contra beate virgini: aliquid vltra legem communem conferendum fuit: ſed ſanctificatio que fit per legem communē aufert culpe maculam fomite remanente: ergo in beata virgine fomitem ex toto remouit. ¶ P̄ Corruptio fomitis eſt cauſa quare dicere non poſſumus: peccatū non habemus: hoc enim adam in primo ſtatu dicere potuit: ſz vt ex littera habetur beata virgo hoc dicere potuit: ergo in ipſa fomes non fuit. ¶ Ulterius videtur q̄ per ſanctificationem in vtero in imunitatem a peccato actuali conſecuta non ſit: ſicut enī dicit Augu. in libzo de. q. vere. z no. teſtamen. Maria per quam geſtum eſt myſteriū incarnationis ſaluatozis: in morte domini dubitauit: non tamen in dubitatione permanſit: ſed dubitatio de fide peccatum eſt ergo non fuit a peccato omnino imunis. ¶ P̄ Ambro. dicit ſuper illud Luce p̄mo. ſpiritusſanctus ſuperueniet in te ſpiritusſanct⁹ in virginē ſuperueniēs mentē ipſi⁹ ab oī ſozde viciozū caſtigauit ſz ſordes viciox ex pctō cōſequūē ergo beata virgo poſt primaz ſanctificationē peccauit. ¶ P̄

Augu. dicit in lib. de perfectione iusticie: esse sine peccato de solo vnigenito in hac vita dici pōt: ergo de btā virgine dici non potest. ¶ Sed contra Ber. in epistola ad Lugō. dicit puto q copiosior gratia sanctificationis in ipsam descendit que nō solum ortū eius sanctificauit: sz eam ab omni peccato deinceps custodiuit imunez: ergo per primam sanctificationē imunitatē ab omni pctō cōsecuta est. ¶ p Sapiētie pmo dicit. in malivolā animam nō introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis: sz dei sapientia nō solum animā virginis intrauit: sicut z de ceteris dicit Sap. vij. In animas sanctas se transfert: sed z corpus eius inhabitauit carnē de ea assumens: ergo in ea nullum peccatū fuit: quod colligi potest ex eo qō dicit Canti. iiij. Tota pulchra es amica mea z macula nō est in te. Ulterius videt q per secūdā sanctificationē que in cōceptione saluatoris fuit cōfirmationē in bono cōsecuta nō fit: qō enim quis iam habet adipisci vlteri⁹ nō potest: sed si beata virgo ex pma sanctificatione imunitatem a peccato habuit ex tunc cōfirmata fuit: nō enim certitudo impeccabilitatis habet nisi per iusticiā confirmatā: ergo per secūdā sanctificationē: confirmationē gratie adepta nō est. ¶ p in nullo qui purus viator fuerit liberū arbitriū cōfirmatū ad iusticiam cōprobari potest: potētia enim peccādi z potētia moriendi ex eodem passu currere videnť vt nō prius tollatur potentia peccādi q potētia moriendi: sz beata virgo etiam post q saluatorē concepit ante mortem suam pura viatrix fuit: ergo in ea cōfirmatio iusticie nō fuit. ¶ Itē videt q nec tūc penit⁹ a fomite liberata fuerit: est enim vn⁹ effectus fomitis vt infecti fomite originalem culpā in prolē generādo trāffundant: sed si per impossibile ponat beatā virginē aliū post xpm ex carnali copula generasse pctm originale i illū trāsfudisset: g in ea aliquo mō post secūdā scificationē fomes remāsit: sz cōfirmatio vni⁹ oppositor nō pōt cōtingere q diu aliqd de opposito remanet: g btā virgo cōfirmata nō fuit per secundā sanctificationē. ¶ Sz cōtra Amb. dic in lib. de vir. beate virginis: impossibile fuit vterū virginis que dei filius inhabitādo consecrauit aliene copule coitu incestari: sed eadē ratione: nec aliud peccatum in ea esse potuit: ergo cōfirmata fuit. ¶ p vbi est plenitudo lucis: babilitas ad tenebram nō remanet: sed in conceptione christi beata virgo tota lumine plena fuit cōcipiens illum qui est splendor glorie patris. Heb. j. vnde dicit Ezech. xliij. Ingressa est gloria dñi templū: z resplenduit: ergo post illam sanctificationē cōfirmata fuit. ¶ &° ad primā questionē dicendū q duplex sanctificatio beate virginis esse dinoscitur. prima qua in vtero sanctificata fuit. secūda in cōceptione saluatoris: z quia sanctificatio emundationē a culpa dicit que sine gratia esse nō potest: gratie autē est firmitatem quandā facere: ideo effectus sanctificatiōis in generali est duplex scilicet emūdare z confirmare: si quantū ad vtrūq; secunda sanctificatio perfecit primā. in prima enī fm q ab omnib⁹ cōmuniter tenet a peccato originali quantum ad maculā z reatū purgata fuit: sz emūdatione ei⁹ a fomite diuersimode opinant. quidā enim dicunt q per primaz sanctificationē fomes ex toto sublatus est. Aui cōtradicit qō in littera ex verbis. Damasce. dicit q in secūda sanctificatione superuenit in eam spiritussanct⁹ eam purgans qō nō potest intelligi nisi de purgatione a fomite: quia peccatum actuale nō cōmiserat: vt dicit Aug⁹. ¶ Et ideo alij dicunt q quantū ad aliquid purgata fuit a fomite in prima sanctificatione z quantū ad aliquid fomes remāsit: quod etiam diuersimode distinguit. quidā enim dicunt q subtractus fuit inquantū est inclinans ad malū: remansit autē inquantum difficultatez est prebens ad bonū quos duos fomitis effect⁹ apostolus notat Roma. vij. dicens: nō enim quod volo bonū hoc ago: sed quod odi malū hoc facio. ¶ Hoc autem nō videt posse stare: quia scōm idem ex quo est promptus ad vnum cōtrariorum est difficultas ad alterum siue sit habitus aut forma aliqua: sicut gratitas trahit decursuz z causat difficultatem in ascensu: sive etiaz sit priuatio sive defectus. Sicut debilitas virtutis motiue facit promptatez ad casum z difficultatē in progressu: vnde nō pōt esse vt fomes tollatur fm q inclinat ad malum: z remanet fm q causat difficultatem ad bonum. ¶ Et ideo alij dicunt q fomes est corruptio persone: inquantum impellit ad malum: z inquantū facit difficultatem ad bonū: z sic penitus in prima sanctificatione subtractus est a beata virgine. Est etiā corruptio nature: ratione cuius infectio originalis per actum nature in prolem transit: z sic remansit post primaz sanctificationem: sic tamen ab eo purgata est in secunda: vt prolez sine omni originali peccato cōciperet: hoc etiam nō videt esse conueniens: quia sicut dictū est in. ij. lib. corruptio originalis quantū ad id qō culpe est transit in prolem a patre quantum vero ad id qō tantum pene est: sicut sunt corporis passibilitates transit in prolem a matre que materiam ministrat. vnde non videt esse causa quare christus concepit⁹ fit sine originali purgatio matris a fomite fm q inficit naturaz eius: sed magis quia sine virili copula natus est quā causam. Ansel. assignat in libro de conceptu virginali: defectus autem penales non necessitate: sed voluntate assumpsit. ¶ Et p cum idem fomes sit per essentiā qui est nature z persone corruptio si remanet inquantuz est corruptio nature: nō potest essentialiter tolli fomes personā corrumpens. vnde relinquitur vt alij dicunt q fomes per essentiā post primā sanctificationē remanserit: sed impedit⁹ est per gratiam sanctificantem ne in peccatum inclinaret aut a bono retraheret: cōtingit enim habitum aliquando ligari ne in actum exire possit: sicut scientia per ebrietatem: vt dicit philosophus in. vij. Ethi. in secūda vera sanctificatione essentialiter fomes ille subtractus est. ¶ Ad primū ergo dicendū q si beata virgo ante passionē christi defuncta fuisset ad dei visionem non admitteretur: sicut nec alij antiqui patres: quāuis enim in eis remotus esset reatus ad personam pertinēs remanebat tamen reatus nature qui per passionem christi sublatus est. ¶ Ad secundū dicendū q fomes non per se promouet in bonū sed per accidens inquātum est in natura corrupta: ex hoc enim q inclinat ad malum que quidem inclinatio persone parū malum est: occasionem prebet vitandi maximū malum scilicet superbiā si tamen hoc malum aliter vitaretur simpliciter melius esset fomitem non esse: sicut comestio serpentis per accidens iuuat inquantuz aliquem a lepra liberat cuius tamen comestio homini sano simpliciter vitanda est: z ideo beate virgini que simpliciter sanata fuit a peccato: fomes ad perfectionem virtutis nō contulisset si ad malum eam inclinasset. ¶ Ad tertium dicendū q caro virginis ante conceptionem dicitur fuisse peccato obnoxia propter fomitem qui essentialiter remanebat quāuis impeditus esset vt dictum est. ¶ Ad quartum dicendū q illa sanctificatio beate virginis excellentior fuit sanctificationibus aliorum: quod sic patet: in sanctificatione enim que fit per legem communem in sacramētis tollitur culpa: sed remanet fomes inclinans ad peccatuz mortale z veniale: sed in sanctificatis ex vtero non manet fomes fm q inclinās est ad mortale: sed tamen remanet inclinatio fomitis ad venialia: vt patet in Jero. z Joanne baptista: qui peccatum actuale habuerunt non mortale sed veniale: sed in beata virgine inclinatio fomitis omnino sublata fuit: z quantum ad veniale z quantum ad mortale: z quod plus ē vt dicit gratia sanctificationis non tantū repressit in ipsa motus illicitos: sed etiam in alijs efficaciam habuit: ita vt quāuis esset pulchra corpore a nullo vnq; concupisci potuit. ¶ Ad quintuz dicendū q necessitas peccandi saltem venialiter prouenit in nobis ex inclinatione fomitis que in beata virgine non fuit fomite ligato: vt dictum est. ¶ Ad secundam questionez dicendum est q sicut in prima sanctificatione fuit quedam

inchoatio emunt actionis: remoto pctō originali quātum ad culpā ⁊ ligato fomite: ita etiā fuit quedā inchoatio cōfirmatiōis: qz per gratiam ſanctificantē īmunitatē a pecca to deinceps cōſecuta eſt: que quidē īmunitas a tribus cau ſabaſ: ſcilicet ex ligatione fomitis qui ad malū non incita/ bat ex inclinatione gratie que in bonū ordinabat: quāuis nondū per eā liberū arbitriū eſſet in fine vltimo ſtabilitus ſicut eſt in beatis qui ad finē vie peruenerūt: ⁊ iterū ex con ſeruatione diuine ꝓuidētie que eā intactam cuſtodiuit ab omni peccato: ſicut ⁊ in ꝑmo ſtatu hoiem ab omni nociuo ꝓterisſet. ¶ Ad ꝓmū ergo contra hoc obiectū dicendum q̄ dubitatio que ſonat in infirmitatē fidei ſine pctō eſſe nō poteſt: nec talis dubitatio in beata virgine fuit in tempore paſſionis: ſed in ea remanſit fides firmiſſima: etiā apoſto/ lis dubitantib⁹: ſed fuit in ea quedā dubitatio admiratio/ nis: dū cōſiderabat eum quē tam digne genuerat: ſic igno/ minioſe tractari. ¶ Ad ſecūdū dicendū q̄ ſordes vitiorū a quib⁹ in cōceptione ſaluatoris beata virgo caſtificata di citur: nō fuerūt aliqua peccata venialia: ꝛ reliquie quedaꝫ originalis peccati: ſicut recedente habitu adhuc aliqne di/ ſpoſitiones manēt. ¶ Vel dicendū q̄ caſtificatio a ſordi/ bus viciorū nō intelligitur remotio exiſtentiū: ſed impedi/ mentū futurarū ſordiū. ¶ Ad tertium dicendū q̄ eſſe ſine peccato dicit eſſe ꝓpriū chriſto: quia ipſe nūq̄: nec actuali nec originali macula infectus eſt: ſed virgo mater eius fuit quidē peccato originali infecta a quo emūdata fuit anteq̄ ex vtero naſceret: ꝛ a peccato actuali omnino īmunis fuit ¶ Alia duo concedim⁹. ¶ Ad tertiam queſtionē dicēdū q̄ in ſecūda ſanctificatione ⁊ emundatio ⁊ confirmatio in bono quodāmodo cōſumata eſt ſm perfectionem vie: ſed in aſſumptione eius glorioſa cōſummata eſt ſm perfectio nem patrie: quod ſic patz. In prima enī ſanctificatiōe abla/ ta fuit inclinatio fomitis remanēte eſſentia eius. In ſecun/ da vero fuit extinct⁹: ipſe fomes per eſſentiā remanētibus adhuc penalitatib⁹ ex peccato cauſatis a quib⁹ plene libe/ rata fuit per gloriā aſſumptionis ſimiliter etiā eſt ex parte altera. in prima ſanctificatione gratia collata fuit ad bonū efficaciter liberū arbi. inclinans q̄uis nō eſſet ſufficiēs ad tollendū flexibilitatē liberi arbi. in malū: quā etiaz homo in ꝑmo ſtatu habuit. in ſecunda vero ſanctificatione gratia ſuperaddita fuit que ita potentiā libe. arbi. impleret vt in contrariū flecti nō poſſet: nō quidē tollendo naturā libero arbitrio: ſed defectū: ſicut materia celi ex eo q̄ ſubſiſtat for me que omnē ꝓuationē ab ea excludit nō eſt in potentia ad corruptionē: ſed in tertia exaltatione ei⁹ per gratiā per/ fectam in gloriā tranſeuntē: fini cōiuncta eſt: ex quo perfe cta īmobilitas cauſat. ¶ Ad ꝓmū ergo contra hoc obie/ ctum dicendū q̄ in prima ſanctificatione cōſecuta eſt īmu nitatem a peccato: nō per gratiam cōfirmantē: ſed per liga tionē fomitis ad malū inclinantis: ⁊ per cuſtodiaz diuine ꝓuidentie ſine qua etiam fomite omnino extincto peccare potuiſſet: ſicut ⁊ adam peccauit niſi eſſet in ea gratia con/ ſumata. ¶ Ad ſecundū dicendum q̄ potentia peccandi au fertur dupliciter vel per hoc q̄ li. ar. vltimo fini coniungit qui ipſum ſuperimplet vt null⁹ defectus in eo remaneat: et hoc fit per gloriaz. vnde in nullo puro viatore: ſic peccandi potentia ſoluit vt cū abſolutione potentie peccandi tollat potētia moziendi niſi in xpo in quo diſpenſatiue remanſit ad opus redēptionis complendus. alio mō auferē per hoc q̄ gratia tanta infundit que omnē defectum tollat: ⁊ ſic in beata virgine q̄ cōcepit dei filiū ablata eſt peccādi poten tia q̄uis in ſtatu vie ipſa virgo remaneret. ¶ Ad tertiū di cendū q̄ ſi per impoſſibile ponat beatā virginē poſt ſecū/ dā ſanctificationē aliū filiū ex carnali copula cōcepiſſe ille fili⁹ peccatū originale habuiſſet nō ex parte matris: ſed ex parte patris. ſi vero ponat illum patrē pari modo ſanctifi/ catum fuiſſe ſicut beata virgo in ſanctificatione ſecūda ille filius peccatū originale nō habuiſſet. ¶ Vel dicendū ſm

aliā opinionē q̄ nec⁹ in ſecūda ſanctificatiōe fomes remo tus fuit a btā virgine ſm q̄ eſt infectio nature: nec⁹ hoc ꝓ hibet ꝛfirmationē ei⁹ in bono: fomes enī cōfirmationi op/ ponit ſm q̄ ē vitiū ꝓſone ad ꝛcipiſcētiā actualē inclinās.

¶ Queſtio ſecunda.

Deinde querit de potentia generatiua btē virginis ⁊ circa hoc querūt duo. primo vtrū aliquid ad xpi cōceptionē actiue operata ſit. ſecūdo vtrum gene/ ratio filij ex ea ſit naturalis vel miraculoſa.

Ad ꝓmū ſic ꝓcedit. videt q̄ btā virgo aliquid acti/ ue in cōceptione xpi cooperata ſit: potentia enim pure paſſiua eſt receptiua tātū. ſed damaſce. dicit vt in littera habet q̄ nō tiū dedit ſpūſanctus virgini potē tiam receptiuā verbi: ſed ſimul etiā generatiuā: ergo opoz tet q̄ per potentiā generatiuā intelligat virtus actiua ipſi⁹ ⁊ ita in ꝛceptione xpi aliquid actiue operata eſt. ¶ ꝑ hoc qō dicit Luce. j. virtus altiſſimi obumbrabit tibi intelligi tur quantū ad collationē alicui⁹ virtutis ſupra eam quam naturaliter habebat: ſed beata virgo naturaliter habuit ſi/ cut ⁊ alie virgines potentiā generandi per modū paſſiōis ſeu receptionis: ergo potentia quā ſibi damaſce. per ſpiri/ tumſanctū dicit ꝓparatā eſt potentia actiua: ⁊ ſic idē qō ꝓius. ¶ ꝑ dicit Augu. Chriſtus ſm hoc eſt filius matris qō accepit a matre: ſed dicit filius matris ſm humanam naturā: ergo humanā naturā accepit a matre: ⁊ ſic btā vir/ go aliquid in cōceptiōe operata eſt. ¶ ꝑ beata virgo fuit vera mater xpi. ſed nō eſſet vera mater eius: ſi tantū mate/ riam miniſtraſſet: nō enim dicit terra ꝓprie mater homi/ nis q̄uis limus vnde format homo de terra ſumptus ſit: nec ſimiliter dici pōt lignū mater ſcamni: ergo beata virgo nō tantū miniſtrauit materiā ad conceptio nē xpi: ſed aliquid actiue fecit. ¶ ꝑ cōmen. in. ij. de anima ponit hanc diſtinctionē potentiarū anime: q̄ potentie nu tritiue partis oēs ſunt actiue: potētie ſenſitiue oēs ſunt paſ ſiue. Intellectu aūt eſt aliquid actiuū vt intellect⁹ agens: et aliquid paſſiuū vt intellectus poſſibilis: ſed potētia gene ratiua ad vegitabilē animā pertinet: vnde etiā plātis ineſt ergo eſt potētia actiua: cū ergo per potentiā generatiuam mater filiū cōcipiat videt q̄ aliquid actiue in cōceptione agat: ⁊ ſic idē qō ꝓius. ¶ ꝑ motus naturalis eſt cui⁹ ꝓin cipiū eſt intra: ſed generatio filij ex matre eſt naturalis: er/ go in ipſa materia quā mater miniſtrauit ad formationez cōceptus eſt ꝓncipiū aliq̄ō actiue cooperās ad cōceptio nē: ⁊ ſic idē quod ꝓius. ¶ Sed cōtra beata virgo nō fuit niſi mater xpi: ſed ad matrē nō pertinet niſi miniſtrare ma teriā: nō aūt aliq̄d actiue operari qō eſt patris: ergo beata vgo nihil actiue ad cōceptionē xpi operata ē. Media pro bat per hoc qō ph̄s dic. xv. de aīalib⁹ vir dat aīam formā ⁊ ꝓncipiū mot⁹: femina dat corp⁹ ⁊ materiā: ſicut accidit in lacte coagulato qō corp⁹ exit ex lacte ⁊ coagulatio ex co agulo: ⁊ poſt pauca ſubdit. Manifeſtū eſt q̄ mas eſt ope rans ⁊ femina patiēs: ſicut erit ſcamnū ex carpentario ⁊ li gno. ¶ ꝑ Aug⁹. dicit. x. ſuper Geñ. ad lit. Xps viſibilē car nis ſubſtātiā de carne vginis aſſumpſit: rō vero cōceptiōis nō a virili ſemine: ſz lōge aliter ac deſup venit: ſz virt⁹ acti/ ua in cōceptione dicit rō cōceptionis: ergo agens in conce ptione xpi fuit tantū deſup ⁊ nō in beata virgine. ¶ ꝑ An ſel. dicit in li. de cōcep. vir. illud ſubiectū nō creata natura: nō voluntas creature: nō vlli data ptās ꝓducit aut ſeminat ergo in beata virgine nō fuit nāliter nec⁹ dīno dono potē tia actiue corp⁹ xpi ꝓducens. ¶ ꝑ nulla virtus creata ſibi to operatur: ſz in cōceptione xpi ſimul ⁊ ſubito factum eſt quicquid ibi factū eſt de organiſatione animatione et hu iuſmodi: ergo non fuit actiue niſi per virtutem increatam. ¶ ꝓ dicendū q̄ circa hoc diuerſimode opinatū eſt: qui dam enim dicunt in conceptione chriſti matrez aliq̄d acti/ ue operatā eſſe: quoz q̄dā hoc ponūt fuiſſe per naturalem modum: quidam vero per ſupernaturale donū: cū enī btā

virgo vera mater xpi credaf: oportet sibi attribuere totū illud qō matris est: ad officiū aūt matris ptinere estimāt vt aliqō pncipiū actiuū ad conceptionē ministret: z nō mālet ministrat ponūt eē vtutē actiuā pncipaliter: tū qz ex cō mixtione seminū conceptionē fieri ponūt. vñ sic semē viri est actiuū in generatiōe: ita z semē mulieris cuius nō sit in ea tāta efficacia ad agendū: tū etiā qz ponūt cōceptā prolē sen sificari z vegetari per aīam matris: vt sic etiā pncipalior inueniaf in generatiōe: mater q pater: hoc aūt phūs reprobat in. xv. de aīalib⁹. in his enī que habēt vitā perfectā distinguunf agēs z patiēs in generatiōe ppter perfectā gnātionē in eis: in plātis aūt que impfectā vitā habēt: est in eodē vtraq virt⁹ actiua. s. z passiua q̄uis forte in vna planta dominef virt⁹ actiua: z in alia virtus passiua: ppter qō dicit etiā vna plāta masculina z alia femina: cū igit impossibile sit illud qō est determinatū vt patiēs habere vtutē actiuaz respectu eiusdē oportz q femina nō sit agēs in cōceptiōe: sz tantū patiēs. ¶ Et ideo alij dicūt q id qō mater ministrat se habet in generatione sicut materia nālis: in mā aūt nāli nō est potētia passiua tm: alias generatio eēt violēta z non nē adducēda est in potētia z fm esse incōpletū: z ideo non habet perfectā vtutē ad agēdū: sz tm impfectā: z ideo per se nō pōt agere: nisi quodāmō excitef ab agēte exteriori: z sic ei cooperef: hoc aūt nō pōt stare: qz impossibile est idē esse alterās z alteratū: vnde nō pōt esse q forma que est in aliq materia agat in ipsam siue sit perfecta siue impfecta: forma enī que per se nō existit: nō agit: nec materia ppie patif: sz cōpositū agit rōne forme: z patif rōne materie: z ideo non est possibile q illa forma imperfecta in agēdo cooperetur agenti exteriori. ¶ Agere sequif ad esse perfectuz: cum vnūquodq agit fm q est in actu. vñ oportet q forma imperfecte existēs in materia pri⁹ perficiat inesse per agēs exterius quā deat sibi agere. vñ nō pōt in agendo coopari ad generationē per quā forma inesse perfectū adducit. ¶ Et si esset de necessitate matris vt actiue ad generationem operaref: beata virgo nō posset dici mater: cū enī cōceptio illa tota fit simul facta nō potuit per aliquā creatā actiuaz virtutē fieri. vñ beata virgo non potuit actiue operari ad cōceptionē: z sic nō habuisset illud qō ad matrē pertinet. vnde nec mater eēt. Nec pōt dici q cooperata sit ad introductionē forme tātū: que etiā fm naturā in instāti inducit. Inducēs forma enī est nobilius q̄ preparās materiaz per alterationē: z sic spirituisancto attribueref id qō min⁹ est z virgini id quod dignius est. ¶ Et q forma substātialis ad quā terminaf cōceptio est aīa: que est act⁹ totius z omnium partiū: vnde remota ea: nec os nec caro dicit nisi equivoce: ad aīam aūt xpi cōstat nihil actiue beatā virginē cooperatā eē. ¶ Et ideo alij dicūt q btā virgo habuit aliqd plus z supernaturali virtute q̄ alie matres: materia enim que ab alijs ministraf nō potest seipsam cōplete in actum educere nisi fit agens exteri⁹: sz materia corporis xpi quaz btā vgo ministrauit hoc habuit ex dono diuino vt posset seipsam formare per vtutē superaddita nature: sz non poterat in instāti hoc fieri: z ideo qz decebat conceptionē in instāti esse: preuenit spūssanct⁹ subito formationē corpis xpi cōplens q tm aliter licet successiue cōpleta fuisset. ¶ Istud aūt nō videf cōueniens pmo: qz si illa virtus nō cooperata est ad formationē corporis xpi frustra collata est: qō non lōgis. secūdo qz btā vgo non eligebaf vt esset simul z mater xpi: sz vt eēt mater tātū. vñ nō oportebat vt in materia quā virgo ministrauit cōiungeref hoc qō in alijs est ex pte patris z matris. tertio qz fm actiuā vel passiuā potentiaz generandi: nullus dicif pater vel mater: sz fm q potentia in actū procedit. vnde si in materia q̄ virgo ministrauit fuit potentia actiua que exigif ad patrē z matrē sine hoc q virtus illa operata fit: nō diceref nec pater nec mater aūt eadem rōne pater z mater quod absurduz est: nisi forte sufficiat ad esse matrem hoc solū q materiā ministrauit qō nō sufficit ad esse patrē propter quod mater dicif z non pater z hoc quidē videf esse fm intentionē philosophi fm quaz perfectissime saluaf virginitas matris z vera maternitas. vnde z fidei maxime cōlona est. ¶ Hanc igit viā tenendo dicendū videf q in cōceptiōe prolis inuenif triplex actio vna que est pncipalis scilicz formatio z organisatio corporis z respectu bui⁹ actionis agens est tantū pater: mater vero solūmodo ministrat materiā: alia actio est pcedēs hanc actionē z preparatoria ad ipsaz: cū enim generatio naturalis sit ex determinata materia eo q vnusquisq actus in ppria materia fit sicut in. ij. de aīa dicit phūs. oportet vt formatio prolis fiat ex materia cōuenienti z nō ex quacunq vnde oportet esse aliquā virtutē agentē per quā preparef materia ad conceptū: sicut aūt dicit phūs in. ij. phisicoz. ars que operaf formā pncipaf z imperat ei que preparat materiā: sicut ars cōpaginans nauim: ei que cōplanat ligna: z ideo virt⁹ que preparat materiā ad cōceptū est imperfecta respectu ei⁹ que ex materia preparata: prolem formal. hec aūt virt⁹ preparās est matris que impfecta est respectu virtutis actiue que est in patre. vnde dicit phūs in. xv. de aīalibus q mulier est sicut puer qui nōdū pōt generare. Tertia actio est cōcomitās vel sequēs actionē pncipalez: sicut enī locus facit ad bonitatē generationis: ita z bona dispositio matricis operaf ad bonā dispositionē prolis quasi pbens fomentū: z hoc est qō dicit Auic. in ca. de diluuijs: matrix nō facit nisi ad meliorationē cōcepti: fm hoc ergo dico q in pncipali actione formationis corporis xpi nihil fuit ex parte btē vginis quod esset actiuū: sz id qō beata vgo ministrauit se habuit materialiter tantū ad hanc actionez: virt⁹ aūt diuina fecit totū qō fit in alijs cōceptionib⁹ per vtutez seminis qō est a patre. z ideo Damasce. diuinā vtutē dicit quasi diuinū semē: vt in littera habeē. In secūda vero z tertia actiōe beata virgo actiue operata est sicut z alie matres vnde z vere mater fuit. ¶ Ad primū ergo dicendū q in cōceptione xpi fuit duplex miraculum: vnū q femina concepit deū: aliud q virgo peperit filiū. quantū ergo ad primū beata virgo se habebat ad conceptionem fm potentiā obedientie tantum: z adhuc multo remotius q̄ costa viri vt ex ea mulier formareē. In talibus autē simul dantur actus et potentia ad actum: fm quā dici posset q hoc est possibile. Sed quantū ad secundū habebat virgo potentiā passiuaz naturalē tamen que per agens naturale in actū reduci posset. vnde quantū ad primū dicit potentiā receptiuam verbi dei: quantū vero ad secundū dicit: simul autē z generationem vtrāq enim potentiā in actum reduxit spiritussancti virtus. ¶ Ad secundū dicendū q potentia passiua pōt accipi dupliciter vel fm substantiā potentie: z sic potentia fuerat ante in beata virgine: vel fm q potentia passiua sue operationi cōiungitur: z tale posse non habet patiens nisi ab agente: sicut dicimus q visibile mouendo visum dat sibi posse videre in actu: z per hunc modum potentiā generandi spūssanctus virgini dedit. ¶ Ad tertium dicēduz q christus accepit humanā naturam a matre: nō tamen sicut a principio agente: sed sicut a materia ministrante. ¶ Ad quartum dicendū q prebere materiam simpliciter ad generationem alicuius: non facit matrem: sed prebere talem materiam sic preparatā est id quod matrem facit: in ligno enim nō est potentia naturalis vt ex eo fiat scamnum: cum per agens naturale in actum non compleatur: similiter nec in limo terre vt ex ea fiat homo. vnde quod inducitur non est simile. ¶ Ad quintum dicendum q potentia generatiua actiua est. sz hec potentia est perfecte in viro. vnde ei⁹ actio se extendit vsq ad formationem generati: in femina aūt est imperfecta. vnde non extendit se eius actio nisi ad preparationem materie. ¶ Ad sextū dicēdū q cuiuslibet

motus naturalis ꝓncipiū est in eo qō mouet: nō tñ eodē modo: vt in.2.ꝓbicoꝝ dicit Cōmentatoꝛ. In q̄busdā enim est ꝓncipiū actiuū vt in motu grauiū ꝛ leuiū. In quibusdā vero ꝓncipiū passiuū vt in generatiōe simpliciū coꝛpoꝛum vñ ꝛ ꝓs naturā quā ꝓpriꝑ mot⁹ in eo qō mouet: diffinit: statim subdiuidit in materiā ꝛ fozmā. vñ nō opoꝛtet vt cuius generatio perfecti aīalis sit nāl⁹ q̄ in materia quaz femina ministrat sit ꝓncipium actiuū: sed passiuum tātū.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ generatio xꝑi ex virgine sit naturalis. Filiatio enī natiuitatē cōsequit: sz xꝑs dicit naturalis fili⁹ matris: sicut ꝛ naturalis fili⁹ patris: vt dicit Aug⁹. in lib. de fi. ad pe. ergo generatione naturali nascit ex matre. ¶ Ꝑ virt⁹ natturalis passiua cōpleta ab agēte nāliter exit in suā opationē: sicut visus mot⁹ a coloꝛe nāliter videt: sz in beata vgine fuit naturalis potētia ad generādū cuius incompleta: vt ex dictis patet: ergo postq̄z fuit perfecta vtute spūssancti nāliter generauit. ¶ Ꝑ illuiatiōe ceci cuius potētia visiua miraculose dez: tamē post acceptā potentiā nāliter videt: sz spūssanct⁹ virgini potentiaz generatiuam dedit: ergo postea nāliter generauit. ¶ Ꝑ ñ generatio xꝑi ex virgine esset miraculosa: sicut fozmatio hoīs de limo terre: tūc ita se haberet materia quam virgo ministrauit ad christū: sicut lim⁹ de terra sumpt⁹ ad adā: sz talis materia nō sufficit ad rōnē matris vt prius dictū est: ergo btā virgo nō esset vera mater xꝑi: qō dicere est hereticū. ¶ Ꝑ operatio miraculosa non est ab aliqua creatura: sed vere dicit q̄ vgo genuit xꝑm: ergo generatio talis nō est miraculosa. ¶ Sed contra Dio. dicit in epla. iiij. ad Gaiū. De iesu loquens: Super boīes inquit operat ea que sunt boīes: ꝛ hoc monstrat: vgo supernaturaliter cōcipiens ꝛ aqua instabilis: materialiū ꝛ terrenoꝝ pedū sustinēs gratuitatē: sz hoc qō fit supnaturaliter dicim⁹ esse miraculosuz ergo cōceptio xꝑi ex vgine miraculosa fuit. ¶ Ꝑ Ansel. dicit in li. de cōcep. vir. spūssanct⁹ virtus altissimi de muliere vgine: viruz virginē mirabiliter ꝓpagauit: ergo generatio xꝑi ex vgine miraculosa est. ¶ Ꝑ sicut est cōtra nature oꝛdinem: vt cecus videat: ita ꝛ vt virgo manēs virgo pariat: sz illuminationē cecoꝝ dicim⁹ miraculosam esse: ergo ꝛ cōceptio xꝑi ex vgine miraculosa est. ¶ Ꝛ° dicenduz q̄ ꝑter vnionē duaꝝ naturaꝝ in vnaz ypostasim que cōpleta est in cōceptione xꝑi q̄ est miraculū oīuz miraculoꝝ: est etiaz aliud miraculū: vt virgo manēs: virgo cōcipiat boīez deuz ad hoc enim q̄ generatio aliqua nāl⁹ dicat: opoꝛtz q̄ fiat ab agēte naturaliter: ꝛ ex materia nāli ad hoc ꝓportionata: quodcūq̄z aūt horū defuerit: nō pōt dici generatio naturalis: sz miraculosa si virtute fiat supernaturali: agēs autez naturale cū sit finite virtutis nō pōt ex materia nō naturaliter ꝓportionata effectuz ꝓducere: agens vero supnaturale cū sit infinite virtut] : pōt ex vtraq̄z materia operari: naturali scilicet ꝛ nō naturali: ꝛ ideo duob⁹ modis contingit esse miraculū. vno modo qñ neq̄z agēs est naturale neq̄z materia nāliter ꝓportionata ad talē fozmā: vt patz in fozmatione boīs de limo terre. alio modo qñ materia est naturalis: sz agēs est supnāle: vt qñ aliq̄s miraculose a febze sanat coꝛpus enim boīs est nāl⁹ materia sanitatis que per supernaturale agens cōferꝛ ei: ꝛ similiter fuit in cōceptione hominis xꝑi: materia enī quā virgo ministrauit: fuit materia ex qua nāliter coꝛpus boīs fozmari potuit: sz virtus fozmans fuit diuina. vnde simpliciter dicendū est cōceptionem illā miraculosam esse: naturalē vero fm quid ꝛ ꝓpter hoc xꝑs dicit nālis filius virginis: qz naturalē materiā ad eius cōceptum ꝓparauit. ¶ Unde patet responsio ad primum.

¶ Ad secūdū dicendū q̄ qñ potentia passiua complet⁹ per operationē agentis nālis. tūc operatio sequens est naturalis. hoc aūt nō fuit in ꝓpoſito: ꝛ ideo ratio non seq̄t. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ ceco nato illuminato dat⁹ potentia visiua sine omni dispositione ctraria visioni: ꝛ ideo operatio seu visio sequēs est nāl⁹: sz potentia generādi data est virgini manēte virginitate que est dispositio cōtraria ad conceptū ꝛ ideo sicut potētia miraculose data est: ita ꝛ act⁹ sequens miraculosus fuit: vel dicendū q̄ ceco illuminato dat⁹ potentia passiua cui⁹ operatio est per hoc q̄ mouet⁹ ab agēte naturali. scilicet caloꝛe: ꝛ ideo visio ipsa naturalis est: sz virgini dicit⁹ data potētia generatiua per hoc q̄ mota est ei⁹ potentia passiua ad generādū ab agēte supnaturali: ꝛ ideo operatio sequēs est miraculosa. ¶ Ad quartū dicendū q̄ fozmatio hominis de limo terre fuit miraculosa quātū ad agens ꝛ quantū ad materiā: sz cōceptio ē miraculosa quantū ad agens ꝛ nō quantū ad materiam: ꝛ ideo nō est filr de vtroq̄z. ¶ Ad quintū dicendū q̄ beata virgo dicit⁹ genuit se xꝑm: nō sicut ꝓncipiū actiuū ad generationē ꝓcbēs: sz sicut ministrās materiā naturalē: vnde nō est incōueniens q̄ generatio illa miraculosa fuerit: operatio vero miraculosa nō est alicui⁹ creature sicut agēs: est tamen alicuius creature sicut materie: vt patz ex eo: qz miraculose ex aliq̄ creata materia deus quandoq̄z aliquid facit.

Questio tertia

Deinde querit⁹ de annūciatione facta per angelum ad beatā virginē: ꝛ circa hoc querit⁹ duo. Primo de conuenientia annunciationis. secundo de conuenientia nuncij.

Ad primū sic ꝓcedit. videt q̄ nō oportebat virgini annūciari saluatoris cōceptionem: ipsa enī fidē habebat: sz semp ad fidē pertinuit credere incarnationē futurā: ergo nō oportebat vlteri⁹ q̄ per modū annunciationis sibi patefieret. ¶ Ꝑ sicut dicit Grego. fides non habet meritū cui humana rō ꝓbet experimentū: sz in colocutione angeli ad virginē quedā perstrasiua ratiocinatio facta est ergo merituz fidei in ipsa vel euacuauit vel diminuit qō videt⁹ incōueniens. ¶ Ꝑ in his que fine boīs arbitrio de⁹ in boīe cōplet: nō requirit⁹ aliquis ꝛsensus ex parte boīs: sed ꝓphetia ꝓdestinationis est de his que fine nostro complent⁹ arbitrio: vt habet⁹ ex Iero. in glo. Matth. j. super illud. Ecce virgo in vtero habebit: cuiusmodi diē esse banc ꝓphetiā. Ecce virgo cōcipiet. Isaie. 7. ergo nō requirebat⁹ aliquis cōsensus ex parte virginis rōne cui⁹ oporteret annunciationē fieri. ¶ Sed cōtra maioris sapie ostensum est miraculū factū in cōceptione xꝑi ex virgine q̄z in cōceptione Joānis ex sterili: sed cōceptio Joānis per angelū ꝓnūciata fuit ne foꝛtuito: sed ex dei ꝓuidentia accidere putaret⁹: ergo multo ampli⁹ cōceptionē xꝑi annunciatio ꝓcedere debuit. ¶ Ꝑ in conceptione xꝑi est factum quoddā matrimoniū per indiuisibilē cōiunctionē diuine ꝛ humane nature: sz in matrimonio requirit⁹ cōsensus qui per verba nunciorū requirit⁹ ꝛ reconciliat⁹: ergo et decuit vt deus per angelū suū cōsensum exquireret virginis de q̄ humanā naturā assumeret. ¶ Ulterius videt⁹ q̄ annunciatio nō fuerit per modū coꝛpoꝛalis visionis: vt enim dicit Augu. xij. sup Geñ. inter tria visionis genera que sunt coꝛpoꝛale: spirituale. ꝛ intellectuale: intellectualis visio est ꝓstantioꝛ: sz q̄ dignius est matrē dei magis decet: ergo per intellectualē visionē: ꝛ nō per coꝛpoꝛalē facta est annūciatio. ¶ Ꝑ Apparitiones coꝛpoꝛales angelorū eo q̄ insolite sunt: ꝛ ꝓter cōmunē cursum nature inter figna ꝛ mirabilia cōputari possunt: signa aūt data sunt nō fidelib⁹: sed infidelibus: vt dicit apls. j. Thozin. xiiij. cū ergo igit⁹ btā virgo fidelissima fuerit: nō videt⁹ ad eam apparitionē coꝛpoꝛalē angeli fuisse factā. ¶ Sed otra Luc. j. super illud. que cū audisset ꝛc̄. dicit glo. Trepidare virginū est ꝛ oēm viri ingressū pauere: oēsq̄z viri affat⁹ vereri: nō aūt hoc vginib⁹ efficit⁹ ex intellectuali cōsideratiōe: viri vl⁹ ex imaginatiōe sz ex coꝛpali aspectu: q̄ angel⁹ in coꝛpali visione vgini apparuit ꝛ eā collocatus est. ¶ Ꝛ° dicendū ad primā questionē q̄ cōgruū fuit virgini: suā cōceptionē annūciari multis de causis: primo qz cū mens deo sit vicinior q̄z coꝛpus non decebat vt dei sapiētia eius vteruz inhabitaret sine hoc q̄

mens ei⁹ cognitione summe sapientie resplenderet. ꝛ ideo non decuit eā ignorare quod in ea fiebat: sed oportuit hoc sibi annūciari. Secundo quia ipsa futura erat certissima te stis inusitate conceptionis. vnde oportet ꝙ de tam magno misterio per annūciationē erudiret. Tertio quia deus nō diligit coacta: sed voluntaria seruitia: vt qui obsequiuṁ ex ipso ministerio mereant. vnde cū beata virgo singulariter ꝛ excellenter in dei misteriū eligeret: quē in vtero portauit lacte aluit: ꝛ brachijs baiulauit: decuit vt ꝺ sensus ei⁹ angelo nunciante requireretur: quē humiliter prebens ad obsequiū se sedulam ꝛ promptā obtulit dicēs Ecce ancilla dñi.

¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ non erat determinate sub fide cadens tempus incarnationis: ꝛ p quā virginē hoc esset implēdū vnde de hoc instruēda erat p annūciationē. incarnationē enī futurā esse: quod antiquoꝝ fidei subiacebat firmissima fide tenebat. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ allocutio angeli nō ex humana ratione persuasit: sed ex oīpotētia diuina: cui fides maxime inimitē. dixit enī Nō erit impossibile apud deū omne verbū. ¶ Ad tertiuz dicendū ꝙ ea de quib⁹ est ꝓphecia predestinationis complent sine nostro arbitrio causante. nō tñ oportet ꝙ sine nostro arbitrio consentiente. ¶ Ad secundā questionē dicendū ꝙ ꝺueniētissime p coꝛporalē visionē annūciatio factaest. ꝓino vt annūciatio eēt certioꝛ. In his enī que visibiliter cernim⁹ minus decipimur. Secūdo qꝛ vt dicit Dio. in epla ad Titū: hec est causa quare nobis diuina p coꝛporales figuras proponunt vt ꝺ vtraq; vita hoīs fm suā proprietatē diuina cognitione illuminet sensitiua. ſ. imaginatione figurarū. intellectiua vo ꝺ tēplatione spūal veritatis. silr etiā decuit vt virginis aspectus vteraq; suo modo nobilitaret. interioꝛ. ſ. per reuelationē tanti misterij. ꝛ exterioꝛ p coꝛporalē angeli visionē. Tertio qꝛ annūciatio debebat ꝓportionari ei quod annūciabat. annūciabat autē visibil missio filij dei in mūdū. vñ decēter angelus nuncians coꝛpali visione apparuit.

¶ Ad primū ergo ꝺra hoc obiectū dicendū ꝙ quāuis intellectualis visio sit melioꝛ coꝛporali: tamen vtraq; simul efficacioꝛ inuenit q̄ altera propter cōnaturalitatē humane cognitionis ad sensum. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ coꝛporalis apparitio ad virginē facta est: nō propter cōfirmationē fidei: sed propter signationē misterij: vel propter dignitatē ipsius vt sibi singulari modo diuina panderent.

¶ Ad secundū sic ꝓcedit. videt ꝙ annūciatio p angelū fieri nō debuit. Missio enī qua filius mittit vt sit hō: est excellentioꝛ ea qua mittit vt sit cum hoīe ex parte effectus. Sed missio qua mittit vt sit cum hoīe nō complet mediante angelo qui menti nō illabit: vt ꝺ in. ij. li. ꝺi. xj. dictū est. ergo nec q̄ missus est vt eēt hō oportuit p annūciationē angeli fieri. ¶ Ꝑ superioꝛ nō instruit p inferioꝛē. ſz btā virgo fuit angel superioꝛ: qꝛ deo acceptioꝛ: ergo nō debuit sibi per angelū xp̄i conceptio nūciari. ¶ Ꝑ ordo repationis debet respōdere ordini prime cōditionis. sed in prima cōditione preceptū diuinū ad mulierē p virū venit: ergo ꝛ p aliquē virū prophetā annūciari debuit virginī cōceptio filij. ¶ Sed ꝺra est quod dicit in lra Missus est gabriel angelus. ¶ Ꝑ vt ꝓbat Dio. iiij. ca. ce. ierar. Angeli sunt medij inter deuz ꝛ nos. sed ab vno extremo in aliud deuenit per mediū: ergo ea q̄ btē virgini diuinit⁹ nūcianda erant p angelū nūciari decuit. ¶ Ulteri⁹ videt ꝙ angelus nuncians fuerit de supremis ordinib⁹. Dicit enim Gꝛego. in omelia de. c. ouib⁹. Summū nūciū mitti decuit qui summū omniū nūciaret. sed illi qui sunt in ordine seraphin sunt summi inter angelos: ideo p aliquē eoꝝ annūciatio facta est. ¶ Ꝑ Dieᵭ. dicit ꝙ ista est questio inferioꝛ angeloꝝ misteriū incarnationis non plene cognoscentiū q̄ ꝓ nit. Isa. lxiij. Quis est iste qui venit de edom ꝛc. sed nō potuit nūciari misteriū incarnationis nisi p illos quib⁹ plene reuelatū est: ergo annunciatio p aliquē de supremis angel facta est. ¶ Sed ꝺra est quod ecclesia cantat Gabrielē archangelū scim⁹ diuinit⁹ te eē affatū. Ꝺrdo aūt archāgeloꝝ est penultim⁹ ce. ierar. vt pz ex Gꝛego. ꝛ Dio. ergo angel⁹ nūcians nō fuit de supremis ordinib⁹. ¶ Ꝓ⁰ dicendū ad primū q̄situ ꝙ annūciatio p angelū facta est: cui⁹ rō multipliciter accipi pōt. Primo qꝛ vt dicit Piero. angelis est cōnata virginitas. vñ decuit vt ad virginē nunciandā angelus mitteret. Secundo qꝛ perditio humana initiū sumpſit ex hoc ꝙ diabolus mulierē allocutus est. vñ dicit Beda: Ad ōgruū apparet ad humane nature reparationis exoꝛdiū: vt angel⁹ virginē alloqueret. Tertio quia ille annūciabat q̄ est rex hominū ꝛ angeloꝝ. ꝛ eius natiuitas sicut in salutē hominū fuit: ita ꝛ in reparationē ruine angelice. ꝛ ideo decuit vt tā hoīes q̄ angeli huic misterio ministeriū exhiberēt. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ quāuis q̄si⁹ in mentē mittit angelus in mentē nō illabat: tñ filio veniēti obsequit preparans mentē purgando illuminādo ꝛ perficiēdo ad diuine sapientie susceptionē: ita etiam ꝛ q̄ filius in carnē missus est angelus nō venit vt carnem assumeret: sed vt virginē instrueret de qua caro assumenda erat. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ quāuis beata virgo superioꝛ angelis fuerit fm acceptionē diuine predestinationis: tñ eis inferioꝛ erat q̄ntum ad statū: qꝛ ipsa in statu vie erat: angeli aūt in statu patrie. vñ nō ē inconueniēs ꝙ angel⁹ virginē instruēt. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ in prima cōditione mulier prima nō accepit diuinū preceptū nisi p illū virū qui erat principiū tot⁹ carnal generatiōis. vñ hoc solū debet homini xp̄o qui est spūalis regenerationis principiū vt matrē docear ex q̄ vita spūal in oēs quodāmodo pcessit. ¶ Ad secūdā questionē ergo dicendum est ꝙ angelus nūcians nō fuit de supꝛema nec de media ierar. ſz de infima. nec de primo ordine eiusdem ierar. sed de medio qui est ordo archangeloꝝ: Cui⁹ rō multiplex patet. Primo qꝛ cū xp̄s nasceret vt inordinationē que in angel acciderat repararet: decuit vt in sua conceptione ordo ille ce. ierar. maxime seruaret: vt. ſ. supꝛemi angeli mediantib⁹ infimis hoīes illuminarēt. Secūdo vt misteriū incarnationis tñ ꝺueniēs eēt. cū enī inferioꝛes angeli agant fm id quod a supioꝛib⁹ recipiūt: ꝛ nō ecōuerso dū inferioꝛes angeli nūciant: annūciatio p supioꝛes ad inferioꝛes expleꝛ: quod nō eēt si supioꝛes īmediate annūciarent. Tertio qꝛ sic saluaꝛ proprietas ordinū sicut in. ij. ꝺi. ꝺra dictū est. Infima ierar. officiū habet dirigēdi hoīes fm quādam limitationē: vel vni⁹ ꝓuincie: sicut ordo principū: vel vni⁹ hoīs sicut ordines angeloꝝ ꝛ archangeloꝝ. ſz differūt: qꝛ ad angelos ptinet dirigere in actib⁹ alicui⁹ hoīs qui ad ip̄m tñ pertinēt: vñ dicunt minima nūciare. Ad archangeloꝺ vo pertinet dirigere in actib⁹ alicui⁹ hoīs: qui tñ in totā multitudinē redundant. vnde ꝛ medij sunt inter principatus ꝛ angelos quod ꝛ eoꝝ nomē ostendit. dicunt enī archangeli q̄si principes angeli. qꝛ ergo ꝺsensus btē virginis q̄ p annunciationē requirebat actus singularis psone erat in multitudinis salutē redundans: īmo toti⁹ humani generis: angelus nuncians de ordine archangeloꝝ eē debuit: ꝛ inter eos summ⁹. ¶ Ad primū ergo ꝺra hoc obiectū dicēdū ꝙ Gꝛego. non intelligit summū simpliciter: sed summū inter angelos fm ꝙ quilibet archangelus summ⁹ nūci⁹ dici pōt: quod patet ex hoc quod premittit Archangeli dicūtur q̄si summi nūcij. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ angeli inferioꝛes nō penitus misteriū incarnationis ignoꝛauerūt. sed qꝛ nō totā ꝓfunditatē ꝺsilij diuini sup salutē humani generis capere poterāt inquirebāt pleni⁹ edoceri. ꝛ de hoc in. ij. li. ꝺi. xj. pleni⁹ dictum est. Uirtus altissimi obumbrabit tibi. Uirt⁹ altissimi fm expositionē Dama. sequentē intelligit filī⁹. de quo. j. Lozinth. j. dicit xp̄m dei virtutē ꝛ dei sapientiā vt sic in ꝺbis angeli prenūciet ꝺuarū psonarū aduētus in virginē. ſ. spūsanct⁹ ad purgandū ꝛ potentiā generatiuam prestandū: ꝛ filij ad carnē assumendū: propter quod dicit Obumbrabit tibi virt⁹. Uirt⁹ enī altissimi per susceptionē nostre infirmitat obumbrata est. vel dicit Obum-

bzabit tibi ad signandū extinctionē omnimodam fomitis: qz p aduentū filij in ipsam oēs reliquie fomitis ab ea extirpate sunt: z hec extirpatio obumbzatio dicit sicut z fomes incendiū. vmbza aūt cōtra estū refrigeriū prestat. Sicut diuinū semen. ¶ Nō dicit simpliciter semen vt caueret errorem Apollinaristarū q ponebant spūm sanctū in vterū virginis vere sicut semen venisse. in hoc tñ filiationē seminis habet qz sicut semē est actiuū in generatione: ita z spūssanct⁹ in cōceptione xpi: vel filius quē virtutē altissimi dicit. ¶ Nostre antique asperionis. ¶ Nō q̄ntū ad vetustatē culpe: sed pene. ¶ Per spm̄ scm̄ creans. ¶ Contra. creare est ex nihilo aliq̄d facere. sed corp⁹ xpi de materia formatū est: ergo nō est per spiritū sanctū in cōceptione creatū. ¶ Sed dicendū q̄ creatio hic large accipit pro q̄libet opatione supnaturali q̄ ipsi⁹ tm̄ dei est. ¶ Si dixerim⁹ qz pctm̄ nō habem⁹. Videt instantia eē de puero baptisato: z de adulto qui statim vere cōfessus est. sed dicendū q̄ ad hoc vt veritatē in oībus habeat dictū Apli dupliciter pōt accipi. Uno modo vt p pctm̄ nō tm̄ intelligat macula z reatus pctī: sz etiā causa z sequela pctī. in puero enī baptisato z adulto penitēte manet fomes incitās ad peccandū: z vlteri⁹ aliq̄ dispōnes ex actuali pctō relicte. in xpo aūt neutrū horum fuit. caro enī ei⁹ sine corruptione fomitis cōcepta est. z cū pctm̄ nō fecerit: reliquie pctī in eo nō fuerunt. silr nec in btā virgine q̄ immunis a pctō actuali fuit. fomes aūt etsi eētialiter in ea remansit post primā sanctificationē: tm̄ vt ligat⁹: z nō vt incitās ad pctm̄: vt dictum est. ¶ Alio mō pōt verificari vt intelligat etiā de pctō actuali quo ad reatū z maculam. Si enī hō ad breue tps sine actuali pctō eē possit: nō tm̄ diu sic pseuerare pōt: vt saltē in venial pctm̄ nō cadat. vt sic hoc verbū habem⁹ nō determinatū: sed cōfusum pīs imponat. in xpo vo z matre ei⁹ nullo mō pctm̄ actuale locū habuit: nec mortale nec veniale.

QUm aūt illa caro. ¶ Postq̄ ostendit magister cōditionē carnis assumpte: z matris de q̄ assumpta ē hic mouet q̄sdā dubitatiōes circa determinata. et diuidit in duas partes. In prima monet dubitationē circa propagationē carnis xpi ex remotis parentib⁹. s. abzaam z adam. In secūda mouet dubitationē circa cōceptionē carnis ei⁹ in proxima matre: ibi Illi aūt sententie q̄ supza dixim⁹. Circa primū tria facit. Primo mouet dubitationem. Secūdo soluit eam ibi Quia ea de incarnatione. Tertio ex solutione elicit quandam conclusionem ibi Quo circa primitias nostre masse. Secunda dubitatio diuiditur in questionem z solutionem. Solutio incipit ibi Sed alia ratio. ¶ Dic est duplex questio. Prima de propagatione carnis xpi z antiq̄s patrib⁹. Secūda de ppagatione ei⁹ ex matre.

Questio Quarta.

QIrca primū querunt tria. Primo vtrū caro xpi in antiquis patribus fuerit pctō obnoxia: vel ab alia eoz carne fm differentiam puritatis z infectionis distincta. Secūdo vtrū caro xpi fuerit in antiquis patrib⁹ fm q̄ntitatē aliq̄d determinatū z materialiē in eis existēs. Tertio vtrū xps singulariter habeat inter filios abzae vt in eo decimatus non sit.

AD primū sic pceditur. videt qz caro xpi in antiq̄s patribus pctō infecta nō fuerit. corp⁹ enī celeste nō inficit nec alterat ex diuinctione ad aliud corpus. sed corpus xpi nature celestis fuit: quod videt ex hoc quod dicit de ipso Jo. iij. Qui de celo venit super oēs est. ergo caro xpi in antiq̄s patrib⁹ infecta eē nō potuit. ¶ Ps in lra dicit qz xps primitias nostre carnis assumpsit. sed caro humana in primo statu infecta non fuit: ergo xps assumpsit carnem nunq̄ prius infectā. ¶ Augu. x. sup Gen. dicit q̄ natura humana semp habuit simul cū vulnere vulneris medicinā. sed quod est corruptū nō pōt corruptiōis esse medicina: ergo in humana natura semp fuit aliq̄d non corruptū vel infectū vnde caro xpi formata est que medicina facta est totius humani generis. ¶ Ps nihil sanat a corruptione nisi in eo aliquid incorruptū remāserit sicut in egritudine animalis: cum cor remaneat sanum eius virtute membra prius egra sanant. sed corruptio humani generis sanabilis fuit: ergo in humana natura aliquid incorruptū remāserat. sed nihil est mundius in humana natura q̄ caro xpi: ergo illud de quo formata est caro xpi nunq̄ in patrib⁹ fuit infectū. ¶ Ps in diuinā sapientiā nihil coinquinatū incurrit: vt dicit Sap. viij. sed xps est dei virt⁹ z dei sapiētia: vt dicit. j. Corinth. j. ergo caro eius nunq̄ coinquinata fuit. Sed contra est q̄ magister in lra dicit carnē xpi prius q̄ assumeret pctō fuisse obnoxiam. Et idem habet a Hugo. de san. vic. in li. de sacramēt. ¶ Ps caro xpi nō processit ab abzaam nisi p semē ex quo cōceptus est Isaac. sed semen illud propter carnalem coitus concupiscentiam pollutū est originali infectione: ergo caro xpi anteq̄ assumeret infecta fuit peccato originali ¶ Ps distinctio qualitatis presupponit distinctionē naturē subiecte: cū contraria nō sint simul in eodem: nec ex eisdem principijs causent. sed caro xpi nō fuit distincta fm naturā a carne parentū a quib⁹ propagata est: ergo nec fm qualitatē puritatis z impuritatis. z sic idem quod prius. ¶ Ro. Oicendū q̄ circa hoc fuit duplex heresis. Una illoz qui dixerunt corpus xpi nō esse formatū ex eodem ex quo alia corpora hominū formant: sed q̄ filius dei corpus celeste secū attulit: z hoc modo p vterum virginis transiuit nihil ex ea sumens. Hoc autē est hereticū dupliciter. Primo qz derogat veritati scripture q̄ xpm ex muliere factū z natū dicit. nō enī ex ea factus diceret nisi ex ea aliquid traxisset vnde materialiter eius caro fieret. z sic nec beata virgo mater dei dici posset. Secūdo qz derogat veritati humanitatis xpi. cū enī ois forma determinatā materiā requirat: si corp⁹ xpi formaret ex materia alteri⁹ generis ab illa materia de qua formant corpus alterius hois: nō esset corpus eiusdem speciei cum corporibus alioz hominū. z ita hō equiuoce diceret: cū sit eētialis pars hois. ¶ Alius error fuit dicētiū q̄ caro xpi fm q̄ in parentib⁹ erat infecta nō fuit. Dicūt enī q̄ peccāte adā deus conseruauit in illo aliq̄d incorruptū z nō infectū per quod humana natura sanari posset. z hoc quidem transiuit eē sine aliq̄ infectione vsq̄ ad beatā virginē: z exinde formatū est corpus xpi. Hoc aūt erroneū reputant precipue propter duo. Primo qz fm hanc positionē xps nō eēt vere filius virginis: nec vere ex stirpe alicui⁹ patrū progenit⁹ nisi solū ex adam. illa enī pars que incorrupta in humana natura remansit in hominib⁹ alijs ab adā fuisset quasi extranea ab eis. soli autē ade cōnaturale quantū ad primū statū. Secundo qz tollit congruus satisfactionis ordo. sicut enī non erat decens vt p adam z ei⁹ successione corrupta aliquis satisfaceret qui ex illo genere nō esset: ita etiā nō eēt congruū vt naturā infectā satisfaciendo sanaret dei filius nisi hoc ipm quod prius infectū fuerat assumpsisset. Et ideo dicendū est q̄ caro xpi fm q̄ fuit in patrib⁹ z etiā in ipsa beata virgine peccato infecta fuit anteq̄ assumeret: sz in ipsa assumptione ab omni infectione peccati purgata est vt fm q̄ est actu caro xpi in ea nihil macule inueniat. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ xps dicit de celo venisse nō rone nature assumpte: q̄si dū q̄ xps dicit de celo venisse nō rone nature assumpte: q̄si caia vel corpus eius prius in celo fuerit assumpta: z postmodum p vterū virginis ad nos puenerit: sed quantū ad personam assumentē que quidē de celo ad nos venisse dicit: nō loci mutatione: sed visibil⁹ nature assumptione. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ xps dicit primitias nostre carnis assumpsisse nō fm idētitatē rei: vt. s. natura carnis quā assumpsit semper in conditione primi status remanserit: sed quantū ad filiationē: qz caro assumpta put ofideratur actu caro xpi sine infectione culpe fuit: sicut z caro primi hois ante peccatū vt magister in lra exponit. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ caro xpi in abzaam nō fuit vt medicina vulneris in actu: sed solū in potentia fm. s. q̄ ex eo propagari poterat illa caro ex q̄ medicina nostri vulneris facta est. z ideo non oportet q̄ fuerit ibi actu sine infectione vulneris: sed solū in potētia fm ordinē

quo caro xpi ex ea propagãda erat. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃ aliquod corruptũ est reparabile dupliciter. Uel ſm potentiam passiuã tm̃: & sic oportet vt remaneat in eo aliq̃d nõ corruptũ. i. nõ p corruptionẽ annihilatũ: sicut dicit̃ de trariũ corrupti p aduentũ de trarij. oportet enĩ subiectũ remanere cũ possibilitate ad salutẽ q̃ recuperãda est. Uel ſm potentiam passiuã & actiuã simul: sicut hõ infirm⁹ curabil̃ est qñq̃ virtute actiua nature sue: & qz idem non patit̃ a seipso: necesse est vt in eo q̃ sic reparabile est sit aliq̃ pars nõ corrupta nec corruptioni subiecta sicut corr. dicendũ est ergo q̃ humana natura non erat reparabil̃ nisi ſm potentiã passiuã tm̃. & iõ nõ oportuit q̃ in ipsa remaneret aliq̃ pars corruptioni non subiecta: sed sufficit q̃ in ea remanserat id quod nature est cum possibilitate ad reparationẽ: subiectũ tm̃ corruptioni. ¶ Ad quintũ dicendũ q̃ caro xpi actu existẽs caro xpi nullo modo fuit infecta. eius enĩ emundatio a precedenti infectione saltẽ intellectu precedit assumptionẽ. vñ in diuinam sapientiam nihil inquinatũ incurrere potuit.

Ad secũdũ sic ꝓcedit̃. videt̃ q̃ caro xpi fuerit in anti quis patrib⁹ ſm aliquid demõstrabile determinatũ. Ut enĩ in lra ex Augusti. habet̃ caro xpi fuit in abraam ſm corpulentã substantiã. sed corpulenta substantia noĩat aliq̃d determinatũ demonstrabile: ergo p hũc modũ fuit caro xpi in abraam & in alijs. ¶ Ꝑ in formatiõe corporis xpi inuenium̃. s. ratio formatiõis q̃ est pncipiũ actiuũ in cõceptione: & materia de qua corpus xpi formatũ est. Sed ratio formationis nõ descẽdit ab adam vt Aug. x. super Gen. dicit: sed desup venit: qz quod in ea natũ est de spũ scõ ut Matth. j. Si ergo ista materia demonstrata in adam vl abraam nõ fuerit: nullo modo corpus xpi ex pnmis parẽtibus venit: quod est incõueniens: qz non pertineret ad eũ satisfacere pro peccato ade: sicut dictũ est: ergo oportet carnẽ xpi fuisse in abraam & adã ſm materiã determinatã. ¶ Ꝑ si hec materia determinata ex q̃ corpus xpi formatũ est non fuit in adam: hoc nõ potest eẽ nisi qz ex alimẽto sumpta est. alimentũ autẽ extraneũ est a natura humana: ergo caro xpi nõ est vere de natura humana: quod hereticũ est. videt̃ ergo q̃ materia carnis xpi nõ sit ex superfluo alimẽti sumpta sed ex pnmis parẽtib⁹ descenderit. ¶ Ꝑ maior est ouenies pij ad pncipiatũ. ſz si materia corporis xpi ex superfluo alimẽti sumpta est realiter fuit qñq̃ materia cibi cõmesti. nõ autẽ põt dici q̃ realiter fuerit in auo vel ꝑauo. etsi forte dicatur q̃ ibi fuerit sicut pncipiatũ est virtute in suo pncipio: ergo maior eẽt conueniẽtia carnis xpi ad alia quoꝝ carnes in cibũ sumpte sunt q̃s ad adã vel abraam: qõ est inconueniẽs: ergo idem quod pri⁹. ¶ Ꝑ illud quod in se mũdũ est non est natũ inficere aliud vt dicta virgo mundata fuit p pnmã sanctificationẽ ab originali infectione: ergo virtute alie ei⁹ nutrimentũ assumptũ inficere nõ potuit. nec als infectũ erat tali infectione q̃ extra humanã naturã nõ inuenit̃: ergo caro xpi nõ in btã virgine pctõ subiacuisset: quod est erroneũ vt dictũ est. ergo caro xpi ex superfluo alimẽti nõ fuit materialiter: & sic idem qõ prius. ¶ Sz contra. Xps nõ aliquo modo fuit in parẽtib⁹ quo alij homines ibi nõ fuerũt: ſz econuerso alij homines aliquo modo ibi fuerũt quo xps nõ fuit. ſz alij homines nõ fuerũt in pmis parẽtibus ſm materiã determinatã: ergo nec xps in eis hoc mõdo fuit ꝑbatio medie. alij homines nõ descẽdunt a suis parẽtib⁹ nisi mediãte semine. semen autẽ vt ꝑbat phs. xv. de aialib⁹: nõ est aliq̃d decisum qõ fuerit actu pars: sed est superfluũ alimẽti qõ ẽ potẽtia. totũ ergo aliorũ hominũ materia nõ fuit determinate in adã q̃si actu ps ei⁹ existẽs. ¶ Ꝑ generatio ex homine genereť. si ergo aliq̃ materia determinata sumat̃ ex q̃ois caro decisa sit: oportet q̃ infinitoꝝ materia in aliquo finito fuerit: hoc autẽ est impossibile: ergo impossibile est q̃ omniũ hominũ caro & xpi fuerit in adã ſm determinatã vl signatã materiã. q̃ autẽ impossibile sit sic ꝑbat̃. Cuilibet rei nãli materia determinatã q̃ntitatẽ exigit. nõ enĩ in q̃cũq̃ parua materia põt induci q̃cũq̃ forma. ſz infinita nõ pñt eẽ in aliquo finito nisi ſm q̃ntitatẽ nõ determinatã accipiant̃ diuisione fcã: ſz semp ſm eandẽ ꝓportionẽ vt. s. totꝰ sumat̃ dimidiũ & dimidij dimidiũ. & sic in infinitũ: sic enĩ ſm eandẽ ꝓportionẽ. secũdo acceptũ erit alter⁹ q̃ntitatis q̃ꝑ pmo acceptũ: ergo impossibile est q̃ infinitoꝝ corporũ naturaliũ materia sumat̃ ex aliquo vno finito in actu. ¶ Ꝑ in oĩ generatione naturale agẽs vniuocũ inducit formã suã in materiã q̃ pri⁹ tali nature subiecta nõ erat. ñẽ ignis in materiã aeris q̃ pri⁹ forme ignis subiecta nõ erat. ſz si materia ex q̃ ille hõ format̃ ſm aliq̃d signatũ in adã fuerit & in ceteris parẽtib⁹: nunq̃ ei⁹ materia fuiſſz humane nature nõ subiecta ergo iste modus generationis nõ eẽt ouenies ſm viã generationis natural̃. & sic idẽ quod pri⁹. ¶ Rᵒ dicendũ q̃ circa hoc sunt due opiniones. Una opinio dicit q̃ caro xpi et omniũ aliorũ hominũ fuit in adã ſm determinatã materiã hoc modo q̃ aliq̃ pars corporis ade fuit de q̃ p multiplicationẽ quãdã omniũ hominũ corpora formata sunt: aut sine pmixtione alicui⁹ extranei vt q̃dã dicũt: aut pmixto illi materie aliquo qõ ex alimẽto ouersum est. & de hoc q̃liter improbabile videat̃ in. ij. li. di. iij. dictũ est. Alioꝝ opinio est q̃ ꝑbabilioꝝ videt̃ q̃ alij homines nõ fuerũt in ꝑmo parẽte nisi ſm materiã originalẽ. & xps hoc modo in pnmis parẽtib⁹ fuit. Sed in hoc differt q̃ alij homines fuerũt in pnmo parẽte ſm rationẽ seminalẽ: xps aũt nõ. qõ sic videri põt in his q̃ p cõcubitũ generant̃ duo ocurrũt ad formationẽ corporis s. ꝑncipiũ actiuũ qõ est in semine: quod rõ seminal̃ dicit̃. aliud aũt est materia ex q̃ corpus format̃: quã mater ministrat. vtrũq̃ aũt horꝝ originaliter reducit̃ in pnmũ parentẽ. Qz enim in semine patris sit virt⁹ actiua ad conceptionem corporis humani est p virtutẽ nature humane quã pr̃ ꝑdis ꝓcreande a suo pr̃e accepit: & ille ab alio: & sic vsq̃ ad adã. & sic patet q̃ rõ seminal̃ eorꝝ q̃ sunt ex semine viri cõcepti originaliter ab adã descẽdit. silr etiã materia quã mater ministrat oportet q̃ sit ꝓparata per virtutẽ generatiuã ei⁹. rei enĩ generatio natural̃ req̃rit materiã ꝑpriã & determinatã. Virt⁹ aũt generatiua ipsi⁹ matris originaliter ab adam descẽdit: sicut & virt⁹ generatiua viri. & ideo illi q̃ ex mare & femina generant̃ descẽdunt originaliter ab adã. & ſm rationem seminalem: & ſm materiã. & qz vn⁹ modus essendi in: est ſm q̃ dicit̃ effect⁹ eẽ in sua causa efficiẽte: vt dicit̃. iiij. phisicoꝝ. ideo homines sic concepti dicunt̃ fuisse in adã & ſm rationẽ seminalẽ & ſm materiã originalẽ. In conceptiõe aũt xpi virt⁹ actiua nõ fuit nisi spũsanct⁹. materia aũt est p virginẽ ministrata debito modo ꝓpata. vñ patet q̃ originaliter materia corporis xpi descẽdit ab adã. nõ aũt rõ actiua in conceptiõe ei⁹ ab adã descẽdit originaliter. & ideo xps fuit in adã ſm rationẽ originalẽ: ſz nõ ſm materiã seminalem. ¶ Ad pnmũ ergo dicendũ q̃ cũ dicit̃ xps fuisse in adã ſm corpulentã substantiã: non est intelligendũ q̃ in adã fuerit p modũ corpulente substãtie. ſz qz ipsa corpulenta substantia corporis xpi aliquo modo fuerit in adã sicut in originali pncipio. ¶ Ad secundũ dicẽdũ q̃ materia corporis xpi nõ aũt rõ cõceptionis ei⁹ fuit in adã: nõ tm̃ materia illa fuit in adã in actu q̃si aliq̃ determinata pars ei⁹: ſz virtute tm̃ sicut res dicit̃ eẽ in suo pncipio effectiuo vni⁹ spẽi. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ materia corporis xpi assumpta est ex eo qõ de cibis a beata virgine sumptis in purissimos sanguines ei⁹ ouersum est. alimentũ aũt quãuis in pncipio sit extraneũ & dissimile: tm̃ in fine ẽ ouenies & simile: vt in. ij. de aĩa dicit̃. vñ nõ sequit̃ q̃ materia corporis xpi sit extranea humane nature. ¶ Ad q̃rtũ dicendũ q̃ similitudo & conuenientia magis attendit̃ ſm formã q̃ꝑ materiã: vt si ignis generet ex aere ignẽ: ignis generat⁹ magis conuenit cũ igne generãte cũ quo cõuenit ſm formam q̃ꝑ ex aere ex quo materialiter generat⁹ est. Silr etiã materia corporis xpi magis conuenit cũ

beata virgine z alijs patribus quoꝝ virtute effecta est pro/pria materia corporis humani q̄ cū rebus illis que in cibū sumpte sunt. ¶ Ad quintū dicendū q̄ per primā sanctifica tionē: vt supra dictū est: btā virgo a fomite mūdata fuit fm q̄ inclinat ad actus psonales. nō aūt remota est illa inclina/tio fm quā fomes est infectiu⁹ nature: ꝫ hoc factū est p secū dam sanctificationē vt quidā dicūt: z ideo illud quod erat in btā virgine vt ordinatū ad propagationē nature peccato obnoxiū erat quāuis erat a peccato mundatū fm q̄ ad pso nam pertinebat.

Ad tertiū sic procedit. videt q̄ nullus qui de stirpe abrae descēdit in ipso decimat⁹ sit. q2 vt dicit Aug. z. sup Gen. quod in eo decimabat curabat. ꝫ nul/lus in parētib⁹ curari vel sanctificari pōt: vt supra dictū est: ergo nullus in abraam decimari potuit. ¶ P sicut post tē/pora abrae in illis qui ex ei⁹ stirpe descēderūt valuit circū/cisio ad peccati originalis curationē: ita etiā ante ipsi⁹ tēpora valuit ad idē virtus sacrificioꝝ decimarū z oblationū: vt di cit Greg. in mora. sed q̄n abraam circūcisus est: nō propter hoc alios de stirpe ei⁹ descēdens circūcisus fuit: alis eos nō oportuisset iterū circūcidi: ergo nec abraam ante decimas ei⁹ filij decimati sunt. ¶ P decimari aut est decimas dare: aut ad decimas obligari: aut decima parte priuari: sicut di/cit granū decimatū a quo iam decima pars ablata est. Sed p̄mo modo nō potest dici q̄ aliquis in patre suo decimet. dare enī decimas est quidā actus psonal: ꝫ actus psonales nō trāsfunduntur a parētib⁹ in filios: sicut nec pctā actualia: ergo abraam dando decimas nō propter hoc fili⁹ eius deci/matus est q̄si dans decimas. Silr nec secūdo modo. Leui/te enī z sacerdotes veteris legis ab abrae stirpe descēderūt: qui tñ ad decimas dandū nō obligabantur: sed eos a pplo accipiebāt: ergo nec sic oēs filij abrae preter xp̄m in ipso de cimati sunt q̄si ad decimas obligati. Silr nec tertio modo: q2 decimatio respicit id quod est in actu distinctū. vñ triti/cū nō potest eē decimatū ex hoc q̄ semē decimatū fuit. sed filij abrae nō erāt in eo vt actu distincti: ꝫ tñ virtute: ergo nullo modo in eo decimari potuerunt. ¶ Sed otra est qō Aplūs ad hebre. vij. dicit: z in littera ex verbis Augu. habet. ¶ P decimatio quoddā signū seruitutis diuine est cū ad latriā ptinet. sed ꝓples in parente ad seruitutē obligat: serui enī sunt filii: si ex seruis parētib⁹ nascant: ergo abraam dan te decimas filij eius decimati sunt. ¶ Ulteri⁹ videtur q̄ etiā xp̄s in abraam decimat⁹ fit. Xp̄s enī nō habet habitu/dinē ad abraam nisi mediāte btā virgine. sed btā virgo fuit in abraam decimata: ergo z xp̄s. ¶ P decimatio ouenit fi/lijs abrae ex eo vt in lra habet rōne pcti originalis: q2 p cōcu piscentiā ex eo propagādi erāt. sed caro xp̄i in abraam fuit pctō obnoxia: vt in lra dicit: ergo z in eo xp̄s decimat⁹ fuit ¶ P decimatio est quidā actus figuralis. sed xp̄s videt ma/xime p decimā figurari rōne pfectionis xp̄i q̄ denario cōpe tit: ergo xp̄s precipue in abraam fuit decimat⁹. ¶ Sz otra. Aplūs hebre. vij. prefert sacerdotiū xp̄i sacerdotio aaron p hoc q̄ leui ex cui⁹ stirpe aaron descēdit abraam dante deci mas decimat⁹ est. sed xp̄s in hoc nihil amplius haberet q̄ aaron si in abraam silr decimat⁹ esset: ergo nullo modo in eo decimat⁹ fuit. ¶ P quod multiplicat miraculose: z nō virtute nature: nō est decimabile: vt patet. iiij. Regū. iiij. q2 helize⁹ nō precepit vidue vt de oleo quod miraculose mul/tiplicatū erat decimas daret. sed caro xp̄i ex abraam mira/culose propagata est: ergo xp̄s in abraam decimat⁹ nō fuit. ¶ R⁹ dicendū ad primā questionē q̄ illi q̄ ex abraam per cōcubitū descenderūt: in abraam decimati sunt. xp̄s aūt in eo decimat⁹ nō est: cui⁹ rō est q2 decimatio nō tñ erat act⁹ moral: sed etiā figural. est enī actus moral fm hoc q̄ pars quedā terre nascentiū z alioꝝ in vsum ministroꝝ dei z pau perū oferebat: vt eēt cibus in domo dñi: vt habet Malac. iij. Actus aūt figural est fm q̄ hoc quod figurat impfectio nē in eo q̄ decimas dat qui perfectionē ab eo cui dat expe/ctat. In numero enī denario est quedā pfectionis ratio fm q̄ limes quidā est. vñ nouenari⁹ impfectionē signat fm q̄ a denario deficit. z ideo qui decimas dat: in hoc q̄ nouē sibi retinet z decē alteri dat ofitet se imperfectū eē: z pfectio nē ab altero expectare. z inde est q̄ etiā decimatio quodā modo actus sacr̄al erat fm q̄ dicta real professio ex fide me diatoris ꝓcedebat: p cui⁹ pfectionē sacrata est humani ge neris impfectio q̄ erat p originale pctū: hoc enī figurando remediū q̄ ab otra originale pctū prestabat p modū sacri/la ergo decimatio q̄ abraam decimas dedit ostendens se li beratore indigere ad illos tñ ptinet ex eius stirpe descēdē tes qui impfectionē original pctī ex eo traxerūt: vt silr sicut ipse liberationē ab alio expectarēt: nō aūt originale pecca tū ab eo traxerūt nisi qui per concubitū ex eo descēderūt. so lū enī bi naturā humanā ab eo sicut a principio actiuo acce perunt: vñ z in eo fm rationē seminalem fuisse dicuntur. et propter hoc etiā simul cū natura nature vitiū otraxerūt ab adam vel abraam. xp̄s vo ab adam vel abraam nō p ocubi/tū descendens materiā humane nature ab eis habuit: q̄ vir/tute spūssancti in humanā naturā formata est. z ideo nō cō traxit originale peccatū: z ideo nō potuit figurari vt impfe ctionē habēs z liberatione indigēs: z propter hoc nō est de cimatus in abraam. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ in verbo Aug. hoc q̄ dicit curabat: nō designat curationē in actu: ꝫ curationis necessitatē. qui enī sic in eo erāt vt curatione in/digerēt in eo decimati sunt. ¶ Ad secundū dicendū q̄ nul/lus dicit circūcidi nisi fm q̄ actu aliq̄d patit. Decimari au tē dicit aliquis etiā fm prefigurationē. vñ nō est simile de decimatione z circūcisione. ¶ Ad tertium dicendū q̄ deci mari nullo hoꝝ modoꝝ accipit. sed ꝓput hic accipit q̄s prefigurari: liberatiōe indigere. hoc aūt prefigurabat abraam dante decimas de oīb⁹ qui pctī ori ginale ab eo cōtracturi erāt: sicut ipse a suis parētib⁹ otraxe rat vt eadē rōne impfectio liberatione indigēs in illis figu raret qua in se eam esse p decimarū collationē confitebat. ¶ Quartū z quintū concedim⁹. ¶ Ad secundā questionē dicendū q̄ xp̄s nullo modo in abraam decimat⁹ fuit: cuius ratio patet ex predictis. ¶ Ad primū ergo dicēdū otra hoc obiectū: q̄ q2 xp̄s nō descēdit ab abraam nisi mediante btā virgine: ideo sicut descendit a beata virgine: ita descēdit ab abraam. vnde cuꝫa btā virgine descēderit nō p concubitū: nec ab abraam p cōcubitū descēdit: quāuis beata virgo ab abraam p cōcubitū descēderit. vñ nō sequit q̄ si btā virgo in abraam decimata fuit q̄ ī eo xp̄s decimat⁹ fuerit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ id quod est in potētia potest prefigura ri mundū vel īmundū. esse aūt mundū vel īmundū nō pue nit nisi rei actu existenti. q2 ergo quod in abraam actu erat totum peccato subiacebat: ideo caro xp̄i in abraam pctō ob noxia fuit. q2 vo ex abraam caro xp̄i nō sic propagāda erat vt ex eo infectionē originalem otraheret: ideo in eo xp̄s dei cimatus eē nō dicit: cū decimatio inq̄ntū figurale quoddā est referri possit etiā ad illud quod virtute erat in abraam. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ decima pars que deo redditur nō di citur proprie decimari: sed magis nouē partes a quib⁹ de cima sepat. z ideo xp̄s p decimā signat⁹ decimari nō dicit: sed alij imperfectionē contrahētes p nouenariū designati. ¶ Alia duo concedimus.

Questio quinta.

Deinde queritur de propagatione carnis xp̄i ex matre eius. Et circa hoc queruntur tria. Primo de mate ria ex qua conceptū est corpus eius. Secūdo de tēpore conceptionis. Tertio de sanctificatione concepti.

Ad primū sic proceditur. videtur q̄ corpus xp̄i non fuerit formatū solum ex purissimis sanguinib⁹ vir ginis sicut dama. dicit. Nor enim que specie conueniūt est materia eiusdem rationis: quia forma naturalis materiā de terminatā requirit. sed alioꝝ hominū materia est ex eo qō ex viro z muliere descindit. cū ergo xp̄s inquātū homo fue rit eiusdem speciei cū alijs hominib⁹; videtur q̄ corp⁹ eius

non solum ex sanguinibus matris virginis formatum sit. ℂ ℙ ad ro.j. dicit Factus est ei ex semine dauid ſm carnem. sed id ex quo fit aliquid est materia eius: ergo materia corporis xpi nō est sanguis: sed semen. ℂ ℙ in collecta dicit q deus verbū suū de virgine carnē sumere voluit. sed de illo corpus xpi formatū est quod de virgine sumpsit: ergo corporis xpi materia nō est sanguis sed caro. ℂ ℙ vt in ij. de generatione dicit que magis ꝺuenīūt facili⁹ inuicem transmutant. sed caro magis ꝺuenit cū carne q̄ sanguis: ergo ꝺueniēti⁹ est dicere corpus xpi ex carne virginis formatū esse q̄ ex eius sanguine. ℂ ℙ generatiua nō operat nisi ex eo quod resiꝺuū est nutritiue virtuti: cū nutritiua generatiue deseruiat. sanguis autē nō est resiꝺuū ab opere nutritiue: ymo est quo nutritiua indiget in via existēs ad nutriēꝺū membra: ergo sanguis nō potest eē materia a virtute generatiua ministrata ad cōceptionē prolis. ℣ sic idem quod prius. ℂ Sed ctra est quod dicit Dama. q ꝺiuina sapientia ex purissimis sanguinib⁹ virginis carnē sibi copulauit. ℂ ℙ corp⁹ xpi nō e formatū nisi ex materia quā virgo ministrauit: talem in natura qualem alie matres ministrāt ad ꝺceptū prolis. sed vt in .xv. de aīalib⁹ dicit: materia ex qua corpus cōceptū formatur quā mater ministrat est sanguis q̄ menstruū dicit: ergo ℣ corpus xpi ex sanguine formatū est. ℂ ℝ° dicendū q circa materiā de qua corp⁹ hois formatū est varie sunt opiniones. Quidam enī ꝺicūt q corp⁹ humanū formatur ex cōmixtione seminū. s. matris ℣ patris simul cū sanguine menstruo: ita q totū hoc sit materia corporis. hoc autē phs in .xv. de aīalib⁹ multipliciter ꝺestruit ostēdens q id quod ex viro ꝺescꝺit nō est materia humani corporis: sed solū principiū actiuū. ℣ p rationē ℣ experimēta sensibilia que magis in reb⁹ naturalib⁹ faciunt fidem: ℣ hoc p inspiciēti verba ei⁹. filr etiā ostendit q semē mulieris nihil facit ad generationē. vñ etiā ℣ q̄dā mulieres concipiūt sine hoc q seminēt. sed sanguis qui mēstruū dicit est in mulieribus loco seminis in viris. ℣ ſm hanc phi opinionē conuenientissime potest saluari partus virginis si ad conceptionē humani corporis nō nisi sanguis mulieris materialiter requiritur. nō enī credendū est q materie corporis xpi quod sine semine viri ꝺceptū est aliq̄ꝺ ꝺefuerit quod materialiter ad formationē humani corporis requirat. Constat etiā oīb⁹ virginitatē matris ꝺfitētib⁹ absq̄ oi humano semine cōceptionē illam peractā esse. ℣ ideo materia ex qua corpus formatur ℣ in xpo ℣ in alijs hoib⁹ est sanguis p virtutē generatiuā matris preparat⁹. Ille enī sanguis in mulierib⁹ est sicut semen in viris. vñ ℣ in eodem tpe hoc in viris ℣ illud in mulierib⁹ incipit. s. apud ortus piloꝝ ℣ aliorꝝ accidentiū q̄ sunt signa pubertatis. sz qz in muliere est calor generatiue deficiens: ꝺiminut⁹ respectu calozis viri: ideo nō potest in mulierib⁹ superfluū alimēti ad tantā ꝺigestionē perduci sicut in viris: propter quod remanet in forma sanguinis: sicut ꝺe multū coeunte vt sanguinē loco seminis emittat: vt in .xv. de aīalib⁹ ꝺicit quasi natura nō sufficiat ad tantū seminis ꝺigerendū quantū incontinētia querit. ℂ Ad primū ergo ꝺicendū q ſm phm in .xv. ℣ .xvj. de aīalib⁹ ꝺicit Illud qꝺ a viro emittit nō efficit materia in generatiōe: sed tiñ actiuū. vñ relinquit q ex solo sanguine mulieris materialiter corpus humanū formet tā in xpo q̄ in alijs hoib⁹. ℂ Ad secundū ꝺicendū q xps ex semine dauid dicit fact⁹ ſm carnē: nō sicut ex imediata materia: sed qz materia ex qua corpus xpi formatū est originaliter ex semine dauid ꝺescēdit. ℂ Ad tertiū ꝺicēdū q assumptio habet duos terminos. s. a quo ℣ in quē. ꝺicit ergo dei vbū ex virgine carnē assumpsisse nō quantū ad terminū a quo: quasi prius eēt in specie carnis q̄ assumeret: sed quantū ad terminū ad quē: qz materia illa simul assumpta est ℣ in carnem formata. ℂ Ad q̄r tū ꝺicendū q quāuis caro cū carne magis ꝺueniat ſm silitudinē spēi: tñ sanguis ex quo formatur corpus magis cōuenit cū carne ℣ reliquis partib⁹ corporis ſm proportionē potentie ad actū q̄ caro cū carne. sanguis enī ille est potētia totū ſm potentiā passiuā: sicut ℣ semen est potētia totū ſm potentiā actiuā. caro aūt non est potentia totū: cū sit actu pars vltimū complementū habens iam p vltimā ꝺigestionē. hec aūt ꝺueniētia precipue requirit ad hoc q aliq̄ꝺ ex aliquo fiat. ꝺom⁹ enī facili⁹ construit ex cemēto ℣ lapidib⁹ specie ꝺifferētib⁹ q̄ ex alia ꝺomo eiusꝺē speciei ex qua ꝺomus cōstrui nō pōt nisi in lapides resoluat. ℂ Ad quintū ꝺicēdū q sanguis qui humani corporis materia ponit non est absolute talis qualis p actū nutritiue generat ex cibo: sed hoc quod ꝺe illo sanguine resiꝺuū est ab vltima ꝺigestione. nutritiua in feminis generatiue ministrat que ipm preparat vt sit ꝺebita materia corporis humani.

AD secundū sic ꝓcedit. videt q conceptio corporis xpi nō fuerit subito: sz successiue cōpleta. Hebre. ij ꝺicit: qz xps ꝺebuit p oia fratrib⁹ similari. sed alij hoies qui fratres ei⁹ ꝺicunt ibidem successiue concipiuntur: ergo ℣ xpi cōceptio ꝺebuit eē successiua. ℂ ℙ temp⁹ generationis cuiuslibet rei est ꝺeterminatū ſm speciem suaz vt ex .ij. de genera. haberi potest. sed xps fuit eiusꝺē spēi cū alijs hoib⁹: ergo sicut alioꝝ hominū generatio ꝺeterminato tpe perficit: ita ℣ xpi. ℂ ℙ vt in .ij. de aīa ꝺicitur cuicūq̄ rei naturali ꝺebet ꝺeterminata magnitudo. sed corpus xpi nō potuit in principio cōceptionis sue habere tantā magnitudinē quanta nature hois ꝺebet: alias tpe illo nō creuisset in vtero virginis quo alij crescunt. vel minoꝝ tpe a virgine portat⁹ eēt q̄ alij hoies portant: quod nō tenet ecclesia. ergo in principio sue cōceptionis nondū erat in specie humana in qua fuit in termino cōceptionis: ergo principiū cōceptionis est aliud a termino ei⁹. oīs aūt mutatio que habet prius ℣ posteri⁹ est successiua: ergo cōceptio xpi fuit successiua. ℂ ℙ corpus xpi ex virginis sanguinib⁹ formatū est. aut ergo in eoꝺē instanti fuit sanguis ℣ caro: ℣ sic eaꝺē materia simul erit sub ꝺuab⁹ formis substantialib⁹ ꝺesperatis quod est impossibile. aut in alio ℣ in alio instanti. sed inter quelibet instantia est temp⁹ mediū: vt in .vj. phisicoꝝ pbat: ergo conceptio xpi tpe mensurat: ℣ non est subito peracta. ℂ ℙ concipi est quoꝺdā fieri sicut conceptū est quoddam factū esse. nihil aūt in permanētib⁹ simul fit ℣ factū est: alias simul aliq̄ꝺ eēt ℣ nō eēt. quod enī fit in permanētib⁹ nō est. quod aūt factum est iam est: ergo in carne xpi nō simul fuit cōcipi ℣ conceptū eē. ℣ sic fuit ibi prioris ℣ posterioris successio. ℂ Sed contra. Conceptionis principiū esse non potuit anteq̄ conceptionis actiuū in virgine esset. sed conceptionis actiuū fuit in ipsa ꝺiuina sapientia que ex sanguinib⁹ virginis carnē sibi copulauit: vt ꝺicit Dama. ergo non potuit prius conceptio incipere q̄ in vterū virginis ꝺiuina sapientia ꝺescēꝺisset. Sed sicut ꝺicit Grego. in moza. spiritu aꝺueniēte mox verbū in vtero mox intra vterū verbū caro factum. ergo conceptio carnis incipere nō potuit anteq̄ caro esset. sed ad speciem carnis terminata est conceptio: ergo non prius incepit conceptio q̄ terminata esset: ℣ ita sine successiōe fuit. ℂ ℙ conceptio xpi facta est virtute ꝺiuina q̄ infinita est. sed virtutis infinite est subito suū effectū producere: ergo cōceptio xpi subitanea fuit. ℂ ℝ° ꝺicendū q cōceptio christi ſm fiꝺem oportet q subito facta ponatur. nō enī humana natura prius assumpta fuit q̄ in sua specie perficeret: cū partes eius non sint assumptibiles nisi ratione totius: vt patet ex ꝺictis in .ij. ꝺi. proprietates autē ℣ accꝺentia humane nature non ꝺicunt ꝺe filio ꝺei ante assumptionē: ergo quicq̄ꝺ humanū ꝺe filio ꝺei ꝺicit completionem humane nature nō precessit. conceptio aūt ꝺe filio ꝺei ꝺicitur: vt patet in simbolo Qui concept⁹ est ꝺe spiritu sancto ℣c. ergo oportet vt conceptio in christo nō precedat tēpore completam naturā carnis eius: ℣ ita relinquitur q ſimul concipiebatur ℣ concepta est propter quod oportet illam conceptionē subitaneam ponere: ita q hec in eoꝺē in-

stanti fuerint. l. cõuersio sanguinis illius materialis in carnẽ ⁊ alias partes corporis xp̃i: ⁊ formatio membrorũ organicorũ: ⁊ animatio corporis organici: ⁊ assumptio corporis animati in vnitatẽ diuine psone. in alijs aũt hec successiue ptingũt: ita q̃ maris cõceptio nõ pficit nisi vsq; ad q̃dragesimũ diem: vt phs in. ix. de aĩalib⁹ dicit. femine aũt vsq; ad nonagesimũ. sed in complctione corporis masculi videtur Aug. superaddere sex dies: q̃ sic distinguunt fm eũ in epla ad Piero. Semen primis sex dieb⁹ q̃si lactis habet filitudinẽ. nouẽ dieb⁹ vertit in sanguinẽ. deinde duodecẽ diebus solidat. xviij. dieb⁹ formatꝫ vsq; ad pfecta membrorũ lineamẽta. ⁊ hinc iam reliquo tpe vsq; ad tps partus magnitudine augetꝫ. vñ vsus. Sex in lacte dies ter sunt in sanguine terni. Bisseni carnẽ ter seni membra figurãt. In xp̃i aũt conceptione materia quã virgo ministrauit statim formã ⁊ figuram humani corporis accepit ⁊ animã: ⁊ in vnitatẽ diuine psone assumpta est. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ q̃ xp̃s p oĩa fratrib⁹ assimilari debuit in his q̃ necessaria erãt ad eor̃ reparationẽ. huiusmodi aũt sunt ea in quibus veritas humane nature consistit. s. partes eẽntiales ei⁹: ⁊ proprietates naturales: ⁊ passiones quib⁹ opus redẽptionis explẽdũ erat. in alijs aũt excellere debuit vt hominũ saluator. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ determinatũ tẽpus generationis alicui spẽi debitũ non ideo sequit veritatẽ spẽi in re generata: sed virtutẽ generantis in specie illa. ⁊ ideo quãuis xp̃s in veritate humane nature conceptus fuit: quia tñ cõceptio illa nõ est facta p actionẽ alicui⁹ virtutis humane: ideo nõ oportet q̃ idẽ temp⁹ debeatꝫ cõceptioni xp̃i quod cõceptionib⁹ alior̃. ¶ Adtertiũ dicẽdũ q̃ quãtitas determinata alicui⁹ speciei nõ est determinata fm aliq̃d indiuisibile: sed habet aliquã latitudinẽ: q⁹ in specie humana inuenit maior ⁊ minor q̃ntitas. ⁊ in eodẽ individuo fm diuersa tempora: ⁊ in diuersis: vt ad sensum patet. Minimũ aũt quantitatis in vno individuo est in primo instanti sue figurationis ⁊ animationis: que q̃ntitas adeo parua est q̃ parũ excedit quantitatẽ formice: vt dicit phs in. ix. de aĩalib⁹ q̃ in q̃dragesima die muliere patiẽte abortum inuentũ est corpus pfectis oĩa mẽbra distincta habere quãuis in quantitate eẽt sicut magna formica. maxima aũt q̃ntitas in aliquo individuo est in vltimo termino augmẽti. ⁊ sicut maximũ differt in diuersis: ita etiã proportionaliter illud minimũ. Potuit ergo eẽ vt corpus xp̃i in primo instanti cõceptionis perfecte figuratũ haberet quantitatẽ sufficientẽ sue spẽi: minorẽ tñ q̃ sibi deberet in principio sue humanitatis si naturaliter cõceptus esset respectu quãtitatis quã habuit in completa etate proportionaliter alijs hominib⁹: ita q̃ vsq; ad quadragesimũ aut quadragesimũ sextũ diẽ crescẽdo puenerit vsq; ad quãtitatẽ illam que in eo debuit esse minima proportionaliter alijs hominib⁹. ⁊ deinceps creuit sicut ⁊ alij homines crescunt: ita q̃ totũ temp⁹ quo in vtero matris fuit augmẽto corporis eius seruiuit: quod in alijs seruit diuersioni: figurationi: animationi: ⁊ augmẽto. ¶ Ad q̃rtũ dicendũ q̃ hoc est vniuersaliter verũ in quolibet motu ptinuo q̃ nõ est accipe vltimũ instans in quo id qõ mouet distet a termino ad quẽ quãuis posset accipi primũ instans in quo est in termino ad quẽ: vt patet ex. viij. phificor̃. Verbi gra si aliq̃d mouet de nigredine in albedinẽ in vltimo instanti tẽporis mensurãtis motũ illũ albedo inest mobili. vltim⁹ enĩ termin⁹ tpis respondet vltimo termino motus. sed in omni eo quod dicto tempore accipit q̃ vltimũ instans mobile ab albedine distat. nõ est autẽ accipere ante vltimũ instans tẽporis. Secundo vltimũ instans cũ inter quelibet duo instantia sit tẽpus mediũ: vt. vj. phificor̃ pbat. vñ nõ est accipere instans in quo id qõ fit albũ sit nõ albũ. Et hĩ est in mutationibus que quãuis nõ sint motus: tñ aliquẽ motũ ꝺsequunt: sicut generatio sequit alterationẽ: ⁊ illuminatio motum localem solis. nõ est enĩ accipere vltimum instans in quo id qõ fit ignis sit nõ ignis: neq; instans in quo aer qui illuminat fit tenebrosus eo q⁹ termin⁹ a quo in istis mutatiõib⁹ inest transmutato in toto tempore mensurãte motũ cui mutatio coniungit sicut termin⁹ nisi in illo vltimo instanti illius tẽporis. dico ergo q̃ cõceptio xp̃i quãuis nõ fit motus q⁹ successionẽ nõ habet: tñ ꝺiũgit cuidã motui locali saltẽ motui locali sanguinis materiat̃ ad locũ generationis: vbi vndiq; cõgregat⁹ est: ⁊ in vltimo termino illi⁹ motus materia illa fuit sub specie corporis xp̃i: ⁊ sic est accipere primũ instans in quo corpus xp̃i fuit. sed in toto tempore precedenti hoc instans erat sanguis: vñ non est accipere vltimũ instans in quo sanguis erat: sed vltimũ tempus. temp⁹ autẽ continuatur instanti sine hoc q̃ cadat aliquod mediũ: sicut nec linea lineam ⁊ punctũ necesse est mediũ cadere. vnde forma sanguinis ⁊ forma corporis xp̃i continue successerũt sibi in illa materia: neq; oportet aliquod mediũ tempus ponere vt cõceptio successiua iudicet̃. ¶ Ad quintũ dicẽdũ q̃ fieri ꝺupliciter põt accipi. Uno modo fm q̃ pertinet ad motũ pcedentem esse rei que fieri dicit̃: ⁊ sic oportet q̃ fieri rei precedat duratione factũ esse vt obiectio probat. Alio modo ꝺicitur fieri ipsa terminatio motus esse inducentis: sicut illuminari signat̃ p modũ fieri: ⁊ hoc ipsum quod dicit̃ terminari ⁊ huiusmodi fieri non precessit tempore factũ esse: nec differt ab eo nisi ratione. hoc enĩ quod est esse illuminatũ fi consideret̃ fm se signat̃ vt factũ esse: vt cũ dicit̃ illuminatũ. si autẽ consideret̃ p̃out est aliquid motus precedẽtis. l. termin⁹: sic signat̃ vt in fieri: vt cũ dicit̃ illuminari. ⁊ ideo non est verũ hoc dicere nisi in primo instanti in quo motus precedens terminat̃: quãuis semp postea verũ sit dicere hoc factum esse. sic autẽ acceptũ fieri nõ oportet q̃ sit non esse: sed q̃ sit nũc primo esse. ⁊ p hunc modũ de xp̃o verũ est dicere simul concipi ⁊ conceptũ esse. vñ nõ oportet q̃ cõceptio fuerit successiua.

Ad tertiũ sic procedit̃. videt̃ q̃ xp̃o sanctificari non conueniat: quia vt dicit̃ Hebre. vij.. talis decebat vt esset pontifex nobis qui non habet necessitatem quemadmodũ sacerdotes pri⁹ p̃o suis delictis hostias offerre: deinde p̃o populo. sed xp̃s sicut venit ozare ⁊ hostias offerre p̃o populo: ita ⁊ sanctificare populũ. ergo nec indiguit vt ipse sanctificaretur. ¶ P̃ in quolibet ordine primũ mouẽs est imobile. sed xp̃s est p̃incipiũ totius humane sanctificationis: ergo ipse sanctificat⁹ nõ est. ¶ P̃ omne quod fit fit ex ꝺtrario. generationes enĩ fm ph̃m ex ꝺtrarijs sunt: sed xp̃s ab omni peccato quod sanctitati cõtrariat̃ immunis fuit: ergo xp̃s sanctificari nõ dicit̃. Si dicatur q̃ caro eius anteq; esset assumpta fuit obnoxia peccato: vt in lra dicit̃. vnde rõne emundationis ei⁹ xp̃s sanctificari dicit̃. ¶ Contra. Hoc nomen xp̃s nomen est ꝓpriatis in duab⁹ naturis subsistẽtis: ergo nihil põt ꝺici de xp̃o qõ vnionẽ illã pcesserit. sz effectio cui in p̃rib⁹ caro ei⁹ obnoxia fuerat solũ antevnionẽ fuit: ergo rõne illa nõ põt ꝺici xp̃s sc̃ificat⁹. ¶ Sed ꝺtra est qõ dicit̃ Jo. x. Quẽ p̃ sc̃ificauit ⁊ misit in mundũ. sz spũat̃ sanctio cãergo xp̃s sc̃ificat⁹ ẽ. ¶ P̃ xp̃s ꝺicit̃ sanct⁹. sz dicẽdũ q̃ sc̃ificat⁹ est sc̃itatis: ergo ⁊ sc̃ificat⁹ ꝺici põt. ¶ R.⁹ dicẽdũ q̃ sc̃ificari est sanctũ fieri. põt aũt aliq̃s sanct⁹ fieri ꝺupl̃r. vel ex nõ sc̃õ. Ex sc̃õ iterũ ꝺupliciter. vel ex min⁹ sc̃õ magis sanctũ: vt dicit̃ Jo. xvij. Pr̃ sc̃ifica eos in vnitate. Apli tũc sc̃ificerãt̃. vel fm cõtinuationẽ sc̃itatis eadẽ q̃ntitate seruata: ⁊ hõ xp̃s põt eẽ sc̃ificat⁹: sicut ipse ibidẽ ꝺicit: Ego p eis sc̃ifico meipm. eo q⁹ cõtinuatio rõne successionis quẽdã modũ sc̃ificatiõis hz. sz h̃ mod⁹ loquẽdi nõ videt̃ ꝺsuet⁹: vñ sic de sc̃ificatiõe nõ loqmur. Ex nõ sc̃õ etiã ꝺicit̃ aliq̃s sanct⁹ fieri ꝺupl̃r. vl̃ ex nõ sc̃õ ꝺtrarie aut p̃uatiue: sicut p gr̃az pctõr sc̃ificari ꝺicit̃: ⁊ h̃ mõ xp̃s nõ põt ꝺici eẽ sc̃ificat⁹: q⁹ nõ põt accipi cũ ꝺsistentia subiecti defect⁹ sc̃itatis in eo fuisse. fit enĩ guẽdũ est: q⁹ vl̃ ꝺicit̃ ex nõ sc̃õ sanct⁹ fact⁹ rõne create sc̃itatis q̃ hois est: ⁊ sic ꝺicit̃ xp̃s sanct⁹ fact⁹ sicut ⁊ hõ fact⁹. aut rõne sc̃itatis increate: ⁊ sic ꝺicit̃ fact⁹ sanct⁹ p modũ quo hõ

dicitur factus deus. que vel est falsa: vel minus proprietatis habens q̄ prima. s. deus factus est homo: vt infra di. vij patebit. ⁊ ita concedi potest in aliquo sensu xp̄m sanctificatum esse. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ sicut xp̄s non indiguit vt pro se oraret vel hostias offerret: ideo nec indiguit vt hoc modo sanctificaret quo alios sanctificari venerat. s. per purgationē peccatoꝝ. per hoc tñ nō remouet quin ipse a tota trinitate sanctus sit factus homo cū prius nec homo nec sanctus homo fuerit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ primū mouens in aliquo ordine mobiliū non oportet esse īmobile simpliciter: sed īmobile fm idem genus motus: sicut celū quod est principiū alterans. mouet quidē: sed nō alterat: nō enī est primū mouens simpliciter. silr etiā xp̄s fm q̄ hō non est primū sanctificās simpliciter: sed deus trinitas. est aūt primū sanctificans inquantū homo p modū satisfactionis pro peccato: ⁊ sic sanctificat⁹ nō est: aliquo tñ modo sanctificat⁹ est. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ nō oportet omne quod fit ex cōtrario fieri. sed solū quod fit p viam generationis ⁊ alterationis: oportet tñ omne quod fit ex incontingēti fieri: vt in primo phisicoꝝ dicit. quod nō ontingit simul in eē. sic aūt ontingēs nō est solū ontrariū vl priuatio: que requirūt subiectū: sed etiā negatio ofistentiā subiecti nō requirit. et sic nō sancto xp̄s fact⁹ est sanct⁹: vt dictū est. ¶ Quartū cōcedimus: qr ratio illa non valet: Obnoxia fuit pctō in materia. ¶ Sz cōtra. Quod nō est nō potest eē pctō obnoxiū. sed caro xp̄i nō fuit nisi in ipso: ergo falsum est quod hic dicitur. ¶ Dicendū q̄ quāuis caro xp̄i actu non fuerit nisi in ipso: tñ materialiter fuit in beata virgine ⁊ in alijs: sed differenter: quia in beata virgine preexistebat materia illa essentialiter: sed in alijs prioribus originaliter tñ: vt dictū est. ⁊ fm illum modū quo in vnoquoq̄ fuit sic peccato obnoxia erat. Ita ⁊ leviticus ordo. Videt q̄ ratio Apostoli non valeat. potest enī cōtingere q̄ pater pape alicui simplici sacerdoti decimas soluerit: nec propter hoc papa sacerdote illo minor esset. ⁊ sic non videt sequi si abraam melchisedech decimas soluerit q̄ ꝓpter hoc leuitic⁹ ordo melchisedech minor fuerit. ¶ Sed dicendū fm quosdā q̄ Apostol⁹ procedit ex suppositione hui⁹ q̄ abraam tota posteritate sua maior fuerit. vñ si melchisedech maior fuerit q̄ abraam: p consequens maior fuit q̄ leui vel aaron. sed qr hec suppositio vel dubia est vel falsa saltē propter beatā virginē. Ideo melius dicendū q̄ Apl's nō intēdit ꝓbare q̄ melchisedech personaliter maior fuerit q̄ aaron: sed q̄ sacerdotiū xp̄i figuratū per sacerdotiū melchisedech maius est q̄ sacerdotium aaron. vñ virtus rationis Apli fundatur sup figurā. figura enī abraam decimas melchisedech dans q̄ ipse cum tota sua posteritate minor eēt sacerdotio xp̄i p melchisedech figurati. Scōm rationem seminalem erat. Semen vt dicit phs. v. phisicoꝝ est in genere causē efficiētis. vñ illi dicunt in abraam fm rationē seminalem fuisse qui cōcepti sunt p virtutē actiuā ex abraam originaliter descēdentē: quod de xp̄o dici nō pōt: vt ex dictis pz. Nō enī videt concupiscētia Istud pōt intelligi dupliciter. vel ita q̄ ocupiscētia ⁊ gra sint noiatiui casus. sic enī ocupiscētia dicit mater eoꝝ q̄ p cōcupiscētiā nascunt. ⁊ gra mr xp̄i qr p gra nat⁹ est. vel pōt itelligi q̄ sint ablatiui casus vt intelligat q̄ mat xp̄i nō genuit eū p concupiscentiam: sed p gratiam. ⁊ sic locutio propria manifestat. Quia dicūt phisici tot: Doc potest aliter exponi q̄ magister infra exponit vt intelligatur completio corporis humani non solum quantū ad figurā: sed etiam quantū ad debitam quantitatem vt per hos quadraginta sex dies totum tempus vsq̄ ad partū intelligatur. quadraginta enim ⁊ sex fi per senarium qui numerus est perfectus multiplicentur resultāt. ccl xxvj. dies: ⁊ tot dies computant ab octauo kalendas aprilis quādo christus conceptus est vsq̄ ad octauas kalendas ianuarij quando christ⁹ natus est. ⁊ hoc accipitur ab Augustino.

DISTINCTIO .IIII.

¶ Quare in scriptura sacra sepi⁹ tribuat incarnatio que est opus trinitatis spiritui sancto: ⁊ de ipso etiam conceptus ⁊ natus xp̄s dicatur.

Quoniam vo incarnatio verbi sicut in superioribus tractatū est operatio vē sit p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssancti: inuestigatiōe nobis dignū videt: q̄re in scriptura spūi scō hoc opus sepi⁹ attribuat: ⁊ de ipso xp̄s p̄cept⁹ memoret ⁊ natus. Nō enī ideo operatio incarnationis spūi scō sepi⁹ attribuit q̄ ipse solus eam sine p̄re ac filio fecerit: sed qr spūssanct⁹ est charitas ⁊ donū p̄ris ⁊ filij: ⁊ ineffabili dei charitate verbū dei caro factum est: ⁊ inestimabili dei dono filius dei vniuit sibi formā serui. Nō igit frequēs denoiatio spūssancti ab illo opere patrē vel filiū secludit: sed pot⁹ vno nominato tres intelligunt: sicut sepe fit in alijs operibus. vñ Aug. sup hoc mouēs questionē in hūc modū eandē determinat in Enche. ita inquiēs.

¶ Propositio questionis.

Quoniam illam creaturā quā virgo concepit et peperit: quāuis ad solaz personā filij ptinēte tota trinitas fecerit: neq̄ enī separabilia sunt opera trinitatis: cur in ea faciēda spiritussanctus solus nominat⁹ est. an etiam qñ vnus triū in aliquo opere nominat vniuersa opari trinitas intelligit. Ita vere est: ⁊ exemplis doceri potest. Audistis propositam questionem eiusdēq̄ solutionez vel expositionem.

¶ Quo sensu christus dicatur conceptus ⁊ natus de spiritu sancto.

Sed in hoc diutius immorandū. Illud enī mouet: quomodo christus est dict⁹ natus de spiritu sancto: cum filius nullo modo sit spiritussancti: Nunquid dicturi sumus patrez hominis christi esse spiritum sanctum vt deus pater verbum genuerit: spiritussanctus hominē: ex q̄ vtraq̄ substantia xp̄s vnus esset: ⁊ dei patris filius fm verbū: ⁊ spūssancti filius fm hominē: eo q̄ eū spiritussanctus tanq̄ pater eius de matre virgine genuisset. Quis hoc dicere audebit cū hoc ita sit absurdum vt nulle fidelium aures id valeant sustinere. Proinde cum confiteamur xp̄m natum de spiritu sancto ex maria virgine: quomodo nō sit filius spiritussancti: ⁊ sit filius virginis: cum ⁊ de illo ⁊ de illa sit natus: explicare difficile est. Proculdubio nō sic de illo vt de patre: sic aūt de illa vt de matre natus est. non est aūt concedendū quicquid de aliq̄ re nascitur continuo eiusdem rei filium nuncupādum. vt enī omittam aliter de homine nasci filiuz: aliter capillum: aliter pediculum vel lubricū: quorum nihil est vilius. vt ergo hoc omittam: quoniā tante rei deformiter comparant certe qui nascuntur ex aqua ⁊ spiritu sancto: non aque filios eos recte dixerit quispiam: sed dicuntur filij dei patris ⁊

matris ecclesie. Sic ergo de spū scō natus est xps: nec tñ filius est spūssancti. Sicut ecōuerso nō oēs qui dicunt alicui⁹ filij consequēs est ut de illo etiā nati esse dicant: ut illi qui adoptant. Dicunt etiaz filij gehēne: non ex illa nati: sed etiā in illam prepa rati. Cū itaqz de aliquo nascit aliquid: z non ita ut sit filius: nec rursus ois qui dicit fili⁹ de illo sit na tus cui⁹ dicit filius: profecto modus iste quo nat⁹ est xps de maria virgine sicut fili⁹: z de spū sancto non sicut filius: insinuat nobis gratiaz dei qua hō nullis precedentib⁹ meritis in ipso exordio natu re sue quo esse cepit verbo dei copularet in tantaz persone vnitatē: z idem eēt filius dei qui fili⁹ hois: z filius hois qui filius dei. z sicut in nature huma ne susceptōe fieret quodāmodo ipsa gratia illi hoi naturaliter qua nullū possit admittere peccatū. q gratia ideo per spiritū sanctū est significata qz ipse proprie sic est deus ut sit z dei donū. Per hoc ergo q⁹ de spū sancto esse natiuitas xpi dicit: quid aliud qz ipsa gratia demōstrat qua hō mirabili z ineffa bili modo verbo dei est adiunct⁹ atqz concreat⁹: z diuina gratia corporaliter repletus.

¶ Alia ratio quare dicat natus de spiritu sancto.

Potest etiaz dici xps fm hominē ideo nat⁹ de spū sancto quia euz fecit. Inquantū eni hō est et ipse factus est ut ait Aplʒ. Conce ptus ergo z natus de spiritu sancto dicit: nō q⁹ spi rituss anct⁹ fuerit virgini pro semine. nō eni de sub stantia spūssancti semen partus accepit: sed qz per gratiā dei z opationē spūssancti de carne virginis est assumptū quod verbo ē vnitū. z in euāgelio fm hanc intelligentiaz legit de maria q⁹ inuenta est in vtero habens de spiritu sancto. Cuius dicti ratio nem Ambrosius insinuans in. ij. li. de spiritu san cto ait Quod ex aliquo est aut ex substantia: aut ex potestate eius est. Ex substantia sicut fili⁹ qui a pa tre: z spirituss anct⁹ qui a patre filioqz procedit. ex potestate autem sicut ex deo omnia. Quomodo er go in vtero habuit maria ex spū sancto sic quasi ex substantia. ergo spirituss anct⁹ in carnem z ossa cō uersus est: Non vtiqz. Si vo quasi ex operatione z potestate eius virgo concepit: quis neget spiritū sanctum dominicē incarnationis auctorem.

¶ Quare apostolus dicat xpm factū cū nos fatea mur eum natum.

Sed queri potest cū nos saluatorē natū pro fiteamur: cur Apostol⁹ factū eū dicat ex se mine dauid: z alio loco factum ex muliere cum aliud sit fieri: aliud nasci. Aliquid ergo signi ficauit hoc dicto. quia eni nō humano semine con cepta est caro dñi in vtero virginis z corp⁹ effecta: sed effectu z virtute spirituss ancti: ideo apl's dicit factum: non natum. Aliud est eni semine admixto z sanguinis coagulo generare. aliud est nō permi xtione: sed virtute procreare. possunt homines ge nerare filios: sed non facere. ecce quare dixit apo stolus factū z nō natū: ne eius. s. natiuitas que fuit sine viri semine nostre similis putaretur: que con ficitur ex seminū cōmixtione. Ideo autem cum fa ctum diceret apostolus addidit ex semine dauid: qz etsi nō interc̄ssit semen hois in concep̄tione vir ginis: tamē quia ex ea carne christus formatus est, que constat ex semine: recte dicitur quia factus est.

¶ Postqz determinauit de incarnatiōe ex parte assumpti ostendens quid assumptum est: z cuius conditionis fuerit anteqz assumeretur. In ista parte determinat de effectu ipsius assumpti. Et diuidit in duas partes. In prima osten dit quare efficientia nature assumpte spiritui sancto appro priatur. In secunda mouet quandam dubitationem ex dic tis consequentē ibi Sed non est in hoc diutius. Circa pri mū tria facit. Primo mouet questionem. Secundo deter minat eam ibi Non enim operatio incarnationis. Tertio confirmat per auctoritatem ibi Cum illam creaturam cē. Sed non est in hoc diutius. Dic determinat quandam du bitationem ex predictis ortam. Si enim christus inquan tum homo de spiritu sancto natus est: videt q⁹ spirituss anc ti filius sit inquantū homo. Circa hoc ergo duo facit. Pri mo mouet dubitationem. Secundo determinat eam: ibi Proinde cum fateamur. Circa qō duo facit. Primo osten dit q⁹ christus non dicitur natus de spiritu sancto sicut de patre. Secundo exponit qua ratione de spiritu sancto na tus dicatur: ibi Profecto modus iste. Et circa hoc duo fa cit. Primo ostendit q⁹ hoc dicitur ad signandum rationez illius natiuitatis: quia per gratiā est vt ly de denotet quasi rationem operis. Secundo ostendit aliam rationem qua hoc dici possit. s. quia spirituss anctus fecit christum inquā tum est homo vt ly de denotet habitudinem cause efficien tis ibi Potest etiam dici christus. Circa quod iterum duo facit. Primo prosequitur rationem secundo assignatā. Se cundo mouet quandam questionez circa verbum Apostо li inductuz ibi Sed queri potest cur nos. ¶ Dic est triplex questio. Prima de conceptione christi in comparatiōe ad efficientiam spirituss anct⁹. Secūda de ipsa in comparatio ne ad matrem concipientem. Tertia de ipsa per compara tionem ad gratiam per quam conceptio facta dicitur.

¶ Questio Prima.

Circa primum queruntur duo. Primo vtrum effi cientia conceptionis christi spiritui sancto appro priari debeat. Secundo vtrum ratione huius effi cientie christi fm q⁹ homo spirituss anct⁹ possit dici pater. Ad primuz sic proceditur. videtur q⁹ nulli persone efficientia illa appropriari debeat. operatio enim dei est sua essentia: sed essentia est cōmunis tribus personis: z nulli eorū appropriabilis: ergo nec operatio di uina qua cōceptio hominis xpi perfecta est: alicui persone debet appropriari. ¶ Damas. dicit primo ca. tertij libri q⁹ in incarnatione manifestabantur simul bonitas: potētia: iu stitia: z sapientia dei. sed sicut bonitas appropriat spiritui sancto: ita potentia patri: z sapiētia filio. ergo efficiētia car nis assumpte non magis vni persone q̄ alteri appropriari debet. ¶ Sed contra. Omnis operatio diuina procedit ab eo fm rationem alicuius attributi: sicut z operatio creatu re procedit ab ea fm suam formam. sed quodlibet diuinoꝝ rū attributoꝝ est alicui psone appropriabile: ergo z quodli bet diuinū opus alicui psone appropriari debet sicut cause efficiēti: z ita opus incarnationis. ¶ Ulteri⁹ videt q⁹ de beat appropriari patri: ipsi eni attribuit potentia. potentia aūt actiua q̄ in solo deo est est principiū efficiēdi: ergo ois efficiētia patri pcipue appropriari debet. ¶ Pʒ sicut supra magister dicit: filij missio est ei⁹ incarnatio. sed actiua mis sio filij propie attribuit patri: ergo z efficiētia incarnatio nis dz pri attribui. ¶ Ex contra fm Origē. sicut generatio fi lij eterna est a pre sine matre: ita generatio ei⁹ tpal' est a ma tre sine patre. hoc aūt nō otingeret si efficiētia incarnatiōis patri attribuat: ergo non est sibi conueniēter attribuenda.

¶ Ulterius videt q̄ sit attribuēda filio: sic enī ex verbis Damasce. iij. dis. habitū est dīna sapiētia sicut dīnū semen ex purissimis sanguinib⁹ v̄ginis sibi carnē copulauit: sz semen: vt dicit p̄bus. ij. phicoz est p̄incipiū actiuū: ergo efficiētia incarnatiōis filio appropriari debet. ¶ P̄ Bern. in fermēto fidei glorioſe v̄ginis tria sata cōmiſcuit. s. nouū antiquū ✠ eternū: nouū in creatione aīe de nihilo: antiquū in assumptiōe corpis de nā ade: eternū in vnione deitatis: sed sapiētia attribuit filio: ergo efficiētia incarnatiōis filio attribuēda est. ¶ Sz cōtra. inconueniēs videt q̄ aliqua res seipsam faciat: vel seipsaz generet: vt dicit Aug⁹. sed appropriationes fm rōnē cōueniētie fiūt: cū ergo ipse filius fact⁹ sit hō: nō debet sibi efficiētia incarnationis appropriari: sz alteri persone. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ non debeat etiā appropriari spiritui sancto vt dicat de spūsancto concept⁹: spiritus enī sanct⁹ charitas est ✠ donū dei: vt in p̄mo li. habitū est: sz nō cōueniēter dicit xp̄s cōcept⁹ de charitate vel dono ergo nec de spūsancto cōcept⁹ dici debet. ¶ P̄ vt ex verbis Aug. habitū ē. xxxvj. dis. p̄mi li. hec p̄positio de denotat cōsubstātialitatē. vnde nō dicimus aliq̄d de aliquo fieri nisi de ei⁹ substātia sit: dicim⁹ enī esse filiū de patre nō aūt celuz ✠ terrā de deo: sz xp̄s fm hoīem nō est cōsubstātialis spiritui sancto: ergo nō debet dici de spūsancto nat⁹. ¶ Sz contra est q̄ dicit Matb. i. q̄ enī in ea natū est de spūsancto est. ¶ R° ad primā questionē dicēdū q̄ sicut dicit Dio. ij. ca. de di. no. Omne nomē dei operationē in creaturā designans: cōuenit toti trinitati: ✠ ideo in q̄libet operatiōe diuina appropriata triū p̄sonarū ostēdit. s. sapiētia potentia ✠ bonitas que etiā in operatiōe incarnatiōis ostēsa sunt vt Damas. dicit: bonitas q̄dē inquātum p̄ p̄ij blasmatis non desperit salutē: potētia vero inquātū maxime distātia contulit: sapiētia vero inquātū cōuenientē modū inuenit eius q̄ impossibile videbat: iusticia etiā in eo per modū satisfactionis salutē hūani generis repauit: vnaquaq̄ tñ operatio dīna huic p̄sone magis q̄ illi est appropriabilis fm q̄ in ea magis manifestat attributū q̄ illi p̄sone appropriat. Bonitas aūt dīna fm hoc in operatiōe dei manifestatur q̄ sine sui indigentia ea que sunt sua creature cōmunicat ✠ quanto ea que cōmunicant minus sunt creature debita et quasi magis deo propria: tanto magis bonitas dei ostenditur: sicut sunt ea que gratis nature supaddit: ✠ p̄pter hoc gratie spūsancto attribuit cui bonitas appropriat: cuz ergo hoc p̄cipue supra cōditionē hūane nature sit vt in vnitatē dīne p̄sone assumat hoc op⁹ p̄cipue spūsancto appropriatū est. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ attributa appropriata p̄sonis p̄supponūt rōnē essentie: sz operatiōes dīne p̄supponūt attributa fm intellectū: ✠ ideo p̄pter appropriationem attributoz: essentia nō appropriat alicui p̄sone: sed operatio q̄ iudicium posteriozis depēdet a priori ✠ non ecōuerso. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ q̄uis illa quattuor in incarnatiōe ostēdāt: tñ p̄cipue manifestat ibi bonitas diuina: vt ex dictis patz. ¶ Tertiū cōcedim⁹. ¶ Ad secūdā questionē dicendū videt q̄ pateri appropriāde sunt ille operatiōes dīne in quib⁹ p̄cipue manifestat potētia: p̄pter q̄ op⁹ creationis appropriat patri attēdit enī potētia patris operātis in p̄ductiōe effect⁹: bonitas aūt in liberali collatiōe in opere ergo creatiōis res in esse p̄ducte sunt: nō aūt tūc aliq̄d eis collatū ē supra id q̄ nature rō exigit: sic ē in ope recreationis in quo res nō dīno ex nō esse p̄ducūt: sz aliq̄d supra earū cōditionē eis cōfert: ✠ ideo ea q̄ ad recreationē ptinent spūsancto appropriant ✠ nō patri. ¶ Ad p̄mū g̃ circa hoc obiectū dicēdū ē q̄ q̄uis potētia p̄incipiū actiuū p se noīet tñ in agētib⁹ p volūtatē: volūtas ē imperās q̄ potētia exequit: volūtatis aūt obiectū ē bonū: ✠ ideo p̄incipale in operatiōe agētis p volūtatē est bonitas ✠ q̄si cōtrariū exequēs est potētia: ✠ p̄cipue q̄n tota rō effect⁹ ē bonitas agentis: et ideo huiusmodi opera spūsancto appropriant. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ in incarnatiōe duo sunt. s. p̄sona assumēs ✠ nā assumpta: missio igit̄ noīat incarnationē ex pte persone assumētis p̄cipue: ✠ q: ad p̄sonā filij assumētē sol⁹ pater auctoritatē habet: ideo missio actiua patri attribuit: cōceptio aūt vel natiuitas talis noīat incarnationē ex pte nature assumpte cui gratuito collatuz ē vt in vnitatē talis p̄sone assumeret: ✠ ideo efficiētia cōceptionis nō patri: sz spūsancto appropriat. ¶ Ad tertiā q̄stionē dicēdū q̄ sic dic̄ phs p̄mo Metha. Sapiētis ē ordinare. vñ ille opatiōes dīne q̄ ad ordinationē dei ptinēt sic̄ gubernatio ✠ huiusmodi: filio attribuūt cui sapiētia appropriat. In ope aūt incarnationis attēdit q̄dā gratuita collatio q̄ hūane nature datū ē in vnitate dīne p̄sone assumi ✠ oī gratia repleri sicut p̄muz ✠ executio illi⁹ doni sic̄ scōm que ad ordinationē dei pertinet: ✠ ideo spūsancto conuenit eē factiuū incarnatiōis: sz exequi ministeriū incarnatiōis conuenit filio. ¶ Ad p̄mū ergo circa hoc obiectū dicēdū q̄ in nāli cōceptiōe hois semē habet rōnē actiui: ✠ iterū rōnē termini inquātū vir⁹ que ē in semine attrahit sibi id vñ nutriat ✠ in quātitatē perfectaz p̄ficiat: q̄tū ergo ad p̄mū opatio seminis appropriat spiritui sancto: sz q̄tū ad scōm appropriat filio: q: conceptio ad ypostasim filij terminata ē. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ cōmixtio illa: illoz triū ordinationē signat vnionis ipsoz: nō enī ibi p̄pria cōmixtio ē: hec aūt ordinatio p̄supponit dīnā acceptationē qua hoc donū creature dare voluit vt per vnionē p̄sone eterne coordinaret: ✠ ideo q̄uis cōmixtio sapientie possit attribui: tñ ipsa incarnatio p̄incipaliter spūsancto appropriāda est. ¶ Tertiū cōcedim⁹. ¶ Ad quartā q̄stionē dicendū q̄ rōne iā dicta efficiētia incarnatiōis spūsancto appropriat: ✠ ideo p̄t dici xp̄s cōcept⁹ de spūsancto. s. siue hec p̄positio de dicat cause efficientis habitudinē siue etiā designet rōnē faciēdi: ipsa. n. rō faciēdi incarnationē ē bonitas spūsancto appropriata. ¶ Ad p̄mū ergo obiectū dicēdū q̄ q̄uis spūssanct⁹ sit charitas ✠ donum tñ noīe charitatis ✠ doni nō signat vt p̄sona subsistēs cui⁹ est agere: ✠ ideo nō p̄t dici xp̄s cōcept⁹ de charitate vel dono si ly de dicat habitudinē cause efficiētis q̄uis forte posset concedi fm q̄ ly de signat rationē faciendi. ¶ Ad secundū dicendū q̄ de largo mō accipit p ex. ¶ Tertiū cōcedim⁹.

¶ P̄ secūdum sic p̄cedit. videt q̄ xp̄s fm q̄ homo possit dici filius spūssancti: humanā enī naturā quā assumpsit xp̄us tota per indifferentiā trinitas operata est: sed homo xp̄us iesus cōuenienter possit dici filius dei patris: ergo etiā potest dici filius spiritussancti vel totius trinitatis. ¶ P̄ fm philosophū in. xv. de animalibus in generatione humana: materiam ministrat mater: actio vero ex semine patris est: sed omnē actionem quā facit semen hominis patris in generatione humana: facit in conceptione christi spiritussanct⁹ ✠ multo efficacius: si ergo rōne illarū actionū dicit vn⁹ homo pater alterius: videt q̄ spūssanctus dicit pater xp̄i fm humanā naturam. ¶ P̄ ex hoc homo dicit pater hois: quia genuit eū ex matre similem in sua natura: sed potest dici vt videtur q̄ spūssanctus genuit christū ex maria virgine sicut etiā dicit in glo. Mathei. iij. q̄ de⁹ ex sara genuerit filiū: cū ergo xp̄s ✠ spūssanctus sint eiusdē nature: videt q̄ spūssanct⁹ possit dici pater xp̄i. ¶ Sz cōtra ē auctoritas Augu. in lra. ¶ P̄ sicut supra p̄ma dis. dixit magister. ideo filius ✠ nō p̄r aut spūssanct⁹ assumpsit carnē: ne nomē filij trāsiret ad aliā p̄sonā: sz nō est min⁹ inconueniēs q̄ nomē p̄ris trāseat ad aliā p̄sonā q̄uis nomē filij: q̄ nomē p̄ris nō debet trāsire ad p̄sonaz spūssancti vt dicat pater xp̄i. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ possit xp̄us dici filius trinitatis: xp̄s enī fm q̄ hō creatura ē: sz nos dicimur filij trinitatis p creationē. Deut. xxxij. nūqd nō ipse ē pater tuus ✠ c̄. ergo ✠ xp̄us p̄t dici filius trinitatis fm q̄ homo. ¶ P̄ Heb. ij. vt sit ipse primogenit⁹ in multis fratrib⁹. glo. fm humanā naturā fm quā fratres habet: fm aūt diuinā nō habet: sz fratres dicūt q̄ ex eodē patre nascūt: cum ergo

pater eoꝛ q̄ dicūt fratres xp̄i sit tota trinitas: videt q; etiaz xp̄i hoīs fm humanā naturā. ¶ Ad cuiuslibet grām habētis dicit pater tota trinitas. Joh.j. dedit eis ptātē fi. dei fi. ſz xp̄s plenissime habuit gratiā: ergo pōt dici filiꝰ totiꝰ trinitatis inquātū est hō. ¶ Sz cōtra. sicut infra ꝓbat dis. x. xp̄s nō est filiꝰ nisi naturalis: ſz nālis filiꝰ nō est trinitatis: ſz patris tantū: ergo xp̄us nō pōt dici filius trinitatis. ¶ Ad fm Damasce. filiatio nō determinat naturā ſz personā. Sz in xp̄o q̄ꝫ sint due nature nō est ibi nisi vna persona eterna: cū igit fm personā eternā nō possit dici filiꝰ trinitatis: nullo mō pōt dici filiꝰ trinitatis. ¶ Rº dicendū ad primā questionē q; fm Augu. in lra. xp̄s nō est filiꝰ: neq; spūssancti neq; trinitatis: ſz tātū dei patris: ſz hoc diuersa rōne a diuersis negat. q̄dā negāt hoc nō tā q̄ꝫ simpliciter falsuz: ſz tā q̄ꝫ incōueniēter dictū: vtpote pstans occasionē errādi: ꝛ circa eternā generationē filij in qua seqret q̄dā confusio relationū: si filiꝰ diceret suiipsiꝰ filius ꝛ spūssancti. Et circa generationē eiꝰ tēpoꝛalē ne videat spūssanctꝰ de sua substantia xp̄m genuisse fm hoīez si pater eiꝰ diceret. Et sicut non pōt dici filiꝰ trinitatis simpliciter: ita nec per creationem vt euitet erroꝛ arrij q̄ dicit xp̄m puram creaturā. Neq; per gratiā vt euitet erroꝛ Nestoꝛij. q̄ dixit duas personas in xp̄o: ꝛ vnionē dīnitatis ad hoīez xp̄m esse tm̄ per gratiā: non in persona. Cōcedūt tm̄ aliqui q; pōt dici Iste hō filiꝰ trinitatis per creationē: si ly iste hō dicit suppositū siue individuū hoīs: nō personā filij dei: nullo tm̄ modo filiꝰ dei pōt dici filius trinitatis ꝓpter repugnantiā relationū. Cōcedūt etiaz q; quātū ad gratiā habitualē per quā tota trinitas habitat in aīa xp̄i: pōt dici iste hō filiꝰ dei etiam fm q; homo nō tm̄ trinitatis: qz fm hoc nō habet iste cōparationē ad relationē quibꝰ distinguit trinitas: ſz quātū ad grām vnionis dicit tm̄ filiꝰ patris nālis. ¶ Sz hec opinio nō est cōueniens dictis Aug. q̄ simpliciter negat dici xp̄m eē filiū trinitatis aut spūssancti. Nō enī hoc pōt esse ad vitādū cōfusionē relationū: cū enī oppositē vt q; est minoꝛ ꝛ eq̄lis patri: ꝛ etiaz maioꝛ ꝛ minoꝛ seipso cōfusio sit ex inoꝛdinata permixtiōe aliquoꝛ nulla seqret cōfusio: si fm diuersas naturas: oppositas relatiōes filio attribuerem⁹ vl spūssancto rōne diuersoꝛū: cū etiā de filio rōne diuersarū nārū sine aliq̄ inconueniētia cōtraria ꝓdicent: vt q; est passibilis ꝛ impassibilis. Et etiā relatiōes. Neq; etiā negāt hoc ad euitādū erroꝛē q̄ posset sequi: non enī magis patrocinat erroꝛ Arrij si dicat q; est filiꝰ trinitatis per creationē q̄ꝫ q; dicat fm q; hō creatura q̄ꝫ tm̄ cōcedit. Et est sicē de alijs erroꝛib⁹. ¶ hoc q; cōcedit iste hō filiꝰ trinitatis per creationē fm q; dicit suppositū vel individuū hoīs nō pſonā filij dei nō cōuenit secūde opinioni q̄ infra ponit dis. vj. fm q; ille hō nō potest supponere nisi suppositū eternū. Sil'iter etiā q; xp̄us p gratiā habitualē nō cōpet ad relatiōes distinguentes pſonas nō videt esse rō q; nō possit dici filiꝰ trinitatis: qz nos dicimur p gratiā filii trinitatis: ꝛ tm̄ grā que in nobis est: est effectꝰ essentie dīne nō habēs respectū ad distinctionē pſonarū. Et ideo dicēdū aliter cū alijs. ſ. q; Aug⁹. hoc negat tā q̄ꝫ simpliciter falsuz ꝛ impossibile. Filiatio enī est relatio consequēs gnātionē. generatio aūt ē via ad esse: esse aūt est q̄d suppositi a forma siue a nā. vñ cuz filiatio fm Damascē. sit determinatiua suppositi vl ypostasis: nō pōt aliq̄s dici filiꝰ alicuiꝰ nisi a quo accipit eē: esse aūt xp̄i ē vnū ad minꝰ q̄ꝫ tuz ad secūdā opinionē: vt infra dicet: hoc aūt eē nō habet xp̄s ab aliq̄ pſona dīna nisi a patre: vñ nō pōt dici filiꝰ nisi pr̄is. Sil'iter etiā nō pōt dici q; sit filiꝰ trinitatis per creationē vt grām: qz q̄n in aliquo inuenit pfecta rō alicuiꝰ noīs: nullo mō recipit illud nomē de eo cū determinatiōe diminuēte vt pz ex vbis Augu. in lra sicut plāta dr̄ viuēs impfectū ꝓpter aīam vegetabilē: qz nō hz esse cū aīa sensibili: aīal autē q̄ꝫ habeat eādē aīam nō dicit viuēs impfectū: qz hz eā cū aīa sensibili: xp̄s aūt habet verā rōnē filiationis ad deuz vñ nō est dicēdus filiꝰ per creationē neq; per grām: qz per hoc significat filiatio impfecta ad deū q̄ est fm q̄d ꝛ nō simpliciter: ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q; nō est dicendū xp̄m fm hoīez esse filiū patris per creationē neq; rōne formationis coꝛpis xp̄i nisi quaten⁹ illa formatio terminat ad vnionez pſonalē per quā iste hō est nālis filiꝰ dei patris. ¶ Ad secūdū dicēdū q; spūssanctꝰ facit illas actiōes nō mediāte sermine ex se decisō q̄ ad patrē ptinet: ſz q̄ſi artifex: operādo in materiā exteriorē. ¶ Ad tertiū dicēdū q; spūssanctꝰ non genuit xp̄m de btā virgine: qz fm Damasc. generare ē ex sua substātia aliū ꝓducere: ꝛ glo. illa sic exponēda ē: genuit id est fecit vt nasceret. Nec iterū spūssanctꝰ est similis xp̄o in nā illa quā in vtero vg̃inis formauit: vñ nō pōt spūssanctꝰ dici pater xp̄i fm hūanitatē. Quartū ꝛ quintū cōcedimus. ¶ Ad secūdā q̄stionē patz rn̄sio ex dictis. ¶ Ad ꝑmū dicēdū q; creatura respicit cōiter nām ꝛ suppositū: filiatio autē respicit tātū suppositū. vñ humana nā in xp̄o dicit creata: non autē filia: ꝛ ideo inquātū hō nō pōt dici filiꝰ per creationē: pōt aūt dici creatura. ¶ Ad secūdū dicēdū q; xp̄s dicitur ꝑmogenitꝰ in multis fratribꝰ fm humanā naturā: nō quasi vniuoce filiꝰ cū alijs: ſz per analogiā: qz ipse filiꝰ naturalis ꝓpter vnionē in pſona: alij aūt filij adoptiui per assimilationē ad deū q̄ est per grām: sicut etiā dr̄ ꝑmogenitꝰ creature inquātū fm Basill'. accipere cōe habz cū creatura vñ nō oportz q; ad eūdē patrē oīno referant. ¶ Ad tertiuz dicendū q; alij dicūt filij adoptiui xp̄s aūt dicit per grām vnionis filiꝰ nālis: per grām aūt habitualē nō pōt dici filiꝰ adoptiuꝰ: vt dicet infra dis. x. neq; etiā nālis. vñ nullo mō potest dici filius per gratiam. ¶ Alia concedimus.

¶ Questio secunda.

Deinde q̄rit de cōceptione xp̄i in cōparatiōe ad matrē cōcipiētē. Et circa hoc q̄rūt duo. Primo vtruz beata virgo possit dici mater hominis iesu christi Secundo vtrum debeat dici mater dei.

Ad ꝑmū sic procedit. videt q; beata vgo non possit dici mater illiꝰ hoīs. In cōceptione enī xp̄i btā vgo ministrauit tm̄ materiā: qz totaz actionē fecit spūssanctꝰ: ſz ꝓpter materiā nō pōt aliquid dici mater: fic arboꝛ nō est mater scamni. Ergo btā vgo nō pōt dici mater illiꝰ hoīs. ¶ Matris ē descindere semē ad cōceptū: sed materia conceptionis xp̄i seperata ē a reliqua carne vg̃inis opatiōe spūssancti: ergo nō pōt dici mater. ¶ Sicut caroꝛ xp̄i opatione spūssancti formata est de materia sumpta a beata virgine: ita eua formata est operatione dīna de materia sumpta ab adam: sed adā nō potest dici pater eue nec mater: ergo nec beata virgo pōt dici mater xp̄i. ¶ Multo plus cōtulit ad cōceptionē xp̄i spūssanctꝰ: q̄ꝫ beata vgo: qz agēs est pstātioꝛ in actiōe q̄ꝫ materia: ergo si spūssanctꝰ nō pōt dici pater xp̄i: nec btā virgo potest dici mater eius. ¶ Filiatio vt dictū est respicit ypostasim: sed ypostasis in xp̄o est vna tm̄ que ē eterna fm quā xp̄s nō est a btā virgine. ergo nullo mō pōt dici filiꝰ btē vg̃inis. ¶ In xp̄o est tm̄ vnū esse ex parte ypostasis quā cōsequit filiatio: sed illud esse nō habuit xp̄s a matre: ergo nō pōt dici filiꝰ eius. ¶ Cōtra ē auctoritas euāgelij Math. j. Cū esset despōsata mater iesu ꝛc. Et in pluribꝰ aliis locis. ¶ Sicut supra dictū ē dis. iij. Btā vgo in gnātiōe xp̄i cōtulit quicq̄d alia mulier cōferre dz ad gnātionē filij sui. Si ergo alie mulieres vere dicūt matres: ꝛ btā virgo vere pōt dici mater xp̄i. ¶ Rº dicendū q; btā vgo vere pōt dici mater xp̄i: cū q̄cq̄d fit de necessitate gnātiōis ex pte mr̄is intueniat in btā virgine: maxime fm opinionē Arestote. q̄ vult q; formatio et oꝛganizatio coꝛpoꝛ nō fiat p vtutē actiuā mulieris: ſz solū p vtutē actiuā viri ꝛ q; semē mulieris nō est de necessitate cōceptiōis: qz q̄nq; ptingit impgnari mulierē sine emissione seminis per hoc q; sanguinē mēstruuz mistrat q̄ est materia cōceptus. Et hoc cōsonat ei qđ dicit Damascen⁹ q; ex purissimis sanguinib⁹ vg̃inis formatū est coꝛp⁹ xp̄i non seminaliter: ſz virtute dīna. ¶ Sz huic vere maternitati de-

rogat per duos errores. Quorū vn⁹ ponit xp̄m nō verā car
nē: sz fantasticā assumpsisse: z beatā virginē nō mulierē: sz
angelū fuisse. vnde nec vera mater eēt. ali⁹ vero ponit xp̄m
nō carnē nature nostre assumpsisse: sz celestē secū portasse:
z fm hoc btā vgo nō vere mater ei⁹ esset: qz ḡuis in ea na
tus esset nō tñ de ea. hi aūt errores verā humanitatē xp̄i ne
gant vnde a fide catholica sunt alieni. ¶ Ad p̄mū ergo di
cendū q̄ nō solū materiā p̄stitit btā virgo ad cōceptionem
xp̄i: sz materiā cōueniētē ad p̄ducendū aliq̄d sile in specie
z locū cōuenientē z nutrimētū cōueniēs cōceptioni fetus
z hoc sufficit ad rōnē matris. ¶ Ad secūduz dicēdū q̄ fm
p̄m semē mulieris nō est de necessitate generatiōis: sz san
guis quē femina ministrat ad cōceptionē qui q̄dē in alijs
mulierib⁹ seperat̄ per vtutē mulieris motā a viro: sz in btā
vgine per virtutē spūssancti: nec hoc diminuit rōnē matris
qz ista actio est p̄ambula ad cōceptionē. ¶ Ad tertiū dicē
dū q̄ pater est p̄incipiū actiuū in generatione: z ideo ad esse
patrē non sufficit q̄ materiaz ministret sicut sufficit adesse
matrē. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ licet spūssanct⁹ plus fecerit
actiue in cōceptione xp̄i q̄z btā vgo nō tñ potest dici pater:
qz nō inueniunt̄ in eo cōditiones que requirūt ad cōditio
nē patris: sicut q̄ ex sua substantia: z simile sibi in specie fi
liū p̄ducat z alia huiusmodi. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ filia
tio respicit ypostasim cōsequētē ad generationē: q̄uis er
go ypostasis filij dei fm generationē ei⁹ eternā nō fit a vir
gine: tñ fm generationē ei⁹ tēporalē ex ea est. ¶ Ad sextuz
dicēdū q̄ esse geniti est ab agēte: mater aūt nō est agens in
generatione: sz pater. vñ nō oportz q̄ esse filij sit a matre sed
a patre: z ideo p̄bs dicit in. xvj. de aīalib⁹ q̄ in generatione
mater dat corp⁹ z pater formā a qua est esse.

Ad secūdū sic p̄rocedit. videt̄ q̄ beata vgo non de
beat dici mater dei: non enī est mater nisi fm q̄ ab
ea accipit eē: sz nō accepit ab ea dīnitatē: sz humā
nitatē ergo nō debet dici mater dei: sz mater hois. ¶ p̄ in
deo nō differt de⁹ z deitas: sz non potest dici mater deitatis:
ergo nec potest dici mater dei. ¶ p̄ deus est cōe trib⁹ psonis
sz beata virgo nō est mater patris: neq; spūssancti: ergo non
debet dici mater dei. ¶ p̄ sicut naturā produxit assumptā
virgo generādo: ita etiā p̄duxit eā deus creādo: sz ratione
nature assumpte nō dicim⁹ trinitatē creatricē dei: ergo nec
debem⁹ dicere virginē matrē dei. ¶ p̄ magis debet cōce
di id q̄d est verū per se q̄z id q̄d est verū per accidēs: sed in
boc noīe xp̄s importat̄ humana natura q̄z generādo virgo
per se p̄duxit que in hoc noīe de⁹ importat̄: ergo magis de
bet dici mater xp̄i q̄z mater dei. ¶ Sz cōtra. Damas. in. iij.
lib. dicit: Theotocos id est dei genitricē vere z p̄cipaliter
vginē p̄dicam⁹. ¶ p̄ fm Aug. talis fuit illa vnio que deū
faceret hoiem z hoiez deū: sz virgo genuit hoiez: ergo z ge
nuit deū Ergo est mater dei. ¶ p̄ Propter vnionē natu
rarū in psona vna: vere dicim⁹ deū passuz q̄uis hoc fuerit
fm humanā naturā: z sic potest dici de⁹ vere ex virgine natus
Ergo etiā mater dei dici potest. ¶ ℟° dicēdū q̄ humanitas
xp̄i z mīrnitas vginis adeo sibi cōnexa sunt vt q̄ circa vnuz
errauerit: oporteat etiā circa aliud errare. Unde qz Nesto
rius circa būanitatē errabat aliā eē asserēs in xp̄o būanita
tis z dīnitatis psonā oportebat q̄ diceret vginē nō matrez
dei sz hois: qz fm eū: de⁹ z hō nō est vn⁹ xp̄us. Quidā vero
moderni errātes dicūt non posse vginē dici matrē dei z ne
mater patris z spūssancti intelligat̄: cōcedūt tñ eā esse ma
trē filij dei: sz hi trepidāt timore vbi nō est timor: qz q̄uis
hoc nomē de⁹ cōe sit trib⁹ psonis pōt tñ reddere locutionē
verā p̄ vna persona fm q̄d dicit̄ de⁹ generat sicut cū dr hō
currit: solo petro currēte. vñ simpliciter cōcedēdū est virgi
nē esse matrē dei: sicut cōfitemur iesuz esse verū deū. ¶ Ad
p̄mū ergo dicēdū q̄ qz vna psona est que subsistit in huma
nitate z dīnitate: ideo nature cōicant sibi sua idiomata id ē
p̄prietates: vt dicit Damas. vñ sicut dicūt iudei crucifixis
se dn̄m glorie q̄uis nō fm q̄ est dn̄s glorie: ita debet dici
vgo est mater dei q̄uis eū fm dīnitatē nō genuerit. ¶ Ad
secūdū dicēdū q̄ q̄uis deitas z de⁹ nō differāt re: differūt
tñ fm modū significādi: qz deitas signat dīnā naturā in ab
stracto: vñ nō pōt supponere p̄ persona: de⁹ autē: qz signat
naturā dīnā per modū cōcreti. id est habētē dīuinitatē. po
test credere locutionē verā p̄ suppositū. z ideo qz btā vgo
est mater filij dei: pōt dici mater dei nō autem dīuinitatis.
¶ Ad tertiū dicēdū q̄ q̄uis de⁹ sit cōe tribus pōt tñ redde
re locutionē verā p̄ vno eoz vt dictū est: sicut cū dicit de⁹
generat reddit locutionē verā p̄ patre. ¶ Ad quartū dicē
dū q̄ xp̄m nō dicim⁹ creaturā simpliciter: vt infra patebit.
dicim⁹ tñ simpliciter eū natū: z ideo natiuitas pōt trāsferri
ad deū z nō creatio. Et p̄terea nasci nō est otra rationē dei
tatis sicut creari. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ beata vgo ē vere
mater xp̄i: nō tñ dicim⁹ eā christotocon. id est xp̄i genitri
cem: qz hoc nomē inuentū est a Nestorio ad abolendū no
men theotocon. cū hereticis aūt nec nos debemus habere
cōia. vt dicit Hiero. sup oſ. iij.

¶ Questio tertia.

Deinde queritur de cōceptione in cōparatiōe ad gra
tiā xp̄i per quā facta ē conceptio z circa hoc q̄runt̄
duo. p̄mo vtrū illā cōceptionē vl' vnionē aliq̄ meri
ta p̄cesserint. scōo vtr̄ gratia sit illi homini naturalis.

Ad p̄mū sic p̄cedit. videt̄ q̄ antiqui patres incarna
tionē meruerūt Isa. xxxvj. In semita iudicioꝝ tuoꝝ
sustinuim⁹ te: sz ad iudiciū pertinet vt aliq̄d p̄ me
ritis reddat̄: ergo aduēt⁹ filij dei in carnē quē sancti patres
expectabāt eis p̄ meritis reddēdus erat. ¶ p̄ p̄s. Fiat
misericordia tua dñe su. nos. glo. insinuat̄ desideriū p̄phe
te de incarnatiōe z meritū impletiōis. ¶ p̄ q̄ meret̄ aliq̄d
meret̄ z hoc sine quo nō pōt illud haberi. alias meritū cas
sum esset: sz sancti patres merebāt̄ vitā eternā ad quā pue
nire nō poterāt nisi filio dei veniēte: ergo merebāt̄ eius in
carnationē. ¶ p̄ oratio que fit ab aliquo pure z pseueran
ter: p̄ se z ad salutē ptinēs: meret̄ sui impletionez: sz sancti
patres hoc modo orabāt p̄ incarnatiōe: vt patet Isa. lxiiij.
vtinā dirūperes celos z descēderes: ergo eam merebātur.
¶ p̄ nos per fidē operantē per dilectionē quā habem⁹ de
vita eterna quā expectam⁹ mereamur eā: sed similiter anti
qui patres habebāt fidē per dilectionē operantē de incar
natione. ergo eā merebāt̄. ¶ p̄ hoc videt̄ ad min⁹ de bea
ta virgine de qua cantat̄ que dñm omniuz portare meru
isti. ¶ p̄ Bern. dicit q̄ fermentū q̄d mulier abscondit sub
tribus farine satis est fides beate vginis que tres substan
tias in vnā personam cōiunxit: sz hoc nō potuit facere nisi
per modū meriti: ergo beata virgo meruit incarnationem
per eā fieri. ¶ Sed cōtra. ad Tit. iij. Apparuit benignitas
z būanitas saluatoris nostri dei nō ex operib⁹ iusticie z̄c.
sed benignitatē noīat ampli⁹ ostensam in christi incarna
tione: ergo nō est fm merita. ¶ p̄ ad hoc est q̄d Anselm. di
cit in littera. ¶ p̄ Incarnatio xp̄i est beneficiū impensum
toti nature: sz meritū nulli⁹ hois p̄ter meritū xp̄i extēdit
se ad totā naturā: ergo scti patres nō meruerūt incarnatio
nē. ¶ ℟° dicendū q̄ Augusti. videt̄ intēdere in littera q̄
nulla merita illius hois p̄cesserūt vt filio dei in persona
vniret̄: nihilomin⁹ tñ verū ē q̄ nulla merita etiā aliox: filij
dei incarnationē meruerūt p̄p̄e loquēdo p̄pter tres rōnes
P̄rima ē q̄ meritū puri hois nō extēdit se ad totā naturaz
sic̄ supra dictū ē dis. j. vñ cū incarnatio sit q̄dā medicamē
tū toti⁹ nāe nō pōt sub merito alicui⁹ cadere. ¶ Scōa aūt
rō est: qz illud q̄d ē p̄incipiū merēdi nō pōt cadere sub meri
to: incarnatio aūt ē quodāmō p̄incipiū oīuz būanoꝝ meri
toꝝ: qz oīa nr̄a merita a xp̄o efficaciā habēt p̄ quē veritas
z gr̄a facta ē. Tertia rō ē: qz meritū būanū nō se extēdit vl
tra cōditionē būanā q̄ in hoc cōsistit vt q̄s mereat̄ aliquaz
dīnitatis z btītudinis p̄ticipationē: sz q̄ tota plenitudo di
uinitatis habitet in hoīe hoc excedit z cōditionē z meritū
būanū. vñ nullo mō pōt cadere sub merito nisi large meri
tū dicam⁹ oēm p̄perationē ad aliq̄d habendū q̄d p̄cessit in

humano genere. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ per iudiciū reddit aliquid alicui q̄ prius sibi debet: nobis aūt nō debebatur filij incarnatio quasi ex merito: sz ex diuina ꝓmissione: z quantū ad hoc saluat ratio iudicij. ¶ Ad secundū dicendū q̄ glosa illa loquit de merito cōgrui z non de merito cōdigni quod ꝓprie dicit meritū. vel dicendū q̄ completio incarnationis cōsistit in vltimo effectu eius scilicet in vltima reparatione humani generis que aliquo modo cadebat sub merito: maxime sm q̄ reparationis terminus cōsistit in peruētione ad vitā eternā. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ aliqua sunt sine quib⁹ vita eterna haberi nō potest que sunt cōcomitantia ipsam sicut visio dei z impassibilitas: z de his verū est q̄ mereī ea qui meretur vitam eternā. quedam vero sunt que sunt ducētia ad vitam eternā sicut principia merendi: z talia non cadunt sub merito: sicut gratia z huiusmodi: z inter illa pōt computari incarnatio filij. Vel dicendū q̄ fine incarnatione poterat inuenire ad vitā eternam: q̄ fuit alius modus possibilis nostre salutis: vt dicūt sancti. ¶ Ad quartū dicendū q̄ ipsi nō petebant incarnationē quā indubitanter credebāt futuram: sed petebāt ei⁹ accelerationē. Vel dicendū q̄ nō petebant pro se: q̄ nō petebant aliquid fiendū in ipsis petentib⁹. ¶ Ad quintū dicendū q̄ quāuis mereamur vitā eternam per fidē operantem per dilectionē: nō tamen oportet hoc dicere de incarnatione: q̄ vita eterna est beneficiū prestitū tantū persone merentis: incarnatio aūt beneficium prestitū toti humane nature. ¶ Ad sextū dicendū q̄ beata virgo non meruit incarnationē: sz presuppositā incarnatiōe meruit q̄ per eam fieret nō quidē merito cōdigni: sed merito cōgrui inquantū decebat q̄ mater dei esset purissima z perfectissima virgo: z per hoc patet etiam solutio ad alia.

AD secundū sic procedit. videt q̄ gratia non sit illi homini naturalis: gratia enī z natura diuidūt ex opposito: sz vnū oppositorū non denominat aliud ergo gratia non debet dici naturalis. ¶ ꝑ naturale est qđ ex principijs nature causat sicut igni ferri sursum: sz ex humana natura nō causat gratia: ergo non debet dici naturalis. ¶ ꝑ xps est eiusdē nature cū alijs hoīb⁹: sed alijs hominib⁹ gratia nō est naturalis: ergo nec sibi. ¶ ꝑ per naturalia nō meremur: sz xps meruit per gratiā quā habuit: vt infra dicet: ergo nō fuit ei naturalis. ¶ Sed contra. cause proxime rerū naturaliū sunt naturales: sed xps per gratiaz est naturalis filius: ergo gratia est ei naturalis. ¶ Vlterius videt q̄ xps diuina gratia vl diuinitate nō sit replet⁹ corporaliter qđ in littera dicit. Dē enī qđ est in aliquo corporaliter: est in eo per circūscriptionē: sz diuinitas non potest esse circūscripta: ergo nō potest habitare in xpo corporaliter. ¶ ꝑ Deus magis elōgat a corporeitate quā angelus qui in cōparatione dei corporeus est: vt dicit Damas. sed angelus nō est in aliquo loco vel corpore corporaliter: ergo multo min⁹ diuinitas. ¶ ꝑ Deitas in hoīe nō habitat nisi per gratiam: sz gratia nō est in corpore: ergo deitas nō potest habitare in aliquo corporaliter. ¶ Sed cōtra. Diuinitas iuncta est toti humane nature: sz corp⁹ est pars humane nature: ergo vnita est corpori. Ergo habitat in christo etiā corporaliter. ¶ R° dicendū ad primā questionez q̄ de gratia christi possum⁹ loqui dupliciter. Aut de gratia vnionis: aut de gratia habituali qua aīa eius perfecta est. Gratia aūt vnionis dicitur xpo naturalis: q̄ ordinatur ad vnionē in personā diuinā sm q̄ ille homo dicit naturalis filiꝰ patris. Gratia vero habitualis pōt etiā dici xpo naturalis dupliciter. Uno modo: q̄ ad motū proprietatū naturaliū se habet que suū subiectū inseperabiliter cōsequūtur. Alio modo quia ex altera istarum naturarū causat: scilicz ex diuina natura nō aūt ex humana. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ gratia vnionis dicit quidē gratia quantū ad causam: quia eam nulla merita precesserūt: sed dicit naturalis quantū ad effectū: quod est esse filiū naturalē: vt dictū est.

Gratia aūt habitualis dicit gratia ratione humane nature naturalis ratiōe diuine: vel ratione humane nature: inquātum inseperabiliter inest. Et per hoc patet solutio ad alia. ¶ Ad id quod vlteri⁹ querit. Dicendū q̄ plenitudo diuinitatis dicit corporaliter habitare in xpo tripliciter. Primo modo q̄ deitas nō tm aīe: sz etiā carni vnita est. Scdo per similitudinē ad tres dimēsiones corporis: q̄ diuinitas est trib⁹ modis in xpo. Uno mō generali sicut est in oībus creaturis per essentiā presentiā z potentiā. Et in hoc consistit quasi longitudo. Alio mō speciali put est in sanctis per gratiā per quā est latitudo charitatis. ¶ Tertio mō in ꝓ prio filio. s. per vnionē in quo est sublimitas z ꝓfundum. Tertio dicitur corporaliter habitare ad similitudinem corporis sm q̄ diuidit cōtra vmbrā. In sacramētis enī veteris legis fuit quasi in vmbris z signis. Heb. x. vmbram habens lex futurorū ꝛc. In xpo aūt sm rem z veritatē. vide xpus se habet ad illas figuras sicut corp⁹ ad vmbrā. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ corporaliter sm primā expositionē nō dicit modū existendi diuinitatē in xpo: sz magis id cui diuinitas cōiungit: sm aūt alios modos est similitudinarie dictū. vnde patz solutio ad secūdū. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ in alijs hoīb⁹ sanctis est de⁹ per gratiā acceptatiōis sine habitualē que est tantū in aīa: in xpo autē est per gratiam vnionis que est ad aīam z corp⁹. Uno notato tres intelligūtur. Contra dicim⁹ filiū dei incarnatū qđ nō intelligitur de patre z spūsancto. z dicēdū q̄ hoc est intelligendum de his que ad essentiā pertinēt quoz si aliquid de vna trū persona dicatur oportet q̄ de alia intelligat. Nō est aūt cōcedendū. Sciendū est ergo q̄ hec prepositio ex denotat causam efficientē vel materialē: ad hoc aūt q̄ aliquid natum sit ex aliquo materialiter filiationis nomē accipiat: oportz q̄ in similitudinē speciei ꝓducat cū eo ex quo nascit: sicut filius matri: z ideo capilli z lūbricus nō dicunt filij eius ex quo materialiter nascunt. ad hoc etiā q̄ aliquid natum de alio actiue dicat filius ei⁹: oportet q̄ producat de substantia agētis: z in similitudinē eiusdē speciei: z q̄ nō sit agens instrumētale sed principale: ꝓme aūt due cōditiones deficiūt in spiritusancto: vnde xps non pōt dici filius ei⁹. Scda autē z tertia deficiunt in aqua: quia renat⁹ spiritualiter nō assumit similitudinē aque: sed similitudinē dei: z aqua est instrumentū diuine virtutis operantis in eo tamē Dionysius. ij. ca. Eccle. Jerarch. vocat aquā baptismi matrem filiolitatis: sed non ꝓprie dicitur. ¶ Dicuntur filij gehenne Sciendū q̄ hoc dicit sm modum loquendi consuetum in scripturis vt illud quod magnā habet affinitatem ad alterum: filius eius dicat sicut Isa. iij. dicit in cornu filio olei id est in monte vbi abūdat oleū. z similiter ꝓmo Reg. xxvj. dixit Dauid de Abner q̄ filius mortis esset: q̄ mortē valde merebat. Cōcept⁹ z nat⁹ de spūsctō. Quāuis vtrūq; horum possit dici z de spiritusancto z de matre: tamē magis ꝓprie dicit conceptus de spiritusancto: quia cōceptionē in instanti spūssanctus operat⁹ est: nat⁹ aūt magis ꝓprie dicitur de matre que eum ex vtero produxit. vnde in symbolo dicit Conceptus de spūsancto: nat⁹ ex maria virgine. ¶ Factum ex semine. Roma. j. Contra Damasce. iij. li. ca. ij. Non seminaliter: sed cōditiue per spiritūsanctū. Ad qđ dicendū q̄ Damasce. loquitur quantū ad ꝓximā christi generationē ex virgine: verbum apostoli intelligendum est quantū ad remotos parētes ex quibus seminaliter mater christi processit. ¶ Cum aliud fit fieri aliud nasci: Contra fieri videtur esse cōmune ad omnē productionem qua aliquid incipit esse. Ad quod dicendū q̄ hoc est verū de facere sm q̄ cōmuniter sumit: ꝓprie tamē dicit facere exercere aliquā actionē in exteriorē materiā sm q̄ dicit phūs in. vj. Ethi. q̄ ars est recta rō agibilium. vñ ad oīdēdū q̄ conceptio xpi est ex ꝓncipio agēte extrinseco nō nāliter agēte sicut est in nra ꝛceptiōe: ideo dicit apl's eū factū ex nis z nat⁹ z concept⁹ dici possit: quantuz est ex parte matris.

DISTINCTIO .V.

¶Si persona uel natura personam uel naturam assumpsit ⁊ si natura dei sit incarnata.

Deterea inquiri oportet cuꝫ ex premissis ꝓstet verbū dei ⁊ carnem ⁊ animā simul assumpsisse in vnitatē persone: quid horum potiꝰ concedēdum sit. s. ꝙ persona personā uel ꝙ natura naturā: uel persona naturā: uel natura personā assumpserit: ⁊ an ita cōueniat dici diuinā naturā esse incarnatā sicut deus incarnatꝰ ⁊ verbū incarnatum sane dicit: hec inquisitio siue querēdi ratio iuxta sacraꝝ auctoritatū testimonia partim implicita atqꝫ perplexa: partim vero explicita est ⁊ aperta. Certuꝫ est enī et sine ambiguitate uerū ꝙ nō natura personā: nec persona personam ſꝫ persona naturā assumpsit. Quod sanctorū subditis cōprobat testimonijs ⁊ astruit documentis. Augustinꝰ enī ait in libro de fide ad Petrū. Deus vnigenitus dū conciperet veritatē carnis accepit ex virgine ⁊ cū nasceret integritatem virginitatis seruauit in matre. Et paulo post. deus humanam naturā in vnitatē ꝑsone suscepit: qui se humilians per misericordiā incorrupte virginis vteruꝫ ex ea nasciturus impleuit. Formā ergo serui ideſt naturā serui in suam accepit deus ille personaꝫ. Item: deus enim verbuꝫ nō accepit personam hominis: sed naturam. Item dei filius vnigenitꝰ ut carnez hominis animāqꝫ mundaret: susceptione carnis animeqꝫ rationalis incarnatꝰ est. Nis aliisqꝫ pluribus auctoritatibus euidēter ostenditur nō naturam personam: nec personam personam: sed personam naturam accepisse.

¶De parte questionis perplexa.

Dequarto vero questionis articulo: vtrum scilicet natura naturam assumpserit: scrupulosa etiaꝫ inter doctos questio est: quia in hoc plurimum dissentire videntur: qui in sacra pagina auctoritati preclari alijs doctiores extiterunt. Nec tm̄ alij ab alijs: uerum etiam idem a se ipsis dissonare uidentur: sicut subiecta capitula docent.

Legitur enim in tolletano cōcilio. viij. traditum sic. Solum uerbuꝫ caro factum est ⁊ habitauit in nobis: ⁊ cum tota trinitas operata sit formationē susceptī hois: quoniā inseparabilia sunt opera trinitatis: solus tamē filius accepit hoiem in singularitatē persone: nō in unitatē diuine nature. i. id qō ꝓprium est filij nō qō cōe est trinitati. Itē in tolletano cōcilio. xj. umꝰ substantie credimꝰ deū patrē ⁊ filiū ⁊ spiritū sanctum nō tm̄ dicimus: ut huiꝰ trinitatis unitatem maria uirgo genuerit: sed tm̄ filiū qui solus nostram naturam in unitatem persone sue assumpsit. Incarnationez quoqꝫ huius filij dei tota trinitas opera ta esse credēda est. Solus tamē filius formā serui accepit in singularitatem persone. Nis insinuari uidetur ꝙ persona tm̄ naturam: nō natura naturam assumpserit. Si enim quod cōmune est trinitati non accepit hominē: ergo non natura diuina que cōmunis est tribus personis. Cui uidetur obuiare quod Augustinꝰ ait in libro de fide ad Petrum: nec diuinitas inquit christi aliena est a natura patris: sm̄ id quod in principio erat uerbum nec humanitas eius aliena ē a natura matris sm̄ id quod uerbum caro factum est. Illa enim natura que semper genita manet ex parte: nostram naturam sine peccato suscepit ut nasceretur ex uirgine. Hac auctoritate uidetur tradi ꝙ diuina natura humanam suscepit: ubi uehemēter moueri possumus ꝙ eam genitam eternaliter ex patre dicit: nisi forte naturam ꝓ persona hic accipiat: alioquin si dixerimus naturam tribus personis communem genitam esse occurrūt nobis ex aduerso que in tractatu de trinitate discernimus: vbi dixi mus nō naturam naturam: sed personam personam genuisse: quia si natura genuisset naturam: cum vna eademqꝫ sit natura trinitatis: eadeꝫ res seipsam genuisset quod Augustinꝰ fieri posse negat. Sed alibi certum reperimus documētū quo natura naturam assumpsisse mōstratur. Ait enim Augusti. in primo libro de trinitate. Etiam seipso christus minor factus est formam serui accipiēs. Neqꝫ enim sic accepit formam serui ut amitteret formam dei: in qua erat equalis patri: ut ⁊ in forma serui ⁊ in forma dei idem ipse sit vnigenitus filiꝰ ꝑis: qz forma dei accepit formā serui. Si aūt forma sui formā sui accepit sine dubio natura naturā accepit: forme enī noīe natura significatur ut Augu. euidenter docet in libro de fide ad Petrū Cum inquit de christo audis: quia in forma dei erat: oportet te cognoscere firmissimeqꝫ tenere in illo forme nomine naturalem plenitudinem debere intelligi. In forma igitur dei erat: quia in natura dei patris semper erāt de quo natus erat Nylarius quoqꝫ in libro. xij. de trinitate ait: esse in forma dei nō alia intelligētia est qꝫ in dei manere natura: dediciſti nomine forme intelligentiam fieri nature: ⁊ audiſti ꝙ forma dei formam serui suscepit: vnde consequens est qō natura diuina naturam humanam suſcepit. Quod etiam Jeronymꝰ in explanatione fidei euidenter insinuat inquiēs passus est filius dei non putatiue: sed vere. sm̄ illud passus est quod pati poterat. id est nō sm̄ illam substantiam que assumpsit: sed sm̄ illam que assumpta est. Ex quo apparet diuinam substantiā assumpsisse humanam. Ex verbis autem Augustini superius positis adhibita diligentia innui videtur solum verbum carnem factum: ⁊ naturam solum suscepisse humanam: ⁊ diuinā naturā eandem accepisse. Ait enī. Trinitas nos sibi recōciliauit ꝙ hoc qō solū verbū carnē ipsa trinitas fecit: in quo sic veritas incōmutabilis manet dine bōaneqꝫ nature: ut sicut vera semꝑ ē eiꝰ dīnitas quā de ꝑe habet: ita vere semꝑ atqꝫ incōmutabilis eiꝰ sit hu-

manitas quã sibi vnitam summa diuinitas gerit. Ecce ⁊ solũ verbũ dixit carnẽ factũ et humanitatẽ diuinitati vnitã. Idẽ quoq; superi⁹ dixit seruilẽ formã a solo filio susceptã quã tota trinitas fecit: iam facile ẽ cognoscere q̃ diuersa ⁊ multiplicia super q̃stione ꝓposita auctores tradiderint. Ideoq; posteriores ea legentes varias atq; cõtrarias ex prędictis occasiones sumentes promunt sententias.

¶ Quid de hoc tenendum sit.

Nos aũt ois mẽdacij ⁊ contradictionis notã a sacris paginis secludere cupiẽtes: orthodoxis patrib⁹ atq; catholicis doctoribus nulla praue intelligẽtie suspitione notatis: cõsentim⁹ dicẽtes: ⁊ personã filij assumpsisse naturã humanã: ⁊ naturã diuinã humane nature in filio vnitã: eãq; sibi vnisse vel assumpsisse. vnde ⁊ vere incarnata dicit. Qđ vero dicit sol⁹ filius formã assumpsisse serui: p hoc nõ excludit diuina natura ab acceptiõe seruilis formę: sz alie due psone pater. ſ. ⁊ spũssanct⁹. Jtez ⁊ illud aliud. ſ. id qđ est ꝓpriũ filij: nõ qđ cõe est trinitati hoiez accepit: sic oportz intelligi. i. ꝓprie ypostasi filij: nõ in trib⁹ cõiter personis diuina natura humanaz sibi vniuit. Qui sensus ex verbis Joãnis Damascẽ. cõfirmat: q̃ totã diuinã naturã in vna ypostasion incarnatã eẽ euidẽter asserit dicẽs: In humanatiõe dei verbi aim⁹ oẽm et pfectã naturã deitatis in vna ei⁹ ypostasion incarnatã eẽ. i. vnitã hũane nature: ⁊ nõ ptẽ parti. Omni eni hũane nature aim⁹ vnitã eẽ oẽm deitatis naturã vel substãtiã. Itẽ. Eadez est natura in singula ypostasion. i. psonarũ. ⁊ q̃n dicim⁹ natura verbi incarnatã eẽ ſm btõs ⁊ athanasiũ ⁊ cirillũ deitatẽ dicim⁹ esse vnitã carni: ⁊ vnã naturã dei verbi incarnatã cõfitemur. Verbũ aũt ⁊ qđ cõe ẽ substãtie possidet: ⁊ qđ ꝓprietatis ẽ habẽs ypostasios. i. psone. Ex his manifeste oñdit q̃ natura diuina incarnata ẽ vnde ⁊ eadẽ vere dr̃ suscepisse humanã naturam.

¶ An diuina natura debeat dici caro facta.

Sed querit vtrũ eadem diuina natura debeat dici caro facta sicut verbũ dicit factũ caro. Si eni idẽ est incarnari q̃ est carnez fieri: videri potest ita debere dici q̃ sit caro facta sicut dicit incarnata. Ad qđ dicim⁹: quia si illud dictum in sacra scriptura reperiret ex eadẽ intelligẽtia acciperet qua cum dicit incarnata. Sed quia illud auctoritas subticuit atq; locutionis modus nimiã videtur facere expressionẽ: si natura diuina diceretur caro facta: melius hoc silere puto vel negare q̃z temere asserere: ne si illud dicatur cõuertibilitas nature in naturam significari putetur. Ex premissis indubitabiliter constat q̃ verbi persona siue natura hominis naturã scilicet carnem ⁊ animam assumpsit: sed nõ personã hominis. Si autẽ natura diuina naturã hominis accepit: quare nõ dicit facta homo vel esse homo sicut verbum dei. Ad quod dici potest q̃ dei filius dicit factus homo vel esse homo: nõ solum q̃ hominẽ assumpsit: sed q̃ ipsum in vnitatem ⁊ singularitatẽ sui. id est persone accepit. Natura autem diuina hominez quidem accepit. id est hominis formã sibi vniuit: sed nõ in singularitatẽ ⁊ vnitatẽ sui. Seruare enim ꝓprietate ac diuersitate duarum naturaruz persone singularitas extitit. Ideoq; non sic dicit diuina natura esse homo vel facta homo sicut dei filius: quidem tamen indifferenter vtrũq; cõcedit.

¶ Quare nõ accepit personam hominis cum hominem acceperit.

Ideo vero non personam hominis assumpsit: quia caro illa ⁊ anima illa non erant vnita in vnam personam quã assumpserit: quia non ex illis constabat persona quando illis vnitum est verbũ. Nam sibi inuicem sunt vnita simul cum verbo vnita sunt: altera tamen vnione inuicem vnita sunt illa duo scilicet anima ⁊ caro: alia vnione verbo vnita sunt: quia alia est vnio anime illius ad carnem: ⁊ alia vnio verbi ad animam illam ⁊ carnẽ. Non ergo accepit verbuz dei personã hominis: sed naturã: quia non erat ex carne illa ⁊ anima illa composita persona vna quam verbum acceperit: sed accipiendo vniuit: ⁊ vniendo accepit.

¶ Contra hoc oppositio qua probare quidaz volunt personam accepisse personam.

Hic a quibusdaz opponitur q̃ persona assumpserit personã. Persona enim est substantia rationalis indiuidue nature: hoc autem est: ergo si animã assumpsit ⁊ personã. Qđ ideo non sequit: quia anima nõ est persona quando alij rei est vnita personaliter: sed quando per se est. Absoluta enim a corpore persona est sicut angelus. Illa autem anima nunquã fuit quin esset alij rei coniuncta: ideoq; non ea assumpta persona assumpta est. Aliter quoq; nituntur probare verbum dei assumpsisse personaz: quia assumpsit aliquem hominẽ: assumpsit enim hominez iesum christum: ergo aliquẽ hominẽ. Qđ autem hominẽ iesum christũ assumpserit. Augu. in expositione symboli sub anathemate tradit dicens: Si qs dixerit atq; crediderit hominez iesum christum a filio dei assumptuz non fuisse: anathema sit. Qui etiam in pluribus scripture locis huiusmodi vtitur locutionibus. Ille homo a verbo dei est assumptus: ille homo factus est christus. Et propheta de homine christo loquens deo ait: Beatus quem elegisti ⁊ assumpsisti. Ex quibus consequi videtur q̃ aliquis homo assumptus sit a verbo: ⁊ ita persona assumpta sit a persona. Sz quia hoc nephas dicere est aut sentire: premisse locutiones eisq; similes ſm hanc intelligentiam sane accipi debent vt homo christus siue homo ille siue quidam homo dicatur assumptus a verbo siue vnitus verbo non quia hominis persona sit assumpta vel vnita verbo: sed quia anima illa ⁊ caro illa assumpta sũt ⁊ vnita verbo: in quibus subsistit dei ⁊ hominis persona: vt ad hominis naturã nõ ad personã respicias: cũ assũptũ vel vnitũ vel quẽdã vel aliquẽ in huiusmõi locutiõib⁹ scriptura memorat. Quo circa cũ querit sine ꝓposita auctoritate: an aliquis

vel q̃dã hõ sit assumptꝰ a verbo: vel vnitꝰ verbo sine distinctione intelligẽtie: nõ est hic reddenda ratio ita determinato. Si de hois persona queris: respondeo q̃ non. si de hois natura: dico est.

¶ Postq̃ determinauit magister circa incarnationez diuinã quid sit assumens z q̃d assumptũ. Dic determinat de vtroq̃ sit cuiusmodi sit quãtũ ad intẽtiones eoꝝ. vtrũ. s. assumẽs z assumptũ habeãt rõnẽ nature vl̃ persone. Et diuidit in tres partes. In p̃ma mouet questionẽ. In secũda determinat eã ibi: Hec inq̃sitio. In tertia mouet quasdã dubitatiões circa determinationẽ ibi: Sz queri vtrũ eadẽ. Prima diuidit in duas. p̃mo determinat q̃stionẽ q̃tũ ad id qõ manifestat veritatẽ. Scõo q̃tũ ad id qõ ẽ magis dubiũ in q̃stione ibi: De quarto vero q̃stionis. Et hec pars diuidit in tres partes. In p̃ma ponit auctoritates ad vtrãq̃ partẽ dubitatiõis. In secũda soluit ibi: Nos aũt oĩs mendacij. In tertia solutionẽ per auctoritates. Damasce. cõfirmat ibi: Oꝝ sensus ex verbis. Circa p̃mũ tria fa. Primo inducit auctoritatẽ ad partẽ negatiuã. s. q̃ natura nõ assumpsit naturã. secũdo ad partẽ affirmatiuã ibi: Cui videt obuiare. tertio ex auctoritatibꝰ inductis colligit dubitationẽ ibi: Ex verbis aũt Augu. Sed queri vtrũ eadem. Dic motiuet qualdã dubitatiões circa predictã determinationez. z p̃imo quãtũ ad hoc qõ dixit naturã diuinã incarnatã. secũdo quãtũ ad hoc q̃ dixit personã non esse assumptã ibi: Ideo nõ personã hois assumpsit. Circa p̃mũ. d. s. f. p̃mo queritur vtrũ diuina natura possit dici caro facta. secũdo vtrũ possit dici facta hõ ibi: Si aũt natura diuina. ¶ Ideo nõ personã. Dic mouet dubitatiões circa hoc qõ dictũ est personã hois nõ esse assumptã: z circa hoc d. s. p̃imo assignat huiꝰ dicti causam. secũdo obijcit in cõtrariũ: ibi hic a quibusdã opponit. Et diuidit hec pars in duas obiectiões quas ponit. scõa incipit ibi: Alio quoq̃ intendit. Et vtraq̃ diuidit in obiectionẽ z solutionẽ. Prima solutio incipit ibi quod id non sequitur. Secunda ibi: quia nephas est hoc dicere. ¶ Dic est triplex questio. Prima ẽ de vnione. Secunda de assumente vnionem. Tertia de assumpto.

¶ Questio prima.

Circa p̃mũ queruñ tria. p̃mo q̃d sit vnio. Scõa vtrũ vnio sit facta in naã. Tertio vtz sit facta in personã. Ad p̃imũ sic p̃cedit. videt q̃ vnio non sit aliqua creatura. Unio enĩ est in eo qõ per eã vnũ dicit: sz diuina natura dicit vnita humane: ergo vnio ẽ in diuina natura: sz nihil est in deo creatũ: ergo vnio nõ est aliquid creatũ. ¶ Ꝑ vnio est relatiuũ equiperãtie: sed huiusmodi relatiua similiter se habẽt ad vtrũq̃ extremum: ergo vel est in diuina natura z humana: z sic idẽ qõ p̃ius: vel in neutra: z sic nullq̃ ẽ z ita nõ esse creatura. ¶ Ꝑ Nihil creatũ dicit de deo nisi vel per causam vt cuz dicit aliq̃d scire: q̃ facit nos scire vel per assumptionẽ vt cũ dicit homo: vl̃ per similitudinẽ vt cũ dicit leo vel agnꝰ dei: sed cũ dicit diuina natura vnita humane nature hoc nõ tantũ per causaz dicit: q̃ sic pater diceret vnitꝰ: q̃ hanc facit vnionem: nec per assumptionẽ: q̃ si assumpsit vnionez: aliqua vnio esset dei ad vnionẽ z sic in infinitũ: nec iterum per similitudinẽ q̃ tũc vnio non diceret fm veritatẽ rei: sz fm methafozam z sic deꝰ homo diceret methafozice sicut dicit leo vel agnꝰ ergo vnio nõ est q̃d creatũ. ¶ Sed cõtra omne qõ est z nõ est creatũ: est eternũ: sz vnio est: q̃ per eã fm rem, vnite sunt due nature in vna persona z nõ est ab eterno: sz in tẽpore incepit: ergo est increatuz. ¶ Ulterius videt q̃ sit minima vnionũ: q̃ quãto vnita magis distãt tanto est minoꝝ vnio sz diuina natura z humana que dicũt vnita maxime distãt ergo vnio est minima. ¶ Ꝑ quãto maioꝝ est cõpositio tanto minoꝝ vnio: sed in xp̃o est maxima cõpositio: q̃ post cõpositionem quã natura facit in hoie que est maxima inter oẽs naturales cõpositiones est ibi cõiunctio diuinitatis z hũanitatis: ergo est ibi minima vnio. ¶ Ꝑ qõ est oibꝰ modis vnũ ẽ magis vnũ q̃z qõ est quodãmodo vnũ z quodãmodo nõ: sed quedã sunt vnita z in natura z in psona: sicut quatuoꝝ elemẽta in coꝝpoze humano: cuz igit in xp̃o facta fit vnio in persona z nõ in natura videt q̃ ad minus multe vniones sint maioꝝ ista vnione. ¶ Sed cõtra est qõ dicit Ber. in li. de cõsideratione: q̃ inter oẽs vnitates arcem tenet vnitas trinitatis z post ipsaz est vnitas dignatiua que est in xp̃o: ergo videt q̃ post vnitatẽ diuine nature ista sit maxima. ¶ Ulteriꝰ videt q̃ vnio non differat ab assumptione: assumptio enĩ dicit quasi ad se sumptio: sz quicq̃d ad se sumit aliquo mõ sumenti vnitur: ergo assumptio est idẽ qõ vnio. ¶ Si dicat q̃ differũt: q̃ vniens est vnitũ: sz assumens nõ est assumptũ. ¶ Cõtra vniens est agẽs vnionẽ: sz nõ omne agẽs vnionẽ est vnitũ: sicut patet de patre z spiritusancto: ergo illa differẽtia nulla est. ¶ Si dicat q̃ assumptio p̃cedat vnionẽ. Cõtra ante p̃imũ nõ põt esse aliquod p̃ius: sz in p̃mo instãti sue conceptionis fuit vnio in xp̃o: ergo assumptio nõ p̃cedit vnionẽ: z ita non videt q̃ differãt. ¶ Sed cõtra diuina natura dicit vnita humane nature nõ aũt dicit assumpta: ergo assumptio z vnio differũt. ¶ Rꝰ dicẽdũ Ad p̃mã questionẽ q̃ vnio relatio quedam est: ois aũt relatio fm phm. v. Metha. fundat vel supra quãtitatẽ vel qõ reducit ad genꝰ quãtitatis aut supra actionẽ vel passionẽ: vnũ autẽ reducit ad genꝰ quantitatis quasi p̃incipiũ quãtitatis discrete z supra ipsam fũdatur idẽtitas fm q̃ est vnũ in substãtia: equalitas fm q̃ est vnũ in quãtitate: similitudo fm q̃ est vnũ in qualitate. vnitio autem est quedã actio vel passio que ex multis efficit aliquo modo vnũ z hanc actionem sequit ista relatio que est vnio. Relationũ aũt tam harũ q̃z illarũ quedã innascũt ex motu vtriusq̃: z tũc oportz q̃ ille relationes sint realiter in vtroq̃ extremoꝝ sicut paternitas z hmõi: quedã aũt innascũt ex motu vniꝰ sine mutatione alteriꝰ: qõ accidit in his quoꝝ vnũ dependet ad alterũ z nõ ecõuerso: sicut scientia ad scitũ: z in talibꝰ relatio est fm rem in eo qõ dependet ad alterũ. In altero vero est fm rõnẽ tãtũ cũ igit in incarnatione nõ sit aliqua mutatio facta in natura diuina: sz in humana que tracta est ad vnitatẽ in persona dina erit hec relatio: scilicet vnio fm rem in natura humana: in dina aũt fm rationẽ tantũ: fm qõ dicit phs in. v. Metha. q̃ aliqua sunt relatiua nõ q̃z ipsa referũt: sed q̃z alia referũt ad ipsa vnde vnio fm rem creatura quedã est. ¶ Ad p̃imuz ergo dicẽdũ q̃ vnio illa ẽ in deo fm rõnez tm̃ z nõ fm rẽ. ¶ Ad secundũ dicenduz q̃ vnio est relatio equiperãtie in rebus creatis: sed nõ in creatore z creatura: quia non eodẽ modo se habẽt in vnione: sicut etiã similitudo nõ ordinat in deo ad creaturã fm equiperãtiã: sicut dicit Dionysius. v. ca. de diui. no. quãuis in alijs sit relatio equiperantie. ¶ Ad tertium dicendũ q̃ vnio que de deo predicat nõ est neq̃ creatoz neq̃ creatura: quia p̃out in ipso est nõ est aliquid fm rem: sed fm rõnẽ tantũ: nõ tamẽ ratio falsa est: quia fũdat super relationẽ creature ad creatorẽ sicut etiam est de alijs relatiuis que ex tẽpore de deo dicunt vt dñs z huiusmodi ¶ Ad secũdã questionẽ dicẽdũ q̃ vnio ista põt dupliciter cõsiderari: vel q̃tũ ad id in quo fit vnio: vel quãtum ad ea que vniũt: si p̃mo mõ cuz vnio fiat in persona dina que est maxime vnũ z simplicissimũ: sic ẽ maxima vnio post vnionẽ essentie in tribꝰ psonis: q̃uis enĩ p̃sona sit ita simplex et vnũ sic essentia tm̃ q̃libet triũ psonarũ ẽ idẽ re cũ ipsa essentia in q̃ vniunt: nõ aũt vtraq̃ nã in xp̃o ẽ idẽ re cũ persona dina q̃uis altera nã. s. dina sit dino idẽ re cũ ipsa: z ita vnio psonarũ in vna essentia ẽ maioꝝ q̃z vnio nãrũ in vna psona Si scõo mõ sic nõ ẽ maxima vnio: sz p̃ma cõsideratio ẽ vnionis fm se: q̃z fm id qõ vnũ ẽ: hec aũt ẽ cõsideratio vnionis nõ fm q̃ vnio: z ideo dicẽdũ q̃ vnio ẽ maxia simplr q̃uis sit nõ maxima fm q̃d. ¶ Et p̃ hoc pz rnsio ad ea q̃ obijciũt

¶ Ad tertiã questionẽ dicendũ q̃ ꝑma differentia assumptionis ⁊ vnionis est q̃ assumptio est actio vl' passio: vnio autez est relatio tñ q̃uis vnitio etiam sit actio. ¶ Secũda differẽtia est: q̃ assumptio dicit̃ per cõparationẽ ad terminũ a quo separat̃ vel accipit̃ fm q̃ vniẽdũ est: ſz vnio dicit̃ per cõparationẽ ad terminũ vel effectũ cõiũctionis qui est esse vnũ. Et inde sumit̃ tertia differẽtia q̃ vniens est vnitũ q̃: vnitũ significat̃ fm q̃ iam factũ est vnũ: assumptũ autez fm q̃ est in via ad hoc: ⁊ ideo assumens nõ est assumptum ¶ Quarta differentia est: q̃ assumptio determinat id ad q̃ fit cõiũctio fm q̃ dicit̃ assumptio quasi ad se sumptio vnio aũt nõ: ⁊ ideo quicũq; facit cõiunctionẽ põt dici vnire: nõ aũt potest dici assumere nisi sibi coniungat. vñ pater vniuit humanã naturã cũ dĩna: nõ aũt assumpsit. ¶ Quinta differentia est: q̃ vnio quantũ est de se equaliter respicit vtrũq; extremoꝝ: assumptio autez nõ: immo requirit esse fixum ⁊ stans in vno ad q̃ aliud trahat̃: ⁊ inde est q̃ natura diuina põt dici vnita in persona humane nature nõ aũt põt dici assumpta. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ q̃uis assumptio ordinet̃ ad vnionẽ: nõ tñ includit in sua significatione terminũ qui est fieri vnũ: sicut includitur in significatione vnionis. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ hoc q̃ dicitur q̃ vniens est vnitũ intelligendũ est de eo q̃ est vniens sibi et in se: pater aũt nõ vniuit sibi nec dĩna natura vniuit in se: ſz in persona: nec humana natura signat̃ vt vnitũ in persona ſz homo: et ideo neq; pater est homo neq; dĩna natura est hũana. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ q̃uis in xp̃o assumptio nõ p̃cedat vnionẽ tpe: p̃cedit tñ natura ⁊ fm modũ intelligẽdi

Ad secũdũ sic procedit̃. videt̃ q̃ vnio fit facta in natura: q̃ enim cõstat ex duab⁹ naturis videt̃ habere vnã naturã mediã inter illa sicut mixtũ q̃ constat ex quattuoꝝ elemẽtis: ſz xp̃s cõstat ex duabus naturis fm Augu. qui dicit q̃ ex vtraq; substãtia: scilicet diuina et humana est vn⁹ dei ⁊ hoĩs filius: ergo videt̃ habere vnam naturã ex vtriſq; compactaz. ¶ P̃ natura fm q̃ hic loquimur est vnũquodq; informãs specifica differẽtia: vt dicit Boe. in li. de duab⁹ naturis. ſz phs dicit q̃ semper vna differẽtia addita mutat speciẽ: sicut in numeris q̃libet vnitas addita facit nouã speciẽ numeri: ergo humana natura addita diuine facit nouã naturã fm speciẽ. ¶ Si dicat̃ q̃ nõ põt vna natura cõstitui ex duab⁹: q̃ oportz vtrãq; naturã seruari in incarnatione. ¶ Cõtra animã ⁊ corp⁹ cõstituũt humanã naturã: vtrũq; tamẽ scilicet corp⁹ ⁊ anima in trãsmutatũ permanet in sua nã: q̃ ex duab⁹ naturis potest tertia cõstitui vtraq; remanẽte salua. ¶ P̃ ꝓprietas sequitur naturã eius cui⁹ est ꝓprietas: sed ꝓprietates diuine nature dicunt̃ de illo hoĩe: dicit̃ enĩ q̃ ille homo creauit stellas: ⁊ ecõuerso dicit̃ q̃ fili⁹ dei est passus: ergo videt̃ q̃ aliquid diuine nature est in humana natura ⁊ aliquid humane sit in diuina: ⁊ sic videt̃ esse facta quedã cõiũctio naturarũ in vnã naturã. ¶ P̃ quãdo aliqua duo cõiũgũt̃: quoꝝ vnuz multũ superat alterũ: hoc q̃ superat̃ transit in naturam superãtis: sicut ſi gutta vini ĩ mille amphoras proijciat̃ aque sed natura diuina in infinitũ superat humanã: ergo humana natura cõiũcta dĩne tota conuertit̃ in diuinã. ¶ P̃ hoc videt̃ per hoc q̃ caro xp̃i dicit̃ deificata a sanctis: sicut Damasce. narrat. ¶ Sed ꝯtra. Filiatio requirit similitudinẽ in natura: sed xp̃s dicit̃ filius dei patris ⁊ virginis matris ergo est similis in natura vtriq; ſz virgo ⁊ de⁹ pater nõ cõmunicant in aliqua vna natura: ergo oportet xp̃m ponere duarũ naturarũ. ¶ P̃ Per ꝓprietates naturales in cognitionem nature deuenim⁹: sed in xp̃o inuenim⁹ ꝓprietates duarũ naturarũ vt humane ⁊ diuine: ergo oportz xp̃m duarũ naturarũ ponere. ¶ R⁹ dicendũ q̃ ad hu⁹ questionis euidentiã oportz scire quid nomẽ nature significet. Natura aũt a nascendo nomen accepit que ꝓprie dicit̃ generatio viuentiũ ex similib⁹ similia in specie ꝓducentiũ. vnde fm primã sui institutionẽ: natura signat generationẽ ipsaz viuentiũ scilicet natiuitatez. Itẽ translatũ est nomẽ nature ad signandũ principiũ actiuũ illius generationis: q̃ virtutes agẽtes ex actib⁹ nominari cõsueuerũt. Inde vlteri⁹ procedit nomẽ nature ad signãdũ principiũ actiuũ cuiuslibet motus naturalis: ⁊ vlterius ad signandũ etiaz principium materiale cuiuslibet generationis: ⁊ inde etiã ad signandũ principiũ formale q̃ est terminus generationis: ſz q̃ non solum generatio terminat̃ ad formã: sed ad substantiã cõpositam: ideo translatũ est ad signandũ quãlibet substantiam fm q̃ dicit phs in. v. Metha. ⁊ ad signandum etiam quodlibet ens. sicut dicit Boe. in li. de dua. na. Substãtia aũt ꝓter significationes quib⁹ forma vel materia dicitur substãtia dicit̃ duob⁹ modis. fm philosophũ. v. Metha. Uno mõ subiectũ ipsũ q̃ dicit̃ hoc aliquid ⁊ de altero nõ predicat̃: vt hic homo fm q̃ substantia significat̃ nomine ypostasi: ⁊ fm hanc significationẽ substantia dicit̃ natura fm q̃ natura est q̃ agere vel pati potest: vt dicit Boetius in predicto li. Alio modo dicit̃ substãtia q̃ quid erat esse id est quidditas ⁊ essentia quã signat diffinitio cuiuslibet rei prout signat̃ nomine vñe: ⁊ sic etiã substãtia dicit̃ natura fm q̃ Boetius dicit q̃ natura est vnũq̃q; informans specifica differẽtia: q̃ vltima differẽtia est que diffinitio nẽ complet: relictis ergo oĩb⁹ alijs significationib⁹ nature fm hanc tantũ significationẽ querit̃ vtrũ in xp̃o sit vna natura vel plures: ſi aũt sit vna tantũ: vel altera earũ tantũ vel cõpositа ex vtriſq;: ſi altera earũ tantuz hoc erit dupliciter: vno modo nulla adiũctione interueniẽte vni⁹ ad alteraz: ⁊ ſic ſi ſit diuina tantũ: nihil nomini accidit in hoc q̃ verbuz caro factũ est ⁊ incarnatio nihil est: ſi vo ſit humana tantũ nõ differt xp̃s ab alijs hominibus ⁊ perit incarnatio. Alio modo altera naturaruz trãseũte in alterã: q̃ nõ potest esse quia que nõ cõicant in materia non possunt in intimicẽ trãsire: diuina aũt natura penitus est ĩmaterialis necdũ vt cõmunicet humane in materia. ¶ P̃ ſi diuina natura transiret in humanã tolleret̃ simplicitas ⁊ ĩmutabilitas diuine nature: ſi vo humana verteret̃ in diuinam tolleret̃ veritas passionis ⁊ omniũ que corpozaliter operat⁹ est xp̃s. ſi autẽ esset vna natura cõposita ex duabus hoc posset esse dupliciter. Uno modo q̃ tertia natura cõponeret̃ ex duab⁹ naturis nõ manẽtibus ſicut ex quattuoꝝ elemẽtis cõponit̃ mixtum: ⁊ fm hoc ponerẽt dĩna natura passibilis ⁊ materialis: q̃ mixtio non est nisi eoꝝ que cõmunicãt in materia ⁊ natura sunt agere ⁊ pati ad idẽ: ⁊ tolleretur fides cõfitens xp̃m esse verũ deũ ⁊ verũ hoĩem. Alio modo q̃ cõponeret̃ ex duabus naturis manentibus ⁊ hoc dupliciter. vno mõ fm cõmassationẽ vel cõtinuationis vel contiguationis: et fm hoc ponerẽt diuina natura corpozea: q̃ cõtinuatio et cõtactus corpoꝝ est: alio modo fm informationẽ: ſicut ex aĩa ⁊ corpore fit vnũ: ⁊ hoc etiã nõ potest esse: q̃ per modũ istũ nõ fit vnũ ex duob⁹ actibus nec ex duab⁹ potẽtijs: sed ex actu ⁊ potẽtia fm philosophũ: diuina autẽ natura ⁊ humana: vtraq; est ens actu. ¶ P̃ dĩna natura non habet aliquid potẽtialitatis: nec põt esse actus veniens in compositionẽ alicui⁹: cũ sit esse primũ infinitũ per se subsistẽs. Patet igit̃ q̃ quocũq; modo ponat̃ vna natura in xp̃o sequit̃ error: ⁊ ideo Eutices qui hoc posuit hereticus cõdẽnatus est. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ aliquid cõstat ex duab⁹ naturis nõ tñ ex duab⁹ sicut mixtũ ex elementis: ⁊ in talib⁹ oportet q̃ sit media natura cõstituta ex duab⁹ nõ manentibus. Xp̃s aũt cõstat ex duab⁹ naturis: ita q̃ ex duab⁹ naturis saluatis subsistet: est enĩ nature dĩne ⁊ humane: ⁊ ideo ratio nõ sequit̃. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ ſicut dicit Augustinus. differẽtia noĩat totã naturã speciei. aĩs nõ predicaret̃ de specie: ſz nõ noĩat ex toto: ſz ex parte scilicet formali principio: dicit̃ enĩ rõnale habens rationẽ: gen⁹ aũt econtrario noĩat totũ ex principio materiali. vnde differẽtia nõ addit̃ differẽtie per hoc q̃ natura addit̃ nature: ſz per hoc q̃ vltrius p̃ncipiũ formale addit̃ ſic intellectiuũ supza sensitiuũ.

talis aũt additio non est in xpo.nõ enĩ vna natura addit̃ al teri sicut formal' respectu illi⁹ vt dictũ est. Ad tertiũ dicẽ dũ q aĩa ⁊ corp⁹ fm q sunt partes hois ,ppie loquẽdo nõ sunt due nature ,put in pposito de natura loq̃mur:sz vtrũq; est ps nature:alterũ sicut forma:alterũ aũt sicut materia: vñ nõ est instãtia. Ad q̃rtũ dicendũ q ppietates humane nature nunq̃ dicunt̃ de diuina:nec ecõuerso nisi fm q̃ndã ptipationẽ:sz dicunt̃ vtrecq; de hñte naturã vel humanaz vel diuinã q̃ significat̃ hoc noĩe de⁹:⁊ h̃ noĩe hõ.idẽ enĩ est ptipationẽ:sz dicunt̃ vtrecq; de hñte naturã vel humanaz q vtraq; naturas hz. Ad q̃ntũ dicendũ q rõ ista ,pcedit in illis q̃ cõicant in materia:⁊ agũt ⁊ patiunt̃ ad inuicẽ.⁊ iõ nõ est ad ,ppositũ. Ad sextũ dicendũ q caro dicit deifica ta:nõ q⁹ fit facta ipa diuinitas:sz q⁹ facta est dei caro.⁊ etiã q⁹ abũdanti⁹ dona diuinitat pticipat ex hoc q est vnita di uinitati.⁊ q⁹ est q̃si instrumentũ p qõ diuina virt⁹ salutem nostrã opat̃.tangẽdo enĩ lepr̃osum carne sanauit p diuini tatis virtutẽ:⁊ moriẽdo carne mortẽ vicit p virtutẽ diuini tatis.virt⁹ autẽ agẽtis aliquo modo est in instrumẽto quo mediante aliquid agit.

Ad tertiũ sic p̃cedit.videt̃ q in xpo nõ sit vna tñ psona:⁊ sic nõ sit vnio facta in psona.nulla enĩ natu ra inuenit̃ sine illis q̃ p se ꝺsequunt̃ ad naturã illã. sz psonalitas p se cõsequit̃ naturã humanã ⁊ filr diuinã:er go vtraq; natura tenet suã psonalitatẽ. Sz natura huma na est dignior in xpo q̃ in petro.sz psonalitas ad dignitatẽ ptinet:vñ in substãtijs ignobilib⁹ non inuenit̃ psona.ergo ficut humanitas petri habet suã psonalitatẽ: ita ⁊ humani tas xpi. Sz in psona nõ videt̃ aliquid eẽ nisi natura ⁊ di stinguẽtia suppositũ nature ab alijs suppositis.sz nature in xpo sunt diuerse ⁊ distinctiua.diuersa q⁹ p relationes eter nas distinguit̃ a p̃re ⁊ spũ scõ.p diuisionẽ aũt materie ⁊ ac cidẽtia distinguunt̃ ab alijs hoĩb⁹:ergo est ibi duplex pso nalitas. Sz maior est conuenientia in psona q̃ in genere vel specie:q⁹ illa est in aliquo q̃ fm rem vnũ est.hoc aũt ẽ fm rationẽ vnũ.sz ,ppter maximã distantiã nature diuine ⁊ hu mane nõ pot̃ eẽ earũ conuenientia in genere vel in specie:ergo multo min⁹ pñt conuenire in vna psona. Sz phs dicit in.v. metha.q⁹ ad diuersitatẽ in genere sequit̃ diuersitas in spe cie:⁊ ad hãc diuersitas fm numerũ.sz in xpo inuenit̃ diuer sitas fm speciẽ:q⁹ sunt diuerse nature fm illã acceptionẽ q̃ natura dicit̃ vnũquodq; informãs specifica differentia:⁊ go etiã fm numerũ differẽtia inuenit̃.sz vbi est eadẽ psona est idẽ fm numerũ:ergo in xpo nõ est vna psona. Sz non fm diuersitatẽ formarũ est diuersitas materie:q⁹ ,ppria⁹ act⁹ fit in ,ppria materia: ergo fm diuersitatẽ naturarũ est etiaz diuersitas in psona.⁊ sic idẽ q̃ prius. Sz ꝺtra.Ea q̃ fm p sonã differũt:⁊ q̃ dicit̃ de vno nõ dicit̃ de altero.sed ea q̃ sunt dei in scripturis attribuũt̃ hoi. Ps. Dõ nat⁹ est ĩ ea ⁊ dim̃ glie crucifixissent.ergo de⁹ ⁊ hõ conueniũt in psona. Sz q̃ attribuit̃ filio ⁊ nõ patri ꝺuenit ei fm id in quo a p̃re distinguit̃.sz vnio passiue accepta ꝺuenit filio ⁊ nõ p̃ri ergo ꝺuenit ei fm id in quo a p̃re distinguit̃.sed hoc est in psona:ergo vnio facta est in psona. Sz ad hoc q fiat redẽ ptio humani generis oportet q⁹ sit agens satisfactionẽ vn⁹ deus q̃ pot̃: ⁊ hõ q̃ debet: vt p̃z ex dictis in.j.di.sz nullo mõ due psone pñt eẽ vnũ agens: ergo si sint due psone nondũ facta est satisfactio:⁊ ita adhuc sum⁹ in seruitute pcti:q̃ est ꝺtra sacrã scripturã noui testamẽti. Sz° dicendũ q Ne cit Boe.q⁹ credidit idẽ eẽ psonã ⁊ naturã:vñ credidit q cũ sint due nature in xpo q⁹ sint due psone.⁊ ex eodẽ fonte p̃ce ssit error Eutices:qui cũ audiunt vnã psonã in xpo estima uit vnã naturã.⁊ ex eodẽ fonte cõtra trinitatẽ ,pcessit error Arrij ⁊ Sabellij. Sciendũ est ergo q⁹ in quibusdã diffe runt natura ⁊ psona fm rem: in quibusdam vo fm rationẽ tñ.natura enĩ fm q⁹ h̃ loq̃mur est quidditas rei quã signat sua diffinitio.psona aũt est hoc aliq̃d q̃ subsistit in natura illa.in simplicib⁹ aũt q̃ carẽt materia:vt dicit Auicẽ.ipsum simplex est sua quidditas.q̃ddita vo cõpositi non est ipm cõpositũ.humanitas enĩ non est hõ:cui⁹ rõ est q⁹ in significa catione humanitatis siue q̃ddit̃atis siue nature ꝺtinent̃ tñ eẽntialia p̃incipia hois fm q⁹ hõ est.nõ aũt ea q̃ ptinẽt ad determinationẽ materie p quã natura indiuiduat̃ q̃ tñ cõ tinent̃ in significatione sortis:q⁹ p ea sortes est h̃ ⁊ diuisus ab alijs.⁊ iõ q⁹ humanitas nõ includit in sua significatiõe totũ q̃ est in re subsistẽte in natura:cũ sit q̃si ps nõ p̃dicab.⁊ q⁹ non subsistit nisi q̃ est cõpositũ:⁊ ps habet a suo toto ideo aĩa nõ subsistit sz sortes:⁊ ipse est hñs humanitatẽ.hõ aũt signat vtrũq; ⁊ eẽntialia ⁊ indiuiduãtia:sz diuersimode q⁹ signat eẽntialia determinate.indiuiduantia vo indeter minate hec vel illa.⁊ ideo hõ cũ sit totũ pot̃ p̃dicari de sorte ⁊ dicit̃ hñs humanitatẽ.sed q⁹ eẽ indistinctũ est incõpletũ q̃si ens in potẽtia:ideo hõ nõ subsistit.sz h̃ hõ cui ꝺuenit rõ psone.est ergo rõ psone q⁹ sit subsistẽs distinctũ ⁊ oĩa cõp⁹e hẽdens q̃ in re sunt.natura autẽ eẽntialia tñ cõp⁹ehẽdit.in simplicib⁹ aũt nõ differt re natura ⁊ psona:q⁹ natura nõ re cipit̃ in aliq̃ materia p quã indiuiduet̃:sz est p se subsistẽs. tñ inq̃ntũ ꝺsiderant̃ eẽntialia rei sic dicim⁹ ibi naturã.in q̃ntũ aũt inuenit̃ ibi aliq̃d subsistens:sic dicim⁹ ibi psonã. patet igit̃ q⁹ ex quo de rõne psone est q⁹ cõp⁹ehẽdit oĩa q̃ in re sunt si aliq̃d est extra illud q̃ cõp⁹ehẽdit psona hoc non est vnitũ rei nisi forte fm filitudinẽ in genere vl̃ in specie vl̃ accidẽte.⁊ ideo vt Boe.dicit in li.de du.na.si nõ est vna p̃sona in xpo:nulla vnio facta est diuinitatis ⁊ humanitatis nisi fm filitudinẽ gr̃e:q̃ etiã Nestor⁹ posuit.⁊ hoc nõ est notũ:nec xpo ,ppriũ:neq; p eũ redẽptio fieri potuisset: nec ipse eẽt ver⁹ deus:sz p ptipationẽ sicut alij scĩ.vñ simplicit̃ est ꝺcedendũ in xpo eẽ vnã psonã. Ad primũ ergo dicẽ dũ q humana natura in xpo nõ est sine psonalitate:sz est in psona vna verbi cũ natura diuina. Ad secundũ dicendũ q ex hoc natura xpi maxime nobil̃ est q̃ est in psona diui na Ad tertiũ dicẽdũ q de rõne psone est q⁹ cõp⁹ehẽdat oĩa eẽntialia ⁊ ,ppietates indiuiduãtes simul ꝺiũctoꝝ.vñ non sequit̃ q⁹ si sint due nature ⁊ diuerse ,ppietates q⁹ sint diuerse psone. Si enĩ eẽnt nature cũ suis p̃op̃rietatib⁹ seoꝝ sum posite:vtrumq; eẽt totalitas quã req̃rit rõ psone.nõ est autẽ vna totalitas q̃si ꝺiũgunt̃:⁊ ideo est vna psona. Ad q̃rtũ dicendũ q ea q̃ differũt genere vel specie differunt nu mero eẽntie vel nature:nõ autẽ oportet q⁹ differũt numero suppositi vel subiecti:q⁹ ea q̃ fm se ꝺsiderata diuersoꝝ sunt generũ vel specierũ:in vnũ suppositũ vel subiectũ ꝺgregari pñt:sicut caro ⁊ os ad ostituendũ corp⁹.⁊ albedo ⁊ longitu do in eodẽ subiecto sunt.⁊ filr quãuis diuina natura ⁊ hu mana differãt plus q̃ specie vel genẽ:in vnã tñ psonã vniri pñt. Ad q̃ntũ dicẽdũ q⁹ sicut dicit Boe.spẽs est totũ esse indiuiduoꝝ.⁊ etiã gen⁹ aliquo mõ vt dicit Auicẽ.fm q⁹ in distincte signat totũ.⁊ q⁹ natura humana nõ cõp⁹ehẽdit to tũ eẽ xpi:ideo nõ hz in xpo naturã spẽi.⁊ iõ nõ sequit̃ q⁹ in xpo sint diuersi spẽs.vel dicẽdũ q⁹ illud phs est intelligẽdũ q̃ nature diuersoꝝ generũ nõ ꝺiũgunt̃.accidẽs enĩ ⁊ subie ctũ q⁹ ꝺiũgunt̃ quãuis sint diuersa genere nõ faciũt nume rũ. Ad sextũ dicendũ q forma adunat̃ materie informã do eã.⁊ iõ oportet q⁹ ad diuersas formas diuerse sint mate rie dispposite.sed ad rationẽ psone req̃rit̃ tñ adunatio q̃ pot̃ esse etiã q̃ntũcunq; diuersoꝝ:⁊ iõ nõ oportet q⁹ diuerse na ture habeant diuersas psonas.

Questio secũda.

Deinde q̃rit̃ de assumẽte. Et circa h̃ q̃runt̃ tria. Primo vtrũ assumere ꝺueniat diuine psone. Secundo vtrũ nature. Tertio vtrũ nature remota psona.

Ad primũ sic p̃cedit.videt̃ q⁹ psone nõ ꝺueniat assu mere.sicut enĩ dictũ est psona signat aliq̃d cõpletũ ⁊ totũ.sz vltima cõpletione cõpleto nõ pot̃ fieri ad ditio:ergo psona nõ pot̃ ad se aliq̃d assumere. Sz q̃ assu mit̃ ad p̃ticipationẽ alicui⁹ aliquo modo cõicat illud.sz de

ratione persone est omnimoda incõicabilitas: ergo nõ põt psona assumere ad se aliq̃d in pticipationẽ sui. ¶ Ꝑ psona inq̃ntũ supponit nature habet aliquã filitudinẽ materie sicut natura habet filitudinẽ forme: ꝫ magꝭ elõgat a pfectõe materia q̃ forma q̃ est pars rei. si ergo natura diuina ꝓpter sui pfectionẽ nõ põt eẽ forma alicui⁹ rei: multo min⁹ psona diuina poterit eẽ psona alicui⁹ alteri⁹ nature. ergo nõ põt psona naturã assumere. ¶ Ꝑ plus repugnat simplicitati diuersitas nature ⁊ psone q̃ diuersitas subiecti ⁊ accidentis: qz in substantijs simplicib⁹ creatis nõ differt ſm Auicẽ. psona a natura ſm rem: quãuis in eis differat accidẽs a substantia. sed persona diuina verbi nõ põt distingui ꝓpter suã simplicitatẽ ꝓprietate q̃ nõ sit qõ ipsa: nec põt eẽ subiectũ alicui⁹ accidentis: ergo multo min⁹ põt eẽ suppositũ extrance nature. ¶ Sed contra Jo.j. Verbũ caro factũ est. id est hõ fact⁹ est: sed nõ nisi p assumptionẽ. cũ ergo verbũ sit nomen personale: oportet dicere q̃ psona assumat. ¶ Ꝑ assumptio terminat ad vnionẽ. vnio aũt in psona est: vt ꝓbatũ est in solutione articuli precedẽtis: ergo psona assumẽs est: cũ assumptio vt dictũ est dicat terminũ in quo fit vnio. ¶ Ad⁹ dicendũ q̃ sicut dictũ est: psona requirit completionẽ. in diũctione aũt aliquoꝝ aliq̃ ita est q̃ vtrũq̃ incõpletũ est sicut patet in vnione materie ⁊ forme: quoꝝ vtrũq̃ nõ habet esse cõpletũ. ⁊ in mixtione q̃ vtrũq̃ mixtoꝝ partim corrũpit. vñ in talib⁹ hec cõpletio quã req̃rit psona neutri debet: ꝫ cõposito. aliq̃ aũt vnũ preexistit in se completũ: ⁊ aliud addit ei ⁊ cõplet ꝑ cõpletionẽ ei⁹ sicut cibus q̃ adiũgit homini iam cõpleto. vñ cõpletio psonal⁹ nõ debet cibo sed homini. ⁊ hoc ꝓprie dicit assumi qõ sic in psonalitatẽ alteri⁹ trahit. cũ igit diuina natura ⁊ humana q̃ diunguntur nõ se habeant eq̃liter ad pfectionẽ: sed diuina natura cõpletionẽ habeat personalẽ in quo differt a forma: ⁊ in ea incorrupta pmaneat: in quo differt ab his q̃ miscent: oportet si debeat fieri diũctio q̃ humana natura trahat ad diuinam psonã virtute diuina: al's eẽnt due psone ⁊ nulla diũctio. et ita cõcedendũ est q̃ persona assumit. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ psona nõ recipit additionẽ distinguentiũ ipsam et cõplentiũ in eẽ psone ſm q̃ cõpleta eẽ dicit. ꝫ alioꝝ q̃ personalitatem nõ causant nõ est incõueniens vt additionẽ recipiat. sicut socrates recipit additionẽ sciẽtie nutrimẽti ⁊ huius modi: ⁊ tñ hec nõ indiuiduant ipsum: ita etiã natura humana q̃ addit diuine psone nõ causat psonalitatẽ in ipsa: ꝫ ad psonalitatẽ ei⁹ preexistentẽ trahit. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ triplex incõicabilitas est de rõne psone. ſ. particular ſm q̃ est cõpletũ: ⁊ vniuersal ſm q̃ est subsistens: ⁊ assumptibilis ſm q̃ id qõ assumit trãsit in psonalitatẽ alteri⁹: ⁊ nõ habet psonalitatẽ ꝓpriã. nõ est aũt ꝺtra rationẽ psone cõicabilitas assumẽtis. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ psona diuina nõ supponit humane nature q̃ꝫ sub ea posita sicut forma sub materia: ꝫ q̃ꝫ subsistẽs in ea inq̃ntũ habet eam sibi vnitam: vñ nõ habet filitudinẽ materie. ¶ Ad q̃rtũ dicendũ q̃ subiectũ subicit accidẽti qõ diuine psone ꝺuenire nõ põt: cum nõ habeat aliq̃d potẽtialitatis. sed nõ dicit supponi humane nature quasi ei subiciat: vt dictũ est.

Ad secundũ sic ꝓcedit. videt q̃ nature nõ ꝺueniat assumere. quod enĩ ꝺuenit nature diuine cõe est tribus psonis. ꝫ assumere nõ ꝺuenit patri ⁊ spũi scõ: ergo nec diuine nature. ¶ Ꝑ actus psonales nõ dicunt de natura sicut generare: vt dictũ est. v. di. j. li. ꝫ assumere ꝓprie cõuenit psone: ergo natura nõ assumit. ¶ Ꝑ verbũ ſm hoc q̃ carnẽ assumpsit dicit caro factũ. ꝫ natura diuina nõ dicit caro facta: ergo natura diuina nõ assumpsit. ¶ Ꝑ ratione assumptionis fit cõicatio idiomatũ vt dicit Damas. ꝫ ea q̃ sunt nature humane nõ dicunt de diuina. nõ enĩ dicit passa vel mortua: ergo ei⁹ nõ est assumere. ¶ Ꝑ assumẽ est ad se sumere. ꝫ diuina natura nõ traxit naturã humanã ad se: qz nõ est vnio facta in nã diuina: ergo diuina nã nõ põt dici assumere. Sed ꝺtra sunt auctoritates q̃ iacẽt in littera.

¶ Ꝑ in xp̃o quicq̃d ẽ vnitũ põt dici assumẽs vel assumptũ ꝫ diuina natura est vnita humane: ergo cũ nõ sit assumpta debet dici assumẽs. ¶ Ad⁹ dicendũ q̃ assumere dicitur tripliciter. Uno modo cõiter p̃o sumere: ⁊ sic tota trinitas alsumpsit humanã naturã filio. Secũdo dicit ꝓprie q̃si ad se sumere vt sibi quocũq̃ modo vniat: ⁊ hoc modo natura diuina in psona filij assumpsit humanã naturã. Tertio dicit ꝓpriissime q̃si ad se ⁊ in se sumẽ: ⁊ sic cõuenit tñ psone in q̃ facta est vnio. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ hoc verũ est de his q̃ ꝺueniũt nature ſm se: ⁊ nõ rõne psone huiꝰ vel illi⁹ sicut assumere. ¶ Ad secundũ dicẽdũ q̃ assumere tertio modo dictũ est p̃opriũ psone: ⁊ sic nõ ꝺuenit nature. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ natura diuina assumit humanã: ⁊ vnit eã: nõ tñ in noie nature importat suppositũ sicut in hoc noie de⁹ vel verbũ. ⁊ ideo dicit deus vel verbũ caro. i. hõ factũ: nõ ꝑ trãsmutationẽ nature: ꝫ ꝓ vnionẽ in supposito. nõ aũt põt dici de natura diuina. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q̃ cõicatio idiomatũ fit rõne vnionis in supposito. ⁊ qz suppositũ non importat noie nature: sicut hoc noie de⁹ vel filiꝰ: ideo non põt dici natura passa sicut de⁹ passus. dicit tñ natura incarnata: qz ꝑ ipsam. ¶ Ad quintũ dicẽdũ q̃ natura diuina sumit humanã ad se. i. vt sibi vniat: nõ tñ vt in se vnio fiat:

Ad tertiũ sic ꝓcedit. videt q̃ natura circũscriptis psonis assumere non possit. Natura enĩ sine suppositis est nuda in ꝺtẽplatione tñ. sed qõ est tñ in ꝺtẽplatione nõ ht esse: ⁊ qõ nõ est nõ agit: ergo nã sine psonis assumẽ nõ possct. ¶ Ꝑ ſm pĥm actiões sunt indiuiduoꝝ sine suppositoꝝ. ꝫ assumẽ ẽ actio q̃dã. cũ igit suppositũ sit ne nature sint ipse persone: videt q̃ natura sine psonis assumere nõ possit. ¶ Ꝑ filiꝰ ex hoc q̃ assumit dicit mitti. ꝫ si nõ eẽnt persone distinctenõ remaneret ratio missionis: qz mittit q̃ ab alio est ſm Aug. ergo sine psonis distinctis nõ posset esse assumptio. ¶ Ꝑ assumptio oportet q̃ terminet ad aliquã vnionẽ. sed circũscriptis psonis nõ remaneret in quo fieret vnio: qz in natura nõ põt fieri: ergo natura non potest sine personis assumere. Sed ꝺtra. Angelus ⁊ u. j. ꝓbauit incarnationẽ ꝑ dei omnipotentiã: qz nõ est impossibile apud deũ omne verbũ. sed circũscripti psonis adhuc in essentia remaneret omnipotentia: ergo adhuc in essentia poterat fieri assumptio. ¶ Ꝑ Damas. dicit in ꝓncipio tertii libri q̃ ꝓpter philontrophiã. i. amoꝛẽ hominũ filiꝰ dei naturã accepit. sed circũscriptis personis adhuc ꝺueniret deo suam creaturã diligere: ergo adhuc poterit esse assumptio. ¶ Ad⁹ dicendũ q̃ circũscriptio persone a natura diuina potest ꝺupliciter intelligi. Uno modo q̃ circũscribat⁹ omnis ratio personalitatis. ⁊ sic ipsa natura neq̃ erit subsistens in se: neq̃ erit in aliquo subsistente. ⁊ sic nõ habebit esse in re: sed in intellectu. ⁊ sic nõ cõueniet ei neq̃ assumere neq̃ aliquid agere. Alio modo potest intelligi q̃ circumscribat⁹ omnis persone distincte quas fides ponit. eis aũt circumscribatur adhuc remaneret diuina natura subsistens: sicut deũ intelligunt qui nõ habẽt fidẽ trinitatis sine hoc q̃ intelligant ibi patrẽ vl filiũ vel spiritũ scñ. vñ adhuc remanebit ibi personalitas aliqua. ⁊ ſm hoc homo ꝓcedit de circũscriptione personarũ distinctarũ quas fides supponit. ⁊ hoc modo dicendũ q̃ circumscriptis personis adhuc diuine nature conueniet assumere. ¶ Ad primũ ergo secundũ ⁊ quartũ patet solutio: quia ꝓcedunt ſm primũ intellectũ. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ missio nõ est de necessitate incarnationis simpliciter: sed de necessitate incarnatiõis filij. vnde supra distinctione prima magister dicit q̃ pater potuit incarnari: quia tamen non potest mitti.

Questio Tertia.

Deinde queritur de assumpto: ⁊ circa hoc quertuntur tria. Primo vtrũ natura humana sit assumpta. Secundo vtrum anima sit persona. Tertio vtrum persona hominis sit assumpta.

Ad primū sic proceditur. videtur q̄ humana natura nō sit assumpta: quia fm Boe. natura, aut hic loquimur de ea: est vnūquodq̄ informans specifica differētia. sed differētia specifica est naturā nudam significans: nō enī significat eam vt in aliquo. cū ergo fm Damas. nō assumpserit de⁹ naturā que nuda est in cōtēplatione: videtur q̄ nō assumpsit naturā. ¶ Ꝓ quod assumitur oportet preexistere. sz humana natura nō preextitit vnioni quia simul fuit caro z dei verbi caro: ergo natura non assumit. ¶ Ꝓ natura est idem qđ essentia. sed nō potest dici q̄ eēntiam assumpserit: qz essentia dicit ab essendo. esse autē persone est quā nō assumpsit: ergo nec naturā assumpsit. ¶ Ꝓ natura humana est ipsa humanitas. sed humanitas nō potest eē sine homine: cū igit id quod assumptū est nō fuerit homo: vt dicit in lra: videt q̄ nec humanitas: z ita nec humana natura. ¶ Ꝓ assumptio terminat ad vnionē. sed humana natura nō est vnita: quia vnions est vnitū. natura aūt humana nō est filius dei: ergo natura humana nō est assumpta. ¶ Sed contra Aug. in de fide ad petrū deus humanā naturā in vnitatē persone accepit. ¶ Ꝓ deus p assumptionē fit homo. sed nō est homo in quo sit humana natura: ergo de⁹ humanā naturā assumpsit. ¶ Ꝓ philip. ij. formaz serui accipiens. i. naturā. ¶ R° dicendū q̄ quicūq̄ ofitet incarnationē ponit humanā naturam assumptā. z quāuis fm omnes modos quib⁹ dicit natura superi⁹ positos possit dici natura assumpta nō oportet discurrere p singula cū fm q̄ natura significat quidditatē. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ sicut genus est quedā intentio quā intellect⁹ ponit circa formā intellectā: ita etiam differētia z oīa que significat naturā oēs intelligūt qui dicūt naturā humanā assumptaz fm q̄ natura significat quidditatē. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ sicut genus est quedā intentio quā intellect⁹ ponit circa formā intellectā: ita etiam differētia z oīa que significat naturā oēs intelligūt qui dicūt naturā humanā assumptaz fm q̄ natura significat quidditatē. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ quāuis nō preexistat tempore preexistit tñ fm modū intelligēdi: z hoc sufficit. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ eēntia nō habet se ad eē sicut consequēs ipsum: sed sicut id q̄ quod est eē sicut z natura. vñ silr cōcedo q̄ assumpsit eēntiam sicut assumpsit naturā quāuis nō assumpserit suppositū. ¶ Ad quartū dicendū q̄ quāuis humanitas non sit filius boīe: tñ est prius naturaliter q̄ homo: quia p eam dicit aliquis eē homo: vnde est eadē ratio sicut de eēntia. ¶ Ad quintū dicendū q̄ quāuis natura humana nō sit vnita. i. facta vnū simpliciter cū diuina: est tñ ei vnita in aliquo id est in persona.

Ad secundum sic proceditur. videtur q̄ anima separata sit persona. persona enim fm Boetium est rationalis nature indiuidua substantia. sed hoc conuenit anime non separate: ergo est persona. ¶ Ꝓ propter quod vnūquodq̄ tale z illud magis. sed homo dicit psona propter animā: vnde que carent anima nō dicunt psone: ergo anima separata est psona. ¶ Ꝓ dicit q̄ aia rōnal est hoc aliquid: sz hoc aliq̄d in natura rōnali est persona: ergo aia separata est psona. ¶ Ꝓ angelus z aia separata non videnť differre nisi p hoc q̄ aia est vnibil. sz vnibilitas nō impedit rationē psone: ergo cū angelus sit psona etiā aia separata erit psona. probatio medie. id qđ pōt fieri p diuinā virtutē non limitat aliq̄d de rōne rei: sicut q̄ de⁹ possit assumere aliquē hominē vt petrū nō aufert petro rationē psonalitatis. Sz aia separata nō pōt vniri corpori nisi p resurrectionē q̄ nō erit natural: sed p diuinā virtutē tñ: ergo aia propter vnibilitatē rationē psone nō amittit. ¶ Ꝓ sola vnibilitas qua aliq̄d potest vniri nobiliori tollit rationē psone: alś verbū nō haberet ab eterno rationē psone. sz vnibilitas q̄ est in aia separata nō est respectu alicui⁹ digniozis imo min⁹ nobilis: ergo propter hoc nō perdit rationē psone. ¶ Sed ctra. nulla forma est psona. sed aia est forma: ergo nō est psona. ¶ Ꝓ psona habet rationē completi z toti⁹. sed aia est pars: ergo aia nō habet rationē persone. ¶ R° dicendū q̄ de vnione aie ad corp⁹ apud antiquos duplex fuit opinio. Una q̄ aia vnitur corpori sicut ens completū enti cōpleto: vt eēt in corpore sicut nauta in naui. vñ sicut dicit Grego. nice. plato posuit q̄ hō nō est aliq̄d ostitutū ex corpore z aia: sed est aia corpore induta. z fm hoc tota psonalitas hois cōsisteret in aia adeo q̄ aia separata possz dici hō vere: vt dicit Hu. de san. vi. z fm hāc opinionē eēt verū quod magister dicit q̄ aia est psona qñ est separata. sed hec opinio nō potest stare qz sic corpus aie accidentaliter aduenireť. vñ hoc nomē hō de cuius intellectu est aia z corpus nō significaret vnū p se sed p accidens: z ita nō eēt in genere substantie. Alia est opinio Aristotelis quā oēs moderni sequunť: q̄ aia vnitur corpori sicut forma materie. vñ aia est pars humane nature: z nō natura quedā p se. z qz rō partis otrariať rōni psone vt dictū est: ideo aia separata nō pōt dici psona: qz quāuis separata nō sit pars actu: tñ habet naturā vt sit pars. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ aia separata ꝓprie loquēdo nō est substātia alicui⁹ nature: sed est pars nature. ¶ Ad secundū dicendū q̄ nō tñ ab aia habet hō q̄ sit psona: sed ex ea z corpore: cū ex vtrisq̄ subsistat. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ aia rōnal dicit hoc aliq̄d p modū quo eē subsistens est hoc aliq̄d etiā si habeat naturā partis. sed ad rationē psone exigit vlteri⁹ q̄ sit totū z completū. ¶ Ad quartū dicendum q̄ quāuis vnio aie separate ad carnē nō possit fieri nisi p virtutē supnaturalem: tñ in ea est natural aptitudo ad hoc. z q̄ nō pōt vnio cōpleri p virtutē naturalez est ex defectu corporis: nō ex defectu aie. ¶ Ad quintū dicendū q̄ quāuis aia sit dignior corpore: tñ vnit ei vt pars toti⁹ hois: qō quodāmodo est digni⁹ aia inquantū est cōpletius.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videt q̄ psona hois sit assumpta. Damas. enī dicit q̄ deus assumpsit humanā naturā in athamo. i. in indiuiduo. sed humana natura in indiuiduo est natura in psona: ergo assumpsit naturā in psona. ¶ Ꝓ xps nō est simil matri nisi in hoc quod accepit a matre: sed est simil matri quantū ad personā. vñ dicit Cassianus in libro otra Nestoriū q̄ xps ꝓpter psonarū diuersitatē reddidit vtriq̄ parenti filitudinē. i. patri z matri: ergo assumpsit personā. ¶ Ꝓ ponatur q̄ xps deponat hoc quod assumpsit ostat q̄ iesus erit quidē hō z psona: sed ex separatione nihil acquisitū est ei quod prius nō haberet: nec habuit aliquid ex parte humanitatis nisi assumptū: ergo assumpsit personā. ¶ Ꝓ nō ofumit nisi quod est. sz dicit Innocēti⁹ quart⁹ in decre. q̄ psona ofumpsit psonā: ergo natura humana habuit psonalitatē ꝓpriā: sed nō ante assumptionē: quia nō fuit ante: ergo in ipsa assumptione habuit psonalitatē ꝓpriā: ergo psona fuit assumpta. ¶ Sed contra. Augn. dicit q̄ verbū nō accepit psonā hois sed naturā. ¶ Ꝓ quod assumit aliquo modo vnit. sed psona nō vnit psone: qz sic essent due persone: quod eē nō potest: vt supra dictū est. vel vna cōposita ex duab⁹: quod etiā est impossibile: cū psona pars eē nō possit: ergo psona nō ē assumpta: ¶ R° dicēdū q̄ sicut supra dictū est: assumēs nō est assumptū. vñ si psona dei assumpsisset psonā hois: psona dei non eēt psona hois: z sic eēnt due persone: quod est hereticū. vñ nō concedit q̄ psona sit assumpta: z etiā quod assumit transit ad aliquō cōpleti⁹ ipm incōpletū existēs: vt p; ex ꝓdictis. z hoc est otra rationē persone q̄ maximā cōpletionē importat. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ humana natura nō preextitit ante vnionē. sz postq̄ vnita est fuit in athomo vel psona verbi. ¶ Ad secundū dicendū q̄ ꝏ quod dicit pro psonarū diuersitate nō est referēdū ad xpm sed ad parētes: qz diuersa sunt psona pris z matris ei⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ separatio oat vtriq̄ partiū totalitatē. z in cōtinuis oat etiā vtriq̄ esse in actu: vñ supposito q̄ hominē deponeret subsistēt hō ille p se in nā rōnali: z ex hoc ipso accęperet rationē persone.

Ad q̃rtū dicēdū q̄ ꝺsumere dicit̄ ꝓprie destruere quod extitit. ꝛ fm hoc persona ꝺsumpsisset personam si persona verbi assumpsisset hominē primo existentē. sed improprie dicit̄ etiā cōsumi: quod impedit̄ ne fiat. ꝛ q̄ psona diuina q̄ assumpsit humanā naturā impedit q̄ natura humana habeat ꝓpriā psonalitatē: iō dicit̄ cōsumpsisse psonā quāuis improprie. vnde nō est hoc extendendū. Nec diuinitas inq̄t xp̄i. Cōtra. xp̄s cōicat cū p̄re in vna natura numero: cū mr̄e vo non: ergo nō est recta filitudo. Dicendū q̄ nō oportet q̄ sit filitudo q̃ntū ad oīa: ſz sufficit q̄ sit q̃ntū ad aliq̄d. Cū dexp̄o audis ꝛc̄. Sciendū q̄ natura diuina dicit̄ forma: nō q̄ sit actus alicui⁹ nature: sed q̄ nō habet partē sui naturā: nec aliq̄d potentialitatis in ipsa est. Natura vo humana dicit̄ forma: nō q̄ cōprehēdit principia tm̄ formalia: cōprehēdit enī ꝛ formā ꝛ materiā: sed p modū quo quidditas cōpositi dicit̄ forma toti⁹. Solū verbū carnē ipsa. Pars ponit̄ ꝓ toto: q̄ caro pro hoīe. ꝛ ponit infirmiorē de q̄ min⁹ videt̄ vt totā naturā nostrā videat̄ assumpsisse: ꝛ etiā defect⁹ humane nature quos decuit. Omnē ꝛ pfectā naturā diuinitatis. Contra. oīs signū distributiuū est: sed natura diuina est indiuisa. Dicendū q̄ oīs ponit̄ pro toto fm q̄ totū dicitur cui nihil deest: ꝛ non est ex parte illa q̄ totū compat̄ ad partes: q̄ natura diuina nō habet partes. Ideoq̄ nō sic dicit̄ diuina natura. Cōtra. de quocūq̄ predicat̄ filius dei ꝑdicat̄ hō. sed natura diuina est filius dei: ergo est hō. Dicendū q̄ differētia est inter noīa substantiua ꝛ adiectiua. substātiua enī significāt nō tm̄ formā: sed etiā suppositū forme. vñ p̄t predicari rōne vtriusq̄. ꝛ q̄ predicant̄ rōne suppositi dicitur predicatio ꝓ idētitatē. q̄ autē rōne forme dicit̄ ꝓ denominationē siue informationē. ꝛ hec est magis propria predicatio: q̄ termini in predicato tenent̄ formaliter. adiectiua aūt tm̄ significāt formā: ꝛ ideo nō p̄t predicari nisi p informationē. vñ hec est falsa Essentia est generans: quāuis hec sit vera Essentia ē p̄r. cū igit̄ dicit̄ filius dei est hō: est predicatio ꝓ informationē ꝛ idētitatē: cū vo dicit̄ Essentia diuina est hō: est predicatio ꝓ idētitatē: q̄ idē fm rem cū supposito hoīs: nō aūt p informationē: q̄ natura diuina nō significat̄ vt suppositū subsistens in humana natura. Et ideo dicit magister q̄ non est vna vera sicut alia: sed nec tm̄ dicit eam simpliciter esse falsam.

DISTINCTIO SEXTA.

De intelligētia harū locutionū. ſ. deus factus est homo: deus est homo: an his locutionib⁹ dicat̄ de⁹ factus esse aliquid: vel esse aliquid: vel non.

Expmissis autē emergit questio plurimū ꝓtinens vtilitatis: sed nimiū difficultatis atq̄ perplexitatis. Cum enī constat ex predictis ꝛ alijs pluribus testimonijs: omnesq̄ catholici vnanimiter fateant̄ deū esse factū homineꝫ: ꝛ iesum xp̄m deū verū esse ꝛ verum hominē: queri⁹ an his locutionib⁹ Deus factus est hō: filius dei factus est filius hoīs: deus est hō: ꝛ hō est deus: dicat̄ deus fact⁹ esse aliquid: uel esse aliquid: uel aliquid dicat̄ esse deus. ꝛ an ita conueniat dici hō factus est deus: ꝛ filius hoīs fact⁹ est filius dei: sicut econuerso dicit̄. ꝛ si ex his locutionib⁹ nō dicit̄ de⁹ factus esse aliquid: uel esse aliquid: que sit intelligētia harū locutionū ꝛ similiū. In hui⁹ pfunditatis reseratione ꝛ scrupulose questionis expositiōe plurimū differre inuenīunt̄ sapientes.

Quozundam sententiam refert.

Alij enī dicunt in ipsa verbi incarnatione hominē quendaz ex aia rōnali ꝛ humana carne ꝓstitutū: ex quib⁹ duob⁹ oīs ver⁹ hō ꝓstituit̄. ꝛ ille hō cepit esse deus: non quidē natura dei: sed persona verbi: ꝛ deus cepit esse homo ille. Concedūt etiam hominē illū assumptū a verbo: ꝛ vnitū verbo: ꝛ tm̄ esse verbū. Et ea ratione tradūt dictū esse deū factū hominē uel esse hominē: quia deus factus est. i. cepit esse quedā substantia ex aia rōnali ꝛ humana carne subsistens. ꝛ illa substātia facta est. i. cepit esse deus: nō tm̄ de migratione nature in naturā: sed vtriusq̄ nature seruata ꝓprietate facti⁹ est ut deus eēt illa substātia: ꝛ illa substātia eēt deus. vnde vere dicit̄ deus fact⁹ est hō: ꝛ hō factus est deus: ꝛ deus esse hō: ꝛ hō deus. ꝛ filius dei filij⁹ hoīs: ꝛ econuerso. Cūq̄ dicant illū hominē ex aia rationali ꝛ humana carne subsistere: non tm̄ fatent̄ ex duabus naturis esse compositū diuina. ſ. ꝛ humana. nec illius partes esse duas naturas: sed animaz tm̄ ꝛ carnem.

Auctoritates ponit quib⁹ suā muniūt sententiā.

Et ne de suo sensu tm̄ loqui putentur hanc sententiam plurib⁹ muniunt testimonijs. Ait enī Augu. in li. iij. de trinitate. Cū legitur verbū caro factū est: in verbo intelligo dei filiū verū: in carne agnosco verū filiū hoīs: ꝛ vtrūq̄ simul vnā personā deū ꝛ hominē ineffabilis gratie largitate ꝓiunctū. Idem in Anche. xp̄s iesus de⁹ de deo est: hō aūt natus est de spū sancto ex maria virgine: vtraq̄ substantia diuina. ſ. ꝛ humana filius, est vnicus dei patris omnipotentis: de quo ꝓcedit spūssanct⁹ vtrūq̄ vnus: sed aliud ꝓpter verbū: ꝛ aliud ꝓpter hominē. nec duo filij deus ꝛ hō: sed vn⁹ dei filius: deus sine initio: hō a certo initio. Itē in eodē: Quid natura humana in xp̄o hoie meruit, ut in vnitatē persone vnici filij dei singulariter assumpta eēt: Que bona volūtas: q̄ bona opa ꝓcesserunt: quib⁹ mereret̄ iste hō fieri vna psona cū deo. nunq̄d antea fuit hō: ꝛ hoc ei singulare bñficiū prestitū est: ut singulariter ꝓmereret̄ deū. Nēpe ex q̄ hō esse cepit nō aliud cepit eē hō q̄z dei filius: ꝛ hic vnic⁹. ꝛ ꝓpterea dei verbū: q̄ est ab illo suscepta caro fcā est vtiq̄ de⁹: ut quēadmodū vna psona ē q̃libet hō aia. ſ. rōnal̄ ꝛ caro: ita sit xp̄s vna psona vbū ꝛ hō. Idē sup Jo. Agnoscam⁹ geminā substantiā xp̄i diuinā. ſ. q̄ equal̄ est p̄ri: ꝛ humanā q̄ minor est p̄re. Utrūq̄ aūt sil̄ nō duo: ſz vn⁹ est xp̄s: ne sit ꝗternitas nō trinitas de⁹. ac p hoc xp̄s est de⁹ aia rōnal̄ ꝛ caro. Idē quoq̄ in li. de p̄destinatione sc̄oꝝ. Ille hō ut a verbo p̄ri coeterno in vnitate psone assumptus filij⁹ dei vnigenit⁹ eēt: vñ hoc meruit: q̄ ei⁹ bonū pcessit: ut ad hanc ineffabilē excellentiā pueniret. Faciēte ac suscipiēte deo verbo: ipse hō ex quo esse cepit filij⁹ dei vnic⁹ eē cepit. Itē hō quicūq̄z ita gr̄a fit xp̄an⁹: sicut gratia hō ille ab initio fact⁹ est

christus. Idem in li.xiij.de trini. Vña dei nobis in hoie xpo cõmendat:qz nec ipse ut tãta vnitate deo vero ꝓiũctus una cũ illo psona filio dei fieret:vllis est ꝓcedẽtibꝰ meritis assecutꝰ:sed ex quo hõ eẽ ce pit ex illo est ⁊ deus:vñ dictũ est verbũ caro factũ ẽ Hyla.quoqz in li.de tri.ait xpm nõ ambigimꝰ eẽ deũ verbũ:neqz rursum filiũ hois ex aia ⁊ corpore ꝓstitisse ignoramꝰ. His alijsqz auctoritatibꝰ vtunt qui hominẽ quendã ex aia rõnali ⁊ carne composi tũ deũ factũ dicunt:sed gratia nõ natura. Sola eni gratia habuit ille hõ:nõ meritis uel natura ut eẽt deus siue filiꝰ dei:ut haberet omnẽ scientiã ⁊ potestatẽ quã habz verbũ cũ quo est vna persona. Nec tm in supioribꝰ legit ꝙ hõ ille sit vna psona cũ verbo:⁊ sit ipm verbũ:sz etiã ꝙ aia rõnal ⁊ caro eadẽ persona sit:⁊ xps sit ⁊ deus:

¶ Aliorum sententia.

Dicũt aũt ⁊ alij qui istis in parte ꝓsentiũt:sz dicũt hominẽ illũ nõ ex aia rõnali ⁊ carne tm:sz ex humana ⁊ diuina natura.i.ex tribus subsistẽtijs diuinitate carne ⁊ aia ꝓstare.⁊ hũc iesum xpm fatent.⁊ vnã psonã tm eẽ ante incarnationẽ solũmodo simplicẽ:sz in incarnatione factaz compositã ex diuinitate ⁊ humanitate.nec est ideo alia psona qz prius.sed prius cũ cẽt dei tm psona in incarnatione facta est etiã hois psona.nõ aũt ut esseñt due psone:sed ut vna ⁊ eadẽ esset psona dei ⁊ hois. Persona ergo q prius erat simplex ⁊ in vna tm natura existẽs:in duabꝰ ⁊ ex duabꝰ subsistit naturis. ⁊ psona q tm erat deus facta est etiã verꝰ hõ subsistẽs nõ tm ex aia ⁊ carne sed etiã ex diuinitate. nec tm psona illa debet dici psona quãuis dicat fcã psona hois. Facta est igit illa psona ut quibusdaz placet quiddã subsistẽs ex aia ⁊ carne:sz nõ est fcã persona uel substantia uel natura:⁊ inquantũ est illud subsistens composita est:inquantũ autẽ verbũ est simplex est.

¶ Auctoritates etiã ponit q hãc ꝓbant sententiã.

Ad hoc Augu.in li.sentẽtiarũ Prosperi ait Modis oibꝰ approbare ꝓtendimꝰ sacrificiũ ecclesie duobꝰ ꝓstare:duobꝰ ꝓficiscivisibi li elementoz specie:⁊ inuisibili dñi nostri iesu xpi carne ⁊ sanguine:sacro ⁊ re sacri.i.corpe xpi sicut xpi psona constat.⁊ ꝓficit ex deo ⁊ hoie:cũ ipse xps verus sit deus ⁊ verus homo:qnia omnis res illarum rerũ naturã ⁊ veritatẽ in se cõtinet ex quibus conficit. De hoc eodem Io.damas.ait: In dño nostro iesu xpo duas quidem naturas cognoscimꝰ: vnã aũt ypostasim ex utrisqz compositã. Incarnatus est igit xps ex virgine assumens primitias nostre masse:ut ipsa extiterit in carne ypostasis:q dei verbi ypostasis facta ⁊ composita fuerit:que prius simplex erat verbi ypostasis.composita vo ex duabus perfectis naturis diuinitate ⁊ humanitate.et ferat ipsa diuine dei verbi filiationis caracteristicũ ⁊ determinatũ ydioma fm ꝙ diuisa est a patre ⁊ spiritu sancto:⁊ carnis caracteristica ⁊ determinatiua ydiomata:fm que differat a matre ⁊ reliqs hominibꝰ. Itẽ vnã ypostasim filij dei confitemur in duabus naturis perfecte se habẽtibus deitatis ⁊ humanitatis:⁊ incarnatã eandem ypostasim:et has duas naturaa custodiri ⁊ manere in xpo post vnionẽ nõ seorsum ⁊ fm partes ponentes singulã sed vnitas inuicẽ in vnã cõpositã ypostasim. Substantialez eni inquimꝰ vnionẽ.s.verã:⁊ nõ fm fantasiam. Substantialem autẽ non duabus naturis perficientibus alterã.s.vnã compositã naturã.sed vnitas inuicẽ in vnã ypostasim compositã filij dei ⁊ manere eandem substantialem differentiã determinamus. Quod creabile mansit creabile:⁊ ꝙ increabile increabile:⁊ mortale mortale:⁊ imortale imortale:⁊ circumscriptibile circumscriptibile:⁊ incircumscriptibile incircumscriptibile.⁊ hoc quidem refulget miraculis. De hoc etiam Augus.in li.de trini.ait Quemadmodũ fm deitatem vna est patris filijqz natura:ita etiam iuxta humanitatez eadem est matris ⁊ filij natura.ex vtraqz autẽ substantia ⁊ diuinitatis ⁊ humanitatis vnus atqz idẽ est deꝰ dei ⁊ hois filiꝰ iesus xps ut deꝰ verꝰ:ita etiã hõ uerꝰ. Item in li.xiij.de tri. Sic deo coniũgi potuit humana natura ut ex duabus substantijs fieret vna persona:ac per hoc iam ex tribus:deo anima ⁊ carne. His alijsqz pluribus se muniũt auctoritatibus qui dicunt personam christi esse compositam uel factam siue constantẽ ex duabꝰ naturis siue ex tribus substantijs.

¶ Tertia aliorum sententia.

Dicunt etiẽ alij q incarnatione verbi nõ solũ psonã ex naturis compositã negant:verũ etiam hominẽ aliquẽ:siue etiam aliquam substantiam ibi ex anima ⁊ carne compositam uel factam diffitenť:sed sic illa duo.s.animã ⁊ carnez verbi persone uel nature vnita esse aiunt:ut non ex illis duobus uel ex his tribꝰ aliqua substantia uel persona fieret siue componeretur:sed illis duobꝰ velut indumento verbum dei vestiretur:ut mortalium oculis congruenter appareret.qui ideo dicitur factus verus homo:quia veritatẽ carnis ⁊ animẽ accepit.que duo etiam in singularitatẽ uel vnitatẽ sue persone accepisse legitur:nõ quia illa duo uel aliqua res ex illis cõposita sit vna persona cuz verbo uel sit verbũ:sed quia illis duobus accidentibus verbo nõ est personarũ numerus auctus:ut fieret quaternitas in trinitate. Et quia ipsa persona verbi que prius erat sine indumẽto assumptione indumenti nõ est diuisa uel mutata:sed vna eademqz imutata permansit.qui fm habitum deuz hominẽ factum dicunt:Accipiendo enim hominem dictus est deus factus homo.⁊ propter acceptum hominẽ dicitur deus verus eẽ homo.⁊ propter assumentẽ deum dicitur homo esse deus. Nã si essentialiter inquiunt illi deus esse homo uel homo esse deus intelligeretur:tunc si deus hominem assumpsissez in sexu muliebri:⁊ mulier essentialiter deus eẽt:⁊ econuerso. At potuit deus assumpsisse hominẽ in sexu muliebri.potuit igitur mulier esse

deus:⁊ econuerso.

¶ Auctoritates inducit quibus hec sententia roboratur.

Ne autem ⁊ isti de suo influere videantur testimonijs in mediū ꝓductis.quod dicunt confirmant. Ait enī augustin⁹ in libro de gratia noui testamenti. Sicut non augetur numerus personarū cum caro accedit anime ut sit vnus homo:sic non augetur numerus personarum cuꝫ homo accedit verbo ut sit vnus christus. Legitur itaqꝫ deus homo ut intelligam⁹ eius persone singularitatem:non ut suspicemur in carnem mutatam diuinitatē. Idem quoqꝫ tractans illud verbū Apostoli habitu inuent⁹ ut homo:manifeste ostendit deum dici factū eē hominē:uel esse hominē ſm habitum In libro.lxxxiij.questionū ita inquiens Multis modis habitū dicimus.vel habitū animi sicut discipline perceptionē vsu firmatam.uel habitum corporis: sicut dicimus alium alio validiorem.uel habitum eorū qui membris accōmodantur extrinsecus.ut cum dicimus aliquem vestituꝫ: calciatum:⁊ huiusmodi: ut in omnibus generib⁹ manifestum est. In ea re dici habitum que accidit alicui ita ut eam possit etiam non habere. Hoc aūt nomen ductum est ab illo verbo quod est habere. Habitus ergo in ea re dicitur que nobis ut habeatur accidit uel accedit. Verūtamen hoc interest qꝛ quedam eorum que accedunt uel accidunt:ut habitum faciant nō mutantur:sed ipsa mutant in se integra ⁊ inconcussa manentia. sicut sapientia accedens homini nō ipsa mutatur:sed hominē mutat quem de stulto sapientez facit. Quedam vō sic accedunt uel accidunt ut mutent ⁊ mutenē: ut cibus qui āmittens speciem suam in corpus vertit: ⁊ nos cibo refecti ab exilitate atqꝫ languore in robur atqꝫ valentiam mutamur. Tertium genus est cum ea que accidunt nec mutant ea quib⁹ accidūt nec ab eis ipsa mutantur. sicut annulus positus in digito:quod genus rarissime reperitur. Quartuꝫ genus est cum ea que accedunt mutantur:nō a sua natura:sed aliam speciem ⁊ formam accipiunt:ut est vestis que deiecta atqꝫ deposita non habet eam formam quam sumit induta. Induta enim membris accipit formam quam nō habet exuta. Quod genus congruit comparationi huic Deus enī filiꝰ semetipsum exinaniuit nō formam suam mutans: sed formā serui accipiens.neqꝫ conuersus aut trās mutatus in homine amissa incōmutabili stabilitate:sed in similitudinē hominū factus est ipse susceptor verum hominē suscipiendo.⁊ habitu inuentus est ut homo id est habendo hominē inuentus est ut homo: nō sibi sed eis quib⁹ in homine apparuit. Dō autem dicit ut homo veritatem exprimit Nomine ergo habit⁹ sane significauit apostolus qualiter dixerit in similitudinem hominū factus: quia nō transfiguratione in hominē:sed habitu factus est cuꝫ indutus est hominē:quem sibi vniens quodāmodo atqꝫ conformans imortalitati eterni tatiqꝫ sociaret. Non ergo oportet intelligi mutatū esse verbum susceptione hominis:sicut nec membra veste induta mutanť:quāuis illa susceptio inefabiliter susceptū suscipienti copularet. Dis verbis aperte innuere videtur augustin⁹ deum dici factum hominē ſm habitum:qui etiam ipsius incarnationis modum volens exprimere querentib⁹ in quarto libro de trinitate ait Si queritur ipsa incarnatio quomodo facta est:ipsum verbū dei dico carnem factum id est hominē factum. Non tamen in hoc ꝙ factum est conuersum atqꝫ mutatuꝫ:sed carne ut carnalibus congruēter appareret indutum. Ita sane factum ut ibi sit non tm̄ verbum dei ⁊ hominis caro: sed etiam rationalis hominis anima atqꝫ hoc totuꝫ ⁊ deus dicatur ꝓpter deum:⁊ homo ꝓpter hominem. Quod si difficile intelligitur mens fide purgetur a peccatis abstinēdo ⁊ bona operando. Difficilia enim sunt hec. Idem in libro de fide ad Petrum Deus filius cum sit deus eternus:⁊ verus ꝓ nobis factus est homo verus ⁊ plenus. In eo verus quia verā habet ille humanam naturaꝫ. In eo vō plenus quia ⁊ carnem humanam suscepit ⁊ animam rationalem. Item nō aliud fuit illa dei summi exinanitio nisi forme seruilis id est nature humane susceptio. vtraqꝫ igitur est in christo forma.quia vtraqꝫ vera ⁊ plena est in christo substantia diuina.ſ.⁊ humana. Idem in libro contra Maximinū: Cum esset per seipsum invisibilis:visibilis in homine apparuit:quem de se mina suscipere dignatus est. Item in eodem Nos christum deum verum hominē suscepisse credim⁹ ⁊ in christo visibiliter inuisibilem hominib⁹ apparuisse:in ipso inter homines cōuersatum fuisse:in ipso ab hominibus humana pertulisse:in ipso homines docuisse. Hylarius quoqꝫ in.x.libro de trinitate ait Quomodo dei filius ex maria est nisi ꝙ verbuꝫ caro factū est.ſ.ꝙ filius dei cū in forma dei esset formā serui accepit. Vnū tamen eundēqꝫ nō dei deſē ctione:sed hominis assumptione ꝓfitemur:⁊ in forma dei per naturam diuinam: ⁊ in forma serui ex conceptione spiritussancti ſm hominis habituꝫ repertum fuisse:non fuit habitus ille tm̄ hominis sed ut hominis.neqꝫ caro illa caro peccati:sed in similitudine carnis peccati. Audistis tres ſm diuersos positas sententias:⁊ ꝓ singulis inducta testimonia.

¶ Postqꝫ magister determinauit de incarnatiōe dei: videre incipit cōditiones dei incarnati. Diuidit aūt hec pars in duas. In prima determinat de his ꝙ conueniunt deo incarnato rōne vnionis. In secunda de his ꝙ ptinēt ad naturā assumptā absolute dis.xiij.ibi Ꝑ sciendū est. De his enī q̄ absolute ptinent ad diuinā naturā determinatū est in ꝑmo libro. Prima aūt pars diuidit in duas. Primo determinat de his q̄ dicunt de deo incarnato exprimētia ipsam vnionē.sicut ꝙ dicit deus est hō:vel factꝰ est hō. In secunda determinat de eis q̄ conueniūt ei ꝓsequēter ad vnionē di.viij. ibi Post predicta. Prima diuidit in tres partes. In prima mouet questionē de locutiōib⁹ exprimētib⁹ vnionē. In secūda ponit diuersas opiniones de modo vnionis: ibi Alij enī dicūt. In tertia ostendit quō intelligunt diuersimode

ꝺicte locutiões ſm diuerſas opiniones diſ. viij. ibi Scõm
primã nõ ꝺicit. Alij enī ꝺicũt. Hic ponit opiniones: ⁊ diui
ꝺit in tres partes ſm tres opiniones q̃s ponit. Secunda in
cipit ibi Sunt autē alij. Tertia ibi Sunt etiã alij. Quelibet
autē triũ partiũ diuiꝺit in duas partes. in opinionē ⁊ ꝯfir
mationē. Cõfirmatio prime opinionis incipit ibi Sed ne
de ſuo ſenſu. Secunda aũt ibi De hoc Augu. Confirmatio
autē tertij ibi Ne autē ⁊ illi. Ad euidentiã autē eoꝝ que
ꝺicunt̄ oportet primo tria videre. Primo in quo iſte tres
opiniones ꝺiueniãt. Secũdo in quo vna harũ opinionũ ab
alia ꝺifferat. Tertio q̃d vnaquęq; ponat. Quantũ ad pri
mũ ſciendũ q; iſte opiniones ꝺicuntur in q̃tuor. Primo q⁹
ꝺunt ab hereſi Neſtorij. Secundo ponũt in xp̃o duas natu
ras ⁊ tres ſubſtantias. ſ. ꝺiuinã: animã: ⁊ corpus: in quibus
duob⁹ ꝺicũt ꝯſtare naturã humanã. ⁊ p hoc recedunt ab er
roꝛe Eutices q̃ poſuit vnã naturã in xp̃o. Tertio has duas
ſubſtãtias in quib⁹ humana natura ꝯſiſtit ꝺicũt aſſumptas
a verbo. p quod recedũt ab erroꝛe Manichei qui negabat
carnis aſſumptionē. Quarto q; hoc quod aſſumptũ eſt nõ
preexiſtit ante vnionē tpe: ſed natura ſolũ. p quod euadunt
erroꝛē quē tangit Dama. ꝺicentiũ q; primo aſſumpſerit in
tellectũ: ⁊ extũc fuiſſe hominē: poſtea aũt aſſumpſiſſe carnē
in vtero virginis. qõ videꝫ eē erroꝛ Origę. q̃ ponebat aīas
creatas ante coꝛpoꝛa. Quantũ vo ad ſecundũ. ſ. ꝺifferen
tiam harũ opinionũ ſciendũ eſt: q; cũ in xp̃o ſint tres ſubſtã
tie inueniꝫ triplex compatio harũ ſubſtantiarũ. Una aīe ⁊
coꝛpoꝛis ad inuicē ſm q; in eis cõſiſtit humana natura. Al
tera vo harũ duarũ ad perſonã ꝺiuinã ſm q; illa aſſumpſit
has duas. ⁊ quelibet harũ opinionũ ꝺiffert ab altera quan
tum ad vtrãq; comparationē. Differt aũt tertia opinio a
primis duab⁹ quantũ ad comparationē anime ⁊ coꝛpoꝛis:
quia prime due opiniones ponũt aliquid compoſitũ ex aīa
⁊ coꝛpoꝛe quod ē aſſumptũ. Tertia vo ponit has duas ſub
ſtantias eſſe diuiſas ab inuicē: ⁊ ſine aliqua compoſitiõe a
perſona verbi aſſumptas eſſe. vnde cũ ꝺicit̄ natura huma
na aſſumpta a verbo ſumit naturã humanam materialiter
id eſt partes humane nature: ſicut partes domus ꝺicuntur
domus. Differt autē a primis duabus quantũ ad compara
tionē harũ duarũ ſubſtantiarũ ad tertiam: quia ponit has
duas ſubſtantias ꝺiũctas verbo accidentaliter: ſicut veſtis
coniũgitur homini: ⁊ ſicut angelus aſſumit coꝛpus vt in eo
videatur. Prime vo due opiniones ꝺicunt nõ accidentali
ter ſed ſubſtantialiter quantũ ad eſſe perſonale verbo con
iuncte eſſe. Similiter etiã ſecunda opinio ꝺiffert a prima
ſm has duas compoſitiones. quantũ enī ad compoſitionē
anime ⁊ coꝛpoꝛis ꝺifferũt in hoc q; cũ vtrąq; ponit animã
⁊ coꝛpus preexiſtere ſm intellectũ ad vnionē: ⁊ ex eis coniũ
ctis effici aliquod vnũ nõ vnius modi vnum. ex his coniũ
ctis conſtitui ꝺicit vtrąq;. ex coniũctione enī anime ad coꝛ
pus reſultat ⁊ hic hõ ⁊ humanitas. ⁊ hec duo qualiter ꝺif
ferãt patere poteſt ex predictis in precedẽti ꝺi. quia hic hõ
ꝺicit quid ſubſtãs in natura humana. humanitas aũt col
ligit tm̃ ea in ſua ſignificatione ex quib⁹ homo habet q; ſit
homo. Prima ergo opinio ꝺicit q; illud vnũ conſtitutũ ex
anima ⁊ coꝛpoꝛe quod preintelligitur vnioni ⁊ aſſumiꝫ eſt
hic homo. Secunda vo ꝺicit q; ſit humanitas ⁊ hoc q; ſit ħ
homo nõ habet ex coniũctione anime ad coꝛpus: ſed ex cõ
iunctione vtriuſq; ad ꝺiuinaꝫ perſonã que ſubſiſtit in eis.
Differũt etiam quantũ ad ſecundaꝫ compoſitionē vtriuſq;
ſubſtantie ad ꝺiuinã perſonã. nam ſecunda opinio ꝺicit q;
iſte ꝺue ſubſtantie aſſumpte ita coniunguntur ꝺiuine perſo
ne q; pertinēt ad perſonalitatē ipſius adeo q; ſicut perſona
vbi ante incarnationē ſubſiſtebat in natura ꝺiuina: ita poſt
incarnationē ſubſiſtit in humana ⁊ ꝺiuina. ⁊ ideo ante in
carnationē erat ſimplex: ſed poſt eſt compoſita. Prima vo
opinio ꝺicit q; illa ſubſtantia compoſita ex anima ⁊ coꝛpo
re nõ pertinet ad perſonalitatē verbi ita q; in ea pſona ver
bi ſubſiſtat. ſed per aſſumptionē factũ eſt vt perſona verbi
eſſet illa ſubſtantia compoſita ex anima ⁊ coꝛpoꝛe: ⁊ ecõuer
ſo. vnde perſona verbi ſicut fuit ſimplex ante incarnationē:
ita eſt ⁊ ſimplex poſt incarnationē. Quantũ ad tertiũ aũt
ſ. ad poſitiones quas quelibet opinio ponit. Sciendum eſt
q; prima opinio ex hoc q; ponit duas ſubſtantias. ſ. animã
⁊ coꝛpus ſm q; preintelligunt̄ vnioni eſſe coniũctas ad cõ
ſtituendũ hominē oportet q; primo ponat hominē aſſum
ptũ. ſecundo q; homo non ſignificet niſi compoſitũ ex duo
bus ſubſtantiis. ſ. anima ⁊ coꝛpoꝛe: nõ autē ꝺeitate. ⁊ quia
hic homo eſt ſuppoſitum vel ypoſtaſis: ideo ponit tertio in
xp̃o eſſe duo ſuppoſita. vnũ creatũ quod eſt homo. ⁊ alterũ
increatũ: quod eſt filius ꝺei. ⁊ ſimiliter duas ypoſtaſes. Et
quia ſuppoſitũ predicaꝫ in recto: nõ in obliquo ſicut natu
ra. ſortes enī eſt ſuppoſitũ humane nature Jõ q̃rto ꝺicit q;
xp̃s eſt neutraliter duo. vnus tamē maſculine propter vni
tatē perſone. Et quia ꝺicit hominē aſſumptũ: ⁊ filiꝰ ꝺei eſt
homo: ideo ꝺicit quinto q; aſſumẽs eſt aſſumptũ. Et quia
in xp̃o ꝺicit duo ſuppoſita: ideo ꝺicit ſexto q; ſuppoſito fi
lio ꝺei nõ ſupponitur hic homo: quãuis hic homo ſit filiꝰ
ꝺei. ſicut ſuppoſita eẽntia nõ ſupponiꝫ pater: quãuis eſſen
tia ſit pater. Et quia hic homo non ſupponit ſuppoſitũ eter
nũ: ideo ꝺicit ſeptimo q; ſicut ꝺeus factus eſt homo: ita hõ
factus eſt ꝺeus. quod nõ poſſet ꝺici ſi ſuponeret ſuppoſitũ
eternũ: quia ſuppoſitũ eternũ nõ incipit eſſe ꝺeus. Et quia
proprietates eterne non ꝺeterminãt ſuppoſitũ tẽporale nec
econuerſo: ideo ꝺicit octauo q; omnia nomina adiectiua q̃
ſignificãt aliquod eternũ nõ poſſunt ꝺici ꝺe filio virginis
niſi cũ implicatione: vt ſi ꝺicaꝫ filius virginis eſt eternꝰ. i.
eſt ille qui eſt eternus. ⁊ ſimiliter adiectiua que ſignificant
aliquod temporale nõ poſſunt ꝺici, ꝓprie ꝺe filio ꝺei. Sub
ſtantiua autē hincinde predicantur propter vnionē: ſicut ⁊
adiectiua perſonalia nõ ꝺicunt̄ ꝺe eſſentia: quãuis ſubſtã
tiua ꝺicant̄ ꝺe ea. Secunda vo opinio quia ponit q; hu
mana natura que eſt aſſumptũ nõ ſignificat quid ſubſiſtẽs
ſed potiꝰ in ea ſubſiſtit ꝺiuina perſona per vnionē: ideo pri
mo ꝺicit hominē: quod ſignificat per modũ ſubſiſtẽtis nõ
eē aſſumptũ: ſed humanã naturã. Et quia ypoſtaſis vel ſup
poſitũ ꝺicit aliquid per ſe ſubſiſtens: ideo ſecũdo nõ ponit
in xp̃o niſi vnũ ſuppoſitũ vel ypoſtaſim. Et p conſequẽs po
nit tertio q; xp̃s eſt vnũ tm̃ ⁊ ſolum vnus. Et quia humana
natura nõ ſubſtantificaꝫ vt ſubſiſtat niſi per vnionē ad ꝺi
uinã perſonã: ideo homo qui ſignificat per modũ ſubſiſtẽ
tis nõ ſolum ꝺicit naturã ⁊ coꝛpus. ſed etiam ꝺiuinitatē. ⁊
hec eſt quarta poſitio. Et quia ꝺiuina perſona que ante in
carnationē ſubſiſtebat i vna natura: poſtq̃ ſubſiſtit in ꝺua
bus naturis ⁊ tribus ſubſtãtiis: ideo quinto ꝺicit q; pſona
vbi ante incarnationē fuit ſimplex: ſed poſt incarnationem
eſt compoſita. Et quia eſt vnus ſuppoſitũ quod ſubſiſtit in
ꝺuabus naturis: ideo ſexto ponit q; ꝺe illo ſuppoſito ꝓprie
ꝺici pñt adiectiua ſignificantia ꝓprietates vtriuſq; nature
ſiue ꝺenoteꝫ p vnã naturã ſiue p aliã. vñ ſm eos ꝓprie ꝺr
iſte puer eſt eternꝰ: ⁊ ꝺeꝰ eſt paſſus. Tertia vo opinio q;
negat vnionē aīe ad carnē in xp̃o: ideo primo ponit q; hõ
nõ predicat ꝺe xp̃o aliq̃ cõpoſitũ ex aīa ⁊ coꝛpoꝛe: ſed ptes
humane nature vt ſit ſenſus: hõ eſt. i. hz animã ⁊ coꝛpꝰ ſibi
vnita accidentaliter. ⁊ iõ ponit ſecũdo q; hõ p̃ꝺicaꝫ ꝺe xp̃o
accidẽtaliter: nõ in q̃ꝺ: ſed in quo mõ ſe hz: vt cũ ꝺicit̄ hõ in
ꝺutꝰ. ⁊ iõ tertio ponit q; ꝺue ſubſtãtie nõ ptinẽt ad pſonali
tatẽ filij ꝺei: ſed extrinſecꝰ ſe hñt ad ipſam. Et multa alia ex
his opinionibꝰ ſequunt̄ ſi quis radicẽ opinionũ ꝺiſideret.
Ex predictis aũt patet q; quelibet harũ ꝺuarũ opinionũ cõ
uenit cum alia in aliquo in quo ꝺiffert a tertia. Prime enī
opiniones ꝺue ꝺueniũt in hoc q; vtrąq; ponit q; hõ ꝺe xp̃o
predicaꝫ in q̃ꝺ: in quo ꝺifferunt a tertia q̃ hoc negat. ſilr ter
tia ꝺuenit cũ ſecũda in hoc q; in xp̃o nõ ſunt duo ſuppoſita
quãuis ꝺifferẽter: qz ſecũda ponit q; ſupponiꝫ vtriq; natu
re ſubſtantialiter. tertia vo q; ꝺiuine ſubſtãtialiter: ⁊ huma

ne accidentaliter: sicut album ⁊ homo non est aliud ⁊ aliud suppositū: sed idē qō supponit hō copulat albū: in quo differūt a prima q̄ ponit in xp̄o duo suppositā. silr etiā prima ⁊ tertia ꝺuenūt in hoc q̄ humana natura nō ptinet ad psona litatē diuine psone: quātuis differēter: q⁊ p̄ma ponit q̄ substātificat p se. Tertia aūt q̄ nullo mō. vñ vtraq; ponit q̄ diuina psona sicut fuit simplex ante incarnationē: ita est simplex post incarnationē: in quo differūt a secūda. ¶ His visis circa veritatē harū opinionū est triplex questio. Prima de his q̄ dicit prima opinio. Secūda de his q̄ dicit secūda. Tertia de his que dicit tertia. Questio prima.

Circa primā opinionē querunt tria. Primo vtrum in xp̄o sint ꝺue yposta ses. Secūdo vtrum hō sit assumpt⁹. Tertio vtrū hō significet substantiā cōpositā ex ꝺuabus substantijs tñ.

Ad primū sic, pceꝺit. videt q̄ in xp̄o sint ꝺue yposta ses. sicut enī dicit Boe. in li. de ꝺu. na. oīs substātia pticularis fm p̄prietatē vocabuli pōt dici yposta sis: q̄tuis fm vsum dicat tñ de substātijs nobiliozib⁹. ſz in xp̄o sunt plures substātie: sicut ab oīb⁹ concedit: ⁊ nō sunt vniuersales ſz pticulares: ergo in xp̄o sunt plures yposta ses ¶ xp̄s fm q̄ est hō est yposta sis q̄ꝺā in genere substātie q⁊ de quocūq; p̄dicat spēs ⁊ gen⁹. ſz yposta sis verbi nō est in genere substātie: ergo in xp̄o est alia yposta sis p̄ter yposta sis verbi: ⁊ ita in xp̄o sunt ꝺue yposta ses. ¶ sicut se hz spēs ad gen⁹: ita se hz yposta sis ad spēm. ſz vna spēs nō pōt eē in ꝺiuersis generib⁹ nō subalternatis: ergo vna yposta sis nō pōt eē in ꝺuab⁹ specieb⁹: ergo multo min⁹ in natura humana ⁊ diuina: q̄ plus q̄ specie differūt. ¶ hz ꝺcta est q̄ dicit Dama. ꝺuas naturas vnitas esse in vnam yposta sim. ¶ fm Boe. psona est rōnal' nature indiuidua substātia: yposta sis aūt nisi hoc q̄ō est rōnal' nature: ergo yposta sis rōnis nature est psona. humana aūt natura ⁊ diuina vtraq; ē rōnal'. si ergo sint ꝺue yposta ses harū ꝺuarū naturarū: oportet ꝺiuersas ponere: ⁊ sic eēt error Nestozij. ¶ Ulteri⁹ q̄ritur vtrū in xp̄o sint ꝺuo suppositā: videt q̄ sic. suppositū enī dicit respectū ad naturā cōem. ſz in xp̄o sunt ꝺue nature: ergo ꝺuo suppositā. ¶ suppositū dicit q̄si sub alio positū. ſz inco͡ueniens est ꝺicere q̄ diuina psona ponat sub humana: ergo oportet aliud esse humane nature suppositū q̄ psona diuina. ſz psona diuina est suppositū nature diuine: ergo in xp̄o sunt ꝺuo suppositā. ¶ vnio ad alterū nō tollit alicui rationē suppositi: q⁊ etiā pars vt man⁹ alicui nature cōi supponit cū sit in specie man⁹. sed nihil aliud pōt impedire ne humana natura in xp̄o habeat p̄priū suppositū nisi vnio ergo hz p̄priū suppositū p̄ter suppositū diuine nature. ⁊ sic idē qō p̄z. ¶ Sed ꝺcta. qō est vnitū alteri ꝺignioꝛi nō hz rationē suppositi: alʒ in xp̄o eēnt tria suppositā fm tres substantias: vel etiā plura fm oēs ptes cozpozis. si ergo in xp̄o sunt ꝺuo suppositā: nō erit aliq̄ vnio ꝺiuinitatis ad carnē. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ in xp̄o sint ꝺuo indiuidua. sicut enī dicit Dama. fili⁹ ꝺei assumpsit humanā naturā in athamo. i. in indiuiꝺuo. ſz q⁊ natura assumpta est in xp̄o ꝺicim⁹ ꝺuas naturas: ergo ⁊ ꝺicere possum⁹ in xp̄o ꝺuo īdiuidua. ¶ oē qō ē aut est vniuersale aut pticulare. ſz humana natura est in xp̄o: ergo cū nō sit vniuersal' erit particularis. ſz omne pticulare est indiuiꝺuū: ergo humana natura in xp̄o est indiuiꝺuū: ergo sunt ibi ꝺuo indiuidua. ¶ fm Pozpbi. in diuiꝺuū facit collectio accidentiū. ſz accidentia humane nature nō sunt in psona diuina q̄ subiectū accidētis eē nō pōt ergo oportet q̄ sit ibi aliq̄ḍ indiuiꝺuū. ⁊ sic idē quod p̄z. ¶ Sed ꝺcta. nihil est aliud psona q̄ indiuiꝺuū rōnal' nature. ſz in xp̄o nō pūt eē ꝺue psone: ergo in xp̄o nō sunt ꝺuo indiuidua. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ sint ibi ꝺue res nature. Res enī nature est q̄ō ꝺstituit p naturā. ſz diuina psona nō ꝺstituit per humanā naturā: ergo psona verbi nō est res humane nature. ſz est aliq̄ res humane nature in xp̄o: ergo in xp̄o sunt ꝺue res nature. ¶ res nature idē videt eē q̄ō nāle. ſz naturale vt ꝺicit. ij. phi. si. est p̄prietas causata ex p̄ncipijs nature: vel cōpositū ex p̄ncipijs naturalib⁹. ſz neutrū istoꝛ ꝺuenit diuine psone: ergo psona diuina nō ē res nature humane. ⁊ sic idē qō p̄z. ¶ Sed ꝺ. res nature est cōpletū subsistēs in nā. ſz nullū tale est assumptibile q̄tuis possit aliud assumi ad ip̄m: ergo si eēt in xp̄o aliq̄ res nature p̄ter ꝺiuinā psonā nō eēt assumpta a ꝺiuina psona: ⁊ ita nō est vnita: ⁊ sic nō eēt in xp̄o. ¶ ad. o. ꝺicēdū q⁊ cū omne pticulare hēat respectū ad naturā cōem ⁊ ad p̄prietates: pōt fm vtrūq; respectū noīari: tū p nomē p̄me impositionis: tū p nomē respectū noīari: tū p nomē p̄me impositionis. hoc eni nomē res nature est nomen p̄me impositionis significās pticulare p respectū ad naturā cōez hoc vo nomē suppositū est nomē secūꝺe impositionis significans ipsam habitudinē pticularis ad naturā cōem inquā tū subsistit in ea. particulare vo inquantū excedit ab ea. sed quia accidentia consequunt naturā: ideo omne nomē ꝺesignās pticulare fm respectū ad p̄prietates ꝺesignat etiā ipsum per respectū ad naturā cōmunē. hoc ergo potest fieri ꝺupliciter. vel p nomen p̄me impositionis: ⁊ sic est yposta sis cōmuniter in omnib⁹ substantijs: persona vo in omnib⁹ rationalib⁹. vel p nomen secūꝺe impositionis: ⁊ sic est indiuiꝺuū inquantū est indiuisum in se. singulare vo inquantū est ꝺiuisum ab alijs: vnde sigillatum est idē quod ꝺiuisum. ¶ Est etiā alia ꝺifferētia attēꝺēda inter ista: q⁊ quedā ista rū significant cōmuniter particulare in quolibet genere sicut particulare indiuiꝺuū singulare. quedā vo tñ particulare in genere substātie: sicut res nature suppositū yposta sis ⁊ psona. Quia vo ratio substantie est q̄ p se subsistat: inde ē q⁊ nullū istoꝛ ꝺicit nisi de re cōpleta p se subsistente. vnde nō ꝺicunt neq; de parte neq; de accidente: de quib⁹ alia ꝺici possunt que in omnib⁹ generib⁹ inueniunt. quātuis enī hec albeꝺo vel hec manus ꝺicant indiuiꝺuū vel singulare: nō tñ potest ꝺici yposta sis suppositū vel res nature. Impossibile est autē q⁊ si ponant ꝺuo quoꝛ vtrūq; p se subsistat q⁊ vnū sit alterū: q⁊ fm hoc q⁊ numerant differūt: cū differētia sit causa numeri: ⁊ nō p̄ꝺicant de se inuicē nisi fm q⁊ vnū sunt. Usi cū ꝺiuina psona sit q̄ꝺdā p se subsistēs: si etiā posit q̄ compositū ex aīa ⁊ carne vnū q̄ꝺ cōpletū subsistens q̄ō est hō: vel hic hō: impossibile est q⁊ vnū p̄ꝺicet de altero: vt ꝺicat Fili⁹ ꝺei est hic hō. ⁊ q⁊ p̄ima opinio hoc ponit: ideo nō tenet' mō ab aliquo. sed fm hoc q̄ō est cōpositū nō ex aīa ⁊ carne: nō ꝺicit eē q̄ꝺ subsistēs: sed ꝺicit eē humanā naturā in q̄ ꝺiuina psona subsistit. ⁊ ideo fm hāc opinionē ꝺicēdū est q⁊ oīa illa noīa q̄ significāt pticulare in quolibet genere p̄nt ꝺici eē ꝺuo in xp̄o. sicut enī hec man⁹ ꝺicit indiuiꝺuū vel singulare vel particulare: ita humana natura in xp̄o est indiuiꝺuū singulare vel pticulare. Et cū natura humana nō sit ꝺiuina natura: nec; ꝺiuina psona nihil p̄hibet ꝺici in xp̄o ꝺuo indiuidua: vel ꝺuo singularia vel particularia. aut etiam plura fm numerū partū, cozpozis xp̄i quarūquelibet potest ꝺici indiuiꝺuū nisi fiat vis in hoc q⁊ in ꝺiuinis non p̄ꝺicte inueniunt huiusmodi nomina. hec tñ plura indiuiꝺua de xp̄o nō p̄ꝺicant: quia de eo nō p̄ꝺicat natura humana nec; ptes ei⁹. nō aūt cōtingit ꝺicere in xp̄o eē ꝺuas yposta ses: vel res nature: vel suppositā. natura enī humana in xp̄o nō est res nature vel suppositū ipsa natura. nulla enī natura cōpositā est res vel suppositū sui ipsius: silr nō est yposta sis sed vsya. nihilomin⁹ tñ ficut ꝺicim⁹ vnionē factā in persona: sic ꝺicim⁹ in yposta si suppositā re nature indiuiꝺuo singulari vl particulari: quia quātuis hec vltima tria possint ꝺici de nō per se subsistentib⁹. nihilomin⁹ ꝺicitur de p se subsistētib⁹. ꝺicim⁹ enī yposta sim eē indiuiꝺuū: vñ inquātū est vnio facta in yposta si est etiā facta in indiuiꝺuo. ⁊ sic possum⁹ ꝺicē xp̄m vnū indiuiꝺuū: ⁊ tñ in eo ꝺuo vel plura indiuidua: sicut etiā ⁊ de quolibet alio hoīe ꝺicitur. ⁊ eaꝺē ratio est de singulari ⁊ particulari. ¶ Ad primū ergo ꝺicendū q⁊ substātia fm q⁊ est genus non p̄ꝺicat de pte: man⁹ enī si esset substātia cū sit aīata: esset aīal

nibil enī ē in genere q̄si directe ꝺtētū sub ipso nisi qō habet
naturā aliquā cōplete: tñ oī man⁹ esse substātia ſm q̄ sub-
stātia diuidit ꝺtra accidēs: ⁊ siliter dico de nā humana in
xp̄o: cū igit oī q̄ ois substātia pticularis ē ypostasis: intel-
ligēdū est de illis q̄ directe recipiunt p̄dicationē generis et
hec sunt q̄ significāt vt tres cōplete p se subsistentes. ¶ Ad
secūdū dicēdū q̄ ypostasis ꝟbi q̄uis nō sit in genere substā
tie simpliciter inq̄tū ē ypostasis ꝟbi tñ inquātū ē ypostasis
būane nature est in genere substantie sicut in spē hois: non
enī ypostasis ordinat ad gen⁹ vel speciē nisi p naturā quaz
habet. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ gen⁹ quodāmō est pars spēi
filis materie. vñ sicut in nā ex plurib⁹ materijs sufficiētib⁹
nō ordinatis nō fit aliq̄d vnū: ita etiā plura genera non pos
sunt venire ad cōstitutionē vni⁹ speciei: sz natura ypostasis
nō est pars. vñ nō est filis rō: dicit enī ypostasis alicui⁹ na-
ture inquātū subsistit in ea. Ea que ī cōtrariū obijciūt cōce-
dim⁹. ¶ Sciēdū tñ est q̄ ꝑma opinio q̄uis poneret duas
ypostases: nō tñ diuersas psonas posuit: ⁊ hoc enī q̄ perso
na est indiuiduū rōnalis nature que est cōpletissima: ⁊ vbi
stat tota intētio nature habet q̄ significet cōpletissimū vlti
mā cōpletiōe post quā nō est alia. vñ cū poneret hoiez assū
ptū vnitū ꝟbo nō dabat ei rōnē psone: dabat ei tñ rationez
ypostasis inquātū erat subsistens: nec tñ ponebat q̄ hō ille
vniret ꝺine psone in accidēte: q⁹ sic non diceret q̄ p̄dicaret
quid: sz q̄ esset accidētaliē vnitū: siē dicē tertia opinio: sz po-
nebat q̄ psona ꝟbi erat illa ypostasis: qō tñ nō est intelligi-
bile vt duoz distinctoz vnū, de altero p̄dicet: vt p⁹ dictū ē
¶ Ad secūdā questionē dicēdū q̄ in xp̄o tñ vnū ē suppositū
tū rōne iam dicta: nisi dicat suppositū locutiōis: q⁹ sic de
quocūq̄ p̄t fieri sermo est suppositū. ¶ Ad ꝑmū autē cō-
tra hoc obiectū. dicēdū q̄ q̄uis sint ibi due nature: tamē ē
vnū babēs respectū ad duas naturas: ⁊ ideo ē sibi supposi-
tū vnū. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ suppositū nō importat sup-
positionē indignitatis vel potētialitatis alias psone nō di-
cerent suppositā ꝺine nature: sz solū suppositionē quātum
ad cōitatē inquātū natura cōis excedit p̄dicatiōe suppositi
tū vel actu vel potētia. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ pars ꝑpzie
nō habet gen⁹ neq̄ speciē: vnde nō cōuenit sibi ꝑpzie sup-
positū esse loquēdo simpliciter nisi forte cū additione vt di
catur hec man⁹ suppositū man⁹ q̄uis man⁹ ꝑpzie loquēdo
nō sit gen⁹ neq̄ species. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄
in xp̄o sunt duo indiuidua nō tñ p se subsistētia: ⁊ ipse xp̄s
est vnū indiuiduū subsistēs: vt dictū est. ¶ Ad ꝑmuz ergo
dicēdū q̄ Damas. intēdit dicere q̄ assumpsit būanā naturā
particularē nō aūt subsistētē: sz q̄ in ea ꝺina persona subsi-
stit. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ humana natura est pticulare ⁊
indiuiduū nō tñ subsistens. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ q̄uis
ꝺina natura sit quoddā indiuiduū in xp̄o: tñ etiā xp̄s est in
diuiduū humane nature: nec tñ oportet q̄ accidētia huma-
ne nature insint ꝺine persone nisi nā mediāte. ¶ Ad id qō
in ꝟiū obijcit dicēdū q̄ in xp̄o est aliqō indiuiduū qō nō
est rōnalis nature indiuiduū: sz ipsa rōnalis natura indiui-
dua vel pars ei⁹ sicut man⁹ xp̄i. ¶ Ad quartā q̄stionē dicē-
dū q̄ in xp̄o nō sunt due res nature: sz ipse est res vna duaz
naturarū. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q̄ quāuis verbū non sit
cōstitutū p naturā būanā vt sit simpliciter. tñ p naturā bu-
manā ostituit q̄ sit hō. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ res nature
per se loquēdo ē qō habet naturam: sz q̄ hoc sit cōpositum
accidit in quantū ipsuz compositū ex materia ⁊ forma que
sunt p̄ncipia nature nō adiungitur alteri subsistēti simplici.
si autem alteri subsistenti coniungatur quod est in se sim-
plex: erit quidem illud simplex vt res subsistens in natura
cōposita nō tñ erit cōpositū nisi per modū q̄ infra dicet ſm

Hō secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ filius dei assumpsit ho
minē. Psal. Btūs quez elegisti ⁊ assūpsisti. ⁊ loq̄t
de xp̄o hoie: g̃ hō ē assūpt⁹. ¶ Ꝑ filius dei est hō: aut
hō quē assūpsit aut hō quē nō assūpsit si hō quē nō assūpsit
g̃ nō magis p̄ot dici hō q̄ ē iesus q̄z hō q̄ est petr⁹: si aūt hō
quē assumpsit: ergo assumpsit hoiem. ¶ Ꝑ filius dei assum-
psit aiam ⁊ corp⁹ vnita: q⁹ corp⁹ nō vnitū aie est corp⁹ inani
matū qō nō est assumptibile. vt in. ij. dis. dictū ē. vnio autē
illa nō ē minoris efficacie in hoie xp̄o q̄z in alijs hoīb⁹: sed
in alijs hoīb⁹ facit nō solū humanitatē: sz etiā hoiem: ergo
in xp̄o facit hoiez. ¶ Ꝑ in xp̄o nō ē nisi assumēs ⁊ assūptuz
sz nō habet q̄ fit hō ex pte assumētis: q⁹ sic ab eterno fuisset
hō: ergo habet ex pte assumpti: ergo hō est assumpt⁹. ¶ Ꝑ
ſm Damas. xp̄s assumpsit quicq̄d in nostra natura plāta-
uit: sz id qō vnitū est ex corpore ⁊ aīa facit hoiez cū sit de na
turalib⁹ que dei verbū in nostra natura plātauit: hoc ergo
assumpsit: ergo assumpsit hoiem: q⁹ posita causa sufficiēti
ponit effect⁹. ¶ Sz cōtra assumēs nō est assumptuz: sz de⁹
est hō: ergo nō assumpsit hoiem. ¶ Ꝑ si assumpsit hoiem:
cōstat q̄ nō assumpsit hoiez vniuersalē: ergo assumpsit hūc
hoiez: sz hic homo ē psona: ergo assumpsit psonā qō falsuz
est: ergo ⁊ ꝑmū. ¶ Ad ꝑmū dicēdū q̄ id qō assumit ſm intelle-
ctū p̄cedit vnionē: si ergo dicat hō assumpt⁹ oportet q̄ in-
telligat hō anteq̄z intelligat assumpt⁹: hō autē ꝑticularis.
q⁹ vniuersalē nō assumpsit cū nō habeat eē in rerū natura:
nec est q̄d subsistēs habēs esse cōpletū: qō aūt habet eē cō-
pletū in quo subsistit nō p̄ot vniri alteri nisi tribus modis
vel accidētaliter vt tunica hoi: ⁊ hūc modū vnionis ponit
tertia opinio. vel per modū aggregationis sicut lapis lapi-
di in aceruo: vel aliquo accidēte sicut hō vnit deo p amo-
rem vel gratiā ⁊ neutra harū est vnio simpliciter sz ſm q̄d:
quaz ꝑmā posuit Dioscorus: alterā Nestorius heretici: vt
dicit Damas. iii. ca. tertij libri. vñ nullo mō cōcedēdū est q̄
hō fit assumpt⁹. Sciēdū tñ q̄ prima opinio nullū p̄dictorū
modorū vnionis ponebat. vñ nō est heretica: sz ponebat q̄
erat facta vnio ſm hoc q̄ persona verbi incepit esse illa sub
stantia: qō quidē nō est ꝓpter inefficatiā vnionis aīe ad corp⁹
eoz cōiunctio ſm q̄ ꝓintelligit vnioni ad diuinā perso
nā nō facit hoiez: sz humanā naturā in xp̄o: sz est ex hoc q̄
nō fuerunt vt cōiuncta per se subsisterent: sz vt diuina per-
sona in eis subsisteret. ¶ Ad quartū dicenduz q̄ homo si-
gnificat humanā naturā: ⁊ supponit p suppositō subsisten
te in natura illa quoruz vnū est ex parte assumpti: alterū ex
parte assumētis. ¶ Ad quintū dicendū q̄ hoc q̄ facit con-
iunctū ex aīa ⁊ corpe esse hoiem nō est ꝓter aīam ⁊ corp⁹
⁊ vnionē aliquid positiue: sed ex hoc ipso q̄ ipsuz cōpositū
ex anima ⁊ corpore nō adiungit alteri subsistenti in natu-
ra composita: sequit q̄ coniunctū sit homo: vnde ⁊ si xp̄us
humanā naturā quā assumpsit deponeret: ex hoc ipso esset
homo: illud coniunctum ex duabus substantijs.

Ad tertium sic ꝓcedit. videtur q̄ homo nou dicat
nisi compositū ex duabus substantijs: homo enim
predicat de christo ⁊ de petro: ⁊ non equiuoce di-
citur: sed cum dicit de petro nihil predicat nisi compositū
ex duabus naturis vel substātijs: ergo ⁊ cum dicit de chri-
sto. ¶ Ꝑ in symbolo Athan. dicit: sicut anima rationalis
⁊ caro vnus est homo: ita deus ⁊ homo vnus est christus:
sed anima nō includit in sua significatione carnē: nec econ
uerso: ergo homo dicit diuinitatē nec ecōuerso. ¶ Ꝑ nihil
est in xp̄o ꝓter tres substātias si ergo hō diceret tres substā
tias tunc xp̄s est tñ homo qō est falsum. ¶ Totū nō di-
citur vniri parti: sz pars toti vel parti: si ergo hō diceret tres
substātias videret q̄ nō posset dici homo vnitus dei filio.
¶ Sz cōtra. homo est habēs būanitatē: sz habēs humani-
tatē est ꝺina psona: ergo cū būanitas q̄ continet duas sub-

stantias hoc nomẽ homo dictũ de xp̃o dicit etiã dĩnã persõnã: ⁊ sic dicit tres substãtias. ¶ Tertio omne p̃dicatũ substãtiale cõtinet aliquo mõ suũ subiectũ: sz hoc nomẽ homo p̃dicaꝫ de filio dei nõ accidẽtaliter: ergo ꝺtinet persõnã filii dei: ⁊ sic nõ dicit tñ cõpositũ ex duab⁹ substãtijs. ¶ Ad .2°. dicendũ ꝙ in quolibet noĩe est duo cõsiderare. ſ. id a quo imponiꝫ nomen qđ dicit qualitas noĩs: ⁊ id cui imponiꝫ qđ dicit substãtia noĩs: ⁊ nomẽ ꝓprie loquẽdo dicit significare formã siue qualitatem a qua imponiꝫ nomẽ dicit vero supponere ꝓ eo cui imponiꝫ. ¶ Prima ergo opinio dicit ꝙ hoc nomen homo q̃tũ ad significatũ ⁊ q̃tũ ad suppositum nõ dicit nisi cõstitutũ ex duab⁹ substãtijs: qz hoc cõstitutuz ex duab⁹ substantijs est ypostasis subsistẽs ꝓ qua põt fieri suppositio hui⁹ noĩs homo. secũda vero opinio dicit ꝙ cõstitutũ ex duab⁹ substãtijs tantũ: nõ est ypostasis subsistẽs sz natura in qua subsistit vbũ dei. vnde nõ põt ponere ꝙ cõstitutũ ex duab⁹ substãtijs tãtũ sit suppositũ cui nomen imponiꝫ: sz forma a qua imponiꝫ. ſ. humanitas: illud vero cui nomẽ imponiꝫ qđ est subsistẽs in bũana natura: est ꝑsona vbi. ⁊ ideo hoc nomẽ homo cõphẽdit tres substantias: sed duas ex pte significati. tertiã ex pte suppositi. ¶ Ad ꝑmuz ergo dicẽdũ ꝙ diuersitas suppositiõis nõ facit eq̃uocationẽ: sz diuersitas significationis. ¶ Ad secunduz dicẽdũ ꝙ Athan̄. accipit hoĩem ex pte nature significate. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ termini in p̃dicato positi tenent̃ formaliter in subiecto vero materialiter. vnde hoc nomẽ hõ supponit suppositũ eternũ qđ subsistit in duab⁹ naturis ⁊ tribus substãtijs: p̃dicat vero tantũ naturã bũanã. vnde si diceret ꝙ ẽ tãtũ homo excluderet oĩs natura alia ab humana ⁊ ꝓpter hoc nõ cõcediꝫ ꝙ sit homo tãtũ. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ homo dicit̃ ꝓprie ⁊ simpliciter vnit⁹ filio dei: qz dic̃ id qđ vniꝫ seu cõiũgit̃. ſ. humanã naturã que ẽ quasi pars in hac vnione ⁊ id in quo fit vnio. scilicet suppositũ vnum.

Questio secunda.

Deinde q̃riꝫ de his q̃ pertinẽt ad secũdã opinionẽ. ⁊ circa hoc querũt tria. ꝑmo vtrũ xp̃s sit vnũ. scõo vtrũ habeat vnũ eẽ. tertio vtrũ persona christi post incarnationem fuerit composita.

Ad ꝑmũ sic ꝓcedit̃. videt̃ ꝙ xp̃s sit duo neutraliter. ¶ Isido. enĩ dicit in lib. de tri. mediatoz dei ⁊ hoĩum hõ iesus xp̃s: q̃uis aliud sit de patre aliud de vgine nõ tñ alius: sz vbicũq; ẽ aliud ⁊ aliud ibi sunt duo: g̃ xp̃us est duo. ¶ Xp̃s est vnũ vnitate increata: ⁊ est vnũ vnitate creata: vnitas aũt creata nõ ẽ vnitas increata: ergo xp̃us est duo. ¶ Sicut in trinitate sunt tres ꝑsone in vna essentia: ita in xp̃o sunt nature in vna ꝑsona: sz ꝓpter vnitatẽ nature dicũt̃ pater ⁊ filiꝰ vnũ q̃uis nõ vn⁹: ergo ⁊ ꝓpter vnitatẽ ꝑsone xp̃s debet dici vn⁹ ⁊ nõ vnũ: sz duo ꝓpter dualitatẽ naturarũ. ¶ Xp̃s fm ꝙ est de⁹ est aliq̃d qđ est pater: ⁊ fm ꝙ ẽ homo: est aliq̃d qđ ẽ mater: sz hoc qđ est pater nõ est hoc qđ ẽ mater: ergo xp̃s est aliq̃d ⁊ aliq̃d: ⁊ ita est duo. ¶ Xp̃s est aliq̃d passibile ⁊ aliq̃d impassibile: sz passibile nõ est impassibile: ergo xp̃s ẽ aliq̃d ⁊ aliq̃d: ergo nõ est vnũ ¶ Fm Damas. xp̃s tot⁹ est vbicũq; nõ tñ totũ: sed est vbicũq; fm ꝙ est de⁹: ergo xp̃s nõ est totũ deus: ergo est aliq̃d ꝓter hoc qđ est de⁹: sz ex hoc ꝙ est de⁹ aliq̃d: ergo est aliq̃d ⁊ aliq̃d: ⁊ sic idẽ qđ ꝑius. ¶ Xp̃s nõ est tãtũ hõ: sed hõ p̃dicat aliq̃d vnũ de ipso: ergo xp̃s nõ est tantũ vnũ aliq̃d: ergo est duo. ¶ Sz cõtra quicq̃d est: ideo est: qz vnũ numero est: si ergo xp̃s nõ ẽ vnũ nihil est: qđ falsuz est. ¶ Maioz est cõueniẽtia nature bũane in xp̃o ad naturã dĩnaz q̃ accidẽtis ad subiectũ: sz accidẽs cũ subiecto nõ facit numerum: ergo nec rõne humane nature ⁊ dĩne dicet̃ xp̃us esse duo. ¶ Ea que nõ sunt vnũ nõ possunt de se inuicẽ p̃dicari: sz deus p̃dicat̃ de hoĩe xp̃o ⁊ ecõuerso: ergo xp̃s ẽ vnũ. ¶ Ad .2°. dicẽdũ ꝙ neutrũ gen⁹ ẽ in forme ⁊ in distinctũ: masculinũ vo ẽ formatũ ⁊ determinatũ. vñ masculinũ non p̃dicat̃ absolute nõ nisi de re ꝑfecta subsistẽte neutrũ vero gen⁹ de re ꝑfecta subsistẽte ⁊ de nõ perfecta: vñ nõ põt dici ꝙ albedo vel humanitas petri est aliq̃s: sz ꝙ est aliq̃d. de ꝑetro autẽ possumus dicere ꝙ est aliq̃s ⁊ ꝙ est aliq̃d: similiter in xp̃o de ꝑsona põt dici ꝙ ẽ aliq̃s ⁊ ꝙ est aliq̃d: de natura aũt ꝙ ẽ aliq̃d: et ꝙ nõ est aliq̃s. scõm igiꝫ secundã opinionẽ de q̃ agitꝫ: illud aliq̃d qđ est natura assumpta nõ p̃dicat̃ de xp̃o: qz non habet rõnẽ hoĩs: sz humanitatis aliq̃d: ergo fm ꝙ p̃dicat̃ de xp̃o nõ significat tñ naturã: sz suppositũ nature: ⁊ qz plura sole est geminatũ singulare: ideo xp̃s nõ posset dici aliq̃: nisi essent ĩ eo duo suppositа nãrũ qđ negat scõa opinio: ⁊ filr tertia: ⁊ ideo vtraq; opinio dicit ꝙ xp̃s ẽ vnũ: sz secũda dicit ꝙ est vnũ per se. tertia vero ꝙ est vnũ per accidẽs fiẽ alb⁹ hõ sz ꝑma opinio dicit ꝙ assumptũ nõ tñ hz rõnẽ bũanitatis sz etiã hoĩs: ⁊ tñ nõ põt dici aliq̃s: qz est alteri digniozi adiunctũ: sz dicit̃ aliq̃d: ⁊ illud aliq̃d p̃dicat̃ de ꝑsona assumẽte: ⁊ ideo seq̃t ꝙ xp̃s sit aliq̃d. ſ. assumẽs ⁊ aliquid. ſ. assumptũ ⁊ ꝙ sit duo neutraliter: sz nõ masculine. ¶ Ad ꝑmũ ergo dicẽdũ ꝙ diuersitas suppositiõis nõ facit equocationẽ: sz diuersitas significationis. ¶ Ad secundũ dicẽdũ ꝙ termini in p̃dicato positi tenent̃ formaliter in subiecto vero materialiter. vnde hoc nomẽ hõ supponit suppositũ eternũ qđ subsistit in duab⁹ naturis ⁊ tribus substãtijs: p̃dicat vero tantũ naturã bũanã. vnde si diceret ꝙ ẽ tãtũ homo excluderet oĩs natura alia ab humana ⁊ ꝓpter hoc nõ cõcediꝫ ꝙ sit homo tãtũ. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ homo dicit̃ ꝓprie ⁊ simpliciter vnit⁹ filio dei: qz dic̃ id qđ vniꝫ seu cõiũgit̃. ſ. humanã naturã que ẽ quasi pars in hac vnione ⁊ id in quo fit vnio. scilicet suppositũ vnum.

Questio secunda.

Deinde q̃riꝫ de his q̃ pertinẽt ad secũdã opinionẽ. ⁊ circa hoc querũt tria. ꝑmo vtrũ xp̃s sit vnũ. scõo vtrũ habeat vnũ eẽ. tertio vtrũ persona christi post incarnationem fuerit composita.

Ad ꝑmũ sic ꝓcedit̃. videt̃ ꝙ xp̃s sit duo neutraliter. ¶ Isido. enĩ dicit in lib. de tri. mediatoz dei ⁊ hoĩum hõ iesus xp̃s: q̃uis aliud sit de patre aliud de vgine nõ tñ alius: sz vbicũq; ẽ aliud ⁊ aliud ibi sunt duo: g̃ xp̃us est duo. ¶ Xp̃s est vnũ vnitate increata: ⁊ est vnũ vnitate creata: vnitas aũt creata nõ ẽ vnitas increata: ergo xp̃us est duo. ¶ Sicut in trinitate sunt tres ꝑsone in vna essentia: ita in xp̃o sunt nature in vna ꝑsona: sz ꝓpter vnitatẽ nature dicũt̃ pater ⁊ filiꝰ vnũ q̃uis nõ vn⁹: ergo ⁊ ꝓpter vnitatẽ ꝑsone xp̃s debet dici vn⁹ ⁊ nõ vnũ: sz duo ꝓpter dualitatẽ naturarũ. ¶ Xp̃s fm ꝙ est de⁹ est aliq̃d qđ est pater: ⁊ fm ꝙ ẽ homo: est aliq̃d qđ ẽ mater: sz hoc qđ est pater nõ est hoc qđ ẽ mater: ergo xp̃s est aliq̃d ⁊ aliq̃d: ⁊ ita est duo. ¶ Xp̃s est aliq̃d passibile ⁊ aliq̃d impassibile: sz passibile nõ est impassibile: ergo xp̃s ẽ aliq̃d ⁊ aliq̃d: ergo nõ est vnũ ¶ Fm Damas. xp̃s tot⁹ est vbicũq; nõ tñ totũ: sed est vbicũq; fm ꝙ est de⁹: ergo xp̃s nõ est totũ deus: ergo est aliq̃d ꝓter hoc qđ est de⁹: sz ex hoc ꝙ est de⁹ aliq̃d: ergo est aliq̃d ⁊ aliq̃d: ⁊ sic idẽ qđ ꝑius. ¶ Xp̃s nõ est tãtũ hõ: sed hõ p̃dicat aliq̃d vnũ de ipso: ergo xp̃s nõ est tantũ vnũ aliq̃d: ergo est duo. ¶ Sz cõtra quicq̃d est: ideo est: qz vnũ numero est: si ergo xp̃s nõ ẽ vnũ nihil est: qđ falsuz est. ¶ Maioz est cõueniẽtia nature bũane in xp̃o ad naturã dĩnaz q̃ accidẽtis ad subiectũ: sz accidẽs cũ subiecto nõ facit numerum: ergo nec rõne humane nature ⁊ dĩne dicet̃ xp̃us esse duo. ¶ Ea que nõ sunt vnũ nõ possunt de se inuicẽ p̃dicari: sz deus p̃dicat̃ de hoĩe xp̃o ⁊ ecõuerso: ergo xp̃s ẽ vnũ. ¶ Ad .2°. dicẽdũ ꝙ neutrũ gen⁹ ẽ in forme ⁊ in distinctũ: masculinũ vo ẽ formatũ ⁊ determinatũ. vñ masculinũ non p̃dicat̃ absolute nõ nisi de re ꝑfecta subsistẽte neutrũ vero gen⁹ de re ꝑfecta subsistẽte ⁊ de nõ perfecta: vñ nõ põt dici ꝙ albedo vel humanitas petri est aliq̃s: sz ꝙ est aliq̃d. de ꝑetro autẽ possumus dicere ꝙ est aliq̃s ⁊ ꝙ est aliq̃d: similiter in xp̃o de ꝑsona põt dici ꝙ ẽ aliq̃s ⁊ ꝙ est aliq̃d: de natura aũt ꝙ ẽ aliq̃d: et ꝙ nõ est aliq̃s. scõm igiꝫ secundã opinionẽ de q̃ agitꝫ: illud aliq̃d qđ est natura assumpta nõ p̃dicat̃ de xp̃o: qz non habet rõnẽ hoĩs: sz humanitatis aliq̃d: ergo fm ꝙ p̃dicat̃ de xp̃o nõ significat tñ naturã: sz suppositũ nature: ⁊ qz plura sole est geminatũ singulare: ideo xp̃s nõ posset dici aliq̃: nisi essent ĩ eo duo suppositа nãrũ qđ negat scõa opinio: ⁊ filr tertia: ⁊ ideo vtraq; opinio dicit ꝙ xp̃s ẽ vnũ: sz secũda dicit ꝙ est vnũ per se. tertia vero ꝙ est vnũ per accidẽs fiẽ alb⁹ hõ sz ꝑma opinio dicit ꝙ assumptũ nõ tñ hz rõnẽ bũanitatis sz etiã hoĩs: ⁊ tñ nõ põt dici aliq̃s: qz est alteri digniozi adiunctũ: sz dicit̃ aliq̃d: ⁊ illud aliq̃d p̃dicat̃ de ꝑsona assumẽte: ⁊ ideo seq̃t ꝙ xp̃s sit aliq̃d. ſ. assumẽs ⁊ aliquid. ſ. assumptũ ⁊ ꝙ sit duo neutraliter: sz nõ masculine. ¶ Ad ꝑmũ ergo dicẽdũ ꝙ diuersitas suppositiõis nõ facit equocationẽ: sz diuersitas significationis. ¶ Ad secundũ dicend

q̄ de xp̄o predicant: nō enī determinant nisi illud circa qđ ponūt. vnde si dicerēt xp̄s est tantū vnū vel tantū aliq̄d nō excludit aliā naturā: ſz aliud suppositū: ꝛ ideo hec est vera Xp̄s est tantū aliquid vnū ꝛ est in ꝓcessu illo fallacia cōsequētis: qz aliquid vnū est superi⁹ ad hominez: ꝓcedit ergo negatiue ab inferiori ad superius cum dictione exclusiua.

Ad secundū sic ꝓcedit. videt q̄ in xp̄o nō sit tantū vnū esse: omnis enī forma substātialis dat esse: sed anima est forma substātialis: ergo dat esse: sed dat esse diuine persone: qz hoc est eternū: ergo dat aliud ee ergo in xp̄o nō tantū vnū esse. ¶ Vnum est esse filij dei ꝛ patris: si ergo vnū est esse hui⁹ hois ꝛ filij dei: vnuz erit esse huius hois ꝛ dei patris: sed nulla est maioz vnio q̄z ea que est aliquozū fm esse vnū: ergo humanitas est vnita deo patri. ¶ In diuinis non est esse nisi essentiale: si ergo vnio humane nature ad diuinā facta est in esse filij dei facta est in essentia qō est impossibile. ¶ Diffinitio est oratio indicans quid est esse: ſz homo fm eandē diffinitionē predicatur de xp̄o ꝛ de petro: ergo est idē esse humanitatis illi⁹ hois cū esse petri fm speciē: ſz esse filij dei nō ē idez spē cum esse petri: ergo in xp̄o nō est tantū vnū esse. ¶ De quocūq̄ responderi pōt ad questionē factā per Aū est habet prozpriū esse: ſz hec questio fit nō tātū de persona: ſz etiam de natura: ergo esse nō tātū est persone: sed etiā nature: in xp̄o aūt sunt due nature: ergo in xp̄o sunt duo esse. ¶ Sz cōtra omne qō habet per se esse est subsistēs: si ergo in xp̄o ē duplex esse: sunt ibi duo subsistētia: ergo due ypostases qō supza improbatū est. ¶ Quecūq̄ differūt fm esse: vnū eoz nō predicat de altero: ſz deus est homo ꝛ ecōuerso: ergo est esse vnū dei ꝛ hois. ¶ Vni⁹ nō est nisi vnū esse: ſz xp̄s est vnū vt dictū est: ergo habet vnū esse tantū. ¶ Ad. ° dicendū fm philosophū. v. Methaph. esse duob⁹ modis dicit. vno modo fm q̄ significat veritatē ꝓpositionis fm q̄ est copula: ꝛ sic vt cōmētatoz ibidē dicit ens est predicatum accidēs. aūt sunt due nature: ergo in xp̄o sunt duo esse. ¶ Sz cōtra omne qō habet per se esse est subsistēs: si ergo in xp̄o ē duplex esse: sunt ibi duo subsistētia: ergo due ypostases qō supza improbatū est. ¶ Quecūq̄ differūt fm esse: vnū eoz nō predicat de altero: ſz deus est homo ꝛ ecōuerso: ergo est esse vnū dei ꝛ hois. ¶ Vni⁹ nō est nisi vnū esse: ſz xp̄s est vnū vt dictū est: ergo habet vnū esse tantū. ¶ Ad. ° dicendū fm philosophū. v. Methaph. esse duob⁹ modis dicit. vno modo fm q̄ significat veritatē ꝓpositionis fm q̄ est copula: ꝛ sic vt cōmētatoz ibidē dicit ens est predicatum accidēs. cū subiecto: vt dicit phūs in. vj. Methaph. vnde de hoc non est hic questio. alio modo dicit esse qō pertinet ad naturā rei fm q̄ diuidit fm decē genera: ꝛ hoc quidez esse est in re et est actus entis resultās ex ꝓncipijs rei: sicut lucere est actus lucentis: aliqñ tñ sumit esse ꝓ essentia fm quā res est: qz per act⁹ cōsueuerūt significari eoz ꝓncipia: vt potētie vel habit⁹. Loquēdo igit de esse fm q̄ est act⁹ entis: sic dico q̄ fm secūdā opinionē oportz ponere tñ vnū esse. scōm alias aūt duas oportet ponere duo esse: esse enī subsistens est qō habet esse tanq̄ eius qō est q̄uis sit nature vel forme tāq̄ eius quo est. vnde nec natura rei nec partes ei⁹ ꝓprie dicūtur esse: si esse predicto modo accipiat: similiter aūt nec accidentia: ſz suppositū completū qō est fm omnia illa. vnde etiā philosophus dicit in. xj. Methaph. q̄ accidēs magis ꝓprie est entis q̄ ens. ꝑma ergo opinio que ponit duo subsistentia ponit duo esse substātialia: similiter tertia opinio: qz ponit q̄ partes humane nature aduenium dīne persone accidētaliter ponit duo esse: vnū substātiale ꝛ aliud accidētale. secūda vero opinio: qz ponit vnū subsistēs ꝛ ponit humanitatē nō accidētaliter aduenire dīne psone: oportet q̄ ponat vnū esse: impossibile ē enī q̄ vnuz aliq̄d habeat duo esse substātialia: qz vnuz fundat supens. vnde si sint plura esse fm q̄ aliq̄d dicit ens simpliciter impossibile ē q̄ dicat vnū: ſz nō est incōueniēs q̄ esse vni⁹ subsistētis sit per respectū ad plura: sic esse petri ē vnū habēs tñ respectū ad diuersa ꝓncipia cōstituētia ipsuz: ꝛ siliter suo mō vnū esse xp̄i habet duos respect⁹: vnū ad naturā humanā: alterū ad dīnā.

¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q̄ forma facit ee: nō ita q̄ illud ee sit materie aut forme: ſz subsistētis: qñ ergo cōpositū ex materia ꝛ forma est per se subsistēs acq̄rit ex forma illi cōpositō esse absolutū per se: qñ aūt nō est per se subsistēs nō acq̄ritur per formā esse illi cōposito: ſz subsistēti cui hoc adiuenit: sed acquirit respect⁹ fm esse ad hoc qō ei addit: sicut si ponam⁹ hoiez nasci sine manu: ꝛ manū per se seperatim fieri: ꝛ postea ei miraculose diuīgi cōstat q̄ forma man⁹ causabat esse man⁹ per se subsistētis: ſz postq̄ cōiūgit hoi nō acquirit ex forma man⁹ aliqđ esse manus: qz man⁹ nō habet esse ꝓpriū: ſz acquirit homini respect⁹ ad manū fm suum esse: ita etiā dico q̄ aīa in xp̄o nō acquirit ꝓpriū esse humane nature: ſz filio dei acquirit respectū fm suū esse ad naturā humanā qui tñ respect⁹ nō est aliq̄d fm rem in dīna persona: ſz aliq̄d fm rōnē: vt dictū est de vnione. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ aliud est de deo ꝛ de oib⁹ alijs reb⁹: qz in deo ipsa essentia subsistēs est. vnde sibi fm se debet esse: immo ipsa est suū esse subsistēs. vnde essentia a persona nō differt fm rem: ꝛ ideo esse essentie est etiā persone: ꝛ tñ persona et essentia rōne differūt: q̄uis ergo vnū sit esse pōt tamē esse cōsiderari vel ꝑut est essentie: ꝛ sic non vnit humanitas in esse diuino. vnde nō vnit patri: vel pōt considerari ꝑut est persone: ꝛ sic vnitur in esse diuino. Et per hoc patet solutio ad tertiū. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ phūs accipit ibi esse ꝓ essentia vel quidditate quā signat diffinitio. ¶ Ad quintū dicendū q̄ illa obiectio procedit de esse fm q̄ signat veritatē ꝓpositionis: sic enī pōt dici nō tantū de his que sunt in re: sed de his que sunt in intellectu de quibus potest locutio formari.

Ad tertiuz sic procedit. videt q̄ persona verbi post incarnationē nō sit cōposita: omne enim cōpositum est meli⁹ cōponentib⁹ qui bonū additū bono facit magis bonū: ſz diuinitate nō pōt esse aliq̄d melius: ergo ex diuinitate ꝛ humanitate nō pōt fieri vna persona cōposita ¶ In xp̄o nō est nisi persona eterna: ſz nullū eternū ē compositū: ergo persona xp̄i nullo mō est cōposita. ¶ Ad simplicitatē dīne essentie ptinet q̄ nō sit cōposita: nec alteri cōponibilis: ſz persona dīna est equalis simplicitatis cū essentia: ergo nec in se pōt dici cōposita nec alteri cōponibilis. ¶ Sicut dicit phūs. iij. phīcoruz pars habet rōnē materie ꝛ imperfecti: ſz oīs imperfectio ꝛ materialitas a deitate est aliena: ergo nō pōt esse pars alicui⁹: ſz oīs cōpositio est ex partib⁹: ergo persona xp̄i nō pōt esse cōposita ex diuinitate ꝛ humanitate. ¶ Sed cōtra est qđ dicit Damasce. duas naturas vnitas inuicē in vnā cōpositā ypostasim filij dei. ¶ Leuit. v. super illud decimaz partē Ephi glō. id est xp̄i humanitatē. Ephi enī tres modios capiēs significat trinitatē: ergo humanitas xp̄i est pars alicui⁹ persone in trinitate. ¶ Athan. in symbolo: sicut aīa rōnalis ꝛ caro vn⁹ est homo: ita deus ꝛ homo vn⁹ est xp̄s: sed anima rōnalis ꝛ caro sunt partes hois: ergo deus ꝛ homo sunt partes xp̄i ¶ Omne totū est compositū ex partib⁹: sed Damasce. dicit q̄ xp̄s totus fuit in infirmo: nō tamen totum ꝛ similiter vbiq̄ est nō totum: sed totus: qz nō est vbiq̄ nisi fm alterā naturā: ergo due nature sunt partes persone xp̄i composite ex eis. ¶ Ad. ° dicendū q̄ ad rationē toti⁹ pertinēt duo. vnū scilicet q̄ esse totius cōpositi pertinet ad omnes partes: qz partes nō habent ꝓpriū esse: sed sunt per esse toti⁹: vt dictum est: aliud est q̄ partes cōponentes causant esse totius scōm autē tertiam ꝛ primā opinionē neutrū hozū inuenit in xp̄o: qz opinio prima dicit q̄ hic homo habet esse suum ꝓpriū. vnde esse diuine persone ad ipsum nō pertinet. Similiter tertia opinio dic q̄ est esse supadditū ad esse dīne persone accidētaliter. vnde aīa ꝛ corp⁹ nō dicūt partes persone: sicut nec accidētia subiecti. vnde neutra ponit psonaz vbi cōpositā. Sz secūda ponit vnū esse in xp̄o. vñ esse dīne persone pertinet ad vtrāq̄ naturā: nō tñ illud esse causatur ex cōiunctione naturarū: sicut esse cōpositi causat ex cōiunctiōe cōponētiū. vñ fm hāc opinionē psona xp̄i post incarnationē pōt dici aliquo mō cōpositā inq̄ntū ibi saluat aliq̄ cōditio compositi: nō tñ est ibi vera rō cōpositiōis: qz deficit ibi altera ꝺditio: vñ etiā nō ē in vsu moderno hāc opinionē tenētū q̄ dicāt psonā cōpositā: nec dicēdū ē q̄ dicat cōposita solū fm expōnē nois q̄si cū alio posita: qz sic prima

opinio ⁊ tertia ponerent personā compositā sicut ⁊ secūda. ¶ Ad primū ergo dicēdū ꝙ in persona cōposita q̄uis sint plura bona q̄ in pſona simplici: qz est ibi bonū increatū et bonū creatū tñ persona cōposita nō est maiꝰ bonum q̄ simplex: qz bonū creatū se habet ad bonū increatū sicut punctꝰ ad lineā cū nulla sit ꝓportio vniꝰ ad alterū. vñ sicut linee addita punctū nō facit maiꝰ: ita nec bonū creatū additū in persona bono increato facit meliꝰ: vl etiā qz tota rō bonitatis omniū bonoꝝ est in deo. vñ ⁊ ipse dicit oē bonū. vnde non pōt sibi fieri additio alicuius boni qō in ipso nō sit. ¶ Ad secūdū dicendū ꝙ persona nō dicit cōposita quasi esse suū sit ex multis cōstitutū: hoc enī est cōtra rōnē eterni: ſz qz ad multa se extēdit que assumūt in illud esse. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ de rōne summe simplicitatis est ꝙ nec sit cōpositū ex partibꝰ nec cōponibilis alteri tā q̄ pars: sic aūt pſona nō est composita: qz neq; est pars neq; ex partibus constituta. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ q̄nis cōpositio quātū ad aliquid saluet in incarnatiōe vbi: nullo tñ modo ē ibi ratio partis diuinitas enī pars esse nō pōt ꝓpter imperfectionē que est de rōne partis: humana aūt natura ſliter nō pōt esse pars: qz cōparte nō habet vel etiā: qz nō causat esse persone que dicit cōposita: ⁊ ideo magister dicit in sequēti dis. ꝙ inexplicabilis est illa cōpositio que nō ē partiū: ratio aūt dicit a magistris vnio exigitiua: qz tot cōprehendūt in persona quot exigūt ad opus redēptionis: vt sit deꝰ qui posset ⁊ homo qui deberet satisfacere. ¶ Ad quintū dicēdū ꝙ Damascenꝰ dicit cōpositā ypostasim inquātum est ibi aliquid de rōne cōpositionis nō ꝙ sit simpliciter cōposita quantū ad perfectā rōnē cōpositionis. ¶ Ad sextū dicendū ꝙ allegatio illa sumit quātū ad similitudinē numeri: nō quātuz ad similitudinē totiꝰ ⁊ partis. ¶ Ad septimū dicēdū ꝙ similitudo illa est quātū ad aliquid ⁊ nō quātū ad oīa: vt patz ex dictis. ¶ Ad vltimū dicēdū ꝙ totū ꝓter hoc ꝙ est cōpositū ex partibꝰ habet aliud de rōne sui. ſ. ꝙ ei nihil deest eozum que debet habere ⁊ ſm hoc sumitur a Damascē.

Questio tertia.

Deinde querit de his que pertinēt ad tertiā opinionē: ⁊ circa hoc queruntur duo. ꝓmū vtrū ex aīa ⁊ cozpoze xp̄i fuerit aliquid cōpositū. ſecūdo vtrum aīa ⁊ cozpꝰ fuerūt vnita diuine persone accidentaliter.

Ad primū sic ꝓcedit. videt ꝙ nō fuerit aliqua compositio aīe ⁊ cozporis in xp̄o supza enī dis. ij. probauit magister ꝙ noīe humane nature intelligit aīa ⁊ cozpꝰ: nec ita accipit in xp̄o sicut in alijs: cū ergo in alijs hoīb⁹ accipiat humana natura ꝓ eo ꝙ cōpositū est ex aīa ⁊ cozpoze videt ꝙ in xp̄o accipiat ꝓ partibꝰ non cōpositis. ¶ Damaſ. dicit ꝙ in dño iesu nō est cōmunē speciē accipere: ſz ex aīa ⁊ cozpe vnitis cōſurgit natura ſpeciei: ergo videtur ꝙ nō fuerūt ad inuicē vnita in xp̄o. ¶ Post vltimā cōpositionē nō potest esse alia cōpositio: ſz vltima compositio in natura est aīe rōnalis ad cozpꝰ: ergo si ista vnio esset in xp̄o nō posset sequi vnio ad diuinā personam. ¶ Aīa nō cōiūgit carni nisi coz viuificet ipsam: ſz caro poterat viuificari ex vnione ad ipsaz vitā scilicet v̄bū: ergo non opoztuit ꝙ carni vniretur. ¶ Sz cōtra homo vniuoce dicit de xp̄o ⁊ alijs hoīb⁹ alias nō esset eiusdē speciei: nec per eum deberet satisfieri ꝓ peccatis: humani generis: ſz de rōne hominis ſm ꝙ predicat de alijs est cōpositio aīe ⁊ cozporis: ergo ⁊ in xp̄o fuit vnio aīe ⁊ carnis. ¶ Cozpꝰ non est animatū: nisi aīa cōiūgat ei quasi fozma: si ergo aīa nō fuisset vnita cozpozi xp̄i quasi fozma fuisset cozpꝰ illud inanimatū: ⁊ ita nō fuisset assumptibile. ¶ R⁹ dicēdū ꝙ vnio anime ad carnē cōstituit rationē hoīs ⁊ oīuz partiū eius. vnde remota aīa nō dicit homo: nec oculus nec caro nec equiuoce sicut homo pictꝰ: ⁊ ideo si tollat vnio aīe xp̄i ad carnem eiꝰ sequit ꝙ nō sit homo verus: nec caro eiꝰ vera: qō est cōtra articulū fidei: ⁊ ideo hec opinio tertia non solū est falsa sed heretica ⁊ in cōcilio a papa Alexādro cōdēnata tamen ista opinio videt ex eodē fonte ꝓcessisse cuz prima scilicet ex hoc ꝙ credebant omne cōpositū ex aīa ⁊ cozpoze habere rōnē hoīs: ⁊ ideo qz prima opinio posuit aīam ⁊ cozpꝰ vnita ad inuicem esse assumpta coacta fuit hoiem esse assumptū ⁊ xp̄m esse duo: hec autez opinio: vt hoc negaret posuit aīam ⁊ cozpꝰ esse assumpta nō vnita. ſecūdo vero vtrūq; eoꝝ tat: vt dictū est. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū ꝙ nō fuit intentio magistri dicere ꝙ per humanā naturā in xp̄o significē cozpus ⁊ aīa nō vnita: nō enī quantū ad hoc assignat differentiā: ſz quātū ad hoc ꝙ humana natura in alijs consurgit ex oībꝰ que substātialiter in ipsis sunt in xp̄o aūt nō: sed solū ex cozpoze ⁊ aīa. ¶ Ad secūdū dicēdum ꝙ Damaſ. loquit quātū ad vnionē diuinitatis ad humanā naturam ex qua nō cōsurgit tertia natura speciei: nō quantū ad vnionez aīe ad cozpus. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ compositio aīe rōnalis ad carnē est vltima in operibꝰ nature: ſz cōpositio būanitatis ad personā verbi nō fit operatione nature: ſz virtute diuina. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ verbū viuificat carnē christi actiue ⁊ non formaliter: ⁊ ideo requirit anima que fozma liter viuificet.

Ad secundū sic ꝓcedit. videt ꝙ humana natura accidentaliter verbo vniat. Philip. ſcdo. habitu inuenit⁹ vt homo: ergo cū habitꝰ sit genꝰ accidētis videtur ꝙ deus fuerit homo accidentaliter. ¶ P. omne qō additum post esse cōpletū est accidēs: ſz humana natura aduenit filio dei post esse cōpletū ipsiꝰ: ergo aduenit ei accidētaliter. ¶ P ſm philosophuz: in subiecto dicit esse qō est in aliquo nō sicut pars: ſz humanitas in xp̄o nō est sicut pars vt dictū est: ergo est in eo sicut in subiecto: ſz in subiecto eē est ꝓpriū accidētis: ergo vnit verbo accidētaliter. ¶ P accidens est qō adest ⁊ abest ꝓter subiecti cozruptionē: ſz humana natura hoc mō se habet ad pſonā filij dei: ergo vnit ei accidētaliter. ¶ Sz cōtra est decretalis alexādri pape: cū inquit xp̄s sit perfectꝰ deꝰ ⁊ perfectꝰ homo: qua temeritate audēt quidā dicere ꝙ xp̄s ſm qō homo nō est aliqd: ſz predicatū accidētale nō ꝑdicat aliquid: ſz aliqualiter se habēs ergo homo nō est ꝑdicatū accidētale. ¶ P aristotelis in. j. phiſicoz dicit: qō vere est ideſt substātia: fit accidēs nulli: ſz humanitas est substātia: ergo nō pōt dici accidēs alicui. ¶ P si est accidēs opoztz ꝙ alicui accidat nō homini: qz se cōuenit ei humanitas: ergo accidit filio dei qō est cōtra Boe. qui dicit ꝙ in deo nō est aliqō accidēs. ¶ R⁹ dicēdū ꝙ q̄uis hoc qō est accidens in se possit esse alicuius mō substātia alicui vt coloz albedini. tñ qō est i se substātia nō pōt eē accidēs alicuiꝰ q̄uis cōiūctio vniꝰ substātie ad alterā possit eē accidēs vt si vna substātia alteri accidētaliter aduenire dicat sicut vestis hoī: ſz hoc nō pōt eē nisi duplicit̄ ter vel ꝙ cōiungat ei ſm contactū sicut vestis homini: vel sicut doliū vino aut sicut mobile motozi sicut angelꝰ cōiungitur cozpozi qō assumit: ⁊ cū contactus nō sit nisi cozpoꝝ oportet dicere ꝙ humana natura nō potest aduenire diuine persone: nisi sicut mobile motozi: vt dicatur christꝰ hoc modo assumpsisse naturaz humanā: sicut angelus assumit cozpus vt oculis mortalium videat sicut dicitur in litera: ⁊ sicut ſpiritusſanctus visus est in columba: hec autē assumptio nō vere facit predicari assumptū de assumēte: nec ꝓprietates assumpti vere trāsfert in assumētē: nō enī angelꝰ assumēs cozpꝰ ad hoīs filitudinē vere est hō: nec vere hz aliq̄s ꝓprietates hoīs: neq; ſpūſanctꝰ pōt dici minoz seipso ꝓpter ſpeciē colūbe in qua apparuit: vt dicit Augꝰ. vñ patz ꝙ hec opinio nō pōt dicere ꝙ filiꝰ dei vere sit hō vē ⁊ sit passus: ⁊ ideo cū neget veritatē articuloꝝ condemnata est quasi heretica: tamen etiam quantum ad hanc positionem procedit ab eodem fonte: cum prima scilicet ex hoc ꝙ humana natura non assumeretur ad esse diuine persone. vnde ꝑma opinio ponebat ꝙ assumptū habebat esse per se in quo subsistebat: hec aūt tertia opinio ponit ꝙ nō subsistit assumptū neq; pſona in eo: ſz est eē accidētale supadditū.

Questio Tertia

Ad primū ergo dicendū q̄ humana natura in xp̄o habet aliquā similitudinē cū accidente ꝛ p̄cipue cuz habitu quantū ad tria. Primo q̄ aduenit persone diuine post esse completū sicut habitus ꝛ omnia alia accidētia. Secundo quia est in se substantia: ꝛ aduenit alteri sicut vestis homini. Tertio quia meliorat ex vnione ad verbū ꝛ non mutat verbum: sicut vestis formaf̄ ꝑm formā vestientis ꝛ nō mutat vestientem. vnde antiqui dixerunt q̄ vergit in accidens: ꝛ quidē p̄opter hoc addiderunt q̄ degenerat in accidens: quod tamē non ita p̄oprie dicit: quia natura humana in xp̄o non degenerat: immo magis nobilitatur. Ad secundū dicendū q̄ quāuis aduenias post esse completum nō tamen est accidētaliter aduenies: quia trahit ad vnionem. Ad tertiuz dicendū q̄ quāuis nō p̄oprie possit dici pars: tamen aliquid habet de ratione partis: quod non habet accidens: vt patz ex dictis. Ad quartū dicendū sicut ad secundū. Queritf̄ an his locutionib⁹. Dic ponit tres questiones. p̄ima est vtrū homo aliquid p̄dicet de xp̄o ꝛ ꝑm primā ꝛ secundā opinionē p̄dicat aliquid: q̄ de eo p̄dicatur in quid: quia est vnio substantialis. scōm vero tertiam opinionez non p̄dicat aliquid: sed aliquo modo se habens. secundā questionem ponit ibi. Et an ita conueniat. vtrū homo factus sit deus: sicut deus factus est homo quod p̄ima opinio cōcedit. secūda ꝛ tertia non p̄oprie loquendo: vt in se quēti dis. patebit. Tertia questio est si per huiusmodi locutiones nō dicit̄ deus factus aliquid: quis erit in his intellectus. ꝛ hanc ponit ibi. Etsi ex his locutionibus. Alij enim dicūt. Dic ponit positiones p̄me opinionis nō omnes: sed qui sufficiunt ad intellectum eius. ꝛ p̄ima positio est radix opinionis. scilicet q̄ anima ꝛ corp⁹ assumunt̄ vnita quod est cōtra tertiam nō solum ad cōstituendū humanitatē: sed etiam hominē quod est contra secundā: ꝛ hoc est q̄ dicit: hominē quendā: ꝛ q̄ ista vnio anime ad carnē ex qua constituit̄ homo p̄cedit vnionem ad verbuz ꝑm intellectū ꝛ hoc est q̄ dicit. ꝛ ille homo cepit ꝛc. nō autez tēpore: ꝛ hoc est q̄ dicit. In ipsa verbi incarnatione. secundā positionē ponit ibi. Concedūt etiam: ꝛ hoc est q̄ homo est assumpt⁹ ꝛ q̄ assumens est assumptū quod notatur in hoc q̄ dicit. Tamen esse verbū: ꝛ q̄ per assumptionem de⁹ factus est homo: vnde dicit. Et ea ratiōe. tertia est q̄ homo fact⁹ est deus ꝛ conuerso ibi. Unde vere dicitur. quarta est q̄ homo dicit compositū ex duabus substantijs ibi. Cuncti dicant. Sed ne de suo. Dic inducunt̄ auctoritates ad probandū primā opinionē. Et scienduz q̄ quattuor p̄obāt p̄dictas auctoritates. p̄imū est q̄ xp̄s est duo qō ex illo verbo. Utrūq; simul vnā personam. Itē per secūdā que incipit ibi. Jesus xp̄us ex illo verbo. Utraq; substantia: scilicet diuina ꝛ humana. ex illo. Aliud p̄opter verbuz Item per quartā que incipit ibi. Agnoscam⁹ geminā substantiā. ex illo verbo. Utrū aut simul. q̄ aūt dicit̄. Utraq; xp̄s intelligendū est non p̄oprie dici: sed materialiter sicut paries ꝛ tectuz dicit̄ domū: q̄ vero dicit Aliud ꝛ aliud: intelligendū est alterius ꝛ alterius nature: scōm q̄ probatū est q̄ homo factus est de⁹ ꝛ hoc p̄obāt per tertiā auctoritatem que incipit ibi. Quid natura humana. ex illo vbo. Qui bus merez iste homo. Item ex quinta que incipit ibi. Ille homo aūt a verbo. ex illo verbo. Ex quo ille homo esse cepit. Itē ex sexta que incipit ibi. Homo quicūq; ex illo verbo. Homo ille ab initio. Item ex septima q̄ incipit ibi. Gratia dei: ex illo verbo. Una cū illa persona filij⁹ dei fieret: q̄ qualiter intelligendū sit in sequenti dis. dicet̄. Tertium est q̄ homo sit assumpt⁹ ꝛ hoc p̄obant per auctoritatez quintam que incipit ibi. Ille homo: que exp̄sse hoc dicit: ꝛ hoc in p̄cedenti dis. solutum est: quia homo dicit̄ assumptus id est natura hominis. Quartū quod p̄obant est q̄ homo constat ex duab⁹ substantijs per octauam auctoritatē que incipit ibi: Christū nō ambigimus: que exp̄resse hoc dicit: sed Hyl. loquit̄ quantū ad formam significatā nō quantū ad suppositum. Sunt autem alij. In hoc capitulo ponit positiones secunde opinionis: ponit ergo duas positiones ejus in quib⁹ tota cōsistit. p̄ima est q̄ assumptū est cōpositum ex anima ꝛ corp̄e per modū nature humane: qō patz ex hoc q̄ humanā naturā ex qua ꝛ diuina dicit xp̄m cōstare statim exponit per animā ꝛ corp⁹ ex quib⁹ nō cōstat natura humana: nisi ꝑm q̄ sunt coniuncta ad inuicē: ꝛ q̄ hoc cōpositū sit homo habet ex vnione ad diuinā personā. vnde dicit q̄ homo ille nō tñ cōstat ex anima ꝛ corp̄e: sed ex his ꝛ diuinitate: q̄ aūt dicit. In parte consentiūt: intēdit quantū ad hoc q̄ vtraq; ponit q̄ homo p̄dicat de christo quid: ꝛ q̄ anima ꝛ corp⁹ sint vnita ad inuicem. secūda positio est q̄ persona verbi ante incarnationē fuit simplex: sed post est composita: ꝛ post hoc remouet duo incōuenientia que videnf̄ sequi. p̄imū est q̄ persona verbi sit alia ab̄ ꝑimo qō remouet ibi. Nō est ideo alia per. scōm q̄ persona sit facta qō remouet ibi: nō tñ persona illa. De hoc aug⁹. in libro sentētiarū. psperi. Dic ponit auctoritates probātes. secūdā opinionē ꝛ probāt duo scilicet q̄ est vna ypostasis ꝛ q̄ persona post incarnationē est cōposita: quod satis patet in littera. Sunt etiā alij. hic ponit positiones tertie opinionis. ꝛ ponit quattuor in quib⁹ tota cōsistit. p̄ima est q̄ ex anima ꝛ corp̄e nō fit aliquid vnuz. ꝛ hoc ponit statim in p̄incipio. secūda q̄ hec duo aduenit̄ diuine persone accidentaliter sicut indumentū ꝛ hoc ibi. Sed sicut illa duo: ꝛ deinde remouet duo incōuenientia. vnum quod sequit̄ ex p̄ima positione scilicet q̄ deus nō sit verus homo ꝛ hoc ibi. Nec ideo deus: sed constat q̄ nō potest euitare: q̄ remota vnione anime ad corp⁹ nō inuenit̄ veritas carnis: ꝛ p̄terea adhuc si sit vera caro ꝛ vera anima nō erit ver⁹ homo nisi sint vnita. scōm est quod sequit̄ ex secūda positione. s. q̄ si anima ꝛ corp⁹ aduenerint accidētaliter nō pertineāt ad singularitatē diuine persone qō remouet ibi. Que duo etiam: patet etiā q̄ nō potest hoc inconueniens euitare: q̄ nō sequit̄ si nō addit ad numerū personarū: ergo pertinet ad singularitatē diuine persone sicut etiā columba in qua spiritussanct⁹ nō auget numerū personarū nō tamen pertinet ad singularitatez persone spūssancti. Tertia positio est. q̄ persona verbi est simplex post incarnationē sicut ante in quo cōuenit cū p̄ima ꝛ hoc ibi: Et quia ipsa persona vbi. quarta q̄ homo de deo nō p̄dicat quid: sed habitū ꝛ hoc ibi. Qui ꝑm habitū: ꝛ hoc p̄obat ad incōueniens ducendo ibi. Nam si essentialiter: quod tamē patet nō esse inconueniens. Ne autez illi de suo. Dic ponit auctoritates p̄obantes hanc tertiā opinionem. p̄imū quod p̄obant est q̄ persona ista nō fuit mutata per incarnationē ꝛ q̄ humana natura nō auget numerū personarū ꝛ hoc per p̄imā auctoritatem: sed hoc nō est contra secundā opinionē que ēquis ponat personā compositā non tamen mutataz: nec sufficit ad p̄obandū q̄ anima ꝛ corp⁹ non pertineant ad singularitatē diuine persone: quia nō est auctus numerus personarum ꝑm quod p̄obatū est q̄ homo dicit̄ de deo ꝑm habitū, ꝛ hoc per secūdā auctoritatē ibi. Multis modis. que exp̄sse dicere hoc videt̄. Itē per tertiā q̄ incipit ibi. Si q̄rit ipsa incarnatio ꝛc. ex illo vbo Indutū. Itē ex quinta sexta ꝛ septima que deū dicūt suscepisse hominē aut humanam naturā vt visibilis esset: ꝛ nō oportet q̄ omne qō suscipiē sit accidēs. Itē ex vltima que incipit ibi. Quō filij⁹. ex illo vbo. Nō fuit habit⁹ ille tantū hoīs. i. puri hoīs: sed vt hoīs q̄ purus homo videbat̄ ꝓpter habitū: sed oīa hec per similitudinē dicūt̄ ꝛ nō per ꝓprietatē sicut ex p̄dictis p̄z. tertiū est q̄ xp̄us dicat̄ hō: q̄ habuit corp⁹ ꝛ aīam sibi vnita ex quarta auctoritate que incipit ibi. Dei filij⁹ ex illo vbo. In eo pleni⁹: sed hec auctoritas nō negat vnionē aīe ꝛ corp̄is: īmo magis ponit per hoc q̄ dicit verā naturam: nō enī est natura humana nisi ex cōpositione anime ꝛ corp̄oris.

DISTINCTIO SEPTIMA.

¶ Positis sentētijs probatisqz testimonijs intelligētias propositaruz locutionū exequit ſm singulas sententias: z prius ſm primam.

Secundū vero primo dicit de fact homo: z homo fact deus Quia de cepit esse quedā substantia rōnalis: que ante nō fuerat: z illa substātia cepit esse de z hec gratia nō natura uel meritis habuit. Vnde recte dicit xps inquātū hō predestinat esse filius dei: huic autē sentētie opponit si illa substātia cepit esse de z de illa. Quedā igit substātia ē deus: que nō semp fuit de: z quedā substantia ē deus que nō est dina substantia: z de est aliqd qđ nō semp fuit: qđ z illi concedūt origenis testimonio innitētes qui ait: Fact est sine dubio id qđ prius nō erat: sed addidit ſm carnē: ſm deū vero erat prius: z nō erat quādo nō erat. Alijs quoqz pluribus modis illi sententie pōt opponi qb supersedem exercitationis studiū lectori relinquentes: z ad aliam properantes.

¶ Hic explanat secundā sententiam: z eozundem locutionum sensus.

In secūda vero sentētia hui distinctionis talis videt ratio: ut cū dicit: deus fact est homo: intelligatur cepisse esse subsistēs ex duabus naturis uel tribus substātijs. z econuerso homo factus est de: quia subsistēs in duab naturis cepit esse deus: uel potius homo fact est deus: z ecōuerso dicit: quia de assumpsit hominē: z homo assumpt est a deo. Vnde Augu. dicit in libro de trinitate: talis fuit illa susceptio que homnē faceret deū: z deū hominē. Variatur aūt intelligentia: cum dicit. deus est homo: z homo est de. Dicitur enim de esse persona subsistens in duab: z ex duabus naturis: z persona subsistēs in duab z ex duabus naturis dicit esse deus. id est verbū vel natura diuina. Potest enim predicari persona simplex ut natura de persona composita. Non est autem ut ait Johānes Damascenus idem dicere naturam uel personam.

¶ Nō est idem dicere naturam uel personam.

Sti dicunt christū predestinatum esse scilicet personam illaz inquantū est homo. i. inquantū est subsistens ex duabus substātijs: scilicet anima z carne: nam quantū ad naturā diuinitatis nō est ipse predestinat: nō ergo inquātum in ea uel ea subsistit predestinat est: ſz inquantū subsistit in alijs duab substantijs. id est in anima z carne: hoc est inquātū est homo.

¶ Qualiter exponūt auctozitates prime que huic videntur obuiare sententie.

Determinat etiā auctozitates q̄ pme conueniūt sentētie: z huic videt cōtradicere: ut cū legit hō ille assumpt a vbo in singularitate psone vel fact vna psona cū vbo: de natura hūana intelligat q̄ vbo vnita ē in singularitate psone. i. ita q̄ eadē psona q̄ prius erat z simplex erat sine incremēto numeri: z imutata pmāsit: lz cōpositi alijs hoib: qz hui ex trib alioz ex duab substantijs ē cōpositio. Negant quoqz hūanā naturā esse psoná uel dei filiū: z sicut vnū eūdēqz dicūt esse homine z deū z filiū hois z filiū dei: ita vnuz z idē nō aliud z aliud sicut nec alium z alium.

¶ Quedā ponit que premissis vident aduersari.

Sed his vident aduersari que subditis cōtinent capitulis. Ait eni augu. super Jo. aliud est vbū dei: aliud hō: ſz verbuz caro factū est. i. hō. Nō ita qz alia verbi: alia ē hois persona: qñ vtrūqz est xps z vna psona. Idē ad Heliani. Aliud dei filius est: aliud hois filius: ſz non aliud. Itē dei filius: aliud de patre: aliud de matre. Idē in li. pmo de trinitate. Cū filius sit z deus z homo alia substantia deus: alia homo.

¶ Qualiter his respondeant.

Hec autē in hūc modū determinant: quia cū dicit: aliud verbum dei: aliud hō: siue alia substātia de: alia hō: alteri nature significatur xps esse inquātū ē homo: z alteri inquantuz de z aliud natura qua est hō: z aliud natura qua est de. Vt eni ait Jo. Damasce. Incōuerse z inalterabiliter vnite sunt ad inuicē nature: neqz diuina distante a propria simplicitate neqz hūana: aut cōuersa in deitatis naturā: aut in nō existētiā diuisa: neqz ex duab vna facta cōposita natura. Cōposita eni natura neutri earū ex quib cōponit naturis homousia. i. consubstātialis esse pōt: ex alteris perficiēs alterū: vt corp ex quattuor elemētis cōpositū: nec ignis noiaf: nec terra: nec aer: nec aqua nec horū alicui homousion dicit. Si igitur ſm hereticos christus vni cōposite nature post vnionē extitit ex simplici natura cōuersus est in compositā z neqz patri simplicis nature existenti: neqz matri est homousios: neqz deus: neqz homo denominabit: sed christus solum: z erit hoc nomen scilicz christus non persone ipsius nomen: sed vnius ſm ipsos composite nature. Nos aūt christum non vnius composite nature dogmatizam: z hoc nomen scilicet christus nomen persone dicimus: nō monotropos. i. vno modo dictū: sed duarum naturaruz esse significatiuū. scilicet deitatis z humanitatis: ex deitate aūt z humanitate deū perfectū z hominē perfectum eundem z esse z dici ex duabus: z in duabus naturis confitemur. Si ergo dicitur aliud esse filius dei: aliud filius hominis: qz alterius est substantie uel nature inquantum est filius dei: alterius inquantū est filius hominis: nō q̄ ipse filius dei z hominis sit illa duo diuersa. id est due diuerse nature.

¶ Auctozitate confirmat determinationem.

Aperte eni Hylarius in. ix. lib. de trinitate ait: Cum non aliud sit filius hominis: neqz aliud filius dei: vbū eni caro factū ē: z cū ille qui filius dei est ipse z hois sit filius: requiro quis

in hoc filio hois sit glorificat⁹: Euidēter dicit non aliud esse filiū dei: ⁊ aliud filiū hois. Ex quo ꝓmissa roborat ⁊ approbatur determinatio.

¶ Alia etiā ẏba auctoritatū ānotat vt determinet

Quod etiā dictū ē vtrūqꝫ est xp̄s ⁊ vna persona: mouere pōt lectorez: sicut ⁊ illud qđ augu. dicit in libro ꝓmo de tri. Quia forma dei formā serui accepit: vtrūqꝫ de⁹ vtrūqꝫ homo: sed vtrūqꝫ de⁹ ꝓpter accipientē deum: ⁊ vtrūqꝫ homo ꝓpter acceptū hoiem. Et illud quod ait idem in libro de bono perseuerātie. Qui fidelis ē in eo veram humanā naturā credit suscipiēte deo verbo ita sublimatā: ut qui suscepit: ⁊ quod suscepit vna esset in trinitate persona: assumptiōe illa ineffabiliter faciēte persone vni⁹ in deo: ⁊ hoie vnita: tem. Si aūt qui suscepit ⁊ qđ suscepit vna est persona: ergo natura humana cū verbo vna est persona. Sed hec omnia ex tali sensu dicta forte tradūt: ut vtrūqꝫ dicatur esse xp̄us ⁊ vna persona: quia in vtroqꝫ vnus xp̄s vna persona subsistit. Ita etiam susceptū cum suscipiēte vna persona dicit: quia susceptū suscipiēti est sociatū in vnitate ꝓsone. id est ita ꝙ vnitas persone permānsit: nō ita ut caro ⁊ anima sint deus: qui ut ait Jeronymus: verbū est de⁹ nō caro assumpta. ⁊ Ambrosius in libro. iij. de spiritusancto ait: Aliud est quod assumpsit: ⁊ aliud quod assumptum est.

¶ Hic quandam ponit auctoritatem que multuz videtur huic sententie obuiare.

Est aūt ⁊ aliud qđ huic sentētie plurimuz videtur obuiare. Ait eni Aug⁹. in li. contra maximū: Xp̄s vna persona est gemine substantie: quia ⁊ de⁹ ⁊ homo est: nec tñ homo uel de⁹ pars huius persone dici pōt. Alioquin fili⁹ dei deus anteqꝫ susciperet formā serui non erat tot⁹: ⁊ creuit cū homo diuinitati ei⁹ accessit. Ecce deū diuinā nō cōstare ex deo ⁊ hoie. Ad qđ etiam illi dicūt illā personā nō ita cōstare ex deo ⁊ hoie quasi totū ex partib⁹. Ita eni partes alicui⁹ totius cōueniūt: ut ex illis qđ nō erat constituat: nō autē sic diuina ⁊ humana natura in xp̄o vniunt. Inexplicabilis eni est isti⁹ vnionis que nō est partiū ratio. Quidaz tñ noie dei ibi personā significari putant: qz de tribus agebāt personis: quarū nullum trinitatis esse parte dicebāt: sicut pars isti⁹ ꝓsone nō est de⁹. Qđ si de persona intelligit: manifestū ē: qz persona nō est pars ꝓsone. Posita ē diligēter sentētia secūda: ⁊ ei⁹ explanatio: cui in nullo vel in modico obuiāt auctoritates in ētia snia inducte: q iā cōsiderāda ē.

¶ In tertia sentētia que sit premissarū propositio num intelligentia.

Ex hac igit sentētia sic dicit deus fact⁹ hō qz hoiez accepit: ⁊ sic dicit esse hō: qz hoiez habet: uel qz est habēs hoiez. ⁊ homo fact⁹ est de⁹: qz assumpt⁹ ē a deo: ⁊ homo esse de⁹: qz habens hoiez est de⁹. Cū ergo dicit de⁹ homo est: uel habit⁹ predicat uel ꝓsona: sz humanata ⁊ ꝙ ꝓsona humanata predicet: Cassiodorus ostendere videt dicēs: fact⁹ est: ut ita dixerim: humanat⁹ de⁹: q etiā in assumptiōe carnis de⁹ esse nō destitit. Qđ tamē varie accipi pōt: ut dicat de⁹ factus humanat⁹: uel xp̄us factus est de⁹ humanat⁹. vtrūqꝫ eni sane dici pōt. Luz ergo dicit factus est de⁹ homo: multiplex ꝑm istos fit intelligētia: ut hūanā naturā accepisse uel humanū verbū esse incepisse intelligat: nec tñ si incepit esse humanatū verbū: ideo sequit ꝙ inceperit esse verbū: nec si de⁹ factus est humanatū verbū: sequit ꝙ factus sit verbū: sicut de aliquo dicit: hodie iste cepit esse bon⁹ homo: uel fact⁹ est bonus homo: nec tamē hodie cepit esse homo uel factus est homo.

¶ Quo sensu ꝑm istos dicatur xp̄s predestinatus.

Secundū istos dicit xp̄s ꝑm ꝙ homo pdestinatus esse fili⁹ dei: quia ē predestinatū. a deo ab eterno: ⁊ in tēpore collatuz ei per gratiā: ut ipse ens homo sit fili⁹ dei. Hoc enim non semper habuit: sed in tēpore per gratiam accepit qđ videt Augu. notasse in libro ad ꝓsperū ⁊ Hyl. dicens: predestinat⁹ est iesus: nt q futurus erat ꝑm carnē fili⁹ Dauid esset in virtute fili⁹ dei. Vi etiam cū dicit xp̄s minor patre ꝑm ꝙ homo: ꝑm habituz hoc intelligūt dictū. id ē inquātū habet hoiem sibi vnitū. Vnde Aug⁹. in li. i. de tri. De⁹ fili⁹ deo patri natura ē equalis: habitu minor. In forma eni serui minor est patre. In forma dei equalis est patri. Et qz ꝑm habitū accipiēda ē incarnationis ratio: ideo deū humanatū: nō hoiem deificatum dici tradunt. vnde Jo. Damasce. nō hoiem deificatū dicimus: sed deum hominē factum.

¶ Qđ non debet dici homo dominicus.

Et licet dicat homo de⁹: nō tamē congrue dicit hō dñicus. Vnde augu. in lib. retractionū. Nō ideo vtrū recte dicat hō dñicus qui ē mediator dei ⁊ hominū xp̄s iesus: cuz sit vtiqꝫ dñs. Et hoc quidē ut dicerē apud quosdā legi tractatores catholicos. Sed vbicunqꝫ hoc dixi dixisse me nollē. Postea quippe vidi nō esse dicendū: qꝫuis nōnulla possit rōne defendi ꝑm istos: et dicit persona filij in duab⁹ ⁊ ex duabus existere naturis ꝑm adherentiā ⁊ inherentiam: altera enim adheret ei: altera inest.

¶ Qđ predicta non sufficiunt ad cognoscendam hanc questionem.

Datis diligēter iuxta diuersoruz sentētias suprapositā absqꝫ assertione ⁊ preiudicio tractaui questionē. Verūtamen nolo in re tanta tāqꝫ ad ignoscendū difficili putare lectorez istam sibi nostrā debere sufficere disputationē: sed legat ⁊ alia forte meli⁹ cōsiderata atqꝫ tractata: et ea que hic mouere possunt vigilātiori atqꝫ intelligentiori si pōt mēte discutiat: hoc firmiter tenens: ꝙ deus hoiem assumpsit: homo in deū trāsiuit: nō nature versibilitate: sed dei dignatiōe: ut nec deus mutaret in humanā substātiā assumēdo hominez nec homo in diuinā glorificatus in deum: qz mutatio uel versibilitas nature diminutionē ⁊ abolitionem substantie facit.

¶ Postq̃ distinxit Magister tres opiniones per moduz vnionis. Hic fm eas ostẽdit qualiter locutiones q̃b⁹ vnio significat sunt intelligende: z diuiditur in duas partes. in ꝑma exponit eas fm singulas opiniones. in secunda relinquit auditoꝛi iudiciũ de dictis opinionib⁹ ibi: Satis diligenter. Prima diuidit in tres partes. in prima exponit dictas locutiones fm primã opinionẽ. in secũda fm secundã ibi: In secũda vero sententia. in tertia fm tertiã ibi: In hac igit sentẽtia. circa primũ duo facit. primo exponit propositiones dictas fm primã opinionẽ. secũdo obijcit cõtra ibi: Huic aũt sentẽtie. exponit aũt illas ꝓpositiões in ꝑma parte in quib⁹ fit mutua ꝑdicatio dei z hois mediãte hoc participio fact⁹ q̃s ꝑmo exponit: z illas in q̃b⁹ fit ꝑdicatio mediãte hoc participio ꝓdestinat⁹ quas secũdo exponit ibi: Et hoc gratia non natura: obiectionis aũt solutionẽ ponit ibi: Quod z illi cõcedũt. ¶ In secũda vero sentẽtia. Hic exponit eas que sunt fm secũdã opinionẽ. z ꝑmo exponit ꝓpositiones. secũdo soluit que vident esse cõtra hãc opinionẽ ibi: Determinãt enĩ. circa ꝑmũ tria facit. ꝑmo exponit illas in quib⁹ fit ꝑdicatio mediãte hoc participio fact⁹. scõo illas in quib⁹ fit mediãte hoc verbo est ibi. Variaũt aũt intelligẽtia. tertio illas in quib⁹ fit ꝑdicatio mediãte hoc participio ꝓdestinat⁹ ibi Isti dicũt xp̃m. ¶ Determinant enĩ auctoꝛitates. Hic soluit tria que videntur esse contra hanc secũdã opinionẽ. z tria facit circa hoc. ꝑmo soluit auctoꝛitates que vident ꝓbare q̃ hõ sit assumpt⁹. secũdo illas que vident ꝓbare q̃ xp̃s sit duo ibi. Sed his vident aduersari tertio illas que ꝓbãt q̃ persona nõ sit cõpositа ibi. Est aũt z aliud. secũda pars diuidit in duas ptes. in ꝑma soluit auctoꝛitates que dicunt xp̃m esse aliud z aliud ex quo sequit ipsum esse duo. in secũda soluit illas q̃ dicũt xp̃m eẽ duo vl vtrũq; duoꝛum esse xp̃m ibi. Quo etiã dictũ est vtrũq; xp̃us Circa ꝑmũ tria facit. ꝑmo obijcit. scõo soluit ibi. Hec autez in hũc modũ. tertio solutionẽ cõfirmat ibi. Aperteq; dyit. Et similiter diuidit pars secũda: q2 ꝑmo obijcit. scõo soluit ibi. ¶ Sz hec oĩa ex tali sensu. tertio solutionem cõfirmat ibi: Quia vt ait. ¶ Est aũt z aliud. Hic obijcit ꝺtra positionẽ persone. z ꝑmo obijcit. secũdo soluit ibi: Ad q̃ etiã illi. ¶ In hac igit sentẽtia. Hic exponit dictas ꝓpositiões fm tertiũ opinionẽ. z diuidit in duas partes. in ꝑmo exponit ꝓpositiones in secũda infert coꝛolariũ ex dictis ibi: Et q2 fm habitũ. Circa ꝑmũ tria facit. ꝑmo exponit qualiter dicatur de⁹ factus homo. secũdo quõ dicat xp̃s predestinat⁹ ibi: Scõm istos xp̃s. tertio quõ dicat minoꝛ seipso ibi: Di etiã cũ dicit. ¶ Et q2 fm habitũ. Hic cõcludit ex dictis q̃ homo põt denoiatiue predicari de deo vt dicat de⁹ humanatus nõ aũt deus de hoĩe. z circa hoc duo facit. ꝑmo ostẽdit q̃ nõ potest dici homo deificat⁹. secundo q̃ nõ põt dici homo dñicus ibi: Licet dicat homo. ¶ Dic est q̃stio de locutionib⁹ expꝛimentib⁹ vnionẽ. Et ꝑmo queꝛit de locutionib⁹ expꝛimẽtib⁹ vnionẽ per hoc verbuz est simpliciter. secũdo de his que expꝛimũt vnionẽ cũ hoc participio factus tertio de illis que expꝛimunt vnionẽ cũ hoc participio predestinatus.

Questio prima

Circa primũ queꝛũt duo. primo de hac deus est homo z econuerso. secũdo de hac. christus est homo dominicus.

Ad primũ sic procedit. videt q̃ hec sit falsa deus est homo. magis enim cõueniunt que vniunt in personam z naturã vnã q̃ ea que vniunt in personaz z nõ in naturã vnã: sed anima z coꝛp⁹ vniũt in naturam z personã vnã: deus aũt z homo in personã z nõ in naturaz. Cũ ergo aĩa nõ possit ꝑdicari de coꝛpoꝛe nec econuerso: videtur q̃ de⁹ nõ possit predicari de hoĩe nec ecõuerso. ¶ Ꝑ maioꝛ est vnitas triũ personarũ in natura dĩna: quã vnitas duarũ naturarũ in persona xp̃i: sz vna ꝓsona nõ predicat de alia: ergo nec homo ꝑdicat de deo nec econuerso. ¶ Ꝑ nihil predicat vniuoce de creatoꝛe z creatura: sz homo vniuoce predicat in xp̃o z in nobis: ergo nõ ꝑdicat de deo. ¶ Ꝑ quicq̃d predicat de deo aut est absolutũ aut relatiuũ: sz homo nõ est relatiuũ: quia nõ dicit ad aliq̃d. Et ꝑterea. predicat aliq̃d fm duas opiniones q̃ nõ cõuenit relatiuis q̃ fm Augu. nõ ꝑdicant aliq̃d: sz ad aliquid. Nec põt predicari de deo tacq̃ absolutũ: quia absoluta que veniũt in diuina predicatione dicunt de trib⁹ personis q̃ nõ est de hoc noie homo: ergo non possum⁹ dicere q̃ de⁹ fit homo. ¶ Ꝑ quod predicat: aut predicat per se: aut per accidẽs: sed homo nõ predicat per se de deo: q2 sic cõueniret omni supposito dĩne nature: nec iterũ predicat per accidens: q2 deo nihil accidit: ergo homo nullo mõ predicat de deo. ¶ Ꝑ oĩs predicatio vel est per essentiaz sicut bõ est aĩal: vel per inherentiã sicut homo est albus: vl per causalitatẽ sicut dies est sol lucens super terrã: sz cum dicit de⁹ est homo nõ est predicatio per causam vt sit sensus: de⁹ est causa hoĩs: quia sic posset dici deus est leo vel stella: nec est ꝑdicatio per inherentiã: q2 humanitas nõ accidẽtaliter inheret deo: vt supra dictũ est: nec per essentiã: q2 alia ẽ essentia hoĩs z dei: ergo ꝓpositio est falsa. ¶ Ꝑ fm artem philosophi in ꝑmo Topi. quattuoꝛ sunt genera predicatoꝛ. s. essentiale nõ conuertibile vt gen⁹: z essentiale cõuersum vt diffinitio: accidentale cõuersum vt accidẽs: accidẽtale cõuersum vt ꝓpriũ sed nullo istoꝛũ modoꝛũ se habet homo ad deũ: vt patz per se: ergo nullo modo põt predicari de ipso. ¶ Ꝑ propositio dicitur esse in materia remota qñ fozme significate sunt diuerse: sz fozme significate per hoc nomẽ deus z per hoc nomen homo sunt diuerse maxima diuersitate: ergo hec propositio deus est homo est in materia remota: ergo est falsa q2 in remota materia: oẽs affirmatiue sunt false. ¶ Sz cõtra Ro. ix. quoꝛũ patres ex quib⁹ xp̃s fm carnẽ qui est benedict⁹ in secula: sz xp̃s fm carnẽ nat⁹ est homo quidẽ: ergo homo est de⁹. ¶ Ꝑ Ber. dicit in li. de cõsi. tantã z tam expressam vim vnionis pfert illa persona qua deus z homo vn⁹ est xp̃s vt si alterũ de altero predices nõ erres: ergo de⁹ est homo z ecõuerso. ¶ Ꝑ quecũq; vni z eidẽ sunt eadem sibi inuicẽ sunt eadẽ: sz xp̃us est de⁹ z ipsemet est homo: ergo de⁹ est homo. ¶ Ꝑ quecũq; sunt vnũ fm suppositũ vnũ de altero ꝓdicat: sz idẽ est suppositũ dei z hois: vt dictum est supza: ergo de⁹ est homo. ¶ Ad⁹ dicendum q̃ hec ꝓpositio de⁹ est homo ab oĩb⁹ cõcedit: sz diuersimode a diuersis fm enĩ tertiã opinionẽ est predicatio per inherẽtiam: sicut cũ dicit homo est alb⁹: q2 ponit q̃ humana natura accidẽtaliter aduenit diuine: z adhuc est valde impꝛopria ex duabus partib⁹. ꝑmo q2 partes humane nature vocat hominẽ scilicet coꝛpus z aĩam: q̃ impꝛopꝛie dicit: nõ enĩ ꝓꝛie dicitur q̃ partes sunt totũ: sz q̃ totũ est ex partib⁹. vnde non ꝓꝛie põt dici q̃ aĩa z coꝛp⁹ sint homo secũdo: q2 si etiam ꝓꝛie hoc diceret: tũ cũ hec duo fm hanc opinionez aduenient filio dei quasi habit⁹ non põt homo ꝓꝛie predicari de eo nisi denoiatiue: sicut nec vestis de hoĩe: sz dicitur homo vestit⁹: ita etiã hec opinio dicit q̃ dicit homo: quia habet hoĩem z partes humane nature. vnde nõ ꝓꝛie diceret homo: sz humat⁹ sicut homo vestitus nõ vestis dicit. vnde est cõtra veritatẽ sacre scripture z symboli que deũ hoĩem factũ dicit z ꝓpter hoc est heretica. Scõm vero primã opinionẽ est predicatio per idẽtitatẽ nõ per informationem: deus enĩ supponit suppositũ eternũ: q̃ quidẽ nõ informatur per formã significatã per hoc nomẽ homo: sz informatur per ipsum suppositũ humane nature q̃ est aliud a supposito dĩne nature: z q2 illa suppoita sunt eadẽ persona: rõne huius idẽtitatis potest fieri predicatio de se inuicẽ vt fit sensus deus est homo. id est ille scilicet xp̃s qui est homo: z ẽ similis modus ꝑdicandi sicut cũ dicit: essentia est pater: q2 essentia diuina est eadẽ fm rem cũ suppositо q̃ informatur paternitate: q̃uis ipsa paternitate nõ informet. ¶ Sz hoc nõ põt stare: q2 hoc q̃ dicit duo suppoita esse eãdẽ person nã nõ potest intelligi nisi duob⁹ modis. ꝑmo q̃ ex duobus

suppositis ꝺstituat vna persona: ꝛ sic neutrum illorum sup
positoꝝ eet illa ꝑsona: qz qꝫ ꝺstituit ex aliquib⁹ nō ꝑdicat
de illis vt dictū est. vñ expositiua ipsi⁹ de⁹ est hō. ſ. ille q̄ est
de⁹ est hō: erit falsa q̄ntū ad vtrāqꝫ partē: qz neqꝫ de⁹ eet il
la ꝑsona: nec illa ꝑsona eet de⁹. sed h̄ nō est intellect⁹ ei⁹: qz
nō ponit ꝑsonā cōpositā sed simplicē. Alio mō pōt intelligi
vt suppositū diuine nature fit illa ꝑsona simplex ſm rem. ꝛ
illa ꝑsona simplex fit illud suppositꝫ humane nature qꝫ ei
aduenit p assumptionē. sed h̄ est oīno impossibile: cū impli
cet ꝺtradictiōez. ſ. qꝫ illud qꝫ aduenit sit distinctū in sua sin
gularitate: ꝛ fit idē illi existēti cui aduenit. idē est enī qꝫ est
ſm substantiā vnū: vnū aūt est in se indiuisum: ꝛ ab alijs di
uisuꝫ. vñ suppositū humane nature qꝫ aduenit diuine ꝑso
ne eet distinctū a diuina ꝑsona inq̄ntū est singulare per se ꝛ
esset nō distinctū inq̄ntū est idē ei. vñ ꝑsona illa inueniꝫ ba
bere identitatē cū vno suppositoꝝ. ſ. cū supposito diuine na
ture: nō aūt cū supposito humane nature. ꝛ ꝓpter hoc expo
sitiua hui⁹ locutiōis De⁹ est hō. ſ. ille q̄ est de⁹ est hō: est fal
sa q̄ntū ad alterā partē: qz illa ꝑsona nō est hō quāuis deus
fit illa ꝑsona. vñ nō pōt eā verificare. ꝛ iō sola opinio secun
da vera est q̄ vificat eā. pōt enī poni q̄ cū dicit de⁹ ē hō: est
ꝑdicatio p informationē eēntialē: qz ly de⁹ supponit suppo
sitū ꝑsone filij: ꝛ hoc idē est suppositū humane nature p illā
naturā informatū ſm modū intelligēdi inq̄ntū subsistit in
ea. vñ sicut hec est vera ꝛ ꝓpria Petr⁹ est hō: ita ꝛ ista De⁹ ē
hō. est tm̄ in h̄ differētia: qz in ista Petr⁹ ē hō: hō ꝑdicat in
ctū. sed in hac De⁹ est hō: ꝑdicatū nō ineſt subiecto rōne fo
me significate p subiectū. nō enī ꝺuenit ei rōne diuinitatis:
ſz rōne suppositi. hoc aūt sufficit ad h̄ q̄ sit vera: qz ꝓpositio
nō verificat rōne fozme significate in supposito: ſz rōne sup
positi: sicut ꝑz infra. Ad ꝓmū ergo dicēdū q̄ sicut aīa ꝛ
coꝝp⁹ nō ꝑdicant de se inuicē: sic nec diuina nā ꝛ humana.
ſz de⁹ ꝛ hō nō tm̄ naturā: ſz etiā suppositū nature designāt.
ꝛ iō possunt ꝑdicari de se inuicē: sicut ex illa ꝑte h̄is aīam ꝛ
h̄is coꝝp⁹ ꝑdicant de inuicē. Ad secundū dicēdū q̄ ſm
nā ꝑfis est nā filij. ſz qz nō sunt vnū in ꝑsona: iō noīa ꝑsona
lia de se inuicē nō ꝑdicant. ꝛ silr h̄: qz nature sunt diuerse ꝛ
ꝑsona eadē. noīa q̄ significāt vel supponūt ꝑsonas ꝑdicant
de se inuicē: nō aūt noīa q̄ significāt naturas tm̄. Ad ter
tiū dicēdū q̄ hō vniuoce ꝑdicat de deo ꝛ alijs hoib⁹. q̄ aūt
dicit q̄ nihil dicit vniuoce de deo ꝛ creaturis: intelligēdū
est de illis q̄ ꝑdicant de ipso inq̄ntū est de⁹. Ad q̄rtū di
cēdū q̄ cū dicit de⁹ est hō ly hō q̄ntū ad fozmā significataz
est absolutū. ſz q̄ntū ad suppositū habz relationē implicitā:
supponit enī ꝑ ꝑsona filij dei. Ad q̄ntū dicendū q̄ cū dr
de⁹ est hō: de⁹ supponit ꝑsonā filij: ꝛ significat diuinitatē.
ꝓpositio aūt nō verificat rōne significati: ſz rōne suppositi.
ꝛ cū hoc suppositū fit subsistēs in humana nā: h̄ nomē hō ꝑ
se ꝑdicat de ipsa. vñ ſm q̄ vera ē est ꝑ se ꝑdicatio: sicut ista
petr⁹ est hō. vñ nō sequit q̄ possit ꝓdicari de oīb⁹ quib⁹
ineſt fozma significata p hoc nomē de⁹: qz nō est ꝑ se ex ꝑte
fozme significate: ſz ex ꝑte suppositi. ꝛ h̄ est singulare in ista
materia: qz nunq̄ alibi inueniꝫ q̄ fit suppositū vnū eēntiali
ter in duab⁹ naturis subsistēs. ꝛ iō nō pōt dici q̄ fit p accīs
sicut h̄ albū est hō. id enī qꝫ est p se suppositū hoīs nō ē ps
significationis hui⁹ noīs albū. Albū enī solā q̄litatē signifi
cat: cū nomen significet vnū. ex albedine aūt ꝛ subiecto nō
fit vnū simpliciter: vñ h̄ nomē albū copulat suū subiectū q̄si
extrīsecū. de⁹ aūt impoꝛtat suppositū diuine nature: qꝫ etiā
idē est humane nō q̄si extrinsecū: ſz sicut clausuz in significa
tione hui⁹ noīs hō. ꝛ iō hec nō est p accidēs De⁹ ē hō: ſz hz
subiecto rōne fozme impoꝛtate p subiectū. Ad sextū di
cēdū q̄ est ꝑdicatio p eēntiā: nō q̄ diuinitas fit humanitas
ſz qz suppositū diuine nature eēntialiter ē suppositū huma
ne nature: ꝛ hoc significat locutio. Ad septimū dicendū

q̄ reducit ad ꝑdicatū de genē: sicut ista Petr⁹ ē hō: qz eadē
est rō veritatis in vtraqꝫ. Ad octauū dicēdū q̄ nō est in
materia remota: ſz in materia naturali: quia ꝓpositio verifi
cat non rōne nature: ſz rōne suppositi humane nature. nec ē
simile in hoc ꝛ in alijs: qz in alijs ad diuersitatē naturarū se
quit diuersitas in suppositis. vñ si fozme sunt diuerse q̄ si
gnificant p subiectū ꝛ ꝑdicatū: suppositа nō pñt eē eadē. in
xꝑo aūt sunt due nature ꝛ vnū suppositū.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ xꝑs possit dici hō do
minic⁹. Aug. enī dicit in li. lxxxiij. q. Douēdū est
vt illa bona eterna expectent q̄ fuerūt in hoīe dñi
co: ꝛ loquit de xꝑo: ergo pōt dici dominic⁹. Ꝑ hō xꝑs ie
sus est magis in ꝑticipatione diuine bonitatis q̄ alij sancti
ſz alij sancti ꝓpter participationē diuine bonitatis dicunt
dñici: vt ꝑz p glo. j. Regū. j. Quis est iste hō nisi hō dñic⁹. er
go multo magis xꝑs pōt dici hō dominic⁹. Ꝑ sicut dñic⁹
dicit denoīatiue a dño: ita diuin⁹ dicit denoīatiue a deo.
Sz Dio. frequēter noīat xꝑm diuinissimū ieſuz: ergo ꝛ pōt
dici ille dñic⁹. Ꝑ sicut hec est vera De⁹ est hō: ita hec hō
est de⁹. sed dicim⁹ deū humanatū: ergo possum⁹ dicē hoīez
dominicū. Ꝑ ꝺditio seruitutis magis exꝑimit noīe ser
ui q̄ noīe dñici. ſz Apls nomē seruitutis in xꝑo ponit. ꝓbi
lippen. ij. Fozmā serui accipiēs. ergo etiā possum⁹ dicere
eū dominicū. Sz otra. qꝫ ꝑdicat de aliquo eēntialiter:
nō pōt de eo ꝑdicari denoīatiue. ſz de⁹ ꝑdicat de hoīe xꝑo
eēntialiter: qz hec est vera. Hic hō est de⁹: ergo videt q̄ nō
debeat ꝑdicari denoīatiue. Ꝑ ad idē ē auctoꝛitas Aug.
in lra posita. Ad ꝛ°. dicēdū q̄ hoc adiectiuū dñic⁹ pōt duo
impoꝛtare. vno mō id qꝫ hz aliquā ꝑticipationē dominij.
Alio mō rem q̄ est dominij: sicut possessio: vel sicut effect⁹:
sic dicunt ṽba dñica. vel sicut ps: sicut dicit pes dñic⁹. q̄ntū
ergo ad secundā opinionē ꝑtinet: nullo mō ille hō pōt dici
hō dñic⁹. hō enī impoꝛtat suppositū eternuz cui eēntialiter
natura dominij cōpetit nō p ꝑticipationē: nec est q̄si possess
sio vl̄ effect⁹ vl̄ ps dñi: ſz ē ipse dñs: qz dñs pr̄: dñs fili⁹: dñs
spūssanct⁹. silr etiā tertia opinio cū ponit hoīem q̄si habitū
dei filio aduenire. nō pōt ponē q̄ hō denoīet ꝑ deū: sed ma
gis de⁹ p hoīez: qz habit⁹ denoīat habentē: ꝛ nō ꝺuertit. tm̄
inq̄ntū dñicū dicit possessiue posset ponē q̄ dicit hō dñic⁹
sicut dicit vestis socratica. ſz ꝓma opinio possz ponē q̄ di
ceret hō dñic⁹ etiā ꝑticipationē inq̄ntū h̄ noīe hō nō im
poꝛtat suppositū eternū ſm eos. Ad ꝓmū ergo dicēdū
q̄ Augusſ. illud retractauit sicut in lra ponit mgr̄. ꝛ cū dixit
nō intellexit q̄si dicēt dñic⁹ rōne suppositi: ſz rōne nature q̄
fit in ꝑticipatiōe dominij sicut ꝛ diuinitatis ꝑ h̄ q̄ assumit
in vnitatē ꝑsone filij dei q̄ est de⁹ ꝛ dñs. Ad secundū di
cēdū q̄ ille hō nō ꝑticipat ꝓpie loquēdo diuinitatē vl̄ do
minū: ſz est plene dñs: qz hō impoꝛtat suppositū eternū: vt
dictū est. ꝛ iō nō est simil rō de ipso ꝛ de alijs. Ad tertiū
dicēdū q̄ diuinū pōt dici aliq̄d etiā si habeat plenā diuini
tatis rationē. dicim⁹ enī diuinā essentiā diuinas ꝑsonas: ꝛ
iō h̄ hō qz est diuina ꝑsona pōt etiā dici diuin⁹. ſz dñic⁹ nō
dicit de illis q̄ hñt plenā rōnē dominij. nō enī dicim⁹ dñi
cas ꝑsonas. Ad q̄rtū dicēdū q̄ qz natura humana in xꝑo
hz q̄ndā silitudinē cū habitu: vt ꝑz⁹ dictū est. iō ea q̄ ꝑtinēt
ad humanā naturā inueniunt q̄ntꝫ ꝓdicari de xꝑo ꝑmo
dū habit⁹ quāuis non ita ꝓpie. ꝛ iō Cassio. de addi. vt ita
dixerim: nō tm̄ est simil rō ex alia ꝑte: qz diuina natura non
hz silitudinē q̄ habitu. Vel dicendū q̄ cū dicit de⁹ huma
natus: nō sumit humanat⁹ in vi noīs denoīatiui: ſz in vi pti
cipij. vñ tantū valet humanat⁹ q̄ntū hō fact⁹. ꝛ hz ꝑz ꝑ aucto
ritatē Damas. positā in lra. Ad q̄ntū dicendū q̄ Apls nō
dicit xꝑm vel filiū dei eē seruū: ſz q̄ fozmā serui accepit: qz
humana natura christi si separaretur: vt dicit Damascenus
subtilib⁹ intelligentijs a filio dei ꝛ serua est ꝛ ignorans est.
et de natura bene potest dici hoc adiectiuū dominicus: vt
dicatur dominica natura.

Distinctio Sexta

Deinde queritur de locutionib⁹ que exp̄imunt vni uersalem p̄ hoc participiū factus. ⁊ queruntᵉ duo. Primo vtrū deus factus sit homo. Secundo vtrū homo factus sit deus.

Ad p̄mū sic ꝓcedit. videt⁹ q⁹ hec sit falsa de⁹ fact⁹ ē hō. mutari enī gen⁹ est fieri: ſz de⁹ nullo mō p̄t dici mutatus: ergo nō p̄t dici fact⁹ aliq̄d. ℂ P̄ factū eē termin⁹ est fieri q̄ō ſignificat eē circa id q̄ō factū dr. ſz circa deū q̄ dicit fact⁹ hō nō p̄t poni aliq̄ō fieri: ſuppoſitū enī factionis eē nō p̄t: ergo hec est falsa de⁹ fact⁹ est hō. ℂ P̄ termin⁹ factionis est p̄fectio ei⁹ q̄ō fit: q⁹ est finis factionis. ſz cū dicit de⁹ fact⁹ ē hō: termin⁹ factionis impoꝛtat p̄ticipiū est hō: ergo ſignificat q⁹ eē hoiem ſit p̄fectio dei q̄ fact⁹ hō dicit. hoc aūt est impoſſibile: ergo hec ē falsa de⁹ fact⁹ est hō. ℂ P̄ in h̄ noīe hō nō p̄t intelligi niſi duo ſ. ſuppoſitū nature: ⁊ natura humana. ſed dicta ꝓpoſitio nō p̄t verificari rōne nature: q⁹ de⁹ nunq̄ fuit neq̄ est natura humana. ſil⁹ nec ex parte ſuppoſiti: q⁹ h̄ nomē hō ſm q⁹ de xp̄o p̄dicat⁹ nō impoꝛtat niſi ſuppoſitū eternū filij. ⁊ ſemp verū fuit dicē q⁹ de⁹ est ꝑſona filij: ergo nullo mō p̄dicta locutio v̄ificari p̄t. ℂ P̄ hō nō est ꝺditio diminuēs de rōne factionis. ergo ſi de⁹ fact⁹ est hō poſſum inferre q⁹ de⁹ ſit factus. h̄ aūt est falſum: ergo ⁊ p̄imū. ℂ Sed ⁹ra Jo. j. Verbū caro factū est. verbū autē de⁹ est: ergo de⁹ fact⁹ est caro. i. hō. ℂ P̄ in ſimbolo Niceno dicit de filio q⁹ est de⁹ de deo ⁊ q⁹ homo factus est: ergo deus factus est hō. ℂ P̄ omne quod est ⁊ nō fuit p̄ius dicit eē factū. ſed hec est vera Deus est hō: vt ſupꝛa dictū est: ⁊ nō fuit ſemp vera: ergo de⁹ fact⁹ est hō: ℂ R⁹ dicendū q⁹ cū dicit de⁹ fact⁹ est hō: h̄ p̄ticipiū fact⁹ tripliciter p̄t ſe habē in iſta locutione. Uno mō vt feraᵗ ad totā ꝓpoſitionē: vt ſit ſenſus Factū est q⁹ de⁹ est hō. ⁊ ſic est vera: quāuis h̄ intellect⁹ nō poſſit haberi ſm ꝓpꝛietatē locutionis: tū q⁹ nō est de illis q̄ h̄nt determinare compoſitionē ſicut neceſſariū ⁊ ꝯtingēs: tū etiā q⁹ cū adiectiuū maſculini generis req̄rit ſubſtātiuū. Secūdo dictū p̄ticipiū p̄t determinare alterū extremū cōpoſitoꝝ abſolute: ⁊ ſic ſiue determinet p̄dicatū ſiue ſubiectū locutio ē falſa. oīs aūt determinatio p̄t p̄dicari de determinato: hec aūt falſa est de⁹ fact⁹ est. ⁊ ſil⁹ illa Ille hō fact⁹ est demōſtrato xp̄o niſi aliud addaᵗ: q⁹ ſupponit ſuppoſitū eternū ſm ſecundā opinionē. Tertio mō dictū p̄ticipiū p̄t determinare ſubiectū in compatione ad p̄dicatū: ⁊ ſic locutio vera est ſm oēs opiniones. ⁊ nō obſtat q⁹ videt⁹ ponē fieri circa deū: q⁹ h̄ fieri q̄ō participiū impoꝛtat nō est niſi fieri rōnis. dictū est enī ſupꝛa q⁹ vnio q̄ de⁹ dicit eē hō. est q̄dē ſm rem in humana natura: ſed ſm rationē in deo: ſicut ſunt alie relationes q̄ ex tpe de deo dicunt. ⁊ q⁹ non dicit fact⁹ hō niſi ſm q⁹ relatio vnionis de nouo aduenit ei poſtq̄ nō fuit: nō ſicut relatio illa nō ponit aliquā rem nouā in deo: ſz dicit ſm rationē tm̄ intelligētis: ita etiā ⁊ fact⁹ non impoꝛtat circa deū niſi fieri rōnis ſicut etiā cū dicit Dñe refugiū fact⁹ es nobis. ℂ Ad p̄imū ergo dicendū q⁹ mutari ꝓpꝛie dicit p̄ remotionē a termino a quo. fieri aūt p̄ acceſſuz ad terminū. q⁹ igit⁹ nihil remotū ē a deo neq̄ ſm rem neq̄ ſm rationē. aliq̄d aūt adtenit ei ſm rationē etſi nō ſm rem: iō potest dici fieri: ſz nō mutari. ſicut etiā ſciēs q̄n cōſiderat nō mutat ꝓpꝛie loquēdo: ſz p̄ficit: vt dicit p⁹s in. ij. de aīa. ℂ Ad ſecūdū dicendū q⁹ illud fieri est tm̄ rōnis. ⁊ iō non est inconueniēs q⁹ circa deū ponat. ℂ Ad tertiū dicendū q⁹ obiectio illa ꝓcedit q̄n est fieri reale. tūc enī oportet q⁹ aliq̄d realiter adueniat. ⁊ h̄ aliquo mō est p̄fectio ei⁹ cui aduenit. ſic aūt nō est in ꝓpoſito: vt dictū est. ℂ Ad q̄rtū dicēdū q⁹ dicta locutio verificat rōne vtriuſq̄ ſil⁹. ſ. ſuppoſiti ⁊ nature. quāuis enī ſuppoſitū illud ſemp fuerit: nō tm̄ ſemp fuit ſuppoſitū humane nature ſm q⁹ ſignificat h̄ noīe hō. ℂ Ad q̄ntū dicendū q⁹ humana natura h̄z ſilitudinē cū accidēte in xp̄o in q̄ntū aduenit diuine nature poſt eē cōpletū. nō enī ſequit Petr⁹ est fact⁹ albus ergo est fact⁹: q⁹ albū diminuit de rōne facti ſimplicit. q⁹ enī factū est nūc est: ⁊ p⁹ius nō fuit. nō aūt ſequit Si p⁹ius non fuit albus q⁹ nō fuerit ſimpliciter: q⁹ albū aduenit poſt cōpletū eſſe. ⁊ ita nō ſequit Deus est factus homo: ergo deus est factus ſimpliciter.

Ad ſecūdū ſic ꝓcedit. videt⁹ q⁹ hec nō ſit vera Homo factus est deus. Dicit enī Dama. ⁊ habet⁹ in l⁹a q⁹ nō dicimus hominē deificatū. ſz idē est dicē hoīez deificatū ⁊ factū deū: ergo hō nō est fact⁹ de⁹. ℂ P̄ cū dicit hō factus ē de⁹: aut hō tenet⁹ p⁹o nā aut ꝑ ꝑſona. ſi p⁹o nā: nā aūt humana nō est facta de⁹: q⁹ nunq̄ ē nec fuit de⁹: ergo ē falſa. ſi p⁹o ꝑſona: ꝑſona aūt filij dei fuit ſemp de⁹: ergo nullo mō hec est vera Homo est fact⁹ de⁹. ℂ P̄ ſm Damaſ. hō ⁊ de⁹ cōicant ſibi idiomata: vt quicq̄d dicitur de hoīe poſſit dici de filio dei. ſz hec est falſa Filius dei ē fact⁹ hō: ergo hec ē falſa Homo ē fact⁹ de⁹. ℂ P̄ q⁹ deus fact⁹ ē hō: poſſum arguere q⁹ de⁹ ē hō recens. ſi ergo hō fact⁹ ē de⁹: hō erit recens de⁹: q̄ō ē cōtra p⁹s. Nō erit in te de⁹ recens. ℂ P̄ q̄ō dicit fieri aliq̄d: ꝑſupponit ſm intellectū ad hoc q⁹ fieri dicit. ſed xp̄s nō p⁹ius intelligit hō q̄ de⁹: ergo non p̄t dici q⁹ hō fact⁹ ſit de⁹. Sz ⁹ra Aug. taᶜ fuit vnio q̄ hominē faceret deū: ⁊ deū hominē. ℂ P̄ hō ē de⁹ ⁊ nō ſemp fuit de⁹: ergo fact⁹ ē de⁹. ℂ P̄ factio q̄ impoꝛtat ꝑ ticipiū ſm rem nō ponit in deo ſz in humana natura ſz hō ſignificat humanā naturaz. cū ergo hoc ꝑticipiū ponat rem ſuā circa ſubiectū in compatione ad p̄dicatū: videt⁹ q⁹ magis ſit hec vera Homo fact⁹ ē de⁹ q̄ hec de⁹ factus ē hō. ℂ R⁹ dicendū q⁹ hec ꝓpoſitio ſil⁹ tripliciter p̄t accipi ſicut p⁹ecedēs. ⁊ in p⁹imo ſenſu ē vera ſicut et p̄ma: ⁊ eadē rōne. ſicut enī factū ē vt de⁹ ſit hō: ita factū ē vt hō ſit de⁹. in ſecūdo vō ſenſu ē falſa ſicut ⁊ p⁹ima

fuit verum dicere q̄ homo sit deus. ꝛ ſm hoc ſequitur veritas huiꝰ ꝓpōnis ſm primū ſenſum. ſ. factū eſt vt hō eēt deꝰ. vel pōt negare p̄dicatū a ſubiecto: ꝛ ſic falſa eſt: qz in ꝓpōne illa ſubiicit̄ ſuppoſitū eternū: qō ſemp fuit deꝰ. ¶ Ad octauū dicendū q̄ factio ponit̄ ſm rem circa naturā humanā: ſz hoc nomen hō nō ſupponit naturā humanā. ſed ſuppoſitū eternū circa quod nō ponit̄ factio ſm rem: ſed ſm rationez tm̄. nō reſpectu dei: qz ſemp ei infuit: ſed reſpectu hoīs. ꝛ iō ſemp dicit̄ deꝰ factꝰ eſt hō: ſed nō ouertit̄.

Queſtio Tertia.

Deinde querit̄ de locutionibꝰ expꝝimentibꝰ vnionē cū hoc participio p̄deſtinatꝰ. Et circa hoc querunt̄ duo. Primo vtrū hic hō ſit p̄deſtinatꝰ eē filiꝰ dei

Secūdo vtrū filiꝰ dei ſit p̄deſtinatus.

Ad primū ſic ꝓcedit. videt̄ q̄ hō xp̄s nō ſit p̄deſtinatus eē filiꝰ dei: qz ſicut illud qō ſemp fuit nō fit: ita id qō ſemp fuit nō p̄deſtinat̄: qz p̄deſtinatio importat anteceſſionē. ſz hō xp̄s ſupponit ſuppoſitū eternū qō ſemp fuit filiꝰ dei: ergo ſicut rōne iſta nō pōt dici q̄ hō fit factꝰ deꝰ: ita nō pōt dici q̄ fit p̄deſtinatꝰ filiꝰ dei. ¶ Ꝑ hō non importat niſi humanā naturā ꝛ ſuppoſitū eternū. ſz humana natura nō ē p̄deſtinata eē filiꝰ dei: qz nunq̄ fuit nec eſt: nec erit filiꝰ dei. ſil̄r hec eſt falſa Diuina p̄ſona q̄ eſt ſuppoſitū eternū eſt p̄deſtinata eē filiꝰ dei: qz naturaliter et ab eterno hoc habet. ergo ꝛ hec ē falſa Hic hō eſt p̄deſtinatus filiꝰ dei. ¶ Ꝑ p̄deſtinatio p̄cedit illud reſpectu cui⁹ eſt. ſz eternū nō p̄cedit̄ ab aliquo: ergo nō pōt eē p̄deſtinatio reſpectu eterni. ſz filiꝰ dei eſt eternꝰ: ergo hō nō pōt eē p̄deſtinatꝰ filiꝰ dei. ¶ Ꝑ quicq̄d eſt p̄deſtinatū ab eterno fuit p̄deſtinatū. ſi ergo iſte hō eſt p̄deſtinatꝰ eē filiꝰ dei vel xp̄s ſm q̄ hō oportet q̄ ab eterno hō fuerit p̄deſtinatus: ergo ab eterno fuit hō. Predeſtinatꝰ enī eſt pticipiū p̄teriti tē poris: ꝛ huiuſmodi pticipia vel verba reſtringūt nomē ſubſtantiuū ſibi adiunctū ad ſupponendū p̄o p̄teritis. ¶ Ꝑ p̄deſtinatio etiā ſm nomē importat directionē in finē. ſz nō pōt aliq̄d dirigi in finē niſi ad min⁹ ſm intellectū ſit ante finē illū. cū igit̄ ſm ſecundā opinionē etiā ſm intellectū xp̄s nō p̄z⁹ intelligat̄ hō q̄ filiꝰ dei: videt̄ q̄ ille hō nō poſſit dici p̄deſtinatꝰ eē filiꝰ dei. ¶ Sed ꝯtra. Ro. j. Qui p̄deſtinatꝰ eſt filiꝰ dei in virtute. ¶ Ꝑ xp̄s eſt filiꝰ dei p gratiā vnionis ꝛ hoc eſt p̄ueniſum ab eterno: ꝛ a deo ꝓpoſitū: ergo xp̄s ē p̄deſtinatꝰ eē filiꝰ dei. ¶ Ad⁹ dicēdū q̄ p̄deſtinatio ꝓprie accepta tria importat. ex parte eiꝰ q̄ dicit̄ p̄deſtinatio ꝓprie ac q̄ hoc ad qō p̄deſtinari dicit̄ aliq̄n ſibi ꝯuenire. Secūdū aūt eſt q̄ ꝯueniat ſibi p gratiā. Tertiū vō eſt q̄ ſequat̄ p̄deſtinatꝰ habitur⁹ aliq̄d p gratiā. Quantū ad primū ergo hoc manifeſte in xp̄o p̄deſtinatio ſuppoſito ꝯuenit: qz h̄ hō ē filius dei. ſz hoc nō inuenit̄ in natura humana q̄ nunq̄ fuit: nec eſt: nec erit filiꝰ dei. vñ nō ꝓprie pōt dici eē p̄deſtinatꝰ filiꝰ dei: ſz vt aſſumat̄ a filio dei: hoc enī ſibi ꝯuenit. Secūdū aūt inuenit̄ in xp̄o ſm ſecundā opinionē ꝛ tertiā: nō ratione ſuppoſiti q̄ naturaliter eſt filiꝰ dei: ſz rōne nature aſſumpte q̄ p gratiā vnionis vnit̄ filio dei: ex q̄ vnione cōtingit hanc eē veram hō eſt filiꝰ dei. ſed ſm primā opinionē etiā rōne ſuppoſiti: qz hoc qō ſupponit̄ p hoc nomē hō: nō hz p naturā q̄ ſit filiꝰ dei: ſed p gratiā vnionis: qz nō eſt ſuppoſitū eternū. Sil̄r etiā tertiū q̄ntū ad primā opinionē ꝯuenit hoi rōne ſuppoſiti humane nature: quod quidē nō fuit ſemp filiꝰ dei. ſm aūt ſecundā ꝛ tertiā opinionē nō ꝯuenit hoi rōne ſuppoſiti: ſed rōne nature: qz ſuppoſitū illud ſemp fuit filiꝰ dei: ſz nō ſemp in humanitate exiſtēs fuit. vñ q̄ntū ad duas vltimas ꝯditiones magis ꝓprie eſt predicta locutio ſm primā opinionē q̄ ſm alias. ſz q̄ntū ad primā cōditionē eſt ꝓpria ſm alias. nō aūt ſm primā ſm quā vt predictū ē nō pōt hō ꝓprie p̄dicari de eo: vel ecōuerſo. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ diuerſa ꝯſideratio nihil variat eoꝝ que ſunt in re. variat aūt ea q̄ ptinēt ad actū aīe. hoc aūt pticipiū fact⁹ imponit̄ ab actu q̄ eſt in re: ꝛ ergo cū ſuppoſito eterno ſm ſe nō ꝯueniat q̄ ſit factꝰ deꝰ: neq; ꝯuenret ei ſm q̄ ꝯſideratꝰ ſubſiſtēs in humana natura. p̄deſtinatꝰ aūt eſt pticipiū qō imponit̄ ab actu aīe. ſ. p̄uidere vel p̄ordinare. ꝛ ideo quāuis ſuppoſito eterno nō ꝯueniat ſm ſe p̄deſtinari eē filiū dei. cōuenit tm̄ ſibi ſm q̄ eſt humane nature ſuppoſitū: ſicut ſi hō fiat albꝰ. hec eſt falſa hō albꝰ incipit eē hō. ſz hec pōt eē vera hō albꝰ incipit cogitari q̄ ſit hō. ¶ Ad ſecūdū dicendū q̄ ſicut dictū eſt p̄deſtinatio non eſt nature neq; ꝓſone ſm ſe: ſz ꝓſone rōne nature aſſumpte. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ quāuis filiꝰ dei ſit et eternꝰ: tm̄ vnio ad filiū dei nō eſt eterna. ꝛ ſm hoc pōt hō p̄deſtinari eē filiꝰ dei ſicut petrus p̄deſtinat̄ q̄ vt ꝯiūgat̄ deo eterno p gratiā vel gl̄az. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ duplici rōne hoc pticipiū p̄deſtinatus nō cogit hominē ſtare p̄o p̄terito p̄imo: qz licz ſm vocē ſit p̄teriti tp̄is: tm̄ includit pticipiū futuri tp̄is. p̄deſtinatꝰ enī idē eſt q̄ p̄ſcit⁹ habitur⁹ aliq̄d p gratiā. Secūdo qz pertinet ad actū aīe. ꝛ ex hoc habet vim ampliandi ad quodlibet tp̄s: ſicut cū dicit̄ hō laudat̄ pōt intelligi de p̃ti p̄terito vel futuro. actus enī aīe ſe extēdit etiā ad ea que nō ſunt. ¶ Ad quintū dicendū q̄ licz hō non p̄intelligat̄ ad filiū dei rōne ſuppoſiti: tm̄ p̄intelligit̄ rōne nature.

Ad ſecundū ſic ꝓcedit. videt̄ q̄ filiꝰ dei nō ſit p̄deſtinatus eē hō. p̄deſtinatio enī p̄cedit p̄deſtinatū: ſed filiū dei nihil p̄cedit: ergo ipſe nō eſt p̄deſtinatꝰ eē hō. ¶ Ꝑ hō nō dicit̄ eq̄uoce de filio dei ꝛ petro. ſz petrꝰ nō eſt p̄deſtinatꝰ eē hō: ergo nec filiꝰ dei. ¶ Ꝑ hō dicit̄ alicui p̄deſtinari q̄ ꝯuenit ei p gratiā. ſz nō eſt gr̄a filio dei q̄ ſit hō: ergo filiꝰ dei nō ē p̄deſtinatꝰ eē hō. ¶ Sed ꝯtra. omne qō eſt p̄uiſum ꝛ ordinatū ab eterno eſt p̄deſtinatū. ſz filius dei ab eterno p̄ueniſus ē eē filiꝰ dei: ergo eſt p̄deſtinatꝰ eē filiꝰ dei. ¶ Ulteriꝰ videt̄ q̄ hec ſit vera Filiꝰ dei p̄deſtinatꝰ eſt eſſe filiꝰ dei. q̄cūq; enī p̄dicant̄ de filio dei. ſz hec eſt vera Filiꝰ dei p̄deſtinatꝰ eſt eē filiꝰ dei vt dictū eſt: ergo ꝛ hec Filiꝰ dei p̄deſtinatꝰ eſt eē filius dei. ¶ Ꝑ filiꝰ dei inq̄ntū eſt hō p̄deſtinatꝰ eſt eē filius dei. ſz alia q̄ p̄dicant̄ de filio dei inq̄ntū hō p̄dicant̄ de ipſo etiā ſine reduplicatione ſicut filiꝰ dei inq̄ntū hō eſt mortuꝰ: ꝛ tm̄ hec ꝯcedit̄ Filiꝰ dei eſt mortuus: ergo ſil̄r hec debet cōcedi Filiꝰ dei eſt p̄deſtinatꝰ eē filiꝰ dei. ¶ Ꝑ ad veritatē locutionis nō oportet q̄ p̄dicatū p ſe ſubiecto ꝯueniat niſi circa ſubiectū reduplicatio ponat̄. ſz p̄deſtinatū eē aliquo mō ꝯuenit filio dei qz inq̄ntū hō ergo pōt ꝯcedi ſimpliciter Filius dei eſt p̄deſtinatꝰ eē filiꝰ dei: quāuis nō ꝯcedat̄ q̄ filius dei inquantum filius dei eſt p̄deſtinatꝰ eſſe filiꝰ dei. ¶ Sz cōtra. qō ſemp ineſt alicui nō p̄deſtinat̄ ei. ſz eē filiū dei ab eterno ꝯuenit filio dei: ergo nō p̄deſtinat̄ ei: ergo hec eſt falſa Filiꝰ dei eſt p̄deſtinatꝰ eē filiꝰ dei. Ulteriꝰ videt̄ q̄ hec ſit vera Filiꝰ dei p̄deſtinatꝰ eſt ſimpl̄r. ſicut enī p̄deſtinatꝰ importat effectū tpalē: ita mittit̄ ꝛ donat̄. ſz ꝯcedit̄ q̄ filiꝰ dei eſt miſſus ꝛ datꝰ: ergo etiā dz ꝯcedi q̄ filius dei ē p̄deſtinatꝰ. ¶ Ꝑ in alijs q̄ ſunt p̄deſtinati ad vitā eternā nō oportet q̄ addat̄ ad q̄d p̄deſtinati ſunt: ſed ſufficit eos dicē eē p̄deſtinatos. ſz filiꝰ dei ē p̄deſtinatꝰ eē hō: ergo filiꝰ dei dz dici eē p̄deſtinatꝰ ſimpl̄r. ¶ Ꝑ in xp̄o nō eſt niſi vnū ſuppoſitū. ſz de illo ſuppoſito pōt dici ſimpl̄r q̄ ſit p̄deſtinatū. dicit̄ enī q̄ hō eſt p̄deſtinatꝰ: ergo pōt filiꝰ dei eſſe p̄deſtinatꝰ. ¶ Sz 5. eternū nō p̄deſtinat̄: ſz filiꝰ dei ē eternꝰ ergo nō eſt p̄deſtinatꝰ. ¶ Ad⁹ ad primā q̄ſtionē dicendū q̄ p̄deſtinatio importat ordinē ad finē: qz p̄deſtinare ē mittē vel ordinare in aliq̄d. vñ q̄n ſimplicit̄ ponit̄ intelligit̄ ꝓordinatio ad finē vltimū q̄ eſt in ꝺiūctione ad deū p gratiā vl̄ gloriā vel vnionē in ꝓſona. ſed q̄n addit̄ ei aliq̄d tūc importat p̄ordinationē tm̄ in illud qō ei adiūgit̄. ꝛ p hūc modū ꝯcedit̄ q̄ filiꝰ dei eſt p̄deſtinatꝰ eē hō: qz hoc ab eterno p̄ordinatū eſt. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ p̄deſtinatio nō importat anteceſſionē ad p̄deſtinatū ſimpl̄r ſz in cōpatione ad illud qō ſibi p̄deſtinari dicit̄. quāuis aūt filiꝰ dei ſit ab

eterno:non tamē ab eterno fuit homo. ¶Ad ſecundum dicendū q̄ ſuppoſitū petri nō fuit anteq̄ eēt petr⁹ hō:z iō nō pōt dici q̄ ſit p̄deſtinat⁹ eē hō. ſz ſuppoſitū filij dei fuit anteq̄ ipſe eēt hō: z iō nō eſt ſimil' rō. Et iterū petr⁹ nullo mō habet eē hō p gratiā. filiꝰ aūt dei habet eē hō p gratiā vnionis:nō q̄dē ſibi factā ſz humane nature. ¶Ad tertiū dicendū q̄ quāuis nō ſit gr̄a filio dei q̄ ſit hō:tñ hoc habet p gratiam vnionis p quā humana natura aſſumpta eſt in vnitatē diuine p̄ſone. ¶Ad ſecundā queſtionē dicendū q̄ in ſacra ſcriptura dicit aliq̄n aliq̄d fieri q̄n innoteſcit: hoc ergo quod eſt eſſe filiū dei pōt accipi vel ſm rei veritatē: vel ſm euidentiā .p̄ut. ſ. manifeſtat. Si primo modo:tunc falſum eſt q̄ filiꝰ dei ſit p̄deſtinat⁹ eē filiꝰ dei:cū nō ponat in locutione aliq̄d reſpectu cuiꝰ poſſit denotari anteceſſio quā importat p̄deſtinatio. Si aūt accipiat ſecūdo modo:ſic gloſa ſup illud Ro.j. Qui p̄deſtinat⁹ eſt filiꝰ dei in virtute: cōcedit q̄ filiꝰ dei p̄deſtinat⁹ ſit vt ſit filiꝰ dei.i. vt euidenter appareat quod fuit in reſurrectione factū. vñ z ipſe tunc dixit Data eſt mihi oīs poteſtas ꝛc. Math. vlti. et ſm hūc ſenſum eſt eadē ratio de iſta ſicut de p̄cedenti qua dicit filiꝰ dei p̄deſtinat⁹ eē hō:q̄ p̄deſtinatio ſimpliciter importat p̄ordinationē. Quantū ergo ad primū ſenſum hec eſt falſa Filiꝰ dei eſt p̄deſtinat⁹ eē filiꝰ dei. ¶Ad primū ergo dicendū q̄ eoꝝ que dicunt de hoīe illa tñ dicunt de filio dei que nō habent repugnantiā intellectuū ad filiū dei. ſed p̄deſtinat⁹ habet repugnantiā:q̄ filius dei eternꝰ eſt. p̄deſtinatio aūt importat anteceſſionē q̄ non eſt reſpectu eterni. ¶Ad ſecundū dicēdū q̄ illa que p̄dicant de filio dei inquantū eſt homo non habent aliquā repugnantiā ad filiū dei:z ideo nō eſt ſimilis ratio. ¶Et ſimiliter dicendū eſt ad tertium. ¶Ad tertiam queſtionē dicendū q̄ hec ſimiliter eſt falſa Filius dei eſt p̄deſtinat⁹:cū nō ponat aliquid reſpectu cuiꝰ poſſit anteceſſio denotari. ſed hec Filiꝰ dei eſt p̄deſtinat⁹ inq̄ntū eſt homo eſt vera:q̄ pōt importari anteceſſio reſpectu hoīs quantū ad naturā. ¶Ad primū ergo dicēdū q̄ miſſio nō importat temporalitatē in eo qui mitti dicit: ſed magis in eo ad quē mitti dicit: in quo p nouū effectū inhabitat:z ideo mitti dicit p̄ſona diuina. ſz p̄deſtinat⁹ ponit poſteriōritatē reſpectu p̄deſtinatiōis in eo q̄ p̄deſtinatur:z ideo non eſt ſimilis ratio. ¶Ad ſecundū dicendū q̄ in alijs p̄deſtinatis poteſt anteceſſio importari reſpectu ipſoꝝ qui p̄deſtinari dicuntur: quod nō eſt de filio dei:z ideo non eſt ſimil' ratio. ¶Ad tertiū dicēdū q̄ quāuis nō ſit niſi vnū ſuppoſitū: tñ eſt duarū naturarū ſuppoſitū. z poteſt ſibi aliquid cōuenire reſpectu vni⁹ nature quod nō cōuenit ſibi abſolute ſicut eſſe creaturā. Factus eſt ſine dubio id quod p̄ius non erat. Hec locutio eſt improp̄ria:quia nō poteſt intelligi neq̄ de natura:q̄ deus non eſt factus humana natura:neq̄ de p̄ſona ſiue de ſuppoſito:quia illud ſuppoſituz ſemper fuit ſm ſecundam opinionem. vnde exponenda eſt Illud quod p̄ius non erat id eſt habens naturam quam p̄ius nō habebat. Quia deus aſſumpſit hominem id eſt humanam naturam: vt ſupra diſtin. quinta gloſauit. alꝰ eſſet eſſet contra hanc opinionem que dicit hominem non eſſe aſſumptum: ſed humanam naturam. ¶Variatur autem. Ratio variationis eſt quia diuina natura p̄dicatur de chriſti p̄ſona: non autem humana. ¶Quod eſſe dictum eſt vtrumq̄z. Hoc poſitum eſt ſupra in illo capitulo. Sed bis videntur aduerſari. ¶Di etiam cū dicitur minor eſt patre chriſtus. Ideo hoc exponit ſm hāc opinionem: quia hec opinio non poteſt hoc ſuſtinere: cum ſupra dixit Auguſtinus in primo libro q̄ ſpiritusſanctus non eſt minor ſeipſo p̄opter columbam in qua viſibiliter apparuit. ¶Hoc firmiter tenens q̄ deus hominem. Exponendum eſt vt ſupra: vt homo ponatur p̄o natura humana ſicut ipſe docuit ſupra exponere.

DISTINCTIO .VIII.

¶An diuina natura debeat dici nata de virgine.

Poſt predicta inq̄ri debet vtrū de natura diuina p̄cedendū ſit q̄ de virgine ſit nata: ſicut dicitur de virgine incarnata. Et videtur vtiq̄z nō debere dici nata de virgine: cū nō ſit nata de patre. q̄ eni res nō eſt de patre genita nō videt de matre nata: ne res aliq̄ filiationis nomen habeat in humanitate: q̄ illud nō teneat in diuinitate. Videt tñ poſſe p̄bari q̄ ſit nata de virgine: q̄ ſi hoc eſt deū naſci de virgine. ſ. hominē aſſumere in vtero virginis: cum natura diuina ſuperius dicta ſit hominē aſſumpſiſſe: videt debere dici nata. De hoc augu. in li. de fide ad pertrū ſic ait: Natura eterna atq̄z diuina nō poſſet tpaliter cōcipi z naſci ex natura humana niſi ſm ſuſceptionez veritatis humane: verā tpaliter p̄ceptionē z natiuitatē ineffabil' diuinitas in ſe accepiſſet. Sic eſt deꝰ eternꝰ veraciter ſm tps z p̄ceptꝰ z natꝰ de virgine. Iſta auctoritate videt inſinuari q̄ natura diuina ſit nata z p̄cepta de virgine. Sz ſi diligēter notent verba potius de p̄ſona agi intelligit: q̄ ſine dubitatione z de p̄te z de matre nata eē dici debet.

¶De gemina natiuitate xp̄i q̄ bis natus eſt.

Queri etiā ſolet vtrū debeat dici xp̄s bis genitꝰ: ut dicit deꝰ z hoīs filiꝰ. Ad quod dici pōt xp̄m bis natum eē duaſq̄z natiuitates habuiſſe. vñ augu. in li. de fide ad petrū: Pr̄ de⁹ de ſua natura genuit filiū deū ſibi coeq̄lē z coeternū. Idē quoq̄z vnigenitꝰ deꝰ ſecundo natꝰ eſt ſemel ex p̄te: ſemel ex mr̄e. Natꝰ ē eni de p̄te dei verbū. natꝰ eſt de matre v̄bū caro factū. Vnꝰ igit atq̄z idē deus filiꝰ natꝰ eſt añ ſecla z natꝰ in ſeclo. z vtraq̄z natiuitas vniꝰ ē filij dei diuina. ſ. z humana. De hoc etiā Io. ait: Duas xp̄i natiuitates veneramur: vnaz ex p̄te ante ſecula q̄ eſt ſup cām z rationē z tps z natūrā. z vnā q̄ in vltimis tpib⁹ ꝓpter nos: z ſm nos: z ſup nos. ꝓpter nos: q̄ ꝓpter noſtrā ſalutē. ſm nos q̄ natꝰ ē hō ex muliere: z tpe p̄ceptiōis. ſ. noué mē ſiū. ſup nos: q̄ nō ex ſemine ſed ex ſpū ſcō: z ſcā virgine ſupra legē p̄ceptiōis. Ex bis manifeſte appāret xp̄i duas eē natiuitates: eundēq̄z bis natū fore.

¶Poſtq̄ determinauit magiſter de bis que ꝯueniūt deo incarnato q̄ſi exp̄rimētia vnionē: Dic determinat de bis q̄ conueniūt ei conſequētia vnionē. Et diuidit in duas partes. In p̄ma determinat de bis q̄ ꝯueniūt vni nature ex vnione ad alterā. In ſecūda de bis q̄ ꝯueniūt p̄ſone rōne nature aſſumpte. x. di. ibi: Solet aūt a quibuſdā. Prima diuidit in duas. In prima determinat quid ꝯueniat diuine nature ex vnione ad humanā. In ſecūda q̄d ꝯueniat humane ex vnione ad diuinē. di. ix. ibi: Q̄ inueſtigari. Prima diuidit in duas partes. In prima inquirit vtrū diuina natura debeat dici nata in xp̄o ex vnione ad humanā. In ſecūda quō xp̄s dicat natus ibi: Queri etiam ſolet. Circa primū duo facit. Primo monet queſtionē z ſoluit. Secundo obicit in oppoſitū z ſoluit ibi: Videt tñ poſſe p̄bari.

Questio Prima

Questio Prima.

Hec queruntur quinq. Primo quid sit natiuitas: et quor proprie nascí. Secũdo vtrũ humana natura in xpo debeat dici nata. Tertio vtrum natura diuina debeat dici nata de virgine. Quarto de duplici xpi natiuitate. Quinto vtrũ sint in xpo due filiationes.

Ad primũ sic pceditur. videt q̃ non solũmõ viuentiũ debeat dici natiuitas. natũ enĩ idem videt q̃ genitũ. sed generatio inuenit in oĩb⁹ corporib⁹ a luna inferius que nõ oĩa viuũt: ergo videt q̃ nõ solũ viuentiũ sit natiuitas. ℂ Ꝑ idem videt ee oriri et nasci. sed dicimus ea oriri que nõ viuũt: sicut dicim⁹ q̃ sol oritur: et fons oritur: ergo natiuitas nõ solũ in viuentib⁹ reperit. ℂ Ꝑ uere substantiarũ solũ est: sed nasci siue oriri inuenit in accidẽtib⁹, dicim⁹ enĩ splendorẽ oriri a sole: et calorẽ ab igne: ergo nasci nõ solũ viuentiũ est. ℂ Ꝑ hoc solũ est ingenitũ quod non est natũ. sed illa sola dicunt ingenita q̃ semp fuerunt: sicut phs ponit celũ ingenitũ: qz fm eũ semp fuit: ergo solũ illa nõ sunt nata: ergo quecũq; incipiũt ee dicũt nasci. ℂ Sed otra. videt q̃ nõ omniũ viuentiũ sit nasci. Natiuitas enĩ causat filiationẽ. sed filiatio nõ inuenit in plantis q̃ tñ viuũt: ergo nec natiuitas. ℂ Ꝑ ostat q̃ embria viuũt nec dicunt nata: ergo nõ omniũ viuẽtiũ est natiuitas. ℂ Ꝑ sicut inanimata corpora generantur ex causa extrinseca: ita etiã aĩalia generata p putrefactionẽ. sed inanimata nõ dicũ putrefactione. ℂ Ꝑ spũsanct⁹ procedit a patre vt viuẽs a viuente: nec tñ nasci dicit: ergo nec oĩs processus rei viuẽtis est natiuitas. ℂ Ro. dicẽdũ q̃ cũ generatio sit cõis oĩb⁹ corporibus corruptibilib⁹: tñ in corporib⁹ animatis est specialis modus generatiõis: et propter hoc etiã hũt specialiter interalias vires aĩe vim generatiuã. in viuẽtib⁹ enĩ primo exigenerãte decindit aliq̃d quod est sufficiẽs ad generationem quantũ ad principiũ actiuũ et passiuũ: quãuis in quibusdã idem generãs sit quod vtrũq; ministrat: sicut in plantis q̃ non hũt sexũ distinctũ. In quibusdã aũt. s. q̃ hũt sexũ distinctum a mare ministrat principiũ actiuũ: a femina principiũ materiale. et aĩalia in coitu fm philosophũ sunt q̃si vnũ generans: sicut dicit Heñ. j. Sunt duo in carne vna. Et ideo sequit secũdũ. s. q̃ generatio est p modũ exitꝰ a generãte: qõ non est in generatione inaiatoꝝ. Tertiũ aũt est q̃ generatũ exiens a generãte in principio generatiõis adheret ei et est in eo vel p contactũ: vel p ꝺsolidationẽ: sicut dicit phs in. v. metha. vt pz in fructib⁹ q̃ colligunt plãtis: et de embrione q̃ adheret fm ꝺtactũ matrici. et q̃ntũ ad tres has ꝺditiões res viua inq̃ntũ generat habet tria noia sibi propria. fm enĩ q̃ principia sufficiẽtia sue generationi ministrant a generante dicit gigni: vl genita ẽ. fm aũt q̃ generat p modũ exitꝰ. dicit oriri. fm aũt q̃ generat vt ꝺiunctũ generãti dicit nasci sic enĩ generãs et generatũ est q̃si res vna. et ideo cum nomẽ nature a nascẽdo sumat illa dicunt ee p naturã quoꝝ principiũ intus est in ipsis. et sic pz q̃ nasci ꝓprie dicit illud qõ egredit a generante ꝺiunctũ ei bñs ab ipso principia sufficientia generationi. ℂ Ad primũ ergo dicendum q̃ genitũ fm q̃ est idẽ qõ natũ nõ dicit a generãdo: sz a gignẽdo. vñ quãuis inaiata ꝓprie dicant generata: nõ tñ ꝓprie dicunt genita neq; nata. ℂ Ad secundũ dicendũ q̃ sol et aq̃ fontis dicit p filiatiõnẽ oriri inq̃ntũ. s. egredit de occulto in manifestũ. ℂ Ad tertiũ dicendũ q̃ filr accidentia inq̃ntũ sunt virtute in principiis essentialib⁹ causant p modũ exitꝰ. et iõ dicunt oriri p filiatiõnẽ: et pñt etiã dici nasci inq̃ntũ adherent subiecto qõ est cã ipsoꝝ. ℂ Ad q̃rtũ dicẽdũ q̃ sicut dicit Dama. ingenitũ p duplex n scriptũ est idẽ qõ increatũ siue eternũ: et sic accipit phs. ingenitũ autem p vnũ n scriptũ idẽ ẽ qõ nõ generatũ: et sic Ꝺ loquit. ℂ Ad q̃ntũ dicẽdũ q̃ exit p generationẽ a generãte fit cõpletũ in specie generãtis ad filiationẽ requirit plus q̃ ad natiuitatẽ vl oztũ. s. vt quod et iõ fructꝰ arboꝝ: et ouũ, auiũ: et capilli et huiusmodi nõ hũt rõnẽ filiationis quãuis dicant nasci. ℂ Ad sextũ dicendũ q̃ genitũ exit a generãte dupliciter. Uno modo fm q̃ procedit in esse distinctũ a generante clausum tñ infra terminos generãtis: et hoc proprie dicit conceptio. Alio modo fm q̃ procedit in ee distinctũ et manifestũ. et qz res noiat fm id qõ apparet: ideo ille modus exeundi facit natiuitatẽ fm cõem vsum loquẽdi: quãuis et prius ecclesia aliquo modo faciat natiuitatẽ: fm qõ dicit duplex natiuitas. s. in vtero et ex vtero. et qz in plantis simul aliq̃d procedit in ee distinctũ et manifestũ: ideo nõ proprie in eis est ꝺceptio sz natiuitas: et ideo etiã verbũ fm q̃ distinguit intellectu dr ꝺcipi. fm autẽ q̃ extra pnũciat põt dici p filiatiõnẽ nasci. ℂ Ad septimũ dicendũ q̃ in aĩalib⁹ generatis ex putrefactione virt⁹ sol et alioꝝ corporũ celestiũ supplet vicẽ virtutis formatiue: q̃ est in semine in generatiõe eoꝝ q̃ ex semine nascunt. et qz huiusmodi virtutes corporũ celestiũ sunt p oĩa inferiora corpora diffuse: ideo dicit phs in. xvij. de aĩalibus q̃ oĩa plena sunt virtutib⁹ aĩe. et ideo sicut aĩalia q̃ generant ex semine se habent ad feminã: ita ista se hũt ad terrã q̃ sine semine generãtur. et sicut illa se hũt ad patrẽ: ita ista se hũt ad corpora celestia. ꝓpter qõ dixit quidã phs q̃ sol est pater plantarũ: terra vo mater. vñ pz q̃ huiusmodi q̃ sine semine generant siue sint plante siue aĩalia ꝓprie dicunt nasci oriri et gigni. ℂ Ad octauũ dicendũ q̃ quãuis spũsanct⁹ procedat viuẽs ex viuẽte: nõ tñ hoc ꝺuenit ei fm rationẽ sue processionis. procedit enĩ vt amor. amor aũt consideratꝰ in genere inquantũ amor nõ habet q̃ sit res viua: sz opatio vel passio rei viuẽtis: hz tñ q̃ sit res viua et subsistẽs inq̃ntũ est amor diuinꝰ. et iõ nõ dicit nasci vt in primo li. di. xiij. dictũ est.

Ad secundum sic procedit. videt q̃ humana natura sit natura in xpo. sicut enĩ supra dictũ est: illa de persona vel suppposito et nõ de natura dicunt q̃ p se existẽti solũ ꝺueniũt sicut ypostasis res nature et huiusmodi. sz nasci nõ est solũ per se existentiũ: cũ sit partiũ. supra enĩ di. iiij. habitũ est q̃ capillus nascit: ergo nasci nõ solũ est persone vl suppositi: sed etiã nature. ℂ Ꝑ id quod est p se intentũ a natura generante verissime dicit nasci. sz natura quãuis generet hũc hominẽ: intẽdit tñ hominẽ generare: vt dicit Aui. hõ autẽ naturã cõem significat: ergo nature humane maxime cõuenit nasci. ℂ Ꝑ fm phm. ij. phisicoꝝ idem specie est qõ generat et qõ generat. sz nature est generare: ergo ipsius est etiã generari siue nasci. ℂ Ꝑ xps nõ dicit natus de virgine nisi fm hoc qõ de virgine accepit: sz nõ accepit nisi humanã naturã: ergo humana natura dicit nasci de virgine. ℂ Ꝑ omne quod ceperit ee ex aliq̃ materia dicit generari sed humana natura in xpo cepit ee ex aliq̃ materia: ergo humana natura in xpo dicit nasci: ℂ Sed contra est qõ dicit Dama. q̃ nasci est tñ ypostasis: ergo non est nature. ℂ Ꝑ sicut se hz diuina natura xpi ad eternã eiꝰ generationẽ: ita et humana natura ad tpalẽ. sz natura diuina non est nata eterna generatione: ergo nec humana tẽporali. ℂ Roꝰ dicendũ q̃ nasci fieri quoddã est: nihil aũt fit nisi vt sit. vñ fm q̃ alicui ꝺuenit ee: ita et conuenit ei fieri. ee aũt ꝓprie subsistẽtis est: vnde ipm dicit proprie nasci et fieri. forma aũt et natura dicit ee ex ꝺsequẽti. nõ enĩ subsistit: sz inq̃ntũ in ea suppositũ subsistit ee dicit: vñ et exꝺsequẽti ꝺuenit ei fieri vel nasci nõ q̃si ipsa nascat: sz qz p generationẽ accipit. accidẽtia aũt nõ dicunt ee nisi p accns: vñ et p accidẽs fieri dicũt. ℂ Ad primũ ergo dicẽdũ q̃ est duplex pars. est enĩ pars substãtie fm q̃ntitatẽ. et hoc vel subsistit in potẽtia: vel in ꝺtinuis: vl in actu: vt in his q̃ p tactũ iũguntur. vñ tales ptes pñt dici fieri vel nasci: et pcipue qñ adduntur toti ꝓexistẽti. secꝰ aũt eẽt si generarent generatiõe totiꝰ: qz tũc totũ diceret fieri et non ipsa. sunt etiã partes substãtie in q̃s diuidit totũ fm rationẽ: sicut materia et forma et huiusmodi: cũ nõ subsistãt neq; in actu neq; in potẽtiq nõ dicunt p se fieri: nisi forte forma fit subsistẽs: sicut est aĩa q̃ dicit fieri p creationẽ ꝑter factionẽ q̃ fit cõpositũ p generationẽ. natura aũt humana q̃ vt ps

significatur nō est natura subsistere: cum non possit in rerū natura eē nisi in athamo.i.in suo supposito:ꝛ ideo ipsa non pōt dici nasci. ¶Ad secūdū dicendū ꝙ hō nō significat tm̄ naturā ꝑut hic loqmur:sicut patet ex dictis in.v.di.ꝛ iō nō sequit rō.nō enī natura intēdit naturā ꝑducere nisi in supposito:ꝛ ideo nō intendit generare humanitatē sz hominē. ¶Ad tertiū dicēdū ꝙ sicut eē suppositi est:ita ꝛ agere:ꝛ iō sicut nature est generare:nō q̄si ipsa generet:sz qz virtute ei⁹ fit generatio:ita non est ipsi⁹ generari q̄si ipsa genereť:sz qz ꝑ generationē accipiť. ¶Ad q̄rtū dicēdū ꝙ sicut xp̄s dicť hō rōne humane nature:ꝛ tm̄ humana natura nō est hō: ita etiā dicť nasci rōne humane nature quā accepit a v̄gine:ꝛ tm̄,ipa humana natura nō generať.sicut enī dicit ꝑ̄s.ij.ca. de di.no.non oportet ꝙ eodem modo causa ꝛ causatū recipiunt ꝓdicationē alicuius generis vel spēi: sicut calor est quo aliq̄s dicť calidus:ꝛ tm̄ ipse non est calidus sed calor. ¶Ad q̄ntū dicendū ꝙ cū esse nō fit nature sed suppositi humana natura ꝓprie nō cepit eē: sed xp̄s cepit eē in humana natura:ꝛ sic ꝑ ꝙsequēs natura cepit esse.

Ad tertiū sic ꝓcedit.videť ꝙ natura diuina in xp̄o fit nata de virgine.filius enī dei nō dicť natus de virgine nisi inq̄ntū est incarnat⁹.sed natura diuina dicť incarnata:vt supra di.v.dictū est:ergo ipsa debet dici nata de virgine. ¶Ꝑ quicq̄d in recto p̄dicať de filio dei:ergo cū filiꝰ dei sit natus de virgine:etiā diuina natura debet dici nata de virgine. ¶Ꝑ in filio dei nō est accipe nisi essentiam ꝛ ꝓprietatē.sz absurdū eēt dicere ꝙ rōne ꝓprietatis tm̄ dicatur natus de virgine:qz ꝓprietas illa relatio est ꝑm quā ad patrē q̄ generat sine matre referť:ergo est nat⁹ rōne diuine nature.ꝛ sic idē qō ꝓius. ¶Ꝑ Item̄.dicit ꝙ in incarnatiōe est fortitudo infirmata.sz infirmari magis est remotū a nā diuina q̄m nasci:ergo etiā pōt dici nasci. ¶Sed ⁊tra.natura diuina magis ꝯuenit cū generatiōe xp̄i eterna q̄m cū tpali.sz ipsa nō est nata de generatione eterna: vt in.j. li.di.v.dictū est:ergo multo min⁹ est nata generatiōe tpali. ¶Ꝑ humana natura nō ꝓprie dicť nasci generatione humana:ergo multo min⁹ natura diuina. ¶Ꝛ⁰ dicēdū ꝙ natura humana quāuis nō dicať ꝓprie nasci in xp̄o de virgine eo ꝙ nasci nō est nature sz ypostasis:tm̄ ꝙsequēter ad generationē se habet:qz est ꝑ generationē accepta.diuina aūt natura nō est a xp̄o per tpalē generationē accepta.vn̄ nullo modo debet dici nata de virgine nec ꝑ se nec ꝑ ꝙsequens:si natura ꝓprie accipiať ꝑm ꝙ ꝓ eēntia supponit: tm̄ qz aliq̄ ꝓprie trahiť ad supponendū ꝑ ꝑsona:sicut in.v.di.ꝑmi dictū est:iō etiā aliq̄ ꝯuenit ꝙ natura diuina sit nata sicut patet in lr̄a.vn̄ exponēdū est sicut magist⁹ exponit. ¶Ad ꝓmū ergo dicendū ꝙ fili⁹ dei vniuit sibi humanā naturā ꝛ in se:qz vnio terminata est ad ꝑsonā.nō aūt ita est de diuina natura:vt patet ex dictis supra.vn̄ nō est simile. ¶Ad secundū dicendū ꝙ natura diuina nō habet inq̄ntū est nā ꝙ predicet in recto de ꝑsona filij dei:sed rōne simplicitatis diuine q̄ nō ꝓmittit aliquā realē diuersitatē in ipso.sz differētia est in modo significādi qui facit ꝙ aliq̄d de ꝑsona dicať qō de natura dici nō pōt. ¶Ad tertiū dicendum ꝙ in filio dei nō solū est accipe naturā ꝛ ꝓprietatē: sz etiā ypostasim siue ꝑsonā quāuis vnū illoꝝ ab altero ꝑm rem nō differat:ꝛ rōne ypostasis dicť fili⁹ incarnat⁹,inq̄ntū sibi carnē sociauit in vnitate ꝑsone. ¶Ad q̄rtū dicendū ꝙ fortitudo dicť infirmata.i.infirmitatem assumpsisse.ꝛ ideo impropria est locutio:nec ad consequentiā trahenda.

Ad q̄rtū sic ꝓcedit.videť ꝙ nō sint ponēde due xp̄i natiuitates.nasci enī nō ē nature sz ꝑsone.sz in xp̄o est tm̄ vna ꝑsona:ergo ⁊ vna natiuitas. ¶Ꝑ ea que nō sunt vni⁹ rōnis nō debēt ꝯnumerari:sicut canis celestis ꝛ terrestris nō dicūť duo canes.sz generatio xp̄i tpal⁹ ꝛ eterna non sunt vni⁹ rōnis:ergo nō debēt dici due natiuitates. ¶Ꝑ cū natiuitas sit generatio q̄dā ꝑ natiuitatē aliq̄s ad eē tēdit.sz in xp̄o est tm̄ vnū eē:ergo tm̄ vna natiuitas. ¶Sz ⁊tra.null⁹ dr̄ fili⁹ alicui⁹ nisi rōne alicui⁹ natiuitatis.sz xp̄s dicť fili⁹ p̄ris ꝛ etiā matris:ergo vtrūq; est ꝑm aliquā natiuitatē:ꝛ non ꝑm eandē:ergo in xp̄o sunt due natiuitates.

Ulteri⁹ videť ꝙ xp̄s non debeat dici bis nat⁹,rōne ei⁹ qō aduenit alicui post cōpletū eē nō dicť aliq̄s nat⁹ sic hō nō dicť nasci quāuis capillus ꝑ aliquā natiuitatē adueniat.sz humanitas xp̄i aduenit filio dei post cōpletū esse:ergo ꝓpter hoc nō debet dici ipse nat⁹ ꝙ humanā naturā acceperit. ¶Ꝑ h̄ aduerbiū bis importat successionē actuū.sz generationi eterne nō succedit tpal⁹:qz eterna semp est:vn̄ ē fil⁹ cū tpali:ergo rōne duplicis natiuitatis nō debet dici bis natus. ¶Ꝑ hoc aduerbiū bis importat incorruptionē.vn̄ qui tota die loquiť nō dicitur bis loqui.sed eterna generatio nō bz interruptionē:ergo rōne ei⁹ nō debz dici bis nat⁹. ¶Sz ⁊tra.h̄ aduerbiū bis numerat actū cui adiūgit.sz duplex ē xp̄i natiuitas:ergo ꝑm eas debz dici bis nat⁹. ¶Rº dicendū ad ꝓmā q̄stionē ꝙ xp̄s ꝓcessit a p̄re eternaliter:ꝛ a matre tpaliter:ꝛ vtraq; ꝓcessio bz rationē natiuitatis.sm enī ꝓcessionē eternā fili⁹ est de substātia p̄ris:ꝛ exit ab eo in ꝑsonā distinctā:ꝛ tm̄ est ⁊iūct⁹ p̄ri,ꝓpter indiuisionē substātie: qz v̄bū apud deū est.vn̄ patet ꝙ saluanť suo mō tria illa q̄ dicebanť supra eē de rōne natiuitatis:ꝛ ꝓpter h̄ dicť oriri ꝛ gigni ꝛ nasci.sz ꝓcessio ei⁹ tpal⁹ q̄ ꝓcedit a matre bz natiuitatis rationē:sicut cuiuslibet alteri⁹ qui ex ſua matre nascit.vn̄ sicut due sunt ei⁹ ꝓcessiones:vt dictū est in.j.li.ita etiā sunt due natiuitates. ¶Ad ꝓmū ergo dicēdū ꝙ q̄uis nasci sit ꝑsone: ē tm̄ ei⁹ rōne nature.vn̄ ꝑm duas naturas q̄s ꝑ generationē accepit bz duas natiuitates. ¶Ad secūdū dicendū ꝙ quāuis in xp̄o sit vnū eē tm̄ ꝑm illud bz respectū ad duas naturas: vt supra dictū est.ꝛ ita natiuitas est duplex ꝑm duplicē respectū q̄ acq̄riť ꝑsone ad duas naturas acceptas ꝑ generationē. ¶Ad tertiū dicendū ꝙ quāuis non sit vna rō ꝑ vniuocationē eterne ꝛ tpal⁹ natiuitatis: est tm̄ vna ꝑ analogiā. ¶Ad secundā q̄stionē dicendū ꝙ bis cū sit ad uerbiū ponit numerū circa actū.cū aūt mot⁹ ꝛ actus numerenť tripliciter.s.ex subiecto:qz ē ali⁹ ꝛ ali⁹ agēs.ꝛ ex termi nis:qz est aliud ꝛ aliud qō agiť.ꝛ ex mensura actus:qz nūc ꝛ tūc agit.h̄ aduerbiū bis nō importat numerū nisi q̄ causatur ex diuersa mēsura.vn̄ nō dicť bis lectū eē si duo legāt: nec si duo libri sil̄ leganť:sed q̄n diuersis hozis legiť.qz aūt in his q̄ agunť in tpe nō est alia mēsura nisi tps:ꝛ h̄ non est aliud ꝛ aliud nisi q̄n discōtinuať: iō bis dr̄ factū eē q̄n aliq̄d cū interruptiōe factū est.eternitas aūt ꝛ tps sunt diuerse mēsure ꝑm diuersaz naturā: ꝛ nō ꝑ discōtinuationē.vn̄ qō fit in eternitate ꝛ tpe pōt dici bis factū eē quāuis id qō eternū est nō interrūpať nec ceſſet. ¶Ad ꝓmū ergo dicendū ꝙ quāuis humana natura aduenīat filio dei pōt esse cōplete tū:tm̄ fili⁹ dei tot⁹ subsistit in vtraq; natura.nō aūt ita est de toto homine ad capillū:ꝛ ideo ratio nō ꝓcedit. ¶Ad secundū dicendū ꝙ ratio illa ꝓcedit de his q̄ agunť in tpe. ¶Et sic tertiū.ꝛ ideo nō sunt ad ꝓpositū.

Ad q̄ntū sic ꝓcedit.videť ꝙ in xp̄o sint due filiationes.multiplicata enī cā multiplicať effect⁹:sz naturitates est causa filiatiōis:ergo cū in xp̄o sint due naturitates:erūt in ipso due filiatōes. ¶Ꝑ relatiua sunt quorū eē est ad aliud se habē.sz eē filiatiōis eterne nō est ad matrē xp̄i se habē:ergo ꝑ eā nō referť ad matrē:sz aliā filiatiōe referť ad matrē:ergo in xp̄o sunt due filiatiōes. ¶Ꝑ relatiua posita se ponūt:ꝛ interempta se interemūt.sed maternitas posita se ponit:ꝛ interempta se interemit.sed maternitas ꝑ te interempta a virgine nō interimitur filiatio eterna:ergo oportet ponē aliā filiationez q̄ ponať posita maternitate:ꝛ interimať ea remota. ¶Ꝑ mot⁹ diuersificať ꝑ terminos.sz sic⁹ mot⁹ bz spēm a terminis:ita relatio.ergo cū xp̄s sit filius patris ꝛ matris oportet ꝙ alia filiatione ad vtrūq; referať. ¶Ꝑ ph̄s in.v.metha.,ꝑbat ꝙ sciētia nō referť ad scibile:ꝛ h̄ sit suū eē inq̄ntū ad aliq̄d ē oportet ꝙ cū referať ad scibile:ꝛ h̄ sit suū eē inq̄ntū ad aliq̄d ē oportet si dicereť ad sciēte ꝙ haberet duplex eē.si ergo filiatione refertur xp̄s ad patrē ꝛ matrē oportet ꝙ sint due filia-

tiones fm esse. ¶ Sicut supra magister dixit pater posset carnē assumere. sed si de virgine carnē assumpsisset filiꝰ virginis diceretur. nō aūt referret ad virginē filiatione eterna qꝛeā nō habet ergo filiatione tpalī: ergo eadē rōne oportet in xpo ponere filiationē tpalē. Sed ōtra. filiatio est ꝓprietas psonal. sz in xpo est tm̄ vna psona: ergo tm̄ vna filiatio. ¶ Sicut xps est filiꝰ pr̄is z matris: ita quilibet alius hō. sz nō alia filiatiōe refert hō ad patrē z matrē: ergo nec in xpo sunt due filiationes. ¶ Duo accidētia eiusdē rōnis non ꝑnt eē in eodē subiecto. vnde eadē paternitate hō refert ad multos filios. sz suppositū filiatiōis in xpo est vnū tm̄: ergo in eo nō ꝑnt eē plures filiationes sed vna tm̄. ¶ Quodlibet ōtinuū est mai⁹ oīb⁹ suis partib⁹: sed in quolibet continuo sunt infinite partes in potētia: ergo oportet q aliqd referat ad diuersa p diuersas relationes oportet q sint infinite relationes in aliquo ōtinuo: quod est inconueniēs. z ite. ℞ dicendū q sicut in primo li. dictū est: relatio non habet ex hoc q ad alterū dicit q sit aliqd in rerū natura: sz hoc habet ex eo q relatiōez causat quod est in re q ad alterū dicit. z quia ex eo res habet vnitatē z multitudinē ex quo habet eē: iō fm id in quo relatio fundat indicandū de est ea vtrū sit fm rem vna vl plures. Sunt ergo quedā relatiōes q fundant sup q̄ntitatē sicut eqlitas q̄ fundat sup vnū in quātitate. z cū vnitas q̄ntitatis nō sit nisi vna in re vna: inde est q plationes fundant sup actionē z passionē. z in iſtis ꝑsiderā dū est q vna passio respōdet duab⁹ actionib⁹ qñ neutrum agens sufficit p se ad actionē complendā: sicut est in eo qui vna natiuitate nascit ex patre z matre. vnde in pre z matre sunt due relatiōes fm rem: sicut z due actiones. sz in nato est vna relatio fm rem fm quā refert ad patrē z ad matrem: sicut z passio vna. Itē ꝑsiderandū est q quedā relationes nō innascunt ex actionib⁹ fm q sunt in actu: sed magis fm q fuerūt. sicut aliqs dicit pater postq̄ ex actione est effect⁹ cō secut⁹. z tales relationes fundant sup id quod in agente ex actiōe relinquit sive sit dispositio: sive habit⁹: sive aliquod ius aut potestas: vel quicqd aliud est huiusmodi. sz qz hoc qō relinquit ex actionib⁹ vni⁹ spēi nō pōt eē nisi vnū: inde est q tales relationes etiā fm rem non multiplicant fm diuersas actiones: sed magis sunt vnū fm id qō ex actione relinquit. z ꝓpter hoc nō sunt diuerse relationes fm rem in patre vno q̄ generat plures filios: nec in magistro vno q̄ docet plures discipulos. si aūt sint plures actiones fm speciem causant etiā plures relationes specie differentes. vñ cū xps nō p vnā generationē passiuā se hēat ad generationē actiuam patris z ad generationē actiuā matris: sz p aliā z aliā: z he due generatiōes nō sunt vni⁹ generis necdū vni⁹ spēi: nihil vt videt impediret quin in xpo possent esse due filiationes fm rem differētes nisi imediatū subiectū filiationis eēt suppositū. quod quidē fm secundā opinionē nō est nisi suppositū eternum in xpo. z qz ex nullo tempozali aduenit rei eterne aliq realis relatio: sz rōnis tm̄. ideo filiatio q̄ ocq̄ tur xpm ex generatione tpali nō est realis sz rōnis tm̄: z tm̄ realiter filiꝰ est. sicut z deus realiter dns ex hoc est q creatura realiter refert ad ipm. vñ cōcedo q in xpo nō est nisi vna filiatio realis q̄ refert ad patrē: z respectus quidā rōnis quo refert ad matrē. tū ꝑma opinio q̄ ponit duo supposita posset ponere duas filiationes: nec tm̄ poneret duos filios masculine: sed duo filia neutraliter si latine diceret. ¶ Ad primū ergo dicendū q natiuitas tpalis sive generatio passiua xpi est q̄dā passio q̄ fm rem fundat in humana natura: z ex hoc nomen natus sicut z hō. sed suppositū filiationis nō pōt eē natura: cū sit eiꝰ quod habet cōplementū spēi: vt supra dictū est. z ideo due natiuitates causant duas filiationes: sed vna tm̄ fm rem: z alia fm rationē. ¶ Ad secundū dicendū q ꝑs nō accipit esse fm q dicit actus entis. sic enī relatio nō habet eē ex eo ad qō dicit: sz ex subiecto sicut oīa alia accidentia: sed accipit esse ꝓ quidditate vel ratione quam signat diffinitio. rō aūt relationis est ex respectu ad alterū: vñ ex hoc q filiꝰ dei refert ad matrē non oportet q habeat aliā filiationē fm rem: sz aliū respectū relationis. ¶ Ad tertiū dicendū q maternitas posita ponit aliū respectū in xpo z remota remouet illū respectū: sz non oportet q ponat aliā filiationē realez. ¶ Ad q̄rtū dicendū q oīs motꝰ est aliqd fm rem: nō aūt oīs relatio: ergo quāuis ex terminis multiplicent respectꝰ relationis: nō tm̄ oportet q multiplicent relationes fm rem: sicut motus multiplicantur fm rem ex diuersitate terminoꝝ. ¶ Ad quintum dicendū q respectus scientie ad scientem z ad scibile non est vnius rationis sz respectꝰ eiꝰ ad scientē inest ei ex hoc q est accidens. respectus aūt eiꝰ ad scibile inest ei ex hoc q est sciētia. vñ si referret inq̄ntū est sciētia ad vtrūq̄ oportet q eēnt respectus diuersi fm speciē. sed respectꝰ filij ad patrē z ad matrē est ad terminos vniꝰ rōnis. vñ nō oportet q sit diuersa relatio fm speciē neq̄ fm rem. ¶ Ad sextū dicēdū q si pater carnē assumpsisset de virgine esset filiꝰ virginis: nō quidē p aliquā realem filiationē cuiꝰ suppositū eternū subiectū eēt: sz p respectū rōnis tm̄. Hoc est enī nasci de virgine. s. hominez assumere. Verū est si humana natura dicat hō: z si assumē dicatur ad se sumere vel in se: quod diuine nature nō ꝯuenit.

DISTINCTIO .VIIII.

¶ De adoratiōe humanitatis xpi: an eadē sit adoratio humanitati z diuinitati exhibenda.

Propterea inuestigari oportet vtrū caro xpi z anima vna eadēq̄ cū verbo debeant adoratione adorari: illa. s. que latria dicit. Si enī aie vel carni xpi exhibet latria q̄ intelligit seruitus siue cultus soli creatori debit⁹: cū aīa xpi vl caro creatura tm̄ sit: creature exhibet quod soli creatori debetur. Quod faciēti in idolatriā reputat. Ideoq̄ quibusdā videt non illa adoratione q̄ latria est carnē xpi uel animā eē adorandā: sz ea q̄ dulia est cuiꝰ duas spēs uel modos eē dicūt. Est enī cuiusdā modi dulia q̄ creature cuilibet exhiberi pōt. z est q̄daz soli humanitati exhibenda: nō alij creature: qz xpi humanitas sup omnē creaturā est venerāda z diligenda. nō tm̄ adeo ut cultus diuinitati debit⁹ ei exhibeat: qui cultus in dilectione z sacrificij exhibitione atq̄ reuerētia cōsistit: qui latine dicit pietas: grece aūt theosebia. i. dei cultus: vl eusebia. i. bonꝰ cult⁹. Alijs aūt placet xpi humanitatē vna adoratione cū verbo eē adorandā: nō ꝓpter se: sed ꝓpter illū cuiꝰ est scabellū: cui est vnita. Nec ipsa humanitas sola uel nuda: sed cuz verbo cui est vnita. nec ꝓpter se: sed ꝓpter illū est adoranda. nec q̄ hoc facit idolatrie reus iudicari potest: quia nec soli creature nec ꝓpter ipsam: sed creatori cum humanitate z in humanitate sua seruit. De hoc Jo. Damasc. ita ait: Due sunt nature xpi rōne z modo differētes: vnite vō fm ypostasim. vnꝰ igit xps est deus perfectꝰ z homo perfectꝰ quē adoramus cuz patre z spiritu sancto vna adoratione cū incōtami

nata eius carne: nõ inadorabilem carnẽ dicentes. adoratur enĩ in vna verbi ypostasi: quẽ ypostasis generata est: non creature veneratione prebentes. Non enĩ ut nudam carnẽ adoramus: sed ut vnitã deitati in vnam ypostasim dei verbi duabus reductis naturis. Timeo carbonem tangere propter ligno copulatuz ignem. adoro christi dei mei simul vtrãq; naturam propter carni vnitam diuinitatẽ. non enĩ quartam oppono personã in trinitate: sed vnam personam cõfiteor verbi ⁊ carnis eius. His verbis insinuari videtur christi humanitatez vna adoratione cum verbo esse adorandã. De hoc etiã Augustin⁹ ex sermone domini: vbi dicit Non turbetur cor vestrum: ita dicit: Dicunt heretici filium non natura esse deum: sed creatũ. Quibus respondendum est quia si filius non est deus natura: sed creatura: nec colẽdus est omnino: nec ut de⁹ adorandus: dicente Apostolo Coluerunt ⁊ seruierũt potius creature q̃ creatori. sed illi adhuc replicabunt ⁊ dicent Quid est q̃ carnem eius quam creaturam esse non negas simul cũ diuinitate adoras: ⁊ ei non minus q̃ diuinitati deseruis. Ego dominicam carnem imo perfectam in christo humanitatẽ iõ adoro q̃ a diuinitate suscepta ⁊ deitati vnita est: ut nou alium ⁊ alium: sed vnum eundemq; deum ⁊ hominem dei filium esse cõfitear. Denicq; si hominem separaueris a deo: illi nunq; credo ut seruio. velut si quis purpuram uel diadema regale iacens inueniat nunquid ea conabitur adorare. cum vo ea rex fuerit indutus periculũ mortis incurrit si ea cum rege adorare quis ꝓtempserit. Ita etiam in christo domino humanitatem non solam uel nudam: sed diuinitati vnitam. s. filium vnum deum verum ⁊ hominẽ verum si quis adorare cõtempserit eternaliter morietur. Item super psalmũ nonagesimũoctauuz vbi dicit Adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est: sciendum est quia in christo terra ẽ id est caro que sine impietate adoratur. Suscepit enĩ de terra terram: quia caro de terra est: ⁊ de carne marie carnem accepit. Nec sine impietate a verbo dei assumpta adoratur a nobis: quia carnem eius nemo mãducat nisi prius adoret. sed qui adorat non terram intuetur sed potius illuz cuius scabellum est propter quem adorat. His auctoritatibus premisse inuestigationis absolutio explicatur.

¶ Postq̃ magister determinauit quid conueniat nature diuine ex vnione ad humanam: hic determinat quid conueniat humane ex vnione ad diuinam: q̃. s. adoratur adoratione latrie. Diuiditur autem hec pars in duas partes. In prima mouet questionem. In secunda determinat eam ibi Ideo quibusdã. Et hec diuidit̃ in duas partes ſm q̃ duas opiniones ponit. Secũda incipit ibi Aliis placet. Et hec diuiditur in tres. In prima ponit solutionem. In secunda respondet ad obiectionem factam in contrarium ibi: Nec cõtra hoc facit. In tertia confirmat solutionem ibi: De hoc ioannes ita ait. ¶ Hic est duplex questio. Primo enim queritur de latria. Secundo de dulia. Questio prima.

Circa primũ queruntur tria. Primo quid sit latria. Secundo cui debeat. Et tertio q̃ soli de querit̃ tertio qualiter sit ei exibẽda.

Ad primũ sic proceditur. videtur q̃ latria non sit virtus. omnis enĩ virtus in libera voluntate consistit: sed seruitus libertati opponitur. cuz ergo latria sit seruitus vt dicitur in littera: videtur q̃ non sit virtus. ¶ Item omnis virtus consistit principaliter in actu voluntatis. sed latria consistit in actu exteriori. s. in exhibitione sacrificiorum: ergo videtur q̃ nõ sit virtus. ¶ Item ad latriam pertinet reuerentiam deo exhibere. hoc autẽ ad donum timoris pertinet: ergo latria est donum ⁊ non virtus. ¶ Item latria dicitur alio nomine pietas: vt habetur ex littera. sed pietas est donum: ergo latria non est virtus sed donum. ¶ Sed contra. Laudabile ſm philosophũ est propriũ virtuti: sed actrie est maxime laudabilis: ergo latria est virtus. ¶ Item omnis actus qui cadit in precepto legis est actus virtutis: quia intentio legislatoris est inducere hominem ad virtutem: vt dicitur. ij. Ethico. sed actus latrie precipitur per primũ mandatum: ergo latria est virtus. ¶ Ulterius videt̃ q̃ sit virtus generalis. Augusti. enĩ dicit. x. de ciui. dei: Uerum sacrificiũ est omne opus quod geritur vt sancta societate deo iungamur. sed huiusmodi est omne opus virtutis ergo omne opus virtutis est verum sacrificium. sed sacrificium deo offerre ꝓprie pertinet ad latriam: ergo ad ipsam pertinent omnes actus virtutum: ⁊ sic ipsa est virtus generalis. ¶ Item omne opus virtutis deo seruit̃ Luc. xvii. Cũ omnia bene feceritis dicite serui inutiles sumus. sed latria est seruitus deo debita: ergo omne opus virtutum pertinet ad latriam: ⁊ sic idem quod prius. ¶ Item quicũq; facit aliq̃d ad gloriam alicui⁹ exhibet ei reuerentiam. sed Apostolus prima Corinth. xij. docet omnia in gloriam dei facere ergo per omnia opera virtutis recte facta exhibetur deo reuerentia. sed reuerentiam deo exhibere pertinet ad latriam: ergo ipsa est virtus generalis. ¶ Sed contra. Uirtus generalis non precipitur speciali legis precepto sed tota lege: sicut patet de iusticia legali. sed latria precipitur speciali precepto s. per primum prime tabule: ergo est virtus specialis. ¶ Item quinto Ethico. probat iusticiaz esse specialem virtutẽ propter hoc q̃ ei opponitur auaritia que est speciale vitiuz. sed latrie opponitur speciale vitium. s. idolatria: ergo est specialis virt⁹. ¶ Ulteri⁹ videt̃ q̃ sit virt⁹ theologica. Augustinus dicit in Enchiridi. Si queratur quomodo colitur deus: respõdetur fide spe ⁊ charitate. sed latria dicitur cultus dei vt ex littera habet̃: ergo latria est fides spes ⁊ charitas que sunt virtutes theologice. ¶ Preterea virtus theologica ẽ que habet deum pro obiecto: sicut fides qua creditur deus ⁊ sic de aliis. sed latria habet deũ pro obiecto: quia ea colit̃ ergo latria est virt⁹ theologica. ¶ Preterea omnis virtus cardinalis tenet medium inter superfluũ ⁊ diminutum. sed latria non est huiusmodi: quia deus non potest nimis coli: ergo latria nõ est virtus cardinalis: sed theologica. ¶ Sed cõtra. nulla virtus theologica habet actum exteriorem: sed latrie actus est sacrificium offerre. qui est actus exterior: ergo non est virtus theologica. ¶ Ulterius queritur ad quã virtutum cardinalium reducatur. ⁊ videtur q̃ non ad iustitiam de qua magis videtur. Justitia enim ſm q̃ est specialis virtus vna de quattuor cardinalibus consistit ſm philosophũ in cõmunicatione actiue vite. sed in presenti vita nõ est nobis cõmunicatio cum deo. vnde dicitur Danie. ij. Excepti; dijs quorum non est cum hominibus conuersatio. ergo nõ potest nobis esse iustitia ad deum: sed latriam deo exhibemus: ergo non potest esse species iustitie. ¶ Preterea ſm philosophum quinto Ethicorũ non est iustitia prout dicta inter dominum ⁊ seruum: sicut nec alicuius ad ea quia seru⁹ quod est ⁊ quod habet domini est. similiter nec patris ad filium qui est quasi pars eius. sed nos habemus ad deum sicut serui ad dominum: ⁊ filii ad patrem: ergo non est iustitia nostri ad deum: ⁊ ita latria non est pars iustitie. ¶ Preterea iusticia proprie in equalitate consistit

sicut dicit philosophus quinto Ethicorum. sed non est possibile nos equari deo fm opus nostrum: ergo non potest esse iustitia nostri ad deum: z sic idem quod prius. ¶ Sed contra. Tullius in rethorica ponit religionem speciem iustitie: sed religio fm q ipse accipit est idez q latria: qz religio fm eū est: que supiozi cuidā nature quā dīnam vocant cultum celimoniamq affert: ergo latria est species iusticie ¶ Ad reddere debitū actꝰ est iusticie: sz latria est cultus deo debitus. vnde exhibet deo qđ ei debet: ergo latria est pars iusticie. ¶ Ad dicendū ad primam questionē q qñ aliqd cōmune in multis inuenit fi in aliquo eoz fm specialē modum inuenīt: habet etiā nomē speciale: sicut nasus curuus dicit simus. Similiter cuz obsequiū diuersis possit exhibiri: speciali quodā z supmo modo deo debet: qz in eo est suprema ratio maiestatis z dominij: z ideo seruitiū vl obsequiū qđ ei debet: speciali noīe noīat z dicit latria. Hoc aūt nomen tripliciter sumit qñq enī p eo quod deo in obsequiū exhibet sicut sacrificiū genuflectiones z huiusmodi: qñq aūt p ipsa exhibitione: qñq vero p habitu quo exhibetur obsequiū. z pmo modo latria nō est virt⁹: sz materia virtutis. scdo modo est actꝰ virtutis. tertio modo est virtus: z nominat hec virt⁹ quattuoz noīb⁹: dicit enī pietas quātū ad effectū deuotionis: qđ pmū occurrit: dicit etiaz theosebia. id est diuinꝰ cultus: vel eusebia. id est bonꝰ cultꝰ quātū ad intentionē attentā: illud enī colī dicit cui studiose intendit seruit⁹ quantū ad opera que exhibent in recognitionez ficut ager vel animꝰ vel quicqd aliud: dicit etiam lacria. id est seruitꝰ quantū ad determinationē operū ad que homo se obligando in cultū dei determinat quibus tū nominib⁹ vna z eadē virtus noīat scom diuersa que ad ipsam concurrunt. ¶ Ad pmū ergo dicendū q fm philosophum in principio Methaꝫ. liber est qui sui causa est: vñ seruus dicit q causa alteriꝰ est: z seruitiū qđ causa alterius agit: sz alterius causa agi est dupliciter: vel sicut finis: sicut seruꝰ nō lucrat sibi: sz dño vel sicut mouētis: sicut seruꝰ nō. ppio motu: sz motus ficut instrumētū dñi operat: seruitium ergo quātū ad hoc scom tollit libertatē volūtatis: z per cōsequens virtutē: sed quātū ad pmū nō: qz homo pōt ppter alterū operari: quod sibi debet etiā ppria vocate: z fm hoc latria dicitur seruit⁹. ¶ Ad secūdū dicēdū q q̄tuis virtus habeat q sit virtus ex actu interiozi. s. ex electiōe: tñ q sit determinata virt⁹ habet ex actu exteriozi: qz nostra electio determinat per actū exteriozē qui elicit fm quē attingit virt⁹ ppriū obiectū vel materiā ex quo specificat actus vel habit⁹: z ideo vtutes quedam habēt actꝰ exteriozes nō solū interiozes: sicut patet de foztitudine z iusticia. ¶ Ad tertiū dicēdum q reuereri inquātū est deo debitū est actꝰ timozis: sz exhiberi reuerentiā in quātū est deo debitū est ppie latere. vnde nō sequit idem esse latria z timozis donū: sicut etiā pugnare viriliter ē actꝰ foztitudinis inquātū huiusmodi est actꝰ timozis donū: sicut etiā pugnare in acie regis inquātū miles hoc debet ex ppter feudū: qđ tenet ab eo et est actꝰ iusticie. ¶ Ad quartū dicēdū q pietas inquātū est donū cōsistit in quadā benignolētia supza modū humanuz ad oēs: sz pietas fm q hic accipit consistit in quadā deuotione ad deū cui latria exhibetur: z hoc infra in tractatu de donis melius patebit. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q aliqua virt⁹ dicit generalis quattuoz modis. vno mō qz precedicat de qualibet vtute: sicut iusticia legalis que cōuertit cū virtute: z est idē subiecto rōne differēs: vt dicit phūs. v. Ethi. z sic dicit generalis quātū ad suam essentiā. Secūdo mō dicit generalis inquātū ab ea dependent alie virtutes participātes eiꝰ actū: z hoc mō prudētia generalis dicit: qz ex ea oēs alie virtutes morales rectitudinē electionis participāt: z sic actꝰ eius imiscet actib⁹ omniū aliarū virtutum nihilominꝰ ipsa in se est specialis fm q habet specialem rationē obiecti. s. eligibile ad opus. Tertio mō dicit generalis inquantū operat circa actꝰ omniū virtutū: ita q oēs cedunt ei pzo materia: sicut magnanimitas que operatur magna in oīb⁹ virtutibus: vt dicit. iiij. Ethi. z tñ in se specialis virtꝰ est: qz rationē specialē obiecti in oīb⁹ attendit: scilicet dignū magno honoze. Quarto dicit aliqua virtus generalis inquātū ad eā cōcurrunt diuerse vtutes: qz scilicet actꝰ eius pzeexigit actꝰ multarū virtutū: sicut etiā ad magnanimitatē pzeexigunt alie virtutes: qz nullꝰ pōt se dignificare magnis nisi virtuosus sit. pma ergo generalis est quasi vniuersalis. secūda quasi causa dātis esse. tertia quasi monētis per imperiū. quarta quasi totiꝰ integralis comprehendētis multa. ¶ Sic ergo dicēdū est q latria in se considerata est specialis virtꝰ: qz habet specialē rōnē obiecti z actꝰ scilicet vt exhibeat aliquid deo in recognitionem seruitutis: sicut feudotariꝰ aliquid reddit dño suo in recognitionē dominij. vñ actū z obiectū habet formaliter vnū z specialē quantū ad predictā rōnē q̄tuis materialiter sint multi actꝰ z multa obiecta. Potest aūt dici generalis quātum ad duos vltimos modos. Potest enī vti actib⁹ aliarū virtutū materialiter sub pdicta rōne ppzij obiecti: z iterū ad actū eiꝰ pzeexigunt multe virtutes alie: sicut fides que ostēdit cui exhibēda sit latria z charitas que afficit ad eū cui exhibēda est: et sic possunt multe alie cōcurrere. Quāuis aūt vtat materialiter actib⁹ aliarū virtutū sub rōne ppzij actus: tamen vtit quibusdā actib⁹ qui nō sunt ppzie alcuiꝰ alteriꝰ virtutis elicitiue sicut offerre sacrificia: facere pstratiōes z huiusmodi: nisi forte sicut imperant a charitate z ostēdūt a fide: nō aūt eliciunt: z istividem ppzie actꝰ esse latrie. ¶ Ad primū ergo dicendū q offerre sacrificia est tantū de illis que pertinent ad latriā elicitiue. vnde hoc qđ dicit: omne opꝰ quo deo iūgimur eē sacrificiū est methaphorifice dictū inquātū deū placabilē reddit ad qđ sacrificiū offert. ¶ Ad secūdū dicendū q aliud est deo seruire z aliud exhibere aliqd in recognitionē seruitutis. pmū enī oīs virtutis cōmune ē scom aūt ppzij est latrie. vnde latria includit seruitium in rōne sui obiecti: z ppter hoc per se inest ei z a seruiēdo nominat: alijs aūt virtutib⁹ accidit z nō pertinet ad pzprias rōnes ipsarū. ¶ Ad tertiū dicēdū q fm q actus aliarum virtutū in gloriā dei fiunt sic materialiter assumūt a latria vt dictū est. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q virtutes theologice dicūt pzprie ille que habēt deū pro obiecto z fine: vnde nulla virt⁹ theologica habet actū circa rem creatā ppzie loquēdo: charitas enī nihil in hoīe diligit nisi deū: obiectū aūt circa qđ ait latria est id qđ reddit deo in recognitionē seruitutis qđ nō est deus. vnde nō est virt⁹ theologica: sz ad cardinales reducit. ¶ Ad pmū ergo dicēdū q deꝰ dicit colī fide spe z charitate nō quasi cultꝰ eliciat his virtutibus: sed quia dicte virtutes ozdināt ad cultū: vel etiam quia actus dictarū virtutū materialiter cōcedunt in cultuz modo predicto. ¶ Ad secundū dicendū q cum dicit colos: vel adozo deū: quāuis actus videatur transire in deū sicut in obiectum: transit tamē in rem aliam sicut in obiectuz: et in deum sicut in finē: quia colere deū est aliquid exhibere deo in protestatione seruitutis. ¶ Ad tertiū dicēdū q superfluum z diminutū inter que mediat virtus mozalis nō attēdit fm q̄titatē absolutā: sz in cōparatiōe ad rōnē rectā. vt sez fiat aliqd fm q dz q̄tū ad oēs circūstātias. Vñ ptingit q q̄tū ad aliquā circūstātiā vtus aliq ponit in maximo sic magnanimitas q̄ ē circa maximos honozes z magnificētia q̄ ē circa maximos supt⁹. vñ z in latria superfluū ē nō q deus colat nimis: sz q̄tū ad has circūstātias exhibē cultū latrie cui nō dz cultꝰ exhiberi: z sic ē idolatria: vl qñ nō dz: z sic ē superstitio q̄ ē religio supza modū obseruata ¶ Ad q̄rtā qōnē dicēdū q fm phūm iusticia fm q ē spālis virt⁹ consistit in bonis qb⁹ boies sibi inuicē cōcātī in vita ista fiē sūt pecūia honores z huiusmōi fm q vn⁹ alteri huiusmōi cōicare pōt in qb⁹ iudex fm legē eqlitatē constituit vt vnusqsq; hēat qđ sibi debet nō plꝰ nec minꝰ z in hac eqlitate consistit iusticia. vñ iusticia sic accepta vt ipse dicit non est nisi in illis qui nati sunt

regulari eadē lege ⁊ sub eodē pncipe esse ⁊ equaliter pn̄cipari. Unde fm ipsum talis iustitia nō est oñi ad seruum nec patris ad filiū: qz seruꝰ ⁊ filiꝰ res eoꝝ sunt. vnde nō ē ad eos iustitia sicut nec ad seipsuz: tñ est ibi q̄dē modus iustitie fm qꝫ oñs reddit seruo qō sibi debet vel econuerso qō appellat iustū oñatuz. ⁊ hoc mō se habet ad iustitiā latria qz cōsistit in hoc qꝫ reddit deo qō sibi debet. vñ reducunt ad iustitiā nō quasi spēs ad genꝰ: sz sicut virtꝰ annexa ad pn̄cipalē que pticipat modum pncipalis. Et per hoc patet respōsio ad duo. pma q̄ fm istā viā pcedūt. Ad tertiū autē dicēdū qꝫ predictꝰ modus iusticie q̄ est filij ad patrē ⁊ hois ad deū nō requirit equalitatē vt exhibeat fm dignitatem eiꝰ cui exhibet: sz fm possibilitatē reddētis. vñ dicit pbus in. viii. Ethi. qꝫ nō in oibꝰ reddēdū est qō fm dignitatē quēadmodū in bis q̄ ad deos ⁊ parētes honoribꝰ: nullus enī fm dignitatē alteri retribuit. Scōm potētiā aūt famulans iustus esse videtur.

Ad secūdū sic procedit. videt qꝫ humanitati xp̄i nō sit latria exhibēda: dicit enī in glosa sup illud psal. Adorate scabellū pedū. ⁊c. Caro xp̄i nō ē adorāda illa adoratione latrie q̄ soli deo debet. ℂ Ꝑ ea que ad naturā pertinēt in xp̄o distincta sunt: sz reuerētia non solū debet psone: sz nature: cuz igit natura humana sit alia a dīna alia sibi debet reuerētia: ergo nō debet sibi latria q̄ tantuz deo debet. ℂ Ꝑ sicut dictū est latria exhibet deo inq̄tum est ipse oñs per creationē: sz creare nō cōuenit humanitati xp̄i: ergo nō est ei exhibēda latria. ℂ Ꝓz cōtra. sicut anima rōnalis ⁊ caro vnꝰ est hōmo: ita deꝰ ⁊ homo vnꝰ est xp̄s: sz eadē reuerētia exhibet aīe hois ⁊ carni eius: ergo eadē reuerentia exhibēda est filio dei ⁊ humanitati assumpte: ⁊ sic adoranda est latria. ℂ Ꝑ. hoc idē patet per auctoritates ⁊ exēpla in littera posita. ℂ Ulteriꝰ videt qꝫ nec imaginib⁹ xp̄i cultus sit exhibēdus latrie. Exo. xx. nō facies tibi imaginē neq; vllā filitudinē: ergo multo minꝰ licz adorare imaginē xp̄i. ℂ Ꝑ de nullo alio irridēt in scripturis idolatre: nisi qz opera manuū tuarū adorauerūt qb⁹ ipsi faciētes meliores erāt: sz filiter imagines quas ecclesia adorat sunt opera manuū hoiuz: ergo videt i simlē derisionez incidere. ℂ Ꝑ in cultu dīno nō sunt exhibēda nisi ea que per legē dei determinant: sz nō inuenit in sacris scripturis institutum de imaginū adoratione: ergo videt nimis pſumptuosuz fuisse imaginū adorationē inducere. ℂ Ꝓz cōtra. imago in quātū huiusmodi. ducit i imaginatū: sz in imaginatū barū imaginū quas adoramꝰ est xp̄s qui est adorandus adoratione latrie: ergo ⁊ imago ei⁹. ℂ Ꝑ Basiliꝰ dicit qꝫ honor imaginis ad pthopicū refert. idest ad pncipalē figurā. ſ. ad imaginatū: ergo idem honor vtriq; exhibēdus est: ⁊ sic idē qō pzius. ℂ Ulteriꝰ videt qꝫ beate virgini sit latria exhibenda: qz Damasce. dicit qꝫ honor matris refert ad filiū: si ergo filius latria est adorādus filiter ⁊ matre. ℂ Ꝑ de ipsa cantatur. Fecūq; faciet matrē participē patris imperii: ⁊ ab oībus dicit dña mūdi ⁊ regina angelorū: sed deo exhibet latria inquātū est oñs ⁊ rex: ergo ⁊ virgini matri oportet latriā exhiberi. ℂ Ꝑ Aug⁹. in sermone de assumptiōe virginis pbat qꝫ corpꝰ virginis nō est incineratū: qz est eiusdez nature cū corpe filij qō ex suo sumptū est: ergo si corpꝰ filij est adorādū adoratione latrie: videt qꝫ filiter mater. ℂ Ꝓz cōtra beata virgo est pura creatura: sz latria soli creatori debetur: ergo ei nō debet latria. ℂ Ꝑ ipsa adorat deū latria: sz nō est eiusdē latriā exhibere ⁊ recipe: sic nec creari ⁊ creare: ergo latria nō est exhibēda btē virgini. ℂ Ulterius videt qꝫ nō sit exhibēda cruci: sicut enī fm hūanitatē passus est in cruce: ita fm dīnitatē celū est sedes ei⁹: sz celuz ꝓpter hoc nō est adorandū latria: ergo multo minꝰ crux cū latria debeat xp̄o rōne dīnitatis nō rōne humanitatis. ℂ Ꝑ res inanimata indignior est hoīe: sed honor latrie nō est exhibendus ab hoīe nisi ei qui est supra hoīem: ergo crux nō debet latria adorari. ℂ Ꝑ maiorē affinitatē habet ad xp̄m beata virgo q̄z crux eius: sed virgo nō adoratꝰ latria: ergo multo minus crux. ℂ Sed cōtra reliquie aliorū sanctorꝝ honorātur eodē honore quo ipsi sancti: sz crux est de reliquiis xp̄i: ergo est adorāda latria sicut xp̄us. ℂ Ꝑ crux est imago xp̄i crucifixi: sz imago crucifixi xp̄i est adoranda latria: ergo ⁊ crux. ℂ Ulteriꝰ queritꝰ: vtrū viris sanctis sit exhibendus honor latrie: ⁊ videt qꝫ sic: qz latria exhibet deo rōne dīnitatis: sz sancti pticipatiōe dicūt dij: ergo eis debet latria exhiberi. ℂ Ꝑ imago impressa dīnitus est nobilior q̄z que facta est humanitꝰ: sz imagines dei quas hō fecit adorantē latria: ergo multo fortiꝰ viri sancti in quib⁹ deꝰ suā imaginē impressit ⁊ reformauit. ℂ Ꝑ abzaā: vt legit Genē. xviij. tres viros qui angeli erant: vt dicit Augꝰ adorauit adoratione latrie: ergo videt qꝫ ⁊ alijs sanctis latria exhiberi possit. ℂ Sed contra est qō legit Act. xiiij. de paulo ⁊ barnaba qui prohibuerūt illos qui eis sacrificare volebant. ⁊ in Hester. xiij. legit de mardocheo qui noluit adorare Aman ne honorē dei videret transferre ad homines. ℂ Ulteriꝰ videtur qꝫ sine peccato alicui creature possit latria exhiberi. legit enim Apocal. vltimo qꝫ ioānes voluit angelū adorare ⁊ prohibitꝰ est ab eo: nō autē prohibuisset si eum deberet adorare latria: ⁊ ita hoc potest fieri sine peccato vt videt. ℂ Ꝑ. opus fm intentionē iudicat: sed aliquis adorans angelū qui in forma xp̄i apparet habet intentionem bonā credens ipsum esse xp̄m: ergo adorādo non peccat: quia ignorantia facti excusat eū: sed tamē idolatria est quia decretalis. dicit qꝫ sacerdos qui nō consecrat ⁊ fingit se consecrare: facit populū idolatrare: ergo videt qꝫ homo possit creature latriā exhibere sine peccato. ℂ Sed contra si aliquis hoc quod debet tēpozali dño in recognitionem dominij alteri exhiberet: reus eēt infidelitatis apud ipsuz ergo multo amplius peccat si cultuz deo debitum creature impēdat. ℂ Ulterius videt qꝫ si creature exhibeat vnuoce dicat cum ea que exhibet deo: materia enim nō diuersificat speciē: sed cultus exhibitus deo ⁊ creature nō differt vt videtur nisi materialiter: ergo nō differt fm speciem: et ita dicit vniuoce. ℂ Ꝑ beatitudo vniuoce dicitur quātis a quibusdā queratur vbi est scilicet in deo: a quibusdā vbi nō est scilicet in diuitijs igit similiter latria dicet vniuoce siue exhibeat cui ē exhibēda: siue cui nō ē exhibēda. ℂ Ꝑ oīs cultꝰ deo debitꝰ ē latria: sz idoiatria est cultꝰ deo debitꝰ idolo exhibitus: ergo est latria: ⁊ sic idē qꝫ pzius. ℂ Ꝓz contra. idem vniuoce sumptū nō potest esse virtus ⁊ vitiuz sed latria que deo exhibet est virtus: que autem creature est vitiū: ergo non dicit vniuoce. ℂ Ꝑ deus non vniuoce dicit de deo vero ⁊ idolo: sed vterq; mouetur ex diuinitate eius cui latriam exhibet: ergo videt qꝫ nec latria vniuoce dicatur. ℂ Rº dicendū ad pzimaz questionē qꝫ duplex est modus quo aliquid honorat. aliquid enim honoratur ratione sui ⁊ ratione alterius. fm philosophū enim in primo Ethicorū. Latus ⁊ honor in hoc differunt qꝫ laus debetur alicui propter bonitatē quā habet ex ordine ad alterum vt quādo facit actum congruentē fini: honor autē debetur alicui propter bonitatē quā habet fm se. vnde fm ipsum laus debetur homini ꝓpter actus virtutū qui ordinantur ad felicitatē: honor autem debet deo ⁊ diuinis. vnde sicut laus non debet nisi actui vel agenti qui est dominꝰ actus quasi per electionē agens: ita etiaz nec honor: quātis etiā honor nō ita debeatur actui sicut laus: sed magis agenti: ergo ratio ne sui honorat illud cuius est per electionē agere: sed ratione alterius honorat quod ratione honorati est vnde parti hominis scōm se considerate nō debetur honor nisi ratione alterius. id autē cuius est agere persona est vel suppositum: qz actus sunt indiuiduoꝝ. vnde q̄tū ad pmū modū honoris nō debet hūanitati xp̄i honor sepatim a p̄sona dīna: sz i ipsa ⁊ cū ipsa adorat sic manꝰ cū hoīe: ⁊ ideo fm hoc debetur sibi honor latrie: quantū aūt ad scōm mo

dum bonozis q̄ partib⁹ ⁊ etiā reb⁹ inaīatis exhibeť: debeť sibi p se reuerētia ⁊ honoz: ⁊ ideo nō debeť sibi latria: sz ou lia excellēs, ꝓpter singularē modū dignitatis quē habet ex vnione ad verbū: pz ergo q̄ bonoz quo bonozať aliq̄d rōne sui ad būanitatē xp̄i nō ptinet vt p se ꝯsideratā: sz solū vt ho nozať vno honore cū supposito in quo est: ⁊ sic debeť ei la tria: sz bonoz qui debeť ei rōne alteri⁹ ptinet ad eam etiā in se ꝯsideratā: ⁊ sic debeť ei dulia: ⁊ qz fm p̄mū modū magis ꝓprie dicit aliq̄d bonozari q̄ fm secundū modū: ideo ma gis ꝓprie dicit q̄ būanitas xp̄i adozeť latria quā dulia: et hoc fm secūdā opinionē: sz fm p̄mā opinionē magis ꝓpe diceret q̄ sit adozāda dulia: qz p̄ma opinio ponit būanitati aliud suppositū agēs ꝑter suppositū eternum cui debeat la tria. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ būanitas p̄t cōsiderari du pliciter vel ꝑut intelligit nō cōiūcta vbo: ⁊ sic nō debeť fi telligit vnita vbo: ⁊ sic p̄t bonozari bonore vno cū vbo: et sic debeť ei latria: vel alio ⁊ sic debeť ei dulia: ⁊ sic loquit p̄dicta glosa. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ bonoz non debeť ali cui rōne sui nisi pſone. vñ rō ꝓcedit ex falsis. ¶ Ad tertiuz vbi cū qua sit adozať. ¶ Ad secūdā q̄nē dicēdū q̄ imago p̄t dupliciter cōsiderari vel scōm q̄ ē res q̄dā: ⁊ sic nullus bonoz ei debeť: sicut nec alij lapidi vel ligno vel scōm q̄ est imago. ¶ Et qz idē mot⁹ est imaginationē inq̄ntum ē imago etiā imaginatū: ideo vn⁹ bonoz debeť imagini: ⁊ ei cui⁹ est imago: ⁊ ideo cū xp̄s adozeť latria: similiter ⁊ eius imago. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ añ incarnationē xp̄i cū deus in corpoze⁹ esset nō poterat ei imago poni sic dicit Isa. iiij. ⁊ ideo ꝓhibitū ē in veteri lege ne imagines fierēt ad adozan dū: ⁊ p̄cipue qz p̄ poni erāt ad idolatriā ex hoc q̄ tot⁹ mūd⁹ ginē cū habeat rōne būanitatis assumpte q̄ sit cū eo adozať figurā corpalē: ⁊ ideo pmissuz ē in noua lege imagines fie ri. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ idolatrie credebāt in ipis imagi nib⁹ aliq̄d numē esse qđ ex vi syllabarū ipsis imaginib⁹ ac quireret sub qb⁹ fiebāt imagines: sic hermes dixit q̄ datū hoīb⁹ erat facere deos: vt dicit Aug⁹. narrat in li. de ci. dei. vnde deseruiebāt imaginib⁹ nō solū vt imaginib⁹ sz vt reb⁹ ⁊ p̄terea nō solū vt imaginib⁹ dei: sz vt imaginib⁹ creatura rū. solis aut lune. vñ pz q̄ nō est sile. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ apli multa tradiderūt q̄ scripta nō sunt in canone inter que vnū est de vsu in imaginū. vñ Damas. dicit q̄ lucas depin xit imaginē xp̄i ⁊ btē virginis ⁊ xp̄us suā imaginē ab agro regi direxit: vt dicit in ecclesiastica bistoria. ¶ Fuit autez triplex rō institutionis imaginū in ecclesia. p̄mo ad instru ctionē rudiū qui eis ꝓfi q̄busdā libris edocent. scōo vt in carnatiōis mysteriū ⁊ scōz exēpla magis in memoria eēnt dū quottidie oculis repsentāt. tertio ad excitādū deuotio nis affectū q̄ ex visis efficacius incitať q̄z ex auditis. ¶ Ad tertiā q̄nē dicēdū q̄ cū btā vgo sit per se q̄dā pſona agēs: ei debeť bonoz per se: vñ alia adozatiōe adozať q̄z fili⁹ ei⁹: vnde nō p̄t adozari latria: sz dulia: qz tñ nō solū bonozať rōne sui: sz etiā rōne filij vt mater dei: ideo inquātū ptinet ad xp̄m bonozať ydulia. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdum q̄ bo noz matris referť ad filiū nō sicut ad subiectū. s. vt sit vnus mot⁹ in matrē ⁊ in filiū sicut est in imaginib⁹: sz referť in fi liū sicut in finē: qz ꝓpter filiū mater bonozať. ¶ Ad scōm dicēdū q̄ de⁹ ē dns ⁊ rex q̄si creato: sz virgo nō ē creatrix: sz quasi creatozis mater. vñ nō opoztz q̄ latria adozeť. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ incozruptio q̄ opponit incinerationi debe tur xp̄o etiā rōne carnis quā assumpsit de vgine: nō aūt la tria: ⁊ ideo nō ē similis rō. ¶ Ad quartā q̄nē dicendū q̄ crux xp̄i etiā ipsa in q̄ xp̄s pepēdit p̄t dupliciter cōsidera ri: vel inq̄ntū crucifixi imago: ⁊ sic adozať eadē adozatione sicut crucifixus. s. latria. vñ eā alloq̄mur sicut crucifixū: di cētes: o crux aue spes vnica. vel inq̄ntū est res q̄dā: ⁊ sic cum nō ptineat ad pſonā vbi sicut pars ei⁹ nō p̄t eadē adozatio ne adozari cū vbo: sz adozať inq̄ntū est res quedā xp̄i rōne ipsi⁹ ydulia: sz alie cruces nō adozāť nisi vt imago: et ideo adozāť tātū latria. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ q̄uis celum sit sedes dei nō tñ vnitū est deo in pſona sicut caro xp̄i. vñ celū nec latria nec ydulia honozať. nec etiā dulia cū nō sit res viua: sz būanitas xp̄i vel latria vel ydulia adozať ⁊ fili ea q̄ ad būanitatē xp̄i referūť: vt crux vestis ⁊ huiusmodi. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ crux inq̄ntū est res q̄dā in se cōside rata: est indignioz hoīe nec rōne sui adozať: sz rōne alteri⁹ q̄ in ea crucifixus ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ si cōsideret ho noz qui exhibeť cruci inq̄ntū est res q̄dā rōne xp̄i nō ē tan tus quāt⁹ ille qui exhibeť vgini: sz cruci exhibeť quidā ho noz inquātū est imago qui nō exhibeť matri. ¶ Ad q̄ntaz q̄nē dicēdū q̄ de⁹ est p̄ncipiū ⁊ finis oīuz: ⁊ inquātū ē p̄n piū adozam⁹ eū latria: inquātū vero finis vltimus fruimur eo: in redeūdo aūt ad ipsuz iuuamur p alias creaturas rōna les. s. angelos ⁊ hoīes: ⁊ ideo q̄uis solo deo fruendu sit tñ possum⁹ frui hoīe in deo: sicut dicit ap̄lus ⁊ Aug⁹. sz in ex eūdo ab ipso sicut a p̄ncipio creāte: nō inuamur per aliquā creaturā: qz ūmediate creauit nos: ⁊ ideo honoz latrie ē sibi soli exhibēdus nō alicui in ipso quātūcūq̄ sit in pticipatio ne sue bonitatis nisi honozeť vno honore cum eo sicut caro xp̄i ⁊ imagines. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ per pticipatio nē illā nō efficiūť p̄mū p̄ncipiū nostri esse: ⁊ ideo nō debe tur eis latria. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ hoīes sunt imagines dei p participationē sue bonitatis: faciētē expressam sili tudinē ⁊ hoc dat rei bonitatē in se: ⁊ ideo rōne huius est res ipsa fm se honozāda: sz imagines picte non sunt imagines per silitudinē in natura: sz p institutionē ad significādā. vñ ⁊ ex hoc nō acq̄ritť eis nisi honoz relat⁹ ad alterū. ¶ Ad ter tiū dicēdū q̄ angeli illi nō apparuerūt abrahe in ꝓpria na tura: sz in quibusdā corpozib⁹ quasi imaginib⁹ assumptis. vnde inquātū erāt imagines repsentātes trinitatē poterāt adozari latria nō aūt inquātū repsentabāt angelos ipsos. ¶ Ad sextā questionē dicēdū q̄ cū creature nō sit exhibē da latria: si exhibetur ei est exhiberi cui nō est exhibēda et hoc facit vitiū cōtrariū latrie sicut superfluuz medio. vnde sine peccato fieri nō p̄t. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ ioā nes volebat adozare angelū dulia: sed prohibit⁹ fuit ꝓpter tria. p̄mo ad ostendēdū dignitatē ipsi⁹ ioānis qui multis angelis dignioz fuit. scōo ad euitandū speciē idolatrie. ter tio ad ostendēdū exaltationē humane nature sup angelos in hoīe assumpto. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ qui adozat ho stiam nō cōsecratā: adozare eā oportet cū cōditione. s. si est cōsecrata: nō tñ oportet q̄ hec cōditio semp fit actu explica ta: sz sufficit q̄ habitu teneat illā. vnde nō peccat adozās eā qz nō adozat purā creaturā: sz xp̄m fm intentionē suam: sa cerdos aūt quātū in se est facit populū idolatrare: quia of fert ei purā creaturā ad adozandū. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ nō potest diabolus in specie xp̄i apparēs sine peccato ado rari nisi sit cōditio actu explicata. nō enim sufficit solo ha bitu: qz ipsa nouitas rei insolite cōsiderationē ⁊ attentionē requirit: sicut dicit de beata virgine. Luce p̄mo q̄ cogita bat qualis esset illa salutatio. ¶ Ad septimā questionē di cendū q̄ quādocūq̄ ali quod nomen imponit alicui actui vel accidenti scōm q̄ determinat ad aliquod vnum nō po test dici de alio nisi impꝛoꝑie vel methaphoꝛice sicut simi tas in potentia curuitati nasi. vnde nō potest dici q̄ crux sit simum vel lignū quod est curuum nisi methaphoꝛice: simi liter cum latria sit nomen impositū seruituti diuine: nō po test quecūq̄ alia seruitus alteri exhibita dici latria nisi im pꝛoꝑie vel methaphoꝛice. vnde latria nō dicit vniuoce de cultu dei veri ⁊ de idolatria. ¶ Ad primum ergo dicēduz q̄ materia q̄ includit in ratiōe spēi bñ diuerificat spēm ⁊ impedit vniuocationē: sicut patz in exēplo posito de curui tate naturali: ⁊ ita est in ꝓposito. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ hoc nomen beatitudo significat aliquid ꝓpter qō oīa alia sunt eligēda: ⁊ ipsum ꝓpter se tantū eligatur oīs boni suffi

cientiã habẽs: sine hoc q̃ concernat aliquã materiã: ꝛ ideo semp remanet habitudo vniuoce dicta q̃uis in diuersis rebus querat: ſz nõ est sic in ꝓposito: qz nomẽ latrie materiã cõcernit. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ cum dicit q̃ idolatria sit cultus deo debit⁹ idolo exhibitus: hoc q̃ dicit in idolo exhibit⁹ diminuit de rõne ꝓcedẽtis. vnde non sequit: ergo est latria sicut aratio dicit scissio que debet terre: si q̃s aũt vomere scindit aquã: illa scissio est terre debita: nõ tñ dicitur aratio nisi equiuoce.

Ad tertiũ sic procedit. videt q̃ latria debeatur deo rõne potẽtie: seruit⁹ enĩ dominiũ respicit: ſz de⁹ dicitur dñs ꝓpter potentiã cohercẽdi subditã creaturã: vt dicit Boe. cũ igit latria sit seruit⁹ videt q̃ debeat deo rõne potentie. ¶ Itẽ videt q̃ ratione sapiẽtie: debet enĩ deo latria inquãtũ est deus: ſz de⁹ fm Damas. dicit ex hoc q̃ oĩa videt qõ ad sapientiã pertinet: ergo videt q̃ debeatur ei latria rõne sapiẽtie. ¶ Itẽ videt q̃ rõne bonitatis: qz latriã ei exhibem⁹ inquãtũ ab ipso sum⁹: ſz quia bonus est sum⁹: vt dicit Aug⁹. ergo latria debet ei rõne bonitatis. ¶ Ulterius videt q̃ alia latria debeat patri et alia filio. Latriã enĩ dirigit fides: ſz fides aliũ articulũ habz de patre ꝛ aliũ de filio: ergo alia ꝛ alia latria est vtriq̃ exhibẽda. ¶ Itẽ honor vt dictũ est debet persone agẽti: ſz pater et fili⁹ sunt due ꝑsone: ergo duplex honor eis debet. ¶ Itẽ humanitati xp̃i exhibet vn⁹ honor qui ꝛ verbo: ſz nõ põt hoc intelligi vt videt rõne nature: qz nature distincte sunt: ergo intelligit rõne persone: ſz alia est persona patris alia filij: ergo ꝛ alius honor debet vtriq̃. ¶ Sed cõtra. remota distinctione personarũ adhuc debet deo latria: ergo debet ei rõne nature: ſz natura ẽ vna: ergo ꝛ latria est vna. Ulterius videt q̃ nõ debeat deo exhibenti latria fm aliquos corporales ritus: sicut enĩ dicit ap̃lus ad Gall. iiij. hoĩes in veteri lege sub elemẽtis huius mũdi seruiẽtes erant quasi pueri sub pedagogo positi: ſz sicut ipse dicit veniẽte plenitudine tẽporis: iam nõ sum⁹ sub pedagogo: ergo nõ debem⁹ deo latriã exhibere fm corporales act⁹. ¶ Io. iiij. dicit spirit⁹ est de⁹ ꝛ eos qui adorãt eũ: oportet in spiritu ꝛ veritate adorare: ergo nõ oportet q̃ eũ adorem⁹ corpalib⁹ actibus vel genuflectendo vel cantãdo. ¶ Itẽ de⁹ vbiq̃ est ergo nõ magis debem⁹ ad orientẽ adorare q̃s ad aliam partem. cõtra nos ꝛ spiritũ ꝛ corp⁹ habem⁹ a deo: sed fm hoc q̃ ab eo sum⁹: eũ adoramus: ergo ꝛ spũaliter ꝛ corpaliter eũz debemus adorare. ¶ Ad⁹ dicendũ ad primã questionẽ q̃ latria profitet seruitutẽ quasi debem⁹ deo: qz fecit nos. vnde debet sibi latria inquantũ creator fm q̃ ipse finis ꝛ origo prima nostri esse. et hoc est q̃ dicit glosa super illud Psal. Dñe de⁹ meus in te speraui. de⁹ per creationẽ cui latria debetur: ꝛ qz ipse creator est inquãtũ bon⁹ sapiens ꝛ potens ꝛ fm oĩa huiusmodi: ideo rõne oĩuz debet sibi latria ꝛ non fm vnũ horũ tantũ. ¶ Unde patz rñsio ad obiecta. ¶ Ad secũdã questionẽ dicẽdũ q̃ qz pater ꝛ filius ꝛ spũsanctus sunt vn⁹ creator: ideo debet eis vna latria cum deo debeat latria inquantũ creator. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ q̃ fides debet deo inquãtũ est res cogitabilis: et qz q̃cũq̃ fm rem distinguũt possunt seorsum cogitari: ſz nõ conuertit: ideo tres ꝑsone q̃ sunt tres res diuerse: diuersos fidei articulos habẽt: ſz oẽs tres persone sunt vn⁹ creator. vñ ꝛ vna latria eis debet. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ natura dĩna est p se subsistens etiã circũscriptis ꝑsonis distinctis q̃s fides supponit: vñ agere cõpetit ei etiã circũscripta distinctiõe ꝑsonaꝝ ꝛ per cõsequẽs latria. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ q̃uis due nature sint distincte fm se: tñ sunt vnite in ꝑsona: ꝛ qz vn⁹ honor debet dĩne nature ꝛ ꝑsone: ideo p cõsequẽs vn⁹ honor debet dĩne nature ꝛ hũane cui debet vn⁹ honor q̃ ꝛ ꝑsone dĩne. ¶ Ad tertiã qõnẽ dicẽdũ q̃ in nobis ẽ triplex bonũ. scz spũale: corpale: ꝛ extrinsecuz: ꝛ qz hec oĩa in nobis a deo sunt: ideo fm oĩa debem⁹ deo latriã exhibere: fm spñ exhibem⁹ ei debitã dilectionẽ: scõm corp⁹ ꝓstrationes ꝛ cant⁹ scõm exteriora aũt: sacrificia luĩaria ꝛ huiusmodi q̃ deo nõ ꝓpter ei⁹ indigentiã exhibem⁹: ſz in recognitionẽ q̃ oĩa ab ipso habem⁹: ꝛ sic eũ ex oĩb⁹ recognoscim⁹: ita etiã eũ ex oĩbus honoram⁹. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ corpalia erãt in ve. le. pure corpalia: qz gratiã nõ cõtinebãt erãt tñ signa spiritualiũ: ſz corpalia q̃ nos deo exhibem⁹ nõ sunt pure corporalia: ſz sunt sacra: cõtinẽtia grãm ꝛ sacramẽtalia. vñ nõ est file de noua ꝛ veteri obseruãtia. ¶ Ad secũdũ dicẽdum q̃ q̃uis de⁹ sit spũs est tñ creator corpis: ꝛ ideo ꝓcipaliter ei in spũ seruire debem⁹. secũdario aũt etiam in corpe: ꝛ ideo etiã vocaliter oram⁹ vt sibi nõ solũ spũs: ſz etiã ligua carnis obsequat vt ꝛ nos ipsos ꝛ alios ad laudem dei excitemus. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ q̃uis de⁹ vbiq̃ sit tñ institutũ ẽ ab ecclesia vt sacrificiũ misse ei offerat versus orientem ꝓpter tria. ꝓmo ꝓpter significationẽ: qz a deo est nobis mẽtis illuminatio sicut lumẽ corpale ab oriẽte. scõo qz est nobilior pars orbis ꝛ oẽ qõ est nobili⁹ apud nos deo debem⁹. tertio ꝓpter opa quedã notabilia ipsi⁹ in oriẽte: qz ipse mouet celũ cui⁹ motꝰ ab oriẽte incipit: ipse etiã paradisum in oriẽte cõstituit: ipse etiã ab oriẽte ad iudiciũ veniet sicut ad orientẽ ascendit.

Questio secunda.

Deinde querit de dulia. ꝛ circa hoc querũt tria. primo q̃d sit. scõo vtrũ habeat diuersas species. tertio cui debeatur.

Ad p̃mũ sic ꝓcedit. videt q̃ dulia sit idem q̃ latria. deo enĩ nõ debet nisi vn⁹ honor: ſz debet ei dulia ꝛ latria: sic dicit glosa sup illud Psal. Dñe de⁹ meus in te speraui. dñe oĩuz p potẽtiã cui debet dulia: de⁹ oĩuz p creationem cui debet latria: ergo dulia ꝛ latria sunt idem. ¶ Itẽ eadẽ virt⁹ charitatis est q̃ diligit de⁹ ꝛ ꝓxim⁹: sed latria bonorat de⁹: dulia ꝓxim⁹: ergo est eadẽ virtus. ¶ Itẽ differẽtia fm materiã nõ diuersificat spẽm vt dicit. x. Methaphi. ſz honor q̃ debetur deo ꝛ ꝓximo nõ differũt nisi scõm materiã: ergo nõ sunt diuersi in spẽ: ꝛ sic idẽ qõ ꝓxi⁹. ¶ Itẽ magis ꝛ min⁹ nõ diuersificãt spẽm: ergo q̃uis sit deus magis honorãdus q̃s ꝓxim⁹: nõ ꝓpter hoc sunt diuerse spẽs. ¶ Sz cõtra. sapiẽtia ꝛ sciẽtia sunt diuersa dona: qz vnũ est de eternis alteruz de tpalibus: ergo sibi rõne latria ꝛ dulia sunt diuerse virtutes. ¶ Itẽ habit⁹ distinguũt per actus et act⁹ per obiecta: sed dulia ꝛ latria habẽt diuersa obiecta: ergo sunt diuerse vtutes. ¶ R⁹ dicendũ q̃ honor debet alicui rõne excellẽtie q̃ in ipso est: nõ ẽ aũt vn⁹ rõnis excellentia dĩna ꝛ hũana: ꝛ ideo nõ ẽ honor vn⁹ rõnis. vñ oportet q̃ latria ꝛ dulia differãt spẽ. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ dulia dicũtur ad ꝓximũ vocaboli diẽ seruitutẽ cõiter cuilibet debeat: ꝛ qz deo debet honor vel fuit⁹ fm modũ pfectionis ideo nomẽ dulie cõ cõtrahit ꝛ quodãmõ appropriat ad honorẽ creature: qz nõ addit aliquã differẽtiã ad dignitatẽ accidẽtale: cõuersuz aũt essentiale ꝓpter quod noĩe dicit diffinitio: ꝛ qz in deo est oĩs rõ bonoris q̃ inuenit in creatura: ſz nõ cõuertit: iõ latria debet sibi fm id qõ ẽ sibi ꝓpriũ: dulia aũt fm id qõ ẽ cõe sibi ꝛ creature p analogiã. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ obiectũ charitatis cũ sit virt⁹ theologica est bonitas dĩna q̃ eadẽ ẽ: siue in se siue in altero cõsideret: ꝛ iõ diligere deo ꝛ ꝓximi ad vnã vtutẽ ptinẽt: ſz honor exhibet excellẽtie absolute q̃ nõ ẽ vn⁹ rõnis in deo ꝛ creaturis ſz variat. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ hec nõ ẽ tãtũ materialis differẽtia: ſz formalis: qz alia rõ reuerẽtie ꝛ honoris inuenit in deo ꝛ in hoĩe: ꝛ iõ causat diuersitas fm spẽm. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q̃ magis ꝛ min⁹ nõ causant diuersitatẽ fm spẽm: ſz aliq̃ cõsequũt eam: qñ. ſ. magis ꝛ min⁹ causant ex diuersitate eoꝝ que speciem diuersificant.

Ad secũdũ sic ꝓcedit. videt q̃ dulia nõ habeat diuersas spẽs: dulia enĩ diuidit cõtra latriã: ſz latria nõ diuidit p spẽs: ergo nec dulia. ¶ Itẽ dulia attendit bonitatẽ vel excellẽtiã creatã: ſz hoc inuenit in omnib⁹ cõiter quibus debet dulia: ergo nõ habet diuersas species:

¶ Sicut dulia respicit debitum honoris: ita obedientia debitū precepti: ꝫ obediētia nō differt specie ꝑm diuersos quib⁹ debetur: ergo nec dulia. ¶ Cū dulia debeaꝯ diuersis scōm infinitos gradus excellētie: si scōm diuersos q̄b⁹ debeꝯ species diuersas haberet: essent infinite species dulie: ꝫ hoc est impossibile: ergo dulia nō habet plures spēs. ¶ Sed cōtra. dulia debeꝯ deo ⁊ creature: vt ex dictis patꝫ ꝫ non est eadē ratio honoris in vtroq; ergo est ibi diuersa spēs dulie. ¶ Dulia exhibeꝯ reb⁹ inanimatis sicut cruci ⁊ reliquijs ⁊ etiā hoīb⁹. ꝫ in his nō pōt esse vna ratio honoris ergo dulia habet diuersas spēs. ¶ Ad⁹ dicendū q̄ habitus diuersificanꝯ per act⁹: ⁊ actus per obiecta. vnde vbi inuenitur diuersa rō obiecti oportꝫ q̄ sit act⁹ ⁊ habit⁹ specie differre: ⁊ nō sit eiusdē rōnis excellētia in diuersis: ideo oportet q̄ sit alia ratio honoris ⁊ alia virt⁹ ꝑm speciē que diuersos honores exhibet. nō enī idē honor debeꝯ: patri: regi: ⁊ magistro: ⁊ sic de alijs: vt dicit ꝓbs in. ix. Ethicoꝝ inter omnes aūt alias rōnes excellētie illa est precipua qua creatura bonorabꝯ rōne vnionis ad creatorē: sicut humanitas xpi ⁊ que ad ipsam pertinēt: ⁊ ideo speciali nōie ydulia nōiaꝯ: quasi super duliā ad latriā accedēs. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q̄ excellētia creatoris est vni⁹ rōnis: ⁊ ideo latria que hoc attēdit est vna tantū: nec est silr de dulia cū in creaturis sint diuerse rōnes excellētie. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ excellentia creata nō est vni⁹ rōnis in spē licet sit vna ꝑm genus: ⁊ ideo etiā dulia per spēs diuidiꝯ. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ obediētia respicit dominiū ꝑm hoc q̄ ser⁹ est quasi instrumentū dñi ⁊ mouet ad imperiū ei⁹: ꝫ dulia nō cōsiderat rōnē vnā excellētie tantū: ꝫ oēs. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ grad⁹ excellentie possunt accipi dupliciter; vel ꝑm quantitatē tantum: ⁊ sic sunt infiniti ⁊ nō diuersificāt speciē dulie: vel ꝑm rationē: ⁊ sic diuersificant ⁊ non sunt infiniti.

Ad tertiū sic ꝓcediꝯ. videt q̄ pctōres nō debeāt honorari dulia: honor enī dulie: vt dicit ꝓbs in ꝓmo Ethi. est reuerētia exhibita alicui in testimonium virtutis: ꝫ pctōres etiā ꝑlati nō habēt virtutē: ergo q̄ eos honorāt falsum testimoniū perhibet q̄ō est pctm̄. ¶ Greg. in pasto. dicit q̄ in exēplū culpa vehemēter extēdiꝯ dum ꝑ reuerētia gradus pctōr honoraꝯ: hoc autez fieri nō debet vt in exēplū culpa trahaꝯ: ergo neq; ꝑlat⁹ pctōr debet honorari. ¶ Subdit⁹ bon⁹ magis est deo silis q̄ ꝑlat⁹ mal⁹ ꝫ honor nō exhibet hoī nisi inquātū habet dei similitudinē: qr reb⁹ dīnis tātū debeꝯ honor: vt dicit ꝓbus. j. Ethi. ergo min⁹ bonorādus est ꝑlat⁹ mal⁹ q̄ subdit⁹ bon⁹. ¶ Sed cōtra est q̄ abraam honorauit pctōres habitātes in Sichē qui voluit emere spelūcā duplicē. Itē videt q̄ demonibus dulia debeat exhiberi: qr in eis manet dīna imago: qr bona naturalia eis data manēt lucidissima: vt dicit Diony. ꝫ rōne imaginis hoī dulia exhibet: ergo ⁊ demoni ē exhibēda. Itē videt q̄ irrationalib⁹: qr in eis nō est vestigiuz q̄ō est ſlitudo dei: sicut imago ⁊ si nō adeo exꝑssa: magis autē ⁊ min⁹ nō diuersificāt speciē: ergo debeꝯ eis dulia. ¶ Sed cōtra videt q̄ nec etiā hoīb⁹ bonis hoīb⁹ bonis: qr dulia seruit⁹ est: sed nō oīb⁹ bonis hoīb⁹ seruitutē debemus: ergo nec duliam. ¶ Ad⁹ dicēdū q̄ dulia reuerētiā ⁊ honorē importat q̄ creature exhiberi pōt: cū aūt honor vt dicit ꝓbs nō debeaꝯ nisi reb⁹ diuinis nō debet ꝓprie ⁊ directe nisi habēti gratiaz ⁊ virtutē que dīnos facit: ꝫ habet aliqs ꝟtutez multipliciter: vel sicut actu ꝟtuosus ⁊ huic directe debet ⁊ ꝓprie ⁊ ꝑm se honor: vel sicut habēs aptitudinē naturalem ad ꝟtutē: ⁊ sic cuilibet habēti imaginē est exhibēdus honor nisi sit cōfirmat⁹ in malo: qr ligat⁹ est in illo ordo ad virtutē vel siē ordinat⁹ ad inducendū vl cōseruādū virtutē: ⁊ sic debet oīb⁹ ꝑlatis qui ad hoc ordinati sunt vt alios dirigāt in virtutez. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q̄ pctōres: q̄uis nō habeant virtutē in actu tñ habēt in habilitate: ⁊ ꝑlati habēt etiā in hoc q̄ sunt ordinati ad ipsam causandā vel cōseruandā. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ ꝑlato dū est in actu peccati nō debet exhiberi dulia: qr apparet in eo aliqd honori cōtrariū: ꝫ añ vel post sibi dulia debet exhiberi: quia nescit in quo statu sit. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ subdito bono debet ꝑm se maior reuerētia: ꝫ rōne ꝑlationis debet maior malo ꝑlato ⁊ est triplex ratio. ꝓmo qr ꝑlat⁹ gerit vicē dei. vñ de⁹ in ipso honoraꝯ. scōo qr ipse est ꝑsona publica ⁊ honoraꝯ in ipso bonitas ecclesie vel rei publice que est maior q̄ merita vnius singularis ꝑsone. tertio qr ꝑlatio se habet ad virtutem sicut causa. efficiens in alijs virtutē: ⁊ dign⁹ est alter⁹ virtutis causam existere inquātū huiusmodi q̄ virtuosum esse: vt dicit ꝓbs. ix. Ethi. ¶ Quartū cōcedim⁹. ¶ Ad quintū dicendū q̄ in demonib⁹ est ligata aptitudo naturalis ad virtutē: ⁊ ideo nō debet eis dulia exhiberi. ¶ Ad sextū dicendū q̄ ſlitudo nō ponit aptitudinē ad virtutē sicut similitudo imaginis: ⁊ ideo dulia nō debeꝯ ei. ¶ Ad septimū dicēdū q̄ sanctis nō seruim⁹ quasi obnoxij eis: ꝫ seruitute reuerentie: qr sunt nostri ductores vel ꝑ doctrinā vel per administrationē vel per intercessionē ⁊ exemplū: ⁊ saluaꝯ in hoc ratio seruitutis quātū ad hoc q̄ est causa alter⁹ agere sicut finis: nō aūt fiē mouētis per coactionē vel imperiū. ¶ In dilectione sacrificij exhibitiōe ⁊ reuerentia: dilectio referꝯ ad honorē interiorē deo exhibitū: sacrificia: ad bona exteriora que in ei⁹ honorē assumūꝯ: reuerētia ꝑm q̄ corp⁹ nostrū ei in obsequiū dam⁹ sicut in prostrationib⁹ ⁊ huiusmodi. ¶ Una adoratione cū incontaminata carne ei⁹: ergo videꝯ q̄ filj⁹ sit magis adorādus q̄ pater vel q̄ ipsemet ante incarnationē. Dicēdū q̄ humanitas ei⁹ nō adoratur latria nisi ꝓpter dīnitatē: ⁊ ideo nō facit ipsuz magis adorabilez ꝫ plura in ipso adorari: qr hoc qō addit: vt supra dictū est nō addit ad bonitatē dīnā. Nemo carnē ei⁹ manducat nisi pri⁹ adoret. Aoquiꝯ de māducatiōe spūali que sine reuerētia esse nō pōt nō aūt de sacramētali: qr pōt aliqs irreuerēter māducare. vel dicēdū q̄ loqꝯ q̄tū ad id qō debet fieri ꝑm institutionē ecclesie que ꝓius ꝓponit carnē xpi adorādam quā tribuat manducādā ⁊ nō ꝑm q̄ abusiue pōt fieri.

DISTINCTIO DECIMA.

¶ An christus ꝑm q̄ homo sit persona vl aliquid.

Volet etiam queri a quibusdaz vtrum christus ꝑm q̄ homo sit persona vl etiam sit aliquid: ex vtraq; parte questionis argumenta concurrunt. Qō enim persona sit bis edisserūt rationibus: si ꝑm qō homo aliquid est: uel persona uel substātia uel aliud est: sed aliud non: ergo uel persona uel substātia: sed si substātia est: uel rationalis uel irrationalis: sed non est irrationalis substantia: ergo rationalis. Si vo ꝑm qō homo est rationalis substātia est: ergo persona: qr hec est diffinitio persone: substātia rationalis individue nature. Si ergo ꝑm qō homo est aliquid: et ꝑm qō homo persona est. Sed econuerso. si ꝑm qō homo persona est: ul tertia in trinitate persona: vl alia: ꝫ alia non: igiꝯ tertia in trinitate persona. At si ꝑm qō homo persona est tertia in trinitate: ergo deus. Propter hec inconuenientia ⁊ alia quidam dicunt christū ꝑm hoiem nō esse personā nec aliqd nisi forte ꝑm sit exꝑssiuū vnitatis ꝑsone. Scōm enī multiplicē hz rōnē. Aliqñ enī exprimit cōditionē vel proprietatem nature diuine uel humane: ali-

quando vnitatem persone: aliquãdo notat habitum: aliquando causam. Cuius rationẽ distinctionis diligẽter lector animaduertat atq; in synu memorie recondat: ne eius confundatur sensus: cum de christo sermo occurrerit.

¶ Et si xp̃s fm q̃ homo dicat eẽ substãtia rõnalis non inde tamen sequit q̃ persona sit fm q̃ homo. Illud tñ nõ sequit qõ in argumentatione superiori inductũ est q̃ si xp̃s fm q̃ homo est substãtia rõnalis: ergo psona. Nam et modo aia xp̃i est substãtia rõnalis: non tñ persona q̃ nõ est per se sonãs: imo alij rei cõiuncta. Illa tñ psone descriptio nõ ẽ data p tribus illis personis.

¶ Alia probatio q̃ christus sit persona.

Sed adhuc aliter nitũt̃ pbare xp̃m fm hominẽ esse personã: q̃ xp̃s fm q̃ hõ predestinatus est ut sit filius dei. Sed illud est qõ ut sit predestinatus est: ergo si pdestinatus est xp̃s fm q̃ homo: ut sit filius dei: & fm q̃ homo ẽ filius dei. Ad qõ dici põt xp̃m esse id qõ ut sit pdestinatus est. Est enim predestinatus: ut filius dei sit: & ipse ẽ vere filius dei: sz fm hoiem predestinatus est ut sit filius dei: quia per gratiã hoc habet fm hoiem: nec tñ fm hoiem est filius dei: nisi forte fm vnitatis persone sit exprssiuum. Vt sit sensus. Ipse qui homo ẽ: est filius dei. Vt aũt ipse ens homo sit filius dei per gratiã habet: sed si causa mouet falsum est. Non enim quo homo est eo dei filius est.

¶ An christus sit adoptiuus filius fm q̃ homo vel aliquo modo.

Si vero querit̃ an xp̃s sit adoptiuus filius fm q̃ homo: an alio mõ. respõdem⁹ xp̃m non esse adoptiuũ filiũ aliquo mõ: sz tñ naturalẽ: q̃ natura filius ẽ: nõ adoptiõis gratia. Nõ aũt sic filius dicit̃ natura: ut dicit̃ de⁹ natura. Nõ enim eo filius est quo de⁹: q̃ pprietate natiuitatis filius est: natura dinitatis de⁹ est. & tñ dicit̃ natura uel nature filius: q̃ naturaliter est filius eãdẽ. s. habẽs naturam quã ille qui genuit. Adoptiuus aũt filius nõ ẽ: q̃ nõ prius fuit: & postmodũ adoptatus est in filiũ: sicut nos dicimur adoptiui filij: q̃ cũ nati fuerimus ire filij per gratiã facti sum⁹ filij dei. Xp̃s vero nunq̃ fuit nõ filius: & ideo non est adoptiuus filius.

¶ Alia descrptio q̃ xp̃us sit adoptiuus filius.

Sed ad hoc opponit̃ sic: xp̃s filius hois est. i. virginis: aut gratia: aut natura: vel vtroq; modo. Si vero natura: aut dina aut humana. Sed diuina nõ: ergo aut hũana natura aut nõ natura est filius hois. si nõ natura: ergo grã tñ. & si natura humana: nõ ideo min⁹ per gratiã. Si ergo gratia filius virginis ẽ adoptiuus filius esse videt̃ ut idẽ fit naturalis filius patris & adoptiuus filius virginis. Ad qõ dici põt xp̃m filiũ virginis esse & natura uel naturaliter & grã: nec tñ adoptiuus filius vginis est: q̃ nõ per adoptionẽ: sz per vnionẽ filius virginis esse dicet̃. Filius enim virginis dicit̃ eo q̃ in virgine accepit hoiem in vnitatem persone: & hoc fuit gratie: nõ nature. vnde Augustin⁹ sup Joãnẽ Qõ vnigenit⁹ est equalis patri nõ ẽ gratie: sz nature. Qõ aũt in vnitatẽ persone vnigeniti assumpt⁹ est hõ: gr̃e ẽ: nõ nature. Xp̃s ergo nec dei nec hois est adoptiuus filius: sz dei naturaliter & hois naturaliter & gratia filius. Qõ vero naturaliter sit hois filius: Aug⁹. ostẽdit in li. de fide ad Petrũ. ille. s. deus factus est naturaliter hois filius qui est naturaliter filius vnigenit⁹ patris dei. Qõ aũt nõ sit adoptiuus filius: & tamẽ gratia sit filius ex subditis probat̃ ex stimonijs. Jeronym⁹ super epistolam ad ephesios ait: De xp̃o iesu scriptũ est: q̃ semper cũ patre fuit: & nũq̃ eum ut esset volũtas paterna precessit & ille quidẽ natura filius est: nos vero adoptione. ille nunq̃ filius non fuit nos anteq̃ essemus predestinati sum⁹. & tũc spiritũ adoptionis accepimus quãdo credim⁹ in filiũ dei Hylarius quoq; in libro. iij. de tri. ait: Domin⁹ dicens: clarifica filiũ tuũ: non solo nomine contestat⁹ est se esse filiũ: sed & proprietate. Nos filij dei sum⁹: sed non talis hic filius. Hic enim verus & pprius est filius origine: nõ adoptione veritate non nũcupatione: natiuitate: non creatione. Augu. etiã super Joannẽ ait: Nos sum⁹ filij gratia & non natura: vnigenitus aũt natura: nõ gratia An hoc etam in ipso filio ad hominẽ referendum est: Ita sane Ambrosius quoq; in lib. i. de tri. ait: Christus filius est nõ per adoptionẽ: sed per naturã per adoptionem nos filij dicimur: ille vero per veritatem nature est. Ex his euidenter ostenditur q̃ christus nõ sit filius gratia adoptionis Illa enim gratia intelligit̃ cum Augu. eum nõ esse filiũ gratia asserit. Gratia enim sed nõ adoptionis: immo vnionis filius dei est filius hominis: & econuerso.

¶ Utrum persona vel natura predestinata sit.

Deinde si queritur vtrum predestinatio illa quã cõmemorat apostolus sit de persona: an de natura. Sane dici potest & persona filij que semper fuit esse predestinatam scõm hominẽ assumptũ: ut ipsa scilicet ens homo esset dei filius: & naturam humanam esse predestinatã: ut verbo patris personaliter vniretur.

¶ Postq̃ determinauit Magister. quid cõueniat vni nature ex hoc q̃ est alteri sociata in persona christi. Hic determinat quid cõueniat ipsi persone christi ratione humane nature. Quid enim sibi conueniat ratione diuine nature dictũ est in primo libro diuiditur autem hec pars in duas. primo querit vtrũ conueniant christo ratione humane nature ea que ad dignitatẽ humane nature pertinere videt̃. in secunda de illis querit que pertinent ad defectum dis. xj. ibi: Solet etiam queri. prima in duas. primo inquirit de illis que pertinent ad dignitatem naturalem humane nature: sicut est personalitas. secũdo de his que pertinent ad dignitatem gratie ibi: Si vero querit̃ an christus sit adoptiuus filius: circa primum duo facit. primo mouet questionem. secundo obijcit ad vtrãq; partem & soluit ibi: Q̃ enim persona sit: & hec pars diuiditur in duas. scõm duas vias in quib⁹ ad propositã questionem argumentat̃. secũda incipit ibi: Sed aliter nituntur. Circa primũ duo facit. primo ponit obiectionem. secũdo soluit ibi: Propter hec incõuenientia. Circa primũ duo facit. primo obijcit ad partem affirmatiuã. secundo ad partẽ negatiuam ibi: Sed cõtra si scõm q̃ homo. ¶ Propter hec inconuenientia. Hic soluit: et circa hoc duo facit. primo respondet ad questionem. secundo ad obiectionem ibi: Illud tamẽ non sequit̃.

¶Sed aliter nituntꝫ hic ponit aliam obiectionē. ⁊ primo obijcit. scdo soluit ibi: Ad qō dici pōt. Si vero queritꝫ hic inquirit de illis que pertinēt ad dignitatē gratie. ⁊ pmo de filiatione fm adoptionē. scdo de predestinatiōe ibi: Dein de si queritꝫ Circa primū duo facit. pmo ostendit qꝫ xps nō sit filiꝰ adoptiuus. scdo obijcit in contrariū ibi: Sed adhuc opponitꝫ: Et circa hoc tria facit. pmo ponit obiectionez. secundo soluit ibi: Ad hoc dici pōt. tertio solutionis cōfirmationē quantū ad duo. pmo quātū ad hoc qꝫ xps est naturalis filiꝰ virginis ibi: Quod vero naturaliter. scdo quātū ad hoc qꝫ nō sit filiꝰ per adoptionē ibi: Q; aūt nō sit filiꝰ adoptiuus. Dic est triplex q̄stio. pma qꝫ cōueniat xpō fm qꝫ hō runtꝫ duo. pmo vtrū xps fm qꝫ homo sit deꝰ. scdo vtrū xps fm qꝫ homo sit persona.

Ad pmū sic procedit. videtꝫ qꝫ xps fm qꝫ homo sit deꝰ Phil. ij. dedit illi nomē ⁊c. glosa inquantū homo assumpsit nomē dei nō vsurpatiue: sz vere: sz nomē qō habet vere: vere dicitꝫ de eo: ergo vere dicitꝫ qꝫ xpus fm qꝫ homo est deꝰ. ¶Ꝑ xps est deꝰ per gratiā vnionis: sz gratia vnionis nō cōuenit ei: nisi fm qꝫ est homo: ergo est deꝰ fm qꝫ homo. ¶Ꝑ xps fm qꝫ homo dimittit peccata: vt patet Matth. ix. Ut aūt sciatis qꝫ filiꝰ hominis habet potestatem in terra dimittēdi peccata. Sed hoc est tantū dei: vt dicitur Ysaie. xxxxiij. Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me: ergo fm qꝫ homo est deꝰ. ¶Sed cōtra xps fm qꝫ deus fuit ab eterno: si igitꝫ fm qꝫ homo est deꝰ: fm qꝫ homo fuit ab eterno qō falsum est. ¶Ꝑ deꝰ ⁊ homo significāt naturas disparatas: sz in talibꝰ nō potest vnū eoꝝ fm alterum alicui cōuenire: ergo xpus nō est deus fm qꝫ hō. ¶Ulterius videtꝫ qꝫ nō sit deus fm qꝫ iste homo: omne enī quod p̄dicatꝫ de altero fm qꝫ aliquid: oportet qꝫ sit diffinitio vel pars diffinitionis aut per se accidēs illiꝰ fm qꝫ p̄dicatꝫ sicut cū dicitꝫ petrus fm qꝫ homo est animal rōnale mortale vel fm qꝫ homo est risibile: sz deus nullo dictoꝝ modoꝝ se habet ad istū hominē: ergo hec est falsa xps fm qꝫ iste homo est deus. ¶Ꝑ xps fm qꝫ deꝰ caret matre: si ergo xps fm qꝫ iste homo est deꝰ: fm qꝫ iste homo caret matre quod falsum est. ¶Ꝑ remoto eo fm qꝫ aliquid alicui cōuenit. vlteriꝰ nō cōuenit ei: sz remoto a xpo qꝫ sit hic homo: adhuc conuenit sibi esse deū: qz ab eterno fuit deꝰ: nō aūt ab eterno fuit hic homo: ergo xps fm qꝫ hic homo nō est deꝰ. ¶Sed contra sicut sup̄a dictū est: ista p̄positio iste homo est deus nō est p̄dicatio accidētalis: sz essentialis: sz p̄dicatū essentiale pōt p̄dicari de subiecto quocūqꝫ cū reduplicatione: sicut soztes inquātū est homo est aīal: qz aīal per se de hoīe predicatur ergo hec est vera xpus fm qꝫ est hic homo est deꝰ. ¶Ꝑ hic homo demōstrat suppositū eternū: sz hec est vera xps fm qꝫ est suppositū eternū est deus: ergo ⁊ hec est vera xps fm qꝫ hic homo est deꝰ. ¶Ulteriꝰ videtꝫ qꝫ xps nō sit p̄destinatus fm qꝫ homo: qō enī cōuenit petro fm qꝫ homo oportz cuilibet hoī cōueniat: sz esse p̄destinatū nō cōuenit cuilibet hoī: ergo nec cōuenit xpo fm qꝫ homo. ¶Ꝑ effectꝰ predestinationis cōformiter respondet p̄destinationi: alias esset p̄destinatio falsa: sz cum xps sit predestinatꝰ esse filius dei: effectus huiꝰ predestinatiōis est esse filiū dei: si ergo xpus fm qꝫ homo nō ē filiꝰ dei: nec fm qꝫ homo est predestinatꝰ ¶Sed cōtra. xps est p̄destinatꝰ: vt dicit apls Ro. j. sz non fm qꝫ deus: vt patet ex dictis in. vij. dis. ergo fm qꝫ homo. ¶Ad. dicendū qꝫ id qō in aliqua p̄positione reduplicat: cū hoc qō dico fm qꝫ est illud per quod predicatū cōuenit subiecto: vnde oportet qꝫ aliquo modo sit idē cū subiecto ⁊ aliquo modo idē cū p̄dicato: sicut medius terminꝰ in silogismo affirmatiuo ad predicatū quidē habet cōparationē: sic. ad id quod per se consequitꝫ ipsum: nihil enī cōuenit alicui fm qꝫ est animal nisi illud aīali per se cōueniat: fm quēcūqꝫ modū dicendi per se: ad subiectuz autē cōparat: sicut ad id quod aliquo modo includitꝫ in subiecto includitꝫ: autez in subiecto ipsa substātia subiecti: ⁊ accidentia sicut causē ⁊ cōuenientia sicut accidentia: substātia autē subiecti est ⁊ ipsum subiectū ⁊ natura eius: ⁊ rōne omniū istoꝝ pōt aliquid attribui xpō ⁊ cuilibet homini: si enī aliqd attribuit homini ratione principioꝝ precedentiū sic dicimꝰ quantū ad causam materialē qꝫ homo fm qꝫ est cōpositū ex contrarijs est corruptibilis: quantū ad causam formalē dicimꝰ qꝫ homo fm qꝫ habet animam rationalē est ad imaginē dei: quantū vero ad causam efficientē dicimꝰ qꝫ petrus scdm qꝫ natus de tali patre ē beres eius quātū aūt ad causam finalem dicimꝰ qꝫ homo fm qꝫ ē ad beatitudinē ordinatꝰ oportet qꝫ sit imortalis quātū ad aīam: si aūt attribuatꝫ alicui homini aliquid rōne accidētiū sic dicimꝰ qꝫ homo fm qꝫ ē colloratus est visibilis: si aūt attribuatꝫ sibi aliquid rōne suppositi sic dicimꝰ qꝫ soztes scdm qꝫ soztes est individuuz: si autē ratione nature sic dicimꝰ qꝫ homo scdm qꝫ homo est animal. ¶Scdm hoc ergo dicenduz ad primā questionē qꝫ cum dicitꝫ: xps scdm qꝫ homo est deꝰ: ly homo potest replicari ratione nature: ⁊ sic ē falsa: qz nature humane nō p se cōuenit inquātū talis natura vt diuine vniatꝫ: si autē replicatꝫ ratione suppositi: cū suppositū hūane nature in xpo sit suppositū eternū cui per se cōuenit esse deū: erit vera: qz tñ hoc nomē homo nō importat aliqō suppositū determinatū humane nature nisi per demōstrationē adiunctā: ⁊ solum cuidā determinato supposito hūane nature conueniat per se esse deū: ideo nisi aliquid aliud addatꝫ vel intelligatꝫ simpliciter nō est cōcedendū qꝫ xps scdm qꝫ homo est deꝰ. ¶Ad pmū ergo dicendū qꝫ assumptio: vt supra dix. v. dictū est significatꝫ per modū motꝰ: cui aūt cōuenit per se moueri ad aliqd nō cōuenit esse illud: sicut nigro cōuenit per se moueri ad albedinē: nō tñ cōuenit ei per se esse albū: similiter assumere nomē dei pōt conuenire xpo fm qꝫ homo: et tñ esse deū nō cōuenit ei scdm qꝫ homo. ¶Ad secūdū dicendū qꝫ hoc nomē xps significat personā in duabus naturis. vnde nō cōuenit ei per gratiā qꝫ fit deꝰ: sz ab eterno: sz qꝫ fit filiꝰ deꝰ ⁊ homo hoc ē per gratiā vnionis. Uel dicendū qꝫ q̄ꝫ uis gra vnionis facit hoiez deū: non tñ ad idem referē gra vnionis ⁊ esse deū: qz esse deū cōuenit huic hoi rōne p̄sone grā aūt fit ei rōne nature: vñ fm qꝫ hō habet grām vnionis si fiat reduplicatio rōne hūane nature: nō aūt fm qꝫ hō est deꝰ: sz fm qꝫ talis p̄sona. ¶Ad tertiū dicēduz qꝫ dimittere pctā ē dupliciter: vel p auctoritatē: ⁊ sic cuz sit soliꝰ dei: nō ē xpi inq̄ntū est hō si fiat replicatio rōne nature: vl p ministeriū: ⁊ sic cōuenit xpo etiā rōne hūane nature. ¶Ad secūdā questionē dicendū qꝫ ad hoc qꝫ aliqua p̄dicatio sit per se: nō oportet qꝫ p̄dicatū per se cōueniat subiecto fm oē quod in noīe subiecti implicatꝫ: sz sufficit si fm aliqd eoꝝ per se sibi cōueniat: sicut rōcinari per se cōuenit hoi nō inquātū habz corpꝰ: sz inquātū aīam habet. vñ hec ē per se: hō rōcinatꝫ: cū aūt dicitꝫ iste hō demōstrato xpo includitꝫ ex vi demonstrationis suppositū determinatū hūane nature qō ē suppositū eternū scdm secūdā opinionē cui supposito per se conuenit esse deū. vñ hec est per se scdm secūdā opinionē: iste hō est deꝰ: ⁊ qz ad veritatē huiusmodi locutionū nō exigitꝫ nisi qꝫ p̄dicatū per se conueniat ei qō replicatꝫ: nō hec ē vera: xps fm qꝫ iste hō est deꝰ. ¶Ad pmū ergo dicendū qꝫ sicut aliqd est de diuisione speciei qō nō est de diuisione generis: ita aliqd esset de diuisiōe individui si diffiniretꝫ qō nō ē de diuisione spēi: sic̄ pars materie: vt dic̄ phs in. vij. Metha. vnde licet deꝰ nō sit pars diffinitiōis hois: esset tñ pars diuisionis huiꝰ hois xpi si diffiniri possit rōne p̄sone vbi. vñ pz qꝫ est p se. ¶Ad scdm dicendū qꝫ cū dr iste hō demōstratꝫ suppositū duarū nārū quaꝝ vtraqꝫ caderet in diffinitiōe eiꝰ si diffiniri posset: ⁊ ideo ea q̄ sunt vtriusqꝫ nature p se ei cōueniūt: ⁊ ideo xps fm qꝫ iste hō ē deꝰ ⁊ fm qꝫ iste hō est hō: et filiꝰ rō est de illis que cōsequūtꝫ ad alterā naturā. vñ scdm qꝫ iste homo est habens matrē ⁊ carens matre: nec vnū excludit aliud cū nō sint opposita: qz nō cōueniunt scdm idē.

¶ Ad tertiū dicēdū q remoto a xp̄o toto hoc q̄ō importatur cū dicit iste homo: nō cōueniet ei esse deus: qz includit ibi natura dīna z humana: vt dictū est: ſz remota altera. ſcz humana natura: ſequit q filius dei nō possit dici iste homo rōne tū illius. ſ. humane nature nō verificat p̄dicta locutio z est file sicut si dicat: petr⁹ inquantū homo sentit: qz remoto rōnali per intellectū nō erit homo z remanebit sentiens: vt dicit in li. de causis. ¶ Ad tertiam questionē dicēdū q qz p̄destinatio importat antecessionē: ideo per cōsequēs includit factionē: qz oē q est posteā nō fuit dicit factus. vnde dicit aliqs p̄destinat⁹ inquātū p̄uisus est fieri btūs: omnia aūt que factionē importāt z motū: cōueniūt per se ei q̄ō accidit ad terminū: cui tñ per se nō cōuenit esse in termino sic moueri ad albedinez per se cōuenit nō albo cui nō cōuenit esse albū: p̄destinatio aūt que de xp̄o dicitur est respectu gratie vnionis fm quā factū est vt homo esset de⁹ cuius factionis termin⁹ est esse deū. Accedēs aūt ad terminū est q̄ō assumit ad vnionē. ſ. humana natura: z ideo rōne humane nature cōuenit xp̄o esse p̄destinatū: non aūt esse deū. vñ hec est vera: xp̄s fm q homo est p̄destinat⁹: hec aūt est falsa: xp̄s fm q homo est de⁹. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q ratio illa p̄cedit de illis que cōueniūt alicui rōne humane nature fm rationē speciei: ſz p̄destinari conuenit xp̄o rōne humane nature particulate in ipso. vnde obiectio nō est ad p̄positū. ¶ Ad secūdū dicēdū q effect⁹ p̄destinationis respōdet p̄destinationi cōformiter q̄tū ad id de quo est p̄destinatio nō aūt q̄tū ad cōditiones p̄destinationis: qz p̄destinatio est eterna: effect⁹ aūt est tēporalis: z sic est in p̄posito qz xp̄us nō est p̄destinat⁹ vt sit fm q homo filius dei: ſz ipsa p̄destinatio cōuenit ei fm q homo. vnde patz q huiusmodi locutiones sunt duplices ex hoc q implicatio pōt ferri ad hoc quod est p̄destinatū vel ad hoc quod est esse filiū dei de quo est p̄destinatio.

Ad secundū sic p̄cedit. videt q xp̄s fm q homo sit persona: persona enī vt dicit Boeti⁹ est rōnalis nature indiuidua substantia: ſz xp̄us fm q homo est huiusmodi: ergo fm q homo ē persona. ¶ Ꝑ q̄ō cōuenit alicui fm q homo cōuenit omni hoi fm q est homo: ſz petrus fm q est homo est persona: ergo z xp̄s. ¶ Ꝑ dicimus q xp̄us fm q homo aliq̄d operat⁹ est: sicut q Lomedit. Et similiter fm q de⁹ sicut q mortuū suscitauit: nec ſequit p̄pter hoc q xp̄us sit duo: ergo videt filiter q si dicam⁹ xp̄m fm q hoiem esse personā: z filiter fm q deū q non ſequit ipsum esse duo: z ita nullū aliud incōueniens. ¶ Sed contra quicquid cōuenit xp̄o fm q homo: hoc est assumptuz: ſz persona nō est assumpta: vt ex quinta distinctione patet: ergo xp̄s nō est persona fm q homo. ¶ Ꝑ impossibile est q idē numero cōueniat alicui fm duas diuersas naturas: ſz in xp̄o est tantū vna persona: ergo cū fm naturā diuinaz cōueniat ei esse personā: fm naturā humanā non cōueniet ei: z sic nō erit persona inquātū est homo. ¶ Ulterius videt q sit fm q homo indiuiduū: xp̄s enī fm q homo ē aliquid: ſz nō est aliquid vniuersale: ergo est aliq̄d particulare: ergo fm q homo est indiuiduuz. ¶ Ꝑ in indiuiduo nihil est nisi natura speciei z accidētia indiuiduātia ipsam: ſz xp̄s fm q homo habet naturā humanā z accidētia indiuiduātia ipsum: ergo fm q homo est indiuiduū. ¶ Ꝑ q̄cq̄d cōuenit nature humane: cōuenit xp̄o inquātū est homo: sic esse passibile z mortale: ſz humana natura in xp̄o est q̄dā indiuiduū: ergo xp̄s inquātū homo est indiuiduū. ¶ Sed cōtra. indiuiduū in genere rōnalis nature nihil aliud est q̄ persona: ſz xp̄s fm q homo nō est persona: ergo nec indiuiduū. ¶ Ulteri⁹ videt q xp̄s fm q homo est suppositum: vel res nature: suppositū enim vel res nature dicit aliqs ex hoc q habet naturā hūanā: ſz xp̄us fm q homo habet humanā naturā: ergo fm q homo est suppositū vel res nature. ¶ Ꝑ humana natura: ita vere est in xp̄o: sicut accidētia humane nature: ſz xp̄s fm q homo est subiectū accidentiū humane nature: ergo z fm q homo est suppositum vel res nature. ¶ Ꝑ xp̄s fm q homo est res quedam: ſz nō est res nullius nature: ergo est fm q homo res nature. ¶ Ꝑ ſz contra suppositū humane nature est idē q ypostasis vel p̄sona: sed xp̄s fm q hō nō ē ypostasis vel p̄sona: g̃ nec suppositū vl res nāe. ¶ Ꝑ in xp̄o est tātū vnū suppositū. ¶ Ꝑ. ° dicēdū ad de⁹ ē suppositū g̃ nō fm q hō ē suppositū. ¶ Ꝑ. ° dicēdū ad p̄mā q̄stionē q in xp̄o nō est nisi vna persona q̄ est ab eterno: nullū aūt eternū cōuenit xp̄o fm q homo. p̄pie loquēdo: vt patz ex p̄dictis. vnde hec nō est vera xp̄s fm q homo est persona nisi replicet suppositū hoīs vt dicat xp̄s fm q iste homo est persona: hoc enī verū est. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q xp̄s fm q homo est substātia rōnalis nature: sed fm q iste homo est indiuidua substantia rōnalis nature. vnde fm q iste homo est persona: sicut fm q iste homo est deus. ¶ Ad secūdū dicēdū q etiā nec petr⁹ inquātū homo est persona. ſz fm q iste homo: qz hec nō est per se homo ē persona: ſz hec iste homo est persona. ¶ Ad tertiū dicēdū q ex hoc q xp̄s operat⁹ est fm q homo z fm q de⁹. ſequitur in xp̄o sint due operatiōes: ita etiam si xp̄us esset persona fm q homo z fm q de⁹ sequeret q in ipso essent due persone. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q sicut supza dict. vj. dictū ē indiuiduū inuenit in substātijs z accidētib⁹: fm aūt q in substātijs est: habet de rōne sui q sit subsistēs: nō aūt fm q in accidētib⁹ inuenit z vtroq; modo inuenit in xp̄o: tamē alterū tantūmodo p̄dicat: humana enī natura in xp̄o est quodd̄ā indiuiduū: ſz xp̄s nō est illud indiuiduum ſz est indiuiduū subsistens: z hoc modo accipiendo indiuiduum fm q de xp̄o p̄dicat: est in xp̄o vnuz tantū indiuiduū sicut z vna persona. vnde sicut xp̄us nō est persona fm q homo: ita nec indiuiduū. ¶ Ad p̄imū ergo dicendū q xp̄s fm q homo ē aliquid: nō tñ ſequit: ergo fm q homo est aliquid vniuersale vel particulare: quia homini accidit esse vniuersale vel particulare. vnde hec ē per accidens: homo est aliquid particulare hec aūt per se: iste homo ē aliq̄d particulare. vnde xp̄s nō est aliq̄ō particulare fm q homo ſz fm q iste homo. ¶ Ad secundū dicendū q de rōne indiuidui fm q de xp̄o p̄dicat est q sit per se subsistens: z hoc nō cōuenit xp̄o fm q homo: ſz fm q hic homo. vnde non oportet q sit indiuiduū fm q homo. ¶ Ad tertiū dicēdū q ea que cōueniūt humane nature nō oportet q eodē modo quo de natura p̄dicant de xp̄o p̄dicet: qz ipsa natura de eo nō p̄dicat in recto z in abstracto: ſz oblique vel cōcretiue. vnde nō ſequit: si hūana nā ē indiuiduū: q xp̄s fm q homo sit indiuiduū: ſz q habeat indiuiduā naturaz. ¶ Ad secundā questionē dicendū q in p̄positionib⁹ per se aliter est ex parte subiecti z ex parte p̄dicati: qz ex parte subiecti ſufficit q fm vnū tantū eoz que in subiecto continent: p̄dicatū per se subiecto cōueniat: ex parte aūt p̄dicati oportet q quicq̄d est in p̄dicato: per se conueniat subiecto. vnde hec nō est per se: homo est aīal albū. hec aūt est per se albus homo est aīal ſcōm hoc dico q in hoc q dico ſuppositū vel res nature duo important. ſ. respect⁹ ad naturā cōmunē: z aliud subsistēs cui ineſt respect⁹ ille: quoz vnum ineſt xp̄o fm q homo. ſ. respectus ad naturā cōmunē: non aūt alterū: vt patet ex p̄dictis: z ideo hec est falsa: xp̄s fm q homo est suppositū vel res nature: tñ magis accedit ad veritatē q̄ aliqua p̄dictarū inquātū ista noīa importunt per respectū ad naturā cōmunē. vnde si suppositū sumat⁹ actiue: est vera: xp̄s enī fm q homo ſupponit humane nature: vel est aliq̄ō suppositū humane nature: z hoc etiā valet ad ea que dicta sunt de p̄sona z indiuiduo: z per hoc etiam patet solutio ad p̄imū. ¶ Ad secūdū dicendū q qz accidētia nō pertinēt ad esse rei sicut natura cōis: ideo in noīe subiecti nō includit nisi respect⁹ ad accidēs: non aūt ratio persone existētis vt significatū ei⁹: sed sicut p̄suppositū: z ideo nō est similis ratio de subiecto z ſuppōsito. ¶ Ad tertiū dicēdū q xp̄s fm q homo est quedā res z etiā fm q homo est

alicuius nature:non tamen sequitur q̄ sit res nature ſm q̄ hō:q̄ plus est in significatione cōpositi q̄ in significationi bus componētiū: quod ⁊ in istis accidit:sicut nō ois arma gerens est armiger. ¶ Questio secunda.

Deinde queritᵉ de filiatione per adoptionē. Et circa hoc queruntur duo. Primo queritᵉ de ea ex parte adoptantis. Secūdo ex parte adoptati.

Ad primū sic ꝓcedit.videtᵉ q̄ deo nō competat alique in filiū adoptare.adoptio enī est alicuiᵘˢ extranei assumptio.sed deo non est aliq̄ psona extranea: q̄ oēs ipse condidit:ergo ei nō cōpetit adoptare. ¶ Ꝑ apud nos adoptans nō est principiū essendi adoptato:sed deus est oibus principiū essendi:ergo nō cōpetit ei aliquē adoptare. ¶ Ꝑ ille qui filios naturales habet nō adoptat aliquē nisi vt cōdiuidat hereditatē cū filijs naturalibᵘˢ.sed hereditas dei patris indiuisibilᵉ est:quia est ipsemet:ergo cū ipse habeat naturalem filiū nō competit ei aliquē adoptare. ¶ Sed ⁊tra. Adoptio ⁊tingit ex benignitate adoptantis ad adoptatū:sz deus maxime benignᵘˢ ⁊ amatoꝛ est hominū: ergo ipsi maxime cōpetit adoptare. ¶ Ꝑ quodcūq̄ facit aliquos filios p gratiā adoptat.sed hoc deo competit Jo.j. Dedit eis potestatē filios dei fieri.ergo ipse adoptat. ¶ Ulteriᵘˢ videtᵉ q̄ adoptare sit tñ dei patrᵉ:q̄ ſm leges illiᵘˢ est adoptare cuiᵘˢ est filios generare.sed solᵘˢ patris in trinitate est filiū generare naturalem: ergo eiᵘˢ solius est filios adoptare. ¶ Ꝑ p adoptionē efficimur frēs xp̄i Hebꝛe.ij.vt sit ipse primogenitus in multis fratribᵘˢ.sed xp̄s non est filiᵘˢ nisi dei patris: vt supꝛa di.iiij.dictū est: ergo ⁊ nos p adoptionē solᵘˢ pris filij sumᵘˢ. ¶ Ꝑ sicut supꝛa di.j.dictū est:ideo solus filiᵘˢ incarnatus est nē nomen filij tranſiret ad alterū.sed nō est magis inconueniēs nomē filij tranſire ad aliā psonā q̄ nomē patris:ergo non debet dici adoptare nisi deus pater:ne nomen patris ad aliā psonā trāseat. ¶ Sed ⁊tra.omne nomē effectū significans in creatura dictū de deo est cōmune toti trinitati.sed adoptare importat effectū in creatura:ergo toti trinitati cōpetit. ¶ Ꝑ ſm hoc q̄ adoptamur in filios dei deus pater noster dicitᵉ.sed tota trinitas dicitᵉ pater noster sicut in j.li.di.xviii.dictū est:ergo totiᵘˢ trinitatis est adoptare. ¶ Ulteriᵘˢ videtᵉ q̄ p filiū tñ fiat adoptio p hoc q̄ dicitᵉ ad Gala.iij. Misit deᵘˢ filiū suū factū ex muliere vt adoptionē filioꝝ reciperēᵘˢ. ¶ Ꝑ ſm plm.ij.metha.illud q̄ est primū in quolibet genere est causa eoꝝ que sunt post.sz filiatio primo inuenitᵉ in filio:ergo p ipm oēs efficimur filij:sicut p bonitatē filij dei oēs efficimur boni.⁊ sic ex patre celesti oīs paternitas in celo ⁊ in terra noīat̄ ad Ephes.iij. Sed videtᵉ q̄ fiat p spiritū sanctū p hoc quod dicitᵉ Ro.viij Accepistis spiritū adoptiōis filij in quo clā.abba pr̄. ¶ Ꝑ p charitatē efficimur filij dei.j. Jo.iij. Videte eālē charitatē dedit nobis deᵘˢ vt filij dei nominemur ⁊ simus.sz charitas est spūssanctᵘˢ:ergo p ipm adoptamur. ¶ Ad primū ergo dicendū ad primā questionē q̄ adoptatio transferᵉ ad diuina ex similitudine humanoꝝ.hō enī dicitᵉ aliq̄d in filiuz adoptare ſm q̄ ex grā dat ei ius pcipiende hereditatis sue:cui p naturā nō competit.hereditas aūt hoīs dicitᵉ illa q̄ hō diues est.id autē quo deᵘˢ diues est est pfruitio suiipsiᵘˢ:q̄ ex hoc beatᵘˢ est: ⁊ ita hec est hereditas eiᵘˢ.vñ inq̄ntū hoībᵘˢ q̄ ex naturalibᵘˢ ad illam fruitionē puenire nō pñt dat gratiā p quā hō illā bti tudinē mereᵉ vt sic ei cōpetat ius in hereditate illa ſm h̄ dicitᵉ aliquē in filiū adoptare. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ quāuis nulla psona sit sibi extranea q̄ntū ad eē q̄ ab ea participat:est tñ sibi extranea aliq̄ psona q̄ntū ad ius percipiēde hereditatē. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ ex hocipso q̄ aliq̄s hō ex alio nasciᵉ habet ius in hereditate paterna: vnde nō est extraneᵘˢ vt adoptari possit: sed nō ex hoc q̄ aliq̄s bz eē a deo cōpetit sibi ius in hereditate celesti.⁊ iō pōt q̄ bz esse a deo p creationē ab eo p gratiā in filiū adoptari. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ accedit adoptioni q̄ est apud nos vt p eā diuidatᵉ hereditas inquantum a multis simul tota haberi nō potest sed hereditas celestis tota simul habetᵉ a patre adoptāte: ⁊ ab oībᵘˢ filijs adoptatis: vnde nō ē ibi diuisio nec successio. ¶ Ad secūdā q̄nē dicēdū q̄ adoptare conuenit toti trinitati:q̄ vna est optio totius trinitatis: sicut ⁊ vna eēntia.sz tñ pōt appꝛopꝛiari patri inq̄ntū habet filiꝛitudinē cū ꝓpꝛio eiᵘˢ. ¶ Ad pmū ergo dicēdū q̄ quāuis sit solᵘˢ patris generare filiū q̄ sit deus: tñ totiᵘˢ trinitatis est ꝓducere filios p creationē.⁊ ideo est etiā totiᵘˢ trinitatis p gratiā filios adoptare. ¶ Ad secundū dicendū q̄ ex adoptione q̄ est p gratiā efficimur frēs xp̄i inq̄ntū p hoc efficimur filij dei patris:non aūt inq̄ntū efficimur filij xp̄i vel spūssancti. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ filiatio est relatio eiᵘˢ quod est a principio.paternitas aūt est relatio principij:tota autē trinitas est principiuz creature:vnde magis pōt trahi nomē paternitatis ad alias psonas respectu creature q̄ filiationis nomē. ¶ Ad tertiaz questionē dicēdū q̄ hec prepositio p pōt denotare duplicē cām.s.agentē mediā:⁊ sic sumᵘˢ adoptati a deo patre p filiū vt a ꝓpꝛietate loq̄mur:q̄ p eū deus pater multos filios in gloriā adducit:vt dicitᵉ ad Hebꝛe.ij.ſm q̄ eum misit in mūdū saluatoꝛē.pōt etiā notare formalem cām:⁊ hoc dupliciᵉ vel inherentē vel exemplarē.si inherentē:sic adoptati sumᵘˢ per spiritū sanctū cui appꝛopꝛiatᵉ charitas ſm quā formaliter meremur. Ideo dicitᵉ Epheſ.j. Signati estis spū ꝓmissionis sancto qui est pignᵘˢ hereditatis vestre.si vo designat cām exēplarē formalē:sic sumᵘˢ adoptati p filiū.vñ Ro.viij. Quos preſciuit ⁊formes fieri imaginis filij sui ⁊c. Et p hoc patet responsio ad obiecta.

Ad secundū sic procedit.videtᵉ q̄ oībᵘˢ creaturis conueniat adoptari.deᵘˢ enī dicitᵉ pater noster q̄ creauit nos: sicut dicitᵉ Deu.xxxij. Nūquid nō ipse est pᵉ tuus ⁊c.sed nō est pater creaturārū p naturā:q̄ sic solᵘˢ xp̄i pater est:ergo est pater p adoptionē:ergo oībᵘˢ creaturis cōuenit adoptari. ¶ Ꝑ ex hoc q̄ deᵘˢ aliq̄d creat assumit illud in cōicationem suoꝝ bonoꝝ ex mera sua bonitate.sed nihil aliud videtᵉ eē adoptio: ergo cuilibet creature conuenit adoptari. ¶ Ꝑ ex ipsa creatione deᵘˢ imprimit rōnali creature imaginē suā ſm quā dicitᵉ filiᵘˢ dei.sed nō adoptat nos nisi inq̄ntū nos filios suos facit:ergo ex ipsa creatione ad minᵘˢ hoīes adoptat. ¶ Sed ⁊tra.sicut ex dictis patet adoptio filioꝝ fit p spiritū sanctū.sz nō datᵉ spūssanctᵘˢ rōne creationis ergo nec adoptio est rōne creationis tñ. ¶ Ulteriᵘˢ videtᵉ q̄ nec angelᵉ conueniat adoptari: q̄ illi conuenit adoptari q̄ nō est in domo prīfamilias ⁊ in ipsam inducitᵉ.sz angeli semp fuerūt in domo dei:q̄ in celo empireo creati sunt: ergo eis nō conuenit adoptari. ¶ Ꝑ sicut in lra dicitᵉ: nos ideo filij dei adoptiui dicimur:q̄ cū nati fuerimᵘˢ filij ire p gratiā facti sumᵘˢ filij dei.sz angeli nunq̄z fuerūt filij ire: ergo nunq̄z fuerūt nō filij ad minᵘˢ ſm illos q̄ dicūt q̄ angeli fuerūt creati in grā:ergo angelᵉ nō conuenit adoptari. ¶ Ꝑ Gala.iiij.dr̄ Misit deᵘˢ filiū suū vt adoptionē filioꝝ reciperēᵘˢ.sz ad angelos nō fuit missus filiᵘˢ dei:q̄ nō est factᵘˢ angelus sicut ē factus hō:ſm quē modū ad hoīes missus dicitᵉ:ergo angelᵉ nō conuenit adoptari. ¶ Sz cōtra.p̄ spiñ sanctū q̄ hoībᵘˢ datᵉ dicuntᵉ hoīes adoptari:vt patet ex dictis.sed spūssanctᵘˢ habitat in angelᵉ sicut etiā in hoībus:ergo angeli sicut ⁊ hoīes dicūtᵉ adoptari. ¶ Ꝑ angeli dicuntᵉ frēs ⁊ ꝛsoꝛes nr̄i.sz h̄ nō ē nisi ſm q̄ ab eodē pr̄e ⁊ ad eādē hēditatē nobiscū sunt adoptati:q̄ eis conuenit adoptari. ¶ Ulteriᵘˢ videtᵉ ēt q̄ xp̄s sit filiᵘˢ adoptiuᵘˢ:q̄ Dyl.dicitᵉ ꝓtātᵉ dignitas nō amittitᵉ dū carnis humanitas adoptatᵉ.⁊ loquitᵉ de humanitate xp̄i:ergo xp̄s ſm q̄ hō est filiᵘˢ adoptiuᵘˢ. ¶ Ꝑ nō videtᵉ seq̄ aliq̄d inconueniēs si dicamᵘˢ xp̄m filiū adoptiuū.neq̄z enī sequitᵉ fuerit filiᵘˢ ire:neq̄z q̄ aliūde fuerit nō filiᵘˢ:q̄ angeli nunq̄z filij ire fuerūt:⁊ tñ dicuntᵉ filij adoptiui: ergo nihil ꝓhibet xp̄m dicere filium adoptiuū. ¶ Ꝑ maioꝛ est dignitas filij adoptiui q̄z serui.sz xp̄s ſm q̄ hō dicitᵉ seruᵘˢ:vt pz Phil.ij. ergo multo fortiᵘˢ pōt dici filiᵘˢ adoptiuus. ¶ Ꝑ inhabita

tionem spiritussancti homo efficitur filius adoptiuus. sed sup xpm reqeuit spūssanct⁹: vt dicit Ysa. xj. ergo ipse debet dici filiꝰ adoptiuꝰ. ¶ Aug. in li. de vocatiõe sc̃oꝝ: Ea gra fit ab initio fidei hõ q̃cũq; xpianꝰ: q̃ gra ille hõ factꝰ ē xps. sz quicũq; hõ fit ab initio xpianꝰ fit p gratiã adoptionis: ergo z ille hõ factꝰ est xps p gratiã adoptionis: z ita est filius adoptiuꝰ. Sed ꝺcontra. sup illo Ro. j. Qui p̃destinatꝰ est filius dei in virtute dicit Ambro. Volui z reuolui scripturas: xpm nunq̃ filiũ adoptiuũ inueni: ergo nõ est dicẽdꝰ filiꝰ adoptiuus. ¶ Ad adoptare totiꝰ trinitatis est. si ergo xps eẽt filius adoptiuꝰ eẽt filiꝰ trinitatis: qõ eẽ nõ põt: vt supra di. iiij. dictũ est. ¶ ℟° dicẽdũ ad primã questionẽ q̃ sicut supra di. viij. dictũ est. de rõne filiationis est vt filiꝰ ꝓducat in filitudinẽ spẽi ipsiꝰ generãtis. hõ aũt inq̃ntũ p creationẽ ꝓducit in pticipationẽ intellectꝰ ꝓducit q̃si in filitudinẽ spẽi ipsiꝰ dei: qz vltimũ eoꝝ fm q̃ natura creata pticipat filitudinẽ nature increate est intellectualitas: z ideo sola rõnal creatura dicit ad imaginẽ: vt in. ij. li. di. xvj. dictũ est. vñ sola rõnalis creatura p creationẽ filiatiõis nomẽ adipiscit. sed adoptio vt dictũ est reqrit vt adoptato ius acq̃rat in hereditatẽ adoptantis. hereditas aũt ipsiꝰ dei est ipsa sua btitudo: cuiꝰ nõ est capax nisi ipsa rõnal creatura: nec ipsi acq̃rit ex ipsa creatione: sz ex dono spũssci: vt dictũ est. z ideo patet q̃ creatio irrõnabilibꝰ creaturꝫ nec adoptionẽ nec filiationẽ dat. creature aũt rõnali dat quidẽ filiationẽ sz nõ adoptionẽ. ¶ Ad pmũ ergo dicendũ q̃ filiatio p adoptionẽ addit supra filiationẽ p creationẽ sicut pfectũ supra diminutũ: z fit ẽ gra sup naturã. vñ p creationẽ hõ nõ efficit filiꝰ naturalꝫ neq; adoptiuus: sz tñ dicit filiꝰ creatione: creature aũt irrõnales nullo modo. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ cõicatio quozũcũq; bonoꝝ nõ sufficit ad adoptionẽ: sz cõicatio hereditatis. vñ nec aliq̃ creatura dicit adoptari ex hoc q̃ sibi aliq̃ bona cõicantur a deo nisi cõicet ei hẽditas q̃ est diuina btitudo. ¶ Ad tertiũ dicendũ sicut ad primũ. ¶ Ad secundã questionẽ ꝺicendũ q̃ btã fruitio sicut excedit naturã humanã: ita z naturã angelicã. vñ sicut hoc hoi dat ex gra: z non ex debito sue nature: ita angelo. z ꝓpter hoc sicut cõpetit hoi adoptari: ita z angelo. ¶ Ad pmũ g̃ dicendũ q̃ dom⁹ dei inq̃ntũ filij adoptiui inducunt nõ dicit celũ empireũ: sed ipsa btitudo diuina fm quã de⁹ in semetipso quiescit: z facit alios in se quiescere: z in hac domo nõ semp fuerũt: qz nõ fuerũt creati beati. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ accidit adoptioni q̃ adoptatꝰ fuerit filiꝰ ire: vel q̃ fuerit pziꝰ tpe nõ filiꝰ. vñ ponit in lra magis ad euidentiã adoptionis q̃ ad necessitatẽ. sz hoc est de necessitate adoptionis vt pziꝰ natura sit nõ filiꝰ q̃ filius vt filiatio sibi ex nã sua nõ cõpetat: sz ex gra q̃cũq; collata. z hoc bene inuenit in angelo. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ quãtis missio filij in carnez nõ fuerit facta ad angelos: fuit tñ facta ad eos missio q̃ est in mentẽ vt in. j. li. di. iij. dictũ ē. ¶ Ad tertiã questionẽ dicendũ q̃ xps nullo mõ dicẽdꝰ est filiꝰ adoptionis: qz ei cõpetit ex sua natura fm quã eternaliter a pre nascit habere ius in hereditate paterna: qz oĩa q̃ habet pater sua sunt: vt dicit Jo. xvj. vñ hoc ius non acq̃rit ei p gratiã aduenientẽ vt possit dici filiꝰ adoptiuus. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ humanitas adoptat nõ in ipso capite sz in membris ei⁹. z sic intelligẽdũ est verbũ Hyl. vel dicẽdũ q̃ etsi adoptio aliquo modo possit dici de natura creata q̃ p gratiã trahit in pticipationẽ diuine bonitatis in vnitatẽ diuine psone: nõ tñ oportet q̃ supposito cõueniat cui naturaliter ꝺuenit eẽ beatũ. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ sequit hoc inconueniẽs q̃ xps ad minꝰ natura vl intellectu eẽt pziꝰ nõ filio q̃s filiꝰ: sicut est de angelo: qõ nullo mõ stare põt q̃ntũ ad secundã opinionẽ q̃ ponit q̃ nullũ supposituꝫ pzeintelligit vnioni nec filiatio cõuenire põt nisi supposito pfecto. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ xps cũ dicit seruꝰ importat subiectionẽ tñ. vñ xps fm q̃ hõ dicit seruꝰ sicut z minor pre. nõ aũt importat acq̃sitionẽ p gratiã eiꝰ: qõ ei ꝺuenit p naturaz sicut filiꝰ adoptiuꝰ. z ideo nomẽ sernitutis aliquo mõ cõcedit in xpo: nõ aũt nomẽ adoptionis. ¶ Ad q̃rtũ dicendũ q̃ alijs hoĩbꝰ p spiritũ sanctũ inhabitantẽ acq̃rit ius in hereditate celesti de nouo q̃ eis non competit p naturã sicut filio dei cõpetit. vñ p spũm sanctũ inhabitantẽ nõ dicit adoptari. ¶ Ad quintũ dicendum q̃ est filitudo q̃ntũ ad rationẽ gre: qz vtraq; est sine meritis p̃cedẽtiꝫ, nõ aũt q̃ntũ ad rationẽ ctũ: qz illa ẽ gra vnionis fm quã efficit naturalꝫ filiꝰ. sz gra q̃ homo fit xpianꝰ nõ facit filiũ naturalẽ: sed tñ adoptiuũ.

Questio Tertia.

Deinde quer̃it de p̃destinatiõe xpi: Et videt q̃ nõ sit de natura sz de psona. p̃destinatio enĩ xpi est ad filiationẽ: qz p̃destinatꝰ est filiꝰ dei in virtute Ro. j. sz filiatio nõ cõpetit nature: ergo p̃destinatio nõ est de natura. ¶ Preterea ei⁹ videt p̃destinari cui⁹ est agere: qz ei⁹ est etiã felicitari. sz agere est suppositi z nõ nature: ergo p̃destinatio nõ ē de natura. ¶ Ad humana natura est vni⁹ rõnis in xpo z in alijs hoĩbꝰ: sz in alijs hoĩbꝰ p̃destinatio nõ est de natura: ergo nec in xpo. ¶ Sz ꝺcontra Ro. j. dicit glo. q̃ p̃destinatio est vno modo de eo qõ nõ semp fuit. sed nihil est in ipso xpo qõ nõ semp fuerit nisi humana natura: ergo p̃destinatio ē de natura. ¶ Preterea ex hoc aliqs p̃destinatꝰ q̃ p̃uidet deo vniẽdus per gratiam. sz humana natura ab eterno est p̃uisa deo vniẽda p gratiã vnionis: ergo humana natura ẽ p̃destinata in xpo.

Ulteriꝰ videt q̃ p̃destinatio xpi non sit ꝺformis p̃destinationi nostre: qz fm Augu. p̃destinatio q̃ nos p̃destinamur ẽ ꝓpositũ miserẽdi. sz hẽ nõ cõpetit p̃destinationi xpi: qz ipe nunq̃ fuit miser: ergo p̃destinatio sua z nostra nõ sunt vniꝰ rõnis. ¶ Preterea effectꝰ p̃destinationis est gra. sz gra xpi est alteriꝰ rõnis q̃s gra nra: qz nra gra nõ est vnionis in psona sicut sua: ergo nec p̃destinatio ei⁹ z nostra sunt eiusdẽ rõnis. ¶ Preterea opatiões differũt penes terminos. sz filiatio naturalꝫ ad quã terminat p̃destinatio xpi nõ est vniꝰ rõnis cũ filiatiõe adoptionis ad quã terminat nra p̃destinatio: ergo nõ sunt vniꝰ rõnis p̃destinationi cõpetit ꝺcontra est q̃ vtriq; p̃destinationi cõpetit vna diffinitio. i. p̃destinatio ẽ ꝓparatio gre in pñti: z glie in futuro: ergo sunt vniꝰ rõnis. ¶ Sz Ro. j. dicit glo. q̃ p̃clarissimũ exẽplar p̃destinatiõis pcessit in xpo: ergo est vniꝰ rõnis: qz exẽplar z exẽplatũ sunt vniꝰ rõnis.

Ulteriꝰ videt q̃ p̃destinatio ei⁹ sit cã efficiẽs nre p̃destinatiõis Ephe. j. dicit. Predestinauit nos in adoptionẽ filioꝝ p iesum xpm. sz p denotat cãm efficientẽ q̃s dicit pr̃ opari p filiũ: ergo ei⁹ p̃destinatio est cã efficiẽs nre p̃destinationis. Itẽ videt q̃ sit cã exẽplaris p illud qõ dicit Ro. viij. Quos destinauit ꝺformes fieri imaginis filij sui. sz imago ad exẽplaritatẽ ptinet: ergo est cã exẽplaris nre p̃destinatiõis: sicut etiã sua resurrectio nre resurrectiõis. Itẽ videt q̃ finaꝫ: qz nra p̃destinatio videt eẽ ordinata ad impletionẽ corpis xpi: vt pz Ephes. iiij. vñ ipse videt eẽ finis nre salutis: ergo z ei⁹ p̃destinatio nre p̃destinatiõis. ¶ Sz ℈. eternũ nõ ꝺz cãz. sz p̃destinatio nra ẽ eterna: ergo nõ ꝺz cãm xpi p̃destinationẽ. ¶ Preterea xps nõ ē p̃destinatꝰ nisi fm q̃ hõ: sed ipse fm q̃ hõ nõ est cã nri. sz fm q̃ deꝰ: g̃ p̃destinatio ei⁹ nõ est cã p̃destinatiõis nre. ¶ ℟° dicendũ ad primã q̃stionẽ q̃ predestinatio accipit cõiter z ꝓprie. cõiter p pscientia z ꝓordinatõe cuiuscũq;. z sic pz q̃ p̃destinatio põt esse de nã. fm aũt q̃ ꝓprie accipit importat ordinẽ p̃destinati ad graz. gra aũt creature facit vnionẽ ad deũ: q̃ quidẽ ꝺuplex est. s. p opationẽ fm quã nos vnimur deo cognoscẽdo z amãdo ipm: z in psona: z fm ẽ humana natura fuit vnita deo. z ideo cũ p̃destinatio xpi ordinet ad gratiã vnionis in psona põt ꝺici q̃ natura est p̃destinata: vt psone rõne nature. ¶ Ad pmũ ergo dicẽdũ q̃ p̃destinatio xpi pmũ effectũ hz ipsam vnionẽ. vñ cũ vnio fit nature: põt etiã ꝺici p̃destinata quãuis sibi filiatio nõ ꝺueniat: qz filiatio nõ est pzimꝰ effectꝰ p̃destinatiõis: sz ꝺsequit ad vnionẽ. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ rõ illa ꝓcedit de felicitate creature ex hoc q̃ deo vnit p opationẽ. sed ipsa natura btificat ex hz q̃ deo vnit in psona. Et p hẽ etiã pz rñsio ad tertiũ: qz p̃desti

DISTINCTIO VNDECIMA.

¶ Vtrũ xp̃s sit creatura siue creatus uel factus.

SOlet etiam queri vtruz debeat simpliciter dici atqz ꝓcedi christum esse factum uel creatum. Ad quod dici potest ꝙ hoc simpliciter ⁊ absqz determinatione minus congruenter dicitur etsi quandoqz breuitatis causa simpliciter denuncietur: nunqz tamen simpliciter debet intelligi: quia ut Augustin⁹ in primo libro de trinitate ait: Cum de christo loquimur quid sm quid ⁊ propter quid dicatur prudens ⁊ diligẽs ac pius lector intelligere debet. Qui christum uel dei filium non esse factum uel creatum in libro primo de trinitate ostẽdit ita inquiẽs: In principio erat verbũ: ⁊ verbũ caro factum est: ⁊ omnia per ipsum facta sunt. Neqz dicit omnia nisi que facta sunt. s. cõmunẽ creaturam. Vnde liquido apparet ipsuz factum non esse per quem facta sunt omnia. ⁊ si factus non est creatura non est. Si autẽ creatura nõ est eiusdem cum patre substantie est. Omnis enim substantia que deus nõ est creatura est. ⁊ que creatura non est deus est. Sed si filius nõ eiusdem substantie est cum patre: ergo facta substantia est. ⁊ si facta substantia est: non omnia per ip̃m facta sunt. at omnia per ipsum facta sunt. facta igitur substãtia non est: sed vna cum patre infecta substãtia est. Item in eodem si uel filium fecit pater quem non fecit ipse filius: non omnia per filium facta sunt. At omnia per filium facta sunt. Ipse igitur fact⁹ non est ut cum patre faceret omnia que facta sunt. Idem in libro. lxxxiij. questionum: Dicitur creatura quicquid fecit pater deus per filium: qui nõ potest appellari creatura: quoniam per ipsum facta sunt omnia. Ambrosi⁹ in libro de trinita. ait Prohemus inquit creaturam non esse dei filium. Audiuimus enim in euangelio dominũ mandasse discipulis predicare euangelium vniuersi creature. Qui vniuersam creaturam dicit nullam excipit: ⁊ vbi sunt qui creaturam deum appellant. Nam si creatura esset sibi mandaret euangelium predicari ⁊ subiectus esset vanitati: quia testãte Apostolo omnis creatura vanitati subiecta est. Non igitur xp̃s creatura est: sz creator qui docẽde creature discipulis mandat officium.

¶ De perfidia ⁊ pena Arrij.

ARrij hec fuisse perfidia legitur ut christuz creaturam fateretur: ideo effusa sunt Arrij uiscera atqz crepuit medius prostratus in faciem ea quibus christum negauerat feda ora pollutus. His alijsqz pluribus testimonijs instruimur non debere fateri simpliciter christum esse factum uel creaturam: sed addita determinatione recte dici potest: ut si dicatur factus sm carnem uel sm hominẽ: ut factura humanitati non deo attri-

natio alioz hominũ nõ est ad vnionẽ in psona: sz ad vnionẽ p opationẽ. ¶ Ad secundã questionẽ dicẽdũ ꝙ multa reꝙruntur in p̃destinatione: ⁊ ex pte p̃destinationis: ⁊ ex pte p̃destinati: ⁊ sm terminũ a quo: ⁊ sm terminũ ad quẽ: sm ꝙ potest attẽdi diuersitas int̃ p̃destinationẽ xp̃i ⁊ nostrã. ex pte aũt p̃destinãti q̃ deo ẽ: nõ ẽ diuersitas inter p̃destinatõez xp̃i ⁊ nostrã. est aũt differẽtia ex pte p̃destinati: qz in nobis est de psona: in xp̃o aũt de natura: vt dictũ est. Silr est differẽtia ex pte termini a quo: qz in nobis est vt liberemur a pctõ sic dicit glo. sup illud Ro. viij. Quos p̃destinauit hos vocauit. in xp̃o aũt nõ: qz neqz attraxit neqz fecit pctm̃. sed neutrũ istarũ differẽtiarũ diuersificat rationẽ p̃destinatõis: sz solũ illa q̃ est essential' ⁊ specifica. specifica aũt differẽtia cuiusli-bet mot⁹ vel opationis accipit penes terminũ ad quẽ. illud autẽ qõ est p̃destinatio nõ est vni⁹ rõnis in xp̃o ⁊ in nobis: qz p̃destinatio xp̃i est ad vnionẽ in psona. p̃destinatio autẽ nostra ad vnionẽ p opationẽ aut p habitũ assimilantẽ. ⁊ he due vniones nõ sunt vni⁹ rõnis: sz se hñt sm prius ⁊ posteri⁹ ⁊ pfectũ ⁊ diminutũ. ⁊ iõ p̃destinatio xp̃i ⁊ nr̃a nõ est vnius rõnis sm vnitiuationẽ: sz sm analogiaz. Et p hoc facile est respondẽ ad obiecta. ¶ Ad tertiã q̃stionẽ dicẽdũ ꝙ in ipsa p̃destinatiõe duo sunt. vnũ eternũ. s. ipsa dei opatio. ⁊ aliud tpale. s. p̃destinatiõis effect⁹. p̃destinatio ergo nostra q̃ntuz ad illud qõ est eternũ in ipsa cãm nõ hz: sz q̃ntũ ad effectum põt habẽ cãm inq̃ntũ. s. ei⁹ effect⁹. pducit mediatib⁹ aliqui bus causis creatis. ⁊ sm hoc p̃destinationis nostre causa efficiẽs est p̃destinatio xp̃i inq̃ntũ ipse ẽ mediator nostre salutis. ⁊ formal' inquantũ in filios dei ad imaginẽ ei⁹ p̃destinamur. ⁊ final' inquantũ nostra salus in ei⁹ gloriã redundat. Et p hoc patet solutio ad obiecta. Christũ sm hominẽ nõ esse personã nec aliud. Primũ horz cõcedit ab omni opinione. Secundũ aũt nõ: sed tertia tñ: qz prime due opiniones dicũt ꝙ sm ꝙ xp̃s est hõ est aliquid. hoc aũt negare est erroz. Scõm enĩ multiplicẽ. Ista diuisio accipit ex cõparatiõe replicatiõis ad subiectũ. ppõnis: qz põt fieri replicatio vel ei⁹ qõ antecedit subiectũ: ⁊ sic notat cãm. vel ei⁹ qõ sequit. ⁊ sic notat habitũ aut quodcũqz aliud accñs. sz spãliter noiat habitũ. ppter rationẽ tertie opinionis. vel ipsi⁹ subiectũ ad suppositũ: ⁊ sic exp̃mit ꝺitionẽ nature. vel q̃ntũ ad modũ ozigin̄is: qz p modũ nature ꝓcedit. Xp̃s nunqz fuit nõ fili⁹: nec prius tpe sicut nos: nec prius natura aut intellectu sicut angel⁹: sz in gratia creati sunt. Xp̃m filiũ virginis eẽ natura ⁊ gratia. Contra. Natura ⁊ gratia ex opposito diuidunt. ergo quod est per gratiã nõ est per naturam. ¶ P xp̃s est fili⁹ matris sicut ⁊ quilibet alius homo. sed alij homines nõ sunt filij matrũ suarũ per gratiaz: ergo nec xp̃s. ¶ Dicendũ ad primũ ꝙ gratia vnionis nõ opponitur cõtra naturã: quia per eã vna persona fit duarũ naturarũ. ⁊ sic quod inest p gratiã vnionis inest per alterutraz naturarũ naturaliter. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ ꝙ xp̃m inq̃ntũ hominẽ nasci ex matre nõ fuit gr̃e: sed nasci simul deũ ⁊ hominẽ hoc fuit p gratiã vnionis. Non talis hic fili⁹. ergo videt ꝙ filiatio dicit equiuoce. Dicendũ ꝙ nõ vniuoce nec eq̃uoce: sz analogice: sicut ⁊ alia q̃ dicunt de deo ⁊ creaturis. Dixit in xp̃o duas personas: nõ potuit ponere vnionẽ nisi per gratiã: ⁊ sic sequeret ꝙ psona hominis nõ sit filius dei nisi per gratiam habitualem ꝺoptionis: sicut ⁊ nos. Veritate nõ nũcupatione. Hoc dicitur cõtra Sabellium qui posuit distingui personas tñ nominaliter. Natiuitate non creatione. Et hoc dicitur contra Arrium: qui dicebat filium dei esse creaturam.

buatur. Ut enim ait Ambrosius in libro primo de trinita. non deus factus est: sed deus dei filius natus est: postea vo fm carnem homo factus ex maria est. Misit enim deus filium suuz ex muliere factum sub lege factum. filiuz inquit suū. s. non vnū de multis: cum dicit suuz generationis eterne proprietatē signauit. Postea factū ex muliere asseruit: ut factura nō diuinitati sed assumptioni corporis asscriberetur. Factum igitur ex muliere dicit propter carnis susceptionem. sub lege propter observantiam legis. Generatio generationi non preiudicat: nec caro diuinitati. Deus enim eternus incarnationis sacramentum suscepit: non diuiduus sed vnus. z in vtroqz vnus. s. diuinitate z corpore. Non enim alter ex patre alter ex virgine: sed idez aliter ex patre: aliter ex virgine. qui fact⁹ est fm nostre susceptionem nature: non fm eterne substantiam vite. quem legimus primogenitum z vnigenitum. primogenitū quia nemo ante ipsum. vnigenitum quia nemo post ipsuz. Ex his euidenter traditur qua intelligentia accipiendum sit cum dicitur christus factus: uel simpliciter: uel cum addimento: ut factura. s. uel creatura: nō ad assumentem deum: sed ad assumptum hominez referatur. In deo autem creatura esse non potest ut ait Ambrosius in primo libro de trinita. Nunquid dicto factus est christus. Nunquid mādato creatus est christus. Quomodo autez creatura in deo esse potest. Retinim deus nature simplicis est: non coniuncte atqz composite: cui nibil accidat: sed solū quod diuinū est in natura sua babeat. Etsi ergo christus fm hominem dicitur creatura: non tamē christus simpliciter predicādus est creatura. Nec ex eo q christus fm hominem dicitur esse creatura potest quis progredi sic argumentando Si fm q homo christus est creatura uel rationalis uel irrationalis: uel que est deus uel non: nitens p hoc probare christum esse aliquid non diuinum: quia quod ipse est fm hominē ipse est. Et iō si fm hoiez est substantia aliq non diuina: est vtiqz aliquid non diuinuz. sed ex tropicis locutionibus non est recta argumentationis processio. Illa autem locutio tropica est qua christus dicitur creatura uel simpliciter: uel cum adiunctione.

¶ Postqz determinauit magister qualiter ea que sunt dignitatis in humana natura de christo possunt vel non possunt dici: hic determinat quomō de eo dici possint ea que ad defectum nature humane pertinēt. Et diuiditur in duas partes. In prima inquirit vtrum nomen creature quod de humana natura dicit de christo dici possit. In secūda vtrū illi defectus qui consequunt ipsam inquantū creatura: vel alio modo ipsi conuenire possint. di. xij. ibi: Post predicta. Prima in tres. In prima mouet questionē. In secunda determinat eā ibi: Ad quod potest dici. In tertia excludit obiectiones que cōtra solutionem fieri possunt ibi: Si igitur christus fm hominē. Circa primū duo facit. Primo determinat propositam questionem. Secundo confirmat determinationem. Et primo quantum ad hoc q christus nō possit simpliciter dici creatura ibi: Qui christum vl dei filium. Secundo quantum ad hoc q possit dici creatura cum determinatiōe. s. inquantum est homo ibi: Sed addita determinatione. ¶ Questio ¶ Prima

Hic queruntur quattuor. Primo vtrum filius dei sit creatura. Secūdo vtrum christus vel iste homo possit dici creatura. Tertio vtruz sit creatura fm q homo. Quarto vtrū omnia que humane nature conueniūt de xpo possunt predicari.

Ad primū sic proceditur. videtur q filius dei sit creatura Eccl. xxiiij. Ab initio z ante secula creata sum. z loquitur de diuina sapiētia; sed filius dei est dei sapientia: ergo ipse est creatura. ¶ Ꝑ omne quod est subiectum deo vel minus eo est creatura. sed filius dei est huiusmodi: vt patet Jo. xiij. Pater maior me est. z ille Lozin. xv. dicit q filius erit subiectus patri qui subiecit ei omnia: ergo filiꝰ dei est creatura. ¶ Ꝑ hoc modo se habent actiones ad inuicem sicut termini actionum. sed esse quod est terminus creationis est prius quacunqz alia forma ad quam terminantur alie actiones: ergo creatio est prior omnib⁹ aliis actionibus vel productionibus. sed posteriꝰ semper presupponit prius: cū ergo generatio conueniat filio dei fm quā dicitur natus: videtur q etiam creatio cōueniat ei vt dicatur creatus. ¶ Ꝑ vt probat Auicenna in sua metha. Id cuius essentia est suum esse est per se necesse esse. sed quod est huiusmodi nō habet eē ab alio: quia hoc est quod est necesse esse absolute non est propter aliquid aliud: vt etiam dicit philosophus in. v. metha. ergo id cuius essentia est suum esse non habet esse ab alio. sed filius habet esse ab alio: ergo non est necesse esse: nec sua essentia est suū esse: ergo est creatura. ¶ Ꝑ omne quod habet causam sui eē est creatura. sed filius habet causam sui esse: quia pater est causa filij: vt dicit Arij. z omnes greci doctores concedunt: ergo filius est creatura. ¶ Ꝑ omne quod gignitur ad hoc gignitur vt sit. sed quod est non gignit ad hoc q sit: qz iam est: ergo omne quod gignitur anteqz gignatur non est. sed omne quod nō fuit z postqz est creatum est: ergo filius cū genitus sit creatus est. ¶ Ꝑ omne quod habet aliquid ab alio in se cōsideratum non habet illud: z caret illo si sibi relinquatur. sed filius habet esse ab alio: ergo in se considerat⁹ non habet esse etsi sibi relinquat nō esset. sed hec est conditio creature fm quam dicitur vertibilis in nibilum: quia omnia in nibilū reuerterentur nisi ea manus conditoris teneret: ergo filius est creatura. ¶ Sed contra. Nulla creatura est consubstantialis creatori: sed filius est consubstantialis patri: vt dicitur Jo. x. Ego z pater vnū sumus: ergo filius non est creatura. ¶ Ꝑ omnis creatura portatur per potentiam creatoris. sed id quod omnia portat non portat: ergo id quod omnia portat nō est creatura. sed hoc est filius Hebre. j. portās oia vba virtutis sue: ergo filiꝰ nō est creatura. ¶ Ꝑ nibil est in deo quod sit creatura. sed filius est in deo patre cū sit verbū eius: z omne verbum est in dicente: ergo filius non est creatura. ¶ Ꝑ omne quod dicitur per similitudinē reducit ad id quod proprie dicitur. sed homines dicuntur filij dei per assimilationem ad vnicum filium Roma. viij. Conformes fieri imaginis xc. ergo ipse proprie filiꝰ dicitur. sed nullus dicitur proprie filius alicuius nisi habeat eandem naturaz specie quā habet pater: z vere: ergo filiꝰ ei⁹ est vere deus. Is nulla creatura est huiusmodi: ergo filius non est creatura.

¶ Ad primum dicendū q filiꝰ naturaliter a patre procedit. hoc enim ipm nomen filiationis demonstrat si vera filiatio sit: quod oportet maxime esse in illa filiatione z paternitate ex q ois paternitas z filiatio in celo z in terra nominat ad Ephe. iij. Maxime enī vera sunt que sunt causa eē veritatis. in alijs vt dicitur. ij. metha. Omne autez quod naturaliter procedit ab altero duo habet. vnum est q equatur ei a quo procedit quia natura non postponit facere opus suum nisi sit ex defectu agētis. qui quidem defectus est in eo quod agens naturaliter non habet perfectam virtutem ad agendum sicut pueri ad generandum. vl in eo qō agit per transmutationē exteriozis materie. vñ effectꝰ nō sequit nisi in fine trāsmu-

tationis. ⁊ sic oportet q̄ duratione sequatur suam causam agentē que longe sunt a deo: cuius virtus nō augetur: neq; materiam ex qua operetur requirit. restat ergo q̄ omne qō naturaliter a deo procedit coeternū sit ei: ⁊ ita filius est ab eterno. Aliud est quod oportet eē in eo qō naturaliter procedit ab altero q̄ sit simile ei a quo procedit: quia natura intendit sibi simile producere inquantum potest. vnde q̄ aliquid naturaliter procedens non habeat perfectam similitudinem eius a quo procedit contingit vl̄ ex defectu virtutis agentis: sicut in semine in quo debilitatur calor naturalis. vnde non sufficit ad generandum masculum sed feminam. vel ex defectu materie que non potest recipere totam virtutem agentis: sicut accidit in partubus monstruosis. hec autem duo a deo lōge sunt: vt dictum est. vnde oportet q̄ hoc quod naturaliter a deo procedit perfectam similitudinē ad eum habeat. perfecta autē similitudo esse non potest vbi nō est eē eadem specie nisi sit eadem numero cum omnino sit immaterialis. vnde oportet q̄ filius qui naturaliter a deo patre procedit habeat eandem numero naturam cum ipso: et per consequens idem esse: ⁊ ita omnib⁹ modis ei erit equalis. ⁊ quia natura ⁊ esse dei patris nullo modo dependet ad nihil vel ad nō esse: vt. s. non esse precedat eam tempore vel natura: ideo nec natura nec eē filij ad nihil aliquo modo dependet. ex quo patet q̄ filius nullo modo potest esse creatura: neq; sm q̄ fides de creatione loquitur: sm quam ponimus q̄ nō eē duratione creaturā precessit: nec sm q̄ quidā philosophi posuerūt creationē dicētes illud creari qō esse habet post nō esse nō tempore sed natura. ⁊ hoc est cui⁹ esse dependens est ad nō esse: quia in se considerandū ⁊ sibi relictum nō est cū solū ab altero esse habeat. sed de hoc in. i. di. ii. li. dictū est plenius. ¶ Ad primū ergo dicendus q̄ istud verbū vel intelligit̄ de sapientia creata. s. angelica natura q̄ re. vel intelligit̄ de filio dei quantū ad naturā assumptaz q̄ ri. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ sicut Augu. docet in p̄mo de trinitate vident̄ vel referēda sunt ad naturā assumptā: sm quaz minor est patre in forma dei manēs equalis patri: vt dicit̄ ad Philip. ij. vel referēdū est ad cōmendationē principij sm quod pater dicit̄ principiū filij. ⁊ sm hoc dicit̄ maior: quāuis filius non sit minor: vt dicit Pyla. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ sm Basi. accipere a patre filio habet cōmune cū omni creatura. sz habere p naturā est sibi proprium: vnde processio filij a patre in aliquo conuenit cū processione que est in creaturis cōmunitate analogie: ⁊ in aliquo differt. conuenit quidem in respectu originis q̄ est eē ab aliquo. differt aūt in hoc q̄ processio filij a patre est p naturā: alioz aūt p volūtatē. ex hoc sequitur triplex differētia: vt ex dictis patet. Prima q̄ filio est cōsubstantial patri. Secūda q̄ est coetern⁹. Tertia q̄ esse suū nullo modo dependet ad nihil. ⁊ hec sequit̄ ex prima. vñ oīs derandū est q̄ omnia nomina vel verba que important respectū originis absolute recipiūt in processione diuinā sicut procedit: exit: est ab alio. illa aūt que important aliquid contrariū tribus predictis nullo modo dicunt̄: sicut factus: qō repugnat consubstantialitati: qz facere dicunt̄ proprie sm operationē quā agēs exercet in id quod est extra. ⁊ silr verbū incipiēdi repugnat coeternitati. ⁊ silr verbū creandi importat dependentiā ad nō esse. sed natiuitas ad respectū originis absolute addit aliq̄d magis ptinēs ad consubstantialitatē q̄ ad differentiā subst̄ie: quia sicut supra di. vij. di. ij. ctū est nascit̄ proprie quod procedit diunctū ei a quo procedit. ⁊ ideo oīa illa que pertinēt ad generationē viuoz quoz est nasci: dicunt̄ in processione filij: sicut oziri ⁊ nasci: gigni ⁊ generari. ⁊ hec est causa quare processio filij potuit habere nomen proprium nō aūt processio spūssancti qui nō procedit per modū nascētis. vnde generatio vel natiuitas nō transsumitur ad diuina sm q̄ presupponit creationem: sed sm q̄ importat substantialitatē. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ rō illa sequitur de eo qō est ab alio hīs aliā naturā ab ipso: qz sit naturaliter ei⁹ qō ab alio: nō debet eē ex seipsa: vñ ipsa nō est suū eē vt habeat necessitatē eēndi ex se. sz filius est a pre hīs eādē numero naturā. vñ sicut nā p̄ris est suū esse ac p hoc necesse eē: ita ⁊ natura filij: nec ei⁹ eē est aliquo modo dependēs ad nihil: sicut nec eē p̄ris. ¶ Ad quintū dicendū q̄ eē filiū nō est creatū: vnde filius nō habet cām sui esse: nec suū eē habet principiū. quātus enī sm nos ipse filius habeat principiū a quo est: nō tñ cām: qz sm nos nomē principij importat relationē originis absolute. nomē aūt cause importat respectuz originis p compationē ad eē rei qō a causa procedit. vñ terminus a quo dicit̄ principiū mot⁹: non tñ cā. sz sm grecos nomen cause importat simplicē formē originē: sicut nomē principij sm nos. ⁊ quātus dicam⁹ patrē principiū filij: nō tñ dicim⁹ filiū principiatū a patre: qz noīe pncipiati nō vtimur nisi in his q̄ sunt ostituta in eē p principiū. vñ linea nō dicit̄ eē principiatū puncti: sicut nec mot⁹ termini a quo: sz tñ dicit̄ eē a pncipio. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ filius nō habuit eē anteq̄ generaret̄. sz qz generatio ei⁹ ē eterna ⁊ eē ei⁹ eternū est. ¶ Ad septimū dicendū q̄ sicut creatura nō habet eē nisi a deo: ita nec filius habet eē nisi a p̄re. sed in hoc est differētia q̄ creatura nō est illa relatio sm quā dicit̄ eē a deo p quā habet eē. ⁊ ideo pōt osiderari in se sine respectu ei⁹ ad deū: ⁊ sic inuenit̄ nō hīs eē. sed filius dei est ipsa relatio sm quā habet eē a p̄re: ⁊ ipsa relatio est ipm eē. ⁊ ideo nō pōt filius osiderari sine respectu ad patrē vt inueniat̄ in se nō hīs esse vel potens in nihilū decidere.

Ad secūdū sic procedit. videt̄ q̄ xp̄s sit creatura. Leo papa. Noua ⁊ inaudita quētio de⁹ qui erat ⁊ q̄ est fit creatura. sed illud qō de⁹ fit pōt de xp̄o p̄dicari: ergo xp̄s est creatura. Item. etiā dicit de xp̄o q̄ nō scādalizabit̄ ad nomen creature. ¶ Ꝑ de quocūq; p̄dicat̄ infer⁹ ⁊ super⁹. sed creatura est super⁹ ad hominē: ergo cū homo predicet̄ de xp̄o: creatura de ipso p̄dicabit̄. ¶ Ꝑ omne qō est vel est creatuz vel increatū. si ergo xp̄s est hō: vel erit hō creat⁹ vel increat⁹. sed nō est hō increat⁹ sicut nec hō eter⁹ qz omne increatū eternū est: ergo est hō creat⁹: ergo est creatura. ¶ Ꝑ id qō conuenit parti trāssumit̄ ad predicationē totius: sicut hō dicit̄ crispus propter capillos. sed humana natura est q̄si pars psone cōposite p̄o q̄ supponit hoc nomen xp̄s: ergo cū humana natura sit creatura xp̄s pōt dici creatura. ¶ Ꝑ principalioz pars hoīs xp̄i est aīa q̄z corp⁹. sz rōne corporis qō de virgine traxit simpliciter dicit̄ natus de virgine: ergo rōne aīe que creata est a deo debet dici creatura. ¶ Ꝑ sicut repugnat nomē creature filio increato: ita repugnat tpaliter nasci eternaliter nato. sed tñ dicim⁹ xp̄m tpaliter natū: ergo ⁊ simpliciter possum⁹ ipm dicere creaturā. ¶ Sed otra. creatura nō pōt predicari de aliquo eterno. sz xp̄s supponit suppositū eternū: ergo non pōt dici creatura. ¶ Ꝑ in xp̄o nihil creatū est nisi humana natura. sed humana natura nō predicat̄ de xp̄o: ergo xp̄s nō pōt dici creatura. ¶ Ꝑ oīs creatura rōnal̄ est filius trinitatis p creationē. sz xp̄s est rōnal̄ creatura: ergo est filius trinitatis p creationem qō supra improbatū ē di. iij. ¶ R⁹ dicēdū q̄ creatio proprie respicit esse rei. vñ dicit̄ in li. de causis q̄ esse est p creationē: alia vo p informationē. esse aūt simpliciter ⁊ p se est suppositi subsistētis. Alia vo dicunt̄ eē inq̄ntū suppositū in eis subsistit vel eēntialiter sicut materia ⁊ forma: ⁊ sic natura ipsa dicit̄ eē. vel accidētaliter sicut accidentia dicunt̄ eē. eē ergo dictū simpliciter de supposito significat eē psonale ipsius. eē vo sm q̄ conuenit parti vel accidēti nō dicit̄ simpliciter de supposito: sz suppositū dicit̄ eē in eo. vñ cū dico xp̄s ē significat̄ eē ipsius: nō aūt eē ipsius nature vel accidētis vl̄ partis. cū aūt fiat vnio naturarū in eē suppositi sm secundā opinionē: eē sm q̄ xp̄s simpliciter eē dicit̄ est eē increatū: vñ nō pōt dici creatura. nō tñ ad euitandū errorē Arrij: vt qui

dam dicunt: sed etiam ad vitandum falsitatem. potest tamē dici q̄ aliq̄d creatū est in xp̄o. s. humana natura: q̄z eē q̄nis sit vnū: tñ respectū habet ad naturā humanā z ad partes ei⁹ fm q̄s humana natura dicit eē in xp̄o: vl̄ partes aut accidē tia eius: vt supra di. vj. dictū est. vnde sicut eē aliquo modo ad naturā ptinet: z ad partes z accidentia ei⁹: ita z creatio. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ verba illa intelligēda sunt cū determinatione: vt dicit magister in lr̄a: quāuis illa determinatio cā brevitatis intermittat. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ creatura nō est superius ad hominē q̄z creatio magis respicit esse q̄ naturā. eē aūt nō est gen⁹: nec inducit in significatione alicui⁹ generis: vt dicit Auicen. cū ea q̄ sunt in vno genere nō oueniant in vno eē: sed in natura cōi: vel dicendum q̄ creatura nō est superi⁹ ad hominē significans q̄d est hō: q̄z creatio nō respicit naturā vel essentiā nisi mediante actu essendi q̄ est prim⁹ termin⁹ creationis. humana aūt natura in xp̄o nō habet aliq̄d eē pfectū q̄ō est eē ypostasis q̄ eē diuine psone. z ideo simpliciter loquēdo creatura dici nō pōt q̄z intelligeret q̄ eē pfectū ypostasis xp̄i p creationē eēt acquisitū. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ cū dicit Xp̄s est hō creat⁹ locutio ē duplex ex eo q̄ hoc ptic̄piū creatus pōt determinare predicatū in compatione ad subiectū: z sic pōt eē vera: sicut z ista Xp̄s est fact⁹ hō. si aūt determinat absolute predicatū: tūc est falsa: q̄z in hoīe nō intelligit tñ natura: sz suppositū eternū cui nō ouenit eē creatū. quod enī determinat predicatū in ordine ad subiectū est determinatio ipsi⁹ inq̄ntū est predicatū. Unde oportet q̄ respiciat predicatū formaliter: q̄z termini in predicato ponuntur formaliter. determinatio aūt q̄ determinat absolute ponit circa predicatū sicut circa subiectū quoddam. vnde magis respicit suppositū q̄z formā. sil̄r etiā hec ē falsa Xp̄s est hō increat⁹: q̄z priuatio creatiōis ponit circa predicatū rōne vtriusq̄z. z ideo vtraq̄z falsa est: nec sibi ꝟtradicūt. sed hec est vera Xp̄s est hō q̄ nō est creat⁹ sed etern⁹ ex parte deitatis. nō tñ etern⁹ hō vt eternitas determinet predicatū in ordine ad subiectū. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ totū denoiat a proprietate partis q̄ illa proprietas nullo modo nata est cōuenire nisi parti illi: sicut crispitudo capillis: z claudicatio pedi. sed creatio nō tñ natura sed etiā psone nata est cōuenire: z etiā psone z suppositō magis proprie: z ideo nō pōt dici de suppositō q̄ sit creatū: q̄z natura est creata. ¶ Et p hoc patet solutio ad quintū: q̄z nasci de matre nō est natū cōuenire suppositō hoīs nisi p̄ q̄ cor⁹p⁹ traducat a matre. vnde nō habet repugnantiā tpaliter nasci ad eternaliter nasci: q̄z vnū naturā humanā respicit: z alterū diuinā. quarū habz vnā xp̄s a patre eternaliter: alterā a matre tpaliter. sed creatū z increatum vtrūq̄z pōt respicere suppositū ratione esse quod est suppositi. ¶ Ūñ patet solutio ad sextum.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videt q̄ xp̄s nō possit dici creatura fm q̄ hō. quic̄q̄d enī predicat de altero fm q̄ ipsum est predicat de eo simpliciter. sed q̄ō predicat de xp̄o fm q̄ hō: p̄dicat de eo fm q̄ ipsum est: q̄z ipse ē essentialiter hō: ergo cū esse creatura non predicet simpliciter: nō pōt predicari de eo fm q̄ hō. ¶ Ꝑ magis est eē filiū adoptiuū q̄z eē creaturā. sed nō pōt dici q̄ xp̄s fm q̄ hō sit fili⁹ adoptiu⁹: ergo multo min⁹ pōt dici q̄ fm q̄ hō sit creatura. ¶ Ꝑ fm q̄ magister dicit in littera hec est tropica locutio Xp̄s est creatura: ergo si xp̄s fm q̄ hō sit creatura: z hec etiā erit impropria Xp̄s est homo: q̄ō est falsum. ¶ Ꝑ nihil est creatū in xp̄o nisi humana natura. sed hec est falsa Xp̄s fm q̄ hō est humana natura: ergo z hec Xp̄s fm q̄ hō est creatura. ¶ Ꝑ ista se cōpatiunt vt xp̄s sit hō z sit de⁹ ergo q̄ō nō cōpatit̄ sectum hoc q̄ō est eē deū nō pōt p̄dicari de xp̄o fm q̄ hō: sicut hoc q̄ō ē carere diuinitate. sz eē creaturā nō cōpatit̄ secū hoc q̄ō est eē deū: ergo xp̄s nō est creatura fm q̄ hō. ¶ Sed ꝟtra. omne q̄ō nō est eternū est creatū. sed xp̄s fm q̄ hō nō est etern⁹: sicut nec deus: ergo fm q̄ hō est cre..tura. ¶ Ꝑ omne q̄ō est factū est creatuz. sed xp̄s fm q̄ hō est fact⁹: ergo est creat⁹ fm q̄ hō. ¶ Ꝑ omnis ꝺditio alicui⁹ nature pōt predicari de aliquo fm nomē significās naturā illā. sed hō significat naturā humanā: cui⁹ conditio est q̄ sit creatura: ergo xp̄s pōt dici creatura fm q̄ homo. ¶ Ꝓ⁹ dicendū q̄ humana natura se habet ad cōpositā p̄sonā xp̄i sicut pars: quāmis proprie pars dici nō possit: nec proprie persona cōposita: vt supra di. vj. dictū est. pars aūt aliq̄ habet aliquā dispositionē q̄ nata est ouenire toti. aliq̄ vō aliā q̄ nō est nata ouenire toti: sicut albedo q̄ inest capillis: pōt etiā toti ouenire. crispitudo aūt ita ouenit capillis q̄ nullo modo toti vel alicui alteri parti. ergo fm dispositiones illas q̄ insunt tñ parti denominat totū simpliciter z ꝓprie per dispositionē partis nullo addito sicut hō dicit crispus. sed quantū ad illas dispositiones q̄ nate sunt parti z toti ouenire nō denoiat totū a parte simpliciter: sed addita parte: vt cū dicit hō alb⁹ fm capillos. nec hoc proprie sed figuratiue p synodochen. vnde patet q̄ cuz creatio nature z psone nata sit ouenire sicut z eē vtriq̄z aliquo modo oueniat nō tñ pōt dici de xp̄o q̄ sit creatura: q̄z humana natura creata est nisi fiat additio: vt si dicat fm hominē vel fm q̄ hō: z tunc etiam tropica est z figurativa: vt dicit magister. sicut z hec Ethiops est albus fm dentē. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ illa ratio ꝓcedit in his q̄ predicant̄ ꝓprie z p se. sed hec nō est ꝓpria predicatio: vt dictū est. ¶ Ad secundū dicendum q̄ eē filiū adoptiuū nullo modo natū est ouenire nisi persone: z ideo nō pōt dici fili⁹ adoptiu⁹ fm humanā naturā sicut dicit̄ creatura: q̄z creature nomen z psone z nature aptat̄. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ q̄ cū reduplicatione est propria predicatio: tunc predicatū p se oueniet ei q̄ō replicat̄. sicut xp̄s fm q̄ hō est aīal. hec enī est per se z proprie. hō est aīal. z ideo simili modo predicatū z reduplicatio de subiecto predicat̄. hec aūt reduplicatio non est nota p se predicationis. hec enī nō est propria. hic hō. s. xp̄s est creatura. nec etiā est p se: q̄z creatura nō est superi⁹ ad hominē significās quid ē hō: vt dictū est. z ideo nō oportet q̄ creatura impropr̄ie dicat̄ de xp̄o: q̄ etiam ipse improprie dicat̄ hō. ¶ Ad quartū dicendū q̄ natura humana in abstracto nō predicatur de xp̄o fm q̄ hō: sed cōditiones ei⁹ z in cōcreto possunt de xp̄o predicari fm q̄ hō vel proprie vel improprie. creatura aūt in ocretiōe dicit̄: q̄z omne creatū est creatura. ¶ Ad quintū dicendū q̄ quāuis illud quod oueniet parti aliquo modo possit dici de toto: nō tñ oportet vt quod remoueat a parte remoueat a toto. vnde quāuis ethiops fm dentē habeat albedinē: nō potest tñ dici q̄ sit carēs nigredine: q̄z q̄ō nō oueniet sibi fm vnā partē potest sibi ouenire fm aliā. z sic militer quāuis xp̄s sit creatura fm q̄ hō: non tñ pōt dici q̄ fm q̄ hō careat diuinitate q̄ sibi cōpetit p aliam naturā.

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. videt q̄ ea que sunt humane nature nō possunt dici de filio dei. omnis enī proprietas vel accidens nature humane est quid creatum: sed fili⁹ dei nō infozmat aliquo creato: ergo non potest predicari de filio dei aliquod accidens humane nature. ¶ Ꝑ hoc q̄ filius dei est natura diuina. sed fili⁹ dei nō est natura humana: ergo ꝓprietates humane nature nō p̄dicant̄ de filio dei. ¶ Ꝑ humane nature oueniet assumi a filio dei: z homini oueniet eē vnitū. sed hoc nō oueniet filio dei: ergo non oportet q̄ ea que oueniūt nature humane dicant̄ de filio dei. ¶ Ꝑ hec est vera Iste hō est predestinat⁹. sz hec est falsa Filius dei est predestinatus: ergo idem quod prius. ¶ Ꝑ omnis ꝓprietas humane nature est quid creatū. sz hec creatura nō predicat̄ de filio dei: ergo nec ꝓprietas humane nature. ¶ Ꝑ ea que predicant̄ de xp̄o fm q̄ hō nō predicant̄ de ipso fm q̄ filius dei. ergo videt ea dē ratione q̄ ea que predicant̄ de homine nō predicant̄ de filio dei. ¶ Ꝑ contra. de quocūq̄ predicat aliquid: predicant̄ de eo oīa consequentia ad ipsum: etiam si fit predicatio accidentalis: sicut si hō est albus seq̄t̄ q̄ sit colozatus. sed hō predicat

de deo: ergo quicqd predicat de boie predicat de filio dei.
¶ Ꝺ quecūqꝫ consequunt naturā predicant de suppositis nature illi⁹. ſꝫ fili⁹ dei est supositū humane nature: ergo ose quētia naturā humanā pñt predicari de filio dei. ¶ Ꝺ xps est psona subsistēs in duab⁹ naturis diuina ⁊ humana. sed oia ā ꝺueniūt diuine nature pñt predicari de xpo: ergo pari rone oia ea ā ꝺueniūt nature humane. ¶ Ꝺ nihil magis repugnat diuine nature ꝙ mori. sed dicit ꝙ fili⁹ dei est mortuus: ergo ⁊ oia alia pñt dici de filio dei ā ꝺueniūt humane nature. ¶ Ꝺ° dicendū ꝙ natura ⁊ suppositū nature in quibuscā differūt re ⁊ rone: sicut in cōpositis. in quibuscā aūt est differētia oppositionis: qz natura ⁊ suppositū hñt intentiones oppositas. ⁊ ideo ea ā ptinēt ad rationē nature nullo modo predicant de supposito: neqꝫ in abstracto: neqꝫ in cōcreto: neqꝫ in diuinis: neqꝫ in humanis. sicut pater nō dicit cōmune trib⁹: nec petr⁹ dicit forma toti⁹. differētia aūt ā est fm rem nō est oppositionis: sed est sicut principij formal' ad formatū. ⁊ ideo ā fm rem ad naturā ptinēt pñt predicari de supposito: sicut natura predicat. ſ. in cōcreto. qz autē vnio facta est in supposito: vt. ſ. sit vnū ⁊ idem suppositū diuine ⁊ humane nature: ideo de illo supposito pñt predicari ea ā ꝺsequunt fm rem vtrāqꝫ naturā: sicut ⁊ ipse nature de cōcreto ⁊ in abstracto: ideo proprietates ei⁹ pñt vtroqꝫ mō predicari de ipso. qz vo humana natura predicat in ocreto tm: ideo humane nature proprietates in cōcreto tm predicantur. nec differt vtrū fiat predicatio de supposito fm nomen vel vtrāqꝫ sicut xps: qz p oia supponit idē suppositū. sed tm hoc suppositū nō ostituit ꝙ naturā humanā. ſꝫ humana natura aduenit ei iam ab eterno preexistēti in alia natura. vñ duo singulariter inueniunt in cōpositione humane nature ad istud suppositū. ſ. ꝙ vnit ei: ⁊ ꝙ se habet ad ipm p modū partis fm ꝙ istud suppositū in duab⁹ naturis subsistit. ⁊ iō ā pdicta generalitate excludunt ea que vnionē importāt. ⁊ iterū ea ā nata sunt de se ⁊ psone ⁊ nature ꝺuenire ā nō pñt predicari de supposito nisi cū additione: sicut ea ā sunt partis de toto. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū ꝙ proprietates create dicunt de filio dei: nō ā̄ ipsa psona eterna bis informet: sed qz natura assumpta informat eis: sicut ꝓprietates quibus informant partes predicant de toto. ¶ Ad secūdū dicendū ꝙ illa ratio cōcludit ꝙ proprietates humane nature nō pdicant in abstracto de xpo: qō ⁊ verū est. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ assumi est de illis ā vnionē importāt. ⁊ ideo nō oportet ꝙ dicat de filio dei. ¶ Ad ārtū dicēdū ꝙ predestinatio xpi est respectu vnionis. vnde predestinatus includit vnionē sicut terminū predestinatiōis. ⁊ ideo sicut hō vnit⁹ dicit: ita ⁊ predestinat⁹ vniri: nō aūt filius dei. ¶ Et p̄terea predestinat⁹ includit factionē: vt patet ex predictis. vñ sicut eē factū nō dicit de filio dei absolute: ita nec eē predestinatū. ¶ Ad quintū dicēdū ꝙ sicut humana natura est creatura: ⁊ tm cū predicet de xpo in concreto non sequit ꝙ xps sit creatura: ita etiā nō sequit ꝓpter hoc ꝙ ꝓprietates naturē humane in cōcreto de xpo predicent ꝙ xps sit creatura. ¶ Ad sextū dicēdū ꝙ ad veritatē ꝓpōnis sufficit ꝙ predicatū cōueniat subiecto quocūqꝫ modo. sed ad hoc ꝙ ꝓpositio sit p se oportet ꝙ ꝺueniat sibi rōne forme importate per subiectū. vnde hec est vera de⁹ est passus: nō tm est p se. ⁊ qz reduplicatio exigit locutionē p se verā: ideo nō est similr̄ rō de reduplicationib⁹ ⁊ ꝓpōnib⁹ ā sunt sine reduplicatione. ¶ Ad septimū ꝙ aliq ꝺsequunt humanā naturā: nō fm ꝙ predicat de filio dei: ⁊ illa nō oportet ꝙ de xpo predicent. Ut ex dictis patet solutio ad ꝺsequētia. Ꝺia p ipsum facta sunt. Uidet hoc nō eē ad propositū: qz Augu. intēdit de filio dei inquantū est fili⁹ dei. Et dicendū ꝙ qz nō est in xpo aliud suppositū nisi psona filij dei: ideo sicut de filio dei dici nō pōt ꝙ sit creatura: ita nec de xpo. ¶ Ā si creatura eēt

fibi mandaret predicari euangelium. videtur ꝙ hoc non sequit qz angeli ⁊ lapides sunt creature quib⁹ nō est euangeliū predicandū. Dicendū ꝙ intelligit ūe creaturis que sunt hoies quib⁹ est predicandū euāgeliū: vel vt emundent: vel vt proficiant: vel vt ꝺseruent. Xps aūt hō est. Uanitati subiecta. intelligit de illa vanitate fm quā oia in nihil tenderēt nisi manu omnipotētis ꝺtinerent. ¶ Nō vnū de multis. Lōtra vt sit ipse primogenit⁹ in multis fratribus. ⁊ dicendū ꝙ vnus est de multis quantū ad filitudinē filiationis fm qō etiā dicit primogenit⁹: ſꝫ nō vnū de multis proprietate naturalitatis fm ꝙ dicit vnigenit⁹. In deo creatura eē nō potest. Lōtra Ro. xj. In ipso sunt oia: dicendū ꝙ sunt in ipso creature non p essentiā: sed sicut in causa p filitudines ideales ā fm ꝙ in deo sunt creature nō sunt. Sed ex tropicis locutionib⁹. Cui⁹ ratio est qz nō sunt simpliciter vere: ſꝫ fm ꝙd. vñ etiā Dio. dicit in epistola ad Titū ꝙ simbolica theologia nō est argumētatiua.

DISTINCTIO .XII.

¶ An homo ille semp fuerit: uel ceperit esse.

Post predicta querit vtrum hō ille ceperit eē: uel semp fuerit: sicut simpliciter enūciam⁹ xpm uel dei filiū semp fuisse: nec cepisse. De hoc Augusti. dicit ita sup Jo. Habuit aliqñ dei fili⁹ quod nondū habuit idem ipse hō fili⁹: quia nōdū erat hō. Jtē in eodē: Prius q̄ mūdus eēt nec nos eramus: nec ipse mediator dei ⁊ hominū hō xps iesus. Jtē super psal. Xps noster etsi forte hō recens est: tm est eter⁹ deus. Alibi vo legitur ꝙ puer ille creauit stellas: ⁊ xps dicit se esse principiū: ⁊ esse ante abraam. Pis ergo auctoritatibus in nullo resultātes dicim⁹ hominē illū inquātū hō est eē cepisse: ⁊ inquātū verbū est semp fuisse. Pic eni absq; distinctione nō est referēda respōsio: Mā ipse Aug. huiusmodi vtit distinctione in pluribus locis dicēs p xpm oia esse facta inquantū est verbū. Scōm id vo qō hō est ipsum eē factū ⁊ glorificatū. Si igit ad psonā respicis ꝓfidēter dic hominē illū semper fuisse. Si vo ad naturā hominis concede eum cepisse.

¶ Si de⁹ aliū hominē assumere potuerit: uel aliunde ā de genere ade.

Solet etiā queri vtrum alium hominē: uel aliunde hominē ā̄ de genere illi⁹ ade de⁹ assumere potuerit. Ad qō sane dici potest ipm ⁊ aliā animā ⁊ aliā carnē potuisse assumere: qz gr̄a tm assumpta est aia illa ⁊ caro a verbo dei. Ut eni ait Aug. in reb⁹ p tps ortis illa summa ⁊ gr̄a qua hō in vnitate psone ꝓiūct⁹ est deo. Potuit igit de⁹ aliā aiaz ⁊ aliā carnē assumere: ⁊ carnē vtiqꝫ aliunde ā̄ de genere ade. vñ aug. in li. iij. de tri. Poterat vtiqꝫ de⁹ hominē aliūde suscipe: in quo etiā mediator dei ⁊ hominū: nō de genere illi⁹ ade ꝙ pctō suo gen⁹ obligauit humanū: sicut ipm quē primo creauit: non de genere alicui⁹ creauit. Poterat ergo vl sic uel alio quo vellet modo creare vnū hominē de quo vinceret victor priorīs. sed melius iudicauit

et de ipso quod victum fuerat genere assumere hominem per quem hominis vinceret inimicū: ⁊ tñ ex virgine cuius conceptū spūs nō caro: fides non libido prevenit. nec interfuit carnis concupiscētia qua ceteri concipiuntur qui originale trahunt peccatū: sed credendo non concubēdo sancta est fecūdata virginitas. Ex his aperte ostendit ⁊ alium et aliunde hominē deū assumere potuisse.

¶ Si homo ille potuit peccare: uel non esse deus.

Ideo non imerito querit vtrum homo ille potuerit peccare: uel non esse deus. Si enī potuerit peccare ⁊ potuit damnari. Si potuit dānari potuit nō esse deus. Ergo si potuit peccare potuit nō esse deus: quia esse deū ⁊ posse ⁊ velle iniquitatē simul nequeunt. Hic distinctiōe opus est vtrū de psona an de natura agat. Si enī de persona agitur: manifestū est quia peccare nō potuit: nec deus non esse potuit. Si vo de natura: discutiēdum est vtrū agatur de ea ut verbo vnita: an de ea tanqz nō vnita verbo: ⁊ tñ enti. i. an de ea ſm q̄ fuit vnita verbo: an de ea ſm q̄ esse potuit: ⁊ non vnita verbo. Non est enim ambiguum animam illam entem vnitam verbo peccare non posse: ⁊ est sine ambiguo verum eandem etsi esset nō vnita verbo posse peccare.

¶ Quorundam oppositio q̄ potuit etiā vnita deo peccare.

Quidam tñ pbare conant eam etiā vnitaz verbo posse peccare: quia liberū arbitriuz habet: ⁊ ita potest flecti in vtrāqz partem. Quod friuolū est: cum ⁊ angeli liberū arbitriū habeant: ⁊ tñ grā a deo sunt cōfirmati ut peccare nequeant. quanto magis ergo ille hō cui spiritussanctus est datus sine mensura. Inducunt quoqz auctoritatem ad probādū idem. Scriptum est enim in libro sapientie: Qui potuit transgredi ⁊ non est transgressus: facere mala ⁊ non fecit. sed hoc accipiendū est ſm membra: uel partim de capite: partim de membris. de capite non est transgressus: et non fecit malum. de membris potuit transgredi ⁊ facere malum.

¶ Si deus potuit assumere hominem in sexu muliebri.

Solet etiam queri quāuis curiose a nōnullis si deus humanā naturam potuit assumere ſm muliebrem sexum. Quidam arbitrantur eum potuisse assumere hominē in femineo sexu ut assumpsit in virili. Sed oportuno atqz conuenientius factum est ut de femina nasceretur ⁊ virū assumeret: ut ita vtriusqz sexus liberatio ostēderetur. Vnde augustinus in libro. lxxxiij. questionū Dominis liberatio in vtroqz sexu debuit apparere. ergo quia virū oportebat suscipere qui sexus honorabilior est: consequens erat ut feminei sexus liberatio hinc appareret: q̄ ille vir de femina natus est. Sapientia ergo dei que dicitur vnigenitus filio homine suscepto in vtero: ⁊ de vtero virginis liberationē hominis indicauit.

¶ Postqz ostendit magister q̄ nomen creature non predicatur de xpo simpliciter: sed cū determinatione: Hic inquirit de defectibus qui ꝺsequunt naturā humanā ſm q̄ creatura est. Et diuidit in duas partes. Primo inquirit de defectu qui cōmuniter consequit omnē creaturā. ſ. incipe eē. Secūdo de defectib⁹ qui ꝺsequunt specialiter humanā naturā ibi: Solet etiā queri vtrū alium hominē. Circa primū tria facit. Primo mouet q̄stionē. Secūdo obicit ad vtrāqz partē ibi: De hoc Augustin⁹ inquit ita. Tertio determinat eam ibi: His aūt auctoritatib⁹ ¶ Solet etiā queri. Hic pse quit de defectib⁹ qui pertinēt ad humanā naturā tñ. Et ꝺiuiditur in duas partes. Primo inqrit de defectu culpe. Secundo de defectu nature qui est sexus femineus ibi: Solet etiā queri quāuis curiose. Circa primū duo facit. Primo querit de defectu culpe quantū ad originē. ſ. vtrū aliūde q̄ de peccatorib⁹ carnē assumere potuisset. Secundo de defectu culpe quantū ad actū vtrū. ſ. peccare potuisset: ibi Ideo nō imerito q̄rit. Et circa hoc tria facit. Primo mouet questionē. Secūdo determinat ibi: Hic distinctione opus est. Tertio obicit contra determinationē ibi: Quidā tñ. Et primo obicit p rationē. Secūdo p auctoritatē ibi: Inducūt auctoritates. ⁊ vtrūqz soluit: vt patet in lra. Solet etiā queri. Hic inquirit de defectu nature qui est sexus femineus. Et primo mouet questionem. Secūdo soluit ibi: Quidam arbitrantur.

Questio Prima.

Hic querunt tria. Primo de ꝺceptione. Secūdo de potētia peccādi. Tertio de cōgruitate assumptiōis respectu sexꝰ feminei. de cōgruitate tñ assumptiōis respectu generis ade dis. ij. dictū est. Circa primū querunt duo. Primo vtrū iste homo demonstrato xpo incepit esse. Secūdo vtrū incepit esse deus.

Ad primū sic proceditur. videtur q̄ hec sit vera Iste homo incepit esse. omne enī qō nō semp fuit ⁊ est: incepit eē. sed sicut dicit Aug. in lra: mediator dei ⁊ hominū hō xps nō fuit prius q̄ mūdus eēt: ergo incepit esse.

¶ Preterea iste hō demōstrat suppositū vtriusqz nature diuine. ſ. ⁊ humane. ſz rōne diuine nature pōt dici Iste hō semp fuit: ergo cū incipe ꝺueniat humane nature: ſicut etiā ab eterno diuine: rōne humane nature potest dici iste hō incepit esse.

¶ Preterea mūdus fieret erat verū dicere nullus hō est: ergo hec erat falsa aliquis hō est: vel iste hō est: nūc aūt est vera: ergo iste hō incepit eē. ¶ Preterea qō incepit eē in aliq̄ specie humana incepit eē simpliciter. sed iste hō incepit eē in specie humana: ergo incepit esse simpliciter. ¶ Preterea nasci tempozaliter est mutari de nō esse in esse. sed iste homo est natus in tempore: ergo est mutatus de nō esse in esse. sed omne tale incepit esse: ergo iste homo incepit esse. ¶ Preterea iste homo ſupponit personā compositā. sed persona composita non fuit ab eterno: quia qñ non est compositio nō potest esse aliquod compositū: ergo iste hō nō fuit semper: ergo incepit eē. ¶ Sed contra. nullū eternū incipit esse. sed iste homo ſupponit ſuppositum eternū: ergo non incepit esse. ¶ Preterea omne quod incepit esse est creatura. sed iste homo non est creatura: vt ꝺictum est supra: ergo iste homo nō incepit esse. ¶ Preterea Jo. viij. ꝺicit ille homo de quo loquimur Anteqz abraaz fieret ego sum. ⁊ simili rōne potuisset vere dicē Anteqz mūdus fieret ego sum. sed nullū tale incepit esse: ergo iste homo non incepit esse. ¶ R⁹ dicendū q̄ quidam distinguūt istam Iste homo incepit esse: ex hoc q̄ hoc pnomē iste potest demonstrare persona verbi: vel singulare hominis. ⁊ primo modo est falsa. secundo modo est vera. Sed cū dicitur iste homo: hoc pronomen iste nō potest demonstrare nisi id quod ponitur per hoc nomē homo. suppositū autē per hoc nomē homo non est aliud q̄ persona verbi ſm secundam opinionem. vnde ſm eam non potest stare: quia quāuis ponat in xpo esse aliquid singulare preter personaz verbi. ſ. humanā naturā: tñ illud singulare nō ſupponit p hoc nomen homo nec pdicat de xpo: ſicut. vj. ꝺi. ꝺictuz est. ⁊ ideo patet q̄ ista

distinctio est ſm ꝓximã opinionẽ bona: ⁊ ideo hac omiſſa quidã dicũt ꝙ hoc verbũ incipit põt notare inceptionẽ reſpectu ſuppoſiti ſimpliciter ⁊ ſic est falſa: qz ſuppoſitũ illud est eternum: vel reſpectu ſuppoſiti rõne fozme ſignificate: ⁊ ſic est vera. ⁊ ponũt exemplũ de hac Scutũ albũ incipit esse bodie ſuppoſito ꝙ ſcutũ heri factũ bodie dealbeꝯ. Sz hoc dictũ nõ videꝯ habere efficaciam ꝓpter duo. ꝓmo quia ⁊ ſi humana natura habeat aliq̃d ſimile accidenti in xp̃o: tamẽ hoc nomen homo nõ est adiectiuũ ſz ſubſtantiuũ: etiã ſi natura humana eſſet pure accidẽtaliter aduenies ⁊ in talibus plus facit modus ſignificãdi q̃ ꝓprietas rei ſignificate. ſeq̃ cũdo quia dato ꝙ eſſet adiectiuũ oporteret ꝙ p̃dicatũ conueniret ei qõ copulaꝯ vel ſupponiꝯ per nomẽ poſitũ in ſubiecto vel rõne ſui vel rõne alicui⁹ quod in eo est: illa autem ꝓdicata que nata ſunt ipſi ſuppoſito cõuenire nõ p̃dicantur ſimpliciter de eo rõne alicui⁹ qõ in ipſo est neq̃ ſm accidẽs aut naturã: niſi ei ſm ſe cõueniant: qz tunc ſequereꝯ ꝙ affirmatio ⁊ negatio verificenꝯ de eodem ſi ratione alicui⁹ exiſtẽtis in ipſo verificareꝯ quod ratione ſui de eo vere negaꝯ: ⁊ hoc patz in ꝓpoſito: ei enĩ quod ſupponiꝯ cũ dicit iſte homo conuenit eſſe ſemper. vnde de eo nõ potest verificari negatio vt dicaꝯ nõ fuit ſemper ſimpliciter loquẽdo: ⁊ per conſequẽs: nec aliquid qõ negationez dictã implicet ſicut verbũ incipiẽdi. vnde dicẽdũ est ꝙ hec est ſimpliciter falſa iſte homo incepit eſſe: ⁊ est ſcõm q̃d vera. ſ. cũ determinatione humane nature: ſicut ⁊ hec: iſte homo est creatura est falſa niſi ei determinatio addaꝯ et tunc etiã est tropica vt ſupra dixit Magiſter. vnde hic nõ intendit eã diſtinguere tanq̃ multiplicẽ: ſed dicete quõ põt eſſe vera ⁊ falſa. Ad ꝓmũ ergo ꝙ ſm regulã a magiſtro ꝓcedẽti diſ. datã intelligẽda est illa auctoritas cũ determinatione etiã q̃uis cauſa bzeuitatis non apponaꝯ. Ad ſecũdũ dicendũ ꝙ q̃uis illud ſuppoſitũ ſit vtriuſq̃ nature ſuppoſitũ tñ quãtũ ad aliqua ſe habet aliter ad naturã diñã q̃ ad humanã: qz est idem re cũ diuina ⁊ cõſtitutũ in eſſe perſam. ſcõm modũ intelligendi. vnde quãdocũq̃ fuit natura diña: fuit ipſum ſuppoſitũ: nõ aũt ita ſe habet ad naturaz humanã: ⁊ ideo nõ oporteꝯ ꝙ incipiẽte hũana natura ipſuz incipiat. Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ ab eterno verũ fuiſſet dicere null⁹ homo est: qz ſuppoſitũ eternũ nondũ erat ſuppoſitũ hũane nature. vnde nõ poterat ſumi ſub dicta diſtributione: ſicut nunc põt ꝓpter vnionẽ. vnde q̃uis ab eterno non erat verũ dicere aliquis hõ est eternꝰ: mõ tñ est verũ dicere aliq̃s vel iſte hõ est ab eterno. Ad quartũ dicendũ ꝙ natiuitas ſci tẽpozaliter ex matre nõ est natũ cõuenire ſuppoſito: niſi rõne cozpozis vt ſupra dictũ ẽ: ⁊ ideo rõne eiꝰ verificaꝯ ſim pliciter de ſuppoſito: ſz incipere eſſe nõ põt verificari de eo rõne cozpozis ſimpliciter: ſz cũ determinatione: ⁊ ideo hec est vera ſimpliciter: iſte hõ est natus tẽpozaliter: nõ tñ iſta: iſte hõ incepit eſſe: ſz est verũ ſm quid. Ad quintũ dicendũ ꝙ in aliis ſuppoſitis que ſunt ſuppoſita tãtũ vniꝰ nature ſequiꝯ ꝙ ſi incipiũt eſſe in aliqua ſpecie: ꝙ incipiũt eſſe ſimpliciter: ſz nõ est ita in ꝓpoſito. vnde quãtũ ad hoc ſimilitudinẽ habet humana natura in xp̃o cũ accidẽte: ⁊ ideo ſicut nõ ſequiꝯ iſte homo incipit eſſe albus: ergo incepit eſſe: ita nec ſequiꝯ iſte incepit eſſe hõ: ergo incepit eſſe. Ad ſextũ dicẽdũ ꝙ qz cõpoſitio nõ ſemꝑ fuit: ideo hec est falſa perſona ſemꝑ fuit cõpoſita: ſz tñ hec ẽ vera ꝓpoſitiõis ſufficit ꝙ p̃dicatũ conueniat ſubiecto: nec oporteꝯ ꝙ cõueniat ei rõne fozme ſignificate vl̃ per fuiſſe q̃uis nõ rõne cõpoſitiõis. hec ẽ ſimpliciter vera ꝙ totũ qõ est in p̃dicato conueniat ſubiecto: ⁊ ideo cõpoſitio quã ſignificat hoc nomẽ cõpoſitũ nõ cõuenit ab eterno perſone: ⁊ ideo hec est falſa ꝓpoſitio ſta ſemꝑ fuit compoſita Ad ſecũdũ ſciendũ ꝙ idẽ iudiciũ est de iſta: homo incipit eſſe deꝰ ⁊ homo factus est deꝰ ⁊ eedem rõnes vtrobiq̃ fieri poſſunt. ⁊ ideo requiraꝯ ſupra diſ. vij. vbi inquiſitum est vtrum homo factus ſit deus.

Questio secunda.

Deinde queriꝯ de potẽtia peccandi. ⁊ circa hoc duo querunꝯ. ꝓmũ vtrum iſte homo potuit peccare. ſecundo vtrum habuit potentiam peccandi.

Ad ꝓmũ ſic ꝓceditꝯ. videꝯ ꝙ potuit peccare. Ber. enim dicit ꝙ tantũ deſcẽdit filius dei quãtũ deſcẽdere potuit ꝑter peccatũ: ſz vltimꝰ gradus citra peccatũ est poſſe peccare: ergo ipſe potuit peccare. Ꝓ nihil laudis xp̃o boi ſubtrahẽdũ est: ſz in laudẽ viri iuſti dicitur Eccleſi. xxxj. qui potuit trãſgredi ⁊ nõ est trãſgreſſus: ergo hoc xp̃o cõuenire debet. Ꝓ ſicut peccatũ requirit voluntariũ: ita ⁊ meritũ. ſz ſm Augu. Nullus peccat in eo qõ nõ põt vitare: ergo etiaz null⁹ mereꝯ vel laudaꝯ de hoc qõ dimittere nõ põt. Si ergo xp̃s nõ potuit peccare: non est laudandus de hoc qõ nõ peccauit. Ꝓ philoſophus dicit in quarto Thopi. ꝙ deus ⁊ ſtudioſus poteſt ꝓpua agere: ſed in xp̃o nõ inuenitur aliquid: quare nõ potuerit peccare niſi quia deꝰ est ⁊ quia bonꝰ perfecte fuit: ergo potuit peccare. Ꝓ Jo. vij. dicitꝯ: a xp̃o ſi dixero: qz nõ noui eũ ero ſimilis vobis mendax: ſed potuit illa verba dicere ſine additione: ſicut dixit cuz additione: ergo potuit mentiri: ergo et peccare. Ꝓ Sed cõtra Heb. ij. Eũ qui paulomin⁹. ⁊c. dicit glo. quia natura humane mentis quã deꝰ aſſumpſit ⁊ que nullo modo peccato deꝓuari potuit ſolus deꝰ maioz est: ſed quicũq̃ poteſt peccare: mens eiꝰ poteſt peccato deꝓuari: ergo chriſtus nõ potuit peccare. Ꝓ Pec eſt ꝓfectio nature glozificate vt iam peccare nõ poſſit: ſed chriſtus ab inſtanti ſue cõceptionis fuit verus cõpzehenſoz: ergo nũq̃ peccare potuit. Ꝓ Quicquid fecit ille homo poteſt dici deus feciſſe: ſi ergo ille homo peccaſſet: ſequeretur ꝙ deus peccaſſet quod est impoſſibile: ergo ꝓximus. Ꝓ ℞. dicendum ꝙ ſimpliciter loquendo xp̃us nullo modo peccare potuit. vnde Damaſ. dicit in. iij. libzo ꝙ impeccabilis est deꝰ Jeſus. põt enĩ conſiderari vt viatoz vel vt cõpzehenſoz et vt deus: vt viatoz quidẽ duxꝯ videꝯ eſſe: dirigens nos ſm viaz rectam. In quolibet autẽ genere oporteꝯ ꝓximuz regulans tozqueri nõ poſſe: qz alias eſſet erroz in oiꝰ que ad ipſum regulanꝯ: ⁊ ideo ipſe xp̃us tantã gratie plenitudinẽ habuit vt etiã inquãtũ viatoz peccare nõ poſſet. vnde etiam et illi qui ꝓximi ſibi fuerunt cõfirmati ſunt vt apoſtoli etiam viatozes exiſtẽtes vt moztaliter peccare nõ potuerũt q̃uis poterant peccare venialiter. Scõm vero ꝙ fuit compzehenſoz: mens eius totaliter est coniũcta fini vt agere nõ poſſet niſi ſcõm ozdinẽ ad finẽ. ſicut in. ij. libzo diſ. vij. de angelis cõfirmatis dictum est. ſcõm autẽ ꝙ fuit deꝰ anima eius et cozpus fuerũt quaſi ozganũ deitatis ſm ꝙ vt dicit Damaſ. deitas regebat animã ⁊ anima cozpꝰ. vnde nõ poterat peccatum attingere ad eius animã: ſicut nec deꝰ poteſt peccare tamẽ ſub conditione poteſt cõcedi ꝙ peccare potuit ſcilicz ſi voluiſſet quãuis hoc antecedens ſit impoſſibile: quia ad veritatẽ cõditionalis: nõ requiriꝯ neq̃ veritas antecedentis neq̃ cõſequẽtis: ſed neceſſaria habitudo vni⁹ ad alterũ Ad ꝓmũ ergo dicendũ ꝙ ſicut deꝰ non potuit deſcẽdere ad hoc ꝙ peccaret: ⁊ ideo xp̃s nũq̃ peccauit. Ita etiã nõ potuit deſcendere ad hoc ꝙ peccare poſſet: ⁊ ideo poſſet: ⁊ ideo etiã xp̃s nũq̃ peccare potuit: ⁊ etiã ſi deus ad hoc deſcendere potuiſſet: nõ tñ conueniebat: qz hoc magis impediebat finẽ incarnatiõis ſm quã est duxꝯ ⁊ regina noſtroz operũ q̃ iuuaret Ad ſecũdũ dicẽdũ ꝙ aliq̃d põt ꝓtinere ad laudẽ inferiozis qõ attributũ ſupiozi magis ẽ in vituperiũ vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. ſicut furibũdũ laudabile ẽ in cane: ſed vitupabile in boꝛe. vñ etiã pbs dicit in. x. Ethi. ꝙ laudes boiuz trãſlate in deos: deriſiones videnꝯ: tamen hoc ꝙ poſſe peccare pertinet ad laudẽ est ꝑ accidẽs inquãtũ oſtendit opus quod laudaꝯ: ex neceſſitate factũ non eſſe ſed q̃uis remoueaꝯ a chriſto potentia peccandi: non tñ po-

nitur coactio que volũtario contrariat: ⁊ laudis rationem tollit. ℭ Ad tertium dicendũ q̃ impotẽtia coactionis que opponit volũtario tollit rationẽ meriti ⁊ demeriti: non impotẽtia que ẽ ex perfectione in bonitate vel malicia: qz hoc volũtarium nõ tollit: ſz ponit voluntatẽ cõfirmatã ad vnum. ℭ Ad quartũ dicendũ q̃ ſicut dicit Rabi mo. verbũ philoſophi intelligẽdũ eſt cũ cõditione: qz ſcilicz poſſet ſi vellet. ℭ Ad quintũ dicenduz q̃ chriſtus potuiſſet ſi voluiſſet illa verba exprimere: ſed velle non potuit.

Ad ſecundũ ſic procedit. videt q̃ xp̃s nõ habuit potentiã peccandi. ſcõm enĩ quãlibet potentiã eſt aliquis potens: ſz xp̃s nõ potuit peccare: ergo non habuit peccãdi potentiã. ℭ P potẽtia peccandi ſm Anſel. nõ eſt libertas arbitrij: nec pars libertatis: ſz diminuit libertatem: ſz in xp̃o libertas non fuit diminuta: ergo ipſe non habuit potentiã peccãdi. ℭ P potentia peccãdi eſt radix peccati ⁊ prĩcipiũ: ſed in xp̃o nõ fuit aliquod p̃ncipiũ ⁊ radix peccati: ergo ipſe nõ habuit potentiã peccandi. ℭ P xp̃us etiã ſm q̃ homo fuit maxime deo ſimilis: ſz de⁹ non poteſt peccare nec potentiã peccãdi habet: ergo nec xp̃s ſm q̃ homo. ℭ Sed cõtra philoſophus dicit q̃ poteſtates multoz ſunt eligẽde: ſed oĩa bona boĩuz xp̃us habuit: ergo potẽtiã peccandi. ℭ P ſicut dicit Damaſ. filiꝰ dei aſſumpſit quicquid in noſtra natura plantauit. Plantauit aũt in ea potẽtiam peccãdi: quia potẽtia peccandi a deo eſt quãuis volũtas peccandi nõ ſit ab eo: ergo potentiaz peccandi habuit. ℭ P potentia peccãdi eſt potẽtia qua peccat: hoc autẽ eſt liberũ arbitrium: cũ igitur xp̃us habuit liberũ arbitriũ ſm q̃ homo vt dicit Damaſce. oportet q̃ habuit potentiã peccandi. ℭ P ãnima xp̃i creatura eſt: ſed ſm Damaſ. anima creatura vertibilis eſt: vel ſm electionẽ: vel ſm ſubſtantiã: ergo anima xp̃i vertibilis ſm electionẽ cum vim electiuaz habeat: ſz vertibilitas electionis eſt potẽtia peccandi: ergo chriſtus habuit potentiã peccãdi. ℭ R° dicendũ q̃ actus ſe habet ad potentiã dupliciter: quia actus egreditur a potẽtia: ⁊ iterum per actus ſpecificat potentia: ⁊ ideo cum dicitur potentia aliquid agẽdi vt potentia videndi. dupliciter poteſt intelligi: quia poteſt deſignari vel ordo potentie ad actum ſcõm q̃ actus ſumit vt effectus potentie: vel deſignatur potẽtia ipſa ſpecificata per actuz ſm q̃ actus ſumit loco differentie ſpecifice ipſius potẽtie. ⁊ primo modo nõ poteſt dici q̃ ille qui habet viſum impeditũ habeat potentiam videndi ſicut nõ poteſt dici q̃ poſſit videre: ſed ſecundo modo põt dici q̃ habeat potentiam videndi ſicut q̃ habeat potentiã viſuam. hec autẽ diſtinctio vt ex dictis patet habet locum in illis actibus quibus ſpecificant potentie: huiuſmodi autẽ ſunt actus ad quos potentie ordinantur: ſed liberũ arbitriũ non ordinat ad peccatũ: immo peccatũ incidit ex defectu eius. vnde peccare nõ ſpecificat potentiã liberi arbitrij: ⁊ ideo cum dicit q̃ aliquis habet potentiaz peccandi non intelligit q̃ habeat liberũ arbitrium: ſed q̃ habeat ipſum ordinatũ ad peccandũ: ita vt peccare poſſit: ⁊ ideo ſicut de chriſto non dicit q̃ poſſit peccare: ita nec q̃ habet potentiã peccandi ꝓprie loquendo ⁊ ſcõm ſe: ſz poteſt cõcedi ſub hoc ſenſu vt dicat habere potentiã peccandi: quia habet potentiã que in alijs eſt potentia peccandi. ⁊ hoc modo ſuſtinendo facile reſpondet ad primas quatuor rationes. ℭ Ad quintũ dicendũ q̃ poteſtates multorum ſunt eligende per accidens nõ quia ſunt multorũ: ſed qz eedẽ ſunt ad bona. magis aũt eſſent eligẽde ſi eſſent bonorũ tantũ: ℭ Ad ſextũ dicẽdũ q̃ potentia peccãdi inquãtũ peccandi nõ eſt a deo vt in. ij. libro diſ. vltima dictũ eſt: ſed quãtũ ad ſubiectũ potentie tantũ. ℭ Ad ſeptimũ dicendũ q̃ liberũ arbitrium vt ex dictis patet: nõ poteſt dici ſimpliciter potentia peccandi niſi in his qui peccare poſſunt. ℭ Ad octauũ dicẽdũ q̃ illa vertibilitas in chriſto perficit per gratie plenitudinẽ ſicut ⁊ potentia materie terminatur per actum forme totã potentialitatez materie tollentis: vt patet in celo.

Quæſtio tertia.

Deinde querit de congruitate quantũ ad ſexum. et circa hoc querunt duo. ꝓmo in quo ſexu humana natura aſſumere debuit. ſecũdo de quo ſexu. vtrum ſcilicet de viro vel de muliere.

Ad primũ ſic procedit. videtur q̃ non debuerit aliquem ſexũ accipere: quia ipſum corp⁹ chriſti veritas prefignat corpus myſticum: ſed in corpore myſtico qõ eſt eccleſia nõ eſt differẽtia ſexuũ: quia ſicut dicit apl's Colł. iij. in xp̃o nõ eſt maſculus neq̃ femina: ergo nec ipſe ſexũ aſſumere debuit. ℭ P ſexus ordinat ad generationẽ carnalẽ: ſed xp̃s nõ venerat vt eſſet p̃ncipiũ humani generis per generationẽ carnalẽ: ſed ſpiritualẽ: ergo ſexũ ſumere nõ debuit. ℭ P ſpiritus creatus indifferẽter ſe habet ad vtrũq̃ ſexum: ſed plus diſtat ſpirit⁹ increatus a differentia ſexuũ q̃ ſpiritus creatus: ergo ipſe de⁹ ſe habet indifferenter ad vtrũq̃ ſexũ: ergo vel vtrũq̃ aſſumere debuit vel neutrum. ℭ Sed contra xp̃s debuit fratrib⁹ aſſimilari quãtũ ad naturalia vt dicit Heb. ij. ſed ſexus eſt de naturalib⁹ hominis: ergo debuit ſexũ aſſumere. ℭ P qõ eſt inaſſumptibile eſt incurabile vt dicit Damaſce. ſed ſexus p̃cipue curatione indigebat in quo maxime peccatũ originale regnat: ergo debuit aſſumere ſexum. ℭ Ulterius videt q̃ debuit aſſumere ſexum femineũ reperatio enĩ reſpondet ruine: ſz prima ruina fuit per feminã: ergo ⁊ p̃ncipiũ reperationis debuit eſſe per feminã hoc aũt eſt xp̃s: ergo ꝛc. ℭ P xp̃us aſſumpſit defect⁹ nature noſtre: ſz fragilitas ſexus femine eſt quidã defect⁹: ergo debuit ipſum aſſumere. ℭ P dicit in quodã ſermone de virginib⁹: quãto infirmi⁹ vaſculũ qõ repoztat ab hoſte triũphũ: tanto magis de⁹ laudat: ſz in victoria xp̃i eſt de⁹ maxime laudãdus: ergo decuit q̃ ſexũ infirmiozẽ. ſ. femineum aſſumeret. ℭ Sed cõtra xp̃s fuit caput ecclefie: ſed mulier non eſt caput viri: ſed ecõuerſo ſm Apoſtolum: ergo non debuit eſſe mulier. ℭ P chriſtus vt eſſet doctoz eccleſie ꝓmittit Joel. ij. ſz mulieri nõ conuenit docere in eccleſia: vt patz p̃ma Thozin. xiiij. ergo xp̃us nõ debuit ſexũ femineũ aſſumere. ℭ R° ad p̃mã q̃ſtionez q̃ xp̃s venit ad reperandã humanã naturã quã per aſſumptionẽ reperauit: ⁊ ideo opoztuit q̃ quicq̃d per ſe cõſequitur ad humanã naturã: aſſumeret. ſ. oẽs ꝓprietates ⁊ ptes humane nature inter quas eſt etiaz ſexus: ⁊ ideo decuit q̃ ſexũ aſſumeret. ℭ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ in corpore myſtico dicit nõ eſſe maſcul⁹ aut femina: nõ qz nõ ſit differentia ſexuũ: ſz qz indifferenter ſe habet vterq̃ ſexus ad ipſum corp⁹ myſticũ: qz corpus myſticũ nõ eſt vna ꝓſona ſicut eſt ipſe xp̃s. vnde in eo nõ potuit eſſe vterq̃ ſexus: qz hoc eſſet monſtruoſum ⁊ in naturale. ℭ Ad ſecũdũ dicẽdũ q̃ nõ aſſumpſit ſexũ ad vſum: ſz ad perfectionez nature ſicut etiam erit in ſanctis poſt reſurrectionẽ qñ neq̃ nubent neq̃ nubent. ℭ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ equaliter ſe habet q̃ſtiõ ad potentiã: ſz nõ quãtũ ad cõgruẽtiã. ℭ Ad ſecũdã q̃ſtionẽ dicendũ q̃ nõ loquit hic de potẽtia dei: quia ipſe potuit aſſumere quale corpus voluit. de cõgruitate autem loquendo: qz xp̃s venit vt doctoz ⁊ rectoz ⁊ ꝓpugnatoz humani generis que mulieri nõ cõpetit: ideo nec cõpetẽs fuit q̃ ſexũ femineũ aſſumeret. ℭ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ q̃ repatio debet reſpõdere ruine: per oppoſitũ. vñ ſicut p̃ncipiũ perditionis fuit natura fragilioz: ita p̃ncipiũ repationis oz eſſe naturam fortioz: ſicut ſanatio in corpe hoĩs eſt p̃ virtutez cozdis qõ hz fortiozẽ ſanitatẽ. Vel dicẽdũ q̃ per mulierẽ nõ intrauit in mũdũ pctũ originale: ſz per virũ ſic in li. ij. dictũ ẽ: q̃uis a muliere initiũ habuit pctm: ita etiã p̃ virũ habuit pfici op⁹ ſalutis nr̃e qõ aliqno mõ initiatũ ẽ per mulierẽ. ſ. btãm virginẽ. ℭ Ad ſecũdũ dicẽdũ q̃ xp̃s nõ aſſumpſit oẽs defect⁹ ſz illos q̃ oueniebãt ad finẽ aſſumptiõis. ſ. ad op⁹ redẽptionis vt infra dicet. ℭ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ laus dei nõ tãtũ ẽ ex infirmitate victoris: ſz etiã ex magnitudine victorie ⁊ cõgruẽtia pugne ſcõm q̃ in victoria xp̃i de⁹ maxime laudat.

Questio Tertia

DISTINCTIO TREDECIMA

¶ Si christus ſm naturam hominis in ſapiẽtia ⁊ gratia pro ficere potuit vel profecit.

Preterea ſciẽdũ eſt xp̃m ſm hominẽ ab ipſa cõceptiõe gr̃e plenitudinẽ recipiſſe: cui ſpũs datus ẽ nõ ad mẽſurã: ⁊ i quo plenitudo diuinitatis habitat corporaliter. Ita vo habitat. vt ait Aug. ad dardanũ q̃ oi gr̃a plenus ẽ. Nõ ita habitat in ſctis ut etiaz in corpe nr̃o ineſt ſenſus ſingulis mẽbris: ſz nõ quãtũ in capite. Ibi eni ⁊ viſus ẽ ⁊ audit⁹ eſt ⁊ olfact⁹ ⁊ guſtus ⁊ tactus. In ceteris vo ſol⁹ eſt tact⁹. Ita ⁊ in xp̃o habitat ois plenitudo diuinitatis: q̃ ille ẽ caput in quo ẽ ois ſenſus. in ſctis vo quaſi ſolus tact⁹ eſt q̃b⁹ ſpũs dat⁹ ẽ ad mẽſurã cũ de illi⁹ plenitudine acceperũt. Acceperũt aũt de illi⁹ plenitudine nõ ſm eſſentiã: ſz ſm ſimilitudinẽ. Quia nũq̃z illã eãdẽ eſſentialiter: ſz ſimilẽ acceperũt grãm. Puer ergo ille plen⁹ ſapientia ⁊ gr̃a fuit ab ipſa cõceptiõe. vñ Iero. recte dicit. Nouũ faciet dñs ſup terrã. mulier circũdabit virũ: q̃ in vtero v̄ginis perfect⁹ vir extitit. non ſolũ ꝓpter ãiam ⁊ carnẽ: ſed etiã ꝓpter ſapiẽtiaz ⁊ gratiam qua plenus erat.

¶ Auctoritatem ponit que videtur obuiare.

Hic aũt ſentẽtie videt obuiare q̃ i euãgelio Luce legit ieſus ꝓficiebat ſapia ⁊ etate ⁊ gr̃a apud deũ ⁊ hoies. Si.n. ꝓficiebat ſapia ⁊ gr̃a. nõ videt a cõceptiõe habuiſſe plenitudinẽ gr̃e ſine mẽſura. Ad q̃ ſane dici põt: ipſũ ſm hoiez tãtã a cõceptiõe accepiſſe ſapie ⁊ gr̃e plenitudinẽ: ut de⁹ ei pleni⁹ conferre nõ potuerit: ⁊ tñ vere dr̃ pfeciſſe ſapia ⁊ gr̃a: nõ q̃dẽ in ſe: ſz in alijs: q̃ de ei⁹ ſapiẽtia ⁊ gr̃a ꝓficibãt: dũ eis ſapiẽtie ⁊ gr̃e munera ſm ꝓceſſum etatis magis ⁊ magis patefaciebat. vñ Gregor⁹ in quadã omel. ait. Iuxta hois naturã ꝓficiebat ſapiẽtia: nõ q̃ ipſe ſapiẽtior ex tẽpore eſſet: q̃ ꝑma cõceptiõis hora ſpũ ſapiẽtie plenus ꝑmanebat: ſz eãdẽ qua plen⁹ erat ſapiẽtiã cetteris ex tpe paulatim demõſtrabat. Iuxta hois naturã ꝓficiebat etate de infantia ad iuuẽtutẽ Iuxta hois naturã ꝓficiebat gr̃a: nõ ipſe q̃ nõ habebat ꝑ acceſſuz tẽporis accipiẽdo: ſz pandẽdo gr̃e donuz q̃ habebat. Apud deũ ⁊ hoies ꝓficiebat: q̃ quãtũ ꝓficiẽte etate patefaciẽbãt hoib⁹ dona gr̃e que ſibi inerãt ⁊ ſapiẽtie: tãtũ eos ad laudẽ excitabat: ⁊ ſic deo patri ad laudẽ ⁊ hoib⁹ ad ſalutẽ ꝓficiebat. In alijs ergo nõ in ſe ꝓficiebat ſapia ⁊ gr̃a. vñ in eodẽ euãgelio. Puer ille plen⁹ ſapiẽtia ⁊ gr̃a ꝓhibet. Sic ergo dicit ꝓfeciſſe ſapientia ⁊ gratia: ut aliqs rector eccleſiaſticus dicit proficere in cura ſibi credita: dum per eius induſtriam alij proficiunt.

¶ Predictis videtur aduerſari q̃ ambroſius ait.

Alibi tamen ſcriptũ reperit q̃ ſm ſenſum hominis profecerit ſicut etate hominis ꝓfecit. Ait enim ambroſi⁹ in libro tertio de

---

Ad ſecũdũ ſic procedit. videtur q̃ debuit ab vtroq̃ ſexu carnẽ aſſumere: q̃ vt dicit Aplus Heb. ij. Debuit per oĩa fratrib⁹ aſſimilari: ⁊ ꝓcipue in naturalibus: ſed naturaliter alij hoies generant ab vtroq̃ ſexu: ergo ⁊ xp̃s ab vtroq̃ ſexu carnẽ aſſumere debuit. ¶ Præterea illa ſolũ vident in humana natura xp̃o repugnare que ad peccatũ pertinẽ: ſed cõmixtio ſexuũ poteſt eſſe ſine omni peccato ⁊ ſine omni coꝛruptela cũ in paradiſo añ peccatũ fuiſſet ſm Auguſtinũ: ergo debuit per cõmixtionẽ ſexuum carnem aſſumere. ¶ Præterea xp̃s ꝓcipue venit ad tollendũ oꝛiginale peccatuz: ſed ꝑ cõmixtionẽ ſexuũ traducit oꝛiginale: ergo debuit per cõmixtionẽ ſexuũ carnẽ aſſumere. ¶ Sed contra. Inſel. dicit q̃ decuit vt mater chriſti ea puritate niteret qua maioꝛ ſub deo nõ poteſt intelligi: ſz maxima puritas eſt virginalis: ergo de virgine naſci debuit: ⁊ ita nõ per cõmixtionez ſexuum. ¶ Præterea ſequeretur q̃ chriſtus haberet duos patres q̃ nullã inuenit. ¶ Ulterius videt q̃ debuit aſſumere coꝛp⁹ de viro tantũ: q̃ reperatio debet reſpõdere cõditioni: ſed in cõditione humani generis eſt aliqd formatũ ex viro tantum: ergo ⁊ ſic debuit eſſe in repatione. ¶ Præterea generãs eſt ſimile generato. ſz xp̃s debuit eſſe maſculinum ſexus: ergo de maſculo debuit eius coꝛpus aſſumi. ¶ Sed cõtra. chriſtus venit vtrũq̃ ſexum ſaluare: ſed ipſe fuit vir: ergo debuit ex muliere carnẽ aſſumere. ¶ Præterea oĩa per cõmixtionẽ ſexuum carnẽ aſſumeret. ꝑmo ꝓpter dignitatem matris vt puriſſima eſſet: ⁊ ita virgo. ſecũdo ꝓpter dignitatẽ patris vt nõ eſſet alius pater ſui filij. tertio ꝓpter dignitatẽ cõcepti: quia nõ decuit vt illa caro formareť niſi a ſpũſancto. quarto ꝓpter vnitatẽ perſone ad quã caro illa aſſumpta eſt. vnde decuit vt ſicut per virtutẽ infinitã aſſumpta eſt: ita per virtutẽ infinitã formareť. hoc aũt eſſe nõ potuiſſet ſi per cõmixtionẽ ſexus cõcepta fuiſſet: q̃ vel ſemen viri fuiſſet ibi ꝑ nihilo vel fuiſſet agẽs in cõceptiõe. ¶ Ad ꝑmuz ergo dicendũ q̃ debuit fratrib⁹ aſſimilari in his que nõ derogãt dignitati eius vel perfectioni nature aſſumpte vel que faciũt ad opus redẽptionis. ſz hoc nõ eſt huiuſmodi. ¶ Ad ſecundũ dicendũ q̃ cõmixtio ſexuũ quãuis poſſit fieri ſine peccato: tamẽ nõ poteſt eſſe in ſtatu nature coꝛrupte ſine vicioſa libidine que eſt ꝓncipiũ peccati: xp̃s aũt nõ venerat repare naturaz tũc quantũ ad actũ nature: quia hoc erat in reſurrectione glorioſa: ſz quantũ ad actũ pſone. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ ſicut xp̃s per ſuã innocentiã culpã noſtrã abſtulit: ita puriſſimuz opoꝛtuit eſſe ei⁹ conceptum qui cõceptiõis vitiũ tollere venerat. ¶ Ad ſecũdã queſtio vterq̃ ſexus glorificareť xp̃i incarnatione vt in obiectione dicẽdũ q̃ decuit vt de muliere carnẽ aſſumeret. ꝑmo vt tactũ eſt. ſecundo ad completionẽ vniuerſi: quia generatio viri de muliere tantũ nulliſ fuerat: ſed mulieris de viro fuerat ſcilicet in eua: vt viri de vtroq̃ ſicut in abel ⁊ alijs: ⁊ viri de neutro ſicut in adam. tertio vt naturalẽ habitudinẽ haberet ad genus humanũ. ſi enim ex viro fuiſſet nõ per actionem viri: nõ eſſet filius eius nec naturalis nepos abzabe ſicut eſt naturalis filius virginis ex hoc ſolo q̃ carnez ab ea ſumpſit. ¶ Ad ꝑmũ ergo dicendũ q̃ non oꝛtet q̃ per omnia reperatio ſimilis ſit conditionis: ſed quantũ attinet ad finem reperationis. ¶ Ad ſecũdũ dicendũ q̃ non oꝛtet q̃ in ſexu generans aſſimileť genito: ſed in natura ſpeciei. ¶ Hic diſtinctione op⁹ eſt. Hic nõ dicit magiſter qui nõ locutio ſit ſimpliciter falſa: ſz vt oſtẽdat quantũ põt habere de veritate. An de ea ſm q̃ potuit eſſe: ꝑz q̃ ſi q̃ potuit eẽ aliter nõ mutat alqd de veritate ei⁹ q̃ ẽ nec iſta conſideratio bũane nature vt nõ vnita ẽ in re: ſz in intellectu tãtũ. Quidã arbitrãť ꝛc. hoc dicit ſub dubitatiõe ꝓpter incõueniẽs ad q̃ tertia opinio ducebat vt ſupra diſt. viij. habitũ eſt. Et tñ ſimpliciter concedendum eſt q̃ potuit aſſumere ſexũ feminineum de potentia abſoluta loquendo quãuis non fuiſſet ita congruum.

spiritu sancto sic. Deus perfectionē nature assumpsit humane. Suscepit sensum hois: sed nō sensu carnis fuit inflatus. Sensu hominis animā dixit conturbatā. sensu hominis esuriuit ⁊ rogauit. sensu hominis pfecit sicut scriptū est. Jesus proficiebat etate ⁊ sapientia ⁊ gratia. Quo modo proficiebat sapientia dei. Profectus etatis ⁊ profectus sapientia: sz humane nature est. Jdeo etatem cōmemorauit: ut fm hominē crederes dictuz. Etas enī nō diuinitatis: sz corporis est. Ergo si proficiebat etate hominis proficiebat hois sapientia. Sensus autē proficit: quia sensus: ideo sapiētia. Quis sensus proficiebat. Si humanꝰ: ergo ipse suscepꝰ est Si di uinus: ergo mutabilis per profectū. Quod enim proficit mutatur in meliꝰ: sed quod diuinuz est non mutaꝝ. Quod ergo mutaꝝ non ē diuinuz. Sensus igiꝝ pficiebat humanꝰ. Sensum ergo suscepit humanuz. Non poterat confortari virtus dei: nec crescere deus: nec altitudo sapiētie dei impleri. Que igiꝝ implebaꝝ: non erat dei: sed nostra sapientia. Nā quomō implebaꝝ qui ut omnia impleret descendit. Per quē aūt sensum dixit isaias q̄ patrē puer nesciebat aut matrem. Scriptuz enī est. Priusq̄z sciat puer matrē aut patrem accipiet spolia samarie. Sapientiā enim dei futura ⁊ occulta nō fallunt. Expers aūt agnitionis infantia per humanā vtiq̄z per imprudentiā qō adhuc non didicit ignorat. Sed verendū est inquam ne si duos principales sensus aut geminaz sapientiā christo tribuimꝰ: christū diuidamꝰ. Nūquid cū et diuinitatē eius ⁊ carnē adorꝰ christū diuidimꝰ. Nūquid cū in eo imaginē dei crucēq̄z veneramur diuidimꝰ eum. Aplus qui certe de eo dixit: quoniaz ⁊ si crucifixus est ex infirmitate nostra: viuit tamē ex virtute dei ipse dixit: qz non diuisus est christus nūquid etiā cuz dicimꝰ: quia aiam rationalē intellectus nostri suscepit capacē diuidimꝰ eum. Non enī ipse deus verbū p anima rationali ⁊ intellectꝰ capaci in carne sua fuit: sed animā rationalē ⁊ intellectus. capacē ⁊ ipsam humanā ⁊ eiusdem substantie cuius nostre sunt anime: et carnē nostre similē: eiusdēq̄z cuius caro est nostra substantie suscipiens: perfectus etiam homo fuit.

¶ De intelligentia premissorū verborum.

Hec verba Ambrosij pia diligētia inspiciēda sunt: que ex parte hois ignorantiā instruūt ⁊ illuminat: ex parte errandi fomitē male intellecta ministrāt. Bis enī euidēter traditꝰ duos in xp̄o esse principales sensus: siue geminaz sapientiā. Neq̄z ideo vnitas ⁊ singularitas psone diuidiꝝ: sed iuxta duas naturas duas habet sapiētias: vnam nō creatam sed genitā que ipse est: alteram nō genitā sed creatam: ⁊ per gratiā ei collatā Nam ⁊ isaias de eo protestatur. Requiescet super eum spiritus sapiētie ⁊ intellectus ⁊c. spiritu ergo sapiētie ⁊ intellectꝰ. i. sapiētia ⁊ intelligētia p spiritū sanctū gratis data xp̄s erat sapiēs fm aiaz. fm deū vero sapiēs erat sapiētia eterna; que ipse ē. Et sicut inquātū deꝰ est bonꝰ est in bonitate naturali q̄ ipse est: ⁊ iustus iusticia naturali que ipse ē: ita sapiens est sapiētia naturali q̄ ipse est. Aīma vero eius sicut bona est ⁊ iusta bonitate vel iusticia gratis data que ipse uel ipsa nō est: ita sapiēs est sapiētia: vna tn̄ eadēq̄z persona est que inquātū deꝰ est uel inquātū dīna natura ē sapiēs est sapientia eterna. s. sapiētia ingenita q̄ est pater ⁊ sapiētia que nō est ingenita q̄ cōis est tribꝰ psonis: nō tn̄ genita sapiētia: qz nō ē alia ⁊ alia sapiētia sapientie ingenita que tn̄ filiꝰ ē: ⁊ sapiētia q̄ cōiter pater ē et filiꝰ ⁊ spūsanctꝰ. Jnquātū vero eadē psona hō est. id est fm hoiez acceptū uel inquātū est subsistēs ex aīa ⁊ carne sapiēs est sapientia gratuita. Sapiens est igitur humano sensu ⁊ diuino.

¶ Quomodo intelligendū sit illud: sensus proficiebat humanus.

Sed ex qua cā illiꝰ dicti intelligentia. s. sensus pficiebat hūanꝰ assumēda est. Aperte eni videt ambrosiꝰ innuere q̄ xp̄s fm humanū sensū pfecerit: ⁊ q̄ infantia eiꝰ expers cognitionis fuerit: ⁊ patrē ⁊ matrē ignorauerit. Dō nec ecclesia recepit: nec p̄misse auctoritates patiūt sic intelligi. Sz ita sane p̄t accipi ut quātū ad visum hoiuz ⁊ sui sensus oīsionē xp̄s pfecisse dicaꝝ. Proficiebat ergo hūanꝰ sensus in eo fm ostēsionem ⁊ alioz hoiuz opinionē. Jta etiā patrē ⁊ matrē dicitur ignorasse in infantia: qz ita se habebat ⁊ gerebat ac si agnitionis expers esset.

¶ Postq̄z magister determinauit de his que conueniunt deo incarnato ratione vnionis hic determinat ea que cōueniunt ei ratione diuine nature que in incarnatiōe minorata nō est determinatū est in p̄mo li. restat vt hic determinetur de his que cōueniūt xp̄o fm naturā que per incarnatiōnē est exaltata: diuidiꝝ aūt hec pars in tres partes. In p̄ma determinat. de his que cū humana natura assumpsit. in secūda de his que per naturam humanā operatꝰ est dis. xvii. post p̄dicta. In tertia de morte quā in hūana natura sustinuit dis. xxj. Post predicta cōsiderandū. Prima diuidiꝝ in duo. p̄mo determinat de perfectionibꝰ quas cum humana natura assumpsit. scō de defectibꝰ cū eadē assumptis dis. xv. ibi: Illud quoq̄. p̄ma diuidiꝝ in duas partes. p̄mo determinat de pfectionibꝰ humana natura assumptis q̄tū ad earū plenitudinē. scō per cōparationē ad perfectiones diuine nature dis. xiiij. ibi: Hic queri opꝰ est p̄ma in duas p̄mo determinat plenitudinē perfectiōis quātū ad gratiaz affectus ⁊ scientiā intellectꝰ quā xp̄s accepit in instāti cōceptionis. scō obiicit in cōtrariū ibi: Huic aūt videt obuiare. Et hec diuidiꝝ in duas partes. in p̄ma obiicit in cōtrariū per auctoritates canonis. in scōa per auctoritates sanctorū ibi: Aliter tamē scriptum reperiꝝ. Circa p̄imū tria facit. p̄mo facit obiectionē. scō soluit eam ibi: Ad qō sane dici potest: tertio solutionē per auctoritatē cōfirmat ⁊ explanat ibi. Unde Grego. Alibi tamē scriptū est. Hic obiicit per auctoritatē Ambro. ⁊ tria facit. p̄imo ponit auctoritatē. scō exponit ⁊ ostēdit quō ꝓposita auctoritate partim edificat fides: ptim p̄t sumi errādi materia ibi: Sed vba Amb. tertio ostēdit quō exponēda sit ne error inde seqꝝ ibi: Sed ea qua cā. ¶ Hic incipit q̄stio de gratia xp̄i: qz de sciētia ei in sequenti distinctione quereref. ⁊ querunt tria. Primo de gratia eius fm q̄ est singularis homo. Secūdo de gratia fm q̄ est caput ecclesie. Tertio de gratia vnionis.

Circa primum querunt duo. primo vtrum in eo sit gratiam habitualez ponere qua anima eius perficiebatur que dicit singularis hominis. secūdo de plenitudine illius gratie.

Ad primuz sic procedit. videtur q̄ in christo gratia dicta nō fuerit: sicut enim se habet filiatio adoptionis ad filiationez naturalem: ita se habet bonitas gratuita ad bonitatem naturalē: sed christus sicut ex vnione habuit q̄ esset filius naturalis: ita habuit q̄ esset naturaliter bonus: ergo sicut non ponit in eo filiatio adoptionis: ita non debet poni bonitas gratuita. ¶ Ꝑ gratia datur hominibus vt assimilent deo: sed christus nunq̄ fuit dissimilis deo: ergo gratia nunq̄ indiguit. ¶ Ꝑ vbi est lux solis non indiget lumine candele: quia maior lux offuscat minorem: sed in christo fuit lux diuinitatis quasi lux solaris: ergo non oportuit in eo ponere lumen gratie. ¶ Ꝑ Damas. dicit in tertio libro q̄ sicut anima regit carnē z operat per eam sicut per instrumentum: ita diuinitas regebat animā christi: sed instrumentū non indiget aliquo habitu quo regatur in opere: quia regit per agens principale: ergo z anima christi nō indigebat habitu gratie. ¶ Ꝑ gratia ad hoc datur hominib⁹ vt per eam peccatū vitetur z gloria adipiscatur: sed ex hoc ipso q̄ christus fuit deus habuit q̄ peccare nō posset vt in precedenti distinctione dictū est. z iteruz habuit plenum ius in gloria diuina vt dictuz est distinc. x. ergo gratia non indiguit. ¶ Sed cōtra. sicut anima est perfectio corporis: ita gratia est perfectio anime: sed non minus debuit habere animā perfectam q̄ corpus perfectuz: ergo sicut assumpsit corp⁹ cū anima: ita assumere debuit animaz cum gratia. ¶ Ꝑ omne meritū est per gratiam: sz christus meruit sibi z nobis vt infra distinc. xviij. dicetur. ergo ipse habuit gratiam. ¶ Ꝑ de ipso in psalmo dicit. Diffusa est gratia in labijs tuis. Et vnxit te oleo leticie: que omnia gratiam in ipso ostendūt: ergo z ipse habuit gratiam. ¶ R⁹ dicendū q̄ gratia principaliter duo facit in anima. primo enim perficit ipsam formaliter in esse spirituali sm quam deo similat. vnde z vita anime dicit. secundo perficit eam ad opus sm q̄ a gratia emanant virtutes: sicut vires ab essentia: quia nō potest esse operatio perfecta nisi progrediatur a potentia perfecta per habitū. z propter hec duo oportet ponere gratiam in anima christi: quia cū sit perfectissima in esse spirituali: oportet q̄ sit aliquid perficiens illam formaliter in esse illo. deitas autē non est formaliter: sed effectiue perficiens ipsam. vnde oportet aliam formam creatam in ipso ponere qua formaliter perficiatur z hec est gratia: similiter etiā cum alia sit eius operatio sm humanitatē z sm diuinitatē sicut z alia natura: oportet q̄ operatio ei⁹ humana habeat habitū perficientem alias esset imperfecta ergo dicendū q̄ filiatio refert ad personā: z qz extraneitas nullo modo cōuenit persone illi: ideo nomen adoptionis de christo non concedit: sed gratia est perfectio nature cuz subiectū eius sit anima que est pars humane nature: ideo quānis gratia importat aliquid etiaz nō naturaliter inherens: tamē potest ratione humane nature christo conuenire. ¶ Ad secundū dicendum q̄ gratie est facere deo simile nec oportet vt de dissimili faciat similem: sed de non simili similem: nec ita q̄ semper negatio similitudinis similitudinem tēpore precedat: sz natura: sicut potentia est ante actū: sicut sol precedit lucem suam. ¶ Ad tertiū dicēdum q̄ lux solis z lux candele vtrūq̄ est actiue illuminans: sed deitas z gratia non sic se habent: sed vnū illuminat actiue alterum formaliter: z ideo sicut solem z lumen solis in aere necesse est esse simul z vnū alterum efficit z non offuscat: ita ex diuinitate christi sequit ipsa gratia z non offuscat. ¶ Ad quartū dicendū q̄ sicut philosophus dicit in. viij. Ethicoz duplex est instrumētū scilicet animatū z inanimatū: inanimatū sicut securis: animatū sicut seruus qui mouet ad imperium dñi: instrumētū ergo inanimatū: ita agitur q̄ non agit: z dicitur inanimatū anima rationali: z ideo non indiget habitu regente in operatione: sed instrumentū animatum agit z agitur. vnde sicut seruus indiget habitu ad hoc vt imperiū domini sui debito modo exequatur: ita etiam aīa christi ad hoc q̄ perfecte diuine operaret. ¶ Ad quintū dicendū q̄ sicut omnis forma est per se ordinata ad perficiendū: q̄ autem abijciat contrariū est ei per accidens: ita etiam est de gratia respectu peccati. vnde quātus christus nunq̄ peccauerit nec peccare potuisset etiam si gratiaz habitualem nō habuisset ex vnione ad verbum: tamen gratia indiguit ad perfectionē vt dictum est: z iterum quātus ex hoc ipso q̄ deus erat sibi gloria debebat: tamen oportuit q̄ esset ibi aliquid formaliter perficiens ipsam animaz ad actus glorie: z hec fuit gratia: quia gratia cōsumata in anima est idē q̄ glorie lumen: z etiam perficiēs eā ad actū vie.

Ad secundū sic proceditur. videtur q̄ christus non habuit gratie plenitudinē: christus enim non habuit fidem nec spem sicut infra determinabitur: nec iterum penitentiā: quia nunq̄ peccauit: sed hec omnia ad gratiam pertinēt: ergo ipse non habuit gratie plenitudinem. ¶ Ꝑ philosophus dicit in decimo Ethicoꝝ q̄ virtutes morales nō sunt in dijs: sed christus fuit verus deus: ergo non habuit virtutes morales scilicet temperantiam ꝛc̄. ¶ Ꝑ virtutes ordinant ad actum: sed actus quarundā virtutum christo nō conueniunt sicut magnificentia que consistit in magnis sumptib⁹: quia pauper pro nobis factus est ergo non habuit omnes virtutes: z ita nec gratie plenitudinem. ¶ Sed contra Joh. primo. Vidimus eum plenū gratie z veritatis. ¶ Ꝑ maior gratia fuit in christo quā in aliquo alio homine: sed de quibusdā alijs legitur q̄ fuerunt gratia pleni sicut de matre eius. Luce primo. Et de stephano. Act̄. vij. ergo multo magis christus habuit gratie plenitudinem. ¶ Ꝑ spiritussanct⁹ in homine per gratiā inhabitare dicit. sed Luce. iij. dicitur q̄ christus plen⁹ spiritusancto regressus est a iordane: ergo ipse habuit gr̄e plenitudinem. ¶ Ulterius videt q̄ gratia eius fuerit infinita Jo. iij. dicitur q̄ nō ad mensuram dat ei deus spiritumsanctū sed omne finitū mensuram habet: ergo cū spiritussanctus dicat dare hominib⁹ sm q̄ gratiam accipiunt. videtur q̄ gratia ei⁹ fuerit infinita. ¶ Ꝑ omni finito potest aliquid maius intelligi z deus aliquid maius facere: sed in littera dicit q̄ deus illi maiorē gratiam conferre non potuit: nec potest plenior intelligi: ergo est infinita. ¶ Ꝑ omne infinitum multotiens sumptum equat alteri finito vel excedit ipsum: si ergo gratia christi fuit finita: tunc gratia alterius hominis posset tantuz augeri q̄ equaret gratie christi vel excederet ipsaz quod est incōueniēs: ergo gratia christi est infinita ¶ Ꝑ a causa finita nō est effectus infinitus: sz meritum christi fuit infinitū: quia sufficiens ad redemptionē totius humani generis quod est infinitū potentia: ergo et gratia que est causa meriti fuit infinita. ¶ Sed cōtra nullum creatū est infinitum: gratia christi fuit creata: ergo nō fuit infinita. ¶ Ꝑ nullo infinito: est aliquid maius: si igit̄ christus sm q̄ homo habuisset gratiā infinitam: sm q̄ homo non fuisset minor patre: quod est cōtra fidem. ¶ Ulterius videtur q̄ gratia illa potuerit augmentari: omni finito possibilis est additio: si ergo gr̄a christi facta fuit: qz creata est potuit ei fieri additio: et ita potuit augeri. ¶ Ꝑ quantumcūq̄ additur intellectuali nature de perfectione: tanto magis augetur eius capacitas. vnde sm plm in. iij. de anima quanto intellect⁹ magis intelligit difficilia plus etiā pōt intelligere: sz capacitas ampliozis gratie facit possibilitatē ad augmentū: ergo quātūcūq̄ homo habeat perfectam grām remaneat possibilitas ad augmentū: z ita videt q̄ xp̄s potuit ꝓficere in gratia. ¶ Ꝑ missio visibilis est signuz missionis inuisibilis: sz ad xp̄m facta est visibilis mis-

fio spūssancti in tricesimo anno. vt supra Luc. iij. ergo tunc fuit ei facta inuisibilis missio spūssancti: sz spiritussanctus nō mittit visibiliter ad aliquē nisi ratione nouę gratie date vel ratione augmenti gratie: ergo xps creuit in gratia cum primū gratiā habuit. ¶ Ꝑ sicut requirebat in ipso pfectio anime: ita z perfectio corporis: sz ipse creuit imperfectione corporis: ergo z creuit quantū ad gratiaz que est perfectio anime. ¶ Sed cōtra est qō dicit Jer. xxxj. mulier circūdabit virum vbi dicūt sancti q̄ christus ab initio cōceptionis fuit plen⁹ omni gratia: ergo gratia non creuit in ipso. ¶ Ꝑ xps fuit ab instanti cōceptionis sue perfectus cōprehensor sz cōprehensores sunt in statu nō in augmento gratie: ergo gratia in ipso nō creuit. ¶ Ad. 1°. dicendū ad p̄mā questionē q̄ illud plene haberi dicitur quod scōm oēs differētias et modos z effect⁹ suos habet: z scōm hoc xps plenitudinem gratie habuit. hec aūt plenitudo pōt attendi fm rationem cause finalis efficientis z formalis. Finis autē gratie est vt cōiungat nos deo: quia igit xps fm q̄ homo cōiūctus fuit diuinitati nō solū per cognitionē: amorē z fruitionem: sed etiam per vnionē in persona: ideo gratia ipsius plenissime consecuta est finē suum. Et hec est plenitudo cause finalis. ¶ Item videm⁹ q̄ aliquid habet lucē corporalē tantuz vt luceat sicut quidē vermes z putredines quercus vel carbūculus. Aliquid autez vt alia illuminet sicut lumen candele Aliquid autem vt alia illuminātia faciat. Aliquid autem vt omnis illuminatio ab eo fit sicut est de sole: ita etiā est z de gratia christi: q2 ipse habet gratiā per quā in se perfect⁹ est z ex ipso in alios redūdat. Et eoz in quos redūdat quosdam facit cooperatores dei vt z ipsi alios per ministerium ad gratiā inducāt vt dicit p̄ma Thozin. iij. z iteruz ex ipso in oēs redundat: q2 de plenitudine eius oēs accepim⁹. Jo. p̄mo. z hec est plenitudo cause efficiētis: Similiter etiā aliqui formaliter gratia perfecti sunt quātū ad oēs virtutes z quātū ad expulsionē oīum peccatoz mortaliū: z hec est plenitudo sufficiētie que fuit in stephano z aliis sanctis fm q̄ aliquis implet deo: ita vt nihil in eo a deo auersuz maneat in tota aūt ecclesia est plenitudo copie: quia nulla gratiarū ei deest quin sit in aliquo mēbroz suoruz de qua plenitudine dicitur Eph. iiij. vt adimpleret oīa: aliqui etiā data est gratia que nō solū oīa mortalia: sz etiā venialia repelleret: z hec est plenitudo specialis p̄rogatiue que fuit in btā vgine fm quā pleno deo fuit vt nihil in ea esset qō ad deū non ordinaret: sz xpo vlteri⁹ data est gratia perficiēs ipsum: nō solum quantū ad oēs virtutes: sed etiam quantū ad oēs vsus virtutū: z quantū ad oēs effectus gratie gratis date: z iterū ad oīs peccati remotionē nō soluz actualis: sz etiā originalis z potentie peccādi: z hec est plenitudo christi singularis fm rationem cause formalis. prima igit plenitudo respicit gratiā vnionis. secūda gratiā capitis. tertia gratiā singularem ipsi⁹. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ ille virtutes habent aliquid perfectionis z hoc in xpo precipue est z aliqd imperfectiōis: z fm hoc xpo nō cōueniūt: sz hoc infra melius patebit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ virtutes morales xpo non cōueniūt quātū ad vsus quosdā qui in nobis sunt sicut q̄ per eas domant passiones q̄b⁹ caro cōtra spiritū cōcupiscit qō in xpo nō fuit: sz quantū ad alios vsus fm quos erūt in patria plenissime fuerunt in xpo. Et etiam quātū ad quosdam vsus vie qui eius perfectioni nō derogabant inquantum erat verus viator z comprehensor. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ nō est de necessitate magnificentie fm q̄ a philosopho accipit q̄ homo habeat multas diuitias: sz vt sit sic dispositus q̄ quādo oportet z decet optime eas dispēsare velit z hoc in christo perfecte fuit. ¶ Ad secūdam questionē dicendū q̄ gratia dicit donum gratis homini collatū: donum autē homini xpo fine meritis precedentib⁹ collatum fuit z creatum z increatuz. Increatū fuit ipse spūssanctus: quia in eius anima requieuit: vt dicit Isaie. xj. et ipsa persona verbi: quia datū est nature humane vt in persona verbi esset eius z fm hoc est datū ei nomen qō est super omne nomē. Phil. ij. z sic simpliciter gratia xpi est infinita. Creatum autē donuz eius est ipsa gratia qua formaliter anima eius perficiebatur z hec quodāmodo fuit finita z quodāmodo infinita: quia fm essentiam finita fuit: sed trib⁹ modis infinita dici potest. vno modo ex coniūctione ad diuinitatem inquantū concurrit ad eundem actuz cum ipsa: vt actus gratia illa informatus non tantū fit actus hominis: sed etiam dei. secūdo quantū ad rationē gratie. In his enim que mole magna nō sunt non est accipere finitum z infinitum fm numeralē vel dimensiuam quantitatē: sed fm aliquid quod est limitatū et non limitatū. Limitatur autem aliquid ex capacitate recipientis. vnde illud qō nō habet esse receptum in aliquo: sed subsistens non habet esse limitatum: sed infinitum sicut deus: si autez esset aliqua forma simplex subsistens que non esset suum esse. haberet quidē finitatem quantū ad esse q̄ esset particulatū ad formam illam: sed illa forma nō esset limitata: quia nō esset in aliquo recepta. sicut si intelligat calor per se existens. z scōm hoc etiam forme vniuersales intellecte habent infinitatem: sed si forma talis sit recepta in aliquo: de necessitate limitata est quantum ad esse debituz illi forme nō solum quantum ad esse simpliciter: quia nō solum non habet plenitudinem essendi simpliciter: sed nec totum esse quod nature illi⁹ est possibile foze: sed possibile est vt non sit limitata quantum ad rationē illius forme: vt scilicet habeat illam formā fm omnē modū completionis ipsius vt nihil sibi desit de pertinentibus ad perfectionem illius forme: z hoc erit si ex parte recipientis non fit defect⁹ vel ex parte agentis: z hoc modo dicitur gratia christi infinita: quia quicquid ad gratie perfectionem pertinere potest totum in christo fuit. tertio quantum ad effectus: quia nō limitatur ad aliquos determinatos effectus: sed potest per gratiam infinitos operari redēptionem: sicut dicitur in libzo de causis. q̄ virtus intelligentie est infinita inferius. z hic modus respicit gratiam capitis. secūdus autem gratiā singularis hominis: sed primus gratiam vnionis. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ videtur intelligi illa auctozitas quantum ad scōm modum dictum. hoc enim intendit dicere q̄ in christo non est gratia limitata quantum ad aliquē modum perfectionis eius: sz habet ipsam quantuz ad omnes: vel intelligitur de gratia vnionis per quam eleuatur ad infinituz bonum scilicet vt sit verus deus. ¶ Ad secunduz dicendum q̄ verba illa intelligenda sunt quantum ad rationē gratie: quia omne qō pertinet ad perfectionem gratie collatum ei fuit. vnde multa alia posset deus facere: sed non pertinerent ad rationem gratie: sicut posset homini multas alias perfectiones naturales z essentiales addere: sed hec non essent de ratione hominis z esset tunc alia species z non homo: vel dicendū q̄ licet quantum est in se posset facere maiozem gratiā quantum ad essentiam q̄ sit christi: tamē nulla maioz possit esse cuius capacitas creata sit capax: nec posset facere aliquam capacitatem que non esset creata. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ diuersis speciebus aptantur diuerse quantitates. z hoc patet de quantitatibus dimensiuis: quia est aliqua quātitas determinata homini vltra quā nō inuenit aliqua quātitas hominis maioz: sed inuenitur quantitas arboris maioz illa que quātuis finita sit: nullo modo ad eam pertingere potest homo quantūcunq; crescat: similiter est in quantitatibus virtualibus: q̄uis enī caliditas ignis non excedat infinitum caliditatē aeris: tamen est aliquis terminus caliditatis aeris quē non transgredit manens aer. vnde nullo modo potest tantū intendi q̄ equetur caliditati ignis nisi aer fiat ignis z similiter est in omnib⁹ qualitatibus que cōsequunt alias perfectiones vel disponunt ad eas: quia diuersis perfectionibus fm speciem. respondent diuersi gradus perfectionū vel dispositionuz: perfectio autem ad quā disponit gratia est cōiūctio ad deū: et hec est multiplex. sz

in enigmate ⁊ per ſpeciē. vnde quantūcunq; creſcat gratia viatoris nō poteſt eſſe ſimilis gratie cōprehēſoris ſm actū quāuis virtute poſſit eſſe maior: ⁊ eadē ratione quātūcunq; creſcat gratia pure creature nō poteſt peruenire in grām creature aſſumpte in vnitatē perſone que ad vnionē diſponit quodāmodo niſi ⁊ ipſa aſſumeretur: et qz nō eſt altior modus poſſibilis creature quo coniūgat deo cū per vnitatem perſone: ideo dictuz eſt ſupza q; capacitas creata non poſt ampliorē gratiā recipere. ¶ Ad quartū dicendū q; infinitas efficacie que ē in merito cōtingit ex hoc q; ad actionē illā cōcurrit diuina perſona: qz non eſt tantū hoīs actio: ſed dei ⁊ hoīs ſm q; Dio. actionē xpi nominat dei virilem. ¶ Ad tertiā queſtionē dicēdū q; augmentū nō cōpetit rei ſm q; eſt in termino: ſz ſm q; eſt in via ad terminū: qz ſm q; res eſt in termino tota potētialitas capacitatis eius eſt impleta ex fine implente: ⁊ ideo nō habet vlteri⁹ quo creſcat: ⁊ qz anima xpi fuit ab initio cōceptionis fini vltimo vnita nō ſolū per fruitionē perfectā: ſz etiā cōmunicādo in perſona vbi: ideo gratia ei⁹ creſcere nō potuit. ¶ Ad primū ergo dicēdū q; cuilibet finito pōt fieri additio mathematice loquendo: qz ratio quātitatis quā ſolā mathematicus conſiderat nō ꝓhibet quin poſſit finito aliq̄d addi. ꝓhibet autē additionē talem forma quā cōſiderat naturalis: ⁊ ideo ſm naturalē nō eſt verū: ſz ſm imaginationē tantū: ⁊ ſiliter eſt in ꝓpoſito vt ex dictis patet: quia nec gratia pōt eſſe maior ꝑſona. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q; hoc intelligēdū eſt de capacitate intellectualis nature circa finē vltra quā nulla capacitas alicui⁹ rei extendit ſicut intellect⁹ in ſtatu vie quātūcunq; ꝓficiat nūq̄ peruenit ad modū intelligēdi qui erit in patria. ¶ Ad tertiū dicendū q; miſſio viſibilis ſignū fuit inuiſibilis miſſionis nō tūc facte: ſz ab initio cōceptionis. ¶ Ad quartū dicendū q; xps nō aſſumpſit corp⁹ glorioſuz ita q; eſſet in vltima ſui ꝓfectione accepit aūt animā glorioſam: ⁊ ideo ſm corpus ꝓficere potuit non autē ſm animā.

Queſtio secunda.

Deinde queritur de gratia capitis. ⁊ circa hoc querūtur duo. primo vtrū xps ſm q; homo habeat talē gratiā q; ſit caput. ſecundo quorum ſit caput.

Ad primū ſic ꝓcedit. videt q; xps nō ſit caput eccleſie ſm q; homo: a capite enī ſpūs aīalis ad mēbra diffundit: ſz ſpūſſanct⁹ non diffundit in eccleſiam a xpo ſm q; homo: ſz inquantū de⁹: quia vt dicit Augu. in xv. de tri. Ipſe accepit ſpiritūſanctuz vt homo ⁊ effudit vt de⁹: ergo ipſe nō eſt caput vt homo: ſz vt de⁹. ¶ Ꝑ ſenſus ⁊ motꝰ traducūt a capite in mēbra: ſz gratia que motū vite facit in corpe eccleſie nō eſt per traductionē ab vno in alium: ergo xps ſm q; homo nō eſt caput eccleſie. ¶ Ꝑ gratia a ſolo deo creat in nobis: qz ſm Augu. natura mētis humane immediate a deo formaf: ſz vita eccleſie eſt per gratiā: cū igit de rōne capitis ſit vt mēbra quātū ad aliquē actū viuificet videt q; xps ſm q; homo nō poſſit dici caput eccleſie. ¶ Ꝑ capitis nō eſt aliud caput: ſz caput xpi ē de⁹ ꝓma Chozin. xij. ergo xps nō eſt caput. ¶ Ꝑ caput recipit influentiā ab alio membro. ſcilicet a corde: ſz xps nō recipit influētiaz ab alio mēbro eccleſie. ergo xps nō debet dici caput. ¶ Ꝑ caput pōt dici mēbrū totius corporis ⁊ cōmēbrū alijs membris: ſz xps vt videt nō poteſt dici mēbrū eccleſie: qz ſic virtus ei⁹ partialitatē haberet reſpectu toti⁹ eccleſie: ⁊ eccleſia eſſet ꝑfectior xpo: ergo xps nō debet dici caput. ¶ Ad oppoſitū eſt. Eph. j. Ipſuz dedit caput ſup oēm eccleſiā que ē corp⁹ eius: ergo cū eccleſia ſit corp⁹ ei⁹ ſm humanā naturā put ſibi ꝺformis eſt videt q; ipe ſm hūanā naturā ſit caput. ¶ Ꝑ rex dicit eſſe caput regni ⁊ pōtifex eccleſie ſibi cōmiſſe: ſz xps ſm q; homo eſt Rex ⁊ Pontifex toti⁹ hūani generis: ergo ipſe ſm q; hō eſt caput. ¶ Ꝑ illud qō eſt dignifſimū in quolibet genere dicit caput ſicut leo eſt caput aīaliū ſz xps etiā ſm humanā naturā ꝓcellit oēs hoīes: ergo etiaz ſm q; homo eſt caput toti⁹ eccleſie. ¶ Ad° dicēduz q; xpus dicit caput eccleſie per ſilitudinē capitis nālis: inueniunt enī in capite naturali tres cōditiones reſpectu aliorū membrorū ſingulariter. ꝓma eſt q; excellit ea dignitate in trib⁹. ſcilicet in altitudine ſitus in nobilitate ꝓprie virtutis: qz. ſ. nobiliores vires. ſcz imaginatio ⁊ memoria ⁊ huiuſmodi habent locū in capite: ⁊ etiā in perfectione: qz in capite congregant oēs ſenſus cū in alijs mēbris ſit ſolus tact⁹. ſecunda eſt q; a capite ſunt oēs vires aīales in alijs mēbris: ⁊ ſic dicit eſſe principiū aliorū membrorū vans alijs ſenſum et motū. tertia eſt q; dirigit oīa membra in ſuis actib⁹ ꝓpter imaginationē ⁊ ſenſus qui in eo abundāt formaliter. habz aūt quartā ꝓprietatē cōmunē cū alijs membris q; eſt conformis cū eis in natura: ratione ergo ꝓme ꝓprietatis ſcz perfectionis: oē qō eſt perfectiſſimuz in quacūq; natura dicit caput ſicut leo in animalib⁹. ratione aūt ſecūde: oē ꝓncipiū dicit caput: ſicut fons caput fluminū: ⁊ ſicut dicit caput libri vel caput vie: ratione aūt ꝓprietatis tertie. oīs rector dicitur caput ſicut rex: dux vel pontifex. quantum igit ad has tres ꝓprietates capitis pōt xps dici caput ⁊ ſm humanam naturā ⁊ ſm diuinā: quia ſm diuinā naturā in eo eſt plenitudo omnis deitatis: vt dicit Aplus Coll. j. vnde eſt ſuper omnes de⁹ benedictus in ſecula. Ro. ix. ⁊ ſimiliter ab ipſo inquantū deus eſt nobis oīs ſpiritualis gratia. Itē inquātum deus: dirigit nos in ſeipſum. Sed etiā hec conueniūt ei ſm humanā naturam que in xpo dignifſima eſt ratione altitudinis: quia eſt vſq; ad vnionē in diuina perſona exaltata. Ratione ꝓprie operationis: quia dignifſimū actū habuit in eccleſia ſcilicet redimere ipſam ⁊ edificare eā in ſanguine ſuo: ⁊ etiā ratione perfectionis: quia oīs gratia in eo eſt ſicut omnes ſenſus in capite. Similiter etiā dicit caput ratione ſecūde ꝓprietatis: quia per ipſum ſenſum fidei ⁊ motū charitatis accepim⁹: quia gratia ⁊ veritas per Jeſuz xpm facta eſt. Joānis ꝓmo. ⁊ ſimiliter direxit nos doctrina ⁊ exemplo: quia cepit Jeſus facere ⁊ docere. Act. ꝓmo. Sed quarta cōditio xpo conuenit ſm humanā naturā tantum: ⁊ hec complet in ipſo rationē capitis: quia xpus ſm humanā naturam habet perfectionē alijs omogeniā: ⁊ eſt ꝓncipiū quaſi vniuocum: ⁊ eſt regula conformis ⁊ vnius generis. vnde cōmuniter loquendo xpus ſm q; de⁹ poteſt dici caput eccleſie ſimul cū patre ⁊ ſpirituſancto: ſed ꝓprie loquendo eſt caput ſm humanam naturā: ⁊ dicitur gratia capitis ſm quam ꝓdicte ꝓprietates ei conueniunt ꝓcipue ſm q; influit alijs membris. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendum q; dare ſpiritūſanctū eſt dupliciter ſcilicet auctoritate ⁊ miniſterio. Auctoritate quidē: tantum dei eſt. Sed miniſterio dicunt etiam hoīes dare inquantū ſcilicet per miniſterium eorū datur a deo ſicut dicit Paulus Gall. iij. Qui tradidit vobis ſpiritum: vt ſupza in primo libro diſt. xv. Magiſter dixit: ⁊ hoc modo chriſtus ſm q; homo ſpiritū ſanctum miniſterio dare potuit vt dicitur Roma. xv. Dico chriſtū dei miniſtrū ⁊c. ¶ Ad ſecundū dicendum q; in hoc q; de chriſti plenitudine omnes accepim⁹ eſt aliquid ſimili traductioni quāuis nō ſit ꝓprie traductio: eſt igitur ſimilitudo quantū ad ipſum ſpiritū increatum qui idē numero eſt in capite ⁊ in membris ⁊ aliquo modo a capite ad membra deſcendit: non diuiſis: ſed vnus. eſt autē diſſimilitudo quantum ad ipſum donū ſcōm q; ſpirituſſanctus in nobis inhabitat: quia iſtud non traducit de ſubiecto in ſubiectum. ¶ Ad tertiū dicendū q; in aliqua actione poteſt aliquid eſſe mediuz dupliciter. ſcilicet quantum ad perfectionem ⁊ quantum ad diſpoſitionem tantū: ſicut natura eſt medium in operatione qua deus ꝓducit animam ſenſibilē: quia ipſa perfectio vltima fit mediante natura: ſed in operatione qua ꝓducit animam rationalem natura non eſt medium niſi quantum ad diſpoſitionē. Similiter dico q; deus immediate formaf mentem noſtram quantum ad ipſam perfectionem gratie: ⁊ tamē poteſt ibi

cadere medium disponens: z sic gratia fuit a deo mediante homine xpo: ipse enim disposuit totū humanū gen⁹ ad susceptionē gratie z hoc tripliciter. vno modo fm operationē nostrā in ipsum: qz fm q̄ credim⁹ ipsum deū z homines iustificamur. Ro.iij. quē posuit de⁹ ꝓpiciatoꝛē per fidē ꝛc. alio modo per operationē ipsi⁹ in nos inquātū. ſ. obstacula remouet ꝓ peccatis totius humani generis satisfaciendo. z etiā inquātū nobis suis operib⁹ gratiā z gloziam meruit z inquātū ꝓ nobis interpellat apud deū. tertio modo ex ipsa ei⁹ affinitate ad nos: qz ex hoc ipso q̄ humanā naturā assumpsit: humana natura est magis deo accepta ¶ Ad quartū dicendū q̄ caput xpi dicit deus nō fm cōpletā rationē capitis: est enī caput ipsi⁹ fm q̄ est p̄ncipiū eius: p̄ncipiū aūt eius est fm diuinitatē z fm humanitatē: sz inq̄ztū est p̄ncipiū ci⁹ fm humanitatem sic deficit quarta cōditio capitis que est cōformitas in natura: inquātū aūt est p̄ncipiū eius fm diuinitatē sic defecit p̄ma conditio: qz sic non habet maiozē dignitatez. ¶ Ad quintū dicēdum q̄ coz est p̄ncipiū viriū vitaliū in toto cozpoze: z est primū p̄ncipiū omniū membroz quantū ad esse: vt dicit ph̄s: sed caput est p̄ncipiū viriū animaliū que pertinēt ad sensum z ad motum: z quia cū dicim⁹ xp̄m p̄ncipiū esse membrozū ecclesie nō intendim⁹ quantū ad esse naturale fm q̄ sunt hoīes sed quantū ad fidē z charitatē per quā ecclesie mēbra vniūtur: ideo accōmodatius dicitur caput q̄ coz ¶ Ad sextum dicendū q̄ in noīe capitis importat̄ p̄ncipium z ozigo alicui⁹ rei: in noīe aūt membri importat̄ partialitas que repugnat ratione p̄time oziginis: qz in p̄ma ozigine sunt omnia virtute que inueniunt̄ in originatis: z ideo nō p̄t dici membrū: qz non recepit ab aliquo alio influentiā: qz in cozpoze naturali caput nō solū influit alijs mēbris: sz etiaz ab alijs recipit vt nutrimentū z alia obsequia: ideo z caput dicitur z cōmembrū: sz xp̄s fm q̄ homo non recipit aliq̄d ab alijs mēbris ecclesie: sed a solo deo. vnde nō potest dici cōmembrū fm q̄ caput ecclesie dicit̄ ipse fm humanitatē: potest autē dici membrū fm humanitatē fm q̄ ipse est caput ecclesie fm diuinitatem. z sic dicit Aplus p̄ma ad Thozin. vij. vos estis cozpus z membrū de membro.

Ad secundū sic procedit. videt̄ q̄ xp̄us fm q̄ hō nō sit caput angelozū. de ratione enī capitis est conformitas ad mēbra: vt dictū est: sz xp̄us nō est conformis angelis in natura: qz nūq̄ angelos apprehēdit vt dicitur Heb.j. ergo nō est caput angelozū. ¶ Ps xp̄s dicit caput hoīuz fm q̄ ab ipso aliquā influentiā recipiūt: sz angeli cuz sint beati nō indigent vt eis aliquid influat̄: ergo xp̄us fm q̄ homo nō est caput angelozū. ¶ Ps sicut dicit in libzo de motu cozdis: intelligētie sunt receptiue eaz illuminationū que sunt a deo p̄ima receptione: aīe aūt secunda: sz q̄dā recipit p̄ma receptione: nō recipit ab eo q̄dā recipit secūda receptione: ergo angeli qui intelligentie dicūt̄ nō recipiunt ab aliqua aīa: z ita nec a xp̄o fm q̄ homo: ergo xp̄s fm q̄ homo nō est caput angelozū. ¶ Sed cōtra ſ. Coll'.ij. qui est caput omnis p̄incipat⁹ z ptātis. z loquit̄ de xp̄o fm q̄ z hō ita xp̄s fm q̄ hō est caput angelor. ¶ Ps Dio. dic. vij. ca. ce. ie. q̄ seraphin a xp̄o iesu querūt z discūt z illuminā̄t: ergo influit angelis: z ita videt̄ esse caput eoz. ¶ Ps ecclesia vna est cōstituta ex angelis z hoīb⁹: sed vni⁹ cozpozis non sunt duo capita: ergo xp̄s etiā est caput angelozū. ¶ Ulterius videt̄ q̄ nō sit caput omniū hominū: caput enim vnū referē ad vnū cozpus: sz omnes hoīes nō cōueniūt in aliquo vno fm numerū: quia z ipsi differunt z fides z spes et charitas qua cōnectunt̄ ad inuicē: numero diuerse sunt in diuersis: ergo nō est caput omniū hoīuz. ¶ Ps cozpus xp̄i verum est figura cozpozis xp̄i mystici: sed in cozpoze vero non est aliquod membrū impurū: ergo cuz multi hoīes sint cozrupti per peccata. videt̄ q̄ eozū caput nō sit xp̄s. ¶ Ps cozp⁹ chzisti verū totum fuit glozificatū: sed sunt multi etiā existētes in gratia qui nūq̄ erūt in gloria: qz nō persistēt: ergo xp̄us nō est caput omniū. ¶ Ps. Caput cū sit p̄incipiū mēbrozū nō sequit̄ alia mēbra: sz multi sancti preceſſerunt xp̄i incarnationē: ergo xp̄s fm q̄ homo nō est caput omniū hoīum. ¶ Sed cōtra. xp̄s satisfecit ꝓ tota humana natura: sed oēs hoīes cōicant in natura humana: ergo xp̄s oībus influit: z ita videt̄ q̄ ipse sit caput oīum. ¶ Ps per xp̄m oēs resurgemus: sz hoc nō esset nisi esset caput omniū: ergo ipse ē oīuz caput fm q̄ homo. Ulterius videt̄ q̄ fit caput tantum animarū: qz capitis ad mēbrū oportet esse cōtinuationē: sz cozpora aliozū hoīuz nō continuant̄ ad cozpus xp̄i: ergo z ipse nō est caput hoīuz quātū ad cozpus: sz quantū ad aīas tm̄. ¶ Ps ipse influit sensum spūalē fm q̄ homo non est caput cozpozū: q̄ est caput: sz huiusmodi sensus nō sunt susceptiua cozpora: ergo xp̄s fm. ¶ Ps fm cozpus nō differim⁹ a brutis: sz solū fm aīam rationalē: sz xp̄s nō dicit̄ caput irrationabiliuz fm q̄ homo: ergo ipse nō est caput nostrum quātū ad cozpora. ¶ Sed cōtra ꝓbat̄. iij. refozmauit cozpus humanitatis nostre zē. z sic influit nobis quantuz ad cozp⁹: ergo ipse nō est tātū caput animarū. ¶ Ps ipse est caput nostrū fm q̄ est cōformis nobis in natura: sz humana natura nō cōsistit solū in aīa: sz in aīa z cozpoze simul: ergo xp̄s est caput nostrū fm cozpora z nō fm aīas tātū. ¶ R°. dicēdū ad p̄mā questionē q̄ xp̄s fm q̄ homo est caput angelozū: nō tamē ita ꝓpzie: nec eodē modo sicut hominū ꝓpter duas cōditiones. p̄ma quantū ad cōformitatē nature: qz cū hoīb⁹ cōuenit etiā fm speciē in natura. cū angelis autem nō fm speciē: sed fm gen⁹ intellectualis nature. secundo quantū ad influentiā: qz nō influit angelis remouendo ꝓhibens aut merēdo gratiā: aut ozando ꝓ eis: qz iaz beati sunt: sed in his que ad actus ierarchicos pertinent fm q̄ vnus angel⁹ illuminat aliū: purgat z perficit. vt in.ij.li.oīl. vj. dictū est. hoc enī multo eminētius a xp̄o recipiūr. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ q̄uis nō sit eis cōformis in natura speciei est tn̄ eis cōformis nature generis vt dictum est. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ beatitudo angelozuz nō excludit quin vnus ab alio recipiat vel etiā a xp̄o: sz excludit indigē tiam recipiendi: qz p̄sto est eis oē id quo indigent ne aliquis eius rei penuriā patiamur. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ hoc intelligit̄ quantū ad receptionē naturaliū: z tamē aīa chzisti inquātū deo vnita fuit etiā quātū ad naturalia: lumen ab angelis nō recepit: sed ĩmediate a deo. ¶ Ad secundā questionē dicendū q̄ in cozpoze naturali inuenit̄ quadruplex vnio membrozū ad inuicē. p̄ma est fm cōformitatē nature qz omnia mēbra cōstant ex eisdem similib⁹ partibus z sunt vni⁹ rationis: sicut man⁹ z pes ex carne z osse: z sic dicūtur mēbra vnū sicut genere vel specie. secūda est per colligationē nē eozū ad inuicē per neruos z iuncturas: z sic dicūt vnum cōtinuatione. tertia est fm q̄ diffundit̄ vitalis spūs z vires per totū cozpus. quarta est fm q̄ oīa mēbra perficiunt per aīam que est vna numero in oīb⁹ membris: z hec quatuoz vniones inueniunt̄ in cozpoze mystico. p̄ma ē inquātū secūda est inquātū colligata sunt ad inuicē per fidez: qz sic cōtinuant̄ in vno credito. tertia est fm q̄ viuificantur per gratiā z charitatē. quarta est fm q̄ in eis est spūsanct⁹ qui est vltima perfectio z p̄ncipalis tot⁹ cozpozis mystici quasi aīa in cozpoze naturali. Prima aūt dictarum vnionū non est vnio simpliciter: qz illud in quo est vnio hoc nō est vnū numero. sicut est in trib⁹ sequentib⁹: quia per fidē z charitatem in vno credito z amato fm numerū vnūt̄. similiter spūsanct⁹ vnus numero oēs replet: hoīes igit̄ infideles nō pertinēt ad vnionē cozpozis ecclesie fm q̄ est vnū simplici ter: z ideo respectu hozū xp̄s caput nō est nisi in potētia fm scilicet q̄ sunt vnibiles cozpozi: hoīes aūt fideles pcōtes. pertinēt quidē aliquo modo ad vnitatē ecclesie inquantuz cōtinuant̄ ei per fidē que est vnitas materialis: nō tn̄ possunt dici mēbra ꝓpzie nisi ficut mēbrū mozt̄uū. ſ. equiuoce z ideo qz vnitas cozpozis z mēbris cōsistit: ideo q̄dā dicūt

q̄ non pertinet ad vnitatem corporis ecclesie quātuis perti-
neant ad vnitatē ecclesie. ꝛ sicut operationes que sunt ad al-
terū possunt aliquo modo fieri p membra arida: vt percute
re vel aliquid huiusmodi: non tñ operationes que sunt aīe
in membris: ita nec mali recipiunt spūal' vite operationē a
spū sancto: sed tñ spūssanct⁹ per eos operatur spūalē vitā in
alijs fm q̄ alijs sacramēta ministrāt vel alios docēt. sed ho
mines fideles in gratia existentes vniunt' fm tertiā vnionē
que est formalis respectu hui⁹ secunde. ꝛ iterū fm quartā q̄
est completiua totius. ꝛ ideo bonū proprie dicit' xp̄s caput.

¶ Ad primū ergo dicendū q̄ sicut in corpore naturali vi-
res diffuse p omnia membra differūt numero fm essentiā:
sed conueniūt in radice vna fm numerū: ꝛ preter hoc habent
formā vnā vltimā numero: ita etiā omnia membra corpo-
ris mistici habent pro vltimo complemēto spiritū sanctū q̄
est vnus numero in omnib⁹. ꝛ ipsa charitas diffusa in eis p
spiritū sanctū quātuis differat in diuersis fm essentiā: cōue
nit tñ in vna radice fm numerū. Radix aūt opationis pro-
prie est ipsum obiectū ex quo speciē trahit. ꝛ ideo inquan-
tūr omniū fides ꝛ charitas in vna radice fm numerū est idez numero amatū ꝛ creditū ab omnib⁹: fm hoc vni
lū prima que est spūssanct⁹: sed etiā prima que est proprīū
obiectū. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ per corpus xp̄i verū figni-
ficant' ea que sunt membra corporis mistici: nō autē ea que
sunt membra equiuoce. i. fm filitudinē tñ ꝛ situ. ¶ Ad ter-
tiū dicendū q̄ membrū nō iudicat' fm id quod de eo fieri
potest: sed fm id quod est. vnde man⁹ anteq̄ abscindat' mē
brū est: quātuis sit futura abscindi. ꝛ silr qui est in gratia mē
brū est: quātuis postea abscindat'. ¶ Ad quartū dicendū q̄
quātuis xp̄s nondū fuisset incarnat⁹ tempore patrū veteris
testamēti fm rem: erat tñ iam incarnatio ipsa in dei ordina
tione: ꝛ in fide ipsorū: fm quā fidē iustificabant': quia tem-
pora mutata sunt: ꝛ nō fides: vt dicit Augu. sup. j. nō fuit tan
ta influentia ante incarnationē quāta est modo: quia tunc
nō erat remotū obstaculum: nec sacramēta gratie exhibita
erant sicut modo sunt. ¶ Ad quintū dicendū q̄ xp̄s satisfe
cit pro tota humana natura sufficienter: nō tñ efficienter: qz
non oēs illius satisfactionis participes fiunt: quod ex eoz
opositunitate est: non ex ipsius insufficientia satisfactionis.
¶ Ad sextū dicēdū q̄ resurrectio ad vitam naturalem erit
omnib⁹ cōmunis: nō aūt ad vitā glorie: qz mali in vita natu
rali tñ conformitatē habuerūt cū membris ecclesie: nō aūt
in vita gratie. vñ ex hoc non sequit' q̄ sint membra proprie
loquēdo. ¶ Ad tertiam questionē dicendum q̄ xp̄s est ca-
put hominū quantū ad animas ꝛ quantum ad corpora: sed
principaliter animarū: ꝛ secundario corpor. tū rōne confor-
mitatis ad membra: que p assumptionē humane nature est
quia corpus assumpsit anima mediante. tū etiā rōne spūal'
influentie que peruenit ad corpus mediante anima inquā-
tū corpus est instrumentū anime fm gratiā operantis. ꝛ ex
hoc relinquit' ordo in corpore ad gloriosam resurrectionē.

¶ Ad primū ergo dicendū q̄ corpora nostra aliquo modo
hūt ordinationē cū corpore xp̄i: nō quidē fm quātitatē aut
fm perfectionē naturalem: sed inquantū spūssanct⁹ habitat
in nobis qui plenissime fuit in xp̄o. prima Corin. vj. Nesci
tis quoniā membra vestra templū sunt spūssancti. ¶ Ad se
cundū dicendū q̄ quātuis corpus nō recipiat influentiā spi
ritualē immediate: recipit tñ mediante aīa: vt dictū est. ¶ Ad
tertiū dicendū q̄ etiā fm corpora a brutis differrim⁹ inqn
tū corpa nostra sunt pfecta aīa rōnali: nō aūt corpa brutor.

Questio Tertia.

Deinde queritur de gratia vnionis. Et circa hoc que-
runt duo. Primo vtrū gratia vnionis sit aliq̄ gra-
tia creata. Secundo de comparatione istius gratie
ad alias christi gratias.

Ad primū sic procedit. videt' q̄ gratia vnionis nō sit
creata. gratia enī creata est gratia habitual'. sed ha-
bitus ordinat' ad operationē: cū ergo vnio in perso-
na nō sit fm operationē sed fm esse: videtur q̄ gratia vnio-
nis nō sit gratia creata. ¶ Ps quilibet nostrū deo unit' per
gratiā creatā. si igit' gratia vnionis in xp̄o fuisset creata gra
tia: tunc nō alio modo eēt deo vnit⁹ q̄s nos. ꝛ sic sequeretur
error Nestorij. ¶ Ps vnio est humanitatis ad diuinitatez
fm corp⁹ ꝛ animā. sed corpus nō est susceptiuū create gra-
tie: ergo gratia vnionis nō ē aliq̄ gratia creata. ¶ Ps in bis
q̄ fiunt p miraculū nō requirit' aliq̄ dispositio ex pte facti.
sz totū est ex parte infinite virtutis agētis: ita enī de⁹ potuit
de lapide sicut de aq̄ vinū facere. sed vnio humanitatis ad
diuinitatē est maxime miraculosa: ergo nō req̄rit' aliq̄ gra
tia creata q̄ disponat ad hanc vnionē. ¶ Ps inter personā ꝛ
naturā nō cadit aliquod accidens mediū: sicut nec inter ma
teriam ꝛ formā: qz fm formā substantialē ꝛ materiā est eē
substantiale quo nō est pri⁹ aliquod eē accidentale. sz vnio
humane nature est ad deū sicut nature ad psonā: ergo nō ca
dit aliquod mediū. sed gratia creata est accidens: ergo gra-
tia vnionis nō est gr̄a creata. ¶ Sed ctra. Augusti. dicit q̄
quicq̄d ꝟuenit filio dei p naturā ꝟuenit filio hois p gratiā.
sed eē deū ꝟuenit filio dei p naturā: ergo ꝟuenit filio hois
p gratiā. ꝛ hec est gratia vnionis que nō semp fuit: ergo est
gratia creata. ¶ Ps maior est vnio in psona q̄ p fruitionē.
sz humana natura non potest exaltari ad vnionē fruitionis
nisi p gratiā habitualē: ergo multo min⁹ ad vnionē in pso-
na. ¶ Ps cū deus sit in q̄libet creatura p essentiā presentiaz
ꝛ potentiā: ꝛ in aīab⁹ sanctis p gratiā Aut in aīa xp̄i est alio
modo aut nō. si non: ergo nō est magis assumpta a diuina
psona q̄ aīa petri. Si aūt alio modo. sed deus quantū in se
est habet se eodē modo ad oīa. sz res diuersimode se habēt
ad ipsum: vt dicit' in li. de causis. ꝛ fm hoc q̄ diuersa diuer
simode se hūt ad ipsum fm hoc diuersis diuersimode ipse
ipse compat': ergo oportet q̄ in aīa xp̄i sit aliqua alia dispo
sitio p quā de⁹ est in eo p vnionē: ergo oportet ponere ali-
quā aliā gratiā creatā. ¶ Ps cuz spūssanct⁹ datur hoib⁹ ali-
quis nouus effectus in creatura intelligibil': ergo ꝛ silr fm q̄
psona filij carni unit' oportet aliquē effectū de nouo intelli
gi. ꝛ ita videt' q̄ gratia vnionis sit quid creatū. ¶ R°. dicē-
dū q̄ sicut magister dixit supra. ij. li. dis. xxvj. gratia dicitur
dupliciter. Uno modo gratia gratis dans: qō est ipsa gra-
tuita dei volūtas aliq̄d fine meritis dans. Alio modo dicit'
gratia donū aliquod gratis datū. fm ergo pmū modū gra-
tia vnionis dicit' ipsa diuina volūtas fine aliquib⁹ meritis
naturā humanā filio dei vniens in psona: ꝛ sic gratia vnio-
nis est gratia increata. si aūt dicatur gr̄a donū aliquod gra
tis datū: sic gratia vnionis potest intelligi dupliciter. Uno
modo potest dici ipsa vnio que est quid creatū: vt supra di.
v. dictuz est. Alio modo potest intelligi gratia vnionis aliq̄
qualitas ad vnionē disponens. sed aliquid potest dispone-
re ad aliquam perfectionē tripliciter. Uno modo ita q̄ ca-
dat mediū inter subiectū ꝛ perfectionē illam quasi stramē-
tum perfectionis illius: sicut diaphaneitas disponit ad lu-
cem. ꝛ hoc modo nō potest naturam aliquid disponere ad
vnionē: quia natura unitur persone immediate quantum ad
esse. Alio modo disponit aliquid ad formā: sicut preparan-
do materiam ad receptionē forme: ita q̄ preexistat in mate
ria ante formā ordine fiendi: nō ordine essendi: sicut calor
disponit ad formam ignis: non quia mediū cadit inter for-
mam ꝛ materiam. sed materia appropriat' ad formaz ignis
per aduētū caloris: ꝛ sic etiam nō potest aliquid disponere
naturā ad vnionez in persona: quia natura humana fm id
q̄ est talis natura assumptibilis est a diuina psona. Tertio
modo aliquid disponit aliud ad perfectionē aliquam sicut
quod facit ad bonitatē ꝛ decentiam perfectionis illius: si-
cut decor persone facit ad dignitatē regiam fm q̄ dictū est:
Species priami digna est imperio. ꝛ hoc modo gr̄a vnio-
nis potest dici omne illud quod decet naturā humanā deo
unitā sicut ex parte corporis: sicut ex parte anime. ꝛ sic etiaz
gratia vnionis est quid creatū. tñ sancti loquētes de gratia

vnionis videntur intelligere fm primū modum prout gratia dicitur diuina voluntas gratis z sine meritis dans. z sic fm diuersas vias ad argumenta vtriusq; partis oportet respondere. ¶ Ad primū ergo dicēdū q; gratia creata disponit ad operationē sicut operatiōis principiū. sed ad vnionē nō quasi principiū vnionis: sed sicut faciens ad cōgruentiā vnionis. ¶ Ad secūdū dicēdū q; vnio nostri ad deū est per gratiā habitualem creatā sicut p cām: z sicut p id in quo est vnio: quia in ipsa filiitudine gratie anima deo conformat z vnitur. ſz si gratia vnionis dicat aliquid creatū: ipsa nō est id in quo est vnio: cū vnio sit in persona: z nō solū in aliq̄ similitudine. neq; etiā facit vnitatē: sed consequit vnitatē in psona fm q; ipsa vnio gratia vnionis dicit. vel est id qō natura vnitā decet si gratia habitual' gratia vnionis dicatur. z ideo non est simile de xpo z de nobis. ¶ Ad tertiū dicendū q; gratia illa habitual' etiā quodāmodo redundat in corp⁹ fm q; est instrumentū anime vt supra dictū est. vnde sicut in corpore perfecto anima rationali manet post mortem ordo ad resurrectionē: z vlteri⁹ ad gloriā si aīa que fuit ei⁹ perfectio gratiā habuit. ita etiā corpus xpi inquantuz est tali aīa perfectū habet quendā ordinē ad vnionē. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q; ratio illa p̄cedit de dispositione fm mediuz modum. ¶ Ad quintū dicēdū q; illa ratio p̄cedit fm primū moduz dispositionis: vt p se patet. ¶ Ad sextū dicendū q; cū dicit q; esse deū ꝺuenit filio hoīs p gratiā vnionis: vel gra vnionis intelligit ipsa vnio gratis facta que nō semp fuit z creata est. vel intelligit ipsa gratuita dei volūtas: que quidē in se semp fuit: sed effect⁹ eius nō semp fuit. ¶ Ad septimū dicendū q; vnio que est p fruitionē est vnio per operationē. z quia ad operationē perfectā nō potest natura humana nisi mediante aliquo habitu: ideo oportet aliquā habitualem gratiā que sit principiū illius vnionis. sed vnio in psona est vnio ad esse. q; aūt inter humanā naturā z esse quod habet in psona nō potest cadere mediū quod sit principiū illi⁹ eē: z ideo non potest ibi esse alia gratia que sit principiū illius vnionis: vl' sicut disponēs nisi p modū dictū. ¶ Ad octauū dicendū q; hoc q; deus est in aīa xpi vl' in natura assumpta alio modo q̄ in alijs creaturis nō est p aliquā dispositionē aduenientē: sed p ipsum eē psone diuine quod cōicat nature humane. ¶ Ad nonū dicendū q; spūsanct⁹ dicit dari de nouo: non fm mutationē suā: sed fm mutationē creature q̄ est in perceptione doni ipsius. z ita etiā fili⁹ dei dicit vniri nature humane nō per mutationē filij dei: sed p mutationē humane nature: siue exaltationē ipsi⁹ nō ad aliquod donū creatū: sed ad ipsum esse increatū diuine persone.

Ad secundū sic procedit. videt q; gratia vnionis sit idem quod gratia capitis. xps enī dicit caput ecclesie fm q; de eius plenitudine oēs accepim⁹. sed plenitudo eius est fm q; ipse est vnigenit⁹ a patre: vt dicit Jo. j. cū igit vnigenitus sit a patre p gratiā vnionis: videt q; gratia vnionis sit idem qō gratia capitis. ¶ P̄ mediuz cōicat cū extremis. sed xps fm q; est caput ecclesie mediū est inter deū z hoīes: quia caput viri xps: caput xpi deus. ergo est caput fm q; cōicat cū vtroq;. sed hoc habet per gratiam vnionis p quā est de⁹ z homo: ergo gratia vnionis est gratia capitis. ¶ P̄ xps est caput ecclesie fm q; hoīes excedit. sed excedit humanā naturā per gratiā vnionis: ergo est caput per gratiam vnionis. ¶ Sed contra. gratia capitis ꝺuenit xpo in comparatione ad alios: sed gratia vnionis in seipso tm: ergo vna non est alia. ¶ P̄ gratia capitis operata est a constitutione mundi ex quo homines mēbra eius esse ceperūt: nō autē gratia vnionis: ergo vna non est alia. ¶ Ulteri⁹ videt q; sit eadem gratia capitis z gratia singularis ipsius: q; eadem scientia est qua quis est sciens z alios docens. z fm philosophū. v. ethi. eadem p essentiā est virtus qua q̄s in se perfectus est: z iustitia legalis qua perficit in ordine ad bonū cōmune. ergo similiter eodem habitu xps fuit in seipso perfect⁹: z in alios perfectionē influens. ¶ P̄ gratia est vita anime. sed vnius subiecti est vna vita: ergo z gratia vna. z sic idem qō prius. ¶ P̄ sicut caput comparat' ad alia mēbra: ita alia mēbra ad caput. sed nō distinguit' in membris christi gratia per quā perficiunt' in se a gratia fm quā est caput a gratia singulari ipsi⁹ fm quā perficit' in se. ¶ Sed cō membra: ergo nec xps debet distingui gratia per quā est capitra. sicut per adam intrauit peccatū in mūdū: ita per christū gratia z iustitia. Ro. v. sed in adam distinguit' aliud peccatū actuale: quod est singulare ipsius z originale quod transfudit in posteros: ergo z in xpo debet alia z alia gratia distingui. ¶ P̄ ad diuersos actus diuersi habitus ordinant'. sed alius actus est bene operari: z alius influere: ergo z alius habitus gratie. z sic idem quod prius. ¶ Ulteri⁹ videtur q; gratia singularis persone precedat gratiā vnionis: quia gratia singularis persone facit ad congruitatē vnionis. sed anima que facit ad congruitatē vnionis corpori prius iungitur. telligitur vniri corpori q̄ ipsa vnita ad inuicē intelligantur vniri diuine persone: ergo similiter prius etiam fm intellectū est gratia singularis in natura humana q̄ gratia vnionis. ¶ Jtē videt q; sit prius gratia capitis: quia prius cōsideratur aliquid in se perfectū q̄ alteri perfectionē largiēs. sed gratia singularis qua in se perfectus est. gratia autē capitis fm quā perfectionē alteri largit' : ergo gratia singularis ē prior q̄ gratia capitis. ¶ Jtē videt q; gratia vnionis sit prior q̄ gratia capitis: quia ex hoc est caput q; iustificat. sed per fidem incarnationis iustificat: vt supra dictū est: ergo incarnatio precedit gratiā capitis. ¶ Sed contra. gratia capitis operata est ante incarnationem: non autē gratia vnionis nec gratia singularis persone: ergo gratia capitis est prior illis duabus. ¶ Jtē videtur q; gratia vnionis sit prior q̄ gratia singularis: quia ex hoc q; fuit vnigenitus a patre fuit plen⁹ gratia z veritate. sed vnigenitus a patre fuit per gratiā vnionis: ergo gratiā singularis persone habuit per gratiā vnionis: z sic illa est prior. ¶ R.° dicēdū ad primaz questionē q; si gratia vnionis dicatur gratia habitual' quodāmodo disponēs ad vnionē: sic eadē est p eēntiā gratia vnionis capitis z singularis illi⁹ hominis solum ratione differēs: quia inquantū perficiebat animā christi ad actus meritorios: dicit' gratia illius singularis hominis. inquantum vō tanta erat hui⁹ gratie copia vt in alios redundare posset dicitur gratia capitis. inquantū vō gratiā tam plenā decebat in eē assumpte nature potest quodāmodo dici gratia vnionis. Si vō gratia dicatur voluntas dei gratuita: sic iterū constat q; est vna. Alijs autē modis accipiendo gratiā vnionis constat q; per essentiā differt nisi quatenus intelligitur caput vt deus. ¶ Ad primū ergo dicendū q; quātis ex hoc q; est vnigenitus habeat plenitudinē capitis: non tamen ipsa vnio est illa plenitudo. ¶ Ad secundū dicendū q; fm aliam rationē deus dicitur caput christi: z christus viri vt supra dictū est. Et p̄terea ipse fm q; est hō est mediū: z satisfacit naturā extremoz inquantū est oō similior alijs hominibus per maiorē gratiam quā habet. ¶ Ad tertiuz dicendum q; non solū excedit alios homines fm q; deus: sed fm q; pleniorē gratiā creatā omnibus alijs habet. ¶ Ad secundam questionem patet solutio ex dictis. ¶ Et similiter ad tiam. ¶ Ad tertium dicendū q; quāuis gratia membri habeat diuersas operationes: non tamē ex hoc q; est membrū requiritur aliqua abundantior plenitudo. z ideo nō distinguitur gratia membri a gratia singulari. ¶ Ad quartū dicendū q; peccatū actuale a de fuit causa originalis in ipso et in alijs. Et iterū non sunt respectu eiusdem: sed vnū est per se nature: alterū est per se persone: vt in secundo libro dictū est. non sic autē est in proposito: quia neutra gratia est causa alterius. z vtrūq; respicit personam christi mediante humana natura. z ideo non oportet q; differāt per essentiam. ¶ Ad quintū dicendū q; fm illos actus quilibet meritus: z etiam in alios influxit: quia merendo pro alijs satisfecit: et

alijs gratiam meruit ſm q̄ caput noſtrū dicitur. ¶ Ad tertiam queſtionē dicendū q̄ iſte tres gratie xp̄o attribuunt ſm diuerſas ipſius conſiderationes. poteſt enī cōſiderari in ſe: vel in compatione ad alios. ſi in ſe conſideret: ſic vl' inq̄n tū deus: ⁊ ſic attribuit ei gratia vnionis. vel inquantū hō: ⁊ ſic attribuit ei gratia ſingularis. ſi aūt in comparatione ad alios: ſic attribuit ei gratia capitis. ⁊ q⁹ pri⁹ conſideret alios in ſe q̄z in compatione ad alios: ideo gratia ſm quā eſt caput ſequit alias duas gratias. ⁊ quia oīs gratia ⁊ perfectio humanitatis ex hoc ſibi debet: quia deo vnitus eſt hō ille in perſona: ergo gratia vnionis p̄cedit ſm ordinē nature ⁊ intellectus gratiā ſingularē quāuis ſimul in eodē tempore ſint iſte tres gratie. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ aīa cōplet rationē humane nature: ⁊ ideo p̄eintelligitur vnio aīe ad carnē vnioni humane nature ad deitatē: q⁹ prius eſt oſiderare aliq̄d in ſe q̄z alteri vnitū. ſed gratia nihil facit ad rationē humane nature: q⁹ inquantū huiuſmodi aſſumptibi lis eſt: ⁊ ideo nō eſt ſimile. ¶ Ad ſecūdū ⁊ tertiū patet. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ etiā in antiquis patrib⁹ nō operabat gratia capitis niſi ſm q̄ p̄ſupponebat in fide ipſor⁹ gratia vnionis: q⁹ p fidē incarnationis iuſtificabant. ¶ Quintū patet ex hoc quod ſup̄ Leuiti. diſtinguit quinq̄ ſenſus ſpūales dicens q̄ viſus ſpūal' eſt vt videam⁹ deū. auditus aūt vt audiam⁹ q̄ loquit'. odorat⁹ p quē odoram⁹ bonū odorē xp̄i. guſtus vt guſtem⁹ eius dulcedinē. tactus vt palpem⁹ cū ioanne verbū vite. hec aūt oīa ſunt in oīb⁹ ſanctis: ergo nō ſolū hñt tactū. Dicēdū q̄ ſenſus ſpūales p̄ñt diſtingui p ſilitudinē ad act⁹ ſenſus corpaliū: ⁊ ſic ſunt in oīb⁹ ſcīs: vt dicit Greg. vel p ſilitudinē ad q̄ſdā p̄prietates ſenſuū ſm q̄ tact⁹ eſt neceſſarius ſalutis: in xp̄o aūt oīa ſimpliciter q̄ ptinēt ad pfectionē grē: ideo in xp̄o dicunt oēs ſenſus eē: in alijs aūt ſolus tactus. Quib⁹ datus eſt ſpūs ad mē. ¶ Cōtra Jaco. j. Qui dat oīb⁹ affluenter. dicit glo. oīa dat non in menſura. ¶ Et dicendū q̄ cū mēſura dari p̄t accipi vl' ex largitate dantis: ⁊ ſic nulli dat cū menſura: q⁹ oīb⁹ dat ex largitate infinita. vel ex capacitate recipiētis: ⁊ ſic dat cuilibet cū menſura: q⁹ nulli dat vltra q̄z capax ſit. vel ſm rationē dati: ⁊ ſic xp̄o nō dat cū menſura q⁹ gra ei⁹ q̄ntū ad rationē grē nō eſt limitata q̄ntū ad rōnez grē. ſz alijs dat cū menſura: vt patet ex dictis. ¶ Nō ſm eſſentiam ſed ſm ſilitudinē. ¶ Cōtra. ergo pari rōne petr⁹ p̄t dici caput: q⁹ quilibet ſanct⁹ eſt alij ſimil' in gra. Dicendū q̄ ſuffic' ibi ſilitudo actiue inq̄ntū. ſ. xp̄s ſibi alios aſſimilat in gra vt dictū ē: qō alij nō ꝺuenit. Ut q̄ntū ad vſum hominū. videt' q̄ hec nō fuit intētio Ambro. q⁹ p hoc nihil p̄baret ſicut etiā dei ſapiētia p̄ficit ſm q̄ ſe magis oſtēdit. Dicēdū q̄ quāuis dei ſapiētia magis ſe q̄z pri⁹ oſtendit in aliquib⁹ effectib⁹: tñ ipſa ſemp̄ credit' eē eqlis: qō nō fuit de ſapiētia xp̄i: q⁹ videbat' q̄nq̄z ſapiētior q̄z prius fuiſſet. ⁊ ideo dicit Duo: ad viſus hominū ⁊ ſenſus oſtenſionē. tū vtruz aliquo alio modo p̄fecerit in ſapiētia in ſequēti di. dicet'.

DISTINCTIO XIIII.

¶ Si anima xp̄i habuerit ſapientiam parem cum deo: ⁊ ſi omnia ſcit que deus.

Hic queri opus eſt cū anima xp̄i eſſet ſapiens ſapiētia gratuita: vtrū habuerit ſapientiā equalē deo ſiue omniū rerum ſcientiā habuerit vel habeat. i. vtrū oīa ſciat que deus ſcit. Quibusdaz placet q̄ nec cum deo patre habeat ſcientiā: nec omnia ſciat que deus: quia in nullo creatura equatur creatori. Cum igitur anima illa creatura ſit in nullo equatur creatori: ergo nec in ſapientia. Nō ergo habet cū deo equalem ſapiētiam: nec ſcit omnia que deus. Itē ſi anima illa eq̄lem habet cū deo ſapientiā. nō ergo deus in omni bono maiorez habet ſufficientiā q̄z eius creatura. Inducūt etiam auctoritates ad idem p̄bandū. Ait p̄opheta ex perſona hominis aſſumpti: Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: ⁊ non potero ad eam. Quod exponēs Laſſiodorus ait Veritas humane cōditionis oſtendit': quia homo aſſumptus diuine ſubſtantie nō poteſt coequari in ſcientia uel in alio. Apoſtolus etiā ait: Nemo nouit q̄ dei ſunt niſi ſpirit⁹ dei qui ſolus ſcrutatur omnia etiā p̄profunda dei. Nis alijſq̄z pluribus rationib⁹ ⁊ auctoritatibus nitunt' qui animā chriſti aſſerunt nec parem cū deo habere ſcientiā: nec omnia ſcire q̄ deus ſcit. Quia ſi omnia ſcit q̄ deus: ſcit ergo creare mūdū: ſcit etiā creare ſeipſam.

¶ Reſpōſio queſtionū diffinitiuā p̄tinēs ſentētiā.

Quibus reſpondentes dicimus animā xp̄i per ſapientiā gratis dataz in verbo dei cui vnita eſt: quod ⁊ perfecte intelligit omnia ſcire que deus ſcit: ſed non omnia poſſe que poteſt de⁹: nec ita clare ac perſpicue omnia capit ut de⁹. ⁊ ideo nō equat' creatori ſuo in ſcientia: etſi omnia ſciat que ⁊ ipſe. Nec eſt eius ſapiētia equalis ſapiētie dei: quia illa multo eſt dignior: digniuſq̄z ⁊ perfectius omnia capit q̄z illius anime ſapientia. Ergo ⁊ in ſciētia maiorē habet ſufficientiam deus q̄z illa anima que dignior ē omni creatura. Illud vo Apoſtoli quod inducūt Nemo nouit que dei ſunt niſi ſpūs dei qui ſolus ſcrutat' omnia: p̄o nobis facit. Ador enī ait Apoſtol⁹ Nos autē ſpiritū dei habem⁹: ut per ſpiritū quē habebat dei profunda ſe ſcire oſtēderet. Sed anima illa p̄e omnib⁹ ſpiritū dei habuit: cui ſpirit⁹ nō eſt datus ad menſurā: ut ait Jo. euangeliſta. Dona igit' ſpūſſci ſine menſura habuit: igit' ⁊ ſapientiā. Oīa ergo ſciuit aīa illa. Si enī q̄dā ſciuit ⁊ q̄dā nō: nō ſine mēſura ſcientiā habuit. ſz ſine mēſura ſciētiā habuit: ſcit igit' oīa. Fulgentius etiā in ſermone quodā multa inducit quibus aſſerit animā illam rerū omniū ſcientiā habere vtens auctoritatib⁹ Apoſtoli dicētis: In q̄ ſunt omnes theſauri ſapiētie ⁊ ſciētie abſcōditi. Quod etiā ratiōe poteſt p̄bari ſic: Nihil ſcit aliquis qō eius anima ignoret. ſed chriſtus ſm omniū conceſſionē omnia ſcit: ergo anima eius omnia ſcit. Ad id vo quod dicūt ſi ſcit omnia: igit' ſcit creare mundū uel ſeipſam: reſpōdem⁹ q̄ ſcientiā habet creandi mundū: ſed nō potentiā ⁊ creandi animā: ⁊ ſcit quō deus ipſam creauerit. habet ſcientiaz ergo ſui create: non ſui creande: q⁹ nō eſt creanda ſz creata. ¶ Quare de⁹ nō dedit illi potentiā uel ſcientiā.

Jvo querit' quare deus nō ei dederit potentiam faciendi omnia ut ſcientiā: reſponderi poteſt quia naturaliter capax eſt ſciētie: ⁊ ideo ei id cōgrue datū eſt ſine menſura cui⁹ ipſa

naturaliter capax est. Nō est aūt ei datū posse facere omnia que deus fecit: ne anima omnipotēs: ⁊ p hoc deus putaretur. Verūtamē forte nec potentiā faciendi oīa ei deus prestare potuit etsi potentiam faciendi aliqua que nō potest facere. Scit igitur ⁊ anima xpi omnia que scit in verbo dei. quod liquidius ⁊ presentius omni creatura contemplat ut ei vnita: in quo etiā angeli ⁊ que dei sunt ⁊ que futura sunt cognoscunt.

¶ Quomodo intelligēda sunt verba Ambrosij super Lucam.

Sed si anima illa non habet tantam potentiam quantā ⁊ deus: nec homo assumptus quantam ⁊ deus. quomodo ergo intelligitur illud Ambrosij super Luc. vbi angelus de nascituro filio virginis ait: hic erit magn⁹: ⁊ filius altissimi vocabitur. non ideo inquit erit magnus q̄ ante partū virginis magn⁹ non fuerit: sed quia potentiaz quā dei filius naturaliter habet homo erat ex tempore accepturus: ut vna sit persona homo ⁊ deus. Ecce aperte dicit q̄ homo erat acceptur⁹ ex tempore potentiā quam habuit dei filius naturaliter. Sed si homo accepturus illam potētiā erat: ergo uel persona uel natura hominis. sz persona nō: quia semper habuit ⁊ habet: ergo natura. Si natura: ergo anima. Nam de carne constat q̄ accipere nō posset. Ad quod dicimus illud esse accipiendū de persona: sed nō inquantū est dei: imo inquantū est hominis persona. Vna est enī persona dei ⁊ hominis: filij dei ⁊ filij hominis: que inquantū est dei persona semp naturaliter omnipotentiā habuit. sz inquantū est hominis nō semp fuit. Illa ergo persona que semp fuerat dei futura erat hominis persona. ⁊ sm hoc q̄ futura erat hominis persona acceptura erat ex tempore potentiā quaz naturaliter ⁊ semper habuerat inquantuz dei persona. Hanc distinctionem illud ⁊ similia sane accipi possunt. Que distinctio in pluribus questionū articulis est necessaria aduersus quorundaz perplexam verbositatē. Sed cū de rebus constat in verbis frustra habetur controuersia.

¶ Postq̄z determinauit magister de plenitudine pfectionis xpi quantū ad gratiā ⁊ scientiā: dic cōparat perfectionē xpi sm q̄ est homo ad perfectionē diuinā. Et diuidit in duas partes. Primo compat pfectionē aie xpi ad pfectionē diuinā quantū ad scientiā. Secūdo quantū ad potentiā ibi: Si vo querit q̄re. Prima diuidit in duas. Primo mouet questionē. Secūdo determinat eā ibi: Quibusdam placet. Et hec pars diuidit in duas. Primo ponit determinationē alioz. Secūdo determinationē suā ibi: Quib⁹ respōdentes dicimus. At circa hoc tria facit. Primo respōdet ad questionē: ⁊ soluit rationes pro prima determinatione positas. Secūdo cōfirmat suā determinationē: tū p rationē ab alijs inductā q̄ est otra eos ibi: Illud vo apponi. tū etiā per auctoritatē ibi: Fulgēti⁹. tū ex ratione ibi: Quod etiā ex ratione ostendi potest. Tertio docet euitare quoddam inconueniēs: ad q̄ illi inducebant si aīa xpi omnia sciret ibi: Ad id vo q̄ dicūt. Si vo queritur. Dic comparat animā xpi ad deū sm potentiaz. Et tria facit. Primo determinat veritatē. Secūdo obicit in contrariū ibi: Sed si illa aīa. Tertio soluit ibi: Ad quod dicim⁹.

Questio Prima.

Hic querunt quattuor. Primo quā sciētiā habuit ⁊ q̄ habuit diuinā ⁊ humanā: de diuina in primo libro dictū est: propter hoc secūdo queritur de perfectione humane sciētie ipsius qua videt verbū. Tertio de perfectione sciētie ipsius qua videt res in proprio genere. Quarto de ipsius potentia.

Ad primū sic procedit. videt q̄ in xpo nō sit aliq̄ sciētia creata. vbi enī est cognitio pfecta nō est opus cognitione imperfecta: sicut qui scit aliquid p demōstrationē non indiget scire illud p syllogismū dialecticū. sed ois cognitio creata est imperfecta respectu sciētie diuine. ergo cū in xpo sit scientia dei increata: videt q̄ nō oporteat ponere in ipso aliquā aliam scientiā. ¶ Ꝑ luminare min⁹ offuscat p luminare maius. sed scientia nō solū se hz vt lux: sz vt luminare illuminās: ergo sciētia minoz offuscat p scientiam maiorē. ⁊ ita scientia creata nō debet esse in eodem cū scientia increata dei. ¶ Ꝑ ois pfectio est nobilioz perfectibili. sed omnis scientia est pfectio scientis: cū igit nihil creatū sit nobilius aīa xpi: nulla creata scientia est in eo. ¶ Sed cōtra. plus distat natura sensitiua ⁊ intellectiua in homine q̄ natura diuina ⁊ humana in xpo. sz cognitio intellectiua in homine nō excludit sensitiuā que est minus perfecta: ergo nec diuina cognitio in xpo excludit humanā. ¶ Ꝑ non est substantia sine sua operatione: vt dicit Damas. ⁊ phs. sed in xpo est intellect⁹ creatus. s. anima rationalis: ergo ⁊ cognitio creata que est ei⁹ operatio. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ si est in eo aliqua cognitio creata q̄ illa nō sit habitus sed actus nū. ad Hebr. ij. dicit glosa q̄ natura mētis humane nature in xpo nihil est altius vt excellenti⁹. sed quedā creature ppter sui perfectionē nō indigent aliquo habitu ad cognoscendū sicut angeli: vt dicit Maxim⁹ sup ce. ierar. Dio. ergo multo min⁹ anima xpi. ¶ Ꝑ anima xpi est nobilioz tota q̄ intellectus agens alicui⁹ alterius hominis. sed intellectus agens nō facit operationē suam mediāte habitu aliquo: ergo nec aīa xpi aliqua habituali sciētia cognoscit. ¶ Ꝑ vires naturales nō exeunt in actū mediante aliquo habitu: sicut patet in calore ignis: similiter nec deus. sed anima xpi magis accedit ad dei similitudinē q̄ aliq̄ res creata: ergo ⁊ ipsa non habet operationem cognitionis mediante aliquo habitu. ¶ Sed cōtra. christus assumpsit integre naturā nostrā. sed de integritate nature est intellect⁹ possibil⁹: ergo assumpsit intellectū possibilem. sed possibilis intellect⁹ non intelligit pfecte nisi perficiat aliquo habitu: ergo cū xps perfecte intellexerit: in eo fuit habitual⁹ sciētia. ¶ Ꝑ christus vere dormiuit: nec tunc aliquid amisit eoz̄ que sciuit. cū ergo scientia dormiētis sit sciētia in habitu: videt q̄ christus habuit habitualem scientiā. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ anima christi mediante aliquo habitu nō cognouerit verbū. ad cognitionē enī nō requirit aliud nisi vt cognoscibile cognoscēti vniat. sed verbū vnitū est anime christi nō mediante aliquo habitū. ¶ Ꝑ habitu: ergo cognouit verbū nō per aliquem habitū. ¶ Ꝑ habitus scientie consistit ex speciebus que sunt similitudines rū cognitarū. sed anima xpi nō videt verbū per aliquā similitudinē sed per seipsum: ergo nō cognoscit ipsum p aliquē habitū creatū. ¶ Ꝑ propter quod vnūquodq̄ illud magis igit si cognoscit anima christi verbū mediante aliquo habitu ille habitus magis cognoscit verbum: ⁊ erit ei magis proximus q̄ anima christi: quod est inconueniens. ¶ Sed contra. gloria correspondet gratie. sed in christo fuit habit⁹ gratie: ergo ⁊ habitus glorie. sed tota gloria consistit in visione verbi: vt dicit August. ergo anima christi aliquo habitu cognoscit verbū. ¶ Ꝑ eiusdem nature est anima christi ⁊ anima nostra. sed anima nostra nō potest pertingere per naturalia sua ad videndū deū: ergo nec anima xpi. ⁊ ita oportet q̄ fit aliquid superadditū nature quo videt deum: ergo videt mediāte aliquo habitu. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ oporteat aliū habitū scientie ponere quo cognoscit verbū: ⁊ quo cogno

scit res in verbo. verbū enī repzesentat res que in eo cognoscunī sicut speculū species in eo resultātes. ſz qui videt speculū non tñ imprimitī in eo similitudo speculi: sed etiam rerū similitudines in speculo resultantes. ergo ꝛ in eo qui videt res in verbo oportet ponere aliū habitū specierū rerum visaruꝫ in verbo ꝛ ipſius verbi. ¶ Ꝑ omnis scientia est fm assimilationē sciētis ad rem scitam: vt dicūt philosophi. si igitī aliquis videt res alias in verbo: oportet ꝙ intellect⁹ assimilet illis rebus. ꝛ sic cū habitus cognitiuus cōſiſtat in predicta assimilatione que est per species intellectuales sequitur idem quod pri⁹. ¶ Ꝑ ponam⁹ ꝙ aliquis videns in verbo desinat videre verbū: sicut Paulo cōtingit vt dicitur conſtat ꝙ iſte non obliuiſcitī eoꝝ que videt in verbo: ergo cognoscit ea: nō in verbo quia nō vidit verbū: ergo cognoscit ea in specieb⁹ prioꝛibus. ꝛ sic idem qō prius. ¶ Sed contra. vbi vnū propter alterū ibi tñ vnū vt dicit philosophus. sed qui videt res in verbo non cognoscet eas nisi per verbū cognitū: ergo nō est ibi nisi vnus habit⁹. ¶ Ꝑ vbi est vnus actus nō sunt plures habitus. sed eodem actu cognoscit anima verbū ꝛ ea que videt in verbo: ergo nō est ibi quantum ad hoc diuersus habitus. ¶ Ulteri⁹ videt ꝙ preter hanc scientiam qua cognoscit res in verbo nō habeat aliam sciētiam in rebus. vni⁹ enī ꝛ fm idem ꝛ respectu eiusdē est tñ vna perfectio. sed xp̄s fm humanā naturā habet cognitionē in verbo de rebus creatis: ergo ipse fm humanā naturā nō habet earundē rerū aliam cognitionē vel scientiā. ¶ Ꝑ j. Corinth. xiij. Cū venerit quod perfectū est euacuabitī qō ex pte est. sed cognitio qua cognoscunī res in verbo est pfecta respectu alterius modi cognitionis rerū: ergo cū ipsa nō est alia in christo cognitio. ¶ Ꝑ propter hoc ꝙ christus habet visionē comprehensoꝛis nō ponitur in eo fides que est viatoꝛis cognitio diuinoꝝ. sed sciētia rerū in verbo est prioꝝ comprehensoꝛis: ergo cū ea nō oportet ponere aliā cognitionē que competit viatoꝛibus. ¶ Sed cōtra. cognitio maturina in angelis qua cognoscunt res in verbo nō excludit vespertinā qua cognoscūt res in propꝛia natura. sed anima ergo ꝛ ipsa habet duas cognitiones. ¶ Ꝑ plus distat a perfectione cognitiōis in verbo cognitione sensitiua q̄ꝫ cognitio intellectiua in propꝛio genere. sed cognitio in verbo nō excludit in christo sensitiuā cognitionē: ergo multo minus cognitionē rerum in propꝛio genere. ¶ R⁹ dicendū ad primā questionē ꝙ cū in xp̄o sit vna persona ꝛ due nature: cōsiderandū est vtrū ea que attribuunī christo pertinēt ad rationē persone: vel ad rationē nature. ꝛ siquidem ad rationē persone: sic oportet in christo illud tñ vnū ponere: sicut vnū tñ esse: vnū suppositum: vna ypostasis: ꝛ sic de alijs. Si aūt pertinet ad naturā: aut ad alterā tñ: aut ad vtrāqꝫ. si ad alteram tñ: sic iterū est vnū tñ: sicut vna īmēſitas: ꝛ vna anima. si aūt ad vtrāqꝫ: sic qꝛ nature in xp̄o sunt integre oportet ponere talia eē duo: sicut duas volūtates: duo libera arbitria. vnde cū sciētia pertineat ad diuinā naturā ꝛ humanā: oportet in christo ponere duas sciētias: vnam creatā: ꝛ aliam increatā. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ scientia est de bis que consequunī humanā naturā fm animā que est pars eius. vnde licꝫ in christo sit scientia diuina que est perfectissima: tamē ea non formaliter pficit humana natura. ꝛ ideo oportet creatā cognitionē vel scientiā in ea ponere. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ diuersa luminaria per radios suos sunt nata informare easdē res: ꝛ sunt eiusdem rationis in illuminando. vnde effectus minoꝛis lucis nō percipitī: quia sensus repletur luce maioꝛi. sed sciētia creata ꝛ increata nō sunt vni⁹ rationis nec idem informāt: ꝛ ideo nō est simile. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ nihil prohibet aliquid esse digni⁹ aliquo fm quid quod est dignioꝛ ipso. sicut etiā coloꝛ coꝛporis xp̄i fm quid est dignioꝛ ipso coꝛpore inquantū se habet ad ipsum sicut actus ad potentiā: cū sit forma accidētalis ipsi⁹: tamen coꝛpus christi est digni⁹ simpliciter. ꝛ similiter se habet sciētia creata ad animā christi. ¶ Ad secundā questionē dicendū ꝙ nulla potētia passiua potest in actuꝫ exire nisi cōpleta per formā actiui per quā fit in actu: quia nihil operatur nisi fm ꝙ est in actu. impressiones autē actiuoꝝ possunt esse in passiuis dupliciter. vno modo per modū passionis dū. s. potētia passiua est in trāsmutari. alio modo p modū qualitatis ꝛ forme qñ impressio actiui iam facta est connaturalis ipsi passiuo: sicut etiam phs in predicamētis distinguit passionē ꝛ passibilem qualitatē. sensus autē potētia passiua est: qꝛ nō potest esse in actu omniū ad que se extēdit sua operatio per naturā potētie. nō enī potest esse aliq̄d quod actu habeat omnes coloꝛes: ꝛ sic patiēdo a coloꝛibus fit in actu: ꝛ eis assimilatur: ꝛ cognoscit eos. Similiter etiā intellectus est cognoscitiu⁹ omniū entium: quia ens ꝛ vnū conuertunī quod est obiectū intellectus. nulla autē creatura potest eē in actu totius entitatis cū sit ens finitū. hoc enī solius dei est qui est fons omniū entium: omnia quodāmodo in se prehabens vt dicit Dion⁹. ꝛ ideo nulla creatura potest intelligere sine aliquo intellectu qui sit potētia passiua id est receptiua. vnde nec sensus nec intellect⁹ possibilī operari possunt nisi per sua actiua perficianī vel moueanī. sed quia sensus nō sentit nisi apud presentiā sensibilis: ideo ad eius operationē perfectam sufficit impressio sui actiui per modū passionis tñ. In intellectu autē requiritur ad ei⁹ perfectionē ꝙ impressio sui actiui fit in eo non solū per modum passionis: sed etiā per modū qualitatis ꝛ forme connaturalis perfecte. ꝛ hanc formā habitū dicim⁹. Ut quia quod est naturale firmiter manet: ꝛ in promptu ē homini vti sua naturali virtute: ꝛ est eidem delectabile: quia est nature cōueniens: ideo habit⁹ est difficile mobilis sicut sciētia. ꝛ eo potest homo vti cū voluerit: ꝛ reddit operationē delectabilē. sicut autē in sensu visus est duplex: actiuū vnū quasi primū agens ꝛ mouens: vt lux. aliud quasi mouens motū sicut coloꝛ factus visibilī actu per lucē: ita in intellectu est quasi primū agens lumen intellect⁹ agētis: ꝛ q̄si mouens motū speꝛ per ipſuꝫ facta actu intelligibilis: ꝛ ideo habitus intellectiue partis conficitī ex lumine ꝛ specie intelligibili eoꝝ que per speciem cognoscunī. quia igitī intellectus christi perfectissimus fuit in cognoscendo: oportebat ꝙ in christo habitus esset quo cognosceret: vt sic impressio actiui nō solū eēt in ipso per modū passiōis: sed etiā per modū forme. ¶ Ad primū ergo dicendum ꝙ homo indiget ad intelligendū lumine intellectuali. ꝛ in naturali cognitione rerū naturaliuꝫ vt per ipsuꝫ fiant intelligibiles actu: cū sint intelligibiles in potentia: ꝛ in cognitione supernaturali vt per lumen infusum ad ea que sunt supꝛa se eleuetur. angelus autē non indiget habitu in cognitione naturali: quia non abstrahit a fantasmatibus species: sed habet eas innatas. indiget tamē eo in cognitione supernaturali. vnde dicitī Job. xxv. Nūquid est numerus militū eius: ꝛ super quē non fulget lumē illi⁹. ꝛ ideo angeli in cognitione naturali nō indigēt habitu fm ꝙ ad habitū requiritī lumen. Exigitur autē fm ꝙ requiritī species rerū propter hoc quia habent esse limitatū. vnde dicitur in libꝛo de causis ꝙ omnis intelligentia est plena foꝛmis. anima autē christi ꝙ fit superioꝛ angelis non habet ex natura anime: quia sic quelibet anima eēt superioꝛ angelo: sicut nec coꝛpus eius habet ex natura coꝛporis ꝙ fit nobili⁹ nostris animab⁹: sed habet ex vnione. vnde omnia que superadduntī a deo in anima christi ꝛ in angelis sunt eminentius in anima christi q̄ꝫ in angelis. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ anima intellectiua comparat ad res intelligēdas dupliciter. Uno modo vt faciēs eas intelligibiles actu: quia non omnes res pꝛout sunt in sua natura sunt actu intelligibiles: sed solum res īmateriales. vnde ꝛ res materiales intelligibiles efficiunī per hoc ꝙ abstrahunī a materia particulari: et a cōditionibus eius: vt sic quodāmodo intellectui qui īmaterialis est assimilentur. Alio modo comparat ad res vt cognoscens eas. ꝛ fm hoc oportet ꝙ sit similis ipsis rebus vt

per propriam rationem cuiuslibet rei de ea determinatam cognitionē habeat. ad hoc autē q̄ aliquid assimilet multa sufficit q̄ habeat in actu illam solam formā ſm quam dicitur eē similitudo: sicut per calorē ignis multa sibi assimilat. ꝫ ad hoc q̄ aliquid fit simile multis oportet q̄ actu omniū illorū multorū formas habeat: sicut si in pariete sint diuersarū rerū similitudines. ⁊ ideo anima intellectiua potest facere omnia intelligibilia per vnā naturā luminis quā actu habet sine hoc q̄ aliquid aliud ab alio recipiat. ⁊ ideo potētia q̄ hec efficit est simpliciter actiua. ⁊ dicit intellect⁹ agēs qui nō operatur aliquo habitu mediāte. sed cū essentia anime fit limitata: nō potest per eam assimilari omnib⁹ quiditatibus rerū intellectarū. vnde oportet q̄ ista assimilatio compleat per hoc q̄ aliquid aliunde recipit. ⁊ ideo potētia qua perficit quasi passiua est ſm q̄ omne recipere dicit pati. ⁊ vocatur possibil intellectus qui operat aliquo habitu mediante. quātus aūt possibilis intellectus in xp̄o fit nobilior simpliciter ex vnione q̄ intellect⁹ agens in nobis: tamē non est nobilior ex ratione potētie: sicut nec sensus eius nobilior intellectu nostro ex ratione potentie. vnde non sequitur q̄ si intellectus agens in nobis nō est subiectū alicuius habitus q̄ nec possibilis intellectus in xp̄o. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ potentie naturales operant circa aliqua determinata. vnde possunt ſm naturā suam esse in actu simpliciter respectu illorū: ⁊ ideo nō oportet q̄ eis aliquid addatur ad producendū suū effectū. sed anima humana habet operationem circa ens simpliciter: ⁊ ideo cū habeat possibilitatē in suo eē oportet q̄ eius possibilitas perficiat per aliquid additū ad hoc q̄ operet. ¶ Ad tertiaz quēstionē dicendū q̄ habitus sciētie ex duabus consistit: vt dictū est. ſ. ex lumine intellectuali: ⁊ ex similitudine rei cognite. in cognitione aūt qua anima xp̄i vel quelibet anima videt verbū per essentiā nō potest esse habitus quantū ad speciem que fit similitudo cogniti: cū enī omne quod recipit in aliquo fit in eo per modū recipiētis: eēntie diuine similitudo nō potest in aliq̄ creatura recipi que perfecte repꝛesentet ipsam propter infinitā distantiā creature ad deū. Et inde est q̄ illud quod est in deo vnū ⁊ simplex: creature diuersis formis ⁊ perfectionibus repꝛesentāt: vna queq; earū deficiēte a perfecta repꝛesentatione diuine eēntie. similitudo aūt alicui⁹ rei recepta in videte nō facit eū videre rem illam nisi perfecte eā repꝛesentet sicut similitudo coloꝛis in oculo existens nō facit videre lucē pfectā: quia in coloꝛe nō est nisi quedā obumbꝛata participatio lucis. ⁊ ideo quicūq; intellectus cognosceret verbū per similitudinē aliquā nō diceretur videre essentiaz verbi. ⁊ ita patet q̄ anima xp̄i ⁊ quelibet alia anima que videt verbum per essentiā nō videt ipsum mediante aliqua similitudine. similiter nō potest ex pte luminis in illa visione esse habitus quantū ad effectū lucis intellectualis cuius est intelligibilia facere in actu: quia res ymateriales ſm se sunt intelligibilia in actu. sed oportet q̄ sit ibi quantū ad aliū effectū qui est perficere intellectū possibilem ad cognoscēdū quod in nobis faciunt species illuminate lumine intellect⁹ agētis. sed quia illa visio excedit oēm facultatē nature create: ideo ad illam visionē nō sufficit lumen nature: scd oportet vt superaddat lumē glorie. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ nō eadem est vnio qua vnitur verbū aīe xp̄i in persona: ⁊ qua vnit ei vt visibile videnti qꝛ vnitur coꝛpoꝛi in persona: nō tn̄ videt a coꝛpoꝛe. ⁊ ideo licz in vnione illa qua vnit aīa verbo in persona nō cadat aliquod mediū. nō tn̄ oportet q̄ in visione nō cadat aliquod mediū. non quidē dico mediū sicut in quo videt vt speculū vt species: sed sicut sub quo videt sicut lumē. ¶ Ad secundū dicendū q̄ habit⁹ sciētie nō tn̄ ꝺsistit in specieb⁹ sed etiā in lumine: vt dictū est. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ illud lumē nō est quid subsistēs vt possit vniri verbo quasi cognoscēs verbū: sed est illud quo assimilat aīa v̄bo formaliter vt possit in visionē verbi sicut in gr̄a est similitudo quedā aīe ad deū: ⁊ hec est similitudo nobilioꝛ aīa ſm quid ⁊ nō simpliciter vt dictū est. ¶ Ad q̄rtā quēstionē dicēdū q̄ illud in quo aliq̄d videt ē ratio cognoscēdi illud qō in eo videt. Ratio aūt cognoscēdi est forma rei inq̄ntū est cognita quia per eam fit cognitio in actu. vñ sicut ex materia ⁊ forma est vnū eē: ita ratio cognoscēdi ⁊ res cognita sunt vnū cognitū: ⁊ ꝓpter hoc vtriusq; inq̄ntū huiusmodi ē vna cognitio ſm habitū ⁊ ſm actū. ⁊ ita nō est aliud habit⁹ quo cognoscit verbū: ⁊ ea q̄ in verbo videnť: sicut nec aliud habit⁹ quo cognoscit mediū demōstrationis: ⁊ cōclusio ſm q̄ mediū ad cōclusionē oꝛdinat. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ q̄ videnť res in speculo spēs istarū rerū nō imꝓimunt a reb⁹ in sensum sed a speculo. vñ imꝓimunť oēs ute spēs in sensum vt cōclusē in vna specie speculi nō qꝛ fit alia spēs speculi ⁊ alia spēs rei vise in speculo. sed in visione verbi nō imꝓimit aliq̄ similitudo a verbo in aīmā p quaz videat: vt dictū est: ſz ipm p essentiā suā aīe vnit. ⁊ ideo in ipsa eēntia verbi videnť alie res: qꝛ eēntia verbi habet rationē speculi q̄ fit in visu a speculo. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ aīa assimilat rebus q̄s cognoscit in verbo non p aliq̄s formas illarū rerū impꝛessarū in aīa: sed p hoc q̄ verbū ipsum efficit vt forma aīe videti inquantū videt ab ea: ⁊ ipsum verbū est similitudo omniū illarū rerū. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ sicut abeuntibus rebus sensibilib⁹ remanēt impꝛessiones rerū ſm q̄s est imaginatio: ita etiam abeunte verbo in ipso qui definit videre verbū remanet impꝛessio in aīa ei⁹ a verbo p quā cognoscitur ea q̄ in verbo videat p spēs illarū rerū: ⁊ hec erit q̄n relinquie preterite visionis. ¶ Ad quintam quēstionē dicēdū q̄ ſm philosophū in. iij. de aīa intellect⁹ possibil est in potentia ad oīa intelligibilia. omne autē quod est in potentia aliquā remanet imperfectū nisi illa forma fiat in eo. vnde cū intellectus xp̄i non fit imperfect⁹ oportet q̄ forme rerū ad quas intellectus possibilis est in potētia sint delcripte in eo. sed ſm q̄ cognoscit verbū nō depingit in eo nec q̄ pte in eo. sed ſm q̄ videnť in verbo: vt dictū est. vnde similitudo verbi nec q̄ res q̄ videnť in verbo: vt dictū est. vnde oportet q̄ preter visionē q̄ videt res in verbo habeat aliam scientiā de rebus ſm q̄ cognoscit eas per propꝛias similitudines in propꝛia natura. ⁊ sic habem⁹ tres sciētias xp̄i. Vna est diuina que ē increata. Alia qua cognoscit res in verbo ⁊ verbū ipsum que est sciētia comprehensoꝛis. Tertia qua cognoscit res in propꝛia natura que cōperit ei ſm q̄ est bō in solis naturalib⁹ consideraťe. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ iste due sciētie vltime nō sunt vni⁹ rationis nec vni⁹ speciei: ⁊ ideo nō est inconueniēs q̄ sint in eodem nō ratione eiusdem. ¶ Ad secundū dicendū q̄ verbū Apostoli intelligendū est de perfecto ⁊ imperfecto in eadem specie. non tamen est inconueniēs q̄ in eodem sint perfectiones quarūtia rerū in propꝛio genere nō habet aliquā imperfectionē ex parte cognoscētis. vnde etiam in beatis est: quātus sit in vna sit maioꝛ altera diuersarū specieꝝ. Vel dicendū q̄ sciēferioꝛ illa scientia qua videnť res in verbo propter ignobilius mediū cognoscēdi. vñ nō est simile de fide que impoꝛtat imperfectionē ex parte credentis. Et per hoc patet respō

Secundū sic proceditur. videtur q̄ anima chꝛisti verbum videndo comprehenderit. Sicut enī dicit ꝺs fido. trinitas sibi soli nota ē ⁊ homini assumpto. sed visio qua deus videt soli deo conueniēs: ⁊ nulli alij pure creature est visio cōprehensionis: ergo homo assumptus comprehēdit trinitatem. ¶ Ꝑ maius est vniri deo quantū ad esse persone q̄s quantū ad visionē. sed sicut dicit damas. tota diuina natura vnita est carni in persona filij: ergo multo fortius tota diuina natura vnita est anime p modū visibilis: ⁊ ita anima chꝛisti comprehēdit deitatē verbi. ¶ Ꝑ verbū est simplex nō diuisibile. sed simplex nō potest abalio quo capi quin comprehendat: quia non potest esse partim intra capiente ⁊ partim extra. cū igitur anima chꝛisti verbū videndo capiat: videt q̄ ipsum comprehēdat. ¶ Sed contra. ſm Augu. illud propꝛie comprehēdit cui⁹ fines conspi

cunt. sed verbi cum sit infinitū fines conspici nō possunt: ergo nō potest comprehēdi ab anima xpi. ¶ Ꝑ nulla potē tia substantie finite est infinita. sz anima xpi cū sit creata est substantia finita: ergo omnis virtus ei⁹ est finita: ergo z ca pacitas eius. sed capacitas finita nō comprehēdit infinitū: cūigit verbū sit infinitū nō potest comprehēdi ab aīa xpi. ¶ Ulteri⁹ videt qꝫ in verbo nō cognoscat oīa qui cogno scit verbū. Mathᵉ. xiiij. De die illa nemo scit neq; filius sz so lus pater. sed non loquitur de filio sm diuinam naturā sm quā habet eandez scientiā cū patre: ergo loquit de filio sm humanā naturā: ergo xps sm animā nō scit oīa q̄ scit deus. ¶ Ꝑ deus scit infinita: sed aīa xpi cū sit finita nō potest cō prehendere infinita: ergo nō oīa scit que deus scit. ¶ Ꝑ ex infinitate diuine potentie est qꝫ potest infinita facere. sz aīa xpi nō comprehēdit infinitatē diuine potentie: ergo nō cō prehēdit oīa que deus potest facere. sed deꝰ scit omnia que potest facere: ergo anima xpi nō habet scientiā omniū q̄ scit deus. ¶ Ꝑ quanto aliquis intellectꝰ est altior tanto potest ex vno plura cognoscere. z propter hoc dicit sciētia superio rū esse vniuersaliorē q̄ inferiorū in li. de cau. z a Dio. sz intel lectus diuinꝰ est altior in infinitū q̄ anima xpi: ergo in infi nitū plura pōt ex seipso cognoscere q̄ anima xpi ex visione vniꝰ diuine essentie. ¶ Sed contra. Apocal. v. Dignus est agnus qui occisus est accipere diuinitatē z sapiētiā. glo. id est omnē cognitionē. ergo cū agnus sit occisus sm humanā naturā: videtur qꝫ xps sm humanā naturā omnē cognitio nē habeat. ¶ Ꝑ nullū bonū est quod anima xpi non amet: quia habet perfectā charitatē. sed non amatur nisi cognitū: ergo nullū bonū est quod nō cognoscat. sed omne quod est inquantū est: bonū est: ergo cognoscit omnia. ¶ Ulteri⁹ vi sionis impedit qꝫ obscuritatē potētie videntis aut ipsius medij. sed in potētia intellectiua xpi nō est aliq̄ obscuritas cū eius anima sit speculū clarissimū z mūdissimū. medium autē est idem in quo videt deus z ipsa anima xpi. s. ipsa eēn tia diuina: ergo anima xpi nō minꝰ limpide videt q̄ deus. ¶ Ꝑ si deus magis limpide videt q̄ anima xpi: limpiditas in infinitū limpiditatē excedit. sz inter infinite distātia pos sunt esse infinita media: ergo possunt esse infinite creature magis limpide cognoscētes q̄ anima xpi. ¶ Ꝑ limpidita tis defectus in intelligēdo cōtingit ex hoc qꝫ virtus intelle ctiua nō potest sufficiēter supra rem intelligendā: siue ōtin gat ex excellentia rei intelligēde ad quā nō pertingit intelle ctus siue ex defectu eiꝰ: quia intellectꝰ agens nō potest per fecte eis dare rationē intelligibilis: sicut sunt ea que nō hūt esse perfectū sicut tempus z motus. sed anima xpi sufficien ter potest super oēm naturā creatā: ergo omnia que in ver bo videt videt in termino limpiditatis: ergo omnia limpide videt q̄ anima xpi. ¶ Sed cōtra. quāto magis vi sus est acutior tanto visio limpidior. sed visus diuinꝰ est in finitū acutior z potentior in intelligendo q̄ visus anime xpi: ergo in infinitū limpidius videt. ¶ Ꝑ maior lux maio rē visionis claritatē causat. sed lux increata qua videt deꝰ in finitū est maior q̄ lux creata intellectꝰ xpi: ergo deus in infinitū limpidius videt. ¶ Ulteriꝰ videt qꝫ anima xpi mō vno intuitu omnia videat q̄ in verbo cognoscit: quia sicut dicit philosopꝰ scimus plura: intelligimꝰ vo vnū. sed nō vi det anima christi aliqua in verbo nisi intelligēdo: ergo non potest vno intuitu omnia videre. ¶ Ꝑ anima christi in ver bo videt omnia que videt verbū. sed verbum videt infinita: ergo z anima christi videt infinita. si igit simul actu omnia videret que ibi videt esset ptransire actu infinita: qō nō con tingit. ¶ Ꝑ quātitas virtutis cōmensurat operationi. sed anima christi est finita: ergo nō potest in operationē infini ta videt simul anima christi diuersis operationibus sm di uersa obiecta habet infinitas operationes simul. si autē vna operatione habet infinitā operationē: quod est impossibi le: ergo non videt actu omnia simul que videt in vbo. ¶ Ꝑ angeli beati nō vident simul actu quicq̄d vident in verbo: vnde z vnus aliū illuminat. sed visio qua anima christi vi det in verbo est similis illi visioni: ergo nō omnia simul vi det in verbo. ¶ Sed cōtra. philosophus dicit in. j. Ethico. qꝫ felicitas nō consistit in habitu sed in operatione. sed xps est perfecte felix z beatus: ergo est in actu omniū eorū que cognoscit. ¶ Ꝑ quecūq; cognoscunt cognoscunt vel habi tu vel actu. sed christus nō videt per aliquē habitū specierū ea que videt in verbo. si ergo nō videt actu nullo modo co gnoscit nisi in potētia. ¶ Ꝑ quecūq; vident in vna specie si mul vident: sicut homo simul videt quantitatē z colorem. sed omnia q̄ videt anima christi in verbo: videt in vna eēn tia vbi quasi in vna specie: ergo anima christi omnia simul videt. ¶ R° dicendū ad primā questionē qꝫ illud proprie comprehendit quod attingitur ab intellectu sm totā ratio nem sue cognoscibilitatis. z hoc est fines eius conspici: nō quidē rei: quia sic deus seipsum nō comprehēderet: quia fi nes non habet. sed quia sm omnē rationē qua cognoscibi lis est seipsum cognoscit: ideo comprehēdere seipsum dici tur. z quia vnūquodq; est cognoscibile sm qꝫ est ens: ideo dicta comprehensio cōtingit qñ ad essentiā rei efficacia in tellectus intelligendo. cū autē intellectus duo habeat in in telligendo. s. lumen intellectuale quo intelligere potest: z si militudinē rei intellecte qua sua intellectualis operatio de terminat ad hanc rem cognitā quodcunq; horū excedat a re sm qꝫ est in suo esse: intellectus illam rem nō comprehē det. sed in hoc differt: quia si excedat res similitudinē intel lectus qua rem ipsam intelligit: tūc intellectꝰ nō attingit ad videndū essentiā illius rei: quia vt dictū est: per similitudi nē illam intellectus determinat ad rem cognitā. sicut si spe cies intelligibilis repzesentaret hominē inquantū est sensi bilis: z nō inquantū est rationalis: tūc enī nō videtur essen tia hominis. quocūq; enī subtracto de essentialibꝰ rei rema net essentia alteriꝰ speciei. si autē res excedat lumen intelle ctus z nō speciē: tūc videbit quidē eēntia rei: sed nō modo perfecto vt cognoscibilis est eo qꝫ vt dictū est ex lumine in tellectuali est efficacia intelligēdi. sed quia esse quod recipi tur in creatura deficit ab eminētia esse creatoris: iō omnis intellectꝰ creatus cognoscēs deū per similitudinē aliquam siue impressam siue a rebus acceptā nō videt essentiā dei. sz ad hoc qꝫ videat deū oportet qꝫ ipsa dei essentia coniungat intellectui vt forma q̄ cognoscit determinate qō est in oibꝰ beatis. sed quia lumē intellectuale facit intelligentē simpli citer: ideo oportet qꝫ omnis intellectus intelligat per lumē quod sit in ipso. vnde per lumē intellectuale quod est in in tellectu creato receptū quo deū videt: deficit ab eē diuino. z ideo quātus essentiā dei videat: nō tamē perfecto modo videt. z ꝓpter hoc intellectui creato cōmunicari nō potest qꝫ deū comprehēdat. ¶ Ad primū ergo dicendū qꝫ Ysido. loquitur de perfecta cognitione trinitatis: que trinitas de seipsa perfectā cognitionē habet simpliciter. sed anima xpi habet de ea cognitionē perfectā in genere creature. Vel di cendū qꝫ nō loquit de comprehēsione ipsius trinitatis sm se: sed quantū ad omnia que in se ipsa trinitas cognoscit: qz omnia illa cognoscit in ea anima christi: nō aūt aliqua alia creatura. vel si intelligat de cōprehensione trinitatis in se: tūc homini assumpto cōuenit: nō rōne nature humane sed rōne diuine. ¶ Ad secundū dicendū qꝫ sicut nihil est de diuina natura quod nō sit humane nature vnitū in perso na verbi: nō tamē humana natura adequat diuine nature. propter quod diuina natura tota dicit vnita humane natu re nō conclusa in humana natura. silr qz nihil est de natura verbi quod aīa xpi nō videat nec tñ ei adequat: potest dici qꝫ aīa xpi totā naturā verbi videt: nō tñ eam comprehēdit: qz eā nō totaliter videt. Illud enī totaliter videt cuiꝰ visibi litas nō excedit modū videntis: vt. s. videns ita perfecte vi deat sicut res perfecte visibilis est. vnde qui habet opinionē

tñ de quo scientia haberi potest non totaliter cognoscit illud. ꝛ ideo nullus intellectus creatus potest essentiã dei totaliter videre: quia eius efficacia non est tanta in intelligendo quãta est veritas siue claritas diuine essentie ſm quã visibilis est: quod solius diuini est intellect⁹: ꝛ ideo ipse solus seipsum totaliter cognoscit. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ non negatur verbũ ab anima xp̃i comprehẽdi qz partẽ ei⁹ videat ꝛ partẽ eius nõ videat. sed quia nõ ita perfecte videt sicut visibile est: sicut etiã duorũ qui vnã conclusionẽ sciũt: vnus perfecte scit: nõ quia alter cõclusionis partẽ scit: ꝛ partem ignoret: sed quia vnus scit per mediũ efficaci⁹ q̃ alter. ¶ Ad ſecundam questionẽ dicendũ ꝙ quidã dixerũt omnẽ intellectum videntẽ deũ videre omnia que videt deus. sed hoc nõ est necessariũ: quia cũ res videnť in deo: deus est quasi mediũ cognoscẽdi illas res. nõ est aũt necessariũ ꝙ qui cognoscit aliquod mediũ cognoscat omnia illa que per mediũ illud cognosci possunt nisi plenarie mediũ illud ſm totã virtutẽ suam cognoscat. ꝛ ideo ipse deus qui seipsum comprehendit: omnia que in eo sunt qualitercũq; cognoscit: sed diuersimode: quia ea que sunt erunt vel fuerũt ſm quodcũq; tempus scit sciẽtia visionis: quia illud proprie videť qõ habet eẽ extra videntẽ. ꝛ quãuis essentia per quã videt sit vna tamen quia p̃ distinctas rationes ideales ea videt: ideo distinctã cognitionẽ de eis habet dum vnũquodq; cognoscit ſm propriã ideam: sicut bonũ. vl̃ p̃ oppositi ideam: sicut malũ. distinctio aũt harũ rationũ est ex diuerso respectu exemplaris. ſ. diuine eẽntie ad res visas. Sed ea que nec sunt nec fuerũt nec erũt: ꝛ tamen potuissent esse vel fuisse vel futura esse: cũ in seipsis non sunt: nullam in seipsis distinctionẽ habent: nec sunt nisi in potentia ipsius dei: in qua vnũ sunt. vñ nõ possunt esse respectus diuersi ſm quos distinguanť rationes horũ possibiliũ. ꝛ ideo hec de⁹ nõ cognoscit p̃ ideas distinctas: sed p̃ cognitionẽ sue potentie in qua sunt. ꝛ ideo dicitť hec cognoscere simplici intelligẽtia: quia intelligenti est concipere etiã ea que nõ sunt extra concipientẽ. sed quia omne quod agit aliq̃d vel potest agere: agit illud ſm ꝙ est ens actu: ideo impossibile est ꝙ aliq̃s scit omnia que ex aliqua causa possunt ꝑduci nisi comprehẽdat eius entitatẽ. et quia nullus intellect⁹ creatus comprehẽdit essentiã diuinã ideo nullus creatus intellect⁹ potest scire omnia que deus potest facere: ꝛ hec sunt illa que deus scit simplici intelligẽtia. sed ea que sunt fuerũt vel erunt deficiũt ab infinitate diuine potentie: quia plura facere posset. vnde nõ p̃hibetur aliquis creatus intellect⁹ cognoscere ea oĩa. sed vnuquisq; tanto plura eoz̃ in verbo cognoscit quanto perfecti⁹ verbũ intuetť. ꝛ quia anima xp̃i perfectissime ꝛinter creaturas vbũ intuetť: ad tantũ hui⁹ cognitiõis peruenit. ſ. ꝙ scit omnia q̃ fuerũt vel erũt nõ solũ facta sed cogitata vel dicta. ꝛ quia cõprehẽdit quãlibet essentiã creatã: ideo scit omnia que sunt in potẽtia seminali creature cuiscũq; eo modo quo de⁹ scit que sunt in potentia sua. sic ergo dicendũ est ꝙ videt in verbo omnia que videt verbũ sciẽtia visionis. ¶ Ad primũ ergo dicendũ ꝙ dicitť filius nescire: quia nõ facit nos scire ex eo ꝙ ad nos mittitť. ſil̃r nec ſpũſſanct⁹. sed solus pater scire dicitť: quia ipse nõ mittitť. vñ scia patris intelligitť quãtũ ad hoc ꝙ in se scit: a qua scia nõ excluditur filꝰ ꝛ ſpũſſanct⁹: vt sic intelligatť de filio nõ solũ inquantũ homo: sed etiã inq̃ntũ deus. vel potest intelligi de filio ſm humanã naturã ſm eundẽ modũ loquẽdi. ¶ Ad secundũ dicendũ ꝙ deus infinita nõ scit p̃ visionis scientiã: sciret tñ si generatio in futurũ nunq̃ cessaret qõ deo est possibile. ꝛ hac positione facta aĩa xp̃i sciet infinita scia visionis vt q̃dã dicũt. nunc aũt scit infinita simplici intelligẽtia inquantũ scit oĩa que fieri p̃nt p̃ potentiã creature que infinita sunt ad min⁹ ſm numerũ: nec hoc impediť p̃ hoc ꝙ est eius substantia finita propter duo. primo quia ista infinita q̃ sciret si generatio semp̃ duratura eẽt nõ cognosceret p̃ infinitã: sed p̃ vnũ. ſ. verbũ. nec tñ comprehẽderet illud verbũ: qz ex illo vno possent adhuc multo plura educi. posset enĩ aliq̃s alias species facere. ea autẽ infinita que sunt in potẽtia creaturarũ iterũ cognoscit comprehẽdendo ipsas creaturas que infinite nõ sunt. vir⁹ aũt cognoscẽtis proportionať medio cognoscẽdi magis q̃ ipsis cognitis. Secũdo quia cõtingit aliquã virtutẽ limitatam esse quantũ ad esse: sed nõ quantũ ad rationẽ illi⁹ virtutis determinať ad obiectũ: ideo ꝛtingit aliquã virtutẽ finitã quãtis sicut supra de gratia dictũ est. ꝛ quia ratio virtutis quãminať ad obiectũ: ideo ꝛtingit aliquã virtutẽ finitã quãtũ ad eẽntiã posse in infinita obiecta: sed nõ operari modo infinito: qz efficacia infinita in agendo non potest esse nisi ab eẽntia infinita: cũ vnũquodq; agat ſm ꝙ est ens actu: ficut virtus solis est ad ꝓducẽdũ infinitas herbas: qz quantũcũq; ꝓducat nunq̃ virtus sua exhaurietť: nõ tamen agit efficacia infinita. ita etiã anima xp̃i quãtus finita sit in essentia: nõ tamen ꝓhibetť quin infinita cognoscere possit: sed ꝙ non possit cognoscere ea limpiditate infinita. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ deus potest facere multa que nunq̃ facit: ꝛ illa scit deus sciẽtia simplicis noticie: nõ aũt scientia visionis. sciẽtia aũt anime xp̃i nõ perficiť etiã in numero scitorũ scientie diuine que est simplicis notitie: sed solũ scientie visionis: vt dictũ est. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ deus scit ex ipsa sua essentia que potest deus facere: que tamẽ in anima christi nõ scit: ꝛ ideo quantum ad hoc deus plura scit. ¶ Ꝑ hoc habet locũ in illis que minoz intellect⁹ nõ comprehendit. si enĩ omnia comprehẽdit: tunc omnia scit inferioz intellectus in illis que scit superioz: nõ tamen ita bene. ꝛ ideo cũ anima christi cõprehẽdit creaturas scit omnia que sunt in creatura vel actu vel potẽtia ipsius: nõ tamen ita limpide ficut deus. ¶ Ad tertiã questionẽ dicẽdũ ꝙ claritas vel limpiditas visionis cõtingit ex tribus. ꝓmo ex efficacia virtutis visiue: quia qui sunt fortioris visus magis limpide videnť: ſecũdo ex claritate lucis: sub qua claritate visibile videtur: sicut clarius videtur aliquid in lumine solis q̃ in lumine lune. Tertio ex cõparatione visibilis: vel eius in quo aliquid videtur ad videntẽ: quia quod a remotioꝛi videtur minus clare videtur. ꝛ ꝓpter hec tria nõ potest anima xp̃i ita limpide videre ea que videt in verbo sicut ipsum verbũ. ꝓmo quia non habet tantã virtutẽ in intelligẽdo. ſecũdo quia lumen sub quo videt deficit a lumine increato. tertio quia essentia diuina que est exemplar rerum in quo res videntur est magis coniuncta deo q̃ alicui creature: quia est idem eidem ſm rem. ¶ Ad ꝓmũ ergo dicendum ꝙ anima christi est speculum clarissimũ respectu creaturarũ: non tamẽ pertingit ad claritatem diuinam. nec ex hoc sequitur ꝙ sit in eo aliqua obscuritas: sicut nec in minus albo est aliqua nigredo: sed albedo minus intensa. ¶ Ad ſecundum dicendum ꝙ quãtus limpiditas cognitionis diuine in infinitum excedat limpiditatez cognitionis anime christi: nõ tamẽ sequitur ꝙ possit esse alia creatura limpidius cognoscens q̃ anima christi: quia peruenit ad vltimum gradum creature possibilem: ficut supra dictum est de gratia eius. ¶ Ad tertium dicendũ ꝙ limpiditas intelligendi non est tantũ ex parte intelligibilis: sed ex parte intelligentis. vnde quãtus aliqua res ab anima christi sciatur ſm omnẽ suam cognoscibilitatem: tamen melius cognoscitur ab ipso deo quantũ ad modũ intelligẽtis eo ꝙ minimũ intelligibile infinitum. ¶ Ad q̃rtã questionẽ dicendũ ꝙ rõ quã assignãt ꝑbi q̃re intellect⁹ noster nõ põt simul plura intelligẽ est hec. qz oportet ꝙ intellect⁹ figureť specie rei intelligibiľ. impossibile est autẽ ꝙ simul figureť plurib⁹ specieb⁹: ficut impossibile est ꝙ corpus fiť figureť pluribꝰ figuris. ꝛ ideo si aliq̃ cognoscunť per vnã speciem illa nihil ꝓhibet simul cognosci: sicut homo intelligẽs quidditatẽ hominis simul intelligit animal ꝛ rationale. ꝛ ꝓpter hoc etiam intelligens propositionẽ simul intelligit predicatũ ꝛ subiectũ: qz intelligit ea vt vnum. ꝛ ideo cum anima christi intelligit omnia que sunt in vno scilicꝫ verbo etiam simul ꝛ vno intuitu omnia

gnoscit actu. Et similiter est de alijs beatis quantum ad oīa que in verbo videt: secus aūt est de illis que vident per species diuersas: que sil videre nō possunt. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ qī plura intelligūt in vno. oīa illa sunt vt vnuz intelligibile: z per hoc seruat verbū p̄hi. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ verbū nō videt infinita per scientiā visionis vt dictuz est. z de hac verū est q̄ aīa xp̄i videt quecūq; videt verbum si tñ infinita viderit p̄dicta positione facta q̄ generatio semper duraret nō sequeret q̄ trāsiret in infinita: q2 non videret ea pertrāseundo de vno in aliud: sz in vno simplici: tam deus q̄ aīa xp̄i. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ oīa que anima xp̄i videt in verbo: videt vna operatiōe: non tñ illa operatio est infinita in se: sz materialiter: q2 transit super infinita. p̄dicta positione stāte de duratione mūdi: sicut etiā dictū est de virtute intelligendi. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ vn⁹ angel⁹ nō illuminat ab alio de his que illuminat⁹ videt in v̄bo: sz de eis que non videt: que superior videt vel in verbo vel in luce magis particulares: sicut inferiores angeli illuminātur a mediis de his que ipsi in verbo non vident: medij autem vident vel in verbo vel per illuminationem superiorū angelorum.

AD tertiuz sic p̄cedit. videt q̄ sm illam scientiam qua anima xp̄i scit res in p̄pria natura: sciat omnia omnis enī potentia que nō est reducta ad actuz est imperfecta: sed intellect⁹ possibilis anime xp̄i est in potentia ad omnia intelligibilia: q2 est quodāmodo oīa fieri vt dicit in tertio de anymo: ergo si nō oīa sciret per p̄pias similitudines remaneret imperfect⁹. ¶ Ꝑ hec est natura intellectus per quā differt a sensu vt dicit in tertio de anima q̄ quāto intellect⁹ plura z difficiliora intelligit: tāto magis potest alia leuiora intelligere: sz qō est huiusmodi nihil p̄bibet quin oīa capere posset: ergo aīa christi etiaz in p̄pria natura oīa cognoscit. ¶ Ꝑ magis impediūt se opposita vt nō possint esse simul q̄ quelibet alia: sz species oppositorum nō impediūt se quin sint simul in aīa: q2 simul hō habet sciē tiā albi z nigri: ergo multo min⁹ alique alie spēs impediūt se inuicē vt nō possint esse simul: z sic idē qō p̄ius. ¶ Sed cōtra. nō possunt oīa cognosci in quo nō sunt oīa: sz omnia nō possunt esse in vno habitu creato: ergo cū sciētia quā habet christus de rebus in p̄pria natura sit per aliquem habitum creatum nō potest per illam scientiam omnia cognoscere. ¶ Ꝑ per illam scientiam christus confortatur nobis: sed nos non possumus scire omnia: ergo nec christus scōm hanc scientiā sciuit omnia. ¶ Ulterius videtur q̄ hanc sciētiā xp̄us habuit minorē angelis: q2 quāto intellectus est simplicior tanto ei⁹ naturalis scientia maior: sed intellectus angelicus est simplicior q̄ aīe christi: q2 intellect⁹ xp̄i nō excedit terminos humane nature vltra quos est simplicitas intellect⁹ angelici: ergo intellect⁹ habet maiorem scientiā q̄ est sciētia naturalis aīe xp̄i. ¶ Ꝑ quanto intellectus est magis p̄pinquius materie tāto debilior in cognoscendo: sz intellectus xp̄i cum sit forma materialis corporis xp̄i est magis p̄pinquius materie q̄ angelic⁹: ergo debili⁹ cognoscit: z sic idē qō p̄ius. ¶ Ꝑ sicut dicit Isaac. ratio oritur in ymbra intelligētie: intelligentiā aūt vocat angelū cū ergo xp̄s habeat intellectū rationalē videt q̄ ei⁹ scientia sit minor q̄ angelor. ¶ Sed cōtra Heb. ij. dicit q̄ xp̄s minoratus est ab angelis solū p̄pter passionē: ergo scientiam habet eis potiorez. ¶ Ꝑ Sicut dicit Dio. vij. ca. Eccle. te. ipse xp̄s sm q̄ hō docet angelos: ergo maiorē scientiā habet q̄ illi. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ xp̄s nō habuit scientiā per modū collationis: q2 sicut dicit Damas. in xp̄o nō inquirim⁹ consiliū neq; electionē: sed hec pertinēt ad colllationē practicam ergo eadē ratione nō fuit in ea collatio quātū ad speculatiuam. ¶ Ꝑ discursus rationis opponitur deiformitati: sed anima christi tota fuit deiformis: ergo nō habet scientiam collatiuā. ¶ Ꝑ discursus rationis vt dicit Isaac contingit ex hoc q̄ habet lumē obumbratū: sed in anima christi nulla fuit obumbratio nec obscuritas: ergo nec habuit scientiā per modum collationis. ¶ Sed contra. christus assumpsit omnia naturalia que consequunt naturam humanā: ergo assumpsit rationē: sed rationis actus est inquirere z conferre: ergo ipse habuit scientiā collatiuā. ¶ Ꝑ opponere et respondere pertinēt ad scientiam collatiuā: sed christus exercuit officiū opponētis z respondētis vt dicit Luce. ij. ergo ipse habuit scientiā collatiuā. ¶ Ulterius videtur q̄ per plures habitus hec scientia diuisa fuerit: quia scientia sua fuit vniuoca sciētie nostre: sed nostra sciētia est de omnib⁹ que christus sciuit per plures habit⁹: ergo z scientia christi ¶ Ꝑ sicut dicit philosophus. iij. de anima. scientie secant sicut z res: sed christus habuit scientiaz de diuersis rebus: ergo habuit diuersos habit⁹ scientiarū. ¶ Ꝑ scientie diuiduntur sm diuersas rationes cognoscendi: sed quantuz ad hanc scientiam pertinet ipse nō eadem specie siue ratione omnia cognouit: sed pluribus: ergo non habuit vnū tantū habitū scientie: sed plures. ¶ Sed contra. Scientie christi fuit perfectissima: sed scientia quanto magis est vna tanto magis est perfecta vt patet per Dio. z per li. de causis: ergo magis sciuit omnia per vnū habitū. ¶ Ꝑ scientia regitiua pluriū artium non diuersificat per illas artes: sed est vnus habitus: sicut patet de militari respectu omniū scientiaruz que sub ea sunt: sed scientia christi fuit regitiua: z quasi architectorica respectu oīuz būanaz sciarū: ergo ipse per vnū habitū omnia sciuit que ad hanc scientiā pertinēt. ¶ Ulterius videtur q̄ in ista scientia p̄fecerit. Heb. x. Didicit ex eis que passus est obedientiaz: sed discere est in scientia p̄ficere: ergo in scientia p̄fecit. ¶ Ꝑ nō p̄ficere in his que quis p̄ficere potest est magnus defectus: sed in omni scientia qua quis nō omnia scit potest p̄ficere: ergo cū christus sm hanc scientiā nō omnia sciuerit: videtur q̄ potuerit p̄ficere: z ita p̄fecerit in ea. ¶ Ꝑ intellectus agens in ipso abstrahebat species a fantasmatibus. z hic est actus eius alias frustra assumpsisset eum: sed species abstracta a fantasmatibus recipit in intellectu possibili: ergo semper in christo plures species recipiebant in intellectu possibili eius: ergo p̄ficiebat in scientia. ¶ Ꝑ hoc patet per auctoritatem Ambro. superius inductam. ¶ Sed contra Damasce. dicit: qui dicunt christuz p̄ficere sapientia z etate vt additamentum suscipientē non eam que sm ypostasim est vnionē venerant: sed illa vnio omnino veneranda est: ergo non debemus dicere q̄ in scientia p̄fecerit. ¶ Ulteri⁹ videtur q̄ ab angelis quantū ad hanc sciētiā accepit. Dio. enim. iiij. ca. celestis ierarchie dicit. per angelos videmus eum sub paternis legibus ordinatū: sed quod ordinat: aliquid ab ordinante accipit: ergo christus aliquid ab angelis accepit. ¶ Ꝑ Luce. xxij. dicitur q̄ apparuit angelus domini confortans eum: sed cōfortans accipit aliquid a confortante: ergo z christus ab angelo. ¶ Ꝑ christus dum fuit in terra voluit subdi legalibus ordinationib⁹ factus sub lege Gall. iiij. Sed legalis obseruantia est minoris dignitatis q̄ celestis ierarchia: ergo z ordini celestis ierarchie subdi debuit. hec autem lex celestis ierarchie vt homines ab angelis suscipiant vt dicit Dionysius: ergo ipse ab angelis suscepit. ¶ Preterea corpus eius impressionem suscepit a corporibus celestibus: ergo pari ratione anima a spiritib⁹ celestibus. ¶ Sed contra. superioris non est ab inferiori recipere: sed christus etiam scōm humanam naturam angelis superior fuit et caput vt supra dictum est: ergo ab eis non recepit. ¶ Preterea quod immediate accipit a verbo non habet necesse ab angelis accipere: sed anima christi immediate accipit a verbo sibi vnito: ergo non recepit ab angelis. ¶ Ad primam questionē dicendum q̄ cognitio rerū in p̄prio genere: z cognitio reruz in verbo differunt non quantū ad res cognitas: sed quantuz ad mediū cognoscēdi quod est id in quo res cognoscit. Quia cognitio que

est rerū in vbo habet mediū cognoscēdi ipsum vbū. Cognitio aūt rerū in ꝓpꝛio genere habet mediū cognoscēdi rerū similitudines que sunt in intellectu: mediū aūt cognoscēdi qō est lumē sub quo res videt vtrobiqꝫ creatuz est. hoc enī vel est lumē naturale: sicut in his que cognoscunt per rōnē naturalē: vel lumen gratie sicut in his que cognoscunt per fidē ꝛ reuelationē: xp̄s aūt perfect⁹ fuit ſm aīam ꝛ ſm naturam ꝛ ſm gratiā: nō aūt perfectio aīe quātū ad naturā esset in ipso nisi oīa cognosceret hoc genere cognitionis que per rationē naturalē cognosci possunt: nec etiā esset perfect⁹ in gratia: nisi oīa que ad reuelationē gratie pertinēt in hoīb⁹ siue in angelis cognouisset: ꝛ ideo aīa ei⁹ hoc genere cognitionis oīa cognouit: sed qꝛ similitudo creata deficit a repꝛesentatiōe substātie increate: ideo hoc genere cognitiōis nō cognouit ipsam essentiā increatā: nec alia oīa que ad perfectionē intellectiue partis nō pertinēt: neqꝫ ſm naturā: neqꝫ ſm gratiā: sicut sunt gesta particulariū hoīuz ꝛ huiusmodi que tñ oīa cognouit in verbo. Et ideo dicendū qꝫ hoc genere cognitionis nō cognouit oīa simpliciter. ¶ Ad ꝓimum ergo dicēdū qꝫ ex hac ratione nō concludit nisi qꝫ cognouerit oīa que per rōnē naturalē cognosci possunt: qꝛ sicut materia ꝓima est in naturali potentia tantuz ad illas fozmas que per agēs naturali ꝓduci possunt q̄ꝫ de⁹ alia ex materia illa facere possit: ita etiā intellect⁹ possibilis est in potentia naturali eoz̄ tantū que per lumen intellect⁹ agentis cognosci possunt: ſz si hec tantū cognosceret imperfect⁹ non esset: ſz de⁹ ex liberalitate sua infundit ampli⁹ lumen gratie per qō etiā plura intellectus possibilis cognoscit. ¶ Ad secūdū dicēdū qꝫ per ea que intellect⁹ intelligit non ampliat capacitas nisi respectu eoz̄ intelligibiliū que sunt eiusdem generis: sicut quātūcūqꝫ homo sit instruct⁹ in sciētijs phisicis nūq̄ꝫ pueniet ad cognitionē eoꝝ que sunt fidei vl ꝓphetie nisi lumē ampli⁹ addat: ꝛ ita quātūcūqꝫ ampliat capacitas ei⁹ ad intelligēdū res in ꝓpꝛio genere: numq̄ꝫ pueniet ad videndū dīnā essentiā vel res aliquas in ea. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝫ nō negat oīa cognoscere huiusmodi cognitiōis genere aīa xp̄i: qꝛ spēs se inuicē in intellectu impediāt: sed qꝛ quedā cognoscibilia excedūt oēm speciē creatā: sicut essentia dīna: quoꝝūdā vero similitudines ꝛ cognitiōes non sunt de pfectione intellect⁹ būani. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū qꝫ ad cognitionē intellectiuā tria req̄rūt. ſ. potentia intellect⁹: lumē quo intelligit: ꝛ filitudo rei p quā cognitio rei determinat: ꝛ ſm hec tria pōt aliq̄ cognitio eē altera potioꝛ tripliciter. ꝓmo quātū ad efficatiā cognoscēdi siue certitudinē cognitiōis siue limpiditatē: qō idē est que ex ipō lumine cōsequit: ꝛ sic cū xp̄s abūdāter lumē gratie habuit magis q̄ꝫ angeli: habuit limpidioꝛē cognitionē q̄ꝫ angeli. secūdo pōt esse aliq̄ cognitio potioꝛ alia q̄ꝫ tū ad filitudinē cognitoꝝ q̄ attendit ſm spēs ꝛ ſm hoc etiā xp̄us pfectioꝛē cognitionē habuit q̄ꝫ angeli: qꝛ pluriū spēs sibi infuse fuerūt q̄ꝫ angelis cōcreate ꝛ infuse. vñ etiā de his que ad illuminationes ierarchicas pertinēt: xp̄s angelos illuminauit vt dicit ꝺio. vij. ca. de di. no. tertio pōt esse aliq̄ cognitio altera nobilioꝛ quātū ad gen⁹ cognitionis qō consequit naturā potētie intellectiue: ꝛ qꝛ xp̄us cognouit intellectu possibili cui⁹ est obiectū fantasma: ideo cognouit ea cū cōtinuo ꝛ tēpoꝛe vtens fantasmatib⁹ quasi obiectis intellect⁹ nō quidē sicut ab eis speciē accipiēs: ſz sicut spēs circa ea ponēs: sicut cōtingit in eo qui habet habitū ꝛ actu aliq̄ considerat. hoc aūt genere cognitionis angeli nō cognoscūt: ſz ali quo altiori ſm ordinē nature. ſ. sine continuo ꝛ tpe. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū qꝫ ista cognitio nō fuit solū in xp̄o ſm ꝓpoꝛtionē virtutis que debet humane nature: ſz ſm qꝫ būana natura perfecta est per grām q̄ fuit potioꝛ in xp̄o q̄ꝫ in angelis. vñ ꝛ perfectioꝛē sciētiā habuit simplicē. ¶ Ad secūdū dicēdū qꝫ ex hoc qꝫ intellect⁹ possibilis est ꝓpinqui⁹ materie nō habet defectū in cognoscēdo nisi quātū ad genus cognitiōis qꝛ enī talis est natura ei⁹ vt coꝛpoꝛi vniat vt fozma: ideo talī genere cognitiōis cognoscit vtēdo. ſ. coꝛpoꝛis instrumentis: sed multitudo cognitoꝝ nō est ex natura intellect⁹ possibilis: ſz ex specieb⁹ intelligibilib⁹: limpiditas vero ex luīe intellect⁹ agētis vl ex aliquo ſupioꝛi luīe. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝫ obūbꝛatio illa intelligit q̄ꝫ tū ad hoc qꝫ intelligit cū cōtinuo ꝛ tpe. ¶ Ad tertiā qōnē dicendū qꝫ ex hoc ipso qꝫ intellectus noster accipit a fantasmatib⁹ sequit in ipso qꝫ sciētiā habeat collatiuā inquantū ex multis sensib⁹ fit vna memoꝛia: ꝛ ex multis memoꝛijs vnū experimentū ꝛ ex multis experimētis vnū vniuersale ꝓncipiū ex quo alia cōcludit: ꝛ sic acquirit sciētiā vt dicit in ꝓmo Methꝛa. ꝛ in fine Posteꝛioꝝ. vnde ſm qꝫ se habet intellectus ad fantasmata ſm hoc se habet ad collationē. habet autē se ad fantasmata ut pliciter. vno mō sicut accipiens a fantasmatib⁹ sciētiā qō est in illis qui nōdū sciētiā habēt ſm motū qui ē a reb⁹ ad aīam. alio mō ſm motū qui est ab aīa ad res: inquantū fantasmatib⁹ vtitur quasi exēplis in qnib⁹ inſpicit qō considerat: cui⁹ tamē sciētiā ꝓpꝛia habebat in habitu: similiter etiaz est duplex collatio. vna qua homo ꝓcedit ex notis ad ignotionē ignoti ꝛ talis collatio nō fuit in xp̄o: alia ſm quā homo ea que habitu tenet in actū ducens ex ꝓncipijs considerat cōclusiones sicut ex causis effect⁹: ꝛ talis collatiua sciētia fuit in xp̄o. ¶ Ad ꝓimū ergo dicēdū qꝫ damascē. loq̄t quantū ad ꝓimū modū collationis. vnde subdit. nō enī habuit ignozantiā. ¶ Ad secūdū dicendū qꝫ discursus rōnis non opponit deifozmitati que est per gratiā: ſz q̄ est per ozdinē nature. de⁹ enī nō accipit cognitionē a fantasmatib⁹, vnde anima recedit a dei similitudine quantuz ad hoc magis q̄ꝫ angeli: inquantū est fozma coꝛpoꝛis. ¶ Ad tertiū dicendū qꝫ vmbza illa vt dictū est refert ad gen⁹ cognitionis nō ad limpiditatē in cognoscēdo. ¶ Ad quartā questionē dicenduz qꝫ ex limpiditate cognitionis cōtingit qꝫ scientia est magis vnita ꝛ simplex: qꝛ quanto limpidius videt intellectus: tanto ex pauciozibus potest cognoscere plura. vnde cū anima cꝛisti habuit limpidissimam cognitionem inter omnes creaturas sciētia ei⁹ fuit magis vnita ꝛ per fozmas magis vniuersales quam aliqua scientia creature: diuisio autē habituum in diuersis rebus cognoscēdis contingit in nobis ex hoc qꝫ fozme intelligibiles in nobis sunt minime vniuersales. vnde oportet qꝫ diuersas res per diuersas species cognoscamus: et diuerse species ſm genus faciunt diuersos habitus scientiarū: ꝛ ꝓpter hoc angeli qui habēt scientiā magis vniuersalē: vtpote non acceptā a rebus non habent cognitionē de rebus per diuersos habitus: qꝛ ergo anima cꝛisti habuit scientiaz magis vniuersalem q̄ꝫ aliqs angelus: ideo non habuit diuersos habitus quib⁹ cognosceret: sed vno habitu omnia cognouit que ad hanc sciētiā pertinent quāuis diuersis speciēb⁹. ¶ Ad ꝓimū ergo dicendū qꝫ scientia cꝛisti etiaz rerum in ꝓpꝛio genere fuit multo altioꝛ q̄ꝫ scientia nostra. ¶ Ad secundum dicendū qꝫ nō omnis diuersitas rerum facit diuersas scientias: sed diuersitas que requirit diuersam rationē cognoscendi: sicut naturalia distinguunt a Methaphisicis. sed ratio cognoscēdi in cꝛisto fuit magis vnibilis q̄ꝫ in nobis: ꝛ ideo per vnam rationē potuit plura cognoscere. ¶ Ad tertiū dicendum qꝫ non quelibet specierū diuersitas facit habitum diuersum: alias oporteret qꝫ quot sunt res tot essent scientie sed diuersitates specierū que non reducunt ad eandē modum cognitionis scōm genus que quidem diuersitas contingit ex hoc qꝫ lumen intellectus nostri est particulatum ꝛ debile. ꝛ ideo in cꝛisto nō fuit talis diuisio habituū ꝓpter luminis claritatē. ¶ Ad quintā questionē dicendum qꝫ cum eminentia scientie vt dictum est consistit in tribus. scientia cꝛisti numq̄ꝫ creuit quantū ad genus cognitionis quia illud genus cognitionis sequitur naturam humanaz que in ipso semper permansit: nec iterum quantum ad numerum scitoꝝ: quia omnia sciuit a ꝓimo instanti sue conceptionis que ad hanc sciētiā ꝓtinēt: creuit aūt quātū ad

aliquē modū certitudinis: cū enī aīa nr̄a fm naturā sit media inter intellectū purū qualis ē in angelis. ⁊ sensuz dupliciter certificat de aliq̄b⁹. vno mō ex lumīe intellect⁹ qualis est certitudo in demonstratiōib⁹ illozū que nūq̄z visa sunt alio mō ex sensu sicut cum aliq̄s est certus de bis que videt sensibiliter: ⁊ talis certitudo acquirit alicui etiā quātūcūq̄z per certissimā demōstrationē aliq̄d sciat: qñ videt sensibili ⁊ hec voc̄at certitudo experimētalis: ⁊ quātū ad hāc creuit sciētia xp̄i inquātū quottidie aliq̄ videbat sensibiliter que pr̄i⁹ nō viderat: nō aūt creuit quātū ad essentiā. ¶ Ad pr̄imū ergo dicēdū q⁹ illud discere est referēdū ad experientiā nō dīa sciuisset tñ nō poterat quātū ad ea ꝓficere: tū qz q̄dā sunt que hoc genere cognitiōis cognosci nō possunt: sīc est fectiōe sciētie: ⁊t dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ per lumē in intellectu possibili ei⁹: fz fuit facta cōuersio noua ad spēs q̄ erāt in fantasia: sīc est in eo q̄ habet habitū sciētie eoz que imaginab̄ vel videt. ¶ Ad quartū dicendū q⁹ Amb. intelligit ꝓfectū sciētie xp̄i quātū ad experiētiā: fm nouā conuersionē ad sensibile ꝓsens: vl̄ sīc supza magister determinauit ¶ Ad quartā q̄stionē dicēdū q⁹ fm doctrinā Dio. in ce. ie. Angeli a q̄b⁹ alij cognitionē accipiūt abūdātiozi lūīe pleni sunt q̄si ꝓpinquiozīnā claritatē cōtēplātes: opoꝛtz enī recipiēs ē potētia respectu ei⁹ a quo recipit: ⁊ ita min⁹ in actu ei⁹ q̄ recipere dz. vnde cū aīa xp̄i abūdātius intellectuale lumē habuit q̄z angeli: vt patz ex ꝓdictis: cōstat etiā q⁹ xp̄s mozrale cozp⁹ gerens nihil cognitionis accepit ab angelis. ¶z ipse nō solū fm deitatē: fz etiā fm aīam oēs angelos illuminauit: sīc etiā nūc illuīat: nō enī minozis gl̄ie erat illa aīa aut minozis cognitionis in statu illo q̄z mō sit cū a ꝓncipio sue cōceptiōis perfect⁹ cōpēsoz fuerit. ¶ Ad primuz ergo dicendū q⁹ sīc ipsemet Dio. se ibidē exponit dicīt xp̄s p angelos ordinat⁹: nō qz ipse ab eis illuīationē accepit: fz quia de bis q̄ ad ipsuz ꝓtinebāt: circa ipsuz gerēda p angelos alij instruebāt sīc Joseph de fuga in egyptū ⁊ de reditu de egypto vt dicīt Matḥ. ij. Ipse enī p se in his eos instruere: nō volebat vt vlteri⁹ ab alijs pueris nō differret ⁊ vt veritas assumpte nature ꝓbaret. ¶ Ad secūdū dicēdum q⁹ q̄nis angeli xp̄m nō illuminaret: tñ ei ministrauerūt: vt p3 Matḥ. iiij. ⁊ ad hoc ministerū illa cōfortatio ptinebat: nō enī confortabat instruēdo: fz eo mō quo ex colloq̄o ⁊ p̄sentia amicozū et familiariū bō näliter cōfortat in tristicijs vt in hoc quoq; veritas assumpte nature apparet. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ de⁹ venerat nos liberare sīc a mozte: ita ⁊ a legis onere: ⁊ ideo sīc mozte ꝓ nobis subiit vt nos a mozte liberaret ita ⁊ legalia in seipso recepit vt eos qui sub lege eraot redimeret ad Gall. iiij. nō aūt venit vt nos ab ordine celestis ierarchie educeret: ⁊ ideo nō est silis rō. Et ꝓterea xp̄s a legarius: sīc circūcisio ⁊ buiusmōi: fz leges celestis ierarchie ad aīam ptinēt: xp̄i aūt aīa nō subiacebat alicui impfectiōi: sīc nec cozp⁹ subiacebat passibilitati. Et q̄ hoc p3 solutio ad quartū: qz enī cozp⁹ ei⁹ nōdū erat glorificatū: poterat aliquā impassionē a cozpib⁹ celestib⁹ accipe: aīa autē q̄ glificata erat supra angelos exaltata: nihil poterat ab eis accipere.

¶ Ad quartū sic ꝓcedit. videt q⁹ aīa xp̄i habuit oīpotētiā sicut ⁊ oī sciētiā. ꝓmo q̄ hoc q⁹ dicīt Matḥ. vl. Data est mihi oīs ptās in celo ⁊ in terra. ⁊ loq̄t fm hūanā naturā: q̄ fm hūanā naturā habuit oīpotētiā. ¶ Ꝓ xp̄s habuit oī sciētiā: fz sciētia ē practica ⁊ speculatiua: q̄ et ipse habuit de oīb⁹ reb⁹ sciētiā practicā: fz sciētia practica ē fm quā aliq̄s scit facere aliq̄d ⁊ pōt facere: qz sciētia practica est cā rerū: ergo aīa xp̄i habuit oīpotētiā. ¶ Ꝓ aīa hūana est imago trinitatis q̄ potētiā volūtatē ⁊ sciētiā: sed aīa xp̄i inquātū fuit imago dei capax fuit oīs sciētie: q̄ pari ratione oīpotētie. ¶ Ꝓ sicut potētia dei est infinita: ita ⁊ sciētia: fz infinitas sciētie nō ꝓhibet q̄n oīuz scientia xp̄o cōicata fit: ergo nec infinitas potētie ꝓhibet quin sibi oīpotētia cōicata fit. ¶ Ꝓ sicut in aīa humana est possibilitas ad recipiendū oīa q̄ intellectū possibilē quo ē oīa fieri: ita est in ea possibilitas ad faciēdū oīa per intellectū agentez quo ē oīa facere: fz xp̄o est cōicata oīuz sciētia inquātū aīa ei⁹ est receptiua oīuz: ergo fīliter debuit sibi cōicari oīpotētia. ¶ Sz cōtra: potētia habet rōnē ꝓncipij vt dicīt in. v. Metha. fz nō potuit cōicari aīe xp̄i q⁹ esset ꝓncipiū oīuz: qz sic esset pr̄i mū ꝓncipiū q̄ est soli⁹ dei: ergo nō potuit sibi cōicari omnipotētia. ¶ Ꝓ per potētiā dei aīa xp̄i cōseruat in esse: sed nō potuit sibi cōicari vt ipsa seipsam cōseruaret in esse: qz sic nō esset creatura: ergo nō potuit sibi oīpotentia cōicari. ¶ Ꝓ nulli⁹ substātie finite est virt⁹ actiua infinita: sed aīa xp̄i est substantia finita: ergo nō potuit sibi cōicari infinita potentia que est oīpotentia. ¶ Ꝓ. ° dicendū q⁹ vnūquodq; est actiuū fm q⁹ est ens actu. vñ quāto aliq̄ habēt deficientius esse tāto min⁹ sunt actiua: sicut patz de materia ꝓma in qua nō est actiua potētia: qz tenet vltimū gradū in entibus: ⁊ ideo potētia actiua cōmēsurat̄ essentie. Et ꝓpter hoc sicut aīe xp̄i nō potuit cōicari q⁹ haberet infinitatē essentie ita nec oīpotentia: sibi cōicari potuit: nec alicui creature cōmunicari pōt: credo tñ q⁹ oīs potētia que alicui creature cōmunicari pōt sibi cōicata fuit multo abūdantius vt. s. materia elemētaris magis obediret sibi ad nutū q̄z actiuis qualitatibus vel etiā virtuti celesti: ⁊ q⁹ magis potuisset mouere celū q̄z aliq̄s angel⁹: si tñ angeli mouent ozbes. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q⁹ oīpotentia data est xp̄o quantū ad personā ab eterno: sed quātū ad naturā humanā in ipsa cōceptione nō q⁹ natura humana vel aliq̄ pars ei⁹ oīpotentia infozmaretur vt omnipotēs dici possit: fz scōm moduz. quo ⁊ alias ꝓpzietates cōicant sibi nature ꝓpter vnitatē ꝓpostasis: tñ in resurrectione manifestata est. ⁊ ideo tūc data dicīt scōm illum modū loquēdi quo res dicīt fieri quādo innotescit. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹ xp̄s habuit oīuz rerū scientiaz: nō tñ speculatiuaz: sed etiā practicā non quidē qua ipsas res faceret. fz sciuit qualiter a deo sunt facte: sciētia aūt practica q̄nis sit quodāmodo causa operatiōis inquātū dirigit in opere: nō tñ est sufficiēter causa: qz ab ipsa nō ꝓducīt res nisi assit potētia actiua rei. vnde xp̄s habuit omnē scientiā practicā quidē: fz non practice: quia nō ordinauit ad opus. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ vniuersalitas possibiliū deo: cōmēsuratur diue essentie: qz fm hoc infinita pōt: qz habet esse nō limitatū: fz vniuersalitas eoz que scit sciētia visionis nō cōmensurat̄ essentie ei⁹: etiā si mūdus duraret semper per hūc modū quo mō est: quia semper posset plura facere fm vnūquodq; tēp⁹ q̄z que fecit ⁊ plures species: ⁊ plura reruz genera ⁊ plures mūdos: ⁊ ideo q̄nis omni sciētia visionis sit cōicata anime xp̄i: nō tñ oīpotentia qua de⁹ potest facere sibi cōicari potuit: sicut nec essentia infinita. ¶ Ad quartū dicendū q⁹ in oīpotentia includūt̄ oīa ad que diuina potentia se extendit ex infinitate sue essentie fm quā est actiua infinitozū fm quēlibet modū: fz in scientia omniuz que dicīt xp̄o cōicata nō includunt̄ oīa que deus pōt facere vt dictum est. ⁊ ideo oīpotentia cōicari nō potuit: nisi habēti essentiā infinitā: sicut nec sciētia oīuz simpliciter que deus pōt facere nisi cōpzehendēti scientiā infinitā vt pr̄i⁹ dictuz est. ¶ Ad quintū dicendū q⁹ potētia intellect⁹ agētis nō ē vt faciat oīa simpliciter: fz vt faciat oīa esse intelligibilia: et ideo ratio nō est ad ꝓpositū. In nullo creatura creatozi equat̄. Intelligēdū est quātū ad rationē rei habite ⁊ quantū ad modū habēdi: qz ⁊ si aliquid idē cōueniat deo ⁊ creature: nō tñ fm eundē modū vel eandē rationē. Nemo nouit que sunt dei ꝛc. Non excludit̄ per hoc pater ⁊ filiꝰ qui habēt eandē cognitionē quā ⁊ spiritussanctus. Naturaliter capax est sciētie. Est enim facta anima ad cognoscendū omnia: non autem ad faciendum omnia.

DISTINCTIO .XV.

¶De hominis defectib⁹ quos assumpsit christus in humana natura.

Illud quoq; ꝓtermittẽdũ nõ ẽ q⁹ dei fili⁹ naturaz hois accepit passibilẽ: aiam passibilẽ: aiam carnẽ passibilẽ ⁊ mortalẽ. vt. n. ꝓbaret verũ corp⁹ hẽ suscepit defect⁹ corpis. s. famẽ ⁊ sitim ⁊ huiusmodi. ⁊ vt verã aiam ꝓbaret habere suscepit defect⁹ aie. s. tristiciã timorẽ dolorẽ ⁊ huiusmõi. Ois aũt sensus aie ẽ. Nõ. n. caro sentit sz aia vtẽs corpe velut imstrumẽto. vñ Aug. sup Geñ. in li. xij. nõ corp⁹ sentit: sz aia ꝑ corp⁹ quo velut nũcio vtit ad cõfirmãdũ in seipsa qõ extrinsecus nũciat. Sicut ergo aia qõ foris ẽ ꝑ corp⁹ tãq; instrumẽtũ videt ul audit: ita etiã ꝑ corp⁹ q̃dã sentit mala q̃ sine corpe nõ sentiret: ut famez ⁊ sitim et huiusmodi. vnde nõ imerito defect⁹ corpis dicũt. Quedã aũt nõ ꝑ corp⁹: imo etiã sine corpe sentit vt est timor ⁊ huiusmodi. Sentit igit aia dolores: sed quosdã ꝑ instrumẽtũ corpis: q̃sdã vero nõ. Suscepit aũt xp̃s sicut verã naturã hois: ita ⁊ veros defectus hois: sz nõ oẽs. Assũpsit. n. defect⁹ pene: sz nõ culpe Nec tñ oẽs defect⁹ pene: sz eos oẽs quos hoi eũ assumere expediebat: ⁊ sue dignitati nõ derogabat. Sicut. n. ꝑ hoiez hõ fact⁹ est: ita ꝑ eũ hois defectus suscepit. Suscepit eni de nr̃o ut de suo nobis tribueret ⁊ ut nr̃m tolleret. Suscepit. n. nr̃am vetustatẽ ut suã nobis infũderet nouitatẽ. Simplã accepit ille vetustatẽ. i. pene ut nostrã duplã cõsumeret. i. pene ⁊ culpe.

¶Qualiter accipiendũ sit illud qõ ait Leo papa.

Tradidit auctoritas q̃ dñs nr̃ i se suscepit oĩa infirmitatis nr̃e ꝓter pctm̃. Qõ nisi accipiat de illis tm̃ q̃ eũ sumere ꝑ nobis oportuit ⁊ decuit: falsũ eẽ ꝓbabit. Nõ. n. assũpsit ignorãtiã aliquã: cũ sit ignorãtia q̃dã que defect⁹ ẽ: neq; pctm̃ ẽ. s. ignorãtia iuincibilis. Nã vincibilis peccatũ ẽ: si tũ de his ẽ q̃ nobis expedit scire. Sũt. n. q̃dã quoz scia nõ affert uel ignorãtia nõ ipedit salutẽ. Et forte taliũ rerũ ignorãtia defect⁹ nõ ẽ. Cõstat aũt in nobis eẽ ignorãtiã atq; difficultatẽ volendi ul faciẽdi bonũ: q̃ ad miseriã nr̃az ptinet. vñ Aug. in lib. iij. de libero arbitrio apꝛobare inqt falsa ꝑ veris ut erret inuit⁹ ⁊ resistẽte atq; torquẽte doloꝛe canalis vinculi nõ posse a libidinosis opib⁹ tẽpare nõ ẽ natura instituti hois: sz pena dãnati. Ex q̃ miseria peccãtib⁹ iustissime inflicta liberat dei gr̃a: qz spõte hõ libero arbitrio cadere potuit: nõ etiã surgere. ad quã miseriã ptinet ignorãtia ⁊ difficultas quã patit ois hõ ab exordio natiuitatis sue. nec ab isto malo q̃sq; nisi gr̃a dei liberat. Ecce euidenter dicit hic Aug. ignorãtiã qua q̃sq; inuit⁹ falsa ꝑ veris apꝛobat: ⁊ difficultatẽ qua nõ põt tẽpare se a malo: ad miseriã nr̃am ptinere. ⁊ penã eẽ hois. hec aũt xp̃s nõ habuit. Nõ igit accepit oẽs defect⁹ nostre infirmitatis ꝓeter peccatum.

¶Nõ ignorãtia talis ⁊ difficultas nõ sit peccatũ. Sed forte aliq̃s dicet illa esse pctm̃. Cui obuiat qõ Aug⁹ tradere videt: hoc. s. deũ inculpabilit añ pctm̃ in exordio ꝙditõis hoi potuisse tradere: ut eẽnt ei naturalia: ita in li. retractationũ inquiẽs. Ignorãtia ⁊ difficultas etiam eẽnt hois ꝓmordia naturalia nec sic culpãdus deꝛ sz laudãd⁹ eẽt. Sz si hec hõ in ꝓmordio naturali habuisset: nũ q̃d i eo eẽnt defect⁹ ⁊ pene. Si defect⁹ ⁊ pena ei indita fuisset añ pctm̃: iuste cũ eo agi videret si ante culpã sentiret penã. Ob hoc sane dicimus illa nõ fuisse defect⁹ ul penas si hoi naturaliter infuissent: sicut nõ fuit hoi añ pctm̃ nõdũ gr̃az adepto: defect⁹ sine pena nõ posse pficere. Sed postq̃ gr̃ãm recepit ꝑ quã pficere potuit: ⁊ nõ tẽp⁹ etiã ꝑfecit: eãq; culpa sua post amisit: sil̃q; pficiẽdi facultatẽ pdidit: defect⁹ fuit ei ⁊ pena nõ posse pficere. s. malũ declinare ⁊ bonũ facere. Oẽs igit defect⁹ nostros suscepit xp̃s ꝓter pctm̃ q̃s ei cõueniebat suscipere ⁊ nobis expediebat. Sũt. n. plura egritudinũ genera ⁊ corpis uicia: a q̃b⁹ oino imunis extitit: q̃s eni defect⁹ habuit: ul ad ostẽsionẽ vere hũanitatis ut timorẽ ⁊ iusticiã: ul ad impletionem opis ad qõ venerat: ut passibilitatẽ ⁊ mortalitatẽ. ul ab imortalitatis desperatiõe spem nostram erigendam ut mortem suscepit.

¶Nõ sola voluntate illos defectus suscepit: non necessitate conditionis sue.

Hos aũt defect⁹ nõ ꝙditiõis sue necessitate: sz miseratõis volũtate suscepit. veros q̃dẽ habuit defect⁹ sicut ⁊ nos: sz nõ ex eadẽ cã. Nos. n. ex pctõ originali hos defect⁹ trahim⁹: sic ap̃s insinuat dicens: Corp⁹ q̃dẽ ꝑpter pctm̃ mortuũ est. i. necessitatẽ moriẽdi habet in se: xp̃us aũt nõ ex pctõ huiusmodi habuit defect⁹: qz sine pctõ est ꝙcept⁹ ⁊ nat⁹: ⁊ in terris quersat⁹: sz ex sola miserationis volũtate de nr̃o in se transtulit verã infirmitatẽ: sicut accepit verã carnẽ quã sine oi infirmitate assumere potuit: sic eãdẽ absq; culpa accepit.

¶Auctoritatib⁹ ꝓbat christũ ꝑm hominez uere dolores sensisse ⁊ timuisse.

Ad qz nõnulli de sensu in passiõe hũanitatis xp̃i male sensisse iueniũt: asserẽtes silitudinẽ atq; imaginẽ passionis et doloris xp̃m hoiez ptulisse: sz nullũ oino doloꝛẽ ul passionẽ sensisse: auctoritatũ testimonijs eos cõuincẽtes indubitabile faciam⁹. Qõ supꝛa dixim⁹ ꝓpheta isaias dicit: Vere lãguoꝛes nr̃os ipse tulit. ⁊ dolores nr̃os ipe poꝛtauit. Et ueritas ipsa in euãgelio ait: Tristis ẽ aia mea usq; ad mortẽ. ubi etiã legit Cepit ihesus paueri ⁊ tedere. Ꝓpheta etiã ex ꝑsona xp̃i ait: repleta ẽ malis aia mea. Qõ exponens aug⁹ ait: Nõ uitijs ⁊ pctis: sz hũanis malis. i. doloribus fuit repleta aia xp̃i q̃b⁹ ipa cõpatit carni. Nõ eni doloꝛ corpis potest eẽ sine aia. dolere aũt ani/ma etiã non dolente corpe potest. Nos aũt hũane infirmitatis defect⁹ sicut ipsam carnem ac mortez non cõditionis necessitate: sed miserationis uoluntate suscepit. Ambꝛosius etiam in libꝛo tertio

de tri. sic ait: Scriptū est. Pater si possibile est trā/
seat a me calix iste. Timet ergo xps: ⁊ dū Petr⁹ nō
timet xps timet Petr⁹ dixit: aiam meā pono pro te
xps dicit: aia mea turbat. Utrūq; verū est ⁊ rōnis
plenū q ⁊ ille q ē inferior nō timet: ⁊ ille q superior ē
gerit timētis affectū. Idē in eodez. Ut hō turbat:
ut hō flet: ut hō crucifigit. Per naturam hois ⁊ te/
diauit ⁊ resurrexit xps. Nō turbat ei⁹ virt⁹ nō tur/
bat ei⁹ dinitas: sz turbat aia: sm humane fragilita
tis assūptionē turbat: Nā q suscepit aiam suscepit
etiā aie passionē Nō. n. eo quo de⁹ erat aut turbari
aut mori posset. Idē in eodez. Suscepit trisiciam
meā. Cōfidenter: trisiciaz noio q crucē pdico. Ut
hō habuit trisiciā quā in eo suscepit affectu: mihi
cōpatik: mihi trisiis ē: mihi dolet. Ergo p me et in
me doluit q p se nihil habuit quod doleret. Doles
igik dñe iesu mea vulnera: nō tua: qz tu nō p te: sz p
me doles Hieronym⁹ quoq; i explanatiōe fidei ait
Nos ita dicim⁹ hoiez passibilē a dei filio suscepti:
ut deitas impassibilis pmaneret. Passus ē eni dei
filiꝰ nō putatiue: sz vere Dia q scriptura testat sm
illud qđ pati poterat. s. sm substātiā assūptā. Licet
ergo psona filij suscepit passibilē hoiez: ita tñ eius
habitatiōe sm suā substātiaz nihil passa est: ut tota
trinitas quā ipassibilē necesse est ꝓfiteri. His aliis/
q auctoritatib⁹ pspicuū fit xpm vere passibilē assū
psisse hoiez atq; in eo defect⁹ ⁊ affect⁹ nre infirmita
tis suscepisse: sz volūtate non necessitatis cōditiōe.

¶ Hic ponit que predictis aduersari videntur.

Q Uedā tñ repiūt in scōz tractatib⁹ q pmis/
sis aduersari videt. Nā sup illū locū psal
mi. Clamaui: ⁊ nō exaudies. Aug⁹ trade/
re videt xpm nec vere timuisse nec vere trāsatū ee
sic dicēs: Quō hoc dicit q pctm nō fecit: nec inuen
tus ē dol⁹ in ore ei⁹. Sz de nobis corpe suo hoc di/
cit. Corpis. n. sui. i. ecclie. gerebat psonā: sicut ⁊ ali
bi cū dixit: Trāseat a me calix iste: p nobis loquik
Nisi forte putet timuisse mori. Sed nō vere time/
bat dñs pati tertia die resurrectur⁹ cū arderet pau
lus dissolui ⁊ ee cū xpo. Nō eni fortior est miles q
impator. Miles ergo coronādus gaudet mori et
dñs coronatur⁹ timet morte. Sz infirmitatē nram
repsentans p suis infirmis q timēt mori hoc dixit:
Vox illoz erat. Hieronym⁹ etiā ait: Erubescāt qui
putāt saluatorē timuisse mortez: ⁊ passionis pauo
re dixisse. transeat a me calix iste.

¶ Determinatio auctoritatum.

Q Uē aūt i sacris lris aliq aduersa diuersitas
esse putet: haz auctoritatū verba in hunc
modū accipiēda dicim⁹: ut nō veritatē ti/
morꝭ ⁊ trisiicie vl passionē: sz timorꝭ ⁊ trisiicie ne
cessitatē ⁊ passionē a xpo remouisse itelligāt. Ha/
buit. n. xps verū timorē ⁊ trisiiciā i natura hois: et
nō sicut nos q mēbra ei⁹ sum⁹. Nos aūt cā peti nri
his defectib⁹ necessario subiacem⁹: ⁊ in nobis sūt
isti defect⁹ sm ppassionē ⁊ passionē: sz in xpo nō ni
si sm ppassionē. Sicut. n. in pctis grad⁹ qdā notāt
passio ⁊ ppassio: ita ⁊ in his affectibus penalibus
Afficik eni qs iterdū timorē ⁊ trisiiciā: ita vt mētis
intellect⁹ moueat nō inde a rectitudine uel dei cō/
templatione: ⁊ tūc ppassio est. Aliqñ vero mouet et
turbat: ⁊ tūc passio ē. Xps vero nō ita fuit turbat⁹
in aia timore ul trisiicia ut a rectitudine ul dei cō/
templatiōe aliquaten⁹ declinaret. Scōm quē modū
intelligik cū dz nō timuisse uel trisiis fuisse. vñ Hie
ronym⁹ sup Mattheū vbi legik cepit ꝓtristari ⁊ me
stus ee ut veritatē inqt ppareт hois assūpti vere cō
tristat⁹ est. Sz non passio ei⁹ dñat aio. verū ppassio
est. vñ ait: Cepit contristari. Aliud est. n. cōtristari:
aliud incipe cōtristari. Qđ ē. Aliter cōtristat qs p
ppassionē: alik p passionē Ideoq; sm hāc distincti
onē aliqñ dz xps nō vere timuisse: aliqñ vere timuis
se: qz vez timorē habuit ⁊ trisiiciā: sz nō sm passio/
nē neq; ex necessitate ꝓditionis. vñ aug⁹ ex his cau
sis volēs assumi dictoꝛ itelligētiā: dic xpm nō vere
timuisse uel tristatū ee. ⁊ icōtinēti verā trisiiciā ha/
buisse. His verbis infirmos in se pfigurās dñs ait
Pater si fieri pōt trāsfer a me calicē istū. Non eni
vere timebat dñs pati tertia die resurrectur⁹: cum
arderet. Paulus dissolui: ⁊ esse cum christo. Iste
gaudet coronādus ⁊ trisiis est domin⁹ coronatu/
rus. Ecce hic videk augustin⁹ trisiiciaz ⁊ timorē a
xpo remouere. Cōtinuo aūt subiūxit. Sz trisiiciaz
sic assūpsit quō carnē. Fuit eni trisiis ut euāgeliuz
dicit. Si. n. nō trisiis fuit cū euāgeliū dicat: trisiis
est aia mea vsq; ad mortez ⁊c. ergo ⁊ qñ dicit dor/
miuit iesus non dormiuit: uel qñ dicit māducasse
non māducauit. Et ita nihil sanū relinquet ut di/
catur etiā qz corp⁹ ei⁹ non erat verū. Quicqđ ergo
de illo scriptū ē verū est ⁊ factum ē: Ergo ⁊ trisiis
fuit. Sz volūtate trisiiciā suscepit verā quō volūta
te carnē verā. Ecce apte noscis eūdē sibi in his ver
bis ꝓtradicere nisi varias dictorū discerneret cau/
sas: ex intelligentia verboz assumenda est. Si eni
discernat intelligentie causa predictorū verboz
nihil occurrit contradictionis.

¶ De quibusdam Hylarij capitulis valde obscu/
ris que videntur communi sententie obuiare.

V Erūtñ magis mouet ac difficiliorē asserūt
qōnē vba hylarij: qb⁹ videk tradere ict⁹ et
vulnera ⁊ huiusmodi sic i xpm incidisse vt
passionis dolorē non incuterēt. Sicut telū tractū
p aquā ul ignē uel aera ea facit q ⁊ cū trahik p cor/
pora aiata: qz pforat ⁊ conpūgit non tñ dolorē in/
gerit: qz non sūt ille res doloris capaces. ita ⁊ cor/
pus xpi sine sensu pene vim pene excepisse dicit.
Quia sicut corp⁹ nrm non habet talē naturā vt va
leat calcare vndas: ita corp⁹ xpi dicit non habuisse
naturā nri doloris: qz non habuit naturā ad dolē/
dū. Ait enim hylari⁹ in. x. li. de tri. vnigenit⁹ deus
hoiem verū sm similitudinē nostri hois non defi/
ciens a se deo sumpsit. in quo quāuis ictus incide
ret: aut vulnus descenderet: aut nodi concurrerēt
aut suspensio eleuaret: afferrent quidem hec im/
petū passionis: non tamen dolorē passionis infer/
rēt. ut telū aliqđ aquā pforās: uel ignē cōpūgēs: vl
aera vulnerans: oēs qdē has passiones nature sue
infert: ut pforet ut cōpūgat ut vulneret: sz naturaz

ſuã in hoc paſſio illata nõ retinet: duz in natura nõ eſt uel aquã fozari: uel pũgi ignẽ: uel aera vulnerari: q̃uis nature ſit teli vulnerare ⁊ cõpũgere ⁊ fozare. Paſſus inueniẽ q̃dẽ xp̃s: dũ cedit: dũ ſuſpendit dũ mozit: ſz in coꝛpo irruẽs paſſio: nec nõ fuit paſſio: nõ tñ naturã paſſiõis exercuit: dũ ⁊ penali myſterio pena deſeuit et virtꝰ coꝛporis ſine ſenſu pene vim pene in ſe deſeuiẽtes excepit. Dabuit ſane illud dñi coꝛpꝰ doloꝛis noſtri naturã. Si coꝛpꝰ nr̃m id nature habet ut calcet vndas: ⁊ deſup eai fluctꝰ nec clauſe domus obſtaculis arceaẽ. Atvero ſi dñi coꝛpis ſoluz iſta natura ſit vbi ferae in humidis: et ſiſtat in liquidis: ⁊ ſtructa tráſcurrat: q̃d p naturaz hũani coꝛpis carnẽ ex ſpũſancto ꝯceptã iudicamꝰ Caro illa de celis eſt: ⁊ hõ ille de deo eſt habens ad patiẽdũ coꝛpꝰ: ⁊ paſſus eſt: ſz naturaz nõ habẽs ad dolẽdũ. Itẽ in eodẽ videamꝰ an ille paſſiõis oꝛdo infirmitatẽ in dño doloꝛis pmittat intelligi. Dilatis eni cauſis ex q̃bꝰ metũ dño hereſis aſſcribit res ipſas ut geſte ſũt inferamꝰ. Nec eni fieri põt vt timoꝛ eiꝰ ſignificeẽ in ẏbis: cuiꝰ fiducia cõtinuaẽ in factis. timuiſſe igiẽ heretico paſſionẽ videẽ. Sz ob ignoꝛãtie huiꝰ erroꝛẽ Petrꝰ ⁊ ſathanas ⁊ ſcãdaluz eſt. An ne timuit q̃ armatis obuiꝰ p̃dijt ⁊ in coꝛpe eiꝰ infirmitas fuit. Ad cuiꝰ oceurſuz cõſternata pſequẽtiũ agmina ſupinatis coꝛpibꝰ ꝯciderũt. Quã igiẽ infirmitatẽ dñatã huiꝰ coꝛpis credis cuiꝰ tãtã habuit naturã ẏtutẽ. Sz fozte doloꝛẽ vulnerũ timuit: Quẽ rogo o tu dñice infirmitatis aſſertoꝛ penetrãtis carnẽ claui habuit terroꝛẽ: q̃ exciſaz aurẽ ſolo reſtituit attactu. Producẽs aurem hec manꝰ clauũ dolet ⁊ ſentit vulnꝰ q̃ alteri doloꝛẽ vulneris nõ reliq̃t. Pũgẽde carnis metu triſtis cuiꝰ tactu caro poſt cedẽ ſanaẽ. Itẽ collatis igiẽ dictoꝝ geſtoꝝ q̃z ẏtutibꝰ demõſtrari nõ eſt ambiguuz: in natura coꝛporis eiꝰ infirmitatez coꝛporee nature nõ fuiſſe ⁊ paſſionẽ illã licet illata coꝛpoꝛi ſit: nõ tñ naturaz dolendi coꝛpoꝛi intuliſſe. Quia licet forma coꝛpis nr̃i eẽt in dño: nõ tñ vitioſe infirmitatis nr̃e forma erat in coꝛpe q̃ ex cõceptu ſpũs ſci virgo pgenuit Audiſti lector verba Hylarij q̃bꝰ doloꝛẽ excludere videẽ: ſz ſi excuſſa ſenſus ⁊ impietatis ebetudine p̃miſſa diligẽter intẽdas: atq̃z ipſiꝰ ſcripture circunſtãtiã inſpicias: dictoꝝ rõnẽ atq̃z ẏtutẽ pcipere vt cũq̃z poteris. ⁊ intelligẽtiaz arguere nõ attẽtabis. Intelligiẽ. n. ea rõne dixiſſe doloꝛẽ paſſiõis i xp̃m nõ incidiſſe ⁊ ẏtute coꝛpis xp̃i excepiſſe vim pene ſine ſenſu pene: q̃ cãm ⁊ meritũ doloꝛis i ſe nõ habuit. Nõ videẽ notaſſe vbi ait: Nõ hñs naturã ad dolẽdũ. Et iõ nõ iudicãda ẽ caro illiꝰ p̃m naturam nr̃i coꝛpis: nec in eo etiã dñium habuit paſſio. Ita etiã nõ habuit naturã ad timẽdũ vl triſtãdũ: q̃ nõ habuit talẽ naturã i qua eẽt cã timoꝛis vl triſticie. Itaq̃z neceſſitas timẽdi nõ fuit i eo ſicut ẽ in nobis nec natura doloꝛis fuit i eo ſicut i nobis. Triſticiã tñ i eo fuiſſe cõſeq̃nter aſſerit: ſz cãm eiꝰ extitiſſe nõ ſuã moꝛtẽ: ſz defectũ Petri ⁊ alioꝝ apl̃oꝝ. Dicit. n. xp̃m nõ ꝓpter moꝛtẽ: ſz vſq̃z ad moꝛtẽ triſtẽ fuiſſe. His verbis. inꝛogo q̃d ſit triſtẽ eẽ vſq̃z ad moꝛtẽ. Nõ. n. eiuſdẽ ſignificatiõis ẽ triſtẽ eẽ ꝓpter moꝛtẽ ⁊ vſq̃z ad moꝛtẽ. Quia vbi ꝓpter moꝛtẽ triſticia ẽ illic moꝛs cã triſticie eſt. Vbi vero triſticia vſq̃z ad moꝛtẽ ẽ moꝛs: nõ triſticie cã eſt: ſz finis. A deo aũt nõ ꝓpẽ moꝛtez ſuſcepta ẽ triſticia ut ſit deſtituta p lo p infirmitatez carnis erant futuri quos monet oꝛare ne inducãtur in tẽtationẽ: qui ante pollitici erant ſe non ſcandaliçari.

¶ Poſtq̃ magiſter determinauit de bis que xp̃s cũ natura bũana aſſumpſit ad dignitatẽ ptinentia. hic determinat de bis aſſũptis que ptinẽt ad defectum. Et diuidiẽ in duas ptes. p̃mo determinat de defectibꝰ quos xp̃s cũ bũana natura aſſũpſit. ſcõo determinat modum quo hmõi defectus in xp̃o fuerũt diſ. xvj. ibi hic oꝛiẽ q̃ſtio. p̃ma in duas. p̃mo determinat veritatẽ. ſcõo excludit erroꝛẽ ibi: ſz q̃nõ nulli. p̃ma in duas. p̃mo oſtẽdit quos defectꝰ cũ bũana natura aſſumpſit xp̃s. ſcõo oſtẽdit que fuit cauſa aſſũptionis. ibi: hos aũt defectꝰ. p̃ma iterũ in duas ptes. p̃mo oſtẽdit q̃ xp̃s in nã nr̃a accepit defectꝰ penales ⁊ non culpe. ſcõo oſtẽdit quos de penalibꝰ defectibꝰ nõ aſſũpſit ibi tradit auctoꝛitas. circa q̃ duo facit. p̃mo oſtendit quos defectꝰ coꝛpales nõ ſuſcepit ex parte aĩe. ſcõo quos defectꝰ coꝛpales ſuſcepit ex parte aĩe. ſcõo quos defectꝰ coꝛpales nõ ſuſcepit ibi: Sũt eni plura egretudinuz. circa p̃mũ duo facit. p̃mo oſtẽdit q̃ xp̃s nõ ſuſcepit ignoꝛãtiaz aut difficultatem ad bonũ faciẽdũ. ſcõo oſtẽdit q̃ hec nõ ſunt culpa: ſz pena ibi: ſz fozte dicit aliq̃s. ¶ Sz q̃ nõnulli. Hic excludit erroꝛem. ⁊ duo facit. p̃mo obijcit cõtra errãtes. ſcõo ſoluit illa q̃ p ſe illi inducebãt ibi: quidẽ tñ reperiunt. ⁊ hec diuidiẽ in duas. p̃mo ſoluit obiectiones de paſſionibꝰ quas dixerant eſſe aĩe tãtũ: ſicut triſticia ⁊ huiuſmodi. ſcõo ſoluit de illis que ſunt aĩe per coꝛpus ſicut doloꝛ ſenſibilis ibi: verũtñ magis circa p̃mũ tria facit. p̃mo ponit obiectionez. ſcõo ſoluit ibi. Ne aũt in ſacris. tertio ſolutionẽ cõfirmat ibi: vnde lex Verũtñ magis hec pars etiam diuidiẽ in duas. p̃mo ponit obiectionẽ. ſcõo ſoluit ibi: ſz ſi excuſſa. Dic eſt dupler q̃ſtio p̃mo de bis defectibꝰ in generali. ſcõo ſpãliter de paſſionibus anime.

Queſtio p̃ma.

Circa p̃mũ querũẽ tria. p̃mo vtrum xp̃s debuerit aſſumere naturã bumanã cũ huiuſmodi infirmitatibꝰ. ſcõo vtrũ oẽs noſtros defectus ſuſcipere debuerit. tertio vtrũ hos defectꝰ quos aſſumpſit contraxerit.

Ad p̃mũ ſic ꝓcedit. videẽ q̃ xp̃s humanã naturam cũ infirmitatibꝰ huiuſmodi defectuũ ſuſcipere nõ debuit. xp̃s eni per ſuã incarnationem votis antiquoꝝ patrũ ſatiſſecit. Iſaie. li. dicit̃ ad expzimendũ deſiderriũ ſanctoꝝ patrum. Eõſurge cõſurge induere foꝛtitudine. ¶ Pre. ergo non debuit venire indut̃ infirmitate carnis. ¶ Pbuiuſmõi defectꝰ pene ſunt. ſz pena nõ eſt iuſte: niſi vbi culpa eſt: cuz igiẽ abſq̃ oi culpa fuerit: videẽ q̃ penales defectus ſuſcipe nõ debuit. ¶ Pꝫria cõtrarijs curãt̃: ſz xp̃us venerat curare nr̃as infirmitates: ergo debuit ꝫria aſſumere. ſ. robur ⁊ foꝛtitudinem. ¶ Pipſe venerat ad vincendũ diabolũ: ſz vincere eſt opꝰ foꝛtitudinis: q̃ nõ debuit aſſumere infirmitatẽ. ¶ Pſicut culpa derogat iuſticie: ita infirmitas derogat ẏtuti: ſz xp̃us nõ debuit aſſumere defectꝰ culpe ne derogareẽ dine iuſticie: ergo ſiliter nec debuit ſuſcipere infirmitates penales ne derogareẽ dine ẏtuti. ¶ Pipſe venerat ad hoc q̃ hoies in dinã cognitionẽ adduceret: ſz infirmitates magis a ſui cognitiõe abducebat vt dicit̃ Iu. liij. vidimus eũ deſpectũ. ⁊ ſequit̃. vnde nec reputauim⁹ eũ ergo nõ debuit huiuſmõi infirmitates aſſumere. ¶ Sz cõtra Deb. ii. In eo in quo paſſus ẽ ⁊ tẽtat⁹: potẽs eſt. ⁊ his q̃ tẽtant̃ auxiliari: ſz xp̃s ad auxiliãdũ boib⁹ venerat: ergo debuit eoꝝ defectus ſuſcipere. ¶ Pchriſtus venerat ad redimendũ genus humanum: ſed opus redemptionis congrue compleri non poterat: niſi per paſſionem vt infra dicetur.

ergo debuit defectus assumere scōm quos passibilis fuit. ¶ p̄ christus ad hoc venerat vt esset mediator inter nos z deū: ergo debuit cōmunicare cū vtroq; ꝫ cuz deo cōicauit in iusticia: ergo nobiscuz debuit cōicare in pena. ¶ R° dicendū q; xp̄s ad hoc venit vt humanū gen⁹ in deum reduceret a quo per peccatū abductuz erat. Et ideo sicut mediator ea que dei sunt in nos trāsfudit. s. gratiā z iusticiā z ea que nostra sunt quodāmodo in deū: nō aūt nostra que a nobis tantū sunt nō a deo. s. peccata: quia per hec ad deū nō ordinamur ab eo: ꝫ ea que a deo in nobis sunt que omnia in se ordinata sunt z ad ipsuz nos ordinantia: z ideo ea que fecit in nobis de⁹ transtulit in deum non quidē in naturam diuinā: sed in personā ea assumendo. Fecit aūt deus in nobis naturaz z perfectiones nature z defect⁹ penales z etiam quosdā naturales sicut indigētiā cibi q̄ etiā homo in statu innocentie habuisset: z ideo hos defectus simul cuz natura in sua persona suscepit. hec enim ipsa persona suscipere est ipsa deo repsentare ad placādū ipsum nobis. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q; desideriū sanctoz patrū fuit vt venit in fortitudine spirituali scilicet gratie et scientie z virtutes que per huiusmōi defect⁹ quos christus assumpsit non impedit. ¶ Ad secūdū dicēdū q; q̄uis culpa non precessisset in ipso tamē precessit in natura humana ꝫ deo reconciliare venerat: z ideo inquātū cōsideraī vt gerens vicem toti⁹ nature in satisfaciendo pro ipsa quicquid in natura humana ad defectū pertinens rationē iuste penas curaī optime per curationē sue cause z per consequens per cōtraria cause. Causa aūt horū defectuum in nobis est scilicet per gratiā z virtutes. ¶ Ad quartū dicēdū q; venerat vincere sortē per iusticiā satisfaciendo: z ideo oportuit q; haberet defect⁹ fm quos satisfaceret. Et preterea per fortitudinē oppositā istis defectib⁹ nō vincitur diabol⁹: ꝫ per culpa nō solū repugnat deo: quia in ipsum nō cadit: sed etiam quia ab ipso seperat: q; est peruersitas volūtatis fm q̄ anima nata est deo cōiungi: sed infirmitas quāuis in deū non cadat: tamē a deo nō sepat: z ideo non est similis rō. ¶ Ad sextū dicendū q; christus nō venerat manifestare se fm humanā naturā. sed fm diuinā. vnde dixit: ego nō quero gloriā meā: sed eius qui me misit: gloriā aūt dei magis clarificauit per assumptā infirmitatē inquantum inuentū est q; id quod est infirmi⁹ dei: est potentius hominibus prima Thozin. primo.

A D secundū sic procedit. videtur q; christus debuit omnes defect⁹ preter peccatū assumere. Heb. ij. dicitur q; debuit per oia fratrib⁹ assimilari vt miseri cozs fient: ꝫ miseria respicit omnē miseriam: ergo debuit oēs nostros defect⁹ assumere. ¶ p̄ sicut dicit Damasce. q̄ stros defect⁹ curare: ergo debuit oēs suscipere. ¶ p̄ in sceptione nostrozū defectuū manifestaī xp̄i humilitas: sed ipe humiliar⁹ est quātūcūq; humiliari potuit vt dicit Ber. ergo ipse debuit oēs nostros defectus suscipere. ¶ p̄ oēs defect⁹ equaliter dedecent dei maiestatem: si ergo aliquos suscepit: eadē ratione oēs suscipere debuit. ¶ p̄ ipse curauit naturā nostrā p gratiā z infirmitatē quā accepit: ꝫ ipse accepit omnē grām: ergo omnē defectuz suscipere debuit. ¶ Sed cōtra christus qui totā humanā naturā curare venerat. debuit integrā naturā habere: sed quidā defect⁹ sunt qui integritati nature repugnāt: sicut cecitas z defect⁹ mēbrozū: ergo nō oēs defect⁹ debuit habere. ¶ p̄ xp̄s debuit esse perfect⁹ in gratia: sed quidā defect⁹ sunt qui perfectioni gratie repugnāt: sicut ignorātia z difficultas ad bonum ergo nō oēs defect⁹ habere debuit. ¶ p̄ cōtraria nata non sunt fieri in eodē: ꝫ quedā infirmitates sunt sibi cōtrarie ex cōtrarijs causis caulate: ergo non potuit oēs nostras infirmitates habere. ¶ R° dicendū q; sicut dicit Damasce. christus habuit in se oēs naturales: z indetractibiles passiones dicunt autē passiones naturales quecūq; vniuersaliter humanā naturā cōsequunt: siue ex conditione nature: sicut indigentia cibi z potus siue que p peccato primi parentis in totā naturā deuenerūt ex principijs nature sibi relicte causata: sicut fames sitis labor dolor z huiusmodi. Indetractibiles autē passiones sunt que defectus gratie importāt: sicut pronitas ad malū z difficultas ad bonuz z huiusmodi que ex carentia gratie vel perfectionis cōtingūt. Ex hoc enī laus christi minueret si perfectus in virtutib⁹ non fuisset scōm quas est laus z vituperiū siue detractatio scōm earuz opposita. Unde duo genera defectuū nō assumpsit illa scilicet que nō vniuersaliter humanā naturā consequunt. sicut lepza: cecitas: febris: z huiusmodi cōtingunt enī ex particularibus corruptionib⁹ in singulis personis: z hos defectus assumere nō debuit: quia ad curandū nature mozbū venit. Item illa nō assumpsit que ad imperfectionē gratie pertinent: sicut ignorantiā difficultatē ad bonum z huiusmodi: qz ipse venerat ad hoc vt de plenitudine sue gratie oēs accipe remus. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q; debuit fratrib⁹ assimilari quantū ad illa in que omnes fratres cōueniunt que ad defectū gratie nō pertinent. nō enim fuit fratrib⁹ similis nisi natura speciei: z ideo quantū ad actus z defectus q̄ cōsequunt totā speciem debuit fratrib⁹ assimilari. ¶ Ad secundū dicendū q; sicut de⁹ curauit oēs in hoc q; assumpsit naturā in qua oēs cōueniūt: ita curauit oēs defect⁹ in hoc q; assumpsit illos defect⁹ in quib⁹ oēs cōueniunt ex quib⁹ quasi causis primordialibus alij oriuntur. Ex passibilitate enī nature quam assumpsit. sequit febris z oīa huiusmodi ¶ Ad tertiū dicēdū q; humiliari debuit inquantū potuit decēter: nō aūt fuit decens vt qui venerat alios in gratiam adducere defectū vel imperfectionē gratie patere: neq; q̄ naturā in alijs integrare venerat ipse in his in quibus alij integri sunt defectū patere. ¶ Ad quartū dicēdū q; quāuis oēs defectus equaliter sint indecētes diuine maiestati quātū ad suā naturā: nō tamē quātū ad naturā assumptā. vt patet ex dictis. ¶ Ad quintū dicendū q; aliqui defectus sunt qui plenitudini gratie repugnant: z ideo ex hoc q; habuit omnē gratiam magis debet cōcludi q; nō habuit oēs defect⁹ q̄ q; habuit. Uel dicendū q; quia alios reintegrare venerat debuit in perfectionib⁹ potentioz esse nō in defectibus: quia plus indiguisset ipse reformari q̄ reformare: z ideo habuit omnē gratiā non tamen oēm defectum.

A D tertiū sic procedit. videt q; huiusmodi defect⁹ cōtraxerit. illud enī ꝓprie cōtrahit q̄ cū alio trahit ꝫ ipse hos defect⁹ cū natura traxit: ergo eos cōtraxit. ¶ p̄ id q̄ ex ratione originis habet ꝓprie cōtrahit ꝫ ex ratione sue originis xp̄s habuit hos defectus: quia ex ratione sue originis matri similis est natus que his defectibus subiacuit: ergo ipse istos defectus contraxit. ¶ p̄ illud cū natura contrahit quod ex principijs nature causat: sed huiusmodi defectus vt fames sitis z huiusmodi: ex principijs nature causant: quia ex actib⁹ contrariozū in inuicē ex quibus homo naturaliter constat: ergo hos defect⁹ contraxit. ¶ p̄ verbū cōtrahendi fm q; hic loquimur videtur traductionē importare: sed christus habuit huiusmodi defectus per traductionē corporis ex corpore non ex cōditione anime: ergo christus hos defectus contraxit. ¶ p̄ sicut culpa originalis contrahit a patre: ita iste penalitates contrahunt ex matre sicut dictum est in secūdo libro. sed christus ex matre passibili natus est quāuis non ex patre peccatore: ergo huiusmodi penalitates contraxit. ¶ Sed contra quod voluntarie assumitur non contrahitur: sed christus voluntarie assumpsit hos defectus: sicut z ipsam naturam: ergo non contraxit eos. ¶ p̄ nos dicimur cōtrahere hos defect⁹: qz nobis debē ꝓpter culpā originalē: ꝫ ī xp̄o culpa originalis nō fuit. ergo xp̄s hos defect⁹ nō contraxit.

¶ R° dicendū q illud ꝓprie contrahit qđ ex necessitate alio tracto trahit. Et q2 ex hoc ipso q humanā naturā trahimus ex parentib⁹ per viciatā originē sequit de necessitate q hos defectus habeam⁹: ideo dicimur hos defect⁹ trahere. xp̄us aūt potuit humanā naturā sine his defectib⁹ assumere: sicut z cū defect⁹ assumpsit: z ideo nō fuerunt in eo ex hoc ipso q humanā naturā a parentib⁹ traxit: ſz sicut voluntarie assumpsit naturā hūanā: ita z hos defect⁹. z ꝓpter hoc dī assumpsisse hos defect⁹ nō cōtraxisse ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q hec cōiunctio cū nō solū notat simultatē temporis in hoc q dicit aliquid cōtrahi: sed ordinē necessarie cōsecutionis vni⁹ ad alterū. ¶ Ad secūdū dicendū q generatū inquātū huiusmodi assimilat ei quod generat ipsum actiue: q2 agens similat sibi patiens. q aūt aliq̄ nat⁹ assimilatur matri ex qua generat materialiter est ex defectu virtutis actiue que nō potest materiā contrahere ad sui similitudinē. vnde vincūt motus materie et assimilat fili⁹ matri Neutro istorū modorū fuit necessariū q xp̄s matri assimilaret: tum q2 mater nō fuit agens in generatione: sed solus materiā ministrauit: tū quia nō fuit aliquis defect⁹ ex parte virtutis agētis. ſ. spūssancti: z ideo q assimilat⁹ est matri in his defectib⁹ hoc fuit ex sola eius volūtate. ¶ Ad tertiū dicēdū q ex p̄incipijs nature sibi relicte. i. ꝓuate illo dono gratie qđ nature⁹ p̄mo cōdite datū fuerat vt in scō lib. dictū est huiusmodi defect⁹ causant: ſz x̄p̄us poterat naturam humanā accipere cū illa perfectiōe q̄ gratis in sua cōditione natura humana acceperat: z ideo nō de necessitate cōtraxit: sed volūtarie assumpsit. ¶ Ad quartū dicendū q verbū cōtrahēdi nō solū importat traductionē: sed necessariū ordinē ad aliud tractū vt dictū est. ¶ Ad quintū dicendū q illud habet veritatē in illis qui scōm legē nature nascunt: x̄p̄s aūt nō sic ex virgine natus est: sed supza naturā: z ideo ratio nō sequit. Questio secunda.

Deinde querit de passionib⁹ quas assumpsit ex parte anime. z circa hoc querunt tria. p̄imo si anima x̄p̄i fuerit passibilis z cuius ꝓprie sit pati. secundo de passionib⁹ animalib⁹ que consequunt ex interiori apprehensione vt tristicia z huiusmodi. tertio de passionib⁹ que sunt scōm sensum cozpozalem sicut est dolor.

Ad p̄imū sic p̄rocedit. videt q omne cozpus possit pati. omne enī qđ mouet patit: q2 motus in eo qđ mouet est passio vt dicit in tertio phificoz̄: sed oē cozpus mouet: ergo oē cozp⁹ patit. ¶ P̄ omne qđ recipit patit cū pati dicat a patim qđ est recipere: ſz cozpora celestia aliquid recipiūt. ſ. illuminationē: ergo patiunt: ergo z alia multomagis que sunt sub eis. ¶ P̄ omne qđ est potētius natu⁹ est agere in minus potēs: sed omni cozpore est aliquid potenti⁹ z omni substātia creata: ergo oīs creature est pati. ¶ Sed cōtra omne passibile est cozruptibile: quia passio magis facta abijcit a substātia vt dicit in Thopi. sed nō omne cozp⁹ est cozruptibile: ergo nō omne cozp⁹ est passibile. ¶ P̄ sicut dicit in p̄imo de generatiōe. omne agēs est ōriū patienti: ſz nō oē cozp⁹ hz ōriū: ergo nō ē oē patit.

Ulterius querit vtruz aīa sit passibilis z videt q non sicut enī forme est agere: ita materie est pati: ſz aīa nō est cōposita ex materia vt in p̄mo li. dis. viij. dictū est: ergo nō potest pati. Si dicat q patit per accidens ad passionē cozporis. Cōtra passionis termin⁹ est cozruptio: ſz aīa nō cozrūpitur cozrupto cozpore: ergo etiā nō patit cozpore patiēte. ¶ P̄ ex hoc aīa mouet per accidens localiter ad motū cozporis: q2 est in loco cozporis per accidēs: ſz nullo mō habet qualitatē cozpoream neq; per se neq; per accidēs: ergo nullo mō alterat cozpore p accidēs alterato: ſz passio ꝓprie dicit in motu alteratiōis vt dicit in. j. de genera. ergo aīa nō patitur per accidēs passo cozpe ¶ Sz cōtra ad motū toti⁹ per accidēs mouet pars: ſz aīa est pars toti⁹ cōpositi qđ patit ergo z ipsa aliquo mō patit. Ulterius videt q aīa x̄p̄i nō possit pati: q2 nihil est dignius q̄ aīa x̄p̄i: ſz agēs est diguius patiēte sm Augu. xii. super Geñ. ergo aīa x̄p̄i nō fuit passibilis. ¶ P̄ virt⁹ reddit animā quietā a passionum tumultib⁹: z quāto virtus est perfectioz tanto passiōes in aīa minu⁹ dominant: ſz in x̄p̄o fuit perfectissima virt⁹: ergo nullo modo fuit in aīa eius passio. ¶ P̄ impassibilitas est de ratione beatitudinis: vnde ponit inter dotes cozpis: sed aīa x̄p̄i fuit beata: ergo nō fuit passibilis. ¶ Sed contra Damas. dicit q aīa cozpori inciso cōpatit z dolet z hoc est q2 vnit cozpori passibili: ſz aīa x̄p̄i cōiuncta est cozpori passibili: ergo aīa eius fuit passibilis: q2 nihil cōpatit qđ non est passibile. ¶ P̄ x̄p̄s assumpsit in natura nostra defectus qui totā naturā cōsequūt qui impfectionē gratie non importāt: ſz passibilitas aīe est huiusmodi: ergo x̄p̄s passibilē aīam assumpsit. ¶ P̄ x̄p̄us venit magis curare defect⁹ aīe in nobis q̄ defect⁹ cozpis: ſz ipse suscepit naturaz passibilē vt impassibilitatē nobis acquireret: ergo debuit assumere aīam passibilē vt per hoc impassibilitatē aīe acciperemus. ¶ Responsio dicēdū ad p̄imā questionē q cum dicit Damasce. q passio est mot⁹ ab vno in aliud nō quilibet mot⁹ est passio: ſz solū alteratio. ꝓprie loquendo vt dicit p̄hus in p̄mo de genera. q2 in hoc solo motu aliq̄d a re abijcit z aliquid imp̄rimit qđ est de rōne passionis. Motus enī localis est sm id qđ est extra rem qđ est loc⁹. Motus aūt augmenti est sm hoc q ex eo qđ iam est. ſ. nutrimēto p̄ducit augmētatū in maiorē quantitatē. Ad hoc aūt q fit alteratio requirit ex parte alterati q fit res per se subsistēs. Alter enim subiectū mot⁹ esse nō posset z q fit cozp⁹: q2 solū tale mouet vt in. vi. Phi. probat. Et vlteri⁹ q habeat naturam cōtrarietati subiectā: quia alteratio est mot⁹ inter ctrarias qualitates. Ex parte vero terminoz̄ alterationis requirit q vna qualitate expulsa alia introducat: sic enī de qualitate in qualitatē transit. Sed vlteri⁹ ad rationē passionis requirit q qualitas introducta sit extranea: z qualitas abiecta sit cōnaturalis quod cōtingit ex hoc q passio imp̄ortat quādā victoriā agentis sup patiēs: omne aūt qđ vincitur quasi trahit extra terminos ꝓprios ad terminos alienos: z ideo alteratiōes que cōtingunt ꝓter naturā alterati magis ꝓprie dicūt passiones: sicut egrotatiōes q̄ sanationes sicut patz per Damas. iij. li. z per Phi. v. Ethi. vnde patet q illoz̄ cozpoz̄ tantū est ꝓprie pati que possunt extra naturā suā trahi. z hec sunt cozruptibilia. ¶ Ad p̄imū ergo dicendum q nō omne moueri est pati nisi cōiter z large loquēdo: sicut etiā oē moueri quoddā cozrupti est sm Aug. z sm phm. viij. phificoz. ¶ Ad secundū dicendū q in illa imaginatione nō abijcit aliqua qualitas: ſz inquātū recipit: z ideo nō est passio. ¶ Ad tertiū dicēdū q de⁹ qui est superior omni substātia creata influit reb⁹ ad perfectionē naturarum ipsarū: z ideo sm q ab ipso recipiūt nō dicūt ꝓprie pati. neq; sm q cozpalia a quibuscūq; spiritualibus recipiunt. ¶ Ad secūdā questionē dicendū q ex dictis ex facili pōt patere qualiter in aīa possit esse passio: quia cum anima sit quid incozporeū sibi ꝓprie nō accidit pati nisi sm q cozpori applicat: applicat aūt cozpori z scōm essentiā suā sm q est forma cozporea z scōm operationē suarū potentiarum ꝓput est motoz eius. Scōm aūt q applicatur cozpori vt forma: sic nō cōsiderat vt quid subsistēs: ſz vt adueniens alteri. vnde sic nō patit per se: sed per accidens sicut alie forme quātū ad operationē applicant cozpori solum vires partis sensitiue z nutritiue: ſz q2 operatio viriū nutritiue partis ē in mouere nō in moueri: ideo scōm eas anima nō patit: ſz magis agit. Relinquit ergo q pati fit ꝓprie anime sm partem sensitiuā vt dicit in. vij. Phi. ſz q2 huiusmodi vires nō sunt subsistētes: ſz forme organoz̄ cozporaliū: ideo non oportet cunt pati per se: nec aīa scōm eas: ſz per accidēs inquantuz cōpositū patit vt dicit in p̄mo de aīa. Sed q2 potētia appetitiua sensitiue sunt tm̄ in recipiēdo speciē que quidē nō recipit in sensu per modum rei: ſz p modū intētionis. z ideo

in operatione harum virium est quidem aliquo modo pa/ ti quantū ad hoc q̄ sunt vires materiales: ⁊ quantū ad hoc q̄ aliquid recipiūt. Et propter hoc dicit in.ij. de aīa q̄ senti/ re est quoddā pati. Sed q̄ sensus nō mouet a sensibili ſm conditionē mouētis: cū forma sensibilis nō recipiat in sensu ſm esse materiale quod est in sensibili: sed ſm cē spūale quod est proprium sensui. vnde nō habet ↄtrarietatē ad sensum: sed non proprie dicit pati nisi ſm q̄ excellentia sensibiliū corrū pit sensum aut debilitat. ¶ Relinquit ergo q̄ passio proprie dicat ſm vires appetitiuas sensitiuas: quia he vires ⁊ mate/ riales sunt ⁊ mouent a reb⁹ ſm proprietatē rei: quia nō est appetitus intētionis sed ipsius rei. ⁊ ſm hoc habet res oue/ nientiā ad animā vt ↄtrarietatē. ⁊ iō dicit phs in.ij. Ethico. q̄ passio est quā sequit delectatio vel tristitia. ⁊ Remigi⁹ dicit q̄ passio mor⁹ aīe p suspitionē boni vel mali. Sed q̄ accidit delectatio ſm diuctionē ouenientis ⁊ ↄnaturā: ideo adhuc magis proprie dicunt passiones ille affectiones sen/ tia siue delectationis siue tristitie: vt dicit phs. v. metha. q̄ sic trahit aīa extra modū suū naturalem. ⁊ sic loquimur hic de passionib⁹. Sed in virib⁹ intellectiue partis quātis nō sit proprie passio quia imateriales sunt: tñ ibi est aliq̄d de ra/ tione passionis: quia in apprehēsione intellect⁹ creati est re ceptio. ⁊ ſm h̄ dicit in.iij. de aīa q̄ intelligē est pati quod/ dam. In appetitu autē intellectiuo adhuc est plus de rōne passionis: quia volūtas mouet a re ſm q̄ est bona vel mala que sunt cōditiones rei intellect⁹ autē mouet ſm apprehē/ sionē veri vel falsi que nō sunt rei p se: sed ſm q̄ sunt in aīa: quia bonū ⁊ malū sunt in reb⁹: verū ⁊ falsum sunt in aīa: vt dicit in.vj. metha. vñ magis recipit aīa a re ſm affectū: ⁊ ve/ bemētius mouet q̄s ſm intellectū: sicut dicit Dio.iij.ca. de di. no. q̄ Jeroth⁹ patiēdo didicit diuina. i. ex affectu cir/ ca diuina in intellectū deuenit. Et quia mouet affectus a re ſm proprietatē rei q̄lā res habet in seipsa: ideo p hunc mo/ dū ↄtingit q̄ res habeat ↄtrarietatē vel ouenientiā ad ani/ mā. sed ſm q̄ apprehēdit ab intellectu omnis res habet cō uenientiā inq̄ntū apprehēdit vt verū. ⁊ ideo in operatione apprehensiue semp est delectatio. in operatione aūt affecti/ ue est delectatio ⁊ tristitia. ⁊ sic etiam tristitia magis adhuc proprie dicit passio: sicut in affectu sensibili dictū est. ⁊ sīr accipit h̄ passio. De passiōe aūt aīe ſm q̄ ab igne infernali patitur dicendū est in q̄rto. sic enī aīa per se patitur. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ ratio illa procedit de passione pro/ prie dicta: ⁊ cōcludit q̄ anima hoc modo passionis nō pati tur per se sed per accidens. ¶ Ad secundū dicendū q̄ q̄uis per corruptionē corporū anima nō corrūpat simpliciter q̄n tū ad substantiā: corrumpit tamē compositio ſm quā actu est forma corporis: ⁊ etiā vires affixe organis: vt quidā di/ cunt. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ anima dicit ee in loco per ac/ cidens inquantū est pars compositi quod est in loco per se: ⁊ sic mouet per accidens in loco. ⁊ sic etiā valitudo que est compositi est anime p accidens inquantū est pars eius: ⁊ sic etiā per accidens patit ad passionē corporis. ¶ Ad tertiaz quēstionē dicendū q̄ aīa x̄pi media fuit inter diuinitatez ⁊ carnē. Et quia beatitudo inerat illi aīe ex diuinitate: corp⁹ aūt eius erat passibile: ideo passibilitas inerat illi aīe ex par/ te illa qua diungibil erat corpori: beatitudo autē ex parte il/ la qua diungibil erat diuinitati. Coniūgebat autē corpori du/ pliciter. s. ſm essentiā inquantū est forma ⁊ ſm potētias: nō tñ oēs q̄sdā. vñ aīa x̄pi ſm eēntiā tota patiebat ex lesi cor/ ris passione. sed quantū ad potētias patiebat quidē passio nes imperfectiōis ſm operationes virium affixarum organis. ſm alias vo vires quib⁹ anima cōuertebat in deū qualiter patereť dicetur infra. iij. arti. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ quāuis aīa x̄pi nihil sit digni⁹: nō tñ impedit quin per acci/ dens possit pati alio patiēte. ¶ Ad secundū dicendū q̄ per/ fecta virt⁹ omnino nō tollit animales passiones: quia etiaz

aliq̄s vtitur eis sicut fortitudo ira: vt dicit phs in.iij. Ethi. sed facit vt nulla passio in eo surgat que rationē impediat: in christo autē amplius fuit. quia enī fuit perfecta obedien tia virium inferiorum ad superiores: ideo nulla passio surgebat in eo nisi ex ordine rationis. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ anima x̄pi habuit vtrūq; statuz. s. viatoris ⁊ cōprehensoris. vñ ſm aliq̄d fuit beata: ⁊ ſm aliquid nō fuit beata. ex illa enī par/ te qua nata est anima corpori diūgi nō erat beatificata: alis ex aīa in corpus claritas glorie descēdisset: sicut erit in alijs glorificatis. ⁊ ideo ex parte ista poterat pati: ⁊ habebat sta/ tū viatoris. Sed ex parte illa qua diūgebat verbo p fruitio nē erat glorificata: ⁊ habebat statū cōprehensoris.

Ad secundū sic procedit. videt q̄ x̄ps nō habuit tri/ stitiam. Isa. xlij. dicit de deo Non erit tristis neq; turbulētus. ¶ Sed ois tristitia est perturbatio quē/ dam. sz in sapiente nō cadit perturbatio: ergo neq; in x̄po q̄ fuit maxime sapiēs fuit tristitia. Secundā probat Seneca tripliciter. Primo sic: fortius nō perturbat a debiliori. sed virtus est fortior malitia: ergo nō perturbat ab ea nec a vir/ tute: quia virtus nō est virtuti contraria: ergo nullo modo. Secūdo sic: nullus perturbat nisi de eo q̄ bonū suū perdidit vel diminuit. sed sapiens nō perdit bona sua nec ei possunt auferri que sunt bona anime: quia bona corporis nō repu/ tat sua: ergo nō perturbat. Tertio sic: quia fortuna nihil eri/ pit nisi quod dedit. sed nō dedit virtutē: ergo ipsam auferre non potest. ⁊ sic idem quod pri⁹. ¶ Sed phs in.iij. topi. idem sine tristitia q̄s cū tristitia magis eligendū est. sed x̄ps cū fue/ rit sapiētissim⁹ optime sciuit eligere: ergo nō elegit aliquid pati cū tristitia. Sed cōtra Matth. xxvj. Tristis est aīa mea vsq; ad mortē. ¶ Sed flet⁹ est signū tristitie. sz x̄ps fleuit Jo. xj. ergo ipse fuit tristis. ¶ Ulterius videt q̄ in christo nō fuerit ira. ira enī vitiū est: sed in x̄po nullū fuit vitiū: sed sum ma mansuetudo Mat. xi. Discite a me quia mitis sum ⁊c. ergo in x̄po nō fuit ira. ¶ Sed sicut Gregorius dicit Ira p vi tiū excecat oculuz mētis: ira per zelum turbat. sed in christo oculus mētis neq; excecatus neq; perturbatus fuit: ergo in christo nō fuit ira. ¶ Sed ſm Philosophū ⁊ Damascenū ira est appetitus vindicte. sed christus nō fecit aliquid ad vin/ dictam: ergo in christo nō fuit ira. ¶ Sed cōtra. in christo fuit ira per zelū: vt patet Jo. ij. ergo in eo fuit ira. ¶ Sed nul/ la virtus defuit christo: nec aliqua virtutis perfectio. sed de perfectione aliquarū virtutū est ira sicut fortitudinis: vt di citur in.iij. ethico. ergo in christo fuit ira. ¶ Ulterius vi/ detur q̄ in christo nō fuit timor. timor enī maxime opponi tur fortitudini. sed in christo fuit perfectissima fortitudo: er go in ipso nō fuit aliquis timor. ¶ Sed Augustin⁹ dicit in li/ bro. lxxxiij. questionū q̄ signū perfectionis est absq; timo/ re esse. sed christus fuit perfectissim⁹: ergo in eo nō fuit pas/ sio timoris. ¶ Sed si dicatur q̄ timor inerat ei ſm sensualita/ tē. ¶ Cōtra. timor est de futuro malo. sz sensualitas in chri sto nō poterat futurū comprehēdere: ergo in christo nō po/ terat ee timor: sed tñ dolor de p̄senti. ¶ Sed contra Mat. xiiij. Cepit iesus pauere ⁊ tedere. ergo. ¶ Sed eiusdez est do/ lor ⁊ timor. sed in christo fuit verus dolor: ergo ⁊ verus ti/ mor. ¶ Dicendū ad primam questionē q̄ hic queritur de tristitia ſm q̄ est passio animal⁹ in parte sensitiua. ⁊ ideo dicendū q̄ quia christus voluntarie assumpsit naturā no/ stram vt per eam nos redimeret: ideo talem assumpsit qua/ lem oportuit ee ad finem redemptionis nostre. vnde q̄uis in alijs beatis per quandam redundantiā ex glorificatione superiorū virium glorificentur etiaz inferiores: ⁊ ex gloria anime descendat gloria corporis: tamen in christo non fuit sic: quia gloria eius que inerat ei ſm fruitionē dei nō impe diebat passibilitatez aīe eius ſm q̄rat pars humane natu/ re. ⁊ similiter letitia que inerat in superiori parte p fruitio/ nem nō redundabat in inferiores. ⁊ ideo cum accidebat ali/ quid contrariū delectationi inferiorum partium erat de eo tristitia. Sed tamen aliter in ipso ⁊ in nobis:

inferiores vires nō sunt perfecte subiecte rationi: ⁊ ideo q̄n doq; preter ordinē rationis insurgūt in nobis passiones tristitie: quas quidem virtus refrenat in virtuosis: sed in alijs etiā rationi prevalent. sed in xp̄o nunq̄ surgebat mot⁹ tristitie nisi ſm dictamen superioris rōnis quādo. ſ. dictabat ratio q̄ sensualitas tristaretur ſm cōuenientiā nature sue. Et ideo nō fuit in eo tristitia ratione peruertēs: nec fuit necessaria: sed volūtaria quodāmodo. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ per illam auctoritatē Jsaie excluditur a christo tristitia rationē impediens. ¶ Ad secundū dicendū q̄ perturbari dicit ex toto turbari. ⁊ hoc est q̄n turbatio inferioris partis ad superiorē peruenit vt ei⁹ ordo turbetur: ⁊ hoc nō est in aliquo sapiēte nec in xp̄o fuit: ⁊ sic cōcludūt rationes Senece. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ omnis tristitia vt dicitur in viij. ethi. inquantū in se est fugienda est inquantū huiusmodi: potest tn̄ eligi tristitia inquantū ad aliquod bonū ordinat sicut tristitia penitētis ad salutē. ⁊ ita etiā xp̄s elegit tristitiam inquantū vtilis erat ad redemptionē humani generis. ¶ Ad secundā questionē dicendū q̄ ira tripliciter dicitur. quandoq; enī ira ponit⁹ p̄ habitu vel actu vitij qō opponitur mansuetudini: quod in. iiij. ethico. irascibilitas dicitur: quod cōtingit ex hoc q̄ virtus vt in. ij. dicit q̄q; magis opponit⁹ vni extremorū sicut mansuetudo superfluitati ire magis q̄ diminutioni. ⁊ ideo oppositū vitiū nominatur īra: ⁊ sic ira nō fuit in xp̄o. Alio modo dicit⁹ ira volūtas vindicandi aliquod malefactū: ⁊ sic ira nō est passio p̄prie loquēdo: nec est in irascibili sed in volūtate. ⁊ sic ira est in deo ⁊ beatis ⁊ in xp̄o fuit. Tertio modo dicitur ira p̄prie quedam passio vis irascibilis que contingit ex hoc q̄ vis irascibilis tendit ad destructionē alicui⁹ quod apprehendit⁹ cōtrario volito vel desiderato. Et siquidem fit ex ordine rationis insurgēs vel ordinata ratione: sic dicit⁹ ira per zelū: ⁊ sic fuit in christo. si autē fit inordinata: sic erit ira per vitiū: q̄ in christo nullo modo fuit. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ ratio illa procedit de ira ſm primū modū dicendi. sic enī opponitur mansuetudini. ſm autē q̄ est passio nō opponit⁹: sed est materia ei⁹ circa quam: quia etiā mitis irascit⁹ q̄n oportet. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ sicut in xp̄o delectatio superioris partis nō tollebat tristitiā sensitiue partis: ita etiā ⁊ ira sensitiue partis nō impediebat in aliquo vsum rationis: quia q̄n diuinitas permittebat vnicuiq; partiū humanitatis xp̄i agere que sunt ei p̄pria: vt dicit Damasce. vna pars aliam non impediebat: sicut in nobis accidit q̄ vna pars impedit aliam. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ ira inordinata cōsistit in vindicta. sed ira ordinata vindictam ad iustitiaz ordinat: vt. ſ. vindictā nō querat sed iustitiā: ⁊ tantū puniat quantū iustitie ordo permittit. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q̄ timor etiā multipliciter dicit⁹. Uno modo nominat habitū vl̄ doni vel vitij: quod opponit⁹ fortitudini: ⁊ dicit⁹ timiditas in iij. ethico. ⁊ sic habitus doni fuit in xp̄o: nō autē habitus vitij. Alio modo sumit⁹ p̄ actu vel vitij vel doni: ⁊ sic similiter dicēdū vt p̄rius. Alio modo dicit⁹ quedā passio irascibili que cōsurgit ex hoc q̄ appetitus sensitiu⁹ refugit aliq̄ nociuū apprehensuz: ⁊ sic loquimur hic de timore. vnde dicendū q̄ hoc modo fuit timor in xp̄o per eundē modū sicut ⁊ de tristitia. ⁊ ita dictū est inquantū. ſ. ex dictamine rationis ⁊ deitatis adiuncte appetitus sensibilis refulgebat ea q̄ sunt sibi cōtraria. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ ratio illa procedit de timore ſm q̄ est vitiū: quia passio timoris est materia circa quam est fortitudo. ¶ Ad secundū dicenduz q̄ omnis timor ex aliqua imperfectione est: quia ex imperfectione est q̄ aliq̄d ab aliquo ledi possit. christus autē q̄tuis fuerit ſm animā perfectissimus: tamē ledi poterat ex parte corporis: ⁊ ideo ex parte ista patiebatur imperfectionē: ⁊ timere poterat. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ in homine appetitus sensibilis mouetur ex imaginationis siue estimationis apprehensione īmediate: sed mediate etiam ex apprehensione rationis inquantū eius cōceptio in imaginatione imprimitur. ⁊ ideo quādo ratio in christo p̄tuidebat lesionē corporis fiebat species lesiui in imaginatione: ⁊ appetit⁹ sensibilis ad timorē mouebatur.

a D tertiū sic procedit. videt q̄ in christo non fuerit verus dolor in sensu. quantumcūq; enī est vis resistens lesiuo tn̄ dolor diminuit⁹ ex lesione ꝓuenies sed in christo fuit infinita vis ad resistendū lesiuo. ſ. virt⁹ diuinitatis: ergo in eo dolor esse nō poterat. ¶ P̄ dolor non est de re volūtaria. sed christus volūtarie passionē iustinuit ergo in eo dolor passionis nō fuit. ¶ P̄ christus magis ꝓpter fecte videbat deum q̄ paulus. sed paulus in raptu ꝓpter visionē dei non sentiebat ea que in corpore gerebant⁹: ergo nec christus dolorē habebat ex corporis lesione. ¶ Sed cōtra Jsa. liij. Uere dolores nostros ipse tulit. ¶ P̄ ad veritatem dolorē nō requirit⁹ nisi lesio ⁊ sensus lesionis. sed corpus christi lesum fuit: ⁊ sensum lesionis habuit: ergo fuit in eo verus dolor. ¶ Ulterius videtur q̄ dolor vsq; ad superiorē rationē non peruenerit. iudicare enī de dolore nō est pati dolorē. sed in sanctis est tn̄ iudiciū de dolorib⁹ ſm rationē: vt patet per Dionysiū in epistola ad Joannē euangelistam. cū ergo christus in sanctitate perfect⁹ fuerit: ipse ſm philosophū intellectus nullius partis corporis est actus. sed dolor passionis nō est in anima nisi ex coniūctione ad corpus: ergo in parte intellectiua nō fuit dolor passionis. ¶ P̄ ſm philosophū delectationi que est ſm intellectū nō ē aliquid contrariū. sed dolor est cōtrarius delectationi: ergo non est in parte intellectiua. ¶ P̄ tunc anima perturbatur q̄n vsq; ad rationē peruenit passio. sed in christo nulla fuit perturbatio: ergo dolor nō peruenit vsq; ad rationē. ¶ P̄ impossibile est eidem ſm idem cōtraria inesse. sed dolor est delectationi cōtrarius: ergo impossibile est q̄ ſm superiorē partē gaudebat de dei visione doleret. ¶ Sed contra. in quā gaudebat de dei visione doleret. ¶ Sed contra. ma dolor est colligatio potentiarū anime ad inuicē q̄ membrorum. sed vno membro patiente alia compatiunt⁹. j. Corinth. xiij. ergo vna potētia anime patiēte multo fortius alie compatiuntur. ¶ P̄ maior est affinitas potentiarū anime ad eēntiam q̄ anime ad corpus. sed anima ſm essentiam suam cōpatitur patienti corpori: ergo ⁊ omnes potētie patiuntur sibi mutuo cū essentia. ¶ P̄ in psal. Repleta est malis anima mea dicit. Glosa exponēs de christo. i. doloribus. ergo ſm oēs partes anime dolor inerat. ¶ Ulterius videtur q̄ dolor christi nō fuerit maior omnib⁹ doloribus⁹: quia quāto pena est acerbior ⁊ diuturnior tanto pena ex dolore resultans est maior. ſz aliq̄ sancti diuturniorē ⁊ acerbiorē penā perpessi sunt: sicut patet de laurentio ⁊ vincētio: ergo xp̄i dolor non fuit maxim⁹. ¶ P̄ in alijs scis dolor mitigabat⁹ ex ꝓpassione divina ⁊ amore: sicut de stephano cāt⁹ Lapides tortores illi dulces fuerūt. sed in xp̄o fuit maxima charitas: et pfecta dei ꝓplatio: ergo dolor eius maxime mitigabat⁹ pene. vnde pueri q̄ sunt in limbo nō affligunt⁹ de carētia visionis divine: q⁹ eis reddit⁹ nō p̄ culpa quā ipsi cōmiserunt. ſz xp̄s sine culpa passus est: ergo videt⁹ q̄ dolor suus fuit minimus. ¶ P̄ q̄nto maior est recōpēsatio de bono amisso tanto leui⁹ damnū amissionis portat⁹. ſz xp̄s habebat recōpensationē maximā de amissione corporalis vite p passionē. ſ. salutē humani generis: ergo dolor ille fuit minimus. ¶ P̄ q̄nto est precios⁹ qō amittit⁹ tanto est maior dolor de amissione. ſz de⁹ quē hō p peccatū amittit est dignior q̄ vita corporal⁹ xp̄i: ergo dolor q̄ est de amissione dei est maior q̄ dolor xp̄i de amissione vite corporal⁹. ¶ P̄ q̄nto aliq̄d est magis dispositū ad patiendū tanto min⁹ dolet de passione. ſz xp̄s corp⁹ magis fuit dispositū ad patiendū q̄ corp⁹ adam: ergo adam magis doluisset dato q̄ iesus fuisset. ¶ P̄ q̄nto natura est perceptibilior tāto est maior dolor. ſz natura xp̄i ꝓceptibilior est q̄ natura cuiuslibet corporis: ergo dolor aīe de passiōe inferni q̄ in seipsa patit⁹ ab igne est maior

ꝯ dolor christi. ¶ Sed contra. Treñ. j. dicitur in persona christi O vos oēs qui transitis ꝛc. quasi diceret nō. ergo dolor suus fuit maxim⁹ omniū dolorū. ¶ Ꝑ xps fuit optime cōplexionatus: quod patet ex hoc quia habuit nobilissimā animā cui respōdet equalitas complexionis in corpore. sed quanto homo habet meliorē complexionē in corpore tāto magis sentit lesiones corporis: quia habet meliorē tactum. cū igit dolor sit sensus lesionis videt qꝫ in xpo fuerit maximus dolor. ¶ Ꝑ virtuosi hominis est suā vitā diligere: vñ ꝛ peccatores seipsos odiunt intantū qꝫ seipsos interficiūt: vt probat philosoph⁹ in. ix. ethico. sed xps fuit virtuosissimus ergo maxime suā vitā dilexit: ergo dolor de amissione vite sue fuit maxim⁹. ¶ R.⁹ dicendū ad primā questionē qꝫ sicut delectatio sensibilis causat ex conuūctione conueniētis fm sensum: ita dolor sensibilis causat ex coniūctione ei⁹ qō nō est conueniēs sensui. sed inter omnes alios sensus solus tactus est discretiuus eorū ex quib⁹ cōsistit temperamentū ipsi temperamēto corporis. ꝛ propter hoc completa delectatio sensibilis est in sola perceptione tact⁹. Et similiter illud quod est incōueniens tactui est contrariū tēperamento corporis. ꝛ ideo dicit phūs in. iij. de anima qꝫ corrūpentia tactū corrumpūt animal: nō aūt corrūpentia auditū nisi simul cōtingat ex accidēti ꝛ tactū corrūpi. ꝛ iō in solo tactu est dolor qui accidit ex lesione temperamēti ipsius corporis. Uñ cuz in corpore xpi fuerit vera lesio quia fuit diuisio cōtinui per clauos: ꝛ fuerit ibi verus tactus: de necessitate oportet dicere qꝫ fuerit ibi ver⁹ dolor. Qualiter autē exponēda sunt verba Hylarij in fine dicetur. ¶ Ad primū ergo dicendum qꝫ quāuis in corpore christi eēt vis deitatis infinita ad resistendū potestatē habēs: nō tamen resistebat: sed dimittebat carnē pati quid propria: vt dicit Damascē. ꝛ ideo fuit ibi lesio: ꝛ per consequēs dolor. ¶ Ad secundum dicendum qꝫ volūtas rationis non excludit dolorē sensus: sicut aliqs vult fm rationē comburi vt sanet: sed tamen in combustione dolorem sensibilem experit: ita ꝛ fuit in christo. ¶ Ad tertiuz dicendū qꝫ non potest esse tanta vis contēplationis qꝫ dolorē eaz abstrahant vires inferiores omnino a suis actib⁹ p modū quo vna potentia intense operans abstrahit aliam a suo actu. ꝛ hoc modo accidit in raptu pauli. sz in xpo vna vis nō tollebat aliā a suo actu nisi fm qꝫ ratio ꝛ deitas coniūcta ordinabat. ꝛ ideo perfectio contēplationis dolorē sensibilem nō tollebat. ¶ Ad secundam questionē dicēdū qꝫ in dolore ꝛ tristitia duo inueniunt. s. cōtrarietas cōtristantis ꝛ dolorē inferētis ad tristatū ꝛ dolentē ꝛ pceptio eius. Et q̄ntū ad hec duo tripliciter differūt. Primo quantū ad contrarietatē: que quidē in dolore attendit quantū ad ipsam naturā dolentis que p lesiuū corrūpit: sed in tristitia quantū ad repugnantiā appetitus ad aliquid quod quis odit. Secūdo quantū ad perceptionē: que quidē in dolore semper est fm sensum tactus: vt dictū est: in tristitia autē fm apprehensionem interiorē. Tertio quantū ad ordinē istorū duorū: quia dolor incipit in lesione ꝛ terminat in perceptiōe sensus: ibi enī complet ratio doloris. sz ratio tristitie incipit in apprehensione: ꝛ terminat in affectione. vnde dolor est in sensu fm quem tristitia est passio alia: sz dolor ē magis passio corporalis. q̄ñqꝫ tñ tristitia large loquēdo dolor dicit. vnde etiā Aug. distinguit dolorē aie fm se qui proprie dicit tristitia: ꝛ dolorem corporis qui proprie dicit dolor. Loquēdo igit de dolore proprie dicto: sic quātū ad lesionē que est materiale in ipso se extēdit in xpo ad omnes potētias aie fm qꝫ in essentia aie radicant: ad quā etiā lesio corporis puenit fm qꝫ est eius forma. Sed quātū ad perceptionē lesionis que est formale in dolore sic consistit in solo tactu: cui⁹ est solius percipere lesiuū inquantū ledit. s. inquantū corporaliter coniūgitur. Loquēdo aūt de dolore fm qꝫ large etiā tristitia dolor dicitur: sicut ex dictis patet tristitia non potest esse in ratione sicut in subiecto: sed solū sicut in ostendente id quod est volūtati repugnās nisi ratio accipiat ꝑut cōprehendit vim apprehēsiuā ꝛ affectiuā: in qua est tristitia sicut in subiecto quānis nō tristitia q̄ est passio que solū est in sensitiua parte vt prius dictū est. nulla aūt virtus apprehensiua ostendit nisi suū obiectū. obiectū autē superioris rationis sunt bona eterna ex quib⁹ nihil erat ꝺtrariū volūtati xpi. vnde in rōne superiori fm qꝫ ad obiectū suū comparat nō poterat eē tristitia in xpo. poterat autē esse quantū ad rationē inferiorē: cui⁹ obiectū sunt res temporales in quib⁹ aliquid cōtrariū volūtati ei⁹ aliquo modo accidere poterat: vt infra di. xvij. patebit. sic ipsa lesio erat cōtra aliquā voluntatē christi qua naturaliter morte refutabat. ꝛ similiter etiaz mala humani generis ei displicebant. vnde in ratione inferiori poterat eē tristitia etiā fm qō ad obiecta sua compat. Et qz vnaquecz potētia ad naturā pertinet fm qꝫ in eēntia aie radicat que est essential⁹ pars nature totius: rationē autē potentie habet fm operationē ad obiecta. ideo dicit a quibusdaz qꝫ passio doloris pueniebat vsqz ad rationē superiorē inquantū est natura fm qꝫ lesio corporis ad essentiā aie pueniebat: ꝛ vlteri⁹ ad oēs potentias fm qꝫ in eēntia aie radicant. nō aūt perueniebat ad eaz inquantū est ratio: quia fm qꝫ ad obiectū suū compat: nullū detrimētū ex passione corporis sentiebat cū in ꝺtēplatione diuinoz nō impediret. Et hoc etiā quidam aliis vbis dicūt. s. qꝫ patiebat vt est nattura corporis: nō aūt vt est principiū humanoz actuū. ꝛ sic etiā dicunt qꝫ inferior ratio compatiebat ꝛ vt est natura ꝛ vt ē ratio. Quāuis etiaz aliter possit intelligi distinctio qua distinguit ratio vt natura ꝛ vt ratio: qz ratio vt natura dicit fm qꝫ iudicat de eo quod est fm se bonū vel malū nature ꝺueniēs vl noxiū. Rō autē vt ratio fm qꝫ iudicat de eo quod est bonū vel malū in ordine ad alterū. Cōtingit enī qñqꝫ aliquid in se cōsideratū eē nature noxiū: quod tñ in ordine ad finē aliquē eligendū est: sicut vstionē que propter sanitatē. Et sic etiam mors xpi erat quidē in se mala inquantū erat nocumentū nature: in ordine autē ad finē redemptionis humani generis erat optima. Et sic etiam ratio inferior vt ratio non tristabat de morte: sed solū vt natura: ꝛ sic dicta distinctio erit de ratiōe fm qꝫ comparat ad obiectū. ¶ Ad primū ergo dicendum qꝫ intentio Dio. fuit dicere qꝫ sancti nullo modo quantū ad rationē mouent a rectitudine rōnis: qō omniū virtuosoz ē. ꝛ etiā a trāquillitate mētis: quod pfectoz est. ꝛ ideo dicit eos q̄ntū ad rationē nō pati. nō quin experiētia doloris aliquo modo vsqz ad rationē pueniat: ꝛ hāc experientiā iudiciū de passionib⁹ nominat. ¶ Ad secundū dicendū qꝫ intellectus dupliciter potest ꝺsiderari vel vt est potentia quedā: ꝛ sic qz potentia determinat ad actū cū operatio intellect⁹ nō exerceatur mediāte aliquo organo corporali: dicit qꝫ intellect⁹ nō est actus alicui⁹ partis corporis. vel potest cōsiderari inquantū hec potētia radicat in eēntia aie: ꝛ sic cū aīa fm suā essentiā sit forma corporis: ꝛ intellect⁹ ꝛ oēs alie vires sunt actus corporis: ꝛ p accidens ad passionē corporis patiunt dupliciter. tū ex ordine rationis ad essentiā: tū ex ordine intellect⁹ ad alias potētias q̄ opant p organū corpale: ex q̄rū impedimēto accidit impedimentū in operatione intellect⁹ sicut in freneticis patet. ¶ Ad tertiū dicendū qꝫ delectatio intellect⁹ dicit dupliciter. Uno modo ita qꝫ erit intellect⁹ q̄ntū ad subiectū ꝛ q̄ntū ad obiectū. ꝛ hec est illa delectatio q̄ intellect⁹ delectat in hoc qꝫ intelligit. ꝛ qz vtrūqz ꝺtrariorū intelligit fm qꝫ est intelligibile ꝛ pfectio intellectus: nec aliquā lesionē intellectui afferre pōt: sicut in sensu accidit: iō tali delectationi nō est tristitia cōtraria. Alio modo delectatio intellectus dicit q̄ntū ad subiectū: sz nō q̄ntū obiectū: qz nō delectat p hoc qꝫ intelligit: sz de aliquo delectabili ap prehēso qñ. s. intellectiua pars delectat de aliquo quod in ipsis reb⁹ accidit cōsonū volūtati: ꝛ sic hec delectatio nō est de vno ꝺtrariorum fm qō est in aia fm qō non habet ꝺtrariū:

quia intentiones contrariorũ in anima non sunt contrarie cũ sint simul: ꝫ fm qꝫ est in re fm qꝫ habet ꝺtrarietatẽ: vnde ⁊ tali delectationi rõnis põt esse tristitia ꝺtraria in parte intellectiua existens: sicut est in demonib⁹ ⁊ aĩab⁹ dãnatoꝝ. ¶ Ad quartũ dicendũ qꝫ bõ dicit̃ perturbari qñ peruenit passio vsqꝫ ad rationẽ ĩmutans ipsam a sui eq̃litate. nõ aũt quãdo puenit experiẽtia doloris vel passionis ad rationẽ. ¶ Ad quintũ dicẽdũ qꝫ fruitio deitatis ⁊ gaudiũ ꝺsequẽs erat in superiori parte rõnis in ordine ad suum obiectũ. dolor aũt non pueniebat ad superiorẽ rationẽ vt dictũ est: nisi fm qꝫ fundat̃ in eẽntia aĩe: sed in rõne inferiori: ⁊ in sensualitate ⁊ in sensu erat tristitia: ⁊ dolor etiaꝫ fm comparationem ad obiecta inquantũ fm has potentias dolebat de pena corporis: ⁊ alijs huiusmodi. qui tñ dolor erat quodãmõ materia gaudij fruitionis ĩq̃ntũ gaudiũ illud se extẽdebat ad oĩa illa que appꝛehẽdunt̃ vt deo placita. ⁊ sic patet qꝫ dolor qui erat in aĩa xp̃i nullo modo gaudiũ fruitionis impediebat neqꝫ p modũ ꝺtrarietatis neqꝫ p modũ redundãtie. tristitia enĩ contrariũ gaudiũ impedit sicut quodlibet contrariũ impedit̃ a suo contrario. tristitia aũt q̃ erat in aĩa xp̃i nullo modo gaudio fruitionis ꝺtraria erat. qõ patet ex tribus. primo quia nõ inerat eidem fm idem: sed vel in potentijs erant: vel in eadem fm diuersam operationẽ. secũdo qꝛ nõ erãt de eodem. tertio quia vnũ erat materia alteri⁹: sicut accidit in penitẽte qui dolet: ⁊ de dolore gaudet. Sed vlterius oĩs tristitia fm pbm in. vij. ethi. impedit oẽm delectationẽ p quandã redundantiã fm qꝫ nocumentũ vni⁹ potentie redundat in aliã. talis aũt redundãtia vt dictũ est nõ fuit in xp̃o nisi qñ ipse volebat. vnde gaudiũ qõ erat in superiori rõne p compationẽ ad obiectũ nõ redundabat in vires inferiores vt ab eis dolor ⁊ tristitia tollerent̃: neqꝫ vlteri⁹ in corpus vt a lesione ĩmune esset: nec p ꝺsequẽs in animã nec in potẽtias fm qꝫ in eẽntia aĩe radicant̃ ꝓut lesio corporis ad essentiã aĩe ⁊ ad potẽtias in eas radicatas pertingit. ¶ Ad tertiã questionẽ dicẽdũ qꝫ magnitudo doloris sensibil̃ xp̃i põt ꝺsiderari ex trib⁹. Primo ex ipsa natura passionis: ⁊ sic habuit magnam acerbitatẽ tũ ex cõplexione patiẽtis q̃ erat tẽperatissima. vnde habebat optimũ tactũ: ⁊ p ꝺsequẽs erat in eo vehemens sensus lesionis. bonitas enĩ tactus attestat̃ etiã bonitati cõplexionis bonitati mentis: vt dicit̃ in. ij. de aĩa. tũ ex genere pene: quia in locis maxime sensibilib⁹ fuit lesus. s. in manib⁹ ⁊ pedib⁹. tũ etiã ex multitudine passionũ quia p totũ corp⁹ lesionẽ sustinuit. Secũdo ex puritate doloris: quia in alijs patientibus mitigat̃ dolor sensibil̃ ex influxu superioꝝ virtutũ in inferiores: vel propter ꝺtemplationẽ que abstrahit inferiores vires aliqualiter a suis actib⁹: vel etiã propter cõformitatẽ volũtatis ex amore ei⁹ propter qõ patit̃. In xp̃o aũt nõ fuit talis habitudo potentiarũ ad inuicem vt dictũ est: imo vnicuiqꝫ permittebat̃ agere q̃ propria sibi erant vt dicit Dama. ⁊ ideo dolor suus fuit absqꝫ omni admixtione alicui⁹ mitigãtis. Tertio ex volũtate patiẽtis. quia enĩ volũtarie patiebat̃ vt satisfaceret pro pctõ toti⁹ humani generis: ideo dolorẽ excedentẽ oẽs alios dolores assumpsit. Silr etiã dolor aĩal̃ q̃ tristitia dicit̃ qui erat in appetitu sensitiuo: vel in rõne vt natura. ex his duob⁹ vltimis habebat magnitudinẽ. ⁊ tertio ex turpitudine mortis: ⁊ ex dilectione vite corporal̃ que optima erat: ⁊ ex ingratitudine eoꝝ qui eũ ledebãt: ⁊ ex defectib⁹ humani generis quib⁹ ex maxima charitate cõpatiebat̃. ¶ Ad primũ ergo dicendũ qꝫ põt inueniri passio alicui⁹ sancti q̃ fuit magis dolorosa q̃ntũ ad aliq̃d: vel q̃ntũ ad diuturnitatẽ vel aliq̃d huiusmodi: ꝫ nõ simpliciter oĩb⁹ pensatis. ¶ Ad secundũ dicendũ qꝫ in xp̃o nõ refundebat̃ gaudiũ ꝺtemplatiõis in sensum: sicut in alijs accidit vt dictũ est. ¶ Ad tertiũ dicendũ qꝫ innocẽtia patiẽtis minuit quidẽ dolorẽ fm numerũ: quia nõ dolet de tot sicut pctõr q̃ dolet de pena ⁊ de lesa ꝺsciẽtia: ꝫ addit dolorẽ q̃ntũ ad intẽsionẽ pene p se loquẽdo: ⁊ inq̃ntũ appꝛehendit eã vt magis indebitã. Sed pueri nõ afflignt̃ de carentia diuine visionis: quia non est carentia alicuius eis propꝛtionati: vt in. ij. li. dictũ est: cũ gratiã nõ habeant: nec ex eis fuit qꝫ nõ habuerũt. ¶ Ad quartũ dicẽdũ qꝫ recõpensatio facit gaudiũ in rõne vt ratio ꝺsiderata q̃ appꝛehendit hoc malũ in ordine ad aliud bonũ: ⁊ inq̃ntũ gaudiũ eius refundit̃ in alias vires fm ꝙ mitigat̃ dolor aliarũ virtutũ. in xp̃o aũt hoc nõ fuit: ⁊ ideo nõ sequit̃. ¶ Ad quintũ dicendũ qꝫ sicut gaudiũ cõprehẽsoris superat omne gaudiũ viatoris: ita dolor vl̃ tristitia dãnati superat omnẽ dolorẽ viatoris. vñ cũ xp̃s non assumpserit nisi dolorẽ viatoris dolor dãnati siue quẽ habet quantũ ad penã dãni: siue quẽ habet q̃ntũ ad penã sensus est maior q̃ fuerit dolor xp̃i: qꝛ ille dolor facit damnatũ miserũ: quod absit vt de xp̃o dicat̃. ꝫ dolor quẽ habet aliquis viator de pctõ nõ est tantus quantus est dolor xp̃i. tũ quia mitigat̃ ex spe venie: tũ qꝛ nõ est tãta perceptibilitas dolentis q̃tuis sit maius bonum amissum. ¶ Ad sextũ dicendũ qꝫ q̃tuis in xp̃o fuerit maior dispositio ad patiendũ q̃ in adam fuisset: tñ in eo etiã fuit maior sensus lesionis q̃ in adam fuiss̃: ⁊ ideo maior dolor. ¶ Ad septimũ dicendũ sicut ad quintũ. Nõ sentit corpus sed aĩa. Cõtra. sentire est coniũcti fm philosophũ: ergo neqꝫ corporis neqꝫ aĩe sed oĩs. Dicẽdũ qꝫ eoꝝ q̃ sunt ꝺiuncti q̃dã insunt toti rõne aĩe: vt sentire ⁊ huiusmodi. ⁊ hec attribuunt̃ aĩe eo modo loquẽdi quo dicit̃ calor calefacẽ: qꝛ est principiũ calefaciẽdi. quedã aũt insunt toti rõne corporis: vt dormire ⁊ huiusmodi: ⁊ hec attribuunt̃ corpori ⁊ nõ aĩe. Quedam aũt nõ p corp⁹. Cõtra. In primo de aĩa dicit̃ destructo corpore aĩa nõ remanet̃ neqꝫ amat. ⁊ est simil̃ ratio de illis q̃ hic inducunt̃: dicendũ qꝫ amor timor ⁊ huiusmodi omnia equoce sumunt̃. q̃nqꝫ enĩ nominãt passionẽ propie dictã: ⁊ sic sunt in pte sensitiua: ⁊ nõ p̃nt eẽ sine corpore. q̃nqꝫ aũt̃ sumunt̃ pro actu volũtatis aliq̃d eligẽtis vel repudiantis: ⁊ sic p̃nt eẽ sine corpore sicut ⁊ volũtas. Suscepit nostrã vetustatẽ. Cõtra. simile nõ consumit suũ simile: ergo vetustas est vetustatẽ ꝺsumẽ nõ potuit. Dicendũ qꝫ duplex vetustas est. s. culpa ⁊ pena que ad veterẽ hominẽ pertinẽt. vetustas enĩ culpe ꝺsumit in statu glorie. propter hoc simplex vetustas potuit delere duplam q̃ duplex vetustas nõ potuisset. quia non habuisset nouitatẽ adiunctã. ¶ Nõ enĩ assumpsit ignorãtia. Cõtra. Damas. naturã ignorantiẽ ⁊ seruilem accepit. ¶ Leo papa in ser. epipha. Adorauerũt infantem in nullo ab alijs pueris segregatũ: ergo ignorantem sicut alij. ¶ Dicendũ ad primũ qꝫ ipsemet Damas. seipsum exponit. dicit enĩ naturã assumptã ignorantiẽ si fm intellectũ separetur assumptũ ab assumẽte. i. si consideret̃ illa natura assumpta quasi non fuisset assumpta: ⁊ tunc ignorans fuisset sicut est in alijs hominib⁹. ¶ Ad secundũ dicendũ qꝫ intelligit̃ q̃ntũ ad corporalia: vel sẽm ad apparentiã. ¶ Tunc in eo esset defectus. s. culpe: al̃s auctoritas nõ pbaret intentionẽ magistri. Quos enĩ defectus habuit. Et videt̃ qꝫ prima causa nõ valeat: qꝛ vera humanitas potuit eẽ sine his defectib⁹ sicut fuit in primo statu: ⁊ erit in vltimo. Itẽ videt̃ qꝫ nec secunda: qꝛ opus redẽptionis ad quod venerat p mortẽ impleret: ergo nõ oportebat qꝫ famẽ sitim ⁊ alia huiusmodi assumeret. Itẽ videt̃ qꝫ nec tertia: qꝛ magis videt̃ desperationẽ inducere infirmitas salutis ei⁹ q̃ saluare venerat. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ qꝫ veritas humanitatis necessaria erat qꝫ ostẽderet̃ quia exigebat̃ ad redemptionẽ qꝫ eẽt de⁹ ⁊ homo: ꝫ nec humanitas fm statũ primũ ⁊ vltimũ erat nobis notabilis fm statũ secundũ. ⁊ ideo oportuit qꝫ assumeret defectus quos assumpsit fundant̃ sup̃ eandẽ causam. s. supra passibilitatẽ nature. ⁊ ideo simul cũ defectib⁹ quib⁹ opus redemptionis completum est illi assumpti fuerunt. ¶ Ad

tertium dicendum q̄ infirmitas carnis desperationem nō inducit ꝓpter diuinitatis virtutē adiunctā: sed magis spem erigit: quia sicut in ipso: ita ⁊ in nobis infirmitas tollitur. ¶ Doles ergo dñe iesu. Cōtra. etiā sua vulnera doluit vt dictū est. Itē quer̄it si sua ⁊ nostra vulnera doluit vt dicit maior doloz. Dicēdū ad ꝓmū q̄ ratio vt ratio nō dolebat de suis vulneribꝰ ꝓpter bonū q̄d sequebat. dolebat autē sensualitas ⁊ ratio ꝟsiderata vt natura. ¶ Ad secundū dicē dū q̄ nō sunt vnius rōnis doloz corporalis passionis xp̄i ⁊ doloz animal̄ qui tristitia dicit fm̄ quē nostris defectibus cōpatiebat: ⁊ ideo nō sunt comparabiles. Si aūt sumat̄ doloz passionis animalis: tunc dicendū q̄ fuit maior doloz cō passionis ēē passionis: quia charitas qua de nostris malis dolebat ꝓponderat eq̄litati cōplexionis sue qua dolebat de passione sua. Et iterū ꝓcioſſoz ei erat bonoz diuinꝰ qui ledebat culpis nostris q̄ntū ex nobis erat q̄ꝫ sua vita corpo ral: ⁊ etiā in hui⁹ signū illū dolorē sustinuit vt istū tolleret. ¶ Aut cōtristat̄ q̄s ꝑ passionē. Videt̄ q̄ in xp̄o nō fuit ꝓ passio. Mat. vij. dicit glo. q̄ ꝓpassio est subit⁹ motus cui nō consentit̄. hoc autē est veniale pctū. Itē tristitia semper videt̄ esse passio: quia est in genere passionis. Itē videt̄ q̄ nunq̄ sit passio vt dicit Damas. sed passionis sensus. Dicen dum q̄ passio importat ītmutationē patientis. nō aūt dicit aliq̄s ītmutari simpliciter q̄ꝫ id quod est ꝓncipale in ipso permanet ītmutatū. ⁊ ideo simpliciter loquēdo q̄ꝫ ratio nō mutat̄ a sui equalitate vel equitate nō dicit̄ passio sed ꝓ passio quasi impfecta passio: ⁊ hoc modo fuit in xp̄o. Et iō dicendū ad ꝓmū q̄ ꝓpassio ꝓprie loquēdo est ītmuta tio inferioris partꝫ tm̄. ⁊ q̄ꝫ talis ītmutatio in nobis accidit non ꝓeordinat̄ a rōne. ideo glo. fm̄ statū potentiarū in no bis loquens dicit ꝓpassionē subitū motū. In xp̄o aūt ali ter fuit vt ex dictis patet. nec tm̄ est verū q̄ oīs subit⁹ motus sensualitatis sit peccatū veniale: ꝫ tūc tm̄ q̄ꝫ est tendēs in il licitū quod in xp̄o nullaten⁹ fuit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ dicit nō esse passio: quia nō est pfecta passio cuius sit de ge nere passionis sicut ea q̄ parua sunt q̄si ꝓ nihilo reputant̄ sicut dicit Damas. q̄ ꝓprie passio est q̄ꝫ hz aliquā magni tudinē perceptibilem. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ Dam̄. loquit̄ de passionib⁹ corporalib⁹ nō aīalib⁹: Unigenit⁹ deus ho minē verū. Verba hec Hylarij vident̄ a xp̄o dolorē passio nis ⁊ timorē excludere: q̄ tripliciter solunt̄. quidā enī di cunt Hyl. ꝫ retractasse. ⁊ ꝫ dicebat Uillerin⁹ epūs parisien. q̄ viderat epistolā retractatiōis: ⁊ fuerat sibi scriptū a quo dā qui eā legerat. ⁊ hoc videt̄ ꝓbabile ex his auctoritatib⁹ q̄s in lra magister inducit. quarū vna incipit ibi Interroga quid sit. Alia est notula q̄ incipit ibi Cū hec passionū gene ra quib⁹ expresse dicit humanitatem xp̄i his infirmitatib⁹ subiacuisse: qō tm̄ in lra negat vt videt̄. Alij dicūt q̄ loquit̄ de xp̄o q̄ntū ad deitatē: quia disputat otra illos in his ybis q̄ dei filiū creaturā dicebāt. sed huic nō consonāt verba au ctoritatis q̄ faciunt mentionē de xp̄i carne. Solutio aūt ma gistri ꝟsistit in hoc q̄ nō simpliciter voluit remouere a xp̄o doloꝛē: sed tria q̄ sunt circa doloꝛē. Primo dominiū dolo ris: qō ꝓ ex hoc q̄ dicit Quā igit̄ infirmitatē dominatam. Secūdo meritū doloris: quod patet ex hoc q̄ dicit Nō tm̄ vitiose infirmitatis. Tertio necessitatē doloris: quod patet ex hoc q̄ dicit Uideam⁹ an ille ordo passionis. Et fm̄ ꝫ sol uunt̄ tria difficilia q̄ in verbis ei⁹ vident̄ eē. Primū est q̄ pena in eo deseuit sine sensu pene: ⁊ hoc notat supra naturā passionis: q̄. ſ. sensum pene infert q̄ est doloꝛ: qō non pōt in telligi de sensu exteriori: qz sic ponerēt corpus illud insensi bile eē. sed oportet q̄ intelligat̄ q̄ntū ad sensum rōnis q̄ nō fuit ītmutat⁹ q̄ huiusmodi passiones a sua eq̄litate. ⁊ ꝓpter hoc dicit q̄ pena in ipso dominiū nō habuit. vl̄ etiā q̄ ipm verbū non est affectū huiusmodi passionib⁹ fm̄ secundā so lutionē: vt videt̄ dicere in notula affixa. Aliud difficile est q̄ dicit nō habens naturā ad dolendū. ⁊ hoc dicit̄ quia nō erat in natura illa ordo ad doloꝛē ex aliquo merito peccati sicut est in nobis. ⁊ ꝑ hunc modū dixit supra. Nō dominici corporis ista est natura vt ferat̄ in vndis. Hoc enī nō est de natura corporis in se consideratī: sed ex virtute adiuncte di uinitatis. Tertiū difficile est q̄ dicit Neq̄ enī fieri potest. Ubi videt̄ ab ipso excludere timorē ⁊ tristitiam consequē ter. sed vel hoc solvendū est sicut in supra inducta auctorita te. ſ. q̄ loquitur de timore ꝓut est passio: ⁊ non ꝓut est ꝓpassio. vel dicendū q̄ excludit necessitatē timoris. habe bat enī in rōne vñ timorē ⁊ tristitiaꝫ a sensualitate exclude ret si voluisset: quia vt supra dictum est sensualitas nata est moueri ad tristitiam ⁊ timorē ⁊ ad oppositā: nō solū ex ap prehēsione imaginationis: sed etiā ex apprehensione ratio nis. ¶ Pati potuit: ⁊ passibilis esse nō potuit. Cōtra. phs in li. de som. ⁊ vigi. cuius est potētia eius est actus: ergo quod patiť est passibile dicendū q̄ pati significat passionē ꝑ mo dū actus vnde ad suppositū refertur fm̄ q̄ suppositū est cu iuscunq̄ nature. ⁊ quia passio ineſt sibi ratione humane na ture: ideo dicit̄ q̄ pati potuit. passibile autē potentiā signi ficat ad patiendū vt informantē id de quo dicit̄. Et qz ver bū fm̄ se nō informat̄ potentia patiendi: ideo dicit̄ q̄ passi bile esse nō potuit. ſ. fm̄ se ēꝫ passibile fuerit ratione na ture assumpte.

¶ DISTINCTIO .XVI.

¶ An in christo necessitas fuerit patiēdi ⁊ moriē di que est defectus generalis.

Hic orit̄ questio ex predictis ducens originē. Dictum est enī su pra q̄ christus in se nostros de fectus suscepit ꝓeter peccatū. Est autē hominis quidam ge neralis defectus qui peccatuꝫ non est. ſ. necessitas patiendi uł moriendi. vnde nostrū corpus nō tm̄ mortale sed etiam mortuū dicitur: quia non tm̄ aptitudinē mo riendi sed etiam necessitatē habet. Ideo queritur vtrum necessitas talis in christi corpore fuerit. De aptitudine enī moriendi q̄ in eo fuerit ambiguꝫ non est: que etiam ante peccatū in homine fuit q̄ aliquis in eo defectus non fuit. Nec igitur morta litas illa tunc in eo fuit defect⁹: quia nature ei erat. Unde etiam quidam talem mortalitatē in nobis non esse defectū non improbe tradunt: sed necessi tatē moriendi vel patiendi: que etiam mortalitas dicit̄ uel passibilitas. Dicitur enī homo nunc pas sibilis uel mortalis non modo ꝓpter aptitudi nem sed ꝓpter necessitatē. Sed nunquid hic de fectus fuit in christi carne. Anima quoq̄ eius cuꝫ passibilis extiterit ante mortem: nūquid necessita tem patiendi habuit. Si enī necessitas patiēdi uel moriendi fuit in christo: nō videtur sola voluntate miseratiōis defectus nostros accepisse. Ad quod dici potest christū voluntate nō necessitate sue na ture hos defectus sicut alios suscepisse. ſ. necessita tem patiendi in anima: simul autē patiendi ⁊ mo riendi in carne. Verū hanc necessitatē non habuit ex necessitate sue conditionis: quia a peccato īmu nis fuit: sed ex sola voluntate accepit de nostra in firmitate ponens tabernaculū suū in sole. ſ. sub tē

porali mutabilitate ⁊ labore. Vnde super epistolā ad Hebreos auctoritas dicit q̄ sicut omnib⁹ alijs iure ⁊ lege nature statutum est semel mori: ita christus eadē necessitate ⁊ iure nature semel oblatus est: ⁊ non sepe. Nec ideo dicit iure nature q̄ ex natura sue cōditionis hunc defectū contraxerit. qui etiam nō prouenit nobis ex natura ſm q̄ prius est nobis instituta: ſz ex ea peccato vitiata. Et ideo dicitur hic defect⁹ naturalis: quia quasi pro natura inoleuit in omnib⁹ diffusus.

¶ De statib⁹ hominis: ⁊ quid de singulis christus accepit.

Est hic notandū christū de omni statu hominis aliquid accepisse: qui omnes venit saluare. Sunt enī quattuor status hominis. primus ante peccatū. secundus post peccatuz ⁊ ante gratiā. tertius sub gratia. quartus in gloria De primo statu accepit imunitatē peccati. Vñ Augustinus illud Joannis euāgeliste exponēs Qui desursum venit super omnes est: dicit christum venisse desursum id est de altitudine humane nature ante peccatum. Quia de illa altitudine assumpsit dei verbum humanā naturam dum nō assumpsit culpam cuius assumpsit penā. Sed penaz assumpsit de statu secūdo ⁊ alios defectus. De tertio vo gratie plenitudinē. De quarto nō posse peccare: et dei perfectam contemplationem. Habuit enim simul bona vie quedam ⁊ bona patrie: sicut ⁊ quedam vie mala.

¶ Postq̄ determinauit magister de defectib⁹ quos xp̄s cum natura assumpsit: hic inquirit per quem modū illi defectus fuerūt in christo: vtrū. ſ. in christo fuerit necessitas patiendi vel moriēdi. Et diuiditur in duas partes. Primo determinat questionē ostēdens q̄ christus necessitatē moriē di assumpsit. Et quia necessitas moriendi ad secundū statū pertinet: ideo gratia huius secundo ostendit quid christus de singulis statibus aliquid accepit ibi: Et est hic notandū. Circa primū tria facit. Primo ponit dubitationē. Secundo soluit ibi: Ad quod dici potest. Tertio solutionē confirmat ibi: Vnde super epistolam ad Hebreos. ¶ Circa primū ortur duplex questio. Primo de necessitate moriendi quam christus ex secūdo statu assumpsit. Secūdo de bis que christus habuit de vltimo statu. De īmunitate enī peccati: ⁊ de plenitudine gratie que ad alios status pertinēt supra dictū est.

¶ Questio Prima.

Circa primū queruntur tria. Primo vtrū necessitas moriendi sit tm̄ ex peccato vel etiam ex natura. Secundo vtruz in christo fuerit necessitas moriendi. Tertio vtrū ista necessitas fuerit sub volūtate humana.

Ad primū sic procedit. videtur q̄ necessitas moriendi sit tm̄ homini ex peccato Roma. vij. Corp⁹ quidem mortuū est propter peccatum id est necessitati mortis addictū. ergo. ¶ P̄ in humana natura est mors cōsecuta culpā Roma. v. Per peccatū mors. sed necessitas peccati inducta est homini per peccatum tm̄: ergo ⁊ necessitas moriendi. ¶ P̄ materia debet esse ſm naturā proportionata forme. sed forma corporis humani anima. ſ. rationalis ē incorruptibilis: ergo ⁊ ipsum corpus humanū: ergo necessitas moriendi nō est ex natura sed ex peccato. ¶ P̄ corp⁹ humanū maxime ad equalitatē commixtionis peruenit: sicut philosophi tradunt. sed vbi est equalitas cōmixtionis vnū contrariū cum nō predomineť alteri nō potest agere ad corruptionē mixti: ergo corpus hominis per naturā est incorruptibile. ⁊ sic idem quod prius. ¶ P̄ pena non est inducta nisi propter peccatū. sed mors ⁊ necessitas moriendi quedā pena est: quia omne terrible penale est: finis autem terribilium mors: vt dicitur in. iij. ethico. ergo sunt tm̄ ex peccato.

¶ Sed contra. omne compositū ex cōtrarijs est ſm naturā necessitatē habens ad corruptionē. sed corpus humanū moriēdi. ¶ P̄ huiusmodi: ergo ex natura habet necessitatē moriēdi. ¶ P̄ sicut probatur in primo ce. ⁊ mū. generabile naturaliter est corruptibile ⁊ corruptionis necessitatē habens. sed corpus humanū est generatū per naturā: ergo naturaliter est necessitatem corruptionis habens. ¶ P̄ elemēta que sunt in corpore humano sunt eiusdem speciei cum alijs elementorum partibus. sed elemēta in cōmixtionē alioz corporum veniēntia sunt de necessitate corruptibilia ſm naturā: ergo ⁊ elementa que sunt in corpore humano. sed corruptis compositis nētibus corrumpitur compositū: ergo corpus hominis ſm naturam habet necessitatē moriendi. ¶ P̄ᵒ dicendū q̄ necessitas moriēdi partim homini est ex natura partim ex peccato. Ex natura quidem quia corpus hominis compositus est ex cōtrarijs que nata sunt agere ⁊ pati ad inuicē ex quo accidit dissolutio compositi. sed tamen in statu innocentie donū quoddam a deo gratis datū anime inerat vt ipsa per modū aliarum formarū ſm modū suū vitam indeficientem corpori largireť sicut ipsa incorruptibilis est: ⁊ non ſm modū corporis corruptibilem q̄diu ipsa manebat deo subdita: ⁊ corpus ei omnino subdebatur: nec aliqua dispositio in corpore accidere poterat que vitificationē anime impediret. sed propter peccatū istud donuz ablatū est: ⁊ ideo relicta est humana natura vt dicit Dionysius in eccleſi. ierar. in statu qui debetur ei ex natura suorum principiorū ſm q̄ oriactum est ei Gene. iij. Terra es ⁊ in terrā ibis. ⁊ ideo post peccatum necessitas moriendi ineſt homini ex peccato sicut ex remouente prohibens quod erat gratia innocentie. ex natura autē materie sicut ex eo quod per se necessitatē mortis inducit. ¶ Ad primū ergo dicendum q̄ hoc dicitur inquantum per peccatū prohibens mortem remotum est. ¶ Ad secundum dicendum q̄ peccatum nō ineſt homini ex aliquo principiorū naturalium: imo est contra naturam rationis. vnde nō est simile de peccato ⁊ morte que ex principio materiali consequunť. ¶ Ad tertium dicendū q̄ materia debet esse proportionata forme: nō vt habeat conditiones forme: sed vt sit disposita ad recipienduz formam ſm modum suum. vnde non oportet si anima hominis est īmortalis q̄ etiam corpus ſm naturam sit īmortale. ¶ Ad quartum dicendū q̄ impossibile est q̄ complexio perueniat ad tantam equalitatez quin alterum contrariorū predominetur: quia aliter non fieret mixtio nisi vnū in alterum ageret dominans ad medium reducēdo altero resistente: ⁊ precipue hoc oportet in corpore humano q̄ calor dominetur propter operationes anime que indigent caloze sicut instrumento: vt dicitur in secundo de anima. ¶ Ad quintū dicendū q̄ mors vel necessitas moriendi dicitur esse pena per comparationē ad statū innocētie in quo inerat ei posse nō mori. Si tamē in principio conditionis nature humane dictum donū gratie humane nature non fuisset collatum necessitas quidem moriendi fuisset: sed tamen naturalis defectus non pena vt supra probauit magister ex verbis Augustini in precedenti di. Et ideo q̄ philosophi illud donū nō cognouerūt dixit Sen. q̄ mors est bōis natura nō pena.

Ad secundū sic procedit. videť q̄ in christo nō fuerit necessitas moriendi. necessitas enim coactionē importat: sed quod est in potestate alicuius constitutū non est coactū. cum igiť christus de seipso dicat Jo. x. Potestatem habeo ponendi animā ⁊c. non fuit in eo vt videtur necessitas moriendi. ¶ P̄ christus mortuus est quia voluit vt dicitur Isa. liij. sed non fuit in eo necessitas volendi: ergo nec necessitas moriendi. ¶ P̄ necessitas moriendi venit ex peccato Roma. viij. Corpus quidem mortuum est

propter peccatum.glo.necessitati mortis adductum.sed in christo nō fuit peccatū:ergo nec necessitas moriendi. ¶ Ꝑ supra dixit magister in precedēti distinctione ꝙ Hylarius a christo necessitatē volendi removit.sed dolorē passionis secuta est mors:ergo nec in eo fuit necessitas moriēdi. ¶ Ꝑ potentius nō de necessitate ab aliquo minus potente patitur.sed christus fuit potentior quolibet alio passionem vel mortē inducente: ergo ipse non habuit necessitatē moriēdi vel patiendi. ¶ Sed cōtra. Roma.viij. Deus misit filiū suū in similitudine carnis peccati.sed cōditio carnis peccati est ꝙ habeat necessitatē moriendi que tamen peccatū non est: ergo fuit in carne christi. ¶ Ꝑ Hebre.ij.dicit ꝙ ipse in paſter de qua christus carnē sumpsit ꝛ alij homines habent necessitatem moriendi ꝛ patiendi:ergo etiam in christo talis necessitas fuit. ¶ Ꝑ necessitas moriendi vel patiēdi est defectus totam humanā naturam consequēs:nec est culpa diminutionē gratie importās: quia est tm̄ ex parte corporis. ergo assumpsit necessitatē moriendi. ¶ ℟° dicendū ꝙ fm philosophū necessariū idem est quod impossibile non ee.vnde necessitas excludit potentiam ad oppositum.hec autē potētia ad oppositū excluditur triplici ratiōe. Primo ex hoc ꝙ talis potentia repugnat nature illius rei sicut potentia deficiendi repugnat nature diuine.ꝛ ideo dicimus deū necessario eternū:ꝛ hec est necessitas absoluta. Secūdo impeditur ex aliquo impediente:ꝛ sic est necessitas coactionis. Tertio quia hoc cuius dicitur esse potentia repugnat fini intento: sicut non curari repugnat ei quod est sanari.vnde dicimus ꝙ nō potest non curari si debeat sanari.ꝛ hec est necessitas ex ꝯditione finis. Necessitas autē patiēdi vel moriendi dupliciter potest attribui christo: quia potest remouere potentiam non moriendi a natura humana:ꝛ sic vere ei attribuitur:quia natura humana quantū ad statum sue passibilitatis:in quo statu christus eam assumpsit nō habet potentiaz non moriēdi:vnde in christo quantū ad humanā naturam fuit necessitas moriendi. Item potest remouere potentiam non moriendi a christo rōne persone:ꝛ sic ei falso attribuitur: quia virtus diuinitatis christi repellere poterat omne inducens mortē vel passionē. Erat tamen in christo necessitas patiendi etiā ratione persone ex cōditione finis.ſ.si humanū genus redimendo liberare vellet.ꝛ sic ideo quidā dicunt christum habuisse necessitatē patiendi attendentes naturam humanam.quidam vō dicūt non habuisse aliam necessitatem nisi ex cōditione finis attendentes personā diuinam. Sed quia mors ineſt christo ratione humane nature ideo licut simpliciter cōcedim⁹ ꝙ christus mortuus est: ita similiter cōcedere possumus simpliciter ꝙ necessitatē moriendi habuit nō solum ex ex causa finali:sed etiā necessitatem absolutā vt mozeretur etiam si non occideretur:vt quidam dicunt. Unde Augusti. Si nō occisus fuisset naturali morte dissolutus fuisset:ꝛ idem opus redemptionis fuisset quod per passionē fecit:ꝛ cū hoc necessitatē coactiōis q̄ntū ad mortem violentā quam sustinuit. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ sicut infra.xxj:distin.dicit magister:hoc christus dixit de potestate in se manētis diuinitatis. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ cum dicitur christus mortuus est quia voluit ly quia potest dicere causam:ꝛ hoc vel respectu mortis absolute:ꝛ sic referendū est ad voluntatē diuinitatis.vel respectu mortis violenter illate:ꝛ sic potest referri ad voluntatez humanā per quā voluntarie se obtulit persecutoribus. potest etiam dicere concomitantiā:ꝛ sic refertur etiam ad voluntatē humanā per quā mortē acceptauit.ꝛ hoc nō excludit necessitatē moriendi:quia hocidem accidit in petro ꝛ in alijs sanctis. ¶ Ad tertium dicendū ꝙ necessitas moriendi non solum venit in humanā naturam ex peccato:sed etiam alis potuisset eē in humana natura vt supra dictū est.ꝛ ideo christus potuit hunc defectū assumere sine peccato:ꝛ alios huiusmodi. ¶ Ad quarū dicendum ꝙ magister voluit supra excludere a christo necessitatem patiendi ratione persone. ¶ Ad quintū dicenduz ꝙ corpore christi fuit fm quid potentius clauus ꝛ lancea inquantum.ſ.clauus fuit durus quod pertinet ad potentiam naturalem:ꝛ caro christi mollis:quod pertinet ad naturalem impotentiam fm philosophum in predicamētis.

Ad tertiū sic procedit.videtur ꝙ necessitas patiendi vel moriendi suffuerit in christo voluntati humane.nihil enī sequitur ad voluntatē precedentez nisi quod voluntati subest.sed Damascenus dicit in.iij.libro ꝙ naturalia in christo sequebantur ad voluntatem:ergo si necessitas moriendi fuit in xp̄o aliquo modo naturalis suberat voluntati christi. ¶ Ꝑ sicut inferiores vires sunt sub ratione: ita corpus est sub anima.sed inferiores vires in christo obediebant ꝛ omnino subiciebant volūtati rationis: ergo ꝛ corpus quantuz ad omnia que in ipso accidere poterant subdebatur voluntati anime. ¶ Ꝑ Auicenna dicit in sexto libro de naturalibus ꝙ anime alicuius spiritualis viri magis obedit materia q̄z cōtrarijs agentibus in natura.sed anima christi maxime fuit spiritualis:ergo cū mors in corpore eius acciderit ex aliquo agente cōtrario:videtur ꝙ volūtas eius humana poterat repellere mortē in illis passionib⁹ inductis. ¶ Ꝑ ex voluntate sua humana per gratiā sanitatis quā abundantissime habuit alijs sanitatē conferebat: sicut Math.viij.dicit leproso volo mundare.sed nō minus poterat in corpus proprīū q̄z in alienum:ergo ꝛ poterat fm humanā suam voluntatē preseruare corpus a lesione ꝛ morte. ¶ Ꝑ maior virtus fuit in anima christi q̄z in qualibet alia creatura.sed aliqua virtus creature potest preseruare corp⁹ a morte sicut lignū vite:ergo multo fortius poterat hoc anima christi. ¶ Ꝑ Moyses ex vi contēplationis diuine ieiunauit quadraginta diebus:quibus vt videtur conseruabatur corpus a consumptione ex virtute anime.sed in christo fuit anima multo potētior q̄z in moyse:quia amplioris glorie pre moyse habitus est:vt dicitur Hebre.iij.ergo ei⁹ anima poterat cōseruare corpus īmune ab omni corruptione. ¶ Sed cōtra.corpus humanū non preseruatur omnino a morte nisi per gratiā innocētie sicut in primo statu: vel per gloriam sicut in vltimo statu.sed vtrūq; istoruz dare soluus dei est:ergo anima christi corpus suū non poterat a corruptione preseruare:ꝛ ita necessitas moriendi sibi non subdebatur. ¶ Ꝑ fm naturam corruptibile nō potest fieri incorruptibile.sed anima christi nō poterat in ea que sunt supra naturam:ergo cum corpus suū esset corruptibile non poterat eum a corruptione preseruare. ¶ Ꝑ facere miracula est signū omnipotentie.sed anima christi non habuit omnipotentiam:ergo nō potuit propria virtute aliquod miraculuz facere.sed ꝙ corpus corruptibile nō corrumpatur est maximū miraculū:ergo hoc nō subiacebat voluntati anime xp̄i. ¶ ℟° dicēdū ꝙ eius soli⁹ est īmutare legem ꝛ cursum nature impositū qui naturā instituit ꝛ ordinauit: quod solus deus fecit:ꝛ ideo neq; aliqua virt⁹ corporalis nec spiritualis aut anime aut angeli nec etiā anime christi potuit ad immutationē legis nature impposite diuinitus nisi per moduz orationis aut intercessionis.ꝛ ideo hoc fuit signuz deitatis xp̄i ꝙ imperādo signa perficiebat:ꝛ nō orando sicut alij scī. ꝛ ideo cū fm legē ꝛ cursum nature mors xp̄i corp⁹ oseqret vt dictuz est:ꝛ vt dicit magister in lra:dicendū ꝙ necessitas moriendi in xp̄o nō subdebat volūtati ei⁹ humane:sed solū diuine vt vna opinio dicit. ¶ Ad primū ergo dicēdū ꝙ verbū Dama.est intelligendū de volūtate diuina q̄ fuit illi⁹ pſone. ¶ Ad secundū dicēdū ꝙ sensibiles vires nate sunt obedire rōni.ꝛ q̄nto ratio magis fuit virtute pfecta tāto magis sibi obediuit. Et quia xp̄s pfectissimā virtutē habuit: ideo huiusmodi vires omnino sibi subdebant q̄ntū ad rationē. sz vires nāles vel aīe vegetabil vel etiā corporis nō sunt nate obedire rōni:ꝛ ideo nō est simil rō. ¶ Ad tertium dicen-

dum q; Auicēna ponit q; mundus factus est a deo mediantibus angelis: vnde ponit q; spiritui angelico materia obedit ad nutum: ꝛ per cōsequēs anime inquantū angelis assimilatur. hec autē repugnant fidei ꝛ dictis aliorum philosophorū qui dicunt q; angeli nō possunt in hec inferiora effectum aliquē nisi mediante motu celi: quod etiam repugnat fidei q̄ntū ad aliqua que possunt angeli facere vtendo virtutibus rerum naturaliū in mouēdo inferiora: vt patet ex secundo di. viij. vnde in hoc nō est standū auctoritati Auicē. ¶ Ad quartū dicēdū q; christus etiā miracula sanitatis nō poterat facere virtute humanitatis: sed diuinitatis sibi coniuncte. ¶ Ad quintū dicendū q; lignū vite non poterat immortalitatē conferre principaliter: sed remouebat quoddā ex quo sequitur corruptio. s. extraneitatē a cibo assumpto: vt in. ij. li. di. xix. dictū est. ¶ Ad sextū dicēdū q; q̄uis moyses nō affligeretur ex ieiunio quadraginta dierum quia vires sensibiles suspense erāt propter contemplationē dei: tñ calor naturalis agebat ꝛ fiebat deperditio q̄uis non tanta: quia q̄ū vires intellectiue vehemēter contēplanē etiam vires naturales in suis actibus impediunē. vel si nulla fiebat consumptio hoc nō fuit nisi virtute diuina per miraculum.

Questio Secunda.

Deinde queritur vtrū cum necessitate moriendi potuit habere ea que pertinēt ad statū glorie. Et quia supra dictū est de his que pertinēt ad gloriā anime ideo queritur de his que pertinēt ad statū glorie corporis quā in trāsfiguratiōe ostendit Mat. xvij. Et circa hoc queruntur duo. Primo vtrū illa claritas fuerit vera vel imaginaria. Secūdo vtrū fuerit glorioſa.

Ad primū sic procedit. videt q; illa claritas non fuerit vera. in illud enī dicitur aliquid trāsfigurari quod nō fm veritatē ei inest: sicut dicit. ij. Corinth. xi. q; angelus sathane transfigurat se in angelū lucis. sed xps dicitur transfiguratus fm q; illam claritatē demōstrauit vt patet Math. xvij. ergo claritas illa non fm veritatē ei inerat. ¶ Ꝑ Lu. xj. Non gustabunt mortē nisi videant regnū dei. glo. Be. i. glorificationē corporis in imaginaria representatione future btitudinis. sed quod est imaginariū non est verū: ergo illa claritas nō fm veritatē ei inerat. ¶ Ꝑ impossibile est q; idem corpus sit simul opacū ꝛ lucidū. sed fm veritatē rei corpus xpi opacū erat: ergo claritas nō inerat ei: ſz fm rei veritatē. ¶ Ꝑ claritas sensibil' maxime corrūpit visum. sed claritas illa fuit maxima: quia sup illud Mat. xvij Resplenduit facies ei⁹ sicut sol: dicit glo. Hero. Deus nō potest in vita tā clarū q̄d facere. cū ergo oculi apl'oꝝ nō fuerūt lesi in visione illius claritatis: nō fuit illa claritas sensibil': ſz solū imaginaria. ¶ Ꝑ testes trāsfiguratiōis trāsfiguratiōi cōformanē. ſz sup illud Lu. ix. Apparuerūt moyses ꝛ helias dicit glo. sciēdū est nō corpora vel animas moysi ꝛ helie ibi apparuisse: ſz in subiecta creatura illa corpora fuisse formata. potest etiam credi vt angelico misterio hoc factū esset vt angeli eoꝝ psonas assumerēt: ergo nec ipsa claritas fm quā fuit facta trāsfiguratio fuit vera sed imaginaria. ¶ Sed cōtra. Aug. dicit: ꝛ supra habitū est distin. p̄ce. q; si vnū eorum que euāgeliū de christo dicit verū non fuit: nec alia oportet dicere vera fuisse. si ergo nō fuit vera claritas cū euangeliuz hoc dicat: relinquitur q; nō vere comederit nec vere passus sit: quod est hereticū. ¶ Ꝑ in operib⁹ veritatis nō est credēdū aliq̄d falsē ꝛ p̄stigiose factū. sed si illa claritas non fuisset vera fuisset quoddaz p̄stigiū illudens oculos: ergo nullo modo hoc dicendū est. ¶ Ꝑ sup illud Luc. x. Faciam⁹ hic tria tabernacula: dicit glo. q; moyses ꝛ helias fuerūt testes de celo. sed nō fuissent veri testes nisi ibi vere fuissent: ergo ibi vē fuerūt: ꝛ sic vē ibi claritas fuit. ¶ Ꝓ⁹ dicendū q; claritas illa fuit sensibil' fm veritatē in corpore xpi existens ad ostensionē claritatis quā p̄miserat in sanctis post resurrectionē futurā dicēs Fulgebūt iusti tanq̄ sol in regno p̄ris eoꝝ Mat. xij. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q; figura dupliciter dicitur. Uno modo dicitur qualitas resultans ex terminatione quātitatis: ꝛ sic nō dicit xps transfigurat⁹: quia eadē lineamēta corporis in ipso erant: ꝛ quia figura alicuius rei signū ipsius ponitur: sicut patet de imaginib⁹ que p̄cipue fiunt fm representationē figure. inde translatū est nomē figure vt ponat p quolibet signo q̄ instituit ad aliq̄d significandū fm assimilationē ad aliud. Hoc autē potest fieri et de eo quod est in rei veritate: sicut vna res est imago vel figura alterius. vl de eo q̄ est in imaginatione tñ. dicit aūt xps figuratus quia claritatē sibi veraciter inherentē assumpsit ad temp⁹ in figurā future claritatis que erit in sanctis. ¶ Ad ſ̄m dicendū q; Beda dicit imaginariū: nō q̄ est tñ in imaginatione: ſz q̄ est imago ꝛ figura alteri⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū q; nō est inconueniēs id q̄ est in se opacū in imaginatione: ſz q̄ est imago ꝛ figura alteri⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū q; nō est inconueniēs id q̄ē in se opacū sicut es transecis habere claritatē in supficie: vel ex terſione sicut es politū: vel ex aliquo extrinseco superinducto sicut ex reuerberatiōe solis vel alicui⁹ huiusmodi. ꝛ sic fuit claritas in xpo nō quidem superinducta ex aliquo corpore superlucēti: ſz miraculose ab ipso deo. ¶ Ad quartū dicēdū q; claritas illa erat simil' glorioſi corporis claritati q̄ visum nō corrūpit sed demulcet. Unī Apo. xxj. comparat claritati iaspidis q̄ visum demulcet ꝛ delectat. ꝛ hoc quidē cōtingit quia est alterius generis q̄ ista claritas natural. proueniēs eni ex claritate spūali anime: que quidem nō corrūpit proportionē oculi ad vim anime: sed magis cōfortat. vnde hoc quod dicit Ieronimus q; deus non posset in hac vita tam clarū quid facere: intelligendū est ideo dictū eē quia claritas huius vite. s. naturalis non est proportionabilis claritati patrie: sed alterius generis existens. ¶ Ad quintū dicēdū q; vterq; illoꝝ vē ibi apparuit: sed helias in anima ꝛ corpore: moyses autē in anima tñ: que apparere potuit vel per aliquod corpus assumptum: sicut angeli apparēt. vel quia est potens maxime deo ordinante facere aliquā in oculis speciē illū homīe cuius est anima representantē.

Ad secundū sic proceditur. videtur q; claritas illa nō fuit glorioſa Math. xvij. Super illud transfiguratus est ꝛc. Glo. Be. dicit in corpore mortali ostenditur penalitatis ꝛ glorie. sed corpus christi erat subiectum penalitatibus: ergo nō poterat in eo esse claritas glorioſa: ſi dicatur q; claritas illa redundabat ex gloria anime. ¶ Contra secūda Corinth. iij. Tanta erat claritas in facie moysi q; nō poterat inspici nisi velaretur. Et Mat. j. super illud Nō cognoscebat eam donec peperit: dicit glo. Joseph mariam facie ad faciem videre non poterat quam spiritussanctus replueraat. sed maria ꝛ moyses non habebant animam glorificatā: ergo non est verū q; illa claritas ex glorificatione anime processit. ¶ Ꝑ p̄oprietas corporis glorioſi non solum est claritas sed etiam agilitas ꝛ impassibilitas ꝛ subtilitas. ſi igitur claritatē assumpſisset que est glorioſi corporis p̄prietas debuisset etiā alias p̄oprietates assumere. ¶ Ꝑ claritas glorioſa nō videt ab oculo glorificato. ſz oculi aplorum qui viderūt xpi claritatem nō erāt glorificati: ergo illa claritas nō fuit glorioſa. ¶ Ꝑ claritas glorioſa nō est glorificati naturalis. sed claritas illa fuit corpori christi naturalis: dicit patet per verba Dylarij superinducta: vbi dicit ſ̄m quod ris solū ista natura sit ꝛc. ꝛ glo. Mat. xvij. dicit speciē quā habebat per naturā ostendit nō amittere carnē quā assumpserat voluntate: ergo claritas illa nō fuit glorioſa. ¶ Ꝑ claritas illa nō solū fuit in corpore christi: sed etiam in vestib⁹ eius: vt patet ex textu euangelij. sed in vestimētis nō potest esse glorioſa claritas: ergo nec in corpore xpi tūc fuit. ¶ Ꝓ⁹ contra. Phil. iij. sup illud cōfiguratū corpori clari. dicit glo. Assimilabimur claritati quā habuit in trāsfiguratōe. ſz assimilabimur claritati glorioſe: q̄ tūc habuit claritatē gloriaz-

¶ Ps Math. xvij. dicē glosa q apparuit in ea claritate quā habebit parato iudicio: sz tunc habebit claritatē glozie: ergo z in ea tūc apparuit. ¶ Ꝑ claritas nō glozioſa nō oſtendit glozią reſurrectiōis: sz ad hoc xps trāſfigurat⁹ eſt vt gloriam reſurrectionis oſtēderet vt dictum eſt: ergo erat clari tas glozioſa. ¶ Ad⁹ dicendū q Hugo de ſancto victoze dicit q xps aſſumpſit oēs ꝓprietates ſeu dotes cozpozis glorificati adhuc cozp⁹ paſſibile gerens ꝙuis in xpo nō ꝓprie habebant rationē dotis ſicut ſubtilitatē in natiuitate quādo egreſſus eſt de vtero virginali clauſtris pudozis manētibus clauſis. Agilitatē aūt quādo ſup vndas maris ambulauit. claritatē aūt in tranſfiguratione. Impaſſibilitatez in cena quādo cozpus ſuū ad edendū diſcipulis ſine hoc q videretur dedit. Et hoc quidē nō pōt intelligi quantuz ad ipſas qualitates ſiue habit⁹ glozioſi cozpozis: qz cōtrariāt cōditionib⁹ z ꝓprietatibus cozpozis paſſibilis. xpus autē ſemper ante reſurrectionē cozp⁹ paſſibile habuit. nec hoc q cozpus ei⁹ a diſcipulis edentib⁹ nō diuidebat fuit ꝓpter impaſſibilitatem: ſed quia nō in ꝓpzia ſpecie cōmedebat: ria nō ſint ſimul in eodez nō poterat tūc habere qualitates cozpozis glozioſi: ſed actus illarum ꝓpzietatum fuerūt in eo nō quidem procedētes ex aliqua inherēte: ſed ſupernaturaliter diuino miraculo vt dicit Dionyſi⁹ in epiſtola. iiij. ad Saiū ſuper hominē operāt ea que ſunt hois. z hoc monſtrat virgo ſupernaturaliter cōcipiēs. z aqua inſtabilis madium ergo q ille fulgoz non fuit ꝓueniens ex aliqua ꝓpzietate cozpozis glozioſi exiſtente in cozpoze chriſti: sz fuit miroculoſe z diuinitus inductus in cozpoze chriſti. Fuit tamē ille fulgoz eiuſdē generationis cū fulgoze cozpozum glorificatoz̄: nō tamē ita perfectus ſicut charitas vie aſſimilatur charitati patrie. In moyſe aūt fuit claritas ſimilis claritati patrie ſicut fides viſioni nō eiuſdē generis: z ideo aſpectū intuentiū offendebat quod nō fuit de claritate xpi z huius ratio eſt: quia anima xpi glorificata erat. non autē anima moyſi. vnde z cozpozi eius poterat cōueniēter attribui claritas glozioſa. nō autem cozpozi moyſi ne ꝓpz⁹ eſſet glozia in cozpoze ꝙ in anima. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendus q̄ glosa iſta habetur q nō fuerit habitus claritatis: ſicut in cozpozibus immortalibus: ſed fuit actus ſplendozis ſimilis ex diuino miraculo. Per quod patz etiam ſolutio ad ſecundū. ¶ Ad tertiū dicēdū q non poteſt eſſe q claritas illa fuerit in cozpoze ex glozia anime: qz anima chriſti ad hoc erat paſſibilis ex illo reſpectu quo eſt forma cozpozis. vnde gloziā in cozpus nō tranſfundebat vt dictū eſt ¶ Ad quartū dicendū q etiam actus aliarū dotiū in chriſto oſtēdit: ſed aliter vt dictum eſt: ſed tamen ſcōm illa non dicitur tranſfiguratus: quia alie dotes non pertinent ad aſpectum ſm quē ꝓzecipue de figura alicui⁹ iudicamus ſicut claritas per ꝙ aliquid in ſeipſo videt. ¶ Ad quintū dicēdū q hoc intelligit quādo cozpus glozioſum non vult ſe oſtendere. ¶ Ad ſextū dicendū q illa claritas dicit fibi fuiſſe naturalis inquantum cozpus illud ordinatū erat ad illam claritatem habendam ſicut virtutes dicunt anime naturales: vel inquantum erat conformis claritati anime vel rationi diuinitatis ¶ Ad ſeptimū dicendum q in veſtibus erat ſplēdoz ex claritate cozpozis ꝓcedens. Sicut alijs hominib⁹ Similitudo attenditur inquantū alijs hominibus neceſſitas moziendi ineſt natura non inquantum eſt ex peccato. Sunt enī quattuoz ſtatus. Contra boe. aſſignat tres. dicendū q boetius aſſignat ſtatus humane nature quantū ad cōditiones cozpis ꝓncipaliter qđ quidem in ꝓmo ſtatu erat ꝓncipaliter quattuoz ſtat⁹ ꝙtū ad cōditiōes aie vt patz. Immunitatē peccati. Nō quantū ad potentiā peccādi: sz ꝙtū ad actū. boe. vero dicit q de ꝓmo ſtatu accepit ea que ad vitam animalē pertinent. ſ. comedere dozmire z huiuſmodi.

DISTINCTIO .XVII.

¶ Si omnis xpi oratio uel volūtas impleta ſit.

POſt ꝓdicta cōſiderari oportet vtrū xps aliqd voluerit ut̄ oza uerit qđ factū nō ſit. Hoc. n. extimari pōt per hoc qđ ipſe ait. Pater ſi poſſibile eſt tranſfer a me calicē iſtum. verūtamē non ſicut ego volo: ſz ſicē tu vis. hic nāq; volūtatē ſuā a patris volūtate diſcernere videt. Quo circa ambigēdū nō eſt diuerſas in xpo fuiſſe volūtates iuxta duas naturas: diuā. ſ. voluntatē z hūanā. Et hūana voluntas eſt affect⁹ ratiōis uel affect⁹ ſenſualitatis. Et ali⁹ eſt affect⁹ aie ſm rationē: ali⁹ ſm ſenſualitatē. vterq; tñ dicit humana volūtas. Affectu aūt rōnis id volebat qđ uolūtate diuina. ſ. pati z mori: sz affectu ſenſualitatis nō volebat: imo refugiebat. Nec tñ in eo caro cōtra ſpm uel cōtra deū cōpiſcebat. Quia ut ait Augu. Nō nullū eſt vitiū cū caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritū Caro aūt dicta eſt cōcupiſcere: quia hoc ſm ipſam agit aia: ſicut aia per aurē audit z per oculū uidet Caro eni nihil niſi per aiam cōcupiſcit. Sz concupiſcere dicit cū aia carnali cōcupiſcētia ſpiritui reluctat habēs carnalē delectationē de carne z a carne aduerſus delectationē quā ſpūs habet. Ipſius autē carnalis cōcupiſcētie cā nō eſt in aia ſola: nec in carne ſola. Ex utroq; eni fit. qz ſine utroq; delectatio talis nō ſentit. Talis igit rixa taliſq; cōcertatio in aia xpi nullaten⁹ eſſe potuit. Quia carnalis cōcupiſcētia ibi eſſe neqt. Dei etiā uolūtas erat z rōni placebat: ut id ſm carnē uellet quaten⁹ ueritas hūanitatis in eo ꝓbaret. Nā qui hois naturā ſuſcepit: que ipſi⁹ ſunt ſubire debuit. Ideoq; ſicut in nobis duplex ē affect⁹ mētis. ſ. z ſenſualitatis: ita z in eo debuit eē gemin⁹ affect⁹: ut mētis affectu uellet mori: z ſenſualitatis affectu nollet: ſicē in uiris ſcis fit. Petro. n. ipſa vitas dicit. Cū ſenueris extēdes man⁹ tuas z ali⁹ te cinget: z ducet te q̄ tu nō uis. ſ. ad mortē qđ exponens Augu. dicit q Petr⁹ ad illā moleſtiā nolēs eſt duct⁹. nolēs ad eū uenit: ſed nolēs eā uicit: z reliquit affectū infirmitatis quo nemo uult mori: qz adeo eſt naturalis ut eū Petro nec ſenect⁹ abſtulent. Vnde etiā dominus ait: Tranſeat a me calix iſte. Sed uicit eū uis amoris. Ergo z in chriſto ſm humanitatem: z in membris eius geminus eſt affectus. unus rationis charitate informatus: quo ꝓpter deuz quis mori uult. alter ſenſualitatis carnis infirmitati ꝓpinquus: z ideo coniunctus: quo moꝛs refugitur ut enim ait Auguſtinus: Paulus mentis ratione cupit diſſolui. z eſſe cum chriſto: ſenſu autē carnis refugit z recuſat. Hoc habet humanus affectus: quoniā diligit uitam: odit mortem. Hoc̄m affectū iſtum chriſtus noluit mori: nec obtinuit quod ſm iſtum affectum petijt.

¶ Auctoritatib⁹ ꝓbat diuersas in xp̃o volũtates.

Ex affectu igitur humano quez de virgine traxit volebat nõ mori: ⁊ calicẽ trãsire orabat. vnde Beda. Orat trãsire calicẽ: qr hõ est de⁹. Pater si fieri põt trãsfer a me calicẽ istum. Ecce habes volũtatẽ humanã expressam. Vide iã rectũ cor. sz nõ ut ego volo: sz qõ tu vis. vnde alibi Nõ veni facere volũtatẽ meã quã. s. tempoaliter sumpsi de virgine: sz volũtatẽ ei⁹ qui misit me: quã scz etern⁹ habui cũ patre. Hic aperte dicit duas in xp̃o fuisse volũtates ſm quas diuersa voluit. Jeronym⁹ quoqz sup illũ locũ. Spũs aũt ꝓmptus est: caro aũt infirma: dãs intelligi hic duas volũtates exprimi: ita ait. Hoc cõtra eutycianos: q̃ dicũt in xp̃o vnã tm̃ volũtatẽ. Hic aũt ostẽdit humanaz que ꝓpter infirmitatẽ carnis recusat passionis: et diuinã que prompta est pficere dispẽsationẽ. Augustin⁹ etiã duas in xp̃o asserit voluntates dicens: Quãtũ distat de⁹ ab hoie tantũ volũtas dei a volũtate hois. Vnde hoiez gerẽs xp̃s ostendit priuatũ quãdã hois volũtatẽ in qua ⁊ suã ⁊ nostrã figurauit q̃ caput nostrũ est: ⁊ ad eũ sicut mẽbra ptinem⁹ Pater inq̃t si fieri põt transfer a me calicẽ istũ. hec humana volũtas erat ꝓpriũ aliquid ⁊ tãqz priuatũ volẽs. Sed qr rectũ vult esse hoiez: ⁊ ad deũ diri gi: subdit. Nõ qõ ego volo: sz qõ tu vis. Ac si dicer. vide te in me: qr potes aliq̃d ꝓpriũ velle vt de⁹ aliud velit: Cõcedit hoc hũane fragilitati. Idem alibi. Xp̃us etiã in passione sua duas expressit in se volũtates ſm duas naturas. Sit eni pater si fieri põt transfer a me calicẽ istũ. Ecce habes hois volũtatẽ quã ad diuinã cõtinuo dirigẽs ait: verũtũ non sicut ego volo: sz sicut tu vis. Ambrosi⁹ in li. iij. de tri. Scriptũ est. Pater si fieri põt transfer a me calicem istũ. verba xp̃i sunt. Sz quõ ⁊ in qua forma dicat aduerte. Hois substantiã gerit: hois assũpsit affectũ. Nõ ergo quasi de⁹: sz quasi homo loquit. Suscepit quidẽ volũtatẽ meam. Mea est volũtas quã suã dixit cũ ait. Nõ sicut ego volo: sed sicut tu vis. Cũ aũte dixit. oia que habet pater mea sunt: qr nihil excipit sine dubio quã pater habet eandẽ ⁊ filiꝰ habet voluntatẽ. Eadẽ eni xp̃i volũtas est q̃ paterna. vna ergo volũtas patris ⁊ filij est: sed alia volũtas hois: alia dei: ut scias vitã in volũtate hominis esse: passionẽ aũt xp̃i in volũtate dina ut pateret ꝑ nobis. His testimonijs euidẽter docet in xp̃o duas fuisse volũtates. qõ qr negauit Zacharius archiep̃s in metropolitana synodo cõdẽnat⁹ est. Et ex affectu humano: sensualitatis quidẽ: nõ rõnis illud voluit ⁊ petijt qõ nõ impetrauit. Nec ideo petijt ut impetraret: qr sciebat deũ nõ esse facturũ illud. Nec illud fieri volebat affectu rõnis uel volũtate diuinitatis.

¶ Quare orauit illud.

Aliquid igit petijt ut mẽbris formaz ꝑberet iminẽte perturbatiõe clamãdi ad dñm: ⁊ subijciẽdi volũtatẽ suã dine volũtati: ut si pulsante molestia turbãt ꝑ eiusdẽ ãmonitiõe oret Sz si nequeũt vitare: dicãt qõ ipse xp̃us. Nõ ergo ad insipientiã fuit q̃ xp̃s clamãs nõ audit ad salutẽ corpalẽ Bonũ quidẽ petijt. s. ut nõ moreret: sed melius erat ut moreret. Quod ⁊ factum est.

¶ De eo q̃ ambrosius dicit xp̃m dubitasse affectu humano.

Qterũ non parũ nos mouẽt ẏba ambrosij q̃b⁹ significare videt xp̃m ſm hũanũ affectũ de potẽtia patris dubitasse: sic dicens in tertio lib. de tri. De quo dubitat de se: an patre. De eo vtiqz cui dicit trãsfer dubitat hois affectu. Nã deus de patre nõ dubitat: nec de morte forsitan. Prophetа etiã nõ dubitat qui nihil de eo impossibile asserit. Oia quecũqz voluit fecit: non intra hoies cõstitutẽs deũ. Prophetа nõ dubitat: ⁊ filiũ dubitare tu credis: Vt ergo homo dubitat ut hõ locut⁹ est. His verbis innui videt q̃ xp̃s nõ in quãtũ de⁹ est uel dei filiꝰ: sz inquãtũ hõ dubitauerit affectu hũano. Nõ ea rõne dictũ accipi potest: nõ qr ipse dubitauerit: sed quia modũ gessit dubitantis: ⁊ hominib⁹ dubitare videbatur.

¶ Verba hylarij longe diuarsam exprimẽtia sententiam a premissa.

Illud etiã ignorãdũ nõ est qõ hylari⁹ asserere videt xp̃m nõ sibi: sz suis orasse. cũ dixit trãseat a me calix ⁊c. Sicut nec sibi: sz suis timuit: nec eũ voluisse ut sibi nõ esset passio: sz ut a suis trãsiret calix passionis. ita inquiens. Si passio honorificatura eũ erat: sicut iuda exẽte ait nũc glorificat⁹ est filiꝰ hois: quõ tristẽ eũ met⁹ passionis effecerat. Nisi forte tã irrõnabilis fuerit: ut mortẽ timuerit: que patiẽtẽ se glorificatura erat. Sz forte timuisse vsqz eo estimabat: ut trãsferri a se calicẽ depcat⁹ sit dicẽs: Pater trãsfer a me calicẽ istũ. Quõ eni ꝑ patiẽdi metũ trãsferri depcaret a se qõ ꝑ dispẽsationis studiũ festinaret iplere. Nõ eni cõuenit ut pati nolit qõ pati velit. ⁊ cũ pati euz velle cognosceres religiosius fuerat hoc ꝓfiteri qz ad id ipie stulticie ꝓpe: ut eũ asseres ne pateret orasse quẽ pati velle cognosceres. Nõ ergo sibi tristis: neqz sibi orat trãsire calicẽ: sz discipulis: ne in eos calix passiõis incũbat quẽ a se trãsire orat: ne i bis. s. maneat. Nõ. n. rogat ne secũ sit: sz ut a se trãseat. Deinde ait: nõ sicut ego volo: sz siẽ tu vis. hũane i se sollicitudinis significãs ꝓpriũ: sz nõ discer nẽs sniam sibi cõis cũ pie volũtatis. pro hoib⁹ ergo vult trãsire calicẽ ꝑ quẽ oẽs tẽtãdi erãt discipuli. ⁊ ideo ꝑ petro rogat nec deficiat fides ei⁹ Sciẽs igit hec oia post mortẽ suã defitura vsqz ad mortẽ tristis ẽ. ⁊ scit hũc calicẽ nõ posse trãsire nisi biberit: ideo ait. Pater nisi nõ põt trãsire calix iste nisi bibã illũ: fiat volũtas tua. Sciens cõsũmata in passione metũ calicis transiturũ qui nisi eũ bibisset trãsire non posset nec finis terroris nisi cõsummata passione terrori succederet: quia post mortẽ eius per virtutuz gloziam apostolice infirmitatis scandalum pelleretur. Intẽde lector his ẏbis pia diligentia: ne sint tibi causa mortis.

¶ Postq̃z magister determinauit de his q̃ xp̃us cũ natura humana assũpsit; Vic determinat de his q̃ ꝑ hũanã naturã

cit: opis aũt hũani volũtas ꝑncipiũ ē sine quo op⁹ nec meri/
torijũ nec laudabile ē: ꝛ iõ diuidit hec ps in .d. ptes. ꝑmo de
terminat de volũtate xp̃i. scõo de merito ei⁹ qõ ex volũtate
ꝓcessit. xviij. dis. ibi: De merito quoq; xp̃i. ꝑma in .d. primo
determinat de voluntate xp̃i. scõo remouet q̃dã dubia q̃ ex
dictis oriri possent ibi: Letex. ꝑma in tres. ꝑmo ponit dubi
tationẽ de efficacia volũtatis xp̃i ꝛ oronis q̃ est figoũ volũ/
tatis. scõo soluit distinguẽdo volũtatẽ xp̃i ibi: quocirca am
bigẽdũ nõ ē. in tertia solutionẽ ꝛfirmat oñdẽs diuersas vo
lũtates eẽ in xp̃o ibi: Ex affectu ꝛc̃. Letex non parũ ħ remo/
uet quedã que possent esse ex dictis dubia. ꝛ ꝑmo remouet
dubium quod oritur ex dictis Ambrosij. scõo dubiũ quod
oritur ex dictis Hyl. ibi: Illud etiam nõ ignorandum.

¶ Questio prima.

Hic q̃rit̃ q̃tuor. ꝑmo de pluralitate voluntatũ chri/
sti. secũdo de conformitate vel cõtrarietate eaꝝ ad
inuicẽ. tertio de oronẽ q̃ volũtatẽ exꝑmit. q̃rto de
dubitatoe q̃s ponit Amb. i xp̃o q̃tũ ad aliquã vloũtatũ xp̃i
¶ ꝑmũ sic ꝓcedit. videt q̃ in xp̃o nõ sit nisi vna vo
luntas. s. dĩna. velle enĩ cũ sit agere ꝓsone ē: sz in xp̃o
est tm̃ vna ꝓsona. s. dĩna: g̃ ꝛ tm̃ vna volũtas. s. dĩna
¶ p̃ volũtatis ē ducere ꝛ nõ duci: sz in xp̃o affect⁹ hũan⁹ oi
uina volũtate ducebat̃ q̃ eo: sic̃ mĩstro vtebat̃ vt dic̃ Dama.
ergo affect⁹ hũan⁹ nõ dz dici voluntas in xp̃o. ¶ p̃ quanto
aliq̃s hõ est magis ſctus tãto sua volũtas magis vnit̃ dĩne
q̃ ꝑ adheret deo vn⁹ ꝑsũs est. i. Dhozin. vj. sz xp̃s hõ fuit san
ctissim⁹: g̃ volũtas sua hũana fuit ꝓfecte vna cũ volũtate di/
uina. ¶ sz ō. xp̃s assũpsit naturã nr̃am vt eã curaret: q̃ qõ
est inassũptibile ē incurabile vt dic̃ Damas. sz volũtas nr̃a ꝑ
quã pctũ intrauerat maxime curatiõe indigebat: g̃ ipsam
assũpsit: g̃ ē in xp̃o aliq̃ volũtas ꝓter volũtatẽ dĩnã. ¶ p̃ sic̃
se hz vnitas volũtatis ad vnitatẽ nature: ita se hz pluralitas
ad pluralitatẽ: sz in trib⁹ ꝑsonis ē vna volũtas: q̃ ē vna natu
ra: g̃ ꝛ i xp̃o sũt plures volũtates: q̃ sũt plures nature q̃ꝝ
tas hũana ꝓter volũtatẽ rõnis: q̃ sic̃ dic̃ Damas. li. iij. li. vo
lũtas naturã seq̃t̃: sz in xp̃o sũt tãtũ due nature: g̃ ꝛ tãtũ due
volũtates: g̃ nõ ē ꝛ tertia ꝓter volũtatẽ dĩnã ꝛ rõnis. ¶ p̃ sic̃
rõ est alia virt⁹ appĥẽsiua a sensitiua appĥẽsiõe: ita sensus
interior a sensu exteriori: sz nõ ē alia volũtas ꝺsequẽs appĥ/
bẽsionẽ sensus exteriorꝭ ab ea q̃ ꝺsequit̃ appĥẽsionẽ sensus
interiorꝭ: g̃ nõ oportz ponere aliã volũtatẽ q̃ cõsequit̃ appre
hẽsionẽ rõnis ꝛ sensitiue ptis. ¶ p̃ ps dic̃ in. iij. de aĩa. ꝛ
Dama. q̃ volũtas solũ in rõne ē. in sensibili aũt desideriũ ꝛ
anim⁹. i. irascibilis ꝛ cõcupiscibilis: sz sensualitas est a rõne
discreta vt pz dis. xxiiij. ij. li. g̃ nõ ē aliq̃ volũtas [sensualitat]
¶ p̃ sensualitas signat̃ per serpẽtẽ in q̃ est ꝑm⁹ mot⁹ pctĩ:
sz in xp̃o nõ ē aliq̃d serpẽtinũ nec aliq̃d pctĩ: g̃ in ipso nõ ē
volũtas sensualitat]. ¶ p̃ mot⁹ sensualitatis fũt subiti: sed
in xp̃o nõ fuit aliq̃d subitũ: q̃ totũ ab ipso fuit ꝓuisuz: g̃ in
ipso nõ fuit volũtas sensualitatis. ¶ sz ō. sensualitas est
medĩ inter corp⁹ ꝛ rõnẽ: sz positis extremis ponit̃ mediuz
cũ igit̃ in xp̃o fuerit corp⁹ hũanũ ꝛ aĩa rõnalis oportz q̃ in
ipso fuerit sensualitas ¶ p̃ ps dic̃ in. ij. de aĩa sic̃ trigonũ
in tetragõ ꝛ tetragonũ in pentagono: sic nutritiuũ in sensiti
uo ꝛ sensitiuũ in intellectiuo: sz in xp̃o fuit aĩa intellectiua:
g̃ in xp̃o fuit sensitiua q̃tũ ad oẽs sui ptes: g̃ ꝛ volũtas sen/
sualitatis q̃ est pars sensitiua. ¶ Ulterius videt̃ q̃ in xp̃o
sint plures volũtates rõnis: q̃ Damasce. in. ij. li. distinguit
duas volũtates rõnis. s. thelesim. i. volũtas nãlis ꝛ bulesim
idest volũtas rõnalis: sz nihil eoz q̃ ad ꝓfectionẽ hũane na/
ture ptinẽt xp̃o defuit: ergo in xp̃o fuit duplex rõnis volun
tas. ¶ p̃ pctĩ ꝓprie ē in volũtate. dr aũt esse aliq̃n in supe
riori rõne. aliq̃n aũt in inferiori: ergo vtriq; rõni rñdet sua
volũtas q̃s oportz in xp̃o ponere. ¶ p̃ ps in. vj. Ethi. po/
nit diuersas potẽtias appĥẽsiuas in pte intellectiua. s. scie/
tificũ qõ cognoscit necessaria ꝛ rõnatiuũ siue opinatiuuz p
qõ cõphedim⁹ cõtingẽtia opabilia a nobis: sz appĥẽsionez
seq̃t̃ su⁹ appetit⁹: ergo in pte intellectiua sũt plures volũta/
tes. ¶ p̃ ois virt⁹ hũana ē in rõne ex q̃ habet hõ q̃ sit hõ: sz
dicit̃ a magistris q̃ ē q̃dã irascibilis ꝛ cõcupiscilis hũana:
ergo oportz eas ponere in rõne: sz hec ptinẽt ad volũtatẽ: g̃
in rõne sũt plures volũtates ¶ p̃ in pte intellectiua ē li. ar.
qõ est electiuũ eoꝝ q̃ sunt ad finẽ ꝛ volũtas q̃ est finis vt dr
in. iij. Ethi. neutrũ aũt horũ defuit xp̃o: ergo idẽ quod ꝓi⁹.
¶ p̃ Hugo de scõ victore ponit in xp̃o ꝓter voluntatẽ sen/
sualitatis ꝛ rõnis ꝛ diuinã volũtatẽ pietatis: pietas aũt in
rõne est: ergo videt̃ q̃ sunt plures volũtates in rõne. ¶ sz
cõtra est q̃ ps in. iij. de aĩa. volũtatẽ rõnis non distinguit
sic̃ distinguit appetitũ ptis sensitiue. ¶ p̃ hõ dicit̃ minor
mũdus: q̃ assimilat̃ vniuerso: sz in vniuerso ē tm̃ vn⁹ ꝑm⁹
motor: ergo ꝛ in hoie: sz ꝑm⁹ motor ē voluntas rõnis q̃ mo/
uet oẽs alias vires fm Ansel. ergo oportz ponere vnã tantũ
volũtatẽ rõnis in xp̃o ꝛ in oĩb⁹ alijs hoĩb⁹. ¶ Ratio dicen
dũ ad ꝑmã qõnẽ q̃ volũtas cõsequit̃ naturã hũanã qõ q̃dez
Damas. in. iij. li. ꝓbat q̃nq; rõnib⁹. ꝑmo: q̃ q̃libz natura hz
motũ ꝓꝓriũ. mot⁹ aũt rõnalis nature ꝓꝓri⁹ est vt libere in
aliq̃d tẽdat qõ volũtatis est. scõo q̃ null⁹ addiscit velle: sic̃
nec alia naturalia. tertio q̃ natura in hoie nõ ducit: sicut in
alijs: sz ducit̃. vñ oportz hoĩ libertatẽ inesse in suo motu. ꝛ
hoc ē volũtatis. q̃rto q̃ hõ fm suã naturã ad imaginẽ dei
fact⁹ est. cõsistit aũt imago in memoria intelligẽtia ꝛ volũ/
tate. q̃nto q̃ inuenit̃ in oĩb⁹ habẽtib⁹ naturã. vñ xp̃s cũ na/
turã nostrã integrã assũpsit. alias nõ eẽt ver⁹ hõ. constat q̃
volũtatẽ assũpsit: ꝛ ita in xp̃o ē volũtas hũana ꝛ dĩna nõ q̃
dẽ cõponẽtes vnã volũtatẽ: sic̃ eutices dixit: q̃ tunc neutra
eẽt in eo: sz vtraq; distincta manẽs in ipso. ꝛ sic in xp̃o sunt
due volũtales. ¶ Ad ꝓimũ ergo dicendũ q̃ q̃tus velle sit
ꝑsone: tm̃ hoc ē per potẽtiã naturalẽ q̃ est ꝑncipiũ illi⁹ act⁹
ꝛ ideo q̃ in xp̃o sũt due nature sunt due volũtates tm̃ ē vn⁹
volẽs ꝓpter vnitatẽ ꝑsone. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ volun/
tas dĩna nõ ducit affectũ hũanũ cogẽdo ipsum: sz dirigẽdo
ꝛ hoc nõ excludit rõnẽ volũtatis. ¶ Ad tertium dicẽdũ q̃
volũtas dr trib⁹ modis. Aliq̃n ipsa potẽtia volendi: aliq̃n
ipse act⁹ volẽdi: aliq̃n aũt ipsuz volitũ ꝛ q̃tũ ad hoc vnitur
volũtas scti hoĩs volũtati dei nõ aũt quãtũ ad duo ꝓma.
¶ Ad secũdã qõnẽ dicẽdũ q̃ in xp̃o fuerũt oĩa q̃ sũt de per
fectiõe hũane nature: sic̃ aũt de ꝓfectiõe humane nature in
quãtũ hõ est hõ est rõnis volũtas: ita de ꝓfectione hoĩs in
quãtũ aĩal est appetit⁹ sensibilis: ꝛ ideo oportz appetitum
sensitiue ptis in xp̃o ponere: sz iste appetit⁹ in alijs aĩalib⁹
nõ hz rõnẽ volũtatis: q̃ agũt instinctu nature posti q̃ agat
vt dic̃ Damas. ꝛ ita nõ habẽt liberũ motũ q̃ volũtas req̃rit
tm̃ appetit⁹ sensibilis põt in hoie dici volũtas inquantũ est
obediẽs rõni vt dicit̃ in ꝓmo Ethi. ꝛ ideo ꝑticipat aliqua/
liter libertatẽ volũtatis sic̃ ꝛ rectitudinẽ rõnis vt possit di/
ci voluntas ꝑticipative: sic̃ dicit̃ rõ per ꝑticipationẽ. Erita
in xp̃o q̃tũ ad hũanã naturã dicim⁹ duas volũtates. s. sen/
sualitatis ꝛ rõnis. ¶ Ad ꝓimũ ergo dicẽdũ q̃ in xp̃o sunt
due nature integre q̃rũ vna nõ ē ps alteri⁹ ex q̃b⁹ ꝛmediate
ꝑsona cõponit̃: sz tm̃ altera naturarũ. s. hũana diuidit̃ i mul
tas ꝑtiales naturas sic̃ in naturã corpis ꝛ aĩe in sensitiuã et
rõnalẽ ꝛ fm hoc etiã volũtas hũana diuidit̃ in duas volũ/
tates. ¶ Ad secõm dicẽdũ q̃ sicut appetit⁹ rõnis nõ sequit̃
quãlibet appĥẽsionẽ rõnis: sz q̃n aliq̃d appĥendit̃ vt bonũ
ita ꝛ appetit⁹ sensibilis nõ surgit nisi q̃n appĥendit̃ vt cõue/
niẽs. Hoc aũt nõ fit ꝑ exteriorẽ sensũ q̃ appĥendit formas sensi
biles: sz ꝑ estimationẽ q̃ appĥendit rõnẽ conuenientis. ꝛ nociui
q̃s sensus exteriorꝭ nõ appĥendit: ꝛ iõ in pte sensitiua nõ est
nisi vn⁹ appetit⁹ fm gen⁹ q̃ tm̃ diuidit̃ sicut in spẽs in irasci
bilẽ ꝛ cõcupilcibilẽ quarũ vtraq; sub sensualitate cõputat̃
¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ volũtas per essentiã ē in rõne. per
essentiã. Et volũtas ꝑticipative est in rõne ꝑ ꝑticipationẽ.
¶ Ad quartũ dicẽdũ q̃ sensualitas dicitur serpens ꝛ ꝓnci/
pium peccati nõ quãtũ ad naturã potentie quã xp̃s assum
psit: sz quãtũ ad corruptionez fomitis que in xp̃o non fuit.

¶ Ad quintū dicendū q̄ in xp̄o aliq̄d accidit nō p̄ter ius sensu interiori vel exteriori q̄tuis p̄ter ius ab eo per rationē vel per sententiā diuinā: & ideo in ipso mot⁹ sensualitatis fuit quidē subit⁹ respectu sensus: sz nō respectu rationis vel diuinitatis. ¶ Ad tertiā quēstionē dicendū q̄ distinctio potentiarū attendit fm diuersas rōnes. obiectum aūt volūtatis est bonū fm rationē boni. vnde cuz ista ratio sit cōis oībus nō potest esse q̄ appetit⁹ rōnis fm diuersas potētias distinguat: & ideo in xp̄o & in alijs hoīb⁹ est tantū vna potentia volūtatis: possunt autē esse diuersi respectus illi⁹ volūtatis fm quos inuenit aliqñ distingui volūtas rationis. Magister aūt attendēs ad naturā potētie volūtatē rationis in xp̄o nō distinguit. ¶ Ad p̄imū ergo dicendū q̄ thelesis fm Damasce. est volūtas naturalis que. s. in modum nature mouet in aliq̄d fm bonitatez absolutā in xp̄o cōsideratā. bulisis aūt est appetit⁹ rationalis qui mouet in aliq̄ bonuz ex ordine alteri⁹. Et hec duo a magistris alijs noīb⁹ dicūt volūtas vt natura: & volūtas vt ratio fm que tñ nō diuersificat potentia voluntatis: & q̄ diuersitas ista est ex eo q̄ monemur in aliq̄d sine collatione vl cū collatione. Cōferre aūt nō est per se volūtatis: sz rōnis. vnde ista diuisio volūtatis nō est per essentialia: sz per accidētalia & p̄pter hoc nō sunt diuerse potētie: sz vna differens fm respectum ipsi⁹ ad apprehensionē p̄cedentē que p̄t esse cū collatione vel sine collatione: tū vtraq̄ istarū in xp̄o fuit. s. voluntas vt naturalis que est thelesis. & volūtas vt ratio q̄ est bulisis. ¶ Ad secundū dicendū q̄ peccatuz dicit esse in ratione: nō q̄ in ipsa complet: sz in volūtate cōsequēte rōnez ratio aūt superioz & inferioz nō sunt diuerse potētie: q̄ non distinguūt fm rōnē obiecti. vt in. ij. dis. xxiij. dictū est: sed illa distinctio est rōnis fm ordinē ad habitus diuersos fm q̄ ex diuersis medijs ad idē p̄cedit. s. rationib⁹ tēporalibus & eternis. mediū aūt ex quo p̄cedit ad aliquid pertinet ad rationē nō ad volūtatē. vnde q̄tuis in rōne faciat aliquā diuersitatē vel distinctionē saltē per officia in voluntate nullā distinctionē causat. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ obiectum intellect⁹ est verū cui⁹ differentie sunt necessariū & cōtingēs. nō aūt sunt differētie boni inquātū h⁹moi q̄ē obiectū appetit⁹. & ideo necessariū & cōtingens magis possūt diuersificare intellectū q̄z volūtatē. ¶ Ad quartū dicendū q̄ obiectū appetit⁹ sensibilis nō est bonuz simpliciter: sz est bonū p̄ticulare: & q̄ aliā rōnē p̄ticularis boni hz delectabile & arduū: & ideo penes has duas rōnes boni diuidit appetitus sensibilis & nō rōnalis qui habet p̄ obiecto bonuz simpliciter. vnde irascibilis & cōcupiscibilis nō sunt humane per essentiā: sz per p̄ticipationē. ¶ Ad quintū dicenduz q̄ volūtas que est finis & lib. arbi. nō sunt diuerse potentie sicut in scōo li. dictū est: sz differūt sicut bulisis & thelesis: q̄ ad li. arbi. pertinet eligere aliq̄d in ordine ad finez: volūtas aūt est de fine absolute. Ex his q̄ dicta sunt p̄t videri quō volūtas in xp̄o distinguat. volūtas enī aliq̄ vel attribuit sibi rōne p̄sone sue vel rōne mēbroz quoz p̄sonā in se transfert. Si autē rōne p̄sone sue: aut fm dīnā naturā aut fm humanā: si fm būanaz aut sensualitatis aut rōnis: si rōnis aut fm absolutā aut fm collatiuā. ¶ Ad sextū dicendū q̄ volūtas pietatis est volūtas vt natura inquātū refugit ea q̄ sunt nociua sibi vel alijs nō cōsiderato ordine rerum ad finem.

Ad secūdū sic p̄cedit. videt q̄ volūtas būana in xp̄o semp dīne volūtati cōformabat in volito. quanto enī est maioz cōformitas volūtatis būane ad dīnā tāto ē maioz rectitudo volūtatis q̄ in hoc cōsistit sic p̄z per glo. sup illud psal. ¶ Rectos decet collaudatio: sz xp̄us habuit rectissimā volūtatē: g̃ cōformabat dīne volūtati etiaz quātū ad volita. ¶ P volūtas btōz cōformat deo q̄tū ad volita: q̄ oīa habēt q̄ volūt: sz xp̄s fuit ver⁹ cōphensoz: ergo q̄tū ad volitū dīne volūtati ei⁹ volūtas cōformis erat. ¶ P ex hoc licet nobis aliud velle q̄z de⁹ vult: q̄ nescim⁹ q̄d de⁹ velit in aliquib⁹: sed cbristus sciebat in omnib⁹ quid deus vellet: ergo quātū ad oīa volita volūtatē humanā dīne cōformabat. ¶ Sz cōtra. xp̄s fletuit de destructiōe hierusalē: ergo volebat eā nō destrui: sz deus volebat eā destrui: ergo voluit aliq̄d qđ de⁹ nō voluit. ¶ P ipse dixit: nō mea volūtas: sz tua fiat: ergo volebat scōm volūtatē humanā aliq̄d qđ nō volebat fm dīnā. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ voluntas sensualitatis sit cōtraria volūtati rōnis in xp̄o: sicut enī dicit augustin⁹ in de tri. volūtatū cōtrarietas est ex cōtrarietate voluntatuz nō ex cōtrarietate naturarū vt manichei dicūt: sz voluntas sensualitatis & rōnis in xp̄o fuerūt cōtrarie: q̄ sensualitas refutabat mortē q̄z rō eligebat: ergo cōtrariebat volūtati rōnis in xp̄o. ¶ P sicut Damasc. In xp̄o vnicuiq̄ potētie p̄mittebat agere qđ erat sibi p̄priū & nāle: sz naturale est appetitui sensualitat⁹ vt appetat boc qđ ē delectabile fm sensuz: ergo hoc appetebat in xp̄o: sz ex hoc est pugna sensualitatis cōtra rōnē in nobis q̄ sensualitas appetit delectabilia fm sensum: ergo in xp̄o huius modi pugna fuit. ¶ P q̄cuiq̄ affligit in hoc in quo aliq̄s delectat. habet cōtrariā volūtatē illi: sz volūtas rōnis xp̄i delectabat in ieiunio: sic in ope vtutis in quo sensualitas affligebat: q̄ esurijt vt dr Math. iiij. ergo sensualitas rōni cōtrariebat in xp̄o. ¶ Sz cōtra. in rebellione sensualitatis ad rōnē cōsistit p̄m⁹ mot⁹ qui est p̄ctm̄ veniale: sz in xp̄o nō fuit aliqđ p̄ctm̄: ergo nō fuit in xp̄o cōtrarietas sensualitatis ad rōnē. ¶ P Augu. sup Gen. dic. oē aīal fuit in archa noe: q̄ oēs mot⁹ fuerūt pacati i xp̄o: sz h nō ōtingit in illis in qb⁹ pugna sensualitatis ōtra rōnē: g̃ in xp̄o talis pugna nō fuit.

Ulteri⁹ videt q̄ volūtas rōnis erat ōrietas in xp̄o: sz volūtas rōnis media erat enī cōicat cū vtroq̄ extremoz: sz volūtas rōnis erat sibi ōtraria. mediū in xp̄o inter volūtatē dīnā & sensualitatē: g̃ confozmabatur vtriq̄: sz sensualitas volebat ōriū ei⁹ qđ de⁹ volebat: g̃ volūtas rōnis volebat ōria. ¶ P voluntas vt natura vult illud qđ est ad cōseruationē nature: sz volūtas vt rō in xp̄o: volebat mortē & alia huiusmodi q̄ ad corruptionē nature pertinēt: g̃ in volūtate rōnis erat ōrietas in xp̄o. ¶ Sz ōtra. contraria nō possūt ee in eodē sit: sz volūtas rōnis est tāti vna potētia vt dictū ē: g̃ nō p̄t esse in ea aliq̄ ōrietas. ¶ P volūtas seq̄t apphensionē rōnis: sz in rōne xp̄i nō fuit aliqua ōrietas: sz fuit determinata ad vnū: g̃ nec in volūtate. ¶ P sic dicit augu. in li. de cōsel. ōrietas volūtatis causat ex imperfectiōe volūtatis: q̄ volūtas nō est p̄fecta neq; ista⁹ neq; illi⁹: sz in xp̄o nō fuit volūtas imp̄fecta: g̃ volūtas rōnis nō cōtrariebat sibi. ¶ Ad⁹ dicēdū ad p̄mā qōnē q̄ cū volūtas seq̄t rōnē p̄cessus volūtatis p̄portionat p̄cessui rōnis. Ratio aūt habet aliqđ p̄ncipiū p se motū ad qđ resoluendo reducit illud cui⁹ cognitionē q̄rit. Et q̄ ad illud reducere potterit hz certitudinē de re & sentētiat q̄ ita ē: sz aliq̄s ad illud p̄ncipiū reducere possit mouet aliq̄b⁹ vere filitudinib⁹: & fiqđē rōnib⁹ illis detineat tanq̄z certis: decipit & errat. Si aūt illis nō detineat: tūc hz opinionē vni⁹ p̄tis cū formidine alteri⁹. Finis aūt vt dicē phs in. vij. Ethi. se hz in volūtatibus sic p̄ncipiuz in speculatiuis. vñ q̄ volūtas reducit aliqđ qđ cōsiliabile ī finē in quo totaliē q̄escit sīlr intellect⁹ acceptat illud. Si aūt reducat in finē i quo nō totaliē q̄escit trepidat inē vtrūq̄. Sz si ōsideret hz qđ ē ad finē sine ordine ad finē mouet volūtas in ipsuz fm bonitatē vl malicia q̄ i eo absolute inueniet. Sz q̄ volūtas nō fistit in motu qđ hz circa huiusmōi cū nō ferāt i ipsū sic i finē: iō nō sentētiat finaliter fm p̄dictū motū suū de illo quouscq; finē i qđ illud ordinat ōsiderat. vñ volūtas nō simplr vult illud: sz vellet si nil inueniret repugnās. Volūtas aūt vt nā mouet in aliqđ aliud qđ vt dictū ē absolute. vñ si p rōnē nō ordinet i aliqđ aliud acceptabit illud absolute & erit illi⁹ tāq̄ finis. Si aūt ordinet in finē nō acceptabit aliqđ absolute quouscq; pueniat ad ōsiderationē finis qō facit volūtas vt rō. Patz igit q̄ voluntas vt natura imperfecte vult aliquid & sub condītione nisi feratur in ipsum sicut in finem: sed eozum que ordinantur ad finem habet volūtas vt rō vltimū iudiciuz

z perfectū. ¶ His visis pōt patere qualiter voluntas rōnis sine volūtati in xp̄o cōformat in volito: qz volūtas vt natura mouebat in aliq̄d sicut in finē nisi qō deus vult z cū volūtas vt ratio nunq̄ moueat in aliq̄d nisi ex ratione finis patz q̄ etiā volūtas vt ratio cōformabat diuine volūtati in volito: ſz volūtas vt natura mota in aliq̄d nō fiē in finē: qō quidē non eodē mō se habet in bonitate z malicia ſm se cōsideratū z in ordine ad finē nō cōformabat diuine volūtati in volito: qz si xp̄s volebat nō pati. deꝰ aūt volebat eū mori: mors aūt scōm se mala erat: ſz relata ad finez bona. hoc aūt vt dictū ē nō ē perfecte velle aliq̄d: ſz sub cōditione. vnde a magistris velleitas appellat. ¶ Patet igitur q̄ scōm volūtatē rōnis cōformabat diine voluntati in volito quātū ad oē qō perfecte z absolute volebat: nō autē quātū ad id qō volebat imperfecte. ¶ Similiter etiā nec voluntas sensualitatis cōformabat diine volūtati in volito in his q̄ erāt nociua nature: qz sensualitatis nō est ordinare ad finem ex quo illa habebāt q̄ essent bona z deo accepta: tñ sensualitatis volūtas z rōnis cōformabat diine volūtati in actu volendi q̄uis nō in volito: qz q̄uis deꝰ nō vellet hoc qō sensualitas vel voluntas vt natura volebat in xp̄o. volebat tñ illum actū vtriusq̄ inquātū ſm Damas. permittebat vnicuiq̄ patiēti aīe pati z agere qō sibi erat naturale z ꝓpriū quantū ex pediebat ad finē redēptionis z ostensionē veritatis nature ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ cōformitas que est in volitiōe nō facit rectitudinē volūtatis: qz aliquis pōt peccādo velle illud volitū qō vult deꝰ z meretꝛ in hoc qō illud nō vult vt in fine p̄mi li. dictū est: ſz rectitudo volūtatis causat ex conformitate in mō volēdi vt. ſ. velit ex charitate sicut deus. et iterū in causa finali vt ꝓpter idē velit. z iterum in causa efficiente vt. ſ. deꝰ velit ipsuz velle vt dictū ē. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ in beatis q̄ sunt solū cōpbensores qui erūt votati impassibilitate nihil eis quātū ad sensitiuā ptē lesiuum occurreret: z ideo nō erit aliq̄d in quo eoꝝ sensualitas a diua volūtate discordet. secus aūt fuit in xp̄o qui fuit beatꝰ z passibilis fuit. z sliter nec volūtas vt natura quantū ad ea q̄ ad ipsos ptinēt: qz ab oi malo liberati erunt: ſz mala dānatoꝝ quo etiā q̄uis nō cōformentꝛ quātū ad volitū diine volūtati antecedēti que vult oēs hoies saluos fieri z quantū ad hoc est similitudo inter volūtatē hois xp̄i z volūtatē btōꝝ. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ quāuis xp̄s sciret q̄d deꝰ vellet in quolibet: nō tñ quantū libet suā vi appbēdebat diuinā voluntatem nec rōnē q̄re deꝰ id vellet ſm ordinē ad finē aliquē: z ideo nō oportebat q̄ q̄libet vis ei⁹ cōformaret diine volūtati in volito. ¶ Ad secūdā q̄nē dicēdū q̄ pugna siue ꝛrietas sensualitat| ad rōnē causat in nobis ex trib⁹. ꝓmo ex diuersitate volitoꝝ. secundo q: sensualitas in suū volitū effrenate z sine regimine rationis ferꝛ. tertio ex hoc q̄ sensualitas effrenate tendēs in suū volitū retardat motū rōnis z impedit vel in toto vel in parte z hec duo vltima in xp̄o nō fuerūt: qz nūq̄ motꝰ sensualitatis in aliquid ferebat nisi p̄ordinaret a rōne: z sic q̄uis volūtas rōnis nō vellet illud volitū in qō sensualitas tendēbat: volebat tñ q̄ sensualitas in id tenderet ficut dictū est de voluntate diina humana. ¶ Similiter nec motꝰ sensualitatis impediebat motū rōnis: qz nō erat violenta refusio in xp̄o de potētia in potentiā. ¶ Ad primū ergo dicenduz q̄ cōtraria natura sunt fieri circa idē. vnde q̄uis motꝰ sensualitatis z rationis in cōtraria tendāt: nō tñ sunt cōtrarij nisi q̄tenꝰ ex sensualitate redūdat in rationē aliqō impedimentū vel quātū ad actū quo regit alias potētias. z hoc est qz effrenate sensualitas in suū obiectū ferꝛ vel quantuz ad ꝓpriū actū rōnis: z hoc est qz sensualitas extinguit vel retardat motū rōnis que duo in xp̄o nō fuerūt sicut in nobis sunt: z ideo nulla fuit in xp̄o pugna vel contrarietas sensualitatis ad rationem. ¶ Ad secundū dicendū q̄ naturale est sensualitati humane q̄ ferat in delectabile sensus ſm regimen rōnis: sed q̄ ꝛmoderate ferat hoc facit corruptio fomitis: z hinc est pctū veniale in sensualitate. ¶ Ad tertiuz dicendū q̄ illa ratio ꝓbat diuersitatē volitoꝝ tantum. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ ſm volūtatē rōnis xp̄s diuersa volebat: nō tñ vno modo: sed alterū absolute: alterū aūt sub cōditione z imperfecte: z ideo nō erat cōtrarietas in voluntate: qz cōtrarietas in habitu vel in actu est ex ɔtraria rōne obiecti. Ratio aūt ſm quā vnū cōtrariorū volebat volūtas vt ratio z alterū volebat vt natura nō habet ɔtrarietatē. Qeni aliquid ex ordine ad finē bonitatez habeat qō sine illo ordine in se malū eēt non habet aliquā repugnātiā ſm que vt dictū est in diuersa ferant volūtas vt ratio z voluntas vt natura. ¶ Unde patz respōsio ad duas p̄mas rōnes que cōcludunt diuersitatē volitoꝝ. Et similiter ad tertiuz que est ad oppositū que cōcludit de ɔtrarietate voluntatis. ¶ Ad quartū dicendum q̄ sicut in xp̄o erat ratio determinata ad vnū quantū ad vltimū iudiciū: ita z voluntas erat determinata tantū ad vnū q̄tuz ad vltimū ɔsensuz z absolutū tñ in rōne erat apprehēsio diuersarū z cōtrariorū rationū circa eandē rem diuersimode cōsiderata. z sic etiā erat de motu volūtatis. ¶ Ad quintū dicendū q̄ Augu. loquit q̄n volūtas tendit in duo quantū ad vltimū z absolutum consensuz quod in christo non fuit.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videt q̄ orare nō fuerit competens in xp̄o: qz sicut dicit Damas. oratio est ascēsus intellectꝰ in deū: ſz ascēdere in deū cuz sit distātis a deo nō cōpetit intellectui xp̄i q̄ semp deo cōiūctus erat: ergo xp̄o nō cōpetit orare. ¶ Ꝑ nullus petit aliquid a seipso ſz sicut Damas. dicit oratio est petitio decētiū a deo: cū ergo xp̄s sit deꝰ z nō alius deꝰ ꝑter eū: orare nō pertinet ad ipsuz ¶ Ꝑ oratio est expressio volūtatis: qz est de eo qō q̄s absolute vult: alias est fictio: ſz xp̄s quicq̄d absolute volebat hoc sciebat deū velle: ergo nō oportebat q̄ de hoc ipso rogaret ¶ Sed cōtra. eiꝰ qui nō pōt oīa de se est orare: ſz xp̄s ſm q̄ bō oīa nō poterat vt supra dis. xiiij. dictū est: ergo eiꝰ ſm q̄ bō est orare. ¶ Ꝑ officiū pontificis est ꝑces ad deū fundere: ſz xp̄us est pontifex vt dicit Heb. ij. ergo eius est orare. ¶ Ulteriꝰ videt q̄ nō sit eiꝰ orare ꝓ se: ſz tātū ꝓ aliis officiū enim sacerdotis est eodē mō orare z hostias offerre: ſz xp̄s obtulit hostiā nō ꝓ se: ſz ꝓ aliis vt dicit Heb. vij. ergo nec ꝓ se orauit. ¶ Ꝑ in quolibet genere mouētiū est deuenire ad primū mouēs qō nō mouet ſm illū motū sicut alterātia reducit ad primū alterās nō alteratū: ſz xp̄s est primꝰ inter orātes: ergo ipse est orās z ꝓ eo nō orat. ¶ Ꝑ nullus sapiēs orat ɔtrariū eiꝰ qō vult: ſz in xp̄o nihil accidebat nisi qō ipse volebat: ergo ipse nō ꝓ se orauit. ¶ Sed cōtra oratio fit nō tñ cōtra infirmitatē culpe: ſz etiā cōtra infirmitatē pene: ſz xp̄s circūdatꝰ erat infirmitate pene q̄uis nō infirmitate culpe: ergo ꝓ se orare poterat. ¶ Ꝑ per orationem aliqs sibi meret: ſz xp̄s sibi meruit claritatē corpis: g̃ xp̄us ꝓ se orare potuit. ¶ Ulteriꝰ videt q̄ oratio qua ꝓ se orauit fuit actꝰ sensualitatis. eiꝰ enī est orare cui⁹ est velle: ſz nō mori in xp̄o absolute nō volebat nisi sensualitas: ergo oro qua mortē petebat a se excludi erat actꝰ sensualitatis. ¶ Ꝑ magister dicit in lra q̄ ex defectu būano quē ex vgine contraxit calicē trāsire orabat: ſz affectū rōnis nō traxit ex vgine: qz aīa rōnalis fit ꝓ creationē z nō ex traduce: g̃ hoc orauit ꝓ affectū sensualitatis ¶ Ꝑ catuli leonū q̄rūt a deo escā sibi z pulli coruoꝝ inuocāt eū vt dicit in psalmo: sed in eis nō est nisi affectꝰ sensualitatis: ergo z xp̄us orare potuit per sensualitatē tñ. ¶ Sed cōtra. eius est orare cui⁹ est deum cognoscere. hoc aūt est tātū rōnis: ergo rōnis est tātū orare in xp̄o. ¶ Ꝑ oro ad vitā cōtēplatiuā pertinet: ſz vita cōtemplatiua nō habz aliquā cōitatē cū sensualitate: ergo oratio in xp̄o nō fuit actꝰ sensualitatis. ¶ Ulteriꝰ videtur q̄ nō omnis christi oratio fuit exaudita ꝓ id: qō dicit in psal. Clamabo per diem z nō exaudies qō glo. exponit de xp̄o. ¶ Ꝑ orauit vt discipuli seruarent a malo vt patet Jo. xvij

ꝛ oēs qui crediturꝰ erāt per verbū eozū in ipsum. hoc autez nō fuit impletū nec quātū ad ipsos aplos nec q̄tū ad alios credētes nec de malo culpe nec de malo pene: ergo non oīs xp̄i oratio fuit exaudita. ¶ Ad vt dicit Luce. xxiij. orauit p crucifixozib⁹ vt peccatū eis nō imputaret: ſz vt parceret: ſz nō oīb⁹ remiſſum fuit illud peccatū: qz nō oēs cōuerſi ſunt ad fidē ſine qua non eſt peccatoꝝ remiſſio: ergo ſua oratio non fuit exaudita. ¶ Ad orauit vt calix ab eo transferret vt patet Math. xxvj. hoc aūt nō fuit factū ergo ꝛc̄. ¶ Sed cō tra Deb. v. Exaudit⁹ eſt p ſua reuerētia. ¶ Ad oratio ſua nō fuit min⁹ efficax quā aliozū ſanctozū: ſz alijs ſanctis ipſe dicit petite ꝛ accipietis. Joh. xvj. ergo et ipſe petijt accepit. ¶ Ad Joh. xj. Ego autē ſciebā: qz ſemper me audis. ¶ Ad ad primā queſtionē dicendū q̄ chriſto ſm q̄ de⁹ nō cōpetit orare nec obedire nec aliquid q̄ō in minoratione ſonat aut q̄ō ad diuerſitatē volūtatis ptinet: ſz ſm q̄ homo cōpetit ſibi orare ꝓpter tria vt dicit Damaſ. ꝑmo ꝓpter veritatē humane nature inſinuandā ſm quā minoꝝ eſt patre ꝛ obediens ei ꝛ oratis ipſum. ſcō ad exēplū orandi nobis p̄beret: qz oīs eius actio noſtra eſt inſtructio cū ſit nobis datus quaſi exēplū virtutis. tertio ad oſtendēdū q̄ a deo venerat ꝛ ſibi cōtrari⁹ nō erat dū eum orando p̄incipiū recognoſcebat. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ aſcēdere eſt ꝓpꝛie tēdere in aliquid q̄ō ſupra ipſum erat. intellect⁹ aūt xp̄i nō tendit in aliquid q̄ō ſupra ipſuz eſſet quātū ad cōtēplationē: quia quicūd de deo vnq̄ cōtēplat⁹ eſt hoc cōtēplat⁹ eſt a primo inſtāti cōceptiōis. ꝛ ſm hoc dicit Damaſ. q̄ intellectus xp̄i aſcēſione que eſt in deū nō indigebat: ſz tñ potētia diuina quā orādo implorabat ſupra ipſum erat: ꝛ ſic aſcendens in deū orabat. ¶ Ad ſecundū dicendū q̄ in alijs hoīb⁹ ē vna intellectualis volūtas cui⁹ eſt orare que habet etiā imperiū ſup alias vires in ipſo exiſtētes: ꝛ ideo ei⁹ nō eſt orare: ſz imperare reſpectu eozū qui per ipſuz fieri poſſunt: ſz nō oīa q̄ erant in xp̄o erāt ſubiecta rōni ꝛ volūtati rōnis: ſz aliq̄d ſupra ipſam. ſ. deitas. vnde ſicut in alijs hoīb⁹ ratio ꝛ volūtas imperāt alijs viribꝰ ita in xp̄o orabat deitatē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ aliq̄d orauit xp̄s q̄ō abſolute fieri rōnis voluntate volebat q̄tuis nō oīa vt dicēt et q̄tuis ſciret hoc eē in dei volūtate nihilomin⁹ orabat: qz ſciebat deū velle hoc implere per ſuā orationē: ſicut etiā de⁹ vult aliquē ſaluare orationib⁹ alicui⁹ ſancti. vnde nō eſt ſuperfluū q̄ ille ſanct⁹ p̄ro eo orat. ¶ Ad ſecūdā queſtionē dicēdū q̄ oratio ſemp eſt ad ſupplendū aliquē defectū. xp̄s aūt nō patiebat aliquē defectū quātū ad bona ſpūalia: qz beat⁹ erat: patiebat aūt defectū inquātū paſſibilis erat in aīa ꝛ in corpore. vnde oīs oratio xp̄i que erat ꝓ bonis ſpūalib⁹ nō erat ꝓ ſe ſed p̄ro alijs: ſicut illud vt ſint vnū in nobis ſicut ꝛ nos vnū ſumus. Joh. xvij. ſz oratio que erat ꝓ his que pertinēt ad corp⁹ etiā erat ipſi ꝓ ſeipſo ſicut patz per illud pſal. reſuſcita me ꝛc̄. q̄ q̄dez oratio ꝛ ſi ſit ꝓ ſe. i. vt ipſe reſuſcitaret tñ eſt ꝓ alijs inquantū ad aliozū ſalutē tendit: qz reſurrexit ꝓpter iuſtificationē noſtrā. Ro. v. ꝛ inſtructionē: qz eius exēplo ab ipſo deo petere diciū. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ oratio effundit⁹ p̄ro quolibet defectu amouēdo: ſz hoſtia p̄cipue cōtra peccatuz offert⁹ vt per eā de⁹ placat⁹ aliqu id cōcedat. xp̄s aūt quāuis aliquē defectū pene habuerit: n ō tñ habuit defectū culpe: ꝛ ideo ꝓ ſe orauit nō aūt ꝓ ſe hoſtiā obtulit. ¶ Ad ſecundū dicēdū q̄ orans ꝓ quo nō orat⁹ eſt ipſe xp̄s ſm q̄ btūs non aūt ſcōm ea que ad ſtatū viatozis ptinēt. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ in xp̄o nō erat aliq̄d q̄ō volūtate rōnis abſolute ꝛ ſimpliciter nō vellet: tūc eſſe in ſe: erat tñ in ipſo paſſibilitas q̄z volebat paracto redēptiōis ope per gloriaz reſurrectiōis a ſe remouere ꝛ erat in eo aliq̄d. ſ. paſſio imminēs quā volebat etiā tūc nō ineſſe voluntate ſenſualitatis ꝛ rōnis vt natura. ¶ Ad tertiā queſtionē dicēdū q̄ act⁹ ſenſualitatis dicitur dupliciter. vno mō ſenſualitatis ſicut p̄ncipij eliciētis actū ꝛ ſic oratio nō p̄t eſſe act⁹ ſenſualitatis in xp̄o vt ꝓbabant rōnes ſcō inducte. Alio mō dicit⁹ ſenſualitatis vt obiecti. ideſt de eo q̄ō ſenſualitas volebat: ꝛ ſic erat aliqua ei⁹ oratio ſenſualitatis: qz ratio oraās erat quaſi aduocat⁹ ſenſualitatis ꝓponēs deo appetitū ſenſualitatis. hoc aūt non faciebat quaſi ratio vellet hoc q̄ō p̄ro ſenſualitate petebat: ſz vt doceret omnē hoīs volūtatē deo ſubdendā eſſe ꝛ in oībus neceſſitatib⁹ ad eū recurrēdū. vnde ſubdit nō mea volūtas ſz tua fiat. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ q̄ aliquis orat ꝓ alio ꝓpter ſuā vtilitatē ratio nō petit niſi hoc q̄ō vult: ꝛ ideo tunc cui⁹ eſt orare ei⁹ eſt velle: ſz xp̄s hoc nō petebat ꝓpter ſuam vtilitatē vt. ſ. ipſe effectū hui⁹ petitionis cōſeq̄ret: ſed ꝓpter vtilitatē aliozū vt dictū eſt. ꝛ ideo rō nō petebat hoc ſm q̄ ipſa volebat: ſz ſm q̄ ſenſualitas appetebat. ¶ Ad ſecundū dicendū q̄ ex ſenſualitate orauit q̄tuis ſenſualitas non oraret: qz appetit⁹ ſenſualitatis erat cauſa quare orationē p̄ponebat. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ illud querere ꝛ inuocare nō deſignat orationē ꝓpꝛie dictā: ſz ordinationē que eſt in his ſicut ꝛ in oīb⁹ alijs creaturis ad recipiēdū a deo ea que ad cōſeruationē ſui pertinēt. ¶ Ad quartā q̄ſtionē dicēdū q̄ oīs oratio quā xp̄s obtulit hac intētiōe vt ipſaz impetraret fuit exaudita: ſz cū aliq̄s impetrare nō intēdat q̄ō abſolute vult hec ſola oratio xp̄i exaudita fuit que erat de eo q̄ō xp̄s abſolute voluit. hoc aūt dicit⁹ aliquis ſimpliciter ꝛ abſolute velle in quo vltim⁹ eius cōſenſus ſtat: vltim⁹ aūt cōſenſus eſt ſcōm ſupremā partē appetit⁹ in hoīe. Appetit⁹ aūt rōnis eſt ſupra appetitū ſenſus ꝛ in appetitu rōnis eſt ſupremū q̄ō in finē tendit vel in aliq̄ cōiūctū fini. Et ideo hoc ſolū xp̄us abſolute voluit q̄ō ſm rōnē voluit vt finē vt in ordine ad finē: ꝛ oīs talis ſua oīo fuit exaudita. Q̄ō aūt ſm ſenſualitatē voluit abſolute nō voluit: ꝛ ideo rō non ad hoc orādo ꝓpoſuit vt impetraret: nec tñ fuit ſimulatio: qz appetitū ſenſualitatis exp̄mebat rōne iam dicta. Similiter q̄ō volebat rō vt natura ſi in eo non ſicut in fine quieſcebat nō ſimpliciter volebat vt p̄z⁹ dictū eſt. Et ideo etiā hec non ad hoc ꝓpoſuit orādo vt impetraret ꝛ ꝓpter hoc huiuſmo di rōnes nō fuerūt exaudite. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ hoc dixit xp̄s in perſona eccleſie vt dicit glo. vel loquit⁹ de oratione exp̄mēte volūtatē ſenſualitatis aut velleitatē rationis vt natura. ¶ Ad ſcōm dicēdū q̄ volūtas rōnis vt natura eſt de eo q̄ō habet in ſe bonitatē nō cōſiderato ordine eius ad aliud. vnde volūtas talis in deo fuit de ſalute oīus hominū ſicut volūtas fuit in deo: ſz ſm hanc ſimpliciter et abſolute dicit⁹ aliq̄s velle. hanc aūt volūtatē Hugo de ſcō victore dicit volūtatē pietatis: ſed volūtas vt ratio eſt de eo q̄ō habet bonitatē etiam in ordine ad aliud: ꝛ ſcōm hāc voluntatē nō volebat xp̄s oēs ſaluari ſicut nec de⁹ volūtate cōſequēte: ꝛ ſm hanc dicit⁹ aliquis ſimpliciter ꝛ abſolute velle. ꝛ ideo oratio xp̄i que fuit ſm ꝑmā: ꝛ ideo dicit Jeronym⁹ q̄ xp̄us tā: nō aūt que fuit ſm ꝑmā: ꝛ ideo dicit Jeronym⁹ q̄ xp̄us exauditus eſt ꝓ predeſtinatis: nō aūt ꝓ non predeſtinatis. ¶ Et ſimiliter dicēdū eſt ad tertiū. ¶ Ad quartū dicendū q̄ in illa oratiōe ratio exp̄ſſit motū ſenſualitatis ꝛ nō ſuū vnde illud quod orabat nō ſimpliciter volut.

Ad quartū ſic ꝓcedit. videt q̄ xp̄s ſm q̄ hō dubitauit ꝓ hoc q̄ dicit Ambro. in lra q̄ vt hō dubitabat ¶ q̄ūq̄z neſcit oīa pōt dubitare: ſz xp̄us ſm ilā quā ſciētiā neſciuit oīa vt ſupra diſ. xiiij. dictū ē ergo ſm ilā potuit dubitare. ¶ vbicūq̄ ē timor ibi ē dubitatio: ſz in xp̄o fuit timor⁹ vt ſupra dictuz ē diſ. xv. ḡ in xp̄o fuit dubitatio. Si dicat q̄ dubitabat ſm ſenſualitatē ꝛ nō ſm rōnē. Cōtra ſenſualitas ſeq̄t⁹ appꝛēhēſionē ſenſitiue p̄tis: ſed futurū p̄iculū de quo erat paſſio non p̄ſciebat ſenſus: ḡ ſenſualitas de ipo nō dubitabat ſz rō. Si dicat q̄ ſenſualitas dubitabat ex appꝛēhēſiōe rōnis vl ex ſcia deitat⁹. Cōtra xp̄s nō p̄ſciuit magis tunc ſibi futurā paſſionē q̄z a p̄ncipio: ſz a p̄ncipio ſenſualitas in ipo nō trepidabat: ḡ nec tūc. ¶ Sz ꝛ dubitare ē ignorātie: ſz i xp̄o nō fuit ignorātia ſic ſupra dictū ē: ḡ nec dubitatio ¶ dubitatio ligat rōnē ne poſſit ꝛ cedere ſic dī in. iij. Meth. ſz in xp̄o nō fuit rō ligata: ḡ non

fuit in ipso dubitatio rōnis. ¶ Ꝑ vbi ē sūma securitas ibi non est aliqua dubitatio: sed in christo fuit sūma securitas psalmus: si cōsistant aduersuz me castra ⁊c. ergo in ipso nō fuit dubitatio. ¶ Respōsio dicendū ꝙ dubitatio dupliciter dicit. ꝓmo enim ⁊ ꝑncipaliter signat motū rationis super vtraqꝫ parte cōtradictionis cū formidine determinādi alterū. secūdo translatū fuit hoc nomen ad significandū formidinē affectus in aggrediendo vel sustinēdo aliquod terribile. ꝓmo aūt mō dicta dubitatio cōtingit ex defectu medij sufficiētis ad veritatē inueniendā: ⁊ ideo cōtingit ex defectu scientie ⁊ ꝑpter hoc in christo nō fuit. secūdo aūt mo do dicta contingit ex infirmitate eius qō lesiuū imminens euadendi facultatē nō videt. Et quia xp̄s habebat infirmitatem in carne vt supra dictū est. ⁊ lesiuuz mortis imminēs sensualitas trepidabat: ideo erat talis dubitatio in christo quantū ad sensualitatez quāuis esset sūma securitas quantum ad rationē que auxiliū diuinū imminere videbat qō sentiebat sensualitas apprehendere nō poterat. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū ꝙ Ambrosius loquit̄ quantū ad sensualitatis timorem quē dum ostendit. videbat̄ hominib⁹ dubitare etiam quantū ad rationem. ¶ Ad secundū dicendū ꝙ nō omnis nescientia dubitationē causat: sed quādo aliquis rationez eius quod querit ⁊ de quo cōtraria apparent videre nō potest: ⁊ ideo in christo nō fuit talis dubitatio. ¶ Ad tertiuz dicēdū ꝙ dubitatio ꝓcedit ꝓ timore ponit̄ in christo quātū ad sensualitatē. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ sensualitas mouet̄ etiam ex his que ratio apprehendit: quia formātur forme particulares in imaginatione ex quibus sensualitas nata est moueri. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ quāuis motus a ꝓncipio cōceptionis esset ꝓcuisa: non tamen ꝓcedebat vt imminens: ⁊ ideo dubitationē non faciebat: sed solū qñ iam imminebat. Alias cōcedimus: quia ꝓcedūt de rationis dubitatione. Anima per aurē audit. i. est ꝓncipiū audiendi homini per aurē. Sicut in veris sanctis fuit. videt ꝙ magis fuit in impijs: quia seipsos interficiunt suozū peccatozū pondere afflicti vt dicit̄ in nono Ethicozū dicendū ꝙ volūtas sensualitatis semper refugit mortē similiter volūtas rationis vt natura: sz volūtas rationis vt ratio quādoqꝫ appetit mortē. ⁊ hoc dupliciter vel ꝑpter amorem future vite: ⁊ boc est in sanctis vel ꝓpter remorsum lese conscientie ⁊ hoc fit in peccatozib⁹. Pius mētis affectus. Contra nolimus expoliari: sz superuestiri dicendū ꝙ pius affectus bonoꝝ refugit vestitū corporis quātū ad corruptionē sz amat quātū ad naturā: vel dicendū ꝙ non vult expoliari ꝑpter se: sz vt cū christo sit cū quo si esse posset nō expoliat⁹ sz superuestit⁹ melius vellet. Sed qz modicū gessit dubitationis. Cōtra est qō supra dixit Augu. dic. xv. qz eadē rōne oīa que de xp̄o dicunt̄ nō fuerūt vera. Dicendū ꝙ erat vera dubitatio quātū ad sensualitatē que faciebat apparere dubitatione in ratiōe in qua dubitatio nō erat. Intēde lector Verba Hill. sunt exponēda fm ꝙ ratio ꝓ se nō ꝑ sensualitate ꝑponebat. sic enī nō ꝓ se: sz ꝑ suis ozabat: fm aūt ꝙ ꝓ sensualitate ꝑponebat sic ozabat ꝑ se vt iam dictū est.

¶ DISTINCTIO .XVIII.

¶ Si xp̄s meruerit sibi ⁊ nobis: ⁊ quid sibi ⁊ quid nobis.

Ad merito etiā christi ꝓtermittēdū nō est: de quo quidez dicere solent ꝙ nō sibi: sed mēbris tm̄ meruerit. Meruit quidē membris redemptionē a diabolo: a peccato: a pena: ⁊ regni resurrectionem: ut āmota ignea rū/ꝓbea liber pateret introitus: sz ⁊ sibi meruit impassibilitatis ⁊ imortalitatis gloriā fm carnē sicut ait aplus. Christus factꝰ est ꝓ nobis obediēs vsqꝫ ad mortē: mortē aūt crucis. Propter qō ⁊ deꝰ illū exaltauit: ⁊ dedit illi nomē qō est super omne nomē. Aperte dicit aplus xp̄m ꝑpterea exaltatū per impassibilitatis gloriā: qz est humiliatꝰ per passionis obedientiā. Humilitas ergo passionis meritū fuit exaltationis: ⁊ exaltatio ꝓmiū humilitatis. Vnde Augu. exponēs ꝓmissuz capitulū ait: Vt xp̄us resurrectiōe clarificaret̄: ꝓiꝰ humiliatꝰ est passione. Humilitas claritatis est merituz: claritas humilitatis est ꝓmiū. Sz hoc totū factū est in forma serui In forma enī dei semꝑ fuit ⁊ erit claritas. Itē ambrosius: idē capitulū tractās ait: Quid ⁊ quātū humilitas mereat̄: hic ostendit̄. His testimonijs euidens fit ꝙ xp̄s per humilitatez ⁊ obediētiā passionis meruit clarificationē corporis. Nec id solū: sz impassibilitatē etiā anime. Anima enī ipsius ante mortē erat passibilis sicut caro mortalis: sed post mortē merito humilitatis ⁊ aīa impassibilis facta est ⁊ caro imortalis. Ꝑtrū aūt aīa facta sit impassibilis qñ caro facta est imortalis. ſ. ipso resurrectionis mometo: de auctoritate nobis certū nō est: Sz uel mox post carnis sepationē aīa impassibilitate donata est: aut in resurrectiōe qñ caro refloruit.

¶ Nō a conceptu meruit christus sibi hoc qō per passionem.

Nec solū meruit xp̄s qñ patri obediēs crucem subijt: sz etiā ab ipsa cōceptiōe: ex quo homo factꝰ est per charitatē ⁊ iusticiam et alias ⁊tutes: in quarū plenitudine fuit fm hoiem cōditꝰ: sibi tantū meruit quantū post per martyrij tollerātiā. Tanta enī plenitudo spūaliū charisma tū in eo fuit ꝙ in eis ꝑficere nō potuit. Et ideo melior ipsiꝰ aīa fieri nō potuit qꝫ ab initio sue cōditionis extitit: qz ꝑficere in meritis nō valuit. vñ Brego. ait: nō habuit oīno xp̄s iuxta aīe meritum q̄ potuisset ꝑficere. In mēbris aūt que nos sumꝰ quotidie ꝑficit. Non ergo plus meruit sibi per crucis patibulū qꝫ a cōceptione meruit per grām ⁊tutū. Nō igit̄ ꝑfecit fm aīe meritū quātū ad virtutem meriti: ꝑfecit tñ quātū ad numerū meritozū. Plura enī habuit merita in passiōe qꝫ in cōceptiōe: sed maioris virtutis nō extiterūt in merēdo plura qꝫ ante fuerant pauciora. Meruit ergo a cōceptione nō modo gloriam impassibilitatis ⁊ imortalitatis corporis: sed etiam impassibilitatē aīe. Per quid. Per obedientiā ⁊ volūtatē perfectā: quā non tunc ꝓmū habuit: nec maiorē cū pati cepit ⁊ mori. Obediens enī perfecte ⁊ bonus extitit fm hominez ex quo fuit homo. Habuit igitur anima illa aliqō bonū in se post mortē qō nō habuit ante. Nō igit̄ melior ⁊ beatior fuit qꝫ ante. Absit ꝙ melior fuerit: qz nō sanctior: Nec gratia cumulatior. Nec etiā beatior fuit in dei cōtemplatione in quo precipue beatitudo consistit. Potest tamē dici in hoc fuisse beatior: quia ab omni miseria imunis. Ex quo nequit inferri simpliciter ꝙ beatior fuerit.

¶De eo quod scriptum est donauit illi nomen qđ est super omne nomen.

Nec tñ gloriã impassibilitatis ⁊ imortalitatis meruit: sed etiam donari sibi nomẽ qđ est super oẽ nomẽ. s. honorificentiã qđ vocatur de⁹. Hoc tñ nomẽ ante mortem habuit. Habuit enĩ hoc nomen dei filius inquãtũ de⁹ est ab eterno per naturã. inquãtũ vero est homo fact⁹ habuit ex tẽpore per gratiã. Verũ Augu. dicit homini donatũ est illud nomẽ: nõ deo: qz illud nomẽ habuit cũ in forma dei erat tñ. Sed cũ dicit ꝓpter qđ de⁹ illũ exaltauit: ⁊ dedit illi nomen qđ est super oẽ nomen: satis apparet ꝓpter quid exaltauerit. s. ꝓpter obedientiã. ⁊ in qua forma exaltat⁹ sit. In qua enĩ forma crucifixus est in ea exaltat⁹ est: ⁊ in ea donatũ est ei nomẽ: ut cũ ipsa forma serui nominet vnigenitus filius dei: Hoc illi donatũ est ut homini qđ iam habebat idẽ ipse de⁹. Hoc igit per gratiã accepit ut ipse ens homo uel subsistens in forma serui. idest in aia ⁊ in carne nominet ⁊ sit de⁹. Sed nunquid hoc meruit. Supra enĩ dictũ est: quia hoc tñ bonũ homo ille nõ meruit. Quõ ergo hic dicit ꝓpter obediẽtiã donatũ est ei hoc nomẽ. Scõm tropum illũ in scriptura creberrimũ hoc accipendum est: quo dicit res fieri quãdo innotescit. Post resurrectionẽ vero qđ ante erat in euidenti positũ est: ut scirent hoies ⁊ demones. Manifestationẽ ergo illius nominis donauit ei de⁹ post resurrectionẽ: ꝛ illam meruit per obedientiam passionis: qui eo ꝙ obediuit patiẽdo exaltat⁹ est resurgẽdo: ⁊ per hoc manifestatũ est nomen. Hoc eodẽ tropo dñs vsus est etiam post resurrectionẽ dicẽs: donata est mihi oĩs potestas in celo ⁊ in terra. Nõ ꝙ tũc primo acceperit: ꝛ quã ante habebat tũc manifestata est potestas. Ceterũ Ambrosius dicit nomẽ illud donatũ est esse deo: nõ homini. Et videt secus verboꝝ superficiẽ oppositus Augu. Sz intelligẽtia non obuiat: licet diuersum sapiat. Nã Ambrosius de naturali donatione id dictum intelligit: qua eternaliter pater generando dedit filio nomẽ qđ est super omne nomẽ. s. esse deum per naturã: qz genuit ab eterno filiũ plenũ ⁊ sibi equalẽ deum. Quod tñ nomen aplus ꝓpter passionis obedientiã xp̃o donatũ dicit. Sz ꝓmissio locutiõis modo accipiẽdũ est.

¶Si christus sine omni merito illa habere potuit

Si vero querit vtrũ xp̃us illã imortalitatis ⁊ impassibilitatis gloriã ⁊ nois dei manifestationẽ sine omni merito habere potuerit: Sane dici potest: qz humanã naturã: ita gloriosam suscipe potuit sicut in resurrectione extitit: nomẽqz suũ etiã aliter hoib⁹ manifestare potuit. Sz homo passibilis esse nõ potuit sicut fuit: ⁊ ad illam gloriã sine merito peruenire. Potuit quidẽ peruenire ad illã sine merito passionis: qz potuit cõsumpta mortalitate imortalitatis gloria vestiri: sed nõ sine merito iusticie ⁊ charitatis aliarũqz virtutum Non enĩ xp̃us homo esse potuit in quo plenitudo virtutũ ⁊ gratie non fuit. Nec vtutes ei inesse potuerũt mortalitatis cilitio induto: quin per eas mereret. Habẽs igit has virtutes fm hoiem passibilem ac mortalẽ: nõ potuit nõ mereri gloriã imortalitatis. Nõ potuit igit factus mortalis sine meritis gloriã impassibilitatis ⁊ imortalitatis ac manifestationẽ dei nois cõsequi. Potuit tamẽ hoc assequi sine merito passionis: qz per passionem nil sibi meruit quod nõ ante per virtutes sibi meruerit.

¶De causa mortis ⁊ passionis christi.

Quid ergo voluit pati ⁊ mori si ei virtutes ad merendũ illa sufficiebat. Pro te: nõ pro se. Quomodo ꝓ me: Vt ipsi⁹ passio et mors tibi esset forma ⁊ causa. Forma vtutis ⁊ humilitatis: causa glorie ⁊ libertatis: Forma vo deo vsqz ad mortẽ obediẽtie: ⁊ causa tue liberatiõis ac beatitudinis. Meruit enĩ nobis per mortis ac passionis tollerantiã qđ per pcedẽtia nõ meruerat. s. aditũ paradisi ⁊ redẽptionez a peccato: a pena: et a diabolo. ⁊ per mortẽ ei⁹ hec nos adepti sumus. s. redẽptionẽ ⁊ filioꝝ glorie adoptionẽ. Ipse enĩ moriendo fact⁹ est hostia nostre liberatiõis. Sed quõ per mortẽ nos a diabolo ⁊ a pctõ redemit. ⁊ aditũ glorie aperuit: Decreuerat deus in mysterio: ut ait Ambro. ꝓpter primũ peccatũ nõ intromitti hoiez in paradisum. s. ad dei cõtẽplationẽ nõ admitti: nisi in hoie vno tanta existeret humilitas que oĩbus suis proficere posset: sicut in ꝓmo hoie tãta fuit superbia que oĩb⁹ suis nocuit. Nõ est aũt inuent⁹ inter hoies aliqs qui id posset implere nisi leo de tribu iuda: qui aperuit librum ⁊ soluit signacula implendo in se omnẽ iusticiã. i. cõsummatissimã humilitatez qua maior esse nõ potest. Nã oẽs alij debitores erãt: ⁊ vix vnicuiqz sua virt⁹ sufficiebat ⁊ militas. Nullus ergo eoꝝ hostiam poterat offere re sufficientez nostri redẽptioni uel recõciliationi. Sed xp̃s homo sufficiẽs ⁊ perfecta fuit hostia: qui multo est ampli⁹ humilitatus amaritudinẽ mortis gustando qz ille adam superbierit per esum ligni vetiti noxia delectatione perfruendo. Si igit illius superbia omniũ extitit ruina: ipsum de paradiso mittens foras alijsqz accludens ianuã: multo magis christi humilitas qua mortem gustauit ingressum regni celestis omnib⁹ suis impleto dei decreto aperire valuit: atqz decreti delere cyrographum. Vt enim ait Ambrosius tantuz fuit peccatum nostrũ ut saluari non possemus nisi vnigenitus dei filius pro nobis moreret debitoribus mortis. Sed sic dignos nos fecit testamenti ⁊ promisse hereditatis: quod non ita intelligendũ est quasi nõ alio modo saluare nos potuerit qz per mortem suã: sed ꝙ per aliam hostiã non potuit nobis aperiri regni aditus: et fieri salus nisi per mortem vnigeniti. Cuius tanta fuit ut dictum est humilitas et patiẽtia: ut eius merito pateret credentibus in eum adit⁹ regni. Magna ergo in morte vnigeniti pietas fuit nobis ut liceat nobis redire in patriam. Sicut olim in morte sũmi pontificis his qui ad ciuitatẽ refugij cõfugerant secure ad ꝓpria remeare licebat: ecce aliquatenus ostensum est qualiter per xp̃i mortem aditus regni sit nobis paratus.

¶ Postq̃ determinauit magister de volũtate christi que est principiũ meredi: Dic determinat de merito ipsius. Dicit autẽ hec pars in duas. Primo determinat de merito ipsius xpi fm q̃ ordinat ad cõsecutionẽ boni. Secũdo fm q̃ ordinat ad remotionem mali ibi: Nunc igit queram. Prima adhuc diuidit in duas. Primo determinat de merito xpi fm q̃ sibi aliquid meruit. Secũdo de merito ipsius quod nobis meruit ibi: Ad quid ergo pati voluit. Prima in duas. Primo ostendit quid sibi meruit. Secundo inquirit vtrũ hoc fine merito habere potuisz ibi: Si vo querit vtrũ xps. Prima in du. Primo ostẽdit quid sibi meruit seipso. Secũdo quid meruit in alijs ibi: Nec tñ glorificationẽ. Prima in du. Primo ostẽdit quõ xps sibi meruit glorificationẽ corporis: z impassibilitatẽ anime z corporis in instanti sue cõceptionis. Secundo ostendit quõ hoc meruit p passionẽ ibi: Nec solũ meruit. Circa primũ duo facit. Primo determinat veritatẽ. Secũdo mouet quandã dubitationẽ ibi: Utrũ anima. Ad quid igit. Dic ostendit quid nobis meruit p passionez: Circa qõ duo facit. Primo enumerat vtilitates que nobis ex passione xpi proueniunt. Secundo prosequit vnam que pertinet ad consecutionẽ boni ibi: Decreuerat deus.

b Jc queruñ ser. Primo vtrũ in xpo sit aliq̃ opatio preter diuinã. Secũdo vtrũ per illam potuit mereri: Tertio vtrũ ab instanti sue cõceptionis meruit. Quarto q̃d sibi meruit. Quinto vtrũ per passionẽ mereri potuit. Sexto vtrũ nobis meruerit apertionẽ ianue.

¶ Questio Prima.

Ad primũ sic procedit: Et videt q̃ in xpo sit tñ vna actio. Dio. enĩ actionẽ xpi nominat theandricam. i. dei virilẽ. hoc autẽ nõ diuersas actiones sed vnã signat: ergo in xpo ẽ tñ vna actio diuinitatis z humanitatis. ¶ Ꝑ hoc autẽ nõ diuersas actiones sed vnã signat: actiões vt dicit pbs suppositoꝝ singularium sunt. sed in xpo est tñ vnũ suppositũ: ergo tñ vna actio. ¶ Ꝑ cuius est esse eius est agere. sed in xpo propter vnitatem ypostasis est tñ vnũ esse: ergo tñ vna actio. ¶ Ꝑ instrumenti z principalis agẽtis est tñ vna actio. sed sicut dicit Dama. caro est instrumentũ diuinitatis: ergo est vna actio xpi fm diuinitatem z humanitatẽ. ¶ Ꝑ vbi est idem actiuũ est eadez actio: quia actiones diuersificant penes terminos. sed in xpo est idem opus operatũ diuinitatis z humanitatis: sicut mũdatio leprosi quem diuinitas tactu corporali mundauit: vt dicitur Mat. viij. ergo in ipso est tñ vna actio. ¶ Sed cõtra. sicut se habet vnitas actionis ad vnitatem nature: ita pluralitas ad pluralitatẽ. sed in diuinis personis propter vnitatẽ nature est vna actio: ergo z in persona xpi propter diuersitatem naturarũ est diuersa actio. ¶ Ꝑ magis distant diuina natura z humana in xpo q̃z diuerse potentie aie in xpo. sed diuerse potẽtiarũ in xpo sunt diuerse actiones: ergo multo fortiꝰ duarũ naturarũ sunt diuerse actiones. ¶ Ꝑ actio diuine nature est ipsa diuina essentia: z est eterna: Actio autẽ humane nature in ipso est accidens z aliq̃d tpe mensuratũ: ergo sunt due actiones in xpo. ¶ Ꝑ dicendũ q̃ quidã nequierũt in xpo duas eẽ actiones. z ad hoc ponendũ diuersi diuersis rõnib⁹ moti sunt. Quidam enĩ Eutychiani dicebant in xpo vnã tñ naturã eẽ compositã ex diuina z humana. z ideo sequebat q̃ etiã xps haberet vnã tñ actionẽ cõpositã Sed ex hoc sequit q̃ sua actio non fuerit neq; diuina neq; humana neq; nobis neq; pri cõformis. z ita frustrat opus redẽptionis ad quod exigit diuina actio z humana. vnde hoc est hereticũ sicut z primũ: vt dicit di. v. Alij vo negauerunt duas actiones in xpo dicentes in compositione ad diuinam humanã operationẽ nõ esse dicendã actionẽ: sed potius passionẽ: quod reuellit Dama. li. iij. q̃ si propterea humana operatio xpi nõ est dicẽda actio: q̃ diuina est actio. Eadem rõne q̃ natura diuina est bona: natura humana nõ esset bona. nõ enĩ oportet q̃ si diuina natura excedit humanã in bonitate q̃ propter hoc humana sit mala aut nõ bona Alij vo viderũt q̃ actio depẽdet a natura que est principiũ actionis: z a persona q̃ agit. ideo voluerũt in xpo nõ eẽ dicẽdũ vnaz actionẽ ne vnitatẽ nature ponere videant. filr nec esse plus ne videant ponere personarũ pluralitatẽ. Sed ex hoc sequit vt dicit Damas. q̃ xps nõ sit neq; vni⁹ neq; duarũ naturarũ: quod est absurdũ. Et dicendũ ꝓpter hoc q̃ sim pliciter in xpo oportet cõcedere duas actiones: quia ad diuersitatem causarũ sequit diuersitas in effectib⁹. causa aũt actionis est spẽs: vt dicit in. iij. phisi. quia vnũquodq; agit rõne alicuius forme quã habet. z ideo vbi sunt diuerse forme sunt etiã diuerse actiones: sicut ignis deficcat z calefacit p caliditatẽ z siccitatẽ: z hõ audit z videt p visum z auditũ. Et filr xps rõne diuersarũ naturarũ habet diuersas actiões ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ actionẽ xpi dicit Dio. dei virilẽ: nõ q̃ sit simplr vna actio deitatis z humanitatis in xpo sed q̃ actiones duarũ naturarũ q̃ntũ ad tria vnitunt. primo q̃ntũ ad ipm suppositũ agẽs actionẽ diuinã z humanã: qõ est vnũ secũdo q̃ntũ ad vnũ effectũ qui dicit opus operatũ: vl apotelesma fm Dama. sicut mũdatio leprosi. tertio q̃ntũ ad hoc q̃ humana actio ipsi⁹ xpi participabat aliq̃d de pfectione diuine nature: sicut intellect⁹ eius alijs eminẽti⁹ intelligebat ex virtute diuini intellect⁹ sibi in psona vniũcti q̃us diuina actio in nullo infirmaret ex vsortio humane. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ q̃us agere sit suppositi: tñ forma siue natura est principiũ vel causa agẽdi supposito sicut z aliarũ proprietatũ in supposito existentiũ. vnde sicut idem suppositũ est subiectũ diuersarũ proprietatũ propter diuersa ei⁹ principia causantia illas proprietates: ita idem suppositũ habet diuersas formas siue naturas. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ vnitas rei osequit eẽ suũ: vnde eodẽ modo ꝑdicat de re ens et vnũ qõ ouertit cũ ente. nõ aũt ex actione sua hz res vnitatẽ: z ideo nõ pot esse q̃ sit suppositũ vnũ: z eẽ ei⁹ nõ sit vnũ. pot aũt eẽ q̃ sit suppositũ vnũ: z actio ei⁹ nõ est vna. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃ nõ pot eẽ eadẽ actio numero p essentiã principalis agẽtis z instrumẽti: q̃ idem accidens nõ est in diuersis subiectis: sz dicit vna fm quid inq̃ntũ. s. instrumentũ nõ agit nisi motũ a principali agẽte: z agit in virtute principal agẽtis. z hoc modo in ipsa actione humanitatis xpi est aliq̃ virt⁹ inq̃ntũ ipsa humanitas est instrumẽtũ deitatis. ¶ Ad quintũ dicẽdũ q̃ actionis vnitas nõ solũ depẽdet ex termino: sed etiã ex multis alijs causis. z ideo non oportet q̃ si sit idem actũ q̃ sit eadẽ actio. Contingit aũt q̃ idem actũ ex diuersis actionib⁹ causal q̃drupliciter. Uno modo q̃ vnus agens nõ est sufficiẽs ad cõplendũ effectũ sed multi sil: sicut multi simr trahũt nauẽ quã nullus p se trahere posset. z tũc oẽs illi sunt q̃si vn⁹ agens nõ simpliciter: sz vnitate aggregationis. z filr actio eoꝝ nõ est vna simpliciter: sed q̃si vna congregata ex multis. Alio modo q̃ vn⁹ agẽs pot pficere effectũ: sed nõ sil vna operatione: sz multis operatiõib⁹ successiuis: sicut est in generatiõe habituũ acquisitoꝝ. z tũc vltima actio cõplens effectũ agit in virtute omniũ pcedentiũ disponentiũ ad illũ effectũ. z his duob⁹ modis nõ fuerunt in xpo plures actiones ad vnũ effectũ. Tertio modo q̃ effect⁹ nõ est vn⁹ simpliciter: sz vn⁹ subiecto: sicut vuln⁹ adustũ. z ideo actiões causantes sunt diuerse simplr oueniũt tñ in supposito. s. incisio z adustio: z a diuersis formis p e ẽntiã causant. s. ab acumine ferri: z a caliditate. Quarto mõ q̃ due actiones sũt diuersoꝝ agẽtiũ ordinatoꝝ quoꝝ vnũ mouet aliud z vnũ ẽ instrumẽtũ alteri⁹. z hi duo vltimi modi sũt in xpo fm q̃ diuerse ei⁹ actiões ad idẽ opus opatũ terminabant.

Ad secũdũ sic ꝓcedit. vr q̃ xps nõ meruerit. xps enĩ sp fuit cõprehẽsor: sz cõprehẽsoris q̃d est in termino nõ est mereri: q̃ meritũ ẽ via ad terminũ: g̃ xps nõ meruit. ¶ Ꝑ nõ pot eẽ idem meritũ z premiũ: sicut nec causa z causatũ. sz actus charitatis pfecte est premiũ: q̃ est ipsa fruitio. ergo cũ in xpo fuerit charitas osũmata p ipsam mereri nõ potuit. z ita nullo modo merebat: cũ oĩs meriti ꝑncipiũ sit charitas. ¶ Ꝑ aĩa xpi a principio sue cõceptionis fuit btã sicut mõ est. sed mõ nõ merek: ergo nec vnq̃z mereri

potuit. ¶ Ꝑ quicūq; mereꝫ merēdo proficit ꝙntū ad illud qō est merēdi pncipiū: qz charitas p meritū augeꝫ. ſz xp̄i charitas augeri non potuit: nec ipſe in ſpiritualibus bonis ꝓficere: ergo ipſe nō merebaꝫ. ¶ Ꝑ naturalibus non mere mur ꝓpter hoc q; ſunt determinata ad vnū. ſed li. ar. in xp̄o erat determinatū ad bonū: ergo ipſe p li. arbi. mereri nō po tuit: z ita nullo modo cū omne meritū ſit ex li. ar. ¶ Ꝑ null⁹ mereꝫ id qō ſuū eſt: z ꝓpter hoc apud boēs filij nō merē tur a patribus ſed ſerui: qz ea q̄ patris ſunt hereditario iure cōpetūt filio. ſz oīa q̄ patris ſunt xp̄i ſunt vt dicit̄ Pat. xj. z Jo. xvj. ergo ipſe apud patrē nō merebaꝫ. ¶ Ꝑ null⁹ mereꝫ a ſeipſo: ſz quicūq; mereꝫ mereꝫ aliquid a filio dei. cū ergo xp̄s ſit fili⁹ dei: ipſe nullo modo mereri poterat. ¶ Sed cō tra. ſup illud pſal. Cōſerua me dñe quoniā ſperaui i te. glo. Ecce meritū quo ſeruari debet: z loquitur de xp̄o: ergo xp̄s aliq̄d meruit. ¶ Ꝑ oīs viator⁹ hñs charitatē mereꝫ. ſed xp̄s fuit huiuſmodi: g̃. ¶ Ꝑ vbicūq; eſt difficultas in opatione virtutū ibi eſt meritū. ſz xp̄s habuit difficultatē in operib⁹ virtuoſis: nō quidē ex parte aīe ſed ex parte corꝓris qō af fligebaꝫ: ergo ipſe merebaꝫ. ¶ R⁹ dicendum q; in iuſtitia due pſone requirunt̄. ſ. faciēs iuſtitiā: z patiēs iuſtitiā. Fa ciētis aūt iuſtitiā reddē vnicuiq; qō ſuū eſt actio eſt ꝓpria. patiētis aūt iuſtitiā actio ꝓpria eſt facere ſibi debitū qō eſt ei p iuſtitiā reddendū. z hoc ꝓprie mereri eſt: vnde z id qō fm iuſtitiā reddit̄ merces dr̄. ſz qz iuſtitia reddit vnicuiq; qō ei debeꝫ z in bonis z in malis. Bona aūt ſimplicit̄ ſunt z ea q̄ ad vitā eternā ptinēt: ea z ſimpliciter mala q̄ ad miſe riam eternā ſunt. inde eſt q; fm theologos meritū ꝓprie dicit̄ reſpectu bonꝝ q̄uis magis ꝓprie reſpectu bonoꝝ di caꝫ meritū: demeritū vo reſpectu maloꝝ. Ad hoc igit̄ q; ali quis mereaꝫ tria neceſſaria ſunt. ſ. agens q̄ mereꝫ: actio per quā mereꝫ: z merces quā mereꝫ. Et ideo ad meritū tria req runt̄. Primū eſt fm compationē merētis ad mercedē: vt. ſ. ille q̄ mereꝫ ſit in ſtatu acq̄rēdi mercedē. z ꝓpter hoc illi q̄ ſunt oīno in termino nihil mereñ: qz nihil acq̄rere pñt. Se cundū eſt ex compatione agētis ad actionē: vt. ſ. ſit dñs ſue actionis: alꝫ p actionē ſuā nō dignificaꝫ ad aliq̄d habendū nec laudaꝫ. z ideo ea q̄ agunt p neceſſitatē nature: vel etiā p violentiā nō mereñ. Tertiū eſt fm compationē actiōis ad mercedē: vt. ſ. equipareꝫ mercedi: nō quidē fm eq̃litatē q̃n titatis: qz hoc req̄rit̄ in iuſtitia cōmutatiua q̄ cōſiſtit in em ptionib⁹ z vēditionib⁹: ſed fm eq̃litatē ꝓportionis q̄ req̄ri tur in iuſtitia diſtributiua fm quā de⁹ eterna ꝑmia partit̄. Actio aūt ꝓportionata ad vitā eternā eſt actio ex charita te facta: z ideo p eā ex cōdigno mereꝫ q̃s ea q̄ ad vitam eter nā ptinēt. opera aūt bona q̄ non ſunt ex charitate facta defi cient ab iſta ꝓportione. z ideo p eā ex cōdigno nō mereꝫ q̃s vitā eternā. ſz impꝛopꝛie bis dicit̄ aliq̃s mereri fm q; ha bent aliquā ſilitudinē cū opatione informata charitate. Et ſiquidē ſit ſimilitudo illa in ſubſtātia actus z in intentione vt cū aliq̃s exiſtēs in mortali pctō dat elymoſinā ꝓpē deū dicit̄ meritū cōgrui. Si vo ſit ſilitudo in ſubſtātia actus: z nō in intētione: ſic dicit̄ meritū interpretatū: ſicut cū q̃s dat pauperi elymoſinā ꝓpter inanē gloriā. Et hec tria in xp̄o reperiunt̄. ipſe enī q̄uis q̄ntū ad aliq̄d in termino pfectio nis fuerit. ſ. q̄ntū ad opationē aīe quibus erat beat⁹ z cōpre henſor: tū q̄ntū ad aliq̄d defectū patiebaꝫ eoꝝ q̄ ad gloriam ptinēt inq̄ntū. ſ. erat paſſibil aīa z corꝑe z inq̄ntū erat corꝑe mortal. z ideo fm hoc erat viator in ſtatu acq̄rendi. Silr z oīs actus ei⁹ informat⁹ erat charitate. Et iterū actus ſui dñs erat p libertatē voluntatis: z ideo oī actu ſuo meruit. ¶ Ad primū ergo dicēdū q; q̄uis eēt cōprehenſor q̄ntū ad aliq̄d: erat etiā viator q̄ntū ad aliq̄d: z ſic mereri potuit. ¶ Ad ſe cundū dicēdū q; idem nō pōt eſſe meritū z premiū reſpectu eiuſdez z fm idem. vnde ipſe motus charitatis hoīs xp̄i in quo cōſiſtit ꝑmiū ei⁹ q̄ntū ad btitudinē aīe pōt eē meritū re ſpectu btitudinis corꝑis: qō in aliꝭ beatis nō ptingit: qz non ſunt in ſtatu acq̄rēdi fm aliq̄d ſui: z iō nec ſibi nec aliꝭ

mereñ: qz q; impetrāt hnō nobis ptingit ex hoc q; p̄itus oū viuerēt meruerūt vt hoc impetrarēt. ¶ Ad tertiū dicendus q; xp̄s eſt mō tū cōprehenſor: tunc aūt erat z viator z cōpre hēſor: z ideo tūc mereri potuit: nūc aūt nō. ¶ Ad quartum dicendū q; ille q̄ mereꝫ nō oportet q; ꝓficiat q̄ntū ad ratio nē merēdi. hoc enī accidit ſibi ex hoc q; radix merēdi. ſ. cha ritas non eſt in ſuo merito. ſz oportet q; oīs q̄ mereꝫ ꝓficiat q̄ntū ad mercedē quā mereꝫ: vt. ſ. eam ſibi debitā faciat vel ſimpliciter vel q̄ntū ad aliquē modū quo ſibi p̄ius debita nō erat. ¶ Ad quintū dicendū q; li. ar. xp̄i nō eſt determina tū ad vnū fm numerū: ſz ad vnū fm gen⁹. ſ. ad bonū: quia in malū nō pōt: ſz tū hoc pōt facere z nō facere. z hoc nō exclu dit libertatē ar. qz poſſe peccare nec eſt libertas ar. nec pars libertatis vt dicit Anſel. z hec quidē determinatio ex perfe ctione li. ar. ptingit fm q; p habitū gratie z glie terminatur in eo ad qō eſt nāliter ordinatū. ſ. in bono: qz li. ar. q̄uis in nobis ſe habeat ad bonū z ad malū: nō tū eſt ꝓpter malū: ſz ꝓpter bonū. Vel dicendū q; ſi etiā eēt determinatū ad vnū numero: ſicut ad diligēdū deū: qō nōfacē nō pōt: tū ex hoc lud nō coacte ſz ſpōte tēdit: z ita ē act⁹ ſui dñs. ¶ Ad ſexti dicēdū q; xp̄s nō mereꝫ fm diuinitatē fm quā habet q; oīa ſunt ſua: ſz mereꝫ fm humanitatē ex q̄ nō hz q; oīa ſunt ſua. ſunt ſua: ſz mereꝫ fm humanitatē ex q̄ nō hz q; oīa ſunt ſua.

¶ Et p hꝫ pz ſolutio ad ſeptimū qz a filio dei meremur rone diuinitatis ſue: ex q̄ parte ipſe nō merebaꝫ.

Ad tertiū ſic procedit̄. videtur q; xp̄s nō potuerit me reri in inſtāti ſue conceptiōis. nullus enī mereꝫ niſi q̄ agēdo. ſz p̄ius eſt eē rei q̃ ei⁹ agere: ergo in primo inſtanti cōceptionis q̄ xp̄s primo habuit eſſe fm humanā naturā nō potuit mereri. ¶ Ꝑ opus meritoriū cū delibera tione eſt cū ſit ex electione li. ar. q̄ ſequit̄ ꝺſiliū. ſed delibera tio cū ſit quidā motus req̄rit tp̄s: ergo in primo inſtanti cō ceptionis mereri nō potuit. ¶ Ꝑ quicq̄d xp̄s habuit in pri mo inſtanti ſue cōceptionis habuit ab alio: nō a ſe. ſed meri ti ſui ipſe cauſa fuit: igit̄ in primo inſtanti cōceptionis nō meruit. ¶ Ꝑ fiē meritū eſt p libe. arbi. ita z peccatū. ſed dia bolus nō potuit peccare in primo inſtanti ſue creationis: er go nec anima xp̄i in primo inſtanti creatiōis ſue potuit me reri. ſed primū inſtans cōceptionis fuit primū inſtans crea tionis anime: ergo in illo inſtanti mereri non potuit. ¶ Ꝑ xp̄s q̄ntū ad corꝑus in pueritia erat ſimilis aliꝭ pueris. ſed aliꝭ pueri ꝓpter imbecillitatē organoꝝ corꝑoraliū nō ha bent perfectam imaginationē nec vſum libe. arbi. per conſe quens: ergo nec xp̄s. z ita tunc vt videtur mereri nō potuit. ¶ Sed cōtra. xp̄s in primo inſtāti ſue cōceptionis fuit vir. Jere. xxxj. nouū fa. dñs ſuper terrā femina circūdabit virū. ſed perfecti viri eſt mereri: ergo xp̄s in primo inſtāti ſue cō ceptionis potuit mereri. ¶ Ꝑ perfectior eſt anima perfecta ꝓma z ſecūda perfectione q̃s perfecta ſolū perfectione pri ma. ſed chriſto nō accreuit aliqua ſpiritualis pfectio: ergo cū operatio ſit perfectio ſecūda: z habitus perfectio primā: quandocūq; habuit habitū virtutis habuit actum eius. ſed actu virtutis merebaꝫ: ergo xp̄s in inſtanti cōceptionis me rebatur. ¶ R⁹ dicendū q; xp̄o debem⁹ attribuere fm ani mam omnē perfectionē ſpiritualē que ſibi poteſt attribui. vnde cū poſſibile ſit ipſum in primo inſtāti ſue cōceptionis actū meritoriū perficiſſe: dicendū eſt chriſtū in primo inſtanti quo eſt nō poſſit ſuam actionē habere nō poteſt con tingere niſi trib⁹ modis. Primo ex hoc q; deeſt ſibi aliqua perfectio que requirit̄ ad agēdū: ſicut catulus in primo in ſtanti ſue natiuitatis nō poteſt videre quia nō habet orga nū videndi cōpletū. Alio modo ꝓpter aliquod impedi extrinſecū: ſicut aqua generata in aliquo loco cōcluſo impe ditur vt non poſſit ꝓpꝛio motu moueri. Tertio ex natura operationis que ſucceſſionē habet. z tūc in primo inſtanti quo res eſt incipit illaz actionē: nō tū illa actio eſt in illo in ſtanti ſed in tēpoꝛe ſicut patet q; primū inſtās in quo ignis

est ignis: quod est vltimū instans siue generationis est pri/
mū instans motus sui sursum: sed tū motus eius non est in
illo instanti: quia motus successiuus est. Constat autē q in
xpo nō deficiebat aliqua perfectio ex parte ipsius agentis q̄
est necessaria ad meritoriū actū: ⁊ iterū nihil erat quod im/
pedire posset. ipse etiā motus charitatis quo mouebat in/
diuisibilis erat ⁊ nō successiuus. ⁊ ideo in ipso instanti con
ceptionis mereri potuit. Quidā autē dicūt q in ipso instan
ti cōceptionis non meruit q̄ntū ad vsum virtutū: sed solum
habuit meritū in radice. s. in habitu charitatis ⁊ aliarū vir/
tutū ex quib⁹ dignus fuit gloria. sed q̄ntū ad vsum virtutuz
nō meruit in ipso instāti: sed post ipsum instans. Et ad hoc
mouent rationib⁹ inductis in obiciendo. sed prima opinio
magis mihi placet. ⁊ fm eam respondendū est ad argumen
ta in ōtrariū facta. Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ esse est pri⁹ q̄z
agere natura nō tēpore de necessitate. Ad secundū dicen
dū q deliberatio ⁊ consiliū vt dicit ph̄s nō sunt de fine: sed
de bis que sunt ad finē q̄ non est certū que expediūt ad fi
nē intentū. in ipsa autē intētione finis aliquis meret: vnde
nō exigit deliberatio ad meritū etiā in alijs hoīb⁹ q̄ntū ad
appetitū finis. Et preterea in xpo non exigebat deliberatio
etiā q̄ntū ad ea que sunt ad finem: quia de bis certus erat.
Ad tertiū dicendū q illud quod xps habuit in primo in
stanti sue cōceptionis. s. meritū: ⁊ ab alio habuit inquantū
s. ad meritū exigit gratia: ⁊ a seipso habuit inquantū meri/
tū p̄cedit ex li. ar. nō enī semp necessariū est vt causa causa/
tū p̄cedat tpe: sed q̄cq̄z sufficit q̄ p̄cedat natura. Ad quin/
quartū dicendū q motus volūtatis in finē bonū est sibi na/
turalis. vnde in primo instanti creationis sue potest habere
motū in bonū finē: quia ad finē naturaliter desideratuz ap/
petendū nō indigem⁹ deliberatione: ⁊ in hoc potest eē me/
ritū. sed peccatū contingit ex hoc q volūtas mouet in aliq̄d
quod non cōpetit fini naturaliter desiderato. vnde oportet
q cōtingat ex falsa collatione illius ad finē. ⁊ ideo requirit
ad peccatū collatio eius quod habet apparentē bonitatem
ad id quod est p se bonū naturaliter desideratū. vnde in pri/
mo instāti creationis nō potest mens peccare. Ad quin/
tū dicendū q xps nō habebat a sensib⁹ acceptā scientiā sed
infusam: ⁊ ita habitus sciētie perfecte poterat eē etiā cū in/
firmitate organoz. ⁊ iterū dictū ē q infirmitas corporis in
ipso nō refundebat in mentē: sicut nec mētis gloria corpoz
infirmitatē tollebat. ⁊ iō impfectio organoz corpaliū vsum
rationis nō tollebat in ipso.

Ad quartū sic procedit. videtur q xps nō meruit fi/
bi imortalitatē corporis. mereri enī est extranei cui
nō debet merces nisi p meritū: sicut ⁊ adoptari est
extranei cui nō debet hereditas nisi p adoptionē. ſz xps ad
bona patris que sunt sua nō dicit adoptari quasi extrane⁹:
ergo eadē ratione nec imortalitatē vel aliq̄d huiusmodi me
ruit. P̄ premiū ē digni⁹ merito. sed bon⁹ motus aīe xpi
quo merebat est dignior quolibet corporali: ergo nō mere/
batur imortalitatē corporis. P̄ xps nō erat debitor mor/
tis: quia nō habebat peccatū quod mortis debitores facit.
ergo cū nullus mereat illud malū euitare cuius nō est debi
tor. videt q ipse imortalitatē nō meruit. Sed contra est
q̄ in ſra dicit q claritas corporis est premiū humiliatōis.
sed imortalitas corporis ad claritatē corporis ptinet: ergo
etiaz imortalitatē meruit. P̄ bona gloriе nulla creatura
bz fine merito. sed imortalitas ptinet ad gloriā: ergo ipsam
xps meruit. Ulterius videtur q impassibilitatē anime
xps nō meruit. Id enī quod nobis ē naturale nō meremur.
sed anima fm suam naturā est impassibilis: ergo impassibi
litatē non meruit. P̄ omne quod ineſt alicui p accidens
ex hoc ipso q accidens remouet ei nō ineſt. sed anima pati/
tur sicut ⁊ mouet p accidens. s. p corpus: ergo ex hoc ipso q
separat a corpore fit passibil. sed xps non meruit animā a cor
pore separi: q̄ meritū mortis peccatū est vt dicit Ro. vi. er/
go nō meruit impassibilitatem anime. P̄ impassibilitas
anime pertinet ad beatitudinem anime: sed sicut impassibi/
litas corporis ad btitudinē corporis. ſz aīa xp̄i a principio
fuit beata: ergo impassibilitatē anime non meruit. Sed
cōtra. anima xp̄i post resurrectionē fuit impassibil. ſz ante
fuit impassibilis: ergo sicut gloriā resurrectionis: ita ⁊ aīe
impassibilitatē meruit. P̄ anime damnatoz sunt passibi
les quia impassibilitatē nō meruerūt: ergo cum anima xp̄i
nō fuerit passibilis post resurrectionē: videt q impassibili
tatē nō meruit. Ulteri⁹ videtur q non meruerit exalta
tionē: q̄z ex hocipso q humana natura assumpta fuit exalta
ta est: ⁊ nomen diuinitatis sibi debet. sed assumptionē non
meruit vt supra dis. iiij. dictū est: ergo nec exaltationē. P̄
nomen quod est sup omne nomen est nomen in quo flectit
omne genu. sed hoc est nomen iesus: vt dicit Phil. ij. cū er/
go hoc nomen nō meruerit sed ante conceptionē sibi impo
situ fuerit: videt q nō meruerit nomen quod est sup omne
nomē. Si dicat q meruit q̄ntū ad manifestationē Cōtra.
hoc etiā ante manifestū erat: vnde demones ante eū cōfessi
fuerūt: ⁊ pueri ⁊ prophete predixerūt: ergo hoc ipse non me
ruit. P̄ meritū ordinat ad premiū. ſz facere aliq̄d ppter
estimationē hominū pertinet ad vanā gloriam que in ipso
non fuit: ergo exaltationē q̄ntū ad manifestationē hominū
non meruit. Sed otra Lu. xiiij. Qui se humiliat exaltabit.
sed xps se humiliauit: ergo exaltari meruit. P̄ ipse fecit
se dignū tali exaltatione que est in manifestatiōe ad homi/
nes p ea q̄ gessit: ergo meruit ipse hanc exaltationē. Ul
terius videt q etiā premiū substantiale anime. s. fruitionez
diuinā ipse meruerit. maioris enī meriti maius est premiū
sed meritū xp̄i fuit maius omniū sanctorum meritis: ergo ⁊
maior fuit merces quā meruit. nihil autē maius cadit sub
merito q̄z fruitio dei quā sancti merent: ergo ipse etiā me/
ruit ipsam. P̄ gloriosius est aliquid per seipsum habere
q̄z ab alio habere omnia. sed quod quis meret quodāmō
habet p seipsum: cū igit xps fruitionē diuinā gloriosissime
habuit: videt q eā meruerit. P̄ fm illos qui ponunt an/
gelos in solis naturalib⁹ creatos simul in eis fuit meritū et
premiū. ſz nihil ph̄bet xp̄m meruisse fruitionē diuinā nisi
quia ab initio sue cōceptionis eam habuit: ergo videt q in
ipso instanti sue conceptionis mereri potuit vt simul in eo
esset meritū ⁊ premiū. Sed otra. nullus meret fm q est
cōprehensor. sed xps q̄ntū ad fruitionē erat cōprehensor: er
nunc̄z fruitionē meruit. P̄ ex hocipso q intellectus eius
erat deo diunctus in persona sibi debebat fruitio. sed vnio
nē nō meruit: ergo nec fruitionē. P̄ᵒ dicendū ad primā
questionē q sicut predictū est meritū fm se est operatio ei⁹
qui iustiam patit fm quā facit suū id quod sibi reddenduz
est. Non aūt datur aliquid alicui qui habet illud eo modo
quo habet: nec aliquis facit suū quod suū est eo modo quo
suū est. vnde ad merituz fm q theologi de ipso loquunt in
ordine ad ea que sunt bona simpliciter quattuor requirun/
tur q̄ntū ad id quod aliquis mereri dicit. Primuz est q il/
lud sit de pertinētib⁹ ad beatitudinē. Secundū est q illud
sit non habitū quod per meritū acquirit reddendū iustitia
mediante. Tertiū est q illud sit non debitū quod merendo
quis sibi debitū facit. Quartū q id quod quis mereri dici/
tur sequat ad minus ordine nature ad ipsum meritū. ⁊ ideo
gratia que est merēdi principiū: ⁊ alia naturalia que exigū
tur ad meritum sub merito non cadunt. Hec autē quattuor
in christi imortalitate inueniunt: quia est de bis que perti/
nent ad beatitudinē corporis. Itē non fuit ab eo semp ha/
bitū: quia a principio mortale corpus assumpsit. Item non
fuit sibi debitū ratione nature q̄uis esset sibi debituz ratio/
ne persone. Item imortalitas non exigit ad merendum: et
propter hoc imortalitatē meruit. P̄ ad primū ergo dicen/
dū q q̄uis imortalitas ⁊ omnia alia bona que sunt in pote
state patris essent in potestate filij q̄ntū ad diuinā personā
non tamē ratione humane nature: vnde nos merendo faci/
mus nobis debitū de eo quod non erat debitū nec̄z nature

neq; persone. christus autē fecit merendo debitū nature de non debito nature q̄uis esset debitū persone. nec est simile de adoptione: quia adoptio respicit personā sicut ꝛ filiatio ¶ Meritū aūt in operatione consistit que variatur fm varietatē nature vt prius dictū est. ¶ Ad secundū dicendum q̄ q̄uis actus mētis quo christus merebat sit simpliciter melius q̄ ī̄mortalitas corporis: tñ illa est melior q̄ntū ad statū inq̄ntū. s. ptinet ad statū beatitudinis: ¶ actus vō mentis fm q̄ in eo consistit meritū: pertinet ad statū viatoris. ¶ Vel dicendū q̄ hoc habet veritatē in premio substātiali anime: ꝛ non in alijs. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ christus q̄uis non haberet necessitatē moriendi ex peccato: habebat tamen ex p̄n cipijs naturalibus vt supra dictū est. ꝛ ideo humane nature in christo ī̄mortalitas nō erat debita. vel dicendū q̄ p̄uatio culpe q̄uis auferat meritū mortis: non tamen dat ī̄mortalitatē qua impossibile est mori qualis est ī̄mortalitas quam meruit christus: sicut patet in adam q̄ntū ad primū statū in quo nō erat predicta ī̄mortalitas. ¶ Ad secundā questionē dicēdū q̄ anima dupliciter dicit passibilis. Uno modo fm iustitiam diuinā sicut patit in inferno ab igne corporali: ꝛ hec ē cōmunis anime ꝛ omni spiritui creato in suis tñ naturalibus cōsiderato. Alio modo dicit anima passibilis fm naturam. ꝛ hoc vel per accidens ex passione corporis vt supra dictū est q̄ lesio corporis ad animā pertingit quodā modo inquantū est forma eius. vel per operationē propriā siue illa sit cōmunis anime ꝛ corpori: sicut in delectatiōib⁹ ꝛ tristitijs que sunt fm partem sensitiuam. siue sit propria ipsi anime: sicut in delectationib⁹ ꝛ tristitijs intellectiue partis. quia aūt anima fm suam naturā est forma corporis: Forme aūt est vt sit materie proportionata: ideo in ipsa natura anime etiam sine corpore existētis est vt sit nata pati ad passionē corporis q̄uis nō patiat actu sine corpore q̄ntū ad illas passiones que naturaliter ei inesse possunt vel ex corpore vel cum corpore. Nec aūt aptitudo nō tollitur per id per quod natura per gratiā reformatur. q̄uis enī homo reformetur q̄ntū ad actus personales per gratiam: non tamen reformatur q̄ntū ad naturā nisi per gloriā que omnes defect⁹ nature tollit: cui⁹ signū est q̄ reformati per gratiā in actu naturali defectum patiunt: quia in originali peccato generāt. vnde oportet q̄ istam aptitudinē naturalē ab anima habitus glorie tollat per quē anima perficit nō solum in potentijs q̄ntū ad actus personales: sed inquantū est natura quedam. vnde ex ipsa glorificata in corp⁹ gloria transfundit p habitū etiam glorie excludit ꝛ tristitia intellectiue partis. ꝛ iterū possibilitas peccādi p quā est possibilitas ad passionē ex iustitia diuina. vnde constat q̄ impassibilitas anime ad gloriā pertinet. Et q̄ xp̄s gloriā anime inquantū est natura corporis nō habuit a principio sue cōceptionis: q̄ corpus passibile fuit q̄uis haberet animaz glorioſam q̄ntū ad operationes quib⁹ deo fruebat. ideo sicut meruit ī̄mortalitatē corporis: ita etiaz meruit impassibilitatē anime. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ anima fm suam naturā est impassibilis vt pati non possit q̄ntū ad passiones proprie dictas de quibus loquimur sine corpore: est tamē fm naturā suā passibilis. i. potens pati has passiones in corpore ꝛ per corpus. vnde hec determinatio per naturā potest determinare passibilitatē vel q̄ntū ad potentiā: ꝛ sic falsa est propositio. vel quantū ad actū: ꝛ sic vera est: quia passibile est potens pati. ¶ Ad secundū dicendū q̄ q̄uis per accidēs inesset aīe passio: nō tñ p accidēs aptitudo ad patiendū simul cū corpore. ꝛ ideo q̄uis ea sepata a corpore tollat passio fm actū: nō tñ tollitur aptitudo patiendi. Unde si iterū corpori vniret nō faceret tñ coniunctū sibi corpus impassibile: sed in eo p accidēs pateret sicut ꝛ prius nisi q̄n glorificata est: tunc enī si corpori vnitur corpus impassibile facit. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ impassibilitas anime ptinet ad beatitudinē aīe inq̄ntū est natura ꝛ forma corporis: ꝛ talem beatitudinē aīa xp̄i nō habuit a principio sue cōceptionis: sed beatitudinē que ꝺsistit in actu fruitionis. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ sicut dicit p̄bs in. i. ethic. in felicitate aliquid inuenit esse tiale ipsi sicut virtutes que faciunt operationē perfectā. Alii q̄d autē q̄ facit ad bene esse felicitatis: sicut diuitie: ꝛ amici: ꝛ huiusmodi. Silr dico q̄ aliq̄ sunt q̄ sunt de substantia beatitudinis: sicut obtes anime ꝛ corporis. aliquid aūt q̄ est de bene eē ipsius: scut manifestatio btitudinis ad alios in quo etiā gloria consistit: quia gloria est clara cū laude notitia. glo. Ro. vlti. sicut etiā p̄bs dicit q̄ de bene eē ipsi⁹ felicitatis est vt felix etiā post mortē viuat in memorijs hominū. Quia in xp̄o debuit eē cōpletissima beatitudo: ideo nō solū in seipso beatificat⁹ est: sed ad perfectionē sue beatitudinis etiā sua beatitudo alijs ostensa fuit. ꝛ fm hoc dicitur exaltationē meruisse. que q̄dē exaltatio in trib⁹ cōsistit. i. in noticia corporis fm q̄ dicit⁹ accepisse nomē sup omne nomē: quia nomē de re noticiā facit. Itē in reuerētia corporis q̄n tū ad genuflectionē. Itē in confessione oris. ꝛ hoc est quod dicit Apl's Et ois lingua cōfiteat⁹ tē. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ q̄uis fuerit exaltat⁹ ab initio sue cōceptionis: non tñ sua exaltatio fuit tunc manifesta: ꝛ res in sacra scriptura tunc fieri dicit⁹ q̄n innotescit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ nomen sup omne nomē dicit⁹ eē vt q̄ntū ad id a quo imponit ꝛ sic est nomē ihesus vel xp̄s: quia vtrūq; exponit⁹ ex vnione humane nature ad diuinā: quia fm hoc vnct⁹ dicit⁹ q̄ deo est vnctus. ꝛ fm hoc etiā a peccatis saluos facere pōt. vel q̄n tū ad id cui nomen imponit⁹: ꝛ sic hoc nomē deus est supra omne nomen: q̄ imponit⁹ sibi fm diuinā naturā. ꝛ hec ois q̄uis fuerūt in eo fm rei veritatē a principio cōceptionis: non tñ erant in noticia hominū. ¶ Ad tertium dicendū q̄ ante resurrectionē erat quidem manifesta xp̄i exaltatio nō oīb⁹ sz paucis. ꝛ quibusdā etiā non p certitudinē: sz p q̄ndā coniecturā: sicut demonib⁹. ꝛ aliquib⁹ iudeis. sz post resurrectionē suā altitudo toti mundo innotuit: ꝛ p certitudinez fidei. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ meritū nō fit propter premiū nisi ad quod ordinat⁹ principaliter: hoc aūt est illud q̄ē de subst̄ātia beatitudinis. vnde etiā q̄uis honor ciuilis tñ ciues propter illū honorē nō opet premiat⁹ virtus ciuilis: tñ ciues propter illū honorē nō operant⁹ virtutis opera: sz ppter bonū ipsi⁹ virtutis. ¶ Ad q̄rtā questionē dicendū q̄ gl'ia aie consistit in hoc q̄ aīa ipsi deo vnit⁹ p visionē ꝛ amorē. ꝛ quia posterior vnio presupponit priorē: sicut hoc q̄ deus est in sanctis p gratiā presupponit hoc q̄ in oīb⁹ est p essentiā presentiam ꝛ potentiā: ō eadē rōne vnio que est in p̄sona q̄ est vltima ꝛ cōpletissima p̄supponit oēm aliam vnionē ad deū. vnde ex hoc ipso q̄ aīa xp̄i erat deo in p̄sona diuūcta debebat fibi fruitionis vnio: ꝛ nō p operationē aliquā ei facta debita. ꝛ ideo q̄ meritū ostitit in opatione que facit nobis aliq̄d debitū xp̄s fruitionē nō meruit. Secus aūt est de gl'ia corporis: q̄ gl'ia corporis nō ostitit in vnione ad deū: vnde sine ea corp⁹ diuinitati vnitū esse potuit: ꝛ fuit dispensatiue propter opus redemptionis implendū. Et propter hoc fruitionē in qua cōsistit gl'ia aie christus semper habuit: ꝛ ipsam nō meruit sicut meruit gloriam corporis. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ hoc q̄ christus fibi beatitudinē que est in fruitione non meruit non fuit ex insufficientia meriti: sed ex perfectione meritis. ¶ Ad secundum dicendū q̄ christus magis habuit ex seipso quod ex vnione habuit q̄ aliquis habeat id quod ex operatione acq̄rit: quia habuit illud naturaliter. ꝛ ideo etiam glorios⁹ habuit fruitionē q̄ aliquis alius. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ fm illam opinionē angeli nō semper habuerunt beatitudinez nec iterū aliquid erat in eis vnde eis deberetur. ꝛ ideo mereri potuerunt simul q̄n acceperūt gratiā: vt in. ij. li. di. vi. octum est. nō est aūt ita de xp̄o q̄ semp beat⁹ fm animā fuit. ꝛ cui ex ipsa vnione debebat gloria.

Ad quintū sic procedit. videt q̄ christus per passionē non meruerit fibi. mereri enī est aliquid fibi debitū facere. sed qui fibi semel aliq̄d debitū fecit pro ta emēdo nō vlteri⁹ emit illud: ergo ꝛ q̄ meruit aliq̄d semel

Ad sextum sic proceditur. videtur q̄ christus nobis mereri nō potuit. sicut enī laus requirit volūtariū: ita z meritū. sed propter hoc q̄ laus requirit voluntariū in laudato: ideo vnus nō laudat̄ propter actū alteri⁹: ergo sil̄r nec vn⁹ alteri mereri pōt. z sic xp̄s nihil nobis meruit. ¶ Ezech. xviij. dicit̄ Aīa que peccauerit ipsa morte tur. ergo eadem rōne aīa q̄ operat̄ ipsa premiabitur: z ita videtur q̄ xp̄s nobis mereri nō potuit. ¶ xp̄s non meruit fm q̄ deus: sed fm q̄ hō habens charitatē. sed vn⁹ habens charitatē nō merek alteri nisi ex cōgruo quod nō est p se loquendo meritū. ergo ꝛc. ¶ Sed cōtra. xp̄s fm q̄ hō est caput nostrū: ergo nobis aliquid influit. sed nō nisi meritorie ergo xp̄s nobis aliq̄d meruit. ¶ nullus pervenit ad gloriam sine merito. sed pueri baptisati perveniēt ad gloriā: ergo cū nō pueniant p meritū propriū pvenient p meritū xp̄i: z ita xp̄s nobis aliquid meruit. Ulteri⁹ videt q̄ nō meruit nobis ianue apertionē: qm enoch z helias ante xp̄i incarnationē in paradisum introierunt: ergo ante xp̄m ianua erat aperta. ¶ quicūq; merek paradisū merek etiā apertionē ianue paradisi. sed antiq̄ patres meruerūt paradisum cū haberent charitatē ita p̄fectā sicut z nos: z cū propter paradisum omnia operarent̄: ergo meruerūt apertionē ianue paradisi. ¶ posita causa sufficiēti nō requirit aliq̄d aliud ad effectū. si ergo xp̄s sufficienter meruit nobis apertionez ianue paradisi: videt q̄ non oporteat nos aliq̄d propter paradisum operari: quod est falsum: ergo z primū. ¶ Sed cōtra. ante xp̄m nullus in paradisum intrauit: quia sancti patres ad limbū descēdebant. sed postea boīes in paradisum intrauerūt sicut dicit Lu. xxiij. Hodie mecū eris in paradiso: ergo paradisi apertionē xp̄s meruit. ¶ p peccatū ade clausa est ianua paradisi vt patet Gen. iij. sed xp̄s pro peccato ade satisfecit: ergo ipse apertionem ianue nobis meruit. ¶ Ulterius videt q̄ nō tm̄ per passionē apertionē ianue nobis meruit charitas. charitas enī ei⁹ in passione nō fuit maior q̄m ante. si ergo p passionē meruit z etiā ante meruit. ¶ in baptismo celi aperti sunt sup eū. sz baptism⁹ passionē p̄cessit: ergo ante passionē celi apertionē nobis meruit. ¶ videt q̄ p ascensionē p id q̄ dicit Aoct. ij. Ascēdit pandens iter ante eos. ¶ Sed ctra. xp̄s satisfaciēdo nobis ianuam aperuit. sed satisfecit p passionē: ergo p passionē ianue apertionē meruit. ¶ clausio ianue fuit decretum q̄ erat ctrariū nobis. sed hoc tulit xp̄s de medio affigēs illud cruci Col. ij. ergo p passionē ianue apertionē nobis meruit ¶ R°. dicendū ad primā q̄stionē q̄ sicut dicit Damas. in. iij li. caro xp̄i z aīa erat q̄si instrumentum deitatis: vnde q̄uis eēt alia operatio dei z hois: tm̄ operatio humana habebat in se vim diuinitatis sicut instrumētū vi agit principal̄ agētis. z ꝓpter hoc dicit Damas. q̄ ea q̄ hominis sunt supra hominē agebat. vnde z actio xp̄i meritoria q̄uis eēt actio humana: tm̄ agebat in virtute diuina: z iō erat potestas supra totā naturā: q̄ nō poterat esse de aliqua operatione pura hominis: quia homo singularis est minus dign⁹ q̄z natura cōmunis: qz diuin⁹ est bonū gētis q̄z bonū vni⁹ hois. z qz oēs hoīes sunt vn⁹ hō in natura cōi vt dicit Porphi. inde ē q̄ meritū xp̄i q̄ ad naturā se extendebat etiā ad singulos se extendere poterat: z ita alijs mereri potuit. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ xp̄m mereri pro alio dicit̄ dupliciter. Aut ita q̄ ipse mereat̄ loco alteri⁹. i. q̄ ptinet ad aliud vt mereatur: z sic xp̄s pro alijs nō meruit: qz meritū oportet q̄ pcedat ex volūtate merētis vt obiectio pcedebat. Aut ita q̄ ipse aliq̄d alteri mereat̄ q̄ sub merito illi⁹ nō cadit. z sic xp̄s alijs meruit ea q̄ ipsi sibi mereri nō potuerūt. ¶ Ad secundū dicendū q̄ membra z caput ad eandē psonā ptinēt. vñ cū xp̄s fuerit caput nostrū ꝓpter diuinitatē z plenitudinē gratie in alios redūdantē: nos autē sum⁹ membra ei⁹ meritū suū: nō est extraneū a nobis: sz in nos redundat propter vnitatē corporis mistici. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ xp̄s ea que sunt hominis agebat supra hominē vt dictū est. ¶ Ad secūdā q̄stio-

vlteri⁹ nō pōt mereri illud. sz xp̄s ab instāti cōceptionis meruit sibi ea q̄ dicta sunt: ergo per passionē nihil sibi meruit. ¶ meritū facit vel de nō debito debitū: vl̄ de debito magis debito. sed ea que xp̄s meruit nō fuerūt sibi magis debita post passionē q̄z ante: qz p primū meritū fuerūt sibi facta sufficienter debita: ergo per passionē sibi xp̄s nihil meruit. ¶ passio in corpore xp̄i fuit. sed meritū nō est nisi in aīa: ergo p passionem xp̄s nihil sibi meruit. ¶ meriti principiū est in nobis: quia volūtariū est cui⁹ principiū est intra: vt dicit in. iij. ethico. sed principiū passionis nō est in patiēte sz in agēte. g̃ xp̄s p passionē nō meruit. ¶ de meritū ostis sz patiētie vl̄ fortitudinis: g̃ xp̄s per passionē nō meruit. ¶ Hz̄ō est q̄ dr̄ in l̄ra q̄ passio claritatis est meritū. ¶ Ioan. xv. Maiorē charitatē ꝛc. ergo ipse p suā passionez meruit. ¶ passio sua maior fuit alior scōr passionib⁹: vt supra di. xv. dictū est. sed alij sancti suis passionibus meruerunt: ergo z xp̄s p suam passionē meruit. ¶ R°. dicendū q̄ mereri sicut dictū est est facere aliquid sibi debitū: hoc autē contingit tribus modis. Uno modo q̄n aliquis facit de nō debito debitum: sicut aliquis primo motu charitatis meretur vitā eternā faciens eam debitā sibi q̄ prius ei debita nō erat. Alio modo quod erat minus debitū faciendo sibi magis debitū: quod cōtingit in eo in quo charitas augeť. Tertio modo contingit q̄n aliquid quod est vno modo debitū sibi facit alio modo debitū sibi: sicut puer baptisatus cui debeť vita eterna ex habitu gratie in baptismo infuso q̄n vsum liber. habere incipit facit sibi debitā eā ex actu. primo igit̄ mō xp̄s meruit in primo instanti sue conceptionis claritatē corporis: que quidē nō erat ei debita neq; ex cōditione nature in se cōsiderate neq; ꝛsequebať ex necessitate vnionis sicut gloria fruitionis vt dictū est. Secundo aūt modo xp̄s meruit in oīb⁹ actib⁹ suis post primū instans sue cōceptionis nō potuit: qz charitas nō ē augmētata in xp̄o. Tertio mō actibus debebať. Actus autē quo quis mereť est ille cuius agēs est dīus vt supra dictū est: z qui est proportionat⁹ meritis: quia fecit sibi debitū aliquib⁹ actib⁹: quod prius alijs cedi. Est aūt homo dīus suor actuū p volūtatē quā quia charitas perficit in ordine ad finē vltimū: ideo actū fim propor tionatū facit. s. beatitudini que propria merces est nostrorū meritor. z ideo omnis actus volūtarius charitate informatus est meritorius. Cū igit̄ xp̄s passionē suam volūtarie sustinuerit: oblatus enī est quia voluit: z volūtas ista charitate fuerit informata: nō est dubiū q̄ p suā passionē meruerit babendā rem que emit̄: z ideo postq̄z semel empta est ulterius nō emit̄. sed actio qua quis mereť nō est principaliter propter premiū consequendū: sed propter bonū charitatis. vnde homo habens charitatē etiam operareť si nulla retributio sequereť. vnde etiā postq̄z meruit aliq̄d operaťur: z id debeť. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ nō oportet q̄ faciat sibi magis debitū: quia hoc est fm intentionē charitatis que est rapi merēdi: sz facit sibi plurib⁹ modis debitū. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ q̄uis passio sit in corpore: tm̄ volūtas acceptans passionē fuit in aīa. ¶ Ad quartū dicendū q̄ passio inq̄ntū passio nō est meritoria: quia sic principiū ei⁹ est extra: sed est meritoria inquātū est acceptata p volūtatē: sic enī est volūtaria: z principiū eius est intra. Acceptaťur aūt passio a volūtate dupliciter. vel sicut volūtariū absolute: sicut in xp̄o q̄ se volūtarie obtulit passioni vt nostre redēptionis opus expleret. vel sicut volūtariū mixtū: sicut q̄n aliquis etsi vellet non pati: tamen magis vult sustinere passionem q̄z aliquid contra deum faciat. ¶ Ad quintū dicendū q̄ q̄uis meritū sit in charitate sicut in radice: non tamen meremur sola charitate: sed etiam alijs virtutibus inquantum earum actus sunt a charitate impati.

nem dicendum q̄ sicut clausio ianue est obstaculum perbi/bens ab ingressu dom⁹: ita per silitudinē dicit ianua para/disi clausa inquantū est aliquod obstaculuz ꝓhibens ab in/troitu paradisi. Obstaculū autē potest esse duplex. Unū ex parte persone: quod est p̄ peccatū actuale. Aliud ex parte na ture: quod est p̄ peccatū originale. Primū quidem obstacu lum non est cōmune omnib⁹ sed tm̄ peccatoribꝫ. sed secūdū obstaculū est omnib⁹ cōmune. ⁊ hoc quidē obstaculum au ferri nō potuit nisi p̄ eū cui⁹ operatio in totā naturā potuit s. xp̄m. ⁊ iō ipse nobis q̄ntū ad hoc opationē ianue meruit q̄ p̄ peccatuz primi hois toti vitiate nature clausa erat. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ est duplex paradisus. s. celestis que est ipsa visio dei: ⁊ terrestris. Per peccatū aūt primi hois clau sa fuit ianua paradisi terrestris in signuz q̄ humane nature claudebat ostiū paradisi celesti. Enoch ergo ⁊ helias q̄uis paradisum terrestrē ante passionē ingressi sunt: nō tm̄ para disum celestē: de cui⁹ ianua hic loq̄mur. ¶ Ad secundū di cēdū q̄ antiq̄ patres meruerūt introituz paradisi q̄ntū ad id quod p̄sone est: sicut ⁊ nos: tm̄ q̄ remouere impedimentuz q̄ erat ex parte nature mereri nō potuerūt. ⁊ ideo semp re manebat eis ianua clausa. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ q̄uis re motū sit impedimentū q̄ erat ex parte nature p̄ xp̄m: tamē oportet q̄ p̄ actū meritoziū efficiat hominī paradisi debit⁹ q̄ntū ad id q̄ est p̄sone. ⁊ ideo oportet q̄ hō agat ad hoc vt paradisum intrare mereat. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q̄ obstaculū q̄ ianuam paradisi claudebat vt dictū est: fuit peccatū totam naturā inficiens. ⁊ ideo q̄z peccatū p̄ satiffa ctionē tollit: nec satisfactio potuit congrue aliter fieri nisi p̄ passionē xp̄i vt infra dicet: ideo p̄ passionē ipsius tm̄ aperta est nobis ianua: ⁊ nō p̄ alia q̄ prius operat⁹ est. tm̄ p̄ alia que prius operat⁹ est meruit nobis ouersionē ad ipsum inq̄ntū meruit se nobis manifestari p̄ quā nos pficim⁹: ⁊ non ipse. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ meritū satisfactionis nō cōsi stit tm̄ in charitate: sz̄ req̄rit passionē xp̄i vt infra dicet. p̄ sa tisfactionē autē oportebat nobis ianuā aperiri. ¶ Ad secū dū dicendū q̄ in baptismo aperti sunt celi: q̄z baptism⁹ est id p̄ quod efficimur participes passionis xp̄i cōsepulti cum ipso in morte Ro. vi. vnde baptism⁹ aperit ianuam nisi sup posita passione. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ ascensio nō aperuit ianuam q̄ntū ad id quod est essentiale paradiso. s. visionem dei: q̄z etiā ante ascensionē deū viderūt sci educti de limbo sed q̄ntū ad locū cōgruentē beatis. Ut amota ignea rūphea que quidē posita in paradiso terrestri significabat impedi mentū quod ꝓhibebat ingressum paradisi celestis. Sz̄ vel mox post carnis ꝛc̄. hoc probabilius est: quia etiā alie ani me scōz que nihil purgabile habēt mox post separationē a corpore impassibiles fiunt. In qua forma crucifixus est in ea exal. Cōtra. Exaltatio est vsq̄ ad equalitatē patris q̄ nō conuenit sibi fm̄ humanā naturā in qua crucifixus est. Dicen dum q̄ exaltatio potest dupliciter intelligi. Aut q̄ntū ad co gnitionē nostrā: ⁊ sic debet̄ persone ratiōe vtriusq̄ nature. Aut q̄ntū ad rem: ⁊ sic cum exaltatio duo importet. s. termi nū ad quē: ⁊ motū: ad ipsum termin⁹ cōuenit persone fm̄ q̄ dicitur exaltari vsq̄ ad equalitatē patris. nature aūt assum pte fm̄ q̄ dicit̄ exaltari ad potiora bona patris. motus autē cōuenit tm̄ nature. ¶ Nō est autē inuentus aliquis inter homines. Quia meritū vni⁹ puri hominis nō poterat in totā naturā. ¶ Uix vnicuiq̄ sua. Quia iustitie nostre imperfectionē habēt ad mixtam. ⁊ ideo vix valent q̄ntū ad personale meritum. nul lo autē modo ad merendū p̄ tota natura. ¶ Impleto autē dei decreto. Decretū dicit̄ dei preceptū quod adā transgres sus est: quod christus obediendo impleuit. Uel decretū di citur sententia mortis quā in adam tulit. ⁊ hoc etiā decretū xp̄s impleuit q̄n̄ mortem sustinuit. Cyrographū autē dici tur memoria preuaricationis ade: siue reatus ipsius: quod xp̄s p̄ro nobis satisfaciendo deleuit. ¶ Tantū enī fuit pecca tū. De hoc infra di. xx. quere.

DISTINCTIO .XIX.

¶ Dic qualiter a diabolo ⁊ a peccato redemit nos per mortem.

In igit̄ queramus quomodo per mortem ipsius a diabolo ⁊ a peccato ⁊ a pena redempti su mus. A diabolo igit̄ ⁊ a pecca/to per mortē christi liberati su mus: quia ut ait Apostolus in sanguine ipsi⁹ iustificati sum⁹. ⁊ in eo q̄ sumus iustificati. i. a peccatis soluti a dia bolo sumus liberati: qui nos in vinculis peccato⁹ tenebat. Sed quomodo a peccatis per eius mortē soluti sumus: Quia per eius mortē ut ait Apostolus cōmendatur nobis charitas dei. i. apparet exi/mia uel cōmendabil⁹ charitas dei erga nos in hoc q̄ filiū suū tradidit in mortē p̄ro nobis peccatori/bus. Exhibita aūt tante erga nos dilectionis arra ⁊ nos mouemur accēdimurq̄ ad diligendū deū q̄ p̄ro nobis tantū fecit: ⁊ per hoc iustificamur. i. solu ti a peccatis iusti efficimur. Unde igit̄ xp̄i nos iu/stificat dum per eam charitas excitat in cordibus nostris. Dicimur quoq̄ ⁊ aliter per mortez xp̄i iu/stificari: quia per fidem mortis eius a peccatis mū damur. Unde Apls: Justitia dei est p̄ fidē ieſu xp̄i Et idem: Quē proposuit deus propiciatorē p̄ fidē in sanguine. i. p̄ fidē passionis ipsius: ut olim aspi/cientes in serpentē eneum in ligno erectuz a mor/si bus sanabantur serpentiū. Si ergo recte fidei in/tuitu in illū respicimus qui p̄ro nobis pependit in ligno: a vinculo diaboli soluimur id est a peccatis: ⁊ ita a diabolo liberamur: ut nec post hanc vitam in nobis inueniat quod puniat. Unde sua quip/pe vno verissimo sacrificio quicquid culparū erat vnde nos diabolus ad luēda supplicia detinebat christus extinxit: ut in hac vita temptando nō pre/ualeat. Licz enī nos temptet post mortē xp̄i: quib⁹ modis ante temptabat: non tamen vincere potest sicut ante vincebat. Nam petrus qui ante xp̄i mor tem voce ancille territus negauit: post mortē ante reges ⁊ p̄sides ducto⁹ non cessit. Quare: Quia for tior. i. christus veniēs in domū fortis. i. in corda no stra vbi diabolus habitabat alligauit fortez. i. a se/ductione compescuit fideliū: ut temptationez que ei adhuc permittit̄ non sequat̄ seductio. Itaq̄ in christi sanguine qui soluit que nō rapuit redempti sumus a peccato: ⁊ per hoc a diabolo. Nam ut ait Augus. in ipso vincunt̄ inimice nobis inuisibiles potestates: vbi vincuntur inuisibiles cupiditates. Fuso enī sanguine sine culpa omniū culparū cyro rographa deleta sunt: quibus debitores qui in cuz credunt a diabolo ante tenebant̄. Dū qui p̄ro mul tis effundet̄. Per illū ergo redempti sum⁹ in quo princeps mundi nihil inuenit. Unde Augus. cau/sam ⁊ modum nostre redemptionis insinuans ait Nihil inuenit diabolus in christo ut morerē: sed p̄ro voluntate patris mori christus voluit: non ha

bens causam mortis de peccato: sed de obedientia
& iustitia mortē gustauit: per quā nos redemit a ser
uitute diaboli. Incideram⁹ enī in principē huius
seculi qui seduxit adā & seruū fecit: cepitq; nos q̄si
vernaculos possidere. Sed venit redemptor & vi
ctus est deceptor. Et quid fecit redemptor captiua
tori nostro. Tetendit ei muscipulam crucē suā: po
suit ibi quasi escā sanguinē suū. Ille autē sanguinē
fudit nō debitoris per quod recessit a debitoribus.
Ille quippe ad hoc sanguinē fudit ut peccata no
stra deleret. Vnde ergo nos diabolus tenebat dele
tū est sanguine redemptoris. Nō enī tenebat nos
nisi vinculis peccatoꝝ nostrorū. iste erant cathene
captiuoꝝ. Venit ille. alligauit fortē vinculū passio
nis sue. intrauit in domū ei⁹. i. in corda nostra vbi
ipse habitabat: & vasa eius. s. nos diripuit q̄ ille im
pleuerat amaritudine sua. Deus autez noster vasa
ei⁹ eripiens: & sua faciens fudit amaritudinē: & im
pleuit dulcedine: p mortē suā a peccatis redimens
& adoptionē filioꝝ largiens.

¶ Cur deus homo & mortuus.

Actus est igit homo mortalis ut moriēdo
diabolū vinceret. Nisi enī homo eēt q̄ dia
bolū vinceret nō iuste sz violenter hō ei tol
li videret qui se illi spōte subiecit. Sed si eū hō vin
cit iure manifesto hominē perdidit. & ut hō vincat
necesse est ut deus in eo sit qui eū a peccatis īmunē
faciat. Si enī hō p se eēt: uel angelus in homine fa
cile peccaret: cū vtrāq; naturā p se constet cecidisse
Ideo dei filius hominē passibilez sumpsit: in quo
& mortē gustauit: quo celū nobis aperuit: & a serui
tute diaboli. i. a peccato. seruitus enī diaboli pecca
tū est. & a pena redemit. A qua pena. Temporali &
eterna. Ab eterna quidem relaxando debitū. A tē
porali vo penit⁹ nos liberabit in futuro q̄n nouis
sima mors inimica destruetur. Adhuc enī expecta
mus redēptionē corporis. sm animā vero iam re
dempti sumus ex parte: non ex toto: a culpa: non a
pena. Nec omnino a culpa. Non enī ab ea redem
pti sumus ut nō sit: sed ut nō dominet.

¶ Quō penam nostrā portauit.

Peccata enī nostra. i. penam pctoꝝ nostroꝝ
dicit in corpore suo sup lignū portasse: q
ipsi⁹ penā quā in cruce tulit: ois pena tē
porālis q̄ pro pctō conuerso debet in baptismo pe
nitus relaxat: ut nulla a baptisato exigat & in peni
tentia minorat. Nō enī sufficeret illa pena qua pe
nitens ligat ecclesia nisi xpi pena cooperaret q̄ pro
nobis soluit. Vnde pctā iustoꝝ qui fuerūt ante ad
uentū in sustentatione dei fuisse vsq; ad xpi mortez
dicit Apls ad ostēsionē eius iustitie in hoc tpe. Ec
ce ex pte expositū est quō & quid xps p mortē nobis
meruit & impetrauit.

¶ Si solus xps debeat dici redemptor ut solus di
citur mediator.

Vnde ipe vere dicit mūdi redemptor & dei
hominūq; mediator. Sz mediator in scri
ptura dicit solus filius: redēptor vo aliq̄n
etiā pater uel spūssanctus. Sed hoc propter vsum
potestatis: nō ppter exhibitionē humilitatis & obe
dientie. Nā sm potestatis simul & obedientie vsum
filius proprie dicit redemptor: quia & in se exple
uit p q̄ iustificati sum⁹: & ipsaz iustificationē est ope
ratus: potētia deitatis cū pre & spū sancto. Est igit
redemptor inquātū est deus potestatis vsu: & inqn
tū homo humilitatis effectu. Et sepius dicit redē
ptor sm humilitatē: quia sm eam & in ea suscepit &
impleuit illa sacramenta que sunt causa redēptio
nis nostre. Proprie igit fili⁹ dicit redemptor.

¶ De mediatore.

Q Vi solus dicit mediator nō pater uel spūs
sanctus. De quo apls: vnus mediator dei
& hominū hō xps iesus. i. p hominē q̄si in
medio arbiter est ad cōponendā pacē. i. ad reconci
liandū hoies deo. Vic est arbiter quem iob deside
rat. vtinā eēt nobis arbiter. Recōciliati enī sumus
deo ut ait apls p mortē xpi. Quod nō sic intelligē
dū est quasi nos ei sic recōciliauerit xps ut incepe
rit amare quos oderat: sicut recōciliat inimic⁹ ini
mico: ut deinde sint amici q̄ ante se oderāt. sed iam
nos diligēti deo recōciliati sumus. Nō enī exquo
ei recōciliati sumus: p sanguinē filij nos cepit dili
gere: sed ante mundū priusq; nos aliquid essem⁹.
Quō igit diligēti nos deo sum⁹ recōciliati? Propt
pctm cū eo habebam⁹ inimicitias q̄ habebat erga
nos charitatē: etiā cū inimicitias exercebamus ad
uersus eū operādo iniqtatē. Ita ergo inimici era
mus deo sicut iustitie sunt inimica pctā. Et ideo re
missis peccatis tales inimicitie finiunt: & recōciliā
tur iusto q̄s ipse iustificat. xps ergo mediator dici
tur eo q̄ medi⁹ inter deū & hoies ipsos recōciliauit
deo. Reconciliat aūt dū offendicula hominū tollit
ab ocul deī. i. dū pctā delet quib⁹ deus offendebat.
Et nos inimici ei⁹ eram⁹: sz cū pctā deleat nō solū
fili⁹: sed pater & spūssanct⁹: quoꝝ dilectio est nostra
ad deū recōciliatio. quare solus filius dicit media
tor? Nā de patre legit q̄ recōciliauerit sibi mūdū.
Ait enī apls: Deus erat in xpo mundū sibi reconci
lians. Cū igit recōciliet: quare nō dicit mediator?
Quia nec medius est inter deū & hominē: nec in se
habuit illa sacramēta quoꝝ fide & imitatione iusti
ficamur. i. recōciliamur deo. Recōciliauit nos igit
tota trinitas virtutis vsu. s. dū pctā delet. sz fili⁹ sol⁹
impletione obedientie in quo patrata sunt sm hu
manam naturam ea per que credētes & imitantes
iustificantur.

¶ Scōm quā naturā sit mediator.

V Nde mediator dicit sm humanitatē: non
sm diuinitatē. Non est enī mediator inter
deum & deū quia vnus est: sed inter deum
& hominē quasi inter duo extrema. quia medi⁹ esse
non potest nisi inter aliqua. Mediator est igit in
quantū homo. Nam inquantū deus non media
tor sed eēlis patri est hocidez q̄d p̄ cū patre vnus
deus. Mediator ergo inter homines & deum trini
tatem: sm hominis naturam in qua suscepit illa

per que reconciliamur deo trinitati: z fm eandem habet aliquid simile deo: z aliquid simile homini/bus: quod mediatori congruebat ne per omnia si/milis hominibus longe esset a deo: aut per omnia deo similis longe esset ab hominibus: z ita media/tor non esset. verus igit mediator xps inter morta les peccatores z immortalē iustū apparuit. morta lis cū hominibus: iustus cū deo. p infirmitatē pro/pinquans nobis: per iustitiam deo. Recte igit me diator dictus est quia inter deum imortalē z homi nē mortalem deus homo reconcilians hominem deo. Intantū mediator inquantū est homo. Inq̄n tū autē verbū non est medius: quia vnus cū patre deus. Si ergo xps fm vos o heretici vnam tm̄ ha/bet naturā: vnde medius erit. Nisi ita sit medius ut de⁹ sit propter naturā diuinitatis: z hō propter humanitatis naturā: quomō in eo humana recon ciliant diuinis. Nam ipse veniens prius in se hu/mana sociauit diuinis per vtriusq̄ nature coniun ctionē in vna persona: Deinde omnes fideles per mortē reconciliauit deo: dū sanati sunt ab impieta te quicūq̄ humilitatē xpi credendo dilexerūt: z di ligēdo imitati sunt.

¶ Sūmatim intelligentie premissa perstringit.

Ecce hic aliquatenus insinuat quare chri/stus solus dicitur mediator dei z hominū et fm quam naturā mediet. s. humanam: z cui mediet. s. deo trinitati. Trinitati enim nos re conciliauit per mortem: per quam etiam nos rede mit a seruitute diaboli. Nam ut Petrus ait non corruptibilib⁹ auro vl argēto redēpti sum⁹: sz pcio so sanguine agni imaculati.

¶ Postq̄ determinauit magister de merito xpi fm q̄ or/dinat ad bonū osequendū sibi z nobis: Dic determinat de merito ipsius fm q̄ ordinat ad remotionez mali in nobis. ipse enī in se neq; subiectus est culpe neq; debitor est pene. Diuidit autē in duas partes. In prima ostendit quō p pas/sionē christi liberamur a malis. In secunda de causa passio nis christi. di. xx. Si vō queritur. Prima in duas. Primo ostendit quomodo per meritū passionis christi sumus libe rati a malo. Secūdo determinat de his que dicunt de xpo rōne huius liberationis ibi: Unde z ipse vere dicitur. Pri/ma in du. Primo ostendit quomodo per passionē xpi libe rati sumus a malo culpe: z a potestate instigantis ad culpaz s. demonis. Secūdo ostendit quomodo per dictam passio/nem sumus liberati a malo pene ibi: A pena redemit. Circa primū duo facit. Primo ponit intentū. Secundo exsequit propositū ibi: Sz quomodo a peccatis. Circa quod duo fa/cit. Primo prosequitur modū quomodo per christi passio nem z mortē liberati sumus a peccato. Secūdo quō libera/ti sumus a potestate diaboli ibi: A diabolo liberamur. Cir ca quod tria facit. Primo ostendit q̄ntū ad quid liberati su mus a potestate diaboli. Secūdo exponit modū liberatio/nis ibi: Unū Aug. cām z modū. Tertio q̄ hoc fieri non pote rat nisi per deū z hominē ibi: Factus est igit hō mortalis.

¶ Et a pena redemit. Hic ostendit quō sum⁹ liberati a pena p xpi passionē. Circa quod duo facit. Primo ostēdit a qua pena nos liberauit. Secūdo modū liberationis ibi: Pecca ta quoq; nostra ¶ Unū ipse vere mediator. Hic determinat de his que dicunt de xpo rōne dicte liberationis. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit quare dicat redemptor. Se/cūdo quare dicat mediator ibi: Qui solus dicit mediator. Circa quod tria facit. Primo ostendit rationē quare dicit mediator. Secundo ostendit q̄ ipse solus est mediator: nō pater vel spūssanct⁹ ibi: Sed cū peccata deleat. Tertio osten dit fm quā naturā ipse sit mediator ibi: Unū z mediator dī.

¶ Questio Prima.

Hic querunt quinq;. Primo vtrū per passionē xpi sumus liberati a peccato. Secūdo vtrū per ipsaz sumus liberati a potestate diaboli. Tertio vtrum per ipsum sumus liberati a pena. Quarto vtrū rōne illius liber rationis christus dicendus sit redemptor: Et quinto eadem ratione sit mediator.

Ad primū sic, pcedit. videt q̄ per passionē christi nō sumus liberati a peccato. Christus enī non est pas/sus fm diuinam naturā sed fm humanā. sed pecca ta delere solius est dei: vt patet Isa. xliij. quia ipsius soli⁹ est gratiam dare per quā delentur peccata: ergo per passiones christi peccata nostra deleri non potuerūt. ¶ P corporale nō potest agere in spirituale. sed passio christi fuit quodā corporale: ergo nō potuit agere in animas nostras ad delē/da peccata. ¶ P liberatio a peccato dicitur esse iustificatio sed hec attribuitur resurrectioni Roma. v. Resurrexit pro/pter iustificationē nostram. ergo liberatio a peccato nō de/bet attribui passioni sed resurrectioni. ¶ P sicut passio xpi excitat in nobis charitatē: ita z alia beneficia dei: quia ipse nobis temporalia z spiritualia bona tribuit. Similiter etiā sanctor exempla nos ad charitatē excitant: z tamen nō dici tur q̄ p omnia beneficia dei a peccato liberemur. ergo neq; debet dici q̄ per passionē liberemur a peccato quia nos ad charitatē excitat vt dicit magister. ¶ P sicut habem⁹ fidez de passione sic etiam habemus fidem de creatione mundi: z tamen nō dicit q̄ per bona creationis a peccato mundet mur q̄uis fides corda purificet: vt dicit Act. xv. ergo vide/tur q̄ nec etiā ista rōne dicendū sit q̄ p passionē a pctis libe rati sum⁹ vt dicit mgr. ¶ Sed 3. Apoc. v. Lauit nos a pctis nr̄is in sanguine suo. sanguine aūt in passione fudit: ergo p passionē a pctis nos liberauit. ¶ P signū rūdet signato. Sz ritus ve. legis fuit signū z figura xpi. cū igit in ve. le. nō fuer rit sine sanguinis effusione remissio: vt dicit Hebre. ix. nec pctor remissio fit nisi p sanguinis xpi effusionē. ¶ Ulte/rius videt q̄ nō oia pcta p xpi mortē deleta sunt. nullus enī damnat nisi pro pctō: sed multi post xpi passionē dānant: ergo nō quicqd culparū erat delenit. ¶ P quod semel dele tū est vlteri⁹ deleri nō pōt. Sz pcta precedentiū patrū deleta erant z q̄ntū ad actualialia p penitentiā z q̄ntū ad originā le p circūcisionē: ergo p passionē xpi nō oia pcta humana ge neris deleta sunt. ¶ P pctū nō pōt deleri antequ fiat qz tuc nunq; fieret. Sz multa pcta facta sunt post xpi passionē: ergo nō oia pcta delenit. ¶ P penitētia: z baptism⁹: z alia bona opa nobis indicunt ad pctor remissionē. hoc aūt nō esset si oia pcta p mortē xpi deleta eēnt: ergo videt q̄ non oia dele ta fuerunt. ¶ P eor q̄ sunt eqlia vnū nō destruit alterū. sed quantū bonū fuit passio xpi ex pte patiētis tantū malū fuit occisio ipsi⁹ ex pte occidētiū: qz occidebat de⁹ q̄ erat infinī tū bonū. ergo videt q̄ illud pctū p xpi mortē expiari nō po tuit. ¶ Sed otra. Col. ij. Uiuificauit nos cū illo donās no/bis oia delicta. Sz donare delicta ē remittē pcta: ergo p xpm oia pcta sunt dimissa. ¶ P passio xpi q̄ntū in se est eqlit se/z ad oia pcta delēda. si ergo aliq̄ pcta nō delenit nulla dele nit: qō ē absurdū. ¶ R⁹ dicēdū ad primā questionē q̄ de/lere pctū dr dupl̄r. Uno mō formaliter: sicut albedo dr delere re ingredinē p hō q̄ aduenit in subiecto: z sic gr̄a ē delē pctm Alio mō dicit effectiue: z hoc cōtingit tripliciter fm tria ge nera cause efficiētis. dicit enī causa efficiēs vno modo per/ficiēs effectū: et hoc est principale agens inducēs formā: et sic solus deus peccatū delet: quia ipse solus gratiā infundit Alio modo dicitur efficiens disponēs materiā ad recipien/dum formam: z sic dicitur peccatuz delere ille qui meretur peccati deletionē: qz ex merito efficit aliqs dign⁹ q̄li mate/ria dispositā ad recipiendū gratiā p quam peccata deleant.

boc autem contingit dupliciter vel sufficienter vel insuffi/
cienter. Sufficiēter quidē dispōsita est materia: quādo fit
necessitas ad formā: z similiter aliqs sufficiēter per meritū
dispōnit ad aliqd qñ illud efficit sibi debitū. z hoc est me/
ri gratiā vel peccati deletionē. Nō sibi qz anteq̄z gratiā ha/
beat nō est in statu merēdi vt patz ex dictis. Alijs nō: quia
actio vni⁹ nō pōt sufficiēter transire in alterū nisi inquantū
habet aliquā cōmunitatē cū illo qui pōt esse vel per cōmu/
nionē in natura vel per cōiunctionē affect⁹: sz p̄ma coniunctio
est essentialis. secūda aūt accidētalis. pri⁹ aūt homo nō pōt
in naturā: qz vt supra dictū est: est inferior q̄z natura. z ideo
nō pōt actio eius in aliū hominē trāsire sm q̄ cōiungit ei
in natura: sed solū quātū ad cōiunctionē affect⁹ que est con
iunctio accidētalis. z ꝓpter hoc nō potest alteri sufficienter
mereri: sz ex cōgruo. Solus aūt xp̄s alijs pōt sufficiēter me
reri: qz potest in naturā inquātū de⁹ est z charitas sua quo
dāmodo est infinita sicut z gratia vt supra dictū est. in hoc
aūt ꝓ tota natura meruit in quo debitum nature. s. mortis
que ꝓ peccato ei debebat exoluit ipse peccatū nō habēs
vt sic nō ꝓ se mortē soluere teneret: sed ꝓ natura solue/
ret. vnde satisfaciēdo ꝓ tota natura sufficiēter meruit pec/
catorū remissionē aliis qui peccata habebant. tertio modo
dicit agens instrumētale. z hoc mō sacramēta delēt pecca
ta: qz sunt instrumēta diuine misericordie saluantis ¶ Ad
primū ergo dicendū q̄ ea que hoīs erāt xp̄us supra hoiem
faciebat sm q̄ eius actio habebat virtutē ex diuino consor
tio vt supra dictū est. z ideo q̄uis passio eius esset sm q̄ ho
mo tamē per passionē pctā deleuit: sicut per contactum cor
porale lepr̄osum mūdauit. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ q̄uis
passio esset in corpore: tñ erat in spiritu acceptāte passionez
z ideo per passionē meruit nostrorū spirituū emundationē
¶ Ad tertium dicendū q̄ xp̄us est vni⁹ nature nobiscū. vn
de ei⁹ actio in nos est aliquo mō vniuoca. i. similitudinem
habēs cū effectu: q̄uis aūt in iustificatiōe peccata deleant
tamē iustificatio nominat illā mutationē de culpa in gra/
tiam sm terminū ad quē: peccati aūt deletio sm terminū a
quo. Et ideo attribuit peccati deletio morti que vitā passi/
bilē vite peccatrici similē i pena a xp̄o ademit. Justificatio
aūt resurrectioni per quā nouā vitā in xp̄o inchoata est. et
hoc est qđ ap̄lus dicit Ro. v. q̄ resurrexit ꝓpter iustificatio
nē nostrā z tradit⁹ est ꝓpter delicta nr̄a. ¶ Ad quartuz di/
cendū q̄ xp̄s inquantū nobis influxit per meritum dicit ca
put nostrū vt supra dis. ix. dictū est. Ex capite aūt nō recipit
influxus in mēbra disiuncta: sz in mēbris diūctis capiti quā/
tūcūq̄ caput ex se sufficiēs sit ad influēdū. vnde q̄uis meri
tū xp̄i sit sufficiēs ad delendū peccata: tñ ad efficientiā dele
tionis requirūt ea que capiti cōiungūt. huiusmodi aūt sūt
fides z charitas. z ideo magister assignat fidem passiōis z
charitatē quasi causas efficiētie deletiōis culpe. causam tñ
sufficiētie assignat in hoc q̄ dicit q̄ mors xp̄i est verū sacri
ficiū per qđ peccata delent. vnde q̄uis ex alijs diuinis be/
neficijs z sanctorū exēplis charitas excitet. nō tamen con/
iungit merito sufficiēti ad culpe deletionē inquātū ex eis
excitat: sed inquantuz excitatur ex passione xp̄i. Similiter
dicenduz ad quintū de fide. ¶ Ad secūdā qōnē dicēdū q̄
ad hoc q̄ aliqd in alterz effectū inducere possit. duo requrūt
vnū ex pte agētis. s. q̄ habeat virtutē sufficiētē ad inducēdū
illū effectū. Alterū ex pte recipiētis vt. s. dispōsituz sit ad su/
scipiēdū actionē a xp̄i q̄ in nobis meruit deletionē pctōruz
inuenit sufficiētia ad delēdū oia pctā nostra ex duob⁹. s. ex
actione in q̄ merituz cōsistit que agit vi dīna eo q̄ est actio
dei z hoīs vt dictū est. z ex hoc habz infinitā in merēdo ef/
ficaciā. Et iterū ex eo qđ passio abstulit. s. aīam deo vnitā q̄
etiā habebat infinitū valorē. z hoc q̄ est deo vnita z ex hoc
est infinita efficacia in satisfaciēdo. Ex parte aūt nr̄a requrit
vt nos ꝓparem⁹ ad meriti xp̄i effectū in nobis suscipiēdū
per fidē intellect⁹ z charitatez affect⁹ z p̄ imitationē operis
qđ quidē nō cōtingit in oīb⁹: z ideo quo ad sufficientiā sa
tisfactionis z meriti oia peccata per xp̄i passionē deleta sūt
nō aūt quātū ad efficientiā. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ in
illis qui dānant est indispositio ad recipiēdū effectū meri/
ti xp̄i. vnde ex hoc. cōtingit q̄ eoz pctā nō delētur nō ex in
sufficientia meriti passionis xp̄i. ¶ Ad secūdū dicendū q̄
etiā in sanctis q̄ fuerūt añ incarnationē habuit effectū pas/
sio xp̄i inquātū fidē habebāt passiōis ipsi⁹ per quā iustifi/
cabant: qz aūt passio nōdū erat in rerū natura: sz in eodem
fide inquātū personale actiōe in xp̄m credebāt: ideo illa iu
stificatio qua per fidē passionis xp̄i iustificabāt. nō se extē
tebat nisi ad remouēdū personale impedimētū. non aūt ad
remouēdū impedimētū nature. z ꝓpter hoc ipsi quidem a
pctō mūdabant: sz paradisi ianuā nō intrabāt: qz nondum
erat amotū impedimētū nature. ¶ Ad tertiū dicenduz q̄
passio xp̄i quātū ad sufficientiā pōt delere pctā etiā anteq̄z
fiant: sz efficiētia deletiōis nō est nisi postq̄z aliqs a pecca/
to cōmisso auertit: sicut medicina sufficiēs ad sanandū pa/
ratur interdū anteq̄z aliquis infirmet: sz nō sanat per ipsaz
actu nisi postq̄z infirm⁹ fuerit. ¶ Ad quartum dicendū q̄
baptism⁹ penitētia z alia sacramēta exigūt ad deletionem
pctōz: sicut instrumētaliter agētia deletionem culpe. vnde
agūt in vtute passionis dñice: z ipsam passionis virtutez in
nos quodāmō transfundūt. ¶ Ad quintū dicendū q̄ quā/
uis ille qui occidebat esset de⁹. nō tñ cognoscebant occiso/
res ipsum esse deū: qz si cognouissent nūq̄z dñm glorie cru/
ci. s. Thozin. ij. vnde eoz pctm ex ignorātia minuit q̄uis nō
ex toto excusat. Et etiā q̄uis habeāt equalitatē eoz pecca/
tū z meritū xp̄i sm qđ. s. quātū ad obiectū act⁹: qz vitā cor/
porale quā xp̄s charitatiue dedit illi nequā extinxerūt: nō
tñ habēt equalitatē quātū ad motum: qz multo maior fuit
charitas ex pte xp̄i aīam ponētis quā nequitia ex pte illoz
qui illam animā nequiter extorserunt. z iterum bonuz est
efficacius q̄z malum quod non nisi virtute boni agit vt di
cit Dionysius. iiij. ca. de diui. nomi.

A secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ per xp̄i passionē non
sum⁹ liberati a diabolo: libertas enim hominis in
hoc cōsistit q̄ cogi nō potest: sed sicut nūc li. ar. co/
gi nō potest a diabolo: ita nec ante xp̄i passionem: ergo pas/
sio xp̄i nō liberauit nos a potestate demonis. ¶ P̄ diabo/
lus nō habuit potestatē in res ipsius. Job. neq̄z in carnem
ei⁹ nisi cum acceperit eam a deo: sz modo etiā accepta pote/
state a deo potest homines affligere in reb⁹ z in personis:
ergo in nullo sum⁹ modo magis liberi ab ei⁹ potestate quā
ante. ¶ P̄ ante passionē xp̄i demon aliter nō nocebat ho/
minib⁹ nisi tentando quantū ad animā z vexando quantuz
ad corpora: sz hoc etiā quotidie facit: ergo in nullo ei⁹ virt⁹
est diminuta ¶ P̄ illi ꝓprie sub diaboli seruitute detinē
tur qui ipsi seruitutē latrie impendūt: sed adhuc hodie sunt
idolatre multi: ergo humanā gen⁹ nō est liberatum a serui/
tute diaboli. ¶ P̄ ap̄lus dicit. ij. Thi. iij. q̄ in nouissimis
diebus instabunt tempora periculosa z erunt homines ꝛc.
z etiā tēpore antixp̄i magis p̄ualebit quā vnq̄z fecerit: er/
go videt q̄ per passionē xp̄i nō sit virt⁹ demonis extincta.
¶ Sed cōtra. Jo. xij. instāte passiōe dixit dñs p̄nceps mū
di huius eiicient fortes: ergo per passionē xp̄i p̄incip⁹ sui
dominiū amisit. ¶ P̄ victoris est aduersarium a potestate
dominij eijcere: sz xp̄s per passionē victor fuit. Apocal. iiij.
vicit leo de tribu iuda: ergo potestatē demonibus abstulit.
¶ P̄ diabol⁹ per pctm homini dñat: sz xp̄us per passionez
hoīes a pctō liberauit: ergo z a potestate demonis. ¶ R.°
dicendū q̄ potestas demonis in duob⁹ consistit scil. icet in
impugnando z detinendo deuictos. Ex eo aūt q̄ quis im/
pugnatur. nonduz seruus factus est: sed ex eo q̄ victus est
vt patet. ij. Pe. ij. Deuicerat autem diabolus totum huma/
nū genus in primis parentibus z eis dominabat dum eos
ad hoc scōm suum votum deduxerat vt nullus paradisi ia/
nuam introiret. deuincit etiaz vnūquēq̄z singulariter dum

eum ad peccatū inclinat: quia qui facit peccatuz seruus est peccati: potestatē igit̄ diaboli qua victos detinet xp̄us per passionē ex toto amouit quantū ad sufficientiaz: licet non quantū ad efficientiam nisi in illis qui vim passionis suscipiūt per fidē charitatē z sacramēta z per hoc dicit̄ oīum diaboli euacuasse. Sed potestatē qua impugnat nō ex toto euacuauit: ſz debilitauit dū ipsum hostē vicit z hoīb⁹ auxilia multa ad resistendū tribuit sicut sacramēta gratiā abundantiorē z alia huiusmodi. ¶ Ad primuz igit̄ dicendū q̄ q̄uis ante passionē xp̄i nō posset cogere li.ar. sicut nec modo tñ poterat magis inclinare inc̄tuz homo erat debilior ad resistendū. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ hoc q̄ hoīes in reb⁹ z personis affligit: vel est ex merito culpe ipsoz̄: vel ad p̄/bationē iustoz̄ z exercitiū patientie ipsoz̄ z nō ex insufficientia passionis xp̄i. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ q̄uis mō tentet sicut z ante: nō tamē ita de facili superat inquātū homo plura remedia habet. ¶ Ad quartū dicendū q̄ hoc q̄ idolatre adhuc manēt sub seruitute demonis cōtingit ex hoc q̄ auxilia que sūt ex passione xp̄i accipere negligūt. ¶ Ad quintū dicendū q̄ multitudo malozū qui erunt in vltimis tēpor⁹ nō erit ex hoc q̄ virt⁹ passionis xp̄i deficiat: sed q̄z armaturā dei qua armati sunt per passionē xp̄i abiiciēt vel cōtēnent: quia refrigescet charitas multozū. Mat̄h. xxiiij. z ideo nō est mirum si deuincatur.

Ad tertiū sic p̄cedit̄. videt̄ q̄ per passionē xp̄i nō sumus liberati a pena eterna. pena enim eterna est pena inferni: ſz in inferno nulla est redēptio igitur a pena eterna xp̄i passio nō liberat. ¶ P̄ si xp̄us non fuisset passus. nullus in infernuz iuisset nisi peccasset mortaliter: ſz nūc etiā xp̄o passo solū mortaliter peccātes in infernū vadunt: ergo xp̄i passio nō liberauit nos a pena eterna. ¶ P̄ pena que finiri p̄t eterna nō fuit: ſz pena a qua xp̄s hoīes liberauit finita est: ergo a pena eterna nō liberauit. ¶ Sed contra. peccatū est causa mortis eterne: sed xp̄us liberauit a peccato: ergo z a pena eterna. ¶ P̄ Zach. ix. tu autē in sanguine testamēti eduxisti vinctos de lacu ꝛc. // Ulterius videt̄ q̄ nō liberauit nos a pena tēporali: q̄z adhuc p̄ peccatis pena tēporalis iniungit̄ penitentibus: ergo ab ea per xp̄m nō sumus liberati. ¶ P̄ .j. Pe. ii. xp̄s passus ē p̄ro nobis: vobis relinquēs exemplū vt sequamini vestigia eius. hoc aūt nō est nisi patiendo: ergo xp̄us per suā passionē nos obligauit ad patiendū penā tēporalē magis q̄ ab ea liberauit. ¶ P̄ per resurrectionē mortuozū liberamur ab omni pena tēporali sed etiā si xp̄us nō fuisset passus mortui resurgerēt: quia resurrectio mortuozū est articulus fidei: ergo passio xp̄i non liberat nos a pena tēporali. ¶ P̄ posita causa sufficiēti ponitur effect⁹: sed adhuc in illis qui vim passionis xp̄i oīb⁹ modis in se excipiūt. manet pena tēporalis: ergo passio xp̄i nō liberat a pena tēporali. ¶ Sed cōtra. per claues ecclesie remittit̄ pena tēporalis: sed claues ecclesie virtutē habent a passione xp̄i: ergo per passionē xp̄i tollit̄ pena tēporalis. ¶ P̄ de⁹ nō punit bis in idipsum. Naū. p̄mo. ſz de⁹ posuit in xp̄o iniquitates oīuz nostrū dū ipse dolores nostros portauit. Isa. liij. ergo nos a pena tēporali per suā passionez liberauit. ¶ P̄° dicendū ad p̄mā questionē q̄ pena eterna dicit̄ per oppositū ad vitā eternā. vnde pena p̄ quā vita eterna p̄uat̄ dicit̄ pena eterna. hō aūt vitā eternā amittere p̄t dupliciter. ſ. per p̄ctū nature. ſ. originale cui⁹ pena est carētia visionis diuine. z per p̄ctū personale actuale. ſ. mortale. Penā igit̄ eternā fm̄ q̄ ex originali cōsequit̄ oēs incurrūt: ſz quidā scōm reatū tantū: sicut q̄ adhuc viuebāt in carne. quidā aūt fm̄ experientiā illi⁹ pene: sicut q̄ iam mortui erant. Similiter etiā penā eternā que debet̄ p̄ctō actuali non oēs incurrerūt: ſz quidā vel quātū ad reatū tātū sicut existētes in mortali: vel quātū ad experientiā sicut dānati. xp̄us igitur per passionē suaz a pena eterna que debet̄ originali q̄ō oēs cōtrahunt dupliciter absoluit. ſ. auferendo reatum q̄tū ad illos q̄ participes efficiebāt redēptionis eius z adhuc viuebāt z auferēdo penā quātum ad illos qui mortui erant. Ab omnib⁹ quidē quātū ad sufficientiā: sed quantū ad efficientiā ab illis in quibus nullū inueniebat̄. Sed a pena debita mortali actuali dupliciter absoluit. vno mō p̄/bendo auxiliū ne aliquis reatū illū incurreret. Alio modo p̄bendo etiā medicamēta quib⁹ reatus posset auferri ab illis qui in se vim passionis ei⁹ receperūt: sed q̄ a pena illa iam actualiter suscepta aliquis libereť esse nō potest: quia nō est in statu viatoris vt gratiaz z charitatē suscipere p̄/set per quā vis passionis xp̄i in hoīes transfundit̄. ¶ Ad p̄imū ergo dicendū q̄ pena eterna nō solū dicit̄ pena inferni in qua sunt dānati a qua nō p̄t esse redēptio: q̄z illi nec gratiā habēt: nec gratie capaces sunt vt possit eis continuari passio xp̄i: ſz dicit̄ pena eterna etiā limbi in qua erāt sancti patres. Ā qua poterat esse redemptio p̄pter gratiam z charitatē que in illis sanctis erat per quaz eis xp̄i passio cōtinuabat̄. ¶ Ad secundū dicendū q̄ q̄uis illi q̄ peccant mortaliter post passionē xp̄i in infernū vadūt: tñ passio xp̄i poterat eos p̄seruare a peccato z etiā sanare vuln⁹ peccati in ipsis. z ideo quantum in se est a pena infernali liberat. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ pena inferni dicit̄ eterna. Tum q̄z in eo qui punit̄ nō est virtus ad liberandū se a pena illa: tum quia non est dispositio vt virt⁹ liberans in eo effectū habere possit: z ideo nullo modo terminari p̄t: sed pena limbi erat eterna inquātū deficiebat in puncto virtus ad liberandum. vnde in eternuz duraſſet nisi liberatio affuisset: q̄uis esset dispositio ad recipiendū effectū liberātis z in deo terminari poterat: ſz pena purgatorij neutro modo est eterna quia per virtutē gratie quā ille qui punitur habet pena illa purgat z terminat̄ purgatione completa. ¶ Ad secundā quēstionē dicendū q̄ pena tēporalis dicitur per quaz p̄/uatur aliquod bonū tēporale: quia bonū tēporale non est natum manere semper. hec autē tēporalia pena in hoīe mine est duplex: quedā que vniuersaliter inueniūtur in tota humana natura: sicut necessitas moriendi passibilitas in obedientia carnis ad spiritū z huiusmodi. hec quidē pena nature humane debet̄ ex originali peccato nihilomin⁹ huiusmodi ex principijs nature consequūt̄ gratia innocētie destituta. has igitur penas per suā passionis penā xp̄us ab omnib⁹ sufficienter excluſit quāuis nō efficaciter ab omnibus scilicet illis qui ei⁹ passionis participes nō sūt: nec tamen ita q̄ statim post passionē ab omnib⁹ auferant̄: vel ita q̄ auferantur ab illis qui sacramenta passionis ei⁹ p̄/cipiunt statim post perceptionē sacramenti: sed in fine mūdi ab omnib⁹ sanctis simul auferent̄: quia iste pene debentur nature in qua omnes sunt vnū. vnde tunc nō solum hoīs mīnū: sed totius mūdi natura reparabit̄ per resurrectionē quia z ipsa creatura liberabit̄ a seruitute corruptionis ad uelationē glorie filiozū dei. Ro. viij. Alie aūt pene sūt q̄ aliquib⁹ hoīb⁹ specialiter infligunt̄. Et he pene dupliciter ad eos cōperant̄. vno mō vt vindicātes culpā fm̄ q̄ culpa facit debitū huiusmodi pene. z hoc mō xp̄us oēs istas penas sua morte quātū ad sufficientiā abstulit remouēdo causaz. ſz ad hoc q̄ aliq̄s his penis quātū ad efficaciam liberet̄: exigit̄ q̄ passionis xp̄i particeps fiat quod quidem contingit dupliciter. p̄mo quidē per sacramētū passiōis. ſ. baptismū in quo osepelimur xp̄o in scō aliq̄s fit p̄ticeps xp̄i per realē cōformitatē ad ipsuz. ſ. inquātū xp̄o patiēte patitur q̄ō quidē fit per penitētiā. Et q̄z hec cōformatio fit p̄ nostrā operationē: ideo cōtingit q̄ est imperfecta z perfecta. Et q̄n q̄dē est perfecta cōformatio scōm p̄portionē ad reatū culpe: tunc pena totaliter tollit̄ siue hoc fit in cōfessione siue etiā fit in alijs p̄tibus penitētie. Quādo aūt nō est perfecta cōformatio: tūc adhuc manet obligatio ad aliquā penā: vl̄ hic in purgatorio. Nō tamē oportz q̄ fit cōformatio ad passionē christi fm̄ experientiā tāte pene ad quantā aliquis obligatur ex culpa: q̄z passio capitis in membra redundat z tanto plus quanto est ei aliq̄s p̄ charitatē magis

cõtractus. vnde ex vi passionis xp̃i diminuit quãtitas debi
te pene ꝛ sm hoc dicitur bas penas auferre inquantuz eas
diminuit. Alio modo dicte pene cõperant ad eos quibus
infliguntur vt medicine: qz pene sunt quedã medicine vt di
citur. ii. Ethi. vel sibi inquãtũ. s. p̃seruãt a culpa seu ad vir
tutẽ promouẽt: vel alijs inquãtũ. s. est alijs exemplũ vt vn⁹
p alijs aliqualiter satisfaciat. ꝛ hoc modo passionẽ xp̃i
pena tẽporalis nõ est neqz totaliter ablata neqz diminuta:
statum in quo ꝛ peccare possum⁹ ꝛ proficere nobis ꝛ alijs:
sed magis augmẽtata charitate crescẽte quantũ ad p̃sentez
sed in futuro quãdo erit termin⁹ vie oĩno pena tolletur per
virtutẽ passionis xp̃i. ¶ Ad primũ ergo dicendum q̃ pena
tẽporalis iniungit vel vt satisfactoria. ꝛ hoc fine vt aliquis
passioni xp̃i per mutationẽ cõformet. vnde vbi est confor
mitas per sacramẽtũ baptismi nõ iungit aliqua pena satis
factoria: vel etiã iniungit vt medicina p̃seruãs vel promo
uens ꝛ nõ tãq̃ debita. Et per hoc patz etiã solutio ad secun
dũ. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ sicut causalitas iustificationis
attribuit resurrectioni quãtũ ad terminũ ad quẽ. passioni
aũt q̃tũ ad terminũ a quo ita glorificatiõis causalitas attri
buit resurrectioni quãtũ ad gloriã que dabit: sed passioni
quãtũ ad penalitates que tollũt. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃
in causis que agũt ex ordinatiõe sapiẽtie nõ est necessariuz
quãdo sapiẽtie ordo requirit ꝛ taliter agit passio christi.

Ad quartũ sic procedit. videt q̃ rõne predicte libe
rationis xp̃s nõ debeat dici redẽptor. Redemptio
enim emptionẽ significat iteratã: sz xp̃us nos nũq̃
alias emerat: ergo nec redimere dicendus est ex hoc q̃ nos
liberauit. ¶ p̃ null⁹ qõ suũ est emit nisi forte solvẽdo pre
cium ei qui iniuste detinebat: sz diabolus iniuste nos deti
nebat. ei aũt xp̃us p̃prij sanguinis p̃cium nõ soluit: ergo
nullo modo nos redemit. ¶ p̃ ab eo qui aliq̃d vsurpauit
nõ oportz q̃ suũ est emere: sed violenter auferre. si facultas
assit: sed xp̃o nos liberãdi de potestate diaboli facultas nõ
defuit: ergo nõ liberauit nos per modũ emptionis. Contra
Apocal. iiij. Redemisti nos deo in sangui. t. dicit de xp̃o
ergo ipse est redẽptor. ¶ p̃ vbicũq̃ est aliqua cõmutatio
ibi videt emptio: sz in passione xp̃i fuit quedã cõmutatio:
quia accepit mortẽ ꝛ largit⁹ est vitã: ergo fuit ibi emptio.
¶ Ulterius videt q̃ nõ solus filius sit dicẽdus redẽptor
eius enĩ est redimere cui⁹ est p̃cium dare: sz de⁹ pater dedit
nobis filiũ in p̃cium redẽptionis. Gal. iiij. misit de⁹ filium
suũ fac. sub le. vt eos qui sub le. erãt redi. ergo deus pater re
demit. ¶ p̃ ei⁹ est redimere ab hoste cui⁹ est hostẽ vincere
sed xp̃s per potentiã quã habet simul cũ patre hostem qui
nos detinebat vicit: ergo pater nos redemit ¶ p̃ omne no
men significãs effectũ in creatura est cõmune toti trinitati:
sz redẽptor ẽ huiusmodi ergo. ¶ Sed cõtra. redẽpti sum⁹
per passionez christi. p̃ma p. p̃mo. Redẽpti estis p̃cioso
sanguine agni: sz solus fili⁹ passus est: ergo solus filius nos
redemit. ¶ p̃ ad hoc incarnat⁹ est vt nos redimeret. solus
aũt fili⁹ incarnatus est: ergo ipse est redẽptor. ¶ R°. dicen
dum ad primã questionẽ q̃ per peccatũ primi parẽtis totũ
humanũ gen⁹ alienatũ erat a deo vt dicit Eph. ii. non q̃dez
a potestate dei: sz a visione faciei dei ad quã filij ꝛ domesti
ci admittũt. Et iterũ in potestatẽ diaboli vsurpãtis deuene
ramus cui cõsentiendo homo se subdiderat quantũ in ipso
erat quãuis de iure nõ posset: qz suus nõ erat: sed alterius.
Et ideo per suã passionẽ christus duo fecit. liberauit enim
nos a potestate hostis. vincẽdo ipsum per contraria eozuz
quib⁹ hoiem vicerat. s. humilitatẽ obedientiã ꝛ austeritatẽ
pene que delectationi cibi vetiti opponit. Et iterum satisfa
cẽdo p̃ culpa deo cõiunxit ꝛ domesticos dei ꝛ filios fecit.
vnde ista liberatio duas rõnes habuit emptiõis. inquantũ
enim a prãte diaboli eripuit dicit nos redemisse: sicut rex
regnũ occupatũ ab aduersario per laborem certaminis in
quãtũ vero deum nobis placauit dicit nos redemisse sicut
p̃ciũ solvẽs sue satisfactionis p̃ nobis vt a pena ꝛ pctõ li
beremur. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ iteratio importata
per p̃positionẽ nõ refert ad actum emptionis quasi alias
empti fuerimus: sed ad terminũ actus: qz alias sui fueram⁹
in statu innocẽtie. Emere enĩ est aliquid suũ facere. Uel
dicendũ q̃ dicit redemptio habito respectu ad illã vendi
tionẽ qua nos diabolo per concensum peccati vendidera
mus a qua venditione hec emptio secũda est. ¶ Ad secun
dũ dicendũ q̃ p̃ciũ sanguinis sui nõ diabolo: sed deo ob
tulit vt p̃ nobis satisfaceret. A diabolo autẽ nos per victo
riam sue passionis eripuit vt dictũ est. ¶ Ad tertiuz dicen
dum q̃ quãuis diabol⁹ nos iniuste vsurpauerit: nos tamẽ
in eius potestate deuenim⁹ ex quo ab eo victi sum⁹. ꝛ ideo
oportuit etiã vt ipse vinceret per contraria eozũ quib⁹ vi
cit. nõ enim violẽter vicit: sed ad peccatũ fraudulẽter indu
cens. ¶ Ad secundã questionẽ dicẽdũ q̃ effectus redem
ptionis potest attribui cause p̃prie ꝛ cause remote. Si at
tribuat cause p̃prie: sic xp̃us nõ redemit per ea que in hu
mana natura fecit ꝛ sustinuit quib⁹ ꝛ patri satisfecit p̃o om
nibus hoĩb⁹ ꝛ hostem vicit eius tẽtationib⁹ resistendo. Si
autẽ referat ad causam primã ꝛ remotã: sic attribuitur toti
trinitati inquãtũ tota trinitas acceptauit nostrã redẽptio
nem ꝛ filiũ dedit nobis redemptorẽ ꝛ inquãtũ per virtutez
diuinitatis habuit passio efficaciam ad satisfaciendũ p̃ to
to genere humano: sed quia ille p̃prie dicitur emere qui
emptionis p̃ciũ soluit magis q̃z ille qui emptorem mittit
ideo p̃prie loquẽdo dicit christus tantũ redẽptor: q̃uis
etiam tota trinitas possit dici redemptor. Et per hoc patet
solutio ad vtrãq̃ partem.

Ad quintũ sic procedit. videt q̃ christus nõ recon
ciliauerit nos deo quod mediatoris est officium
null⁹ enĩ recõciliat diligẽti: sz odiẽti: sz deus pater
nos diligebat: quia ipse diligit oĩa que sunt ꝛ nihil odit eo
rum que fecit. Sap̃. xi. ergo christus nos ei non reconcilia
uit. ¶ p̃ Joh. iij. sic deus dilexit mundũ vt filiũ suum vni
genitum daret: ergo magis amor patris est causa passionis
q̃z econuerso: ꝛ ita videtur q̃ per mortem christi nõ sumus
deo reconciliati. ¶ p̃ Matthei. xxij. dicitur q̃ homo rex
cuius filium cultores vinee occiderant veniẽs perdidit ho
micidas illos ꝛ per illũ hominẽ significat deus pater cui⁹
filius occisus est: ergo per mortem christi sunt inimicitie
magis aucte q̃z ablate. ¶ Sed contra. Roma. v. Cum ini
mici essemus deo recõciliati sumus per mortem filij eius.
¶ p̃ per satisfactionẽ deo reconciliamur: sed christus per
passionem suã p̃o nobis satisfecit: ergo nos deo recõcilia
uit. ¶ Ulterius videt q̃ ipse non sit mediator scõm hu
manã naturam. Non enim est idem extremũ ꝛ medium: sz
humana natura est extremũ istius reconciliationis que fit
hominis ad deum scõm: ergo q̃ homo christus nõ est me
diator. ¶ p̃ medium compositũ est ex extremis: sed cõpo
situm ex humana natura ꝛ diuina nõ est in christo nisi per
sona: ergo nõ ratione humane nature: sed ratione composi
te persone est mediator. ¶ p̃ scõm hoc est mediator sm q̃
nos deo coniunxit: sed non potuisset nos deo coniungere
nisi inquantum est deus: ergo scõm q̃ deus est mediator.
¶ Sed contra. mediator nõ est vnum cum bis inter quos
mediat: sed christus scõm q̃ deus est vnum cũ patre. Joh.
xj. ergo scõm q̃ deus non est mediator. ¶ p̃ scõm hoc est
mediator scõm q̃ est redemptor: sed redemit nos sm hu
manã naturam: ergo ꝛ scõm ipsam est mediator. ¶ Ulte
rius videtur q̃ non soli christo conueniat esse mediatorez
ille enim est mediator qui inter nos et deum pacem facit.
hic autez est spiritussanctus qui est amor quo deus nos di
ligit ꝛ in quo nos deũ diligimus quantũ ad charitatis do
nũ in quo ipse nobis datur: ergo videt q̃z spũssanctus de
beat dici mediator. ¶ p̃ medium est qõ cõuenit cũ extremis
sz demones cõueniunt cũ deo in hoc q̃ sunt imortales. no
biscum aũt in hoc q̃ sunt miseri: ergo demones sũt media

tores nō solū christus. ¶ Ꝑ angeli beati conueniūt etiam nobiscum ⁊ cū deo. cum deo quidē inquantū sunt īmortales ⁊ beati. nobiscū vero inquantū sunt creature: ergo ⁊ ipsi sunt mediatores. ¶ Ꝑ Dio. probat in. iiij. ca. ce. ierar. q̄ diuine illuminationes nō deferunt ad nos nisi mediantib⁹ angelis: ergo ipsi sūt mediatores. ¶ Ꝑ sacerdos est mediū inter deum ⁊ populū. ⁊ similiter alij sancti inquantū ꝓ peccatoribus intercedunt: ergo non solus xp̄us est mediator. ¶ Sed cōtra. officiū mediatoris est recōciliare discordes sed solus christus soluit inimicitias que erant inter nos et deū. Aol. p̄mo. ergo ipse solus est mediator. ¶ Ꝑ ex hoc dicitur mediator: quia pro nobis satisfecit: sed solus christus pro humana natura satisfecit: ergo ipse solus est mediator. ¶ ℟. dicendū ad primā questionē q̄ dilectio dei ad nos ſm effectū iudicat. Cum enī ipse inquantū in se est ad oēs equaliter se habeat: ſm hoc aliquos dicitur diligere ſm q̄ eos sue bonitatis ꝓticipes facit vltima autē ⁊ cōpletissima participatio sue bonitatis cōsistit in visione essentie ipsius scōm q̄z ei cōiungimur socialiter quasi amici cū in ea sua vite ⁊ beatitudo cōsistit. vnde illos dicit simpliciter diligere. quos admittit ad dictā visionem. vel ſm rem vel scōm causam: sicut patz in illis q̄b⁹ dedit spiritū sanctū quasi pignus illius visionis. Ab hac igit̄ partipatiōe diuine bonitatis. s. a visione essentie ipsius homo per peccatū amotus erat: et ſm hoc homo dicebatur priuatus dei dilectione: ⁊ ideo inquantū christus per passionē suaz satisfaciēs pro nobis ad visionez dei hoīes admitti impetrauit ſm hoc dicitur nos deo reconsiliasse. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ oēs creaturas diligit quantū ad aliquē modū quo cōmunicat eis bonitatē suā: sed illas dicit̄ simpliciter diligere quib⁹ seipsuz videndū cōmunicat Joh. xiiij. Ego diligam eum ⁊ manifestabo ei meipsum. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ sicut de⁹ dī diligere creaturas quādo iam sunt inquātū eis actu suā bonitatē cōmunicat: quas anteq̄z essent dilexit ſm propositū cōmunicādi eis suā bonitatē: ita etiam dicit̄ de⁹ homines dilexisse quantū ad ꝓpositū cōmunicandi vel cōcedendi hominib⁹ suā visionē ex qua dilectione filiū dedit: ſz per mortem filij dilexit eos quasi actualiter ad visionem sui admittens remoto impedimēto quod nos a visione dei impediebat. ¶ Ad tertium dicendū q̄ ex parte illoz qui occiderūt christū nō fuit aliquid q̄d misericordiā prouocaret: ſz magis iram: sed ex parte xp̄i qui ꝓ nobis mortē sustinuit fuit in mēsa charitas que fecit passionē ex parte patiētis deo acceptam: ⁊ sic per ipsam sumus reconciliati. ¶ Ad secundaz questionē dicendū q̄ in medio est duo recōsiderare scilicz rationē quare dicat̄ mediū ⁊ actum. medij. dicit̄ autez aliquid medium ex hoc q̄ est inter extrema. Actus aūt medij est extrema coniungere. Mediator igit̄ dicitur aliquis ex hoc q̄ actum medij exercet in cōiungendo diuīctos. Non potest autē actum medij exercere nisi aliquo modo natura medij in ipso inueniat̄ vt scilicet sit inter extrema. Esse aūt inter extrema conuenit quantū ad duo scilicet quantuz ad hoc q̄ mediū participat vtrūq̄z extremoz̄. Et ſm ordinem inquantuz est sub primo ⁊ supza vltimū ⁊ hoc exigitur ad rationē medij propij dicti: quia mediū dicitur scōm respectum ad primum ⁊ vltimū que ordinez dicunt. christo aūt scōm humanā naturā hec tria conueniūt. ipse enim ſm humanā naturā ꝓ hominib⁹ satisfaciens homines deo cōiunxit. Ipse etiam ab vtroq̄z extremoruz aliquid participat inquantū homo. A deo quidē beatitudinē. ab hominib⁹ aūt infirmitatē. Ipse etiā inquantū homo supza homines fuit per plenitudinē gratiarū ⁊ vnionem ⁊ infra deum propter naturam creatā assumptā: ⁊ ideo proprie loquēdo ratione humane nature est mediator. Ratione aūt cōposite persone potest etiā dici mediator quātū ad duas dictarū conditionū. s. inquātū cōiūxit homines deo. Et inquantū vtriq̄z extremoz̄ cōmunicat in natura plenarie nō participatiue: sed tertia conditio deficit: quia ſm personā non fuit minor patre. Sed quantū ad diuinā naturaz nullo modo cōpetit sibi ratio mediatoris: quia scōm diuinā naturā neq̄z est inter extrema participatiue neq̄z scōm ordinem: neq̄z iterum coniungit vt causa proxima: sed vt causa prima vt dictū est. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ humana natura proxime christo nō est extremum: quia ipsa nō eget reconciliatione cum in ipsa peccatū nō sit. Ad secundū patet solutio per id quod dictū est. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ q̄uis nos deo cōiungere non potuisset nisi de⁹ fuisset: quia humana natura ex diuina sibi cōiūcta in persona maiorē efficaciā habebat tamen satisfactionē qua deo reconciliati ⁊ cōiuncti sumus non exhibuit nisi per humanā naturaz. ⁊ ideo scōm ipsam est proxima causa cōiunctionis. ¶ Ad tertiam questionez dicendū q̄ quantū ad han reconciliationez qua humana natura recōciliata est a deo: solus xp̄us est mediator: quia in ipso solo est reperire cōditiones mediatoris predictas. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ spiritussanctus q̄uis conueniat sicut causa prima: nō tamē est mediū inter extrema nec cōiungens proximū. ⁊ ideo nō est proprie loquēdo mediator. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ demones cōmunicāt cuz deo in īmortalitate. nobiscuz autem in miserijs. vnde ad hoc se medios interponūt vt nos ad īmortalitatē ⁊ eternam miseriam adducūt. ⁊ hoc faciunt a deo nos se iungēdo ⁊ nō coiungendo. Et quia recedendo ab vno. primo inuenīt̄ multitudo. ideo ipsi nō sunt vnus: sed plures mediī nō mediatores: sed separatores. christus aūt cum deo habuit cōmunez beatitudinē. nobiscū autē mortalitatē. ⁊ ideo ad beatitudinem nos ducit eternā: mortalitate q̄z habuit ad temp⁹ cōsumpta. ⁊ hoc est q̄d dicit Augustin⁹. ix. de ciui. dei. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ angeli sunt beati ⁊ īmortales. vnde nō conueniunt nobiscum in hoc quod a nobis amotendū est per actum mediatoris. nō enim ad hoc dat̄ mediator vt faciat nos non esse creaturas. ⁊ ideo q̄uis cōueniunt nobiscū in hoc q̄ sunt creature. non tamē competit eis ratio mediatoris. ¶ Ad quartum dicendū q̄ illud q̄ angeli nobis a deo deferunt quasi medij inter nos ⁊ deū: nō est hoc per quod deo coniungimur: quia gratia nō est nobis ab angelis nec satisfactio: sed illa transfusio coniunctionē ꝓsupponit vt ad eam ꝓparat. ⁊ ideo ipsi nō sunt mediatores: sed eozum officium sequit̄ vel disponit ad officiū mediatoris. ¶ Ad quintum dicendū q̄ ipsi sunt ministri mediatoris. ¶ Ad quintum dicendū q̄ aliquis sanctoz̄ nō potest esse mediator cōiungens totam humanā naturam deo q̄uis vnam specialem personā deo possit coniungere. nō quidem merendo ei gratiā ex condigno: sicut christus fecit: sed ex cōgruo tantū inducendo ad bonuz. ¶ Morte quippe sua vna. hic est terti⁹ modus quo per passionez a peccatis liberamur. duo enim ꝓius ponit pertinēt ad efficientiā iustificatiōis ex parte nostra. hic aūt ꝓtinēt ad sufficientiā ex ꝑte sua: q̄z sua satisfactio fuit: sicut quoddā sacrificiū ad delēdū oīa pcta quantū in se est sufficiens. ¶ Vulparuz cirographa: Cirographū dicit̄ a circos q̄d est man⁹ ⁊ graphos q̄d est scriptura q̄si manualis scriptura q̄ memoriā debitoz̄ facit ⁊ obligationē ad soluendū dicūt̄ aūt cirographa nr̄oz̄ pctoz̄ per mortē xp̄i deleta inquātū memoria nr̄oz̄ delictoz̄ amota ē ſm q̄ de⁹ eoz̄ non recordat̄ ad puniēdū: vel inq̄tū obligatio pene fiue reatus amot⁹ est. ¶ In baptismo penit⁹ laxat̄: Extra reḡit̄ genit⁹ interior dicēdū q̄ nō reḡit̄ inq̄tū ē pena: ſz inquātū cōsequit̄ ē displicētia veteris vite ei⁹ si nō peniteat nō pōt noua vitā inchoare: sed vict⁹ accedit. Impleuit illa sacramenta: Sacramētū hic dicit̄: nō sacramentū figurū: sicut baptismus ⁊ huiusmodi: ſz sacrū secretū sicut passio incarnatio et huiusmodi. Si ergo xp̄s ſm vos o heretici hic sunt verba vigilantij qui ponit xp̄m mediatorem rōne persone cōposite vt dictū est: possum⁹ tamen dicere q̄ si haberet humanaz naturam tantū scōm illam nō esset sufficiens mediator: q̄z nō haberet vnde satisfaceret ꝓ tota natura humana: sicut nec alij qui sunt puri homines.

DISTINCTIO .XX.

¶ Qđ alio mō potuit liberare: ⁊ quare potiꝰ isto.

QUI vero queriť vtrū alio modo posset deꝰ hoiez liberare q̄z per mortē xp̄i: dicimꝰ ⁊ aliū modū fuisse possibilē deo: cuiꝰ potestati cūcta subiacēt. Sz nostre miserie sanāde cōuenientiorē modū aliū nō fuisse: nec eē oportuisse. Quid enī mētes nr̄as tm̄ erigit: ⁊ ab imorta litatis desperatiōe liberat: q̄z p̄ tanti nos fecit deꝰ ut dei filiꝰ imutabiliter bonꝰ in se manens qđ erat: ⁊ a nobis accipiēs qđ nō erat: dignatꝰ est nostrū in re cōsortiū: ut mala nostra moriēdo perferret. Est alia ratio quare isto potiꝰ modo q̄z alio liberare voluit: q̄r sic iusticia superať diabolꝰ: nō potentia. Et quō id factū sit explicabo ut potero. quadā iustitia dei in potestatē diaboli traditū est genus humanū peccato primi hois in oēs originaliter transeūte: ⁊ illiꝰ debito oēs obligante. Vnde oēs hoies ab origine sunt sub p̄ncipe diabolo. vnde aplus Eramꝰ natura filij ire. Natura. s. ut est dep̄rauata peccato: nō ut est recta creata ab initio. ¶ Sodꝰ aūt ille quo traditꝰ est hō in diaboli potestatē: non ita debet intelligi tāq̄z deꝰ hoc fecerit aut fieri iusserit sz q̄ tm̄ permiserit: iuste tm̄. Illo enī deserēte peccā tē peccati auctor illico inuasit. Nō tamē deꝰ contenuit in ira sua miserationes suas nec hoiem a lege sue potestatis amisit cū in diaboli ptāte eē permisit: q̄r nec diabolꝰ a ptāte dei est alienus: sicut nec a bonitate. Naz qualicūq̄z vita diabolꝰ uł homo nō subsisteret nisi per eū qui viuificat oīa. Non ergo deꝰ hoiez deseruit ut nō se illi exhiberet deū: sed interdū hoiez quē cōmissio pctō̄z a diabolo subdidit remissio pctō̄z per sanguinem xp̄i data a diabolo eruit: ut sic iusticia vinceret diabolꝰ: nō potentia.

¶ Qua iusticia sit victus diabolus.

Sed qua iusticia. Jesu xp̄i. Et quō victꝰ est occidit eū tm̄. Et vtiq̄z iustū ē ut debitores quos tenebat liberi dimittanť in eū credētes: quē sine vllo debito occidit. Jdeo aūt potētia vincere noluit: q̄r diabolꝰ vicio peruersitatis sue amatoꝛ ē potētie: ⁊ desertoꝛ oppugnatoꝛq̄z iusticie. in q̄ hominēs eū magis imitāť: q̄ neglecta uel etiam posita potētie magis studēt eius q̄z adeptiōe letāri uel cupiditate inflāmanť. Jdeoq̄z placuit deo ut nō potētia: sz iusticia vincēs hoiem erueret. Jn quo hō eū imitari disceret. Post vero i resurrectione secuta est potētia: q̄r reuixit mortuꝰ nūq̄z postea moritur. Sz nōne iure eq̄ssimo vinceret diabolꝰ si potētia tm̄ xp̄s cū illo agere voluisset. Vtiq̄z. Sed postposuit xp̄us qđ potuit ut p̄ꝰ ageret qđ oportuit: iusticia ergo būilitatis hoiez liberauit quē solā potētia equissime liberare potuit.

¶ De causa inter deum ⁊ hominem ⁊ diabolum.

Jeni tres illi in causam venirēt. s. deꝰ homo ⁊ diabolꝰ: diabolꝰ ⁊ homo qđ aduersus deū dicerēt nō haberēt. Diabolus enī de iniuria dei cōuincereť: q̄r seruū eiꝰ. s. hoiez ⁊ fraudulēter abduxit: ⁊ violēter tenuit. Homo etiā iniuriosus deo cōuincereť: q̄r p̄cepta eius cōtēpsit: ⁊ se alieno dño mācipauit. De hoīs iniuria etiā cōuincereť diabolꝰ: q̄r illū ⁊ p̄ꝰ fallaci p̄missione decepit: ⁊ post mala inferēdo lesit. Jniuste igiť diabolus quātū ad se hoiez tenebat: sz hō iuste tenebať: q̄r diabolꝰ nūq̄z meruit habere potestatē sup hoiez sz hō meruit per culpā pati diaboli tyrannidē. Si igiť deꝰ qui vtriq̄z p̄erat potētia hominē librare vellet: sola iussionis virtute hoiez poterat rectissime liberare. Sz ob causam p̄missam iusticia humilitatis vti voluit qui dū in carne mortali crucifixus ē iustificati sumꝰ. i. per remissionē pctō̄z eruti de potestate diaboli. ⁊ ita a xp̄o iusticia diabolꝰ victus est: nō potentia. Quomodo aūt in eius sanguine nobis pctā sunt dimissa supra expositū est.

¶ De traditione christi que dicit facta a patre: a filio: a iuda ⁊ a iudeis.

CHristus ergo est sacerdos idēq̄z hostia et p̄ciū nostre recōciliationis: q̄ se in ara crucis nō diabolo: sz deo trinitati obtulit. p̄o oibꝰ quātū ad p̄recij sufficiētiā: sz p̄ electis tm̄ quātū ad efficientiā: q̄r p̄destinatis tm̄ salutem effecit. De quo etiā legiť q̄ sit traditꝰ a patre: ⁊ q̄ seipsum tradidit ⁊ q̄ iudas tradidit eū ⁊ iudei. Jpse se tradidit: q̄r sponte ad passionē accessit. Et pater eum tradidit: quia voluntate patris: immo totiꝰ trinitatis passus est. Judas tradidit p̄odendo ⁊ iudei instigando. Et fuit actus iude ⁊ iudeorum malus ⁊ actꝰ xp̄isti uł patris bonꝰ. Opus xp̄i ⁊ patris bonum: quia bona patris ⁊ filij voluntas. ⁊ malum fuit opus iude ⁊ iudeorum: quia mala fuit intentio. Diuersa fuerunt ibi facta siue opera. idest diuersi actus: ⁊ vna res siue factū scilicet passio ipsa Jdeoq̄z doctoꝛes aliquando vniunt in facto illo patrem: filium iudam ⁊ iudeos. aliquando diuisiungunt. Respicientes enim ad passionem vnū opus illarum dicunt: attendentes intentiones et actus facta diuersa discernunt. Vnde augustinus. facta est inquit traditio a patre: facta traditio a filio: facta est traditio a iuda. vna res facta est Quid ergo discrenit inter eos. Quia hoc fecit pater et filius in charitate ⁊ ex charitate. Judas vero in p̄roditione. Videtis quia non quid faciat homo: sz qua voluntate considerandum est. Jn eodem facto in uenimus deum quo iudam. Deum benedicimus iudam detestamur. Quia cogitauit deus salutem nostram: iudas cogitauit p̄recium quo vendidit dominū: filius p̄recium quod dedit p̄o nobis. Diuersa ergo intentio diuersa facta facit: cum tamen sit vna res ex diuersis. Ecce dicit vnā rem ibi fuisse diuersa facta: quia ibi vna fuit passio: sed diuersi actus. Et actus quidē iude ac iudeorū mali quibus operati sunt christi passionem: que bonum est ⁊ opus dei est.

¶ Qđ christi passio dicitur opus dei ⁊ iudeorum: ⁊ quomodo.

Passio ergo xpi ⁊ opus iudeorũ dicit: quia ex actibus eorũ prouenit. ⁊ opus dei: qr eo auctore. i. eo volẽte fuit. Vnde Augustin⁹ Nemo aufer animaz xpi ab eo: qr potestatẽ habet ponẽdi eã ⁊ sumẽdi. Ecce habes auctorez operis. Ponet animam. Ecce habes opus auctoris. Et ut generaliter cõcludã quotiens in carne xpus aliqd patit opus auctoris est. Quia enī sua volũtate nõ alio cogente perpetit: ipse auctor est operis.

¶ Si iudei sunt ibi operati bonum.

Cum aũt passio xpi opus dei sit: ⁊ ideo bonum est: eandẽqz operati sunt iudas ⁊ iudei: querit an cõcedendũ sit eos operatos ibi esse bonũ. Hic distinguendũ est. Potest enī dici ꝙ operati sunt bonũ: quia ex actib⁹ eorũ ꝓuenit bonum. i. passio xpi. ⁊ iterum ꝙ operati nõ sint bonũ: ꝛ malũ: qr actio eorũ nõ fuit bona: sed mala.

¶ Postqz determinauit magister quõ per passionẽ xpi liberamur a malis: hic determinat de causis passionis. diuiditur aũt in duas ptes. ꝑmo assignat passionis cõgruentie causam. scõo determinat de causa ipsi⁹ efficiẽte ibi: Xpus ergo sacerdos ⁊ hostia. ꝑma in duas. in prima assignat causam cõgruentie ex vtilitate nostra. in secũda ex decentia iusticie ipsi⁹ ibi: est ⁊ alia ratio. Et circa hoc tria facit. ꝑmo assignat cõgruẽtiã passionis ex iusticia dei. secũdo ꝓsequit iusticie ordinẽ ibi: Ꝛz qua iusticia. tertio ostẽdit ꝙ etiam isto ordine prętermisso nulli iniuria fieret vt sic iusticie ꝓcessus cõmendabilior appareat inquãtũ nõ fuit necessari⁹ ibi. Si enim tres illi xps: ergo sacerdos hic determinat de causa efficiẽte passionis. ⁊ primo quãtũ ad ipsam operationẽ causę efficiẽtis. secũdo quãtũ ad opus operatũ ibi: Passio ergo xpi Et circa hoc duo facit. primo ostẽdit quõ opus operatũ ex diuersis causis ꝓcessit. scõo inquirit vtz ipsum opus operatũ sit licitũ vel malũ ibi: Cum autem passio xpi.

¶ Questio prima.

Hic querit quinqz. Primo de repabilitate humane natura. Secũdo an ali⁹qz xpus potuit satisfacere ꝓ humana natura. Tertio vtrũ satisfactio cõueniens facta sit per christi passionẽ. Quarto vtrũ potuit humanũ genus alio mõ liberari. Quinto de passione christi per comperationẽ ad causam efficientem.

Ad primũ sic ꝓcedit. videt ꝙ humana natura non fuerit reparãda. peccatũ enim hoīs nõ fuit grauior quã peccatũ angeli: sed post peccatum angeli bona naturalia ipsi⁹ integra remãserũt vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. ergo in hoīe natura integra permãsit. ⁊ ita reparatione nõ indiguit. ¶ Ꝑ id qõ cõsequit humanã naturã inuenit in oīb⁹ habentib⁹ humanã naturã: ꝛz nõ omnes hoīes erãt reparãdi cũ multi fuerũt ꝓtuisi dãnati: ergo nature humane reparatio nõ debet. ¶ Ꝑ natura angelica nõ est minus ꝓciosa quã natura humana: ꝛz natura angelica post pctm reparata non fuit: ergo nec humana natura reparãda erat. ¶ Ꝑ pri⁹ homo per peccatũ meruit vt ipse ⁊ sua posteritas in eternũ a dina visione seperaret: ꝛz ad iusticiam dei pertinet vt reddat vn icuiqz ꝛm sua merita: ergo hoc reddere debuit vt in eternũ excluderet humana natura ⁊ humanũ genus a diuina visione ⁊ sic reparari nõ debuit humana natura. ¶ Sed cõtra. nõ decet diuinã sapientiã vt aliqua creatura suo fine frustret: qr tunc vane facta eẽt: ꝛz finis ad quẽ facta est humana natura est vt videat deũ ⁊ fruat eo. cũ igitur ad hũc finẽ peruenire nõ potuisset nisi repata fuisset: qr per peccatũ primi hoīs ab hoc fine deordinata fuit cõgruũ fuit ꝙ reparet. ¶ Ꝑ nõ est decens vt aliqua perfectio vniuerso deesset: ꝛz de perfectiõe vniuersi est creatura rõnalis beata cõpōsita ex anima ⁊ corpore: ergo cõgruũ fuit ad perfectionem vniuersi ꝙ natura talis. ꝛ. humana repararet. ad beatitudinẽ a qua per peccatũ abducta erat. ¶ Ulterius videt ꝙ non debuerit per satisfactionẽ reparari. per eadẽ enim res reparat per que res constituit: ꝛz humana natura instituta fuit solo verbo dei: qr dixit ⁊ facta sunt: ergo solo verbo debuit repari ⁊ mãdato ⁊ nõ per aliquã satisfactionem creature. ¶ Ꝑ sicut in opere cõditionis maxime manifestat potẽtia: ita in opere reparationis maxime manifestatur diuina misericordia: ꝛz maioris misericordie est peccatũ absqz omni pena satisfactionis dimittere q̃ satisfactionẽ requirere: ergo absqz omni satisfactiõe debuit humana natura reparari. ¶ Ꝑ ei⁹ est ꝓ peccato satisfacere cui⁹ est peccatũ facere: ꝛz humana natura nõ est corrupta per actus quẽ natura fecit: ꝛz per actũ quẽ fecit persona: ergo satisfactio aliq̃ nõ debet exigi ꝓ natura: ꝛz solũ ꝓ persona. ¶ Ꝛz contra culpa ordinat per penã: sed si peccatũ remitteretur absqz omni satisfactione: remaneret culpa sine pena: ergo remaneret aliqd inordinatũ in vniuerso qõ est inconueniẽs ¶ Ꝑ satisfactio est medicina peccati: ꝛz dimittere mozbum absqz medicina nõ est sapiẽtis medici: g̃ nõ decuit deũ naturã humanã sine satisfactione reparare. ¶ Ulteri⁹ videtur ꝙ nõ fuerit necessariũ naturã humanã reparari modo dicto. solus enim de⁹ naturã reparare potuit: ꝛz in deũ non cadit necessitas: sicut nec coactio: ergo nõ fuit necessarium naturam humanã raparari mõ dicto. ¶ Ꝑ quãto aliquid est magis necessariũ tanto est min⁹ volũtariũ ⁊ quanto est min⁹ voluntariũ tãto est min⁹ gratiarũ actiõe dignũ: vnde gratias de reparationis humane est maxime dignũ. vnde gratias deo agim⁹: ergo nullo modo est necessariũ. ¶ Ꝑ ad misericordiã dei ptinet vt peccatũ circa cõdignũ puniat aliqd de pena peccato debita diminuẽs: ꝛz per quã rõnẽ dimittit ptez per eãdẽ põt dimittere totã: ergo nõ est necessariũ ꝙ per satisfactionẽ humanã naturã repauerit. ¶ Ꝑ eãdẽ rõne deo gratis dant ⁊ debita gratis remittũt. vñ sicut inder nõ põt rem vni⁹ alteri dare: ita nõ põt offensam alteri factã gratis pene dimittere. ꝑnceps aũt cui⁹ sunt oīa põt penas relaxare: ꝛz de⁹ gratis dat dona hoīb⁹: nec ex hoc sequit aliqua inordinatio: ergo ⁊ põt penas debitas dimittere ꝓcipue cũ prima ex hoc debeat: quia per culpã ipse offendit. ¶ Ꝛz contra impossibile est aliquid esse frustra factũ a sapiente ⁊ omnipotẽte ⁊ optimo artifice: ꝛz si natura humana nõ repararet esset frustra facta: ergo necesse est eaz repari. ¶ Ꝑ impossibile est aliquid esse inordinatũ in vniuerso: ꝛz si culpe humane nature nõ adhiberet pena vel satisfactionis vl cõdẽnationis esset aliquid inordinatũ in vniuerso: ergo necessariũ est si a dãnatione humana natura reparat ꝙ hoc fiat per modũ satisfactionis cũ culpa per penaz ordinetur. ¶ Ad dicendum ad primã questionẽ ꝙ congruentissimũ fuit humanã naturam ex quo lapsa fuit reparari. Fuit enī conueniens quantũ ad ipsum deũ: quia in hoc manifestat misericordia dei. potentia ⁊ sapientia. Misericordia quidem siue bonitas: quia ꝓpriũ plasmatis non despexit infirmitatẽ. potentia vero inquãtũ ipse omniũ nostrum defectum sua virtute vicit. Sapientia aũt inquantũ nihil frustra fecisse inuenitur. Conueniens etiã fuit quantũ ad humanam naturam: quia generaliter lapsa erat. Similiter etiam ex perfectione vniuersi quod totum quodãmodo ad salutem hominis ordinatur. ¶ Ad primũ ergo dicendũ ꝙ natura dupliciter dicitur vno modo id quod consequit ex principijs speciei. ⁊ hoc non mutatur per peccatũ: nec in homine nec in demone sicut nec species. Alio modo dicitur naturale id ad quod natura est ordinata ⁊ quantũ ad hoc natura per peccatum tollitur quãtũ aufertur beatitudo ad quam natura ordinata est ⁊ diminuitur abilitas ad ipsam ⁊ sic natura corrupta erat: qr nõ poterat peruenire ad bẽitudinẽ ab aliquo illi⁹ nature corrupte nisi natura repata esset.

¶ Ad secundū dicendū q̄ hoc q̄ omnes hoīes nō reparāt nō est ex insufficiētia medicine reparantis cū sit sufficiens quātū in se est ad reparādū oēs qui naturā humanā habēt vel habere possūt: ꝫ ex defectu eoꝝ qui reparatiōis effectū in seipsis impediūt sicut etiā carētia visus q̄ humanā naturā cōsequit causat in cecis natis ex defectu materie ¶ Ad tertiū dicendū q̄ natura angeli nō tota corruerat: ꝛ iterum angel⁹ peccās statim in malo cōfirmat⁹ fuit: nō aūt homo. ꝛ ideo natura humana reparari debuit: nō aūt natura angelica. de hoc etiam sunt plura notata supra dis. j. ar. ij. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ exclusio a visione dei pōt dici eterna propter duo. Aut qz in eo q̄ excludit nō est virtus ad finiendū istā exclusionē neq̄ dispositio ad recipiēdū effectū alicui⁹ terminantis: ꝛ sic efficit eterna in obstinatis q̄ sunt in infernō. vnde ipsi nūq̄ repabūt. Aut dicit eterna: qz nō est virtus ad recipiendū effectū alicui⁹ terminātis: ꝛ sic homo per pctū originale ꝛ per pctū etiā actuale mortale meret exclusionē eternā q̄diu est in vita ista: ꝫ q̄ trāsit a vita ista si sine gratia trāsit efficit eterna scōm p̄mū modū. ¶ Ad secundā questionē dicēdū q̄ cōgruū etiā fuit q̄ natura humana per satisfactionē repararet. p̄mo ex parte dei: qz in hoc diuina iusticia manifestat⁹ q̄ culpa per penā diluit. scōo ex parte hoīs qui satisfaciēs perfecti⁹ integrat. nō enī tāte glorie esset post peccatū quāte erat in statu innocētie si non plena cōmissum satisfaciendo plenarie expurget q̄s si sine satisfactione dimitteret: sicut etiā magis homini glorioſuz est q̄ vitā eternā ex meritis habet q̄s si sine meritis ad eā perueniret: qz q̄ quis meret quodāmō ex se habet unquantū ille meret. Siliter satisfactio facit vt satisfaciēs sit quodāmodo causa sue purgatiōis. Tertio etiā ex parte vniuersi vt. s. culpa per penā satisfactionis ordinet. ꝛ sic nihil inordinatū in vniuerso remaneat. ¶ Ad p̄mū igit dicendū q̄ esse rei p̄cedit operari ipsi⁹. ꝛ ideo nō pōt esse q̄ aliquis per suā operationē ineſſe constituat nec q̄ sit aliquo mō causa sui ipsi⁹: ꝫ sicut homo est causa sue corruptiōis peccādo: ita et decens est vt sit quodāmō causa sue purgatiōis satisfaciendo. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ in hoc q̄ de⁹ per satisfactionē hoiez reparari voluit maxime manifestat ei⁹ misericordia qz nō tantū culpā ab eo voluit remouere: ꝫ etiā ad p̄stinā dignitatē humanā naturā integraliter reducere que quidē dignitas perpetuo in natura manet: ꝫ pena ad modicū trāsit. vnde magis manifestatur misericordia in p̄ducēdo ad eternā dignitatē q̄s in dimittendo tēporalē culpam. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ nature p̄ut cōsiderat in nuda cōtemplatione ineſſe cōstituit nec q̄ sit aliquo mō causa sui igit peccatū nature inductū est ex actione p̄sone peccantis: ita oportz q̄ act⁹ persone satisfaciētis p̄o natura satisfaciat ꝛ a deo facta est. vnde pōt dupliciter cōsiderari. s. ex parte dei ꝛ ex parte ipsi⁹ nature reparāde. Ex parte aūt dei potest attēdi triplex necessitas. vna est necessitas coactiōis ꝛ hec respectu nulli⁹ pōt deo attribui: qz nō pōt in eo aliq̄d violētum esse: neq̄ extra naturā cū sit imutabilis vt dicit p̄bus. v. Deth. Alia necessitas ē absoluta ꝛ hec quidē cadit in deo respectu ipsoꝝ que in ipso sunt. que. s. naturā suā cōsequūtur quia impossibile est ea aliter se habere: sicut necessariuz est deū esse vel eē bonū ꝛ alia huiusmodi: ꝫ hec necessitas nō est dei respectu alicui⁹ effectus: qz nō agit ex necessitate nature: ꝫ ex liberalitate volūtatis. tertia necessitas est ex suppositione nō quidē finis: qz nō est dubiū quin deus ad aliquē finē posset inducere multis aliis viis etiā quā illis que cui⁹ q̄s est in ipso. s. p̄scientie vl volūtatis q̄ mutari non possunt fm quē modū dr̄ q̄ necessariū est p̄destinatū saluari ꝛ hec dr̄ necessitas imutabilitatis a q̄busdā. ꝛ per hūc modū necessariū fuit ex parte dei humanā naturā reparari: qz ipse p̄ueniderat ꝛ ordinauerat repandā: ꝫ hec necessitas vt dictū ē. est necessitas cōditiōis nō absoluta siue cōsequētie nō ꝺsequētis. Et sic ex parte hoīs pōt considerari triplex necessitas vna necessitas absoluta q̄ est respectu eoꝝ q̄ naliter hoī insūt: sic hoiez necessariū est eē risibilē et alia huiusmōi: ꝛ sic nō est necessariū hūanā naturā repari: qz repatio nō sequit ex p̄ncipijs nālib⁹. Alia est necessitas coactiōis ꝛ hec q̄dē est respectu eoꝝ q̄ hō maiori vtute coact⁹ facit ꝛ inuolūtari⁹ simpliciter vel fm q̄d. ꝛ talis necessitas non fuit in natura hūana respectu repatiōis: qz de⁹ ad vtutē nō cogit. tertia vero necessitas est ex suppositiōe finis: sic̄ necessarium est hoī habere nauem si debet ire vltra mare ꝛ hac necessitate necessariuz fuit hūanā naturā repari si. s. ad visionē dei admitti debuit ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ nō ois necessitas ē coactionis vt pz ex dictis. ꝛ ideo in p̄cessu ē fallacia cōsequētis. ¶ Ad scōm dicēdū q̄ necessitas q̄ est ex suppositiōe volūtatis immutabilit aliq̄d volētis nō minuit rōnē volūtarij: ꝫ auget tāto magis quāto ponit firmi⁹ inherens volito vt moueri nō possit. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ quātū est de potentia dei de⁹ posset pctū absq̄ oī pena dimittere: nec̄ iustus esset si h̄ faceret: ꝫ quātū est ex pte isti⁹ q̄ peccauit fm ordinē quez nūc de⁹ imposuit reb⁹: nō pōt pctū ogrue sine pena dimitti nec sequit q̄ si ogrue pars pene dimittit q̄ etiā cōgrue tota dimittit p̄pter duo. p̄mo qz effect⁹ hz aliq̄d ꝛ ab agēte ꝛ a recipiēte. vñ sicut in collatiōe dīnoꝝ duoꝝ donū ex pte dantis eleuat recipiētē supra statū suū. ex pte aūt recipiētis est infra modū quo de⁹ influit. ita in remissiōe pctoꝝ oportz q̄ fit aliq̄d ex pte misericordie remittētis vt aliq̄d de pena debita dimittat ꝛ aliq̄d ex pte recipiētis vt. s. in aliquo puniatur. Scōo qz remissio pene q̄ fit alijs hoīb⁹ p̄cipue pene satisfactorie fūdat supra virtutē satisfactoziā xp̄i que superabūdauit ad amouēdas oēs penas quantū in se fuit. vnde oportz q̄s pticulata satisfactio fundet supra satisfactionem xp̄i cōdignā sicut impfectū in quolibet genere oriť ex perfecto. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ in eo cui de⁹ dat sua dona gratis nō est aliq̄d qō donis illis repugnet faciēs collationem duoꝝ indecentē: ꝫ in eo qō peccauit est aliqō qō repugnat impunitati. ꝛ ideo ex pte creature nō est simile.

Ad secūdū sic p̄cedit. videt q̄ aliq̄ pura creatura satisfacere poterat p̄ humana natura. sicut enī p̄ peccato debet satisfactio. ita p̄ bñficio debet gratiarū actio: ꝫ sufficit deo gratiarū actio quātū hō pōt sibi reddere etiā si nō sit suis bñficijs equalis: quia vt dicit p̄bus. viij. Ethi. scōm potētiā famulās hō dijs ꝛ patrib⁹ videt iustus esse q̄uis ad eq̄lia nō possit: ergo videt q̄ silr sit sufficiens satisfactio quā hō pōt reddere ad expiādū peccatum. ¶ P̄ bonū est potenti⁹ ad agēdū quā malū: qz malū agit virtute boni vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. ꝫ vna pura creatura potuit per actū malū totā humanā naturā inficere: ergo multo fortiⁿ pōt per vnū bonū actū p̄ tota humana natura satisfacere vna pura creatura. ¶ P̄ magne crudelitatis videt esse in dño vel iudice exigere aliquo plus quā possit: sed a deo lōge est ois crudelitas: ergo nō exigit ab aliquo plus quā possit: ergo satisfactionē quā de⁹ ab hoīe req̄rebat purus hō facere poterat. ¶ P̄ natura nō repat nisi in indiuiduis vt supra dictū est: ꝫ vn⁹ hō est: ita bon⁹ sicut hūana natura q̄ est in ipso: ergo vn⁹ hō satisfacere poterat p̄ natura hūana q̄ est in ipso ꝛ oēs p̄ hūana natura in oībus individuis existēte. ¶ P̄ natura angelica est supra humanā: sed q̄ melio⁹ est pōt accipi p̄ recōpēsatiōe min⁹ boni: g̃ angel⁹ poterat p̄ hūana nā satisfacere. ¶ Sed otra ille sol⁹ repare potuit q̄ potuit cōdere: ꝫ sol⁹ de⁹ hūanā naturā condere potuit: g̃ ipse sol⁹ potuit repare: g̃ ad h̄ q̄ naturā aliq̄s satisfaciēdo repareť oportuit q̄ eēt de⁹. ¶ P̄ hō in instāti sue cōditiōis tāte erat dignitat⁹ q̄ nulli creature debitor erat rōne sue btūdinis ꝫ ē debitor ꝛ obnoxi⁹ rōne sue btūdinis ei q̄ ipsū ad btūdinē repauit: g̃ ꝫ si per aliquā purā creaturā facta esset repatio nō esset homo reddit⁹ p̄stine dignitati.

¶ nullus ꝑ alio reddere potest quod ꝓ seipso debet ſz quelibet creatura totū qđ est deo debet: ergo nulla pura creatura pōt ꝓ alia ſufficiēter ſatiſfacere. ¶ Rō dicendū q̄ ſicut dictum est oportebat q̄ ꝑ peccato humane nature fieret cōdigna ſatiſfactio: tū quia aliter hō nō reſtitueret̄ pſtine dignitati: tū qz est cōueniens esse vnū primū in genere ſatiſfactionis perfectū ſupra qđ oēs alie imperfecte ſatiſfactiones fundent̄. Ad hoc aūt ſatiſfactio esset condigna oportebat q̄ haberet virtutē infinitā: qz peccatuz ꝓ quo trib⁹. primo extra infirmitate diuine maieſtatis inquātū offenſa fuerat per cōtēptū in obedientie. quāto enī maior est in quē peccat̄ tanto est grauior culpa. ſecundo ex bono qđ per peccatū auferebat̄ quod est infinitū ſcilicet ipſe de⁹ cui⁹ participatione fiunt hoīes beati. tertio ex ipſa natura que corrupta erat que quidē infinitatez quandā habet inquantū in ea poſſunt ſuppoſita in infinitum multiplicari. Actio aūt pure creature nō pōt habere infinitā efficaciā: et ideo nulla pura creatura poterat ſufficienter ſatiſfactionez facere. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ impoſſibile est vt homo ad hoc perducat̄ vt ſemp deo debitor nō ſit gratiarum actiōis quaſi ab eo habēs totā qđ est: ideo nō exigit̄ in gratiarū actione vt ſit equiualēs donis ꝓceptis: ſz poſſibile est hoīem esse in tanta dignitate quāta fuit in ſtatu innocētie z ideo ad perfectā repationē per quā totū reperat̄ qđ reperari potest exigit̄ q̄ ſatiſfactio ſit equiuolens culpe. ¶ Ad ſecūdū dicendū q̄ cōperādo bonū z malū ad effectus ei⁹ ꝓportionabiliter rñdentes bonū potenti⁹ est quā malū: qz bonū agit virtute ſua. malū aūt nō niſi per virtutez boni: ſz tñ homo potest facili⁹ in actū malū q̄ in actum perfecte bonū: quia plura requirunt̄ ad bonū q̄ ad malū quod ex vno ſinguları defectu cōtingit: z ideo ꝓp⁹ homo potuit in actuz malū qui erat ꝓportionat⁹ ad corrumpendū totā humanā naturā: nō aūt potuit in actū bonū: ita perfecte q̄ eſſet ꝓportionat⁹ ad reperationē. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ esset crudelitas in dño exigere pluſq̄ possit niſi cū hoc etiam ſeruo debeat̄. vnde ſoluere possit qđ exigit̄. vnde in hoc maxime eius miſericordia cōmendatur q̄ ab hoīe perfectā ſatiſfactionē exigit vt perfecte reperet̄: z qz hoc per ſe homo nō poterat ei filiū ſuū qui posset dedit. ¶ Ad quartū dicendū q̄ q̄uis natura nō ſit corrupta nec repatione indigens niſi ſm q̄ est in perſona tū aliqua corruptio debet̄ nature non ſm q̄ est determinata in hac perſona: ſed ſcōm hoc q̄ est in oīb⁹ illis qui per vitatā originē ab adam humanā naturā acceperūt. vnde ꝓ iſta cōi corruptione nō pōt vnus ſolus ſatiſfacere: nec etiā ſimul oēs: quia natura excedit etiam illos oēs qui naturā humanā habēt cū ad plures ſe extēdere possit. ¶ Ad quintū dicendū q̄ angel⁹ q̄uis ſit hoīe ſuperior quātū ad naturā nō tñ quantū ad gloriā in qua equales angelis erim⁹: z ideo angel⁹ ad gloriā nō pōt humanā naturā repare. Et etiā cū ſit creatura quic qđ pōt deo debet

AD tertiū ſic procedit̄. videt̄ q̄ ſatiſfactio nō debuit fieri per paſſionē xp̄i. min⁹ enim peccatū nō expiatur per maius: ſz magis aggrauatur: ſz maius fuit peccatū occidentiū xp̄m quā comeſtio pomi vetiti qua natura humana corrupta est: ergo corruptio humane nature nō potest expiari per paſſionē xp̄i. ¶ Præterea nihil corporale est equiualēs rei ſpūali: ſed vita xp̄i quā per paſſionē xp̄us dedit fuit vita corporalis: ergo nō fuit ſufficiēs ad recōpēſandū vitā ſpiritualē que per peccū amiſſa erat. ¶ Præterea peccatuz ꝑmi hoīs per qđ natura humana corrupta est fuit peccatuz ſuperbie vt in. ij. li. oiſ. xxij. dictum est: ſz maior fuit humilitas xp̄i in aſſumptione humane nature quādo exinaniuit ſemetipſum formā ſeruī accipiens q̄ ſuperbia ade: ergo ex ipſa aſſumptiōe humane nature ſufficiēter fuit ſatiſfactum ꝑ peccato hoīs: z ita nō fuit cōueniēs q̄ xp̄s pateret̄. ¶ Præterea. Ber. dicit q̄ vna gutta ſanguinis xp̄i fuit ſufficiens pciū noſtre redēptionis: ſz aliquid de ſanguine xp̄i effuſum est in circūciſione: ergo nō oportebat q̄ vlterius pateret̄ ¶ Præterea tanta potest esse cōtritio in nobis peccantib⁹ q̄ totū peccatū dimittit̄ z quātū ad pena z quātū ad culpā: ſz in xp̄o ab inſtanti ſue cōceptionis fuit perfectiſſima charitas que cōtritioni vim. tribuit expurgādi peccatū: ergo xp̄s ab inſtanti ſue cōceptionis ſufficiēter ſatiſfecit ꝑ oībus peccatis noſtris: z ita non oportuit q̄ per paſſionē mortis ſatiſfaceret. ¶ Præterea pena qua q̄s punit̄ quātitatē accipit quātū ad virtutem ſatiſfaciēdi z ex cōditione patiētis: ſz xp̄s inquātū deus est z homo habet infinitā dignitatē: ergo quelibet pena q̄ſuſtinuit. ſ. fames fatigatio z huiuſmodi fuit ſufficiens ad ſatiſfaciēdū ꝑ toto hūano genere: ergo nō oportuit q̄ mortem pateret̄. ¶ Sed cōtra Heb. ij. decebat eū per paſſionē cōſūmari. ¶ Præterea homo erat debitor mortis: ergo ſi debuit ꝑ alijs ſatiſfacere recōpēſando oportuit q̄ ipſe mortē q̄ non debebat exoluere. ¶ Præterea xp̄s nō ſolū debuit hoſtē vincere ſed etiā exemplū vincēdi nobis dare: ergo debuit indifficilimis victor exiſtere: ſz difficillimū est mortē ſuſtinere: g̃ debuit per paſſionē mortis: nos liberare. ¶ Rō dicendum q̄ xp̄i ſatiſfactio fuit nō ꝑ vno hoīe tñ: ſz ꝓ tota hūana natura. vnde duas cōditiones cōcernere debuit vt eſſet vniuerſalis reſpectu oīuz ſatiſfactionū quodāmō. z vt eſſet exemplaris oīuz ſatiſfactionū particulariū. Vniuerſalis aūt erat nō per ꝓdicationē de multis: quaſi per mltas particulares ſatiſfactiones multiplicata: ſz habēs virtutē reſpectu oīum vnde nō oportebat q̄ ipſe oēs penas que ex pcto quocūq; mō cōſequi poſſent aſſumeret in ſeipſo: ſed illā ad quā oēs ordinant̄. z que cōtinet in ſe virtute oēs penas q̄uis non actu. Finis aūt omniū terribiliū est mors vt dicit phus. iij. Ethi. z ideo per paſſionē mortis debuit ſatiſfacere. Inquātū vero fuit exemplaris reſpectu noſtrarū ſatiſfactionum debuit habere magnitudinē excedētē oēs alias ſatiſfactiones quia exemplar debet esse ꝓeſtanti⁹ exemplato: z ideo fm maximā penarū debuit ſatiſfacere. ſ. mortē. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ paſſio xp̄i nō fuit ſatiſfactoria ex parte occidentiū xp̄m: ſz ex parte ipſi⁹ patientis qui ex maxima charitate pati voluit. z ſcōm hoc fuit deo accepta. ¶ Ad ſecundū dicendū q̄ vita corporalis xp̄i habebat quēdā infinitum valorē ex diuinitate cōiunctū inquātū nō erat vita puri hominis: ſz dei z hoīs. z ideo poterat eſſe ſufficiēs recōpenſatio vite ſpūalis z precipue ratiōe charitatis eximie ex qua offerebat̄. ¶ Ad tertium dicēdū q̄ in peccato ade nō ſolum fuit ſuperbia: ſz delectatio: z ideo in ſatiſfactione nō ſolum debuit eſſe humilitas qđ in incarnatione factū est: ſz etiam acerbitas doloris qđ in paſſione accidit. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ q̄uis gutta ſanguinis quā in circūciſione fudit ſufficiens ad omnē ſatiſfactionē cōſiderata cōditione perſone. nō tamē quātū ad genus pene: qz ꝑ mortē ad quā humanū genus obligatū erat oportebat q̄ mortez exoluerat. ¶ Ad quintū dicendū q̄ cōtritio nō tantuz habet vim ex charitate: ſz etiā ex doloze: z ideo rōne charitatis delet culpam: ratione aūt doloris computat̄ in ſatiſfactione pene. ¶ Ad ſextū dicendū q̄ alie pene quas xp̄s ſuſtinuit q̄uis ſufficiētes eſſent ad ſatiſfaciendū ꝓ humana natura cōſiderata cōditione patiētis. nō tamē cōſiderato genere pene quia in penis illis non continebantur oēs alie pene ſicut in paſſione mortis continentur.

AD quartū ſic ꝓcedit̄. videt̄ q̄ alius⁹ modus nō fuerit poſſibilis. Heb. ij. decebat eū ꝑ paſſionē cōſūmari dicit glo. niſi xp̄s pateret homo non redimeret̄. ¶ Præterea anſel. in li. cur de⁹ homo. Nō potuit tranſire calcem niſi biberet non: quia mortē vitare nequiuerit: ſed q̄ aliter mūdus ſaluari nō poſſet: ergo videt̄ q̄ ali⁹ modus poſſibilis nō fuit. ¶ Præterea minimū incōueniēs est deo impoſſibile: ſed inconueniens est peccatū dimittere ſine debita ſatiſfactione vt dictū est. Cū igit̄ debita ſatiſfactio nō poſſit niſi per modū iſtū videt̄ q̄ alius modus poſſibilis nō fuit. ¶ Præterea fidei nō potest ſubeſſe falſum: ſz antiqui patres credidērūt xp̄m paſſurū: ergo nō potuit aliter eſſe. ¶ Sed cōtra

Grego.ij.li.moza.qui fecit nos de nihilo reuocare etiã sine morte ꝛ passione sua nos potuit. ¶ Lu.i. Nõ erit impossibile apud deũ omne verbum. ergo quocũq; alio modo potuisset nos liberare. ¶ Ulteri⁹ videt ꝙ ali⁹ modus fuisset conueniẽtior. Si enĩ xps morte subijsset naturalem nihilominus genus humanũ redemptũ fuisset: quia morte solui debebat: sed hoc fuisset sine omni peccato alicuius: ergo videt ꝙ hic fuisset modus conueniẽtior: qz vnũquodq; tanto est conueniẽti⁹ quanto ad ipsum pauciora inconuenientia sequunt. ¶ Diabol⁹ nõ ono iniuste inuaserat: nec aliqõ ius in nobis habebat. sed nihil est conuenientius q̃ ꝙ vis vi repellat: ergo conueniẽtissim⁹ modus fuisset vt nos eriperet a potestate diaboli nõ redimẽdo. ¶ Ipse veneratꝰ a demonis potestate hominẽ liberare: nõ aũt a potestate hominis. ergo conueniẽtius fuisset ꝙ a demone passus fuisset q̃ ab homine. ¶ Xps ad hoc venit vt hoies ad se traheret. sed plures eum sequerent si ꝑ viã deliciarũ incederet ꝙ ꝑ viam passionis de hoc mũdo exiuit. ergo videt fuisset q̃ ille conueniẽtior modus. ¶ Sed contra sup illud psal. Et nõ ad insipientiã mihi: dicit glo. nullus conueniẽtior modus nostre redemptiõis fuit q̃ ꝙ homo qui ꝑ superbiã ceciderat ꝑ humilitatẽ resurgeret. ¶ Optimi est optima adducere. si igit deus est optimus modũ optimũ nostre liberationis elegit. ¶ R.° dicendum ad primã questionẽ ꝙ quãtũ ex parte dei est fuit alius modus nostre liberationis possibilis: quia eius potẽtia limitata nõ est: quẽ si elegisset conueniẽtissim⁹ fuisset: nõ tñ habuisset rationẽ redemptiõis sed liberationis tñ: quia liberatio nõ fuisset facta ꝑ solutionẽ ꝓcij. Ex parte autẽ hominis non fuit alius modus possibilis nisi quẽ deus ei dedit: quia ꝑ se satisfacere non potuit quidẽ alius modus possibilis: sed nullus ita conueniẽs. ¶ Ad primũ ergo dicendũ ꝙ si homo alio modo liberaret nõ redimeret: quia redemptio sufficienter satisfactionẽ importat. sed tñ alio modo liberari potuit. ¶ Ad secundũ dicendũ ꝙ Ansel. loquit quãtũ est ex parte nostra supposita dei ordinatiõe. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ q̃uis sit inconueniẽs ex parte nostra fm ordinẽ quẽ deus rebus posuit vt peccatũ sine satisfactiõe dimittat: tñ si ipse faceret conueniẽtissimũ esset: quia ipse simul cũ hoc faceret aliquã conuenientiã in rebus ponerẽt. ¶ Ad quartum dicendũ ꝙ fides antiquoꝝ fuit de passione xpi futura ꝓsuppositа dei ordinatione ꝙ ita fieret ex cui⁹ suppositione passio xpi necessitatẽ habet vt dictũ est. ¶ Ad secundã questionẽ dicendũ ꝙ quãtũ est ex parte nostra conueniẽtior modus eẽ nõ potuit: sed tamẽ deo nõ auferẽt potentia quin potuisset aliũ modũ conuenientiorẽ facere cui⁹ potẽtia limitata nõ est. sed hoc esset fm aliũ ordinẽ rebus impositũ. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ ꝙ xps ꝓ oĩbus peccatis q̃ntũ ad sufficientiã debuit satisfacere nõ solũ ꝓ originali: sed etiã ꝓ actuali ꝓ quo infligit violenta mors. ꝛ ideo vt sua satisfactio omnẽ cõprehenderet decens fuit vt morte turpissima q̃ntũ ad genus mortis morereꝰ: vt nõ solũ sub angelis descẽderet ꝑ mortẽ: sed etiam sub hominib⁹ ꝑ genus mortis q̃ntũ ad acerbitatẽ simul ꝛ turpitudinẽ. Nec peccatũ alioꝝ aliqd de conuenientia satisfactionis admit: qz satisfactio nõ est ex passione ex parte infligentiũ passionẽ: sed ex parte patiẽtis. ¶ Ad secundũ dicendum ꝙ q̃uis diabol⁹ nos iniuste detineret: tñ nos iuste ab ipso detinebamur eius tyrannidẽ ꝓpter nostrã culpã patientes. vnde ex parte nostra fuit congruũ vt satisfaciẽdo nos eriperet: vt nõ solũ ipse iuste nos liberaret: quod eẽt si violentia ꝙ sicut ꝓcũ hois fuit cõmissum ab hoĩe instigãte diabolo ita etiã conueniẽs fuit vt medicina morbo respõderet ꝙ xps occideret ab hoĩe suadente diabolo. ¶ Ad quartũ dicẽdũ ꝙ satisfactio debet eẽ penalis. ꝛ ideo vt ꝓ nobis satisfaceret oportuit ꝙ in hoc mundo penas sustineret: ꝛ nõ deliciis vteret. ¶ Uel dicendũ ꝙ xps ad hoc venit vt a terrenis bonis ꝓ quibus homines a deo recesserant ad celestia nos reuocaret. ꝛ ideo decuit vt terrena bona abiiceret quatenꝰ ea cõdemnẽdi nobis exemplũ daret.

AD quintũ sic procedit. videt ꝙ deus pater filiũ nõ tradiderit ad passionẽ. maxima enĩ crudelitas est filiũ innocentẽ tradere. sed xps fuit innocẽtissim⁹: cũ ergo crudelitas nõ sit in deo: videt ꝙ ipse xpm ad passionẽ nõ tradiderit. ¶ Si pater xpm in mortẽ tradidit: hoc non fuit nisi quia xps ex obediẽtia ad patrẽ mortuus est. sz quicũq; facit aliquid ex obediẽtia facit ex debito: ergo xps debitor mortis fuit: ꝛ sic nõ fuit mors eius deo gratissima: debitũ enĩ diminuit de gratitudine actus. ¶ Si pater tradidit filiũ ergo voluit eũ mori. sed hoc etiã voluerũt iudei: ergo cõformauerũt volũtatẽ suã volũtati diuine: ꝛ ita nõ peccauerũt. ¶ Phs dicit in vj. ethic. ꝙ ꝓuenire ad bonũ finẽ ꝑ mala media est mali ofiliatoris. sz ofiliũ diuinũ ẽ optimũ: ergo si ex cõsilio volũtatis patris xps eẽt mortuus: nõ eẽt h̃ ofiliũ expletũ mediãtib⁹ malis actibus iudeoꝝ: qõ tñ falsum est: ergo pater filiũ ad passionẽ nõ tradidit. ¶ Sed contra. Ro. viij. Proprio filio suo nõ pepcit ꝛc̃. ¶ Oĩs pena ẽ a deo. sz passio xpi q̃dã pena fuit: ergo fuit a deo. Ulteri⁹ videt ꝙ passio xpi nõ fuit bona: qz fm Boe. cui⁹ generatio est bona corruptio est mala. sz generatio xpi fuit optima: ergo passio mortis ipsi⁹ fuit pessima. ¶ Omne iniustum est malũ. sz xps iniuste passus est. i. Pe. ij. Tradebat aũt iudicanti se iniuste. ergo illa passio xpi fuit mala. ¶ Sicut eadem materia nõ põt eẽ in naturalib⁹ sub ctrarijs formis: ita vni⁹ actus in moralib⁹ nõ põt eẽ bon⁹ ꝛ malus. sz opus iudeoꝝ vt dicit in lra fuit passio xpi: ergo cũ opus iudeorum fuerit malũ passio xpi nõ potest dici bona. ¶ Sed cõtra. nihil est deo acceptũ nisi bonũ. sz mors xpi fuit deo acceptissima: qz ipse tradidit semetipsum pro nobis oblationẽ ꝛ hostiã deo in odorẽ suauitatis Eph. v. ergo passio xpi fuit bona. ¶ Omne quod est ex charitate est bonũ. sz xps ex maxima charitate fuit mortuꝰ ꝛ passus: g̃ passio sua fuit optima. ¶ R.° dicendũ ad primã questionẽ ꝙ in passione xpi fuit tria cõsiderare. Unũ ex parte patientis: qz. s. volũtarie passus est ex charitate. Aliud aũt ex parte occidentiũ qui ex iniqua volũtate eum occiderũt. Tertiũ est ex parte ipsoꝝ pro quib⁹ passus est. s. effectus salutis in toto humano genere. Et fm hoc tripliciter de⁹ pater ĩmo tota trinitas eũ tradidit. Uno mõ preordinãdo passionẽ ei⁹ ad salutẽ humani generis. Secũdo xpo homini volũtatẽ dando ꝛ charitatẽ ex qua pati voluit. Tertio dando potestatẽ: ꝛ nõ cohibẽdo voluntatẽ occidentiũ: sicut dicit Jo. xix. Nõ haberes in me potestatẽ nisi data tibi fuisset desup. ¶ Ad primũ ergo dicendũ ꝙ deus pater nõ tradidit christũ in mortẽ quasi cogẽdo ipsum mori: sed dando ei volũtatẽ bonã qua mori vellet. ꝛ ideo nõ sequitur ꝙ fuerit aliqua crudelitas in deo. ¶ Ad secundũ dicendũ ꝙ christus nõ fuit debitor mortis ex necessitate: sed ex charitate ad homines qua hominis salutem voluit: ꝛ ex charitate ad deũ qua ei⁹ volũtatẽ implere voluit sicut dixit Math. xxvj. Non sicut ego volo sed sicut tu. ꝛ hoc debitum nõ diminuit aliquid de gratitudine actus. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ conformitas voluntatis humane ad diuinã nõ est simpliciter in volendo quod deus vult: sed in volendo eodem modo. i. ex charitate sicut deus vult: vel ad eundẽ finẽ. vel in volendo id quod deus vult nos velle. ꝛ hoc modo iudei volũtatẽ suã diuine nõ offormauerũt: qz xpm ex neꝯcia occiderũt ad impediẽdã salutẽ quã ex ei⁹ predicatione seq videbãt. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ ꝙ facere aliquod malũ ꝓpter bonũ finẽ osequẽdũ est mali ofiliatoris. sz vti malicia alioꝝ quã ipse nõ facit ad bonũ finẽ hoc est sume sapiẽtie. ¶ Ad secũdã questionẽ dicẽdũ ꝙ iudiciũ absolutũ est de re qñ cõsideraꝝ ipsa fm ꝙ est actu in rerũ natura existens. ꝛ hoc est qñ osideraꝝ cũ oib⁹ circũstãtijs q̃ sunt in ipsa. sz qñ osideraꝝ res fm aliqd quod in re est sine osideratione alioꝝ: illud iudiciũ nõ est de re simpliciter sed fm quid. Si igit cõsideret

passio fm q̄ est in patiente cum omnibus quē circumstant s.charitate xp̄i ⁊ efficacia ipsius sic est dicēda simpliciter bona. Si autē ꝯsideret fm q̄ est passio tñ.s.inquantū adimit vitā nihil aliud ꝯsiderādo:sic est malū in genere mali nature:vnde dicenda est bona simpliciter:⁊ mala fm q̄d. ¶Ad primū ergo dicēdū q̄ passio xp̄i inquantū est corruptionis inductiua sic est mala:⁊ hoc ē cōsiderare ipsaz fm quid.sed inquantū est passio volita:⁊ ad humanā salutē ordinata:sic est optima. ¶Ad secundū dicēdū q̄ iniuste illata est ex parte occidentiū:sed ex parte ipsius patiētis ex iustissima volū tate ꝓcedit. ¶Ad tertiū dicendū q̄ opus operans iudeoz est malū simpliciter.sed passio q̄ est opus operatū est quidē simpliciter bona fm q̄ est in patiente q̄uis possit dici mala fm quid.secundū quidē est in actione illoz sicut in causa ⁊ fm q̄ est corruptiua nature:⁊ ita nō ē ponere cōtraria circa idem. ¶Quia sic iustitia superat⁹ est diabolus. Cōtra iustitia dei non potest eē sine potentia nec ecōuerso:dicendus q̄ intelligendū est nō potentia tñ.sed si etiā potētia tñ diabolū supasset adhuc eēt iustitia ex parte dei liberātis q̄uis non eēt ex parte nostra. ¶Peccantē peccati actoz illico inuasit. Cōtra Magis peccauit diabolus q̄ homo: ergo magis debuit ipse inuadi q̄ homo:dicendū q̄ ambos inuasit sententia iudicis fm culpe modū.sed hominē inuasit ⁊ peccati auctoz:tū quia homo illi se subdidit:tū quia homo ex ordine nature sub angelis erat.vnde etiā homini ad exercitium datur. ¶Predestinatis tñ effecit simile. Cōtra Aliqui etiā non predestinati gratiā accipiūt:dicendū q̄ loquit̄ de salute finali p quā homo ab omni malo liberat̄. Vic distinguēdū est quia potest intelligi de opere operāte:⁊ sic malū operati sunt. Uel dicendū de opere operato:⁊ sic bonum operati sunt.

DISTINCTIO .XXI.

¶Si in christo diuisio fuit in morte anime uel carnis a verbo.

POst predicta considerandū est vtrū in morte a verbo sit separata anima uel caro. Quidaz putauerunt carnē sicut ab anima ita a diuinitate in morte fuisse diuisam. Si enī inquiunt anima media diuinias carnez sibi vniuit sicut superi⁹ prętactū est: ergo q̄ diuisa est caro ab anima:diuisa est etiaz a diuinitate:quia nō potuit ab anima seiungi per quā verbo erat vnita quin a verbo diuideretur. Fuit autē diuisa in morte ab anima:alioquin vera mors ibi non fuisset: qz ut ait Augu.mors quā timent homines separatio est anime a carne.mors autē quā non timēt separatio est anime a deo. Vtraqz vo diabolo suasionib⁹ homini ꝓpinata est. Si ergo in christo homine vera mors fuit:diuisa est ibi anima:ac per hoc diuinitas a carne. Huic sue probabilitati addunt auctoritatis testimoniū. Ambro.enī tractans de xp̄i derelictione qui in cruce voce magna clamās dixit Deꝰ deus meus q̄re me dereliquisti:ait Clamat hō separatione diuinitatis moritur⁹. Nā cū diuinitas mortis verbi libera sit:vtiqz ibi mors eē nō poterat nisi vita discederet:qz vita diuinitas est. Hic videt̄ tradi q̄ diuinitas separata sit in morte ab homine q̄ nisi discessisset hō ille mori nō posset. Quod illi ad carnē referunt quā dicūt a deo separatā. Quib⁹ rñdem⁹ illā separationē sic eē accipiendā sicut intelligit̄ derelictio q̄ illis verbis significat̄ Vt q̄d me dereliqsti. Quō igit̄ erat derelict⁹ a patre:cū in cruce se derelictū clamabat. Nō recesserat deꝰ ab hoie ita q̄ eēt soluta vnio dei ⁊ hois. Alioq̄n fuit qnoddā tps q̄ xp̄s adhuc viuꝰ hō erat:⁊ nō deus: quia adhuc vnius se derelictū clamabat non derelinquendū. Si ergo illa derelictio vnionis intelligat̄ solutio: ante facta fuit solutio dei ⁊ hois q̄ xp̄s mortuꝰ eēt. Sed quis hoc dicet? Fateamur igit̄ deū quodāmō illuz hominē in morte deseruisse: qz potestati psequēti eum exposuit ad tps:nō suā potentiā exercēdo illā defendit ut nō moreret. Sepauit se diuinitas:quia subtraxit ptectionē:sed nō soluit vnionē. Sepauit se foris ut nō adesset ad defensionem: sed nō intus defuit ad vnionē. Si nō ibi cohibuisset potentiam sed exercuisset nō moreret xp̄s. Mortuꝰ est xp̄s diuinitate recedēte.i.effectū potētie in defendēdo nō exhibēte. Hic est hirc⁹ apopōpeyus q̄ altero hirco imolato in solitudinē mittebat̄: ut legit̄ in Leuitico. Hirci enī duo humanitas ⁊ diuinitas xp̄i intelligūtur. Humanitate igit̄ imolata diuinitas in solitudinē.i.in celū. Vñ Ysitius sup Leuiti.in solitudine abijt.i.in celū. Vñ Ysitius sup Leuiti.in solitudinē.i.in celū tpe passionis diuinitas abijsse dicitur:nō locū mutās sz quodāmō virtute cohibēs ut possent impij ꝓsūmare passionē. Abijt ergo.i.uirtute cohibuit:⁊ portauit iniq̄tates nr̄as:non ut haberet sed ut ꝓsumeret. Deꝰ enī ignis ꝓsumens est. Ex his satis ostēdit̄ premissa uerba Ambro. sic eē accipienda ut prediximus.

¶Aliam inducunt auctoritatem.

ALij quoqz auctoritatib⁹ innituntur q̄ asserūt diuinitatem in morte recessisse ab hoie fm carnē. Ait enī athanasius Maledict⁹ q̄ tu uel liberatū tertia die a mortuis resurrexisse nō ꝓfiteat̄. fiat fiat. Si inquiūt denuo assumptus est hō in resurrectione q̄ assumpserat in incarnatione.deposuit ergo eum in morte. Sepata ergo fuit diuinitas in morte ab hūanitate. Quib⁹ respōdem⁹ q̄ fm his uerbis assumptio talis intelligat̄ q̄ sit fm vnionē:non carnē tñ sed totū hominē.i.animā ⁊ carnē denuo sibi vniuit in resurrectione:quia non simpliciter hominē sed totū hominē assumptū dicit. Totū igit̄ hominē in morte deposuit.i.animā ⁊ carnē. Sz quis nisi hostis ueritatis dicat animā a uerbo depositā? Et tñ nisi hoc fateanē q̄ totꝰ hō sit assumptus:nō ꝓ eis facit illa auctoritas q̄ totū dicit assumptū. Sciendū est igit̄ athanasiū id dixisse ꝓ illoz perfidiā q̄ resurrectionē xp̄i negabāt putātes illū maledicit q̄ nō ꝓfiteē totū hoiez denuo assumptū resurrexisse.i.xp̄m aiaz corpori denuo assumptū ⁊ in illis duob⁹ denuo ꝓiūctis in resurrectiōe ve fm hoiez vixisse sic añ morte. Nā in morte separata ē aia a carne. vñ ve dicit xp̄s mortuus:sed neutrum separatū est a uerbo dei.

¶ Astruit carnē a verbo in morte separatā nō esse.

Sicut augu. sup io. docet tractās illud uerbū Ego pono animā meā ut iterū sumā eā Potestatē habeo ponēdi eā ⁊ iterū sumēdi eā. Hic dicit amissam. a quo emissa est. a seipsa non est emissa: qz seipsam nō posuit. nec verbū aiaz posuit uel carnē. Caro eni animā posuit: sz ptāte in se manētis deitatis. Potētia ergo deitatis aia diuisa a carne: sed neutrū a verbo dei. vñ aug. verbum exquo suscepit hominē. i. carnē ⁊ animā nunqz deposuit animā ut eēt aia a uerbo separata: sed caro posuit animā qñ expirauit q̄ redeūte surrexit. Mors ergo ad tēpus carnē ⁊ animā separauit: sed neutrū a uerbo dei. Caro igit ponit ⁊ sumit animā nō ptāte sua: sed potestate inhabitantis carnē deitatis. Hic euidēter tradit nec animā nec carnē a uerbo dei in morte diuisam: ut aliquo modo soluta fuerit vnio. vñ aug. ⁊tra felicianū: Absit ut sic xp̄s senserit mortē ut qntū in se est uita uitā pdiderit. Si eni hoc ita eēt uite fons aruisset. Sensit igit mortē participatione humani affect⁹ quē spōte susceperat. nō natura sue pdidit potentiā p quā cūcta viuificat. Sic in sepulchro carnē suā cōmoriendo nō deseruit: sicut in utero uirginis cōnascēdo formauit. Mortu⁹ est ergo nō discedēte uita: sicut passus est nō pereunte potētia. Nemo tollit animā ei⁹ ab eo qui potestatē habet ponēdi ⁊ sumēdi. Ecce ⁊ hic habes xp̄m nō deseruisse carnē in morte ⁊ uitā nō discessisse a mortuo: ⁊ q spōte tradidit spiritū: nō ali⁹ extorsit. unde ambro. Emisit xp̄s spiritū: ⁊ tñ q̄si arbiter eruendi suspēdendiqz corporis. emisit spiritum: nō amisit. Pēdebat in cruce ⁊ oia cōmouebat. Sz unde emisit. Ex carne. Quo emisit. ad patrē.

¶ Qua ratione dicit xp̄s mortuus ⁊ passus.

Recedente vo aia mortua est caro xp̄i. Et qz caro mortua est mortu⁹ est xp̄s. Sicut eni mortuus dicit deus qñ mortuus est hō ita mors carnis fuit. Propter carnē ergo vnitā uerbo ⁊ animā q̄ vtraqz dolorē sensit dicitur deus passus et mortuus. ⁊ propter carnez q̄ mortua est dicit deus mortuus. ⁊ propter carnez ch̄i diuinitas ois dolorīs exsors exīsteret. Vñ Aug. Verbū caro factū est: ut p carnez panis celestis ad infantes transiret: ⁊ sm hoc ipsum uerbū crucifixū est. sz nō est mutatū in hominē: hō in illo mutat⁹ est ut melior fieret qz erat. Per id ergo q hō erat mortuus est deus. ⁊ p id q deus erat homo excitat⁹ est ⁊ resurrexit. Quicquid passus est homo nō potest dici nō passus deus quia deus erat hō. Quō potes dicere non esse passum iniuriam si vestis tua cōscindatur: cuius vestis tua nō sis tu. Multo magis ergo quicquid patitur caro vnita uerbo debeat dici pati deus: licz verbum nec mori nec corrumpi nec mutari potuerit. Sed quicquid horum passus est in carne passus est. De hoc etiam ambrosius in tertio libro de spiritu sancto ait: Quod uerbi caro patiebatur manens in carne verbum in se pro corporis assumptiōe referebat ut pati diceretur: quia caro patiebat sicut scriptū est: Christo in carne passo Nic docetur qua ratione deus nr̄ dei filius passus uel mortuus dicitur: non quia mortem senserit inquantū deus est: sed quia caro ei vnita mortua est. Scōm quam rationem dicit augustinus: Si quis dixerit atqz crediderit filium dei deū passum: anathema sit. Cuius dicti causam ex qua intelligentia sumenda est aperiens in eodem subdit: Si quis dixerit q dolorē in passione sentiebat filius dei deus ⁊ non caro tm̄ cum anima quā sibi acceperat: anathema sit. Sane igit dici potest q mortuus est de⁹ ⁊ non mortuus: passus est dei filius ⁊ non passus. passa est tertia persona ⁊ non passa. crucifixum est verbum ⁊ non crucifixum. sm alteram naturā passus est: sm alteram impassibilis. Unde ambrosius Generalis est ista fides quia christus dei fili⁹ ⁊ natus ex virgine: quem quasi gigantem propheta describit eo q bifarmis gemineqz nature vnus sit: cōsors diuinitatis ⁊ corporis. Idez ergo patiebatur ⁊ non patiebatur: mouebatur ⁊ nō mouebatur: sepeliebatur ⁊ non sepeliebatur: resurgebat ⁊ non resurgebat resurgebat sm carnē q̄ mortua fuerat: nō sm verbum quod apud deū semp manebat.

¶ Postqz determinauit magister de his que xp̄s cū humana natura assumpsit. s. gratia ⁊ sciētia ⁊ defectib⁹: ⁊ de his q̄ p humanā naturā operatus est. s. de meritis ipsius: Hic determinat de morte quaz in humana natura sustinuit. Dividitur autē hec pars in duas. Primo determinat ea que ad mortē xp̄i pertinēt. Secūdo ea que ad mortē xp̄i osequunt di. xxij. ibi: Dic querit. Prima dividit in duo. Primo inqrit vtrū mors fuerit in xp̄o sm separationē deitatis a carne. Secūdo supposito q nō ostenditur qua ratione xp̄s dicat mortuus ibi: Recedente vo. Circa primū duo facit. Primo mouet questionē. Secūdo determinat eam ibi: Quidā putauerūt. Et circa hoc duo facit. Primo excludit errorē. Secundo veritatē confirmat ibi: Sicut Augu. sup Jo. Circa primū duo facit. Primo excludit pbationē erroris sumptā ex ratione ⁊ auctoritate Aug. Secūdo pbationē sumptā ex auctoritate Athan. ibi: Alij quoqz. Circa primū tria facit. Primo ponit rationē ipsarū. Secundo auctoritatē q̄ videt pro eis facē ibi: Huic sue pbabilitati. Tertio soluit ibi: Quib⁹ respōdem⁹. Alij quoqz. Dic tria facit. Primo ponit obiectionem ex auctoritate athanasij. Secūdo ostēdit q illa auctoritas nō facit pro eis ibi: Quib⁹ respondem⁹. Tertio auctoritatē athanasij exponit ibi: Sciendū est igit. ¶ Dic est duplex questio. Prima de morte xp̄i. Secunda de resurrectione eius. Questio Prima.

Circa primū queruntr tria. Primo vtrum in morte xp̄i fuerit separata deitas ab humanitate. Secundo vtrum corpus xp̄i fuit dissolutū vel incineratū. Tertio vtrū debeat simpliciter concedi q christus vel filius dei fit mortuus.

Ad primū sic pceditr. videt q in morte christi deitas a carne separata sit. Remoto eni medio separant extrema que per mediū coniūguntr. sed sicut in. ij. di. dictum est diuinitas coniungebat carni mediante anima: ergo separata anima a carne separabat etiaz diuinitas. ¶ Pter sicut in. ij. di. dictū est corpus insensibile non est assumptibile. sed separata anima caro remanet quoddaz corpus insensibile: ergo nō potuit remanere deitati vnita: cū nihil possit esse vnitū quod nō est assumptibile. ¶ Pter nulla res est mortua que habet in se vitam. sz si deitas in morte a carne separata non fuisset habuisset in se vitā que etiam est fons inde-

ficiens vite:ergo mortua nō fuisset. ℂ Ꝑ vnio humane nature ad diuinam est per gratiā.sed corpus nō est capax gratie nisi mediante anima:ergo corpus separata anima non potest remanere deitati vnitum. ℂ Sed ⁊tra.filius dicitur iacuisse in sepulchro:alꝫ de hoc nō esset fides que habet obiectū veritatē increatā.sed hoc nō dicitur nisi quia corpꝰ in sepulchro fuit:ergo deitas a corpe separata non fuit. ℂ Ꝑ Leo papa dicit Tanta fuit vnio dei ⁊ hois vt nec supplicio possit diminui nec morte distingui.sed suppliciū pati ⁊ mori corporis est:ergo corpꝰ in morte a diuinitate non est separatū.

ℂ Ulterius videt̄ q deitas sit separata ab anima.vtraq; enī mors vt dicitur in littera.s.qua separat̄ corpꝰ ab anima ⁊ qua separat̄ aīa a deo diaboli suasu homini propinata ē. sed christus in se accepit mortē qua separat̄ corpus ab anima vt a nobis excluderet qō suasu demonis in nobis deuenit:ergo similiter debuit pati mortem que est separatio anime a deitate. ℂ Ꝑ quicunq; deponit aliquid:illud a sepa rat.sed filius dei dicit de seipso Joan.x. Ego pono animam meā.ergo eam a se separauit. ℂ Ꝑ sicut supra di.v.dictū est vniens est vnitū:sicut ratione vnionis deus est homo.si igitur anima esset deo vnita post mortē:posset dici q deus eēt anima. ℂ Ꝑ ratione vnionis dei ad hominē est cōmunicatio idiomatū vt dicit Damascenus.sed anime idiomata nō dicuntur de filio dei.non enī potest dici q filius dei sit forma corporis: ergo non remanet post mortem anima verbo vnita. ℂ Ꝑ si eēt verbū vnitū anime ⁊ corpori cum illa sint ad inuicem diuisa essent due vniones verbi ad illa duo.sed ante mortez erat tm̄ vna vnio:ergo aliqua vnio facta est de nouo in morte christi:quod est incōueniens. ℂ Ꝑ anima ⁊ corpus separata fuerunt duo quidez.si ergo verbum vtriq; vnitum remansit: videtur q fuerūt duo vel tria christus in morte:quia vniens est vnitū. ℂ Sed cōtra.maior est coniunctio anime ad deum per vnionem in persona q̄ que est per fruitionē.sed anima deo coniuncta per fruitionem nunq̄ ab ipso separat̄:ergo multo minus coniuncta ei per vnionē in persona. ℂ Ꝑ filius dei dicitur descendisse ad inferos.sed hoc nō cōuenit sibi nisi ratione aīe:ergo filius dei post mortem habuit animā sibi vnitā. ℂ Ꝓ° dicendū ad primā questionē q corpus christi in morte nō fuit separatū a deitate. Cuius ratio ex tribus accipi potest. Primo ex parte dei: qz cum sit imutabilis ei quod perfecte sibi coniunctū est incōmutabilitatē prestat:vt.s.imutabiliter ei adhereat. Secūdo ex parte ipsius assumpti:quia per mortē quam ex obedientia patris sustinuit nō debuit suam dignitatē amittere: sed magis clarificare. Tertio ex fine assumptionis:quia ea que post mortē ipsius circa ipsum acta sunt salutaria nobis nō fuissent nisi deitas adiūcta eēt. ℂ Ad primū ergo dicēdū q sicut supra dis.ij.dictū est:anima q̄ntū ad vnibilitatē corporis est mediū necessitatis: qz corpꝰ nō eēt vnibile nisi inq̄ntū est animatū.sed q̄ntū ad vnionē in actu est mediū ogruētie:quo remoto nō necessario vnio tollit̄: vt supra.ij.dis.dictū est.⁊ ideo quia separata anima a corpore adhuc remansit in corpore ordo ad animā:⁊ vnibile remānsit ⁊ vnitū. ℂ Ad secundū dicendū q q̄uis esset actu insensibile:tm̄ hoc habebat supra alia corpora insensibilia q inerat ei ordo ad aīam humanā. ℂ Ad tertiū dicēdū q deitas nō potest eē forma corporis. Ad hoc aūt q corpꝰ sit viuū oportet q sit aliq̄d vificans formaliter. ℂ Ad quartū dicēdū q corpus nō est susceptiuū gratie habitual̄:qz illa ordinat̄ ad actus spūales q̄ non pōsit corpori cōicari.hec aūt gratia est mediū ogruētie ad vnionē ex pte aīe.sz gratia vnionis q̄ est ipsa vnio gratis facta pōt eē in corpore:qz ista gratia ordinat ad eē in psona diuina cuiꝰ particeps est corpus sicut ⁊ aīa: ideo etiā corpꝰ pōt remanē vnitū aīa separata in quo etiaz manet aliq̄s ordo ad gloriā ex eo q fuit instrumentū aīe habētis gratiā:vt dictū est:vt sic etiā habitual̄ gratia quodāmō in corpus redūdet:vt supra dis.xiij.dictū est. ℂ Ad secundā questionē dicendū q propter eas dē rōnes aīa a verbo in morte xpi separata non fuit:⁊ adhuc amplꝰ inquantū aīa īmediatiꝰ ⁊ pluribus modis verbo vnit̄ q̄z corpus. ℂ Ad primū ergo dicendū q mors aīe est fm̄ separationē aīe a deo p peccatū oppositā diuinctioni que est p charitatē: quā mortē xp̄s assumere nō decuit sicut nec peccatū:vt supra di.xv.dictū est.⁊ iō ratio nō est ad propositū.quia etiā si eēt separatio pfecta aīe a verbo q̄ntū ad diuinctionē q̄ est in psona adhuc aīa nō esset mortua sed viua inq̄ntū remaneret deo p charitatē diuncta. ℂ Ad secundū dicēdū q filius dei dicit̄ animā ponere:nō quidē a se sed a carne a qua in morte separata fuit. ℂ Ad tertiū dicēdū q aīa nō nominat psonā sed partē nature.vnī aīa nō est vnita verbo sicut importans id in quo facta est vnio sicut est de hoc noīe hō:⁊ ideo nō potest dici q filius dei sit aīa:sicut pōt dici q sit hō fm̄ q est hns animā. ℂ Ad quartū dicendū q sicut ea que dicunt̄ de natura humana fm̄ rationē nature nō pōnt p̄dicari de filio dei vt qō dicit eē cōpō ⁊ alijs hoīb⁹:ita etiā ea que predicant̄ de aīa xp̄i inq̄ntū est pars nature non pōnt dici de filio dei sicut q est forma vel aliquid huiusmodi. Ea aūt que predicant̄ de ipsa inq̄ntū est q̄d subsistēs pōnt de filio dei predicari:sicut q descendit ad inferos:⁊ alia huiusmodi. ℂ Ad quintū dicendū q sicut supra di.viij.dictū est relationes fm̄ rem multiplicantur fm̄ multiplicationē illoz supra que fundant̄ relationes. vnde ꝺtingit q relatio ex parte vnī⁹ extremi est vna que ex parte alteriꝰ multiplicat̄: sicut de illo q̄ vna paternitate ad multos filios refert̄ qui ad ipsum multis filiationib⁹ referuntur.ita etiā est hoc quia ex parte ipsiꝰ filij dei est vna tm̄ q̄uis non sit ex parte ipsius relatio realis ꝛ rationis tm̄. Ex parte autē assumptoz que diuisa sunt sunt due vniones in actu post mortē.q̄ aūt erat vna in actu ⁊ multe in potētia. vnde nō oportet q aliq̄ vnio fiat ibi de nouo inq̄ntū id quod prius erat multa potētia:vnū actu:fit actu plura. ℂ Ad sextum dicendum q sicut humana natura non est ypostasis in xp̄o q̄uis possit dici singulare ⁊ individuū:vt supra di.vj.dictū est.ita etiam anima ⁊ corpus nō sunt due complete ypostases: sed vnite vni ypostasi filij dei q̄uis possint dici duo singularia vel duo individua.sed nō sequit̄ ex hoc q xp̄s sit duo:quia neutrū illoz de xp̄o predicat̄ vel de filio dei.

A Ꝺ secundū sic procedit̄.videtur q corpus xp̄i post mortē debuit dissolui siue incinerari Debet.ij.dici tur Christus debuit per omnia fratribꝰ assimilari. sed alij homines qui dicunt̄ fratres christi fm̄ corpus incinerant̄: ergo ⁊ corpus christi incinerari debuit. ℂ Ꝑ sicut sepatio anime a carne fuit inflictū homini propter peccatū primi parētis:ita etiā incineratio.quia dicitur Genesis.iij. Terra es ⁊ in terrā ibis.sed christꝰ pro nobis sustinuit mortem vt debitū nature solueret:ergo similiter corpus eius incinerari debuit. ℂ Ꝑ humilitas ē meritū exaltandū:ergo ad incinerationē humiliari. ℂ Ꝑ omne compositū ex contrarijs naturaliter est dissolubile in cōtraria.sed corpus xp̄i fuit ex cōtrarijs compositū:quia fuit eiusdem nature cuius sunt corpora nostra:ergo cū incineratio nihil aliud sit q̄ resolutio corporis ad cōtraria ex quibus constituit̄ videt̄ q corpus christi incinerari debuit. ℂ Ꝑ anima non recedit a corpore q̄diu in corpore manet equalitas complexionis q requiritur vt dispositio in corpore animato:quia per hanc dispositionem materia fit necessaria ad talem formā.sed in morte christi anima recessit a corpore:ergo in corpore non remansit illa equalitas que exigitur ad corporū animatiō nē.sed ablata equalitate complexionis vnū contrariū superrat aliud ⁊ corrumpit illud:⁊ sic sequit̄ corporis dissolutio ⁊ incineratio:ergo corpus christi fuit corruptū ⁊ incineratum. ℂ Sed cōtra. Psal. Non dabis sanctū tuū videre corruptionē.hoc autē nō potest intelligi de corruptione mortis. quia ipse mortuus fuit:ergo intelligit̄ de corruptione incinerationis. ℂ Ꝑ corpori nō debet incineratio nisi propter

corruptionem fomitis. sed in christo nunq̃ fuit corruptio fomitis: quia natus z cõceptus fuit sine originali: ergo corpus xpi nõ debuit incinerari. ℂ Ꝑ aĩa diũcta corpori ipm ergo cũ corpori xpi sit diũcta deitas videt q nõ debuit incinerari. ℂ Ad ꝯ° dicendũ q mors z incineratio z huiusmodi defectus sunt pene originalis peccati. in xpo aũt nunq̃ fuit originale: vnde xps nõ ꝺtraxit huiusmodi defect⁹ ex necessitate sue originis: quia sine originali cõcept⁹ fuit: nec in eo fuerũt quia ipse esset debitor eor: quia peccatũ in eo nunq̃ fuit. sed volũtarie defectus humane nature assumpsit ad cõplendũ opus nostre redẽptionis: z vt in his nobis mereret Unde cũ opus redemptionis eẽt in passione cõpletũ: quia dixit ꝺsũmatũ est Jo. xix. z corp⁹ sine aĩa nõ est in statu merendi: ideo corpus ei⁹ incineratũ nõ fuit. ℂ Ad primũ ergo dicẽdũ q assimilatio illa intelligit̃ q̃ntũ ad illa q̃ sunt de veritate nature: z q̃ntũ ad ea q̃ ptinẽt ad opus redemptionis. ℂ Ad secundũ dicendum q p passionẽ qua sepata est aĩa a carne remotuit a nobis mortez z oẽs alios defect⁹ humane nature q̃ntũ ad sufficientiã cause. z ideo non oportuit q ad remouendũ incinerationem cõpus eius incineraret. ℂ Ad tertiũ dicenduz q humilitas illa fuit necessaria ante opus redemptionis: z q̃ xps erat in statu merẽdi: nõ autẽ post mortẽ vt dictũ est. ℂ Ad quartum dicendũ q compositũ ex cõtrarijs necessario in ipsa resoluit̃ nisi fit aliq̃d ꝓhibens. In xpo aũt erat aliq̃d ꝓhibens. s. virtus diuinitatis z puritas a corruptione fomitis. ℂ Ad quintũ dicendum q ea q̃ corruptionẽ important q̃ nomẽ creature. sz nomẽ creature nõ dicit̃ de xpo: vt supra di. xi. dictũ est. ergo multo minus põt dici q fit mortuus. ℂ Ꝑ filius dei est diuina eẽntia. sed nõ põt dici q diuina essentia fit mortua: ergo nõ debet dici q filius dei fit mortuus. ℂ Ꝑ ꝯtradictoria nõ sunt vera de eodẽ. sed filio dei vere dicit̃ q est ĩmortal: z p̃sequens nõ est mortuus: ergo nõ põt dici q fuerit mortuus. ℂ Ꝑ illud quod est partis nõ predicat̃ de toto. sed mors est corporis a quo aĩa sepat̃: ergo videt̃ q xps nõ possit dici mortuus z sepult⁹. ℂ Ꝑ nullus hõ dicit̃ mortuus nisi ex eo q aĩa eius a corpore sepata est. sed aĩa xpi est a corpore sepata ergo ipse est mortuus. ℂ Ꝑ sicut supra dictũ est redemptus ad nullã ptinent simpliciter z sine determinatione de nẽ aie q̃ sunt ptes humane nature. z ideo simpliciter ꝺcedũ est q xps mortu⁹ est z passus. ℂ Ad primũ ergo dicendũ q nõ est ibi aliq̃ repugnãtia intellectuũ: qz mors cũ sit cõditio nature refert̃ ad humanã: vnde nõ opponit̃ diuine vi ad naturã q̃ps psonã. z iõ nõ põt dici simpliciter rõne nature sicut supra dictũ est: precipue cũ creatio respiciat esse qđ magis videt̃ ptinere ad suppositũ q̃ ad naturã. z iõ qđ magis vel min⁹ ad defectũ ptineat non facit ad ꝓpositũ. ℂ Ad tertiũ dicenduz q vnio nõ est facta in natura sed in psona. z iõ ea q̃ sunt nature nõ dicit̃ predicari de psona: non autẽ de alia natura. ℂ Ad q̃rtũ dicẽdũ q hec est simpliciter vera Filius dei vt xps est ĩmortal: z filius dei est mortuus: quia ea q̃ sunt vtriusq; nature põt affirmari de persona. Sed tñ hec Xps nõ est mortuus est vera fm qđ: z falsa simpliciter: qz ad veritatẽ affirmatiue sufficit q fm aliquã naturã ꝯueniat qđ de psona dicit̃. sed ad veritatẽ negatiue oportet q fm neutraz ꝯueniat. vnde hec est falsa simpliciter Xps nõ est aĩal: z vera fm qđ. s. fm diuinã naturã. nõ est aũt incõuenẽs q vnũ cõtradictoriorz dicat̃ de aliquo simpliciter: z alterũ fm qđ. ℂ Ad quintũ dicendũ q ea q̃ sunt partis tñ z parti nata cõuenire dicunt̃ de tota rõne partis: sicut homo dicit̃ crispus ꝓpter capillos. z ita mors q̃ est cõditio corporis de psona põt predicari. Tñ sciendũ est q sicut generari est compositi ita z corrũpi q̃uis subiectũ generationis z corruptionis sit materia.

Questio Secunda.

Deinde querit̃ de resurrectiõe xpi. Et circa hoc quesrunt q̃ttuor. Primo de necessitate resurrectionis. Secũdo de tpe. Tertio de argumẽtis resurrectiõis in cõi. Quarto de eis in speciali.

Ad primũ sic procedit̃. videt̃ q nõ fuerit necessariuz xpm resurgere: qz sicut dicit Damas. resurrectio est ei⁹ quod cecidit: z dissolutũ est iterata surrectio. sz xps nõ cecidit p peccatũ: nec ei⁹ corp⁹ dissolutũ est: g̃ nõ debet ei resurrectio. ℂ Ꝑ Aug. dicit q p vbũ dei fit resurrectio aiarũ: p verbũ incarnatũ fit resurrectio corpor. sed verbũ caro factũ est in incarnatione: ergo non fuit necessaria resurrectio neq; ad resurrectionẽ corpor neq; ad resurrectionẽ aiarũ. ℂ Ꝑ post vltimã ꝺsũmationẽ nõ est aliq̃d necessariũ. sz vltima ꝺsũmatio facta est in passione: qz tũc dixit ꝺsũmatũ est Jo. xix. ergo nõ oportuit q postea resurgeret. ℂ Ꝑ ad hoc xps humanã naturã assumpsit vt ipsam restauraret. sed plena restauratio facta est in passione: qz z ianua aperta est z liberati sumus a pctõ pena z seruitute diaboli: ergo nõ oportuit vt iterato corpus assumeret. ℂ Sed cõtra. i. Corin. xv. Si xps nõ resurrexit inanis est fides nostra. sz sine fide non iustificamur: ergo necessariũ fuit xpm resurgere. ℂ Ꝑ Eze. dicit q vitã nostrã resurgendo repauit: ergo necessariũ fuit q xps resurgeret. ℂ R° dicendũ q necessitas resurrectiõis xpi ex trib⁹ apparet. Primo ex ipsa ꝺditiõe nature assũpte. Aia enĩ z corp⁹ sunt partes humane nature: ois aũt pars est imperfecta respectu totiꝰ: vt pz p phm in. iii. phisi. vñ nec corpori sine aĩa nec aie sine corpore ineſt ois pfectio quaz nata sunt habẽ. Et qz nature assumpte debebat̃ ois pfectio quaz cõtingit in natura repiri: ideo ei debebat̃ q corp⁹ aie semper eẽt ꝺiũctũ. q aũt ad tps sepata fuerũt: hoc fuit ꝓpter necessitatẽ nostre redẽptionis. Secũdo ex merito passionis ei⁹: qz ex humilitate passionis meruit gloriã resurrectiõis. Tertio ex parte nr̃a: vt. s. in capite gl̃iosa resurrectio inchoaret̃ q̃ in mẽbris futura erat. Et iterũ vt illis q̃ sunt in patria non solũ sit gl̃ia de visione diuinitatis: sz etiã de visione humanitat̃ gl̃ificate in xpo q̃ntũ ad corp⁹ z q̃ntũ ad aiaz. ℂ Ad primũ igit̃ dicẽdũ q illa diffinitio est resurrectiõis fm q in aliis hoib⁹ inuenit̃. Sz resurrectio xpi põt sic ꝓprie diffiniri Resurrectio est corpis facti incorruptibil̃ ad aĩaz iterata vnio. Uel põt dici q q̃uis xps nõ ceciderit p peccatũ: cecidit tñ a vita nẽ p̃ mortẽ. z corp⁹ q̃uis nõ sit dissolutũ p cineratiõez est tñ facta dissolutio corporis z aie. ℂ Ad secũdũ dicendũ q vbũ caro factũ est ꝓprima disposition ad resurrectionẽ nostrã: sz vbũ caro factũ factũ est z a morte resurgẽs. ℂ Ad tertiũ dicẽdũ q in morte xpi fcã est ꝺsũmatio oĩz eor q̃ exigebant̃ ad satisfactionẽ: q̃ qđẽ p resurrectionẽ nõ est fcã: sz magis noue vite inchoatio. ℂ Ad q̃rtũ dicẽdũ q q̃uis xps naturã nostrã ad hoc assũpsit vt eã reparet: nõ tñ sequit̃ q repata nã debeat eã vel aliquã ei⁹ partẽ abiicere: sz magis ꝓpetuo tenẽ sic̃ ꝓpetua ẽ reintegretio fcã in nã. Uel dicẽdũ q q̃uis p passionẽ ꝓprie loquẽdo sit fcã repatio q̃ntũ ad amotionẽ mali: tñ p resurrectionẽ oportuit q cõsũmaret̃ q̃ntũ ad pfectionẽ in bono.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt ꝙ xps non debuit tertia die resurgē. Caput enī ē ofozme mēbris in nā. sz p resurrectionē nā repat q̄ntū ad passibilitatē z mortalitatē: ergo xps debuit fil cū aliis resurgere: z nō tertia die ¶ p vt dicit glo. Debt. xj. ad hoc est dilata resurrectio oiuz in finē mūdi vt fil resurgētib⁹ sit mai⁹ gaudiū. sz de resurrectione nulli⁹ sci est tantū gaudiū sicut de resurrectiōe xpi: ergo etiā ipse debuit vsq; ad finē mūdi suā resurrectionē differre: z nō tertia die resurgere. ¶ p sepatio aie a cozpoze in xpo nō fuit facta nisi ꝓpter redēptionē humane nature. sz in instāti mortis redēptio soluto ꝓcio cōpleta est: ergo debuit statim resurgē. ¶ p plus ofezendū fuit xpo q̄z alicui alteri boi. sz q̄dē hoies q̄ viui inuenient in fine mūdi statim post mortē resurgēt: ergo multo magis xps resurgē debuit statim z nō in tertiū diē resurrectiōez differre. ¶ p Mat. xij. dns dicit: Sicut fuit ionas in vētre ceti sic erit fili⁹ hois in cozde terre. sz nō fuit in cozde terre nisi q̄diu fuit mortu⁹: ergo tribus dieb⁹ z trib⁹ noctib⁹ mortu⁹ fuit: ergo nō resurrexit tertia die: sz magis q̄rta vel q̄nta. ¶ p nox otra diē diuidit. sz Grego. videt dicē in omel. pasce xpm de nocte resurrexisse: sic sampson de nocte portas gaze tulit: ergo xps nō resurrexit tertia die imo magis secūda nocte. ¶ Sed ꝯ. in simbolo dicit Resurrexit tertia die sm scripturas. ¶ p Ro. vj. dicit glo. Quieuit in sepulchro vna die z duab⁹ noctib⁹: qz nraz duplicē vetustatē sua simpla ofumpsit: ergo tertia die resurrexit. ¶ p oueniēs erat vt veritas mortis nobis manifestaret. sed in ore duoz vel triū testiū stat oē vbū: ergo oueniēs fuit vt tertia die resurgēt ¶ R⁹ dicēdū ꝙ sic dictū ē xps nō sustinuit mortē qz demitoz mortis eēt: sz vt mortē nraz sua morte destruēt. Ad b aūt ꝙ mors nra destrueret duo reqrebant. vnū. s. vt ipse nō debitoz mort⁹ mortē quā nos debeamus ꝓ nobis solueret. Aliud est vt nos virtutē mortis ipsi⁹ cognoscerem⁹ vt p fidē mortis. virt⁹ mort⁹ in nobis effectū haberet. vñ nō oportuit ꝙ morte detineret nisi q̄ntū ogrue bat ad ostēdendā mortis vitatē q̄ sufficiēter manifesta fuit z ogruēter p hoc ꝙ tertia die surrexit. tū qz sua morte duas nras mortes destruxit: vt tāgit glo. inducta. tū qz ofirmatio q̄ fit p testes ternario testiū approbat. tū qz pfectio in ternario ofistit: vt dicit in p⁹ de ce. z mū. z alias etiā ogruentias nō difficile est assignare. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ alij hoies debitozes mortis erāt: z mors in eis nō fuit ex necessitate finis sz ex necessitate culpe. nō aūt sic est in xpo: z ideo nō oportuit ꝙ xpi resurrectio vsq; in finē mundi differret. Vel dicēdū ꝙ illud qō ē vltimū in opatione opozet eē primū in intentione: vnde opozet ꝙ resurrectionē quā in fine mūdi oseq̄mur ꝑmo intendam⁹. intētio aūt z dirigit z excitat z roborat ex inspectione alicui⁹ exēplaris in quo finis sm rem ꝓcedat. vñ sicut intētio nra q̄ intēdim⁹ in gloriā aie excitat ex inspectione diuine glie q̄ est exemplar nre future btitudinis: ita opozuit ꝙ glia resurrectionis in aliquo exēplari nobis ꝓponeret ad cui⁹ ofozmitatē tēderem⁹. z b est resurrectio xpi. vñ dicit Phil. iij. Reformabit cozp⁹ humilitatis sue configuratū cozpori zc. ¶ Ad primū dicendū ꝙ gaudiū de resurrectiōe xpi mouet vt exēplar ex quo dirigimur in finē. nō aūt ita est de aliis scis: z io nō est sile de xpo z de illis. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ nō solum opozebat ꝙ p mortē fieret redēptio. sz ad b ꝙ redēptiōis ei⁹ ꝓticipes esse⁹ opozuit vt vitas mortis nobis ostēderet. z b nō fuisset si statim post mortē resurrexisset. ¶ Ad q̄ntū dicendū ꝙ mortis alioz hominū cognitio non est nobis necessaria ad salutem sicut fides de morte xpi. z ideo resurrectio nō est simil de ipso z de illis q̄ viui inuenient in fine mūdi. ¶ Ad q̄ntū dicēdū ꝙ dies vt in. ij. li. di. xiij. dictū est diuersis modis accipit. Aliqñ enī ꝓ die nāli q̄ cōtinet spaciū. xxiiij. horarū: vñ includit diē z noctē. Aliqñ aūt ꝓ die artificiali: sic xps fuit mortu⁹ vna die integra. s. die sabbati z duab⁹ integris noctib⁹. s. ꝓcedēte diē sabbati z seq̄nti: z adhuc plus p q̄ndā partē sexte ferie. z sic loquit glo. Ro. vj. Si aūt loquamur de die nāli: sic accipiēdo partē ꝓ toto fuit mortu⁹ trib⁹ dieb⁹ z trib⁹ noctib⁹. illa enī pars diei passiōis xpi a nona: z deinceps cōputat ꝓ tota die nāli cui⁹ ē pars: vñ cōputat ꝓ vna die artificiali z ꝓ vna nocte. silr nox post sabbatū cōputat ꝓ tota die nāli sequēte: z sic cōputat ꝓ vna die z vna nocte artificiali: quib⁹ si oiūgat vna dies integra. s. dies sabbati: z vna nox integra. s. nox ꝓcedēs: ꝛuenit ꝙ xps fuit mortuus trib⁹ dieb⁹ z trib⁹ noctib⁹. ¶ Ad sextū dicēdū ꝙ xps credit resurrexisse in sepulchro qñ adhuc ē lux tenebris mixta. z io aliqñ dicit resurrexisse in die: z aliqñ in nocte.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videt ꝙ xps resurrectione sua argumētis ꝓbare nō debuit. Ambro. enī dicit Tolle argumēta vbi fides q̄rit. sed de resurrectiōe q̄rit fides: ergo argumēta fieri ad resurrectionē nō debēt. ¶ p aut argumēta illa fuerūt sufficiētia ad ꝓbādū resurrectiōez aut nō. si b: b videt in impfectionē inducētis argumenta redūdare. Si aūt fuerūt sufficiētia z argumētū sufficies facit scīaz vl agnitionē q̄ nō stat fil cū fide q̄ est de nō apparētib⁹. ¶ p sic videt ꝙ euacuauerūt fidē: z abstulerūt meritū ei⁹. sz ad alios articulos nō induxit aliq̄ argumēta ꝓbātia: ergo neqz ad resurrectionē inducere debuit. ¶ p argumēta ex quib⁹ dedūcit intellectū q̄z elucidāt. sz in argumētis a xpo ostēsis q̄si ꝛzia innuebant. ꝓ b enī ꝙ comedit ostēdebat se aīalē vitā. ꝓ b aūt ꝙ ianuis clausis intrauit ostēdit spūalem vitā. ergo videt ꝙ argumēta incōgruēter adducta fuerūt. ¶ p sic subtilitas est de glia resurrectiōis: ita z claritas. sz xps glīaz resurrectiōis solū ꝓ subtilitatē ꝓbauit qñ intrauit ad discipulos ianuis clausis: q̄ videt ꝙ insufficienter ostēdit. ¶ Sz ꝯ ē qō oī Act. j. Oportuit eū pati: z sic intrare in gloriā suā. Ergo videt ꝙ passionē suā in multis argumētis. ¶ p apli debebāt eē testes resurrectiōis. sz null⁹ pōt eē testis idoneus eoz de quib⁹ certitudinē p visum z auditū nō hz: q̄ videt ꝙ ipse eis argumēta ꝓbere debuit quib⁹ certificarent de sua resurrectiōe. ¶ p magis necessariū erat ꝙ apli haberent fidē de resurrectione q̄z alij hoies: qz ipsi erāt q̄ fidē ꝓdicare debebant. sz alijs hoib⁹ facta est fides de resurrectione xpi ꝓ argumēta miraculoz Mat. vlti. sermonē ofirmāte sequētib⁹ signis: q̄ apl⁹ ꝓ argumenta aliq̄ fides de resurrectione fieri debuit. ¶ R⁹ dicēdū ꝙ vt dic Dio. j. c. ce. ie. lumē diuinū nō recipitur in nobis nisi sm nostrā ꝓportionē. fides aūt causat lumē fidei. s. tñ ex pte nra fuerūt aliq̄ adminicula fidei exhibēda. Attēdit aūt triplex grad⁹ in credēdo. Prim⁹ ē vt aliq̄s rationē trāscēdēs bis q̄ nō videt nec sensū nec rōne assentire parat⁹ sit: z sic adminiculāt fidei miracula q̄z eo q̄ hmana rōne nō cōprehēdunt ostēdūt aliq̄d supza rationē cēi incōprehēsibile. Secūd⁹ grad⁹ ē vt hoi ea q̄ credēda sunt determinent. Et qz fides nō innitit nisi vitati pme: inde est q̄ q̄ntū ad h adminiculat fidei auctoritas ꝓ qua hz alijs testificet. Tert⁹ grad⁹ ē vt fidē quā hz alijs testificet. z q̄ntū ad h reqrit sensibil⁹ cognitio eoz q̄ testificanda sunt. alīs nō eēt idoneū testimoniū. Primū gradū alcēdunt q̄ de nouo ad fidē ꝛuertunt. z io sig̃ infidelib⁹ data sunt. j. Cor. xiiij. Secūdū aūt gradū ascendūt q̄ in fide instruēdi sunt. z io eis ex auctoritate fides ofirmat. sed apli testes fuerūt fidei. z io pri⁹ inducti sunt ad credēdū ꝓ miracula: sicut dicit Jo. ij. Hoc initiū signoz zc. postea instructi sūt ꝓ auctoritate: vt pz in discipul⁹ eūtib⁹ in emaus Lu. vl. Et deinde p visibiles apparitiōes idonei testes effecti sunt. j. Jo. j. Nō vidimus z audiuim⁹. Sz qz ad resurrectiōez cū sit qdā mutatio exigit ꝙ idē sit qō de vno extremo ad aliud trāsitus: z cō duo ꝓ apparitiōes ꝓbare voluit. i. idētitatē resurgētis: z cōditionē resurrectiōis. Cōditionē aūt resurrectiōis ꝓbauit

ñtū ad tria. ſ. quātū ad veritatē vite ꝓ bñ ꝙ cū eis locut⁹ eſt. Silr ñtū ad vītatē corꝑis ꝓ bñ ꝙ eis ſe palpabilē ꝓebuit. ꝛ ñtū ad gliaz ꝓ bñ ꝙ ianuis clauſis intrauerit idētitatē etiaz ꝓbauit. Et ñtū ad nāz ꝓ bñ ꝙ comedit. ꝛ ñtū ad ꝓſonā ꝓ bñ ſe eis viſibilē ꝓbuit in eadē effigie in q̄ pri⁹ eū ſoluti erāt videbē. ꝛ ñtū ad accūtia ꝓ bñ ꝙ eis cicatrices oñdit. ¶ Ad pri mū ḡ dicēdū ꝙ intētio Ambro. eſt dicē ꝙ fides nō aſſentit alicui vl diſſentit ꝓpter argumēta: ſz ꝓpter vītatē primā: nō ãt ꝙn poſſunt induci adminiculātia fidei argumēta. ¶ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ argumēta illa ſufficiēter ꝓbabant illud ad qđ ꝓbādū inducebañt vt dictū eſt. ſz fides nō eſt directe de illo qđ ꝓbabaſ ñ̄ de obiecto: ſz de diuīnitate q̄ ꝓbari non pōt hoī in via. vñ thomas de quo dictū eſt Quia vidiſti cre diſti: videt ꝛ deū ofeſſus eſt. ꝛ ꝓpter h̄ argumēta illa ex ſup poſitiōe fidei ꝓcedebāt ꝙ. ſ. hō ille in quo nature vītas vel aliqđ huiuſmodi oſtēdebaſ eēt de⁹. vnde nō tollebaſ neq̄ meritū neq̄ hō fidei. ¶ Ad tertium dicēdū ꝙ articuli fidei q̄dā ſunt de diuinitate tñ: ꝛ iſti nō pñt ad ſenſum ꝓbari: vel ꝓ miracula: vel ꝓ auctozitates: ꝛ ſic ꝓbati ſunt. ſz oēs ꝓbati ſunt de humanitate vnita diuinitati. ꝛ iſti etiaz ad ſenſum ſunt. ſz q2 paſſio ꝛ aſcēſio in ſeipſa viſa eſt: reſur rectio aūt nō: iō ſigna reſurrectiōis viſibilr oſtēdi oportuit ex quib⁹ ofērēdo ad vītatē reſurrectiōis ꝓueniret. ꝛ ꝓpter h̄ iſta ꝓbatio dicta eſt argumētatiua: nō aūt ꝓbatio aſcēſio nis vel paſſionis. ¶ Ad ſ̄tū dicēdū ꝙ nō erat in argumēt aliq̄ ſz̄ietates: q2 comeſtio referebaſ ad naturā: ꝛ introire ianuis clauſis referebaſ ad gliaz. ꝛ ita nō erat reſpectu eius dē. ¶ Ad ñtū dicēdū ꝙ in alijs corꝑib⁹ etiā ſm naturā inuenit claritas ꝛ impaſſibilitas ſicut in corꝑib⁹ celeſtib⁹. ſz ſubtilitas in nullo nāli corꝑe inuenit. agilitas aūt oſtēdi viſibiliter nō pōt: q2 ſenſus ꝑticulariū eſt. agilitas aūt eſt vt poſſit vndecūq̄ velit moueri. ¶ Et ꝑterea loco multū diſtā tia vidē nō pñt. Et iterū q2 ſil'e agilitati in radio ſol' inuenit Vñ dicēdū ꝙ diſcipul' eūtib⁹ in emaus agilitatē demōſtra uit in hoc ꝙ ab oculis eoꝝ ſtatim euanuit Lu. vlti.

Ad ſ̄tū ſic ꝓcedit. videt ꝙ argumētū ſumptū ex vi ſibili apparitiōe nō fuit ꝺueniēs: q2 ad vītatē reſur rectiōis exigit ꝙ ſit verū corꝑus humanū qđ reſur git. ſz angeli q̄ nō bñt vera corꝑa humana apparuerūt mult ionis. ¶ Sꝫ oē corꝑ⁹ videt ſm formā quā bz. ſz forma cor ꝓzis xpi ē forma glioſa: ſi ergo apparuit eis in forma glio ſa ipm viderūt. ſz claritas glioſi corꝑozis nō ē ꝓꝑzcionata oculo nō glificato cū ſit maioz claritate ſol: ḡ xps a diſcipul videri nō potuit. ¶ Sꝫ diſcipuli eūtes in emaus viderūt eū in effigie pegrini: aut ḡ illa effigies inerat ei ſm vītatē: aut erat tñ in oculi videtiū. ſi erat in corꝑoze xpi cū in eo eēt effi gies ꝓpria: tūc ꝺue effigies erāt ſil in vno corꝑoze: qđ ē ipoſ ſibile. Si aūt erat tñ in oculi videtiū: ḡ erat ꝑſtigioſa appari tio. ſz ea q̄ ꝑſtigioſe apparēt nō ꝺemonſtrāt vītatē rei: ḡ p h̄ nō poterat demōſtrari vītas reſurrectiōis. ¶ Sꝫ ꝺ. inꝺ oēs ſenſus maioꝛē certitudinē facit viſus: vt dicitur in ꝓncipio metħ. ſz apli q̄ erāt teſtes reſurrectiōis debebāt habē certiſ ſimā fidē de reſurrectiōe: ḡ ꝺebuit eis fieri argumentū ex vi ſu. ¶ Sꝫ p ꝓ id qđ ꝺr. j. Jo. j. Nō vidimus ꝛ audiuim⁹ ꝛc. ¶ Ulteri⁹ videt ꝙ nō ꝺebuit ſe ipſis palpabilē exhibē. pal pabile enī incoꝛruptibili ꝺziū ē vt dic Bze. ſz ꝺzia nō pñt eē in eodē. cū ḡ corꝑ⁹ xpi eēt icoꝛruptibile: videt ꝙ nō ꝺebuit ipm palpabilē exhibē. ¶ Sꝫ ꝺiffereꝛtie tāgibiles ſunt calidū ꝛ frigidū ꝛ huiuſmodi ꝺzia. ſz in glificat corꝑozib⁹ nō erūt huiuſmodi ꝛz̄ietates vt ꝺr: nec etiā in elemēt nouationē. ḡ corꝑ⁹ xpi palpari nō potuit. ¶ Sꝫ h̄ ſolū palpa bile eſt qđ ē reſiſtēs tactui: ꝛ cui tact⁹ reſiſtit. vñ aer q̄uis ſit tāgibil: nō tñ ē palpabil. ſz corꝑi xpi nō reſiſtebat aliud cor pus: q2 ianuis clauſis intrauit: ḡ palpari nō potuit. ¶ Sꝫ ſpi rit⁹ angeli vt ꝺemonis poſſet aſſumē corꝑ⁹ ſolidū qđ palpa ri poſſz: ḡ p palpationē nō ſufficiēter ꝓbaſ vītas corꝑozis. ¶ Sꝫ alij ſenſus ſunt magis ſpūales q̄ tact⁹: ḡ magis ꝓ eos ꝺebuit vītatē reſurrectionis ꝓbare q̄ ꝓ tactū. ¶ Sed ꝺtra. Lu. vlt. Palpate ꝛ videte ꝛc. ¶ Sꝫ inter alios ſenſus hō cer tiſſimū habet tactū vt ꝺicit in. ij. de aīa. cū igit cognitio re ſurrectionis ꝺebuerit eē certiſſima in aplis ꝓ tactū ꝺebuit eis oſtēdi. ¶ Ulterius videt ꝙ nō ꝺebuerit ꝓ cicatrices ſuā reſurrectionē ꝓbare: q2 ꝓ ſuā reſurrectionē xps noſtrā demōſtrauit. ſed a reſurgētibus oīs coꝛruptio remouebit. cū igit cicatrix ſit quedā coꝛruptio: videt ꝙ xps per cicatri ces ſuā reſurrectionē ꝓbare nō ꝺebuit. ¶ Sꝫ ſtatus reſurgē tiū eſt ſtatus īmutabilitatis: ergo xps in ſeipſo non ꝺebuit demōſtrare niſi quod ſemp in ſe futurū erat. ſed cicatrices nō ſemp in xpo ꝺebebāt remanere: quia ꝺicit Damaſ. ꝙ tñ ſm diſpēſationē in xpo fuerūt: ergo cicatrices oſtēdere nō ꝺebuit. ¶ Sꝫ Jero. ꝺicit ad Marcellā ꝙ nō mereſ tangere xpm q̄ reſurrectionē ei⁹ nō credit ꝓpter quod ꝺictū eſt ma gdalene Noli me tāgere Jo. xx. ſed thomas reſurrectionē non credebat: ḡ xps cicatrices vulnerū ei palpabiles exhibē nō ꝺebuit. ¶ Sꝫ ꝺtra. Leo papa: Quis ꝺubitet a moꝛtuis reꝺiſſe ſaluatoꝛē cui⁹ ꝓſcientiā agnouit oculis: attrectauit man⁹: ꝺigit⁹ ꝓſcrutat⁹ eſt: ergo cū omnē ꝺubitationē ſue re ſurrectionis auferre ꝺebuerit: videtur ꝙ cicatrices ꝺigito perſcrutandas ꝓzebere ꝺebuit. ¶ Sꝫ ꝺecet victoꝛē inſignia ſue victozie ꝛ habē ꝛ oſtēdere. ſed ſicut ꝺicit aug. in li. ꝺe ci. ꝺei cicatrices vulnerū xpi fuerunt victozie ſue inꝺicia: ergo ꝺecuit vt eas haberet ꝛ oſtēderet. ¶ Ulterius videt ꝙ nō ꝺebuit ꝓ māducationē ſuam reſurrectionē oſtēdere. cō meſtio enī ſpectat ad vitā aīalē. ſz ꝓ reſurrectionē nō trāſit ad vitā aīalē vt ꝺicūt ſaraceni ꝛ iuꝺei: ergo xps ꝓ comeſtio nē reſurrectionē ꝓbare nō ꝺebuit. ¶ Sꝫ cibus comeſtus cō uertit in coꝛpus comeꝺētis. ſz in coꝛp⁹ xpi nō potuit aliq̄ ꝺ uerti: q2 tam erat extra ſtatū generationis ꝛ coꝛruptionis: ergo videtur ꝙ comeꝺere nō ꝺebuit. ¶ Sꝫ angeli qui appa ruerūt abrae māducauerūt: nec tñ in eis fuit veritas huma ne nature: ergo ꝓ cōceptionē verā reſurrectionē humane na ture ꝓbare nō ꝺebuit. ¶ Sed ꝺtra acē. x. Dedit enī notū fie ri nō omni populo: ſed nobis qui māducauim⁹ ꝛ bibimus cū eo poſtq̄ reſurrexit a moꝛte ꝛc. ꝛ ꝓ hoc teſtificat⁹ eſt pe trus reſurrectionē: ergo ꝛ hoc argumentū ꝺebuit exhibere ſue reſurrectionis. ¶ Sꝫ veritas incarnationis ꝓbaſ per id quod eſt infimū in partib⁹ hoīs. ſ. per carnē. vnde ꝺictū eſt Verbū caro factū eſt Jo. j. ergo etiā veritas humane nature ꝺebuit ꝓbari in xpo per id quod eſt infimū in operib⁹ aīe De autē ſunt operationes vegetabilis anime: quarū prima in animalib⁹ eſt comeſtio: ergo ꝓ hoc veritatē reſurrectiōis ꝓbare ꝺebuit. ¶ Ad⁹ ꝺicendū ad primā queſtionē ꝙ ad ve ritatē reſurrectionis exigit ꝙ idem numero reſurgat. indi uiduatio autē ſm quā eſt aliquid vnū numero ex diuerſis accidentib⁹ manifeſtaſ: quoꝝ collectio in alio nō inueniſ. Et quia viſus vt ꝺicit ph̄s in principio metha. plures nobis rerū ꝺifferētias oſtēdit: ideo quod ſit idem numero nunc̄ meli⁹ c̄ꝑ ꝓ viſum manifeſtaſ. ꝛ ideo viſibilis apparitio fuit vnū ꝺe argumētis reſurrectionis. ¶ Ad primū ergo ꝺicen ꝺū ꝙ apparitio viſibilis nō inducebaſ ad ꝓbandū verita tē carnis: quia hoc ꝓ alia argumēta ꝓbabaſ. ſed ad ꝓban ꝺū idētitatē ſuppoſiti ſuppoſita veritate coꝛpozis. ¶ Ad ſe cundū ꝺicēdū ꝙ ſm opinionē ꝓpoſitiui que ꝓbabilioꝛ videt coꝛp⁹ glozificatū eſt oīno in poteſtate anime ñtū ad oēs actiones ei⁹. viſibile autē videt ſm ꝙ agit in viſum. ꝛ ideo ꝺicebat ꝙ in poteſtate coꝛpozis glozioſi eſt ꝙ videaſ vel non videaſ. ꝛ iterū q̄ñ videt ꝙ videaſ ſub forma glozie vel nō. Cū enī ſit in eo forma naturaſ coꝛpozis ꝛ forma glo rie poteſt ſm vnā tñ īmutare viſum vel ſm vtrāq̄: ꝛ īmuta re viſum ſm formā glozie ſm ꝓpoꝛtionē viſus vt nō coꝛ rumpaſ ſed ꝺelectet ſicut ex viſibili ꝓpoꝛcionato. Alij vo ꝺicūt ꝙ non poteſt videri niſi ꝑ miraculū. ſed primū eſt ꝓ babilius. ¶ Ad tertiū ꝺicēdū ꝙ diſcipulis ſuis xps formā naturalē ſui coꝛpozis oſtēdit qua eſt quoꝺāmō coꝛpus co lozatū: ꝛ nō fomā claritatis glozie. q̄ autē ipſi eū nō cogno

runt fuit ex interiori eoꝝ dispositiõe: quia eum resurrexisse non credebãt: vnde non ponebãt se ad perquirendũ iudicia ꝓpria quib⁹ possent ipsum cognoscere: sicut etiam accideret si viderem⁹ aliqñ quẽ mortuũ crederem⁹ q̃uis notus fuissz nobis: z maxime si viderem⁹ illũ in alio habitu. vnde q̃cito eis ostẽdit signũ fractionis panis speciale sibi cognoscerũt eũ ꝑpter specialẽ modũ frangendi: qz vt dicit sua fractio erat similis incisioni cultelli. Et hac infidelitate vel dubitatione tenebant oculi eoꝝ ne eũ cognoscerẽt. z ista detentio dicit acrisia: de q̃ dicitur in glo. Deñ. xix. nõ ꝙ eẽt aliqõ impedimentũ ex ꝑte visus cozporalis in discipulis sicut potuit eẽ in sodomitis. Uel põt dici ꝙ q̃uis visui repsentaret ꝓpria spẽs in q̃ soliti erãt eũ videre: tñ virtute diuina impediebant vires interiores ne seq̃rent iudiciũ de ꝓsona illa q̃ eẽt: z sic ea q̃ exteri⁹ agebant ꝭformabant his q̃ interi⁹ contingebant in ipsis vt presentẽ haberẽt z nõ cognoscerẽt: qz amabãt sz̃oubitabãt vt dicit Greg. ¶ Ad secũdã qõnẽ dicẽdũ ꝙ ꝓpter vehemẽtiã imaginationis ꝺtingit aliqñ ꝙ illud quod imaginatio appzehẽdit videt esse ꝓsens in visu nõ solũ in dormiendo sed etiã in vigilando. silr etiã ꝺtingit ꝙ ex oppositione aliquoꝝ cozpoꝝ videtur aliq̃ effigies acsi eẽt hominũ vel alioꝝ aĩaliũ. Iterũ etiã apparitiones visibiles demonũ z etiã angeloꝝ cõsueuerũt fieri ꝑ cozpora aerea inspissata: vnde statim cũ volunt dissoluunt. z ideo dns ad ostẽdendũ veritatẽ resurrectionis palpationẽ visui adiunxit vt excluderet visio ꝓ imutationẽ visus ab imaginatione z visio vmbrarũ z visio spirituũ apparẽtiũ. ¶ Ad primũ ergo dicendũ ꝙ omne cozpus tangibile est ꝑ naturã cozruptibile. vñ fm ꝓhos celũ est visibile sed nõ tãgibile. sed quod ẽ ꝑ naturã cozruptibile põt esse ꝑ gloriã incozruptibile. vnde q̃uis cozruptibile z incozruptibile sint cõtraria simpliciter propter qõ dicit Grego. ꝙ ostendit in se duo ꝺtraria. tñ cozruptibile ꝑ naturã z incozruptibile ꝑ gratiã nõ sunt ꝺtraria Unde sicut cozp⁹ glorioſum habet in potestate sua ꝙ possit videri z nõ videri: ita habet in potestate sua ꝙ possit palpari z nõ palpari: z vtrimq; sine miraculo. sz palpat ꝑ naturaz cozporis. nõ palpabile aũt est inq̃ntũ cozpus est instrumentũ aie gl'iose. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ ꝙ palpatio nõ ꝓtinet ad sensum tactus inq̃ntũ est discretiu⁹ calidi z frigidi z huiusmodi ꝺtrioꝝ: sz inq̃ntũ est discretiu⁹ cozpoꝝ solidoꝝ que hñt potentiã naturalẽ resistẽdi diuidẽti. z hec quidẽ solidităs est in cozporib⁹ glorioſis etsi nõ sint q̃litates ille ꝺtrarie. Uel dicendũ ꝙ q̃litates ille sunt in cozpore gl'ioso: z erũt in elemẽtis q̃ntũ ad substantiã: sed nõ q̃ntũ ad actionẽ ꝙ vnũ agat in alterũ. ꝺtinebunt enĩ ꝑ formã gl'ie ne agant sicut ꝺtinent ꝑ formã naturalem ne dissoluãt diuctũ. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ q̃uis gl'ioso cozpori nullũ cozpus nõ glorioſum possit resistere: tñ cozpus glorioſum põt resistere cuilibet alteri cozpi. z fm b põt palpari qñ vult. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ ꝙ q̃uis spũs possit cozpus solidũ accipere: non tñ põt assumẽ cozpus solidũ in quo appareant oẽs operationes vite: ficut pfecte in xpi cozpore apparebãt: qz opus artis nõ põt eẽ silr opationi nature. vñ q̃uis statim nõ ꝓcipet deceptio si xps cozp⁹ solidũ assumpsisset: tñ ex lõga mora qualem cõtraxit xps cũ discipul' non potuissz latere: qz ista q̃ fiunt ꝑ artẽ demonis ꝓter viã nature nõ sunt diuturna. ¶ Ad q̃rtũ dicendũ ꝙ ꝑ tactũ cognoscim⁹ calidũ z frigidũ durũ z molle z huiusmodi q̃litates ex quib⁹ nãliter ostituit cozpus. z iõ q̃uis tact⁹ sit min⁹ spũal' inter alios sensus: tñ ꝑ eũ vitas nature resurgẽtis certi⁹ ꝓbari potuit. ¶ Ad tertiã qõnẽ dicẽdũ ꝙ cicatrices signa erãt mortis xpi. vñ fm b accĩs ostẽdebat ꝙ ille idem q̃ mortu⁹ fuerat resurrexit. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ ꝙ fm aug. xx. de ci. dei huiusmodi cicatrices vulnerũ remanẽt in victoribꝰ: z in xpo remãserũt ad decorẽ q̃si insignia victorie sue nõ ꝙ aliq̃ cozruptio vel defect⁹ ex istis cicatricibus in eis sit. vnde etsi aliquib⁹ scis sunt amputata aliq̃ mẽbra nõ oportet ꝙ sine illis resurgãt: sz ꝙ in loco incisionis aliqõ vestigiũ ad decorẽ glie remaneat. ¶ Ad secundũ dicẽdũ ꝙ cicatrices iste vt ꝓbabili⁹ videt semp in cozpore xpi remanebũt ad decorẽ. ꝙ aũt dicunt dispẽsatiue aũ: pte hoc est nõ qz ad tps assumpte sunt: sz qz nõ est de necessitate materie ꝙ in xpo remaneant sicut in nobis accidit: sed ꝑpter aliquẽ finẽ. In oꝝ⁹ quidẽ victoriꝰ ꝑpter decorem in xpo aũt ꝑpter hoc z ꝓpter alia q̃tuoꝝ. Primo vt veritatẽ resurrectiõis astrueret. Secũdo vt eas patris ei⁹ aspectui ꝓsentaret ꝓ nobis implorãs. Tertio vt nobis sue misericordie z charitatis mõstraret indicia. Quarto vt in iudicio perdant eas impijs ostẽderet q̃s iuste dãnent. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ thomas ad solũ aspectũ vulnerũ credidit: vnde dictũ ẽ et Jo. xx. qz vidisti me credidisti. sz tñ tetigit eũ vt a nobis oẽs dubitationẽ excluderet qz testis erat future resurrectionis. vñ Leo papa dicit Sufficerat ad fidẽ ꝓpriã ꝙ videbat. gl'iosa aũt magdalena nõ eligebat vt testis resurrectiõis in pplis: qz nõ decet mulierẽ docẽ in eccl'ia. j. Corinth. xiiij. z iõ nõ est ꝓmissa tãgere. ¶ Ad q̃rtã questionẽ dicendũ ꝙ p comestionẽ ostendit verã remãsisse nãz humanã ex illis vite opib⁹ q̃ infima sunt vt pz⁹ dictũ est. ¶ Ad ꝓmũ igit⁹ dicẽdũ ꝙ magis difficile erat ad credendũ veritatẽ resurrectiõis q̃ gloriã resurgẽtis resurrectione suppositã. z iõ maxime facta sunt argumẽta ad ꝓbandũ veritatẽ nature humane q̃ manet in statu gl'ie q̃ntũ ad oẽs potẽtias z membra vt sit nã integra q̃uis nõ remaneant oẽs vsus potẽtiarũ z membroꝝ: qz non inest necessitas. z ideo ista comestio nõ fuit necessitatis sicut est in aĩali vita: sz magis fuit potestatis. i. naturalẽ potẽtie ostẽdẽtis sua. ¶ Ad secundũ dicendum ꝙ fuit ibi comestio q̃ntũ ad diuisionẽ cibi z q̃ntũ ad traiectionẽ in ventrẽ. nõ aũt q̃ntũ ad conuersionẽ in humores. cib⁹ aũt ille vt dicit aug. in spũalẽ naturã conuersus est. i. in vaporẽ resolut⁹ sicut aq̃ p radiũ solis. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ in angelis nõ est comestio: ad ostẽdendũ potẽtiã naturalẽ nutritiuã: qz eadẽ nõ hñt fiẽ xps ea habuit: z iõ nõ est silẽ. Et q̃uis vnũ istoꝝ argumẽtoꝝ ex se nõ sufficeret: tñ oĩa fil' certitudinẽ faciebãt. z iõ etiã argumenta multiplicata sũt. ¶ Nemo tollit eã ꝙ me. Cõtra Ergo xps nõ fuit ꝑ violẽtiã crucifigẽtiũ occisus: dicẽdũ ꝙ illi q̃ntũ in eis erat violẽtiã intulerũt q̃uis xpo violẽtia inferri nõ potuit ex ꝑte ꝓsone: sz solũ ex ꝑte cozporis humani. ¶ Ité hõ in illo mutat⁹ est. Cõtra Nature mãserũt vtriq; in vnitatẽ diuinẽ ꝓsone nõ est mutata a sua nãli cõditione: sz accepit ampliorẽ perfectionẽ fm quã facta est melior.

¶ DISTINCTIO .XXII.

¶ Si christus in morte fuit homo.

Hic q̃rit utrũ in illo triduo mortis xps fuerit hõ: Quod non videt quibusdã: qz mortuus erat z hõ mortu⁹ nõ est hõ. Addunt etiã si tũc erat hõ uel mortal' uel imortal'. sed mortal' nõ: qz mortuus. nec imortal': qz tñ post resurrectionẽ. ergo nõ erat hõ. Quib⁹ rñdem⁹ qz licz hõ mortuus fuerit: erat tñ in morte de⁹ hõ. nec mortal' quidẽ nec imortal': z tñ ve erat hõ. Alle enĩ z huiusmodi argutie in creaturis locũ habẽt. sz si dei sacramentũ a philophicis argumẽtis est liberũ. Vñ amb. Aufer argumẽta vbi fides q̃rit. in ipsis gimnasijs suis iam dyalectica taceat. piscatoribꝰ credit⁹ tur nõ dyalecticis. Dicimus ergo in morte christi deum vere fuisse hominem: z tamen mortuum. et

hominē quidez: nec mortalē: nec imortalē: qz vni/
tus erat aie: z carne seiunct⁹. alia eni rōne dicit de⁹
homo: uel homo de⁹ qz Martin⁹ uel Joānes. No
mo eni dicit de⁹: z ecōuerso ppter susceptionē ho/
minis. i. aie z carnis. vnde Augu. Talis erat illa
susceptio: que deū hoiez faceret: z hoiez deū. Cum
ergo illa susceptio per mortē nō defecerit: sz de⁹ ho
mini: z hō deo: sicut ante vnit⁹ erat vere. z tūc deus
erat hō: z econuerso: qz vnit⁹ aie z carni. z hō mor/
tuus erat. qz aia a carne diuisa erat. Propter sepe/
rationē aie a carne hō mortuus: sz ppter vtriusqz
secū vnionē homo. Nō aūt sic erat hō: ut ex anima
z carne simul iunctis subsisteret. Ex qua rōne dici/
tur aliquis ali⁹ hō: z ipse forte ante mortē hoc etiaz
mō erat homo: z post resurrectionē fuit. In morte
vero homo erat tm̄ propter anime z carnis secum
vnionem: z mortuus propter inter illa duo diui/
sionem.

¶ Si christus in morte erat homo a licubi z si vbi
cūqz est homo sit.

Hic querit si xp̄us in morte alicubi erat hō
z si vbicūqz est hō sit. Ad qō dicim⁹: qz nō
vbicūqz erat hō erat: nec modo vbicunqz
est hō est. Quia vbiqz est ſm deitatē: nec vbiqz hō.
Quia nō vbiqz homini vnit⁹: sz vbicūqz est ſm ho
minē ibi hō est. Tempore aūt mortis z vbiqz erat
ſm deū: z in sepulchro ſm hoiem z in inferno ſm
aiam in sepulchro ſm carnem. In sepulchro ergo
erat hō: qz hūanitati erat vnit⁹: etiā si nō toti: qz car
ni tm̄: z in inferno erat: qz hūanitati iunct⁹: sz nō to
ti: qz aie tm̄. Sz si in inferno aie tm̄: z in sepulchro
carni tm̄ vnit⁹ erat: ergo nec in inferno vnit⁹ erat
aie z carni: nec in sepulchro. Quō ergo hic uel ibi
hō esse dicit. Que est rō dicti. Quia vna eademqz
vnione vnit⁹ erat aie i inferno. z carni in sepulchro
Et sic erat illis duob⁹ tūc sepatis vnit⁹: sicut añ se/
perationē. i. añ mortem. Ad hoc aūt opponit. Si
xp̄s aiam tm̄: uel carnē tm̄ assumpsisset: non fuisset
ver⁹ hō: sz ppter vtriusqz assumptionē ver⁹ hō fuit
Sic ergo vbi carnē z aiam sibi vnitā non habebat
ver⁹ hō ibi nō existebat. Sed tpe mortis nusqz illa
duo vnita habebat: qz nec in sepulchro: nec in in/
ferno: nec alibi. Nusqz erat ergo hō. Ad qō dici/
mus: qz xp̄s vtiqz verus hō nō fuisset. si carnem et
aiam nō assūpsisset. Sz tm̄ ex quo assūpsit neutrum
deposuit: sz cū vtroqz eādē vnionē indesinenter te/
nuit quā assumēdo cōtraxit. Ideo nō cōgrue vbi/
qz aie uel carni uel vtriqz vnit⁹ est: ibi hō esse dz
qz ibi humanat⁹ est. Ergo z in sepulchro erat hō: et
in inferno erat hō: qz in vtroqz humanat⁹ erat xp̄s
z vnā eandēqz cū aia z carni licet sepatis habebat
vnionē. z vno eodēqz tpe in sepulchro iacuit xp̄us:
z ad infernū descēdit: sz in sepulchro iacuit ſm so
lam carnē. z in infernū descendit ſm solā aiam. vñ
Aug. Quis nō est derelict⁹ in inferno. Christus: sz
in aia fuit ibi sola. Quis iacuit in sepulchro. Chri/
stus. Sed in carne sola: quia in his singulis xp̄us
est: xp̄m in oib⁹ z singulis cōfitemur. Ex his euidē
ter ostendit q carni iacenti in sepulchro vnit⁹ erat
xp̄s sicut aie in inferno. Alioquin si carni mortue
nō esset vnit⁹ nō in ea diceret iacuisse in sepulchro
Anima igit ad infernū descēdit: caro in sepulchro
iacuit. sapiētia cū vtroqz permansit que in inferno
positis: ut ait Ambrosi⁹ lumen vite fundebat eter/
ne. Radiabat illic lux vera sapiētie. illuminabat in
fernū: sz in inferno nō claudebat. Quis eni locus
est sapiētie. De qua scriptū est. nescit hō vias eius
nec inuēta est inter hoies De qua abyssus dicit. nō
est in me. mare dicit. nō est mecū: ergo nec in tēpo/
re: nec in loco sapiētia est: cui nec mors tribuenda
est. In ligno eni caro: nō illa operatrix omniū sub/
stantia diuina pendebat Cōfitemur tm̄ xp̄m pepen
disse in ligno: z iacuisse in sepulchro: sz in carne: so
la z fuisse in inferno: sed in anima sola.

¶ Qō christus vbiqz totus est: sed non totū ut to/
tus est homo uel deus: sed non totum.

Et vtiqz totus eodem tēpore erat in infer/
no: totus in celo: totus vbiqz. Persona. n.
illa eterna non maior erat: vbi carnē z ani
mā simūl vnitam sibi habebat qz vbi alterum tātū
nec maior erat vbi vtrūqz simul: uel alterū tm̄ vni
tum habebat qz vbi erat neutrū habēs vnitū. To/
tus ergo xp̄s perfect⁹ vbiqz erat. vnde Augu. Nō
dimisit patrē xp̄us cū venit in virginē. Vbiqz to/
tus. vbiqz perfect⁹. Uno igit z eodem tēpore tot⁹
erat in inferno: totus in celo. erat apud inferos re/
surrectio mortuorū. erat super celos vita viuētū.
vere mortuus. vere viuus: in quo z mortem susce/
ptio mortalitatis excepit: z vitā diuinitas nō per/
didit. Mortem igitur dei filius: z in anima nō per
tulit: z in maiestate non sensit: sed tamē participa/
tiōe infirmitatis rex glorie crucifixus est. Ex his
apparet q christus eodem tempore totus erat in
sepulchro: totus in inferno: tot⁹ vbiqz: sicut z mo/
do totus est vbicunqz est: sed non totum. Nec in
sepulchro: nec in inferno totum erat: et si totus. si/
cut christus totus est deus: totus homo: sed non
totum: quia non solum est deus uel homo: sz deus
z homo est. Totum enim ad naturā refertur. tot⁹
autem ad ypostasim: sicut aliud z aliquid ad natu
ram: alius vero z aliquis ad personaz referuntur.
Unde Joannes Damascenus totus christus de⁹
perfectus est: non autem totū deus est. Non enim
solum deus est: sed z homo. z totus homo perfe/
ctus: non autem totum homo. nō solum enim ho/
mo: sed z deus. Totum enim nature representa/
tiuum est: totus autē ypostasiou. Sicut aliud qui/
dem est nature: alius autez ypostaseos: sic z huius/
modi.

¶ Si ea que dicuntur de deo uel de filio dei pos/
sint dici de illo homine: uel de filio hominis.

Solet etiam queri si congruēter dici possit
filius hominis: uel ille homo descendisse
de celo: uel vbiqz esse: sicut dz fili⁹ dei: uel
de⁹ de celo venisse: et vbiqz esse. Ad qō dicim⁹ si ad
vnitatē psone referat dicti itelligētia sane dici pōt.

si vero ad distinctionē nature: nullaten⁹ cōcedē/dū est. vnde Aug⁹. Una est persona xp̄s de⁹ z hō. Ideo decit. nemo ascēdit in celū nisi qui descēdit de celo zc. Si ergo attēdas distinctionē substātia/rū: filij⁹ dei descēdit: z filius hois crucifixus est. Si vero vnitatē persone: z filij⁹ hois descēdit: z filij⁹ dei crucifixus est. Propter hanc vnitatē persone nō so lū filiū hois descēdisse de celo: sz etiā dixit esse in ce lo: cū loquerē in terra Propter hāc eādē dicit de⁹ glorie crucifix⁹: qui tū ex forma serui tm̄ crucifix⁹ est: nō fm hoc q deus glorie est: sz fm q glorificat suos. z tm̄ dicit de⁹ glorie crucifixus. Recte quidē: nō ex virtute diuinitatis: sed ex infirmitate carnis Quid ergo ꝓpter quid: z q̄d fm quid dicat deus prudēs z diligens z pius: lector intelligat. Nec de corrigia calciamēti dominici sufficiant: ne ossa re/gis ydumee cōsumatur vsq; in cinerem.

¶ Postq̄ determinauit magister de his q̄ ptinēt ad mor/tē xp̄i. l. scōm quā rōnē dicat mortu⁹: hic determinat ea q̄ sequūt ad mortē xp̄i. diuidit aūt in duas ptes. in ꝑma de terminat de morte xp̄i p cōpationē ad ei⁹ hūanitatē absolu te. scōo p cōpationē ad locū ibi: hic q̄rit. Si xp̄us in morte Circa ꝑmū tria facit. ꝑmo mouet qōnē. vtr xp̄us in triduo fuerit hō. scōo ponit alioz opinionē ibi: Qō nō videt qui/busdā. tertio ponit opinionē suā. Quib⁹ respōdem⁹ ¶ hic q̄rit si xp̄s hic inqrit de morte p cōpationē ad locū in quo erat. z duo facit. ꝑmo ostēdit q erat fm hūanitatē in sepul/chro z in inferno z fm diuinitatē vbiq;. scōo inqrit vtr de il/lo hoīe possit p̄dicari eē vbiq; ibi: Solet etiaz queri Circa ꝑmū d. fa. ꝑmo oñdit q xp̄s erat in diuersis locis fm diuer sa. scōo inqrit vtr fuerit in illis locis tot⁹ ibi: Utiq; totus: Dic ē triplex q̄stio. ꝑma de morte xp̄i p cōpationē ad ei⁹ hu manitatē. scōa de descēsu ad inferos. tertia de ascēsione ei⁹ in celum.

Questio prima.

Circa ꝑmū q̄rit duo ꝑmo vtrum xp̄s in illo triduo mortis fuerit hō. scōo vtruz fuerit vbiq; homo: tūc vel etiam ante vel nunc.

Ad ꝑmū sic ꝓcedit. videt q xp̄us in illo triduo fue/rit hō. Rōnale enī ē differētia cōpletiua hois: sed xp̄s poterat dici rōnalis in illo triduo ꝓpter aīam rōnalē sibi vnitā: ergo poterat dici hō. ¶ Pois psona sub fistēs in natura hūana pōt dici hō: sz psona filij dei subsiste bat in nā hūana: q̄ habebat oēs ptes humane nature sibi vnitas: ergo poterat dici hō. ¶ Ad b̄ q aliq̄s dicatur ho/mo oportz q aīa z corp⁹ sint sibi vnita: sz in illo triduo aīa z corp⁹ erāt vnita in vnā ypostasim filij dei: g̃ poterat dici hō ¶ Pois sacerdos est hō xp̄s in illo triduo fuit sacerdos: q̄ dictū ē ei tu es sacerdos in eternū: g̃ xp̄us in illo triduo erat hō. ¶ cū oia eē desiderēt vt phs dicit in. ij. de gnātione null⁹ desiderat nō eē: sz semp veri⁹ eē: sz scti desiderāt mori vt patz ꝑ phil. ij. Aupio dissolui zc. ergo p̄mortē nō desinūt eē id q̄ fuerāt: sz veri⁹ eē incipiūt: z ita post mortē possunt dici hoies. ¶ petr⁹ ē nomē cuiusdā singularis in nā hu/mana: sz post mortē petri innocam⁹ eū dicētes: scē petre ora p nobis: g̃ post mortez pōt dici hō: z sic videt q eadē rōne xp̄s. ¶ phs dicit in. ix. Arbi. q hō ē intellect⁹ su⁹: sz intel lect⁹ hois manet post mortē: g̃ pōt post mortē dici homo. ¶ Sz ꝓtra pars nō p̄dicat de tota nec ecōtra: sz post mortē xp̄i mānerūt tātū ptes hūane nature: g̃ rōne illarū ptiū xp̄us nō poterat dici hō. ¶ hō ē nomē speciei: sz spēs z gnā su mūt a forma toti⁹. forma aūt toti⁹ resultat ex cōpositiōe par tiū: cū g̃ aīa z corp⁹ nō fuerūt in illo triduo ad iuicē cōposi/ta xp̄s nō poterat dici hō ¶ viuū ē superi⁹ ad hoīez vt dr̄ in li. de caus. mortuū aūt opponit viuo: sz xp̄s erat mortu⁹: g̃ nō erat hō. ¶ R⁹ dicēdū q opinio fuit magri z etiā Du/go. de sanc. vic. q xp̄us in illo triduo fuit hō: sz ad b̄ moue/bāt diuersis vijs. Hugo enī dicebat q tota psonalitas hois est in aīa z ipsa erat hō ꝓpzie loquēdo. z ideo aīa post mor tē pōt dici hō nō solū in xp̄o: sz etiā in alijs hoīb⁹. hec aute positio nō pōt eē vera: q̄z posteq̄ aliq̄d est cōplerū in spē sua turā aliquā: sz vel adiūgit ei in psona z nō in natura q̄ est singulare in xp̄o vel adiūgit ei accidētaliter. vñ ex hac posi tione seq̄t q vel ex aīa z corpe non efficiat vna nā: z sic aīa nō erit forma corpis: nec vitificabit corp⁹ formalit̄. z iterū q aīa adiūgit corpori accidētaliter vt nauta naui vel hō ve stimēto: sic dicebāt antiq̄ phi quoz plato vt Greg. nicenus narrat dicebat q hō nō est aliq̄d cōpositū ex aīa z corpore: sz est aīa vtēs corpe. Ut q̄z hec incōueniētia sunt. ideo magi ster nō voluit q alij post mortē essent hoīes: sz solū hoc vo luit de xp̄o: q̄z etiā post mortē aīa z corp⁹ aliquo mō manēt vnita in xp̄o inquātū vtrūq; manet vnitū vbo. Sz hec etiaz positio nō pōt stare si ꝓpzie accipiat hoc nomē hō. ꝓpter duas rōnes. ꝑmo q̄z ad hoc q̄ sit hō oportz q sint aīa z corpus cōiūcta ad cōstituēdū naturā vnā q̄ fit per b̄ corp⁹ informat aīa q̄ in illo triduo nō fuit. scōo q̄z recedēte aīa illa caro nō dicebat nisi eq̄uoce caro. vnde nec illud corp⁹ erat hūanū corp⁹ nisi eq̄uoce. z ideo oēs moderni tenent q xp̄s in triduo nō fuerit hō. Sciēdū tū q magister nō voluit fm eandē rōnē dicebat hō post mortē: sic ante vel sicut alij hoīes. Ut fm hoc ex opinione mgri nō sequit aliq̄d incōue/uenies fm rem: q̄z fm ph̄m. iiij. Methā. nō ē incōueniens vt q̄ nos dicim⁹ hoīez: alij dicāt nō hoīez q̄tū ad cōuenie/tiā nois: sz solū ē impzopzietas in mō loquēdi: q̄z non est in vsu hui⁹ nois hō q̄ significet corp⁹ z aīam ditisa ¶ Ad pri mū ergo dicendū q rōnale fm q est differētia est ipsi⁹ com positi vt dicit Auicē. q̄uis sumat ab aīa: z ideo post mortē sicut nō erat hō: ita nō erat rōnale scōm q rōnale noīat dif/ferentiā hois: sz solū fm q noīat potētiā aīe. ¶ Ad secūdū dicēdū q nō subsistebat in nā hūana: q̄z nō erāt oēs partes hūane nature. nō enī erat caro z os nisi eq̄uoce vt dictū est. Ut iterū nō erat vnio aīe ad corp⁹ ¶ Ad tertiū dicēdū q ad hoc q sit hō nō solū oportz q aīa z corp⁹ vniant in psona: sz etiā ad ostitutionē vni⁹ nature. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q xp̄us dicit sacerdos in eternū: q̄z ei⁹ sacerdotio: aliud sacerdotiū nō succedit: vel aliter dicēdū q xp̄s vt dicit Heb. ix. erat al/fistēs pōtifex futuroz bonoz spūaliū. z ideo illud sacerdo tiū ē etiā aīe xp̄i sepate a corpe ¶ Ad q̄ntū dicēdū q Pau lus desiderabat veri⁹ esse quātū ad aīam q̄ erat nobilius q̄z esse īmortali corpe. ¶ Ad sextū dicēdū q ille locutiones sunt synodiche: q̄z ponit totū ꝓ parte. ¶ Ad septimū dicē/dū q phs loquit figuratiue z non ꝓpzie. vnde ipse dicit q ita dicit intellectus: sicut ciuitas rex: quia totū quod est in ciuitate dependet ex voluntate regis.

Ad secūdū sic procedit. videt q xp̄s vbiq; fuerit hō fm Damas. enī nature cōiacant sibi sua idiomata: sz xp̄us vbiq; est de⁹: ergo vbiq; est hō. ¶ Pois cuiq; sunt vnū in supposito vbicūq; ē vnū est aliud: sz homo z filij⁹ dei sunt idē supposito: ergo cū filij⁹ dei sit vbiq;. vbiq; etiā erit hō. ¶ Pois sicut petr⁹ vere est homo: ita z xp̄s: sz ubi cūq; ē petr⁹ ibi est hō: g̃ vbicūq; ē xp̄s ibi ē hō: sz xp̄s ē vbiq;: ergo vbiq; est hō. ¶ Pois oē q̄ est aut est hō aut non ho/mo: si ergo xp̄us nō est vbiq; homo: erat alicubi nō homo quod est falsum. ¶ Pois esse vbiq; nō magis est remotum a creaturis q̄z eternitas: sed dicim⁹ q iste homo fuit ab eter/no: ergo filiter dicere possum⁹ q ē vbiq; hō. ¶ Pois totalitas rei dr̄ respectu illoz ex q̄b⁹ res cōponit: sz tot⁹ xp̄s dicit eē vbiq; vt dicit in littera. vt Damasce. dicit cū igit̄ totus ad persona pertineat z persona sit cōposita ex diuinitate z hu manitate videt q humanitas xp̄i sit vbiq;: z sic vbiq; ē hō.

¶ Sed contra humanitas xp̄i non cōsistit nisi in anima et carne: sz neq; corp⁹ xp̄i neq; aīa sunt vbiq;: ergo ipse fm hu

manitatē nō est vbiq. ¶ P oē qō moueť de loco ad locuz habet locū determinatū ꝛ nō est vbiq: ſz xp̄s ſm q hō mouebať de loco ad locū: ergo non erat vbiq. ¶ P esse vbiq est dei: ſz nullū tale cōuenit xp̄o ſm q hō: ergo non est vbiq ſm q hō. ¶ R° dicēdū q humana natura xp̄i nō est vbiq: neq; qđ aīa ꝛ corp' fuerūt diuiſa neq; qđ sunt cōiuncta: ſed ꝑſona illa rōne ſui ꝛ rōne dīne nature est vbiq. Ad ſm ſe totū cōueniat ſubiecto. ſufficit aūt q ꝓueniat ei rōne ſuppoſiti. Et ideo qz hō ſignat ſuppoſitū humane nature et ipſaz naturā humanā. inde est q hec est falſa: xp̄s est homo vbiq: qz nō cōuenit ſibi vbiq habere humanitatē. Aduersus aūt vbiq determinat eſſe hoīez in p̄dicato poſitū q̄tuz ad totū qō in hoīe importať. ꝛ magis etiā q̄tū ad naturam ſm q termini in p̄dicato poſiti teneť formaliter: ſz hec est vera iſte hō est vbiq: qz eſſe vbiq cōuenit perſone. Nec aūt xp̄s ſm q hō est vbiq pōt eſſe vera ꝛ falſa: ſcōm enī q pōt importare cōditionē nature: ꝛ ſic est falſa: vel vītatē ſuppoſiti ꝛ ſic est vera. ¶ Adp̄imū ergo dicēdum q cōicatio idiomatū fit ſm q nature vniūť in perſona vl̄ in ſuppoſito ꝛ ideo oportet q iſta cōicatio attendať ſm q nomē ſignās vtrāq; naturā in ſubiecto ponit. ꝛ nō ſm q ponit in p̄dicato. nō enī ſequit fact' est hō: ergo est fact' deꝰ. ꝛ ſiliter non ſequit est vbiq deꝰ: ergo est vbiq hō. ¶ Ad ſecūdū dicendū q vbicūq est deꝰ, hic homo est in illo loco. nō tñ est ibi humana natura. ꝛ ideo nō oportz q ſit niſi hō. ¶ Ad tertiū dicendū q petrꝰ nō habet niſi humanā naturā. ꝛ ideo vbicūq ipſe est oportz q ſit illa natura: ſz xp̄s habet plures naturas. ꝛ ideo nō oportz q vbicūq ē q ibi habeat vtrāq; naturā. ſicut nō oportet q vbicūq est totū ibi q ſint oēs ptes tū dicēdū q cū dicit filiꝰ dei nō est vbiq hō: locutio nō verificať ſm q negatio abſolute ferť ad hoīez: ſz ſm q fertur ad hoīez cū hoc q est eſſe vbiq: ſz qñ addit ſibi per cōpoſitionē negatio nō ferť extra terminū illū. ꝛ ideo remouet humanitatē abſolute. ꝛ nō reſpectu eiꝰ qō dicit vbiq vel alicubi. ꝛ ꝓpter hoc hec est falſa xp̄s alicubi est nō hō: ſed hec est vera: non est vbiq hō. ¶ Ad quintū dicēdū q ſimiliter est de hoc ſicut de eterno. hec enī est vera iſte hō fuit ab eterno: ſz hec est falſa xp̄us fuit ab eterno hō ſicut ꝛ de vbiq dicta ex naturis vt ſupra dictū est. vnde totꝰ nō ferť ad perſonā ſm q totū dicit qō habet partes: ſz ſm q totū dicit pfectuz cui nihil deest: ꝛ ſm hoc dicit totꝰ vbiq: qz nihil deest ſibi de ſua perſonalitate ſm q est vbiq. totꝰ enī cū ſit maſculini generis ad ꝑſonā ꝑtinet. deest ei aūt aliq̄d de his q̄ ad humanā naturā pertinēt ſm q est vbiq: qz totuz ram nō est vbiq. ꝛ ideo dicit q nō est totū vbiq: qz totuz cū ſit neutri generis ad naturā pertinet. ¶ Queſtio ſecūda.

Deinde querit de deſcenſu xp̄i ad inferos. ꝛ circa hꝰ querūť duo. p̄mo de deſcenſu chriſti ad inferos. ſecundo de effectu quem ibi fecit.

Ad p̄mū ſic ꝓcedit. videť q xp̄s ad infernum nō debuit deſcendere. ſicut enī dicit Aug' ad Darda. nomē inferni in ſcriptura ſemp in malo accipit: ſz id qō ſemp in malo accipit xp̄o nō cōpetit: g̃ nec deſcēdere ad infernū ¶ P xp̄s nō deſcēdit i mūdū niſi vt mūdū liberaret eos q̄ in mūdo erāt: ſz etiaz ſz per paſſionē nō ſolū liberauit eos q̄ in mūdo erāt: ſz etiaz eos q̄ in inferno detinebāť ſoluto p̄cio ꝓ pctō ꝓ quo detinebanť: ergo videť q ad infernū deſcēdere nō debuit ¶ P deſcēdere ad infernū xp̄o nullū pctm̄ fuit: ergo nec aliq̄ dānatio ſibi cōpetit: g̃ ad infernū deſcēdere nō debuit ¶ Sz cōtra est q dr̄ in ſymbolo deſcēdit ad inferos. ¶ P acť. ij. qđ deꝰ ſuſcitauit ſolutis doloribꝰ inferni: g̃ videť q in inferno fuerit. ¶ Ulteri' videť q in limbo illo mozā nō cōtraxerit. Ad hoc enī deſcēdit in infernū vt ſcōs q̄ ibi detinebanť liberaret: ſz ſtatim illic deſcēdēs ſcōs liberauit: ergo videť q moram illic trahere non debuit. ¶ P ſicut ꝑ pctm̄ alīqs a celo excludit: ita per emūdationē a pctō aliqs ab inferno liberatur: ſz diabolꝰ ſtatim vt peccauit de celo cecidit: ergo videť q ſancti ſtatim vt mundati fuerūt a pctō ſtatim de inferno educti ſunt. ꝛ ita etiā xp̄s ſtatim exiuit. ¶ P aīa xp̄i nō potuit eſſe ſil'in diuerſis locis: ſz xp̄s in die mortis ſue fuit in paradiſo: qz pendēs in cruce latroni dixit: hodie mecū eris in paradiſo: g̃ videť q illa eadē die de inferno exierit ¶ Sed cōtra. acť. ij. dicit quē deꝰ ſuſcitauit ſolutis doloribꝰ inferni: ergo videť q in inferno fuerit vſq; ad hozā reſurrectionis ſue. ¶ P locꝰ aīe ſepate est infernꝰ vel celū: ſz aīa xp̄i añ die aſcenſionis in celū nō aſcēdit: ꝛ ita ante reſurrectionez in celo nō fuit: ergo mānſit in inferno vſq; ad die reſurrectionis. ¶ R° dicēdū ad p̄mā queſtionē q xp̄s vt nos ab oīb' defectib' liberaret in ſe noſtros defect' q̄ vniuerſaliter oīuz erāt ꝛ in defectū gratie nō vergebat accipe voluit. hoc autē erat oīb' hoīb' cōe ante paſſionē xp̄i q ꝓ debito originalis pctī ad infernū deſcendebāt. Sz in noīe inferni duo importanť. ſ. locꝰ ꝛ pena vel dāni vel ſenſus. ſ. afflictiua: pena autē dāni. ſ. carentia dīne viſionis vergebat in defectū gr̃e: qz. ſ. nō poterat in eis eſſe gr̃a cōſūmata. ſ. gloria. Siliter etiam pena ſenſus poſt hāc vitā nō est ſatis factoria: qz illi nō ſūt in ſtatu merēdi: ſz est vel purgatiua vel dānatiua. purgatio aūt debeť alicui impuritati. ꝛ dānatio debeť pctō mortali. vnde etiā pena ſenſus poſt hāc vitā in defectū gr̃e vergit: ꝛ ideo xp̄o fuit cōpetēs in infernū deſcēdere ſm q infernus importat locū. nō aūt ſm q ꝑportat penā. ¶ Ad p̄mz ergo dicēdū q nomē inferni ſm q ꝑportat locū nō ſonat in malū tantū. ꝛ ſic pōt cōpetere xp̄o. ſcōm aūt q importat penā dāni vel ſenſus: ſic xp̄o cōpetere nō pōt: qz ſic ſonat etiā in malū culpe. Vel dicēdū q deſcēdere ad infernū quaſi ſub potestate infernaliū deduci in malū ſonat: ſz deſcendere in infernū ad expoliādū ipſuz per modū oīuj ſonat in maximā dignitatē ꝛ ſic xp̄o cōpetit. ¶ Ad ſecūdū dicendū q p paſſionē ei' ſolū erat p̄ciū vñ amotū erat impedimētū quo ſcī ꝓhibebāť a viſiōe dei: ꝛ iō ſtatim deū viderūt: ſz tñ oportuit q in infernū localit' deſcēderet q̄tū ad liberationē eoꝝ a loco penali. Et itez vt i ſe oēs defect' acciꝑet. ¶ Ad tertiū dicēdū q ſm q nomē inferni ꝑportat penā ſenſus: vl̄ dāni ſic xp̄us nō dr̄ in infernū deſcēdiſſe: ſz ſm q tantū locū noīat. ¶ Ad ſecūdā qōnē dicēdū q q̄druplex ē infernꝰ. vnꝰ ē infernꝰ dānatoꝝ in quo ſūt tenebre ꝛ q̄tū ad carētiā dīne viſionis ꝛ q̄tū ad carentiā pena ſenſibilis. ꝛ hic infernꝰ est locus dānatoꝝ. Alius ē infernꝰ ſupra iſtū in quo ſūt tenebre. et ꝓpter carētiā dīne viſiōis ꝛ ꝓpter carētiā gr̃e: ſz nō ē ibi pena ſenſibilis ꝛ dr̄ limbꝰ pueroꝝ. Alius ſupra hūc ē in quo ſūt tenebre q̄tū ad carētiā dīne viſiōis: ſz nō q̄tū ad carentiā gr̃e: ſz ē ibi pena ſenſus ꝛ dr̄ purgatoriū. Alius magis ſupra ē in quo est tenebra quantū ad carentiā diuine viſionis: ſed

non quantū ad carentiā gratie: neq; est ibi pena sensibilis. hic est infern⁹ scōz patrū ⁊ in hūc tātū xps descēdit q̄tū ad locū: sz nō q̄tū ad tenebrarū experiantiaz. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ xps liberauit sua passione a pctō mortali eos q̄ in via sunt vt vel nō cōmittāt vel a cōmisso absoluant si velint. nō aūt eos q̄ iā cū mortali pctō decesserūt q̄b⁹ debet ille infern⁹ dānatoz. ¶ Ad scōm dicendū q̄ ascēsio cōgruit xpō rōne sui. ⁊ ideo q̄ ipse est altissim⁹ sup oēs celos ascendere debuit: sz descendere nō cōpetit sibi nisi p nobis: ideo tātū descēdit quātū expediebat nostre liberationi ⁊ nō sub oīb⁹ simpliciter. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ inferiores ptes terre dicūt etiā illa loca in q̄b⁹ sancti ptes erant. ⁊ q̄ ibi cōtinebāt dormiētes dicebāt p̄pter spem gloriose resurrectiōis nō aūt illi q̄ dānati erāt in inferno. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q̄ cū aīa ⁊ corp⁹ sūt p̄portionabilia: tātū debuit aīa stare in inferno quātū corp⁹ in sepulchro vt p vtrūq; fratribus suis similaret ⁊ vt in resurrectiōe nouā vitā inchoaret ⁊ q̄tū ad aīarū liberationē ⁊ q̄tū ad corporū resurrectionē in suo corpe inchoatam. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicēdū q̄ liberare xps nos voluit defect⁹ nostros in se portādo. ⁊ ideo q̄diu mortu⁹ fuit voluit fm aīam in inferno esse sicut fm corp⁹ in sepulchro. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ dispēsatiue factuz est vt xps tādiu mortu⁹ esset vt veritas mortis ostēderet ⁊ tādiu debuit aīa ei⁹ eē in inferno ⁊ corp⁹ in sepulchro q̄diu mortu⁹ fuit: sicut ⁊ de eis añ ei⁹ resurrectionez fuit. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ paradisus ē triplex vn⁹ paradisus terrestris in quo adā posit⁹ ē. Alt⁹ corporalis celestis. s. celū empi. Alt⁹ spūalis. s. gloria de visione dei: ⁊ de isto paradiso intelligit̄ q̄ dns latroni dixit: quia statim pacta passione ⁊ ipse latro ⁊ oēs q̄ in limbo patrū erant deum per essentiam viderunt.

Ad secūdū sic p̄cedit. videt̄ q̄ xps limbū patrū non illuminauit. de rōne enī inferni videt̄ esse tenebra sicut de rōne paradisi lux: ergo inferno nō cōpetit illuminari. ¶ Ꝑ si loc⁹ aliq̄s illuminat̄ oēs q̄ sunt in loco illo lumē p̄cipiūt: sz aliq̄ erāt in inferno q̄ nō debebāt p̄cipere lumē xpi sicut demones igit̄ videt̄ q̄ illū locū nō illuminauerit. ¶ Ꝑ in psal. dicit̄ eduxit eos de tenebris ⁊ vmbra mortis: sz si xps locū illū illumīasset tenebre ibi nō fuissent ergo xps locū illū nō illuīauit. ¶ Sz cōtra Damas. dicit descēdit ad infernū aīa deificata vt quēadmodū his q̄ in terra sunt ortus est sol iusticie: ita ⁊ his q̄ in inferno ⁊ tenebris ⁊ vmbra mortis sedēt supluceat. ¶ Ꝑ Ambro. dic̄ q̄ in inferno lumē vite fūdebat eterne. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ xpus aīas extraxerit etiā de inferno dānatoz. ipse enī dixit Eduxisti aīam meā de inferno inferiori. Et Jo. xiij. dicit̄ In p̄fundissimū inferni descēdēt ossa mea: sz p̄fundissimū inferni in q̄ descēdit. Job cōstat q̄ de eo fuit educt⁹ fuit infernus inferior ⁊ infern⁹ inferior est infern⁹ dānatoz: ergo animas eduxit de inferno damnatoz. ¶ Ꝑ Zach. ix. tu aūt in sanguine testamēti ⁊c. dicit glo. eos q̄ tenebāt vincti carceribus vbi nulla misericordia eos refrigerabat q̄ dives ille petebat tu liberasti: sz tales erāt dānati in inferno: ergo ipsi fuerūt liberati. ¶ Ꝑ Sap. viij. dicit̄ Sapiētia vincit maliciā: sz hoc nō esset si nō oēs qui p maliciā in infernū descenderāt per sapiētiā q̄ xps est liberati sunt: ergo oēs sūt liberati etiā de inferno dānatoz. ¶ Ꝑ Isa. xiiij. Cōgregabūt cōgregatiōe vni⁹ falcis in lacū ⁊ claudēt in carcerē ⁊ post multos dies visitabūt. Et loq̄t̄ ibi de dānatis q̄b⁹ patet p hoc q̄ ipse p̄misit de malicia celi: ergo videt̄ q̄ etiā dānati p xpm visitati ⁊ liberati sūt. ¶ Sz cōtra Isa. vlti. ignis eoz nō morietur. ¶ Ꝑ in inferno nulla ē redēptio: ergo inde aliq̄ liberati nō sūt. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ liberauerit illos q̄ erāt in limbo pueroz: q̄ ipsi nō detinebāt nisi p pctō sicut patres scī sz illi sunt educti: ergo ⁊ pueri. ¶ Ꝑ in eis nō est pctm̄ nisi p aliū: ergo per aliū liberari debuerūt. ¶ Ꝑ impotētia maximā merent indulgentiā: sz pueri nō potuerūt pctm̄ originale vitare: q̄ ipsi maxime debuerunt consequi liberationem. ¶ Sed cōtra. null⁹ liberat̄ per xpm nisi mēbrū xpi: sz pueri nūq̄ fuerūt mēbrū xpi: neq; per sacramētū fidei: neq; per fidē: ergo per xpm nō sunt liberati. ¶ Ꝑ post hanc vitā nō dat̄ gratia alicui nisi habenti: sz pueri nō habuerūt gratiaz decesserūt: q̄ nō p̄t eis dari post vitā: ⁊ ita nō possunt educi ad gloriā. ¶ Ulterius videt̄ q̄ liberauit illos q̄ erāt in purgatorio: q̄ maior erat impedimētū pctī originalis q̄ peccati venialis: sed ab impedimēto pctī originalis liberauit trahēs de limbo: ergo multo forti⁹ ab impedimēto pctī venialis: ⁊ ita videt̄ q̄ a purgatorio alias eduxerit. ¶ Ꝑ passio xpi nō minorē habet efficaciā q̄ sacramentū passionis: sed per sacramētū passionis xpi. s. per baptismū aliq̄s liberat̄ ab oī pena q̄ debet̄ in purgatorio: ergo videt̄ q̄ multo ampli⁹ per passionē xpi illi q̄ ibi erāt liberati sunt. ¶ Ꝑ xps quos curauit in hac vita totaliter curauit: sz illos q̄ erāt in purgatorio curauit xps a reatu originalis: ergo similiter curauit a reatu peccati venialis: ⁊ ita videt̄ q̄ a purgatorio eos liberauit. ¶ Sed cōtra passio xpi equalē habet vtutez sunt in purgatorio: ergo nec tūc. ¶ Ꝑ pctō q̄ō q̄s per se cōmisit per se debet purgatione pati: sz pena purgatorij sustinet homo p peccatis q̄ ex seipso cōmisit: ergo per pena quā ipse sustinet purgari debet ⁊ nō per pena tantū xpi. ¶ Ꝑ dicendū ad p̄mā questionē q̄ cū tenebre exteriores inferni tenebris interioribus respondēt quo xps a patrib⁹ q̄ erāt in limbo oēs tenebras interiores expulerat per demōstrationē sue deitatis cōgruū etiā fuit per penitētiā sue humanitatis q̄tū ad aīam etiā tenebras exteriores ab eis excluderet locū illū illuminādo. ¶ Ad p̄imū ergo dicēdū q̄ iā ille infern⁹ euacuādus erat: q̄ post tēp⁹ illud: null⁹ ad illū limbū descendit: ⁊ ideo decēs fuit vt aliq̄d in eo fieret q̄ est ignis inferni in quātū agit vt instrumētū diuine iusticie nō afflixit nisi illos q̄ habēt reatū pene etiā si aliq̄s ali⁹ ibi esset: ita lux illa vt instrumētū dīne misericordie agēs illos tantū illuminabat exteri⁹ qui interi⁹ illuminati erāt. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ eduxit eos de tenebris dū eos illuīauit ⁊ eduxit eos de loco illo dr̄ de tenebris eduxisse quas loc⁹ ille de sua natura p̄ri⁹ habuerat. ¶ Ad secūdā questionē dicēdum q̄ pena nō p̄t tolli manēte culpa. illi aūt q̄ sunt dānati in inferno sunt obstinati in malicia sicut demones ⁊ ideo de pena illa liberari nō potuerūt ⁊ hoc nō fuit ex insufficiētia liberātis: sz ex indispositione ipsoz. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicendū q̄ limbus patrū dicit̄ infern⁹ inferior nō simpliciter: sed respectu hui⁹ habitationis de quo aīa dauid: vel etiaz xpi educta fuit. Similiter etiā ille loc⁹ p̄t̄ dici p̄fundissimum inferni cōpatiue vt p̄fundū sic respectu celi aer caliginosus in quo sunt demones p̄fundius locus habitatiōis p̄fundissimū aūt limbus patrū de quo Job libarat⁹ fuit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ gl̄osa illa est improp̄ria. loquit̄ enī de inferno cōiter scōm q̄ cōp̄ehēdit oēs p̄dictas distinctiones inferni. vnde inferno aliquid attribuit rōne vni⁹ partis aliquid rōne alteri⁹. ¶ Oz autē dicit̄ nulla eos misericordia refrigerabat intelligit̄ q̄tū ad eos qui erāt in alia parte inferni: vel dicit̄ de misericordia oīno absolutē quā etiā dives magis desiderabat q̄tus aliā peteret. ¶ Ad tertium dicēdū q̄ q̄tū in se est. sapiētia oēm maliciā vincit: sz q̄ in aliq̄b⁹ nō vincit̄ est ex eoz indispositiōe. ¶ Ad quartū dicendū q̄ loq̄t̄ de visitatione q̄ erit in generali resurrectione quādo educent̄ de inferno iterum imperpetuū includēdi. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ redeptio christi nō habuit locū nisi in illis qui fuerunt membra christi. vnde cū pueri qui erant in limbo numq̄ fuerūt membra christi neq; per p̄ziam fidem neq; per fidei sacramentuz quod nunc est baptismus: tunc autem erat circūcisio vel sacramantū cōstat q̄ ipsi liberati non fuerunt. ¶ Ad p̄imum ergo dicendus q̄ in patribus erat gratia que non erat in pueris per quam patres erant mēbra christi. ⁊ ideo effectū redēptiōis p̄cepe rūt quod nō fuit de pueris. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ puerop

peccatū cuius esset per aliū expiabile qtū ad genus peccati nō tamē habebant in se fidē z charitatē per quā diūgerēt illi per quē potuissent liberari qtū ad gen⁹ peccati. ¶ Ad tertiū dicendū q cuius qtū ad genus peccati esset eoz peccatū ꝓportionabile tñ ex dispositiōe eorū ꝓportiatiōis participes esse nō potuerūt: sicut etiā patet de veniali in illis q̄ mortaliter peccauerūt ¶ Ad quartā questionē dicendū q illi qui erāt in purgatorio nō fuerūt liberati: quia cū pena purgatorij debeat peccato actuali oportet q expiet per ꝓpriū actū vel passionē illi⁹ qui peccauit vel alterius spūalis persone agētis p ipso. Jn purgatorio aūt non pōt culpa expiari per aliquē actū meritoriū: quia nō sunt in statu merēdi. vnde oportet q expiet eorū culpa per penā quaz ipsi sustineāt nisi per suffragia eorū qui sunt in statu merēdi libe rentur. Passio aūt xpi ꝛmediate remouet impedimentū ex peccato originali prouenies quod ex altero contractū est: sed ad remouendū penaz debitā actuali peccato qō quisq̄ ex seipso cōmisit pertingit ei⁹ efficacia mediante aliquo sacramēto circa personā exhibito aut aliquo actu ipsi⁹ persone vl alteri⁹ ad ipsaz relati: z ideo nō dicebat vt per solā xpi passionem a purgatorio liberarent nisi dicat q in vita sua hoc meruerūt vt per passionē xpi liberarent: vel hoc ex speciali gratia fuit q illi qui in purgatorio inuēti fuerūt absoluti sunt per passionē xpi: cuius nunc illi qui sunt in purgatorio nō cōsequūt effectū plene liberatiōis ex sola passiōe xpi. ¶ Ad primuz ergo dicendū q qtūis impedimētū peccati originalis sit graui⁹ tamē est solubile per aliū totaliter qō nō est de impedimento venialis peccati rōne ꝓdicta. ¶ Ad secūdū dicēdū q pena nūq̄ dimittit virtute passionis xpi nisi inquātū aliqs passioni cōformat qō potest esse tripliciter. vno modo sacramētaliter sicut fit in baptismo. Alio modo per merituz dilectionis z fidei ex passione surgētis. tertio modo per pene similitudinē. ꝓmi aūt duo modi nō possunt esse in purgatorio: qz nō sunt in statu recipiēdi sacramentū neq̄ in statu merēdi. vnde oportz q si passio a veniali eos liberet q conformentur xpo passo per pene passionē. ¶ Ad tertiū dicenduz q quicqd erat in eis curabile per aliū totū curauit: sz pena purgās nō erat eis per aliū totaliter remissibilis vt dictū est. Ad ea que obijciūt in oppositum patz solutio ex dictis.

¶ Questio tertia.

Deinde queritur de ascensione xpi. Et circa hoc querunt tria. Primo an xpus ascenderit. Secundo de modo ascensionis. Tertio de termino ipsius.

Ad primū sic ꝓcedit. videt q xpus nō ascenderit omnis enī mot⁹ cū sit exitus de potētia ad actuz est q⁹ imperfecti z est ꝓpter indigentiā. sz ascēsio motus est. cum igit in xpo iam glorificato totaliter per resurrectionē nō fuerit aliqua imperfectio: vel indigētia videt q ipse nō ascēderit ¶ Ꝑ in xpo nō est nisi duplex natura. s. diuina z humana: sz sm diuinā naturā xpo nō cōpetit ascendere neq̄ localiter cū ipse scōm q de⁹ sit vbiq̄ neq̄ sm deitatē cū diuinitas ꝓficere nō possit: neq̄ iterū sm humanitatē: quia ipsa de celo nō descēdit. dicitur aūt Joh. ij. Nemo ascēdit in celū nisi qui descē. de ce. neq̄ iterū sm humanitatē: quia glozia sua post resurrectionez gloziosam non creuit: ergo videt q xps nullo modo ascenderit. ¶ Ꝑ alijs sanctis cōpetit ascēdere ad celū empi. qz p locū illū cōgruē tē sue glozie augeat suū gaudiū: sz gaudiū aīe xpi non potuit aliquo mō crescere: sicut nec gratia vel glozia: ergo videt q ipse nō ascēderit. ¶ Ꝑ oē qō xps in carne assumpta ꝓpter nos fecit innostrā vtilitatē cedere debuit: sz per ascensionē nihil nobis accreuit: qz ante p passionē z descēsuz ad inferos oē impedimētū remotū fuit z ianua p passionē aperta est. Et similiter p baptismū qñ celi aperti sūt: ergo non fuit necessariū q xps ascēderet. ¶ Ꝑ ois actio xpi ad nostrā salutē ordinat: sz magis eēt ad salutē nostrā ei⁹ potētia corporalis q̄ eius absentia: q̄ videt q a nobis p ascensionē discedere nō debuit ¶ Sz contra est qō in symbolo dr̄ Ascēdit ad celos. ¶ Ꝑ corpori nobilissimo debet loc⁹ nobilissim⁹: sz ce. empi. est locoz nobilissim⁹: q̄ corp⁹ xpi qō est nobilissimū ad locū illū ascēdere debuit. ¶ Ꝑ in xpo ꝓmōstrata est glia resurrectiōis q̄ mēbris ei⁹ ꝓmittit: sz ꝓmittit etiā mēbris xpi loc⁹ celestis vnde lucifer cecidit: ergo videt q ipse pri⁹ ascēdere debuit pandēs iter añ alios vt dicit Mich. ij ¶ Rº dicēdū q ascēdere in celū fuit ꝯgruū z ipsi xpo z nobis. Xpo quidē qñ ei oē qō ad gloziaz ptinet debebat. vñ cū celū empi. sit loc⁹ cōgru⁹ glie z aliqō quasi ꝓmiū accidētale xpo etiā debebat vt ad locū illū ascēderet. Nobis autē cōgruū fuit qtū ad tria. ꝓmo vt nos qsi in corporalē possessionē induceret celi quā nobis ꝓcio sui sanguinis emerat. scōo vt spem nostrā ad celū erigeret: qz dū hūanā ꝺditionē fiderib⁹ importauit credētib⁹ celū posse patere monstrauit vt dicit leo papa. tertio vt iā xpm nō sm carnē cognoscētes spūaliter tantū ipsi coniugamur: z sic idonei efficiamur ad accipiēda dona spūssancti sm qō dictū est: ascēdit in altum dedit dona hoīb⁹. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q mot⁹ localis vt dicit phs in. viij. phi. non mutat aliqd de eo qō est intrare: sz solū est sm id qō est extra. vñ mot⁹ localis nō ponit exitū de potētia ad actū aliquē intraneū rei: sz ad actum extrinsecū. z ꝓpter hoc nō ponit ꝓ motū localē aliq̄ imperfectio ꝓ hoc q desit aliqd eoz q̄ debent inesse: sz ponit imperfectionē sm qd ꝓ hoc q dū est in loco isto nō est in alio. Similiter dicēdū ē q ascēsio xpi nō fuit ꝓpter aliquā indigētiā q̄ indigeret ipse ex pte sua in seipso habere: sz ꝓpter nostrā indigentiā z vt esset in loco sibi cōueniēti in quo nondum erat. ¶ Ad secūdū dicēdū q ascēdere z descēdere possunt dici ꝓprie. z sic significāt motū localē. vnde nō conueniūt xpo sm dīnā naturā: sz sm hūanā sm quā descēdit ad inferos z ascēdit localiter ad celos. dicit etiā metapho. descēdisse sm dīnā naturā inquātū se exinaniuit formā serui accipiēs Phil. ij. Et inquātū per nouū effectū fuit in terris sm quē ibi ante nō fuerat. Ascēdisse aūt quātū ad noticiaz alioz. Similiter quātū ad hūanā naturā ascēdit sm q exaltatus est ad gloziā resurrectiōis. z noticiā populoz: descēdit aūt sm passiōis ignominia. Q̄z aūt dicit nemo ascēdit nisi qui descēdit. Ad ꝓsonā referendū est cui sm naturā vnā cōuenit descēdere de celo. s. sm dīnā inquātū sibi carnē in ꝓsona copulauit z sm aliā. s. humanā ascēdere. ¶ Ad tertiū dicendū q xpo in ascēsione nō accreuit aliqō gaudiū neq̄ quātū intētione neq̄ quātū ad numerū eoz de qb⁹ gaudēdū erat: qz pfectū gaudiū de oīb⁹ ab instāti sue cōceptionis habuit: sz accreuit sibi nou⁹ modus gaudendi: qz de illo de quo pri⁹ gaudebat vt de futuro tūc gaudebat vt de ꝓsenti. ¶ Ad quartū dicēdū q per passionē xpi oīa impedimēta fuerūt a nobis amota z oīa bona data qtū ad meritū: qz. s. ꝓ passionē xps nobis meruit ꝓdicta: sz oportuit vt p effectū in illa bona p eū inducerentur qsi in corꝓalē possessionem eoz que iā nobis emerat. dona aūt glozie in trib⁹ cōsistunt. ꝓmo in visione dīna q̄ est btitudo aīe z hoc per effectū cōtulit descēdēdo ad inferos. secūdū est glia corꝓis z h̄ inchoauit in sua resurrectiōe. tertiū est loc⁹ cōgru⁹ z hoc ꝓstitit in sua ascensiōe Jn baptismo aūt celi aperti sūt in signū q⁹ per baptismū quē tūc inchoabat in quo passio ei⁹ opat plenarie celi adit⁹ pateret nobis. ¶ Ad quintū dicēdū q corꝓoralis ꝓsentia xpi in duob⁹ poterat esse nociua. ꝓmo qtū ad fidē: qz videtes eū in forma in q̄ erat minoz pfē: non ita de facili crederēt eū eqlē patri vt dicit glo. sup Joh. ij. qtū ad dilectionē: qz eū nō solū, spūal'r: sz etiā carnaliter diligerem⁹ conuersantes cū ipo corꝓaliter z h̄ ē de impfectiōe dilectōis.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q mot⁹ ascēsionis fuerit violēt⁹. Actū. j. eleuat⁹ manib⁹ ferebat in ce. sz latio vt dr̄. vij. phi. ē spēs mot⁹ violenti: q̄ ascēsio sua fuit violēt⁹ mot⁹. ¶ Ꝑ i corꝓe suo cū eēt solidū dñabat terra: sz oē tale nāliter mouet deorsum z per violētiā sursum: ergo illa ascensio erat violenta ¶ Ꝑ omnis motus natura-

lis causaꝫ ex motu celi: sed celū nō habebat aliquā causali
tatem supra corpus xp̄i: ergo motus ille nō erit naturalis.
¶ Ꝑ oīs motus qui est in locū peregrinū mobili est motꝰ
innaturalis: ſz ascensio xp̄i fuit huiusmodi: qz dicit Hzego.
super illud. hō quidā peregre ꝓficis. Caro ad peregrinādū
ducit oū per redemptorē in celo collocaꝫ: ergo illa ascensio
fuit motꝰ violētus. ¶ Sed cōtra. oīs motꝰ violentꝰ inducit
lassitudinē: ſz ascensio xp̄i nō fuit talis: ergo nō fuit motus
violētus. ¶ Ꝑ nullus motꝰ violentꝰ est ꝓpria vtute mobi
lis: ſz xp̄s ꝓpria virtute ascēdit vt patz Isa. lxiij. gradiēs in
multitudine vtutis sue: ergo ascēsio eiꝰ nō fuit motꝰ violētꝰ

Ulterius videt qꝫ ascensionis motꝰ fuerit subitꝰ: quia
Augꝰ dicit in q̄stionibꝰ de resurrectione qꝫ tales sunt motꝰ
corpoꝝ glorificatorꝝ: sicut motꝰ radij solis: ſz motꝰ radij est
in instāti: ergo motꝰ corporis xp̄i glorioſi. ¶ Ꝑ corpus xp̄i
glorioſum oīno erat subiectū volūtati spūs: ſz volūtas in in
stanti pōt moueri de loco ad locū: ergo z corpus xp̄i glorifi
catū. ¶ Ꝑ potentia corporis xp̄i glorificati est in ꝓportio
nabilis potētie alicuiꝰ corpis mobilis nō glorificati: ſz fm
ꝓportionē virtutis mouētis est ꝓportio tēporis in quo fit
motꝰ: qz maior virtus in minori tēpore mouet: ergo si aliq̄
virtꝰ mouet in tāto tēpore virtꝰ corpis xp̄i glorificati moue
bat in instāti ipsuz corpꝰ qō instans tēpori nō ꝓportionaꝫ.
¶ Sed cōtra. corpꝰ xp̄i cū sit diuisibile habet partem post
partē: ſz vbi est vna pars ibi nō est alia: ergo oportz qꝫ parti
succedit pars: ergo motꝰ ille nō est subito. ¶ Ꝑ motꝰ subita
neus nō pōt percipi: ſz apostoli viderūt xp̄i ascēsionē: ergo
nō fuit subita. Ulteriꝰ videt qꝫ statim post resurrectio
nē ascēdere debuit: qz ascensio sua est exēplar aliorꝝ sancto
rū: ſz alij sancti post resurrectionē corporū futurā ascendēt:
g̊ z xp̄s debuit. ¶ Ꝑ sic debuit ꝓbari veritas resurrectiōis
ita debuit ꝓbari veritas mortis: ſz ipse vt ꝓbaret veritatez
mortis distulit resurrectionē vsqz in tertiū diē: ergo siliter
debuit ascēdere tertia die post resurrectionē. ¶ Ꝑ non est
aliqs locꝰ aīarū nisi infernꝰ vel celū: ſz aīe sanctorū patruz q̄
erāt in limbo xp̄o resurgēte educte fūt de inferno: ergo sta
tim ascēderūt in celū: ſz nullꝰ debuit in celum ascēdere ante
xp̄m: sicut nullꝰ ante ipsuz resurgere: ergo z xp̄s statim post
resurrectionē debuit ascēdere. ¶ Sed cōtra. Actꝝ. ꝑmo. ꝓze
buit se viuū per dies quadraginta. ¶ Ꝑ cōsolationes diui
ne excedāt tribulationē humanā: ſz apostoli fuerunt in an
gustia post mortē xp̄i per tres dies: g̊ multo amplioꝝ debue
rūt eē in gaudio ꝓpter ipsi resurrectionē. ¶ R. dicēdū qꝫ
motꝰ naturalis dicit cuiꝰ ꝑncipiū est natura. natura aūt di
citur dupliciter. ſ. de forma que est ꝑncipiū actiuū motꝰ et
de materia que est ꝑncipiū passiuū. fm hoc igit dicit aliqs
motꝰ dupliciter naturalis. vno mō: qz in eo qō mouet est
ꝑncipiū actiuū motꝰ: z sic corpora grauia z leuia mouent
naturaliter. Alio mō: qz in eo qō mouet est dispositio natu
ralis per quā aliqd ꝓ mobile ab aliquo mouēte z hoc otin
git dupliciter: qz vel ineſt ista aptitudo ad hoc qꝫ moueat
ab illo mouēte cū inclinatione ad cōtrariū motū sicut est in
corpore aīalis: z tūc motꝰ ille dicit violētus q̄tū ad naturā
corporis inquātū est corpꝰ. naturalis aūt q̄tū ad naturam
corporis inquātū est aīatū vt dicit pḥs. viij. phi. Aut nō est
aptitudo ad cōtrariū inclinās: sicut patz in motu celestiū q̄
mouent a substātia supata. z tū dicūt moueri naturaliter
vt dicit Cōmē. in ꝑncipio ce. m. z hoc mō motꝰ ascensionis
xp̄i fuit naturalis: qz cū corpꝰ glorificatū sit oīno subiectuz
aīe nō pōt esse aliq̄ inclinatio ad cōtrariū eius qō aīa vult.
vnde remouet in eis inclinatio grauitatis z leuitatis repu
gnās volūtati: sicut inclinatio calidi z frigidi que est ad mu
tuam corruptionē. Quidā aūt dicūt qꝫ fuit etiā motꝰ natu
ralis ex hoc qꝫ ꝑncipiū actiuū fuit in corpis natura: sicut in
motu grauiū z leuiū: qz in corpe glorificato regnat natura
celi empi. que est de cōpositiōe corporis humani. Qō ē im
possibile: qz si aliqd de celo empi. esset pars corporis nostri
oporteret qꝫ esset cōmixtū elemētis: alias esset distinctū ab
eis z nō esset ps: qz nō esset vnū nisi aggregatiōe ¶ Ꝑ si eē
pars nō inclinaret ad motū rectū: ſz ad nullū: qz de natura
celi empi. nō est qꝫ moueaꝫ nisi ad motū circularē qui ē na
turalis q̄nte essentie. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū qꝫ ferebaꝫ q̄
dē ab angelis in obsequiū dignitatis nō in adiutoziū necce
sitatis: sicut reges etiā ferūt z ēpi. vnde nō seq̄t qꝫ fuerit mo
tus violētꝰ. ¶ Ad secūdū dicendū qꝫ motꝰ ille nō est nāliꝫ
corpori inq̄tū corpꝰ: ſz inq̄tū instrumētū aie glorificate q̄
quā tollebaꝫ inclinatio q̄liratū cōtrariarū ad actiōes z nō de corpo
rib⁹ gloriosis. ¶ Ad quartū dicendū qꝫ ille locꝰ est pegrin⁹
carni inq̄tū est caro. nō aūt inquātū ē instrumētū aie glo
riose. ¶ Ad secundā questionē dicendū qꝫ illa opinio ē fa
cilio: ad sustinēdū que ponit qꝫ corpꝰ xp̄i in ascēsione mo
uebaꝫ tpe ꝑceptibili sua quidē volūtate: ſz poterat moueri
tpe imꝑceptibili nō aūt i instāti: qz oportebat qꝫ corpꝰ xp̄i i
ascēsione trāsiret per media cū ꝓ suā substātiā determinare
tur ad locū z ipossibile ē qꝫ fit i diuersis locis siꝫ: z ita oporz
tebat qꝫ in medijs locis eēt in diuersis instātibꝰ: z sic oporz
tebat motū illū esse successiuū. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū qꝫ
similitudo attēdit quātū ad ꝑceptibilitatē z nō q̄tū ad genꝰ
motꝰ: qz motꝰ radij est motꝰ alterationis vt dr in li. de sensu
z sensato vnde nō pōt esse subdit⁹ motꝰ aūt glorificatorum
corpoꝝ ē motꝰ localis. z ideo oportz qꝫ fit successiuꝰ. ¶ Ad
secūdū dicendū qꝫ q̄tuis corpꝰ fit subiectū spūi: tñ eē nō pōt
vt corpꝰ ad naturā spūs cōuertaꝫ. ¶ Ad tertiuz dicendū qꝫ
rō illa ꝓcedit de vtute mouēte ex necessitate nature. nō aūt
de virtute mouēte per volūtatē q̄ mouet fm exigētiā mobi
lis. ¶ Ad tertiā questionē dicendū qꝫ ea q̄ circa xp̄m acta
sūt dispēsatiue facta sunt ꝓpter aliquā vtilitatē. Et ideo ad
ostēdēdū veritatē sue resurrectiōis oportuit qꝫ non statim
post resurrectionē ascēderet: ſz diu cū apl̄is cōuersaret vt ex
magna familiaritate oīs dubitatio tolleret: qz si tātū appa
ruisset semel potuisset videri eē aliq̄ illusio: z ideo pluries
in illis quadraginta dieb⁹ illis apparuit. Fuit etiaz dilata
ascēsio ad cōsolationē apl̄oꝝ q̄ de morte cōtristati fuerant.
Et ideo dicit glo. Actꝝ. j. qꝫ sicut q̄draginta hore fuerūt mor
tis xp̄i: ita q̄draginta dieb⁹ cū eis cōuersat⁹ est post resurre
ctionē: qz cōsolatio dīna excedit tristiciā humanam ¶ Ad
ꝑmū ergo dicēdū qꝫ alioꝝ sctoꝝ nō oportebit resurrectio
nē ꝓbare: qz oīb⁹ manifesta erit. z ideo nō oportz qꝫ differa
tur. ¶ Ad secundū dicēdū qꝫ maior poterat esse dubitatio
de resurrectiōe q̄ de morte. z ideo oportuit qꝫ longior tpe
cōfirmareꝫ. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝫ interim aīe scoꝝ erāt cū
xp̄o vt de eiꝰ corpali ꝑsentia gauderēt vel erant in paradiso
terrestri: q̄tuis locꝰ ille nō sit ꝓpriꝰ locꝰ spirituū: ſz erāt ibi
dispensatiue ad tempus.

Ad tertiū sic ꝓcediť. videť qꝫ xp̄s nō ascēderit su
pra oēs celos. corpꝰ enī xp̄i necessario est in loco: ſz
extra oēs celos nō ē locꝰ fm ꝑm ꝓmo ce. z mū. er
go supra oēs celos ascēdere nō potuit. ¶ Ꝑ duo corpa nō
possūt esse in eodē loco: cū igit nō possit fieri motꝰ de extre
mo in extremū nisi ꝓ mediū videť qꝫ supra oēs celos ascen
dere nō potuit nisi celū diuidereť qō ē impossibile ¶ Ꝑ de
lū empi. ē locus spirituū: ſz diuersoꝝ diuersa sūt loca: g̊ nec
corpꝰ xp̄i nec aliud corpꝰ ad celū empi. ascēdit qō ē celū vni
mū. ¶ Sz otra Deb. vij. Excelsioz celis factꝰ ¶ Ꝑ eph. iiij.
Ascēdēs in altū glo. loco z dignitate. Ulteriꝰ videť qꝫ
nō ascēderit ad dextrā ꝑris. dextra enī vl̄ sinistra sūt differē
tie situs vl̄ positiōis: ſz deꝰ cū sit sūme spūalis nō hz situ: g̊ nō
hz dextrā z sinistrā. ¶ Ꝑ metapho. filiꝰ ipse dr dextra ꝑris
psal. manꝰ tua ꝛfregit inimicū: ſz hec ꝓpositio ad denotat di
stinctionē: qz ꝓpositiōes trāsitiue sūt: cū g̊ filiꝰ a seipso non
distinguať videť qꝫ ei nō conueniat ad dextrā ꝑris sedere.
¶ Ꝑ puer. iij. dr in dextra eiꝰ lōgitudo dieꝝ z in sinistra il
lius diuitie z glia: ſz oīuz bonoꝝ ꝑris xp̄s habet plenitudi
nē: ergo nō magis debet dici sedere ad dextrā q̄ sinistram.

¶ Ipse dicit esse in synu patris. Jo. primo. ergo nō est ad dextrā. ¶ Sed contra Deb. j. sedet ad dextraz maiestatis in excelsis. ¶ Ī in simbolo dicit: Ascendit ad celos sedet ad dextrā dei patris oīpotentis. ¶ Ulterius videt q nō soli xpo cōueniat ad dextrā patris sedere. Ad eph. ij. consedere nos fecit xpo in celestib⁹: si ergo xpus sedet ad dextrā nos ad dextrā sedere faciet. ¶ Ī eph. j. Cōstitues illum ad dextrā glo. i. eternā beatitudinez: sz oīb⁹ sanctis cōicat eterna beatitudo: ergo oīb⁹ sanctis cōuenit ad dextram sedere z nō soli xpo. ¶ Ī beate vgini cōuenit esse in potiozibus donis dei que est sup oēs chozos angelozum exaltata vñ z in Psal. a dextris stare dicit. astitit regina a dextris. ergo nō soli xpo cōuenit sedere ad dextrā. ¶ Ī dextra patris est equalitas patris: sz spūssanct⁹ est equalis patri: sicut fili⁹: ergo sibi cōuenit sedere ad dextrā. ¶ Sed contra. sz in nullo alio inuenit natura dīna z humana simul: ergo nulli alij cōuenit sicut xpo. ¶ Ī equalitas est in filio vt dicit Aug⁹ per appropriationē: sz dextra importat equalitatē ergo videt q sedere ad dextrā soli filio cōueniat. ¶ Ad oī locus z dignitas nō quā tūc de nouo acceperit: sz que tunc innotuit. Scōm aūt q termin⁹ est locus: sic est exaltat⁹ vsq; ad suprem̄ locoz cozporaliū nō q nō possit inde moueri sz scōm cōgruentiā debet sibi altissim⁹ locus etiaz vbicūq; fit: sz ad id qō sibi sm cōgruentiā debet: tūc fuit actu exaltatus. ¶ Ad primū ergo dicendū q nō dicit ascēdisse super celos: qz extra celū empi. sit: sed quia in altissimā partē celi empi. ascēdit. ¶ Ad secundū dicendum q cuius de natura cozporis nō sit q possit esse in eodē loco: cū alio cozpore tm̄ pōt hoc de⁹ facere per miraculū: sicut etiā fecit cozpus xpi de clauso virginali vtero exire vt dicit Grego. ¶ Ad tertiū dicēdū q cuius natura cozpalis sit citra naturā spūe: tamē natura cozpis xpi trāscendit oēs spirit⁹ inquātū est diuinitati vnita que est maioz z dignioz vnio quā ea que est per fruitionē: z ideo altioz loc⁹ debet cozpori xpi q etiaz ipsis spiritib⁹ creatis. vnde glo. Deb. vij. super illud. Excelsioz celis fact⁹ est dicit. i. oī rationali creatura. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q dextra est nobilioz pars cozpis. vnde quibilissimus aūt modus sm quē aliqs patri cōiungit: vel est nobilissim⁹ simpliciter: z sic est esse equalē sibi. z hoc cōuenit filio sm diuinā naturā: vel est nobilissim⁹ quātū possibile est creature z hoc est cōiungi ei in vnione persone filij ei⁹: z sic sedere ad dextrā cōuenit xpo sm humanā naturaz signat enī sessio firmitatē illi⁹ cōiunctionis ¶ Ad primū ergo dicēdū q nō dr̄ ppria dextra: sz metapho. ¶ Ad scōm dicēdū q nō est incōueniēs q fili⁹ dicat dextra z sedere ad dextrā sm diuersas similitudines: qz metaphorice vtrūq; dicit. dextra enī dicit sm q per ipsuz pater operat: sz sedere ad dextrā dicit rōne iam dicta. ¶ Ad tertiū dicendū q cuius sint xpi z maioza z minoza bona patris: tamē ipse in maiorib⁹ est collocat⁹. z ideo dicit ad dextrā sedere. ¶ Ad quartū dicendū q xps inquātū exit a patre per generationē dicit in synu patris sedere per quē significat generatiua potentia: sz inquātū est equalis patri z ei cōsurgat dicit sedere ad dextrā ei⁹. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q nulli creature cōuenit esse equalē patri neq; cōiugi filio eius in vnitate psone sm qō dicit xps ad dextrā sedere: z ideo nulli creature cōuenit. ¶ Ad primū ergo dicendū q fecit nos cōsedere inquātū nos gloria stabiliuit z iudiciariā potestatem dedit: nō aūt sedere ad dextrā. vel dicendū q nos cōsedere fecit etiā ad dextrā: sz nō in nobis: sz in xpo inquantuz ipse est vni⁹ nature nobiscū q̄ put est in xpo ad dextrā patris collocauit. ¶ Ad secūdū dicēdū q nō quelibet beatitudo dicat dextra hoc nō erit scōm pōt dici dextra simpliciter: sz que debet illi nature assumpte: vel si quelibet beatitudo dicat dextra hoc nō erit scōm excellentissimū modū possibilē creature nō vnite z hoc est sm quid. ¶ Ad tertiū dicendū q q̄tuis beata virgo sit sup angelos exaltata: nō est tm̄ exaltata vsq; ad equalitatez dei vel vnionē in persona. z ideo nō dicit sedere ad dextrā: sed astare a dextris inquātū honoz filij aliquo mō participatiue nō plenarie redūdat in ipsam inquātū dicit mater dei: sz nō de⁹. ¶ Ad quartū dicendū q spūssanct⁹ pōt dici sedere ad dextrā patris inquātū est equalis patri sm veritatē: sed nō appropriat ei equalitas sz filio: z ideo nec sessio dextre

¶ Fidei argumentū a phīs argumētis est liberū: qz per ea nec pbari nec improbari pōt. Et ipse forte ante mortez hoc dicit ppter tertiaz opinionē q̄ nōdū erat suo tēpore dānata que dicebat q etiā ante mortē erat hoc modo homo. Quia vna eadēq; vnio est quātū ex parte ipsi⁹ assumētis nō q̄tū ex parte assumptoz. Ad qō Dionysius hoc dicit: non q̄n p̄misse locutiōes sint simpliciter ocedēde: sz vt ostēdat quā causam veritatis habeāt. Nemo ascēdit ergo alij hoīes in celū nō ascendūt dicendū q alij nō ppria virtute scandunt qō est ascendere: vel loquit de celo sancte trinitatis ad qō ascendit rōne diuine nature: vel dicendū q loquitur sm q caput z membra sunt vna psona. Hec de corrigia calciamēti: Calciamentū est humanitas tegens pedem. s. verbū quo quasi omnia portant Deb. ij. Corrigia ipsa est vnio. Rex ydumee xpus qui cōmunicauit carni z sanguini. Debze. ij. ydumea enī sanguinea interpretat: ossa ei⁹ sunt fortiora z difficiliora ad intelligendū de mysterijs humanitatis eius que nō sunt igne curiosi studij vsq; ad minima inquirēda qō est ossa in puluerē redigere: sed sunt silentio honorāda quasi intellectuz excedentia. Et sumitur de amos secundo.

¶ DISTINCTIO XXIII.

¶ Si christus habuit fidem spem ut charitatem.

Quoniam vo supra phībitū sit xp̄m plenū gra fuisse: nō est superuacuū inquirere utrū fidē z spem sicut charitatē habuerit. Si. n. his caruit nō uidet plenitudinē grārū habuisse. ut autē hec questio ualeat aperti⁹ explicari de his singulis aliqua in mediū proferēda sunt z primū de fide: sm mensuram cuius precipit apostolus unicuiq; sapere.

¶ Quid sit fides.

Fides est vtus qua credūt que nō uidentur. Qō tm̄ nō de oīb⁹ que nō uidētur accipiēdū est: sz de his tm̄ q̄ credere: ut ait Augu. ad religionē ptinēt. Multa. n. sūt q̄ si xpian⁹ ignoret nihil metuēdū est: qz nō ideo a religiōe deuiat.

¶ Quot modis dicitur fides.

Accipitur autez fides tribus modis. s. p eo qō credit: z est uirtus: z p eo quo creditur z nō est uirtus. z p eo quod creditur quod aliud est ab eo quo credit. unde aug⁹ inqt. aliud sūt ea q̄ credūt: aliud fides qua credūt. Illa. n. in reb⁹ sūt q̄ uel eē uel fuisse uł futura eē dicunt. Hec aūt in aīo credentis ē ei tm̄ cōspicua cui⁹ est. Et tm̄ noie fidei censet vtrūq; z illud. s. qō credit: z id q̄ credit. Id qō credit dr̄ fides: sic ibi. hec ē fides catholica quā nisi q̄sq; fideliter fir. rc. salu⁹ eē nō poterit. Fides aūt qua credit: si cū charitate sit vtus est. Quia charitas ut ait ambrosi⁹ mater ē omniū

virtutū:que oēs informat: sine qua nulla vera virtus est. Fides ergo operās per dilectionē virt⁹ est: qua nō visa credunt. Nec est fundamētū qđ mutari nō pōt: ut ait aplus: que posita in fundamēto neminē perire sinit. vnde Augusti. fundamētū est xp̄s iesus. i. xp̄i fides. s. que per dilectionē operat: per quā xp̄s habitat in cordib⁹ que neminē perire sinit. Alia vero nō est fundamentū. Fides eni sine dilectione inanis est. fides cū dilectione xp̄iani est. Alia demonis est. Nā ⁊ demones credūt ⁊ contremiscūt. Sed multū interest. vtrū quis credit xp̄m uel xp̄o uel in xp̄m. Nā ipsum esse xp̄m demones crediderūt. nec tamē in xp̄m crediderunt:

¶Quid si credere deum uel deo uel in deum. Aliud eni est credere in deū. aliud credere deo: aliud credere deū. Credere deo est credere vera esse que loquit. qđ ⁊ mali faciūt ⁊ nos credim⁹ homini: sz nō in hoiez. Credere deū est credere q̄ ipe sit de⁹ qđ etiā mali faciūt Credere in deū est credēdo amare: credēdo in eū ire: credēdo ei adherere ⁊ ei⁹ mēbris incorporari. Per hanc fidē iustificat impi⁹ ut deinde ipsa fides incipiat per dilectionē operari. Ea eni sola bona opa dicēda sunt que fiūt per dilectionē dei. Ipsa enim dilectio op⁹ fidei dicit. Fides igit quā demones ⁊ falsi xp̄iani habēt qualitas mentis est: sz informis: qz sine charitate: nā ⁊ malos fidē habere: cū tñ charitate careāt: apls ostendit dicēs: Si habuero oēm fidē: charitatē aūt nō habuero ⁊c. Que fides etiaz donū dei dici potest: qz ⁊ in malis quedā dei dona sunt. Augu. in li. de predestinatione sanctorū. Credere ipsum nihil aliud est q̄z cum ascensione credere uel cogitare.

¶An illa informis qualitas mentis que in malo christiano est fiat virtus cuz fit bonus.

Si vero querit vtrū illa informis qualitas qua mal⁹ xp̄ian⁹ vniuersa credit que bon⁹ xp̄ian⁹ accedēte charitate remaneat ⁊ fiat virt⁹: an ipa eliminet ⁊ alia qualitas succedat que vtus sit. Vtrūlibet sine piculo dici pōt. Mihi tñ videt q̄ qualitas illa que prius erat remaneat ⁊ accessu charitatis virtus fiat.

¶Ex quo sensu dicatur vna fides.

Quoniqz diuersis modis dicit fides: fatēdū est tñ vnā esse fidē vt ait aplus. Un⁹ dñs vna fides. Siue eni accipiat fides pro eo credit: siue p eo quo credit. recte dicit vna fides si p eo qđ credit accipiat Ex hac intelligētia dicitur vna fides: qz idē iubemur credere: qz vnū idemqz est qđ credit a cūctis fidelib⁹. Unde fides catholica dicit. i. vniuersalis. Si vero accipit fides p eo quo credit: ea rōne dicit vna esse fides: nō quia sit vna numero in oib⁹ sz genere. i. similitudine. vnde Aug. li. xiij. de tri. Fides quā qui habēt fideles vocant: ⁊ qui nō habent infideles: cōis est oib⁹ fidelibus: sicut plurib⁹ hoib⁹ facies cōis esse dicitur: cū tamē singuli suas habeāt. Non eni fides numero est vna sz genere: Que cū sit in vno ⁊ in alijs est nō ipsa: sed similis. Et ppter similitudinē magis vnā dicim⁹ esse q̄z multas sicut idē volentiū dicit volūtas vna. cū tamē cuiqz sit sua volūtas. ⁊ duorum simili modo dicitur facies vna.

¶Qđ fides est de his que nō vident proprie: que tamē videt ab eo in quo est.

Notandū quoqz est q̄ fides pprie de nō apparentib⁹ tñ est. vnde Grego. apparentia nō habent fidē: sed agnitionē. Idē. Cum Paulus dicat. fides est substātia rerū sperandarū argumētū nō apparentiū: hoc veraciter dicit credi qđ nō valet videri. Nā credi iam nō pōt quod videri pōt. Thomas aliud vidit ⁊ aliud credidit Nominē vidit ⁊ deū cōfessus est dicēs: De⁹ meus ⁊ dñs meus. De hoc etiam Augu. ait. Fidē ipsam videt quisqz in corde suo esse si credit: uel non esse si nō credit. Non sicut corpora que videm⁹ oculis corporis: ⁊ per ipsorū imagines quas memorie tenemus etiā absentia cogitam⁹: nec sicut ea que nō videm⁹. Ex his que vidim⁹ cogitationem vtrūq; formam⁹ ⁊ memorie cōmendam⁹: Nec sicut hominē cui⁹ animā ⁊ si non videam⁹ ex nostra cōiicimus: ⁊ ex motib⁹ corporis hominē sicut videndo didicim⁹: intuemur etiā cogitādo. Nō sic videtur fides in corde in quo est ab eo cui⁹ est: sz eam tenet certissima scientia. Cū igit ideo credere iubeamur quiā id qđ credere iubemur videre nō possumus ipsam tñ fidē qñ est in nobis videm⁹ in nobis: qz ⁊ rerū absentiū presens est fides ⁊ rerum que foris sunt intus est fides: ⁊ rerū que nō vident videtur fides. Et ipsa tēporaliter fit in cordib⁹ hoiuz. ⁊ si ex fidelib⁹ infideles fiunt perit ab eis. Nis verbis euidenter tradit fidē ipsam in corde hois ab ipso hoie videri nō corporaliter: non imaginarie: sz intellectualiter. ⁊ ipsam tñ absentiū: ⁊ eoz que non vident esse. vt eni Aug⁹. alibi ait: Credimus ut cognoscam⁹: nō cognoscim⁹ ut credamus. Quid est enim fides nisi credere qđ nō vides. Fides ergo ē qđ nō vides credere: veritas qđ credidisti videre. vnde recte fides dicit argumētū uel cōiectio rerū non apparentiū. Quia si fides est ex eo cōijcitur ⁊ probat aliqua esse nō apparentia. Quia si qs de eis dubitet per fidē probatur: cum fides nō sit nisi de non apparentibus.

¶Descriptio fidei.

Ait eni aplus. fides est substātia rerum sperandarū argumētū uel cōiectio nō apparentiū. Quia per fidē subsistunt in nobis etiā modo sperāda ⁊ subsistēt in futuro per experientiā. ⁊ ipsa est pbatio ⁊ cōiectio nō apparentiū Quia si quis de eis dubitet per fidē pbant ut adhuc pbatur futura resurrectio: qz ita crediderunt patriarche ⁊ sancti alij. uel pbatio est ⁊ certitudo q̄ sint aliqua nō apparētia ut supza dictū ē. Proprie aūt fides dicitur substātia rerū sperandarum: qz sperādis substat: ⁊ quia fundamētū est bonorū quod nemo mutare potest.

¶Si illa descriptio spei conueniat.

Si vero querit an hec descriptio spei conueniat sane cōcedi pōt utrūlibz. Si aūt dicat

conuenire. Sunt ꝛ alia plura quibus differunt fides ꝛ ipes. sed non imꝓbe dici potest soli fidei cō uenire: non spei: quia fides sola fundamentū dicit̄ non quia fides virtus possit esse sine spe ꝛ charita te. Vnde augusti. Fides operans per dilectionem vtiq; sine spe non pōt eē: nec amor sine spe: nec sine amore spes: nec vtrūq; sine fide. Et fides sine amore nihil prodest. Potest tñ credi aliq̄d quod nō speratur. Nihil autē potest sperari quod non credit̄. Ideoq; credere quod est actus fidei precedit spe/rare quod est actus spei. Qđ nisi aliquid credatur non potest sperari. Creditur autē quod nō sperat̄. Vnde est q̄ in scriptura plerūq; reperit̄ q̄ fides p̄cedit spem: ꝛ spes sequitur fidem. non q̄ virtus fidei precedat virtutē spei tempore uel causa: sz quia actus fidei naturaliter precedit actum spei. Quod etiam quidam concedunt de ipsa virtute fidei: ut naturaliter precedat spem non tempore. Vnde et recte ea sola dicitur fundamentū omniū virtutum ꝛ bonorū operū. nō autē fundamentū est charitas: quia non ipsa charitatis sed charitas ipsius virtutis fidei cā est. Charitas enī causa est ꝛ mater oīuz virtutū: Que si desit frustra habent cetera. si autez adsit habentur omnia. Charitas enim spiritussan ctus est ut in superioribus pretactū est. Ipsa est ergo causa omniū virtutū. non ipsius aliqua virtutū causa est: quia omnia munera excellit. vnde augu. Respice ad munera ecclesie: ꝛ vniuersis excellēti⁹ charitatis munus cognosces: que ut oleum nō pot̄ est premi in imo: sed superexcellit uel superexilit. Grego. tamen super Ezechielē dicit: quia nisi pri⁹ fides teneatur nullatenus ad spiritualem amorez attingitur. Non enī charitas fidem sed fides charitatē precedit: quia nemo potest amare quod non crediderit sicut nec sperare. Sed hoc accipi potest dictum de fide que uirtus non est. Ipsa enī spem ꝛ charitatem frequēter precedit. uel de actu fidei: qz forte naturaliter actū charitatis p̄cedit sicut actuz spei. Qđ uerba premissa diligenter notata innuūt: Vnde Ioannes Crisostomus Fides in anima nostra facit subsistere ea que non uidentur. de quib⁹ ppie fides est. De uisis enī nō est fides sz agnitio.

¶ Postq̄z determinauit magister de his que ad xp̄m pertinent quib⁹ nos effectiue reparauit: Hic incipit determinare de reparantib⁹ formaliter q̄ sunt habit⁹ gratuitu animaz informates. Diuidit̄ aūt hec pars in duas. In prima determinat de ipsis habitib⁹ gratuitis. In secūda de p̄ceptis quibus ipſi habitus in suos actus dirigunt̄ di. xxxvij. ibi: Sed iam distributio decalogi. Prima diuidit̄ in duas partes. In prima determinat de ipsis habitibus fm se per singula. In secūda determinat connexionē eoꝝ ad inuicē. xxxvj. di. ibi: Solet etiam queri. Prima in duas. In prima determinat de habitib⁹ virtutū. In secūda de donis. xxxiiij. di. ibi: Huc de trib⁹ donis. Prima diuidit̄ in duas partes. In prima determinat de virtutib⁹ theolo. In secūda de virtutib⁹ cardinalib⁹. xxxiij. di. ibi: Post predicta de virtutibus. Pri

ma diuidit̄ in tres partes. In prima determinat de fide. In secūda de spe. xxvj. di. ibi: Est aūt spes. In tertia de charitate. xxvij. di. ibi: Cum autē xp̄s fidē. Prima in tres. In p̄ma determinat de fide fm se. In secūda de fide p̄ compationez ad ea q̄ credunt̄. xxiiij. di. Hic querit̄ si sit. In tertia de ipsa per comparationē ad eos qui credūt. xxv. di. ibi: Predictis adijciendū. Circa primū duo facit. Primo continuat se ad precedentia. Secundo p̄sequit̄ propositū ibi: Fides est virtus. Et hec pars diuidit̄ in duas partes fm q̄ duas diffinitiones fidei ponit. Secunda incipit ibi: Notanda quoq; q̄ fide. Circa primū tria facit. Primo diffinit fidem. Secūdo exponit diffinitionē q̄ntū ad hāc particulā q̄ nō videnī ibi Quod tñ nō de oīb⁹. q̄ntū aūt ad hanc particulam virt⁹ ibi: Accipit̄ aūt fides. Quantū vō ad hanc particulam qua creduntur ibi: Aliud est credere in deum. Secūdo manifestauit quedā que possunt esse dubia ex predictis: q̄ duo sunt. Primū ibi: Si vō querit̄. Secundū ibi: Cūq; diuersis modis. Notandū quoq; est. Hic ponit aliam diffinitionem fidei Et circa hoc tria facit. Primo venat̄ diffinitionē. Secūdo diffinit ibi: Ait enī apl's. Tertio mouet quandā questionez circa predictā diffinitionē ibi: Si vō querit̄. ¶ Hic est triplex questio. Prima de virtutib⁹ in generali. Secūda de fide cōmuniter. Tertia de formatione ꝛ informitate fidei.

¶ Questio Prima

Circa primū querunt̄ quinq;. Primo de necessitate habituū. Secundo quō habitus qui sunt in nobis cognoscam⁹. Tertio vtrū virtutes sint habitus. Quarto de diuisione virtutum in intellectuales morales ꝛ theologicas. Quinto de numero virtutū theologicarū.

Ad primū sic p̄cedit̄. videt̄ q̄ habitib⁹ non indigeamus in operib⁹ humanis. Potentie enī rōnales q̄ sunt hoīs inq̄ntū hō sunt mobiliores potentijs naturalib⁹. sed potētie naturales nō indigēt habitib⁹ ad suos actus p̄ducendos: ergo nec potētie rōnales humane. ¶ P potētie p̄ se ordinant̄ ad actū p̄priū ꝛ nō p accidens. sz habitus sunt accidentia: ergo nō ordinant̄ ad suos actus p̄prios mediantib⁹ habitib⁹. ¶ P nihil tā facile q̄ id quod in sola volūtate cōsistit. sed actus morales ad minus in sola volūtate cōsistūt: cū igit̄ habit⁹ ponat facilitatē operatiōis videt̄ q̄ saltē ad dictos act⁹ habitib⁹ nō indigeam⁹. ¶ P difficultas cooperat̄ ad meritū. sed habit⁹ tollit difficultatē: ergo ad actus illos quib⁹ meremur nō sunt dandi nobis habit⁹. ¶ P scīa q̄ est habit⁹ nihil videt̄ eē q̄ generatio specierū intelligibiliū. sed spēs non sunt in parte affectiua sz in tellectiua tñ: ergo ad min⁹ in parte affectiua habitib⁹ nō indigem⁹. ¶ Sed ō. Aug. dicit in li. de bono diuugali Habit⁹ est quo quis agit cū tps affuerit. ꝛ cōmētator dicit in tertio de aīa q̄ habit⁹ est quo quis agit cū voluerit; ꝛ q̄si in idem redit. sed hoc valde necessariū est hoī: ergo indigem⁹ habitibus. ¶ P ad h̄ q̄ bonuz opus operemur oportet q̄ in ipso opere delectemur: qz nullus est iustus qui nō gaudet iusta operatione vt dicit pl̄s. j. ethi. sz delectationē in opere facit habit⁹: qz signū oportet accipe habit⁹ finientē in opere delectationē: vt. ij. ethic̄. ergo habitib⁹ indigem⁹. ¶ P bonitas hoīs in bonis opationib⁹ ꝯsistit: vnde ex eis laudat̄. sz ipossibile est semp agere vt dicit̄ in li. de som. ꝛ vigi. nec sufficit ad laudem q̄ actus sit tñ impotētia quod est impotētia bonū nō est bonū simpliciter sed fm q̄d: ergo indigem⁹ habitibus. ¶ P oportet q̄q; ex premeditato bene agere. sed hoc nō cōtingit nisi in eo q̄ habet habitū sicut de forti dicit pl̄s in. iij. ethi. ergo indigem⁹ habitib⁹. ¶ R⁹ dicēdū q̄ in oīb⁹ q̄ hīt regulā ꝛ mēsurā eoꝝ bonitas ꝛ rectitudo ꝯsistit in cōformitate ad suā regulā vel mēsurā. malitia aūt fm q̄ ab ea discordāt. Prima aūt mēsura ꝛ regula omniū est diuina sapientia. vñ bonitas rectitudo siue virt⁹ vniuscuiusq; ꝯsistit fm q̄ attingit ad hoc quod ex sapientia diuina ordinatur vt dicit Ansel. Et silr est etiā de aliis secūdis regul' q̄ in conformitate ad ipsas bonitas ꝛ rectitudo regulatoꝝ consistit.

Sunt aũt quedam potẽtie limitate ad determinatas actiones vel passiones: ⁊ fm ꝙ illas implent sue regule ꝺformantur: qz p diuinã sapientiã ad talia sunt ordinate. ⁊ qz nature inclinatio semp est ad vnũ: ideo tales potẽtie ex ipsa natura potentie rectitudinẽ sufficiẽter habere pñt ⁊ bonitatẽ. malitia aũt in eis ꝯingit ex defectu potẽtie. Potẽtie vo altiores ⁊ vlteriores cuiusmodi sunt potẽtie rõnales nõ sunt limitate ad aliq̃d vnũ vel obiectũ vel modũ operãdi: qz fm diuersa ⁊ diuersimode rectitudinẽ habẽ pñt. ⁊ ideo ex natura potentie nõ potuerũt determinari ad rectũ ⁊ bonũ ipsarũ: sed oportet ꝙ rectificent rectitudinẽ a sua regula recipiẽtes. Ḥ aũt ꝯingit dupliciṫ. Uno modo vt recipiaṫ p modũ passionis sicut in hocipso ꝙ regulata potẽtia a regulante mouet. Sz qz in hoc ꝙ aliq̃d patiaṫ ⁊ nihil ad actũ ꝺferat, violentie diffinitio ꝺsistit: vt patet in. iij. ethi. Uiolẽtia autẽ ⁊ difficultatẽ ⁊ tristitiã bz: vt dicit in. v. metha. iõ ꝓdicta receptio rectitudinis nõ sufficit ad pfectã rectificationẽ potentie regulate. oportet ergo vt alio modo recipiaṫ. ſ. p moduz q̃litatis inherẽtis vt rectitudo regule efficiaṫ forma potẽtie regulate. sic enĩ faciliter ⁊ delectabiliter quod rectuz est opabiṫ fiẽ id quod est cõueniens sue forme. Et hec quidem q̃litas siue forma dũ adhuc est impfecta: dispositio dicit. cũ aũt iam cõsũmata est ⁊ q̃si in naturã versa: habit⁹ noiaṫ: q̃ vt ex. ij. ethi. ⁊. v. metha. accipit est fm quẽ nos habemus ad aliq̃d bene vel male. Et inde est ꝙ in predicamentis dicit dispositio facile mobilis: ⁊ habit⁹ difficile mobil: qz qõ nãle est nõ cito trãsmutaṫ. inde est etiã ꝙ habit⁹ ad vnũ inclinãt sicut ⁊ nã: vt dicit in. v. ethi. Et ꝓpter hoc signũ generati habit⁹ ẽ delectatio in ope facta: vt dicit in. ij. ethi. qz qõ est nature cueniens delectabile est ⁊ facile. Et ꝓpter hoc habit⁹ a cõmẽ. in. iij. de anima diffinit ꝙ est quo q̃s agit cũ voluerit q̃si in promptu hns qõ operãdũ est. Et ideo habit⁹ possessioni cõparaṫ in. j. ethic. fm quã rei possesse ad nutũ habeṫ: opatio vo vsui pz ergo ꝙ potentie nãles qz sunt ex seipsis determinate ad vnũ habitib⁹ nõ indigẽt. Silr etiã nec appzehẽsiue sensitiue: qz hñt determinatũ modũ operãdi a quo non deficiunt nisi per potẽtie defectũ. Silr etiã nec volũtas humana fm ꝙ est naturaliter determinata ad vltimũ finem: ⁊ ad bonũ fm ꝙ ẽ obiectũ ei⁹. Silr etiã nec intellect⁹ agẽs q̃ habet determinatã actionez. ſ. facẽ intelligibilia in actu fiẽ lux facere visibilia in actu. Similiter etiã nec in ipso deo est aliquis habit⁹: cũ ipse sit ꝓma regula ab alio nõ regulata: vñ essentialiter bon⁹ est: ⁊ nõ p participationẽ rectitudinis ab alio: nec malũ in ipso incidere põt. Sed intellectus possibiliṫ q̃ de se indeterminat⁹ sicut materia ꝓma habitu indiget quo pticipet rectitudinẽ sue regule. Et nãli q̃ntũ ad ea q̃ ex naturali lumine intellect⁹ agẽtis q̃ est ei⁹ regula statim determinanṫ sicut sunt ꝑncipia ꝓma. Et acq̃sito q̃ntũ ad ea q̃ ex his ꝑncipijs educi pñt. Et infuso quo pticipat rectitudinẽ ꝓme regule in his q̃ intellectũ agentẽ excedũt. Silr etiã in voluntate q̃ntũ ad illa ad q̃ ex nã nõ determinaṫ. Et in irascibili ⁊ cõcupiscibili indigem⁹ habitib⁹ fm ꝙ pticipãt rectitudinẽ rõnis q̃ est eoz regula: vel rectitudinẽ ꝓme mẽsure in his q̃ humanã naturam excedũt q̃ntũ ad habit⁹ infusos. Et silr in corpe aĩato est habit⁹ sanitatis put participat ab aĩa dispositionẽ q̃ põt suũ opus recte pficẽ põt qz oculus san⁹ dicit q̃ opus oculi recte pficẽ põt: vt dicit. x. de aĩalib⁹. vñ pz ꝙ huiusmodi q̃litates q̃s habit⁹ dicim⁹ in reb⁹ aĩatis inueniunṫ ⁊ ꝑcipue in hñtib⁹ electionẽ: vt dicit in. v. metha. Ad pmũ g̃ dicendũ ꝙ potẽtie nãles sunt determinate ex seipsis ad vnũ. ⁊ iõ nõ indigẽt aliquib⁹ habitibus determinãtib⁹: nec facit hoc dignitas sed indignitas eoz inq̃ntũ ad paucora se extẽdũt. Ad secũdũ dicẽdũ ꝙ ad actũ ꝓpriũ p se rei põt res ipsa ꝺordinari mediãte aliquo accidẽte: nõ quidẽ extraneo: ſz qõ ꝺsequit ex ꝑncipijs rei: qz inter accidẽtia ꝓpinquius est substãtie vnũ q̃ aliud sicut q̃litas q̃ actio. ⁊ ideo ignis mediãte caloze calefacit. ⁊ silr erit in ꝓposito: qz virtutes ꝺformant ꝑncipijs nãlib⁹. Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ q̃uis ꝓducẽ talẽ actũ sit in ptãte volũtaṫ: tñ nõ est in volũtate mã ſz etiã in inferioꝛib⁹ virib⁹ ex quib⁹ põt accidẽ repugnãtia ⁊ difficultas. ⁊ iõ indigem⁹ habitib⁹ quib⁹ ois difficultas tollaṫ. Ad q̃rtũ dicendũ ꝙ sicut dicit in. ij. meth. difficultas põt eẽ ex nobis: ⁊ ex reb⁹. ⁊ silr facilitas. Facilitas ergo q̃ est ex rõne actuũ q̃ nõ sunt magni põderis diminuũt q̃ntũ in se est rationẽ meriti. ſz facilitas q̃ est ex pmptitudine operãtis meritũ nõ diminuit respectu pmij eẽntiaṫ: ſz auget: qz q̃nto maioꝛi charitate facit tanto faciliꝰ tolerat ⁊ magis meretoꝛi⁹. Ad q̃rtũ dicendũ ꝙ pfectiones ꝓportionant suis pfectibilib⁹: qz ꝓpius actus ei⁹ est delectabilioꝛ ⁊ magis meritoꝛi⁹. Ad q̃ntũ ꝺicendũ ꝙ pfectiones ꝓportionant suis pfectibilib⁹: qz ꝓpius actus est imꝑfecta potẽtia: vt dicit. ij. phi. ⁊ iõ non ꝺsequitur ipse potentie que eis perficiunt.

Ad secũdũ sic ꝓcedit, videt ꝙ habit⁹ in nobis exis cognosci nõ possit. inter alios enĩ habit⁹ ꝓcipu⁹ est charitas. ſz hñs charitatẽ nescit se habẽ eã: qz nemo scit an amoze vel odio dign⁹ sit: vt dicit Eccl. x. g̃ nec alios habit⁹ põt q̃s cognoscẽ. Ꝑ magis sunt spũales efficiũt tutũ q̃ etiã angeli: qz ipsi p habit⁹ virtutũ, spũales efficiũt, ſz angelos in via cognoscẽ nõ possum⁹ q̃ntũ ad eoz eẽntiã: g̃ nec habit⁹ virtutũ. Si dicaṫ ꝙ habit⁹ cogſcunt p ſz sunt pñtes in aĩa: nõ aũt angeli. Cõtra. per eẽntiã suã pñtialr nõ est sunt in intellectu: ſz in affectu habit⁹ virtutũ. ſz affect⁹ nõ est cognoscẽ: g̃ huiusmõi habit⁹ cognosci nõ pñt p pñtiã. Ꝑ multi sunt qui hñt virtutes: ⁊ de eis nihil cognoscũt. nesciũt enĩ q̃d sit virt⁹. q̃dẽ etiã nõ hñtes virtutẽ sciũt multa de eis: ergo nõ cognoscunt p sui pñtiã. Si dicaṫ ꝙ cognoscunt p ſz hñt sui filitudinẽ in intellectu. Cõtra. filitudo q̃est in tellectu fundaṫ in filitudine q̃ est in imaginatiõe vel sensu: qz nequaq̃ sine fantasmate intelligit aĩa: vt oꝛ in. iij. de aĩa. ſz huiusmodi habit⁹ nõ hñt filitudinẽ in imaginatiõe vel sensu: g̃ nõ pñt cognosci p suã filitudinẽ. Ꝑ filitudines rerũ sunt magis spũales q̃s res a quib⁹ abstrahũt. ſz ea q̃ sunt in intellectu nõ sunt magis spũalia q̃s ea q̃ sunt in affectu: g̃ ab habitib⁹ exñtib⁹ in affectu nõ abstrahet intellect⁹ filitudines vt p eas cognoscũt. ⁊ sic habit⁹ illos nullo mõ cogſcit, de suo si credit: g̃ eadẽ rõne ⁊ alios habit⁹. Ꝑ plus dic in li. posterioꝛ ꝙ incõueniẽs est nos habẽ habit⁹ ꝓncipioꝛ ⁊ nos latere: g̃ eadẽ rõne ⁊ alios habit⁹. Ꝑ oẽ illud cui⁹ est accipe signũ est cognoscibile. ſz habituũ ẽ accipe signũ figẽ tẽ in ope delectationẽ vt dicit in. ij. ethi. g̃ habit⁹ cogſci pñt Ꝑ⁹ dicendũ ꝙ aliq̃ res põt cogſci dupliṫr, vno mõ fm id qõ ẽ. alio mõ q̃tũ ad ea q̃ ipsã ꝺsequũt. Cognitio aũt de re fm id qõ ẽ põt dupliṫr haberi. ſ. dũ cogſcit q̃d ẽ: ⁊ an ẽ. Quid aũt res est cogſcit dũ ipsi⁹ q̃dditas cõprehẽdit quã q̃dẽ nõ ꝺprehẽdit sensus: ſz solũ accñtia sẽsibilia. nec imaginatio: ſz solũ imagines corpoꝛ. ſz ẽ ꝓpriũ obiectũ intellect⁹ vt dicit in. iij. de aĩa. ⁊ iõ Aug. dicit ꝙ intellect⁹ cogſcit res p eẽntiã suã: qz plicit cõprehẽdit. Uno mõ ꝓprehẽdit eẽntias rerũ q̃ cadũt in sensu abstrahẽdo ab oĩb⁹ indiuiduatib⁹ sub quib⁹ cadũt bat in sensu ⁊ ĩ imaginatiõe: ⁊ sic remanebit pura eẽntia rei puta hois q̃ ꝺsistit in eis q̃ sunt hois inq̃ntũ est hõ. Alio mõ eẽntias rerũ q̃s nõ videm⁹ cogſcim⁹ p causas vel effect⁹ eoꝝ ꝓportionatos cadẽtes in sensu. Si aũt effect⁹ nõ fuerint ꝓportionati cause nõ faciẽt cãm cogſcẽ q̃d ẽ. ſz qz ẽ tñ: sic pz de deo. Tertio mõ cogſcit eẽntias artificialiũ ntunq̃ visaꝝ iuestigãdo ex ꝓpriõe finis ea q̃ exigunt ad illud artificiatũ. Silr an res sit triplicit cogſcit. Uno mõ qz cadit sub sensu. Alio mõ ex causis ⁊ effectib⁹ rerũ cadẽtib⁹ sub sensu: sic ignẽ ex fumo ꝓpedim⁹. Tertio mõ cogſcit aliq̃d in seipso ex inclinatiõe quã bz ad aliquos actus: quã q̃dẽ ꝺclinatiõem cogſcit ex hꝺ ꝙ sup act⁹ suos reflectiṫ dũ cogſcit q̃d sint ꝺ eoz quẽdo aũt de cognitõe habituũ q̃ cogſcunt q̃d sint ꝺ eoz cognitio ex duob⁹ vltimis modis cõmiscet: qz habit⁹ ipsos p

actus cognoscim⁹ sic cām p effectū. ⁊ qz nos sum⁹ cā actuū: iō actus cōgscim⁹ p actū rōnis iuestigātis q̄d sit necessariū in actu illo ex ꝓportiōe obiecti boni ⁊ finis: sic dictū ē de artificialib⁹. Silr cognitio q̄ cōgscit an habit⁹ sint ex duob⁹ vltimis modis est: qz enī cōgscē q̄d ē est ꝑncipiū ad sciendū q̄ ē iō aliq̄s ꝑdicto mō cōgscēdo q̄d sit aliq̄s habit⁹ ex b̄ q̄ videt talē actū exire ad̄lis reḡrit ad illū habitū cōgscit q̄ ille habit⁹ ē in aliquo etiā si ipse illū habitū nō hēat: sz ille q̄ hz b̄ q̄dē cōgscit hō p modū reflectiōis inq̄ntū pcipit inclinationē sni ad actū sm quā se hz aliq̄lit ad actū illū. ⁊ hō dic aug. q̄ huiusmodi habit⁹ cōgscunt p ꝓprietates ⁊ accidētia ipoz cōgscunt ꝑtim ex cognitiōe nē ꝑsentant. ¶ Ad ꝓmū ḡ dicēdū q̄ charitas bn̄ pōt cōgsci cognosci negz ab hīte negz ab alio: qz cū ad actū charitatis videri nō pōt ꝑ certo. sz ex aliquib⁹ signis: ⁊ de se ⁊ de alio dū q̄ angelox eēntiā nō apprehēdim⁹: qz nō cognoscimus eos p actū nr̄i intellect⁹ q̄ est imꝓꝓportionat⁹ actui intellectus ipox cū multo altiori mō cognoscāt: sz actus nr̄i sunt ꝓportionati habitib⁹ ex quib⁹ educunt. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ aīaz reflecti p cognitionē supra seipsaz vel supra ea q̄ ipsi⁹ sunt ꝓtingit dupliciter. Uno mō sm q̄ potētia cōgscitiua cognoscit naturā sui vel eox q̄ in ipsa sunt. ⁊ b̄ est tm̄ intellect⁹ cui⁹ ē q̄dditates rerū cognoscē. Intellect⁹ aūt vt vicit in.iij. de aīa. sic alia cognoscit seipm: qz. ſ. p spēm: nō q̄dē sui sz obiecti q̄ est forma ei⁹ ex q̄ cognoscit actus sui naturā: ⁊ ex nā actus naturā potētie cognoscētis. ⁊ ex natura potētie naturā eēntie: ⁊ p ꝓsequēs aliarū potētiarū. nō q⁹ hēat de oībus bis diuersas filitudines: sz qz in obiecto suo nō solū cōgscit rationē veri sm quā ē ei⁹ obiectū: sz oēm rōnez q̄ est in eo: vñ ⁊ rationē boni. ⁊ iō ꝓsequit p illā eā dē spēz cognoscit actū vo⁹ earū. Alio mō aīa reflectit sup actus suos cognoscēdo illos actus eē. b̄ aūt nō pōt eē ita q⁹ aliq̄ potētia vtēs ozgano cozꝓali reflectat sup ꝓpriū actū: qz oꝓoꝛteret q⁹ instrumentū quo cognoscit se caderet mediū inē ipsam potentiā ⁊ instrumentū quo ꝓmo cognoscebat. sed vna potētia vtēs ozgano cozꝓali pōt cognoscē actū alteri⁹ potētie inq̄ntū imꝑssio in ferior potētie redūdat in superiorē sic sensu cōi cognoscim⁹ visum vidē. Intellect⁹ aūt cū sit potētia nō vtēs ozgano cozꝓali pōt cognoscē actū suū sm q⁹ patit quodāmō ab obiecto ⁊ informat p spēz obiecti. sz actū volūtatis pcipit p redū dātiā mot⁹ voluntatis in intellectu ex b̄ q⁹ colligant in vna eēntia aīe: ⁊ sm q⁹ voluntas quodāmō mouet intellectū dū intelligo qz volo. ⁊ intellect⁹ volūtatē dū volo aliq̄d qz intelligo illud eē bonū: ⁊ ita in b̄ q⁹ cognoscit intellect⁹ actū volūtatis pōt cognoscē habitū in volūtate exist̄tē. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q⁹ illi q̄ nō hīt virtutē apud se aliq̄ ꝓncipia ex quibus ꝑfit cognoscē naturā virtutū mō ꝑdicto: ⁊ esse virtutes nō in se sz in alijs dū vidēt aliquos operari tales actus q̄les sunt virtutū: ⁊ eo mō quo debēt virtuosi opari. ¶ Ad q̄ntū dicendū q⁹ sic dictū ē tota cognitio q̄ cognoscit intellect⁹ ea q̄ sunt in aīa fundat sup b̄ q⁹ cognoscit obiectū suū qō hz fāsma sibi cozrespōdēs. nō enī oꝓoꝛtet q⁹ solū in fantasmati bus cognitio ster: sz q⁹ ex fantasmatib⁹ sua cognitio oriat: ⁊ q⁹ imaginationē in aliq̄b⁹ relinq̄t. ¶ Ad sextū dicēdū q⁹ nō cognoscit volūtatē ⁊ ea q̄ ad ipsaz ꝓtinēt p aliquā filitudinē ab eis abstractā: sed solū p filitudinē obiecti sui vt dcm est.

minato tpe: vt dicit in ꝑ°ce. ⁊ mū. q̄ virt⁹ nō est habit⁹. ¶ Ꝑ eadē ē ꝓportio potētiarū aīe ad suos actus ⁊ potētiarū nāliū ad suos: qz vtrobiq̄z potētia ē ꝓncipiū actus. sz ipse potētie nāles virtutes dicunt: ergo ⁊ virtutes sunt ipse potētie. ¶ Ꝑ nomē virtutis a vi sumit. sz potētie aīe dicūt vires: q̄ ipsemet sunt virtutes. ¶ Sed ꝺ. ex virtutib⁹ laudamur: nō aūt ex potētijs. nō enī laudam⁹ q̄s q⁹ pōt ab ira abstinē: sed q⁹ moderate abstineat: ergo virtutes nō sunt potētie. ¶ Ꝑ potētie sunt a nā ⁊ oīb⁹ cōes: qō de virtutib⁹ nō ꝓtingit: q̄ ⁊c. ¶ Ulteri⁹ videt q⁹ virtutes sint passiones. mediū enī ⁊ extrema sunt vni⁹ gnis. sz q̄dā virtutes sūt mediū in passiōib⁹ vt in.ij. ethi. dr: ergo ad min⁹ ille sunt passiōes. ¶ Ꝑ laudabile est ꝓprietas virtutis. sz q̄dā passiones sunt laudabiles sic vecūdia penitētia ⁊ huiusmodi: ergo ad min⁹ aliq̄ passiones sunt virtutes. ¶ Ꝑ ꝺria sunt in eodē genē. sz q̄dā passiones sicut ꝓmi mot⁹ sunt pctā: ergo ⁊ aliq̄ passiones sunt virtutes. ¶ Sz ꝺ. i oīb⁹ vtutib⁹ reḡrit volūtariū cui⁹ ꝑncipiū ē in nobis: vt dr in.iij. ethi. sz ꝑncipiū passionū nō ē in nobis: q̄ vtutes nō sūt passiones. sz sm vtutes dicimur boni: nō aūt sm passiones. nō enī q̄ irascit sz q̄ rē irascit laudam⁹: q̄ ⁊c. ¶ Ulteri⁹ vr q⁹ vtutes nō sint hit⁹ sz act⁹. Sol enī vtutib⁹ meremur. sz nō meremur nisi actib⁹. nō enī optimi ⁊ fortissimi cozonātur: sz agonizantes q̄ vincūt: vt dr in.j. ethi. ergo vtutes sunt actus. ¶ Ꝑ virt⁹ ē vltimū potētie vt dicit in.j.ce. ⁊ mū. sz vltima pfectio potētie ē act⁹: q̄ virt⁹ ē act⁹. ¶ Ꝑ sic nō laudamur ex b̄ q⁹ sum⁹ potētes irasci vl nō irasci: ita nec ex b̄ solo q⁹ sum⁹ ad b̄ habiles vel ad illud. sz ex dicta rōne pbs pbat in.ij. ethi. q⁹ potētie nō sunt vtutes: ergo negz habit⁹ vtutes dici pñt eadē rōne: ⁊ sic reliquit q⁹ sint actus. ¶ Sz ꝺ ē qō dicit pbs in.ij. ethi. q⁹ virt⁹ ē habit⁹ volūtari⁹. ¶ Ꝑ Aug. dicit q⁹ vtutes in nobis solus de⁹ opat. sz nr̄oꝛ actuū etiā nos cā sum⁹: ergo vtutes nō sunt act⁹. ¶ R°. dicēdū ad ꝓmā qōnē q⁹ nomē vtutis sm sui ꝓmā impositionē videt in q̄ndā violētiā sonare. vñ in.iij. ce. ⁊ mū. dr q⁹ mot⁹ accītal. i. violēt⁹ ē q̄ ē a vtute. i. a violētia nō cū auxilio nē. Sz qz nō pōt aliq̄d alteri violētiā inferre nisi p potētiā perfectā sm quā agat ⁊ nō patiat. Inde tractū ē nomē vtutis ad significādū oēz potētiā perfectā siue quo pōt aliquid in seipso subsistere: siue quo pōt opari. ⁊ sic dr in.j. ce. ⁊ mū. q⁹ virt⁹ ē vltimū potētie qz pfectio potētie mēsurat ex vltio ⁊ maxio qō q̄s ꝑt. At qz malū in actu ꝓtingit ex defectu potētie agētis: iō ad pfectionē potētie exigit q⁹ bn̄ opet in suo gnē. ⁊ ꝓpter b̄ in.ij. ethi. dr q⁹ virt⁹ est q̄ bonū facit bn̄tē: ⁊ opus ei⁹ bonū reddit. ⁊ in vij. phisi. dr. q⁹ virt⁹ ē disꝓsitio pfecti ad optimuz eoꝛ. ſ. ad q̄ potētia se extēdit. Et qz de virtutib⁹ humanis loq̄mur: iō virt⁹ humana erit q̄ pficiet humanā potētiā ad actū bonū ⁊ optimū. Nū aūt hō ex b̄ fit hō q⁹ hz rōnē ⁊ intellectū: ille potētie būane sunt q̄ aliq̄lit rōnales sunt vel p eēntiā sic q̄ sunt in pte intellectiua: vel p pticipationē sic q̄ sunt in parte sensitiua rōni obediētes. he aūt potētie vt pz⁹ dictū ē ex nā potētie non pñt esse determinate ad actus bonos: nec pfecte determinant nisi p habit⁹. vñ vtutes būane de quib⁹ loq̄mur nō sunt potētie sz habit⁹. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q⁹ potētia nālis q̄ q̄s pōt eē determinata ē ad vnū. ſ. ad eē: iō ipsius pfectio sm ipsam naturā potētie eē potest. ⁊ iō ipsa potētia virt⁹ dr. ⁊ silr dicēdū ē de alijs potētijs nālib⁹. Sec⁹ aūt ē de potētijs rōnalib⁹ q̄ ad plurima se extēdūt. At p b̄ pz rnsio ad secūdū. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ vis accipit p oī eo qō ē ꝓncipiū opationis pfecte qō. impoꝛtat nomē vtutis. vñ potētie aīe magis pōt dici vires q̄z vtutes: ⁊ ille ꝓcipue q̄ bn̄t ordinē ad actus q̄ exercēt p cozpalia instrumēta. ¶ Ad secūdā qō nē dicēdū q⁹ rō. passiōis ꝺriat rōni vtut⁹: qz virt⁹ in pfectionē potētie sonat vt dictū ē. oīs aūt passio ꝓtingit ex b̄ q⁹ passus vincit ab agēte: ⁊ trahit ad terminos ei⁹. vñ passio virt⁹ dici nō pōt. sz in b̄ pfectio ꝓsistit q⁹ nō ꝑmittit se trahi ad aliud nisi sm q⁹ ei cōgruit. vñ virtutis ē potētiā ꝓtinē ne p passiōes ūmoderate distrahat. ⁊ iō virt⁹ nō ē passio sz passionū ordinatrix. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q⁹ virt⁹ dicit me

diū in passiōib⁹ actiue inq̄ntū passiones ad mediū reducit. vñ nō oz q⁹ sit in genē passionū. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ laudabile nō solū debeāt ei qō hz plenā rationē virtutis: ſz etiā ei qō pticipat aliqd virtutis: sicut laudant actus virtute pcedētes si sint ordinati. ⁊ hᵇ mō vēcūdia: mīa ⁊ huiusmodi passiones laudant inq̄ntū ex bona volūtate ꝛsequunt q̄ turpia vitat: ⁊ alioz mala q̄si sua reputat. bona aūt volūtas est eoꝝ q̄ ad virtutē exigunt. ¶ Ad tertiuz dicēdū q⁹ pctū ſonat in defectū potētie operātis. vñ passio magis potest eē pctū q̄z virtus. Nec tñ plenā rationē pctī habē pōt inq̄ntū nō ex electione ꝓcedit. vñ p̄mi mot⁹ nō sunt pctā mortalia q̄ directe virtutib⁹ opponunt ſz venialia: nō tñ vt habit⁹ ſz vt actus. ¶ Ad tertiā qōnē dicēdū q⁹ virt⁹ ꝓprie loquēdo includit respectū ad aliqd cui⁹ p̄ncipiū sit: sicut currēdi vel eēndi. Et q⁹ actus inq̄ntū huiusmodi cū sit vltimū nō ordinat ad aliqd sicut p̄ncipiū ſz magis sicut effect⁹: iō actus virt⁹ dici nō pōt nisi eo mō loquēdi quo habit⁹ p act⁹ noīant sicut cause p effect⁹. ⁊ de hᵇ in.ij.li.di.xxvij.pleni⁹ dictū est. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q⁹ meremur ⁊ habitib⁹ ⁊ actib⁹: ſz actib⁹ q̄si instrumētis merēdi: q⁹ merita eēntialiter sunt actus. ſz habitibus quasi p̄ncipijs meritoꝝ: ⁊ sic virtutib⁹ mereri dicimur. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹ virt⁹ dicit vltimū potētie in eodē genē qō est gen⁹ p̄ncipij respectu ei⁹ cui⁹ dicit potentia vel virt⁹. ſz actus est vltimū extra gen⁹ illud: ⁊ iō non oportet q⁹ actus sit virt⁹. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ habit⁹ sunt determinati ad act⁹ laudabiles: potētie aūt nō: ſz sunt ꝛtioꝝ vt dr̄ in v.ethi. ⁊ iō nō est eadē rō de potētijs ⁊ habitib⁹.

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. videt q⁹ habit⁹ intellectuales nō p̄nt dici virtutes. virt⁹ enī vt dicit.ij.ethi. est habit⁹ volūtarius: ⁊ circa voluptates ⁊ tristitias optimoꝝ operatiua. ſz hᵇ habitib⁹ intellectualib⁹ nō cōperit: ergo nō sunt virtutes. ¶ Ꝑ p̄hs in.iiij.topi. dividit sciētiā ꝑtra virtutē q̄si diuersa gnā nō subalternatim posita. ſz taliū generū vnū nō p̄dicat de alio: ergo sciētia nō est virt⁹: ⁊ eadē rōne neq⁹ alij habit⁹ cogniti. ¶ Ꝑ virt⁹ dr̄ p ordinē ad bonū: q⁹ virt⁹ est que bonū facit ꝛc. vt bonū. ſz ad verū vt dicit in.ij. metha. ergo p̄dicti habit⁹ nō sunt virtutes. ¶ Ꝑ virtutes ordinant ad opandū: q⁹ ipsa est q̄ opus bonū reddit vt dictū ē ¶ hz p̄dicti habit⁹ nō ordinant ad opandū ſz ad cognoscēdū: ergo nō sunt virtutes. ¶ hz ꝯ. vita ꝑtēplatiua est nobilioꝝ q̄z actiua: si ergo habit⁹ morales q̄ pficiunt in vita actiua dicunt virtutes: multo fortiꝝ habit⁹ intellectuales q̄ pficiūt in ꝑtēplatiua virtutes dici debēt. ¶ Ꝑ ꝓpter qō vnūquodq⁹ ⁊ illud magis. ſz fm p̄hm in.vj.ethi. temperātia fortitudo ⁊ huiusmodi nō p̄nt ꝓprie dici virtutes nisi in intellectu accipiant: ergo intellectuales habit⁹ debēt dici virtutes. ¶ Ulteri⁹ videt q⁹ virtutes morales ab intellectualib⁹ nō distinguant. morales enī virtutes a more dicunt q̄ videt idē qō ꝛsuetudo vel parū differre: vt dicit in.ij.ethi. ſz ꝛsuetudo facit facilitatē: vt dicit Uictorin⁹. ⁊ hᵇ pz tā in agēdis q̄z in cōsiderādis: ergo virtutes morales ab intellectualib⁹ distingui nō debēt. ¶ Ꝑ ad sciētiā moralē nihil ptinet nisi morale. ſz ad eā ptinēt virtutes itellectuales: de eis p̄hs in.vj.ethi. determinat: ergo intellectuales ⁊tutes sunt morales. ¶ Ꝑ pru dētia in.vj.ethi. inē intellectuales virtutes ponit: numerat etiā ⁊ ipa inē morales cū sit vna de q̄ttuor cardinalib⁹: ergo idē qō p̄z⁹. ¶ Ꝑ ois virt⁹ moral⁹ ꝯsistit in medio. ſz mediū determinat fm rationē rectā vt dicit.ij.ethi. cū ergo p intellectuales virtutes rectificet: videt q⁹ ipse intellectuales virtutes sint morales. ¶ hz ꝯ ē qō dicit p̄hs.ij.eth. morales ꝯ intellectuales dividit. ¶ Ꝑ diuersoꝝ perfectibiliū diuerse sunt pfectiones. ſz virtutes intellectuales pficiūt rōnale p eēntiā: virtutes aūt morales rōnale p pticipationē. ergo dcē virtutes ad inuicē distinguunt. ¶ Ulterius videt q⁹ virtutes theologice nō debeāt distingui ab vtriſq⁹. Ad ea enī ad que potētia est nāliē determinata nō indiget aliquo habitu superinducto. ſz cognitio dei oīb⁹ nāliē ē inserta: vt dic Dam. ⁊ sīr desideriū sūmi boni: vt dicit Boe.iij. de ꝯso. ergo non indigem⁹ aliquib⁹ virtutib⁹ q̄ deū habeāt p obiecto: qō dicit ad virtutes theologicas ptinē. ¶ Ꝑ sicut nos ponim⁹ fruitionē diuinā finē omniū actuū humanoꝝ: ita p̄hs posuerūt felicitatē. ſz ipsi nō posuerūt aliqs virtutes q̄ haberent felicitatē p obiecto: ergo nec nos indigem⁹ aliquib⁹ virtutib⁹ q̄ deū beant p obiecto. ¶ Ꝑ ad cūdē habitū ptinet cognoscē p̄ncipia ⁊ que ex p̄ncipijs cognoscunt. ſz finis est p̄ncipiū in opabilib⁹: vt dic p̄hs.vij.ethi. ⁊.ij.phiſi. ergo virtutes theologice q̄ hnt finē p obiecto nō debent distingui a cardinalibus q̄ dirigūt nos in his q̄ sunt ad finē. ¶ Ꝑ pfectiones pfectibilib⁹ ꝓportionant. ſz in nobis nō est aliq potētia pfectibil⁹ p virtutē humanā nisi rōnale p pticipationē qō pficit virtute moral⁹ intellectuali: ⁊ rōnale p pticipationē qō pficit virtute morali. ergo nec pōt esse aliud gen⁹ virtutū p̄ter duo p̄dicta gnā. ¶ hz ꝯ ē q⁹ Apls.j. Cor.xiij. ponit has virtutes fidē spem ⁊ charitatez q̄ nec sunt intellectuales nec morales: vt pz diligenti currēdo p singulas virtutes q̄ a scis ⁊ p̄hs numerant. ergo oportet ponē tertiū gen⁹ virtutū q̄ theologice dicunt. ¶ Ꝑ magis distat de⁹ a creaturis q̄z quis creature ad inuicē. ſz diuersitas aliq̄rū creaturarū req̄rit diuersitatē habituū: ergo virtutes q̄ hnt deū p obiecto ab alijs distinguunt. ¶ Ꝑ oppositū ad p̄mā questionē q⁹ ficut ex p̄dictis pz virt⁹ est habitus pficiēs potētiā humanā ad bonū actū. Cōtingit aūt aliquē actū dici bonū dupliciter. Uno mō formaliē ⁊ p se. alio mō māliē ⁊ accīs. q⁹ enī actus a ꝓprio obiecto formā recipit ille actus formaliē dicit bon⁹ cui⁹ obiectū ē bonū fm rationē boni. ⁊ q⁹ bonū est obiectū volūtat⁹: iō p modū istius actus bon⁹ dici non pōt nisi actus volūtatis aut appetitiue ptis. Māliē aūt actus dicit bon⁹ q̄ cōgruit potētie opanti q̄tus ei⁹ obiectū nō sit bonū sub rōne boni: sicut cū q̄s recte intelligit: ⁊ oculus clare videt. ⁊ tñ est q⁹ volūtas impoꝛtat act⁹ aliarū potētiarū inq̄ntū act⁹ earū māliē se hnt ad rōnē boni qō est volūtatis obiectū. Et fm hᵇ aliqd de formali bonitate volūtatis ꝓuenit ad alios actus q̄ a volūtate imperāt. ꝯsiderat vel ambulat: tñ ista bontas est ꝑter ꝓpriā rationē actus fm suā spēm. Cōtingit enī actū alicui⁹ potētie nō aūt bonitate sui generis: sicut cū q̄s ꝓpter deū ambulat claudicando: vel ex bona intētione ꝯsiderat ea in quib⁹ hebes est. Sic ergo virtus pōt dici dupliciter. Uno modo habit⁹ pficiēs ad actū bonū potētie humane sīue fit bon⁹ materialiter sīue formaliter. ⁊ sic habit⁹ intellectuales ⁊ speculatiui virtutes dici p̄nt quibus intellect⁹ ⁊ ratio ad verū determinant: cui⁹ cōsideratio bon⁹ actus ipsoꝝ est. ⁊ sic loquitur p̄hs in ethic. de virtute. Alio modo pōt dici virt⁹ magis stricte: ⁊ fm q⁹ est bon⁹: nō solū materialiter sed formaliter. ⁊ sic solū habitus respiciētes appetitiuā partē virtutes dici p̄nt: nō aūt intellectuales ⁊ speculatiui. ¶ Ad p̄imū g̃ dicēdū q⁹ illa verba intelligunt de virtute morali: de qua p̄hs ibi agit: que secūdo mō dicit virtus. ⁊ sic etiā accipit virtutē in.iiij topic. Ex quo pz ſolutio ad secundū. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ ipsa virtus est materialiter bonū intellectus cū sit finis ei⁹. finis enī habet rationē boni: vt dicit.iij.metha. ¶ Ad quartū dicēdū q⁹ cōsideratio veri est quedā operatio intellect⁹ ad quā virt⁹ intellectual⁹ ordinat. sed habit⁹ q̄ opatiui dicunt ordinant vterius ad exteriozē opationē q̄ dicit factio fm quā trāsit in exteriozē materiā trāsmutādā: vt pz in opib⁹ mechanicis. ⁊ passio dicit actio fm q⁹ sistit in operāte. put ei⁹ opationes ⁊ passiones modificant: q̄ cōtingit in opib⁹ virtutū moralū. ⁊ iō ꝓtudētia q̄ in eis dirigit dicit in.vj.eth. recta ratio agibiliū Ars vo mecha. recta rō factibiliū. ¶ Ad secūdā ſquestionē dicēdū q⁹ mos dicit dupliciter. Uno modo idem est q̄ cōsuetudo. ꝯsuetudo aūt impoꝛtat quādā frequentiā circa eadē q̄ facere vel nō facere in nobis est. nālia enī vel q̄ semel fuerūt in nobis facere vel nō facē: inde tractū est nomē moris ad seruādū act⁹ ꝯsueta nō dicunt. ſz q⁹ ꝓ volūtatē ꝯtingit aliqd in nobis fieri vel nō fieri: inde tractū est nomē moris ad seruādū act⁹

actꝰ volũtarios vel appetitiue partis ſm inclinationẽ appe
titus ad huiuſmodi actus: que quidẽ inclinatio qñqꝫ eſt ex
ſuetudine: qñqꝫ ex inſtitutione. Unꝺ ⁊ dicunt̃ mo
res aĩalĩū ea q̃ pueriliũt in ipſis ex paſſiõibꝰ appetitiue ptis:
ſicut ꝙ ſollicitãt̃ circa filios: ⁊ ꝙ repugnãt ⁊ huiuſmodi: ſĩ
militudinẽ ꝫ ſm ꝓprietatẽ: qz nõ agũt q̃ſi dominiũ ſuoꝝ actuũ
in.viij. de aĩalibꝰ q̃uis in eis dicãt̃ mores magis ſm ſili
tudinẽ ꝫ ſm ꝓprietatẽ: qz nõ agũt q̃ſi dominiũ ſuoꝝ actuũ
bꝝ: ſz magis a nã aguntur vt dicit Damaſ. Et ſic etiã apud
Grecos ꝫ nomẽ ethos duplr ſumit̃. Et ſm ꝙ importat diu
turnitatẽ q̃ndã dr̃ febris ethica. ſm ãt ꝙ importat mozrẽ ſe
cũdo mõ acceptũ dicit̃ ſcia ethica: quã nos mozalẽ dicim⁹.
Sic ergo loquẽdo de moze actus ita ſe hz ad hꝫ ꝙ ſit mozal̃ ſĩ
militua eliciti: ſicut velle eligẽ cõcupiſcẽ ⁊ huiuſmodi. ⁊ tales
actus eẽntialiter mozales ſunt. Alij vo ſunt actus a pte appeti
tiua nõ eliciti ſed impati: ſicut ambulare ꝺſiderare ⁊ huiuſ
modi. ⁊ iſti nõ ſunt mozales q̃ntũ ad ſpeciẽ ſuã: ſz ſolũ q̃ntũ
ad vſum eoꝝ put impant̃ a volũtate. ⁊ ita virtutes q̃ pficiũt
appetitiuã partẽ ꝓprie dicunt̃ mozales. Uirtutes aũt pficiẽ
tes intellectiuã pficiũt eã ad actus pfectos in genẽ cognitio
nis: nõ aũt ſm ozdinẽ ad imperiũ volũtat̃. ꝑ ſcĩaz enĩ nõ fit
vt aliqs recta intẽtione ꝺſideret: ſed vt verũ in ſinguł videat̃
ei. ⁊ ideo virtutes mozales ab intellectualibꝰ diſtinguunt̃.
¶ Ad primũ ergo pz ſolutio ex eq̃uocatione mozis. ¶ Ad
ſecũdũ dicẽdũ ꝙ virtutes intellectuales nõ ptinẽt ad ſciẽtiã
ethicã q̃ſi ſint eſſentialiter mozales: ſz inq̃ntũ earũ vſus mo
ralis eſt ꝙ a volũtate impat̃. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ ꝙ ſĩc cõmẽ.
dicit in.ij. ethi. ꝓrudẽtia media eſt inẽ mozales ⁊ intellectua
les. Eſt enĩ eẽntialiter intellectual̃ cũ ſit habitꝰ cognitiuꝰ ⁊ ra
tionẽ pficiẽs. ſz eſt mozal̃ q̃ntũ ad materiã inquantũ eſt di
recta mozaliũ virtutũ cũ ſit recta rõ agibiliũ: ſĩc dictũ eſt.
¶ Ad q̃rtũ dicendũ ꝙ mediũ determinat̃ ꝑ virtutẽ intelle
ctuale ⁊ mozalẽ ſm ꝓrudẽtiã: ſed diuerſimode: qz ꝓrudẽtia
determinat mediũ ꝑ modũ dirigẽtis ⁊ oſtẽdentis. ſz virtus
mozal̃ ꝑ modũ exſequẽtis ⁊ inclinãtis in mediũ. vnde dicit
Ariſt. ꝙ operat̃ ꝑ modũ nature. ⁊ in hꝫ defecit Socrates mo
rales ab intellectualibꝰ nõ diſtinguẽs. poſuit enĩ oẽs virtu
tes eẽ ſcias q̃ſdã: vt dicit̃ in.vj. ethi. ¶ Ad tertiã qõnẽ dicẽ
dũ ꝙ in oĩbꝰ q̃ agũt ꝓpter finẽ oportet eẽ inclinationẽ ad fi
nẽ. ⁊ q̃ndã inchoationẽ finis: alꝫs nunq̃ operet̃ ꝓpter finẽ.
Finis aũt ad quẽ diuina largitas hominẽ ozdinauit vel ꝓ
deſtinauit. ſ. fruitio ſuiipſiꝰ eſt oĩno ſupra facultatẽ nature
create eleuat⁹: qz nec oculus vidit nec auris audiuit nec in
cor hois aſcẽdit q̃ ꝓparauit deꝰ diligẽtibꝰ ſe: vt dicit̃. i. Cor.
ii. vñ ꝑ nãlia tñ hõ nõ hz ſufficientẽ inclinationẽ ad illũ finẽ
Et iõ oportet ꝙ ſupaddat̃ hoĩ aliq̃d ꝑ qõ hẽat inclinationẽ
in finẽ illũ: ſicut ꝑ nãlia hz inclinationẽ ad finẽ ſibi ꝺnatura
lem. ⁊ iſta ſupaddita dicunt̃ virtutes theo. ex trib⁹. Primo
q̃ntũ ad obiectũ: quia cũ finis ad quẽ ozdinati ſum⁹ ſit ipſe
deꝰ inclinatio q̃ ꝓrexigit̃ ꝺſiſtit in opatione q̃ eſt circa ipm
deũ. Secũdo q̃ntũ ad cãm: qz ſicut ille finis eſt a deo nobis
ozdinat⁹ non ꝑ naturã noſtrã: ita inclinationẽ in finẽ opat̃
in nobis ſolus deꝰ. ⁊ ſic dicunt̃ virtutes theologice q̃ſi a ſo
lo deo in nobis create. Tertio q̃ntũ ad cognitionẽ: qz cũ fi
nis ſit ſupra cognitionẽ nature inclinatio in finẽ nõ põt per
nãlẽ rationẽ cognoſci: ſz ꝑ reuelationẽ diuinã. ⁊ iõ dicunt̃
theo. qz diuino ſermone ſunt nobis manifeſtate. vñ ꝑhi ni
hil de eis cognouerũt. ¶ Ad primũ g̃ dicendũ ꝙ q̃uis hõ
nãliter ozdinat̃ ad deũ ⁊ ꝑ cognitionẽ ⁊ ꝑ affectionez inq̃ntũ
eſt nãliter ei⁹ ꝓticeps: tñ qz eſt q̃dã ei⁹ ꝓticipatio ſupra natu
ram: iõ requirit̃ q̃dã cognitio ⁊ affectio ſupra naturã: ⁊ hanc ex
tinguũt virtutes theo. ¶ Ad ſecundũz dicẽdũ ꝙ felicitas il
la quã ꝓbi poſuerũt eſt ad quã ꝑ vires nãles hõ ꝓuenire po
teſt. ⁊ iõ ex ſeipa hz inclinationẽ nãlẽ in finẽ illũ. vñ nõ ꝓxi
gunt̃ aliq̃ virtutes inclinãtes in finẽ: ſz ſolũ dirigẽtes in opi
bus q̃ ſunt ad finẽ. nõ ſic aũt eſt in ꝓpoſito. ¶ Ad tertiũ di
cendũ ꝙ ꝓncipia ſpeculatiua cognoſcunt̃ ꝑ aliũ habitũ na
turalẽ q̃ concluſiones. ſ. ꝑ intellectũ. cõcluſiones vo ꝑ ſciẽtiã.
ſed in affectu nõ ꝓcedit aliqs habitꝰ naturalis: ſed ex ipſa
natura potẽtie eſt inclinatio ad finẽ vltimũ nature ꝓportio
natũ vt dictũ eſt. ſed ad finẽ ſupra naturã eleuatum oportet
habitũ gratuitũ ꝓcedere alios habit⁹: et in intellectuali vt
fidẽ: ⁊ in affectu vt charitatẽ ⁊ ſpem: ad quã naturalis inclĩ
natio nõ pertingit. ¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ ꝙ non ſolũ habitus
diſtinguunt̃ ex ſubiectis: ſed etiã ex obiectis. virtutes ergo
mozales ⁊ intellectuales diſtinguũt̃ ab inuicẽ ex parte ſub
iecti vt dictum eſt. ſed virtutes theologice diſtinguunt̃ ab
vtriſq̃ ex parte obiecti qõ eſt ſupra naturale poſſe vtriuſq̃
partis. vñ theologicarũ virtutũ aliqua reſpicit cognitionez
ſicut fides: ⁊ habet cõmunionẽ q̃ndã cũ intellectualibꝰ vir
tutibus. ⁊ aliq̃ reſpicit affectionẽ ſicut charitas: ⁊ hz cõionẽ
cũ mozalibus.

Ad q̃ntũ ſic ꝓcedit̃. videt̃ ꝙ ſint plures vtutes theol̃.
q̃ tres: qz virtꝰ theolo. vt dictũ ẽ hz deũ ꝑ obiecto.
ſz timoz dei habz deũ ꝓzo obiecto: ergo eſt virtus theologi
ca. ¶ P̃ ſapiẽtia eſt de diuinis: ſciẽtia aũtẽ de creaturis: er
go ſapiẽtia etiã eſt virtꝰ theologica. ¶ P̃ latria colit deũ. ſz
colere deũ habet deũ ꝓzo obiecto: ergo latria eſt virtus theo
logica. ¶ P̃ fides habet deũ ꝓzo obiecto inquantũ eſt ꝓma
virtus: ſpes vo inq̃ntũ eſt ſũma largitas vel maieſtas: chari
tas aũt inq̃ntũ eſt ſũma bonitas. cũ ergo ſint plura attribu
ta deo: videt̃ ꝙ ſint etiã plures virtutes theologice. ¶ Hz
cõtra. videt̃ ꝙ ſint tñ due: qz ad operationẽ finis nõ ꝓexi
git̃ niſi cognitio finis qõ facit fides: ⁊ deſideriũ finis qõ fa
cit charitas. ergo videt̃ ꝙ ſint tñ due virtutes theologice.
Itẽ videt̃ ꝙ ſola vna: qz ſola charitas deũ attingit. ſz oĩs vir
tus attingit ad ſuũ obiectũ: ergo ſola charitas habet deũ ꝑ
obiecto: ⁊ ita ſola debet dici virtꝰ theologica. ¶ Itẽ videt̃
ꝙ tres ꝑ hoc ꝙ dicit̃. i. Cor. xiij. Nũc aũt manẽt fides ſpes
charitas tria hec. ¶ P̃ ꝑ virtutes theologicas conformant̃
trinitati: ergo debẽt eẽ tres. ¶ R°. dicendũ ꝙ ſicut dictũ eſt
virtutes theologice faciant in nobis inclinationẽ in finẽ. ſ.
in deũ. Jn oĩ aũt agẽti ꝓpter finẽ quod agit ꝑ volũtatẽ duo
ꝑexigũt̃ q̃ circa finẽ hz anteq̃ ad finẽ opet̃. ſ. cognitio finis
⁊ intentio ꝓueniẽdi ad finẽ. Ad hoc aũt ꝙ finẽ intẽdat duo
requirunt̃. ſ. poſſibilitas finis: qz nihil mouet̃ ad ipoſſibile.
⁊ bonitas ei⁹: quia intẽtio nõ eſt niſi boni. ⁊ iõ requirit̃ fides
q̃ facit finẽ cognitũ. ⁊ ſpes ſm quã ineſt fiducia de ꝺſecutio
ne finis vltimi q̃ſi de re poſſibili ſibi: ⁊ charitas ꝑ quã finis
reputat̃ bonũ ipſi intẽdenti inq̃ntũ facit ꝙ hõ afficiat̃ ad fi
nẽ: alꝫs nunq̃ tẽderet in ipm. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ ꝙ ti
moz nõ dicit motũ in deũ: ſz magis fugã ab ipſo inq̃ntũ hõ
ex ipſi⁹ maieſtatis ꝺſideratiõe ꝑ reuerentiã reſilit in ꝓpriã
paruitatẽ. ⁊ ideo nõ dicit aliq̃d qõ ꝓexigat̃ ad motũ in fi
nẽ. ¶ Ad ſecũdũ dicendũ ꝙ ſapiẽtia eſt de diuinis in ſtatu
vie ꝑ rationẽ creature ex quib⁹ creatorẽ cognoſcim⁹. vñ nõ
eſt circa deũ ſm id ꝙ in ſeipſo ẽ vt finis ſupra poſſe nature
eleuat⁹ ſicut fides. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ latria nõ habet
deũ ꝓzo obiecto. ſz id qõ deo exhibet tanq̃ debitũ deo: deũ
autẽ habet ꝓzo fine ꝓrimo. vñ nõ eſt virtꝰ theologica ſz car
dinal̃. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ ꝙ virtutes theologice non diſtin
guunt̃ penes attributa diuina: ſz penes ea q̃ exigunt̃ in eo q̃
operat̃ ꝓpter finẽ anteq̃ ꝓpter finẽ opet̃. ¶ Ad q̃ntũ dicẽ
dũ ꝙ cognitio ⁊ affectio finis nõ ſufficiũt ad hꝫ ꝙ hõ incipi
at operari ꝓpter finẽ niſi hẽat fiduciã de ꝺſecutiõe finis: qz
alꝫs nunq̃ incipet opari: ⁊ ꝑcipue q̃ſi finis eſt eleuatꝰ ſupra
naturã operãtẽ. ¶ Ad ſextũ dicẽdũ ꝙ charitas ꝺiũgit quo
dãmõ realr deo: ⁊ ſic attingit ipm realiter: qõ nõ facit fides
⁊ ſpes. nec hoc requirit̃ ad operationẽ q̃ eſt circa deũ: ſed ꝙ
operãs vniat̃ ei quaſi obiectio opationis ſicut viſus viſibi
li etiam diſtanti.

Questio Secunda

Deinde querit̃ ſpecialiter de fide. Et circa hoc que
runt̃ q̃nq̃. Primo q̃d ſit fides. Secũdo de ei⁹ actu.
Tertio de ſubiecto. Quarto an ſit virtꝰ. Quinto de
ordine ei⁹ ad alias virtutes.

Ad primū sic procedit. Apls Hebre. xj. dicit q̄ fides est substantia sperandarū rerū argumentū nō apparentiū. z videt q̄ incōueniēter diffiniat fidē. nullus enī habit⁹ est substantia: fides est habit⁹: ergo nō est substātia. ℂ P̄ diffinitio debz dari ex priorib⁹: z ex his q̄ p se sūt. sz obiectū p se fidei nō est res sperāda sz res credenda: z spes est posterior fide: ergo debuit dicere rerū credendarū: z nō sperandarū. ℂ P̄ sicut ad fidē sequit̄ spes: ita z charitas: q̄ charitas est magis propinq̄ fini q̄ spes: ergo debuit dicē q̄ est substantia diligēdarū rerū magis q̄ sperādarū. ℂ P̄ fides est de his q̄ sunt supra rationē. sed argumentū est actus rōnis: ergo fides nō est argumentū. ℂ P̄ idem nō debet poni in diuersis generib⁹. sed argumentū est aliud gen⁹ q̄ substantia: ergo male diffinit̄ per vtrūq̄. ℂ P̄ ea q̄ sunt vera z nō apparētia sunt dubia. sed nō apparētia pñt eē vera ignota: ergo cū fides sit cognitio quedā: videt̄ q̄ magis debuit dicere dubior q̄ nō apparentiū. ℂ P̄ cognitio precedit affectionē. sed hoc q̄ dicit argumentū non apparentiū ptinet ad cognitionē. q̄ aūt dicit substantia rerū sperandarū pertinet ad affectionē: ergo male ordinauit partes diffinitionis. ℂ P̄ vni⁹ rei est vna diffinitio sicut vnū esse. sed de fide dātur multe alie diffinitiones: ergo hec nō videt̄ esse sufficiēs ℂ R° dicēdū q̄ dicta assignatio Apli est recta z ppria diffinitio fidei q̄ntū ad ea que exigunt̄ ad diffinitionez q̄uis nō q̄ntū ad modū diffinitōis quā auctores: z etiā pbi neglexerūt: sicut etiā z formā sillogisimi pretermittūt ponentes ea ex quib⁹ sillogism⁹ formari potest. Habit⁹ aūt quilibet per actū cognoscit̄: z actus ex obiecto specificat̄: z ex fine bonitatē hz. Et ideo Apls diffinit fidē p duo. s. p compationē ad obiectū: quod est res nō apparēs. s. fm naturalē cognitionē z p cōpositionē ad finē in hoc q̄ dicit substātia rerū sperandarū. Quānis enī idē sit obiectū z finis fidei: nō tñ fm eandem rationē. est enī deus obiectū eius inquantū est pma veritas supza posse naturale intellect⁹ nostri eleuata: z sic dicitur non apparēs. Est vo finis ei fm q̄ est quoddā bonū sua alitudine facultatē humanam excedēs: sed sua liberalitate seipsum cōmunicabilem prebens. z hoc dicit̄ res sperāda. ℂ Ad primū ergo dicēdū q̄ fides dicit̄ substantia nō quia sit in genere substantie: sed quia quandā proprietatē habet substantie. sicut enī substantia est fundamentū z basis oīuz alioz entiū: ita fides est fundamentū totius spūalis edificij. Et p hunc modū dicit̄ etiā q̄ lux est ypostasis colozis: q̄ in natura lucis oēs colozes fundant̄. ℂ Ad secūdū dicēdū q̄ in hoc q̄ dicit rerū sperandarū non intēdit ponere obiectuz fidei: sed finē. Finis aūt fidei vltimus q̄uis sit ipsa veritas cui⁹ visio pro fide reddit̄: non tñ verum dicit rationē finis. Sed cū spes designet quendā motū tēdentis in finē res speranda importat terminū illi⁹ motus: z ita importat rationē finis. Finis autē q̄ntū ad intentionē premi⁹ est in oīb⁹ habitib⁹ q̄ ad volūtatē pertinēt q̄uis sit posterius in adeptione. ℂ Ad tertiū dicēdū q̄ amor est cōmuniter z rei iaz adepte z rei adipiscende. spes autē est tñ rei adipiscēde: q̄ illud videt quelis quid sperat Ro. viij. vñ cū fides sit de non visis res sperāda importat relationē ad finē propriū fm statū in quo est fides: nō autē res diligēda. z ideo magis dicit rerū sperandarū q̄uis diligendarū: quia diffinitio ex propriis debz dari. ℂ Ad q̄rtū dicēdū q̄ argumētū proprie dicit̄ processus rationis de notis ad ignota manifestāda fm q̄ dicit Boe. q̄ est ratio rei dubie faciens fidē. Et quia tota vis arguēti cōsistit in medio termino ex quo ad ignotor probationē procedit̄: ideo dicit̄ ipsum mediū argumentū siue fit signū siue causa siue effect⁹. Et quia in medio termino vel in principio ex quo argumentādo procedit̄ continet̄ virtute tot⁹ processus argumētationis: ideo tractū est nomen arguēti ad hoc q̄ quelibet breuis prelibatio future narrationis dicat̄ argumentū: sicut in epistolis pauli singulis premittūtur argumēta. Et quia principiū vel mediū dicit̄ argumentū inquantū habet virtutē manifestādi cōclusionē: z hoc verius ineſt ei ex lumine intellectus agentis cui⁹ est instrūmentū: quia omnia que arguunt̄ a lumine manifestant̄: vt dicitur Ephes. v. ideo ipsum lumen quo manifestant̄ principia sicut principijs manifestant̄ conclusiones potest dici argumentū ipsoz pncipioz. z his trib⁹ vltimis modis potest dici fides argumentū. Primo inquantū ipsa fides est manifestatiua alteri⁹: siue inquātū vnus articulus manifestat alij: sic̄ resurrectio xpi resurrectionē futurā: siue inq̄ntū ex ipsis articulis quedā alia in theologia filogisant̄: siue inq̄ntū fides vnius hoīs cōfirmat fidē alteri⁹. Secūdo potest dici argumentū inq̄ntū est prelibatio future visionis in qua veritas plenarie cognoscit̄. Tertio inq̄ntū lumē infusum q̄ est habitus fidei manifestat articulos: sicut lumē intellect⁹ agentis manifestauit principia naturaliter nota. Sed esse argumentū fm primū modū accidit fidei: z ideo in diffinitione fidei ponit̄ argumentū fm alterū duoz modoz vltimoz. ℂ Ad q̄ntū dicendū q̄ argumentū z substantia nō ponuntur in diffinitione fidei sicut genera sed quasi actus: sicut cōsuetū est q̄ habitus diffiniunt̄ per actus: quia ex eis cognoscunt̄. z illoz actuū vnus importat conipationē fidei ad obiectū: alius compationē eius ad finez vltimū: vt dictum est. ℂ Ad sextū dicēdū q̄ dubietas tollit firmitatē adhesionis quod nō tolllit hoc q̄ dicit̄ non apparēs: sed tollit tñ visionē rei credite. z ideo non potuit dici dubior: quia fides habet firmā adhesionē. sed dicit̄ non apparentiū: quia nō habet plenā visionē. ℂ Ad septimū dicendū q̄ cognitio fidei ex volūtate procedit: quia nullus credit nisi volens. z ió nō est mirū si in diffinitione fidei ea que ad affectionē ptinent̄ his que pertinēt ad cognitionē prepontunt̄. ℂ Ad octauum dicendū q̄ si diffinitio de re aliqua daret̄ que cōplete cognosceret oīa principia rei: non esset vn⁹ rei nisi vna diffinitio. sed quia in quibusdam diffinitionibus ponunt̄ que dam principia sine alijs: ideo cōtingit variari diffinitiones de vna z eadē re. Diffinitio autē fidei data ab apl̄o comprehēdit omnia principia fidei ex quib⁹ habitus consurgit diffiniri. s. finē obiectū z actū: ex quib⁹ etiam intelligit̄ genus z subiectū: quia ex actu cognoscit̄ que potētia sit subiectū fidei. z iterū ex actu cognoscit̄ habitus quod est genus proximum remotū. z ex fine cognoscit̄ virtus quod est gen⁹ proximū. Et hoc etiā ponit Damasce. in. iiij. li. dicens q̄ fides est rerū que sperant̄ ypostasis rerū que nō videt̄ redargutio. Et addit quoddā accidens fidei. s. certitudinē subdens iniudicabilis spēs z circa z que cōprehēdi nō potest eoz q̄a deo nota bis annūciata sunt: z petitionū nostrarū fruitionis. s. adimpletionis. Facit enī fides certitudinē z de credendis fm q̄ est argumentū: z de adipiscēdis fm q̄ est substātia rerū sperādarū. Dio. aūt in li. de di. no. diffinit fidē dicēs Fides est idem qō dicit apls argumentū non apparentiū. Aug. aūt dicit q̄ fides est virt⁹ q̄ credunt̄ q̄ nō vident̄. Et hoc est redit quod Dama. dicit q̄ fides est non inquisit⁹ cōsentiens quia p hoc q̄ dicit nō inquisit⁹ ostēdit q̄ ea q̄ fidei sunt nō sunt paruia rationi inquirēti. Hugo aūt de san. vic. diffinit fidē p aliqō ei⁹ accidēs. s. certitudinē dicēs q̄ fides est certitudo q̄dā animi de absentib⁹ supza opinionē z infra scientiam constituta. Et hoc etiā accidens fidei potest habere ex diffinitione apl̄i ex hoc q̄ fides est argumentū nō apparentiū. Argumentū enī importat certitudinē: vnde ponit scientiam supza opinionē. non apparentiū vo importat absentia cognoscibilis p qō ponit̄ fides sub scia. vñ pz q̄ diffinitio apl̄i includit oēs alias diffinitiones de fide datas.

Ad secūdū sic pcedit. videt̄ q̄ credē nō sit cū assensione cogitare: vt dicit aug. assentire enī volūtatis est videt̄ sicut ꝺsentire. sed credere ad cognitionē pertinet: ergo credere nō est assentire. ℂ P̄ cogitare importat: quia cogitare est simul coagitare. sed fides vt dicit Dam. nō est inquisit⁹ ꝺsensus: ergo credere qō est ac-

fidei magis est assentire: sicut cogitatione q̄s cū cogitatiōe. ℭ Ꝑ cogitare est actus cogitatione potentie que ponitur a pbis in parte sensitiua cū habeat orgaū determinatū. sz ea que sunt fidei solus intellect⁹ percipit: ergo credere non habet cogitationē adiunctā. ℭ Ꝑ si credere est cū assensiōe: cogitare est scire z huiusmodi: ergo scire est idem quod credere: quod falsum est. ℭ Alterius videt q̄ incōuenienter multiplicet credere fm q̄ est actus fidei. Uni⁹ enī habitus unus est actus ex quo habitus p actus discernunt. sed fides est vn⁹ habit⁹: ergo tm̄ vnus actus debet assignari. ℭ Ꝑ de eo quod demōstrat non est fides sed sciētia: quia quod demonstrat non apparēs. sed deū esse demonstratiue pbat etiā a pbis: ergo actus fidei non est credere deum eē. ℭ Ꝑ in actu fidei discernit fidelis ab infideli. sed nullus ē infidelis quin credat q̄ deus non loquit nisi verū: ergo gis credere vera esse que deus loquit nō est actus fidei: sed magis credere vera esse que nūcius dei loquit. z sic credere hominī magis est actus fidei q̄ credere deo. ℭ Ꝑ fides z charitas sunt virtutes distincte. sed amare deuz est actus charitatis: ergo credendo amare nō est actus fidei. ℭ Ꝑ q̄ hoc q̄ homo deū amat in eū tēdit z adheret ei z membris eius incorporat: ergo videt q̄ superflue ponat ista verboz concursio. ℭ Alter⁹ videt q̄ actus fidei habeat minozē certitudinem q̄ actus sciētie: quia vt dicit Aug. de san. vic. fides est ficut fides est certioz q̄s opinio: ita est min⁹ certa q̄s scientia. ℭ Ꝑ certius est quod est dubitationi impermixti⁹: sicut albius est quod est nigro impermixti⁹: sicut aliquid nullo modo possunt habē dubitationē. ea aūt que sunt credita possunt habere aliquē motū dubitationis salua fide: g̃ fides non habet tantā certitudinē sicut sciētia. ℭ Ꝑ ois certitudo nostre cognitionis ꝓcedit ex visione sensus: vel ex visione intellectus. sed fides est de his que vident sensu neq̄ intellectu: ergo fides non habet aliquā certitudinē vt videtur. ℭ Sed cōtra. Aug. dicit q̄ nihil est certius hominī sua fide. ℭ Ꝑ quanto ratio que facit fidem firmioz est tanto fides est certioz. sed scientiā facit ratio humana que in infinitū deficit a ratione diuina que fidē facit: ergo fides est multo certioz q̄s scīa. ℭ Ad⁹ dicēdū ad primā questionē q̄ sicut dicit pbs in. iij. de aia: duplex est operatio intellect⁹. Una q̄ componēdit quidditates simplices rerū. z hec operatio vocatur a pbis formatio vel simplex intelligētia. z huic intellectui respondet vox incōplexa signās hunc intellectū. vnde sicut in voce incomplexa nō inuenit veritas z falsitas: ita nec in hac operatiōe intellect⁹. Et ideo sicut vox incōplexa ꝓpter hoc q̄ non est in ea veritas z falsitas nō cōcedit nec negatur: ita fm hanc operationē intellect⁹ non assentit vel dissentit. z propter hoc in hac operatione nō potest inueniri fides cuius est assentire. sed in alia operatione qua intellect⁹ cōponit z diuidit in qua iam inuenit verū z falsum sicut in enūciatione. Et ꝓpter hoc intellect⁹ in hac sua operatione assentit vel dissentit: sicut z enūciatio cōcedit aut negat. Et ideo in hac operatione inuenit fides que habet assensum. Cū aūt ab assentiēdo sentētia dicat: que vt dicit Isa. est determinata acceptio alteri⁹ partis cōtradictionis: oportet q̄ qui assentit intellectū ad alterā partē contradictionis determinet. Nō quidē cōtingit tripliciter fm triplicē nostri intellectus consideratiōnē. Potē enī intellect⁹ noster considerari vno modo fm se: z sic determinat ex pūtia intelligibil: sicut materia determinat ex pūtia forme. z hoc quidē ōtingit in his q̄ statim lumine intellect⁹ agētis intelligibilia fiunt: fiē sunt ꝓxima principia quoz̄ est intellect⁹. z sic determinat iudicium sensitiue partis ex hoc q̄ sensibile subiacet sensui quoz̄ principalioz z certioz est visus: z ideo predicta cognitio intellect⁹ vocat visio. Alio modo potest cōsiderari intellectus noster fm ordinē ad rationē q̄ ad intellectū terminatū. Tertio modo consideratur intellect⁹ in ordine ad voluntatē: que quidē oēs vires anime ad actus suos mouet. z hec quidem voluntas determinat intellectū ad aliquid quod neq̄ p seipsum videt neq̄ ad ea que p se videntur resolui potest: determinat ex hoc q̄ dignū reputat illis esse adherendū ꝓpter aliquā rationē qua bonū videt ei illi rei adherere cuius illa ratio adintellectū terminandū non sufficiat ꝓpter imbecillitatē intellectus qui non videt p se hoc cui assentiendū ratio iudicat neq̄ ipsum ad principia p se nota resolutere valet. z hoc assentire ꝓprie vocat credere: vnde z fides captiuare dicitur intellectū inq̄ntū non fm ꝓpriū motū ad aliq̄d determinat sed fm imperiū volūtatis. z sic in credente ratio p se intellectū non terminat: sed mediante volūtate. Nū vo rō q̄ mouet ad alterā partē neq̄ sufficit ad intellectū terminādū qz nō resolvit ꝯclusiones in principia per se nota: neq̄ sufficit ad voluntatē terminandū vt bonū videat illi parti adherere: tūc homo opinat illud cui adheret: z non terminat intellectus ad vnū: quia semper remanet motus ad contrariū Accipit enī vnam partē cū formidine alteri⁹: z ideo opinās non assentit. Quando vo homo non habet rationē ad alteram partem magis q̄s ad alteram: vel quia ad neutram habet quod nesciētis est. vel quia ad vtrāq̄ habet sed equalē: quod dubitātis est: tūc nullo modo assentit cū nullo modo determinet eius iudiciū: sed equaliter se habeat ad vtrasq̄. ℭ Patet ergo ex predictis q̄ cū assensione cogitare separat credentē ab omnib⁹ alijs. Cū enī cogitatio discursus rationis importat intelligēs assensum sine cogitatione habet: quia intellectus principioz est: que quisq̄ statim ꝓbat audita fm Boe. in li. de ebdo. Sciens autē z assensum z cogitationē habet: sed nō cogitationē cum assensu: sed cogitationē ante assensum: qz ratio ad intellectū resoluēdo perducit vt dictū est. Credens aūt habet assensum simul z cogitationē: quia intellect⁹ ad principia p se nota nō perducit. vñ quantū est in se adhuc habet motū ad diuersa: sed extrinseco determinat ad vnū. s. ex volūtate. Opinās autē habet cogitationez sine assensu perfecto. sed habet aliquid assensus inquantū adheret vni magis q̄s alij. Dubitās autē nihil habet de assensu: sed habet cogitationem. Nesciens autē neq̄ assensum neq̄ cogitationē habet. ℭ Ad primū ergo dicendum q̄ quia sensus non habet se ad multa sed determinate vnū accipit quia non cōfert: ideo determinatio potētie etiā superioris a sensu denominat: sed differēter: quia determinatio cognitionis ad aliq̄d dicit assensus: quia aliquid nō precedit. determinatio aūt voluntatis ad vnū dicit consensus quia cogitationē presupponit cū qua simul sentit dū in illud tendit qō ratio bonū esse iudicat. z iō dsentire dicitur volūtatis: sz assentire intellect⁹. ℭ Ad secundū dicendū q̄ ꝓ hoc q̄ dicit Dam. q̄ fides est nō inquisit⁹ assensus excludit inquisitio rōnis intellectū terminātis: nō inquisitio volūtatē inclinās. z ex hoc ipso q̄ intellect⁹ terminat⁹ nō est remanet motus intellectui inquātū naturaliter tēdit in sui determinationē. vñ fides cōsistit media inter duas cogitationes quarū vna volūtatē inclinat ad credendum. z hec precedit fidē. Alia vo tēdit ad intellectū eoz q̄ iam credit. z hec ē simul cū assensu fidei. vñ dicit Isa. vij. Si non credideritis nō intelligetis. ℭ Ad tertiū dicēdū q̄ illa potētia q̄a pbis dicit cogitatiua est in confinio sensitiue z intellectiue partis vbi pars sensitiua intellectiuā attingit. habet enī aliq̄d a pte sensitiua. s. q̄ cōsideret formas pticulares. z habet aliq̄d ab intellectiua. s. q̄ cōfert: vñ z in solis hoīb⁹ est. Et qz pars sensitiua notioz est q̄s intellectiua: iō sicut determinatio intellectiue ptis a sensu denoīat vt dictū est: ita collocatio ois intellect⁹ a cogitatiōe noīat. ℭ Ad q̄rtū dicendū q̄ iam pz ex dictis q̄ illa assignatio soli credēti ouenit. ℭ Ad secūdā questionem dicēdū q̄ sicut ex p̄dictis pz actus credētis ex trib⁹ dependet. s. ex intellectu q̄ terminat ad vnū. ex volūtate q̄ determinat intellectū p suū imperiū. z ex rōne q̄ inclinat volūtatē. z fm hoc tres actus assignant fidei. Ex hoc enī q̄ intel

lectus terminat ad vnū actus fidei est credere deū: qz obiectū fidei est deus fm qp in se considerat: vel aliqd circa ipm vel ab ipso. Ex hoc vo qp intellectus determinat a volūtate fm hoc actus fidei est credere in deū. i. amādo in eū tēdere. Est enī volūtatis amare. fm autē qp ratio volūtatē inclinat ad actus fidei est credere deo. Ratio enī qua voluntas inclinat ad assentiendū his q̄ nō videt qz deus ea dicit. sicut hō in his que non videt credit testimonio alicui⁹ boni viri qui videt ea q̄ ipse non videt. ¶ Ad primū ergo dicēdū qp p oīa predicta non notāt nisi vnus cōplex actus fidei: ꝫ ex diuersis que in fide inueniunt diuersimode notant. illo enī actu quo credit in deū credit deo z credit in deū. ¶ Ad secundū dicēdū qp q̄uis deū eē simpliciter possit demōstrari: tm deū eē trinū z vnū z alia huiusmodi que fides in deo credit nō pōt demōstrari: fm q̄ est actus fidei credere deū. ¶ Ad tertiū dicēdū qp fidelis credit homini nō inq̄ntū hō ꝫ inq̄ntū deus in eo loquitur: qđ ex certis experimētis colligere pōt. infidelis autē nō credit deo in hoīe loquēti. ¶ Ad q̄rtū dicēdū qp amare simpliciter est actus charitatis: ꝫ amādo credere est actus fidei p charitatē mote ad actū suū. ¶ Ad q̄ntū dicēdū qp illa quattuor ptinēt ad fidē fm ordinē ad volūtatē vt dictum est. volūtas aūt est finis: z ideo ista quattuor distinguunt fm ea q̄ exigunt ad p̄secutionē finis. Preexigitur enī primo affectio ad finē: z ad hoc pertinet credendo amare. Ex amore autē z desiderio finis aliqs in finē incipit moueri. z ad hoc ptinet credendo in eū ire. Motus aūt ad finē pducit ad hoc qp aliquis fini p̄iūgat. z ad hoc pertinet credendo ei adherere. Ex p̄iūctione aūt ad finē aliqs in participationē pfectionū finis pducit. z ad hoc ptinet credēdo membris ei⁹ incorporari. ¶ Ad tertiā q̄nē dicēdū qp certitudo nihil aliud est q̄ determinatio intellect⁹ ad vnū. tanto aūt maior est certitudo q̄nto est fortior qđ determinationē causat. Determinat aūt intellect⁹ ad vnū tripliciter: vt dictū est. In intellectu enī p̄incipior⁹ causat determinatio ex hoc qp aliqd p lumen intellect⁹ sufficiēter inspici p ipm pōt. In sciētia vo cōclusionū causat determinatio ex hoc qp conclusio fm actuz rōnis in principia p se visa resolui. In fide vo ex hoc qp volūtas intellectui impat. ꝫ quia volūtas hoc mō non determinat intellectū vt faciat inspici que credunt sicut inspiciunt principia p se nota: vel q̄ in ipsa resoluunt: ꝫ hoc mō vt intellect⁹ firmiter adhereat: ideo certitudo que est in sciētia z intellectu est ex ipsa euidentia eor⁹ que certa esse dicunt. certitudo aūt fidei est ex firma adhesione ad id qđ creditur. In his ergo q̄ p fidē credim⁹ ratio volūtatē inclinans vt dictū est est ipsa veritas prima siue deus cui creditur que habet maiorem firmitatē q̄ lumē intellectus humani in quo inspiciunt principia: vel ratio humana fm quā conclusiones in principia resoluunt. z ideo fides habet maiorē certitudinē q̄ntū ad firmitatē adhesionis q̄ sit certitudo scientie vel intellectus q̄uis in sciētia z intellectu sit maior euidentia eor⁹ quib⁹ assentit. ¶ Ad primū g̃ dicēdū qp certitudo fidei dicit media inter certitudinē scientie z opinionis nō intensiue p modū quantitatis cōtinue: ꝫ extēsiue per modū numeri. Certitudo enī sciētie cōsistit in duobus. s. in euidentia z firmitate adhesionis. certitudo aūt fidei p̄sistit in vno trī. s. in firmitate adhesionis. certitudo vo opinionis in neutro q̄nis certitudo fidei de q̄ loq̄mur q̄ntū ad illud vnū sit vehemētior q̄ certitudo sciētie q̄ntū ad illa duo. vel dicendū qp loquitur de fide que est opinio firmata rōnib⁹: nō autē de fide infusa. ¶ Ad secūdū dicendū qp credenti accidit aliqs modus dubitationis ex hoc qp intellect⁹ eius nō est fm se terminat⁹ in sui intelligibil' visione: sicut est in sciētia z intellectu: ꝫ solū ex imperio voluntatis. z iō sciēs q̄ntū ad id nō recedit a dubietate magis q̄ credēs. ꝫ credens fm firmitatem adhesionis magis recedit q̄ sciēs fm illa duo. ¶ Ad tertiū dicēdū qp rō illa ex īsufficiēti p̄cedit vt dictū ē.

Ad tertium sic p̄ceditur. videt qp fides sit in volūtate sicut in subiecto: quia fm Aug. de fan. vic. fides habet in cognitione materiā: ꝫ in affectu substantiā. ꝫ illud est subiectū accīdtis vbi est sua eētia que substantia dicit: ergo fides est in affectu sicut in subiecto. ¶ P̄ sicut certitudo sciētie est ex intellectu: ita certitudo fidei est ex volūtate quia credere nō potest hō nisi velit: vt dicit Aug. ꝫ subiectū sciētie est intellect⁹: ergo eadē rōne subiectū fidei est voluntas. ¶ P̄ meritū in volūtate p̄sistit. ꝫ actus fidei est meritorius: ergo est actus volūtat⁹. ¶ P̄ opposita sunt circa idem. ꝫ infidelitas est in volūtate: quia fm qp est in intellectu habet ignorantiā que non est peccatū ꝫ excusat: ergo fides est in volūtate. ¶ Sz cōtra. obiectū habitus cōcordat obiecto potētie que est eius subiectū. ꝫ obiectū fidei est verū qđ est obiectū intellect⁹: nō aūt bonū qđ est obiectū volūtatis: ergo subiectū fidei nō est volūtas ꝫ intellect⁹. ¶ P̄ ad eandē vim ptinet fides z id qđ fidei succedit in gl̄ia. ꝫ id qđ fidei succedit. s. visio ptinet ad intellectū: ergo z fides. ¶ Ulteri⁹ videt qp ptineat ad intellectū p̄acticū. sicut enī dicit p̄hs in. iij. de aīa: intellectus speculativus nihil dicit de fugiendo vel imitabili. ꝫ p fidē instr̄uimur quid facere vel qđ vitare debeam⁹: ergo fides est in intellectu p̄actico. ¶ P̄ intellectus speculativus p̄portionaliter respōdet imaginationi sicut intellectus p̄acticus estimationi que est in parte sensitiua. ꝫ imaginatio non facit confidentiā z terrorē: vt dicit in. iij. de aīa: imo p eam nos habem⁹ ad terribilia acti essem⁹ impictura considerātes: ergo nec intellect⁹ speculativus. ¶ fides est p̄incipiū spei: z facit tremorē: quia demones credunt z contremiscūt: vt dicit Jaco. i. ergo fides nō est in intellectu speculativo. ¶ P̄ intellect⁹ speculativus nō permittit volūtati ꝫ p̄actic⁹. Fides aūt cōsistit in intellectu ex volūtate vt dictū est: ergo subiectū ei⁹ nō est intellect⁹ speculativus. ¶ Sed cōtra. intellectus p̄acticus est latiuus ꝫ p̄acticus. ¶ Sz cōtra. fides est eternor⁹: ergo fides nō est in intellectu p̄actico. ¶ P̄ cognitio p̄actica est cōtingentiū operabiliū a nobis. ꝫ fides aūt cōsistit in intellectu speculativo. ¶ P̄ cognitio p̄actica est causa cognitor⁹. sed fides non est causa rerum que creduntur: ergo non est in intellectu p̄actico. ¶ Ulterius videtur: ergo fides habet p̄o subiecto intellectū. sed fidei subiectum est intellectus: ergo est virt⁹ intellectualis. ¶ P̄ articuli fidei quorum est fides sunt ficut p̄incipia in alijs scientijs ex quib⁹ p̄ocedit theologia. ꝫ intellect⁹ p̄incipior⁹ est virt⁹ intellectualis: vt p̄z p p̄hm in. vj. ethi. ergo z fides articulor⁹ est virt⁹ intellectualis. ¶ P̄ virt⁹ intellectual' vt dicit in. vj. ethi. est p quā nō dicit nisi verū. ꝫ fides falsum subesse nō pōt: ergo fides est virt⁹ intellectual'. ¶ Sz cōtra est qđ p̄hs dicit in. vj. ethi. qp suspitio non est virt⁹ intellectual' sicut nec opinio z eadē rō nec fides q̄ est ex eor⁹ genere. ¶ P̄ virt⁹ est vltimū in re de potētia: vt dicit in primo de ce. z mū. ꝫ fides non ponit intellectū in vltimū sui: quia p ipsam intellect⁹ non terminatur in aliqua visione: ergo fides non est virt⁹ intellectualis. ¶ R⁹ dicēdū ad p̄mā questionē qp volūtas imp̄orat actū intellectus sicut z actū irascibilis z concupiscibilis. Ad hoc autē qp actus irascibilis z cōcupiscibilis sit perfectus oportet qp non solum sit aliquis habitus in volūtate vel ratione imperante: sed etiā qp sit aliquis habitus in irascibili z concupiscibili exequente vt faciliter actū exequatur. vñ z oportet aliquem habitum esse in intellectu ad hoc qp volūtati faciliter obediat in his que sunt supra rationem: z hoc est habitus fidei: z ideo subiectū fidei est intellectus. ¶ Ad primū ergo dicendum qp substantia non sumitur ibi p̄o essentia ꝫ p̄o forma. Fidei aūt forma quodāmō est charitas vt infra patebit que in volūtate est. ¶ Ad secundū dicendū qp sciētia z intellect⁹ hñt certitudinē p id quod ad cognitionem ptinet. s. euidentiā eius cui assentit. fides aūt habet certitudinē ab eo qđ est extra gen⁹ cognitionis in genere affectionis existēs. z iō sciētia z intellect⁹ est ficut in subiecto in quo a quo habet certitudinē: non autē fides. ¶ Ad tertiū dicēdū qp meritū consistit in volūtate ficut in causa inq̄ntū ipsa semp̄ imp̄ortat actū meritoriū, nō autē semp̄ in ipsa est ficut

in subiecto: qz actus meritozi⁹ qñcz elicit ab alijs potẽtijs.
¶ Ad quartũ dicẽdũ qz infidelitas est etiã in intellectu: sic in subiecto. in voluntate aũt sicut in imperãte infidelitatis actũ z est act⁹ infidelitatis demeritozi⁹. ¶ Ad secundã que stionẽ dicẽdũ qz intellect⁹ speculatiu⁹ z practic⁹ in hoc differũt qz intellect⁹ speculatiu⁹ cõsiderat verũ absolute practic⁹ aũt cõsiderat verũ in ordine ad op⁹. Contingit aũt qñcz qz verũ ipsuz qd in se cõsiderabat nõ põt cõsiderari vt regula opis sicut accidit mathematicis: z in his que a motu sepa ta sunt. vñ huiusmodi veri cõsideratio est tãtũ in intellectu speculatiuo Qñcz aũt verũ qd in se cõsiderat põt vt regula opis cõsiderari: z tũc intellect⁹ speculatiu⁹ fit practic⁹ p extẽ sionẽ ad op⁹. hoc aũt cõtingit dupliciter: qz aliqñ illud ve rũ qd vtroqz mõ põt cõsiderari nõ habet magnaz vtilitatez nisi inquãtũ ordinat ad op⁹: qz cũ sit otingẽs nõ habet fixã veritatẽ sicut ẽ cõsideratio de opib⁹ virtutũ: z tũc talis cõsi deratio: cuius possit esse z speculatiui z practici. intellectus tñ pncipaliter est practici intellect⁹. Aliqñ vero illi⁹ veri cõ sideratio habet in se dignitatẽ quãdã etiã si nũcz ad op⁹ oz dinet sicut accidit in cõsideratiõe dinoz quoz cognitio est finis vltim⁹ opis: z tũc dirigit in ope: z tñ visio dei illa cõsi deratio pncipaliter est in intellectu speculatiuo z secũdario in practico. Cũ ergo fidei obiectũ ppriuz sit veritas pma q̃ cuius speculatiu⁹ z practic⁹ nõ sunt diuerse potẽtie: sz diffe rũt finevt dicit in.ij. Metha. z tertio de aĩa inc̃tũ practic⁹ ordinat ad op⁹. speculatiu⁹ aũt ad veritatis inspectionẽ tan tũ. ¶ Ad pmũ ergo dicendũ qz fides inclinat ad operãduz z fugiẽdũ inquãtũ illud verũ qd in se ꝺsiderari põt accipit vt regula opis. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ qz inquãtũ verũ quod fides cõsiderat accipit vt cõueniẽs vel contrariũ scõm hoc fides inducit vel tremorẽ vel spem vel aliquid huiusmodi. ¶ Ad tertiũ dicendũ qz cõiũctio intellect⁹ ad volũtatẽ non facit intellectũ practicũ: sz ordinatio ei⁹ ad op⁹: qz voluntas cõis est z speculatiuo z practico. volũtas enĩ est finis: sed fi nis inuenit in speculatiuo z practico intellectũ. ¶ Ad tertiã quẽstionẽ dicẽdũ qz cũ virt⁹ ponat potẽtiã in vltimo c̃tuz ad actũ nõ sufficit ad rõnẽ virtutis qz potentia per actũ po nat in vltimo c̃tũ ad obiectũ: sz oportz qz ponat in vltimo quãtũ ad modũ agẽdi vt. s. actus sit bon⁹ nõ solũ ex eo qz bo nũ est. qz fit: sz eo qz bñ fit: sicut patz in vtutib⁹ mozalib⁹. bo nũ aũt intellect⁹ est verũ qz est finis z pfectio ei⁹. vñ nõ suf ficit ad rõnẽ virtut intellectualis qz per eã cognoscat verũ sz oportz qz act⁹ quo verũ ꝺsiderat sit perfect⁹ etiã ex mõ vt bñ qz intelligat. Bene aũt opari intellectũ nõ cõtingit ex h qz ex bona volũtate ei⁹ opatio ꝓcedit vt dictũ est: sz ex effi catia intellect⁹ ad obiectũ. ppriũ cõspiciẽdũ: vel in se vel per resolutionẽ ad id qz in se cõspicit. Fides aũt p actũ suum ponit intellectũ in vltimo c̃tũ ad obiectũ inc̃tũ facit assen tire pme veritati. nõ aũt c̃tũ ad modũ ppriũ ipsi⁹ intellect⁹ qz intellect⁹ noster nõ est p fidẽ tãte efficacie vt id qz credit inspicere p se possit: vel ad ea q̃ inspicit reducere. z iõ fides nõ est virt⁹ intellectualis. ¶ Ad pmũ ergo dicẽdũ qz nõ ois habit⁹ q̃ habet p subiecto intellectum: põt dici virt⁹ intelle ctualis nisi pficiat intellectũ z c̃tũ ad obiectũ z c̃tũ ad mo dũ act⁹. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ qz ad pncipia aliarũ sciẽtiaz videda sufficit lumẽ intellect⁹ agẽtis. z iõ habit⁹ illoz prin cipioũ est virt⁹: sz ad visionẽ articuloz: necz lumen intelle ctus agentis sufficit: necz lumẽ fidei. z ideo nõ est virtus in tellectualis. ¶ Ad tertiũ dicendũ qz hoc qz fides non errat sed semp verũ dicit nõ est ex perfecto mõ intelligẽdi: sz ma gis ex alio qd est extra intellectũ. s. ex infallibili ratiõe que dirigit voluntatem.

Ad quartũ sic ꝓcedit. videt qz fides nullo mõ sit vir tus. nulla enĩ virt⁹ pter intellectualẽ habet verũ pro obiecto: nec est habit⁹ cognitiu⁹: sz opatiu⁹: sz fides est habit⁹ cognitiu⁹ habet verũ p obiecto: ergo cũ nõ sit vir tus intellectualis videt qz nullo mõ possit dici virt⁹. ¶ Ps credere videt vniuoce dici fm qz credim⁹ articulos z fm qz dicimur alijs credere: sz fides alioz nõ est virtus: ergo nec fi des articuloz. ¶ Ps oẽ qd est contra rõnẽ est vitupabile: qz malũ hois est cõtra rõnẽ esse vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. sz fides cũ faciat abnegare rõnẽ videt cõtra rõnẽ esse: ergo credere est vitupabile: ergo fides nõ est virt⁹ ¶ Ps sicut per fidẽ cognoscim⁹ ea que sunt supza rõnẽ: ita z p ꝓphetiaz: sz ꝓphetia nõ dicit virt⁹: ergo nec fides. ¶ Ps in deo dicunt esse vtutes exẽplares: sz fides nõ habet exẽplar in deo: ergo fides nõ ẽ virt⁹ ¶ Sz otra nihil iustificat nisi virt⁹: sz fides iustificat. Ro. vj. iustificati: ergo ex fide: ergo fides est virt⁹ ¶ Ps vita spũalis est per vtutẽ. est aũt vita spũalis p fidem vt dicit Ro. z abbac. j. ergo fides est virt⁹. ¶ Ps p vtutes efficiũt filij dei. hoc aũt fit per fidẽ: Jo. j. dedit eis potestatez ẽ. ergo fides ẽ virt⁹. ¶ Ulteri⁹ videt qz fides nõ sit vna virt⁹. quidã enĩ articuli fidei sunt de eternis vt q̃ ptinẽt ad trinitatẽ psonarũ. qdã vero de tẽpozalib⁹: sicut q̃ ptinẽt ad incarnationẽ xpi: sz sciẽtia z sapiẽtia sũt diuersa dona per h qz sunt de tẽpozalib⁹ z eternis: ergo fides nõ est vna virtus ¶ Ps spes z timoz differũt p hoc qz spes est de bonis futu ris. timoz vero de malis: sz fides est vtriscz: qz est de suppli cijs z premijs: ergo fides nõ est vna virt⁹. ¶ Ps ad fidẽ per tinẽt multa que sũt mozalis pbie sicut fornicationẽ eẽ moz tale peccatũ. Et que sunt naturalis: sicut mũdũ nõ esse eter nũ. Et que sunt pbie pme sicut deũ habere curã de actibus humanis: ergo videt qz fides nõ sit vn⁹ habit⁹. ¶ Sz otra Eph. iiij. vna fides. ¶ Ps. sicut pzudẽtia dirigit intẽtionem in polliticis: ita fides in gratuitis vt dicit augustin⁹. sz pzu dentia est vna c̃tuis diuersis intẽtionẽ dirigat: ergo z fides ¶ R⁹ dicendũ ad pmã quẽstionẽ qz sicut supza dictum est cum virtutis sit reddere opus bonum operatio potest dici bona vel fozmaliter inquantũ procedit ex potentia que mo uetur in bonum fm rationẽ boni vel materialiter scõm qz est congrua z cõnaturalis potentie. Et vtroqz modo actus fidei est bonus: quia z congruit intellectui inquantum est verozum. z iterum procedit a voluntate imperãte que mo uetur in bonum quasi in obiectum. Ex parte autem intel lectus quãuis habeat bonitatez ratione obiecti: nõ tamen habet perfectionem: quia deficit modus vt dictum est eo qz non habeat cõspicuam veritatẽ cui adheret: sed ex parte volũtatis potest habere pfectionẽ inquãtũ volũtas perfe cta in appetitu boni firmitatẽ z certitudinem facit in fide. Et ideo Ber. dicit qz fides ẽ volũtaria qdã z certa pũlibatio nõdũ ꝓpalate veritat. vñ patz qz fides ẽ virt⁹ nõ qdẽ intel lectualis: sz eo mõ quo cõiter loqmur de vtute que ꝓducit actũ bonũ ex bonitate volũtat ꝓcedẽtẽ. Nec tñ ẽ virt⁹ mo ralis: quia nõ est ordinatiua appetitus sensibilis vt constat circa delectationes z tristicias z operatiões: sicut circa ma teriam z obiectum: sz est virtus theologica: qõ quidam ge nus philosophi nõ cognouerunt. ¶ Ad primum ergo dicen dum qz prima propositio habet veritatem de virtutibus quas philosophi cognouerunt qui pter intellectuales nul las virtutes nisi morales posuerunt. ¶ Ad secundũ dicen dum qz ratio inclinans voluntatem ad credendum articu los est ipsa veritas prima que est infallibilis: sz ratio que in clinat voluntatem ad credendum alia est vel aliqõ signum fallibile vel dictum alicuius scientis qui z falli z fallere po test. vnde voluntas non dat infallibilem veritatem intelle ctui credenti alia credibilia: sicut dat infallibilem verita tem credenti articulos fidei z propter hoc. hec fides est vir tus z non alia. ¶ Ad tertiũ dicendum qz fides non est con tra rationem: sed supra rationem. z iõ non dicit abnegare rationẽ quasi rationem verã destruens: sz quasi eam capti uans in obsequiuz christi vt dicit apostolus pma Thozin. x. ¶ Ad quartũ dicendũ qz ꝓphetia nullo mõ põt esse vir tus necz intellectualis cũ non perficiat per eã operatio in tellectus scõm modum intellectui cõnaturalẽ: quia ea que

per ꝓphetiã reuelant nõ possunt resolui ad ꝑncipia naturaliter cognita. Neqꝫ est virꝰ theologica: qz nõ habet deũ ꝓ obiecto: ſz res tẽpozales. Neqꝫ iterũ actꝰ intellectꝰ per ꝓphetiã a voluntate imperat. ¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ qꝺ fides habet exẽplar in deo q̃tuz ad id qõ pfectionis in ipſa est. ſ. cognitionẽ ⁊ certitudinẽ: ſz nõ q̃tũ ad id qõ est impfectiõis. Ex hoc ꝯnĩ nõ habet rõnẽ virtutis. ¶ Ad secundaz questionẽ dicendũ qꝺ habitꝰ multitudinẽ ⁊ veritatẽ habet ex obiecto: obiectũ aũt fidei est veritas ꝑma q̃ est simplex ⁊ inuariabilis. Et ideo in fide inuenit duplex vnitas. Ex hoc enĩ qꝺ vnũ ⁊ simplex ẽ cui fides initit habitꝰ fidei in habẽte nõ diuiditur in plures habitꝰ. Ex hoc aũt qꝺ veritas est habet potẽtiã vniendi diuersos habẽtes fidẽ in similitudinẽ vniꝰ fidei q̃ attendit ſeõm idẽ creditũ: qz sicut dicit Dio. vij. ca. de diui. no. veritas habet vim colligẽdi ⁊ viuẽdi. Ecõtrario erroz ⁊ ignozãtia diuisiua sunt. ¶ Ad ꝑmũ ergo dicendũ qꝺ fides nõ est, de aliquo tpali: sicut de obiecto. ſz inquãtũ ptinet ad veritatẽ eternã que est obiectũ fidei: sic cadit sub fide: sicut fides credit passionẽ inquãtũ deꝰ passus est. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ qꝺ spes ⁊ timoz ad affectũ pertinẽt cuiꝰ ꝓpriũ obiectum est bonũ ⁊ malũ inquãtũ huiusmodi. ⁊ ideo diuersificant ſm differentiã boni ⁊ mali: ſz bonũ ⁊ malũ non differũt in rõne veri. Et ideo fides cuiꝰ obiectũ est verum nõ distinguit ex hoc qꝺ aliquo modo ẽ de bonis ⁊ malis. ¶ Ad tertiũ dicendũ qꝺ fides cõsiderat oĩa illa diuersa sub vna ratione. ſ. ſm qꝺ innitit veritati ꝑme. ⁊ ideo fides nõ diuersificat penes ea q̃tuis sint diuerse scientie de eis que ea considerant rationibus ꝓpriis que diuerse sunt.

Ad quintũ sic ꝓcedit. videt qꝺ fides nõ sit ꝓz alijs virtutibꝰ. oẽs enim virtutes ſil' infundũt: ſz eozum que sunt ſil' vnũ nõ est post alterũ: ergo fides nõ est prioz alijs vtutibꝰ. ¶ ℙ fundamẽtũ est ꝑma pars edificij: ſz sup illud Luc. xj. dico vobis amicis meis ne terreamini dicit glo. Foztitudo est fundamẽtũ fidei. Et Aug. dicit qꝺ in humilitate fũdãt alie vtutes. Et ſil'iter timoz videt eẽ fundamẽtũ: qz dicit initiũ sapiẽtie timoz dñi: ergo videt qꝺ fides nõ sit ꝑma. ¶ ℙ virtutes theologice vt prius dictum est ad hoc sunt vt fiat quedam hoĩs ozdinatio ad finẽ: ſz spes ⁊ charitas ꝓpinquiozes sunt fini q̃ fides: qz habẽt finez prio obiecto sub rõne finis: ergo fide ꝓzes sunt. ¶ ℙ sup ꝑsal. Noli emulari ⁊c. dicit glo. qꝺ spes introducit ad fidez: ergo spes est prioz fide. ¶ ℙ ſm ozdinẽ potentiarũ est ozdo habituũ: ſz fides est in intellectu ſm qꝺ est motus a volũtate vt patz ex ꝓdictis: cũ ergo charitas sit in volũtate videt qꝺ charitas sit prioz fide. ⁊ sic fides nõ est ꝑma. ¶ ℙ fides est ꝑncipaliter in intellectu speculatiuo: ſz speculatiua vita sequitur actiuã: qz nullꝰ peruenit ad contẽplatiue ocium nisi prius deꝑuerit mens per exercitiũ actiue: ergo vtutes mozales q̃ pertinent ad vitã actiuã sunt prioꝛes fide. ¶ Sz ontra cognitio ꝓcedit affectionẽ: qz nihil diligit nisi cognitũ vt dicit Aug. ſz fides est in cognitione. cetere aũt vtutes in affectiõe consistũt: ergo fides alijs prioz est. ¶ ℙ in oĩbꝰ vtutibꝰ reqrit recta intẽtio: ſz fides intẽtionẽ dirigit vt dicit Augu. g̃ fides est ante alias vtutes. ¶ ℙ per oẽs vtutes hõ accedit ad deũ ſz accedẽtẽ ad deũ oportz credere vt dicit Hebꝛ. xj. g̃ fides ẽ ante alias vtutes. ¶ Ad ꝑmũ dicendũ qꝺ aliq̃d põt dici prius altero ⁊ tẽpoze ⁊ natura: tpe quidẽ oẽs vtutes sunt ſil': qz ſil' dinitꝰ infundit: ſz ſm naturã ozdo vtutũ pensandus est ex actibꝰ sicut ⁊ ozdo potẽtiarũ que ſil' in aĩa cõcreat. Actꝰ autẽ fidei cõsistit in cognitiõe veri quã ꝑsupponit affectio boni que exigit in oĩbꝰ alijs vtutibꝰ. Et ideo fides quãtũ ad id qõ fidei est: prioz est omnibꝰ alijs virtutibꝰ ſm naturam. ¶ Ad ꝓmuz ergo dicendũ qꝺ obiectio illa ꝓcedit de ozdine temporis. ¶ Adsecũdũ dicẽdũ qꝺ fundamẽtũ dicit in spũalibꝰ metaphozice ad similitudinẽ fundamẽti. materialis potest aũt ista ſilitudo attẽdi quãtũ ad duo. ſ. quãtũ ad ozdinẽ: qz fundamẽtũ ꝓcedit alias ptes. Et etiã quãtũ ad vtutẽ fundamẽti: qz fundamẽtũ totũ edificiũ sustentat quozũ vtrũq; ꝓ

Deinde querit de formatione fidei. ⁊ circa hoc quẽruntur quatuoz. ꝑmo vtrũ fides per charitatẽ formetur. ſecũdo vtrũ fides informis fit donũ dei. tertio vtz sit i demonibꝰ. q̃rto vtz remaneat charitate adueniente.

Ad ꝑmũ sic ꝓcedit. videt qꝺ fides nõ formet ꝓ charitatẽ. Forme enĩ est ꝓcedere cũ sit ꝓncipiũ rei: sed charitas est posterioz fide vt dictũ ẽ: ergo fides nõ formaꝫ per charitatẽ. ¶ ℙ oĩs res habet speciẽ a ꝓpria forma: ſz fides ſm suã speciẽ differt a charitate: ergo charitas nõ est forma dei. ¶ ℙ vniꝰ rei nõ sunt diuerse forme: ſz fides formaꝫ ꝓ gratiã: ergo non formaꝫ ꝓ charitatẽ. ¶ Sz ꝯ fides sine charitate nõ põt elicere actũ meritozij quẽ charitate veniẽte elicit: ergo charitas dat fidei aliquã vim: et ita videt eã aliquo mõ formare. ¶ ℙ forma rei est decoz eius ſz fides fit decora vt de⁹ eã acceptet per charitatẽ: ergo charitas formaꝫ fidẽ.

Ulteriꝰ videt qꝺ fides informis fit virtus: qz dicit augustin⁹ in li. de vera innocẽtia. qꝺ cetere virtutes ꝓter charitatẽ possũt inesse bonis ⁊ malis: g̃ fides ſm qꝺ ẽ virtꝰ põt eẽ in malis: ſz fides q̃ est in malis ẽ informis: g̃ fides informis ẽ virtꝰ. ¶ ℙ virtꝰ ẽ circa difficilia ⁊ ex hz laudẽ vt dicit ꝑhs: ſz difficilimũ ẽ credere articulos fidei vñ augꝰ dicit ⁊ habet in seq. dis. qꝺ laus fidei ẽ credere q̃ non videes: g̃ videtur qꝺ fides informis q̃ oẽs articulos credit sit vtus. ¶ ℙ nihil opponit vitio nisi sit virtꝰ aut vitiũ: ſz infidelitas opponit fides informis: cũ g̃ fides informis non sit vitiũ. videt qꝺ sit virtꝰ. ¶ Sz ℴ fides informis ẽ mortua vt dicit Jac. j. ſz nihil mortuũ hz rõnẽ vtutis: g̃ fides informis non est virtꝰ. ¶ ℙ vtute nullꝰ male vtit vt dicit aug⁹ ſz fide infidelis male vtit: g̃ fides informis nõ ẽ virtꝰ.

Alteriꝰ videt qꝺ fides formata ⁊ informis differũt ſpẽ: qz dicit ꝑhs. v. meth. q̃cuq; differũt genere differũt ⁊ ſpẽ: ſz fides informata ⁊ informis differũt genere: qz fides formata ẽ virtꝰ nõ aũt fides informis: g̃ fides formata ⁊ informis differũt ſpẽ. ¶ ℙ ſpes rei est de forma sua: ſz fidei forma est charitas: g̃ fides informis nõ est illiꝰ speciei cuiꝰ est fides formata. ¶ ℙ eiusdem

forme ſm ſpeciē eſt idē actus ſm ſpeciem: ſz fidei formate act⁹ eſt credere in deū. nō aūt fidei informis: ergo fides formata z informis differūt ſpē. ¶ Sz contra habit⁹ diuerſifi cant̄ ex actib⁹ z obiectis. ſz fides informis z formata nō differūt ſm ſpeciē. ¶ Ad illud qō eſt ſm ſpeciē nature: vel ſm ſpeciem moꝛis. z quādoq; conue niunt ſm ſpeciē quantū ad vnū dictoꝝ z differūt ſm aliud ſicut occidere nocentē z innocentē nō differūt ſm ſpeciem nature: ſed ſm ſpeciē moꝛis: quia vnū eſt actus vitij ſcilicz homicidij alterū actus virtutis ſiue iuſticie: ſed occidere la tronem z liberare innocentē ſunt actus diuerſi ſm ſpeciem nature z conueniūt ſm ſpeciē moꝛis: quia ſunt act⁹ iuſticie ¶ Si ergo actus fidei formate et in informis cōſiderent̄ ſm ſpeciem nature ſic ſunt idē ſpecie: quia ſpeciē naturalē ha bet actus ex ſubiecto ꝓpꝛio. ¶ Si aūt conſiderent̄ ſm eſſe moꝛis: tunc differūt ſm completū z incompletū in eadē ſpe cie ſicut actus quo quis facit iuſticia nō vt iuſtus z quo fa cit iuſta vt iuſtus. Et ſimiliter fides formata z informis: in ſpecie nature ſunt penitus idē: ſed in ſpecie moꝛis differūt nō quaſi in diuerſis ſpecieb⁹ exiſtētes: ſed ſicut perfectuz et imperfectū in eadē ſpecie ſicut diſpoſitio z habitus vtutis. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū q; virtus eſt gen⁹ fidei ſcōm eē moꝛis a quo tamē nō penitus fides informis eſt aliena: ſz eſt ſicut imperfectū in illo genere. ¶ Ad ſecūdū dicendum q; a forma quā habet virtus ex ratione potētie z obiecti ꝓ ꝓꝛij habet ſpeciē nature: ſz ſpeciē moꝛis habet a forma quā habet a potentia mouēte z dirigente. z ideo non ſequit̄ q; differant ſpecie niſi ſicut dictū eſt. ¶ Ad tertiū dicēduz q; ſic ſupꝛa dictū eſt per illa tria vn⁹ nūero act⁹ deſignat̄ ꝯtū ad diuerſa. vnde aliquid eſt in actu fidei formate qō nō eſt in actu fidei informis: non tamē eſt penitus alius.

Ad ſecūdū ſic ꝓcedit̄. videt̄ q; fides informis non ſit donū dei: ſed habit⁹ acquiſitus. Aug⁹ enī dicit q; per ſcientiā fides acquirit̄ nutrit̄ z defenditur: ſed null⁹ habit⁹ acquiſit⁹ per ſcientiā aliquā eſt donum dei quaſi habit⁹ infuſus: ergo fides informis nō ē habit⁹ infu ſus. ¶ Ro. x. dicit̄ q; fides ex auditu eſt. Et Joh. xx. di citur Thome: quia vidiſti me z crediſti. Et Joh. iiij. voca virū tuū glo. intellectū ad credendū. Et Aug⁹ dicit q; null⁹ credit niſi volēs. Ex quib⁹ oīb⁹ habet̄ q; fides eſt ex aliquo quod in nobis eſt: ſed omne tale eſt habit⁹ acquiſit⁹: ergo fides eſt habit⁹ acquiſit⁹. ¶ ꝓ phi crediderūt deū oīpotē tē: ſz nō habuerūt habitū infuſum: ergo fides nō eſt habit⁹ infuſus. ¶ ꝓ habit⁹ per ſeipſum eſt ſufficiēs ad mouendū potentiā in actū: ſed in actū fidei homo fidelis non pōt niſi inſtruat̄: ergo fides eſt habitus acquiſitus. ¶ ꝓ dei perfe cta ſunt opera. Deut. xxxiij. ſed fides informis eſt quid im perfectum: ergo nō eſt a deo. ¶ ꝓ actio peccati nō dicitur eſſe a deo ꝓpter deformitatē quā habet ānexā que a deo non eſt: ſed ex hoc ipſo q; fides informis eſt habet quandā deformitatē: ergo fides informis nō eſt a deo. ¶ Sed con tra ꝓma Lhozin. xiij. Si habuero omnē fidē dicit glo. q; fides que eſt ſine charitate donū dei eſt: qz etiam in malis ſunt multa dona dei: ḡ informis fides a deo infuſa. ¶ ꝓ nullus poteſt in his que ſunt ſupꝛa naturam: niſi per aliqō diuinitus datū: ſed aliquis habēs fidē informem aſſentit his que ſunt ſupꝛa naturā: ergo oportet q; hoc fiat per ali quid diuinitus infuſum. ¶ ꝓ altioꝛa ſunt ea de quib⁹ eſt fides ꝯ ea de quibus eſt ꝓphetia: ſed ꝓphetia non pōt eſſe ſine lumine infuſo: ſicut in bonis ſimiliter in malis: er go multo minus fides. ¶ Reſpō dicendū q; ſicut ſupꝛa dictū eſt. habit⁹ ad hoc ſunt neceſſarij vt potentie que p na turam nō ſunt determinate ad actū perfectū determinent̄ per habitū. Contingit autem quādoq; q; inferioꝛ potentia nō eſt determinata ad actum illuz perfectum: ſed ſuperioꝛ potentia determinat̄ ad ipſum: ſicut concupiſcibilis nō eſt determinata ad tenendū mediū in delectatiōe ex ꝓpꝛia na tura: ſed ratio determinat̄ per naturā ſuam ad illud: z ideo

¶ Ad ꝓmuz ergo dicendū q; fides ſimplr̄ charitatē ꝓcedit: quātū per eā fini vltimo cōiūgūt̄. Quia ergo fides vt dictū eſt: eſt in intellectu ſm q; moueſ a volūtate: ideo p charita tē q; eſt ꝓfectio volūtatis format̄ forma cōi ſibi z alijs vtu tētie in qua eſt. z ſiliter cōſūmationē per charitatē recipit. ¶ Ad ꝓmuz ergo dicendū q; fides ſimplr̄ charitatē ꝓcedit: qz velle qō ad fidē exigit̄ ſine charitate eſſe pōt: ſz fides for mata charitatē ſeq̄t̄. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q; oēs vtutes cō tienūt in fine: vnde earū act⁹ nō differūt ſm modū illū quē recipiūt ex ordine ad finē: quē moduz dat eis charitas: ſed ſcom modū quē habēt ex nā potētie z obiecto ꝓpꝛio. z iō ſm hāc etiā formaz diſtinguit̄ a charitate fides z ſm hanc nō formaſ ab ea. ¶ Ad tertiū dicendum q; fides formaſ a gra mediāte charitate: qz in ꝯtū act⁹ fidei ē ex charitate ſm boc eſt deo accept⁹. ¶ Ad ſecūdā queſtionē dicēdū q; vir tutis eſt facere actū ꝓfectū. Act⁹ aūt potētie mote ab alia po tentia nō pōt eſſe ꝓfect⁹: niſi z ſuperioꝛ potētia ſit perfecta p habitū vt nō deficiat in dirigēdo vel mouēdo: z inferioꝛ vt nō deficiat in exequēdo: ſicut patz in actu cōcupiſcibilis q; ad hoc q; ſit perfect⁹ requirit̄ q; cōcupiſcibilis ſit ꝓfecta p habitū tēperātie z rō per habitū ꝓrudētie q; ſi deſit ꝓruden tia in rōne quātūcūq; ſit diſpoſitio in cōcupiſcibili ad actū tēperātie virtutis rōnē nō habebit vt dicit phs in. vj. Etbi. Quia ergo credere eſt act⁹ intellect⁹ ſm q; eſt mot⁹ a volun tate ad hoc q; iſte act⁹ ꝓfect⁹ ſit oportz q; intellect⁹ perfectus ſit per lumē fidei z volūtas ſit ꝓfecta p habitū charitatis. et ideo informis fides nō habet actū ꝓfectū. z ideo nō pōt eē virt⁹. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q; Augu. large accipit no men virtutis p quacūq; diſpoſitiōe inclināte ad actū quo bonū agit̄. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q; ad hoc q; ſit virt⁹ nō ſo lū oportet q; homo faciat ea que ſūt virtutis vt q; faciat iu ſta vel fortia: ſed q; faciat eo mō quo virtuoſus facit ꝯtuis etiā aliquo mō ex hoc q; facit ea que virtutis ſunt laudari poſſit. hic aūt modus vt ex dictis patz deficit in actu fidei

habit⁹ tēperātie acq̄rit̄ in cōcupiscibili ex vi supiozis potē tie. Nulla aūt potētia fm suā naturaz determinat̄ ad illa q̄ sunt supza naturam rōnis nostre quozū est fides. z ideo ad hūc actū indigem⁹ habitu q̄ non est acq̄sit⁹. qui q̄dē in duo/ bus nos adiuuat. In hoc. s. q̄ intellectū facit facilē ad credē dū: credēda cōtra duriciē. z discretū ad refutādū nō creden da cōtra errozē. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ habit⁹ infusus fil'is est habitui innato: q̄z sicut nālis habit⁹ dat̄ in creatiōe ita infusus in repatiōe. naturalis aūt habit⁹ sicut intellect⁹ p̄ncipioz indiget vt cognitio determinet̄ per sensuz quo ac quisit⁹ nō indiget: q̄z dū acquirit̄ per actū determinationē recipit. Et sil'iter opoztz q̄ fidei habit⁹ determinationē reci piat ex parte nostra. Et quātū ad istā determinationē dicit̄ fides acquiri per scientiā theologice que articulos distin/ guit: sicut habit⁹ p̄ncipiozū dicit̄ acquiri per sensum quātū ad distinctionē p̄ncipiozū: nō quātū ad lumē quo p̄ncipia cognoscūt̄. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ in fide quattuoz cōside rant̄. s. ipsum q̄d credendū est. Ratio volūtatē determinās ad credēdū volūtas intellectū imperās. Intellect⁹ exequēs Et fm hoc fides q̄stū ad ei⁹ determinationē z q̄stū ad eius actū qui in nobis est q̄uis habitus sit infusus dicit̄ esse ex quattuoz que in nobis sunt: q̄z q̄stū ipsum credendū dicit̄ esse ex auditu: q̄z determinatio credendozū fit in nobis per locutionē interiozē qua de⁹ in nobis loquit̄ vel per vocem exteriozē. Quātū vero ad rōnē que inducit volūtatē ad cre dendū dicit̄ esse ex visione alicui⁹ q̄ ostēdit deū esse qui lo quit̄ in eo qui fidē annūciat. Quātū vero ad imperiū volū tatis dicit̄ fides esse ex volūtate. Quātū aūt ad executionē intellect⁹ dicit̄ esse act⁹ fidei ex intellectu. ¶ Ad tertiuz di/ cendū q̄ pl'i ꝓprie loquēdo nō crediderūt deū oīpotentez sz sciuerūt: q̄z demonstratiue illud ꝓbauerunt: sz si aliquī il lud sine demonstratiōe crediderūt: nō crediderūt illud q̄si deo dicēti hoc: sed alicui signo ex quo illud cōiecturati sūt. ¶ Ad quartū dicendū q̄ nō pōt actus habit⁹ infusus fidei in actū exire nisi fides determinet̄: vel a deo per reuelatio/ nē: vel ab hoīe per doctrinā z simile est de habitu p̄ncipioz ¶ Ad quintū dicēdū q̄ perfectio dīnozū operū est ex ipso sz q̄ sit in eis aliqua impfectio hoc accidit ex pte recipiētis ¶ Ad sex'tū dicēdū q̄ in actu peccati nō solū est defect⁹ de/ bite circūstātie: sz est ibi positio indebite. z ideo nō tātū est imperfect⁹: sz est etiā mal⁹. z ideo nō pctm̄ non dicit̄ a deo esse: sz in actu fidei informis est defect⁹ alicui⁹ q̄ debet eē nō aūt est ibi positio alicui⁹ q̄ esse nō debeat. z ideo actus ille est imperfectus: nō autē malus z ꝓpter hoc a deo est actus: non autem defectus.

Ad tertiū sic ꝓcedit̄. videt̄ q̄ fides informis non sit in demonib⁹. visio enī fidei est in speculo z in eni/ gmate vt dicitur p̄ma Ebozin. iz. sed enigmatica z specularis cognitio est in nobis ex hoc q̄ per sensum natu/ liter cognitionē accipim⁹ q̄ nō est in demonibus: ergo in eis nō pōt esse fides informis. ¶ P fides informis est do/ nū gratuitū vt dictū est: sz post pctm̄ angelo nō est infusum aliq̄ donū gratuitū. Ante aūt in eis fides nō erat: sed visio ergo nō habēt fidē informē. ¶ P act⁹ fidei ex volūtate est sed null⁹ act⁹ demonū ex volūtate deliberata ꝓcedēs bon⁹ est vt in. ij. li. dis. vij. dictū est. ergo cū act⁹ fidei informis sit bon⁹ videt̄ q̄ nō habeāt fidē informē. ¶ Sz cōtra Jaco. j. demones credūt z cōtremescunt. ¶ P Ro. j. sup illud ex fi de in fidē dicit glo. fides informis demonū est. ¶ Ulte/ rius videtur q̄ in hereticis maneat fides informis: ipsi enī credūt deū trinū z vnū: z deū factū hoīez: sz hec sūt supza na turā cū q̄ ea q̄ sūt supza nāz nō pōt credi sine habitu fidei ifusu videt̄ q̄ i eis maneat fides ifusa ¶ P i sciētijs ita ē q̄ q̄ ob liui scit̄ vnū scibilū q̄ ptinēt ad vnā sciētiā adhuc manet ha bit⁹ q̄stū ad alia scibilia: sz fides ē habit⁹ articuloz: q̄ si ali/ q̄s heretic⁹ describit vnū articulū adhuc manet fides in eo q̄stū ad aliū articulū. ¶ P fides informis est p̄ncipiū timo ris seruilis q̄ ē in demōib⁹ vel hereticis: ergo fides informis est in eis ¶ Sz cōtra oīs habit⁹ infusus expellit̄ per actū cō/ trariū: sicut patz inducēdo in alijs: sz heretic⁹ habet actū op/ positū fidei: ergo habit⁹ fidei in eo nō manet. ¶ P esset si/ fidelis z infidelis q̄d ē impossibile. ¶ R⁹ dicēdū ad p̄mū questionē q̄ de rōne fidei est q̄ credens assentiat aliq̄d q̄ nō videt nec fm se nec resoluere ea pōt ad ea q̄ videt: sz inci/ nat̄ ad credēdū ex aliq̄ rōne q̄ sufficit ad determinandū af/ sensum in id q̄d credit̄ q̄stus nō sufficiat ad inducēdū ad vi/ sionē ei⁹ q̄d credit̄. Ratio aūt hec inducēs ad credēdum pōt sumi vel ex aliquo creato: sicut q̄n p aliq̄d signū inducimur ad aliq̄d credēdū: vel de deo vel de alijs reb⁹: vel sumit̄ ab ipsa veritate increata: sicut credim⁹ aliq̄ q̄ nobis diuinit⁹ oi/ cta sunt p ministros Et p̄mo mō dicta fides cogit intellectū ad credēdū per h̄ q̄ nō apparet aliq̄d otrariū. sz scōo mō in/ tellect⁹ nō cogit̄: sz ex volūtate inclinat̄. Et p̄mo mō ē fides in demonib⁹ incq̄tū ex ipsa nāli cognitione sil' z ex miracu/ lis q̄ videt supza naturā eē multo subtili⁹ q̄s nos cogunt̄ ad credendū ea que naturalem ipsoz cognitionē excedūt. Nō aūt scōo mō. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ q̄uis in intellectu demonis nō sit obscuritas q̄ est in nobis: ex sensu tū obscu/ ritas alia per h̄ q̄ possunt per cognitionē nālē ad visionem veritatis ptingere quaz credere per aliqua signa cōpellunt̄ ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ fides que est in eis nō est habit⁹ in/ fusus: sz ex nāli cognitione ꝓcedit. ¶ Ad tertium dicendū q̄ in eis intellect⁹ cogit̄ ad assentiēdū. vnde nō oīno ex libe/ ra volūtate ꝓcedit. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q̄ sicut supza dictū ē: fidei habit⁹ infusus i duob⁹ nos adiuuat. s. ut credam⁹ q̄ credēda sūt: z vt eis q̄ nō sūt credēda nullo mō af/ sentiam⁹. p̄mū aūt hō pōt ex ipsa estimatiōe sine habitu in/ fuso. sz scōm. s. vt discrete in hec z nō in illa inclinet̄ ē ex ha/ bitu infuso tm̄ q̄ quidē destructio est fm quā nō credimus oī spiritui. Que q̄z in heretico nō ē: cōstat q̄ habit⁹ fidei in ipso nō manet. Et si aliq̄ credēda credat hoc ē ex rōne hūa/ na. si enī habitu fidei ad hec credēda inclinaret̄ cōtraria fi/ dei refutaret: sicut oīs habit⁹ remittit̄ eis q̄ nō sūt credēda nullo mō af/ fectū. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ q̄uis credat aliq̄d q̄ est supza naturā: nō tū credit illud p habitū infusum quo diri/ gant̄: sz p estimationē hūanā. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ habi/ tus sciētie inclinat ad scibilia p modū rōnis. iō pōt habens habitū sciētie: aliq̄ ignozare q̄ ad illū habitū ptinēt: sz habi/ tus fidei cū nō rōni innitat̄ inclinat p modū nature sicut et habit⁹ moraliū virtutū z sicut habit⁹ p̄ncipioz. z ideo q̄ditu manet nihil otra fidē credit. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ ex illa estimatione humana etiam in eis timoz seruilis causatur sicut in demonibus.

Ad q̄rtū sic ꝓcedit̄. videt̄ q̄ fides informis euacuet̄ charitate aduenīēte. j. Ebozin. iz. Cū venerit q̄d p/ fectū ē euacuabit̄ q̄d ex pte ē fit̄ veniēte visiōe eua/ cuabitur fides: sed fides informis est impfecta respectu fi/ dei fozmate: ergo fides informis tollit̄ aduenīēte fozmata. ¶ P fides informis ē p̄ncipiū timoris seruilis: sz aduenīēte charitate tollit̄ timoz seruilis: g̃ z fides informis. ¶ P gra aduenies nō hz minozē efficaciā infideli q̄ i fideli: sz i infideli tollit totū fidei habitū causat: g̃ z i fideli q̄ hz fidē formatā sz fides formata z informis sūt vni⁹ spēi vt pz ex dictis: g̃ cū due forme vni⁹ spēi nō possūt sil' eē in eodē subiecto oportz q̄ aduenīēte charitate z gra fides informis tollat̄. ¶ Sed otra dona infusa sūt p manētioza q̄s acq̄sita: sz gra aduenies nō tollit habit⁹ acq̄sitos: g̃ mlto mīn⁹ tollit habitū infusus fi/ dei ¶ P nihil cozrūpit̄ nisi a suo ꝓrio: sz fides informis nō ꝓriat gre: q̄z habit⁹ boni nō sūt otrarij adinuicē: sz solū ma/ li seu bon⁹ malo: g̃ fides informis nō tollit̄ fm habitū adue/ niēte charitate. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ etiā si maneat q̄stū ad habitū q̄ nō manet q̄stū ad actū. per actū enī fidei informis z si aliquid fiat q̄ est bonū: nō tū aliq̄d bene: sz per actum fidei fozmate aliquid bene fit: ergo fides informis non ma/ net quātū ad actū suū aduenīēte charitate. ¶ P lumen mi/ nus nō illumīat p̄sente maioze lūe: sz fides informis ē mi/

nus lumē q̄z charitas: ergo p̄sente charitate actus fidei informis nō manet. ¶ P vnusquisq; virtuosus operat quā to melius potest sicut & natura: ſz actus fidei formate quē virtuosus habens charitatē exercet melior est actu fidei informis: ergo in eo actus fidei informis vacat: sicut ille qui p̄t aliq̄d per silogismū demonstratiuuz cognoscere non curat per silogismū dialeticū illud cōsiderare. ¶ Sz cōtra in motib⁹ q̄z ad habit⁹ infusos: ſz habit⁹ sine actu frustra est cū actus sit finis ei⁹ sicut & potētie: ergo nō est habit⁹ fidei sine actu. ¶ P actus fidei informis est credere deo vel deū: sed hec manet adueniēte charitate: ergo act⁹ fidei informis nō euacuat. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ fides informis nō possit fieri formata. Isa. v. sed opus mortuū nō viuificat: ergo nec fides informis viuificat per formā charitatis. ¶ P fides est accidēs sed accidētia vt dicit Boe. variari nō possunt: ergo videtur q̄ illa eadē fides que fuit informis nō possit fieri formata. ¶ P ex duob⁹ accidentib⁹ non fit vnū: ſz gratia adueniens est vnū accidēs: ergo ipsa nō format fidē informē p̄ius: ſz nouū habitū fidei formate causat. ¶ Sed ꝺtra natura semper operat via b̄reuissima: ergo similiter & gratia: ſz hec via est magis b̄revis vt habit⁹ p̄z⁹ informis formet q̄z q̄ nou⁹ habit⁹ infundat: ergo illa fides que p̄ius erat informis formatur. ¶ P habit⁹ infusus plus cōuenit cū gratia q̄z potentia naturalis: ſz potentia naturalis imperfecta & informis p gratiā adueniētē formaf: ergo multo forti⁹ habitus fidei informis. ¶ R⁹ ad p̄maz questionē dicendū q̄ remoto eo qd̄ nō pertinet ad speciē rei. nō oportz q̄ subtātia rei tollatur: sicut si ab aere tollat tenebra adhuc manet aer Informis aūt fidei nō pertinet ad speciē fidei: q2 spēs fidei est per modū quē habet ex natura potētie in qua est sicut in subiecto per relationē ad suū obiectū. dicit aūt formata et informis per relationē ad aliquid extrinsecū. s. ad volūtatē vt dicti cū est: sicut aer formaf lumine per oppositionē corporis luminosi. Et ideo patz q̄ informitas nō pertinet ad speciē fidei. Cū ergo charitas adueniēs nō tollat nisi informitatē a fide cōstat q̄ substātia habit⁹ fidei adhuc manet ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ impfectio quā habz fides respectu visionis est ſm gen⁹ cognitiōis. & ideo pertinet ad speciem fidei & ꝑter hoc visio adueniēs fidē euacuat. nō aūt ita est in p positō vt dictū est. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ etiā timor seruilis nō tollit quantū ad habitū: sed quantū ad seruilitatem. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ gratia in habēte fidē nō causat aliū habitū fidei. & hoc nō ē per inefficaciā gr̄e: ſz accidit ex parte subiecti q̄ nō p̄t recipe ad q̄ iam habet. ¶ Ad secundam questionē dicendū q̄ sicut manet habit⁹ fidei informis sine informitate: ita & act⁹ sine informitate: q2 habit⁹ ē quo quis agit cū ipsi⁹ affuerit vt dicit aug⁹. ¶ Ad primuz ergo dicendū q̄ hoc q̄ aliquis per fidē informē faciet bonū pertinet ad substantiā habitus. & ideo hoc manet: ſz q̄ faciat nō b̄n hoc pertinet ad informitatē: & ideo nō manet. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ lumē fidei informis et charitatis nō sūt vnius rōnis. & ideo vnū nō obfuscat aliud: ſz perficit illud cū vnuz fit māle respectu alteri⁹ ¶ Ad tertiū dicendū q̄ actus fidei informis deficit ab actu fidei formate rōne informitatis. & sēm hoc nō manet. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q̄ sicut dicit phs in. vi. Ethi. in hoīe ante cōpletū esse virtutis q̄ dicit virt⁹ naturalis. & hec eadē ꝟtutis rōnē sumit ſm mozalis existit quedā naturalis inclinatio ad virtutē illaz q̄ a superiozi potentia. s. rōne perfectionē accipit: Et similiter fides informis p̄existit in intellectu ante cōpletū esse virtutis: ſz rōnē virtutis accipit ex perfectiōe superiozis potentie. s. volūtatis. vnde vna & eadē fides que p̄z⁹ erat informis postea fit formata: nec est alia fides que aduenit: q2 fides formata & informis nō differūt specie vt ex dictis patet que aūt formē vni⁹ speciei simul esse non possunt: q2 formes diuersificant ſm numerū ex diuersitate materie vl̄ subiecti

¶ Ad p̄imum ergo dicendū q̄ opus mortuū trāsit & non p̄t idē numero iterū sumi. & ideo viuificari nō p̄t: ſz habitus informis manet. & ideo formari p̄t. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ accidēs nō variat quasi subiectū variationis: ſz quia ſm ipsuz subiectū diuersimode se habet q̄ subiectū variationis est sicut patz in intēsione & remissione calozis ¶ Ad tertiū dicendū q̄ ex gratia & fide nō fit vnū accidēs: ſz modus charitatis participatur ad perfectionem fidei sicut modus p̄udētie participat ad perfectionē virtutis mozalis: & ideo charitas adueniēs dicit formare fidē p̄existentem. Accipit autē fides. Fides p̄prie dicit ex hoc q̄ aliquis assentit eis que nō videt. hoc aūt cōtingit dupliciter. vno mō ſm q̄ homo inducit per rationē humanā. & sic dicit fides opinio vehemēs. Et adhuc magis extenso noīe ois certitudo que fit per rōnē humanā etiā si ad visionē inducāt dicitur fides ſm q̄ argumentū dicit ratio rei dubie faciens fidem. dicit aūt & veracitas boīs: fides inquantū est causa q̄ credat quis etiā de his que nō videt. & sic dicit Tullius. q̄ fides est fundamētū iusticie fidez p̄o fidelitate accipiens. Et vlteri⁹ ipsa cōscientia scēm quā aliquis hanc veracitatē tenet dicit fides Ro. xv. omne q̄ nō est ex fide glo. i. ex cōsciētia. Alio modo ſm q̄ homo inducit per rōnē diuinā. & sic dicit fides ipse habit⁹ quo creditur siue sit formatus siue informis & actus & obiectū. & sacramētū inquātuz est causa et signū hui⁹ fidei. Et quelibet certitudo que habet de dūis extenso noīe dicit fides etiā si videant. Nō sicut corrupta Scienduz q̄ hic Aug⁹. experimētalē cognitionē quā quis habet de fide sua sepat a quattuor generib⁹ visionū. s. a visione exteriozi per hoc q̄ dicit: sicut corpora & a visione imaginationis que ex ipsa relinquit in hoc q̄ dicit Et per ipsorū imaginationez & a visione imaginatiue que ex diuersis imaginib⁹ rerū visarū formatur aliquā rē nūq̄z visam in hoc q̄ dicit. Nō sicut ea que nō videm⁹ & a visione intellectuali eoz̄ que sunt extra nos per hoc q̄ dixit nec sicut hominez. Quid est fides nisi credere. &c. hic diffinit habituz fidei per actum p̄opzium.

¶ DISTINCTIO .XXIIII.

¶ Quomodo intelligit quod scriptū est: cū factū fuerit credatis.

Hic querit si tm̄ fides de non visis ē: quomō veritas aplis ait. Nūc dico vobis p̄iusq̄z fiat ut cū factū fuerit credatis. Ubi innuit videt q̄ fides illis fuerit de factis & visis. Sup q̄ Aug. mouet qōnē: & absoluit: ita inquiēs Quid sibi vult ut cū factū fuerit credatis. Nec est laus fidei si qō credit nō videt. Nā & thomas cui dictū ē: q2 vidisti me credidisti: nō hoc credidit qō vidit. Cernebat. n. & tāgebat carnē viuētez quā viderat moriētē: & credebat deū in carne ipsa latētē. Credebat ergo mēte qō nō videbat: p hoc qō sensibus corpis apparebat. Si vo dicūt credi q̄ vident sicut dicit vnusq̄sq̄z oculis suis credidisse: nō ipsa est q̄ in nobis edificat fides: ſz ex reb⁹ q̄ videt agit in nobis: ut ea credāt q̄ nō videt. Ex his apte intelligit q̄ p̄prie fides nō apparētiū ē: nec illa est fides q̄ in xp̄o edificamur q̄ dicim⁹ vsitata locutiōe nos ea credere q̄ videm⁹. Alibi tm̄ dicit Aug. fidē eē de reb⁹ p̄sentib⁹ qō erit i futuro cū p speciē deū p̄sentē ꝟtēplabimur: q̄ tm̄ nō p̄pe dī fides: ſz veritas Est inquit. Augu. fides qua credunt ea que non vident

sed tñ etiã est rerũ fides: qñ nõ verbis: sz reb⁹ ipsis presentib⁹ creditur. Quod erit cũ per speciem manifestam se contemplandã sanctis psebebit dei sapientia. Sed non proprie hec dicit fides: immo fidei merces ad quã credendo perueniet: ut ex fide verborũ trãseat iustus in fidẽ rerũ.

¶ Si petr⁹ habuit fidẽ passionis qñ vidit hominẽ illum pati.

Si vero queritur vtz petr⁹ fidẽ passionis habuerit: cũ hoiez xp̃m pati oculis cernebat? Dicim⁹ enĩ eũ fidez passionis habuisse: nõ in eo q̃ credebat hoiem pati: qz hoc videbat: sz in eo q̃ credebat deũ esse q̃ patiebat. Nõ enĩ virt⁹ fidei erat q̃ credebat hõ pati z mori. qõ iudeus cernẽs credebat: sz q̃ credebat de⁹ esse qui patiebatur. Vnde Aug⁹ sup illũ locũ psalmi respõdit ei in via vtutis sue. Laus fidei est: nõ qz credit hoiez illum mortuũ qõ z pagan⁹ credit: sz qz credit illũ glificatũ z uerũ deuz. Credit igit fides deũ mortuum: et glorificatũ hoiez. Nõ igit fuit Petro fides credere hoiez illũ mori: quod oculis cernebat: sz credere deũ esse qui moriebat. Nec nobis etiã fides in hoc merek q̃ credim⁹ hoiez illũ mortuũ: qõ z iude⁹ credit: sed quia credimus hoiem deum mortuuz esse.

¶ Si aliqua sciuntur que creduntur.

Post hoc queri solet cũ fides sit de nõ apparentib⁹ z nõ uisis: utrũ sit etiã de incognitis tm̃. Si enĩ de incognitis tãtũ est de his uidek tãtũ esse que ignorãk. Sz sciendũ est q̃ cum uisio alia sit interior: alia exterior: non est fides de subiectis exteriori visioni. est tñ de his que uisu interiori utcũq; capiũk. Et quedã utiq; hic sic capiũtur ut intelligãk: z si nõ ut in futuro quedã aũt non qz cũ fides sit ex auditu: nõ mõ exteriori: sz interiori nõ põt esse de eo qõ oĩno ignorak que ipsa ad sensuz corpis nõ pertinet: ut ait Aug⁹ dicẽs. Quãuis ex auditu fides in nobis sit nõ tamẽ ad eũ sensum corpis ptinet: q̃ dicit audit⁹: qz nõ est son⁹: nec ad ullum sensuz corpis: quoniã cordis est res ista: nõ corpis. Quedã ergo fide credũk q̃ intelligũk natu rale rõne. qdã vo que nõ intelligũk. unde ppheta: Nisi credideris nõ intelliges. Nõ aug⁹ aperte distinguit. Alia sũt inq̃t que nisi credam⁹ nõ intelligem⁹. Nemo tñ põt credere in deũ nisi aliqd intelligat: cũ fides sit ex auditu p̃dicatiõis. idẽ in li. de trinitate Certa fides utcũq; inchoat cognitionẽ. Cognitio vo certa nõ pficit nisi post hãc uitã. Ambrosi⁹ quoq; ait ubi fides nõ statim cognitio. ubi cognitio est fides p̃cedit. Ex his apparet aliqua credi q̃ nõ intelligũtur: uel sciũk nisi prius credãk. Quedã vo intelligi aliqñ etiã anteq̃z credãk. Nec tñ sic intelligũk mõ ut in futuro scienk: z nũc etiã p fidez qua mũdank corda ampli⁹ intelligũk: qz nisi p fidẽ diligak deus nõ mundak cor ad eũ sciẽdũ. unde aug⁹. Quid est deũ scire nisi mẽte eũ cõspicere firmeq; percipere. Sz z prius q̃z valeam⁹ pcipere z pspicere deũ sicut pcipik a mũdis cordib⁹: nisi p fidẽ diligak: nõ potest cor mũdari: ut ad eũ uidẽdũ sit aptuz. Ecce hic apte habes: qz nõ põt sciri de⁹: nisi prius diligẽdo credak. Supra aũt dictuz est q̃ nemo põt credere in deũ nisi aliqd intelligak: unde colligik non posse sciri z intelligi credẽda qdã: nisi prius credãk: z q̃dã non credi nisi prius intelligãk: z ipsa per fidẽ amplius intelligi. Nec ea q̃ prius credũk q̃z intelligãt penit⁹ ignorãk: cuz fides sit ex auditu. Ignorak tñ ex pte: qz non sciũk. credik ergo qõ ignorak: sz non penit⁹. sicut etiã amak qõ ignorak. unde aug⁹. Heri aliqd z non diligi potest. Diligi vo qõ nescik: q̃ro utrũ possit. Si non potest: nemo diligit deũ aĩ q̃z sciat. ubi aũt sũt illa tria: spes: fides: z charitas nisi in aio credẽte qõ nondũ scit: z sperãte z amãte qõ credit. Amak ergo z qõ ignorak: sz tñ creditur.

¶ Postq̃z determinauit magister de fide fm suã substantiã: hic determinat de ea in cõparatione ad suũ obiectuz. Et introducitur pars ista occasione diffinitiõis fidei ab apl̃o date qua fidẽ argumẽtũ nõ apparẽtiũ dicit. diuidit autez pars hec in duas. in p̃ma inq̃rit utrũ fides sit de non visis. In secũda vtruz sit de incognitis ibi: Post hec queri solet. Circa p̃mũ duo facit. p̃mo ostẽdit fidẽ p̃prie loquẽdo esse de nõ visis. Scõo remouet quãdã instantiaz que fieri posset ibi. Si vo querit utrũ Petrus. Questio p̃ma.

Hic querũk tria. p̃ma q̃d sit obiectũ fidei. Scõo qualiter se habeat ad cognitionẽ nostrã. Tertio de meritо z laude fidei.

Ad p̃imũ sic p̃cedit. videk q̃ veritas increata non sit obiectũ fidei. Fides enĩ est de his que sub simbolo cõtinent qõ est collectio credendorũ: sz ut simbolo cõtinent quedã que ad creaturã pertinẽt: sicut passio z huiusmodi: ergo obiectum fidei non est veritas increata sz in ea multa de creaturis cõtinẽt: ergo fidei obiectuz non est tantuz veritas increata. ¶ Ite fides vt augustin⁹ dicit per sanctã scripturã instruit ne initiũ sumpsit: sz ppheti est de reb⁹ creatis⁹ cũ cõtineat differẽtias temporis quib⁹ creatura subiacet: ergo z fides. ¶ Ite forma vniuersalis nõ est p̃ncipiũ operãda: quia est a motu remota. vnde rõ vniuersalis nõ est fozmarũ vniuersaliũ nõ mouet: sicut patz per p̃hm in. iij. de aĩa: sed veritas p̃ima est magis a materia z motu remota q̃z aliqua forma vniuersalis: cũ ergo fides sit operatiua habit⁹ quodãmõ: qz per dilectionẽ operak vt dicit Bak. iiij. videk q̃ obiectum fidei nõ possit esse verita⁹ p̃ma. ¶ Ite virtutes theologice vt supra dictũ est ordinãt nos in finẽ: sz finis noster nõ tantum est de⁹: sed etiã gloria creata: ergo z fides etiã circa veritatẽ creatã est. ¶ Sed contra est qõ dicit Dion⁹. vii. ca. de di. no. q̃ diuina fides est circa simplicẽ z semp existentem veritatẽ. hoc aũt est veritas increata: ergo obiectum fidei est verũ increatũ. ¶ Ite ab eodez res denominat a quo recipit speciẽ: sed habit⁹ speciẽ recipiũt ab obiecto: ergo fides dicak a deo virt⁹ theologica videk q̃ obiectũ p̃prium ei⁹ est veritas increata. ¶ Ulteri⁹ videk q̃ fides nõ sit circa verũ cõplexũ: qz vt dictũ est obiectũ fidei est simplex veritas: sz in simplici nõ cadit aliqua cõplexio: ergo nõ est circa verũ complexũ. ¶ Ite fidei succedit visio: sed visio patrie erit de incõplexo: ergo z fides. ¶ Ite fides formak charitatẽ: sed charitas habet p̃prium obiecto bonum incõplexũ: ergo z fides veruz incõplexũ. ¶ Ite sicut dicit philosophus. in. iij. de anima. In cõpositione intellectuum cadit temp⁹: sed de substãtia fidei videk esse temp⁹. Alioquin null⁹ fuisset ꝛẽ. poze natiuitatis christi fidelis nisi qui credidisset eum tũc nasci: ergo fides nõ est circa verum complexũ. ¶ Ite fides eadẽ est semper: sed enunciabilia nõ manent eadem: quia nos credimus xp̃m natũ quẽ patres crediderũt nascitur: ergo fides nõ ẽ enũciabiliũ. ¶ Sz ẽ otra fides ẽ media inter opinionẽ z sciẽtiã: sz tã sciẽtia q̃z opinio ẽ enũciabiliũ: ergo et

fides. ¶ Ꝑ per fidem differt fidelis ab infideli. nō aūt differt per incōplexū: sed per complexū: quia iudeus credit ad uentū xp̄i sicut ⁊ nos: ſz in hoc distinguimur: qz nos credimus eū uenisse quē ipſi expectāt venturū: ergo fides est de cōplexis. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ fidei possit subesse falsum. cū enī verū cōtingens pōt esse falsum: ſz fidei subest aliq̄d verum cōtingens. ſ. passio xp̄i: qz fuit volūtaria ⁊ ex li. ar. tam xp̄i q̄z iudeoꝝ dependēs: ergo fidei pōt subesse falsum. ¶ Ꝑ in tē poze ante passionē xp̄i: postq̄z credidit abzaā xp̄i passionez futurā cōstat q̄ possibile fuit: tūc deo alio mō hūanū genꝰ liberare: q̄ō ſi fuisset fides abzahe falsificata fuisset: g̃ fidei pōt subesse falsum. ¶ Ꝑ spei pōt subesse falsuz: qz aliquis sperat se habiturū vitā eternā q̄ nūq̄z habebit. ⁊ siliter charitati: qz aliq̄s ꝓmittit aliq̄d ex charitate q̄ō nō faciet sicut de aplo patet ꝓma Lhozin. j. ergo ⁊ fidei. ¶ Ꝑ latria per fidem dirigit̄: sed in actu latrie aliq̄s pōt errare sicut q̄ credit esse hostiā cōsecratā que nō est cōsecrata ⁊ eā adozat: ergo ⁊ fidei pōt subesse falsum. ¶ Sz cōtra fides est certioz quā sciētia vt supza dictū est: ſz sciētie nō subest falsuz: ergo multo miꝰ fidei. ¶ Ꝑ per nullā v̄tutē ꝓducit̄ actꝰ malꝰ: qz bonus vsus potētie est actꝰ v̄tutis vt dicit Augu. ſz opinari falsum est malꝰ vsus intellectꝰ: cū ergo fides sit virtꝰ nō cōtingit fidei subesse falsum. ¶ R.° dicendū ad ꝓmā questionē q̄ in obiecto alicuiꝰ potētia cōtingit tria ꝛsiderare. ſ. id q̄ō est formale in obiecto. ⁊ id q̄ō est materiale ⁊ id q̄ō est accidentale: sicut patz in obiecto visus: qz formale in ipso est lumen q̄ facit colorē visibilē actu: materiale vero: ipse color q̄ est potētia visibilis. Accidētale vero sicut quātitas ⁊ alia huiusmodi que colorē comitāt̄. Et qz vnūquodq̄z agit ſm q̄ est in actu ⁊ p suā formā. obiectū aūt est actū in virtutibꝰ passiuis. ideo rō obiecti ad quā ꝓportionat̄ potētia passiua est id q̄ō est formale in obiecto. ⁊ ſm hoc diuerſificant̄ potētie ⁊ habitꝰ qui ex rōne obiecti speciē recipiunt. Et hec alicui nisi ꝓp̄ veritatē ꝓmā credibilē nō habet q̄ō fit actu credibile nisi ex virtute ꝓma: sicut color est visibis ex luce: ⁊ ideo veritas ꝓma est formale in obiecto fidei ⁊ a qua est tota rō obiecti. Quicq̄d aūt est illud q̄ō de deo credit̄ sicut ē passum esse vel aliq̄d huiusmodi hoc est materiale in obiecto fidei. Ea aūt que ex istis credibilibꝰ cōsequunt̄ sunt q̄ſi accidētaliter. ⁊ ideo cōcedendū est q̄ obiectū fidei ꝓprie loquēdo est veritas ꝓma. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū q̄ passio ⁊ alia huiusmodi que cōtinent̄ in simbolo se habēt materialiter ad obiectū fidei. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ in sacra scriptura instruit fides q̄ſtū ad essentialia fidei: sicut sunt q̄ dē deo in ipsa dicūt̄ ⁊ q̄ſtū ad accidentalia: sicut sunt gesta patrū ⁊ alia huiusmodi que ad fidē pertinēt inquantū sunt dīnitus inſpirata ⁊ dicta. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ in sacra pbetia ⁊ fides sint de eodē sicut de passione xp̄i: nō tñ scōm idē: qz fides formaliter respicit passionē ex parte illa q̄ sub est aliq̄d eternū. ſ. inquātū deꝰ est passus. hoc aūt q̄ō tpale ē respicit materialiter: ſz ꝓpbetia ecōuerſo. ¶ Ad quartū dicendū q̄ forme vniuersales nō mouēt ſm q̄ in sua vniuersalitate cōſideranē: ſz ſm q̄ applicant̄ ad aliq̄d particulare Et similiter ꝓma veritas mouet ad operandū inquantū applicaē ad hūc vel ad illū: sicut dū cōſideratur q̄ est finis ad quē iste vel ille peruenire pōt. Uel dicēdū q̄ forme vniuersales nō sunt subſistētes in rerū natura. ⁊ ideo ad operationē vel ad actionē se habere nō possunt: neq̄z sicut ꝓncipiuz neq̄z sicut terminꝰ. ⁊ ideo nō ē filis rō de deo qui in seipso subſistit. ¶ Ad quintū dicendū q̄ bītudo creata cōſistit in opatiōe nostra ad deū. operatio autē ex obiecto cognoscit̄ vñ ꝓncipaliter est fides de ipso deo ⁊ secūdario de bītudine creata. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q̄ sicut dicit Augustinꝰ credere est cū ascensione cogitare Assentire autē nō pōt aliq̄s nisi eo q̄ verū est. veritas aūt nō cōſistit nisi in cōplexione vel intellectu vel vocū. ⁊ ideo obiectū fieri oportet q̄ sit verū cōplexū. Et hoc patz per hoc q̄ quidā pḣi illam opationē intellectus qua cōponit ⁊ diuidit appellauerūt fidē. vnde illi qui dixerūt q̄ fidei obiectū est incōplexū ꝓp̄iā vocē ignozauerūt. q̄ enim dicit̄ credo incarnationē nō pōt intelligi informādo cōceptionē incarnatiōis: qz sic q̄libet q̄ intelligit q̄d signat̄ per nomē crederet incarnationē. vnde sensus est credo incarnationē esse vel fuisse: patet ergo q̄ fidei inquātū est fides cōuenit circa verū cōplexuz esse cōuenit etiā sibi ex ipsa ratione obiecti ꝓp̄ij q̄ō est veritas ꝓma de qua nō pōt sciri q̄d est vt intellect⁹ in eius cognitione vtat̄ formatiōe: ſz cognoscit̄: qz est q̄ō fit per intellectū cōponētē ⁊ diuidentē. ¶ Ad ꝓmuz ergo dicēdū q̄ q̄ſtuis veritas ꝓma fit simplex ſm rem. tñ in ea inueniūt̄ multa ſm rōnē ꝓout intellectus diuersas cōceptiones de ipsa formar. Et ſm hoc etiā illas diuersas cōceptiones pōt componere ⁊ diuidere ⁊ enūciationē de deo formare ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ operatio intellectꝰ cōponētis ⁊ diuidentis resoluit̄ ad operationē eiꝰ qua respicit aliq̄d incōplexū: qz q̄ō quid est. est ꝓncipiū demōſtrādi an est simpliciter: ⁊ qz est. ⁊ ideo etiā illud q̄ō fidei succedit in quo fides cōſūmabit̄ erit visio incōplexi. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ obiectū charitatis est bonū q̄ō ſm ꝓḣm in. vj. Meth. est in rebꝰ. oibꝰ aūt fidei est verū q̄ō cōplex̄ per operationē aīe. Et qz cōpositio ⁊ diuisio que est in enūciabilibus nō est nisi per aiam. ideo cōplexū est obiectū fidei: q̄ſtuis incōplexū sit obiectuz charitatis. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ tēpꝰ determinatū est de his que accidētaliter se habēt ad fidē: sicut etiā se habet accidētaliter ad ꝓdicatū ⁊ ad subiectū q̄ intellectus cōponit⁹ ⁊ diuidit: ea aūt q̄ se habēt accidētaliter ad fidē nō sunt de necessitate salutis nisi postq̄z determinata sunt per ꝓdicationē ⁊ doctrinā. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ ſustinētiū fidē esse circa verū cōplexū quidē dixerunt q̄ est idē enūciabile q̄ō scōm tria tēpoza variat̄ q̄ō in ꝓmo li. improbatum est diſ. xxiiij. Et ꝓpter hoc alij dixerūt q̄ articuli fidei nō sunt idē quātū ad essentiā: ſz q̄ſtū ad vtilitatē q̄ō etiā nō bene dictū est: qz sic fides nō esset eadē simpliter: ſz scōm quid. Et ideo dicendū est q̄ in ipso articulo qui est obiectū fidei cōplexū est aliq̄d materiale. ſ. ipsa passio: ⁊ aliquid formale. ſ. res diuina ⁊ aliquid accidētale. ſ. ipsum. vnde fides variatur non q̄ſtū ad essentiā: q̄ſtū ad accidēs. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ fides innitit̄ veritati ꝓme. vnde cū illa sit infallibilis fidei nō pōt subesse falsum ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q̄ cōtingēs nō pōt esse obiectū fidei: nisi ſm q̄ stat sub dīna ꝓscientia. ⁊ scōm hoc habet necessitatē cōsequētie: ⁊ sic cadit sub fide. vnde sicut ꝓsciētia nō pōt falli ita nec fides. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ post tēpꝰ abzahe deꝰ potuit alio mō genus humanū liberare quā per passionē xp̄i loquēdo de potentia absoluta: ſz nō ſm q̄ cōſideraē in ordine ad ꝓsciētiā nō enī poterat deꝰ vt aliq̄d ab eo ꝓscitū sit ⁊ postmodū nō fiat sicut nō pōt falli vel mutari: ⁊ sic fides abzahe fuerat de passione xp̄i ſm q̄ subsistat dīne ꝓsciētie. ¶ Ad tertiū dicēduz q̄ spes nō tendit in beatitudinē nisi ex suppositiōe meritoꝝ. Alias esset ꝓsumptio ⁊ nō spes. vnde si deficiētibus meritis iste ad bītitudinē nō puenit vt sperauit spes non decipit̄: ⁊ siliter nec charitas decipit̄: qz semp vult id quod deo placitū est vnde si aliq̄s postea cōperiat nō esse deo placitū q̄ō ꝓius placitū estimabat. estimatio hūana fallit̄ nō charitas. ¶ Ad quartū dicendū q̄ fides nō est de hac hostia nisi rite ꝛsecrata: ſz q̄ hec hostia sit rite ꝛsecrata hoc est hūane estimatiōis ⁊ ex hac pte pōt accidere erroz in latria.

Ad secundū sic ꝓcedit̄. videtur q̄ fides sit de visis ꝓma Lhozin. xiij. videmus nunc per speculum in enigmate. ⁊ loquit̄ ibi de fide. ideo fides est visio: ergo credita sunt visa. ¶ Ꝑ lumē fidei se habet ad articulos sicut lumē naturale ad ꝓncipia naturaliter cognita: sed lumē nāle facit videre ꝓncipia per se nota: ergo ⁊ lumen fidei facit fidere articulos. ¶ Ꝑ itelligere videre ē: ſz oportz eū qui audit intelligere q̄ dicūt̄ ad hoc q̄ credat: g̃ fides que ex auditu est de visis est. ¶ Ꝑ ꝓpbetia visionis causa est

fides ⁊ ꝓphetia in idē cōcurrunt vt supra dictū est: ergo fides de visis ē. ¶ Ꝑ id qō ē māle in obiecto fidei ē res creata dictū ē: ꝫ res illa creata visui hūano subiacet etiā sensibili sic̄ passio: ḡ cū fides sit de toto obiecto suo: fides de visis erit. ¶ Ꝫ cōtra Heb.xj. fides est argumētū nō apparētiū: ergo nō est de visis. ¶ Ꝑ deuꝫ nemo vidit vnq̄ Joh.ꝑmo sed fides ꝓprie est de deo: ergo fides est de non visis. ¶ Ꝑ fides gignit spem glo. Math.j. sed spes est de nō visis Ro. viij. ergo ⁊ fides. ¶ Ulterius videt̄ q̄ fides possit esse de scitis. deū enim esse est creditū: sed hoc est scitū: qz demonstratiue probatū est: ergo fides est de scitis. ¶ Ꝑ vnū de generantib⁹ scientiā est doctrina: ꝫ fides ꝙtū ad distinctionē credendoꝝ est per doctrinā: qz fides ex auditu est. Ro.x. ergo fides est de scitis. ¶ Ꝑ oē illud ad qō habet̄ ratio ꝓbans est creditū: ꝫ ad ea que sunt fidei pōt haberi ratio ꝓbās ꝑma ꝑe.iiij.parati semp ad reddendū rationē de ea q̄ in nobis est fide ⁊ spe Et Cōmendator super ꝑmū ca.de di. no. dicit q̄ ratio est ꝓior auctoritate. Et Rich. de sanc. vic. dicit q̄ ad nullā veritatē probandā deficit ratio: ergo fides est de scitis. ¶ Ꝑ ois ꝓbatio cōuincēs intellectū ad assentiendū facit scientiā: ꝫ ad assentiēdū bis q̄ sunt fidei cōuincitur intellectus per miracula: sicut supra dictum est de demonibus: ergo fides est de scitis. ¶ Sed cōtra scientia ex intellectu ꝑncipioꝝ causat̄: sed de his que fides credit nō possum⁹ habere intellectū fide manēte scilicet in statu vie: ergo fides nō pōt esse de scitis. ¶ Ꝑ scientia est effect⁹ rationis: ꝫ ea de quib⁹ est fides sunt supra rationem: ergo de his que sunt fidei nō pōt esse scientia. ¶ Ꝑ deum nemo vidit vnq̄. Joh.j. sed fides ꝓprie de deo est: ergo est de non visis ⁊c̄. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ ea de quib⁹ est fides sūt ignota: qz ſm Greg. apparētia nō habent fidē: sed agnitionez: ꝫ ea que nō habent agnitionē sunt ignota: ergo ea que fidez habēt ignota sunt. ¶ Ꝑ ꝑma Thozin. xij. oculus non vidit ⁊ auris nō audiuit ⁊ in coz hois nō ascēdit que preparauit de⁹ diligen. se: ꝫ quecūq̄ cognoscūt̄ in coz ascendunt: ergo fides que est de ꝑdictis est de ignotis. ¶ Ꝑ ois nostra cognitio habet oꝛtū a sensu ſm ꝑhos. sed ea que cadūt sub fide nullo modo possunt reduci ad cognitionē sensibilez: ergo de eis nō est cognitio aliqua. ¶ Ꝑ oē qō cognoscit̄ est presens aliquo mō cognoscenti: sed fides vt dicit Aug⁹ est de absentib⁹: ergo ea que sunt fidei sunt ignota. ¶ Ꝫ contra ois habitus in potētia cognitiua existēs facit cognoscere suū obiectū: sed fides est in cognoscitiua potētia existēs sicut in subiecto vt ꝓius dictū est: ergo ea que sunt fidei aliquo modo cognoscūt̄. ¶ Ꝑ infidelitas est ignota vt patet ꝑma Thi.j. misericordiā consecut⁹ sum: qz ignorans feci in incredulitate mea: ergo fides est cognitio: ⁊ ita credita sunt cognita. ¶ Ad oppm dicendū ad ꝓmā questionē q̄ visio ꝓprie loquēdo est actus sensus visus: ꝫ ꝓpter nobilitatē ist⁹ sensus translatū est nomē visionis ad actus aliarū potentiarū cognitiuarū ſm similitudinē ad sensum visus. Pōt ergo attendi similitudo quātū ad gen⁹ cognitionis tantū: ⁊ sic largo modo ⁊ impꝛopꝛie ois cognitio visio dicet̄: ⁊ ſm hoc fides est de visis ꝫtcūq̄ sicut magister dicit: nō quidē visu exteriori: ꝫ interiori potest etiā ulteri⁹ attendi hec similitudo nō solū quātū ad genus cognitionis: sed etiā quātū ad modum cognoscēdi Modus aūt quo sensus visus videt est in quātū species visibilis in actu per lumē formāt̄ in visu. vnde transferēdo nomē visionis ad intellectū ꝓprie intelligēdo videm⁹ quādo per lumē intellectuale ipsa forma intellectualis sit in intellectu nostro: siue illud lumen sit naturale: sicut cū intelligim⁹ quidditatē hois aut alicui⁹ huiusmodi siue sit supernaturale: sicut quo deū in patria videbim⁹. Et ulteri⁹ videri per intellectū dicunt̄ illa cōplexa quoꝝ cognitio ex predicta visione oꝛsurgit sicut per lumē naturale videmus ꝑncipia ꝑma que cognoscim⁹ statim vt termi nos: siue per lumē supernaturale sicut est visio ꝓphetie. Et ulterius etiā ea que in ista ꝑncipia resoluere possum⁹ per rationem dicunt̄ videre sicut ea que scim⁹ demonstratiue ꝓbata. Et ſm hoc patet q̄ fides non pōt esse de visis: qz forma illa intelligibilis que ꝑncipaliter erit obiectū fidei. ſ. de⁹ formā tionē intellectus nostri subterfugit ⁊ nō est ei partu⁹ in statu vie vt dicit Aug⁹. Nec iterū ea que sunt fidei ad ꝑncipia visa reducere possum⁹ demonstrādo. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendum q̄ visio accipit̄ ibi large scōm ꝓmū modū ¶ Ad secūdū dicendū q̄ termini ꝑncipioꝝ naturaliter notorum sunt cōprehensibiles nostro intellectui. ideo cognitio que surgit de illis ꝑncipijs est visio: ꝫ nō est ita de terminis articuloꝝ. vnde in futuro q̄n deus videt̄ per essentiaz articuli erunt ita per se noti ⁊ visi: sicut modo ꝑncipia demōstrationis. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ fidē precedit intellect⁹ quo intelligim⁹ quidditatē rei ipsa: qz noīa ex effectib⁹ deo imponūt̄. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ ꝓphetia respicit tēpozale quasi ꝓpriū obiectū dicēdū q̄ ꝓphetia est visio. qō intellectu cōprehendi potest. ⁊ ideo ꝓphetia est materiale in obiecto fidei. ſ. incarnatio nō est fides nisi ſm q̄ stat sub luce: ⁊ sic nō cadit sub visu cozpozali nec intellectuali. ¶ Ad secundam questionē dicendū q̄ fides vt dictū est cōpat̄ ad aliqd obpliciter. ſ. per se ⁊ per accidēs. Et qō per se pertinet ad fidē pertinet ad eam semp ⁊ vbiq̄. ideo qō pertinet ad fidē ratione huius vel illius nō est fidei per se ꝫ per accidēs: sic ergo qō simpliciter humanū intellectuz excedit ad deū pertinens nobis diuinit⁹ reuelatū per se ad fidē pertinet: qō aūt excedit intellectū huius vel illi⁹ ⁊ nō ois hominis nō per se sed per accidēs ad fidē pertinet. Ea aūt que omnē humanū intellectū excedūt nō possum⁹ per demonstrationē ꝓbari: qz demonstratio in intellectu ꝑncipioꝝ fundat̄. ⁊ ideo huiusmodi nō possunt esse scita: sed quedā sunt precedēntia ad fidē quoꝝ nō est fides nisi per accidēs inquātū. ſ. excedūt intellectū illi⁹ hominis ⁊ nō ois simpliciter possūt demonstrari ⁊ sciri: sicut hoc qō est deū esse: qō quidē est creditum quātū ad eū cui⁹ intellect⁹ ad demonstrationē nō attingit: qz fides quātū in se est ad oīa que fidē cocomitant vel sequūt̄ vel precedūt sufficiēter inclinat ⁊ per hoc patz solutio ad ꝓmū. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ fides determinat̄ per auditū doctrine ꝓponētis quid euitandū sit ⁊ quid tenendū fit: sed nō ꝓbantis ꝓpositū: ⁊ ideo scientiā talis doctrina nō facit ¶ Ad tertiū dicendum q̄ ratio humana precedit auctoritatē humanā: ⁊ rō diuina precedit auctoritatem diuinā cui fides innitit̄. vnde fides nostra ita se habet ad rationē diuinā qua de⁹ cognoscit: sicut se habet fides illius qui supponit ꝑncipia subalternate sciētie a sciētia subalternante que per ꝓpriā rationē inducere ad probandū fidē lus nō mouet humanā rationē inducere ad ꝓbandū fidē sed diuinā vt quid de⁹ dixit: humanā aute defendū vt per eā ostendat̄ q̄ ea que fides ꝓponit nō sunt impossibilia: nō aūt ita q̄ sufficiēter pet rationē humanā ea que fidei sunt ꝓbari possint. Et ideo verbū Rich. intelligendum est de ꝓbatione nō sufficienti: sed aliquo modo ꝓmadenti. ¶ Ad quartū dicendū q̄ argumēta que cogūt ad fidē sicut miracula nō ꝓbāt fidē per se: ꝫ ꝓbāt veritatē annūciantis fidē. ⁊ ideo de his que fidei sunt sciētiā nō faciūt ¶ Ad tertiam questionē dicendū q̄ ad perfectā rōnē cognitiōis intellectiue tria requirūt̄. Primo q̄ id qō cognoscit̄ intellectui ꝓponat̄ Secōo q̄ intellect⁹ illis adhereat. Tertio q̄ ea videat. Ea ergo que fidei sunt intellectui ꝓponūt̄: nō quidem in seipsis: ꝫ quibusdā verbis que ad eoꝝ expressionē nō sufficiūt ⁊ quibusdā similitudinib⁹ ab eoꝝ representatione deficientib⁹. ⁊ dicunt̄ cognosci in speculo ⁊ in enigmate Et ꝓpter hoc nō videt̄ ꝓprie loquēdo: sed tū intellectus aliquo modo sentit eis. ⁊ ꝓpter hoc imperfecte cognoscūt̄ nec oīno ignorant̄. ¶ Ad ꝓmum ergo dicendū q̄ Grego. loq̄t̄ de agnitione perfecta que visionē includit. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ in coz ascendit qō per operationē cozdis formari potest.

et hoc quod videtur: z per istum modū que preparauit de⁹ diligētib⁹ se in cor hois nō non ascendūt. Ad tertiū dicē dū q cognitio fidei ortū habet assensu inq̄ntū significatio nes nominū que preponunt a sensib⁹ cognouit. sed hec de ficiunt a representatione ei⁹ circa quod est fides proprie: iō fides non habet cognitionē pfectā. Ad q̄rtū dicēdū q il lud proprie dicit presens cui⁹ essentia intellectui vel sensui p̄sentat. z quia hoc facit visionē: ideo dicit Aug. q videntur presentia sed credunt absentia. z propter hoc etiā fides assimilat auditui q de absentib⁹ est: sicut auditu cognosci mus: que cū sint absentia nobis recitant.

Ad tertiū sic p̄cedit. videt q non sit necessariū q hō credat aliq̄d cui⁹ non habet scientiā neq; visionem sup naturalem rationē existens. nulli enī rei pfecte puidet nisi sibi conferant ea p que potest in finē suū deue nire. sed humane nature in sua creatione sufficiēter diuina puidentia puidit: ergo ei tribuit ea p que possit in finē suū tendere. z ita videt q ratio naturalis sufficiēter hominē in finē ordinet: z ita nō oportet q aliqua supra rationē credat

Ultimus finis nostre vite est deus inq̄ntū est summū bonū. sed aliquid esse summū bonū est ꝓbatū p rationē naturalē: ergo non oportuit aliq̄d aliud credere supra rationē naturalem ad ordinationē hominis in finē.

Sapientia diuina in infinitū nostrā rationē excedit: ergo infinita sunt in sapiētia dei que nostrā rationē excedūt. sed non de oīb⁹ illis possum⁹ habere cognitionē: ergo pari rōne nec de alioq bus que supra rationē sunt: quia de similib⁹ est idem iudi cium.

Sed ⁊tra. vbi est altior vita debet eē altior opatio vi te. sz vita gratie est altior q̄ vita nature: ergo z cognitio gra tie debet excedere cognitionē nature cū cognitio sit opatio vite.

Fides est substantia sperādarū rerū Hebre. xi. sed ea que speramus sunt supra rationē: qz oculus nō vidit ⁊c. j. Corinth. ii. ergo z fides debet eē de bis q̄ sunt supra ratio nē.

Ulterius videt q credere bis que non videm⁹ non sit laudabile neq; meritorium: quia qui cito credit leuis est corde vt dicit Eccl. xix. sz qui credit bis que nullo modo vi det nimis cito credit: ergo magis est vituperādus q̄ laudā dus.

Abnegare rationē que ē nobilissimū eor q̄ in no bis sunt est vituperabile. sed qui credit ea que non sunt ra tioni consona rationē abnegat: q̄ est vitupabil.

Discre tio est illa que facit omne opus hois laudabile. sz cū ois no stra discretio sit p rationē: in bis que p̄ter rationē sunt nō habem⁹ aliquid quo discernam⁹: ergo hoc credere non est laudabile: quia ita potest aliquis credere falsis sicut veris.

Sed ⁊tra est quod dicit Io. xx. Beati qui non viderūt z crediderūt.

Ois actus virtutis est meritorius z laudabilis q̄ntū est in se. sed credere que nō vident est actus fidei que est virt⁹: ergo est laudabile z meritoriū.

Ulteri⁹ videtur q ratio humana diminuit meritū fidei. Ratio enī sufficienter ꝓbans totaliter meritū fidei euacuaret: quia vt dicit Gregorius. fides non habet meritū cui humana ratio p̄bet experimentū: ergo ratio aliqualiter persuadēs meritū fidei diminuit.

Illud quod inducit ad corruptionē fidei diminuit meritū fidei. sed rōnes z disputatiōes inducūt corruptionē fidei vt dicit Auerrois in. iiij. phis. ex hoc q̄ hō audit alia: z ex hoc min⁹ adheret his que consueuit audire: z ou bitare incipit: ergo videt q ratio humana meritū fidei diminuat.

Opus q̄ pure propter deū fit magis est meritorium q̄ cū hoc fine admiscet aliq̄d aliud tpale: ergo pari rōne humana ratio fidei admixta meritū fidei diminuit.

Sz ⁊tra. p rōnes humanas fides elucidat. sz elucidātib⁹ vita eterna promittit vt patet Eccl. xxiiii. Qui me elucidāt ⁊c. q̄ non eēt sp̄s elucidatione meritū fidei diminueret: ergo videt q rō humana meritū fidei non diminuit.

Ignorantia virt⁹ est magis propinq̄ fini tanto est magis meritoria. sz fi nis fidei est intelligētia veritat⁹ ad quā hō ꝓpinq̄t p rōnes humanas: ergo rō humana fidei meritū nō diminuit sz augmentat.

Ad p̄mū dicēdū ad primā q̄nē q in fide sunt q̄dā q̄ sunt supra rationem humanam simpliciter de quibus essentialiter est fides. Et quedā q̄ sunt supra rationē humanā alicui⁹ q̄nis nō supra rationē cuiuslibet hois. et ad vtraq; necessariū fuit dari fidē. Quia enī hoī deus ꝓuidit finē q̄ est supra naturā hois. s. plenā participationē siue bītudinis: oportet aūt eū qui in finē tendit si liberо ar.agat cognoscere finē et cui⁹ cōsideratiōe dirigit in bis q̄ sunt ad finē. ideo oportuit vt hō alicui⁹ rei cognitionē haberet q̄ naturalē cognitionē ei⁹ excedit: que quidē cognitio homini datur p gratiā fidei Sicut aūt est in gratia pficiēte affectū q ꝓsupponit naturā quia eā pficit: ita z fidei substernit natural cognitio quā fides ꝓsupponit: z ratio ꝓbare pōt: sicut deū eē: z deū eē vnū incorporeū intelligentē: z alia huiusmodi. z ad hoc etiā sufficientē fides inclinat: vt qui rationē ad hoc habere nō pōt fide eis assentiat. Secūdo quidē necessariū fuit ꝓpter q̄nq; vt materie fm eleuationē dicit rabbi Moyses in p̄ma pte c. xxxiii. Primo propter altitudinē a sensib⁹ quib⁹ vita nr̄a cōnutrit. vñ nō est facile sensum z imaginationē deserē: qō tñ est necessarium in cognitione diuinor z spūaliū: vt dicit Boe. Secūdo qz q̄uis intellect⁹ hois naturaliter ordinat⁹ sit ad diuina cognoscēda: nō tñ pōt in actū exire p seipsum. Et qz cuilibet nō pōt adesse doctor parat⁹: iō de⁹ lumē fidei ꝓuidit qō mentē ad huiusmodi eleuet. Tertio qz ad cognitionē diuinor p viā rōnis multa p̄exigūt cū fere tota philosophia humana ad cognitionē diuinor ordinet: q̄ quidē nō p̄nt nisi pauci cognoscere. z ideo oportuit fidē eē vt oēs aliquā cognitionē haberēt de diuinis. Quarto quia quidē naturaliter sunt hebetes: z tñ cognitione diuinor indigent q̄ in vita dirigant. Quinto qz hoīes occupant circa necessaria vite: z retrahunt a diligēti cōsideratiōe diuinor. Ad p̄mū ergo dicēdū q finis humane vite est cognitio dei: etiā fm ph̄os qui ponūt felicitatē vltimā in actu sapiētie fm cognitionē nobilissimi intelligibil. Cognitio aūt dei q̄dē excedit nostrā naturā: sicut visio q̄ est p essentiā. z ad istū finē nō potuit sufficiēter nobis ꝓuideri p nostra naturalia. z iō necessaria fuit fides eor que eēntialiter ad fidē ptinēt. Alia aūt cognitio dei est cōmensurata nostre nature. s. illa quam de deo habere possum⁹ p rationē naturalē. sz quia hec habetur in vltimo humane vite cū sit finis: z oportet humanā vitā regulari ex cognitione dei sicut ea q̄ sunt ad finē ex cognitione finis. iō etiā p naturā hoīs nō potuit sufficienter ꝓuideri etiā q̄ntū ad hanc cognitionē dei. vñ oportuit q p fidē a principio cognita fierēt ad q̄ rō nōdū poterat puenire. z h⁹ q̄ntū ad ea q̄ ad fidem p̄exigunt. Ad secūdū dicēdū q bonū vt dicit Dio. est diffusiuū: vñ vbi cognoscit alia rō diffusionis cognoscit alia rō bonitatis. p rationē ergo naturalem pōt cognosci summū bonū fm q diffundit se cōicatiōe naturali: nō aūt fm q diffundit se cōicatione supnaturali. z fm hāc rationē summū bonū est finis nostre vite de quo oportet haberi fidē cū rō in illud nō possit. Ad tertiū dicēdū q ea q̄ sunt ad finē debēt ꝓportionari fini. vñ cū finis vite hūane vltim⁹ sit supra facultatē nature: z p ois rōnis: q̄ rō ex bis q̄ sunt ad finē de fine dijectat. oportet q etiā illa q̄ sunt ordinata ad finē illū supra facultatē hūane nature sint z supra rōnez. Et ita nō oīa q̄ in diuina sapiētia supra rōnez sunt ad fidē ptinent: sz solū cognitio finis supnatural: z eor quib⁹ in finē illū supnaturaliter ordinamur. Ad secūdā q̄nē dicendū q sicut ph̄s dicit. j. ethi. laus ꝓprie fm respectū ad alterū q̄ dignі⁹ est attēdit: sicut videm⁹ q actus cōcupiscibil laudat inq̄ntū ordinate se hz ad rationē. Actus vo rōnis inq̄ntū ordinate se hz ad intellectū quo dirigit. Et actus etiā supremarū potētiarū fm q̄ dueniēter se hūt ad finē. Et ꝓpter hoc illa q̄ sunt optima nō laudant sz honorant Et quia virt⁹ est dispositio pfecti ad optimū: vt dicit in. vij. phisi. iō ꝓprie actus virtutis laudabil est. Nostra aūt naturalis cognitio se habet ad diuinā sicut ad supiorē. z iō cū rō nostra diuine cōsentit actus laudabilis est: sicut cū irascibil subdit rōni. Et iō credre veritati prime in bis q̄ non vident

laudabile ⁊ opus meritoriũ est ⁊ opus virtutis. ℭAd pri mũ ergo dicendũ ꝙ credere homini absq; rõne ꝓbabili est nimis cito credere: quia cognitio vni⁹ hois nõ est naturali ter ordinata ad cognitionẽ alteri⁹ vt p ipsã regulẽ: sz hõ ordinata est ad veritatẽ primã. ℭAd secundũz dicendũ ꝙ homo dum credit rationẽ nõ abnegat quasi contra eam fa ciens: sed eam transcendit altiori dirigẽti innixus. s. verita ti prime: quia ea que fidei sunt etsi supra rationẽ sunt: tamẽ non sunt contra rationẽ. Ea autẽ q̃ supra hominẽ sunt q̃rere non est vituperabile sed laudabile: quia homo debet se eri gere ad diuina quantũcunq; potest vt dicit phs. x. ethicoꝝ. ℭAd tertiũ dicẽdũ ꝙ discretionẽ credendoꝝ habet homo per lumen fidei sicut discretionẽ spirituũ ꝑ aliquã gratiam gratis datam. vnde homo lumen fidei habens non consen tit his que sunt contra fidem nisi inclinationẽ fidei derelin quat ex sua culpa. ℭAd tertiã questionẽ dicẽdũ ꝙ quanti tas meriti ex duobus potest attendi. s. ex parte operis: ⁊ ex parte operantis opus quidẽ oportet vt sit virtuosum. Et q̃ virtus est circa difficile ⁊ bonũ: oportet ꝙ habeat difficul tatẽ ⁊ bonitatẽ q̃ntũ in se est. ⁊ ideo quod addit ad alterum eoꝝ addit ad meritũ quantũ est ex parte operis. ex parte vo operantis requiritur voluntas. vnde quãto magis quis vo luntarie facit tanto magis meretur: ⁊ semper quantitas me riti attenditur fm radicẽ charitatis. hec autẽ quantitas est quasi formale respectu alterius: vnde fm eam certi⁹ est iudi cium de quantitate meriti. Ratio ergo naturalis dupliciter potest induci in his que fidei sunt: vel cum ratio inducitur fm fidem vel contra fidem. Ratio autẽ inducta contra fidẽ addit ad difficultatẽ actus quantũ in se est: vnde manẽte ea dem volũtate credendi magis meretur qui credit ad quod videt multas rationes naturales in contrariũ q̃z qui eas nõ videt: sicut q̃ cũ temptatur vehemẽtius de luxuria si resistit equali voluntate plus meretur. Ratio autẽ que fm fidẽ in ducitur non facit videri id qõ creditur: ⁊ iõ difficultatẽ ope ris quantũ in se est non diminuit: sz quantũ in se est facit vo luntatatẽ magis promptã ad credẽdũ. ⁊ ex ista parte potest augere meritũ fidei sicut habit⁹ virtut| qui inclinat ad actũ in se difficilem quẽ facilem reddit operanti. Unde patet ꝙ causa rationalis pro fide inducta quam contra fidem quan tum in se est meritum fidei auget q̃uis possit etiam dimi nuere vtrũq; ex defectu credentis. ℭAd primũ ergo dicen dũ ꝙ ratio prebens sufficiẽter experimentum fidei facit vi sionem: ⁊ ideo difficultatem credendi euacuat. sed talis ra tio de his que per se ad fidem pertinent haberi non potest. ℭAd secundum dicendum ꝙ ex disputationibus coꝝtum pitur fides in eo qui fidem firmam nõ habet ex culpa ipsi⁹. ℭAd tertium dicendum ꝙ ratio humana adducta non fa cit vt homo non pure propter deum credat: quia remota ni hilominus crederet: vnde q̃ntũ in se est non diminuit meri tũ nisi ex culpa credentis. Que non proprie dicitur fides sz veritas. Contra Dic diuidit fidem cõtra veritatem: ergo fi des veritatem non habet: dicendum ꝙ hic accipit veritatez manifestam que fidei succedit ℭEx fide verboꝝum. Con tra Nunc etiam non credimus tm̃ verbis: quia cum apud diuersas gentes sint diuersa verba esset diuersa fides. Et di cendum ꝙ nõ dicitur esse fides verboꝝum vt eoꝝum in que creditur: sed quia ea que credẽda sunt nobis per verba pro ponuntur insufficienter nobis res creditas ostendentia.

ℭCum fides sit ex auditu. Contra Auditus interiora visu non differt: dicendum ꝙ vtrunq; dicitur in intellectu per si militudinem. vnde proprie de illis rebus intellectus visio habetur quarum forme se ei offerunt: sed auditus de illis que non videt. Alia que non sunt intelligimus sicut princi pia naturaliter cognita. Alia que nõ credimus: sicut ea que supra rationem sunt. ⁊ accipit hic credere communiter pro omni assensu nisi aliquid intelligat scilicet quid significa tur per nomen.

DISTINCTIO .XXV.

ℭDe fide antiquorum.

Predictis adijciendũ est de suf ficientia fidei ad salutez. Alios eni qui precesserũt aduentũ xpi ⁊ qui sequent videt pfecisse fi des fm temporis processum su cut pfecit cognitio. Fides quip pe magna dicit cognitione ⁊ ar ticuloꝝ quantitate uel constantia ⁊ deuotione. Est aũt quedam fidei mensura sine qua nunq; potuit esse salus. Unde Aplus: Oportet accedentẽ crede re quia est: ⁊ ꝙ remunerator est sperantiũ in se. Sz queritur vtrũ hoc credere ante aduentũ uel ante le gem ad salutẽ suffecerit. Nam tempore gratie cõ stat certissime hoc nõ sufficere. Oportet eni vniuer sa credi que in simbolo continent. sed nec ante ad uentũ nec ante legẽ videtur hoc suffecisse: quia si ne fide mediatoris nullũ hominẽ uel ante uel post fuisse saluũ sanctoruz auctoritates contestant. Un aug. ad optatũ: Illa fides sana est qua credim⁹ nul lum hominẽ siue maioris siue paruule etatis libe rari a contagione mortis ⁊ obligatione peccati qõ prima natiuitate contraxit nisi ꝑ vnũ mediatorem dei ⁊ hominũ xpm iesum: Cui⁹ hominis eiusdẽq; dei saluberrima fide etiã illi iusti sunt salui facti: q priusq; veniret in carnẽ crediderũt in carnẽ ventu rũ. Eadẽ eni fides est ⁊ nostra ⁊ illoꝝ. Proinde cũ oẽs iusti siue ante incarnationez siue post nec vive rint nec viuant nisi ex fide incarnationis xpi: pfe cto quod scriptũ est Non est aliud nomen sub celo in quo oporteat saluari nos: ex illo tẽpore valet ad saluandũ genus humanũ ex quo in adam vitiatuz est. Idem: Nemo liberatur a dãnatione q̃ facta est ꝑ adã nisi per fidẽ iesu xpi. Idẽ: Eadẽ fides media torꝝ q̃ nos saluat saluos iustos faciebat: antiquos pusillos cũ magnis. quia sicut credim⁹ xpm in car ne venisse: ita illi vẽturũ. ⁊ sicut nos mortuũ. ita illi morituruꝝ. ⁊ sicut nos resurrexisse: ita illi resurre cturũ. ⁊ nos ⁊ illi ad iudiciũ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ vẽ turũ. Grego. sup Ezechielẽ: Et qui preibant: ⁊ qui seqbant clamabãt dicẽtes Osanno filio dauid &c. Quia oẽs electi q̃ in iudea eẽ potuerũt: siue q̃ nunc in ecclesia sunt in mediatorẽ dei ⁊ hominũ credide rũt ⁊ credũt. Dis alijsq; pluribus testimonijs pspi cue docet nulli vnq; salutẽ esse factã nisi ꝑ fidẽ me diatoris. Oportet ergo accedentẽ credere q̃ supra dixit Aplus: sed non sufficit.

ℭDe fide simplicium.

Quid ergo dicet de illis simplicib⁹ quibus nõ erat reuelatũ misteriũ incarnationis: q pie credebant qõ eis traditũ fuit: Dici pot nullũ fuisse iustum uel saluũ cui nõ eẽt facta reuela tio uel distincta uel velata: uel in aperto: uel in mi sterio distincta: vt Abrae ⁊ Moysi alijsq; maioriꝫ qui distinctionẽ articuloꝝ fidei habebãt. velata ve simplicib⁹ quib⁹ reuelatũ erat ea eẽ credenda q̃ cre

debant illi maiores ⁊ docebant: sed eor distinctio/ nē apertā non habebant. Sicut ⁊ in ecclesia aliqui minus capaces sunt qui articulos simboli distin/ guere ⁊ assignare non valent: omnia tñ credūt q̄ in simbolo q̄tinent. Credunt enī que ignorant hñtes fidem velataz in misterio. ita ⁊ tunc min⁹ capaces ex reuelatione sibi facta maioribus credendo inhe rebant: quib⁹ fidem suam quasi cōmittebant. Vñ Job Boues arabant ⁊ asine pascebant iuxta eos. simplices ⁊ minores sunt asine pascentes iuxta bo ues: Quia humilitate maiorib⁹ adherēdo in miste rio credebant q̄ ⁊ illi in misterio docebāt q̄lis forte fuit vidua sareptana.

¶ Que ante aduentum credere de mediato/ re sufficiebat.

Sed querit cuz sine fide mediatoris antiqs non fuerit salus sicut nec modernis: vtruz oportuerit illos credere omnia illa de me/ diatore que nunc credimus: Quibusdam videtur q̄ sufficerit illis quattuor tñ credere. s. natiuitatē: mortē: resurrectionē: ⁊ aduentuz ad iudiciū. quod ex premissis verbis Augu. colligūt: vbi ista q̄ttuor posuit. Alijs aūt videt habita de fide trinitatis id de misterio incarnatiōis fidei suffecisse ut crederet dei filius nasciturus de homine: ⁊ iudicatur⁹: qui de ioanne baptista documentū hui⁹ rei assumunt: qui de morte xp̄i ⁊ descensu ad inferos in euāgelio dubitasse videt ꝑm expositionē Grego. qū interro/ gauit p discipulos: Tu es qui venturus es: an aliū expectam⁹? quasi es tu p teipsum descensurus ad infernū an aliū ad hec sacramēta missur⁹ es. Qui/ dam tamen dicunt eum non dubitasse de ignoran tia sed de pietate. i. dubitare se ostendisse. non quia ignorauerit: sz pietatis affectu compassum eē xp̄o: ⁊ ei⁹ humilitatē āmirādo insinuasse.

¶ De fide Cornelij.

Solet etiā queri de cornelio vtrū fidē incar nationis habuerit: cū dictū est ei p angelū Accepte sunt elemosine tue: ⁊ exaudite sūt orationes tue. Si enī fidem incarnationis non ha bebat: tūc ergo sine fide incarnationis erat ei iusti/ tia: q̄ de illo scriptū est q̄ iustus erat ⁊ timēs deuz. Si vo incarnationis fidez habebat: ad quid ergo missus est ad eum petrus. Sane dici potest eū sicut fidem vnitatis: ita ⁊ incarnationis habuisse dei re/ uelatione: sed incarnatū iam esse dei filiū ignorasse Et ideo missus est ad eum petr⁹: ut iam natū dei fi/ liū ei annūciaret: ⁊ sacramentuz regenerationis ei conferret. Habebat igit fidē incarnationis: sed an facta an futura esset nō nouerat. Et ita p fidē venit ad opera. ⁊ p opa ampli⁹ est solidat⁹ in fide. p fidē enī ut ait Grego. venit ad opa. Cornelius etiā p fidē ad opera. Deū enī vnū credebat: sed filiū ei⁹ nesciebat incarnatū. Per fidē placuerūt deo opera ei⁹. Sine fide enī impossibile est placere deo. Aug. vo dicit Cornelio dictuz eē p angelū Accepte sunt elemosine tue ⁊ orationes tue anteq̄z in xp̄m crede/ ret. Nec tñ sine aliq̄ fide donabat ⁊ orabat. Nam quomodo inuocabat in quem non credebat. Sed si posset sine fide xp̄i esse salu⁹: nō ad eū mitteret ar chitect⁹ ecclesie petr⁹. Attēde q̄ ait sine fide xp̄i nō posse esse salutē: ⁊ tñ Cornelium exauditū anteq̄z cre deret in xp̄m. Nō ita pōt intelligi. s. anteq̄z sciret xp̄m incarnatū in quē credebat in misterio.

¶ De eq̄litate fidei spei ⁊ charitatis ⁊ operis q̄ ꝑm aliquid sunt equalia.

Illud etiam non est pretermittendum q̄ fi des spes charitas ⁊ opatio ꝑm aliq̄d equa lia sunt in pñti. Vñ Grez. fidē spem cha/ ritatē atq̄z opationē dū in hac vita viuim⁹ eq̄les si bi eē apud nos inuenim⁹: q; quantū credim⁹ tantū amamus: ⁊ quantū amam⁹ tantū de spe p̄sumim⁹. Quisq̄z enī fidet tantū credit quātū sperat ⁊ amat: ⁊ tantū opat quantū credit ⁊ amat ⁊ sperat. Sz tñ maior fide ⁊ spe charitas dicit: q; cū ad dei spēm puenit spes ⁊ fides transit sz charitas pmanet. Et q; charitas mat ē oiuz virtutū: q̄ nō iō fidē ⁊ spem ponit q̄ ex eis oriat: sz q; post illa remanebit aucta Charitas enī nunq̄z excidit. Premissa aūt eq̄litas ꝑprie ꝑm actuū intensionē ꝑsiderāda est. Huic vo qō hic ⁊ supius dictū est. s. q̄ charitas nō est ex fide ⁊ spe sz ecōuerso: videt obuiare qō ait Aplus: Finis p̄cepti est charitas de corde puro: ⁊ ꝑscia bona: ⁊ fi de nō ficta ꝑgrediēs. Nō exponēs Augu. cor acci pit p intellectu: ⁊ ꝑsciaz p spe. Qual inq̄t charitas est finis p̄cepti p̄cedēs de corde puro. i. de puro in/ tellectu: ut nihil nisi de⁹ diligat ⁊ ꝑscia. i. de spe bo/ na ⁊ fide nō ficta. i. filate. Nō igit charitas fidē uł spem: sz fides ⁊ spes charitatē p̄cedere videt. Hoc ergo ea rōne tradītū intellige nō q̄ fides ⁊ spes cā uel tpe charitatē oiuz bonoꝝ matrē p̄cedāt: Sz q; charitas sine illis i aliquo eē nō pōt: sz illa sine cha ritate pñt eē: Quāuis nō sit pia fides uel spes sine charitate. Jō igit ex fide ⁊ spe p̄cedere dicit chari/ tas: q; nulli puenit sine istis.

¶ Postq̄z magister determinauit de fide q̄ntū ad suā eētiā q̄ p diffinitionē cognoscit: ⁊ de obiecto fidei: Dic determinat de ipsa p compationē ad hñtē rōne q̄ntitat⁹ ꝑm quā crescit in hñte fidē. Diuidit aūt hec ps in duas. In p̄ma determinat de fide ꝑut compat ad credētes ꝑm q̄ntitatē quā hz ex numero credibiliū. In secūda ꝑm q̄ntitatē quā hz ex intēsione habit⁹ ibi: Illud etiā nō est pretermittēdū. Circa p̄mū tria facit. Primo ostēdit q̄ fides sufficiēs ad salutē se extendit ad cognitionē deitatis. Secūdo q̄ se extēdit ad co gnitionē redēptoris ibi: Sed q̄rit vtrū hō credē. Tertio ostē dit ad quos articulos redēptor⁹ fides se extēdit ibi Sz q̄rit cū sine fide mediato. Sed q̄rit vtrū hō credē Dic duo facit. Primo oñdit ꝓpositū. Secūdo mouet q̄ndā qōnē ex dcis ibi: Quid q̄ dicet. Sz q̄rit cū sine fide. Dic etiā duo facit. Primo ostēdit ꝓpositū. Secūdo mouet qōnē ibi: Solet et q̄ri. Illud etiā pretermittēdū. Dic ostēdit q̄ fides ꝑm q̄ntita tē quā hz ex intēsione habit⁹ equat spei charitati ⁊ opatiōi Et circa hō duo facit. Primo ostēdit ꝓpositū. Secūdo soluit dubitatiōez ibi: Dic vo q; hō ⁊c. ¶ Dic ē duplex qō. Prima de diffinitiōe articulor. Scōa de explicita eor cognitione.

Questio Prima

Circa p̄mū q̄runt duo. Primo de articulo ꝑm se. Secūdo de distinctione articulor ad inuicē.

Ad p̄mū sic procedit: ⁊ exponit diffinitio Rich. de san. vic. q̄ tal est: Articul⁹ ē indiuisibil⁹ vitas de deo

artās nos ad credēdū. videt aūt qꝫ sit incōpetēs: qz indiuisibil' vītas ē vītas incōplexi. ſz fides ē de cōplexis vt supza dictū est: ḡ articul⁹ fidei nō est indiuisibil' vītas. ¶ Ꝑ inē articulos fidei ponūt aliq̄ q̄ nō ptinēt ad deū sicut ad cām sic carnis resurrectio. ſz h̄ non sufficit ad h̄ qꝫ dicat vītas eē de deo: qz sic oīs vītas a deo est: nō tm̄ oīs vītas ad articulū fidei ptinet. ergo videt qꝫ inconuenienter dicat vītas de deo.

¶ Ꝑ artatio necessitatē importat. ſz fides voluntaria est qz null⁹ credit nisi volēs: vt dicit Aug. ḡ male dicit qꝫ est artās ad credēdū. ¶ Itē ponit alia diffinitio Ysido. Articulus est pceptio diuine vītatis tēdēs in ipsam: qz pceptio diuine vītatis est etiā p rōnē nālē: sicut qꝫ scim⁹ deū eē: z tm̄ de h̄ nō ē articul⁹: ḡ male diffinit articulū. Itē obijcit de diffinitiōe Aug. de san. vic. Articul⁹ ē nā cū gra: qz articul⁹ ē res credita. ſz nā cū gra est credēs: ḡ cū credēs nō sit creditū: articul⁹ male diffinit. ¶ Ulteri⁹ videt qꝫ articul⁹ possit dici formatus z informis. obiectū enī ꝓportiōat habitui. ſz fidei obiectū ē articul⁹: cū ḡ fides sit formata z informis videt qꝫ etiā articuli. ¶ Ꝑ tēdere in deū est actus fidei formate. ſz articuli ē tēdere in deū vt pz p alterā diffinitionū assignatarū: ḡ articulus pōt eē informis z format⁹. ¶ Ꝑ vn⁹ articul⁹ ē Credo in deū. ſz h̄ est actus fidei formate: ḡ articul⁹ ē etiā formatus z informis. ¶ Ꝑz ꝫ. in articul' fidei nō differt pctōr z iustus. differt aūt fm formationē z informitatē: ḡ formatio z informitas nō ptinēt ad articulos. ¶ Ꝑ mutare articulos nō est in ptāte hoīs inq̄ntū ex pctō causat: ḡ informitas nō ꝯsideraf circa articulū. ¶ Ulteri⁹ videt qꝫ articuli nō debuerūt colligi in simbolo: qz tota fides sufficiēter p sacram scripturā instruit: ḡ superfluū fuit simbolos cōdere. ¶ Ꝑ simbolū ꝓponit vt regula fidei cui⁹ actus est assentire. ſz sic dic aug. in epla ad iero. sol' apl'is z ꝓphet ē h̄ bonor exhibēd⁹ vt q̄cūq; dixerūt h̄ ipsa va eē credanf: ḡ post simbolū apl'or nō debuerūt alia simbola fieri. ¶ Ꝑ q̄rit ūre simbolū apostolor z nicenum diuidit in tres ptes fm tres psonas. simbolū aūt athan. fm diuinitatē z humanitatē ptit. ¶ Ꝑ q̄ritur ūre simbolū apl'or dr submisse in ꝓma z ꝯpletorio: alia vo duo alte vnū post euāgeliū: alterū in ꝓma. ¶ Ad primū dicēdū q̄ articul⁹ nomē grecū ē: z iportat indiuisionē: vñ mēbra q̄ non diuidunt in alia mēbra dicunt articuli. Et fm istū modū ꝯclusiones q̄ inq̄runt in aliq̄ scia vl' aliquo tractatu dicunt articuli: qz ex eis sic ex quibusdā principijs indiuisibilib⁹ cōsurgit collectio q̄ tractatū pficit. Et sic in iudicijs ea q̄ p testes ꝓbata sunt vel ꝓbanda dicunt articuli. Fides aūt nō inq̄rit ſz supponit ea q̄ sūt fidei ex testimonio dei ea dicēt⁹. vñ illud qō hz spālē difficultatē in fide: z cui⁹ suppositio nō dependet ab alio supposito ꝓprie dicit articulus fidei. Et ideo in diffinitione ꝑdicta Rich⁹. secut⁹ est etiā ꝓprietatē noīs dicēs qꝫ est indiuisibil' vītas z ethimologia fm qꝫ sonat in lingua latina dicēs qꝫ artās nos ad credēdū. ¶ Ad primū ḡ dicēdū qꝫ in incōplexis p se loquēdo nō est vītas nisi eq̄uoce. vñ indiuisibile intelligēdū ē nō simplr ſz in genē cōplexor. ¶ Ad secūdū dicēdū qꝫ articuli fidei dicūt esse de deo aut qz ptinēt ad diuinā naturā: aut qz ad psonā siue rōne sui siue rōne nature assumpte: aut effect⁹ ꝓpr⁹ ei⁹ q̄ nō pōt fieri aliq̄ virtute creata: nec pcipit rōne humana: z iō obiecto cessat. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝫ articulus dr artare ad credēdū nō de necessitate coactōis ſz necessitate finis: qz sine fide articulor nō pōt eē sal⁹. ¶ Ad q̄rtū dicēdū qꝫ pceptio diuine vītatis q̄ fit p rōnē nālē tēdit sic in id cui innititur in intellectū pncipior. ſz pceptio diuine vītatis q̄ est articulus tēdit in ꝓmā vīratē nō solū sic in finē vel obiectū: ſz sic in id in qō resoluit sic in cām sue credulitatis. ¶ Ad q̄ntū dicēdū qꝫ Hugo nō intēdit diffinire articulū ſz ostēdē q̄ sūt ea de quib⁹ est fides: qz ē de opib⁹ ꝺditiōis quib⁹ instituta est nā: z de opib⁹ repationis qb⁹ collata ē gratia dei. ¶ Ad secūdā qōnē dicēdū qꝫ articul⁹ noīat id qō credēdū ē quasi obiectū fidei. Diuersa aūt dispositio opantis nihil variat in obiecto opatiōis: nec obiectū denoīat ex dispōne opantis: ſz mag⁹ ecōuerso: sicut color nō denoīat ex diuersa dispōne videntis: fm qō q̄dē hūt lippos oculos: z q̄dē claros. vñ cū formatio fidei z informitas ad dispōnē credēt⁹ pineāt: nec etiā fm id qō ē ꝓprij intellect⁹ in quo ē fides: ſz fm reuelationē ei⁹ ad volūtatē in q̄ ē charitas nō pōt ꝓprie dici q⁹ articul⁹ sit format⁹ vel informis. ¶ Ad primū ergo dicēdū qꝫ obietū ꝓportionat habitui in his q̄ ad naturā habit⁹ ptinēt nō in his q̄ accidūt ex dispōne hūtis habitū. ¶ Ad secūdū dicēdū qꝫ illa diffinitio est data de articulo p actū fidei. vñ dicit pceptio diuine vītatis. z iō ex pte act⁹ accidit ibi id qō est fidei formate nō ex pte obiecti. ¶ Et silr dicendū ad tertiū. ¶ Ad tertiā qōnē dicēdū qꝫ nomē simboli silitudinē collectionē importat. vñ a q̄ttuor collectiōib⁹ nomē simboli imponit. Primo a collectiōe multor hominū in vnā fidē. Secūdo a collectiōe ꝑdicātiū fidē: qz oēs apl'i collegerūt regulā fidei ediderūt vnusq̄sq; qō sūū. ē apponēs tertio qz ex diuersis locis sacre scripture colligūt ea q̄ credēda sūt vt in ꝓmptu hēant. Quarto oia bñficia diuinit⁹ collata ibi colligunt. vñ Dio. iiij. c. ec. ierar. dicit qꝫ religiōis simbolū ꝯgruēti⁹ pōt appellari ierarchia eucharistica q̄si bona gra. ¶ Ad primū ḡ dicendū qꝫ oportuit ea q̄ in diuersis locis sacre scripture tradita sunt in vnū colligi locū vt fides magis in ꝓmptu haberet. ¶ Ad secūdū dicēdū qꝫ pres q̄ alia simbola post apl'os ediderūt nihil de suo apposuerūt: ſz ex sacra scriptur⁹ ea q̄ addiderūt exceperāt. Et qz q̄dā difficilia sunt in illo simbolo apl'or: iō ad ei⁹ explanationē editū ē simbolū athanasij. Et qz q̄dā ꝑplicite ꝯtinebāt in ill' simbol' q̄ oportebat ꝓpter insurgētes hereses explicari: iō additū ē simbolū athanasij q̄ spālr ꝯ hēticos se opposuit. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝫ qz ꝓpr⁹ atha. spālr hereses insurrexerūt ꝯ psonā filij q̄ntū ad vīratē naturā: iō fm duas nās simbolū illud in duas ptes diuidit. Alia āt simbola q̄ nō sunt ex ꝓncipali intētiōe ꝯ hēticos scā ſz ad doctrinā fidei ꝓpalā dā vl' elucidādā diuidunt in tres psonas in quib⁹ ꝓncipaliē nr̄a fides fūdat. ¶ Ad q̄ntū dicēdū qꝫ simbolū apl'or fuit editū q̄ fides nōdū erat ꝓpalata: z iō in secreto dicitur. Et qz editū fuit ad ꝓponēdū fidei doctrinā: iō quotidie dr̄ z in ꝓma z in cōpletorio q̄si in ꝓncipio diei z nocti in signū qꝫ oīs nr̄a opatio a fide dr accipe initiū. Et qz ꝑ ipsā ꝯ aduersa z in ꝓspis ꝓtegimur. Alia aūt simbola edita fuerūt tpe fidei iā ꝓpalate: z iō puplice cantant. Et qz nō ad ꝓponēdū fidē ſz ad defendēdū vl' elucidādū edita fuerūt: iō nō in singul' dieb⁹ dicunt: ſz in ill' in quib⁹ hoīes marie ad eccliaz venire ꝯsueuerūt: z in illis de quib⁹ fit aliq̄ solēnisatio de ill' q̄ ad articlos ptinēt. Et qz simbolū nicenū editū ē ad manifestationē fidei: iō dr̄ stati post euāgeliū q̄si exꝑsitio ipsi⁹. Simbolū aūt atha. qō ꝯ hēticos editū est in ꝓma dicit q̄si iam pulsis hereticor tenebris.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt qꝫ incōueniēter articuli distiguūt in simbolo. tres enī psone sunt eq̄les: ſz articuli ptinētes ad psonā filij z spūſcī ponūt plures ḡ silr debēt poni plures ptinētes ad psonā pr̄is. ¶ Ꝑ deus eē vnū ē ꝓbabile p demōstrationē. z silr deū eē creatorē rerū. vñ etiā q̄dā pr̄i vt auicē. demōstratiōe moti h̄ occidit. articuli q̄ essentialit⁹ ad fidē ptinēt nō pūt demōstratiōe ꝓbari vt ex dictis pz: ḡ incōueniēter ponūt in simbol' ꝓ articulis. ¶ Ꝑ sic potētia apprōpriat pr̄i: ita sapiētia filio. ergo sic fortitudo in simbolo de oīpotētia: ita dr̄ mētio fieri de sapiētia z alijs etiā attributis. ¶ Ꝑ in simbolo dr̄ exponi fides q̄ ad oēs credētes. ſz nō oīb⁹ credētib⁹ ꝓuenit credē in deū: ſz tm̄ hūtibus fidē formatā: ḡ videt qꝫ male dictū sit Credo in deū. z qꝫ hūs fidē informē h̄ dicēs peccet mētiēdo. ¶ Ꝑ cū dr̄ credē in deū designat finis fidei. ſz solus de⁹ ē finis fidei: ḡ cū in simbolo ꝓtineat aliq̄d q̄ ē pure creatū sic ecclesia catholica: videt qꝫ incōueniēter ponat iste mod⁹ loquēdi. ¶ Ꝑ sic incarnatiōis sacrm incepit in ꝓceptōe z terminatū est in natiuitate: ita z misteriū passiōis incepit in passiōe z terminatū est in sepultura. ſz assignat' ali⁹ articulus de ꝓ

ptione ⁊ natiuitate: ergo ⁊ aliꝰ articulus debet assignari de passione ⁊ sepultura. ¶ Ꝑ sicut pr̃i appropriat aliqꝺ opus ⁊ spūisc̃o: ita ⁊ filio. g̃ sicut cū fide de pr̃e ponit aliqꝺ opus diuinū sicut creatio: ⁊ cuz articulo spūssci opus remissionis petōz: ita ⁊ cū articul' filij debēt aliquod opus diuinū poni. ¶ Ꝑ in nic̃. simbo. nulla fit mētio de descēsu ad inferos: g̃ vi deꝯ insufficiēter articulos otinē. ¶ Ꝑ q̃rit q̃re in nicē. sim. of nō creatoz̄ ꝟ factoz̄. ¶ Ꝑ fides de corpe xp̃i in sacro altaris maxima difficultatē hz. cū ergo in nullo simbolor̄ de hoc dicat aliqꝺ videt̄ q̄ insufficiēter in eis fides tradatur. ¶ Ꝓ dicēdū q̄ articuli fidei distinguūt duplr. Uno mō q̃tū ad ipsa credibilia: ⁊ sic sunt. xiiij. Alio mō q̃tū ad ipos articulos distinxerūt: ⁊ sic sunt. xij. sm numerū. xij. apl̄or̄ Quia aūt articul' est de ipso deo tm̃: aut de deo h̄ otingit eē duplr. qz aut mō otigit eē tripliciť: qz aute est de eo rone nature assumpte. Si p' articuli Credo in vnū deū. Si rone nature: sic habem' pmū pr̃is: ⁊ sic habem' secūdū patrē oipotentē. aut rone psone fi/ lij: ⁊ sic habemus tertiū: Et in iesum xp̃m filiū ei'. aut rone psone spūssci: ⁊ sic hēm' q̃rtū Credo in spiritū scm̃. Si rone effect', ꝓprij. Si rone nature: sic habem' pmū creli ⁊ terre. aut ad ꝺditionē nature: ⁊ sic est q̃nt' Creatorē catholicā: sanctor̄ cōionē: remissionē pctōr̄. aut de pfectiōe glie: ⁊ sic hēm' septimū Carnis resurrectionē: vitā eternā. Quidā aūt aliter distinguūt hos tres articulos: qz opus crea tionis includūt in pmo articulo q̃ ptinet ad vitatē eētie. ⁊ vltimū opus diuidūt in duos articl'os. s. carnis resurrectio/ nē vnū articulū dicētes: ⁊ vitā eternā aliū. ꝟ ꝓma distinctio melior videt̄ qz Apl's exp̃sse ponit vnū articulū de creatiōe Debr. xi. Fide credim' aptata eē secula ⁊c̃. Et iterū cōpletio vite eterne ⁊ glie includit ꝺuctionē aīe et corporis. Itē sciē dū q̄ opus creatiōis ꝺiūctionē aīe et corporis. Itē sciē net ad potētiā q̃ appropriat' pr̃i. duo aūt alia opa adiūgunt articul' de spū scō. vñ sibi appropriat' vnio ecclie q̃ impor/ tur p. h̄ q̄ oī scām ecclesiā catholicā remissionē pctōr̄. ⁊ cōi catio bonor̄ operū q̃ est p charitatē vt bonū vni' alteri. ꝑsit. net ad cōceptionē Articuli āt ptinētes ad nāz assūptā sunt etiā. vij. Prim' pti/ Qui ꝺcept' est de spū scō. Secūd' ad nati/ nitatē Nat' ex maria. Tertiꝰ ad passionē Passus sub pōcio pilato cruci. mor. ⁊ se. Quart' ad descēsuz ad inferos Descē/ dit ad inferna. Quint' ad resurrectionē Tertia die re. a mor. Sext' ad ascēsionē Ascēdit in ce. sedet ad dex. dei pa. Septi/ mus ad aduentū Inde vēturꝰ est in di. vi. ⁊ mor. Pot aūt ar/ ticulor̄ tres petr' in vnū cōplex' ē. s. articulū de vnitate eccl̄ie: de oipotētia pr̃is: ⁊ de ope creatiōis: iō qz opus creatio/ nis ꝓpter potētiā quā indicat pr̃i appropriat': q̃ est ēt fons totī deitatis. ⁊ iō cōpetit petro q̃ est caput apl̄or̄ sic pr̃ tri/ nitatis. Posuit aūt ioannes articulū de ꝑsona filij. Articli lū aūt de ꝺceptiōe ⁊ natiuitate ꝺiūxit in vnū iacobꝰ zebedei Articulū aūt de passiōe posuit andreas. Descensum ad infe/ ros posuit philippꝰ. Resurrectionē thomas. Ascēsionē bar tholomeꝰ. Aduētū ad iudiciū Mathe'. Articulū de spūssci ꝑsona iacobꝰ alphei. Opus gr̃e diuiserūt duo apli. Nā simō posuit effectū gr̃e in ꝺsecutiōe boni. s. scāz ecclesiā catholicā scōr̄ cōionē. Judas iacobi q̃tū ad remotionē mali. s. pctōr̄ remissionē. Effectū glie posuit mathias: vel iterū thomas vt ꝺdā dicūt. Alij aūt aliť pdcōs articulos attribuūt apl̄is. ꝟ in B nō est magna vis. ¶ Ad pmū ergo dicēdū q̄ pr̃ nō ē mis/ sus sic alie ꝑsone. ⁊ iō eis ꝓpter effectꝰ missionis plures arti culi appropriant q̃ pr̃i. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ deū eē sim plicit nō est articul': ꝟ deū eē sic ꝺdes supponit. s. h̄ītē curā de oīb' remunerātē ⁊ punientē: vt pz p apl'm Debr. xi. qz sic determinat qz est: ⁊ qz remunerator est. Sic̄r deū eē creato/ rē nō cognouerūt pbi sic̄ fides ponit: vt. s. posteq̃ non fuerūt in eē ꝺducta sunt. ꝟ sm aliū modū accipiūt creationē: vt in ii. li. di. i. dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ oēs articuli p̃cipue q̃ ptinēt ad opa diuina ꝓbant' p oīpotētiā dei: sicut ⁊ ange/

lus ꝓbauit incarnationē veniēs ad virginē Luc̃. i. Quia nō erit impossibile apud deū oē v̄bū. ⁊ iō ponit' p̃cipue oīpotē tia q̃si radix fidei. ¶ Ad q̃rtū dicēdū q̄ in simbolo ꝓponit' nobis regula fidei ad quā oēs debēt ptingē. nō aūt debent ptingere solū ad actū fidei informis: ꝟ etiā ad actū fidei for/ mate. ⁊ iō ponit' in simbol' actus fidei formate nihilomin' hīs fidē informē dicēs simbolū nō peccat: qz h̄ dicit in ꝑso na ecclie. ¶ Ad q̃ntū dicēdū q̄ Leo papa dicit q̄ nō ꝺz ibi addi hec ꝓpō in: vt dicat' et in vnā scāz catholicā ⁊c̃. ꝟ ꝺz di ci ⁊ vnā scāz ⁊c̃. Ansel. v̄o dicit q̄ pōt dici in vnā inq̃ntū in isto effectu intelligit' v̄itas increata. s. vt sic spūssct' in vnā scāz. i. in spiritū sanctū viuentē ecclesiā. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ sic dictū ē articul' ē indiuisibil' v̄itas supra rationē exis: ⁊ vbi occurrūt diuerse difficultates quib' h̄ qō of est supra rationē oportet ponē diuersos articulos. Ponē aūt deū se/ pultū nō h̄z aliā difficultatē q̃ ponē eū passum vel mortuū. ⁊ iō totū h̄ cōprehēdit sub vno articulo. ꝟ natiuitas h̄z aliā difficultatē ꝑter difficultatē ꝺceptiōis: qz in ꝺceptiōe ē dif ficultas ex h̄ q̄ de' hō fact' est. ⁊ q̄ est fcā ꝺceptio sine virili semine. In natiuitate aūt ex h̄ q̄ clauso virginis vtero exi/ uit. ⁊ iō sunt duo articuli. ¶ Ad septimū dicendū q̄ ex pte potētie filij ponit' opus qō in nā assūpta opat' est q̃ntū ad septē articulos: vt dictū est. ¶ Ad octauū dicendū q̄ sic dic̃ Anno. terti' nicena synod' p̃cipue cōgregata fuit ꝺ Arriū q̄ negabat filiū eē verū deū. ⁊ iō descēsus ad inferos suppzel/ sus fuit: in quo maxime videbat' derogari diuinitati filij. Vel dicendū q̄ qz illud simbolū editū est ad manifestādū fidē cōtra hereticos. null' aūt error accideret de descēsu ad inferos: iō illū articulū explicare nō curauerūt: ꝟ implicite posuerūt in articulo de resurrectiōe: in quo intelligit' termi nus a quo resurrexit. sic̄ in articulo ꝺceptiōis implicite tra/ diderūt articulū natiuitat': qz nō fuerat de natiuitate aliq̃s spālis error. ¶ Ad nonū dicēdū q̄ qz quidā pl̄i posuerūt mūdū creatū a deo: ⁊ tū ab eterno fuisse vt aug. dicit. x. li. de ci. dei. iō simbolū nice. qꝺ spūalit' ad euacuādos errores edi tū fuit posuit factoz̄: quod magis ostēdit initiū ꝺuratiōis mūdi: ⁊ q̄ ē a deo agēte p volūtatē: nō p necessitatē nature. ¶ Ad decimū dicēdū q̄ fides de corpe xp̃i ⁊ de oīb' sacris ⁊ de clauib': ⁊ de oīb' huiusmodi includit' in articulo q̃ est de effectu gr̃e q̃ est Scāz ec. cath. Et iō in nic̃. simbo. additū est Cōfiteor vnū baptisma. Quidē tū dicūt q̄ reducit' ad ar ticulū de passione. ꝟ ꝓmū est ꝓbabilius.

Questio Secunda.

Deinde q̃rit' de explicatiōe fidei: Et circa h̄ queruntur duo. Primo de necessitate explicatiōis. Secundo q̃tū ad q̄ oportet eē fidē explicatā.

Ad pmū sic ꝓcedit'. videt' q̄ fidē eē explicatā non sit de necessitate salutis. Ad salutē enī sufficit gr̃a ⁊ li. ar. ꝟ ad explicationē fidei nō sufficit habit' gratui tus fidei infusus: nec etiā li. ar. gr̃a informatū: sed oportet q̄ veniat doctrina fidei determinās qz fides ex auditu ē Ro. x. g̃ explicatio fidei nō est de necessitate salutis. ¶ Ꝑ null' dānat' ex h̄ qō vitare nō pōt. ꝟ aliq̃s nat' in filiis vel inē in/ fideles nō pōt distincte de fidei articul' cognitionē habē: qz doctor fidei nō adest: nec vnq̃ de fide audiuit mētionē: er/ go iste non dānat': ⁊ tū nō h̄z fidē explicitā: g̃ videt' q̄ expli catio fidei nō sit de necessitate salutis. ¶ Ꝑ explicita cogni tio de articul' fidei nō pōt eē nisi in eo q̃ h̄z vsuz li. ar. ꝟ mul ti saluant' q̃ vsum li. ar. nō h̄it: sic̄ pueri baptisati morientes: g̃ explicatio fidei nō est de necessitate salutis. ¶ Ꝑ simplici bus nō sūt ꝓponēda subtilia: sic̄ pz p apl'm. i. Cor. iii. ꝟ nihil est subtili' bis q̃ supra rationē sunt q̃lia sunt ea q̃ ad fidē pti nēt: g̃ simplicib' nō ē explicāda fides: ⁊ tū ipi saluant': g̃ ex plicatio fidei nō est de necessitate salutis. ¶ Ꝓz ꝺ Debr. xi. Accedentē ad deū oportet credē qz est: ⁊ qz diligētib' se re/ munerator est. ꝟ accedē ad deū est de necessitate salutis: g̃ ⁊ habē fidē explicitā q̃tū ad aliq̃. ¶ Ꝑ null' sine spe saluat'. ꝟ ad spem oportet adesse explicitā cognitionē rerū q̃ sperant'

quia fides est substantia sperandarum rerum Hebre.xi.ergo habē fidē explicite de aliquib⁹ est de necessitate salutis.

¶ Ulteri⁹ videt q⁹ quilibet teneat habē fidez explicitā de oīb⁹ q̄ ad fidē ptinēt.oēs enī articuli fidei eq̄liter ad fidē ptinēt.si ergo de aliquib⁹ oportet habē cognitionē explicitā pari rōne de oībus. ¶ Ꝑ fm id qđ in vñ scit nō distinguit vn⁹ hō ab alio:qz cognitio vniuersaliū ꝓncipioꝝ oīb⁹ hoīb⁹ est innata.ſz habē fidē implicite de aliquo articulo est habē fidē in vñ in illo articulo g̃ p b̃ q⁹ hz fidē tm̄ implicitā de aliquo articulo non differt q̄tū ad illū articulū a nō credēte.g̃ oportet habē fidē explicitā de oīb⁹ articul'. ¶ Ꝑ sicut p p̄cepta legis vitant pctā mortalia:ita per articulos fidei vitant errores hereſū.ſz alīqs ita tenet seruare p̄cepta legis vt oīa pctā vitet:g̃ z ita tenet cog̃scē articulos fidei vt oēs errores z hereses vitet.ſz b̃ nō pōt facē nisi q̄ hz fidē explicitā de oībus articul':qz q̄ scit aliq̄d implicite z in vñ pōt errare in pticulari:ergo habē fidē explicitā de oīb⁹ articul' est de necessitate salutis. ¶ Sed ꝯtra.explicita cognitio de articul' fidei nō habet' nisi p studiū.ſz studē nō est de necessitate salutis: ergo explicita cognitiōe de oīb⁹ articul' fidei nō est de necessitate salut'. ¶ Ꝑ fm b̃ pauci eēnt q̄ haberēt fidē cū vix inueniat' aliq̄s q̄ possit explicare articulos q̄tū ad oīa q̄ in articulis ip̄licite ꝯtinent'. ¶ Ulteri⁹ videt q⁹ maiores nō magis teneant q̄s minores: qz hoīes simplices examinant' de difficilib⁹ articul':z dānant' hēlici si male rideant.b̃ aūt nō eēt nisi illos scire tenerent':g̃ minores nō min⁹ tenent' scire q̄s maiores. ¶ Ꝑ null⁹ tenet' ad plura q̄s ali⁹ nisi in q̄ntū ad illa se obligauit.ſz maiores non obligauerūt se ad articulos faciēdos explicite vt videt':g̃ nō magis tenent' q̄s minores. ¶ Ꝑ vident' maiores illi q̄ magis sciūt.si ergo ad plura credēda obligarent' videt' q⁹ ex sua scia incōmodū reportarēt. ¶ Sz ō.maiores debēt docē fidē minoribꝰ.ſz qui docet oz plenius scire: ergo tenent' magis explicite scire q̄s minores. ¶ Ꝑ ei cui plus est cōmissum plus exigit' ab eo.ſz maioribꝰ plus cōmissum est q̄s minoribꝰ: ergo plus ab eis exigit' de fidei cognitiōe. ¶ Ulteri⁹ videt' q⁹ minores nō hēant fidē implicitā in fide maioꝝ.sicut enī est fides implicita z explicita:ita z scia.ſz sciaz hz q̄s implicitā nō in aliquo sciēte ſz in vñ rei scibilis: ergo nec fidē hz vn⁹ implicitā in fide alteri⁹. ¶ Ꝑ illud in quo ip̄licat' cognitio alicui⁹ hītis cognitiōez ip̄licitā est regula sue cognitiōis.ſz regula nr̄e fidei nō ē cognitio hūana q̄ pōt decipi : ſz cognitio diuina q̄ falli nō pōt ergo videt' q⁹ hō nō debeat habē fidē ip̄licitā in fide alteri⁹ hoīs : ſz in cognitiōe dei. ¶ Ꝑ null⁹ peccat fi se ꝯformet sue regule.ſz maiores sunt p̄lati vel etiā doctores: fi ergo simplices debēt habē ip̄licitā fidē in fide maioꝝ nō peccaret aliq̄s simpler dicens aliq̄d ō fidē fi ab aliquo magistro vel p̄lato p̄dicaret':qđ falsum videt'. ¶ Ꝑ illud in quo ip̄licat' cognitio alicui⁹ oportet eē notū : sicut q̄ hz sciaz alicui⁹ pticularis ip̄licitā in vñ b⁹ ꝓncipiis oportet q⁹ illa ꝓncipia cognoscat:g̃ hō nō oz habē ip̄licitā fidē in cognitiōe alteri⁹ hoīs. ¶ Sz ō.oīs addiscēs hz fidē ip̄licitā in cognitione docētis:qz fm ph̄m oportet credē addiscentē.ſz maiores positi sunt ad docēdū fidē minoribꝰ: ergo minores debēt habē fidē ip̄licitā in cognitiōe maioꝝ. ¶ Ꝑ b̃ pz p auctoritatē inductā in lr̄a.

¶ ℟ dicēdū ad pr̄imā q̄stionē q⁹ ad salutē aliq̄s dupliciter puenit.quidē enī nō puenit̄ merito ꝓpr̄io ſz merito alieno sic pueri z stulti baptisati q̄b⁹ suffragat' meritū xp̄i cui⁹ fcī sunt pticipes in p̄ceptiōe sacr̄i:qz meritū ꝓpr̄iū habē nō p̄sit cū nō hēant vſū li.ar.qđ exigit' ad meritū. Quicūq; aūt vſū li.ar.h̄nt tenent' ad merita xp̄i z meritū ꝓpr̄iū addē.meritū aūt ꝟsistit in actu virtutū:vñ ad salutē ipſoꝝ oportet q⁹ sit et actus z habit⁹ virtutū. Act⁹ āt oīuz virtutū dep̄edet ab actu fidei q̄ intentionē dirigit.vñ in oī q̄ hz li.ar.exigit' ad salutē ei⁹ q⁹ hēat actū fidei z nō solū habitū. Fides āt nō pōt exire in actū nisi aliq̄d determinate z explicite cognoscēdo qđ ad fidē pertineat. Et ideo oī ei q̄ hz vſum li.ar.habē fidē explicitā q̄tū ad aliq̄d est de necessitate salutis. ¶ Ad p̄mū g̃ dicēdū q⁹ in his que sunt necessaria ad salutem nunq̄ deus hominī querēti suā salutē deest vel defuit nisi ex culpa sua remaneat.vñ explicatio eoꝝ q̄ sunt de necessitate salutis vel ꝓnitus hoī ꝓuidēt' p̄dicatoꝝ fidei.fi pz de Cornelio act.x vel p reuelationē q̄ supposita in p̄tē li.ar.est vt in actū fidei exeat. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ fi tal' facēt qđ in se est de q̄rēdo salutē de⁹ illi aliquo dictoꝝ modoꝝ ꝓuidēt de salute sua. ¶ Ad tertiū pz solutio p ea q̄ dicta sunt. ¶ Ad q̄rtū dicendū q⁹ ea q̄ supra rationē ad fidē pertinētia nō ꝓponunt hoīb⁹ simplicib⁹ ita q⁹ res ipsa discutiat':ſz in vboꝝ enigmate quib⁹ assentiāt.z iō oī eē fides vboꝝ:vt supra dict.p̄cēdente dictū est. ¶ Ad secūdā qōnē dicendū q⁹ actus fidei ad b̃ est necessari⁹ ad salutē qz intētione dirigit in oīb⁹ actib⁹ aliarū virtutū. Et iō tantū oportet habē vnicuiq; de fide explicita quantū sufficit ad dirigēdū ip̄m in finē vltimū.vñ nō est de necessitate salutis vt hō oēs articulos fidei explicite cognoscat:qz sine aliquoꝝ explicatiōe pōt hō habē rectā intentionē in finē. Et p b̃ pz rñsio ad ꝓmū: qz nō est eadē rō de oībus articulis. ¶ Ad secundū dicendū q⁹ ꝓncipia vlia in quib⁹ implicat' cognitio pticulariū cōclusionū sunt hoī nota p lumē nāle. Et iō q̄tū ad ip̄licitā cognitionē scie nō distinguitur vn⁹ hō ab altero. sed lumē fidei fm qđ habet' cognitio ip̄licita est lumē infusū qđ vni infundit' z alij nō. Et iō non est simil' rō. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ ad p̄cepta negatiua tenemur semp z ad semp: z p b̃ vitant' sufficiēter pctā trālgressionis.ſz ad p̄cepta affirmatiua tenet' hō semp ſz nō ad semper:sed loco z tpe determinato.p̄cepta aūt affirmatiua sunt de actib⁹ virtutū:ergo ad actū virtut' semp exercēdū hō nō tenet' nec q̄tū ad oēs modos quib⁹ pōt ille actus exerceri. ſz sufficit q⁹ hō tpe debito operet':z iō etiā nō oportet q⁹ hō hēat explicitā cognitionē de oīb⁹ articul' fidei.ſz de aliquibus q̄ sunt necessarij fm tps illud. z p b̃ sufficiēter vitantur oēs errores z dubitatiōes:qz ficut habit⁹ tēperātie inclinat ad refistēdū luxurie:ita habit⁹ fidei inclinat ad refistēdū oībus q̄ sunt ꝟ fidez.vñ in tpe q̄n emergit necessitas explicite cognoscēdi vel ꝓpter doctrinā ꝟiā q̄ iminet:vel ꝓpter multitudinē dubiū q̄ insurgit tūc hō fidel' ex inclinatiōe fidei nō solet tit bis q̄ sunt ꝟ fidē:ſz differt a sensu quousq; pleni⁹ instruatur. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū q⁹ explicare articulos fidei ꝓtingit dupliciter. Uno mō q̄tū ad ipſos articulos distincte scit. Alio mō q̄tū ad ea q̄ in articul' ꝓtinēt' ip̄licite:qđ ꝓtingit dū hō scit ea q̄ ex articul' ꝟsequunt' : z vim vītatis ipſoꝝ articulorꝝ p quā p̄t defendi ab oī impugnatiōe. Ad p̄mā q̄dē explicationē totalē tenent' oēs q̄ hīnt officiū docēdi fidē fiue ex gradu dignitat' sicut sacerdotes:fiue ex reuelatiōe sicut ꝓphete quib⁹ nō incūbit officiū docēdi fidē: qz cū ipſi nō habeant nisi seipſos regulare sufficit eis illos articulos cognoscē q̄ quos possunt ꝓpr̄iā intētionē dirigē in finē vltimū. Ad secūdā aūt explicationē articuloꝝ nō tenet' aliq̄s totalit̄ vt sciat oīa explicare q̄ in articul' de salute ꝓtinent':qz b̃ nō pōt fieri nisi in patria vbi ipſa articuloꝝ vītas plene videbit':ſz vnusquisq; cui incūbit officiū instruēdi alios de fide q̄ dicunt maiores tenent' tantū scire de ista explicatiōe quantū pertinet ad suū officiū. Sz ad hāc explicationē minores quibus officiū docēdi nō incūbit nō tenent'. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q⁹ nō ꝟdēnant' simplices ꝓ hēticis:qz nescīunt articulos:ſz qz ptinaciē defendūt ea q̄ sunt ꝟa articul': qđ nō facerent nisi p berefim fidē corruptā haberēt. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹ ex hoc ipſo q⁹ aliq̄s docēdi officiū assumit obligat ad sciēdū ea q̄ docē oz. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ maiores non dicunt' q̄ magis sciūt:sed quib⁹ incūbit officiū docēdi fidē. Ose.v. Quia q̄ q̄nq; pctis exigētib⁹ min⁹ sciūt: quib⁹ dicit' Ose.v. Quia sciaz repulisti repellāte z ego ne sacerdotio fungaris mihi. Nec tm̄ ex scia q̄ ab eis exigit' aliq̄ō incōmodū reportāt:qz habē sciētiā eis est honorificū. ¶ Ad q̄rtā qōnē dicēdū q⁹ illi quib⁹ incūbit officiū docēdi fidē sunt medij inter deū

homines. vnde respectu dei sunt homines: ꝛ respectu homi
nū sunt dij inq̄ntū diuine cognitiōis participes sunt p sciaz
scripturarū: vel p reuelationē: vt dr Jo.x. Illos dixit deos
ad quos sermo dei fact⁹ est. ꝛ ideo oportet q̄ minores q̄ ab
eis de fide doceri debēt habeāt fidem implicitā in fide illo
rū: nō inquantū hoīes sunt: ſz inq̄ntū sunt participatiōe dij.
¶ Ad primū g̃ dicendū q̄ determinatio cognitio p̄ncipio
rū demōstratiōis ex sensu acq̄rit. vñ ad eor determinatiōez
doctrina nō indigem⁹. ꝛ in his p̄ncipijs bō hz a p̄ncipio inſ
plicitā sciētiā omniū q̄ sequūt hz nihilomin⁹ sciētiā impli
citā in cognitione alteri⁹ sciētis inq̄ntū oportet eū p doctri
nā sciaz accipe: qz oportet addiscentē credere. ꝛ iō nō est file
de scia ꝛ fide: qz nō sunt nobis innata aliq̄ p̄ncipia nālia ad
q̄ps reduci articuli fidei. sed tota determinatio fidei est in
nobis p doctrinā: ꝛ iō oportet in cognitiōe hois habē fidez
implicitā. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ sicut in mouētib⁹ inueni
tur primū mouēs quod est mouēs nō motū: ꝛ fm mouens
quod est mouēs ꝛ motū: post quod ē id quod est motū tm:
ita etiā est in regulātib⁹ q̄ ē aliq̄d qđ ē regulās ꝛ nullo mō
regulatū. ꝛ hec est ratio p̄me regule ꝛ tale est de⁹. Est ꝛ regu
lans regulatū: ꝛ talis regula humane fidei est hō diuin⁹: sic
etiā phs dicit in.iij.ethic. virtuosus est mensura omniū hu
manoꝝ actuū. Regulatū aūt tantū sunt ipsi minores. ¶ Ad
tertiū dicēdū q̄ sicut hō debet obedire inferiori potestati in
his tm in quib⁹ nō repugnat potestas superior: ita etiā debet
inferior se hō cōmensurare fm suū modū. Sed
cūde aūt regule debet se hō cōmensurare in his in quib⁹ nō
discordat a p̄ma regula: qz in his in quib⁹ dissordat iam
nō est regula. Et p̄pter hoc p̄lato dicta fidē p̄dicāti non
est assentiēdū: qz in hoc discordat a p̄ma regula nec p igno
rantiā subdit⁹ excusaf a toto: qz habit⁹ fidei facit inclinatio
nē ad cōtrariū cū necessario doceat de oīb⁹ q̄ ptinēt ad salu
tē. Jo.iij. vñ si hō nō fit facil⁹ nimis ad credendū oi spūi qñ
aliq̄d insolitū p̄dicaf nō assentiet: ſz aliunde req̄ret: vel deo
se cōmittet in ei⁹ secreta supra suum modū nō se ingerēdo.
¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ ad hoc datū est hoīb⁹ facere miracu
la vt ostēdaf q̄ deus p illos loquif: nec oportet q̄ in tali ho
mine reuelatiōez habēti aliq̄s suā fidē implicet quoadusq̄
talis homo ad eius noticiam deueniat vl diuinitus vel per
famam humanam.

Ad secūdū sic p̄cedif. videf q̄ p successionē tempoꝝ
fides nō p̄fecerit q̃tū ad ea q̄ explicite sunt creden
da. Fides enī vt dicif in lra charitati p̄portionaf:
ſz charitas est eadē ꝛ eq̃lis per oīa tpa: ergo ꝛ fides.
¶ Q̄ in sciētijs creuit humana cognitio boc est p̄pter artes adin
uenerit impfecte vt impfectionē eoꝝ q̄ primit⁹ in.ij.elen. ſz
fidei doctrina nō habet p̄incipiū ab inuētione humana: ſz
ab inspiratione dei in quo nō cadit aliq̄ impfectio: ergo nō
debuit p incremēta tempoꝝ p̄ficere. ¶ Q̄ fides q̃tū ad sub
stantiaz semp eadē manet. ſi ergo cognitio fidei fm diuersa
tēpora p̄ficit oportet q̄ in primo tpe habeaf saltē implicite
tātū qđ in sequēti etiā explicite cognoscif. sed minor est ha
bere fidē in cognitione maiorū: ergo quādocūq̄ fides fuit
implicita alicui⁹ articuli in aliquo hoīe fuit eiusdē articuli
fides explicita in aliquo hoīe. hoc etiā fm omne tps ꝟuenit
q̄ aliq̄ articuli a quibusdā implicite: ꝛ ab aliquib⁹ explicite
cognoscant: ergo fides nō creuit p successiones tēpoꝝ. ¶ Q̄
articulus est indiuisibilis veritas. ſz qđ est indiuisibile non
pōt vlteri⁹ distingui: ergo cū semp fuerit fides ꝟtēta sub ali
quib⁹ articulis: videf q̄ nō potuerit magis distingui vt ar
ticuli explicite cognoscerent. ¶ P hoc videf q̄ etiaz mō
eadez ratione possent articuli multiplicari p successionem
tempoꝝ: quod falsum eē videf. ¶ Sed cōtra. Exo.iij. dīs
dixit ad moysen Ego sum de⁹ abraam deus isaac ꝛ deus ia
cob: ꝛ nomen meū adonay non manifestaui eis. ergo moysi
fuit aliq̄d reuelatū de deo quod patrib⁹ reuelatū nō fuerat.
Silr etiā dauid dicit Sup senes intelleri. Et petrus suo tpe
cōpletū asserit Act.ij. quod dicit Joelis.ij. Effundā de spū
meo. ¶ P Grego. dicit q̄ per successiones tempoꝝ creuit di
uine cognitionis augmentū. ¶ Ulteri⁹ videf q̄ nō opoꝛ
tuit semp habere fidem explicitā de redemptore. nō enī co
gnouerūt homines de deo per fidem: quod angeli ignora
uerūt: quia cognitio fidei per reuelationē que est a deo est
mediantib⁹ angelis vt dicit Dio.iiij.c.ce.ierar. ſz angeli mi
steriū redemptoris non cognouerūt. vñ apl's dicit Ephe.iij
q̄ erat absc̄ditū a deo: ergo nec homines de deo fidem ex
plicitā habuerūt. ¶ P adam suū casum nō p̄sciuit. sed si
non peccasset humana redemptio nō fuisset: ergo homo nō
semper explicite cognouit misteriū redemptionis humane
¶ P sicut dicit Dio.ix.ca.ce.ierar. multi etiā de gentilibus
ante xp̄i aduentū saluati sunt. sed illi qui non habebāt fidez
explicitā de redemptione quia eis reuelatio nō fuerat facta
Psal. Non fecit taliter omni nationi. Nec iterū in fide iu
deoꝝ suā fidem implicitā habebant: ergo fides redempto
ris nō fuit necessaria ad salutē fm omne tempus. ¶ P ad
uentus redemptoris non est de dictamine legis naturalis:
ſz qui erant in lege naturali saluabanf implētes ea que erāt
de dictamine legis naturalis: sicut tēpore legis scripte est de
bis que dictat lex scripta. ergo nō fuit semp necessariū habe
re fidē explicitā de redēptore. ¶ Sed ⁹tra. Xp̄s est caput
totius ecclesie: nullus aūt saluatus est extra ecclesiam: ergo
nullus saluat⁹ est qui non est membrū christi vel non fuit. ſz
nullus fuit mēbrū christi qui in xp̄m non credidit: ergo nul
lus saluatus est vnq̄ sine fide christi. ¶ P sicut creator est
p̄incipiū essendi in natura edita: ita etiā redemptor est p̄n
cipiū reparationis nature lapse. ſz nullus potest saluari sine
reparatione sicut nec esse sine esse naturali. cū ergo fides de
creatore semp fuerit necessaria ad salutē pari ratiōe ꝛ fides
redemptoris semp fuit necessaria ad salutē post casum ho
minis. ¶ Ulteri⁹ videf q̄ non oportuit istos articulos de
redemptore credere quos magister tāgit in lra: quia Joan
nes baptista inter maiores fuit qui tenebanf habere fidem
explicitā fm illud tempus. ſz ipse dubitauit de morte xp̄i vt
dicit magister in lra: ergo non videf q̄ de morte christi ha
buerunt fidem explicitā antiqui patres. ¶ P cōceptio nati
uitatē p̄cedit. ſz non dicif q̄ necessariū fuerit eos habere
explicitā fidez de cōceptione: ergo nec fuit necessariū q̄ ha
berent explicitā fidem de natiuitate. ¶ P sicut resurrectio
christi est causa nostre resurrectionis. ita ascensio causa no
stre ascensionis. sed salus nostra ꝟsistit in resurrectione cor
porū ꝛ in ascensione ad locū glorie: ergo necessariū fuit cre
dere ascensionē sicut ꝛ resurrectionē. ¶ P q̄ descensum ad
inferos nos ab inferis retraxit. hoc autē est necessariū ad sa
lutē: ergo ꝛ credere christū ad inferos descendisse. ¶ P sa
lus hominū esse putaf fine hoc q̄ christus ad iudiciū veni
ret: quia per hoc nihil nobis christus meretur: ergo videtur
q̄ non fuerit necessariū credere christū venturū ad iudiciū.
¶ Ulteri⁹ videf q̄ non fuerit necessariū habere cognitio
nē trinitatis explicitā: quia Hebre.xj. dicif q̄ de deo opoꝛ
tet credere quia est ꝛc. ergo videf q̄ non oportuit cognosce
distinctionē personaruꝫ. ¶ P cognitio fidei est necessaria
inquantū nos in fidē dirigit. sed de⁹ est finis noster inq̄ntū
est summū bonū: quod ad essentiā ptinet: ergo videf q̄ suf
ficiebat de deo credere essentialia. ¶ P sacra scriptura est
regula fidei. ſz in scriptura ve. tes. non fuit mētio expressa fa
cta de trinitate: ergo nō erat necessaria ad credendū. ¶ ⁹z
cōtra. magis est salutifera cognitio de christo inquantū est
deus q̃ inquantū est homo. ſz necessariū fuit habere cogni
tionē de humanitate ipsius: ergo multo fortius de deitate.
ſz fm q̄ est in sua deitate est filius patris: ergo necessarium
fuit habere cognitionē de patre ꝛ filio. ¶ P missio diuina
rū personarū semper fuit de necessitate salutis. Sed Augu.
dicit q̄ mitti est cognosci q̄ ab alio sit: ergo semper fuit ne
cessariū cognoscere in deo q̄ sit ibi aliquis ab alio: ꝛ ita co
gnoscere trinitatē per fidem. ¶ R⁹ dicēdū ad primā qōnē
q̄ fides cognitio quedam est. Quantitas autē cognitionis

dupliciter attenditur. s. fm obiecta: z fm efficaciã actus circa obiectũ. Quia autẽ habitus specificatur ex obiecto: ideo prima quantitas est habitui essentialis. z fm hanc attenditꝫ magnitudo fidei que est fm articulorꝫ quãtitatẽ. z ideo fm hanc quantitatẽ fides non crescit nec deficit: cum semp eadem maneat. Efficacia autẽ in agẽdo est ex conditione agentis. z ideo q̃tũ ad alias res magnitudines potest fides proficere ipsa manente eadem fm diuersas hominũ conditiones. In actu autẽ fidei tria inueniunt fm que potest efficacie quãtitas fidei attendi. duo fm naturã propriam. s. cogitare. z fm hoc dicit fides magna cognitione. z assentire: z fm hoc dicit fides magna constantia: quia assensus certitudinẽ z determinationẽ importat: vt supra di. xxiij. dictũ est. Tertiũ aũt est in actu fidei fm qꝫ informat charitate: z fm hoc dicitur fides magna deuotione. Sed quia certitudo fidei est ex volũtate determinãte intellectũ ad vnũ: z similiter formatio ex charitate que est in volũtate. volũtas autez est dña sui actus etiã fm quodcũqꝫ tempus: ideo per se loquendo magnitudinis fidei que est fm constantiã z deuotionẽ attenditur profectus fm promptitudinẽ voluntatis que est ex gratia non ex successione temporũ nisi per accidens inq̃ntũ in aliquo tempore sit plenior influentia gratie q̃ in alio q̃tũ ad cõmunez statũ q̃tus non q̃tũ ad omnes personas. Sed cogitare ad intellectũ pertinet cui⁹ virtutes experimẽto indigent z tẽpore: vt dicit. ij. ethi. z ideo quantitas fidei que est fm cognitionẽ articulorũ per se loquẽdo crescit fm diuersitatẽ temporis. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ qꝫ charitas in voluntate est. Ea autẽ que ad volũtatẽ pertinẽt non indigent experimẽto z tẽpore sicut ea que sunt in intellectu in quo est fides nisi quaten⁹ oportet qꝫ per exercitiũ acquiratur habitus: quod de charitate non est. Et ideo profectus charitatis proprie loquendo non attenditur fm diuersa tẽpora nisi per accidens inquantũ tempore redemptionis plenior infunditur gratia q̃tũ ad cõmunẽ statũ: non autẽ q̃tũ ad omnes singulares personas. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ qꝫ hoc qꝫ scientie profecerũt per successionẽ temporũ non tũ est ex imperfectione inuentorũ: sed etiam ex impotentia addiscentium qui a principio totũ capere non possunt. z ita in bis q̃ fidei sunt accidit qꝫ oportuit paulatim humanũ intellectum assuefieri ad ea que fidei sunt. propter quod dñs discipulis dixit Multa habeo vobis dicere sed non potestis portare mõ Jo. xvj. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ qꝫ illi qui imediate a deo fidei cognitionẽ receperũt q̃tũ ad ea que eis non explicabantur nõ habebant fidem implicitã in fide alterius hominis: sed in cognitione ipsius dei cui reponebãt id quod de secretis diuine sapientie eis fuerat reuelatũ. ¶ Ad quartũ dicẽdũ qꝫ articulus dicit indiuisibilis veritas q̃tũ ad id quod actu explicatur in articulo: sed est diuisibilis q̃tũ ad ea que potentia continent in articulo fm qꝫ q̃ dicit vnũ quodãmõ dicit multa. z hec sunt ea que precedunt ad articulũ: z consequunt ad ipsum: z q̃tũ ad hoc potest explicari z diuidi articulus fidei. ¶ Ad quintũ dicẽdũ qꝫ aliquid quod in articulo continetur explicari potest dupliciter. Uno modo fm qꝫ vnus articulus continet qñq̃ in alio: vel duo in vno cõsicut resurrectio mortuorꝫ otinet quodãmõ in resurrectiõe xp̃i. z passio z incarnatio in hoc cõi qõ est misteriũ redemptionis. z sic fides implicita explicat in articul fidei determinatis. z hec explicatio cõpleta est p xp̃m: vnde ei⁹ doctrine q̃tũ ad essentialia fidei: nec addere: nec diminuere licet vt dicit Apoc. vlti. sz ante xp̃i aduentũ nõ erat cõpleta: vnde etiam q̃tũ ad maiores crescebat fm diuersa tempora. Alio modo id quod in articulo continet non est articulus sz aliquid concomitans articulũ. z q̃tũ ad hoc põt fides quotidie explicari: z p studiũ scõrꝫ magis z magis explicita fuit. ¶ Ad secũdã qõnẽ dicẽdũ qꝫ ad fidẽ redẽptoris tripliciter se habet humanũ genus fm diuersa tpa. In primo enim statu ante pctm̃ nõ oportebat ab aliquo hoie haberi fidẽ explicitã de redemptore: qz nondũ seruit⁹ erat inducta. sz sufficiebat haberi fidẽ im, licitã in cognitiõe dei: vt. s. hõ crederet qꝫ deus ei ꝓuideret in eis que eẽnt necessaria ad salutẽ. In secũdo aũt statu post pctm̃ ante aduentũ xp̃i qdã habebãt fidẽ explicitã de redẽptore quib⁹ reuelatio facta erat q̃ maiores dicebanꝫ. Quidã aũt vt minores fidem implicitã habebant in fide maiorũ: vnde z eis sacrm redẽptiõis sub signis sacrificiorũ ꝓponebat. In tertio autẽ statu post aduentũ xp̃i: qz iam misteriũ redẽptionis impletũ est z copioaliter z visibiliter z p̃dicatũ oẽs tenenꝫ ad explicite credendũ: Etiã aliqs instructorẽ nõ haberet de⁹ ei reuelaret nisi ex sua cultura remaneret. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ qꝫ angeli primitus misteriũ incarnatiõis sunt edocti q̃ hoies vt dicit Dio. iiij. ca. ce. ierar. q̃tũ ad ipsã substantiã ei⁹: qõ credẽdũ est q̃tus nõ q̃tũ ad oẽs circũstantias articulorꝫ quas postea reb⁹ euenientib⁹ cognouerũt. Et de hoc plen⁹ dictũ est in. ij. li. di. xj ¶ Ad secundũ dicẽdũ qꝫ auctoritates inducte in littera loquunt̃ post peccatũ siue ante legẽ siue post. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ qꝫ q̃tus alijs gentib⁹ nõ esset data lex diuinitus cõmuniter oĩb⁹ sicut iudeis ex quib⁹ nascitur⁹ erat xp̃s: z sic oportebat in eis potius fidẽ vigere: tũ multis etiã gẽtilib⁹ reuelationes p angelos facte sunt etiam de xp̃o: sicut patet de sibilla que de xp̃o exp̃sse prophetauit. In historijs romanis etiam legit̃ qꝫ temporib⁹ cõstantini impatoris inuentũ fuit in grecia quoddã corpus in sepulchro quodam habens lamiñã auream supra pectus in qua scriptũ erat Xp̃s nascet ex virgine z credo in eũ o sol sub helene z constantini tẽporibus iterũ me videbis. Illi etiã quib⁹ spũalis reuelatio facta non fuerat saluari poterũt: etiã si nihil de lege moysi audissent neq; aliquid dea scirẽt: quia lex illa nõ erat omnib⁹ data sed tm̃ iudeis: vnde alij non peccabant si legis obseruãtias nõ seruarẽt. Secus aũt est de lege xp̃i que omnib⁹ ꝓnũciata est. Saluabanꝫ tũ fide implicita redẽptoris implicando fidem suam in cognitione dei vel eorũ qui a deo doceti erant indeterminate quicũqꝫ illi essent: sicut maiores iudeorũ q̃tũ ad ea que eis nondũ fuerãt reuelata: oũ tñ cõtrarium pertinaciter nõ tenerẽt cõtra predicantẽ fidem. ¶ Ad quartũ dicẽdũ qꝫ q̃tus ad omnes ꝓpriã per se: sufficiebat tũ cum lege scripta tpe legis ficeret natura per se: sufficiebat tũ cum lege scripta tpe legis: Ante legẽ vo adiuta p gratiã. ¶ Ad tertiã qõnẽ dicendũ qꝫ fides explicita ad hoc necessaria est qꝫ in finẽ vltimũ intentionẽ dirigat. Et qz per peccatũ homo ab illo fine abductus fuerat: nõ poterat reduci nisi p mediatorẽ dei z hominũ dominũ iesum xp̃m. ideo post peccatũ oportuit haberi cognitionẽ explicitã de redemptore: z precipue q̃tũ ad ea quib⁹ nos in finez reduxit victo hoste quo captiui detinebamur. Ad hoc aũt qꝫ nos in finẽ reduceret quattuor instrueret: qõ factũ est in ꝓmũ ẽ qꝫ ꝓpugnatoz noster instrueret: quod factũ est in resurrectione natiuitate. Secũdũ est qꝫ ꝓpugnaret: quod factũ est in resurrectione sione. Tertiũ est qꝫ vinceret: quod factũ est in passione. Quartũ est qꝫ vincendo mortẽ seruauit. Quarto qꝫ vocatione sue omnes suos participes faceret. z hoc erit in iudicio qñ bonis bona: z malis mala reddet. Et iõ ista precipue requirebantur vt de redẽptore explicite scirent. Tñ possibile est qꝫ fm diuersa tempora hoꝝ distinctio z explicatio antexp̃i aduentum creuit: vt q̃nto aduẽtui saluatoris viciniores existerẽt tãto sacra salutis pleni⁹ ꝓceperint: vt dicẽ Hzego. Et fm hꝰ tractꝫ opinio in lra posita põt habẽ vitatẽ. prima q̃tũ ad ꝓpinquos. secũda q̃tũ ad remotos. ¶ Ad primũ q̃ dicit dnz qꝫ ioannes baptista hos articulos plenissime scit: vt de bis nõ dubitauit. potuit aũt dubitare fine iudicio salutis de alio articulo passiõis ꝟplicite tũc tpis. s. de descẽsu ad inferos nõ ptinacit̃: qõ ꝓz qz doceri q̃rebat. Vel dicẽdũ vt alij dicũt qꝫ ipse nõ dubitauit: sz q̃si dubitasse visus est ꝓpter se sz ꝓpter suos discipulos instruendos. tũ q̃siuit nõ. vel fuit dubitatio non ignorãtie sz ãmirationis z pietatis. ¶ Ad secundũ dicendũ qꝫ articulus cõceptionis implicitꝫ otinebat in articulo natiuitatis: inquãtũ est via ad natiuitatẽ. Articulus aũt de descẽsu ad inferos in articulo de pas-

sione. Articulus aũt de ascensione in articulo de resurrectio
ne: quia ibi terminat victoria resurgẽtis. Unde patz respõ
sio ad tertiũ z quartũ. ¶ Ad quintũ dicenduz ꝙ in iudicio
xpus nihil nobis merebit: sed id quod pri⁹ meruit reddet.
¶ Ad quartã q̃stionẽ dicẽdũ ꝙ per missiões dĩnarũ pso-
narum in nos. homo in finẽ vltimũ ducit nõ solũ post pec-
catũ: sed etiaz ante peccatũ. z ideo explicita cognitio de tri-
nitate fuit necessaria nõ solũ post pctũ: sz etiã añ pctũ. Nõ
tñ eodẽ mõ ante aduentũ xpi z post: quia ante aduentũ soli
maiores de hoc fidẽ explicitaz habuerunt. post incarnatio-
nem vero omnes fidẽ explicitam de trib⁹ personis habere
tenent sicut z de mysterio incarnationis qõ cognosci non
potest nisi cognoscatur personarũ distinctio. Et quia sacra-
menta salutis cũ inuocatiõe trinitatis cõferunt. ¶ Ad pri-
mũ ergo dicẽdũ ꝙ apostolus posuit illa que oppoztuit cre-
di explicite a quolibet hoĩe in quocunqz statu hoc nõ fuit
cognitio trinitatis. ¶ Ad secundũ dicẽdũ ꝙ ad dirigendũ
in finẽ nõ solũ oportz cognoscere finẽ: sed etiã ea sine q̃bus
in finẽ iri nõ potest. z ideo oportuit habere cognitionẽ ex
plicitã de fide trinitatis: quia sine earuz missione in finem
beatitudinis veniri nõ potest. ¶ Ad tertium dicẽdũ ꝙ nõ
erat necessariũ vt explicite oẽs cognoscerẽt. ideo nõ fuit po
situ mysteriũ trinitatis manifestate in vete. tes. sed velate. vt
sapientes capere possent. Sicut in ecclesia aliqui sunt mi-
nus capaces. Lõtra modo nõ sufficit ad salutẽ vt etiã expli
cite mysteriũ incarnatiõis credat. Dicenduz ꝙ est similitu
do non quãtũ ad omnia: sed quãtũ ad quedã de articulis:
quia nesciunt eos distinguere q̃uis explicite cognoscãt il-
lud qõ in articulis cõtinetur. Tenent aũt explicite illos ar
ticulos scire de quibus ecclesia solẽnisat z facit continuam
mentionẽ sicut de trinitate. Credunt hoc qõ ignorant. Hoc
est contra illud quod super⁹ dictum est ꝙ fides non est de
ignotis. dicendũ ꝙ sicut implicite credit: ita z implicite co
gnoscit. dicitur autẽ ignorari quod nescit explicite. Solet
etiam queri de fide cornelij. Sciendũ ꝙ Cornelius habebat
fidẽ explicitam de mysterio incarnationis q̃uis suffecisset
ei ad salutẽ etiã si de hoc fidẽ implicitã habuisset: sz nõ ha-
bebat fidem distinctã de tẽpore incarnationis. z ideo quia
hoc iam incipiebat esse necessariũ ad salutẽ: missus fuit pe-
trus ad eũ instruẽdũ. Illud etiã nõ est ptermittẽdũ. de hac
equalitate habituũ z opatiõe dicet infra dis. xxxvi. Tamẽ
scidũ ꝙ operatiões. hic videt noĩare operatiões virtutes
regulates in ope exteriori: sicut sũt virtutes cardinales: que
etiã habẽt act⁹ interiores scõm quos oportz istã equalitatẽ
attẽdi: vel si loquit de operib⁹ exteriorib⁹: attẽdẽda ẽ equa
litas q̃tũ ad cõfirmationẽ operis magis q̃ fm quãtitatem
actus: quia interdũ aliqs ex maiori charitate facit opa ex suo
genere minora: q̃ ali⁹ maiora. Nõ autem post fidẽ. Lõtra
Patrẽ. i. Abrahã genuit Isaac. Isaac Jacob. i. fides spem
spes charitatẽ. dicendũ ꝙ intelligit q̃tũ ad act⁹ nõ q̃tũ ad
habitus. Non ꝙ fides z spes eã. Lõtra aliquis habet fidez
qui nõ habet charitatẽ sic̃ q̃ ficte accedit ad baptismũ: fidez
tãtũ habẽs dicendum ꝙ loq̃t de fide z spe fm ꝙ est virtus.

DISTINCTIO .XXVI.

De spe quid sit.

Est aũt spes virt⁹ qua spũalia z
eterna bona sperant. i. cũ fidu-
cia expectãt. Est eni spes certa
expectatio future beatitudinis
veniẽs ex dei gratia z ex pcedẽ
tib⁹ meritis: vbi ipsaz spem quã
natura p̃cit charitas: vel spe-
ratã rem. i. beatitudinẽ eternã. Sine meritis. n. ali
quid sperare non spes: sed presumptio dici potest.

De quibus sit spes.

Et sicut fides ita z spes est de inuisibilib⁹
vnde Aug⁹. Fidẽ appellamus earũ rerũ
q̃ nõ videt. De spe quoqz dicit. Spes que
videt nõ ẽ spes. Qõ eni videt q̃s quid sperat. Qõ
attinet ad nõ videre: vel q̃ credũt: vel que sperant
fidei speiqz cõe ẽ. Distinguit tũ fides a spe: sicut vo
cabulo: ita rõnabili differẽtia. Est eni fides malaz
rez z bonaz: qz z bona credũt z malaz hoc fide bo
na nõ mala. Est etiã fides: z ptaz rez z psentiũ z
futurarũ. Credim⁹ eni mortẽ xpi q̃ iã ptẽrijt: credi
mus sessionẽ que nũc est. Credim⁹ venturuz ad iu
dicãdũ: qõ futurũ est. Itẽ fides z suaz rerũ ẽ z alie
narũ. Nã se quisqz credit esse cepisse: nec fuisse vti
qz sempiternũ. Et alia atqz alia non modo de alijs
hoib⁹ multa que ad religionẽ pertinẽt: verũ etiam
de angelis credim⁹. Spes aũt nõ nisi bonarũ rerũ
est: nec nisi futurarũ rerũ z ad deũ pertinentiũ: qui
earum speciem gerere perhibetur.

¶ Redit ad premissam questionẽ: an scilicet fides
z spes in christo fuerint.

Post hoc superest inuestigare vtrũ fides et
spes in xpo fuerint. vnde tract⁹ ille sum
psit exordiũ. Quibusdã nõ indocte videt
fidẽ virtutẽ z spem in eo nõ fuisse: sicut in sanctis
iam beatificatis vbi in angelis non sunt: z tñ sancti
credunt z sperãt resurrectionẽ futurã. z angeli eã-
dem credũt: nec tamẽ in eis fides vel spes virt⁹ est
quia z deo per spẽm cõtemplando fruunt: z in dei
verbo resurrectionẽ futuram siue iudiciũ non per
speculũ z in enigmate: sz pclarissime inspiciũt. Si
.n. qz credũt resurrectionẽ futurã. iõvez ẽ eos fidẽ
hze: ergo ea ꝙsũmata post iudiciũ siliter z fidẽ hze
dicẽt: qz credẽt eã pteritã: sz sicut tunc credẽt: nec
tñ fidẽ q̃ fideles facit habebũt: qz non credẽt absqz
scia: q̃ nõ erit enigmatica: sz per spẽm: ita z mõ cre
dũt z sperãt resurrectionẽ: nec tñ fidẽ hñt: qz credẽ
do cognoscũt. venit. n. eis qõ pfectũ ẽ z euacuatũ ẽ
qõ ex pte est. venit eni cognitio z euacuata ẽ fides.
venit spes z desijt spes: ita z xps in q̃ fuerũt bona
pzie: credidit q̃dẽ z sperauit resurrectionem tertia
die futurã p q̃ z patrẽ orauit: nec tñ fidẽ vtutẽ vel
spez habuit: qz nõ enigmaticã z specularẽ: sz clarif
simã de ea cognitõez habuit qz nõ pfecti⁹ eã cogno
uit pteritã qz itellexit futurã. Sperauit tñ xps sicut
in psal. ait. In te do. spe. nec tñ fidẽ vbi spem vtutez
habuit: qz p spẽm videbat ea q̃ credebat. De anti-
q̃s vo patrib⁹: qz apud inferos vsqz ad passionẽ te
nebãt nõ incõgrue dici põt ꝙ fidẽ z spem vtutẽ ha
buerint: qz credebãt z sperabãt se visuros deũ per
speciẽ q̃liter eũ tũc nõ videbãt: qz eis nõ patuit co-
gnitio dei p speciẽ ante passionẽ xpi: qua cõsũma-
ta a fide transierunt ad speciem.

¶ Postq̃ magister determinauit de fide: hic scdo de de-
terminat de spe. Et diuidit in duas ptes. In pma determi-
nat de spe. in scda oñdit in q̃b⁹ spes inuenit ibi: Post h̃ sup-
est inuel. Circa pmũz duo facit. pmo determinat de spe fm
se. In scda de spe p cõparationẽ ad fidẽ ibi: Et sic fides. Et cir
ca h̃ d. fa. pmo ostendit conuenientiã inter fidẽ z spem. scdo dif-

ferētiā ibi distinguit tñ. Post hoc supest: Dic oñdit quoz sit habere fidē. z circa hoc d. fa. ꝑmo inq̄rit vtz in xp̄o fuerit fides. scō vtz in antiq̄s patrib⁹ libro existētib⁹ ibi: Antiq̄s vero patrib⁹. Dic q̄rit duo. ꝑmo de spe fm q̄ ē passio. scō de ipsa fm q̄ est virtus. Questio prima.

Circa ꝑmū q̄rit q̄nq̄. ꝑmo vtz spes sit passio ī quo sit. tertio de differētia ei⁹ ad alias passiões. quarto vtrū sit vna de quatuoz passionib⁹ principalibus. quinto vtrum possit esse in parte intellectiua.

Ad ꝑmū sic ꝓcedit. videt q̄ spes non sit passio. spes enī est expectatio: sz expectatio dic̄ imobilitatē: cuz ergo ois passio in motu cōsistat. videt q̄ spes nō sit passio. ¶ Ꝑ opposita sūt in eodē genere. sz phs. vij. phi. dividit spem ꝯtra memoriā diuidēs actiões vtriusq̄ ab inuicē: cū ergo memoria nō sit passio: nec spes passio erit. ¶ Ꝑ expectare a spectādo dr̄. spectare aūt est videre: cū ergo videre nō sit passio aīalis fm q̄ ꝓprie loq̄mur de passionib⁹ aīe in parte videt q̄ spes que est expectatio nō sit passio. ¶ Ꝑ passio aīe in pte sensitiua est vt dicit phs in. vij. phi. sz spes cū sit de futuro bono nō pōt esse in pte sensitiua: qz sensus ē ꝑsentiū tātū: ergo spes nō ē passio. ¶ Ꝑ nihil patit nisi ex ꝑsentia agētis: sz spes nō est de ꝓsentib⁹: sz de futuris: ergo nō est passio. ¶ Sed cōtra spes cōtra timoꝛē diuidit: sz timoz est passio: ergo z spes. ¶ Ꝑ spes ad appetitiuā potentiā pertinet: qz habet bonū ꝑ obiecto: sz mot⁹ appetitiue ꝑtis dic̄ passio aīe: qz ad eū sequit delectatio z tristicia q̄ ꝑpriū est passionū vt dr̄ in. ij. Ethi. ergo vt pri⁹. ¶ Ꝑ ꝑsens z ꝑteritū nō diuersificāt gen⁹: sz gaudiū q̄ de ꝑsenti bono est in genere passionis: ergo z spes que est de bono futuro. ¶ Ad ꝑmū dicendū q̄ sicut pri⁹ dis. xv. dictū ē. q̄uis ois opatio potētiarū aīe q̄ per sua obiecta in actū reducūt fit intellect⁹ possibilis sensus z appetit⁹ possunt dici passiones: tñ ꝓprie loquēdo passio est in opatiōib⁹ appetit⁹ sensitiue ꝑtis fm q̄ Damas. dic̄ in. ij. li. q̄ passio est mot⁹ appetitiue virtutis sensibilis q̄ est ex imaginatiōe boni vl mali. Spes aūt dicit extēsionē appetit⁹ in illud q̄ appetibile est. Inuenit autez nō solū in hoīb⁹: sz etiā in alijs aīalib⁹ q̄ patz: qz inueniūt aīalia opari ꝓpter aliq̄ bonū futurū estimāt possibile: sic aues faciūt nidū ꝓpter filioz educationē: nec ꝓpter finem aliq̄d facerēt nisi in finē illū quasi eis possibilē tenderēt: qz nāles appetit⁹ nō ē impossibiliū. Similiter etiā patz q̄ vnum aīal aggredit aliud nō nisi ex spe victorie patz ergo q̄ spes sit in appetitu sensitiue ꝑtis q̄ nobis z brutis cōis est: z ita sequit q̄ sit passio. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ appetitiue partis duplex ē mot⁹. s. ꝓsecutio z fuga. obiectū aūt spei q̄ est bonū difficile z ardū rōne sue bonitatis natū ē mouere ad ꝓsecutionē: sz rōne sue difficultatis natuz est mouere ad fugā. hic tñ mot⁹ retardat per spem. z ideo spes imporat motū ꝑmū in quo saluat rō passionis tñ inquiete priuatiue fm motum q̄ est fuga. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ diuiditur spes cōtra memoriā nō q̄tū ad essentiā suā: sz quātū ad effectū q̄ est cōis memorie z spei. s. delectatio. vñ nō sequit q̄ in genere ꝙueniāt. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ frequēter noīa imponūt reb⁹ occultis ex suis signis fic̄ essentiales differentie ex accidētib⁹ noīant. Signū aūt alicui⁹ q̄escētis cū extēsione appetit⁹ in aliq̄d desideratū solet esse q̄ frequenter visum dirigit in illud vt videat: sz ex aliq̄ pte ad ipsuz accedat z iō dispositio ꝑdicta quietis cū motu dr̄ expectatio. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ sicut aīalia cognoscūt rōnē cōueniētis z nociui nō per inq̄sitionē rōnis vt hō: sz per instinctū nature q̄ dic̄ estimatio: ita etiā cognoscūt aliq̄d qō futuruz est fine hoc q̄ cognoscāt rōnē futuri nō conferendo ꝑsens ad futurū: sed ex instinctu naturali fm q̄ agūt ad aliq̄d agendum vel ex impulsu nature interioris vl exterioris: sicut q̄ agūt ad aliquid ad ꝑdicamētū de futuris que dependent ex motu celi quasi ex eo impulsa. vnde ex eoz operib⁹ hoīes possunt aliq̄d scire de huiusmodi futuris: sicut naute ꝑsciūt tēpestatē futurā ex motu delphinoz ad supficiē aque descendentiū. Et formice veniēte pluuia reponūt granū in cauernis. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ id qō est futurū fm rem pōt esse ꝑsens in imaginatiōe. Et qz bonū est natuz mouere appetitū fm q̄ est imaginatū vel intellectuz vnde dr̄ in. iij. de aia. ideo ex tali ꝑsentia potest sequi passio in appetitu.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q̄ spes non sit in aliq̄ vi q̄ in cōcupiscibili. Arduū enī vel difficile nō addit aliquā rōnē appetibilis supz bonum: qz difficile magis habet rōnē fugibilis q̄ appetibilis. Arduū aūt non differt a bono nō arduo nisi scōm magis z min⁹. sz vis concupiscibilis est boni qō desiderat: cuz ergo obiectū spei sit bonū arduum vel difficile videt q̄ spes sit in cōcupiscibili. ¶ Ꝑ sicut volūtas est bonū appetibilis in pte intellectiua: ita cōcupiscibilis in pte sensitiua: sed in pte intellectiua oē qō ad appetitū ptinet est volūtas: ergo z in pte sensitiua oē qō ad appetitū ptinet est vis cōcupiscibilis: z ita cū spes ad appetitū ptineat vt dictum est. videt q̄ sit in cōcupiscibili. ¶ Ꝑ gaudiū z delectatio in cōcupiscibili sunt: sz spes facit gaudiū. Ro. xij. spe gaudētes. Et delectationē vt dic̄ phs in vij. phi. ergo spes est in cōcupiscibili. ¶ Ꝑ ꝑsens z futurus nō diuersificāt appetituā potētiā cū accidāt appetibili inquātū huiusmōi: sz gaudiū z spei nō differūt nisi scōm id q̄ gaudiū est de bono ꝑsenti. spes aūt de bono futuro: ergo eadē gaudiū sit in cōcupiscibili z spes in eodē erit. ¶ Ꝑ eiusdē est moueri ad terminū z in termino q̄escere: sz spes importat motū in aliquē terminū in quē cū aliqs deuenerit gaudet: cū ergo gaudere sit cōcupiscibilis ꝑ se loquēdo nō ordinatur ad arduū: sz magis irascibilis: cū ergo obiectū spei sit ardū idē est subiectū cōtrarioz: sz spei opponit timoz: cū ergo timoz sit in irascibili nō in cōcupiscibili: sicut z audacia q̄ iterum timori opponit videt q̄ spes etiā sit in irascibili. ¶ Ꝑ ira fine spe esse nō pōt vt dic̄ Auic̄. in. vj. de naturalib⁹. vñ ex offensa illa de cui⁹ vindicta nō est spes sicut cū quis arguit offendit nō est ira: sz odiū magis vel timoz: ergo cum ira nō sit cōcupiscibili nec spes. ¶ Ad ꝑmū dicēdū q̄ potētie passiue variant fm q̄ sunt nate moueri a diuersis actiuis per se loquēdo. ꝓpriū aūt motiuū appetitiue vtutis est bonum apphensuz. vnde oportz q̄ fm diuersas vtutes apphendentes sint etiā diuersi appetitus. s. appetit⁹ rōnis qui est de bono apprehēso fm rōnē vel intellectū. vñ est de bono apprehenso simpliciter z vniuersali. z appetit⁹ sensitiu⁹ qui est de bono apphēso fm vires sensitiuas. vñ est de bono particulari z vt nūc. Sz qz potētia passiua nō extēdit se ad plura q̄ vtus sui actiui fm q̄ dic̄ Comen. in. ix. Meth. q̄ nulla potētia passiua est in natura cui nō rñdeat sua potētia activa naturalis. ideo appetit⁹ sensitiu⁹ ad illa tantū bona se extendit ad que se extēdit apphēsio sensitiua. Quia aūt vt dic̄ Dio. vij. ca. de di. no. dīna sapiētia cōiūgit fines ꝑmoꝝ ꝑncipijs secūdoꝝ: qz ois natura inferioz in sui supimo attingit ad infimuz nature supioris fm q̄ ꝑticipat aliq̄d de natura supioris q̄tus deficiēter. ideo tam apphēsione q̄ in appetitu sensitiuo inuenit aliq̄d in quo sensitiuā rōnē attingit. Qz enī aīal imaginet formas apphēsas per sensuz hoc ē de natura sensitiue apphensionis fm se: sz q̄ apphendat illas intētiones que nō cadūt sub sensu: sicut amicitiaz odium z huiusmodi hoc ē sensitiue partis fm q̄ attingit rōnē. vnde pars illa in hoīb⁹ in q̄b⁹ est ꝓfectioz ꝓpter cōiūctionem ad aīam rōnalē dicit rō particularis: qz cōfert de intētionib⁹ particularib⁹. in alijs aūt aīalib⁹: qz nō cōfert: sed ex instinctu nāli habet huiusmodi intētiones apphēdere nō dicit rō sz estimatio. Similiter etiā ex parte appetitus q̄ animal appetat ea que sunt conueniētia sensui delectationem faciens sensitiuam nature est z pertinet ad vim concupiscibilem: sed q̄ tendat in aliquod bonum quod nō facit delectationē in sensu: sed magis natum est facere tristiciaz ratione sui difficultatis: sic̄ q̄ aīal appetit pugnā cum alio

animali vl aggredi aliã ꝯcuꝫ difficultatẽ bꝫ ẽ in appetitu
sensitiuo fm qꝫ natura sensitiua attingit intellectiuã ꝛ bꝫ pti
net ad irascibilẽ. Et iõ sicut estimatio ẽ alia vis ꝑ imagina
tio: ita irascibilis ẽ alia vis ꝑ ocupiscibilis. obiectũ. n. ocu
piscibilis ẽ bonũ qõ natũ ẽ facere delectationẽ in sensu: ira
scibilis aũt bonũ qõ difficultatẽ habet. Et qz quod est diffi
cile non est appetibile inquantuz huiusmodi: sed vel in oz
dine ad aliud delectabile vel rõne bonitatꝭ qne difficultati
admiscet. Inferre aũt vnũ ad aliud ꝛ discernere intẽtionẽ
difficultatꝭ ꝛ bonitatꝭ in vno ꝛ eodẽ ẽ rõnis. ideo ꝓpe istud
bonũ appetere ẽ rõnalis appetit⁹: sz cõuenit sensitiue fm qꝫ
attingit qꝫ quãdã impfectã ptipationẽ ad rõnalẽ: nõ q̃dez
cõferẽdo vel discernẽdo: sz nãli instinctu mouet in illud sicꝫ
ꝯ cõcupiscibilis ꝛ ꝓpinqor rõni. ꝛ iõ incõtinẽs ꝓpter ocu
piscẽtiã q̃ nulla lege vtiꝫ magis ẽ turpis ꝯ iracũd⁹ q̃ vtiꝫ le
gib⁹. sz puerꝭ vt dr in. vij. Ethi. vñ etiã vicia q̃ sũt in concu
piscibili sũt maiozis infamie quã ea q̃ sũt ĩ irascibili. Ex bis
ergo iã planũ ẽ videre q̃ passio sit in irascibili ꝛ q̃ in cõcupi
scibili. ois enĩ passio de cui⁹ intellectu ẽ appetit⁹ in bonũ vl
cõueniẽs simplr ẽ in cõcupiscibili sicꝫ amor delectatio ꝛ hu
mõi ꝛ eoz opposita. Dis aũt passio de cui⁹ intellectu ẽ ap
petit⁹ in bonũ cũ circũstãtia difficultatꝭ ẽ in irascibili ꝛ hu
iusmõi sũt oĩa illa q̃ importãt bonũ vel malũ cũ determina
tiõe alicui⁹ quãtitatis sicꝫ ira q̃ nõ ex q̃libet lesiõe cõsurgit:
sz ex ea ꝯ pot aliqs vindicare: ꝛ tñ nõ habet in ꝓmptu vin
dictã. Timor etiã nõ est de quolibz malo: sz de malo cui nõ
pot resisti vl difficulter resistiꝫ. Spes aũt importat motum
appetit⁹ in aliqõ bonũ cõmẽsuratũ appetẽti. Nõ. n. ẽ de bo
no tãto ad qõ nullo mõ possit puueniri: nec iterꝭ de tã paruo
q̃ nihilo habeaꝭ: sz de eo qõ ẽ possibile haberi: ꝛ tñ ẽ difi
ficile ad habẽdũ ꝓpter qõ dr arduũ. vñ pz qꝫ spes fm qꝫ est
passio ẽ in irascibili. Ad ꝑmũ ergo dicẽdũ qꝫ difficile vl
arduũ addit quãdã spãlẽ rõnẽ bonitatꝭ. s. ꝓciositatẽ quãdã
ex bꝫ ipso qꝫ nõ de facili habeꝫ: sicꝫ dr oẽ rarũ carũ. Ad se
cũdũ dicẽdũ qꝫ nã rõnaꝭ ex seipsa ofert bz ꝛ discernere. vñ
bonũ qõ ẽ ex seipso appetibile vel qõ indiget collatiõe ꝛ di
scretione ad bꝫ qꝫ appetaꝭ fm naturã rõnalis apphensionis
appetitũ rõnalẽ mouet. ꝛ ideo ex bꝫ nõ sic aũt est de appetitu sensiti
uo vt pz ex dictis. Ad tertiũ dicendũ qꝫ inq̃ntũ spes est de
difficili arduo nõ delectat: sz magis affligit cuz ex bꝫ ipso sit
distãs: sz inq̃ntũ ẽ de bono possibili acq̃ri sic facit delectatio
nẽ: qz sicut qõ ẽ in potẽtia iã hz inchoationẽ sui esse: ita qõ
apphẽdiꝫ vt possibile adipisci ẽ cõueniẽs in irascibili. vnde in
sens. ꝛ iõ spes delectationẽ facit. ꝛ hec delectatio nõ ẽ in cõ
cupiscibili: sz in irascibili. Ad quartũ dicẽdũ qꝫ obiectũ irascibilis ẽ bo
ipso qꝫ ẽ possibile adipisci ẽ cõueniẽs in irascibili. vnde in
nũ difficile: qõ aũt habeꝫ iã nõ ẽ difficile: sz tãtũ dũ non ha
beꝫ. ꝛ iõ nõ oẽs passiões irascibilis sũt futuri: sicut timor ꝛ
spes. Ad quintũ dicẽdũ qꝫ obiectũ irascibilis ẽ bonũ dif
ficile qõ q̃qz habz bonitatẽ ex ordine ad aliud. vñ in actu
vel motu irascibilis ẽ duplex termin⁹. ꝑm⁹ ẽ primus fm qꝫ
terminaꝭ in obiectũ. ppriũ vt qñ oseqꝫ victoriã. Et qz ppriũ
obiectũ irascibilis hz difficultatẽ. ideo nõ ẽ delectabile ali
cui simplr: sz ẽ delectabile ei fm hãc vim cui⁹ act⁹ ẽ pfectus
per bꝫ qꝫ ptingit ad obiectũ. ppriũ qõ iã cõsecutũ ẽ: sicut qñ
aliquis delectaꝭ de boc qꝫ vincit q̃uis simpliciter sensibilẽ
dolorẽ de vulneribus sustineat ꝛ de fatigatiõe tristiciã ha
beat. Et iõ hec delectatio nõ ẽ cõcupiscibilis: sz ẽ ꝓpe irasci
bilis: sicꝫ delectatio q̃ ẽ ꝓpria in actu videndi est ꝓpria ipsius
visus. secũdus termin⁹ ẽ vltim⁹ finis in quẽ obiectũ ppriuz
ordinatũ ẽ. hoc aũt ẽ aliqd qõ fm seipsuz ẽ cõueniẽs ꝛ dele
ctabile: sicꝫ qꝫ aĩal postq̃ vincit aliud aĩal vtiꝫ ad libitũ ꝓpa
voluptate. Et hec delectatio ptinet ad cõcupiscibilẽ. Irasci
bilis enĩ ad seruationẽ cõcupiscibilis ordinaꝭ vt. s. ꝓpter
difficultatẽ intercueniẽtẽ delectatio cõueniẽs nõ ꝓmittaꝭ
Et ideo dicit Damas. in. ij. li. qꝫ ira ẽ audax cõcupiscẽtie in
dex ꝛ ꝓpter hoc etiã dicit phs in. viij. de aĩalib⁹ qꝫ aĩalia pu
gnãt adinuicẽ ꝓpter cibum ꝛ ꝓpter coitus: qz circa has de
lectatiões precipue est cõcupiscibilis.

Ad tertium sic ꝓcedit. videt qꝫ spes non differat ab
alijs passiõib⁹. spes enĩ iportat expectationẽ: sz oĩa
mot⁹ appetit⁹ videt eẽ expectatio q̃ nihil aliud dicẽ
ꝯ ꝓtẽsionẽ in aliqõ bonũ: g̃ spes nõ distinguiꝫ ab alijs pas
siõib⁹ q̃ ad appetitũ ptinẽt. ¶ ꝑ expectatũ bonũ ẽ obiectũ
spei q̃ est expectatio: sz expectatũ bonũ ocupiscẽtiã ostituit
vt dicit Damas. ij. li. g̃ cõcupiscẽtia ẽ idẽ qꝫ spes ¶ ꝑ idẽ mo
tus ẽ a termino ꝛ ĩ terminũ: sz timor dicit motũ appetit⁹ a ma
lo. spes aũt dicit motũ eiusdẽ in bonũ: g̃ idẽ est timor ꝛ spes.
¶ ꝑ sicut se hz albũ ꝛ nigrũ ad visuz: ita se hz bonũ ꝛ malũ
ad appetitũ: sz albũ ꝛ nigrũ nõ diuersificãt neq̃ potẽtiã vi
siuã neq̃ passiões ei⁹: g̃ nec bonũ ꝛ malũ diuersificãt passio
nes appetit⁹: ꝛ ita timor ꝛ spes nõ sũt diuerse passiões quã
uis sint de bono ꝛ malo. ¶ ꝑ spes vt dictũ ẽ. dicit ꝓtẽsionẽ
appetit⁹ in aliqõ arduũ: sz bꝫ idẽ intuenit in audacia ofidẽtia
siue fiducia ꝛ ira: g̃ oĩa ista sũt idẽ qꝫ spes. ¶ Sz otra quoz
diffinitiões sũt diuerse: ꝛ ipsa differũt: sz diffinitio spei nõ
cõuenit alijs passiõib⁹: ergo ꝛ spes ab alijs passiõib⁹ distin
guiꝫ. ¶ ꝑ q̃cuꝫ sũt idẽ. vnũ nõ pot esse sine altero: sz spes
pot esse sine alije: g̃ spes ab alijs differt. ¶ ꝑ motus diffe
rũt penes terminos: sz nõ est idẽ termin⁹ seu obiectũ spei ꝛ
aliarũ passionũ: qz speratũ bonũ ẽ obiectuz spei. nõ aũt p se
loquẽdo aliarũ passionũ: g̃ spes differt ab alijs passionib⁹
¶ ꝓ. dicẽdũ qꝫ passiões aĩe de quib⁹ loq̃mur. ꝓmo distin
guũt ex bꝫ qꝫ q̃dã importãt bonũ ꝛ malũ absolute ꝛ he perti
nẽt ad cõcupiscibilẽ. q̃dã vero iportãt aliq̃ã mẽsurã boni
vel mali vt ex ꝓdict⁹ pz ꝛ hec ptinẽt ad irascibilẽ. Passionũ
ergo in cõcupiscibili existẽtiũ. q̃dã iportãt habitudinẽ cõ
cupiscibilis ad suũ obiectũ. q̃dã vero motũ ipsi⁹ respectu ob
iecti. q̃dã vero impssionẽ relictã in ipsa ex ꝓsentia obiecti.
Cũ aũt obiectũ appetit⁹ sit bonũ vel malũ q̃libet istoz per
hec duo diuidit. Amor enĩ iportat habitudinẽ cõcupiscibi
lis ad bonũ odiũ vero ad malũ: qz amor amatũ ponit cõna
turale: ꝛ q̃si vnũ amãti cui⁹ cõtrariũ facit odiũ. Et qz hec ha
bitudo pficit ex ꝓsentia obiecti: ideo amor fm pfectã sui ra
tionẽ est habiti vt dicit Aug⁹. Dot⁹ aũt cõcupiscibilis ĩ bo
nũ dr desideriũ. in malũ aũt ẽ denoiat⁹: sz dicaꝭ fuga. Inpsi
sio vero relicta ĩ cõcupiscibili ex ꝓsentia boni dr delectatio
vel gaudiũ: sz ꝓsentia mali dr tristicia vel doloz. Qualiẽ aũt
tristicia ꝛ doloz differũt supza dis. xv. dictũ ẽ. Eodẽ etiã mõ
differũt delectatio sensibilis ꝛ gaudiũ. Leticia aũt dicit effe
ctũ gaudij in dilatatiõe cordis vñ dr leticia q̃si laticia. Exul
tatio aũt effectũ ipsi⁹ in signis exteriozib⁹ inq̃ntũ gaudiũ in
teri⁹ ad exteriora ꝓrũpẽs quodãmõ exilit. Quia aũt irasci
bilis ꝓpter cõcupiscibilẽ ẽ aĩalib⁹ data vt nõ deficiat in suo
actu. ideo passiões irascibilis ex passionib⁹ cõcupiscibilis
originẽ habẽt. Adiuuat aũt cõcupiscibilẽ irascibilis ꝛ ĩ bo
no ꝛ malo. In bono q̃dẽ vt delectabile cõcupiscibili conue
niẽs nõ obstãte difficultate pseq̃ẽ. In malo aũt nociuũ dif
ficile repellaꝭ. Passio g̃ irascibilis vel ozit ex passiõe cõcu
piscibilis quã facit apphẽsio appetibilis vel quã facit ꝓsen
tia ipsi⁹. si ꝓmo mõ vel respectu boni ꝛ bꝫ vel possibilis cõse
q̃ in qõ tẽdẽdũ est: ꝛ sic ẽ spes. vl nõ possibilis qõ dimittẽ
dũ est: ꝛ sic ẽ desperatio. Aut respectu mali ꝛ bꝫ vl possibilis
repelli cui resistẽdũ ẽ: ꝛ sic est audacia vel non possibilis re
pelli qõ fugiẽdũ est. ꝛ sic est timor. Si aũt ex ꝓsentia appeti
bilis boc nõ pot eẽ respectu boni: qz ex quo cõcupiscibilis
suo delectabile fruiꝫ nõ indiget irascibili: qz nõ hz difficul
tatẽ in illo: sz est respectu mali qõ repellẽdũ est ꝛ difficulta
tẽ habẽs: ꝛ sic causaꝭ ira si est possibile repelli. Alias passio
in ocupiscibili fistit. Et iõ ira nõ hz passionẽ cõtrariã: neq̃
fm ꝛrietatẽ boni vel mali: sicꝫ gaudiũ ꝛ tristicia q̃ cõtrarie
tas est ꝓpria passionũ cõcupiscibilis vel fm contrarietatez

possibilis ⁊ nō possibilis fiē spes ⁊ desperatio q̄ cōtrarietas est ꝑpa passionū irascibilis. Sciēdū tm̄ q̄ ira causat nō solū ex re incōuenienti p̄sente: sicut cum q̄s irascit de vulneratione: sz etiā de cōuenienti a tali p̄sente: sicut cū q̄s irascitur ex iniurijs illatis ⁊ etiam ex apprehēsione habiti inconuenientis. Et ideo ira causat ex dolore q̄tū ad p̄mū ⁊ ex tristicia vt dic̄ Damas. q̄tū ad secūdū. Sic g̃ passiones aīe p̄ essentiales differētias diuidūt. Inueniūt etiā diuersificari noīa passionū p̄ differētias accidētales q̄ q̄dē accidūt vl̄ ipsi passioni vt intēsio ei⁹ vl̄ ex obiecto. Si p̄° mō sic ocupiscētia dicit intēsionē desiderij. zelus intēsionē amoris nō patiēs cōsortiū in amato. Abhominatio intēsionē odij. Exultatio intensionē gaudij vt in signo exteriori prūpat gnāliter. Et sil̄r bilaritas q̄tū ad signū q̄ oñdūt etiā in actib⁹. Accidia aūt intēsionē tristicie intātū vt īmobilitet hoīez actionē recordās. vñ dr̄ a Damas. q̄ est tristicia aggrauās. i. īmobilitas vel athos inq̄tū ꝓhibet locutionē: q̄ vt dic̄ Damas. est vocē auferēs. p̄sumptio aūt intēsionē spei Audacia aūt excessuz cōfidētie in aggrediēdo terribilia. Furor aūt intēsionē ire. Cum aūt obiectū ppriū ⁊ p se istarū passionū sit bonū vl̄ malū apparēs ea q̄ accidētaliter se habēt ad hec faciūt accidētalē differētiaz in passiōib⁹ ex pte obiecti fiē tristicia q̄ est de malo q̄ē apparēs malū tristāti. hoc aūt accidit eē bonū vel malū alteri. Si ergo tristicia sit de malo q̄ est malū alteri. ⁊ p hoc apprehendit malū ipsi tristāti sic est mīa. Si aūt sit bonū alteri ⁊ per h̄ apprehendit vt malū ppriū: sic est inuidia q̄ est tristicia de ꝓsperitate bonoz vel semeſis q̄ est tristicia de ꝓsperitate maloz vt dr̄. ij. Ethi. Siliter etiā timor diſtinguit: q̄ malo difficili superāti facultatē timētis accidit aliq̄d duplicit vel ex pte ipsi⁹ mali vel ex pte timentis. ꝓmo mō accidit sibi turpitudo ⁊ h̄ vel in se: ⁊ sic est verecūdia q̄ est de turpi actu vel in opinione: ⁊ sic ē erubescētia q̄ est timor de cōuicio vt dic̄ Damas. vel verecūdia de turpitudine culpe. Erubescentia de turpitudine pene. Ex pte aūt timētis sumūt accidētales differētie timoris h̄ mō: q̄ terribile vl̄ excedit facultatē timētis in agēdo: ⁊ sic est segnicies vel ignauia q̄ ē timor future opatiōis vt dic̄ Damas. Vel in cognoscēdo ⁊ h̄ triplici ter vel ꝓpter cognoscibilis altitudinē: ⁊ sic ē āmiratio q̄ ē timor ex magna imaginatiōe vel ꝓpter ei⁹ in cōsuetudinē: et sic est stupor q̄ est timor ex assueta imaginatiōe vl̄ ꝓpter incertitudinē: ⁊ sic ē agonia q̄ est timor infortunij. Et h̄ idē dr̄ trepidatio vel dubitatio. Sic ergo pz quō spes ab alijs passionib⁹ differat ⁊ quō etiā oēs alie passiones ab inuicem distinguāt. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ sicut supra dictū ē. exspectare importat ꝓtēsionē appetit⁹ in aliq̄d cū quiete pzuāte fugā vel recessuz. hec aūt quies cōtingit ex difficultate ei⁹ in q̄ mot⁹ appetit⁹ tēdit: sz nō in ꝓmptu ē vt habeat. q̄ enī in ꝓmptu est: sine mora acq̄rit. Et q̄ bonū cū difficultate ꝓpe ē obiectū irascibilis. ió exspectare ppzie ad irascibilē ptinet tendētē in aliq̄ bonū. habet aūt se ad spem fiducie cōe ad ppriū inq̄tū spes addit certitudinē circa expectationē. ¶ Ad secūdū ergo dicēdū q̄ Damas. loq̄t large. Accipit. n. exspectatū bonū ꝓ bono q̄ nodū habet q̄ q̄dē cōe est cōcupiscētie ⁊ spei. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ mot⁹ a termino ⁊ in terminū q̄nq̄ sūt cōtrarij q̄nq̄ idē q̄nq̄ disperati. Si. n. termini a quo ⁊ ad quē fit mot⁹ est idē sic a nigredine in albedinē. Si aūt sit idē termin⁹ a quo ⁊ in quē fit mot⁹ sūt ocontrarij sicut mot⁹ ab albedine in albedinē. Si aūt sint diuersi nō ocontrarij: sic mot⁹ sūt diuersi disperati: sicut mot⁹ ab albedine ad calorē. his modis vltimis spes ⁊ timor se habēt: q̄ ocontrarietas q̄ attēdit in irascibili ē fm facile ⁊ difficile sui possibile ⁊ impossibile. nō aūt circa bonū ⁊ malū: q̄ circa h̄ ē cōcupiscibilis. vñ si cōsideret ꝓpria rō obiecti irascibilis sic timor ocontrariat spei: q̄ timor est difficili ad q̄ est spes. si autē cōsideret rō difficilis sic sūt desperata: q̄ timor est a difficili in genere malorū. spes aūt a difficili in genere bonorum. ¶ Ad q̄tū dicēdū q̄ passiones cognitiuarū ꝑtutū sūt a reb⁹ fm esse spūale. Et q̄ fm hoc esse nō habēt ꝛria ꝛrietatē: ió nō causant contrarie passiones ex contrarijs in potentijs cognitiuis. Sz passiones appetitiue sūt ex reb⁹ fm suū esse nāle q̄ appetit⁹ est de bono ⁊ malo q̄ sunt i reb⁹ vt dicit phs in vj. Ethi. ⁊ ió cū fm esse nāle ꝛrietatē habeāt ꝛrias passiones causant. ¶ Ad quintū dicendū q̄ cū arduū sit tue difficile sit ꝓpriū obiectū irascibilis differētie faciētes oppositio nes in passionib⁹ irascibilis sūt difficile facultatē superans vl̄ nō superās ⁊ vtrūq̄ ē vl̄ bonū vl̄ malū. Fiducia g̃ seu cōfidētia importāt motū irascibilis in id q̄ estimat vt facultatē nō excedēs q̄ q̄dā spāl̄r circa bona iportat spes. circa mala aūt audacia nisi q̄ audacia excessuz iportat q̄nq̄. vñ i malū q̄nq̄ accipit. mot⁹ aūt appetit⁹ in id q̄ estimat vt superās facultatē siue i bonū siue in malū ē diffidētia. In bonū aūt spāl̄r ē desperatio. in malū aūt timor: ita aūt ē passio cōposita ex audacia vel dolore ⁊ spe vt ex dictis patere pōt.

¶ Ad ārtū sic ꝓcedit. videt q̄ spes nō sit ꝓncipalis passio. Amor. n. vehementi⁹ affectionē imutat q̄s spes. vñ hoīez extra se facit vt dic̄ Dio. iiij. ca. de di. no. ſz amor nō ponit vna de ꝓncipalib⁹ passionib⁹: g̃ nec spes. ¶ Pp cōcupiscere ē de futuro bono fiē ⁊ spes: ſz ocupiscētia vel desideriū nō ponit passio ꝓncipalis: g̃ nec spes. ¶ De noīatio sp fit a ꝓncipaliori: ſz irascibilis denoīat ab ira: g̃ ē ꝓncipalior spe q̄ ē in irascibili. ¶ Pobiectū irascibilis est difficile ⁊ arduū: ſz audacia tēdit in arduū magis q̄ spes vt nō min⁹: g̃ audacia ē magis ꝓncipalis q̄ spes. ¶ Pfiē spes est de futuro: ita penitētia ē de ꝓterito: ſz ꝓteritū est certū futurū: cū ergo penitētia nō ponat ꝓncipal⁹ passio: nec spes ꝓncipalis passio oz poni. ¶ Sz ō ē q̄ boe. i li. de cōſo. dicit gaudia pelle. pelle timorē spēq̄ fugato nec dolor affit: ⁊ ita spes cōnumerat alijs ꝓncipalib⁹ passiōib⁹: g̃ ⁊ spes. ¶ Pfiē passio q̄ ē in cōcupiscibili de bono ē ꝓncipalis fiē gaudiū: g̃ eadē rōne passio q̄ est de bono in irascibili ē ꝓncipalis. hec aūt est spes: ergo spes ē ꝓncipalis passio. ¶ R°. dicendū q̄ ꝓncipalitas passiōis in duob⁹ ꝛsistit quoz vnū ē ex pte obiecti vt. ſ. passio seq̄t fm rōnē ⁊ appetitudinē obiecti. ſ. vt ꝓsequat ⁊ malū fugiat. scōm ē ex pte ipsi⁹ passiōis vt. ſ. mot⁹ ille pfect⁹ sit q̄tū possibile ē fm gen⁹ illud. Et ideo in cōcupiscibili sūt oue ꝓncipales passiones tātū. ſ. gaudiū ⁊ tristicia q̄ mot⁹ cōcupiscibilis terminat in ipa re cōiūcta que facit gaudiū ⁊ tristiciā. Et itez bonū de sua rōne natum ē facere gaudiū inq̄tū ē ꝓueniēs ⁊ tristiciā inq̄tū nocuū ē. In irascibili etiā sūt tātū oue. ſ. timor ⁊ spes: q̄ in his pficit mot⁹ irascibilis inq̄tū huiusmōi nō pficit ad pśens vt pat⁹ dictū est. sicut cōcupiscibilis: ſz inq̄tū possibile ē i genere irascibilis: q̄ mot⁹ irascibilis inq̄tū huiusmōi nō pficit ad pśens vt pat⁹ tiōis respectu sui obiecti. vñ timor ⁊ spes habēt quādē certitudinē ad obiectū suū timor ad nō posse fugere malū. spes ad posse cōseq̄ bonū. vñ cōfidentia nō dr̄ ꝓncipalis passio etiā q̄ hāc certitudinē nō ipoztat. Siliter etiā timor oseq̄t ex malo inq̄tū ē maluz: q̄ de nā sui hz vt fugiat. spes aūt ex rōne boni inq̄tū ē bonū: q̄ de nā sui hz vt exspectet. Et ideo consuenit numer⁹ ꝓncipaliū passionū h̄ mō accipi. Quia aut sūt de pśenti i quo pficit mot⁹ ocupiscibil⁹ aut de futuro in quo ꝛsistit mot⁹ irascibilis inq̄tū ē difficili. si pmo mō aut de bono: ⁊ sic est gaudiū aut de malo: ⁊ sic tristicia. si scōo mō aut de bono: ⁊ sic est spes aut de malo ⁊ sic est timor. ¶ Ad pmū ergo dicēdū q̄ amor nō dicit terminū i motu cōcupiscibilis cū nō seq̄t ex cōiūctiōe rei sicut delectatio vl̄ gaudiuz. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ mot⁹ cōcupiscibilis pōt ulteri⁹ terminari q̄tū ad futurū. ⁊ ió cōcupiscētia ⁊ desideriū nō sunt passiones ꝓncipales. mot⁹ aūt irascibilis nō. ⁊ ideo in futuro terminat ⁊ ꝓpter hoc spes ⁊ timor sūt ꝓncipales passiones. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ potētia in q̄ est spes denoīat ab ira: q̄ ē vltimū in passiōib⁹ ei⁹. denomination autem consuenit fieri ab his que sunt vltima in re non

tamen est principalis: qz habet motum in nociuū nō quidē fugiendū qō est de ratione mali z nociui: sed aggrediendū ¶ Ad quartū sīliter dicēdū est de audacia qz timoz q̄ fugā importat cōsequēt ex rōne mali qō de se ē fugibile. nō autem aggressibile qō audacia facit. z iō nō est principalis passio ¶ Ad q̄ntū dicēdū qz penitētia cōtinet sub tristicia. Unde scīēdū est qz oēs p̄dicte passiones ad has p̄incipales passiones reducūt: vel sīc spēs ad gen⁹: sicut admiratio ad timorē: vel sīc impfectū ad pfectū: sīc cōcupiscētia ad gaudiū: vl sīc effectus ad causas: z pticipās ad pticipatū: sīc audacia z ira ad spem: qz spes tēdit in bonuz arduū qō de se ē tale vt in illud debeat tēdi. Audacia aūt z ira tēdūt in arduū nociuū repellendū qō q̄dā nō ē tale vt in ipsuz tēdi debeat: sed magis vt fugiat. tēdit tn in ipsuz in q̄ntū pticipat aliq̄d de rōne boni qō ē victoria ipsi⁹. z iō etiā spes pticipat quodāmō in audacia: z ira sicut qō est per se in eo qō est per accidens.

Ad q̄ntū sic .pcedit. videt qz spes nō possit eē in pte intellectiua: qz passiones sūt tātuz in pte sensitiua vt dicit p̄hs. vij. phi. sz spes ē passio: g̃ est in pte sensitiua ¶ Pea q̄ sunt in pte intellectiua sunt ipsi⁹ aīe fm se: sz cū conuenīāt in boc qz cōicat corpori. spes vo nō est ipsi⁹ aīe fm se: sz cū cōiūctione corpis eadē rōne q̄ gaudiū z amor vt dr̄ in p̄mo de aīa: g̃ spes nō est in pte intellectiua. ¶ P subiectū spei ē irascibilis: sz irascibilis nō ē in pte intellectiua: sz in sensitiua q̄ sūt: nec spes erit in rōnali. ¶ P sīc dicit p̄hus in lib. de memoria. Memoria nō ē in pte intellectiua: qz cōcernit determinatā tp̄is differētiā. s. p̄teritū: sz sīc memoria cōcernit p̄teritū: ita spes cōcernit futurū: g̃ spes nō p̄t eē in pte intellectiua. ¶ P in pte intellectiua nō sūt ctrarie passiones: qz delectatiōi q̄ est fm intellectū nihil ē ctriū vt dicit p̄hs. j. Thopicoz. cū g̃ spes sit passio ctrarietatē habēs ad timorē z desperationē videt qz nō possit eē in pte intellectiua. ¶ Sz ō quicq̄d inuenit cōiter in deo z in nobis de opib⁹ aīe ad ptē intellectiuā ptinet q̄ solū est imaterialis z in h⁹ deo silis: sed delectatio cōuenit nō solū nobis: sz etiā deo vt dicit in. vii. Ethi. qz ipse simplici opatiōe gaudet: g̃ delectatio est in nobis etiā in pte intellectiua: z ita eadē rōne spes q̄ est de delectatione futura. ¶ P q̄cq̄d pmaneat in nobis post sepationē aīe a corpe h⁹ ad ptē intellectiuā ptinet q̄ sola est sepabilis fm p̄hm: sz spes ē huiusmōi: qz erat in illis patrib⁹ q̄ in limbo erāt vt dr̄ in lra: g̃ spes est in pte intellectiua. ¶ P ad quāc̄uq̄ potētiā ptinet obiectū passiōis. et passio: sz obiectū spei ē arduū bonū qō etiā ad intellectiuā ptez ptinere p̄t: g̃ spes p̄t eē in pte intellectiua. ¶ Ro dicēdū qz operationes sensitiue sūt nobis magis notę q̄ operationes ptis intellectiue: qz cognitio nr̄a incipit a sensu z terminat ad intellectū. Et qz ex nociozib⁹ min⁹ nota cognoscūt. noīa aūt ipsi⁹ reb⁹ imponūt. iō noīa opationū sensitiue ptis trāsferūt ad opationes intellectiue ptis. z vlteri⁹ ex bīanis in diuina. Et h⁹ pz in ap̄hēsiuis opatiōib⁹: qz illud qō certitudinaliter q̄si p̄sens tenem⁹ p intellectū. dicimur sentire vl vidēre. Et imaginari dicimur cū q̄dditatē rei intellectu concipimus: z sic de alijs q̄uis ista diuersimode intelligāt cū dicāt de ap̄hēsiōe sensitiua q̄ ap̄hendit imaterialiter in pticulari⁹. z de intellectiua q̄ ap̄hendit materialiter in pticulari. z iō etiā imponit nomē intellectiue opationi p̄ q̄ discernit a sensitiua sīc intelligere z scire z huiusmodi. Sīliter noīa opationū appetitiue sensibilis ptis trāsferunt in opatiōes appetitiue. intellectiue ptis tn in sensitiua pte sūt p modum mālis passiōis. in pte aūt intellectiua p modū simplic⁹ act⁹ nō māliter. z iō etiā aliq̄ noīa imponūt appetitui intellecto q̄ ipsuz distinguūt ab alijs sicut velle. eligere z huiusmōi. Sic g̃ spes in pte sensitiua noīat quādā passionem mālē in pte intellectiua simplicē opationē volūtatis imāliter tēdētis in aliq̄d arduū. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū qz spes fm qz ē in appetitu rōnali. s. volūtate nō ē passio. ppie loquēdo vt p̄z ex bis q̄ dicta sūt. xv. dis. ¶ Ad secūdū dicēdū qz p̄hs loquit ibi de istis fm qz sūt passiones sensitiue ptis: z ita indigent corpe māliter. vl fm qz sūt in pte intellectiua q̄ indiget corpe inq̄ntū accepta sensib⁹ vel a sensitiuis potētijs q̄ntū ad statū vie. ¶ Ad tertiū dicendū qz q̄dā distinguūt irascibilē būanā z bntalē. sil⁹ z cōcupiscibilē: z dicūt qz bntalis ē in pte sensitiua. būana aūt in pte intellectiua: sz h⁹ nō ē verū: qz appetit⁹ rōnalis nō diuidit⁹ per irascibilē z cōcupiscibilē vt p̄z⁹ dictū est. vñ irascibilis dr̄ būana nō p essentiā: sz p participationē. sīc dicit p̄hs in. j. Ethi. z etiā Damas. in. ij. lib. vñ q̄ obijcit⁹ qz spes in irascibili ē verū ē de spe fm qz ē passio ¶ Ad q̄rtū dicēdū qz intellectiua ap̄hēsio ē fm motū a rebus in aīam: z qz in aīa intellectiua recipit⁹ aliq̄d abstractū ab oīb⁹ cōditiōib⁹ mālib⁹ indiuiduātib⁹. iō nulla ap̄hēsio intellectiua cōcernit aliq̄ō tēp⁹ determinate q̄uis possit eē de quolibz tpe. vñ in cōponēdo z diuidēdo implicat tēp⁹ vt dr̄ in. iij. de aīa. z iō etiā mēoria cū sit p̄s imaginis q̄ ē in pte intellectiua ē oīuz tēpoz vt dictū ē in. j. lib. dis. iij. opatio aūt appetit⁹ ē fm motū ab aīa in res. z iō qz res p se cadunt sub boc. z nūc iō z opatio intellectiui. appetit⁹ p̄t aliq̄ō tēpus cōcernere ¶ Ad q̄ntū dicēdū qz delectatio vt p̄z⁹ dictū est ex duob⁹ cōsurgit vno mō ex ipso actu q̄ ē cōueniēs potentie. z h⁹ mō delectatiōi intellect⁹ nō ē aliq̄d ōriū. cū enī intelligibile oīno imāliter i intellectu recipiat nō p̄t aliqua lesiōne intellectui inferre: sīc sensibile excellēs qō corrūpit sensuz. z iō oīs act⁹ intellect⁹ est cōueniēs intellectui z delectabilis q̄cq̄d sit illud qō intelligit: z sic delectatiōi intellectus nō ē aliq̄d ōriū. Alio mō ōsurgit delectatio ex cōiūctione rei cōueniētis circa q̄ est opatio. Et qz id qō ap̄hēdit p̄t esse cōueniēs intelligēti vl incōueniēs inq̄ntū ē res q̄dā licet inq̄ntū intellectū sp sit cōueniēs. iō ex pte ista delectatio ni q̄ est in pte intellectiua p̄t esse tristicie cōtrariā non que sit passio vt dictū est. Questio secunda.

Deinde q̄rit de spe fm qz est virt⁹ z circa h⁹ q̄rit q̄ntuz. p̄mo vtz spes sit virt⁹. scōo vtz sit virt⁹ theologica. tertio quō se habeat ad alias virtutes theologicas. quarto de certitudine ipsi⁹. q̄nto quoz sit habere spem

Ad p̄mū sic .pcedit. videt qz spes nō sit virt⁹. spes. n. diuidit⁹ cō timorē gaudiū z tristiciā: sz nullū aliorū ponit in genere vtutis q̄nimo tristicia ponit in genere vicii q̄ntū ad accidia et inuidiaz. ponit etiā inter sacra q̄ntū ad penitētiā. gaudiū aūt in genere fruct⁹ vt patz Gal. v. Timor aūt in genere doni vt dr̄ Isa. xi. g̃ neq̄z spes dz eē virtus. ¶ P sīc vtutes infuse ordināt ad aliq̄ō arduū qō ē in vita eterna: ita z vtutes acq̄site ad aliq̄ō arduū qō est felicitas ciuilis vl cōtēplatiua: sz p̄hi tractātes de vtutib⁹ acquisitis nō posuerūt spem esse vtutē: ergo apud theologos spes nō dz poni virt⁹. ¶ P nulla virt⁹ ,puenit ex meritis: qz vtutem de⁹ opat in nobis sine nobis vt aug⁹ ait: sz spes p̄uenit ex meritis vt in lra dr̄: ergo spes nō ē virtus. ¶ P nulla virt⁹ opponit alicui bono: qz bonū bono nō ē ōriū sīc malū malo vt dr̄ in p̄dicamētis: sz opponit timori qō est bonū z laudabile: ergo spes nō est virt⁹. ¶ P nulla virt⁹ h⁹ actum mercenariū: qz virt⁹ opat bonū ,ppter seipsuz: sz spes habet actū mercenariū cū intēdit in remunerationē: g̃ spes nō est vtus ¶ Sz ō nihil inducit ad vitā eternā nisi virt⁹: sed spes inducit ad vitā eternā vt pz in psal. Letet oēs q̄ sperāt in te In eternū exulta rc. ergo spes ē virt⁹. ¶ P spes ē ,ppinq̄or charitati q̄ est mater oīuz vtutū quā fides: qz ē in affectu: sz fides est virt⁹: ergo z spes. ¶ P nihil ē meritoriū nisi act⁹ vtutis: sz spei act⁹ est meritor⁹: quia a cōfusiōe liberat psal. In te dne speraui nō cōfū. ineter. ergo spes est virt⁹. ¶ Ro dicēdū qz sicut supra dis. xxiij. dictū ē. virt⁹ fm cōem vsum loquēdi dicit⁹ habit⁹ inclinās ad actū q̄ ē bon⁹ dupliciter. s. fm conuenientiā ad potētiā agētē z scōm obiectū. qō bz rōnē boni inq̄ntū est obiectum talis act⁹. hec aūt duo sūt in actu spei. Cū enī spes in appetitiua pte sit oportet qz obiectū ei⁹ sit bonū sub rōne boni: z sic actus spei habet bonitatem ex ratione obiecti. Similiter etiam spes supra expectationem

addit certitudinē vt patz p diffinitionē in lra posita. Certitudo aūt importat determinationē respectu ei⁹ ad qō dicit certitudo. vn de cū certitudo spei sit de bono expectato importat determinationē ad bonum. Et ex hoc aliquis actus est perfecte potentie cōueniens q ad bonū ipsū⁹ determinationē habet sicut act⁹ sciētie q̄ determinat intellectū ad verū qō est bonū intellect⁹. nō aūt act⁹ opinionis que est veri z falsi ꝓpter qō sciētia est virt⁹ z non opinio vt dicit in. vj. Ethi. vnde patz q spes virt⁹ debet dici etiā ſm cōem vsum loquēdi. ¶ Ad primū ergo dicēdū q spes ſm q est passio nō est virt⁹: sed ſm q est in appetitu intellectiue ptis. Nec aliarū passionū noīa: ita cōueniēter ad vtutes trāſſumi possunt sicut nomē spei: qz spes dr in ordine ad bonū. z ꝓpter hoc importat motū appetit⁹ in bonū tēdētis. z sic habz quādā filitudinē cū intētiōe z electiōe boni q̄ req̄rit in oī vtute. Timor aūt dicit in ordine ad malū. Recedere autē a malo cuius ad vtutē ptineat nō trī in hoc cōsistit pfectio vtutis. sz in electiōe boni. Gaudiū aūt z tristicia magis dicunt impressionē boni z mali in appetitū q̄ motū appetitus in ea. vnde nō habēt filitudinē cū electione vtutis. ¶ Ad secūdū dicēdū q illud arduū in qō ordināt vtutes acq̄site est finis ꝓportionat⁹ facultati nature. z ideo natura p seipsaz determinata est ad sperādū illū finē. vñ nō indiget aliquo habitu supaddito p quē determinet in illud: sz hoc arduū qō est vita eterna excedit facultatē nature. vñ cū ex se natura non sit determinata ad sperādū illud oportz q determinet p aliquē habitū infusuz z hec ē spes q̄ est virt⁹ ¶ Ad tertiū dicēdū q spes multis modis dr. Quīq enī noīat passionez z sic nō est virt⁹. Quīq noīat habitū inclinātē ad actū volūtatis similē spei q̄ est in pte sensitiua que est passio. z sic ē virtus. Quīq vero noīat ipsum actū. z sic ē act⁹ vtutis. Quīq aūt nominat ipsam rē sperata. Ethi. iij. Expectantes beatā spem. z sic est obiectū vtutis. Quīq autē noīat certitudinē q̄ cōsequē spem Ro. v. ꝓbatio vero spem. i. spei certitudinē. z sic noīat statū pfectiōis in vtute q̄tū ad certitudinis intētionē habitus: ergo spei que ē virt⁹ ex meritis nō ꝓcedit: sz obiectū. i. ipsa res sperata, p meritis redditur. z ideo etiā act⁹ spei in suū obiectū tēdit ex p̄supposītione meritoz. Et ſm hoc dicit ex meritis ꝓuenire rōne sui act⁹. ¶ Ad quartum dicendū q spes que est virt⁹ nō opponit timori q̄ est donū: qz spes extendit se in deū ex cōsideratione dīne largitatis. timor vero dicit resilitionē ex cōsideratione ꝓprie puitatis: z ita nō est scōm idē resilitio timoris z extēsio spei. vñ nō sunt ōtraria ¶ Ad quintū dicēdū q facere aliq̄d ꝓpter aliq̄d cōmodū tpale facit actū mercenariū. nō aūt facere ꝓpter remunerationē eternā: qz cōtinentia nō sibi sufficit ad salutē si ꝓ solo amore pudicitie retinet vt dicit in li. de Eccl. dogma. z eadem rō est de alijs humanis actib⁹. Vel dicēdū q actus dr esse mercenarij⁹ qui ꝓpter mercedez fit. nō aūt qui est circa ipsam mercedē: q̄ius ergo act⁹ spei sit expectare bītudinē que ē merces: nō trī eā expectant ꝓpter ipsam mercedē: sed ex inclinatiōe habitus sicut z in alijs virtutib⁹ cōtingit. Et ꝓterea nō expectat eam inquātū est merces: sz inquantū est summū quoddā arduū. habet enī deuz ꝓ p̄ncipali obiecto.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q spes nō est virt⁹ theologica. oīs enī virt⁹ theologica habz deū ꝓ obiecto sz irascibilis obiectū de⁹ esse nō pōt: qz cū appetit⁹ sensitiue partis nō extēdit se vltra bonū sensibile. Cū ḡ spes ad irascibilē ptineat videt q spes nō sit virtus theologica. ¶ Ysaie. iij. dicit in spe erit fortitudo vestra: sz fortitudo nō est virt⁹ theologica: sz cardinalis: ergo z spes Et ꝑcipue cū eadē extrema videant habere. s. timiditatē z audaciam. ¶ Expectare est longanimitat⁹ Bal. v. longanimitas expectatiōis. Similiter videt esse patiētie. Ro. viij. si que nō videmus speram⁹ p patiētiā expectam⁹: ergo cū spes sit exspectatio videt q spes sit idē q patiētia vel longanimitas que quidē nō sunt virtutes theologice: ergo nec spes. ¶ Spei est in arduū tēdere: sz boc est magnanimitatis⁹ que maxime magnū attēdit: ergo spes ē idē qō magnanimitas: sed magnanimitas ē virtus mozalis z nō theologica: ergo z spes. ¶ Sz cōtra spes diuidit ex opposito alijs vtutib⁹ theologicis. j. Thoz. in. xiij. nunc aūt manent fides spes charitas tria hec: ergo est virt⁹ theologica. ¶ Dicēdū q oīs virt⁹ q̄ habet finē vltimū ꝓ obiecto est virt⁹ theologica. talis autē est spes cū sit expectatio future bītudinis: ergo spes ē virt⁹ theologica. ¶ Ad primū ergo dicēdū q oīs virt⁹ mozalis est circa passiones vt dr in ij. Ethi. Nō aūt mozalis: neq̄ ē intellectualis: qz nō ptinet ad cognitionez vt pz⁹ dictū ē. ḡ nō est virtus theologica. ¶ Ad⁹ dicēdū q spes de rōne sua dicit extēsionē appetit⁹ in aliqō arduū: qō nō oīno excedit facultatē sperantis. Ea enī q̄ excedūt z velut excedētia apphendūt desperationē magis q̄ spem faciunt. vñ scōm h⁹ q̄ ineſt alicui facultas in aliqō arduū ſm h⁹ est inclinatio in illud arduuz, z iō in illud arduū qō ꝓportionat facultati nāe sensitiue inclinatio senſitiui appetit⁹ spem facit q̄ ē passio. In illud vō arduū qō ꝓportionat nāe intellectiue inclinatio illius facultatē nāe ad qō bō p grām pōt puenire. s. ipse de⁹ inquātuz spem q̄ ē act⁹ volūtatis. Sz qz est aliqō arduū qō excedit facultatē nāe ad qō bō p grām pōt puenire. s. ipse de⁹ inquātuz est nr̄a bītudo. iō oportz q ex aliquo dono gratuito natura supaddito fiat inclinatio in illud arduū: z illud donū est habit⁹ spei. Et qz hz obiectū ipsum deū. iō oportz q sit virtus theologica. Et iō in scōa diffinitiōe spei quaz magister ponit exꝑmit tota rō spei ſm q ē virt⁹ theologica. Expectatio enī vt ex dictis pz ꝓprie loquēdo dīc extensionē appetit⁹ in aliqō arduū. Certa aūt dicit cōpletionē p dicte extensionis z q̄si determinationē: z in h⁹ cōplet rō spei absolute. obiectū aūt qō facit spem eē theologicā vtutē est futura bītudo. Illud aūt vnde ē facultas pueniēdi in finē istū: ē grā z merita siue accipiat grā ꝓ dīna liberalitate siue ꝓ dono gratuito. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q qdā dicūt q etiā appetit⁹ rōnis diuidit p irascibilē z concupiscibilē z ſm hoc ꝓpositio by falsitatē: sz qz oēs auctores distinguētes irascibilē a cōcupiscibili appetitu sensitiuo. iō dicēdū q subiectū spei, put dr virtus theologica nō ē vis irascibilis: sz volūtas inq̄tū hz act⁹ siles actibus irascibilis dicam⁹ irascibilē: sz tūc irascibilis z cōcupiscibilis dicūtur diuerse potētie: sz noiabūt eādē potētiā. s. volūtatē ſm diuersos act⁹. ¶ Ad secūdū dicendū q sicut supra dictū ē. Extēdi in aliqō arduū ē dupliciter: qz vel ē bonū in qō extēdit vt acq̄rat: z sic extēdi est spei. vl in aliqō arduo ē vt repellat z h⁹ est audacie. Et filr resilire ab aliquo arduo ē dupliciter: qz vel ē bonū qō ꝓpter facultatē dimittit: z sic est timor: z sic pz q spes nō inē audaciā z timiditatē ē: sz in ter p̄supptionē z desperationē. Fortitudo aūt que hz pīcula p obiecto est inter timiditatē z audaciā. z iō spes z fortitudo nō ē idē. Nec fortitudo pōt eē virt⁹ theologica: qz de⁹ est obiectū vtutis theologice nō hz rōnē periculi q̄tus habet rōnē ardui. Sz qz ex fine dirigūt ea q̄ fūt ad finē. ideo vtutes theologice q̄ habēt finē vltimū ꝓ obiecto nō solum operāt circa ipsuz ſm se: sz vt ē directiuū aliorz que fūt ad finē. Et iō fūt quodāmō p̄ncipia aliarz vtutū. Sic fides nō solū cognoscit verū p̄mū: sz etiā alia q̄ ex veritate p̄ma manifestant ordinātia in ipsaz. vñ z in articulis fidei multa ptinēt q̄ ad creaturas ptinēt. Similiter z charitas nō solū facit diligere deū: sz etiā p̄mū ꝓpter deū: filr z spes nō facit tēdere in ipsuz deū vt qōdā arduū ꝓsequēdū: sz etiā vt ex ipso ē auxiliū in oīb⁹ alijs arduis vl bonis acq̄rēdū vl malis vītādū Vnde q̄ hz spem sperat deū cōsequi: sperat q̄ ꝓ ipsum oīa necessaria q̄tūcūq̄ sint difficilia obtinere. sperat oīa nociua q̄tūcūq̄ sint difficilia repellere. Et ſm hoc spes ē in hoīe principiū oīuz opationū q̄ ad bonum arduuz ordinātē fidē charitas oīuz q̄ in bonū tendūt. z sic fides oīum que ad cognitionez pertinēt. vnde fides est in gratuitis sicut intellectus principiorum in naturalibus z acquisitis. vnde scōm hoc dicitur.

In spe erit fortitudo vestra nō quasi spes sit ipsa fortitudo ꝙ est ꝑncipiū ipsi⁹ fortitudinis. ¶Ad tertiū dicendū ꝙ expectatio patiētie ē expectatio dīni auxilij in piculis. Expectatio aūt longanimitat ē expectatio dīni auxilij in laboribꝰ actiōis tēdētis in aliqō bonū arduū obtinēdū. vñ patz ex ꝺictis ꝙ expectatio patiētie ⁊ lōganimitatis est ꝑ ptici patiōnē expectatiōis a spe ſm ꝙ vtutes posteriores participant aliqd a priorib⁹: sic oēs morales a prudētia ⁊ oēs alie vtutes pricipāt aliqd a charitate. ſ. desideriū sūmi boni pro pter qō operanť. ¶Ad quartū dicendū ꝙ magnanimitas magis accedit ad spem quā aliq̄ dictarū vtutū: qz est scōm extensionē appetit⁹ in aliqō bonū arduū obtinendū. ⁊ ideo circa spem passionē versať ⁊ ei⁹ opposita vt sic sint in irasci bili tres vtutes q̄tū ad tria genera passionū. ¶Magnanimitas q̄dā q̄tū ad gen⁹ spei ⁊ aliarū passionū circūstātiū ipsaz que habēt bonū arduū expectatū ꝑ obiecto. Fortitudo aūt circa timorē ⁊ audaciā. Mansuetudo aūt circa iram. Sz tñ magnanimitas nō est idē qō spes virt⁹: qz est circa arduū qō cōsistit in reb⁹ humanis nō circa arduum qō est de⁹. vñ nō est virt⁹ theologica: sz moralis participās aliquid a spe.

Ad tertiū sic ꝓcedit. videť ꝙ spes nō sit virt⁹ distincta ab alijs vtutib⁹ theologicis. vtutes enī distinguūť per actus ⁊ obiecta: sz spes est expectatio futurę bīt̄itudinis que ē etiā obiectū oīuz vtutū theologicarum ergo spes nō distinguiť ab alijs vtutib⁹ theologicis. ¶Ꝑ sufficiēter ordinať ꝑ hoc ꝙ cognoscit eū ⁊ amat ipsum qō facit fides ⁊ charitas: ergo spes nō distinguitur ab vtraq̄. ¶Ꝑ expectare est act⁹ spei: sz ꝓtinet ad fidē: qz in simbolo ꝺicit. Expecto resurrectionē mortuoꝝ: ergo spes nō differt a fide. ¶Ꝑ videť ꝙ nec a charitate: qz spei ē tēdere in deū qō est ꝓprium charitatis: ergo spes nō differt a fide ⁊ charitate. ¶Sz cōtra. j. Thozin. xiij. spes cōnumerať alijs duab⁹: ergo differt ab eis. ¶Ꝑ spes in volūtate ꝺicit ad similitudinē spei que ē in irascibili vt pz⁹ ꝺictū est: sz spes que ē passio irascibilis differt a cognitione que ē fidei ⁊ ab amore q̄ est charitas]: ergo spes que ē in volūtate differt a fide ⁊ charitate. ¶Ulteri⁹ videť ꝙ spes nō possit esse nisi formata charitate. Spes enī ꝑsupponit merita vt patz ex ꝺiffinitiōe ipsi⁹: sz meritū nō pōt esse in habēte aliquā virtutē informē ergo spes nō pōt esse informis. ¶Ꝑ ex hoc ipso ꝙ tēdit fides in deū est fides formata: sz spes habet in deū tēdere: ergo semper est spes formata. ¶Ꝑ augustin⁹ ꝺicit ꝙ ois affectio ordinat ex amore est. sz spes est affectio quedā: ergo est ex amore alias virtutes: ergo spes semp est formata. ¶Sed cōtra re: sz oē qō est ex amore est formatū: qz charitatis est formare alias virtutes: ergo spes semp est formata. ¶Sed cōtra sicut timor ē supplicioꝝ eternoꝝ: ita ⁊ spes premioꝝ: sz timor pōt esse formaⁿ ⁊ informis: ergo ⁊ spes. ¶Ꝑ q̄cunq̄ habet spem est desperat⁹: sz q̄cunq̄ peccat mortaliter non habet spem formatā. Si ergo ois spes esset formata q̄cunq̄ peccat mortaliter esset desperatus: sz desperatio est pctm̄ in spīmsanctū: ergo quicunq̄ peccaret mortaliter peccaret in spīritūsanctū qō est falsum. ¶Ad⁹ ꝺicēdū ad ꝑmā q̄stionē ꝙ sicut supra dis. xxiij. ꝺictuz est vtutes theologice sunt ad ordinādū nos in finē vltimū. Ad hoc aūt ꝙ aliq̄s incipiat operari ꝓpter finē aliquē oportz ꝑmo ꝙ cognoscat finē illum ⁊ secꝺo ꝙ ꝺesideret ipsum. Sz qz volūtas est possibilium ⁊ impossibiliū necꝝ aliq̄s opať ꝓpter aliqd qō est impossibile adipisci q̄tuis illud appetat. ideo oportet ꝙ volūtas ad hoc ꝙ operari incipiat tēdat in illud sicut in possibile. Et hec inclinatio volūtatis tēdētis in bonū eternū quasi ē possibile sibi ꝑ gratiā est act⁹ spei. ⁊ ideo spes ē aliquid distinctuz a fide ⁊ charitate: qz fides facit cognitionē de fine inquātū ostendit finē bonū esse: ⁊ sic insurgit mot⁹ charitatis. inquātū vo ostēdit finē esse possibilē sic insurgit mot⁹ spei: qz fides est fundamētū oīuz vtutū ꝓcedens oēs quātū ad naturalē ordinē actuū. ¶Ad ꝑmū ergo ꝺicendū ꝙ idē ſm rem est obiectum omniū vtutū theologicarū: sz ꝺiffert ſm rationē: quia inquātū est ꝑmū verū est obiectū fidei: inquātū est summū bonū est obiectū charitatis: inquātū est altissimū arduū est obiectū spei. Et qz beatitudo nominat maxime arduū cuz sit status omniū bonorum aggregatiōe completus vt ꝺicit Boe. ideo in ꝺiffinitiōe spei ꝓcipue ponit bītudo. virtus aūt ⁊ potētie nō ꝺifferūt ex obiectis ſm ꝺifferētiā realē obiecti: sz ſm diuersas rōnes obiecti que quidē rōnes formaliter cōplent obiectū ipsum. ¶Ad secūduz ꝺicēdum ꝙ illa duo nō sufficiūt ad hoc ꝙ aliquis incipiat operari ꝓpter finē vt ꝺictū est. ¶Ad tertiū ꝺicēdum ꝙ fides ꝺicit expectare inquātū est ozigo expectatiōis ostendēdo illud qō ē expectandū ex se possibile acquiri. ¶Ad q̄rtū ꝺicēdū ꝙ tēdere in appetibile est tam irascibilis q̄m cōcupiscibilis: sz ꝺifferēter: qz tēdere in aliqō bonū vt est bonū simpliciter est cōcupiscibilis: sz tēdere in aliqō vt est arduū ⁊ difficile est irascibilis ⁊ ꝑ hūc modū diuersimode etiam tendit in deū spes ⁊ charitas. ¶Ad secundaz questionē ꝺicendū ꝙ sicut supra ꝺictū est ꝺesideriū ⁊ amor in hoc ꝺifferūt ꝙ amor quodāmodo importat quādā cōuenientiam ⁊ cōnaturalitatē ad amatū qō quidē perficiť ꝺū amatū aliquo mō habeť. ꝺesideriū aūt importat motū in ipsum amabile nōdū habitum vnde mot⁹ appetit⁹ incipit in ꝺesiderio ⁊ terminať in amore cōpleto. Et ideo ꝺesiderium est q̄dā inchoatio amoris. ⁊ q̄si q̄dā amor imperfect⁹. Sz qz ꝑmū habere rei est scōm qō est in potētia: qz qō est in facultate habētis quasi iaz habere reputať: ideo ꝑmū qō amorē inducit est facultas habēdi id quod ꝺesiderať. In hac aūt facultate spes cōsistit. ⁊ ideo amor rei ꝺistātis que actu nō habeť ꝑsupponit spem. Sed qz spes nō est nisi boni. Et ꝑim⁹ mot⁹ appetitus in bonū ē ꝺesideriū. ideo spes ꝑsupponit ꝺesideriū: ⁊ est media inter amorē ⁊ ꝺesideriū. Et hoc rōnabiliter accidit. qz enī irascibilis est ꝓpter cōcupiscibilē. ideo act⁹ irascibilis a cōcupiscibili incipit ⁊ in cōcupiscibili terminať. Amor enī ⁊ ꝺesideriū in cōcupiscibili sunt. spes aūt in irascibili: ⁊ similis ē eozū ozdo ſm ꝙ est in voluntate. vnde patz ꝙ act⁹ fidei precedit ꝺesideriū: qz ois act⁹ affectiue ꝑsupponit actū cogniti ue. ꝺesideriū aūt ꝓcedit spem. spes aūt amorē. ⁊ ideo sicut fides pōt esse informis: qz act⁹ eius ꝓcedit actū amoris: ita ⁊ spes. ¶Ad ꝑmū ergo ꝺicēdū ꝙ spes nō ꝑsupponit merita in actū: sz in ꝓpositō. nō enī aliq̄s sperat ꝓpter merita quasi merita existētia ꝓducāt actū spei: sz qz per merita que ꝓponit ad beatitudinē se puenire sperat. ¶Ad secūdū ꝺicēdū ꝙ fides formata tēdit in deū ex amore: sz spes informis nō est ex amore: sz ex ꝺesiderio. ¶Ad tertiū ꝺicendū ꝙ ibi accipiť amor large ꝑ amore impfecto qō est ꝺesideriū qō est ꝑm⁹ motus appetitiue virtutis. ꝺesideriū aūt nō sufficit ad formandum actus virtutum.

Ad quartū sic ꝓcediť. videť ꝙ spes nō habeat certitudinē in suo actu. certitudo enī ad cognitionē pertinet: qz ꝺubitationi opponiť: sz spes nō ꝓtinet ad cognitionē: sz ad affectionē: ergo ad spem nō ꝓtinet certitudo. ¶Ꝑ de eo qō nūq̄ erit nō pōt esse certitudo: sz aliquis habet spem de vita eterna quā nūq̄ habebit: g̃ spes nō habet certitudinē. ¶Ꝑ oē qō ꝺependet ex cōtingēti non pōt habere certitudinē nisi qñ iam est: sz hūc habere vitam eternā ꝺepēdet ex meritis que sunt ex libero ar. qō est maxime ꝺubitabilis causa: ergo pōt esse certitudo de hoc ꝙ iste habeat vitam eternā: ergo cū spes sit de hoc videtur ꝙ spes nō habeat certitudinē. ¶Ꝑ nō potest de eodē esse certitudo seu securitas ⁊ timor: sz homo q̄diu in hac vita est habet timorem castum de sepatione a deo: ergo nō pōt habere certitudinē de habendo vitam eternā. ¶Ꝑ nullus habebit vitaz eternā nisi habeat charitatē ⁊ gratiam: sed nullus scit se habere gratiam ⁊ charitatem: necdū vt finaliter habeat: ergo non potest esse in spe certitudo de vita eterna. ¶Sed contra. ij. Thi. ij. Scio cui credidi ⁊ cert⁹ sum ⁊c. sz hoc ad spem pertinet: ergo spes habet certitudinē. ¶Ꝑ phs ꝺicť ꝙ virt⁹ est certior oī arte: sz spes est virt⁹: ergo habet certitudinem.

¶ Sicut fides innitur ꝑme veritati: ita spes sūme largitati: qz ex gratia ꝓuenit vt in littera dicit: ſz summa largitas nō ꝑt alicui deficere: sicut neqz ꝑma veritas aliquē decipere ergo sicut fides habet certitudinē: ita z spes. ¶ Rō dicēdū qz quidā dixerūt qz spes nō habeat aliā certitudinē nisi a fide: ſz in hoc differūt qz certitudo fidei est in vniuersali sicut qz quilibet bon⁹ habebit vitā eternā. z ideo certitudo autez spei est in particulari sicut qz iste si bene facit habebit vitam eternā. z ideo certitudo fidei est absoluta z vniuersalis: certitudo aūt spei particularis est z cōditionata. Sed hoc nō ꝑt stare: qz vniuersale z ꝓticulare nō diuersificāt essentiaz neqz habitū. vnde sc̄ōm hoc spes a fide nō differret ſm habitū neqz in alia potētia esset qō oīno falsuz est. Et ideo aliter est dicendū qz certitudo ꝓprie dicit firmitas adhesiōis virtutis cognitiue in suū cognoscibile: ſz oīs operatio z motus cuiuscūqz tendētis in finē est ex cognitione dirigēte: vt cōiuncta sicut in agētibus per voluntatē vel remota sicut in agentib⁹ per naturā: qz vero nō tenderet determinate in finem suū nisi ab aliqua cognitione p̄cedente in ipsum ordinaret. inde est qz opus nature est filē operi artis inquantū per determinata media tēdit in suū finē. Et hoc habet ex determinatione dīne sapiētie instituētis naturaz. Et ideo nomina que ad cognitionē pertinēt ad naturales operatiōes trasferunt: sicut dicit qz natura sagaciter operat z infallibiliter: z sic etiā dicit certitudo i natura tendēte in finē. Et qz virtus in mō nature operat inclinādo in determinatū finē ideo virt⁹ dicit esse certior arte sicut z natura inquātū inclinat infallibiliter quātū ex ea est in finē z talis est certitudo spei. Aliter tn̄ q̄ in alijs virtutib⁹. quia enī spes supponit facultatē in finē perueniēdi que quidē est ex liberalitate diuina ordinate nos in finē z ex meritis sc̄ōm que oēs v̄tutes in finē vltimū perueniūt Ideo certitudo spei causat ex liberalitate dīna ordināte nos in finē z̄c. z etiā ex inclinatione omniū aliorū virtutū. z etiā ex inclinatiōe ipsi⁹ habitus. Et ideo ꝓter certitudinē quā habet vt quedā virt⁹ includit certitudinē que est in oīb⁹ alijs virtutib⁹ z vlteri⁹ certitudinez dīne ordinationis. ¶ Ad primū ergo dicendū qz certitudo ꝑmo z p̄ncipaliter est in cognitiōe: ſz per filitudinē z participatiue est in oīb⁹ operib⁹ nature z virtutis. ¶ Ad secūdū dicēdū qz certitudo cognitiōis est ex seipsa. certitudo autez nature est ex alio ordināte in finem. z ideo certitudo cognitionis nūq̄ deficit: ſz certitudo nature deficit quidē nō per se: ſz per accidēs: qz talis defect⁹ non est ex ipso directiuo in finē ex quo habet certitudinem: ſz ex aliquo accidēte sicut ignis habet certitudinē absolutā calefaciendi: z tn̄ deficit q̄nq̄z ex aliquo impedimēto. Et similiter est de ſpe. vñ etiā ipsa inclinationis nature certitudo oī spes vt patz Ro. iiij. Qui cōtra spem in spem credidit. Et filiter dicēdū ad tertiū ¶ Ad quartū dicendū qz q̄diu in hac vita sumus pōt esse accidētale impedimētū ne spes que de se certitudinē habet suū finē cōsequat. z ideo nūc cū spe adiūgit timoz ſepationis: ſz in futuro q̄n nō poterit esse accidētale impedimentū tunc nō erit timoz ſepatiōis neqz etiā spes: qz qō ſperabat tūc habebit. ¶ Ad q̄ntū dicēdū qz licet nesciam vtrū finaliter habitur⁹ ſim charitatē: tn̄ scio qz charitas z merita que in ꝓposito habeo ad vitā eternā certitudinaliter perducūt. Ex ꝓdictis patz qz certitudo spei z fidei in quatuoz differūt ꝑmo in hoc qz certitudo fidei est intellect⁹. certitudo autez spei est affect⁹. secūdo quia certitudo fidei nō pōt deficere: ſz certitudo spei p accidens deficit. tertio qz certitudo fidei ē de cōplexo. certitudo aūt spei ē de incōplexo qō est appetitus obiectum. quarto qz certitudini fidei opponit dubitatio. certitudini aūt spei opponit diffidentia vel hesitatio Ideo sciendū est qz certitudo spei quātū ad inclinationem habitus est maioz in habente spem formatā etiam ꝓscito ad mortē q̄ in ꝓdestinato habēte spem informem: sed in quantū includit certitudinem que est ex dei ordinatione z ex meritis que sunt in ꝓposito est equalis in vtroq̄.

Ad quintū sic ꝓcedit. videt qz in christo fuerit spes ꝓpria. Psal. In te dñe speraui. Et exponit in persona xpi ergo habuit spem. ¶ Pter debeat ei aliq̄d ad beatitudinē. ſ. gloria corporis: ergo potuit illā sperare cū spes sit expectatio beatitudinis. ¶ Sed contra spes est de non visis. Ro. viij. ſz xp̄s videbat bona eterna quoz̄ est spes: ergo nō habuit spem. ¶ Ulteri⁹ videt qz angeli z anime sanctoz̄ spem habeant. Angelis enī accrescit gaudiū ex salute illoz̄ quos custodiunt Luc. xv. gaudiū est angelis dei super vno pec. z̄c. Et similiter etiā sancti gaudēt de bonis aliorz̄ que quotidie fiunt: ergo habēt aliquid qō ſperent ¶ Pter anime sanctoz̄ exſpectāt stolā corporis. vnde dictū est eis Apoc. vj. ut expectarent adhuc modicū tēpus z̄c. ſz exſpectatio est spei: ergo ipsi habēt spem ¶ Sz cōtra cuz venerit qō perfectum est euacuabit qō ex parte est. j. Cho. xiij. ſz spes ex parte est: qz est de non habitis: ergo cū sanctis venerit qō p fectū est videt qz spem nō habeant. ¶ Ulteriꝰ videt qz differt affligit animā vt dicit ꝓuerbijs: ſz in sanctis patribus qui erant in limbo spem habuerūt: qz spes quebebant spem. ¶ Pter spes ꝓcedit ex meritis: ſz ipsi non erant in statu merēdi: similiter nec illi qui sunt in purgatorio: ergo nō habēt spem. ¶ Sz cōtra quicunqz cupit aliquid qō nōdū habz expectat illud: ſz patres qui erāt in limbo cupiebant beatitudinē quā nondū habebāt: ergo expectabāt illam: ergo habebāt spem. ¶ Ulteriꝰ videt qz etiā dānati z demones habēt spem. Job. iiij. dicit de ipso. Spes eius frustrabit eum: ergo habz spem. ¶ Pter sicut fides est infomis: ita z spes: ſz habēt fidē informem: ergo z spem. ¶ Sz contra spes nō est de impossibile: ſz demones z dānati cuz sint in malicia obstinati nō possunt peruenire ad vitaz eternam: ergo nō possunt habere spem. ¶ Rō dicendū ad ꝓmā questionē qz xp̄us nō habuit spem: qz spes imperfectionē importat cum fundet supza agnitionē enigmaticam. nihil aūt imperfectionis ex parte pfectionū anime fuit in xpo z ideo nō fuit in ipso spes. ¶ Ad primū ergo dicendum qz spes sumit ibi pro expectatione p̄missi accidētalis de quo nō est ꝓprie spes que habet deū pro obiecto. z ideo non sequitur qz xp̄s ꝓprie spem habuerit. Et similiter dicendum ad secūdū: qz gloria corporis non est principalis in beatitudine. ¶ Ad secūdā questionē dicendū qz angeli z beatorū anime ꝓprie loquēdo. spem nō habent. z hoc patet ex duobus. ꝑmo cum spes sit virtus theologica habet deū pro obiecto. z ideo qz gaudiū eoz̄ qō de deo habēt crescere non potest. ideo illud qō eis accrescit non ptinet ad spem. sc̄ō quia est de arduo z difficili. Et quia habēti gloriā essentialem que in dei visione consistit quicquid aliud creatuz est de salute aliorum eis accrescit neqz de gaudio qō accrescit ad obiectū. ¶ Ad secūdā questionē dicendū qz illi qui sunt in purgatorio et patres qui erant in limbo habebant spem: qz spes nō euacuatur nisi sc̄ōm hoc qz aliquis habet actu id qō ſperauit: sicut fides euacuatur per id qō videt lucꝰ qō credidit. Illi aūt qui in limbo patrū erant z qui in purgatorio nondū habēt beatitudinē de qua ē spes z ideo spes eoz̄ quā in hac vita habebāt nō est euacuata. ¶ Ad primū ergo dicēdū qz dilatio spei antiquis patribus nō faciebat afflictionē. qz afflictiōis capaces nō erant. Vel aliter dicenduz qz cuius spes ratione absentie ſperati afflictionē faciat tamē ratione certitudinis delectationē facit. Et quia certitudo spei in eis deficere nō poterat. ideo delectatio que ex certitudine causabat. absorbebat omnē afflictionē que ex absentia cōtingere posset. ¶ Ad secūdū dicendū qz cuius non sint in statu merendi: tn̄ ꝓtius meruerunt. z ex illis meritis spes eoz̄ peruenit. ¶ Ad quartā questionē dicendū qz spes fundat super facultatez perueniendi ad

illud quod speratur fm veram vel estimatam. In demoniabus autē z dānatis non est facultas ad beatitudinē pueniēdi neq; in rei veritate neq; in eoz estimatione: quia sue dānationis ignari nō sunt. z ideo in eis spes future beatitudinis ē nō pōt. ¶ Ad pmū ergo dicēdū q; spes ibi imprope sumit pro expectatione dilationis iudicij. vnde etiā xpo dicebāt: Uenisti ante tps torquere nos. ¶ Ad secundū dicendū q; fides nō est tñ de illis q; ptinēt ad se sicut spes. z ideo fides habere fidē de deo z de alijs: non autē spem de seipsis. Uel dicēdū q; fides informis nullo modo facit tēdē in deū sicut facit spes etiā informis aliquo modo: vt pz̄ dictū est. z iō nō est file de fide z spe q; spūalia eterna cōtra eternū est vnū tñ: ergo nō debuit pluraliter dicē eterna. ¶ Spes ē de futuro. omne aūt futurū est tpale: nullū tpale eternum: ergo spes nō est de eternis. ¶ Nullū tpale eternū: ergo sup fuit q; dixit spūalia. Et dicēdū q; illud qō p se est eternū est beatis. scz̄ eternitas participat cētū ad multa bona. In bona eterna: nō qz̄ careant pncipio sz qz careant fine. Uel referendū est ad pluralitatē attributoz. ¶ Ad tertiū dicendū q; illud qō in se est eternū est futurū sperāti: z sic de deo pōt ee spes. ¶ Ad qrtū dicēdū q; spūalia dicit ppter dotes corporis q; coz alia sunt: z quodāmō eterna inq̄ntū imppetuū iecrū. ppriū spei pueniret: qz̄ est de bono spūali neq; de quo habūt. Uel dicēdū q; vtrūq; posuit vt q̄si gradatim ad obtēdit. Spes aūt nō nisi bonoz rē. Contra Lu. xxiiii. Nos aūt sperabam⁹ q; ipse eēt redēptur⁹ israel: ergo spes est etiā de alienis. ¶ Aliq̄s despat de aliquo alio sicut dic̄ Aug⁹. q; nemine est sperādū q̄diu est in hac vita: ergo z spera tudo nec in se est futura sz eterna: nec respectu presciti: quia nunq̄ habebit eā. ergo spes nō semp est de futur]. ¶ Et dicēdum ad primū q; spes est de re aliq̄ sicut dicit Spero beatitudinē. z sic nō est nisi de ptinētib⁹ ad se. Est etiā de enētibus. Spero q; boc eueniat. z sic ē de illis q; ad alios ptinēt. tñ de boc euētu nō est spes nisi inq̄ntū estimat vt bonū sperāti. Et p hoc pz̄ solutio ad secundū. ¶ Ad tertiū dicēdū q; malū alteri⁹ inuidus estimat bonū suū: vnde est de malo alieno sicut de bono suo. ¶ Ad qrtū dicendū q; q̄uis futura: est tñ ei futura q̄tū ad suam estimationē: als aūt nō esset. Et iterū inq̄ntū ē i ordie dine largitat] z possibilitat] ist⁹ vel ad recipiēdū grāz vel merēdū: sic dr̄ illud futurū ad cui⁹ euētū sūt cause ordinate in nāq̄uis nunq̄ eueniat fm q; dicit phs. ij. de generatione q; futur⁹ q̄s incedē nō incedet.

DISTINCTIO .XXVII.

¶ De charitate q̄ diligit deus z pxim⁹ q̄ in xpo uel etiā in nobis est.

Quum autē xps fidē z spem non habuit: dilectionē tñ habuit inq̄ntū hō tantā q; maioz esse non valet: q; ex charitate eximia animā posuit p amicis z inimicis. Habuit enim in corde charitatē quam ex opere nobis exhibuit. ut exhibitionis forma nos ad diligendū instituēret. Dic aliquid dicendū est de charitate: z modo z ordine diligēdi deū z proximū.

¶ Quid sit charitas.

Caritas est dilectio qua diligit de⁹ ppter se: z pxim⁹ propter deū uel in deo. Hec habet duo mādata. Pnū ptinēs ad dilectionē dei q̄ est maximū in lege mādatū. z alterū pertinēs ad diligēdū pximū illi simile. Primū est Diliges deum ex toto corde ex tota mente z ex tota aia. Quod scriptū est in deutero. Secūdū est Diliges proximū tuū sicut teipsum. In his duob⁹ pceptis tota lex pēdet z pphete. Finis enī pcepti ē dilectio z ea gemina. i. dei z proximi est.

¶ Si eadem charitate diligit deus z proximus.

Hic querit si ex eaipsa dilectione diligit de⁹ qua diligit pxim⁹: an alia sit dilectio dei z alia proximi. Eadē sane est dilectio q; diligit de⁹ z proxim⁹ q; spūs. s. est ut supra dictū est: qz deus charitas est. Vñ Aug. Joannes ait Nō pōt deū diligere quē nō videt q; fratrē quē videt nō diligit. Sed si eū quē videt humano visu spūali charitate diligeret videret deū qui est ipsa charitas visu interiori quo videri pōt. Qui igit fratrē quē videt nō diligit: deū q; est dilectio qua caret q; fratrē nō diligit quō pōt diligere? Ex vna enī eadēq; charitate deū proximūq; diligim⁹. sed deū propter deū: nos vo z proximū propter deū. Si vo vna eadēq; charitas est dei z pximi: quare dicit gemina? Propter duo dilecta. i. deū z proximū. Etsi enī vna sit charitas: duo tñ diuersa ea diligunt. s. de⁹ z hō uel angelus. Pro quo etiā z duo sunt mādata: qz̄ cū eadem charitas vtroq; cōmendet diuersa tñ diligi pcipiūtur. Vñ aug. Arbitroz iō spūm scm̄ bis datū: semel in terra: z iterū de celo: ut cōmēdarent nobis duo pcepta charitatis. s. dei z proximi. Pna charitas ē z duo pcepta. vn⁹ spūs z duo data. qz̄ alia charitas non diligit pximū nisi illa q; diligit deū. Qua ergo charitate proximū diligim⁹ ipsa deū diligim⁹. Sz qz̄ aliud est de⁹ aliud est proxim⁹: et si vna charitate diligunt: ideo forte duo pcepta dicunt: z alteruz maius z alterū min⁹. uel propter duos motus q; in mēte gerunt dū de⁹ diligit z proxim⁹. Mouet enī mens ad diligēdū deū: mouet ad diligēdū pximū: multo magis erga deū q̄s erga pximū.

¶ De modo diligendi.

Consequēter modū vtriusq; dilectiōis adquirentam⁹. Hec regula ut ait Aug. dilectōis diuinit⁹ cōstituta est ut deū propter se toto corde z proximū propter deū diligas sicut teipm. i. ad quod z propter quod teipm diligere debes. In bono enī z propter deum teipm diligere debes. In bono ergo diligēd⁹ est pxim⁹: nō in malo: z ppter deū. Proximū vo omnē hominē oportet intelligi: qz̄ nemo est cum quo sit operandū male. Qui ergo amat hoies: uel qz̄ iusti sunt: uel ut iusti sint amare debet. Hoc est in deo uel propter deum. Sic enī z seipm amare debet. s. in deo uel propter deū. i. quia iustus ē: ul ut iustus sit. Qui aliter enī se diligit in-

iuste se diligit: qz ad hoc se diligit ut sit iniust⁹. Ad hoc ergo ut sit malus: nō ergo iā se diligit. Qui enī diligit iniqtatē odit animā suā. aug. in. xiiij. de tri. Sic cōdita ē mēs hūana ut nunqz sui nō memineri t: nunqz se nō intelligat nunqz se nō diligat. Sed qm̄ qui odit aliquē nocere illi studet: non imerito t mens hois qm̄ sibi nocet se odisse dicit. Nesciēs. n. sibi vult male dū nō putat sibi obesse qō vult. Sed tamen mala sibi vult qm̄ id vult qō obsit sibi: sm illud Qui diligit inimicū odit animā suam. Qui ergo diligere se nouit deuz diligit. Qui vo nō diligit deū etiā si se diligit qō ei naturaliter inditū ē: tñ nō incōgrue se odisse dicit: cū id agit qō sibi aduersat: t seipm tanqz suus inimic⁹ insequit: Modus ergo diligēdi pcipiēdus est hoi. i. quō se diligat ut pfit sibi. Quin aūt se diligat t pdesse sibi velit dubitare: demētis est. Modus aūt pcipit cū ait Sicut teipz: ut primū diligas ad qō teipm. Si ergo te nōppter te diligere debes: sz ppter illū vbi dilectiōis tue rectissim⁹ finis est: nō succēseat ali⁹ aliqs hō: si t ipm propter deū diligis. Qui⁹ dilectiōis modū veritas insinuat dicēs Mandatū nouū do vobis ut diligatis inuicē sicut dilexi vos. i. ad qō dilexi vos. s. ut si lij sitis: t vitā habeatis.

¶ De modo diligēdi deum.

Ad dilectiōis aūt dei modus insinuat cū dr ex toto corde. i. ex toto intellectu. ex tota aia. i. voluntate. ex tota mente. i. memoria. vt oēs cogitationes t oēm vitā t oēm intellectū in illū cōferas a quo habes ea que confers. Nec dicēs nullā partez vite nostre reliquit que vacare debeat. sz quicqd venerit in animū illuc rapiat quo dilectionis impet⁹ currit. Et diligere deum propter se modus est diligendi deum. Et sunt isti duo modi diligēdi deū ut quibusdam placet.

¶ De impletione illius mandati.

Illud autē pceptū nō penit⁹ implet ab homine in hac mortali vita: sed ex parte: non ex toto. quia ex parte diligim⁹ sicut ex pte cognoscim⁹. In futuro aūt implebit ex toto. vnde aug. Cū adhuc est aliqd carnalis cupiscētie: non oino ex tota aia diligit de⁹. Caro tñ non dicit cōcupiscere nisi qz carnaliter aia concupiscit. Cū aūt venerit id qō pfectū est ut destruat qō ex parte est. i. iā nō ex pte sit sed ex toto: charitas nō auferet sz augebit t implebit. in q plenitudine illud pceptū charitatis implebit Diliges dūm deū tuū ex toto corde tuo ꝛc. Tūc erit iustus sine pctō: quia nulla erit lex repugnās mēti. Tūc prius toto corde tota aia tota mēte diligem⁹ deū: Quod est summū pceptū.

¶ Questio de precepti ratione.

Sed cur pcipit hoi ista pfectio cū in hac vita eā nemo habeat? Quia non recte currit si quo currēdū est nesciat. Quō aūt sciret si nullis pceptis ostēderet. Ecce habes cur illud pceptū est: qō hic penit⁹ impleri nō pōt. Implet tñ ex pte. s. sm pfectionē vie. Alia est enī pfectio currētis: alia pueniētis. Facit hoc mādatum ut cursor q deum ante omnia t pre omnib⁹ diligit: nec tamen omnino perficit.

¶ Qō alterum mandatum in altero est.

Quum autē duo sint precepta charitatis: p vtroqz sepe vnū ponit. nec imerito: qz nec de⁹ sine prio nec prim⁹ sine deo diligi pōt. vñ apls omne mādatū legis dicit instaurari. i. cōtineri t ipleri in hoc verbo Diliges primū tuū sicut teipm. Et xps dilectionē primi speciali⁹ cōmemorat dicēs Mādatū nouū do vobis ut diligatis inuicē sicē dilexi vos. vbi illud mai⁹ mādatū dilectiōis in dei videt pmissuz. Sz bñ itelligētib⁹ vtrūqz iuenit in singul': qz q diligit deū nō pōt eū nō tenere qué dilexit. Et q diligit primū qd i eo diligit nisi deū. ipsa ē dilectio ab oi mūdana dilectōe discreta Quā distinguēs dns ait Sic dilexi vos. Quid enī nisi deū dilexit in nobis Nō qué hēbam⁹. Sz ut hic mus. Sicut medic⁹ egrotos: t qd in eis diligit nisi salutē quā cupit reuocare: non morbū qué venit expellere. Sic t nos inuicē diligam⁹ ut quātū possim⁹ inuicē ad hūdū deū in nobis ex dilectōe attraham⁹.

¶ Que charitate diligēda sint.

Sed q hac dilectiōe diligenda sint iā inqra mus. nō enī oia ut ait Aug. quib⁹ vtendū est diligenda sunt: sed ea sola que vel nobiscum societate quadam referuntur in deum. sicut est homo vel angelus. vel ad nos relata beneficio dei per nos indigent: ut corpus quod ita pcecptū est diligi ut ei ordinate pudenterqz consulat.

¶ Postqz determinauit magist⁹ de fide t spe: Dicto determinat de charitate. Diuidit aūt hec pars in duas. In prima determinat de charitate qua nos diligim⁹ deū. In cūda de charitate q nos diligit deus. dis. xxvii. ¶ Premissis adiiciendū est. Prima in duas. In prima determinat de charitate. In secūda de charitat⁹ utratiōe ibi: Illud quoqz nō est pretermittendū. Prima in duas. In prima determinat de ipsa dilectione charitatis. In secūda de bis q p charitatē diligunt de. xxviij. ibi Hic queri potest. Prima in tres partes. In prima ostēdit se ad precedentia. In secūda pcedit se ad sequētia ibi Sed q hac dilectiōe. Secūda hārū partiū diuidit in duas. In prima determinat de dilectione charitatis sm q p duo⁹ pceptis impat. In secūda ostēdit q tota la duo precepta mutuo se includūt ibi Cū aūt duo precepta Prima in duas. In prima determinat de dilectiōe charitatis sm q p duo precepta in duo diligēda dirigit. s. deum et proximū. In secūda inqrit modū dilectiōis qtū ad vtrūqz diligibile ibi Cōsequēter modū vtriusqz. Circa primū duo facit. Primo ostēdit q p charitatē deus t proxim⁹ diligit. Secūdo ostēdit q ex eadē charitate ibi Sed qrit si ex eade ¶ Cōsequēter modū. Dic ostēdit modū predicte dilectiōis Et primo qntū ad dilectionem proximi. Secūdo qntū ad dilectionem dei ibi Dilectionis aūt dei. Et circa hoc tria facit. Primo ostēdit dilectiōis nostre modū respectu dei. Secūdo ostēdit vbi mod⁹ ille obseruari possit ibi Illud aūt pcep Tertio mouet qndā qōnē ibi Sz cur pcipit hoi ista pcep ¶ Dic est triplex questio. Prima de amore in gnāli. Secunda de charitate. Tertia de actu t modo charitatis.

¶ Questio Prima.

Circa primū quer̄t quattuor. Primo qd sit amor Secūdo in quo sit. Tertio de compatione eius ad alias animi affectiōes. Quarto de compatione eius ad ea que in cognitione sunt.

Ad primū sic pcedit. Dio. iiij. ca. de di. no. sic diffinit amorē: Amor virtus est vnitiua mouēs supioza ad pouidentiam minus habentiū. i. inferioz. coordinata aūt. i. equalia rursus ad cōicatiuā alternā habitudinē subiecta. i. inferioza ad meliorē. i. supioz ouersionē. Sed videtur q̄ inconuenienter diffiniat hic amor. nulla enī passio est virtus vt dicit. ij. ethi. sed amor est passio: ergo nō est virtus. ¶ Ꝑ Aug. dicit q̄ amor est iam habiti. sed illud quod iam habitū est quodāmō est vnitū: ergo amor nō est virtus vnitiua sz vnionē sequēs. ¶ Ꝑ illud magis saluat in dissimilitudine q̄ in silitudine. videm⁹ enī q̄ artifices vni⁹ artificiose viuūt. Silr stomachus vacuus cibū amat quē plenus abhorret: z ergo amor non habet vim viuēdi. ¶ Ꝑ Dio. vij. ca. ce. ierar. inter proprietates amoris ponit acutū z feruidū et etiā liquefactio ponit effectus amoris. cañ. vij. Alia mea liquefac. Dio. etiā. iiij. ca. de di. no. ponit effectū amoris extasim. i. extra se positionē. Dec aūt oia ad diuisionē ptinere videnť: quia acuti est penetrādo dividere. feruidi vo p exaltationē resolui. liquefactio aūt diuisio quedā est cōgelationi opposita: etiā quod est extra se positū a seipo. Diuidit ergo Amor magis est vis diuisiua q̄ vnitiua. ¶ Ꝑ ois cōcretio est quedā vnio: ergo superfluū fuit vtrūq̄ ponere in diffinitione amoris vnitiuū z cōcretiuū. ¶ Ꝑ amor est passio. sed passionis non est mouere imo motionis z actionis effectū esse: ergo amor non est mouēs supioza vt ipse dicit. ¶ Ꝑ sup sed agendo in ipsa eis prouident: ergo nō est amoris mouere superioza ad prouidendū inferiozibus sed nature. ¶ Ꝑ oē quod cōicat aliquid alicui pferet illi: ergo non est equalium vt sibi mutuo p amorē cōmunicent. ¶ Ꝑ omne quod fit ex amore procedit ex principio intrinseco qđ est volūtariū. cōuersio inferioū ad superioza est ex principio extrinseco. s. ex ipsa actione superioz qua sibi ea assimilāt. ergo amor inferioza non ouertit ad superioza. ¶ R.° dicēdū q̄ amor ad appetitū pertinet. appetitus aūt est virtus passiua. vñ in. iij. de anima dicit phs q̄ appetitibile mouet sicut mouēs non motū. appetitus aūt sicut mouens motū. omne aūt passiuum perficit sm q̄ informat p formā sui actiui. z in hoc motus eius terminat z quiescit. Sicut intellectus antequā formet p formā intelligibilis inquirit z dubitat: qua cū informatus fuerit inquisitio cessat: z intellectus in illo figit: z tūc dicit intellectus firmiter illi rei inherere. Silr q̄n affectus vel appetitus oīno imbuit formā boni quod est sibi obiectū: cōplacet sibi in illo z adheret ei quasi firū in ipso. z tūc dicitur amare ipm. vñ amor nihil aliud est q̄ quedā trāsformatio cuiⁿ efficit vnū cū illo: ideo p amorē amans fit vnū cū amato qđ est factū forma amātis. z iō dicit phs. ix. ethi. q̄ amicus est alter ipse. Et. j. Cor. vj. Qui adheret deo vnus spūs est. Et p̄ncipiū agēdi z regula opis. bonū aūt amatū est finis. finis aūt est principiū in opabilib⁹: sicut prima p̄ncipia in cognoscendis. vñ sicut intellect⁹ formatus p quidditatē rerū ex hoc dirigit in cognitione principioz q̄ scitis terminis cognoscuntur: z vlteri⁹ in cognitionib⁹ cōclusionū q̄ note fiunt ex principiis: Ita amās cuiⁿ affectus est informatus ipso bono qđ hz rationē finis q̄uis nō semp vltimi inclinat p amorē ad operandū sm exigētiā amati. z talis opatio est maxime sibi delectabilis q̄si forme sue ouenies. vñ amās quicq̄d facit vel patiť pro amato totū est sibi delectabile: z sp magis attendit in amatū inq̄ntū maiorē delectationē in amato experiť in bis q̄. ppter ipm facit vel patiť. Et sicut ignis nō potest retineri a motu q̄ cōpetit sibi sm exigentiam sue forme nisi p violētiā: ita nec⁹ amās q̄n agat sm amorē. Et ppter hoc dicit Gzego. q̄ nō pōt eē ociosus imo magna opat si est. Et quia omne violentū est tristabile q̄si volūtati repugnās vt dicitur. v. metha. ideo etiā est penosum contra inclinationē amoris operari: vel etiā preter eam. operari autē sm eā est opari ea que amato competūt. Cū enī amans amatū assimilari q̄si idem sibi oportet vt quasi personā amati amās gerat in oīb⁹ que ad amatū spectāt: z sic quodāmō amās amato inseruit inq̄ntū amati terminis regulat. Sic ergo Dio. completissime rationē amoris in predicta assignatione ponit. ponit enī ipsaz vnionē amātis ad amatū que est facta p transformationē affectus amantis in amatū in hoc q̄ dicit amorē esse vnitiuā z concretiuā virtutē. z ponit inclinationē ipsius amoris ad operandū ea que ad amatū spectāt siue sit superius siue inferius siue equale in hoc q̄ dicit mouēs supioza zc. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ virt⁹ hic nō sumitur pro habitu sicut in. ij. ethi. sed cōiter pro omni eo qđ potest esse principiū alicui⁹ opationis vel motus. Et q̄ amor inclinationē facit ad operandū vt dictū est: ideo amorē virtutē dicit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ amor dicit esse habiti sicut formatū habet suam formā: quā quidē formationem desideriū precedit in ipsam tendens: sicut ratio intellectū vel scientiā: z ideo dicit esse non habiti. vnde amor dicit virt⁹ vnitiua formaliter: quia est ipsa vnio vel nexus vel trāsformatio qua amans in amatū trāsformat: z quodāmō ouertitur in ipsum. Vel dicēdū q̄ quietatio affectus in aliquo quā amor importat nō potest esse nisi sm ouenientiā vni⁹ ad alterū. que quidē ouenientia est sm q̄ ab vno participat id quod est alteri⁹. z sic amans quodāmō habet amatū. vñ diuctio que in habere importat est diuctio rei ad rem: z p cedit vnionē rei ad affectū que est amor. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ amoris radix p se loquēdo est silitudo amati ad amātē: quia sic est ei bonū z ouenies. Cōtingit autē p accidens dissimilitudinē amoris z silitudinē odii eē cām tripliciter. Uno modo q̄n affect⁹ amantis non sibi cōplacet nec⁹ quiescit in cōditione vel aliq̄ proprietate suiipsius. sicut cū quis aliq̄d in seipo odit. z tūc oportet q̄ diligat ipm q̄ in h̄ē sibi dissilis qz ex hocipso q̄ est dissilis sibi in oditōe efficit silis affectui suo: z ecōtrario odit illū qui sibi similat: z affectui suo non similatur. Secūdo q̄n aliquis ex ipsa silitudine impedit amantē ab amati fruitione. Et hoc inueniť in oīb⁹ rebus que non possunt simul a multis haberi: sicut sunt res tēporales. vnde q̄ amat lucrū de aliq̄ re vel delectationē impeditur a fruitione sui amati p aliū q̄ sibi vult silr illud appropriare. Et hinc oriť zelotipia que nō patiť consortiū in amato. z inuidia inq̄ntū bonū alteri⁹ estimat impeditiuū boni proprii. Tertio sm q̄ dissimilitudo precedens facit percipi amorē sequentē. quia enī sentim⁹ in hoc q̄ sensus mouet: q̄ quidē motio cessat q̄n sensibile iam effectū est forma sentientis: ideo ea que consueuim⁹ nō ita percipim⁹: sicut patet de fabris quoz aures plene sunt sonis malleoz. z propter hoc magis sentit q̄n affectus de nouo p amorē ad aliq̄d trāsformatur. Et ideo etiā q̄n aliq̄s non habet presentiam sui amati magis feruet z artatur de amato inq̄ntū magis amorem percipit q̄uis apud presentia amati nō sit amor minor: sed minus perceptus. Uñ Aug. x. de tri. ca. vlti. Amor ipse non ita sentiť cū eū nō prodit indigētia: quoniā semp presto est quod amat. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ in amore ē vnio amātis ad amatū. sz est ibi triplex diuisio. Ex h̄ enī q̄ amor trāsformat amantē in amatū facit amantez intrare ad interioza amati z ecōtra vt nihil amati amāti remaneat non vnitū siē forma puenit ad intima formati: z ecōuerso. Et ideo amās quodāmō penetrat in amatū. z sm hoc amor dicit acutus. Acuti enī est diuidēdo ad intima rei deuenire. z silr amatū penetrat amantē ad interioza eiⁿ peruenies. Et propter hoc dicit q̄ amor vulnerat: z q̄ transfigit iecur. Sed quia nihil potest alterū transformari nisi sm q̄ a sua forma quodāmō recedit: quia vnius vna est forma. ideo hanc diuisionē penetrationis precedit alia diuisio q̄ amans a seipso separat in amatū tendens. Et sm hoc amor dicit extasim facere z feruere: quia quod feruet extra se bulit z exalat. Quia vo nihil

a se recedit nisi soluto eo quod intra seipsum continebatur: sicut res naturalis nō amittit formā nisi solutis disputationibus quib⁹ forma in materia retinebaf. ideo oportet q⁹ ab amāte terminatio illa qua infra terminos suos tātū cōtinebaf amoueaf. ⁊ propter hoc amor dicif liquefacere cor: q⁹ liquidū suis terminis nō continef: ⁊ cōtraria dispositio dicif cordis duritia. ¶ Ad quintū dicēdū q⁹ vnio est duplex Quedam que facit vnū fm quid. sicut vnio congregator se superficialiter tangentiuz. ⁊ talis non est vnio amoris: cum amans in interiora amati transformef vt dictū est. Alia est vnio que facit vnū simpliciter: sicut vnio cōtinuoz ⁊ forme ⁊ materie. ⁊ talis est vnio amoris: quia amor facit amatū eē formā amātis. Et ideo supra vnionē addidit concretionem ad differētiā prime vnionis: quia concreta dicunf que simpliciter vnū sunt effecta. vnde ⁊ alia littera habet cognitiua. ¶ Ad sextū dicēdū q⁹ appetitus vt dictū est mouet motus. vnde passio quia mouef ab amato est vlterius mouens fm exigentiā amati. ¶ Ad septimū dicendū q⁹ ipsa inclinatio superior ad prouidendū inferioribus que est eis ex pprijs formis amor eoz dicif vt infra patebit. ¶ Ad octauū dicēdū q⁹ non est incōueniens eqliū simpliciter vnū altero quo ad quid maius esse fm q⁹ vnū indiget altero. ¶ Ad nonuz dicendū q⁹ conuersio qua inferiora ad superiora conuertūtur est ordinatio eoz ad finē a superioribꝰ intentū. Et q̄uis huiusmodi ordinatio fit principiū ab extrinseco inq̄ntū ab ipsis superioribus inferiora ordinanf in fines superior nihilomin⁹ est ⁊ a principio intrinseco inq̄ntū in inferioribꝰ est quedā inclinatio ad hoc: vel ex natura sicut in amore naturali: vel ex voluntate sicut est in amore animali. Et ꝓpter hoc deus dicitur omnia suauiter disponere inq̄ntū singula etiam ex seipsis faciunt hoc ad quod ordinata sunt.

Ad secūdū sic ꝓcedif. videf q⁹ amor non sit tm̄ in cōcupiscibili. dio. enī. iiij. ca. de di. no. ponit amorem eē diuinū angelicū intellectualem animalem naturalem. sed quicq̄d est in nobis ptinet ad intellectū vel aīalitatē vel naturā: ergo in omnib⁹ que sunt in nobis inuenitur amor. ¶ Cōmen. ibidem ponit duas diffinitiones amoris. Prima ē hec Amor est cōnexio vel vinculū quo omniū rerū vniuersitas ineffabili amicicia insolubiliq⁹ vnitate copulatur. Secūda Amor est naturalis motus omniū rerū q̄ in motu sunt finis quietaq⁹ statio vltra quā nullius creature ꝓgredif motus. Ex quib⁹ est accipere q⁹ amor in oīb⁹ rebus inuenif: ergo ⁊ in omnib⁹ que in nobis sunt siue sint partes anime siue corporis. ¶ Ꝑ omnis potentia delectaf in coniūctione sui conueniētis. sed delectatio non est nisi in re animata: ergo ⁊ cuilibet potētie inest amor sui conueniētis. ¶ Ꝑ sicut ꝓdictū est: ⁊ ex ꝓdicta diffinitiōe colligif amor est finis ⁊ quietatio appetitiui motus. sed cuilibet potentie que in nobis est inest appetitus ꝓprij boni ⁊ tendit in ipm: ergo in qualibet potentia est inuenire amorē. ¶ Ꝑ ad minus irascibilis ad partē appetitiuā pertinet. Appetitiue autē partis vniuersale obiectū est bonū. Cū ergo amor sit boni videf q⁹ amor non sit tm̄ in cōcupiscibili sed etiā in irascibili. ¶ Sed contra est quod dicit phs topi. q⁹ amor est in cōcupiscibili. ¶ Ꝑ ordo partiū anime ꝓportionaf ordini partiū corporis. sed in partibus corporis vnū membrū solū officiū suū exercet respectu omniū membroz. sicut pes non solū se sed omnia alia membra portat: ergo ⁊ cōcupiscibilis non solū sibi sed omnib⁹ alijs concupiscit ⁊ amat. ⁊ ita amor eoz que ad oēs potentias pertinet in cōcupiscibili esse videf. ¶ Ꝑ amor nō est nisi cogniti. si ergo in oīb⁹ viribus esset amor ꝓprij boni: pari ratione in omnib⁹ eēt cognitio ꝓprij boni: qō falsuz est. ¶ Ꝑ omnib⁹ concupiscibilis est bonū concupiscēti conueniēs absolute. sed quicq̄d est bonū fm vnāquāq⁹ potentiā est cōcupiscēti conueniēs: ergo appetere bonū vniuscuiusq⁹ potētie pertinet ad concupiscibilem: ⁊ eadem ratione amor. Et ita amor non erit nisi in concupiscibili. ꝓbatio ꝓme. Si enim obiectū cōcupiscibilis non esset bonū conueniēs concupiscēti simpliciter eēt obiectū ei⁹ bonū conueniēs solū in cōcupiscibili. bonū aūt conueniēs vnicuiq⁹ potentie est ꝑ compationē ad suū actū. sicut bonū conueniēs visui id quod est bonū ad videndū: ergo fm hoc omnib⁹ cōcupiscibilis esset bonū sub hac ratione quia est bonū ad concupiscendū. sed hoc est in impossibile quia cōcupiscere id quod est bonū ad concupiscēdū. sequif reflectionē cōcupiscibilis supra actū suū fm q⁹ concupiscēdū sequif cupiscere vel bene cōcupiscere. Illud enī ad quod aliq̄d est bonū ꝓ ꝓprius desideraf cū sit finis: sed reflectionē potētie super suū actū precedit naturaliter. simplex actus ipsius potētie in suū obiectū directe tendens: sicut ꝓ prius video colorē q̄z videam me videre. ergo obiectū concupiscibilis nō potest esse aliq̄d sub hac rōne q⁹ est bonū ad cōcupiscēdū: q⁹ concupiscere hoc eēt naturaliter prius ⁊ posteri⁹ reflexione cōcupiscibilis supra suū actū: quod est impossibile. ergo necessariū est alterū dare. s. q⁹ bonū conueniēs cōcupiscēti absolute sit obiectū cōcupiscibilis. ¶ Ꝓ⁹ dicēdū q⁹ omne q̄d sequif aliquē finē oportet q⁹ fuerit aliquo modo determinatū ad illū finē: aliꝰ nō magis in hunc finē q̄z in aliū pueniret. Illa autē determinatio oportet q⁹ ꝓueniat extra intētionē finis nō solū ex natura tendente in finē: quia sic oīa essent calū vt quidā ꝓhi posuerūt. Intēdere autē finē impossibile est nisi cognoscat finis sub rōne finis: ⁊ ꝓportio eoz que sunt ad finē in finē ipm. Cognoscēs aūt finē ⁊ ea q̄ sunt ad finē nō solū seipm in finē dirigit sed etiā alia. sicut sagittator emittit sagittā ad signū. Sic ergo dupliciter aliq̄d tendit in finē. Uno modo directū in finē a seipso: quod est tm̄ in cognoscēte finē ⁊ ratione finis. Alio modo directū ab alio. ⁊ hoc mō oīa fm suā natūrā tendunt in fines ꝓprios ⁊ naturales directa a sapiētia instituēte naturā. Et fm hoc inuenim⁹ duos appetitus. s. appetitū naturalē qui nihil aliud est q̄z inclinatio rei in finē suū naturalem qui est ex directione instituentis naturā. Et iterū appetitū volūtariū qui est inclinatio cognoscētis finē ⁊ ordinē in finē illū. Et inter hos duos appetitus est vnus medius qui ꝓcedit ex cognitione finis sine ratione finis. ⁊ iste est appetitus sensitiu⁹. Et huiusmodi duo appetit⁹ inuenīf tm̄ in natura viuēte ⁊ cognoscēte. Omne aūt quod est ꝓprij nature viuētis oportet q⁹ ad aliquam potentiā anime reducaf in habētib⁹ animā. ⁊ ideo oportet vnam potentiā anime esse cui⁹ sit appetere cū diuisaz cōtra eam cui⁹ est cognoscere. sicut etiā substantie sepate diuidūntur in intellectū ⁊ volūtatē vt dicūt phi. Sic ergo patet q⁹ in hoc differt appetit⁹ naturalis ⁊ volūtari⁹ q⁹ inclinatio nālis appetit⁹ est ex ꝑncipio extrinseco. ⁊ ideo habet libertatē. Sed inclinatio appetit⁹ sensitiui partim ē ab appetēte inq̄ntū est quif apprehensione appetibilis. vñ dicit Aug. q⁹ aīalia moueuntur visis partim ab obiecto inq̄ntū deest cognitio ordinis in finē. ⁊ ideo oportet q⁹ ab alio cognoscente finē exprimentia eis ꝓuideaf. ⁊ propter hoc nō oīno hūt libertatem sed participant aliquid libertatis. omne aūt quod est a deo accipit aliquā naturā qua in finē suū vltimū ordinef. vnde oportet in omnib⁹ creaturis hūtib⁹ aliquē finē inueniri appetitū naturalem etiā in ipsa volūtate respectu vltimi finis. vnde naturali appetitu vult hō beatitudinē ⁊ ea q̄ ad naturā volūtatis spectant. Sic ergo dicendū est q⁹ naturalis appetitus inest oīb⁹ potētiis aīe ⁊ partibus corporis respectu ꝓprij boni. sed appetit⁹ aīalis q̄ est boni determinati: ad quod nō sufficit nature inclinatio est alicuius determinate potentie vel voluntatis vel cōcupiscibilis vel irascibilis. Et inde est q⁹ oēs alie vires aīe cogunf a suis obiectis ꝓter volūtatē: q⁹ oēs alie hūt appetitū nālē tm̄ respectu sui obiecti. volūtas aūt habet ꝓter inclinationē naturalem aliā cui⁹ est ipse volens cā. Et sil⁹ dicendū est de amore q̄ est terminatio appetitiui mot⁹: q⁹ amor naturalis est in oīb⁹ potētijs ⁊ in

omnibus rebus. Amor autem animalis vt ira dicam est in aliq̃ potẽtia determinata vel volũtate fm q̃ dicit terminationẽ appetit⁹ intellectiue partis: vel in cõcupiscibili fm q̃ dicit terminationẽ sensitiui appetit⁹. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ dio. accipit amorẽ cõiter ad nãlẽ sensitiuũ quẽ naturalem dicit: ⁊ intellectiuũ quẽ dicit intelligibilez q̃tũ ad boẽs. Angelicũ ⁊ diuinũ q̃tũ ad substãtias sepatas. Et potest hec: quia nõ pñt esse plures gradus appetit⁹: q̃ in deo est volũtari⁹ appetitus tm̃: q̃ ipse determinat oia: ⁊ nõ determinat ab aliquo. In angelis aũt volũtari⁹ cũ naturali inq̃ntũ determinat a deo ad aliq̃d volendũ naturaliter. In boẽ autẽ volũtari⁹ cũ spũali ⁊ naturali. In alijs nãlis tm̃. Et silr etiã dicẽdũ ad secũdũ q̃ cũ naturali. in alijs nãlis tm̃. Et silr etiã dicẽdũ ad secũdũ q̃ Lõmen. diffinit amorẽ fm q̃ se habet ad oẽs cõiter. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ delectatio causat ex diuctione dueniẽtis. nationẽ in illud. Et hec quietatio fm q̃ est pcepta ẽ delectatio. vñ plato dixit q̃ delectatio est generatio sensibilis. i. cognita in naturã. i. cõnaturalis. vñ in his q̃ cognitionẽ nõ habent non est delectatio aliquo modo. In quodlibet aũt cõtuenies ẽ adueniens pficit id cui aduenit: ⁊ quietat incli uenies hñti cognitionẽ est duplex inclinatio. s. appetit⁹ naturalis ⁊ appetitus animalis. ⁊ vtraq̃ inclinatio quietat̃ p rem pſentẽ. ⁊ vtraq̃ etiã quietatio percipit̃: vnde ex vtraq̃ parte delectatio causat̃. delectatio ergo que est quetatio appetitus naturalis inuenit̃ in omni potẽtia cui diũgit̃ suum obiectũ. delectatio vo que est quietatio appetitus aialis est tm̃ in cõcupiscibili vel volũtate. Prima aũt delectatio dicit̃ proprie loquẽdo. ⁊ opposita passio doloz. Sz secũda delectatio habet etiã nomẽ gaudij: ⁊ opposita passio dicitur tristitia. vñ q̃uis delectatio ⁊ doloz sunt aliquo mõ in oĩb⁹ potẽtijs aie: tm̃ gaudiũ ⁊ tristitia sunt tm̃ in concupiscibili vel volũtate. ¶ Ad quartũ dicendũ sicut ad primũ q̃ doz animalis non pertinet ad irascibilem: quia obiectum amoris est bonũ sine adiũctione ardui vel difficilis: qõ est proprium obiectũ irascibilis.

Ad tertiũ sic. pcedit̃. videt̃ q̃ amor nõ sit prima ⁊ pncipalis inter oẽs alias aie affectiones. motus enim precedit terminũ. sed amor est determinatio appetitiui motus vt patet ex dictis. ergo amor sequit̃ desideriuz quod motũ ipsum appetitus importat. ¶ Ꝑ propter quod vñquodq̃ illud magis. sed amoris causa est delectatio: vñ ⁊ quedã amicicia sup delectabile fundat̃. ergo delectatio ẽ principalioz affectio q̃ amor. ¶ Ꝑ aug. dicit in li. lxxxviij. q. q̃ nemo est qui nõ magis doloꝛẽ fugiat q̃ appetat voluptatẽ. sz fuga doloris facit odiũ sicut appetitus delectatiõis facit amorẽ. ergo odiũ est vehemẽtioz passio q̃ amoz. ¶ Ꝑ illud ꝓpter qõ agũt q̃cũq̃ agũt ẽ efficacissimũ agũt. ergo paz inter oẽs affectiones est efficacissima etiã respectu amoris. ¶ Sed ẽtra est qõ dicit aug. q̃ oĩs affectio ex amore est. ¶ Ꝑ bonũ ẽ obiectũ affect⁹. sz illud quod pzimo respicit ad bonũ est amor: ergo amor est pzioz affectionis: ⁊ pncipalioz passio. ¶ Ꝑ amor igni compat̃: ⁊ etiã morti vt pz Can. viij. sed bis nihil est vehemẽti⁹: ergo nulla passio est vehemẽtioz amore. ¶ Ꝑ Arist. dicit magnũ amoz nec est aliq̃d qõ ei⁹ impetũ sustinere possit. ¶ Ꝑ° dicit terminationẽ affect⁹ p hoc q̃ informat̃ suo obiecto. in oĩb⁹ aũt hoc inuenit̃ q̃ mot⁹ pcedit a pmo imobili quieto. quod quidẽ pz in nãlibus: q̃ primũ mouẽs in quolibet genere est nõ motũ illo genere mot⁹ sicut primũ alterãs est nõ alteratũ. Silr pz de intellectualib⁹: q̃ mot⁹ rõnis discurrẽtis pcedit a pncipijs ⁊ q̃ditatib⁹ rerũ quib⁹ intellect⁹ informat⁹ terminat̃. Cum ergo affect⁹ informet̃ ⁊ terminet̃ amore sicut intellect⁹ pncipijs ⁊ q̃ditatib⁹ vt pz⁹ dictũ est: oꝑtet q̃ oĩs mot⁹ affectiue pcedat ex quietatione ⁊ terminatione amoris. Et q̃ omne qõ est primũ in aliquo genere est perfecti⁹ sicut intellect⁹ principioz in demõstrabilib⁹: ⁊ motus celi in nãlib⁹: iõ oportet q̃ amor inter ceteras affectiones etiã sit vehemẽtior vt patebit p singula. ¶ Ad pmũ ergo dicendũ q̃ sicut in operatione intellect⁹ cõcludit̃ quidã circulus: ita ⁊ in operatione affect⁹. Intellect⁹ enĩ ex cetitudine principioz quib⁹ imobiliter assentit̃ pcedit ratiocinando ad cõclusiones in q̃rũ cognitione certitudinaliter q̃escit fm q̃ resoluunt̃ in pma pncipia q̃ in eis sunt virtute. Silr etiã affect⁹ ex amore finis q̃ est principiũ pcedit desiderando in ea q̃ sunt ad finẽ q̃. put accipit vt finẽ in se aliquo mõ otinẽtia p amorẽ in ea q̃escit. ⁊ iõ desideriũ sequit̃ amorẽ finis q̃uis pcedit amorẽ eoz q̃ sunt ad finẽ. Et etiã amor vehemẽtioz affectio q̃ desideriũ inq̃ntũ dicit terminationẽ ⁊ informationẽ affectus p appetibile ad quod mouet̃ desideriũ. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ amor naturaliter precedit delectationẽ. delectatio enĩ otingit ex diuctione rei dueniẽtis realiter. Amor aũt facit q̃ amatũ sit amãti dueniẽs ⁊ q̃si cõnaturale inq̃ntũ vult affectũ amãtis amato vt dictũ est. ⁊ iõ ex amati reali pñtia consurgit delectatio. Sed quia delectatio etiã põt amari vt quoddã bonũ: iõ otingit p accidens vt aliq̃s amor ex delectatiõe causet̃ sicut actus ab obiecto vl̃ fine. q̃ enĩ aliq̃d ꝓpter delectationẽ amat delectationẽ ipsã precipue amat. q̃uis ergo quedã delectatio quodã amore sit pzioz: tm̃ amor delectatiõe simpliciter est pzioz. Silr etiã vehemẽtioz: q̃ amor est p informationẽ appetit⁹ ab appetibili. delectatio autẽ p diuctionẽ rei ex re pñte sibi dueniẽte. Nõ est aũt tãta diuctio rei ad rem sicut appetit⁹ ad appetibile: q̃ res aduenies q̃ delectationẽ causat nõ diũgit̃ fm naturã: q̃ hoc nõ fit illud: vnde est ibi diuctio q̃si cõtactus. Sed appetit⁹ est ipsius appetibilis fm suã naturã ⁊ substãtiã. vñ q̃ appetit⁹ informat̃ p appetibile est q̃si diuctio otinuitatis ⁊ concretionis. vnde amor plus vnit q̃ delectatio: quia facit q̃ amãs sit fm affectũ ipsa res amata. delectatio aũt ẽ p participationẽ alicui⁹ ab illo fm q̃ est realiter pñs. Sciẽdũ aũt q̃ q̃ amatũ est pñs realiter fm q̃ possibile est tunc est delectatio sicut ex diuctione maxime dueniẽtis. q̃ autẽ est oĩno absens fm rem: tũc maxime affligit sicut ex diuisione cõtinui sequit̃ doloz: q̃ amor est otinuatiua vis vt dictũ est. Et inde dicit̃ q̃ amor lãguere facit. q̃ autẽ est fm aliq̃d pñs ⁊ fm aliq̃d absens: tũc habet delectationẽ admixtã afflictioni. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ bonũ est vehemẽtius in agẽdo q̃ malũ: quia bonũ nõ habet de necessitate admixtionẽ mali sicut malũ habet de necessitate admixtionẽ boni. Et iterũ bonũ agit in virtute ꝓpria: sz malũ agit in virtute boni vt dicit Dio. iiij. c. de di. no. vnde magis amat̃ bonũ q̃ odiat̃ malũ illi oppositũ. sz doloz corporalis est magis malũ q̃ delectatio q̃dã sit bonũ: q̃ delectatio de q̃ aug. ibi loquit̃ otingit ex supadditione perfectionũ secũdarũ: sicut in cibis vel in venereis: sz tristitia vl̃ doloz ꝓpter q̃ dimittit̃ delectatio talis otingit ex subtractiõe primarũ pfectionũ q̃ ptinẽt ad esse rei sicut ex diuisione cõiter. vñ si accipet̃ tristitia opposita delectationi illi magis appetereꝫ delectatio q̃ fugeretur tristitia sicut q̃s appeteret delectationẽ in cibo vt postea pateret̃ tristitiã q̃ est de subtractione cibi vl̃ alicui⁹ huiusmodi. ¶ Ad q̃rtũ dicẽdũ q̃ amor est pzioz ira ⁊ vehemẽtioz. Ira enĩ ex tristitia causat̃ vt pz⁹ dictũ est: sicut oẽs passiones irascibil̃ ex passionib⁹ cõcupiscibil̃. ⁊ iõ cũ amor sit pzioz ⁊ vehemẽtioz passionib⁹ cõcupiscibilis erit pzioz ⁊ vehementioz passionib⁹ irascibil̃. q̃uis aũt ira odiũ pariat nõ tm̃ amorẽ destruit. sz amoris destructionẽ sequit̃ q̃ non posset appetit⁹ moueri in nocumentũ alicui⁹ nisi antea affectus ab amore sepat⁹ eẽt. ¶ Ad q̃rtũ dicendũ q̃ paz nõ distinguit̃ ab amore: sed est aliq̃d amoris. dicit enĩ q̃si quietationẽ appetit⁹. sz amor dicit vlteri⁹ trãsformationẽ ⁊ q̃ndã diuersionẽ ipsius in amatũ. vnde paz est mediũ inter desiderium ⁊ amorem.

Ad quartū sic procedit. videtur q̄ cognitio sit altior amore: q̄ altissime potentie est altissim⁹ actus. sed intellect⁹ est altissima potētia in nobis vt dicit ph̄s .i. etbi. ergo cognitio ē altissima operatio eor̄ q̄ in nobis sunt: z ita dignior amore. ¶ P̄ sicut Boe. dicit in li. de conso. natura a pfectis sumpsit originē. sz cognitio precedit amorē: ḡ cognitio est altior q̄ amor. ¶ P̄ illud quod est propriū homini est nobilius q̄ illud in quo cōicat cū brutis. sed intelligere est ꝓpriū hoīs: in amore aūt conuenit cū brutis: ergo scia z intellectus sunt digniora q̄ amor. ¶ P̄ vita ocēplatiua ē nobilior q̄ vita actiua z altior. sz scia ptin ad vitā ocēplatiuam. Amor aūt videt ad praxim ptinere: q̄ obiectū ei⁹ est bonū: ergo sciētia est altior q̄ amor. ¶ P̄ obiectū amoris ē bonū simpliciter. sz verū est meli⁹ q̄ bonū simpliciter: quia verū est summū in genere bonor̄: sicut z optimus hō est melior q̄ hō simpliciter. ergo scia z cognitio est altior q̄ amor ¶ P̄ q̄nto aliq̄d est spūali⁹ tanto est alti⁹. sz cognitio est spiritualior q̄ amor: q̄ fm motū a reb⁹ ad aiam ē cognitio: fm aūt motū ab aīa ad res est amor. ergo cognitio est nobilior q̄ amor. ¶ P̄ premiū est p̄stanti⁹ merito. sz cognitio est p̄miū amoris Jo. xiiij. Qui diligit me diliget a p̄re meo z ego manifestabo ei meipsum. Et aug. dicit q̄ visio est tota merces. ergo cognitio p̄eminet amori. ¶ Sed cōtra ē qđ dicitur Ephe. iij. sup eminentē sciētie charitatē xp̄i. ¶ P̄. j. Cor. xiij. dicit q̄ charitas ē maior fide. ergo eadē rōne q̄libet amor est maior z dignior cognitione sibi rūdente. ¶ P̄ Pu. de san. vic. sup illud Dio. vij. c. ce. ierar. mobile z acutū dicit Dilectio supereminet scientie z maior est intelligētia. plus enī diligit q̄ intelligit: quia intrat dilectio vbi sciētia foris est: ergo amor excedit sciētiā. ¶ P̄ finis in vnaquaq̄ re est potissimū. sz obiectū amoris est bonū qđ hz rationē finis. ḡ cū opationes distinguant penes obiecta amor inter oēs opationes aīe est potior. ¶ P̄ sicut se habet potētia ad potentiā: ita se habet operatio ad opationē. sz volūtas est altior oīb⁹ alijs potētijs aīe: q̄ mouet oēs alias z nō cogitur. ergo z amor q̄ est opatio volūtatis p̄eminet oīb⁹ alijs aīe operationibus. ¶ P̄ sicut dicit Dio. v. c. de di. no. illud qđ in plurib⁹ inuenit simplici⁹ z nobili⁹ est. sicut eē nobili⁹ est q̄ viuē q̄uis viuētia sint nobiliora q̄ existētia tm̄ inq̄ntū etiā viuētia nobili⁹ eē participant. sz amor in plurib⁹ participat q̄ cognitio: q̄ in oīb⁹ aliquo modo est amor vt dictū est prius: nō aūt cognitio. ergo amor est p̄stantior cognitione. Ridiculū enī est dicere q̄ in lapidib⁹ sit cognitio naturalis sicut amor vel appetit⁹ nālis. ¶ R⁹ dicēdū q̄ in rebus oīb⁹ duplex pfectio inuenit. vna q̄ in se subsistit. alia q̄ ad res alias ordinat. z vtraq̄ pfectio in rebus materialib⁹ terminata z finita est: q̄ z formā vnam determinatā habet p quā in vna tm̄ specie est: etiam p determinatā virtutē ad res q̄sdā sibi ꝓportionatas inclinationē habet z ordinē: sic graue ad centrū. Ex vtraq̄ aūt pte res imāles infinitatē hnt quodāmō q̄ sunt quodāmō oīa siue inq̄ntū eentia rei imāl est exēplar z filitudo oīuz sicut in deo accidit: siue q̄ hz filitudinē omniū vel actu vel potētia: sicut accidit in angelis z aīabus. z ex hac parte accidit eis cognitio. Silr etiā ad oēs res inclinationē z ordinē hnt ex q̄ parte accidit eis volūtas fm quā oīa placēt vel displicēt vel actu vel potētia. Et fm h⁹ q̄ aliq̄ imaterialitatē participant fm hoc cognitionis z volūtatis pticipatiua sunt. Vñ z aīalia cognoscūt inq̄ntū spēs sensibiliū imaterialiter in organis sensuū recipiūt. z fm intensiones spūaliter ex reb⁹ ꝓceptis p appetitū sensibilē ad diuersa inclinant. Patet ergo q̄ cognitio ptinet ad pfectionē cognoscētis q̄ in seipso pfectū est. volūtas aūt ptinet ad pfectionē rei fm ordinē ad alias res. z iō obiectū cognoscitiue virtutis est verū quod est in anima vt dicit ph̄s. vj. metha. obiectū autē appetitiue bonū quod est in rebus: vt dicitur ibidē. Potest ergo compari potētia cognoscitiua ad appetitiuā tripliciter. Primo fm ordinē. z sic cognitiua potētia naturaliter prior est: quia prius est perfectio rei in seipsa q̄ fm ordinē ad aliā. Secūdo q̄tū ad capacitatē. z sunt eq̄les. quia sicut cognoscitiua est respectu omniū ita z appetitiua. vnde etiam mutuo se includūt: quia intellect⁹ voluntatē cognoscit: z volūtas ea q̄ ad intellectū pertinēt appetit z amat. Tertio possunt compari fm eminentiā vl̄ dignitatē. z sic habent vt excedentia z excessa: quia si conſideret intellect⁹ z volūtas z que ad ipsa pertinēt vt quedam ꝓprietates z accidentia eius in quo sunt: sic intellectus est p̄stantior et que ad ipsum pertinēt. Si aūt ꝓsiderent vt potentie. i. fm ordinē ad actus z obiecta: sic voluntas z que ad ipsam ptinent excedit. Si aūt queratur quid horum simpliciter dignius sit: dicendū q̄ res quedam sunt anima superiores: z quedam inferiores: vnde cū per volūtatē z amorē homo in ipsas res volitas z animatas quodāmō trahat. p cognitionē autē ecōuerso. Res autē cognite in cognoscēte efficiant per suas similitudines respectu earū rerū que sunt supra anī mā nobilior z altior ē amor q̄ cognitio. illarū vō que sunt infra animā cognitio est potior. vnde etiam multarū rerū dū q̄ ph̄s loquit de potentijs fm q̄ sunt ꝓprietates quedam eius in quo sunt. Vel dicendū q̄ ph̄s sub intellectu comprehendit voluntatē intellectui respondentē: sicut z sub ratione quandoq̄ comprehendit. z ideo non est ibi comparatio intellectus ad voluntatem: sed intellectus ad vires inferiores. ¶ Ad secundū dicendū q̄ q̄uis fm quolibet genere sit pfectissimū: non tamen oportet q̄ omne quod est prius sit perfecti⁹: cū aliquid sit prius in via generationis quod est imperfecti⁹: sicut puer viro: z addisces sciēte. z ita etiam cognitio quodāmō amorem precedit. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ illa ratio ꝓcedit de intellectu z voluntate fm respectū ad id in quo sunt. Vel dicēdū q̄ intellectus aliquo modo alia animalia participant per quādā obscuram resonantiā inquantū sentiunt sicut z voluntate participant inquantū habent appetitū sensualem. vnde z in brutis volūtarium inuenit. vt dicit ph̄s. iij. ethi. nō q̄ simpliciter volūtatem habeant. ¶ Ad quartū dicendū q̄ a vita contēplatiua non excluditur voluntas z amor: sicut nec intellectus a vita actiua. z ideo nō potest hārū gradus distingui fm gradus quarū vitarū. ¶ Ad quintū dicendū q̄ particulare non habet naturam z rationē sui vniuersalis niſi fm q̄ natura vniuersalis inuenit in ipso. vnde impossibile ē q̄ ratio vniuersalis magis sit in particulari q̄ in ipso vniuersali. q̄uis ratio alicuius alterius possit intueniri magis in particulari q̄ in vniuersali. sicut homo non pōt esse magis animal q̄ animal cōmune. potest tamen esse magis bonū vel aliquid huiusmodi. z ideo neq; verum neq; aliquod bonū particulare accepti potest dici p̄stāti⁹ q̄ ipsum bonū. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ ratio illa procedit q̄tū ad illas res que sunt infra animā que sunt min⁹ spirituales q̄ anima. ¶ Ad septimū dicendū q̄ visio illa non erit sine amore in premio: sicut nec amor fuit sine cognitione in merito: ideo tamē premiū magis attribuit cognitioni. meritū vō amori: quia premiū est fm receptionē q̄ aliq̄s in seipso pficit. meritū vō fm operationē q̄ aliq̄s in remunerationē se extendit: z ex hac ratione q̄ oportet etiā ad alia respōdere: ideo dicendū ad octauū q̄ nonū q̄ ille rōnes ꝓcedūt de cognitione dei q̄ est supra animā. vñ amor ei⁹ cognitionē de ipso excedit. ¶ Ad decimū dicendū q̄ amor magis intrat ad rem q̄ cognitio: q̄ cognitio est de re fm id qđ recipitur in cognoscēte. Amor aūt est de re inq̄ntū ipse amans in rem ipsam transformat̄ vt dictū est pri⁹. In hac aūt via qua pficit aīa in ordine ad quā viam ptinet dictū est q̄ volūtas cognitionē excedit: ad quā viam ptinet esse magis vl̄ min⁹ intimū rei. ¶ Ad vndecimū dicendū q̄ ratio finis p̄prie respicit motū z operationē z ordinē rei ad rem: z nō esse rei absolute. vnde in mathematicis in quibus non est opatio: z motus non inuenit finis vt dicitur in .iij. metha. z ideo etiam hec ratio ꝓcedit fm illū modū quo voluntas dicit intellectui p̄eminere. ¶ Ad duodecimū

dicendum q̄ mouere alias vires ꝛ non cogi ab obiecto per/
tinet ad volūtatē ſm q̄ ipſa ē p̄imū determinās alias potē
tias būanas in ordine ad res alias circa q̄s opanť: ꝛ ipſa nō
naľ nāli inclinatione quodāmō libertatē nō hz: ſz q̄ſi cogiť
determinať ab alio. vnde q̄tū ad hoc ad qō a deo determi/
nāli inclinatiōe ſicut reſpectu būtudinis quā nullus nō po/
teſt non velle. Ex hac aūt parte q̄ bō ab alio ordinať dictū ē
amoꝛ p̄prie loquēdo nō ē niſi in illis in quib⁹ ē cognitio. ſz
amoris nomē trāſſumiť ad ea ad q̄ cognitionis nomē extē
di pōt: q̄ amoꝛ dicit ſm q̄ amās ad rem aliā ordinať. Ali/
q̄d aūt ad alterū ordinari pōt etiā ab exteriori ordinante. ꝛ
iō illa que ad aliq̄d ordinanť ab hūtib⁹ cognititionē quoꝛ
p̄prie eſt amoꝛ inq̄ntū ex ſeipſis ad amata ordinanť nomē
amoris vl̄ appetit⁹ recipe pōſt. Cognitio aūt dicit ſm q̄ res
cognita ſit in cognoſcēte p̄ modū cognoſcētis. ſ. ſm eē ſpūa/
le ſue nature. vnde nomē cognitiōis ad aliā q̄ talē naturā
nō būt extēdi non pōt vt dicanť inſenſibilia nāliter cogno/
ſcere ſicut nāliter amāt vel appetūt. ¶ Queſtio ſecūda.
Deinde q̄riť de charitate. Et circa hoc q̄runť q̄ttuoꝛ.
Primo q̄d ſit charitas. ſecūdo vtrū ſit virt⁹. Tertio
in quo ſit ſicut in ſubiecto. Quarto de compatione
eius ad alias virtutes.

Ad p̄imū ſic p̄cedit. videť q̄ charitas ſit idez quod
cōcupiſcētia. Aug. enī dicit q̄ charitas eſt virtus q̄
deū videre pfruiq̄ eo deſideram⁹. hoc aūt concupi
ſcētie eſt: ergo charitas eſt cōcupiſcētia. Itē videť q̄ ſit idē
q̄d amoꝛ: q̄ ſicut dicit Dio. iiij. c. de di. no. dilectio eſt idem
quod amoꝛ. ſz in lra dicit q̄ amoꝛ eſt dilectio qua diligit⁹ de⁹
propter ſe: ꝛ p̄rim⁹ p̄pter deū. ergo charitas eſt idē q̄d amoꝛ
Itē videť q̄ ſit idez q̄d beniuolētia. beniuolētia enī eſt ali/
cui aliq̄d bonū optam⁹. ſz hoc facit charitas: q̄ optat ſibi et
aliis vitā eternā: ſm q̄d dicit hūs charitatē diligere p̄imū
ſicut ſeipm. ergo charitas eſt idem q̄d beniuolētia. ¶ Ꝑ vi/
deť q̄ ſit idez q̄d cōcoꝛdia: q̄ charitas vnitatē eccl̄ie facit q̄
ta: vt dicit. j. Coꝛ. j. hoc aūt ad cōcoꝛdiā pertinet: ergo chari
tas eſt idem q̄d cōcoꝛdia. ¶ Ꝑ videť q̄ ſit idem benifacen/
tia: q̄ modus charitatis eſt vt diligam⁹ nō lingua tm̄ ſz ope
ꝛ vitate. j. Jo. iij. ſz diligere p̄ effectū ad benifacētiā ptinet: g̃
charitas videť eē idem q̄d benifacētia. ¶ Ꝑ videť q̄ ſit idē
q̄d pax. charitas enī eſt vinculū faciēs ſpirituū vnitatē. hoc
aūt paci attribuit̄ Ephe. iiij. ſolliciti ſeruare vnitatē ſpūs in
vinculo pacis. ergo charitas eſt idem q̄d pax. ¶ Ꝑ videť q̄
ſit idem q̄d amicicia: q̄ vt dicit p̄hs in. ix. etbi. amicicia ſu/
perabūdantie amoris ſimilať. ſz charitas hz ſupabūdantiſſi
mū amoꝛē. vñ ꝛ charitas dicit eo q̄ ſub ineſtimabili p̄cio
q̄ſi chariſſimā rem ponat amatū. ergo charitas eſt idem q̄d
amicicia. ¶ Sz ꝯtra. amicicia vt dicit p̄hs eſt readamātiū.
ſz charitas eſt etiā ad inimicos: ergo nō eſt idem q̄d amici/
cia. ¶ Ꝑ amicicia eſt nō latēs. ſed charitas maxime latet: g̃
non eſt amicicia. ¶ Ꝑ amicicia eſt eoꝝ qui conuiuūt ad
inuicē ꝛ cōicant in eiſdē operib⁹. ſz charitas eſt ad deū ꝛ ad
angelos: quoꝝ ꝯuerſatio nō eſt cū hoīb⁹: ergo charitas non
eſt amicicia. ¶ Ꝑ amicicia q̄rit maxime colloq̄ ꝛ videē ami/
cū vt dicit p̄hs. ſz hūs nō q̄rit charitas vt dicit Jero. in plogo
bib. ergo nō eſt idem q̄d amicicia. ¶ Ꝑ amicicia nō eſt niſi
ad paucos ꝛ virtuoſos. ſz charitas eſt ad oēs etiā malos: er/
go charitas nō eſt idez q̄d amicicia. ¶ ℞° dicēdū q̄ amoꝛ
ſicut appetit⁹ quietatio vt ſupra dictū eſt. vñ ſicut appeti/
tus inuenit̄ in pte ſenſitiua ꝛ intellectiua: ita ꝛ amoꝛ. Ea aūt
q̄ ad ſenſitiuū appetitū ptinēt ad intellectiuū trāſferunť ſic
noīa paſſionū. q̄d aūt appetit⁹ intellectiui ē. p̄prius ſenſitiuo
appetitui nō ꝯuenit vt nomē volūtatis. ꝛ iō amoꝛ in vtroq̄
p̄prie dicit̄ amoꝛ eo q̄ paſſionē importat. ſm aūt q̄ inueni
tur in intellectiua parte dicit̄ dilectio q̄ electionē includit q̄
ad appetitū intellectiuū ptinet. Nihilomin⁹ nomē amoris
etiā ad ſupioꝛē partē tranſferť: nomē aūt dilectiōis ad infe/
rioꝛē nunq̄. oīa aūt alia noīa q̄ ad amoꝛē ptinē videť vl̄ in/
cludunť ab iſtis: vel includūt ea q̄ſi addētia aliq̄d ſupra di/
lectionē ꝛ amoꝛem. Quia enī amoꝛ vnit quodāmō amantē
amato: iō amās ſe hz ad amatū q̄ſi ad ſeipm: vel ad id qō ē
de pfectione ſui. Ad ſeipm aūt ꝛ ad ea q̄ ſui ſunt h̄ mō ſe hz
vt p° velit ſibi p̄ñs eē q̄d̄ de pfectiōe ſua eſt. ꝛ iō amoꝛ in/
cludit cōcupiſcētiā amati q̄ deſiderať ei⁹ p̄ñtia. Secūdo bō
alia in ſeipm retoꝛquet p affectū: ꝛ ſibi appetit q̄cūq̄ ſibi ex/
pediūt. ꝛ ſm q̄ h̄ ad amatū efficiť amoꝛ beniuolentiā inclu
dit ſm quā ali q̄s amato bona deſiderat. Tertio bō ea q̄ ſibi
appetit operādo ſibi acq̄rit. ꝛ ſm q̄ h̄ ad aliū exerceť benifi
cētia in amoꝛe includiť. Quarto bō ea q̄ ſibi bona videntur
implere ꝛſentit. ꝛ ſm q̄ h̄ ad amicū ſit amoꝛ cōcoꝛdiā inclu
dit ſm quā aliq̄s cōſentit in his q̄ amico videnť. nō q̄d̄ in
ſpeculatiuis: q̄ cōcoꝛdia in his ſm p̄hm. ix. etbi. ad amici/
ciā nō ptinet. ꝛ diſcoꝛdia in eiſdē eē pōt ſine amicicie p̄iudi
cio eo q̄ in his cōcoꝛdare vel diſcoꝛdare volūtati nō ſubia/
cet cū intellect⁹ rōne rogať. amoꝛ tñ ſemp q̄ttuoꝛ p̄dicta ali/
q̄d addit. ſ. quietationē appetit⁹ in re amata ſine q̄ quodli/
bet p̄dictoꝝ q̄ttuoꝛ eē pōt. Sūt etiā q̄dā q̄ ſup dilectionē vl̄
amoꝛē aliq̄d addūt. Amatio enī addit ſup amoꝛē intēſionē
q̄ndā amoꝛ; q̄ſi feruoꝛē quēdā. Amicia vo addit duo: quo/
rū vnū ē ſocietas q̄dā amātis ꝛ amati in amoꝛe vt. ſ. mutuo
ſe diligē ſciāt. Aliud ē vt ex electiōe openť nō tm̄ ex paſſiōe
Vñ dicit p̄hs q̄ amicicia ſilať habitui: amatio aūt paſſiōi.
ſic ergo pz q̄ amicicia eſt pfectiſſimū inē ea q̄ ad amoꝛē pti/
nent oīa p̄dicta includēs. vñ in genē huiuſmodi ponēda eſt
charitas q̄ eſt q̄dā amicicia hoīs ad deū p quā hō deū dili/
git: ꝛ de⁹ hominē. ꝛ ſic efficiť q̄dā aſſociatio hoīs ad deū vt
ſupra. Jo. j. Si in luce ambulamus ſicut ꝛ ipſe in luce eſt ſo/
cietatē hem⁹ ad inuicē. ¶ Ad p̄mū g̃ dicēdū q̄ q̄libet ami
cicia cōcupiſcētiā ſeu deſideriū icludit: ꝛ aliq̄d ſup eā addit
vt dictū eſt. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q̄ charitas addit aliq̄d ſu
pra dilectionē ꝛ amoꝛē. Et ſil̄r dicēdū ad tertiū de beniuolē
tia. Et ad q̄rtū de cōcoꝛdia. Et ad q̄ntū de benificētia. ¶ Ad
ſextū dicēdū q̄ pax ad cōcoꝛdiā reducit̄ niſi q̄ magl pax dr
q̄tū ad remotionē diſcoꝛdie. Concoꝛdia aūt q̄tū ad ipſā vnio/
nē. ¶ Ad ſeptimū dicendū q̄ charitas eſt amicicia. ſz aliq̄d
addit ſupra ipſaz. ſ. determinationē amici: q̄ ē amicicia ad
deū q̄ oīb⁹ p̄cioſior ē ꝛ carior. ¶ Ad octauū dicēdū q̄ ami/
cus nō tm̄ diligit amicū ad quē amicicia hz: ſz oīa q̄ ad ipm
ptinēt q̄tuis ab illis nō amet: ſic filios ei⁹ frēs ꝛ hmōi. Sil̄r
ꝛ charitas diligē facit p̄ncipaľr deū q̄ amantes ſe amat: ꝛ in
amādo p̄uenit hoīes inq̄ntū illi⁹ ſunt. vñ q̄ dr q̄ amicicia ē
readamātiū intelligit̄ q̄tū ad eos inē quos p̄ncipaľr ē ami
cicia. ¶ Ad nonū dicendū q̄ inq̄ntū hoīes p charitatē dei/
formes efficiunť ſic ſunt ſupra hoīes: ꝛ eoꝝ ꝯuerſio in ceľ ē.
ꝛ ſic cū deo ꝛ angeľ ei⁹ ꝯueniūt inq̄tū ad filia ſe extēdūt ſm
q̄ oñs docet Eſtote pfecti ſic ꝛ p̄r veſter pfect⁹ ē. ¶ Ad deci
mū dicēdū q̄ amicicia dicit eē nō latēs nō q̄ p certitudinē
amici amoꝛ cognoſcať: ſz q̄ ſig̃ pbabilia amoꝛ mutu⁹ hūtiū
colligit. ꝛ tal manifeſtatio pōt eē de charitate inq̄tū p aliq̄
ſig̃ pōt pbabiliter eſtimare ſe habē charitatē. ¶ Ad vndeci
mū dicēdū q̄ amicicia vera deſiderat videre amicū: ꝛ collo/
quiſs mutuis gaudē facit ad quē p̄ncipaľr ē amicicia. nō āt
ita q̄ delectatio q̄ ē ex amici viſiōe ꝛ pfruitiōe finis amici/
cie ponať ſic eſt in amicicia delectabil. ꝛ h̄ intēdit remouē
Jero. ſ. q̄ nō eſt amicicia charitatis p̄ncipaľr ad hoīes: ſz eſt
xp̄i glutino copulata. ꝛ q̄ delectatio p̄ncipaliter de amicis
nō eſt q̄rēda. ¶ Ad duodecimū dicēdū q̄ obiectio illa p̄ce
dit q̄tū ad illū ad quē attēdit p̄incipaliter amicicia: ꝛ non
de illis q̄ diligunť inq̄ntū ad amicū p̄ncipaliter pertinēt: q̄
ſic multoꝝ eſt.

Ad ſecūdū ſic p̄cedit. videť q̄ charitas nō ſit virtus.
Charitas enī vt dictū eſt eſt q̄dā amicicia hoīs ad
deū. ſz amicicia a p̄hs nō ponit virt⁹: ſz hz virtutē

pro fundamento: quia est propter bonum honestum quod est virtus. ergo charitas nō est virt⁹. ℂ P̄ cepta legis sunt de actib⁹ virtutū. sz finis precepti est charitas. j. Thimo. j. ergo charitas est finis virtutū. sz finis virtutū nō est virt⁹ sz felicitas: ergo charitas nō est virtus. ℂ P̄ virt⁹ est vltimū potētie vt dicit in li. ce. z mū. sz delectatio est magis vltimū q̄ amor: quia ipsa ex ipsa diuctione rei amate quā amor q̄rit. ergo delectatio magis debet eē virtus q̄ amor. cū ergo delectatio nō ponat virt⁹ neq; charitas virt⁹ dici debz. ℂ P̄ ad illud ad quod natura sufficit nō oportet q̄ eleuet p̄ virtutē. sz diligē deū sup oia qđ est actus charitatis pōt etiā hō per naturalia inq̄ntū naturali rōne pōt cognoscere ipm eē summū bonū. ergo nō oportet supaddi aliquā virtutē charitatī ℂ P̄ ad hō q̄ tendam⁹ in finē sufficit ipm cognoscē z desiderare. sz charitas plus facit: qz facit ipm amare z amicicia ad ipm habē. ergo nō fuit necessariū q̄ charitas eēt virt⁹ theologica sz sufficiēs desideriū. ℂ P̄ virt⁹ ē circa difficile vt dicitur. ij. ethi. sz amare nō est difficile: imo amor oia difficilia leuigat: ergo charitas nō est virt⁹. ℂ Sed ⁹tra. p̄cepta legis sunt de actib⁹ virtutū. sz charitas ē q̄ implet oia p̄cepta legis qz plenitudo legis est dilectio Ro. xiij. ergo charitas est virtus. ℂ P̄ eē spūale est a virtute: sz nō est sine charitate. vnde Apls dicit. j. Cor. xiij. Si habuero oēm fidē charitatē autē nō habeam nihil sum. ergo charitas est maxima virtutum. ℂ P̄ nihil expellit peccatū nisi virt⁹. hoc aūt maxime facit charitas q̄ operit vniuersa delicta vt dicit̄ puer. x. ergo charitas est virt⁹. ℂ R⁹ dicēdū q̄ finis humane vite est felicitas. vnde sm diuersas vitas etiā distinguūt diuerse felicitates. Qui enī sunt extra vitā ciuilē ad felicitatē ciuilē nō pūt puenire q̄ attingit summū illi⁹ vite. silr ad hoc q̄ ad felicitatē ⁹templatiuā q̄s pueniat oportet q̄ illi⁹ vite particeps fiat. vnde felicitas ad quā hō p naturalia sua pōt deuenire ē sm vitā humanā: z de hac phi locuti sunt. vñ. j. ethi. dicit̄ Beatos autē vt hoies. sed quia nobis promittit̄ quedā felicitas in qua erim⁹ angelis eq̄les vt patet Mat. xxij. Que nō solū vires hois sz etiā angelo⁹ excedit q̄ p gratiā ad hanc perducunt̄ sicut z nos. soli autē deo est naturalis: iō oportet ad hō q̄ ad felicitatē illam diuinā hō pueniat q̄ diuine vite particeps fiat. illud autē q̄ ad alterū cōuiuere facit maxime amicicia ē: qz vt dicit phs. ix. ethi. vnusquisq; cū suo amico conuersat̄ in illis q̄ maxime diligit: z q̄ suā vitā reputat q̄si amico cōuiuere volens. vnde quidā simul venant̄: qdā simul potant: quidā philosophant̄: z sic de alijs. Et ideo oportuit haberi quandā amicicia ad deū qua sibi cōiuerem⁹. z hec est charitas vt dictū est. hec aūt cōicatio diuine vite facultatem nature excedit sicut z felicitas ad quā ordinat̄. z ideo oportet q̄ p aliquod bonū superadditū natura in hoc ꝓficiat̄. z hec est ratio virtutis. vnde oportet dicere charitatē z virtutē theologicā q̄ diffundit̄ in cordib⁹ nostris p spiritū sanctū q̄ datus est nobis Ro. v. ℂ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ amicicia de qua phs tractat causat̄ vl ex inclinatione nature q̄tū ad amicicia delectabilis z vtilis: vel ex inclinatione habitus virtuosi p̄suppositā inclinatione nature q̄tū ad amicicia honesti inquantū omne quod facit similitudinē cū aliquo inclinat ad amorē illi⁹. z ideo nō ponit̄ aliq̄ virt⁹: sz quidā cōsequēs ad virtutes. sed amicicia quā habem⁹ ad deū nō pōt habere aliquod huiusmodi fundamentū cū nature metas excedit. z ideo oportet q̄ per speciale donū in dilectam amicicia eleuemur. z hoc donū dicim⁹ virtutē. ℂ Ad secūdū dicendū q̄ charitas nō dicit̄ eē finis precepti q̄si vltimus finis virtutū: sed sicut id quo oēs alie virtutes in finē vltimū ordinant̄. Et excludit ibi Apls tria a charitate q̄ vere amicicie repugnāt. quoz primū est fictio: sicut est in similantib⁹ amicicia cū nō sint amici. quod remouet p hoc q̄ dicit fide nō ficta: fidē pro fidelitate accipiēs. Secūdū est malū fundamētū: sicut eoz q̄ cōicant in pctō: z ex hoc fiunt amici. z ad hoc remouēdū dicit sciētia bona. Tertiū obliquata intentio. sicut cū quis diligit amicū propter lucrū. z hoc includit p hoc q̄ dicit de corde puro. ℂ Ad tertiū dicēdū q̄ actus virtutū cū sint laudabiles oportet q̄ habeant principium in nobis. delectatio autem cum sit ex coniunctione rei conuenientis in quandaz receptionē sonat. z ita in passionē: cuius principium est ab agente. z ideo magis se tenet ex parte premij. sed delectatio dicit extensionē appetit⁹ in rem amatā: z hoc opationē importat. z ita charitas ponit̄ virt⁹: sz fruitio q̄ delectatiōez importat ponit̄ dos. ℂ Ad q̄rtū dicēdū q̄ charitas vt ex predictis patet amicicia. z amorē deiū includit. desideriū aūt naturale nō pōt eē nisi rei q̄ naturaliter haberi potest. vnde desideriū naturale summi boni ineſt nobis sm naturā inquantū summū bonū participabile est a nobis per effectus naturales. similiter amor ex similitudine causat̄. vnde naturaliter diligit̄ summū bonus super omnia inquantū habem⁹ similitudinē ad ipsum p bona naturalia. sed quia natura nō potest pertenire ad operationes eius que sunt vita sua z beatitudo. s. visio diuine eētie: ideo etiā ad amicicia non pertingit que facit amicos cōuenire z in oīb⁹ cōicare. z iō oportet supaddi charitatē per quā amicicia ad deū habeam⁹: z ipsum amem⁹ z desideremus assimilari ei p participationē donoz vt participabile p gloriā ab amicis suis. ℂ Ad q̄ntū dicēdū q̄ nō sufficit desideriū: sed oportet eē cōicationē in vita vt dictū est. ℂ Ad sextū dicēdū q̄ difficultas q̄ est in operib⁹ virtutū nō semper est laboris vel alicui⁹ otristātis: sz ꝓpzie ea quoz est virtus dicunt̄ habē difficultatē inq̄ntū supza vires eleuant̄ eoz q̄ virtutē non habent.

Ad tertiū sic ꝓcedit̄. videt̄ q̄ subiectū charitatis sit rationale p participationē: qz sic eēt virt⁹ moral: videt̄ q̄ subiectū ei⁹ sit rōnale p essentiā. ℂ P̄ ea que mutuo se expellūt oportet esse in eodē. sz charitas z peccatū mortale mutuo se expellūt: cū ergo omne peccatū mortale sit vel in rōne superiori vel inferiori vt in. ij. li. di. xxx. dictū est: videt̄ q̄ etiam charitas sit in rōne. ℂ P̄ sicut charitas est principal⁹ inter virtutes virtutib⁹: ita prudētia inter moralib⁹. sz prudētie subiectum est ratio: ergo z charitatis. ℂ P̄ cū charitas sit virtus theologica nō potest eē in parte sensitiua cui⁹ obiectū deus eē nō pōt: ergo oportet q̄ sit in parte intellectiua. sz nō est in li. ar. quia obiectū ei⁹ est contingēs operabile a nobis. charitas autē est vltimi finis supza quē non cadit contingentia neq; nostra operatio neq; electio. Silr nō potest esse in voluntate: quia volūtas non habet determinatū actū: sz impatus actus anime. vnde si charitas esset in voluntate: eadem ratiōe quelibet alia virtus. ergo restat q̄ sit in ratione. ℂ P̄ phi de virtutib⁹ tractātes nullā virtutē in voluntate posuerunt ponētes intellectuales in rōnali p essentiā. morales vo in rōnali p participationē cuiusmodi est irascibilis z concupiscibilis vt patet ex primo ethi. cū ergo charitas sit virt⁹ videt̄ q̄ non sit in voluntate. ℂ Sed contra. obiectū rationis est verū: charitatis autē non: sed magis bonū. ergo charitas est in voluntate: nō in ratione. ℂ P̄ amor ad appetitū pertinet. sed ratio partim ad cognitionē: ergo charitas non est in ratione. ℂ R⁹ dicendum q̄ ad scicndum in qua potentia est aliqua virtus: oportet considerare cui potentie actus eius competat. Actus autem principalis charitatis est diligere deum qui quidem rationis est quasi dirigentis: sed appetitus quasi exequentis. vnde oportet q̄ ad appetitum pertineat. Non potest autem hunc actum exequi appetitus sensitiuus: quia eius obiectum deus esse non potest. ergo oportet q̄ ad appetitum intellectiue partis pertineat: sed inquantum est electiuus eorum que sunt ad finem: z hoc est volūtatis: vñ ꝓpriū subiectū charitatis est volūtas. Quidā aūt dicūt charitatē in cōcupiscibili eē: qō eē nō pōt: qz cōcupiscibilis pars appetit⁹ sensitiue est partis. Etsi dicat̄ cōcupi

scibil humana ꝫ nō hz nisi p participationē rōnis nisi forte ipsa volūtatē equoce irascibilē z ocupiscibilē vocare velint. ¶Ad pmū ergo dicendū q pars rationalis per essentiaz nō dicit solum ipsa rō: sed etiā appetit⁹ rōni annexus. s. vo luntas. vnde pbs dicit in. iij. de aīa q volūtas in ratiōe est. Et ideo charitas nō est virt⁹ mozalis: qz nō est circa passio nes que sunt in appetitu sensitiuo qui est rōnalis mozalis per participationē neqz est vtus intellectualis. nō enī est in rōne per essentiaz q̄tū ad vires apprehensiuas: sed est vtus theologica. ¶Ad scōm dicēdū q peccatū mortale nō sem per dr esse in rōne: sicut in subiecto cū quādoqz sit in irasci bili. q̄ꝫ in cōcupiscibili: ꝫ est semp in rōne sicut in dirigē te z in volūtate seu li. ar. sicut imperante z dirigente actum eius: z sic etiam charitas habet rōnē quasi dirigentē in suo actu vel magis intellectū. ¶Ad tertiū dicendū q prudētia principalis est in virtutib⁹ mozalibus inquātuz est directiua omniū. z ideo ad rōnem pertinet: sed charitas est principalis per modum imperātis z coniūgentis fini z infozmātis: qō pertinet ad voluntatē. ¶Ad quartū dicendū q nec appeti tus sensitiuus nec li. ar. ppzie loquēdo est subiectū charita tis: sed voluntas que q̄tuis habeat se quodāmodo vt causa ad omnes act⁹ humanos: nō tamen eodē modo se habet ad oēs. quosdā enim actus ipsa elicit in quantū est quedā spe cialis potentia sicut velle. quosdā vero imperat vt ē vniuer salis motoz virium anime. vnde vtutes perficiētes ad act⁹ quos voluntas tantū imperat nō sunt in voluntate sicut in subiecto: sed in illis potentijs que illos actus eliciunt: sed virtutes perficientes ad actus quos voluntas elicit sunt in voluntatē: quasi in subiecto: z sic non est eadem ratio de omnibus. diligere autem est actus a voluntate elicit⁹ cum importat quietationē volūtatis z trāsformationē quandaz in rem amatā. z ideo charitas que ad hūc actū pficit est in volūtate sicut in subiecto. ¶Ad quintū dicēdū q virtutes vt supza dictū est sunt nobis necessarie ad hoc q potētie na turales determinēt ad bonū. vnde in illis in q̄b⁹ potētie na turales sunt ex sui natura ad bonum determinate nō requi runt alie vtutes. volūtas aūt habet bonū qō ē finis p obie cto. vnde quantū in se est naturaliter est determinata ad bo nū qō est finis humane nature ppoztionat⁹. z ideo in volū tate respectu finis vltimi pbi nullā vtutē posuerūt: tñ opoz tet ponere aliquā vtutē acquisitā in volūtate fm q̄ est eoz que sunt ad finē. s. iusticiā vt infra dicet que est circa bona que in vsum vite veniūt. z tñ inter mozales cōputat: qz vo lūtas q̄tuis fm suā essentiā sit in rōnali p essentiā. tñ quātū ad similitudinē actus cōuenit cū irascibili z cōcupiscibili q̄ dicit rōnales per participationē z ipsa etiā volūtas aliqua liter rōnē participat inquātū a rōne apprehēsiua dirigitur fm doctrinā fidei ponitur finis vltim⁹ naturalē inclinatio nē excedens. z ideo fm theologos opoztz ponere vtutē ali charitatem.

AD quartū sic pcedit. videtur q charitas nō sit vna vtus. habit⁹ enī distinguūt per act⁹ z act⁹ per obie cta: ꝫ charitas habet duo obiecta maxime. distātia scz deū z primū: q̄ nō ē vna virt⁹. ¶Ꝑ vtutes theologice a mozalibus distinguūt: quia vtutes mozales dirigūt in bis que sūt ad finē. theologice aūt sūt de ipso fine: ꝫ charitas ē quātū per eā diligit de⁹ z de bis q̄ sunt ad finē in tutes quarū vna ē mozalis z alia theologica. ¶Ꝑ virtutes ad act⁹ aliquos ozdināt: qz virt⁹ est optimarū opatiua vt di citur in. ij. Ethi. z modū aliquē in suis actib⁹ ponūt: qz virt⁹ est in hoc q̄ nō solū bona: ꝫ bene fiant. Et iterū actus vtutū per pcepta legis imperāt: ꝫ charitas hz duos actus z duos modos z duo pcepta: ergo nō est vna virt⁹. ¶Sed contra mouet mozes in quolibet genere est vn⁹ tantū: sed charitas mouet oēs alias vtutes ad suū finē per act⁹ ppzios: ergo charitas est vna vtus. ¶Ꝑ obiectū charitatis est de⁹ cū sit virt⁹ theo logica: ꝫ de⁹ est sūme vn⁹: ergo charitas est vna tātū virtus ¶Ulteri⁹ videt q̄ nō sit distincta ab alijs virtutib⁹. quic quid enī cadit in diffinitiōe vtutis nō distinguit a vtutib⁹ ꝫ charitas est huiusmōi. vnde Iero. dicit vt bzeuiter oēm vtutis diffinitionē cōplectar vtus est charitas q̄ diligit de⁹ z primus. Et Aug⁹ dicit q vtus est ozdo mozis: ergo cha ritas non distinguit ab alijs virtutib⁹. ¶Ꝑ vtutes distin guūt per act⁹: ꝫ act⁹ oīuz aliarū vtutū charitati attribuunt vt pz. j. Thozin. xiij. ergo charitas non est virt⁹ distincta ab alijs virtutib⁹. ¶Ꝑ quelibet virt⁹ spālis habet spāle obie ctū: ꝫ charitas nō habet spāle obiectū: ꝫ oīb⁹ cōe. s. bonum ergo charitas nō est spālis vtus. ¶Ꝑ pcepta legis sunt de actibus vtutum: sed pceptum quod ad charitatem pertinet non distinguitur ab alijs preceptis: sed omnia alia pzece pta complectitur: ergo z charitas non distinguetur ab alijs virtutibus. ¶Sed contra omne quod diuiditur contra alia est distinctum ab illis: ꝫ charitas distinguitur contra alias vtutes theologicas vt pz. j. Thozin. xiij. z p Greg. q̄ di cit q̄ charitas signat p vnā de filiab⁹. Job ergo est vtus spe cialis. ¶Ꝑ phs. vj. Ethi. pbat iusticiā esse spālē vtutē p h̄ q̄ hz aliqō vitium spāle sibi tātū oppositū: ꝫ charitas hz ali qō vitiū spāle sibi tātū oppositū. s. odiū: q̄ charitas est virt⁹ spālis. ¶Ulteri⁹ videt q̄ charitas nō sit forma aliarū vir tutū. oīs enī forma vl est exēplaris vl intrinseca: ꝫ charitas nō est forma exēplaris vtutū: qz tūc i eandē speciē traherēt alie vtutes: nec iterū est forma intrinseca: qz daret eē z spe ciē alijs virtutib⁹: z sic oēs vtutes essent eedē spē z essent in eodē subiecto vbi ē charitas: nec ab ipsa distinguerēt: ergo charitas nullo mō est forma vtutū. ¶Ꝑ charitas differt a grā: ꝫ grā dr eē forma oīuz vtutū q̄ facit actū meritoziū: er go charitas nō ē forma. ¶Ꝑ sicut se hz potētia ad potētiā ita habit⁹ ad habitū: ꝫ rō iponit modū oīb⁹ alijs virib⁹: q̄ z habit⁹ existēs i rōne oīb⁹ alijs habitib⁹: z ita fides ē magis forma vtutū q̄ꝫ charitas vl etiā prudētia q̄ etiā ponit a phi losophis q̄si forma oīuz aliarū vtutū. ¶Ꝑ forma efficiēs z finis nō incidūt in idē numero vt dr in. ij. pbi. ꝫ charitas est finis pcepti: z ita vtutū ē etiā motoz inq̄tū imperat act⁹ earū: q̄ ipsa nō ē forma. ¶Ꝑ habit⁹ indicāt per act⁹: ꝫ vna queqz virt⁹ ponit suū modū vl formā in actu suo fm quem iust⁹ iuste facit z fortis fortiter: q̄ vtutes nō formāt p charis tatē: ꝫ p seipsas formate sūt. ¶Sz cōtra Amb. dicit q̄ cha ritas oēs alias vtutes informat z ē mater earū. ¶Ꝑ illud qō est principale etiā in cozpalib⁹ est formale respectu aliorū sic ignis est quodāmō forma aeris aer aque z aqua terre vt dr. iiij. pbi. ꝫ charitas ē principalis inter alias vtutes: q̄ ipsa est forma aliarū vtutū. ¶Ulteri⁹ videt q̄ charitas possit esse informis. Sicut enī fides ē in eo. q̄ nō opat bñ: ita z di lectio qua de⁹ diligit: qz etiā pctōres z infideles deum dili gūt: ꝫ fides q̄ est sine operib⁹ ē informis: ergo similiter chari tas. ¶Ꝑ null⁹ scit se habere grām. pōt aūt aliq̄s scire se ha bere dilectionē: ergo dilectio dei pōt esse sine grā: z ita pōt esse informis. ¶Ꝑ ex fide oziūt timoz z amoz: ꝫ timoz pōt esse informis vt pz de timoze seruili: ergo z amoz. ¶Sz cō tra spūsanct⁹ nō pōt eē sine grā: ꝫ caritas dei diffūdit i coz dib⁹ nostris p spūsanct⁹ Ro. v. ergo charitas non pōt esse informis. ¶Ꝑ forma nō pōt esse informis: sed charitas ē forma omniū aliarū virtutū: ergo ipsa nō potest esse info rmis. ¶Rō dicēdū ad pmā questionē q virt⁹ specificat ex obiecto suo fm illā rōnē qua principaliter in ipsuz tendit. vñ cū charitas diligat deū principaliter z oīa alia nō diligit nisi inquātū sunt dei cōstat q̄ ex vnitate dīne bonitat quā cha ritas pmo respicit vnitatē respicit z ē vna virt⁹. ¶Ad pri mū ergo dicēdū q primū nō est obiectū principale ipsi⁹ cha ritatis vt dictū est. ¶Ad secūdū dicēdū q vtutes etiā theo logice dirigūt in bis que sūt ad finē. non quidē fm pprias rationes rerum que sunt ad finē: ꝫ scōm rōnē finis ficut fi des facit etiā quedam credere de creaturis ppter veritatez primā a qua accipit. Siliter z charitas facit diligere boīes

inquātū sunt pticipabiles dīne bonitatis q̄ est finis vltim⁹
¶ Ad tertium dicendū q⁹ materialis diuersitas obiectorū
sufficit ad diuersificādū actū fm numerū: sz fm speciē act⁹
nō diuersificant nisi ex diuersitate formali obiecti. Forma
lis autē obiecti diuersitas est fm illā rōnē quā pncipaliē
attendit vel habit⁹ vel potentia. z ideo diligere deū z pxoi
mū. sunt quidē diuersi act⁹: sz ad eundē habitū ptinēt: sicut
etiā videre albū z nigrū z ppinquū z distans sunt diuerse
visiones fm numerū z diuersos modos habēt: z tñ ad vnā
visiuā potētiā pertinēt: z sic etiaz de actib⁹ charitatis dant
diuersa p̄cepta fm diuersos modos quos habēt. ¶ Ad se
cūdā quēstionē dicendū q⁹ vt dictū est. habit⁹ specificāt ex
obiectis suis scōm rōnē quā pncipaliter attendūt. ratio aūt
obiecti sumit fm ꝓportionē rei circa est quā opatio habi
tus vel potētie ad actū aīe in qua sunt habit⁹ vel potentie.
Quia aūt p opationē aīe diuidit q̄ꝫq; que fm rem cōiun
cta z sūme vnū sūt. iō cōtingit q⁹ vbi res est eadē sunt diuer
se rōnes obiecti: sicut eadē res: obiectū est liberalitatis vt ē
donabilitas z iusticie vt habet debiti rationē. Et siliter vbi
res est cōis est rō obiecti pticularis z ꝓpria sicut pbia pma
est spālis sciētia: q̄uis desiderat ens scōm q̄ō est oibus cōe
qz spūalē rōnē entis cōsiderat fm q⁹ nō dependet a materia
z a motu Et silr est in ꝓposito. obiectū enī charitatis ꝓpriū
z pncipale est bonitas dīna. in oīb⁹ aūt alijs virtutib⁹ est ali
q̄ bonū diuinū: sz tñ hoc q̄ō est cōe fm rem habet spālem
rationē: z ideo charitas est spālis virt⁹ ab oīb⁹ alijs distin
cta. ¶ Ad pmū ergo dicendū q⁹ sicut est in sciētijs q⁹ vna
scientia spālis ab alijs distincta. s. pma pbia oīb⁹ alijs scien
tijs perfectionē impartit inquātū obiectū suū est cōe scōm
rationē obiectis oīuz aliarū sciētiarū: ita etiā ē in virtutib⁹
vt illud q̄ō ad aliquā virtutē ptinet pōt poni in diffinitiōe
vtutis cōis: sicut pz de prudētia q̄ perficit rōnē vtutis: in oī
bus vtutib⁹ moralib⁹. z ideo rō recta q̄ ad prudētiaz ptinet
ponit in diffinitiōe vtut| vt pz. ij. etbi. virt⁹ est habit⁹ electiu⁹
imediate ꝟsistēs determinata rōne ꝓut sapiēs determinabit
nec ex hoc habet q⁹ prudētia nō sit spālis virt⁹: sz q⁹ est gnālis
regula oīuz vtutū: z ita etiaz charitas q̄ pficit oēs alias vir
tutes ponit in diffinitiōe vtutis. Nec ex hoc habet q⁹ sit gene
ralis virt⁹: sz gnālis perfectio vtutū. Tñ hoc q⁹ dic Aug⁹ q⁹
est virt⁹ ordo amoris pōt dupliciter accipi: vel ꝓ ipso amo
re charitatis: z tūc ꝓdicta rñsio tenet vl ꝓ amore in cōi: z sic
amor sumit ꝓ amore nāli q̄ inest cuilibet potētie respectu
sui obiecti quē virt⁹ determinat: qz est ordinatio affectionū
aīe. Quidā aūt nō attendētes differētiā nālis amoris vel ap
petit⁹ ad amorē z appetitū aīalē intātū errauerunt q⁹ posue
rūt cōcupiscibilē nō esse spālē vim: sz diffusam in oīb⁹ alijs
virtib⁹. z silr charitatē indistinctā ab alijs virtutib⁹. ¶ Ad
secūdū dicēdū q⁹ act⁹ aliarū vtutū non attribuit charitati
q̄si ipsa eos eliciat: sz qz ipsa eos imperat habet spālē actuz
quē elicit. s. diligere deū. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ nō q̄libet
bonū ē obiectū charitatis: sz bonū dīnū z hoc etiā q̄uis sit in
oīb⁹ bonis aliq̄liter tñ habet spālē rōnē vt dictū est. ¶ Ad
quartū dicēdū q⁹ ꝑceptū ad charitatē ptinēs nō cōphēdit
oīa alia ꝑcepta: sicut vniuersale ad illa: sz p quādā reductio
nē: qz oīa ꝑcepta ad illud ordināt: sicut etiā act⁹ oīuz aliarū
vtutū ad actū charitat| inq̄ntū oēs imperat. vñ ex hoc nō ostē
dit q⁹ charitas sit gnālis virt⁹: sz q⁹ est gnālis motor omniū
vtutū. ¶ Ad tertiā q̄stionē dicēdū q⁹ charitas ad oēs alias
vtutes cōparat z vt motor z vt finis et vt forma. Qz aūt mo
tor sit oīuz aliaꝝ vtutū ex hoc pz: qz ipsa bonū q̄ō est obiectuz
charitatis sub rōne finis est finis vtutū. In oīb⁹ aūt potē
tijs vl artib⁹ ordinatis: ita accidit q⁹ ars vel potētia que est
circa finē ordinat aliarū act⁹ ad finē. ꝓpriū sicut militaris q̄
est. ꝓpter victoriā ad quā oē officiū bellicum ordinat: ordi
nat equestrē z nauale z oīa huiusmōi in suū finē. z ideo dr
charitas mater aliarū vtutū inquātū earū act⁹. ꝓducit ex cō
ceptione finis inq̄ntū habet se per modum semis cū sit ꝓnci
piū in opabilib⁹ vt dicit pbs z scōm hoc dr imperare actus
inferioriorū virtutū fm q⁹ facit eas opari ꝓpter finē suū et
fm hoc mouet alias artes iferiores ad finē suū. vnde chari
tas etiā oēs alias vtutes ad suū finē mouet z fm hoc dr act⁹
earū imperare. hoc enī interest inter elicere actū z impetare
q⁹ habit⁹ vl potētia elicit illū actū quē ꝓducit circa obiectū
nullo mediāte: sz imperat actū q̄ ꝓducit mediāte potentia
vel habitu inferiori circa obiectū illius potentie. Sic ergo
charitas est motor aliarū virtutū. Siliter etiā finis: qz hoc
cōe est in oīb⁹ virtutib⁹ q⁹ actus ipsarum cōpletū ordinat ad
magis cōpletū sicut ad finē. Finis aūt inferioris potētie vl
habit⁹ ordinat ad finē superioris: sic finis militaris ad finē
ciuilis. vnde act⁹ oīuz aliarū virtutū ordinant ad actū charī
tatis sicut ad finē. Et ꝓpter hoc dicit charitas p̄cepti finis
Siliter etiā patet q⁹ est forma perficiēs vnāq̄q; vtutē in
ratione vtutis. Inferior enī potētia non habet perfectionē
vtutis nisi fm q⁹ ꝑticipat ꝑfectionē potētie superioris sicut
habitus qui est in irascibili nō habz rationē vtutis vt dicit
in. vj. Ethi. nisi inquātū intellectū z discretionē recipit a ra
tione quā perficit prudētia: z fm hoc prudentia ponit mo
dū z formā in oīb⁹ alijs vtutib⁹ moralibus. omnes aūt alie
vtutes que sunt meritorie vite eterne fm q⁹ nūc loquimur
de vtutib⁹ sunt in potētijs voluntati subiectis: qz ntll⁹ act⁹
alicuius potētie potest esse meritori⁹ nisi inquātū habet ali
quid de voluntario q̄ō contingit ex hoc q⁹ volūtas impor
tat z mouet act⁹ aliarū potentiarū. vnde nō potest esse q⁹ ali
quis habit⁹ existēs in aliqua potētia aīe habeat rationē vir
tutis loquendo de vtutib⁹ meritorijs de quib⁹ hic loq̄mur
nisi fm hoc q⁹ in illa potentia participat aliquid de perfe
ctione volūtatis quā charitas perficit. z ideo charitas ē for
ma virtutū aliarū omniū sicut prudētia moraliū. Et hic est
vnus modus quo charitas est forma aliarū vtutū. Alij aūt
duo modi possunt accipi ex hoc q⁹ ipsa est motor z finis in
quātū mouēs ponit motū suū in instrumēto z ea que sunt
ad finē dirigūt ex ratione finis: z ita modus charitatis par
ticipatur in alijs virtutib⁹ inquātū mouentē a charitate z in
quātū ordinant in ipsam sicut in finē. ¶ Ad pmū ergo dī
cendū q⁹ charitas est forma exēplaris vtutū: sz forma exem
plaris est duplex vna ad cui⁹ repzesentationez aliq̄d fit z ad
hanc nō exigit nisi similitudo tñ sicut dicim⁹ res veras esse
formas exēplares picturaruz. Alio mō dicit forma exēplar
ris ad cui⁹ similitudinē aliq̄d fit z per cui⁹ participationez
esse habet sicut dīna bonitas est forma exēplaris oīs boni
tatis z dīna sapiētia omnis sapiētie z talis forma exēplaris
nō oportz q⁹ sit vni⁹ speciei cū causatis: qz participātia non
semp ꝑticipāt per modū ꝑticipati z hoc mō prudētia ē for
ma aliarū vtutū moraliū inquātū figillat⁹ quidā ordo prū
dentie in inferiorib⁹ viribus oat habitib⁹ qui ibi sunt rōne
vtutis. Et similiter est de charitate respectu omniū aliarum
vtutū. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ inferiores vires nō perficiū
tur perfectiōe vtutis nisi per ꝑticipationē perfectionis a su
periorib⁹. Cū autē superiora sint formalia respectu inferio
rū quasi perfectiora q̄ō participat a superioribus in inferio
ribus formale est. Unde ad perfectionem vtutis in aliqua
potentia tot forme exiguntur quot superiora sunt respectu il
lius potentie: sicut ratio superior est q̄ cōcupiscibilis quasi
ordinans ipsam. z ideo prudentia que est perfectio rationis
est forma temperātie que est virtus cōcupiscibilis. Simili
ter voluntas est superior ratione fm q⁹ actus rationis cōsi
deratur vt volūtarius z meritorius. z ideo charitas est for
ma prudentie z temperātie. Similiter essentia anime super
rior est voluntate inquantū ab essentia z voluntas z oēs vi
res aīe fluūt. Et ideo grā est que est perfectio essentie cō
stituēs ipsam in esse spūali est forma z charitatis z pruden
tie z temperātie: nec charitas esset virt⁹ si esset sine grā sicut
nec prudētia si ē sine charitate. Loquēdo de vtutib⁹ infusis
ordinatis ad merēdū neq; tēperātia sine charitate z prude
tia. Quidam aūt dicunt q⁹ charitas z gratia sunt idē per es
sentiam: sed de hoc dictum est in secūdo libro distinc. xxvj.

¶ Ad tertiū dicendū q̄ ratio imponit modū oīb⁹ viribus que sunt sub ipsa: z filiter volūtas oīb⁹ viribus inferioꝛib⁹ ea: ſz ideo nō ponerūt pl̄i virtutē niſi a ꝓudentia formari q̄ in volūtate ꝓut eſt finis vltimi: z in eſſentia aīe non po/ ſuerūt aliquā perfectionē ſupadditā nature. naturalis aūt perfectio cōſtat q̄ in oīb⁹ virtutib⁹ participat. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ forma exēplaris incidit in idē numero cū agente z fine: ſicut patz in deo. nō aūt forma intrinſeca. ¶ Ad q̄ntū dicendū q̄ inferioꝛa participāt perfectiones ſuperioꝛū ſcōm modū ſuū. z ideo participationes determinātur in participan tib⁹ ex capacitate z natura participantiū. z ideo vnaquęq; virt⁹ que eſt in inferioꝛi potentia habet quandā formā que eſt virt⁹ ex participatiōe perfectionis ſuperioꝛis potētie: ſz forma q̄ eſt hec virt⁹ habet ex natura ꝓꝓrie potentie per quā habet ex ſupioꝛi ſicut temperātia in actu ſuo ponit determinationē ad ꝓpriū obiectū. z hāc formā z modū po nit vnaquęq; virt⁹ circa ſuū actū. z iterū illā formā vel mo dū ꝓpriū z ꝓudentie z charitatis z gratie ¶ Ad quar tām queſtionē dicēdū q̄ charitas nunq̄ pōt eſſe informis virt⁹ que eſt in inferioꝛi potentia habet quandā formā que eſt virt⁹ ex participatiōe perfectionis ſuperioꝛis potētie: ſz forma q̄ eſt hec virt⁹ habet ex natura ꝓꝓrie potentie per quā habet ex ſupioꝛi ſicut temperātia in actu ſuo ponit determinationē ad ꝓpriū obiectū. z hāc formā z modū po nit vnaquęq; virt⁹ circa ſuū actū. z iterū illā formā vel mo dū ꝓpriū z ꝓudentie z charitatis z gratie ¶ Ad quar tām queſtionē dicēdū q̄ charitas nunq̄ pōt eſſe informis q̄ charitas nihil ē aliud q̄ ſpirit⁹ ſanct⁹: ſz hoc in ꝑmo li. de ſtructū eſt: ſm alios vero charitas eſt idē q̄ gr̄a q̄ō in. ij. li. reꝛobatū eſt. z ideo oꝑtz aliās rōnes aſſignare. Pōt aūt huiuſmodi ratio ex iam dictis haberi duplex. ꝑma rō acci/ pitur ex effectu charitat⁹: q̄ cū charitas eſt amicicia quedā que requirit cōuictū inter amatos nō pōt eſſe charitas niſi fit participatio dīne vite que eſt per grām. z ideo charitas ſine gr̄a eſſe nō pōt. Secūda rō pōt aſſignari ex hoc q̄ ipſa motoꝛ eſt oīuz vtutū z forma. vnde oē pctū charitatē tollit inquātū opponit actui alicui⁹ vtutis: z q̄ gr̄a non pōt tolli niſi per pctū: ideo charitas tollit ablata gr̄a. ¶ Ad ꝑmū er go dicendū q̄ fidei nō opponit oē peccatuz: ſz oīs infideli tas. Et ideo ſicut per h̄ q̄ hō erat in vno articulo tollit habi tus fidei vt ſupꝛa dictuz eſt: ita per h̄ q̄ fit q̄cūq; pctū q̄ charitati opponit: tollit totaliter habit⁹ charitatis. vnde in charitate nihil manet informe ſicut in alijs vtutib⁹. ¶ Ad ſecundū dicēdū q̄ de dilectione quā aliq̄s ſicut ſe habē ne/ ſcit vtrū ſcit dilectio charitatis. vnde ſicut hō neſcit ſe habe re grām: ita neſcit ſe habere charitatē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ timoꝛ nō requirit ꝓticipationē dīne vite: ſicut amoꝛ cha ritatis. z iō nō ē filr de timoꝛe z amoꝛe.

Deinde q̄rit de actu charitatis ſcōm q̄ intelligitur de⁹: q̄ de dilectiōe. ꝓmi infra erit loc⁹ q̄rēdi. que rūt aūt quatuoꝛ. ꝑmo vtr̄ de⁹ imediate p ſuā eſſen tiā poſſit amari. ſcdo vtr̄ poſſit totaliter amari. tertio vtruz dilectio q̄ deū diligim⁹ habeat modū. quarto vtr̄ ille mod⁹ q̄ in ꝓcepto de charitate implicat ſcilicet ex toto coꝛde z. poſſit in hac via ſeruari.

Ad ꝑmū ſic ꝓcedit. videt q̄ de⁹ nō poſſit a nobis in ſtatu vie imediate amari. Intellect⁹ enī velocioꝛ eſt q̄ affect⁹. vñ dic̄ Aug⁹ q̄ ꝓcedit intellect⁹ ſeq̄t tar dius aut null⁹ affect⁹: ſz intellect⁹ noſter in ſtatu vie non pōt deū imediate videre: ergo nec affect⁹ amare. ¶ Pamoꝛ nō pōt eſſe incogniti z nō viſi. vñ pſs in. ix. Ethi. q̄ null⁹ ama re incipit ſpem nō ꝑdelectat⁹: ſz in ſtatu vie nō videmus eſ ſentiā dīnā: ergo nec ipſum imediate p eſſentiā amare poſſu mus. ¶ Pcognitio patrie excedit cognitionē vie inq̄ntū nō in patria videt deū p eſſentiā imediate: ſi ergo in via nō deū imediate amaret charitas patrie nō excederet charitatē vie poſſum⁹: q̄ ex viſibilib⁹ in inuiſibiliuz cognitionē deueni mus: ſz filiter deuenim⁹ ex amoꝛe viſibiliū in amoꝛē iuiſibi liū. vñ Gzeg. dic̄ in q̄dā omel. Regnū celoꝛ reb⁹ terrenis ſi mile dic̄t vt per h̄ q̄ anim⁹ nouit diligere diſtat z cognita amare. Et in ꝓfatiōe dr̄ vt dū viſibiliter deuz cognoſcim⁹ p bic̄ inuiſibiliū amoꝛē rapiamur: ergo ſil̄iter in ſtatu vie nō diligim⁹ deū imediate. ¶ Pvoluntas q̄ eſt ꝑma radix pctī magis debuit coꝛrūpi p pctū q̄ aliq̄ alia potētiarū aīe: ſed intellect⁹ nō pōt actū ſuū q̄ eſt videre exercere circa deū ime diate: ergo neq; volūtas actū dilectiōis. ¶ Sz ꝯtra. aug⁹ in li. ꝯfeſ. ve illis q̄ diligūt nul⁹ tuos ꝓ te. nul⁹ aūt dīni dicūt ꝑticipatio bonitat⁹ dīne in creaturis: g̃ deus amat a ſctīs in ſtatu vie imediate nō ſolū ſm q̄ ei⁹ bonitas in creaturis p/ ticipat. ¶ Pcognitio vie ꝓpter h̄ q̄ deū mediātib⁹ creatu ris cognoſcit enacuat z ē enigmatica: ſz charitas nūq̄z exci dit. j. Cꝛozin. xiij. g̃ nō diligit deū mediante creatura. ¶ Pillud q̄ō eſt mediū cognoſcēdi eſt rō cognitiōis: z filiter oz eē de dilectiōe: ſz rō diligēdi deū nō ſunt creature. ĩmo po tius ecōuerſo maxime loquēdo de dilectiōe charitatis: er go de⁹ imediate p eſſentiā amat. ¶ Rº dicēdū q̄ in potē tijs oꝛdinatis ita ē q̄ vbi terminat opatio ꝓꝓrie potētie ibi incipit opatio ſequētis: ſicut pz q̄ ſenſus terminat ad ima ginationē q̄ eſt mot⁹ fact⁹ a ſenſu ſm actuz z intellect⁹ in ter mino imaginatiōis ĩcipit: q̄z fantaſmata accipit ꝓ obiecto vt oꝛ in. ij. li. de aīa. z iō illaꝝ rerū q̄ nō habēt fantaſmata co gnitionē hr̄e nō pōt niſi ex reb⁹ quarū ſibi repſentāt fantaſ mata. vñ in ſtatu vie in q̄ accipit a fantaſmatib⁹ nō pōt deū imediate videre: ſz oꝑtet vt ex viſibilib⁹ quoꝛ fantaſmata capit in ei⁹ cognitionē deueniat. Quāuis aūt ipſaz eſſentiaz non videt imediate tū cognitio intellectus ad ipſum deum terminat: q̄z ipſuz eē ex effectib⁹ apꝑhēdit. vñ cū intellect⁹ ad affectū ſequat: vbi terminat opatio intellect⁹ ibi incipit opatio affect⁹ ſiue volūtat⁹. dictū ē aūt q̄ opatio ĩtellect⁹. ſ. ei⁹ cognitio ad ipſum deū terminat quē eē ex effectib⁹ appꝛ hēdit. vñ opatio volūtatis circa ipſuz deuz pōt eē imediate nullo mō intercieniēte q̄ō ad volūtatē ꝓtineat mult⁹ tū me dijs ꝓcedētib⁹ ex pte intellect⁹ q̄b⁹ in deū cognoſcendū pue nit. ¶ Ad ꝑmū ergo dicēdū q̄ intellect⁹ ē velotioꝛ q̃tū ad h̄ q̄ ꝓuenit effectū: ſz affect⁹ in amādo magis ꝓtingit ad inti ma vt ſupꝛa dictū ē. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q̄ amoꝛ oꝑtz q̄ ſit cogniti z viſi aliq̄liē: ſz nō cogniti z viſi in ſe. vnde illud q̄ cognoſcit in alio pōt in ſeipſo amari. ¶ Ad tertiū dicē dū q̄ quāto bonū pleni⁹ cognoſcit tāto magis ē amabile: z ꝑcipue illud bonū q̄ ē finis: z in quo nō inueniť aliquod quo offendat affect⁹: z iō q̄ de⁹ pleni⁹ cognoſcet in ꝑria q̄z nūc etiā pleni⁹ amabit. Sz iſta diuerſitas ex pte cognitiōis erit per id q̄ eſt ꝓꝓrius cognitiōi. ſ. cognoſcere p ſe nō alio z ideo nō erit vni⁹ rōnis cognitio. In affectu aūt erit per di uerſitatē nō ei⁹ q̄ō per ſe ad ipſam ꝓtineat: ſz per diuerſitatē cognitiōis. z tū erit eadē rō amoꝛis: ſz differt amoꝛ per ma gis z min⁹. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ hoc q̄ amoꝛ ex viſibili bus ad iuibilia tēdat nō eſt ex pte ſui: ſz ex pte cognitiōis p/ cedētis. vñ in vtraq; auctoꝛitate inducta fit mētio de cogni tione. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ p pctū nō ē ablata potētiaruz aīe natura: nec illud q̄ō eas ſm naturā ſuā cōſequit.

Ad ſecūdū ſic ꝓcedit. videt q̄ de⁹ nō poſſit totaliter diligi. dilectio enī cognitionē ꝓſupponit: ſz de⁹ nō totaliter cognoſcit etiā in patria a ſctīs: g̃ nec ab ali qua creatura pōt totaliē diligi. ¶ Pſic dīna lux ē infinita: ita z dīna bonitas: ſz lux dīna rōne ſue infinitat⁹ cōꝑhendi non pōt intellectu vt totaliē videat: g̃ nec dīna bonitas pōt cōꝑhēdi affectu vt totaliē diligat. ¶ Pde⁹ ſeipſuz nō dili git pluſ q̃z totaliē: ſi g̃ aliq̄ creatura totaliē deū diligere poſ ſet dilectio alicui⁹ creature adeq̄reē dilectiōi dīne q̄ falſū eſt. ¶ Sz ō deut. vj. diliges dñm deū tuū ꝛc. h̄ ſeruabiť ad min⁹ in patria: g̃ de⁹ pōt ab hoīe totaliē diligi. ¶ Rº dicen dū q̄ ad dilectionē tria ocurrūt. ſ. diligēs dilectio z dilectū z cuilibz hoꝛū rūdet ſu⁹ mod⁹. hz enī res dilecta modū quo eſt diligibilis. z diligēs modū quo ē dilectiu⁹. i. nat⁹ dilige re: ſz dilectiōis mod⁹ attendiť in cōpatiōe diligētis ad dile ctū: q̄z dilectio media ē inter vtrūq;. Et ſilr etiā é de viſione Si g̃ totaliē dicat modū rei dilecte z in ſe: ſic ſcti deū totaliē diligūt q̄ ſunt in patria z totaliē videt: q̄z ſic nihil eſt de ſua eſſentia q̄ō nō videāt z diligāt ꝓpter q̄ō dicūť totū videre z diligere: ita etiā nihil de mō quo de⁹ ē remanet ab eis nō viſum aut non dilectū. vnde totaliter videt z diligūt: q̄z vi/

dent ꝛ diligunt totū qō deꝰ est Siliter etiā si totaliter dicat modū diligentis: qz fm totū modū suū. ſ. scōm totū suū posse diligēt ꝛ videbūt nihil sue potētie subtrahētes dīne visioni ꝛ dilectioni: ꝛ sic deꝰ intelligit diligere ex toto corde. Si aūt dicat modū dilectiōis: sic neqz totaliter diligēt: neqz totaliter videbūt: qz modus dilectiōis ꝛ visionis vt dictuz est attendit in cōparatiōe diligibilis ꝛ visibilis ad diligētē ꝛ videntē. modus aūt quo deꝰ diligibilis est ꝛ visibilis excedit modū quo hō diligere ꝛ videre pōt: qz lux ꝛ bonitas ei⁹ est infinita. ꝛ ideo nō totaliter videt ꝛ diligit ab alijs: qz nō diligit: ita intēse ꝛ feruēter: nec videt: ita clare: sicut est diligibilis ꝛ visibilis nisi a seipso: ꝛ ita ipse solus se cōprehendit amando ꝛ videndo. Ad per hoc patz solutio ad oīa obiecta.

Ad tertiū sic procedit. videt qz dilectio q̄ deū diligimus modū habeat. oē enī finitū mēsura hz: sed modus ex mēsura causat vt dictū ē in pmo lib. dis. iij. Aū ergo dilectio q̄ deū diligim⁹ finita sit oportet qz modū habeat. C Sed sicut dic̄ Aug. charitas in sapiētiā ꝓficit: sz sapiētia hz modū. Ro. xij. nō plꝰ sape q̄ oportz: ergo dilectio habet modū. C Pterea oīs actꝰ vtutis moderatꝰ est: qz qō īmoderatū est vitupabile est ꝛ vitiosum: sz dilectio q̄ deū diligimus actꝰ est pcipue vtutis: ergo habz modū. C Preterea oēs actꝰ aliarū vtutū ex charitate fiūt: si ergo charitas in suo actu nō habet modū: nec alie vtutes modū habēt. C Sz cōtra Aug. in li. de dili. deum causa diligēdi deū. deꝰ est modꝰ sine modo diligere. C Preterea dilectio mēsurāda est ad diligibile: sz diuina bonitas est in mēsa: ergo dilectio ipsi⁹ nō habz modū. C Rꝰ dicēdū qz modꝰ mēsuratiōnē quādā importat. Actꝰ aūt ab eo mēsurat qō est rō agendi: sicut misericordia accipit mēsurā in subuentiōe misero faciēda ex quātitate miserie q̄ misericordiā monet. Causa aūt diligēdi deuz est dīna bonitas que est infinita. Actꝰ aūt creature est finitꝰ cū ex finita potētia ꝓcedat. ꝛ ideo nō pōt esse cōmēsuratꝰ rōni dilectionis ꝛ ꝓpter hoc in dilectione dei nō ponit aliqs modus vltra quē nō oporteat ꝓgredi: sz quātūcūqz diligat sp ad vlteriora se extēdit ꝛ ꝓpter hoc dicit qz nō habet modū sz pfixū vltra quē nō oportz ꝓgredi. C Ad pmū ergo dicēdū qz qz dilectio qua deū diligim⁹ est finita. ideo habz quēdam modū ad quē ptingit. nō aūt habz modū in quo fiūtat vel fistere debeat: sicut ꝛ in alijs vtutib⁹. C Ad secūdum dicendū qz sicut supra dictū est. q̄dā res p cognitionē quodā mō trahit ad cognoscētē. ꝛ ideo ea q̄ ad cognitionē ptinēt ex potētia cognoscētis sunt mēsurata: q̄uis vītas cognitionis ad rem mēsuret: sz per amorē amās trahit ad ipsū amatū. ꝛ ideo amor mēsurat⁹ est ad ipsam rem amatā magis q̄ ad amantē. C Ad tertiū dicendū qz q̄tūcūqz deꝰ diligatur actꝰ nō erit īmoderatꝰ: qz nō excedit ꝓportionē sui obiecti C Ad quartū dicendū qz hoc qz dicit qz charitas nō habet modū. intelligit q̄tū ad actū quē charitas elicit nō quātū ad actꝰ quos imperat: qz illi mō suscipere debent ex ratiōe ꝓprij obiecti circa quod fiunt.

Ad quartū sic procedit. videt qz modus ille q̄ in pcepto implicat possit in via seruare: qz Jeronym⁹ dicit q̄ dicit deū hoī aliqd impossibile precepisse anathema sit: sz hoc deꝰ pcepit oīb⁹ existētib⁹ in statu vie: ergo hereticū ē dicere qz nō possit ī via obseruari C Preterea charitas est magis necessaria virtus q̄ alie: sz pcepta data de actib⁹ aliarū vtutū in via possūt impleri: ergo ꝛ pceptū datum de actu charitatis. C Preterea oē pceptū legis ligat: qz lex a ligādo dr: sz nullꝰ pōt dimittere illud ad qō obligat⁹ est q̄n peccet: si ergo lex aliqd pcipiat qō obseruari nō possit non solū occasionaliter vt dic̄ aplus: sz etiam directe occideret: ꝛ sic erit mala qō est incōueniēs. C Sed contra nō possum⁹ in hac vita sine pctō manere: sicut patz ꝑma Joh. j. sz cuz q̄s peccat nō diligit deum ex toto corde: ergo illud pceptum non potest totaliter impleri in via. C Preterea non potest homo simul cor ad multa habere: sz oportz dū in hac vita sum⁹ qz cor rebus tēporalib⁹ aliqñ apponam⁹: ergo nō pōt hō in hac vita deū ex toto corde diligere. C Rꝰ dicēdū qz totū ꝛ pfectū idē est vt dicit phs. ratio aūt pfecti in hoc cōsistit vt nihil ei desit: sz hoc cōtingit dupliciter. Aut ita qz nihil desit eoz̄ q̄ natū est habere. Aut ita qz nihil desit eoz̄ que debet habere sicut aliqs habet perfectā quātitatē: qñ habet tātā quantitatē quātā requirit humana natura etsi nō habeat quātitatē gigantis quā possibile est esse in hūana natura. ꝑma ergo pfectio humane nature est in statu glorie: qñ hō habebit totū hoc qō possibile est esse in humana natura. Sed secūda pfectio est nature cōdite: qñ. ſ. hō habuit totū qō debeat habere scōm tēpꝰ illud. Aut scōm hoc etiā duplex totalitas in dilectiōe dei attendit vna qua nihil deest in dilectione pone hō pōt expendere in amorē dei quin in dilectione proficiēdo nat. ꝛ hec quidē pfectio seu totalitas nō ꝓcipit vt faciēda sed magis ostendit vt sciat quo puenīēdū est vt dic̄ Aug. Aut ꝓpter hanc perfectionē seu totalitatē excludit oē quod debet in amore dei. Aut hec totalitas excludit oē illud qō ē contrariū ꝛ repugnās dilectioni dīne. nō aūt illud qō ad tēpus actū dilectionis intercipit: qz semp agere fm actū virtutis nō est nisi eoz̄ qui sunt in statu btitudinis: qz pfectio felicis est in operatiōe. perfectio aūt virtutis est in habitu.

C Ad pmū ergo dicendū qz illud qō pcipit lex vt faciēdū impleri pōt ꝛ implet ab oīb⁹ in statu salutis. C Ad secūdum dicendū qz actus aliarū virtutū nō sunt finis pcepti quē admodū actꝰ charitatis. ꝛ ideo actꝰ charitatis habz aliquē modū. qui cōpetit vno modo fini. ꝛ alio mō vie. nō aūt ita tur vt legis ꝓceptū fm hoc ligat ad id qō implendū est in via. quantū vero ad id qō de ipso implet in patria magis ponit vt documentū fidei q̄ vt ꝓceptū legis. Ad alia etiā patet solutio per ea que dicta sunt. Non ergo iam se diligeret. Cōtra omne peccatū fm augustinū est ex amore sui: ergo videt etiam qz īmoderate se diligat. dicendū qz diligit in se naturam exteriorē quā se estimat esse. non aūt naturā intellectuaz scōm quā vere est id qō est: ꝛ ita diligit id qō se esse existimat. non aūt id qō vere est: quia vnaqueqz res ꝓprie est id qō est potissimū in ipsa: sicut ciuitas rex vt dicit philosophus. ix. Ethi. Sic cōdita est mēs hōana de his que in hac notula dicunt dictū est in primo li. dis. iij. Ex toto corde. Sciendū qz ad charitatē exigit aliquid tripliciter vno mō sicut subiectū charitatis qō est ipsa voluntas. Alio mō sicut ꝓcedēs ad charitatē sicut memoria ꝛ intelligētia tertio fiē ꝓsequēs ad charitatē quēadmodū irascibilis ꝛ cōcupiscibilis ꝛ etiaz membra corporalia que imperiū charitatis exequunt: quia ergo actū charitatis oportz esse perfectū: sicut cuiuslibet virtutis. ideo ꝓceptū fm diuersas ꝓpositiones vt. ſ. neqz in volūtate: neqz in omnib⁹ precedentibus a sequentib⁹ aliquid sit quod charitati obsistat quantū ad pfectionē vie: vel qō actū charitatis interrūpere possit quantū ad perfectionē patrie. Ut ideo scōm vnam expositionez dicit ex tota mente. id est ex tota memoria vt abit obliuio ex toto corde id est intellectu vt deūt error. Ex tota anima id est volūtate vt tollat omnis contraria affectio. Alio modo exponit. Ex toto corde quantuz ad concupiscibilē ex tota anima quantū ad irascibilem vt nulla passione sensitiui appetit⁹ dilectio dei impediat. Ex tota mēte quantum ad rationalē que includit voluntatē ꝛ intellectū. Irego. Nicē. exponit Ex toto corde quātū ad animā vegetabilē Ex tota anima quātū ad sensibilē Ex tota mēte q̄tū ad rationalē. Sed Deutero. iij. ponitur ex tota fortitudine qō referendū est ad membra exteriora que imperiū charitatis exequunt vel etiā ad irascibilē. qui dam dicunt vel ponitur circūstantia dilectionis vt scilicet sit firma.

DISTINCTIO .XXVIII.

¶Si illo precepto iubemur diligere totū primū.

Hic potest queri vtrū illo māda
to dilectionis primi totū proxi
mū.i.aiam ⁊ corp⁹ nosqz ipsos
totos diligere p̄cipiamur. Ad
qđ dicim⁹ oē gen⁹ diligendarū
rerū illis duob⁹ mādatis conti
neri. Quatuor enī diligēda sūt
ut ait Aug⁹. Vnū qđ sup̄a nos est.s. de⁹ alterū qđ
nos sum⁹. tertiū qđ iux̄ta nos est.s.prim⁹. quartuz
qđ infra nos est.s.corp⁹. De secūdo ⁊ quarto nulla
p̄cepta danda erāt.s.ut diligerem⁹ nos uel corpus
nostrū. Precipiť aūt de⁹ diligi ⁊ prim⁹. Vt autem
q̄sq; se diligat p̄cepto nō est op⁹. Quātūlibet.n.hō
corporis sui. Quia nemo vnq̄z carnē suā odio ha
buit. Nā viri iusti q corp⁹ suū cruciāt: nō corp⁹:sz
corruptiones ei⁹ ⁊ pondus oderūt. Hic videť Au
gu. tradere qđ ex p̄cepto nō teneamur diligere nos
metipsos:uel corp⁹ nostrū. Qđ si est:nō oē gen⁹ di
ligendarū rerū illis duob⁹ p̄ceptis cōtinet: qz cum
⁊ nosipsos ⁊ corp⁹ nostrū diligere debeam⁹:ad qđ
necessariū est p̄ceptū cū scriptū sit q diligit inimicū
odit aiam suā. Sed spāle de hoc p̄ceptum nō erat
dandū: nec spāli p̄cepto op⁹ erat id tradi:ut q̄sq; se
uel corp⁹ suū diligeret: qz hoc in illo p̄cepto p̄tinet
diliges primū tuū sicut teipsū. Ibi enī ⁊ primū to
tū:⁊ te totū intelligere debes. vñ Aug⁹ in eodē. Si
te totū intelligas.i.aiam ⁊ corp⁹:⁊ primū totum.i.
aiam ⁊ corp⁹. hō enī ex aia cōstat ⁊ corpore: nulluz
rerū diligēdarū gen⁹ in his duob⁹ p̄ceptis p̄termis
sum est. Cū enī p̄curret dilectio dei eiusq; dilectio
nis modus p̄script⁹ appareat:⁊ sequať dilectio pri
mi: de tua dilectiōe nihil dictū videť: sz cū dictū est
diliges primū tuū sicut teipsū: siť ⁊ tui abs te dile
ctio p̄termissa nō est. Ecce hic apte dicit in illo p̄ce
pto nō tm̄mō primi:sz etiā mei cōtineri dilectionē:
⁊ totius primi totiusq; mei. Ex quo apparet qđ di
ctū est de secūdo ⁊ quarto.i.de dilectiōe nostri ⁊ cor
poris nr̄i nulla p̄cepta esse dāda:ita esse intelligen
dū.s.spālia ⁊ diuisa: qz in illo vno totū cōtinet ⁊ q̄
dē id qđ sum⁹: ⁊ qđ infra nos est ad nos tm̄ p̄tinēs
nature lege diligim⁹ q̄ etiā in bestijs ē. Ideoq;z de
illo qđ sup̄a nos: ⁊ de illo qđ iux̄ta nos ē diuisa p̄
cepta sumpsim⁹. In quoz altero eius qđ sumus:
⁊ illius quod infra nos est dilectio continetur.

¶Si in illo precepto cōtinenť dilectio angelorum.

Queritur hic de angelis vtrū ad illud p̄ce
ptū dilectiōis primi etiaz dilectio p̄tineat
angelos. Nā q nullū hoiez excepit q̄ p̄ce
pit primū diligere: dns in parabola seminiui dere
licti ostēdit: eū dicēs primū q erga illū extitit mise
ricors. Deinde subdit. Vade ⁊ tu fac siliter enī eū
primū intelligam⁹: cui uel exhibēdū est o[illegible]ciū mi
sericordie si indiget: uel exhibēdū esset si indigeret
nullū vero exceptū esse cui misericordie negandū
sit officiū: quis nō videat: cū vsq; ad inimicos por
rectū sit dño dicente: diligite inimicos vestros: be
nefacite his q̄ oderūt vos. Manifestū ē igiť p̄cepto
dilectiōis primi omnē hoiez eē deputādū primū.

¶Qđ hoc nomen proximus ad aliquid est.

Proximi vero nomē ad aliq̄d est: nec q̄sq̄z
esse prim⁹ nisi primo p̄t. Vnde p̄sequēs
est: ⁊ cui p̄bendū ⁊ a quo p̄bēdū est officiū
misericordie recte primū dici. Manifestū est igiť
p̄cepto dilectiōis primi etiā sctōs angelos cōtine
ri: a q̄b⁹ tāta nobis misericordie impēdunť officia
Ex quo ⁊ dns primū nr̄m se dici voluit: ut in para
bola saucij significat. Et in pphet̄a q̄si primū ⁊ q̄si
fratrē nr̄m sic cōplacebam. Sz qz excellētior ac su
pra nostrā naturā ē dīna substātia p̄ceptū dilectio
nis dei a primi dilectiōe distinctū est. Ideoq;z licet
de⁹ oia nobis impēdat bñficia: nō tñ noīe primi in
cludiť in illo p̄cepto quē non sicut nos diligere de
bem⁹: sz plusq̄z nos toto corde ⁊ tota aia. Xp̄m vo
inquātū hō est sicut nos diligere debem⁹ eiusq; fm
hoiez dilectio illo cōtineť mādato quē ⁊ etiā fm ho
minē magisq̄z nos: sz nō quātū deū debem⁹ dilige
re: quia inquātū est homo minor est deo.

¶Quibus modis dicitur proximus.

Hic notādū est primū dici diuersis modis
scz cōditiōe p̄me natiuitatis: spe cōuersio
nis: propinquitate cognitionis: ratiōe be
neficij exhibitionis.

¶Hic determinat de charitate p cōpationē ad ipsum dili
gibile. Et diuidiť in duas ptes. In p̄ma inqrit q̄d sit p cha
ritatē diligēdū. In scōa quo ordine dis.xxix.ibi post prędi
cta de ordine charitatis. Prima in tres. In p̄ma oñdit ad
quos se extēdit p̄ceptū charitat[illegible] q̄stū ad hoies. in scōa q̄stū
ad angelos ibi.oriť autē hic q̄stio. In tertia elicit ex dictis
quādā distinctionē ibi: hic notādū ē. Circa p̄mū d.fa. Pri
mo determinat vītatē. scōo remouet dubitationē ibi: hic vi
deť Augustinus tradere. Questio prima.

Hic q̄rit̄ septē. p̄mo vtr̄ vtutes sint ex charitate dili
gēde. scōo vtr̄ aīata. tertio vtr̄ angeli. q̄rto vtr̄ de
mones. q̄nto vtrū mali hoies. sexto vtruz homo ex
charitate seipsum diligere possit. septimo vtr̄ proprium corp⁹.
Ad p̄mū sic p̄cediť. videť q vtutes ex charitate sint
diligēde. Aug⁹ enī dicit q diligit fratrē. dilectionē
q̄ diligit magis diligat: sz dilectio q̄ prim⁹ diligiť
est virt⁹ charitat[illegible]: ergo vtutes ex charitate sūt diligēde cū p
prim⁹ diligiť ex charitate. ¶Ꝑ. ꝓpter qđ vnūqđq;z illud ma
gis: sz amicicia vera diligit amicū ꝓpter honestū: g̃ diligit
honestū etiā magisq̄z amicū: g̃ ⁊ charitas q̄ est amicicia q̄
dā vt dictū ē. magis ē dilectiua vtutū q̄z etiā primor. ¶Ꝑ
act⁹ p̄mi. ⁊ act⁹ reflexi sup eos ad eādē potētiā p̄tinēt: qz sūt
eiusdē rōnis sic intelligere aliqđ intelligibile. ⁊ intelligere
se intelligere: sz ad act⁹ eiusdē rōnis pficit eadē virt⁹: g̃ cū p
charitatē diligať prim⁹ p charitatē diligeť dilectio q̄ diligiť prim⁹ ⁊ eadē rōne alie vtutes. ¶Ꝑ ex charitate diligē
da sunt illa q̄ ad btitudinē referūť: sz vtutib⁹ in btitudinem
ducimur ⁊ nobiscū manēt in btitudine: g̃ vtutes ex charita
te sūt diligēde. ¶Ꝑ charitas ē dilectio finis vltimi: sz vlti
mus finis nr̄e vite est btitudo: g̃ btitudinē ex charitate dili
gere debem⁹: sz vtutes ⁊ gr̄e cū cōsumāť in btitudinē trans
eunt: ergo vtutes diligēde sūt ex charitate. ¶Sz cōtra ē q
augustin⁹ sufficiēter enumerat ea que sūt diligēda ex chari
tate ⁊ nullaz mentionē facit de virtutibus vt patz in littera.

¶ P illud quod ꝓpter nos tantuꝫ diligimus nō diligit ex charitate: qz charitas non requirit que sua sunt. j. Chozin. xiij. ſz vtutes ꝓpter nos tantū diligim⁹: qz in seipsis nō sub sistūt cū accidētia sunt. vnde neq; bonitatē habēt nisi fm q̄ in nobis sūt: ergo nō sunt diligēde ex charitate ¶ P illa so la sunt ex charitate diligēda que nobiscū pticipant beatitu dinē: ſz virtutes cū sunt accidētia nō sunt capacibilia beati tudinis: nec etiā vite: ergo non sunt ex charitate diligende. ¶ R° dicendū q̄ cū charitas amoꝛē includit etiā aliquid addat. diligi aliq̄d ex charitate cōtingit dupliciter. vno mō sicut id ad qō amicicia charitatis terminat. z hoc mō non diligitur ex charitate nisi illud ad qō nata est amicicia esse Amicicia aūt nō pōt esse ad virtutes: nec ad aliqua accidē tia ꝓpter duo. p̄mo qz amicicia facit vt hō velit amicū esse z bona habere. Accidētia aūt nō habēt esse per se nec boni tatē per se: ſz eoꝝ esse z bene esse in eis in ſubstantijs. vnde q̄ volum⁹ virtutes z accidētia esse hoc ad ſubstātiā referē q̄s volum⁹ ſub illis accidētib⁹ esse vel bene esse habere. ſcō qz amicicia cōſiſtit in quadā ſocietate fm q̄ amati seipsos redamat z eadē operaē z ſimul conuerſant. vnde amicicia nō pōt esse nisi ad aliquid qō ſit natū agere: z qz agere non est accidentiū: ſz ſubstantiarū. ideo nō pōt esse amicicia ad virtutes neq; ad alia accidētia. z ideo nō possunt vtutes di ligi ex charitate ſicut ad que charitas terminet. Alio modo pōt aliq̄d diligi ex charitate ſicut ad qō terminat amoꝛ ſeu dilectio qui in charitate includit: q̄uis ad illud amicicia nō ſit: z hic amoꝛ ordinat ad amoꝛez alteri⁹ qō p̄ncipaliter amat z ocupiſcētie dilectio dr: ſic amic⁹ dr amare ſanitatē amici ſui z h̄ mō vtutes ex charitate diligūt. ¶ Ad p̄mū g̃ dicēdū q̄ auguſtin⁹ loquit de dilectiōe que de⁹ ē q̄ diligit ꝓprie effectiue z exēplariter. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q̄ virt⁹ vel honeſtū nō est cauſa finalis. quare amic⁹ diligat: ſz foꝛ maliter facit eū diligibilē. vnde nō ſequit q̄ virt⁹ ſit magis diligibilis vel eadē rōne diligibilis: ſicut nō ſequit q̄ albe do ſit magis alba q̄s coꝛp⁹ albū. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ dili gere dilectionē ad charitatē pertinet: ſz nō ſicut ad qō cha ritas terminat. ¶ Ad quartū dicendū q̄ charitas termina tur ad illa que ad beatitudinē referūt: ſicut poſſibilia parti cipare beatitudinē. ſic aūt nō refert ad beatitudinē virtus: qz virt⁹ beata fieri nō pōt. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ finis ad quē p̄ncipaliter terminat charitas est ipſa btitudo increa ta: ſz de beatitudine creata est eadem ratio z de virtutibus.

Ad ſecūdū ſic ꝓcedit. videt q̄ creature irrationales ex charitate diligende ſint. oīs enī dilectio merito ria ad charitatē pertinet: ſz aliq̄s pōt meritorie dili gere aliqua irrationalia: ſicut cum q̄s diligit ea referēdo in deū: vel qz fact e ſunt a deo: vel qz iuuant tendētes in deum ergo creature irrōnales sūt diligēde ex charitate. ¶ P cha ritas facit hoīez cōformē deo in diligēdo: ſz de⁹ ex charita te diligit creaturas irrōnales. Sap. xj. diligis oīa que ſunt ergo z hō ex charitate creaturas irrōnales diligere debet. ¶ P creature irrōnales ſunt ex charitate diligēde: quia in ipſis est ſilitudo dei: ſz in creaturis irrōnalib⁹ inuenit aliq̄ ſilitudo dei licet nō tanta ſicut in rationalib⁹: ergo irratio nalia ſunt ex charitate diligēda. ¶ P fides est virtus theo logica ſicut z charitas: ſz fides extendit ſe etiā ad irratione les creaturas fm q̄ hō eas a deo creatas credit z dīna ꝓui dentia regi: ergo z charitas. ¶ Sed cōtra auguſtin⁹ dicit q̄ illa ſola ſunt ex charitate diligēda que nobiscū ſocietate quadā referūt in deū: ſz irrōnalia nō ſunt huiuſmodi: ergo nō ſunt ex charitate diligēda. ¶ P charitas includit beni uolentiā vt ſupza dictū est: ſz beniuolētia nō pōt esse ad ir rationalia vt dic⁹ ph̄s in. viij. Ethi. ergo nec charitas ¶ R° dicēdū q̄ ad res irrōnales nō pōt esse amicicia eiſdē rōni bus quib⁹ nec ad accidētia: q̄uis enī eē habeāt in quo ſub ſiſtant z opationes aliquas habeāt: nō tñ nobiscum in vita cōicant humana: neq; quātū ad operatiōes vite: z ideo nō ē ad ea beniuolētia fm quā volūtas amicū esse z h̄e bona qō irrationalib⁹ nō volum⁹ niſi fm q̄ ad hoīem referūt. Neq; cōcoꝛdia fm quā eadē volum⁹ z agimus amicis qō ad irrationalia esse nō pōt cū nobiscū in eiſdē operib⁹ non possunt cōmunicare. z ideo non possunt diligi ex charitate: ſicut ad que charitas terminat. possunt tamē diligi ex cha ritate: ſicut ea ad que amoꝛ quē charitas includit terminat qui est amoꝛ cōcupiſcētie: ſicut amicus amat poſſeſſiones z alia ſui amici: nō tamē ad ea amicicia habet. Nec ita dile ctio est tātū imperata ex charitate: ſed etiā elicita: qz charī tas elicit actū dilectionis: nō tantū ad ea ad que ꝓncipaliter est charitas: ſz etiam ad alia que in illa oꝛdinant. z ſic dili gunt ex charitate inanīata inquātū oꝛdinant ad ea ad que ꝓncipaliter z directe est charitas. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ dilectio inaīatoꝛ ad charitatē ptinet nō ſicut ad que cha ritas habeat. ¶ Ad ſecundū dicēdū q̄ deus diligit ex cha ritate creaturas: nō tamē habet charitatē niſi ad creaturas rōnales quas ad beatitudinē creauit per quā efficiunt ſue vite participes. ¶ Ad tertium dicēdū q̄ ſimilitudo imagi nis que est in creaturis rōnalib⁹ facit eas cū deo z ad inuī cem capaces vni⁹ z eiuſdē vite. ſ. glozie ad qō nō ſufficit ſi militudo veſtigij que est in alijs creaturis. vnde nō ē ſimile tionē credētis ad creditū: ſicut charitas amātis ad amatuꝫ z ideo non est ſimilis ratio vtrobiq̄.

Ad tertiū ſic ꝓcedit. videt q̄ angeli nō ſint diligēdi ex charitate: qz vt dictū est. charitas nō est hoīs ad ea que vitā humanam nō participāt: ſz angeli non viuūt vita humana: ergo charitas non facit angelos ab ho mínib⁹ diligi. ¶ P charitas cū ſit amicicia est inter eos q̄ ad inuicē nati ſunt cōuerſari: ſz angelozū qui dicūt diſcon uerſatio nō est cū hoībus vt dicit Daniel. ij. ergo angeli ex charitate nō ſunt diligendi. ¶ P charitas cum ſit amicicia equalitas quedā est: ſz angeli ſunt nobis multo ſuperiozes ergo ad eos charitas vel amicicia haberi nō pōt. ¶ P plus diſtant a nobis angeli cū ſint incoꝛpozei: z ita alteri⁹ gene ris quā aīalia irrationalia que ſunt vni⁹ generis nobiſcum ſz animalia irrationalia non possum⁹ diligere ex charitate: ergo multo min⁹ angelos. ¶ Sed cōtra pximi ſunt dili gendi ex chariate: ſz angeli ſunt nobis ꝓximi vt dicit in lit tera: ergo ſunt ex charitate diligendi. ¶ P amicicia facit amicos idē velle z eiuſdē amicos esse: ſz de⁹ ex charitate di ligit angelos ſicut z nos: ergo z nos debemus ex charitate angelos diligere. ¶ R° dicendū ſicut dictū est q̄ charitas nō pōt esse: ſicut nec amicitia niſi inter eos qui eandē vitaz participant. vita aūt hoīs z angeli est dupler. vna que com petit eis ſcōm naturā ſuā. z ſic homines adinuicē z angeli adinuicez: quia in eadē vita: ſz homines adinuicē z cum deo. z ideo fm hāc vitā pōt esse amicicia eoꝝ adinuicē z hec amicicia ē charī tas. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ vita humana dicit duplicit vel q̄ est fm hūanā naturā. z ſic nō cōicāt angeli in vita hu mana vel q̄ est hoīs fm ꝓticipationē dīne vite. z ſic cōicant in hūana vita. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q̄ nati ſūt adinuicē cō uerſari hoīes z angeli in patria qñ erimus eq̄les angelis ſc dr Math. xxij. z ſic in hac vita aliquo mō cū angelis con uerſamur inq̃tū angelicā vitā in terris ducim⁹. ¶ Ad ter tiū dicēdū q̄ amicicia nō requirit eq̄litatē equiparātie: ſed eq̄litatē ꝓpoꝛtiōis vt. ſ. vn⁹ amicoꝛ operet ad alterū fm ſuā ꝓpoꝛtionē vt dicit in. viij. Ethi. tñ magna ineq̄litas amici ciam ſoluit qñ. ſ. nō cōicant in eadē vita. ¶ Ad quartuꝫ di cendū q̄ cū angelis magis cōicam⁹ q̄s cum bꝛutis quantuꝫ ad animā: ſz cū bꝛutis quantū ad coꝛpus z ad vtutes coꝛpo reas. homo aūt vt dicit ph̄s in. ix. Ethi. magis est id qō est ex parte anime q̄s ex parte coꝛpoꝛis: qz vnūqōq; est i qō est potiſſimū in ipſo. z ideo ſimpliciter loquendo magis diſta mus a bꝛutis q̄s ab angelis.

Ad quartū sic procedit. videt q̄ ad malos homines charitatē habere nō possum⁹. charitas enim exigit cōicationē in dīna vita que est per grām vt dictuz est: ſz hec vita nō est in peccatozib⁹: ergo nō sunt ex charitate diligendi. ¶ Ꝑ sicut similitudo est causa dilectionis: ita dissimilitudo est causa contrarij: ſz mali sunt dissimiles bonis: ergo nō sunt ab eis ex charitate diligēdi. ¶ Ꝑ sic̄ ꝓbs dicit. ix. Ethi. impossibile est amicitiā esse inter eos qui nō eisdē gaudēt: ſz boni ⁊ mali nō gaudent eisdē: ſz contrarijs: ergo nō potest esse amicitia eozū ad inuicez. ¶ Ꝑ amicitia odiūt bonos: ergo nec boni ex charitate debēt diligere malos. ¶ Ꝑ amicozū est ad inuicē amicitiā habere: ſt ergo bonum falsum est: qz ꝓbs ꝓbat in. ix. Ethi. q̄ null⁹ mal⁹ ſuipsi⁹ amicus est: ergo mali nō sunt ex charitate diligendi. ¶ Sz cōtra Math. v. diligite inimicos vestros: ſz oīs qui inimicatur malus est: ergo mali ex charitate sunt diligēdi. ¶ Ꝑ quibuscūq̄ est benefaciēdū illi sunt ex charitate diligēdi: ſz malis debem⁹ benefacere cōuertēdo eos in necessarijs subueniēdo eis: g̈ mali sūt ex charitate diligēdū. ¶ ℟° dicēdū q̄ in malis est duo cōsiderare. ſ. naturā q̄ boīes sunt. ⁊ mali dei ⁊ vite dīne capaces sunt. ideo ſm naturaz suā sūt ad imaginē deī diligēdi. malicia aūt ipsoz̄ est cōtrariū dīne bonitati. ⁊ ideo ipsa in eis odienda est. vnde Aug⁹ dicit sic diligēdi sunt boīes vt eozū nō diligant errozes. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ charitas nō exigit cōicationē in dīna vita in actu sed sufficit vt sit in potētia: quia qō est in potentia quodāmodo ē. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ illud scōm qō nobis dissimiles sunt odire debem⁹ in eis: ⁊ destruere quātū possum⁹ ⁊ hoc est eozū naturā diligere: qz eozū malicia bonitati nature repugnat. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ q̄tuis q̄tū ad id qō nunc est nō gaudeāt eisdē tū possibile est vt eisdē gaudeāt ⁊ ideo dicit ꝓbs in. ix. Ethi. q̄ nō est cōfestim dissoluenda amicicia ad eū qui ex bono fact⁹ est malus: ſz multo pl⁹ est adiuuādi sunt ad recuperādā bonitatē virtutis q̄tū ad recuperandā passionē bonozū tēpozaliū. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ q̄tuis actu nō redamat: tū nati sunt redamare ⁊ precipue in vita futura cuj⁹ vite cōiunctionē precipue attendit charitas. vnde bene pōt esse etiā inter eos qui se in hac vita non cognoscūt. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ malus in seipso diuisus ē quia per affectū malicie impugnat bonitatē nature ⁊ scōm hoc dicit seipsuz odire. nos aūt malos q̄tū ad naturā quā habent diligere debemus non quantū ad maliciam.

Ad quintū sic ꝓcedit. videt q̄ demones ex charitate sint diligendi. Leuitici. xix. dilige prozimū tuum sicut teipsum. glosa. primus nō ꝓpinquitate sanguinis intelligēdus est: ſz societate rōnis: ſz demones ⁊ dānati nobiscuz habent societatē in rōne: ergo sunt ex charitate diligēdi. ¶ Ꝑ dictū est q̄ malos debem⁹ diligere rōne nature que in eis bona est: ſz sicut dicit Dio. iiij. ca. de di. no. in demonib⁹ est etiā nā bona qz bona nālia p pctū nō amiserūt: g̈ sūt diligēdi ex charitate. ¶ Ꝑ oēz creaturā rōnalē quā de⁹ diligit ex charitate diligit: ſed deus diligit demones: qz diligit omnia que fecit: ergo ex charitate diligit eos cū sint rationales creature: ergo ⁊ nos ex charitate debem⁹ eos diligere. ¶ Ꝑ q̄ facit ad cumulū nostri meriti: ⁊ ad dei gloriā debem⁹ ex charitate diligere: ſz demones inquātū nos tētant nobis ꝓficiunt: sicut in. ij. li. dis. v. dictū est. ⁊ iterū gloria dei in eis manifestat: ergo sūt ex charitate diligēdi. ¶ Sed cōtra cū amicis cōmunicanduz est: ſz oīs cōmunicatio ad demones est nobis interdicta. Ysaie. xxxviij. reprehendūt illi qui dicūtur cū morte ⁊ inferno pactū iniſſe: ergo demones nō sūt ex charitate diligēdi. ¶ Ꝑ augustin⁹ dicit q̄ proximus ex charitate diligit: vel quia iustus est vel vt iustus sit: sed demones neq̄ iusti sunt: neq̄ iusti esse possunt: ergo ex charitate diligendi nō sunt. ¶ ℟° dicendū q̄ sicut predictuz est ex charitate diligitur aliquid dupliciter. vno modo sicut id ad qō habet caritas. Alio modo sicut id ad qō terminatur aliquo mō amoz quē includit charitas inquantū ordinat ad aliquid eozū ad que habet charitas. Primo igit modo demones nō sunt ex charitate diligendi: qz nō cōmunicant nobiscū in vita dīna: neq̄ actu neq̄ potentia: ⁊ similiter est etiā de dānatis. vnde ꝓbs dicit in. vj. Ethi. q̄ amicicia ē dissoluenda ad illos qui sunt insanabiles ꝓpter maliciā abūdantem. hec aūt insanabilitas: q̄tuis in hac vita cōtingat in quibusdā cōsideratis humanis viribus: non tamen cōtingit nisi post hāc vitā cōsiderato ordine dīne misericordie. charitas aūt attendit qō diuinū est: ſz amicicia q̄ humanū est. ⁊ ideo amicitia pollitica dissoluit ad illos q̄ ſm humanas cōsiderationes insanabiles sunt effecti q̄ etiam in hac vita q̄ncq̄ cōtingit ſz charitas nō dissoluit ad aliquē in hac vita quantūcūq̄ sit malus: qz adhuc ſm ordinē dīne misericordie manet possibilitas ad vitā gratie: ſz post hanc vitā non manet. ⁊ ideo per modū predictū: neq̄ dānati neq̄ demones sunt ex charitate diligēdi: quātū aūt ad scōm modū deamonū natura ex charitate diligi potest inquātuz est creatura dei. non aūt demones: qz hoc nomen viciū ꝓncipaliter ipsoz̄ designat. ¶ Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ intelligēduz est de societate rōnis in qua manet ordo ad vitā gratie cuiusmodi cōicationē requirit charitas. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ in peccatozib⁹ q̄dū in hac vita sunt adhuc rōne nature manet potestas ad gratiā. nō aūt in dānatis ⁊ demonib⁹ ⁊ ideo nō est similis ratio. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ deus diligit naturā demonū nō quasi ad eam charitatē habeat: ſz iuq̄tū ē effect⁹ ei⁹. ⁊ b̄ mō etiā nos eā debem⁹ diligere. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ b̄ q̄ demones ꝓsint nobis ad meritū ⁊ q̄ eoz act⁹ ⁊ vita in gloriā dei cedāt. Est p accidēs ꝓter intētionē eoz ⁊ ex eo q̄ ē ſm accidēs nō ē sumēdū iudiciū de re aliq̄.

Ad sextū sic ꝓcedit. videt q̄ hō nō debeat seipsum diligere ex charitate: quia sicut dicit Gzego. charitas minus quā inter duos haberi nō pōt: ergo nō potest esse alicui⁹ ad seipsum. ¶ Ꝑ amicitia redamationez exigit ⁊ cōicationē in vita ⁊ alia huiusmodi que nō sūt hominis ad seipsum: ſz charitas amicicia quedā est: ergo charitas nō est boīs ad seipsum. ¶ Ꝑ charitas amoz quidam est: amoz aūt vt dicit Dio. est vnitiua virt⁹: cū ergo vnio nō sit nisi diuersozum. videt q̄ charitas nō possit eē ad seipsuz ¶ Ꝑ amicicia in equalitate cōsistit sicut iusticia vt dicit in viij. Ethi. sed iusticia nō ē ad seipsuz ꝓpie loquēdo vt ꝓbs dicit in. v. Ethi. ergo neq̄ amicicia seu charitas. ¶ Ꝑ nihil vituperabile est diligēdū ex charitate: ſz amare seipsuz ē vituperabile vt patz ꝑma Ethi. iij. erūt boīes seipsos amantes ergo ex charitate homo seipsuz nō diligit ¶ Sed cōtra hō debet diligere prozimū sicut seipsuz: ſz ꝑmū debet ex charitate diligere: ergo ⁊ seipsum. ¶ Ꝑ miseri cordia ex charitate causat: ſz homo sibiipsi potest misericors esse: ergo ⁊ seipsum pōt ex charitate diligere. ¶ ℟° dicēdū q̄ processus amoris se habet ad similitudinē processus cognitionis. In cognoscitiuis aūt inuenit aliquid: vbi ꝑmo figit intellect⁹ cognoscētis sicut in ꝑmis principijs. ⁊ ex his ad alia deriuatur: ⁊ ipsa quidē cognitio ſm q̄ stat in principijs accipit nomen intellect⁹ ſm q̄ aūt deriuat ad cōclusiones que ex ꝑncipiis cognoscit accipit nomē sciētie. Sz qz cognitio ꝑnciꝑiozū est in cōclusionib⁹ sicut causa in causato: ⁊ econuerso cognitio cōclusiōis ē in ꝑncipijs sicut causatū in causa: ideo etiā dicit intelligi cōclusiones ⁊ sciri ꝑncipia. Similiter ⁊ affectus amātis. ꝑmo figurat in ipso amāte ⁊ ex eo deriuat ad alios vt ꝓbs dicit in. x. Ethi. q̄ ex his q̄ sunt boīs ad seipsuz venerāt ea q̄ sunt boīs ad amicū: dū se habet ad amicū sicut ad seipsuz. Nec est mirū: qz vnita ad similitudinē se habet eoz q̄ facit vnū ⁊ q̄tuis nomē amicitie ꝑponat ꝓpe ſm q̄ amoz ad alios se diffundit: tamē etiā amoz quē quis habet ad se ipsum amicicia ⁊ charitas potest dici inquātū amoz quem quis habet ad alterū ꝓcedit a similitudine amoris quē q̄s

habet ad seipsum. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ Grego. loq̄t quātū ad p̄mā impositionē noīs charitatis. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ ratio illa ꝓcedit de amicitia ſm q̄ importat amorē diffusum ad alios. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ illa q̄ sunt vnū scōm numerū possunt adhuc vniri per affectum. & ideo pōt esse amor etiā ꝓprie dict⁹ ad seipsum. ¶ Ad quartū dicendū q̄ amicitia cōsistit in adequatiōe quātū ad affectū: ſz iusticia in adequatiōe rerū: ſz per operationē aīe possunt accipi sicut diuersa vt vnū: ita idē vt plura q̄ cōtingit q̄n actus aīe in ipsum agēte reflectitur. & ideo amicitia magis pōt esse ad se q̄ iusticia: q̄uis etiam iusticia possit esse noīs ad seipsuz methaphorice dicta inquātū in noīe etiam diuersa ſm rem inueniūt. ſ. diuerse vires quaꝝ adequatio in eo q̄ō vnicuiq̄ cōpetit iusticiā methaphoricā facit vt in v. Ethi. dicit. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ amare seipsum q̄tuz ad noīez exteriorē nimis est vituperabile: ſz amare seipsum q̄tū ad noīem īteriorē ē valde laudabile & hoc est charitatis.

Ad septimū sic ꝓcedit. videt q̄ corpa nostra nō sint ex charitate diligēda. charitas enī nō refugit cōuersationē cum eo ad quē charitas est: ſz charitas facit refugere cōiocationē ad corp⁹ vt patet Ro. viii. ergo me liberauit de corpe mortis hui⁹ g̃ corp⁹ nō ē ex charitate diligēdū. ¶ Ꝓ phs dicit in. x. Ethi. q̄ vituꝑabile est noīez seipsuz diligere q̄tū ad id q̄ō ē exteri⁹ in seipso: ſz corp⁹ nr̄m ē maxie exteri⁹: ergo vituꝑabile est corp⁹ nostrū diligere: ergo nō diligit ex charitate. ¶ Ꝓ btitudo nostra erit in fruitione dei ſz illi⁹ fruitionis corp⁹ nostrū ꝓticeps esse nō pōt: ergo nō ē particeps nostre btitudinis: ergo nō est ex charitate diligēdū. ¶ Ꝓ pars nō ponit in numerū ōtra totū: ſz corp⁹ nostri pars est: ergo nō debet poni aliud diligibile corp⁹ nostrum q̄z nos ipsi. ¶ Ꝓ ꝓximū debem⁹ diligere sicut nos: ſz nō ponitur aliud diligibile ꝓxim⁹ & corp⁹ ꝓximi: ergo nō debet poni ad diligibile nos ipsi & corp⁹ nostrū. ¶ Sed contra Eph. v. viri debēt diligere vxores suas: sicut corpa: ſz vxores debent diligere ex charitate: ergo & corpa. ¶ Ꝓ deo beatificabile est ex charitate diligendū: ſz corp⁹ nostrū est beatificabile: ergo est diligendū ex charitate. ¶ ℞. dicēdū q̄ corp⁹ nostrū est vnū de quatuor que sūt ex charitate diligēda. dilectio enī charitatis habet ꝓ fundamēto cōicationez btē vite ꝓncipaliter vt ex dictis patz & vite gratie ſm q̄ ordinatur ad ipsam. hec aūt vita tripliciter habet relationem ad habentē charitatē. est enī vno mō in aliquo sicut in ꝓncipio diffundente vitā istā in alios: & sic est in deo. Est aūt in ipso amāte: sicut in ꝓticipāte vitā istā. & hoc dupliciter: q̄ scōm aīam ꝓncipaliter & per quādā redundātiaz ſm corpus. Est etiā in aliis sicut cōpticipantib⁹: & sic est in ꝓximo. et ideo quatuor sūt ex charitate diligēda. ſ. de⁹ ꝓxim⁹ nos & corp⁹ nostrū. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū q̄ charitas nō refugit cōiocationē corporis ſm q̄ ē capax glorie: ſz ſm q̄ est subiectuz miserie que impedit ad gloriā. ¶ Ad secūdum dicēdum q̄ noīez diligere seipsuz ſm exteriorē naturā in his que repugnant rōni est vituꝑabile: ſz in his in quib⁹ natura exterior interiori cōcordat est laudabile. ¶ Ad tertium dicendū q̄ q̄uis corp⁹ nō fruat deo īmediate tñ ex aīa fruēte erit quedam redundātia glorie in corp⁹. ¶ Ad quartū dicendū q̄ vnusquisq̄z hō ꝓprie dicit esse id q̄ est nobilissimum in eo vt dicit phs in. ix. Ethi. vnde dilectio sui ipsi⁹ intelligit inquātū ad ea que ad aīam pertinēt. & ideo dilectio corporis diui dit cōtra dilectionē suiipsi⁹ nō sicut pars cōtra totum ſz sicut pars cōtra partē. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ corp⁹ ꝓximi & aīa in eadē relatione se habēt ad habentē charitatē respectu beate vite. ſ. vt simul participās. & ideo nō distinguitur diuersum diligibile penes aīam & corp⁹ ꝓximi Dist. iij. & iiij. nulla ꝑcepta &c. Cōtra lex debet vniuersaliter hoīem de omnib⁹ ordinare que ad vtutes pertinēt. ¶ Ꝓ dilectio dei similiter erat oīb⁹ insita naturaliter. Et dicēdū q̄ sicut se habent sciētie speculatiue ad cognoscenda: ita se habet lex ad operāda. vnde sicut in sciētijs speculatiuis nō traditur doctrina de ꝓncipijs per se notis q̄ per naturā cognoscūt: sed tantū de cōclusionib⁹ que per ea cognoscūt: ita neq̄ lex determinat explicite de dilectiōe sui ipsi⁹ ad quā natura inclinat: ſz de dilectione ꝓximi que ex illa ozitur: sicut cōclusiones ex ꝓncipijs. dilectio aūt dei q̄uis nobis naturaliter insit: nō tñ hoc modo quo per charitatē diligit vt supra dictū est. ex hoc aūt ipso q̄ ꝓcipit deus diligi spūaliter docemur nos ipsos spūaliter diligere. Nemo vnq̄ carnem suā odio habuit. Cōtra multi seipsos interficiūt vt dicit phs in. ix. Ethi. ꝓpter abundantē maliciā. Et dicendū q̄ vitā suā corꝑalez quilibet diligit naturaliter: ſz q̄ aliqui ad mortem suā corꝑalē anhelāt hoc cōtingit per accidēs vel inquantū retardant ab aliquo bono magis amato per vitā corꝑalē: sicut in querentib⁹ aliā vitam accidit: vel inquātū corꝑalem vitā ipsoz aliquo mō cōsequēt aliqua mala quibus carere melius estimāt q̄z vitā corꝑalez habere. Quāt aūt hic questio. videt q̄ dilectio angelor & beate virginis & xp̄i ſm q̄ homo nō cōtineat in dilectione ꝓximi: sed magis debeat reduci ad dilectionē dei: q̄ supra nos sūt. Et dicendū q̄ de⁹ est supra nos quasi influens nobis eternā vitā sicut aūt neq̄ angeli: neq̄ homo virtuosus: neq̄ xp̄s ſm q̄ homo supra nos sunt: q̄ sic̄ sola trinitas nos creauit ad vitam nature: ita ipsa sola nos sanctificat vita gratie & beatificabit vita glorie: ſz sunt diligēdi: sicut simul nobiscū ꝑticipantes a deo vitaz eternā & in hoc iuxta nos sunt q̄uis sint supra nos in hoc q̄ plenius ꝑticipant.

DISTINCTIO .XXIX.

¶ De ordine diligēdi quid ꝓius quid posterius.

Post predicta de ordine charitatis agēdū est: q̄ dicit sponsa: introduxit me rex i cellā vinariā & ordinauit in me charitatem. Videm⁹ ergo ordinē q̄d ꝓius & q̄d posteri⁹ eē debeat. Peccat enī q̄ ꝓpostere agit. Nā scire q̄d facias & nescire ordinē faciēdi nō pfecte cognitiōis ē. Ordinis nāq̄z ignorātia cōturbat meritoꝝ formā. Ordinē aūt diligēdi. Aug⁹ insinuat dicēs: Ipse est q̄ ordinatā habz dilectionē. ne aut diligat q̄ō nō diligēdū est: aut nō diligit q̄ō diligēdū ē: aut aut eque diligat q̄ō min⁹ vl ampli⁹ diligēdū est. Dis pctō: minuel ampli⁹ q̄ō eque diligēdū est. Dis pctō: inquātū est pctōr: nō est diligēdus. & ois hō inquātū est hō diligēdus est ꝓpter deū. de⁹ vo ꝓpter seipsū & de⁹ ꝓpter se oi hoīe ampli⁹ diligendus est: & amplius q̄sq̄z debet deū diligere q̄ seipsum. Itē amplius ali⁹ hō diligēdus ē q̄ corp⁹ nostrū: q̄ ꝓpter deū oia ista diligēda sūt: & pōt nobiscū deo hō perfrui: q̄ō nō pōt corp⁹: q̄ corp⁹ per aiam viuit q̄ fruitur deo. Audisti aliqua de ordine charitatis. vbi expressum est nos ampli⁹ debere diligere deū q̄ oēs hoīes uel nosipsos: & ampli⁹ aīam alteri⁹ hois q̄ corp⁹ nostrū. In enumeratiōe etiā quatuor diligendoruz superi⁹ posita ꝓius ponit q̄ō supra nos est: secūdo quod nos sumus. tertio quod iuxta nos est: quarto q̄ō infra nos est Vbi ordo diligēdi insinuatur ex ratione enumeratiōis. Nō est aūt aperti videt ex ratione enumeratiōis. Nō est aūt apertum vtrū oēs homines pariter debeam⁹ diligere tantū quantū & nos: uel minus.

¶An oēs homines pariter diligēdi sunt.

QVnde ꝛ sup hoc semp moueť quęstio quaz perplexā facunt sanctoꝝ verba varie prolata. Quidā enī tradere videnť ꝙ pari affectu oēs diligēdi sunt. sz in effectu. i. in exhibitiōe obsequij distinctio obseruāda sit. Vñ aug. Oēs homines eque diligendi sunt: sed cū oīb⁹ prodesse nō possis: his potissime consulendū est qui pro locoꝝ ꝛ temporū vel quarūlibet rerū opportunitatibus cō strictiꝰ tibi quasi quadam sorte iunguntť. Pro sorte enī habendū est quo quisqz tibi temporaliter colligatius adheret. Exquo legis potius illi vandū esse Idem sup epistolam ad Gal. Operemur bonū ad oēs: maxie aūt ad domesticos fidei. i. ad xpianos. Oīb⁹ enī pari dilectione vita eterna optāda est: etsi non omnib⁹ eadem possunt exhiberi dilectiōis officia que fratrib⁹ maxime sunt exhibēda: quia sunt inuicē mēbra que habent eundē patrē. Vnde aliisqz testimonijs uel auctoritatib⁹ innituntur qui dicūt oēs homines pariter diligendos esse charitatis affectu: sed in operis exhibitione differentiā faciunt.

¶Que his repugnare videntur.

QVibus obuiat illud preceptū legis de diligendis parentib⁹ Honora patrē tuū ꝛ matrē tuam ut sis longeuus sup terrā. Vt qd uox dilectione foxent diligēdi. Sed hoc illi referendū dicunt ad exterioꝝ exhibitionē in qua preponi di sunt parētes: Vnde honora dixit: nō dilige. Ob uiat etiam illis illud quod Iero. sup Ezechielem ait. s. ut ordine charitatis: sicut scriptū est: ordinauit in me charitatē: post omniū patrē deuz: carnis quoqz pater diligat ꝛ mater ꝛ filius ꝛ filia ꝛ frater uit in me charitatē: quoqz diligendi exprimēs ordinē sup illud Cāti. ca. j. Ordinauit in me charitatē ait: Multoꝝ charitas inordinata est. Quod in primo est ponunt tertiū vel q̄rtū. Primo deus diligēdus est. secūdo parētes. tertio filij. post domestici: qui si boni sunt mal filijs preponēdi sunt. sm hoc in euā gelio ad cuiusqz dilectionē propriū ponit: Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ꝛ ex totis viribꝰ tuis ꝛ proximū tuū sicut teipsum. ꝛ inimicos non ex tota virtute: non sicut teipsum: sed simpliciter. Sufficit enī ꝙ diligimꝰ ꝛ non odio habemꝰ. Ecce hic exctio sit habēda: ut differēti affectu nō pari hoies diligamꝰ. ꝛ añ oia deū. secundo nosipsos. tertio parētes. inde filios ꝛ frēs. post domesticos. demū inimicos diligamꝰ. Sz inquiūt illi q̄ de ordine dilectōis supra dicunť eē referēda ad opis exhibitionē: q̄ differēter proximis exhibēda sunt. Primo parētib⁹: inde filijs: post domesticis: deinde inimicis. Deuz vo tā affcū q̄z obsequij exhibitiōe añ oia diligēdū.

¶Q̄ aliqui illoꝝ tradunt tantū proximū quantū nos esse diligendum.

QPoꝝ etiā nōnulli tradūt affectu charitatis tantū proximos esse diligēdos quantū nosipsos diligimꝰ. Quod confirmant auctoritate Augus. qui ait Nec illa iam quęstio moueat quantū charitatis fratri debeamꝰ impendere quantū deo incompabiliter: plus deo q̄z nobis: fratri vo quantū nobis. nos autē tanto magis diligimus quanto magis diligimꝰ deū. Ex hoc ꝛ ex premissis testimonijs aug. asserūt oēs homines pariter diligendos a nobis: ꝛ tantū quantū nos. deum autē plus q̄z nos. corpus vo nostrū minus q̄z nos uel primos. Nec in enumeratiōe premissa q̄ttuor diligēdoꝝ ordinē diligēdi assignari dicūt: sz tm̄ q̄ sunt diligēda.

¶Scōm alios non pari affectu oēs diligēdi sunt.

QErū quia premissa verba Ambro. sm affectum ordinē diligēdi magis q̄z sm effectū diligēter intuētib⁹ explicare videntur. nō indocte alij dicūt nō solūmō exhibitione operis: sz etiā in affectu charitatis ordinē differentē esse statutū ut ante omnia diligamꝰ deū: secundo nos: tertio parētes: q̄rto filios uel fratres ꝛ huiusmodi: postea domesticos: demū inimicos.

¶Determinatio auctoritatū q̄ videnť aduersari.

QVod vo augu. dicit pariter oēs eē diligendos: ꝛ pari dilectiōe oīb⁹ vitā optādā: ita accipi potest: ut paritas nō ad affectū referať: sz ad bonū quod eis optať: quia charitatē oīb⁹ optare debemꝰ ut paria bona mereāť. Sicut apls dicit Volo oēs hoies eē sicut me. Optāda ē enī minoꝝib⁹ perfectio maioꝝ: ut ipsi fiant pfecti: ꝛ sic parem mereanť beatitudinē. uel pari dilectione. i. eadem dilectione oēs diligēdi sunt. Itē qđ ait ut tantū diligamꝰ fratres quantū nos: ita intelligi pōt. i. ad tantū bonū diligamꝰ frēs ad quātū nos: ut tātū bonū eis optemus in eternitate quantū nobis: etsi non tanto affectu. uel ibi quantū similitudinis est: non quantitatis.

¶Quęstio de parētib⁹ malis ꝛ alijs bonis.

SOlet queri si parentes nostri mali sint uel filij uel fratres: an magis uel minꝰ diligēdi sint alijs bonis hac ratione nobis nō copulatis. Videť ꝙ magis sint diligēdi boni qui nobis carne nō sunt coniūcti q̄z alij carne coniuncti: quia nobis sunt coniūcti corde glutino charitatis. Sanctioꝝ est enī copula cordiū q̄z corpoꝝ. vñ Beda de illis vbis domini Mater mea ꝛ fratres mei hi sunt qui verbū dei faciūt: ait. Non iniurioſe negligit matrē. nec mater negatur que etiam de cruce agnoscitur: sed religioſioꝝ monstranť copule mentiū q̄z corpoꝝ. verūtamen latebroſa quęstio ē hec: nec a nobis plene absoluēda properantib⁹ ad alia. Mouemur enī sup illis verbis Inimicos nō ex tota virtute: non sicut teipsum iubet diligere: sz simpliciter. Sufficit enī ꝙ diligimus ꝛ nō odio habemus. Quod non ita est accipiēdū quasi sufficiat tibi diligere inimicū ꝛ non sicut teipsum: quia oēs ꝛ amicos ꝛ inimicos sicut teipsum diligere debes. Sed ad ostendendū gradus diligendi deū ꝛ proximū ꝛ inimicū: qui tamē proximus est. quia dñs ponit cū ait Diliges deū ex tota virtute: ꝛ primū tuū

ſicut teipſum. nō ait ex tota virtute ut oſtendat ꝓ
mū diligendū min⁹ q̄z deum. Dicit etiam diligite
inimicos veſtros: nec addit ex tota vtute: nec ſicut
teipſum: ſed ſimpliciter: Sufficit enī q̄ diligimus
⁊ non odio habemus. i. ſufficit dicere ut diligam⁹
⁊ non odio habeam⁹. non quin eos diligere debea
mus ſicut nos: quia ꝓximi ſunt: ſed ſufficit ſi eos
minus diligim⁹ q̄z alios ꝓximos: quod dilectio
nis genus innuit.

¶ Queſtio auguſtini in libro retractationū.

Queri etiam ſolet cur dñs preceperit dilige
re inimicos: cū alibi precipiat odio habe
re parentes ⁊ filios. Ad quod dicendū eſt
duo eſſe diligēda in homine: naturā ⁊ virtutē. vitia
vo ⁊ peccatū eſſe odiendū. Et parentes ergo inq̄n
tum mali ſunt odiēdi ſunt: ⁊ inimici diligendi in
quantum homines. Diligamus ergo inimicos lu
crandos regno dei: ⁊ odiamus vitia in ꝓpinq̄s q̄
nos impediūt a regno dei. ⁊ in oīb⁹ cōiter naturā
diligamus quā deus fecit.

¶ De gradibus charitatis.

Pliendum quoq̄z eſt diuerſos eſſe gradus
charitatis. Eſt enī charitas incipiens pro
ficiens perfecta ⁊ perfectiſſima. vnde aug.
Perfecta charitas hec eſt: ut quis paratus ſit pro
fratribus etiam mori. Sed nunquid mox ut naſci
tur etiā prorſus perfecta eſt: imo ut proficiatur na
ſcitur: cum fuerit nata nutritur: cum fuerit nutrita
roboratur: cum fuerit roborata perficitur: cum ad
perfectionem venerit: dicit Lupio diſſolui ⁊c. Dic
aperte progreſſus ⁊ perfectio charitatis inſinua
tur: quam perfectionem etiam veritas cōmendat
dicens Maiorem hac dilectionem nemo habet q̄z
ut animā ſuaz ponat quis pro amicis ſuis. Quod
dictum vtiq̄z eſt de opere dilectiōis: quia maior di
lectionis: quia maior dilectionis effectus nō eſt q̄z
ponere animaz pro alijs. Nec te moueat quod ait
pro amicis. Qui enim ponit animam pro amicis
⁊ pro inimicis ponit: ad hoc ut ⁊ ipſi fiant amici.

¶ Poſtq̄z determinauit magiſter quid eſſet ex caritate di
ligenduz. Hic determinat de ordine charitatis. Diuiditur
aūt hec pars in duas. In prima determinat de ordine cha
ritatis reſpectu diligibiliū quantū ad quātitatē dilectiōis.
In ſecūda quantū ad quantitatē meriti. diſ. xxx. ibi: Hic q̄
ri ſolet. Prima pars diuiditur in duas. In prima determi
nat de ordine charitatis quantū ad diuerſos gradus diligi
biliū. In ſecūda quantū ad diuerſos reſpectu ſtatus ipſi⁹ di
ligentis. ibi: Sciendū quoq̄z ⁊c. Prima in duas. In prima
determinat ordinē charitatis reſpectu diligibiliū. In ſecū
da mouet quaſdā queſtiones circa determinata. ibi: Solet
queri ⁊c. Circa primū duo facit. Primo oſtēdit charitatez
habere ordinē. Secūdo oſtēdit ſm quid attēdendus ſit or
do iſte. ibi: Unde ⁊ ſup hoc ſepe ⁊c. Et circa hoc duo facit.
Primo ponit diuerſas circa hoc opiniones. In ſecūda de
terminat quid ſibi videat. ibi: Uerū quia p̄miſſa ⁊c. Circa
primū duo facit. Primo ponit queſtiones diuerſas ⁊ ratio
nes earū. Secūdo oſtēdit quomō. Prima opinio rōnibus
alterius partis reſpōdet. ibi: Sed inquiūt illi ⁊c. Circa pri
mū duo facit. Primo ponit opinionē illorū qui dicūt ordi
nem charitatis attendendū eē ſolum ſm effectū. Secundo
illorū qui dicūt etiā ſm affectū attendēdū eſſe. ibi: Quibus
obuiat ⁊c. Sed inquiūt illi hic oſtendit qūo prima opinio
rīdet rōnibus alterius partis. Et circa hoc duo facit. Primo
oſtendit qūo prima opinio reſpōdet rōnibus ſecūde. In ſe
cunda oſtendit qūo prima opinio addit inequalē dilectio
nē eſſe impendendā proximo quantū ad effectū ſicut ⁊ ibi
ipſi. ibi: Quorū etiā nonnulli. Solet aūt queri ⁊c. Hic mo
uet quaſdaz queſtiones circa veritatē determinatā. Et di
uidit in duas partes ſm duas queſtiōes quas mouet. Se
cunda incipit ibi: Queri etiā ſolet ⁊c. Queſtio prima.

Hic queruntur octo. Primo vtrū charitatis ſit habe
re ordinē. Secūdo vtrū ille ordo ſit attendend⁹ ſm
affectū vel effectū ſimul: vel ſm affectū tm. Tertio
vtrū deus ſup oīa diligēdus ſit. Quarto vtrū proximos
admittat intuitū alicui⁹ mercedis. Quinto vtrū proximos
quantū noſipſos diligere debeam⁹. Sexto vtrū inter proxi
mos propinqui extraneis preferendi ſint. Septimo de or
dine propinquoz ad inuicē. Octauo de pfectiōe charitatis
⁊ gradibus enumeratis.

Ad primū ſic procedit. videtur q̄ charitas ordinem
non habeat. Berū. enī dicit q̄ amoz gradū neſcit:
dignitatē nō conſiderat. ſed omnis ordo habet ali
quē gradū: ergo in charitate nō eſt aliquis ordo. ¶ Pbs
dicit q̄ amicicia equalitas quedā eſt. ſed equalitas eſt vni
formis diuerſitatē non patiens ſicut nec vnitas diuiſionē:
ergo charitas non habet ordinem. ¶ Ordinare rōnis eſt
cuius eſt conferre. ſed charitas non eſt in ratione ſed in vo
luntate que non eſt vis collatiua: ergo in charitate non eſt
ordo. ¶ Ordo diſtinctionē requirit. ſed charitas eſt ma
gis vnitiua inter alias virtutes: cū ergo in alijs virtutib⁹ nō
aſſignet ordo neq̄z in charitate aſſignari debet. ¶ Omne
illud quod pertinet ad actū virtutis ſicut circūſtantia q̄daz
neceſſaria cadit ſub precepto. ſed ordo dilectionis nō cadit
ſub precepto: quia ex quo impendo alicui q̄ debeo lex non
prohibet quin illi cui non teneoz plus impendā. ergo ordo
dilectionis non eſt circūſtantia debita in charitate. ¶ Sed
cōtra. ſicut Dio. dicit. iiij. ca. de di. no. malū boīs eſt ꝓtra bo
nū rationis eſſe. ſz malū hominis eſt cōtra virtutē eſſe. ergo
in qualibet virtute oportet bonū rationis eſſe. ſed bonū ra
tionis eſt q̄ hō faciat ordinate vnūquodq̄z quod facit. cum
ergo charitas ſit virtus: oportet q̄ ordinē habeat. ¶ Pact⁹
virtutū variaē ſm exigētiā obiectoz. ſed obiectū charitatis
quod eſt bonū ordinē habet: cū quoddā ſit melius altero: ⁊
charitas debz ordinē habere. ¶ Pbicūq̄z vnū eſt ꝓpter
alterū ibi eſt aliquis ordo. ſz charitas diligit aliq̄d propter
alterū ſicut omnia propter deū: ergo charitas ordinē habet.
¶ Ad⁹ dicendū q̄ in quolibet actu virtutis oportet eſſe mo
dū: quia nō eſt iuſtus aliquis niſi iuſta iuſte faciat. modus
autē in actu virtutis eſt ex cōmenſuratione potētie ad obie
ctum vt ab eodem a quo ſpeciē habet menſurā recipiat. ob
iectū aūt charitatis bonū eſt boc modo q̄ bonū ſimpliciter
vt dicit pbs in. viij. ethi. eſt amabile ſimpliciter: vnicuiq̄z aūt
ꝓpriū bonū. vnde cū in boc contingat eſſe magna diuerſi
tatē ⁊ gradus diuerſos ſm q̄ vnū eſt altero melius vel ma
gis ꝓpinquū: oportet q̄ etiā ⁊ actus dilectionis ordinem
habeat ad hoc q̄ ſit virtuoſus. ¶ Ad primū g̃ dicēdū q̄ li
amoze poteſt accipi duplex gradus. Unus diligibilis ad di
ligibile. ⁊ de hoc gradu loq̄mur. Alius gradus diligētis ad
diligibile. ⁊ de hoc loquit Berū. Dūc tū gradū quodāmō
ſcit amoz quodāmō neſcit. ſcit quidē q̄tū ad exteriozes effe
ctū: quia nō eadē ſuperiozib⁹ ⁊ equalib⁹ impēdit. ſz neſcit
q̄tū ad affectū inq̄ntū vnit amantē amato: ⁊ interdū aliq̄d
de affectu in effectu relucet: vt. ſ. ad ſupiozes nos magis cō
fidenter habeam⁹: ⁊ ad inferiozes magis ſociabum. ¶ Ad
ſecundū dicendū q̄ amicicia non cōſiſtit in equalitate eq̄
parātie ſolū: quia poteſt eſſe ad ſuperiozes inferiozes ⁊ eq̄
les: ſed conſiſtit in equalitate ꝓpoztionis: que quidē eq̄li
tas diuerſitatē nō refugit q̄ntitatis ſicut eadē ꝓpoztio. ſ.
ſexqui: altera eſt triū ad duo ⁊ ſex ad quatuoz q̄uis inequa
lis ſit quantitatis exceſſus. ¶ Adtertiū dicendū q̄ actus ra

tionis dilectionē p̄cedit. p̄ior̄a autē aliquid sui in poste/
rior̄ib⁹ relinquūt. ⁊ ita ordo quē facit ratio in dilectione in/
uenīt vt dilectio sit ordinata: nō q̄ ipsa ordinē faciat: sed q̄
ordinata bona p̄ rationē accepta ordinate tēdit. ¶ Ad q̄r
tū dicendū q̄ alie virtutes ordināt hominē in seipso sicut fi
des tem̄gantia ⁊ huiusmodi. iusticia vo ordinat ad aliū sm
q̄ equatur ei q̄tū ad res circa quas est iusticia. sed charitas
ordinat ad aliū sm q̄ vnit per affectū q̄tū ad ipsum. ⁊ ideo
p̄opriū obiectū charitatis est ipa rationalis natura ad quā
charitas habēda est in qua plurimi gradus inueniunt. ⁊ iō
magis assignat ordo in charitate q̄ in aliqua alia virtute.
¶ Ad quintū dicendū q̄ in vno genere non potest esse nisi
vnū summū. ⁊ ideo si diligo aliquid quasi vltimū finē. nō
possum deū diligere quasi vltimū finē. ex hoc ergo ipso q̄
alterū quod est min⁹ diligendū equipero in dilectione ei q̄
do ei q̄ magis diligendū est. ⁊ similiter etiam patet in alijs.
vnde charitas ordo est in p̄cepto: ⁊ peccat qui p̄postere
agit vt in littera dicit.

Ad secūdū sic p̄cedit. videt q̄ ordo charitatis nō sit
attendendus sm affectū sz sm effectū tm̄. sicut enim
p̄ima veritas cui innitit fides est vna in omnibus
ita summa bonitas cui innitit charitas vna est. sed fides eq̄
liter certa est de omnibus que ex fide creduntur: ergo ⁊ chari
tas equaliter afficitur ad oīa que ex charitate diligit. ¶ p̄
actus mēsurat sm rationē obiecti. sed q̄tuis plura sint que
ex charitate diligunt: tamē in omnib⁹ est vna ratio dilectio
nis. s. diuina bonitas que est obiectū charitatis. ergo ad oīa
aliquis ad alterū magis afficitur q̄ est equalis affectio. ¶ p̄
derat. sed omnib⁹ que ex charitate diligim⁹ idē bonū opta/
mus: vel de habito complacet nobis. s. vita eterna. ergo eq̄li
affectione omnes diliguntur. ¶ p̄ ordo charitatis est in p̄/
cepto. non autē est in p̄cepto q̄tū ad affectū: quia dum ex
bibeam vnicuiq̄ quod sibi debeo etiam sine affectu faciam
non sum reus p̄cepti. ergo ordo etiam sine affectu faciam
affectū tm̄. ¶ p̄ vbi est maior affectus est etiam maius me
ritum: quia meritū sm radicē charitatis mensurat. sed non
magis meret homo in dilectione p̄opinquor̄ q̄ alior̄: vel
etiam sui ipsius q̄ alior̄. ergo ordo amoris non est accipien
dus sm affectū. ¶ Sed ↄ. Greg. dicit q̄ p̄batio dilectionis
est exhibitio op̄is. si ergo sm effectū est ordo oportet q̄ etiā
sit sm affectū. ¶ p̄ bonū est obiectum charitatis q̄tū ad af
fectū. sed ordo charitatis vt dictū est attendit sm diuersitatē
bonor̄. ergo charitas habet ordinē non solum sm effectum
sed etiam sm affectū. ¶ p̄ sicut charitas p̄incipaliter respi
cit affectū: ita benificētia respicit effectū. si ergo ordo eēt so/
lū sm effectū: non esset hec ordinatio charitatis: sed solū be/
nificētie: quod est contra auctoritatē canticoꝝ in littera in/
ductam. ¶ ℟. dicēdū q̄ effectus exterior non pertinet ad
charitatē nisi in quātū ex affectu p̄cedit in quo p̄imo est
charitatis actus. Unde si esset ordo in effectu tm̄ attēdend⁹
ordo ille nullo modo ad charitatē pertineret: sz ad alias vir/
tutes magis sicut ad liberalitatē vl misericordiā. vnde cum
charitas ordinata p̄bibeat oportet q̄ ordo in affectu ob/
seruetur: ⁊ ex affectu in effectū p̄cedat nō hoc modo q̄ ei
qui plus ex affectu diligitur magis in effectu impendatur:
sed q̄ homo sit paratus magis impendere si necesse foret q̄
q̄ꝫ qui diliguntur nostris auxilijs non indigēt. ⁊ hoc etiaz
patet per simile in natura: quia vnicuiq̄ rei naturali tantuz
inductū est a causatore de amore naturali erga aliq̄d quan/
tū necessariū est vt effectū circa id exhibeat. ⁊ sīr sm gradū
qui necesse est vt obseruet in effectu ordo affectus lege diui
na imp̄a. ¶ Ad p̄imuz ergo dicendū q̄ obiectū fidei non on
est veritas p̄ima sm q̄ est in re existens tm̄: sed sm q̄ est no
bis diuinitus annūciata: quia fides ex auditu est. ⁊ ideo q̄
oīa que sunt fidei annūciata sunt nobis eodem modo: ideo
equalis certitudo de eis habetur. sed charitatis obiectū est
bonū sm q̄ est in rebus. ⁊ ideo cū in diuersis rebus diuersi/
mode diuina bonitas inueniat: oportet q̄ diuersimode af/
fectio nostra in illa tranſeat. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ q̄tuis
sit eadem ratio cōmunis diligēdi in omnib⁹: tamen illa ra/
tio nō equaliter participatur in singulis: ⁊ ideo nec equalis
affectio eis debetur. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ intensio actus
p̄cipue in actibus anime que non necessario sm totū suū
posse agit: sicut naturalia non mensurantur ad quantitatez
obiecti tm̄: sed ad efficaciā agētis ⁊ conatū in agendo. vnde
nō melius videt qui maiorem rem intuetur sed qui clarius
videt: ideo etiam non oportet q̄ equaliter afficiar ad illud
cui equale bonū desidero. ¶ Ad quartū dicendū q̄ ille qui
impendit q̄ debet alicui sine affectu q̄tuis non sit reus p̄ce/
pti q̄ est de actu iusticie: est tamen reus p̄cepti q̄ est de
actu charitatis. vnde Roma. i. sic vitiū reputat sine affectio/
ne esse. ¶ Ad quintū dicendū q̄ de quantitate meriti dili/
gibilium diuersorum questio erit in sequenti distin. ⁊ ideo
ibi reseruetur.

Ad tertiuz sic p̄cedit. videtur q̄ deus non sit supra
omnia diligēdus ex charitate: quia sicut dicit Dio.
iiij. ca. de di. no. amor est vnitiua virtus. sed magis
est sibi vnusquisq̄ vnit⁹ q̄ deo. ergo magis ex charitate de
bet se diligē q̄ deū. ¶ p̄ phs dicit in. viij. ethic. q̄ vnicuiq̄
est amabile q̄ est sibi bonū. sed quicquid diligitur p̄opter
hoc q̄ ē sibi bonū p̄opter seipsum diligit: homo ergo q̄cq̄d
diligit p̄opter seipsum diligit: ergo se magis diligit omni/
bus que diligit: ⁊ ita non diligit deum supra omnia. ¶ p̄
phs dicit in. ix. ethi. q̄ amicabilia que sunt ad alterū veniūt
ex amicabilibus que sunt ad seipsum. sed p̄imū in quolibz
genere est potissimū: ergo amor quē quisq̄ habet ad seip̄m
est potior amore quem habet ad alterum. ⁊ ita quisq̄ plus
seipsum q̄ deum diligit sm naturam: ⁊ ita etiam sm chari/
tatem: cū gratia naturā nō destruat. ¶ p̄ sicut dicit Grego.
p̄batio dilectionis est exhibitio operis. sed tantū quisq̄
facit p̄o gratia conseruanda sine beatitudine creata haben
da quantū p̄o deo: ergo tantū diligit quis gratiam vel bea
titudinē creatā quantū deum. sz' dilectio qua dicimur dili/
gere virtutem vel aliquid accidens refertur ad ipsum subie
ctum accidētis cui desideratur illud accidens. ergo tantum
quisq̄ diligit se habēs charitatē quantū deum. ¶ p̄ tantū
quisq̄ diligit p̄oximū quantū diligit deum in ipso. sz quā/
tum quisq̄ diligit deū in se tantū diligit deum in p̄oximo
vel in seipso: quia deus non est melior in se q̄ vbicunq̄ est.
ergo tantū quisq̄ diligit seipsum vel p̄oximū quantū dili/
git deū. ⁊ ita non diligitur deus ex charitate super omnia.
¶ Sed contra. finis magis diligendus est his que sunt ad
finem. sed deus est finis omniū diligibiliū ex charitate: er/
go ipse est maxime diligēdus. ¶ p̄ vnicuiq̄ est diligibile
p̄opriū bonū sm p̄m. sed deus est maius bonū q̄ aliquid
aliud: ⁊ est p̄opriū magis alicui q̄ aliq̄d aliud: quia est ma
gis intimū anime q̄ etiam ipsa sibi vt dicitur in libro de spi
ritu ⁊ anima. ergo deus super omnia diligend⁹ est. ¶ p̄ qō
est causa alior̄ in vnoquoq̄ genere maximū est in genere il
lo vt dicit in. iij. metha. sed deus est causa ⁊ ratio quare oīa
ex charitate diligantur: quia diuina bonitas est per se obie
ctum charitatis: ergo magis diligēdus est deus q̄ aliquid
aliud. ¶ ℟. dicendū q̄ cum obiectum amoris sit bonū du
pliciter aliquis tendere potest in bonum alicuius rei. Uno
modo ita q̄ bonū illius rei ad alterū referet: sicut q̄ bonum
vnius rei optat alteri si non habet: vl complacet sibi si habz.
sicut amat quis vinū inquantū dulcedinē vini p̄eoptat: et
in hoc gaudet q̄ eo fruatur: non q̄ vinū ipsum habet. ⁊ hic
amor vocatur a quibusdam amor concupiscētie. amor autē
iste non terminatur ad rem qui dicit amari: sed reflectitur
ad rem illam cui optatur bonuz illius rei. Alio modo amor
fertur in bonū alicuius rei: ita q̄ ad rem ipsam terminat in/
quantū bonū quod habet complacet q̄ habeat: ⁊ bonū qō
non habet optatur ei. ⁊ hic est amor benivolentie qui est p̄n

cipium amicicie vt dicit ꝓbs in.ix.ethi. Unde gradus charitatis ſm hunc modum amoris attendendi ſunt: quia charitas amiciciam includit vt ſupra dictū eſt. bonū autē illud vnuſqſq; maxime vult ſaluari quod eſt ſibi magis placens: quia hoc eſt appetitui informato per amorem magis cōformе: hoc eſt autē ſuū bonū. vnde ſm q̄ bonū alicuius rei eſt vel eſtimatur magis bonū ipſius amantis: hoc amans magis ſaluari vult in ipſa re amata. bonū autē ipſius amantis magis inuenitur niſi perfectꝰ eſt. & ideo quia pars quelibz imperfecta eſt in ſeipſa: perfectionē autē habet in ſuo toto: ideo etiam naturali amore pars plus tendit ad conſeruationem ſui totius q̄z ſuipſius. Unde etiaz naturaliter animal opponit brachium ad defenſionē capitis ex quo pendet ſalus totius. Et inde eſt etiā q̄ particulares homines ſeipſos morti exponunt ꝓ conſeruatione cōmunitatis cuius ipſi ſunt pars. quia ergo bonū noſtrum in deo perfectū eſt ſicut in cauſa vniuerſali ꝓma & perfecta bonoꝝ: ideo bonuz in ipſo eſſe magis naturaliter cōplacet q̄z in nobiſipſis. & ideo etiā amore amicicie naturaliter deꝰ ab homine plus ſeipſo diligitur. & quia charitas naturā perficit: ideo etiā ſm charitatē deum ſupra ſeipſuz homo diligit: & ſuper omnia alia particularia bona. charitas aūt ſupra naturalem dilectionē ipſius addit quandā aſſociationē in vita gratie vt ſupra dictum eſt. Quidam autē dicunt q̄ aliquis naturaliter amore concupiſcentie deū plus ſeipſo diligit inq̄ntū diuinū bonū eſt ſibi delectabilius. ſed amore amicicie plus ſeipſuz naturaliter q̄z deū diligit dum plus ſe vult eſſe & viuere: & habere aliqua bona q̄z deum. ſed charitas ad hoc naturam elevat vt etiā per amiciciam aliquis plus deū diligat q̄z ſeipm. Sed ꝓma opinio ꝓbabilioꝝ eſt: quia inclinatio nature hominis inq̄ntū eſt homo nunq̄z contradicit inclinationi virtutis: ſed eſt ei cōformis. Ad ꝓmū igit̄ dicendū q̄ amor non eſt vnio ipſarū rerū eſſentialiter ſed affectuū. non autē eſt inconueniēs vt illud quod eſt minꝰ coniūctū ſm rem ſit magis coniūctū ſm affectū dum plerūq̄z ea que realiter nobis coniuncta ſunt nobis diſpliceant: & ab affectu maxime diſcordent. ſed amor ad rerū vnionē inducit quantū poſſibile eſt: & ideo amor diuinꝰ facit hominē ſm q̄ poſſibile eſt non ſua vita ſed dei viuere. ſicut Apoſtolus dicit Gal. ij. Uiuo ego iam non ego viuit vo in me chriſtus. Ad ſecundū dicendū q̄ q̄uis vnicuiq; ſit amabile q̄ ſibi eſt bonū: nō tñ oportet q̄ ꝓpter hoc ſicut ꝓpter finem ametur quia eſt ſibi bonū: cum etiam amicicia non retorqueat ad ſeipſum bonū q̄ ad alterum optat. diligimus enī amicos etiam ſi nihil nobis debeat inde fieri. Ad tertiū dicēdū q̄ amicabilia que ſunt ad alterum veniunt ex amicabilibus que ſunt ad ſeipſum: non ſicut ex cauſa finali ſed ſicut ex eo quod eſt ꝓius in via generationis: quia ſicut quilibet ſibi ꝓius eſt notus q̄z alter & q̄z deus: ita etiā dilectio quaz quiſq; habet ad ſeipſum eſt ꝓior ea dilectiōe quā habet ad alterū in via generationis. Ad q̄rtū dicēdū q̄ opera noſtra ꝓprie loquendo non ꝓportionant affectioni quā ipſum in ſeipſo diligimus: quia ex noſtris operibus nihil ei accreſcit vel accreſcere poteſt. ſed ſi eſſet poſſibile q̄ ex noſtris operib⁹ aliquid ei accreſceret habens charitatem: multo plura faceret ꝓpter beatitudinē ei conſeruandā q̄z ꝓpter eam ſibi adipiſcendam. Ad quintū dicendū q̄ deus vbiq; equaliter diligitur: tamen diuinū bonum in iſto eſſe non eſt tantum amabile ſicut ipſum eſſe in deo: quia non eque perfecte in omnibus eſt.

Ad quartū ſic ꝓcedit. videtur q̄ non poſſit in dilectione dei haberi reſpectus ad aliquam mercedem: quia Jo. x. mercēnarius vituperatur. ſed mercēnarius dicitur qui mercedem querit. ergo dilectio dei ex charitate non admittit reſpectum mercedis. Auguſtinus dicit deo licz ſine ꝓmio ſeruiri non poſſit: tamen ſine intuitu ꝓmij ſeruiēdū eſt. ſed ꝓmiū nihil aliud eſt q̄z merces laboris: ergo ſine reſpectu mercedis deo ſeruiendū eſt.

Ꝑ amicicia ciuilis q̄uis habeat multas dilectiones & vtilitates: tamen ad eas non reſpicit ſed ſupra honeſtum fundatur. ſed amicicia charitatis magis eſt honeſta q̄z amicicia ciuilis. ergo nec ipſa ad aliquaz vtilitatem reſpicit. Ꝑ merces eſt finis eorum que ꝓpter mercedem fiunt. ſed finis diligitur magis q̄z ea que ſunt ad finem. ſi ergo deꝰ ꝓpter aliquaz mercedem diligeretur aliquid aliud magis diligeretur deo: qō eſt contra rationem charitatis. Ꝑ ſicut per charitatem homo adipiſcitur ꝓmiū: ita etiam fugit penam. ſz charitas expellit timorem pene maxime ſi ſit perfecta: ergo videtur q̄ etiā excludit intuitū mercedis. Ꝑz contra. ſicut dicitur in glo. Matth. j. ſpes generat charitatē. ſed ſpes eſt expectatio mercedis: ergo charitas poteſt eſſe cum intuitu mercedis. Ꝑ Hebr. xj. dicitur de ſanctis patribus q̄ aſpiciebant in remunerationez. ſed conſtat q̄ ipſi diligebant deum ex charitate. ergo dilectio dei ex charitate compatitur intuitum mercedis. Ꝑ amicoruz eſt q̄ quilibet ſuum amicum ſine intuitu mercedis diligat. ſed charitas eſt q̄ quedam amicicia ad deum. ergo charitas non ſolum excludit intuitum mercedis ſed etiam facit habere oculum ad mercedem. Ꝑ ꝓ dicendum q̄ merces ꝓprie dicitur ꝓmium quod quis ex labore vel aliquo opere meretur. ꝓmiū autē eſt qō alicui in bonum eius redditur. vnde merces inquantuz huiuſmodi impoꝛtat aliquid referibile per amorē ad id cui merces redditur. Mercedem enī aliquis ꝓpter ſeipſum amat: nō tamen eſt de ratione mercedis q̄ ſit intētionis finis: quia plerūq; aliquis mercedem ex opere non querit cui merces debetur. ea autem que ꝓpter ſe aliquis diligit vel ſunt ꝓfectiones illius formaliter: ſicut ſanitas virtus operatio dilectio & huiuſmodi. vel ſunt effectiua vel conſeruatiua horum aut contrariorum ꝓhibitiua. Unde ſi aliquis amat aliud extra ſe ꝓpter ſeipſum illud poteſt dici merces inquantū ex eo aliq̄d in ipſo relinquitur vel conſeruatur. ſed ſicut ſupra dictum eſt de ratione amicicie eſt q̄ amicus ſui gratia diligatur. vnde amicus non habet in amicicia rationem mercedis ꝓprie loquendo q̄uis ea que ex amico in nobis fiūt rationem mercedis habere poſſint: ſicut delectationes & vtilitates quas ex ipſo amans conſequitur: ratione quarū ipſe amicus merces dicitur quaſi catſaliter: ſicut dicitur deus merces noſtra ratione eorum que ex ipſo in nobis ſunt. patet ergo q̄ ponere mercedem aliquam finem amoris ex parte amati eſt contra rationem amicicie. Unde charitas per hunc modum oculum ad mercedem habere nō poteſt. hoc enim eſſet deum non ponere vltimū finem: ſed bona que ex ipſo cōſequitur. Sed ponere mercedem eſſe finem amoris ex parte amantis: non tamen vltimuz ꝓout. ſ. ipſe amor eſt quedam operatio amantis: non eſt contra rationem amicicie: quia ipſa amoris operatio cum ſit quoddā accidens nō dicitur amari niſi ꝓpter ſuum ſubiectum vt ex dictis patet. & inter ea que ꝓpter ſe aliquis diligit poteſt eſſe ordo ſalua amicicia. vnde & ipſam operationem amoris poſſum amare non obſtante amicicia ꝓpter aliquid aliud. erit tamen contra rationē virtutis ſi virtutis operatio ꝓpter aliquid aliud virtute inferius cuiuſmodi ſunt tempoꝛalia bona diligatur. patet ergo q̄ habēs charitatem non poteſt habere oculum ad mercedem vt ponat aliquid quodcūq; finem amati. ſ. dei. hoc enim eſſet cōtra rationem charitatis vt eſt amicicia quedam. Nec iterum vt ponat aliquid bonū tēporale finem ipſius amoris: quia hoc eſt contra rationem charitatis vt eſt virtus. poteſt tamē habere oculum ad mercedē vt ponat beatitudinē creatā finē amoris: non aūt finem amati. hoc enī neq; eſt ſm rationē amicicie neq; ꝓtra rationem virtutis cū beatitudo virtutū ſit finis. Ad ꝓmū ergo dicendum q̄ mercēnarius ibi dicitur qui opus ſpeciale ꝓpter mercedem tempoꝛalem exercet. Ad ſecundum dicendum q̄ ſine intuitu ꝓmij ſeruiendum eſt ita q̄ ꝓmium non ponatur finis eius quod amatur & cui ſeruit: ſed q̄ ꝓmium finis ipſius ſeruitij vel amoris. Ad tertium dicen-

dum q̄ amicicia non respicit delectationes ⁊ vtilitates amicorū quasi finem propter quam amicus amat. ¶ Ad quartum patet solutio per ea que dicta sunt. ¶ Ad quintum dicendum q̄ bonum de quo est spes magis est consonū amori q̄ malus de quo est timor. ⁊ ideo q̄nis perfecta charitas foras mittat timorem penemon tamen oportet q̄ foras mittat intuitum mercedis.

Ad quintum sic proceditur. videtur q̄ homo ex charitate non debeat seipsum magis q̄ proximus diligere. Illud enī propter quod aliud relinquitur magis amatur. sed charitas facit hominē seipsum relinquere quodāmodo ⁊ amato inherere: quia Diony. dicit q̄ amor ponit hominez extra se: ⁊ collocat eum in amato. ergo plus amat amicum q̄ se. ¶ Ꝑ deum magis q̄ nosipsos diligimus inquantum bonum nostrum perfectius in eo q̄ in nobis inuenit. sed similiter perfecti⁹ inuenitur in aliquo proximo q̄ in nobis qui bona que nos habemus perfecti⁹ habent: ergo debemus magis proximū q̄ nosipsos diligere. ¶ Ꝑ illud quod aliquis maxime in seipso diligit est vinere ⁊ esse. sed charitas facit ponere vitam corporalem pro fratribus. quidam enim gentiles pro amore amicorū se morti exposuerunt sine aliqua spe vite eterne. ergo amicicia ⁊ charitas facit magis diligi proximū q̄ seipsum. ¶ Ꝑ illos magis diligimus quorum bona magis optamus: ⁊ mala magis vitamus. ⁊ sicut dicit philosophus in. ix. ethi. in tristitijs amicos tarde vocandum: ad eorum aūt tristitias prompte eundem: In letitijs autē econuerso: quia eos prompte vocandum difficulter ad eorum letitias se ingerendum. ergo charitas facit magis amare proximos q̄ seipsos. ¶ Ꝑ beneficentia est effectus charitatis. sed magis laudantur qui sunt benefici ad amicos q̄ qui sunt benefici ad seipsos. ergo charitas facit magis amare proximos q̄ seipsum. ¶ Ꝑ amicia facit hominem gaudere de conuersatione cum amicos q̄ de cōuersatione sui ad seipsum: ergo plus amicos et proximos q̄ seipsum diligit. ¶ Sed contra. q̄nto q̄s amat salutem alicuius tanto vitat peccatum eius. sed homo magis debet vitare peccatum suum q̄ peccatum alterius: ergo magis debet amare vitam suam q̄ salutē alterius. ¶ Ꝑ misericordia ex amore causatur. sed homo debet incipere misereri a seipso ſm q̄ dicit Augusti. ergo ⁊ a seipso debet incipere amorem. ¶ Ꝑ illud quod est naturale vehementius est q̄ illud quod est voluntarium tm̄. sed amor sui est ex inclinatione nature. amor autē aliorum est ex voluntate rationis tm̄. ergo ex charitate homo plus seipm̄ q̄ alios diligit. ¶ Ro. dicendū q̄ sicut aliquid inuenit perfectius in causa vniuersali q̄ in effectu particulari: ita aliquid perfectius inuenitur in re q̄ in sui similitudine. vnde cū bonum proprium alicui⁹ inueniatur in deo sicut in causa vniuersali: in se autē sicut in effectu: in proximo autē sicut in similitudine sicut deum plus q̄ seipsum diligere debet beneuolentie dilectione: ita etiam plus se q̄ proximū. sed scientialis que dicitur homo interior: ⁊ exterior. s. natura sensualis que dicitur homo exterior plus homo debet diligere se q̄tū ad naturam interiorem q̄ q̄tū ad naturā exteriorem. ⁊ iō ea q̄ sunt bona nature interioris plus debet optare q̄ ea que sunt bona sibi ſm naturā exteriorem. omnia autē opera virtutis sunt sibi bona ſm interiorem naturam interra bona exteriora sint; impēdenda amicis q̄ nobisipsis inquantū consistit in hoc bonū virtutis quod est nostrū maximū bonū. sed de bonis spiritualibus semper plus nobis q̄ amicis impendere debemus ⁊ velle: ⁊ similiter etiam a malis vitandis. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ in amore amatū vt amatum potius est q̄ amans vt amans. sed quia amans est etiā amatū a seipso: ideo poti⁹ potest esse in amore inquantum est amatum q̄ amatū extrinsecū: ⁊ magis collocatur in ipso affectus amātis q̄ in exteriori amato. ¶ Ad secundū dicendū q̄ q̄uis bonū quod ego habeo possit in proximo perfectius inueniri q̄ in meipso: tamen in me semper inuenitur perfectius vt proprius: quia bonū quod est in ipso non est meū nisi per similitudinē. bonū autē quod est in deo est meum etiam ſm causam. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ tradere seipsum morti propter amicū est perfectissimus actus virtutis: vnde hūc actū magis appetit virtuosus q̄ vitā proprīā corporalē. vnde q̄ aliquis vitaz proprīā corporalē propter amicū ponit nō⁹tingit ex hoc q̄ alq̄s plus amicū q̄ seipm̄ diligat: sed quia in se plus diligit quis bonū virtutis q̄ bonū corporale. ¶ Ad quartū dicendū q̄ in hocipso q̄ homo non vult esse onerosus amico tristitias suas cōmunicando eidem: sed magis beneficus ⁊ delectabilis ſm virtutē operatur. ⁊ ita spirituale bonū plus sibi q̄ amico tribuit. ¶ Ad quintum dicendum q̄ de bonis spiritualib⁹ magis nobis impendim⁹ q̄ amicis. de corporalibus autē magis amicis q̄ nobis ratione iam dicta. ¶ Ad sextū dicendū q̄ conuersatio cum amicis est nobis delectabilis inquantū cognoscimus bonum ipsorum q̄ nobis quasi nostrum complacet. ⁊ quia per visum meli⁹ cognoscunt res q̄z per alium sensum: ideo amici magis se videre desiderant. ⁊ quia magis potest homo cognoscere que sunt alteri⁹ q̄z que propria: ideo magis delectatur in conuersando ad amicū q̄z etiam ad seipm̄ q̄uis virtuosus ad seipsum delectabiliter cōuersēt inquantū in seipso cōsiderat memoriā ⁊ ꝓpositū ⁊ spem bonorū q̄ ei delectationē ingerūt vt dicit in. ix. ethi.

Ad sextū sic proceditur. videt q̄ homo ex charitate magis debet diligere extraneos q̄z ꝓpinquos. charitas enim sicut ⁊ amicicia fundamentū habet honestū. sed maior honestas vel virtus inuenit q̄q̄ in extraneis q̄z in propinquis: ergo magis sunt diligendi ex charitate extranei q̄z propinqui. ¶ Ꝑ charitas facit conformitatē hominis ad deū. sed deus plus diligit extraneos nostros q̄z propinquos si sunt meliores: ergo ⁊ nos magis eos diligere debemus. ¶ Ꝑ effectus respondet affectui. sed in aliquibus debemus maiorem effectum amoris ostendere ad extraneos q̄z ad propinquos: sicut in collatione beneficiorum ecclesiasticorū si extranei meliores sint: ergo magis diligendi etiā ex affectu q̄līcz extranei q̄z ꝓpinq̄. ¶ Ꝑ cōcordia in charitate importatur ⁊ ex charitate efficitur. sed aliquando magis concordandū est extraneis q̄ propinq̄s: sicut in bellis magis obediendum est duci exercitus q̄z patri. ergo magis sunt diligendi extranei q̄z propinqui. ¶ Ꝑ illud quod est debitum proponendum est ei quod non est debitum. s̄z reddere retributionem beneficiorum est debitum: benefacere autē propinquis non est debitum quandoq̄z. ergo magis benefacienduz est extraneis q̄z propinquis. ⁊ ita ad minus q̄ztū ad effectū amicicie extranei propinquis preponēdi sunt. ¶ Sed contra. Hala. vj. Operemur bonum ad oēs maxime autē ad domesticos fidei: ergo propinqui preferēdi sunt extraneis. ¶ Ꝑ. j. Thimo. iij. dicit Qui suoz ⁊ maxime domesticorū curam non habet fidem negauit ⁊ est infideli deteriorz. ergo magis habenda est cura propinquorum q̄z aliorz. ¶ Ꝑ magis homo debet seipm̄ diligere q̄z alios: ergo quāto aliqui sunt sibi magis propinqui magis debet eos diligere. ¶ Ro. dicendū q̄ sicut dictum est proximos diligimus inquantū in eis bonum nostrum per similitudinem inuenitur loquendo de amore beniuolentie. hec autē similitudo attenditur ſm q̄ cum eis cōmunicamus. vnde ⁊ ſm diuersas cōmunicationes diuersas amicicias philosophus distinguit. Est enī cōmunicatio alia quidem naturalis ſm q̄ in naturali origine aliqui cōmunicāt vt in ista cōmunicatione fundatur amicicia patris ⁊ filij ⁊ aliorum consanguineorz. alia vō cōmunicatio est iconomica: ſm quam homines sibi in domesticis officijs cōmunicāt. Alia vō cōmunicatio politica ſm quā boīes ad conciues suos cōmunicant. Quarta cōmunicatio est diuina ſm quā omnes ho-

mines cõmunicant in vno corpore ecclesie vel actu vel potẽtia. ⁊ hec est amicia charitatis que habetur ad omnes etiaꝫ ad inimicos. Quia ergo charitas benivolentiam importat que amicis bona optat ⁊ operatur bonũ ad ipsos: ideo ſm vnamquãq; predictarũ amiciciarũ amandi sunt amici q̃tũ ad bona pertinẽtia ad cõmunicationẽ illam super quã amicicia fundatur. vnde ad patrẽ ⁊ cõsanguineos amicabiliter nos habere debem⁹ in eis que ad conseruationẽ nature pertinent ad domesticos in his que ad dispensationẽ domus pertinent. Ad conciues in his q̃ ad ciuilem vitã spectant: sic̃ est simul cõuersari ⁊ morari in operibus ciuilibus. Ad oẽs autẽ homines in his que ad deum spectant vt omnib⁹ optemus vitã eternã: ⁊ operemur ad salutẽ ipsoꝝ ſm modũ nostrũ. Tamen simpliciter loquendo ſm illam amiciciam maior debet esse dilectio que magis accedit ad id quod magis diligendũ est. maxime autẽ diligendus est deus. ⁊ post hoc maxime debet homo seipsuꝫ diligere vt dictũ est. ⁊ quia vltima dictarũ amiciciarũ. ſ. charitatis magis appropinquat ad dilectionẽ dei: ideo si ab illa priores amicicie sepent̃ portior simpliciter esset ipsa sine alijs q̃ alie sine ipsa. non autẽ sepant̃ q̃tũ ad aliquẽ qui in hac vita viuat: sed post mortez sepant̃ ab amicicia charitatis dãnati. vnde plus debeo diligere hominẽ christianũ q̃ patrem meũ infidelem defunctũ simpliciter loquẽdo q̃uis liceat ſm affectũ naturalem in illud magis ferri quod magis ſm naturã nobis coniunctũ ẽ. Prima aũt amicicia magis proxima est ei q̃ aliquis seipm diligit q̃ secũda: ⁊ secũda q̃ tertia: tertia simℓ q̃ quarta tñ. ⁊ ideo Ambro. hunc ordinẽ dilectionis ponit vt primo diligantur consanguinei ad quos habetur prima amicicia. Secundo domestici ad quos habetur secũda q̃tũ ad illos qui nobiscum in domo cõuersantur. Et tertia q̃tũ ad illos qui in nobis in ciuilib⁹ ⁊ honestis actibus familiares sunt. Tertio inimici ad quos solũ quarta amicicia habetur. ⁊ hoc intelligendũ est simpliciter loquendo. sed ſm q̃d potest ordo iste mutari vt. ſ. magis amicabiliter me habeã ad familiarẽ qui mihi cõuenit in operibus honestis q̃tũ ad societatẽ in istis q̃ ad patrẽ qui in istis non cõmunicat. ⁊ sic ẽ intelligẽdum de alijs. Ad primũ ergo dicendũ q⁹ amicicia politica fundamentũ habet cõmunicationẽ in honestis operib⁹: in quibus simul aliqui cõuersantur. sed amicicia naturalis habet fundamentũ cõmunicationẽ naturalem. ⁊ hec cõmunicatio propinquior est illi qua hõ sibi cõicat. vnde sicut hõ simpliciter seipsum debet magis diligere quo ad naturam etiam si malus sit q̃ aliũ bonũ: ita etiam naturam patris sui magis diligere debet simpliciter loquendo q̃ alium bonũ. nõ quidem inquantũ malus: sed ad hoc vt bon⁹ fiat. Ad secũdũ dicẽdũ q⁹ in hoc deo conformamur q⁹ diligim⁹ eos magis qui nobiscũ magis cõmunicant: sicut ⁊ ipse eos qui secum magis cõmunicant magis diligit q̃uis non sint idez qui nobiscũ ⁊ cũ eo magis cõmunicant. Ad tertiũ dicendũ q⁹ in illis que non pertinẽt ad cõmuniationẽ naturalez quã cum patre vel consanguineis habemus non oportet q⁹ magis consanguineis benefaciamus: ſz illis qui magis coniũcti sunt nobis ſm illam cõmunicationẽ ad quam illa bona pertinẽt. ⁊ ideo beneficia ecclesiastica nõ sunt danda magis cõsanguineis: sed eis qui magis sunt idonei ad regimẽ ecclesie: quia illi q̃tũ ad hoc q⁹ dispẽsatores diuinorum sumus magis nobiscũ cõmunicant. sed de patrimonio ꝓprio ⁊ de his que homo ꝓprio ⁊ licito lucro acquirit potest benefacere ꝯsanguineis potius q̃ alijs ⁊ debet nisi ex alia parte sit aliquid quod preponderet vel indigentia vel vtilitas. Ad ẽrtũ patet solutio per iam dicta: qz ad vnũquoddq; magis amicabiliter nos debemus habere in eis que ad cõmunicationẽ illam pertinẽt ſm q⁹ amicicia nobis iungitur Ad quintũ dicendũ q⁹ in his que ad ꝺseruationẽ nature pertinẽt magis sumus debitores parentibus a quib⁹ naturam accepim⁹ q̃ aliquib⁹ alijs: ⁊ cõsanguineis consequẽter. ⁊ ideo magis liberare debem⁹ patrem a morte q̃ extraneum etiam si ille nos in casu simili liberasset. sed in alijs beneficijs possumus nos quandoq; magis amicabiliter habẽ ad extraneos q̃ ad ꝓpinquos.

Ad septimũ sic ꝓcedit. videtur q⁹ pater non sit magis amandus a filio q̃ econuerso. effect⁹ enim affectui respondet: ⁊ ipm demonstrat. sed magis ostendere debemus effectũ amoris filijs q̃ patrib⁹. non enim filij debent parentibus thesaurizare: sed econuerso. ii. Corin. xii. ergo filij magis amandi sunt q̃ parentes. Ꝑ charitatis ordo nature ordini non repugnat cũ charitas naturã non destruat sed perficiat. sed naturaliter homo plus diligit filium q̃ patrẽ: sicut etiã naturaliter plus diligit beneficiatus beneficiatum q̃ econuerso in iñtũ relucet in eo suũ bonũ magis vt dicitur in. ix. ethi. ergo ⁊ ſm charitatẽ filij parẽtibus sunt magis amandi. Ꝑ vnusquisq; debet seipsum plus diligere q̃ aliquẽ aliũ post deũ. sed vxorẽ debet homo diligere sicut seipsum cũ sit vnus corpus cũ ea: ergo debet vxorẽ magis q̃ aliũ aliquẽ diligere. Ꝑ magis debemus diligere eos qui nos magis diligunt. sed matres magis diligunt filios q̃ patres: ergo ⁊ filij magis debẽt diligere matres q̃ patres. Ꝑ similitudo est causa amicicie. sed filie magis similantur matrib⁹ q̃ patribus: ergo ad minus filie debẽt plus amare matres q̃ patres: ⁊ sororez q̃ fratres. ⁊ ita ordo qui in littera ponit̃ non est vniuersalis. Ꝑ fratres petri sunt propinquiores patri eius q̃ filij sui. si ergo pater esset super omnes alios diligendus fratres essent magis diligẽdi q̃ filij: cuius contrariũ in littera dicitur. Sed cõtra. super omnia debemus diligere deũ. sed amor quẽ habem⁹ ad patrẽ magis similat̃ amori quẽ habemus ad deũ qui est pater noster: ergo patrẽ super omnes alios debem⁹ amare. Ꝑ ille cui nunq; sufficienter potest retribui maxime est amandus. sed sicut dicit ꝓbs in. viij. ethi. nunq; sufficienter possumus retribuere patribus a quibus esse nutrimentũ ⁊ disciplinã accepim⁹: ergo maxime inter proximos debem⁹ patrẽ amare. Ꝑ q̃to maior est amor tanto firmior est. sed amor filij ad patrez est firmior q̃ econuerso: quia filij non possunt abnegare parẽtes sicut possunt patres filios abnegare: ⁊ eos propter aliquod crimen accusare ⁊ expellere a se vt dicitur. viij. ethi. ergo magis diligendi sunt patres q̃ filij. Ꝑ & ᵒ dicendum q⁹ amicicia propinquoꝝ vt dictũ est fundatur super cõmunicatione naturali. omnis autẽ cõmunicatio naturalis fundatur super originẽ ſm quã est pater ⁊ filius. fratres enim dicũtur aliqui in hoc q⁹ ab eodem patre nascunt̃: ⁊ sic deinceps. vnde tota amicicia propinquoꝝ fundat̃ super amicicia patris ad filiũ. ⁊ ideo hec amicicia ẽ maior q̃ aliqua alia propinquoꝝ. in hac autez amicicia quodãmõ filij prepontunt parẽtib⁹ quodãmõ parẽtes filijs ſm duplicẽ modũ amoris Amatur enim aliquid vt res distincta: sicut amo manũ meã vel aliud membrũ vno amore quo amo meipm. loquendo ergo de amore aliq̃d vt alteri⁹ existẽs: sicut amo hominẽ. Et alicui⁹ rei in se sic magis amant̃ parẽtes q̃ filij. loquẽdo aũt de amore quo aliq̃d amat̃ in altero sic filij magis diligunt̃ q̃ parẽtes. Cui⁹ rõ est qz vnũquodq; tãto magis diligit̃ q̃to nobis magis ꝓpinquũ est. ꝓpinqui⁹ aũt est aliq̃d alicui qõ hz ordinẽ eẽntialẽ ad illũ q̃ qõ accidẽtaliter ad ipm ordinat̃. causa aũt eẽntial̃ est effectui sicut gen⁹ spẽi. ſz effect⁹ ad cãz accidẽtal̃r se hz: qz sic effect⁹ compabil̃ ad cãm ꝓ modũ effect⁹ sit aliq̃d cause: qz sic effect⁹ compabil̃ ad cãm q⁹ est partis integral̃ q̃ est actu ⁊ eẽntialiter in toto. ſm aũt q⁹ est aliq̃d cause nõ ẽ distinctũ ab ea: ſz est vnũ cũ ipsa. ꝺsiderãdo ergo patrẽ ⁊ filiũ vt sũt q̃dã ꝓsone in se distincte: sic pr̃ magis amat̃ cũ sit cã q̃z fili⁹ q̃ est effect⁹. ſz qz fili⁹ est q̃dã res pr̃is: ⁊ nõ econuerso: iõ diligit̃ fili⁹ alia dilectõe iñtũ res pr̃is: vt membrũ diligẽtis ipsi⁹. Vñ pbs dicit q⁹ illud quod ẽ ex aliquo genitũ est ꝓpinqui⁹: sicut mẽbrũ puta pes vel dens. ⁊ qz hmodo q̃si vna dilectione diligit̃ cũ illa q̃ aliq̃d seipm diligit: ideo ſm hoc fili⁹ magis q̃z pater diligit̃. ⁊ ſm hanc viam assignat pbs tres ratiões q̃re filij magis diligunt̃ pa-

rentibus. Prima est quia filij sunt sicut membrum patris: vnde alios diligit filiū sicut seipm. Secūdo qz patres sciunt magis aliquos esse suos filios q̄ ecōuerso. Tertio quia bonū patris in filios refulget sicut bonū cause in effectu. vñ naturaliter quilibet artifex diligit opera sua sicut filios. sed qz amor quo diligit aliq̄d in seipso magis habet de ratiōe benuolentie que est in principiū amicicie z radix: ideo amici cia magis habet ad patrē q̄ ad filiū: z charitas sil'r q̄uis alio amor quo amat filij affectu naturali: sed patres affectu charitatis. sz hoc nō placet mihi: quia nihil naturaliū inordinatū est. eēt autē inclinatio inordinata si inclinaret in diligendū magis quod min⁹ diligendū est. vnde charitas ordinē nature non mutat sz perficit. ¶ In quibusdā hō magis inclinat naturaliter ad amorē patris q̄ ad amorē filij: sicut hō facilius expellit a se filiū q̄ patrē quē non expellit nisi propter abūdantē malitiā vt phs dicit in. viij. ethi. Sil'r etiā quedā alia inclinant magis ad parētes q̄ ad filios inclinatione naturali in quibusdā: sicut narrat Basi. in exameron li. viij. de ciconijs que parētes suos etate cōfectos fouent plumis: alimēta ministrāt: z in volatu supportāt. vnde constat qz etiā sm naturalem inclinationē z sm charitatem distinctione opus est.

¶ Ad primū ergo dicēdū qz pater causa est filij. causa aūt est influere in causatū: z non ecōuerso. vnde amor naturalis ad filiū attendit sm inclinationē naturalem affectus ad beneficiendū sibi. sz amor filij ad patrē attendit sm inclinationē naturalem ad subijciendū se ei. z hec inclinatio non est minor q̄ prima imo maior. Unde maiorē malitiam oportet aduenire ad hoc qz hō. auertatur ab ista inclinatione q̄ta prima. q̄uis autez aliqñ in casu pater sit inferior filio inq̄ntū indiget auxilio eius: hoc tñ nō cōuenit patri inq̄ntū pater est: qz semp inclinat ad illud quod semp est z p se: non ad illud qō accidit in casu: ideo non est tanta inclinatio naturalis ad benefaciendū patri sicut ad benefaciendū filio. sed hanc inclinationē facit ratio que in hominib⁹ supplet illud ad qō natura non sufficiebat. In alijs autē aīalib⁹ in quib⁹ hoc frequēter cōtingit qz patres propter senectutē indigent filiorū auxilio quia rationē non habent indidit natura inclinationē filijs vt patrib⁹ ,puiderēt: sicut ecōuerso vt dictū est de ciconiis. ¶ Ad secundū dicēdū qz ratio illa ,procedit de amore filij sm qz diligit vt bonū patris. sic enī beneficiatū naturaliter plus diligit q̄ beneficiās inq̄ntū est factura benefaciētis: quia relucet in eo opus suū. ¶ Ad tertiū dicēdū qz vxor in actū generationis assumit: vnde videt in eodē gradu poni eē q̄tū ad amorē benuolentie cū filijs. ¶ Ad q̄rtū dicēdū qz matres naturaliter plus diligūt filios q̄ pres ,pter tres rōnes. Primo qz magis laborant in eorū generatione: vnde ponūt magis ibi de suo. Secūdo quia magis sciūt qz sunt sui filij q̄ patres. Tertio qz statim natos secum tenēt z nutriunt: nō aūt patres. sicut z consanguineos cū quib⁹ ouer sati sum⁹ magis diligim⁹: quia amicicie naturali adiungit amicicia socialis. z hoc totū redit ad hoc qz plus de suo ponit mater in filio q̄ pater. sz plus de eo quod est filij ponit a patre q̄ a matre: quia pater dat formā z mater dat materiā. z iō naturaliter hō plus diligit patrē z consanguineos ex parte patris q̄z ex parte matris. ¶ Ad quintū dicendū qz filia in his q̄ ad perfectionē ptinēt: qz ipsa magis in se diligit plus similat patri q̄z matri. sz in his q̄ ptinēt ad defect⁹ plus similat matri q̄z patri: z hoc non est dilectiōis rō. z ideo etiā hō plus diligit naturaliter frēs q̄z sorores inq̄ntū perfecti⁹ imitant ,ppinq̄ores p̄r:tū filij sint ,ppinq̄ores nobis. nos āt debem⁹ nosipsos magis diligē q̄z p̄res: z iō magis filios q̄z fratres diligimus.

Hoctauū sic proceditur. videtur qz inconuenienter distinguant isti grad⁹ charitatis: quia perfectio charitatis consistit in hoc qz deus ex toto corde diligat. sz hoc nō est impossibile in via vt supra dictū est: ergo charitas in via nō pōt eē perfecta. ¶ Ps illud quod est semp in augeri nō pōt eē perfectū. sz charitas q̄z diu in hac vita sum⁹ semp pōt augeri vt in. j. li. di. xvij. dictū est. ergo nō pōt esse perfecta. ¶ Ps in quolibet motu pñt accipi infinita media inter primū z vltimū. sz charitas incipiēs est q̄si principiū motus. termin⁹ aūt perfectio charitat⁹ est. ergo pñt infiniti grad⁹ assignari. ¶ Ps qñ incipit etiā est perfectus. ergo nō debet distingui perfectus ab incipiente. ¶ Sz cō. vita spūal similat vite nāli. sz in perfectu nālis vite assignant determinati gradus etatum. ergo z in charitate sm quā est spūalis vita aīe debēt determinati gradus assignari.

Ulteri⁹ videt qz oēs teneant ad charitatē perfectā: quia stare in via dei vt dicit Bern. retrocedere ē. sz oīs q̄ procedit in via dei ad perfectionē tēdit: ergo oēs tenent ad perfectionē charitatis tēdere. ¶ Ps quilibet tenet magis diligere proximū q̄z corpus proprium. sz ponere vitā corporalem pro fratrib⁹ est perfecte charitatis. ergo quilibet tenet ad perfectā charitatē. ¶ Ps illi q̄ negauerunt deū ppter timorē mortis a pctō nō excusant. sz nō peccassent nisi tenerent ad hoc: ergo quilibet tenet ad mortiēdū pro xpo qō est perfecte charitatis. ¶ Ps phs dicit in. viij. ethic. qz in bonoribus qui sunt ad parētes z ad deū nō possum⁹ reddere equalens. sz iusticia attendit in h̄ qz reddit alijs quod pōt. sz ad opus iusticie oēs tenent: ergo quilibet debet pro deo facere totū quod pōt. pōt aūt ad opa perfectiōis se extēdere: ergo tenet ad illa. ¶ Sed cōtra. quilibet peccat omittens id ad qō tenet. si ergo oēs tenent ad perfectā charitatē oēs imperfecti dānarent: quod falsum est.

Ulteri⁹ videt qz habentes charitatē perfectā teneant ad ōia que sunt perfectionis: qz sicut dicit Grego. cū crescūt dona rōnes etiā crescūt donorū Et Lu. xij. dicit: Cui plus cōmittit plus ab eo exigit. sz ei q̄ habet perfectā charitatē plus cōmittit: ergo z plus tenet sua exigentiā doni accepti. z ita videt qz teneat ad ea q̄ perfectionis sunt. ¶ Ps sicut se habet imperfectus ad cōmunia: ita se habet perfect⁹ ad ea q̄ perfectionis sunt. sed imperfectus tenet ad cōmunia: ergo z perfectus ad ea q̄ perfectionis sunt. ¶ Ps apl's tenebat ad euāgelizandū: quia dicit. j. Cozin. ix. Si nō euāgelizauero ve mihi est: necessitas enī mihi incūbit. quod est perfectionis nō nisi quia habeat perfectā charitatē: ergo illi qui habent perfectā charitatē tenent ad ea que perfectionis sunt. ¶ Sed otra. q̄nto alīq̄s plus habet de charitate plus habet de libertate: qz vbi spūs dñi ibi libertas. ij. Cozin. iij. sz perfectam charitatē habens potissime habet libertatē: ergo minus habet de obligatione: ergo obligatus est ad minora q̄z alij. ¶ Ps perfectionis est in lingua non offendere: z peccata venialia vitare. sz hoc nullus facit etiā apostoli: ergo perfecti non obligant ad ea que perfectionis sunt. ¶ R° dicendū ad primā questionē qz sicut in augmēto corporali distinguūt diuerse etates sm diuersos effect⁹ notabiles in quos natura ,ficit quos prius exercere non poterat: ita etiam in augmēto spūali assignant gradus diuersi charitat⁹ sm aliquos notabiles effectus quos in habēte charitatē charitas relinq̄t. Prim⁹ ergo effectus charitatis est vt hō a peccato discedat. z ideo mens charitatē habentis in primis circa h̄ maxime occupat vt a peccatis preteritis emūdet: z a futur⁹ precaueat. z q̄ntū ad hunc effectū dicit charitas incipiens. Secūdus effect⁹ est vt iam fiducia de liberatione peccator hūs in bonū adipiscendū se extēdat. z q̄ntū ad hunc effectū dicit charitas ,ficiēs nō quin in alijs statib⁹ ,ficiat: sz qz in hoc statu precipua cura est de adipiscendis bonis dīi hō semp ad perfectionē anhelat. Tertius effectus est vt hō iam ad ipsa bona q̄si connutritus quodāmō sibi naturalia habeat ipsa: z in ea quiescat z delectet. z hoc ad perfectā charitatem ptinet. Status aūt medius duo habet. Unū sm qz compat ad primū statū: quia roborat' otra mala de quib⁹ charitas incipiēs sollicita est. Aliud qō nutrit sm qz tēdit in statum tertiū semp mag⁹ ac magis bona q̄si sibi incorporādo. Sil'r etiā perfecta charitas duos habet gradus. Unus est sm qz in

bonis cõmunib⁹ quasi iam secura conquiescit. ꝛ fm hoc dicitur perfecta. Alius fm q̃ ad quelibet difficilia manũ mittit. ꝛ fm hꝫ dicit pfectissima: vel pfecta q̃tũ ad statũ vie: pfectissima q̃tũ ad statũ patrie. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ p̃ceptũ illud quodãmõ seruat in via q̃tũ ad pfectionẽ vie: quodãmõ in patria q̃tũ ad pfectionẽ patrie. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ q̃uis charitas semp augeat q̃tũ ad intensionez circa eosdem effectus: nõ tñ augeꝫ vt addant ei aliq̃ notabiles effectus qui p̃ius nõ fuerũt. ¶ Ad tertiũ dicendum q̃ q̃uis possint accipi infinita media: nõ tñ hñt notabilem diuersitatẽ. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃ q̃uis incipiens ꝑficiat magis tñ occupat mens eius circa remotionẽ maloꝝ q̃z circa ꝑfectũ in bona. ꝛ ideo nõ dicit ꝑficiens q̃tũ ad statũ: qz mozalia denominant a fine. ¶ Ad secundã q̃nẽ dicendũ q̃ quantitas charitatis dupliciter põt attendi. Uno modo fm intensionẽ charitatis. Alio modo fm obiecta; sicut est etiã de quãtitate cuiuslibet virtutis vl̃ mozalis vel naturaꝫ. ꝛ fm hoc etiã põt attendi duplex pfectio charitatis. vna fm intensionẽ. ſ. vt pfecte diligat. alia fm obiecta vel effectus vt pfecta faciat. Una quecz autẽ harũ pfectionũ põt dupliciter attẽdi in charitate. habet enĩ pfectionẽ q̃tũ ad eẽ suũ fm q̃ est pfecta in specie sua. ꝛ hec est pfectio sufficiẽtie. ꝛ ad hãc oẽs tenemur sicut ad charitatẽ: quia charitas habet quantitatẽ determinatã vtrocz modo cara quã nõ pozrigit. ꝛ in hꝫ stat pfectio essentialis ipsꝰ. habet etiã pfectionẽ q̃tũ ad bñ esse. ꝛ in hac pfectione distinguendũ est quia ad pfectionez que est p̃ intensionẽ tenet tendere q̃uis nõ teneaꝫ eã habẽ. Sed ad pfectionẽ q̃ est fm obiecta non tenet simpliciter q̃s nec tendere nec eam habere ſz tenet eam non ɔtinere nec ɔtra eam se offirmare. ꝛ ratio est quia p̃miũ essentiale ad quod tendere tenemur mensuraꝫ fm intensionẽ charitatis non fm magnitudinẽ factoꝝ: qz deus magis pensat ex q̃nto q̃z quantũ fiat. ſz tñ tenet in casu ad aliqua opera pfectiõis operibꝰ silia vt dicet. ¶ Ad p̃mũ ergo dicendũ q̃ intelligit de pfectu qui est fm intensionẽ in quẽ debet homo semper conari. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ cũ scimus fratrẽ posse liberari p̃ mortẽ corpozis a morte anime sine piculo aĩe nostre: tũc tradere animã p̃o fratribꝰ nõ est pfectionis ſz necessitatis: alꝫ aũt est pfectionis. Et silr dicendum ad tertiũ q̃ pfectionis est q̃ homo persecutoꝛibꝰ se offerat q̃n incũbit periculũ fidei. sed q̃ cõprehensus nõ neget hoc necessitatis est. ¶ Ad quartũ dicendum q̃ in illis que nõ sunt determinata ad vnũ nõ põt tota potẽtia obligari ad aliq̃d vnũ qz piret rõ cõtingẽtie fm quã aliq̃d deficere põt in minozi parte. cũ ergo hoĩes in statu isto nõ habeant liberũ arbitriũ determinatũ non exigit q̃ totum posse expẽdaꝫ in seruitiũ dei. hoc enĩ erit in patria q̃n iam defectꝰ incidere non poterit. ſz sufficit q̃ nihil de posse nostro ɔtra deũ expẽdam⁹: ꝛ illa q̃ nobis determinata sunt faciam⁹: alꝫ periret ratio nostri statꝰ. vnde sicut dicit non exigit a nobis quantũ ipse dedit nobis quia nõ possum⁹: ita non exigit a nobis quantũ possumus: quia hoc esset ɔtra rationẽ nostri status. ¶ Ad tertiã questionẽ dicendũ q̃ habens charitatẽ perfectã potest intelligi dupliciter. Uno modo q̃tũ ad perfectionẽ charitatis q̃ est penes obiecta: sicut dicunt ꝑfecti illi quib⁹ cõpetit opera pfectiõis facere vel ex voto sicut religiosis: vel ex officio sicut prelatis. ꝛ sic ex debito nõ tenent tales pfecti ad q̃ alij nõ teneant nisi ad illa q̃ vouerunt: vel q̃ officio suo sunt annexa. vnde nec prelati nec religiosi tenent ad oĩa cõsilia. Alio mõ q̃tũ ad perfectionẽ charitatis q̃ est fm intẽsionẽ: sicut aliqꝫ secularis laicꝰ feruẽs in charitate. ꝛ talis nõ obligaꝫ ad opera pfectionis nisi sicut alij: sed obligaꝫ ad intensius deũ diligendũ p̃o bonis acceptis. ꝛ ad hoc ex habitu charitatis pfectio inclinaꝫ. ¶ Ad primũ igit dicendũ q̃ tenet ad plus ꝛ perfectius agendum: sed non ad opera alia facienda ex commisso q̃uis alius forte plus teneatur ex dimisso. sed cõmissum multo maius est q̃z dimissum: quia bonum est magis bonum q̃z malum sit malum: tamẽ ille qui est debitoꝛ ex dimisso tenetur ad aliqua ad que ista non tenetur sicut ad satisfaciendum. ¶ Ad secundum dicendum q̃ illa ratio falsum supponit nisi intelligaꝫ de perfectis qui vouerunt aliqua perfectionis opera ad que tenentur p̃e alijs. ¶ Ad tertium dicendum q̃ paulo competebat hoc p̃opter officium p̃elationis. Sciendum tamen q̃ ratio facta ad oppositum minus concludit: quia perfecti non minus tenentur sed minus ex debito mouentur: quia amoꝛ magis eos q̃z debitus mouet etiam in bis que debẽt. ꝛ q̃tũ ad hoc dicitur maioꝛ in eis esse libertas. ¶ Multozum charitas inozdinata est. Charitatẽ hic large p̃o dilectione vel amicicia ponit. Qui si boni sint malis filijs p̃eponẽdi sunt nõ in illis q̃ ad naturalẽ cõicationẽ ptinent: sicut est hereditatis dimissio educatio ꝛ huiusmodi: nisi forte supabundans malitia filioꝝ eos indignos paterno beneficio faciat. ¶ Perfecta charitas ẽ vt q̃s sit parat⁹ p̃o fratribꝰ moꝛi. Cõtra Impfectꝰ nõ est paratus p̃o deo moꝛi: ergo pfectus magis diligit p̃imũ q̃z impfectus deũ. Et dicendũ q̃ hoc ɔtingit ex hoc q̃ pfectꝰ minꝰ amat vitã corpozalem q̃z impfectus. ꝛ iterũ pfectꝰ hoc facit ex supabũdãtia diuine charitatis. nõ enĩ põt eẽ vt aliq̃ charitas tantũ diligat p̃oximũ quantũ aliq̃ deũ. sed he due dilectiones nõ sunt nisi vnius generis. ſz vna est vt finis ꝛ causa diligendi. alia vt eiꝰ quod est ad finẽ: ꝛ vt ei⁹ quod rationẽ diligẽdi ex alio sortiꝫ: vnde non sunt compabiles. ¶ Cũ ad pfectionẽ peruenerit. Instantiã videꝫ habere in beato petro cui dns dixit Extẽdes manũ tuam ꝛ alius ducet te quo tu non vis. Et in beato Martino qui viuere non recusauit. ¶ Ad primũ igitꝫ dicẽdũ q̃ illud intelligit de volũtate nãli hoc autẽ de volũtate rõnis. ¶ Ad secundũ dicendũ q̃ pfecta charitas inq̃ntũ habet aliud de amoꝛe concupiscẽtie sic vult potissime frui deo. ſz fm q̃ consistit p̃incipali⁹ in beneuolentia sic facit appetere id quod est deo placitũ. ꝛ fm hoc loquebatur beatus Martin⁹. De augmento aũt charitatis dictũ est in primo libꝛo.

DISTINCTIO .XXX.

¶ Si melius est diligere amicos q̃z inimicos: ꝛ econuerso.

Hic solet queri quid potiꝰ sit plus meriti diligere amicos an diligere inimicos. Sed hec cõparatio implicita est. Si enĩ cõferatur dilectio amicoꝝ tñ dilectioni amicoꝝ ꝛ inimicoꝝ ꝑspicua est absolutio. ſz si in aliquo vno hoie q̃ diligit simul amicũ ꝛ inimicũ: quid horũ potius sit querendum: obscura est respõsio: qz de motu mẽtis id agit de quo nõ est nobis facile iudiciũ An vnꝰ ꝛ idẽ motꝰ sit erga amicũ ꝛ inimicũ: ſz erga amicũ intẽsior. An duo. vnꝰ erga inimicũ q̃ diligit ꝑficilior. alter erga amicũ: q̃ videt feruẽtior. Nec incõgrue putaꝫ melior q̃ est feruẽtior. vel si vnꝰ idẽq̃ est inde potior vbi est ardẽtior: nõ ip̃robe extimat. Aug. tñ sentire videt maiꝰ esse diligere inimicũ q̃z amicũ: q̃ pfectoꝝ esse dicit diligere inimicos ꝛ bñfacere eis. neq̃z hoc a tãta multitudine i plurali q̃nta exaudit in oꝛone dñica cũ dicit Dimitte nobis debita nostra sicut ꝛ nos dimittim⁹ debitoꝛibꝰ nr̃is. Illam enĩ sponsionem dicit a multis impleri qui nondũ diligũt inimicos. Ait enĩ sic Magnũ est eroga eum qui tibi nihil mali fecerit esse beniuolum

vel beneficū. Illud multo grandius ⁊ magnificē/ tissime bonitatis est: ut tuū quoq; inimicū diligas ⁊ ei qui tibi vult malum: ⁊ si potest facit: tu semper velis bonū faciasq; qđ possis audiēs dicētē ieſuz. diligite inimicos vestros: ⁊ bñfacite his qui oderunt vos: ⁊ orate ꝓ persequētib⁹ ⁊ calūniātib⁹ vos Sed quoniā perfectorū filiorum dei est istud: quo quidē se debet ois fidelis extendere ⁊ humanū animū ad hunc effectū orando deū secūq; agendo luctandoq; perducere: tñ quia hoc tam magnū bonū tante multitudinis nō est quantā credimus exaudiri: cuz in oratione dicit. dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. ꝓ culdubio verba sponsionis hui⁹ implent: si homo qui nōdū ita profecit: ut etiā diligat inimicū: tamē quādo rogat ab homine qui peccauit in eum ut ei dimittat: dimittit ex corde: qui etiā sibi rogāti vult dimitti cū orat ⁊ dicit: sicut nos dimittim⁹ debitoribus nostris. Quicūq; vero rogat hoiem in quem peccauit: si peccato suo mouet ut roget: non est ad huc deputādus inimicus: ut eū diligere sit difficile sicut erat quādo inimicicias exercebat. Quisq; vero rogāti ⁊ penitēti nō dimittit: nō estimet a domino sua peccata dimitti: qz mentiri veritas non potest. Que cū docuisset oratione hanc in ea sentētiā posita cōmendauit dicēs: Si dimiseritis hominibus peccata eorū: dimittent ⁊ vobis peccata vestra. Si vero nō dimiseritis: nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Ecce hinc haberi videtur qđ ⁊ pretaxauim⁹ scilicet maioris virtutis esse diligere inimicū ⁊ benefacere ei q̄ illū qui nihil mali nobis fecit: uel amicū. Quod si quis cōcedere sim pliciter noluerit dicens: intēsius diligit amicus q̄z inimicus. ⁊ ideo illud poti⁹ isto determinet ista ꝑmissam intelligentiā: dicēs ibi cōparationez esse ꝑmissam inter dilectionē qua tñ diligit amicus ⁊ illā qua amic⁹ ⁊ inimic⁹ diligit. Illud vero qđ sequit magis nos mouet qđ. s. dicit nō esse tāte multitudinis diligere inimicos quāto exaudit cum dicit. dimitte nobis ⁊c. Ubi dat intelligi q̄ alicui a deo dimittit pctā nō diligēti inimicuz: si tñ fratri rogāti qui in se peccauit dimittat. Sed cū pctā nō dimittit charitatē habeat: sequit ut tanq alicui adulto: nisi charitatē habeat: sequit ut go noie ꝓximi ois homo intelligit in illo mādato diliges ꝓximū tuū sicut teipsuz. Si eni ois hō ꝓximus est: tūc inimic⁹. Precipimur ergo inimicos diligere. At qz illud ꝓceptuz generale est: oib⁹ ꝓcipit oēs hoies diligere etiā inimicos. Quidā qđ hic dicitur simpliciter tenere volētes illud ꝓceptū determinat dicētes illic perfectis dari in ꝓceptū dilige/ re omnē hoiez etiā inimicos. Minoz⁹ vero in cō filiū. In ꝓceptū vero eos diligere q̄ nihil mali fece rūt eis: ⁊ inimicos nō odire Sed meli⁹ est ut intelligatur oib⁹ illo mādato ꝓcipi cūctos diligere etiam inimicos. Cui sensui attestāt auctoritates superi⁹ posite ⁊ alie multe. Illud vero Augu. nouissime positū de perfecta charitate dictum intelligit: que tñ perfectorū est. qui nō soluz amicos: sz inimicos perfecte diligūt: eisq; benefaciunt. Que perfectio dilectionis nō est tante multitudinis quāta exaudit in oratione dñica. Et hoc reuera grande est ⁊ eximie bonitatis. s. perfecte diligere inimicū Ita ⁊ cum dicit in plurali verba illius sponsionis ab homine: qui non ita perfecit ut diligat inimicum: de dilectione perfecta accipiendum est.

¶ Postq̄ determinauit magister de ordine charitatis respectu diuersorū diligendorū quātū ad quātitatē dilectionis: Hic determinat ordinē quātū ad efficaciā merēdi. Dividit aūt hec pars in duas. In ꝑma ꝓsequit suā intētionē in secūda mouet quādā dubitationē ex dictis ibi: Illud vo qđ sequit. ꝑma in duas. in ꝑma ponit questionē. in secūda determinat eā ibi: Sed hec cōparatio. ⁊ circa hoc tria facit. ꝑmo determinat q̄stionē. scōo obijcit in cōtrariū ibi Aug⁹ tñ sentire videt ⁊c. tertio solvit ibi: Nō si q̄s simplr. Illud vo qđ seq̄t ⁊c. hic tria facit. ꝑmo ponit dubitationē scōo ponit quādā falsam solutionē ibi. Quidā qđ hic dr ⁊c. tertio ponit opinionem ꝓpriam ibi: sz melius est vt intelligatur.

Questio ꝑma.

Hic q̄rit q̄nq;. ꝑmo vtz oēs diligere teneāt inimicos. scōo vtz teneant eis signa dilectiōis exhibere. tertio q̄d maioris meriti sit diligere inimicū vl diligere amicū. q̄rto q̄d sit maioris meriti diligere deū vel ꝓximum. quinto vtrum tota virtus merendi penes charitatez consistat.

Ad ꝑmū sic ꝓcedit. videt q̄ nō oēs teneāt ad diligēdū inimicos. Luc. viij. diligite inimicos vestros. dic glo. hō ꝓfectoz ē: sz ad ea q̄ sūt ꝓfectiōis nō oēs tenētur vt supra dictū ē: g̃ nō tenent oēs inimicos diligere. ¶ Ꝑ nō tenēt ad plura hoies ī noua lege q̄z in veteri vt ꝑz math. xiij. sup illud accipiēs panes ⁊c. dic glo. nō alia q̄z q̄ scripta erāt ꝑdicat: sz legē ⁊ ꝓphetas gratia eē demōstrat: sz in veteri lege nō tenebāt hoies ad diligēdū inimicos. Math. v. Dictū ē antiq̄s diliges amicuz tuū ⁊ odio habebis inimicū tuū: ergo nō tenemur ad dilectionē inimicoz. ¶ Ꝑ nā non inclinat in aliq̄d cōtrariū charitati: sz ois natura inclinat in detestationē cōtrarij: cū ergo inimic⁹ inq̄tū huiusmōi sit cōtrari⁹ nobis videt q̄ nō teneamur ex charitate inimicos diligere ¶ Ꝑ illos q̄b⁹ malū optam⁹. ⁊ de quoz malis gaudemus nō diligim⁹: sz licet optare mala inimicis ⁊ de eoz malis gaudere. vnde in scriptura sacra frequēter ponūt imprecationes cōtra inimicos ⁊ in cōsolationē fideliū inducitur hostiū destructio: ergo nō tenemur inimicos diligere. ¶ Ꝑ charitas facit voluntatē hoīs volūtati diuine cōformari: sz deus odit aliquos sicut dicit Malach. j. Esau odio habui. ergo licet inimicos odio habere. ¶ Ꝑ hoc videtur exprēsse in psal. perfecto odio oderaz illos. sz ois perfectio ex charitate ē: ergo charitas facit inimicos odire nō solū q̄ nō faciat eos diligere ¶ Sed cōtra Leuit. ix. nō queras vltionē nec memor eris iniurie ciuiū tuorū. ¶ Ꝑ ꝓuerb. xix. si cecidrit inimicus tuus ne gaudeas. ¶ Ꝑ charitas attēdit in homine imaginē dei ſm quā possibiles sunt ad cōicandū nobiscū in vita gratie vt supra dictū est: sed hoc inuenit in inimicis: ergo tenemur diligere inimicos ex charitate. ¶ R° dicendū q̄ ſm hoc tenemur aliquē diligere ſm q̄ nobiscuz aliquam cōmunicationē habet. inimicus autez noster habet quandam nobiscū cōmunicationē in natura scōm quā est possibilis ad cōmunicanduz nobiscum in diuina vita. ⁊ ideo in his que pertinent ad naturā suam ⁊ ad gratiam habendam debemus eum diligere: sed inimiciciam suaz quā aduersus nos habet nō debemus diligere: quia scōm eam nobiscum nō cōmunicat: nec etiam sibiipsi: sed magis contrariatur: sicut etiam de alijs peccatis dictum est. ¶ Ad ꝓmum igitur dicendum q̄ diligere inimicos quantum ad ostensionem signorum beniuolentie hoc perfectionis est et ad hoc non oēs tenentur: sed q̄ homo inimico suo optet

gratiam dei ⁊ vitam eternam quod specialiter charitas respicit hoc necessitatis est. ¶ Ad secundum dicēdum q̄ in veteri le. etiā homines tenebant̄ ad dilectionē inimicorum sicut patet per auctoritatē leuiter inductam. Unde q̄ dicitur odio habebis inimicū tuū non est ex lege sumptū: quia nusq̄ hoc in littera inuenit̄: ſz est additū ex prauа interpretatione iudeorū qui ex quo p̄cipiebat̄ dilectio ꝓximi concludebāt q̄ inimici essent odiēdi. additū aūt est consilium in noua lege de ostensione signorū benuolētie ad inimicū ¶ Ad tertiū dicendū q̄ natura inclinat ad odiendū inimicū nō inquantū est similis sc̄ōm conuenientiaz ī natura aut imperceptibilitate gratie: sed inquantuz est dissimilis. hoc aūt contingit inquantū est inimicicias exercēs q̄ sumopere nobis displicere debet. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ charitas attendit ad quedam bona per se scilicet ad bona gratie. Ad quedā autē per accidens inquantū ad ista ordinantur. Bona autē tēporalia que per accidēs charitas attendit ⁊ ex cōsequenti possunt se inuicē in diuersis impedire: quia ꝓsperitas vnius inducit aduersitatē alterius. Unde quia charitas ordinē habet ⁊ plus debet diligere quisq̄ se q̄ aliū ⁊ ꝓpinquos q̄ extraneos ⁊ amicos quā inimicos ⁊ bonū commune multorū q̄z bonū ꝓriuatū vnius potest aliquis salua charitate optare malū tēporale alicui ⁊ gaudere si contingit non inquantū est malū illius: ſz inquantū est impedimētū malorū alterius quē plus tenet̄ diligere vel cōmunitatis aut ecclesie Similiter de malo etiā eius qui in malū temporale incidit ꝑm q̄ per malū pene impedit̄ frequēter malum culpe eius. Sed bona gratie mutuo se nō impediunt: quia spiritualia bona a plurib⁹ integre possideri possunt. ⁊ ideo quātū ad hoc nullus salua charitate pōt malū alteri optare vel de malo gaudere nisi inquātū in malo culpe vel damnationis alicuius relucet bonū diuine iusticie quod pl⁹ tenet̄ diligere q̄z aliquē hoīez: sed hoc nō est per se de malo gaudere: sed de bono q̄ adiunctū est malo. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ deus etiā nō vult malū alicui⁹ loquendo de malo culpe: ſz permittit ⁊ hec permissio bona est. malū aūt pene cui⁹ ipse est actor vult nō inquātū malū: quia nō delectat̄ in penis: sed inquātū iustū. ¶ Ad sextum dicendū q̄ nō oderat eos perfecto odio nisi inquātū deo inimici erant. hoc autē est inquantū peccabāt. vnde nō odiebat in eis quos perfecto odio oderat nisi peccatum.

Ad secundū sic procedit̄. videt̄ q̄ omnes teneantur ad ostendendū signa amicicie inimicis. signa enim amicicie sunt p̄cipue beneficia ad amicos: ſz homo tenet̄ būfacere inimicis ꝓuerb. xxv. Si esurierit inimicus tu⁹ ciba illū: ergo tenet̄ ostendere signa amicicie ad inimicos. ¶ P̄ ecclesia orat ꝓ inimicis vt pz per glo. Matth. vj. ⁊ in collecta pietate tua vbi dicit amicis ⁊ inimicis nr̄is verā charitatē largire: ſz oratio est p̄cipuū būficiū q̄ alicui impēdi pōt: cū ergo act⁹ ecclesie cuilibet mēbro ecclesie conueniat videt̄ q̄ q̄libet q̄ est mēbruz ecclesie teneat̄ inimicis beneficus esse. ¶ P̄ null⁹ debet habere simulatā dilectionē ſz dilectio que nō ostēdit se in ope nō est vera dilectio: q̄z ꝓbatio dilectiōis est exhibitio operis vt Grego. dicit ⁊ ꝓma Joh. iiij. dicit̄. Nō diligam⁹ lingua ⁊ vbo: ſz opere ⁊ veritate: ergo cū q̄libet debeat inimicū diligere q̄libz tenet̄ opera dilectiōis ad illū extēdere. ¶ P̄ simul Matth. vj. p̄cipit̄ Diligere inimicos ⁊ būfacere eis: ergo eadem rōne hoīes obligant̄ ad vtrūq̄: ſz ad ꝓmū oēs tenēt̄: ergo ⁊ ad secūdū ¶ P̄ abnegare hoī signa familiaritatis ⁊ sua būficia quedā vindicta est: ſz homo tenet̄ nō se vindicare sicut pz Ro. xij. Nō vosmetipsos vindicātes: ergo tenet̄ nō subtrahere sua būficia inimicis. ¶ Sed cōtra Matth. v. dicit glo. q̄ būfacere inimicos ⁊ orare ꝓ eis est cumul⁹ perfectiōis: ſz ad illa q̄ sunt perfectiōis nō oēs tenent̄: ergo neq̄ ad p̄standū inimicis būficia. ¶ P̄ in veteri lege frequēter filijs israel p̄ceptū fuit vt persequerent̄ hostes suos ⁊ nō inirent cū eis fedus: ergo nō tenebant̄ benefacere eis: ergo nec modo. ¶ P̄ videmus q̄ etiā modo ecclesia indicit bella contra Tyrānos ⁊ infideles: ergo licet inimicis mala facere multo igitur minus nō oportet eis būfacere. ¶ R.° dicendū q̄ tenet̄ quis affectui debet affectui respondere. vnde ſm q̄ tenet̄ quis affectū charitatis ad inimicū habere: ita ⁊ effectū ad eū extēdere. charitas aūt vt dictū est respicit bona gratie que sunt cōmunia oīb⁹ viuentib⁹ vel actu vel potētia. ⁊ ideo est cōmunior vel latior q̄z aliqua alia amicicia que ad pauciores se extēdit inquātū fundat̄ sup cōicatione aliqua que non ad oēs est. In oīb⁹ aūt illud q̄ō est cōe vehemētius est: ſz illud q̄ō est ꝓpriū plura cōplectit̄ actu: ⁊ perfectio cōis est in hoc q̄ se extēdit ad illa que cōplectit̄ ꝓpriū vt gen⁹ perficit per additionē differētie: sicut esse vehemētius inheret q̄z viuere: ⁊ tm̄ viuere aliq̄d cōplectit̄ actu q̄ō esse non habet nisi in potētia. vnde perfectio esse est ſm q̄ se extēdit ad vitā: sic ergo charitas vehemētius optat alicui bona gratie: circa que est p̄ncipaliter q̄z aliqua alia amicicia bona correspōdētia illi amicicie: tm̄ nō est de necessitate charitatis: ſz de pfectione q̄ ad illa bona se extendit. Et ideo quilibet ex necessitate tenet̄ odiēti se optare bona eterna. nō aūt bona tēporalia: ſed hoc est ꝑfectiōe charitatis vt etiā ad ista se extēdat: sed q̄ remotio mali p̄cedit ordine generationis a deptionē boni. ideo affect⁹ nulli optat aliq̄d bonū cui aliq̄d malum inquātū est malū optat. Unde q̄z̄uis sit de perfectiōe charitatis vt bona tēporalia optem⁹ inimicis tm̄ est de necessitate salutis vt mala ei⁹ optem⁹ inquātū mala: ſz per accidens ꝓp⁹ dictuz est. Et ſiliter est de effectu: q̄ cooperari in his q̄ sunt ad vitā eternā ꝓ loco tēpore ⁊ modo suo tenet̄ homo etiā inimico ſaltē vt ozādo in cōi vt eū a suis orationib⁹ nō excludat q̄z̄uis forte specialē mētionē de eo nō faciat: sicut nec oportet q̄ de oīb⁹ ad quos charitatē habet specialē orationē faciat: ſz cōmunē. In aliis aūt bonis nō tenetur et cooperari nisi necessitas incūbat: sed est de perfectione charitatis: sed tunc nō facere ei malū nisi inquātū est impedimētū maioris mali vel ꝓmotiuū maioris boni vt iusticie alicuius huiusmodi. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū q̄ beneficia amicabilia ꝓcedūt ex liberalitate nō ex debito. Necessitas aūt facit omnia cōmunia. ⁊ ideo in necessitate subueniendū est etiā inimicis: sed hic est magis effect⁹ iusticie q̄z amicicie. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ oratio est de his bonis que pertinēt ad cōicationē ſpūalis vite que charitas ꝓncipaliter attendit. Et ideo non est simile de hoc et de aliis. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ nō est simulata dilectio q̄ tantū exhibetur in opere quantū habet̄ in affectu. ¶ Ad quartum dicenduz q̄ illa duo equali passu currūt vt dictū est. ¶ Ad quintū dicenduz q̄ negare homini signa familiaritatis q̄ necessitas expeteret esset vindicta: vel etiā q̄ venia peteret vel q̄ se ille qui hostis habet̄ ad familiaritatē ingereret si habeat ꝓsumptio q̄ nō simulate vel irrisorie faciat: q̄ tunc diligit ⁊ inter amicos deputādus est: sed q̄ aliquis vltro se ad familiaritatē inimicū ingerat hoc perfectiōis est. ¶ Ad sextū dicendū q̄ glosa loquit̄ de illo beneficio q̄ sequitur charitatē perfectā ſm q̄ procedit in illa que sunt aliarū ſpecialium amiciciarū. ¶ Ad septimū dicendū q̄ ꝓceptum fuit antiquis vt persequerēt̄ hostes ⁊ cū eis fedus non inirent inquantū per eorum amiciciam in idolatriam pertrahebantur ⁊ inquantum erāt executores diuine iusticie ex ꝓcepto eius qui auctoritatem habebat. non autem ita q̄ ex vindicta facerent. ¶ Et ſimiliter dicendum ad octauum q̄ ecclesia hoc modo mouet bella aduersus iniquos vt iusticiam faciat vel vt maius malum euitet aut magis bonum inducat.

Ad tertium sic procedit̄. videt̄ q̄ maioris meriti sit diligere inimicum q̄z amicum. Matthei. v. dominus dicit ⁊ dilexeritis eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis: sed meritum dicitur respectu mercedis: ergo maioris meriti est diligere inimicum q̄z amicū. ¶ P̄ illud q̄ō est perfectionis est maioris meriti: q̄z cha-

ritas perfecta plus meretur q̄z imperfecta: sed diligere inimicū est charitatis perfecte. diligere autē amicū non: ergo diligere inimicū est maioris meriti. ¶ Ꝑ vbi maior est difficultas ibi maius meritū: quia magis ptinet ad virtutē q̄ est circa difficile: sed diligere inimicū est difficilius q̄z diligere amicū: ergo est maioris meriti. ¶ Ꝑ fm Grego. seruitia tāto sunt magis accepta quāto minus debita: sed minꝰ est debitū diligere inimicū q̄z diligere amicuz: ergo magis deo acceptū z magis meritoziū ¶ Ꝑ virtus merendi est ex gratia: sed dilectionē inimicozū mouet tantū gratia ad dilectionē amicozū mouet simul natura cū gratia: ergo magis est meritoziū diligere inimicū q̄z diligere amicum. ¶ Sed contra quāto aliquis actus est magis bonus tanto est magis meritozius: sed meliꝰ est diligere amicū q̄z inimicuz: qz est actus magis cadens supza debitā materiam: ergo melius est diligere amicū q̄z inimicū. ¶ Ꝑ minus bonū dimittendū est pro magis bono si necessitas incūbit: sed dilectio inimicozū dimittenda esset magis q̄z dilectio amicozuz quod patet ex effectu qui affectui proportionat: quia quādo nō possumus amicis z inimicis in extrema necessitate existentibꝫ subuenire tenemur magis subuenire amicis q̄z inimicis: ergo diligere amicū est magis bonuz q̄z diligere inimicū. ¶ Ꝑ illud qō est cōmune z principiū melius est q̄z illud quod superaddit: sicut esse melius est q̄z viuere si sine esse consideret vt dicit Dionysius ca. v. de di. no. sed diligere amicū est cōmune z primum fundamentū charitatis cui superaddit dilectio inimicozū: ergo diligere amicū est melius z magis meritoziū q̄z diligere inimicū. ¶ ℟ᵒ dicendū q̄ predicta cōperatio dilectionū potest intelligi dupliciter scilicet quantū ad actus z quantū ad habitus. Si quantuz ad actus sciendū est q̄ quādo queritꝰ de duobꝰ actibus ꝯs tur de illis per se loquēdo fm genus suum. cōtingit enim q̄ illud qō fm genus est minus bonū vel meritoziū aliquo adueniente efficiat magis bonū vel meritoziū sicut paruū opus ex magna charitate factū magis est meritoziū q̄z magnū ex parua. bonitas autē actus ad duo mensuratur ex quibus bonitatē recipit scilicet ex termino vel obiecto z ex principio quod est voluntas. ex termino autē habet speciē boni: ratis: sed ex voluntate habet rationē meredi: quia fm hoc est in potestate facientis q̄ ex voluntate procedit. Si ergo comparemꝰ dilectionē amici z inimici quātū ad terminos siue obiecta: cum obiectum magis competēs dilectioni fit amicus q̄z inimicus sic melius est diligere amicū q̄z inimicum. Si vo comparemꝰ duas dilectiōes ꝓdictas ad principiū qō est voluntas: sic vbi est maior conatus voluntatis ibi oportet esse maius meritū: quia quāto est maior conatus voluntatis tāto est feruentior volūtas de fine ꝓpter quē attentat illud qō fm se sibi est magis repugnās q̄uis sit magis remissa quādoq̄z circa id ad qō magis conat. meritum autē consistit ex hoc q̄ voluntas ad finem afficit. Et ideo si cōparemus actus taliū dilectionuz. dilectio inimici est magis meritozia inquātū huiusmodi: quia fm q̄ huiꝰ mōi exigit maiorē conatū z maiorē feruorē circa finē q̄uis dilectio amici sit magis intensa circa obiectuz: sed dilectio amici est melior quātū ad bonitatē essentialem que consequit speciē actus: quia actus specificat ex obiecto. Si aūt comparent predicte dilectiōes quātū ad habitus sic oportet q̄ vel intelligat de dilectione inimicozū que est necessitas: z sic nulla est cōparatio: quia idē habitꝰ est equalis respectu vtriusq̄ vel de dilectione inimicozū que est pfectionis: z sic dilectio inimicozū includit dilectionē amicozū: et nō ecōuerso: z sic dilectio inimicozuz melior est. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ dilectio qua tantuz amici diligunt non ꝓcedit ex gratia z ideo nō pōt esse meritozia nec mercedez habere: sed tamē si actus dilectionis qua amicos diligim⁹ fit gratia informat meritoziꝰ est z mercedem habet. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ diligere inimicū nō oibꝰ modis perfectionis est: ſz in quātū perfectiōis est efficit magis meritozium fm q̄ exigit maiorē conatū. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ difficultas nō facit ad meritū nisi inquātū facit maiorē inclinationem z conatū voluntatis in aliquid. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ debitum nō diminuit rōnē meriti nisi quatenꝰ diminuit rationē voluntarij fm q̄ quandā necessitatē importat: ſz si volūtarie debitū reddat nihilominꝰ ibi erit tm̄ meriti q̄ntū est ibi de rōne voluntarij. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ natura nō est cōtraria gratie. vnde amixtio nature ad gratiā nō facit remissionē in effectibꝰ gratie que causat ex permixtiōe cōtrarij. ¶ Ad sextū dicendū q̄ actꝰ habet bonitatē ex obiecto z ex fine. z bonitas que est ex obiecto est materialis respectu illiꝰ que est ex fine quā volūtas attēdit z penes istaz potius consistit meritū. ¶ Ad septimū dicenduz q̄ in illis que se habēt fm additionē vnius ad alterū est cōsequētia in cōtraria nō cōsequentia in ipso: sicut patet in boīe z animali: sicut enī se habz homo ad aīal: ita se habet nō animal ad nō homo. vnde qz conatꝰ qui est in dilectione inimicozꝫ se habet ex additione ad illū qui est in dilectione amicozū ideo sicut diligere inimicū est maiozis meriti fm q̄ est maiozꝫ conatꝰ: ita dimittere dilectionē amicozū est magis malū. ¶ Ad octauum dicēdū q̄ ratio illa ꝓcedit de bonitate quā actus habet ex ꝓpria rōne sue speciei q̄ est ex obiecto.

Ad quartū sic procedit. videt q̄ diligere proximuz sit magis meritoziū q̄z diligere deū. naturalibꝰ enī nō meremur: ſz diligere deuz est naturale: qz amor sūmi boni omnibꝰ naturaliter ineſt vt dicit Dio. iiij. ca. de di. no. ergo diligere deū est minꝰ meritoziū q̄z diligere ꝓximū qō nō est a deo naturale. ¶ Ꝑ illud qō est fructuosius videt esse magis meritoziū: ſz ea q̄ pertinēt ad vitā actiuam sūt magis laboziosa z fructuosa q̄z ea que pertinēt ad cōtēplatiuā: ergo sunt magis meritozia: ſz dilectio ꝓximi pertinet ad vitā actiuā. dilectio aūt dei ad cōtēplatiuaz: ergo est magis meritoziū proximū diligere q̄z diligere deū. ¶ Ꝑ sicut diligere inimicum ponit in vltimo gradu: ita diligere deū ponit in primo gradu charitatis: ſz diligere inimicum est magis meritoziū q̄z diligere amicū: ergo eadē rōne diligere ꝓximū q̄z diligere deū. ¶ Ꝑ illud quod presupponit aliud z nō conuertit videt esse perfectiꝰ: sed dilectio proximi pſupponit dilectionē dei: qz deꝰ est ratio diligendi ꝓximum: ergo dilectio ꝓximi est magis meritozia q̄z dilectio dei. ¶ Ꝑ actus in quo exigitur maiozꝫ conatꝰ oportet q̄ sit magis meritozius: ſz maiozꝫ conatꝰ exigit ad diligēdū inimicū q̄z ad diligendū deuz: ergo dilectio ꝓximi ad minus quātū ad dilectionē inimicozū est magis meritozia q̄z dilectio dei. ¶ Sed contra ꝓpter qō vnūqōq̄ tale z illud magis: ſz dilectio ꝓximi nō est meritozia nisi inquātū ordinatur ad deū actu vel habitu: ergo dilectio dei est magis meritozia. ¶ Ꝑ quanto charitas est magis intēſa magis erit meritozia: ſz intensius diligit charitas deū q̄z ꝓximū: ergo in hoc magis mereꝫ. ¶ Ꝑ quelibet virtus efficatiꝰ operat circa obiectū suū quāto est sibi magis ꝓpriū z p se: ſz obiectū p se charitatis est deꝰ: ꝓximꝰ aūt nō nisi cōsequēter sic magnitudo visus ꝯsequēter colorꝫ p se q̄z cū mereri sit effectꝰ charitatꝫ videt q̄ sic visus meliꝰ cognoscit colorē q̄z magnitudinē: qz circa colorē nō decipit sic circa magnitudinē: ita charitas magis mereat in dilectiōe dei q̄z in dilectiōe ꝓximi. ¶ Ꝑ qō est difficiliꝰ videt esse magis meritoziū: ſz diligere deū videt difficiliꝰ q̄z diligere ꝓximuz. dicit enī ꝑma Jo. iiij. qui ꝓximū quē videt nō diligit deū quē non videt quō pōt diligere: ergo dilectio dei est magis meritozia q̄z dilectio ꝓximi. ¶ ℟ᵒ dicēdū q̄ dilectio dei ē causa z rō dilectiōis ꝓximi. vñ dilectio dei includit vtute in dilectione ꝓximi sic cā in effectu z dilectio ꝓximi includit in dilectione dei sic effectꝰ in cā ptāte nihilominꝰ tm̄ alius ē modus dilectionis qui terminat in ꝓximū et qui sistit in deo sicut alius actus est quo considerantur principia z conclusiōes quāuis ꝑdicto modo mutuo se includāt cōparando: ergo

hos duos motus ex duabus partibus vt supra dictum est inuenimus dilectionē dei potiorem q̄ dilectionē proximi scilicet z quantū ad obiectū quod est competētius dilectioni z quantū ad voluntatē que intensius et promptius afficitur in deum q̄ in proximum. z ideo motus dilectionis in deū est melior z magis meritorius quā motus dilectionis in proximum nisi dilectio proximi procedat ex maiore dilectione dei q̄ sit dilectio que fertur in deū immediate in aliquo actu q̄ quidē aliquādo contingit: sz nō semper: qz minima dilectio charitatis in deū sufficit vt extendat affectum in primum. ¶ Ad primū igit dicendū q̄ illa que sunt pure naturalia nō sunt meritoria: sed illa que procedūt ex natura perfecta charitate z gratia sunt meritoria: nec natura ratione meriti diminuit vt dictū est. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ supposito q̄ actꝰ actiue vite sit magis meritoriꝰ q̄ actus cōtemplatiue q̄ forte nō est verū vt infra dicet nō oportet q̄ dilectio primi sit magis meritoria q̄ dilectio dei: quia dilectio dei est principiū eorum que ad vtrāq; vitam pertinēt vt dictū est. Vel aliter dicendū q̄ dilectio dei z primi q̄tū ad actū interiorem pertinet ad vitā cōtemplatiuā. vñ Greg. dicit super Ezech. Ois cōtemplatiua vita insistit dilectioni dei z primi: sed quātū ad actus exteriores vtrāq; ad vitaz actiuam pertinet quātus huiusmodi actus in proximos expendat: quia deꝰ operū nostrorū nō eget. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ dilectio inimici nō erat magis meritoria nisi inquantū procedebat ex fortiori virtute que fortitudo attendebat fm q̄ voluntas intēsius deo adherebat. vnde nō sequit q̄ dilectio primi sit magis meritoria: nisi magis etiam deus diligeret. ¶ Ad quartum dicendū q̄ dilectio primi presupponit dilectionē dei nō sicut perfectiꝰ minus perfectum sicut erat in aliis gradibꝰ: sed sicut effectus causam. z ideo ratio nō sequit. ¶ Ad quintū dicendū q̄ ille conatꝰ voluntatis nō est nisi ex hoc q̄ vehementiꝰ ad deū afficitur vt dictum est priꝰ: quia nullus amat ad aliquid nisi fm desiderium finis. Hoc autem q̄ in contrariū obiicit q̄ diligere deū est difficilius intelligendū est nō de dilectione naturali qua oīa ipsum amant: sz de dilectione gratuita. z hec etiā dicit difficilior nō quasi laboriosior cū sit dulcior: sed quia magis vires nature excedit: quia est in altius obiectum.

Ad quintū sic procedit. videt q̄ meritū nō consistat in charitate principaliter. gratia enim dicit esse principium meredi: sz charitas non est idē quo gratia ergo nō consistit meritū principaliter penes charitatem. ¶ p̄ actus est meritoriꝰ per ordinē ad finē sicut z laudabilis: sed cuiuslibet virtutis est facere actū laudabilem: ergo z facere actū metitoriū: z ita videt q̄ meritū nō consistat penes charitatem. ¶ p̄ nullꝰ meret nisi iustificatus: sz fidei est iustificare vt patz Ro. v. ergo apud ipsam p̄cipue est virtꝰ meritoria. ¶ p̄ illud q̄ facit ad diminutionē meriti nō videtur esse radix meredi: sed charitas facit diminutionē meriti: qz facit omnia facilia nō solum inquātū est habitꝰ: sed etiā inquantū est amor vt ex p̄dictis patz: cum ergo difficultas faciat ad meritū videt q̄ charitas nō sit radix merendi. ¶ p̄ si charitas esset radix meredi vbicūq; esset equalis charitas esset equale meritū: sz aliquādo alicui habēs paruā charitatem facit aliquē actū in quo magis meret q̄ ille qui habet magnā charitatē in aliquo paruo actu quē facit: ergo charitas nō est radix meredi. ¶ Sed cōtra illud videt esse radix merendi fine quo nullū meritū valet: sz charitas est huiusmodi vt patet p̄ma Chozin. xiij. ergo charitas est radix merendi. ¶ p̄ illud videt esse radix meredi q̄ opponit omni demerito: sed charitas est huiusmodi: ergo ipsa est radix meredi. ¶ p̄ ex hoc meremur q̄ deo cōiungimur: sed hoc facit charitas: ergo ipsa est radix meredi. ¶ Ad primū dicendū q̄ sicut supra dictū est meritū p̄prie dicit q̄ aliquis exhibet ad hoc q̄ faciat aliquid suū q̄ est premiū meriti. vnde ad meritū requirit duo p̄cipaliter vnū est q̄ sit exhibitum z non extortū: z quia nihil potest exhiberi nisi q̄ in potestate exhibētis est. ideo requirit q̄ sit voluntariū: quia voluntas facit nos esse dominos nostrorū actuum. Aliud requirit vt hoc quod exhibet sit sufficiens ad faciendū suum illud q̄ exhibet. Et ex vtraq; parte p̄cipalitas meredi est ex charitate. ipsa enim est in voluntate sicut in subiecto ipsam perficiens quantū ad primū actum eius z principalem. z iterum cum sit amor dei facit amatum ipsum q̄ est primū esse suum inquantū vnit ei. z ideo principalitas meriti est in charitate. in aliis aūt fm q̄ charitate informāt. ¶ Ad primū igit dicendū q̄ gratia facit meritū sicut principiū remotum constituens nos inesse spirituali fine quo nō possumus mereri aliquod spirituale: sed charitas est sicut principium proximū. ¶ Ad secundū dicendū q̄ fides nō iustificat nisi per charitatē sic formata. ideo autē specialiter fidei attribuitur iustificatio: quia primū in quo distinguitur iustus ab iniusto est actus fidei sicut primū in quo distinguitur viuum a nō viuo est actus nutritiue potentie. z ideo dicit vinere fm illam potentiaz z sentire fm tactum qui est primꝰ sensuum vt dicit. ij. de anima. ¶ Ad tertium dicendū q̄ actus aliarum virtutū nō sunt meritorij nisi inquantū sunt informati charitate sicut nec actꝰ virtutū sunt laudabiles nisi inquātū sunt voluntarij. ¶ Ad quartum dicendū q̄ difficultas nō facit ad meritū nisi forte dimissiones pene per modū cuiusdam cōmutationis: sed ad meritū quod ordinat ad consecutionez boni ad quod proprie ordinē habet non facit nisi fm q̄ exigitur maior conatus qui est fm maiorem inclinationem voluntatis in illud: z quia habitus z amor ex hoc faciunt facilitatem: quia faciunt maiorē inclinationem voluntatis. ideo talis facilitas non diminuit rationez meriti. ¶ Ad quintū dicendū q̄ habitus virtutū quātus inclinet voluntatē tamen nō cogunt. z ideo potest esse q̄ habitum maiorē habens quādoq; minorem intentionez inducit in actu: sicut etiam quādoq; nullā: z tunc actus ex maiori charitate procedens minus intensus est magis meritorius respectu premij accidentalis q̄ respicit ipsum actū: sed minꝰ respectu premij essentialis q̄ respicit capacitatē que est ex habitu charitatis. An vnus z idem motus hoc est impossibile nisi vnus propter alterū diligatur z actuali consideratione referatur in illud. Erga amicū feruentior. hoc est intelligendum respectu ipsius obiecti: sed respectu finis ille qui habet maiorē conatum inquantū huius est feruentior. Cū dicitur in oratiōe dimitte nobis ꝛc. videtur fm hoc q̄ quis cunq; seruat rancorem peccat dicendo hanc orationem. Et dicendum q̄ nō peccat: quia non dicit eam in persona sua: sed in persona ecclesie: vel si in persona sua non quantuz ad id q̄ agit: sed quantum ad id aliud q̄ optat peruenire.

DISTINCTIO .XXXI.

¶ Si charitas semel habita ammittatur.

Aliud quoq; non est pretereundum q̄ quidā asserunt charitatem semel habitā ab aliquo nō posse excidere: nullūq; damnā dū hāc aliquādo habere. Qui hanc traditionē subditis mu niunt testimonijs. Apostolꝰ ait Charitas nunq; excidet. Augꝰ. etiam inquit Charitas que deseri potest nunq; vera fuit. Ité Charitas est fons pprius z singularis bonorum: cui nō cōmunicat alienus. Alieni sunt omnes qui audituri sunt. nō noui vos. De hoc fonte scriptura ait: Fons aque viue sit tibi proprius: z nemo alienus cōmunicet tibi. Si autem alieni sunt qui audituri

sunt illam vocez: non ergo huic fonti cōmunicant damnādi. Item Augustin⁹ super epistolā Joānis Radicata ē charitas: securꝰ esto: nihil mali ꝓcedere pōt. Itē Grego. in moralibꝰ. valida est ut mors dilectio. virtuti enī mortis dilectio cōparat: qz nimirū mētē quā semel cepit a dilectiōe mūdi fūdit⁹ occidit Itē aug. sup epīam Joānis. Unctio inuisibilis charitas est: q̄ in quocūqz fuerit radix illi erit que ardēte sole arescere nō pōt. nutrit calore solis: nō arescit. Itē Beda sup Joānē. Querēdū ē quō spāle filij dei agnoscendi signū fuerit q̄ sup eū descenderit: et māserit spūs. Quid maius est filio dei q̄ in ipso manere spūs astruatur. Notandūqz qui semper in dño māserit spūs. in sanctis vero q̄diu mortale corꝰ gestāt partim semp maneat: partim rediturus se cedat. Manet enī apud eos ut bonis infirmis curādi mortuos suscitādi: demones eijcendi: uel etiā ꝓphetādi habeant facultatē. Manet ergo semp ut possint habere vtutes: et mirabiliter ipsi viuant. Venit ad tempꝰ ut etiā alijs per miraculoz signa quales sint intus effulgeāt Itē Greg. In sanctorū cordibꝰ ꝑm quasdā virtutes semper permanet spūs: ꝑm quasdā recessurus venit et venturus recedit In his virtutibꝰ sine quibꝰ ad vitam nō peruenit in electorū suorū cordibꝰ pmanet. In his vero per quas sanctitatis virtꝰ ostēdit. ut in exhibitione miraculorū: aliqñ adest aliquādo se subtrahit. Itē ambro. ficta charitas est que in aduersitate deserit. Hoc innuere videt q̄ charitas semel habita nō amittat. Ideo q̄dā in ptaxatā ꝓsilierūt audaciā dicētes: charitatē a dānandis nō haberi: nec a quoquā habitā posse amitti. quos rō vincit et auctoritas. Quidā enī ad tēpꝰ sunt boni: q̄ postea fiunt mali: et ecōuerso. Unde quorūdā noīa xp̄s dicit scripta in libro vite: qui tñ postea abierūt retro. Sed scripta dicit nō ꝑm p̄scientiā: sz ꝑm presentez iusticiā cui deseruiebāt: qz digni tūc illo bono erāt: qō habituri sunt p̄scripti ꝑm p̄scientiā. vnde Ambro. Quibusdā gratia data ē in vsuz: ut salui iudē et illis discipulis quibꝰ dns dixit: Ecce noīa vestra scripta sūt in celis. et postea abierūt retro. Sed hoc dixit ꝓpter iusticiā cui deseruiebāt: qz boni erant: Frequēter enī ante sunt mali qui futuri sūt boni. et aliquotiēs prius sunt boni q̄ futuri sūt et pmāsuri mali. Scōm qō dicūt scribi in libro vite uel deleri.

¶ Determinatio auctoritatum predictarum.

Quod vero apostolus ait: charitas nūqz excidit: nullatenꝰ ꝓ illis facit. Dignitatē enī charitatis ostendēs dicit eā non excidere: qz hic et in futuro erit. Sed fides et spes euacuabūtur et sciētia. Itē q̄ dicit charitas nūqz fuisse vera que deseri pōt: nō ad essentiā charitatis refert: sz ad efficiētiā: qz nō efficit. charitas q̄ deserit hoiez vere beatū. nec pducit ad verū bonū. Huic etiam fonti alieni id est dānādi nō cōicant. s. in fine: qz nō perse pfecta intelligūt quā soli perfecti habēt: que semel habita non amittit. Exordia vero charitatis aliqñ crescūt: aliqñ deficiūt. Sūt enī virtutis exordia et pfectꝰ et perfectio: quos gradus ille discernit: qui parabolā illā intelligit. Sic est regnū dei quemadmodū si iacet homo in terra semen: et dormiat: et exurgat semē: et germinet: et crescat etc. Et si ergo pfecta charitas sic radicata ē ut amitti nequeat: incipiēs tamē et ꝓfecta amitti pōt: et sepe amittit. et dum habet nō sinit habentē criminaliter peccare. Quod Augꝰ ostēdit ita inquiēs. Quia radix oīuz malorū cupiditas ē: et radix oīuz bonorū est charitas simul ambe esse nō possunt. Nisi vna radicitꝰ euulsa fuerit: alia plantari nō pōt. Sine causa aliqs conat ramos incidere: si radicem non contendit euellere.

¶ Quare fides spes et scientia dicunt euacuari et non charitas: cum et ea ex parte sit.

Aduertendū etiam est quomō fides spes et scientia dicant euacuari: quia ex parte sūt et non charitas: cum et ipsa ex parte sit. Ex parte enim id est imperfecte diligimꝰ sicut ex parte scimus: ut ait Esitius super leuiticū. Cum ergo omne quod ex parte est euacuetur: cur charitas excipitur: que dicit nunqz excidere. Charitas quidē ex parte est etiam: ut sepe sancti docent: qz ex parte diligimus nunc: et ideo ipsa euacuabit inquantum ex parte est: quia tolletur imperfectio: et addetur perfectio remanebitqz ipsa aucta: et actus eius et modus diligendi. ut diligas deum ꝓpter se ex toto corde: et ꝓximū tuum sicut teipsum. Sed im perfectionis modus climinabit. fides vero et spes penitus euacuabunt. Scientia vero scōm actum et modū suum: qui nunc est: non scōm sui essentiā tolletur. Ipsa enim virtus scientie remanebit: sed alium tenebit vsum et modum.

¶ Si christus ordinem charitatis prescriptuz habuit.

Nunc autem supereſt inuestigare: si christus scōm q̄ homo: ordinez diligendi prescriptum seruauerit Quod si est omnē hominem sicut seipsum dilexit. Omnibꝰ ergo vitam optauit. omnesqz saluos fieri voluit. Sed nō omnes salui sunt: et ita non est factum quod optauit. Sed nō est ignorandū in eo fuisse charitatē iuxta modum patrie non vie. eumqz ordinem diligendi implesse: qui seruat in patria: non in via. Qui enim in patria sunt id est iaz beatificati sunt adeo iusticie dei addicti sunt: ut nihil eis placeat nisi qō deo placet. Ac per hoc illorum tñ salutem volunt quos deus saluari voluit: eosqz solos sicut se diligunt. Ita et christus electos tñ sicut se dilexit: eorumqz salutem optauit.

¶ Postqz determinauit magister de charitate hic determinat de eiꝰ duratione. Diuidit enī in partes duas. In prima parte determinat de duratiōe charitatis quātū ad suaz essentiā. in secunda de duratione eius quantū ad ordinem eius ostendens qualis in christo fuerit et in beatis futurus sit ibi: Nūc autem supereſt inuestigare cetera. Prima in duas. in prima determinat de duratione charitatis. in secūda de duratione aliorū habituum ibi: Aduertendū est cē.

circa primum tria facit. primo ponit opinionē falsam quorūdā qui dixerūt charitatē nō posse amitti & rōnes opinionis illi⁹. Secūdo obijcit in cōtrariū ibi: Quos ratio vincit tertio soluit rōnes in contrariū inductas ibi: q̄ vero aplus ait &c. Hic est duplex questio pma de euacuatiōe charitat⁹ per peccatum. secunda de euacuatione eius per gloriam.

Questio prima.

QIrca primū querūt quatuor. Primo vtrum charitas semel habita possit amitti. scdo vtrū aliqs possit de libro vite deleri. tertio vtrū minima charitas possit cuilibet tentationi resistere. quarto de quātitate charitatis in resurgente.

AD pmū sic procedit. videt q̄ habēs charitatē non possit eā amittere. oīs enim qui habet charitatē est natus ex deo: q̄ charitas facit filios dei: ꝛ oīs qui nat⁹ est ex deo nō peccat vt dicit. j. Joh. iij. ergo omnis qui habet charitatē nō peccat: ita charitas semel habita nō pōt amitti. ¶ P in quolibet habēte charitatē est meritum vite eterne: q̄ charitas est pncipiū merendi vt dictum est: ꝛ iniuste agit cum aliquo si nō reddat ei qđ meruit: q̄ hoc est ei debitū: ergo cuilibet habēti aliquādo charitatē dabit⁹ vita eterna: ꝛ nulli dabit⁹ vita eterna nisi finaliter habeat charitatē: ergo quicūq; habet charitatē finaliter habebit eam: et ita nō pōt ad minus finaliter amitti vt videt. ¶ P illud qđ est fortissimū nō pōt vinci a debilissimo: ꝛ charitas est fortissima: q̄ est fortis vt mors vt dicit Cant. vlti. peccatum aūt est debilissimū: q̄ malū est infirmū & pigrū vt dic⁹ Dio. iiij. ca. de di. no. ergo charitas nō pōt per peccatū expelli: ꝛ nullo alio mō pōt amitti: ergo charitas semel habita amitti nō potest. ¶ P radix oīs mali est cupiditas. pma Thi. vj. ꝛ charitas nō compatit⁹ secū cupiditatē ad minus perfecta vt dicit Aug⁹ in libro. lxxxiij. qstionū: ergo qui habet charitatē nō pōt incidere in aliqđ malū: & ita nō pōt eam amittere. ¶ P si peccatū expellit charitatē aut peccatū qđ est aut peccatū qđ nō est. Sed nō peccatū qđ est: q̄ illud charitatē nō supat: nec illud qđ nō est: q̄ illud qđ nō ē nō pōt agere ergo pctm̄ nullo mō expellit charitatē. ¶ P illud qđ est in minori parte magis distat ab eo qđ est in plurib⁹ quam ab eo qđ est ad vtrūlibet: ꝛ ex eo q̄ est ad vtrūlibet nō pōt aliquid ꝓcedere vt dicit Cōmē. in. ij. phi. ergo multo minus ab eo qđ est in minori parte: ꝛ charitas q̄uis nō faciat necessitatē ad bonū vt semp fiat. facit tñ inclinationem vt pluries fiat: ergo nō pōt ille q̄ habet charitatē facere maluz ad qđ nō se habet sicut in minori parte: & ita nō pōt peccare vl charitatē amittere. ¶ P amor charitatis ē fortior q̄ amor naturalis: ꝛ amor nālis nō amittit⁹ per pctm̄: ergo nec amor charitatis. ¶ P charitas est maior fide & vtrūq; est donum dei: cū ergo fides nō tollat⁹ per pctm̄ mortale videtur q̄ nec charitas. ¶ Sed cōtra Apoc. ij. habeo aduersum te pauca: q̄ charitatē pmā reliquisti: ergo charitas pōt amitti. ¶ P in eo q̄ cadere nō pōt nō est necessaria cautela: ꝛ stanti per charitatē necessaria ē cautela. ij. Ethic. ix. qui stat videat ne cadat: ergo charitas pōt amitti. ¶ P quid charitatem pri⁹habuit alias nō sibi reddēdā leticiā salutarē peteret: et tñ peccauit et charitatem amisit quā sibi restitui petit: ergo charitas semel habita pōt amitti. ¶ P quicūq; nō pōt peccare habet liberū arbitriū cōfirmatū: ꝛ nō oīs qui habz charitatē habet liberū arbitriū cōfirmatū: ergo aliquis habēs charitatē pōt peccare: & ita charitatē amittere. ¶ R⁹ dicēdū q̄ opinio ponentiū charitatē nō posse amitti ꝓpter suā firmitatem est filis opinioni socratis qui posuit q̄ habens scientiā nō pōt peccare ꝓpter nobilitatē & certitudinē scientie vt dicit phūs in. viij. ethi. & ideo vtriusq; est similis & probatio & improbatio & pbatiōis solutio. vtraq; enim potissime per experiētiā improbat⁹. probat⁹ aūt per firmitatē scientie & charitatis. soluit aūt phūs predictā pbationē de sciētia per hoc q̄ sciētia pncipaliter in vniuersali cōsistit. operationes aūt circa singularia sunt. & ideo cōcupiscētia que in particulare bonū tēdit nisi reprimat⁹ deductionē sciētie vniversalis ad particulare impedit cōsiderationē scientie in particulari operabili absorbēs & rōnē: ita vt q̄uis incōtinens in feruore cōcupiscētie cōstitut⁹ vniuersale recte cōsideret & nontamē habitu teneat vt q̄ omnis fornicatio fugiēda ē tamē quādo ad hoc particulare descendit⁹ per cōcupiscentiā habitu rōnis recte ligato in actū recte cōsiderationis circa particulare homo prodire nō pōt. Similiter etiā charitas pncipaliter est circa bonū eternū. vnde facit vniuersalē cōceptionē haberi: q̄ nihil contra deū faciendū est: ꝛ quādo ad particulare descendit⁹ tentatio aliqua inclinationē predictam charitatis absorbet vt dictū est de scientia: sed q̄ charitas vehemētius diligit deum q̄ aliqua cōcupiscētia diligat aliqđ cōmutabile bonū si aliquis affectū quē habet ad deum ad opus particulare extēderet vt ad regulā operis nunq̄ incideret in pctm̄: sed q̄ in potestate nostra ē vti charitat⁹ actu vel nō vti cū charitas voluntatē nō cogat. ideo affectio cōmutabilis boni ꝓualet & inducit pctm̄. & ꝓpter hoc pater q̄ omne peccatum est ex erroze & ex cōceptu negligētie. vnde Boeti⁹ dicit. Talia tibi contuleramus arma que nisi prius abiecisses intuicta te firmitate tuerent. Sic ergo homo in peccatū lapsus charitatē amittit: q̄ per peccatū a deo ditur cum sibi aliū finem cōstituat cū nō possint duo esse fines vltimi. vnde cū charitas habeat causam cōiunctam ad deū statim amittit⁹ vnico actu & hoc inuenit⁹ in omnib⁹ accidentib⁹ que habēt causam extra subiectū: q̄ nihil pōt permanere seperatū a sua causa essentiali: sicut patz de lumine secus autē est de habitib⁹ qui habēt causam in subiecto: q̄ illi totaliter nō destruūt⁹ per vnū actū peccati. ¶ Ad pmū ergo dicendū q̄ hoc intelligendum est si velit vti gratia per quā fili⁹ dei est. per eā enī pōt pctō resistere. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ quidā dixerūt q̄ charitas nūq̄ meret⁹ nisi finalis ꝛ hꝰ fals⁹ ē: q̄ charitas finalis nō pōt dici nisi q̄ ē in vltimo termino vite: & tūc forte hō nihil meret⁹ ꝛ dormit. vñ dicendū q̄ quolibet actu charitat⁹ meret⁹ vitā eternā & efficit eaz sibi debitā: ꝛ q̄ñ peccat iā efficit⁹ quodāmō alio⁹ vt phūs dic⁹ in. ix. Ethi. q̄ trāsmutat⁹ ab eo qđ erat sibi cōueniēs fm naturā in id qđ est ꝓter naturā. & ideo nō oportet q̄ ei reddat⁹ sicut etiā id qđ est debitū reddi sano non redditur furioso. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ nō est ex defectu charitatis q̄ a peccato vincat: ꝛ ex defectu habētis charitatē: q̄ charitate nō vtitur vt dictū est. ¶ Adquartū dicēdū q̄ cupiditas q̄uis nō sit in actu in eo qui habet charitatē tamē est in radice et potest charitatē impedire ne in actū ꝓrumpat. & quādo nō impedit⁹ tunc germinat & charitatē expellit. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ in eodē instanti in quo pctm̄ aduenit charitas expellit⁹: & sicut illud est primū instās in quo pctm̄ esse incipit ita illud est pmū in quo charitas nō esse incipit sicut patz in naturalib⁹ de duab⁹ fozmis cōtrarijs. ¶ Ad sextū dicendū q̄ illud qđ est ad vtrumlibet inquātū ex alia causa intrinseca mouet⁹ sic determinat⁹ ad alterū: & sic ab eo qđ est in patiendo. vnde q̄ñ nō est determinatū totaliter ab aliquo vno pōt etiā determinari ad oppositū: & sic ab eo qđ est in paucioz⁹ respectu ipsi⁹ iam determinati per pmū pōt contrariū accidere vt in paucioz⁹ ꝓpter aliqđ aliud determinās qđ contrariū illi determinanti vt in plurib⁹: & sic est in proposito: quia sicut charitas quantū est in se vt in pluribus inclinat ad bonum: ita affectio sensibilis inclinat⁹ ad delectabile sensui & ab hoc sicut ex quodam habitu inclinat⁹ voluntas ad peccatū. ¶ Ad septimū dicendū q̄ amor naturalis est fm voluntatē totaliter determinatā ad vnū. non autem sic est de amore charitat⁹ nisi in illis qui iam cōfirmati sūt. ¶ Ad octauū dicendū q̄ per peccatū nō totaliter seperat⁹ hō a deo: q̄ sic esse desineret: ꝛ q̄uis ad vltimā & perfectā cōiunctionē quā facit charitas. & ideo non oportet q̄ fides per peccatū tollat⁹ sicut charitas sicut per interpositionē nubis aer radios solis amittit: non tñ oīmodā claritatē sicut q̄ est ex reuerberatiōe q̄lis etiā apparet vbi non sunt radij solis.

Ad secūdū sic procedit. videtur q liber vite sit quid creatum. Ecc. xxiiij. hec oīa liber vite Glo. hic liber est ver⁹ z nouū testamētū. hoc aūt est quid creatū: ergo z liber vite. ¶ Ꝑ Apoc. xxj. alius liber est apert⁹ q̄ est vite glo. xp̄s qui tūc apparebit omnib⁹ patēs: sz nō appare bit oīb⁹ nisi fm humanā naturā: cū ergo humana natura in xp̄o causata sit videt q liber vite sit quid creatū. ¶ Ꝑ liber inquātū in eo scriptura fit est receptiu⁹ extranee impssiōis sz res increata nō suscipit peregrinā impssionē: ergo nō est quid increatū: sz creatū. Item videt q sit ꝓpriū filij: q2 psal. nostrū: sz illud in dūitate cui⁹ caput est pater est fili⁹: ergo liber vite est filij. Item videt q spūssanct⁹: q2 spiritusan in capite libri scriptuz est de me glo. In patre qui est caput cto attribuit vinificatio: z in simbolo z Joh. vj. spūs ē qui vinificat: ergo cū liber vite ordinet ad vitam cōueniet spiri tuisancto vel ꝓprie vel per appropriationē. ¶ Sz cōtra au gu. xxj. de ciui. dei. Liber vite est p̄sciētia dei que falli non pōt: sz p̄sciētia est quid increatū essentiale z appropriabi le filio: ergo z liber vite. ¶ Ulterius videt q liber vite sit in respectu dei psal. deleant de libro viuentiū glo. liber vi uentiū est dei noticia: sz de⁹ de se habet maxime noticiam: ergo liber vite est respectu dei. ¶ Ꝑ ipsa est fons vite cuiul liber. Si ergo erat aliozū que habēt vitā participative mul to ampli⁹ est suiipsius qui habet vitā originaliter Itē vide tur q sit oīuz creaturarū: q2 p̄sciētia est omnū: sz liber vi te est dīna p̄scientia vt supra dictum est: ergo erit omniū. ¶ Ꝑ Joh. j. q factū est in ipso vita erat: sz oēs creatura est facta: ergo omnis creatura in libro vite scribit. Item videt q fit etiam de malis. Luce. x. super illud. Noīa vestra scri pta sunt in celis dicit glosa siue celestia siue terrestria opera gesserit. quis per hoc quasi litteris annotatus apud dei me moziū: ergo cū nihil aliud sit liber vite q̄ reseruatio dīne me mozie videt q liber vite sit etiā malozū. Item liber vite oz dinat ad vitā: sz vita nature est cōis bonis z malis. vita aūt gratie cōis p̄scitis z p̄destinatis: ergo liber vite est malo rū z bonozū z p̄destinatozū z p̄scitozū. ¶ Sed contra illud dicit esse scriptū in deo q̄ō habet exēplar in ipso: sz mala in quātū hujusmodi nō habēt exēplar in ipso: ergo nō sūt ibi scripta. ¶ Ulteri⁹ videt q nihil q̄ō sit ibi scriptuz debeat dici inde deleri: q2 liber vite est dīna predestinatio vt dicit glo. Philip. iiij. Sed a p̄destinatione nō dicit aliquis exci dere: ergo nec a libro vite deleri. ¶ Ꝑ liber in quo pōt ali quid describi z deleri est mutabilis: sed liber vite est īmuta tabilis: q2 est q̄d increatū: ergo nō pōt aliquis inde deleri. ¶ Illud quid est fm opinionē tātū cū sit fm quid nō de bet enūciari simpliciter: sz glo. super illud psal. Deleant de libro viuentiū dicit hoc accipiendum foze tantū fm spem il loz⁹ qui se esse scriptos putabāt: ergo videt q nō debeat di ci aliquē inde deleri. ¶ Sed cōtra Exo. xxxij. qui peccaue rit mihi delebo eū de libro meo: sz multi peccāt: ergo multi delent. ¶ Ꝑ null⁹ simul est script⁹ in libro vite z dānat⁹: sz multi qui ꝓ⁹ fuerūt scripti in libro vite postea dānāt: sicut patz de discipulis xp̄i quib⁹ dictū est Luce. x. gaudete: quia noīa vestra scripta sunt in libro vite. ex quib⁹ tñ multi abie rūt retrozsum vt dicit Joh. xj. ergo aliqui q̄ ꝓ⁹ fuerūt ibi scripti delent. ¶ Ad⁹ dicendū ad primā questionē q liber vite de quo nūc loquimur methaphozice dicit Unde opoz tet q ei⁹ significatio accipiat fm similitudinē libri materia lis de cui⁹ratione videt esse q cōtineat figuras aliquas q̄sti similitudines aliquas illozū qui per librū illū cognoscunt. vnde z liber vite dicit: q2 cōtinet similitudines q̄b⁹ ꝑ ꝺ co gnosci vita. nō est aūt sufficiēter liber vite quasi perfectā co gnitionē de vita faciēs nisi contineat similitudines de vita cuiuslibet in particulari: q2 cognitio in vniuersali est imp fecta z in potētia: sz habere hoc modo similitudines oīum habentiū vitā determinate nō est nisi dīne mentis in q̄ sunt exēplaria rerū omniū ꝓpria: z ideo liber vite nō est q̄d crea tum: sed est dīna noticia de vita nō solū in vniuersali: sed in particulari quātū ad oēs in quib⁹ inuenit vita: z q2 noticia est essentiale z appropriatuz filio: ideo liber vite essentiale quidē est in dīnis z filio appropriat. ¶ Ad primū ergo di cendū q vetus z nouū testimentū dicit liber vite quasi fa ciens cognitionē de vita vniuersali z docens p̄cepta quib⁹ peruenit ad vitā: nō tamen facit noticiā de vita vniuscuiusq; z ideo aliquo mō potest dici liber vite: sz nō fm comple tam rōnē. ¶ Ad secūdū dicēdū q xp̄us fm humanā natu rā dicit liber vite quasi exemplar vniuersale vite: sz nō qua si filitudo ꝓticulariter faciēs cognoscere vitā vniuscuiusq; ¶ Ad tertiū dicēdū q filitudines vel figure isti⁹ libri non sunt aliq̄d additū essentie eius: q2 rōnes exēplares vt in pri mo dictū est: sunt ipsa dīna essentia. z ideo nō oportz q reci cipiat perigrinas impssiones. ¶ Ad quartum dicēdū q pa ter dicit caput libri id est filij fm q liber appropriat filio. ¶ Ad quintū dicēdū q q̄tuis vita appropriet spiritusan cto tamē noticia de vita appropriat filio. ¶ Ad secundam questionē dicendū q liber vite dicit noticia dei: q2 autem liber ꝓprie est illozū quoz noticiā facit per figuras z simili tudines existētes i libro. ꝛō illoz solū noticia dici pōt liber que cognoscit de⁹ per filitudinē. mala aūt nō cognoscit de⁹ per filitudines existētes maloz in se: sz cognoscūt ꝑ moduz ꝑuationis. similiter etiā de⁹ seipsuz nō cognoscit per simili tudinē suiipsi⁹: sz per hoc q sibi fm essentiā suaz p̄sens est. vnde neq; noticia quā habet de seipso: neq; noticia quā ha bet de malis pōt dici liber vite nisi de malis pene inquātuz sunt justa z bona fm q dicit liber mortis. vita aūt inter bo na cōputat. vnde oportz q liber vite intelligat respectu vi te q̄ in creaturis inuenit. z q̄tuis de⁹ habeat noticiā de vita nature z gratie z glozie. vnde respectu cuiuslibet dictarum vitarū posset dici dei noticia liber vite tñ pfecta rō vite nō inuenit nisi in vita glozie que pmixtionē mozis non patit z ideo liber vite fm ꝓpriam sui acceptionē est noticia dei quā habet de vita glozie vniuscuiusq; sic ergo differt liber vite a sciētia dei q̄ est de tpalib⁹ z eternis z a p̄sciētia que ē de bonis z malis. z etiā a p̄destinatiōe: q2 p̄destinatio ꝓ pzie de futuris est z ꝓuidētia z directionē in finē importat cū sit ꝓpositū miserēdi: sz liber vite simplicē noticiā de vita importat z nō determinat aliq̄ō temp⁹. vnde z scripti in li bro vite dicunt z qui vitam habent z qui habituri sunt. Et per hoc patet solutio ad oīa obiecta. ¶ Ad tertiā questio nem dicendū q liber vite vt dictū est. est noticia dei de vita glozie alicuius homnis. res autem aliqua dupliciter habet esse scilicet in se z in sua causa. in se quidē est simpliciter In causa autē sua habet esse fm quid. causa autē glozie est gra tia sufficiens quantuz in se est. vnde qui habet gratiam ha bet iam vitam glozie fm quid: cognitio ergo de vita glozie alicuius habet a deo dupliciter. vno modo inquantuz de⁹ scit ipsam vitam glozie in isto esse: vel futuram esse simpli citer: z tunc talis dicit esse scriptus in libro vite simpliciter vel ascriptus: vt quidā dicunt ad similitudinē illozum qui ascribunt ad miliciam vel ad aliquod officiū. Alio modo inquantū deus scit vitam glozie ineſſe isti vel futuram esse in eo in causa sua que est gratia. z talis dicit fm quid scri ptus in libro vite vel annotatus. vt quidam dicunt: quia er go non potest esse vt scientia dei fallatur. ideo quēcūq; scit habiturū vitam eternā habebit eam. vnde iste qui simplici ter scriptus est vel ascriptus in libro vite nō potest inde de leri: se quia gratia que est causa glozie in eo qui habet pre sentem iusticiā quando ipse a iusticia per peccatuz decidit definit esse glozie causa in eo. ideo noticia dei de gra istius nō est vt de causa glozie. vnde iam ista cognitio gratie isti⁹ quā deus habet non pertinet ad librum vite glozie z sc̄dm hoc dicitur deleri de libro vite nō aliqua mutatione in li bro facta: sed in ipso ex parte cuius accidit q gratia non est iam causa glozie. z dicit de⁹ aliquē de libro vite delere in quantum permittit eum a iusticia excidere per peccatum.

Ad primū ergo dicendū q̄ predestinatio importat directionē in finē q̄ nō importat liber vite vt dictuz est. z ideo nō pōt dici p̄destinat⁹ ille qui habet presentem iusticiā nō potest aūt aliquo mō dici script⁹ in libro vite vt dictum est. Ad secūdū patet solutio per id q̄ supra dictū est. Ad tertiuz dicendum q̄ glosa illa loquit̄ de scriptura qua aliquis scriptus est in libro vite simpliciter.

Ad tertiū sic procedit̄. videt̄ q̄ nō quelibet charitas possit resistere cuilibet tentationi. sicut enim charitas obsistit peccato: ita z ratio vt supra dictuz est: ſz nō quelibet ratio pōt tentationi resistere: sicut patz in incōtinentib⁹ q̄ habēt rationē rectā z vincunt̄ vt dicit phs: ergo nō quelibet charitas pōt tentationi cuilibet resistere. ℂ P maior est difficultas in resistendo malo q̄m in operando bonum simpliciter: sed charitas minima nō pōt in quodlibet bonū: ergo nec pōt cuilibet tentationi resistere. ℂ P in resistendo maxime tentationi est maximū meritū cū sit ibi maxima pugna que coronā merek: ſz minima charitas nō pōt in maximū premium: ergo nec resistere maxime tentationi ℂ P charitas imperfecta nō resistit venialib⁹: sed maior ē ipugnatio mortaliū q̄m venialiū: g̃ nō resistit maxīe tētatiōi. ℂ P ṕma Chozin. x. fidelis de⁹ qui nō patiet̄ vos tētari supra id q̄ potestis: ſz illi quib⁹ scribebat habebant gratiam sicut patz in ṕncipio epl̄e: ergo aliqua tentatio est supra posse habentis gratiā vel charitatē. ℂ Sed cōtra nō pōt euitari omne peccatū nisi oī tentationi resistat̄: ſz minima charitas pōt vitare omne peccatū. cū etiā homo in puris naturalib⁹ existens hoc potuisset: ergo charitas quelibet pōt oēm tentationē vincere. ℂ P plus dilīgit charitas legem dei q̄m cupiditas milia auri z argēti vt dicit glosa super psal. ſz maior dilectio minori tentationi resistere pōt: ergo q̄libet charitas resistere pōt cuilibet tentationi. ℂ P nullus peccat in eo q̄ nō pōt vitari vt Aug⁹ dicit: si ergo habens charitatē nō possit cuilibet tentationi resistere videt̄ q̄ tentationi cōsentiens nō peccaret. ℂ R° dicēdū q̄ resistere tentatiōi dupliciter dicit̄. vno modo vt quis a tentatione nō vincatur. Alio modo vt quis tētationē vincat. dicit̄ enī aliquis a tentatione vinci: quādo a ꝓposito bono trahit̄ p tentationē in cōsensum peccati: sicut est in incōtinente qui habet rōnem rectā: sed deducit̄. Qui enī nō habet ꝓpositū bonū vt intēperat⁹ siue luxurios⁹ non vincit̄: q̄z libenter id agit. vincit aūt qui nō solū a tentatione superuenīēte in actū peccati nō deducit̄: sed etiā ex magnitudine virtutis quasi nihil tentationē parupendit. qui vero difficultatē a tentatione patit̄ sed nō deducit̄ resistit. quidē tentationi cū nō consentit: sed nō vincit ꝓprie loquēdo. Loquēdo ergo ṕmo modo de resistētia peccati: sic quelibet charitas pōt resistere peccato ꝓpter li. ar. liberatū a seruitute peccati: cuius difficultatē patiatur ꝓpter tentationis impulsum. Loquēdo vero de tētatione. secūdo modo sic charitas que est parua in ṕncipio tētationis potest tentationib⁹ resistere: quia in fine tentationis fit magna cū deus pugnāti auxiliū semp̄ administret. si tamē ponat̄ q̄ semp̄ parua maneret nō posset per modum dictum tentationi resistere. ℂ Ad ṕmū ergo dicēdū q̄ nō est simile de incōtinente z habente charitatē: quia habens charitatē habet iam habitū virtutis quē nō habet incontinens. Et ꝓterea incōtinens etiā nō vincit̄ quādo nō posset resistere si vellet rōne recta quā habet vti vt supra dictū est. ℂ Ad secundū dicēdū q̄ quāuis sit maior difficultas laboris: nō tamē est maior difficultas que attendit̄ fm excessuz operis ad potentiā que attendit̄ in virtutib⁹ vt dictum est vel potest dici q̄ etiam minima charitas pōt in magnū meritum respectu premij accidētalis. non aūt respectu premij substantialis vt supra dictū est. ℂ Ad quartum dicendū q̄ venialib⁹ etiam resistere posset si aliquis charitate contra venialiū tentationē vteret̄ nō vt vitaret omnia: ſz quia pōt singula vitare. ℂ Ad quintū dicendū q̄ apostol⁹ loquitur quātū ad id q̄ homo pōt sustinere sine animi perturbatione q̄ nō potest nisi charitas perfecta vt in magnis tribulationibus equanimitatē seruet.

Ad quartū sic procedit̄. videt̄ q̄ homo semp̄ in mirnozi charitate resurgat Amos. v. vgo israel cecidit z̄c. glosa nō negat vt resurgat: ſz vt resurgere virgo possit: q̄z semel ab errās z si repozet̄ humeris pastozis nō babet tantā gloriā quantā qui nūq̄ aberrauit: ſz gloria cōmensurat̄ charitati: ergo homo post peccatū nō habet tātā charitatē resurgens quantā ṕmo ℂ P ezech. xliij. lenite q̄ recesserunt a me nūq̄ appzopin quabūt mihi vt sacerdotio fungant̄: sed aliquis quantū ad spūale sacerdotiū appzopinquat in deo per charitatē: ergo nō habet tantā charitatem qui aliquādo recessit a deo per peccatū quantū ante. ℂ P charitas incipiēs nunq̄ est tāta quanta pficiens z perfecta sed aliquis quādo cecidit habuit charitatem pficientē vel perfectā: quādo aūt resurgit habet charitatē incipientē: ergo nō habet tantā charitatē quātā prius. ℂ P nūq̄ potest tantū disponere se ad recipiendū diuini luminis influētiā qui est fine charitate q̄m cum charitate: sed fm q̄ aliquis disposuit se ad gratiā deus illi gratiā infundit: ergo semp̄ magis recipit de influentia gratie aliquis permanēs in charitate q̄m de nouo charitatē accipiēs: z sic idē q̄ ṕi⁹. ℂ Sed cōtra in malach. iij. placebit deo sacrificiū iuda z̄c. fiē dies seculi z anni antiqui: ſz charitas facit oīa nostra deo esse accepta: ergo aliquis post lapsum resurgēs pōt habere tantū de charitate quantū prius. ℂ Ulterius videt̄ q̄ semp̄ magis surgat in maiori. Genē. j. factū est vespere z mane dies vnus glosa vespertina lux a qua quis cecidit matutina in qua resurgit: ſz lux matutina ē maior q̄m vespertina: ergo z gratia vel charitas in qua quis resurgit illa quam prius habebat ℂ P Ro. vj. vbi abūdauit delictū superabūdauit z gratia: ſz vbi superabūdat gratia est ibi maior charitas: ergo z̄c. ℂ P peccatū vincit ṕmā charitatē. vincit̄ aūt a scdo: ergo secunda charitas est fortior z maior q̄m prima. ℂ Sed contra innocens nō est minus aptus ad recipiendū gratiā q̄m peccator sed primā gratiā accipit innocēs. secūdā accepit peccator: ergo nō oportz q̄ secūda sit maior q̄m prima. ℂ Ulteri⁹ videtur q̄ adminus semp̄ sit equalis Ro. viij. diligentib⁹ deum oīa cooperant̄ in bonū glosa etiā casus in peccatū: sed hoc non esset si in minori charitate resurgeret: ergo nūq̄ in minori: sed semp̄ in equali resurgit. ℂ P Ambrosius dicit q̄ penitentia oīa ablata restituit: sed hoc nō esset si non resurgeret ad minus in equali charitate: ergo semp̄ resurgit aliquis in equali charitate. ℂ P cōtritio debet ꝓportionari precedēti peccato: sed peccatū ꝓportionat̄ quodāmodo gr̃e quam expellit: ergo z gratia vel charitas per quā homo cōteritur debet esse equalis gratie precedēti. ℂ P penitentia vinificat merita per peccata mortificata: ergo penitens tantum habebit gloriā quātā ante peccatū meruerat: ſz tantum meruerat quantū de charitate habuerat: gloria ergo quā penitens habebit ꝓportionat̄ charitati quā ante peccatum habuit. ꝓportionat̄ autē charitati in qua in morte inuenitur post penitentiā: q̄z ligniū vbi ceciderit ibi erit Eccē. plt. ergo charitas in qua resurgit penitēs est equalis charitati a qua cecidit. ℂ Sed cōtra minima cōtritio sufficit ad delectionē omniū peccatoz: ſz fm quātitatē cōtritionis attendit̄ quantitas charitatis in qua quis resurgit: ergo cū potuit quando prius habuit gratiā ex magna ꝓparatiōe gratiā accepisse videt̄ q̄ possibile sit q̄ recipiat minorē gratiā z charitatem q̄m prius habuit. ℂ R° dicendū ad primā q̄ mēsura charitati prefigit̄ a deo fm suā voluntatē z aliquo mō contmensurat̄ ad conatū illius qui gratiā recepit. vnde cum aliquis per peccatū possit multū z parū conari ad recipiendū charitatē z dīne liberalitati nō ponat̄ termin⁹ per peccatū cū ipse quantū in se est sit parat⁹ oīa peccata totaliter delere oportz dicere: sicut z cōiter dicit̄ q̄ aliquis pōt post peccatū in maiori z ī mīori z equali charitati resurgere. Ad primū ergo dicēdū q̄ loquit̄ de gloria premij accidentalis

que non commensuratur charitati sed actui vel statui: quia post peccatū virgo aureolam nō habebit. ⁊ sīl̄r nec peccator resurgens gaudiū de innocentia continuata. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ ab officio dignitatis aliquis repellit̄ ꝓpter peccatū cōmissum etiamsi penitētiā egerit. sicut ꝓpter hominem repellit̄ a sacerdotio. ⁊ hoc est ꝓpter hoc q̄ nō reducitur ad statū tante dignitatis q̄uis reducat̄ ad equalē charitatē. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ loquēdo de vna ⁊ eadē charitate verū est q̄ charitas incipiens minor est q̄z ꝑficiens vl̄ ꝑfecta. sed vna incipiens potest esse maior q̄z alterius qui est in statu ꝑficiētiū. sicut aliq̄s aīal statim natū est maius q̄z aliud etiam perfectū. ¶ Ad q̄rtū dicendū q̄ ceteris paribus semp ille qui habet charitatē recipit plus de influentia diuini luminis. sz ille qui non habet charitatē potest plus conari ⁊ magis recipiet. ¶ Ad secundā q̄nē dicēdū q̄ non est necessariū q̄ semp in maiori charitate resurgat: quia etiam minor ꝓparatio vel equalis sufficit ad hoc q̄ gratia infundatur. ¶ Ad primū igit̄ dicendū q̄ filitudo illa attenditur non q̄tū ad quantitatē lucis: sed q̄tū ad ordinē lucis ad tenebras. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ Ap̄ls loquit̄ de gratia redemptionis que supabundauit ad delictū primi hois: ⁊ nō loquit̄ vniuersaliter. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ peccatū nō vincit charitatē ꝓpter eius debilitatem. sed quia ille qui peccat nō vtit̄ auxilio charitatis. ⁊ ideo ratio nō sequit̄. ¶ Ad tertiam questionē dicendū q̄ etiam in minori charitate potest hō resurgere: quia quantūcūmq̄ de peccato doleat ⁊ ad gratiam se ꝓparat dūmō ad terminū cōtritionis ꝓueniat: q̄ plus displicet ei a deo recessisse q̄ aliquod temporale placuit gratiam habebit etiamsi non tantū ꝓparet se quantus ꝑius dum fuit innocens ꝓparauit. ¶ Ad primū igit̄ dicendū q̄ hoc intelligit̄ non semp q̄tū ad maiorē quātitatē charitatis: sed q̄tū ad maiorē diligentiā vl̄ humilitatē in q̄ penitēs resurgit ad min⁹ actuali. min⁹ autē malū est vt charitas diminuat̄ q̄z vt totaliter amittat̄: ⁊ minus malū cōputatur ꝓ magis bono vt dicit̄. v. ethi. Et ideo in bonū diligētis deū cedit peccatū etiamsi in minori charitate resurgat quia p humilitatē ⁊ cautelam ab oīmoda gr̄e amissione curatur. ¶ Ad secundū dicendū q̄ penitētia oīa restituit: sed nō oportet q̄ eq̄lia. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ quātitas peccati nō ꝓportionat̄ gr̄e quā exclusit: quia paruū peccatū potest maximā charitatē expellere: sicut ecōuerso parua charitas dicit̄ maxima peccata delere: q⁊ pendet ex conatu hois ꝓpter⁹ q̄z ex quidditate habit⁹. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ sicut ex predictis patet p ꝓpria merita merebat sibi tantā gloriā quantā charitatē habebat. sz ipse p ꝓpriū fact⁹ est alter: ⁊ nō plenarie ad ꝑistinū gradū restituit⁹. ⁊ ideo non plenarie recipiet effectū ꝓpriorū meritorū nisi q̄tū ad ꝓmiū accidētale: quod mensurat̄ actib⁹ magis q̄z habitu charitatis.

Questio Secunda.

Deinde querit̄ de euacuatione charitatis p gloriam
Et circa hoc queruntur q̄tuor. ꝓmo vtrum fides ⁊ spes euacuent̄ gl̄ia aduenīēte. Secundo vtrū charitas. Tertio vtrū ordo charitatis. Quarto vtrū scientia.

Ꝓmū sic ꝓcedit̄. videtur q̄ fides nō euacuet̄. Fides enī est fundamentū spūalis edificij. sz fundamentū imobile manet quicq̄d superedificet̄: ergo fides nō euacuet̄ aduenīēte gl̄ia. ¶ Ꝑ nihil expellit̄ nisi a suo cōtrario. sz gl̄ia nō est ⁊traria fidei: ergo aduenīēte gloria nō euacuat̄ fides. ¶ Ꝑ ꝑfectū ⁊ impfectū circa ea q̄ sunt diuersa specie bene se cōpatiunt̄ in eodē: sicut q̄ hō habeat perfectam geometriā ⁊ impfectā grāmaticaz. sz visio gl̄ie ⁊ fides sunt alteri⁹ speciei: ergo visio gl̄ie nō expellit fidē. ¶ Ꝑ opinio ⁊ sciētia hūt se sicut cognitio ꝑfecta ⁊ impfecta: ⁊ sīl̄r cognitio matutina ⁊ vesptina in angelis. sz in hoīb⁹ manēt sīl̄ sciētia ⁊ opinio: ⁊ in agelis sīl̄ cognitio matutina ⁊ vesptina ergo si fides manet cū visione patrie. ¶ Sz ⁊tra est q̄ Ap̄ls dicit. j. Cor. xiij. ¶ Ꝑ fides ē nō apparētiū. sz in patria nihil erit nō apparēs eoz quoz est fides: ergo ibi fides non erit.

¶ Ulterius videtur q̄ nec spes euacuetur: quia sicut se habet spes ad bona ita se habet timor ad mala. sz in damnatis semp manebit timor seruilis: ergo ⁊ sīl̄r in beatis manebit spes. ¶ Ꝑ Eccle. xxiiij. Qui edunt me adhuc esurient. ⁊ loq̄tur de fruitione diuine sapiētie que erit in patria. sz esuriēs expectat aliq̄d in futurū: ergo sancti expectabūt aliq̄d in futurū etiā de ꝓmio substātiali. ¶ Ꝑ in fide q̄ euacuat̄ inuenit̄ aliq̄d cōmune fidei ⁊ gl̄ie. s. visio. sz nō inuenit̄ aliq̄d in spe q̄ posset in patria eē: q⁊ id q̄ est substātia spei est expectatio q̄ nō manebit ī patria: ergo videt̄ q̄ nō euacuet̄ spes. ¶ Sed contra. Ro. viij. Q̄ videt q⁹ q̄d sperat. sz sancti videbunt in patria quicq̄d expectauerūt: ergo spes in eis non erit. ¶ Ꝑ spes est expectatio beatitudinis future. sz bt̄itudo in patria iam nō erit futura: ergo neq̄z spes erit ibi. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ aliq̄d de substātia habit⁹ fidei ⁊ spei remanebit idem numero: q⁊ in oī mutatione oportet esse aliq̄d cōe vtriq̄z terminoz. sed fides ⁊ spes mutant̄ in bona gl̄ie: ergo oportet q̄ aliq̄d de substātia habit⁹ fidei ⁊ spei maneat idē numero. ¶ Ꝑ sicut charitas aduenīēs opponit̄ fidei informi nō fm substantiā fidei sed fm informitatē: ita gl̄ia aduenīens opponit̄ fidei nō fm substantiā visionis sz fm impfectionem tm̄. sz charitas aduenīēs tollit informitatē ⁊ remanet idem habit⁹ numero fidei q̄tū ad substantiam vt supra dictū est. ergo ⁊ sīl̄r gl̄ia aduenīens tollit tm̄ impfectionē: ⁊ dimittet eandem substantiā habit⁹ numero. ¶ Ꝑ q̄ scientia impfecta crescit in ꝑfectā nō tollit̄ substātia sciētie: similiter nec substātia corporis q̄ ex puero fit vir sz manet idez hō. sz Ap̄ls euacuationē fidei compat ꝑfectioni sciētie ⁊ etatis: ergo substantia fidei manet eadē numero. ¶ Sed contra. forme q̄ destruunt̄ sicut ex nihilo totaliter sunt: ita totaliter in nihilū tendūt. sz fides ⁊ spes cū sint habitus forme quedā sunt: ergo cū aduenīēte gl̄ia destruant̄ vt dicit Ap̄ostolus videt̄ q̄ nihil ipsarū maneat fm numerū idez. ¶ Ꝑ impossibile est q̄ aliq̄d sit idem numero quod nō sit idem specie: sicut dicit p̄hs de fide ⁊ opinione in. iiij. thopicoz. sz visio patrie ⁊ fides differūt specie multo plus q̄z fides ⁊ opinio: ergo visio fidei ⁊ patrie nō est idem numero. ¶ R⁹ dicendum ad primā questionē q̄ in fide est cognitio quedaz ⁊ mod⁹ cognoscēdi: quia cognoscit in speculo ⁊ in enigmate. modus aūt imperfectiōis est ⁊ obscuritatē importat. vñ cū glozia aduenīens omnē imperfectionē ⁊ obscuritatē tollat: tollet quidē modū fidei q̄tū ad modū cognoscēdi: sz remanebit cognitio eoz quoz ē fides: nō quidē iam enigmatica sz clara. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ q̄tū ad id q̄ habet de cognitione fides est fundamentū: non q̄tū ad id q̄ habet de enigmate. vnde q̄tū ad id q̄ est fundamentū manebit. ¶ Ad secundū dicendū q̄ q̄nis glozie visio nō sit cōtraria fidei q̄tū ad id quod habet de cognitione: est tm̄ sibi cōtraria q̄tū ad id quod habet de enigmate: ⁊ ex hac parte eam expellit. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ perfectio ⁊ impfectio cognitionis circa diuersa bene se compatiunt̄: sed nō circa idem. ⁊ ideo aliquis potest habere simul imperfectā cognitionē de his que pertinēt ad vnū: ⁊ perfectā de bis que ptinent ad aliud. sed nō est simile in ꝓposito: quia fides ⁊ visio glozie est de eodem. ¶ Ad quartum dicendū q̄ opinio ⁊ sciētia q̄uis sint de eodem: non tamen fm idem mediū: sz fm diuersa: ⁊ ideo possunt eē simul. sed fides ⁊ visio patrie sunt de eodem ⁊ fm idem mediū: quia fides assentit veritati ꝓme ꝓpter se: ⁊ similiter visio glozie. ⁊ ideo ꝑfectio vni⁹ non patitur imperfectionē alterius. cognitio aūt matutina ⁊ vesperting q̄uis sint de eodem fm rem: non tamē sunt de eodem fm idem eē: quia cognitio matutina est de re fm q̄ habet esse in verbo. cognitio autē vesperting de re fm q̄ habet esse in ꝓpria natura. ⁊ ideo non est simile. ¶ Ad secūdam questionē dicendū q̄ de habitib⁹ oportet ex actib⁹ iudiciū sumere. Est autē duplex actus. s. qui est actus imperfecti inquantū huiusmodi sicut motus ⁊ actus qui est actus perfecti inquantū huiusmodi sicut operatio consequēs for

mam. contingit autē quandoq; q̄ actus perfecti inueniantur in impfecto fm q̄ iam participat aliquid de perfectiōe sicut aliquid de actu albi est in pallido. qñ ergo imperfectū ad perfectionē venit actus qui est eius inquantū habet aliquid de perfectione in quam tendebat manet q̄tū ad id qđ est de substantia actus. sed tollitur q̄tū ad id quod erat de imperfectione actus sicut loquela balbucientis pueri tollit̄ qñ venit ad perfectaz etatē q̄tū ad id quod imperfectionis erat in ipso. manet autē quicqđ erat de perfectione z substātia loquele. sed motus qui est actus imperfecti qñ peruenit̄ ad terminum motus non manet q̄tū ad aliquid substantie actus: sed q̄tū ad radicē fm quā motus inerat qui erat proportio quedā z ordo impfecti ad perfectionē. cognitio aūt inq̄ntū huiusmodi importat actū perfecti. z ideo cognitio q̄ habet̄ in statu imperfectiōis manet q̄tū ad id quod cognitionis est imperfectione sublata. Spes autē inquantū tendit in arduū quod est nondū habitū z futurū expectatū est sicut actus imperfecti cū sit q̄si quidam motus. Et ideo cum ad perfectum venerit non manet id quod expectationis aut spei est: sed hoc tm̄ in quo hec expectatio radicabat̄. s. ordo z proportio ipsius hominis ad illa iam habita quoz oū nō habebant̄ erat spes. z ideo non ponit̄ aliquid speciale succedens spei: sz tentio siue cōprehēsio beatitudinis q̄ dicit ordinem hominis ad deū iam habitū cui⁹ non habiti erat spes. vnde ordo iste cōmunis est vtrobiq; z q̄tū ad hunc ordinē spes manet: sed q̄tū ad naturā actus sui transit. ¶ Ad p̄mū igit̄ dicēdū q̄ illi qui erunt in penis cū sint remoti a participatione eternitatis erūt semp in motu z successione. z propter hoc poterit esse timor futuri mali. sz illi qui erunt in patria erunt maxime q̄tū ad premiū substantiale in participatione eternitatis. z ideo fm hoc non erit in eis aliqđ de premio futuri: sed totū simul habent: vnde non remanet in eis spes. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ illa fames nō importat expectationē futuri: sed aufert fastidium iam habiti. vnde respectu premij substantialis non erit ibi expectatio: sed fruitio plena. sed respectu aliquoz accidentaliū vel etiam stole cozporis poterit ibi esse expectatio: sed non spes vt supra. xxvij. di. dictū est. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ etiam in spe inuenit̄ aliquid quod manet in patria. s. ordo z proportio ad expectatū bonū. sed iste ordo erit perfectus in patria: in via aūt imperfectus propter absentiam eius ad quod est. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ ablatio alicui⁹ quod est de substātia rei inducit corruptionē rei illius: nō autē sublatio alicuius quod se habet accidentaliter ad rem illam. imperfectio aūt illa quam tollit gloria a fide est substātia fidei z ad speciem eius pertinēs. quod patet ex hoc q̄ accipitur fm rationē obiecti a quo fides specie recipit. Obscuritas enī quā enigma importat ad gen⁹ cognitionis pertinet. z ideo oportet q̄ remota ista imperfectione substantia z species fidei destruantur: sicut si ab asino remouet̄ sua irrationabilitas. quia autē fides forma quedā est accidentalis simplex non cōposita ex materia z forma. z ideo ipsa destructa nō remanet aliqđ fidei idem numero sed idem genere: sicut patet q̄ qñ ex albo fit nigrū vel ecōuerso manet id qđ coloris est non idem numero color sed idem genē. sz manet eadē lux numero cū sit perfecta z imperfecta: quia illa imperfectio vel perfectio nō pertinet ad speciē lucis: sed accidentalis est. Et sil'r est dicendū de spe in qua etiā quod dictū est magis apparet. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ cōe qđ manet in mutatione idez numero est subiectū sz idez genere manet natura generis. z ita in hac transmutatione manet eadē numero aīa: sed visio vt cognitio idem genere. ¶ Ad secundū dicenduz q̄ infozmitas illa nō est de ptinētib⁹ ad spēm fidei sicut impfectio enigmatica. z iō nō est simile. Et sil'r dicendū ad tertiū.

Ad secundū sic procedit̄. videtur q̄ charitas vie euacuet̄. j. Corinth. xiij. Cuz venerit quod perfectū est euacuabitur qđ ex parte est. sed charitas est ex parte: quia illud preceptuz Diliges dominū deum tuū ex toto corde tuo: non totaliter impletur in via vt supra dictum est: ergo charitas euacuabit̄. ¶ Destructa causa destruit̄ effectus. sed fides generat charitatē: sicut dicitur Matth. i. in glosa. cū ergo fides euacuetur z charitas euacuabit̄. ¶ Si cut fides ē enigmatica ita z charitas: quia charitas mouet affectum in id quod non per speciem videtur. sed fides que est enigmatica euacuabitur: ergo z charitas. ¶ Omn⁹ cel sat cum peruentū fuerit ad terminū. sed charitas est quidaz motus mentis in deū: ergo cum ad terminū pertinieē charitas cessabit. ¶ Ea que sunt vnius rationis vnū in alterum potest proficere si differant fm perfectū z imperfectū. sed charitas vie q̄tus possit crescere: nunq̄ tamē potest peruenire ad modum charitatis patrie: ergo charitas vie z patrie non sunt vnius speciei. z ita videtur q̄ charitas euacuetur. ¶ Sed contra. prima Corinth. xiij. Charitas nunq̄ excidit. ¶ Presentia amati non tollit amoz sed auget. charitas aūt est amoz dei: ergo quando deum presentem videbimus nō tolletur charitas sed magis augebitur. ¶ Dicendum q̄ amoz fm rationem sue speciei non importat aliquid imperfectionis: sed magis perfectionē inquantū importat terminationē affectus: z quandam informationē in re amata. vnde gloria adueniens nihil de his que ad speciē charitatis pertinent tollet: z ideo charitas non destruitur. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ illa imperfectio est accidentalis charitati. z ideo ea remota nihilominus charitas eadē numero remanebit. ¶ Ad secundū dicēdū q̄ fides est causa charitatis ratione cognitionis. cognitio aūt manebit vt dictum est. ¶ Ad tertium dicendū q̄ enigma est essentiale fidei: quia pertinet ad rationē propriā obiecti. sed est accidentale charitati: z ideo non est similis ratio. ¶ Ad quartū dicendū q̄ amare non dicit motū qui sit actus imperfecti: sed qui est actus perfecti: sicut sentire z intelligere vt dicit philosophus in tertio de anima. z ideo ratio nō sequit̄. ¶ Ad quintū dicendū q̄ hoc q̄ charitas vie manens in via nō potest peruenire ad perfectionē charitatis patrie est ꝓpter statū viatoris z non q̄tū ad id qđ est de rōne charitatis inq̄ntū viatoris non possidet pfecte qđ amat.

Ad tertiuz sic proceditur. videtur q̄ ordo dilectionis qui modo est non fuerit in christo nec in sanctis q̄ sunt in patria q̄tū ad dilectionē inimicoz: q̄ inimici sanctoz ad minus post diem iudicij non erunt nisi demones z damnati. sed ad illos non est habenda charitas vt supra dictū est: ergo nō diligeret inimicos. ¶ In eis erit summa cōformitas voluntatū ad deum. sed deus inimicos sanctoz non diligit sed odit: ergo nec christus z beati suos inimicos diligent. ¶ Quicūq; diligit aliquē ex charitate vult ei bonū vite eterne. sed hoc christus non voluit inimicis nec beati: quia si vellent z fieret: ergo non diligūt inimicos ex charitate. ¶ Sed contra. diligere inimicū ad perfectionez charitatis pertinet. sed in christo z in beatis est perfectissima z amplissima charitas: ergo ipi inimicos diligūt ¶ Christus ex charite dilexit illos pro quibus mortuus est Joh. xv. Maiorem hac dilectionem nē. sed mortuus est pro inimicis Roma. v. ergo dilexit inimicos: z eadem ratione beati. Ulterius videt̄ q̄ in eis non sit ordo charitatis q̄tū ad se z proximū z propinquos z extraneos. Augustin⁹ in libro de vera religi. Perfecta charitas est vt plus potioza bona z minus minoza diligamus. sed in patria erit perfecta charitas: ergo proximū meliozē se plus diligit aliquilibz q̄ seipm̄ z similiter extraneū q̄ propinquū fm carnem. ¶ In patria erit perfecta conformitas humane voluntatis ad deum. sed deus plus diligit meliozem: ergo et quis plus diligit meliozem q̄ seipsum. ¶ Ille plus diligit cui maius bonū optatur. sed quilibet homo vult maius bonū meliozi se q̄ sibi in patria: quia vnicuiq; vult bonū quod habet nec appetit alicui quod non habet: quia sic desideriū non esset quietatū: ergo plus diligit meliozem se q̄ seipsum. ¶ Sed contra. gloria perficit naturā. sed ordo

iste est a natura hominis prodiens vt homo se plus alte
ro diligat. ergo ꝛ gloria hunc ordinem non auferet. ¶ Si
aliquis salutē suam negligeret pro salute alterius peccaret.
sed in patria non erit aliquid inordinatum: ergo homo ibi
semper plus diliget salutē suam ꝙ̄ alterius: ꝛ ita plus ama
bit se ꝙ̄ alterū. ¶ Alterius queriť quē xp̄s plus dilexerat
petrū vel ioannē. Et videtur ꝙ ioannē Jo. vltri. Dicit illum
discipulū quē diligebat iesus sequentē. hoc autē non dicit
ꝙ illum tm̄ diligeret: ergo propter eminentiam dilectionis
ad ipsum. ¶ Dilectio in qua affectꝰ affectui vel signis di
lectionis non respondet est dilectio similationis. cum ergo
christus maiorē familiaritatē ioanni exhibuerit ꝙ̄ petro: ꝛ
eius dilectio nullo modo fuerit similata: videtur ꝙ ioannē
plus petro dilexerit. ¶ Sed contra Prouerbi. viij. Ego di
ligentes me diligo. sed plus dilexit petrus vt patet Jo. vlti.
ergo ꝛ plus diligebatur. ¶ Rº dicendū ad primā questio
nē ꝙ inimici christi possunt accipi dupliciter. vel ꝙ̄tū ad fi
nalē exitū sicut dānati. vl̄ in actu vl̄ in præuisione diuina: vl̄
ꝙ̄tū ad præsentē statū tm̄: sicut saulus tunc erat. Quantū er
go ad primos inimicos est eadem ratio dilectionis in chri
stum ipsorū diligimus: ꝛ considerata natura tm̄ eis vitam
eternā vellemus. sed considerata iusticia diuina ꝛ eorū me
ritis eis hoc non volumus: quia iusticiam diuinā plus dili
gimus ꝙ̄ eorū naturā. ꝛ prima volūtas est voluntas antece
dens. secunda est voluntas consequēs. ꝛ ita christus dilige
bat inimicos qui erant damnati vel dānandi volens eis bo
nū voluntate antecedente que nō semper impletur etiā dei
volūtas antecedens. sed nō consequēte sicut nec deus. ꝛ ea
dem ratio est de alijs beatis ꝙ̄tū ad illos qui actu sunt dam
nati. Sed de damnādis forte nesciūt de omnibus qui sunt:
sed ꝙ̄tū ad alios inimicos ſm̄ præsentē statū tm̄ diligebat: ꝛ
ad eos bona operabatur: quia pro eis morte subijt. Et per hꝰ
patet responsio ad obiecta. ¶ Ad secundam questionē di
cendum ꝙ circa hoc est duplex opinio. Quidam dicūt ꝙ in
patria erit deus oīa in omnibꝰ mens tota in deum quiescēs
totā rationē dilectionis habebit deū. ꝛ ideo deū sup omnia
diliget: ꝛ alios tāto plus quanto erūt deo proximiores etiā
alios plus ꝙ̄ se si sunt meliores. Sed illud nō videtur ratio
nabiliter dictū: quia vnusquisq̄ tantū amabit deo frui q̄n
tum diliget deum. vnde cuꝫ deū super omnia diliget super
omnia volet deo frui. ꝛ iō frui deo plus optabit sibi ꝙ̄ alij.
vnde videtur ꝙ magis se ꝙ̄ alium diliget. ¶ Affectus di
lectionis nō quiescit in aliquo nisi in proprio obiecto. sicut
autē propriū obiectū amoris est bonū: ita propriū subiectū
amoris istius hominis est bonū istius: vnde ꝛ deuꝫ summe
diliget inquantū est summū bonū suū. vnde non oportet ꝙ
tantoaliquē plus diligat q̄nto est simpliciter deo primior:
sed quanto est deo proximior inquantū est bonū suum. Et
ideo videť probabilius quod alij dicūt ꝙ quilibet ibi plus
diliget se ꝙ̄ proximū. Sed de comparatione propinquorū
ad extraneos credo ꝙ simpliciter loquēdo plus vnusquisq̄
diliget extraneū meliorē ꝙ̄ cōsanguineū minus bonū: quia
plus attēditur ordo dilectionis ꝙ̄tū ad proximitatē ad deū
ꝙ̄ ꝙ̄tū ad proximitatē ad seipsum. q̄uis vtrūq̄ oportet ꝙ̄ at
tendatur. vnde de equaliter bonis plus diligit proximiorē
sed de inequalibus diligit meliorem. ¶ Ad primū igit̄ di
cendū ꝙ intelligendum est ꝙ plus diligit magis bona que
etiam sibi sunt magis bona: sicut bona spiritualia ꝙ̄ corpo
ralia. ¶ Ad secundū dicendum ꝙ in hocipso voluntas no
stra voluntati diuine conformabitur ꝙ sequetur motuꝫ na
turaliter sibi impositum a deo. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ
autē intensius. sed volūtate antecedente vult sibi maius: sed
hoc non impedit quietē desiderij: quia hec voluntas nō est
voluntate consequēte vult maius bonum alteri ꝙ̄ sibi: sibi
ut quidam dicunt. ¶ Ad tertiā questionē dicendū ꝙ sicut
dicitur petrus plus dilexit christum dilectione que ab ipso

in membra diffunditur. sed ioannes plus dilexit dilectione
que in christo fixit. Et ideo petro domin⁹ cōmisit curā mē
brorū: ioanni autē curam matris que ad personam eius spe
cialius spectabat. vnde ꝛ petrus a christo plus diligebatur
ꝙ̄tū ad affectum interiorem quia donū maioris charitatis
erat ei tunc collatum. Sed ioannes magis diligebatur ꝙ̄tū
ad signa exterioris familiaritatis. ꝛ hoc propter ꝙ̄tuor cau
sas. Primo quia per ioannē significatur vita contemplati
ua que familiariorem habet deum ꝙ̄ actiua sit fructuo
sior ꝛ laboriosior que significať in petro. Secundo propter
etatem: quia iuuenis erat. Tertio propter castitatem. Quar
to propter ingenitam mansuetudinē. Et per hoc patet solu
tio ad obiecta: quia vterq̄ plus diligebat ꝛ quodāmō plus
diligebatur.

Ad quartum sic proceditur. videtur ꝙ sciētia quam
mō habemus totaliter tolletur. prima Corin. xiij.
Scientia destruetur. sed accidens quod destruiť
totaliter tollitur: ergo scientia totaliter tolletur. ¶ Fides
est magis spiritualis ꝙ̄ scientia. sed fides tolleť: ergo ꝛ sciē
tia. ¶ Consideratio scientie est de delectabilibus maxi
me. si ergo scientia hic acquisita remanet aliqs magnus cle
ricus plus habebit de gaudio ꝙ̄ aliqua vetula que erit ma
ioris charitat]: quod esse videtur impossibile. ¶ Illi qui
sunt in patria cognoscunt omnia quoruꝫ scientiam habue
runt: ꝛ multo plura ꝛ meliꝰ in verbo. si ergo scientia non est
nisi ad cognoscendū frustra in eis preterita scientia remane
ret. ¶ Habitus ordinat ad actum: ergo vbi actus non re
manet neq̄ habitus remanere potest: quia frustra remane
ret. sed actus sciētie qui modo est non remanebit in patria:
quia consideratio scientiarū est in intelligendo cum fantas
mate non solum in accipiendo scientiam: sed etiam in con
siderando ea q̄ aliquis iam didicit. Unde leso organo ima
ginationis impeditur operatio intellectus etiā in alijs que
prius sciebat: ergo nec sciētia remanebit. ¶ Scientia quā
nunc habemus consideratio est collativa. Sed iste modus
conferendi non erit in patria: quia tunc sequeretur ꝙ esset
ibi studium ꝛ disputatio: quod est absurdum. ergo scientia
hic acquisita non remanebit in patria. ¶ Sed contra. Wa
gister in prima distinctiōe secundi dixit: ꝛ philosophi etiaꝫ
plures dicunt ꝙ anima posita est in corpore vt scientijs per
ficiatur. sed frustra poneretur ad hoc nisi post corpus et sci
entia remaneret: ergo scientia remanebit. ¶ Constat ꝙ il
li qui sunt in inferno aliquid cognoscūt esse de his q̄ prius
cognouerunt: sicut patet de diuite qui suorum memoriam
habebat. sed eis non addetur alia cognitio ꝙ̄ hic habuerūt
ergo prior sciētia in eis remanebit. ¶ Si scientia destrua
tur cum corpore erit bonum temporale. ꝛ ita studium scien
tie computabitur in sollicitudines rerū temporaliū: quod
videtur absurdum. ¶ Rº dicendū ꝙ in scientia quam mō
habemus est tria considerare. s. habitum actum ꝛ modum
agendi. Modus autem agendi est vt intelligat cum fantas
mate: quia in statu vie verum est quod dicit philosophus
in tertio de anima ꝙ nequaq̄ sine fantasmate intelligeret
anima non solum quantum ad acquirendam scientiam sed
etiam quo ad cōsiderationē eorum que quis iam scit: quia
fantasmata se habent ad intellectum sicut sensibilia ad sen
sum. actus autē scientie proprius est vt cognoscat conclusio
nes resoluendo eas ad principia prima per se nota. habitus
autem est quedam qualitas hominem habilitans ad hunc
actum. Modus autē intelligendi predictus accidit huma
ne anime ex duobus. Uno modo ex hoc ꝙ anima humana
est vltima ſm̄ nature ordinez in gradibus intellectus. vnde
se habet intellectus eius possibilis ad omnia intelligibilia:
sicut se habet materia prima ad omnes formas sensibiles. ꝛ
propter hoc non potest in actum exire prius q̄ recipiat re
rum species: quod fit per sensum ꝛ imaginationem. Alio
modo ex hoc ꝙ est forma corporis. vnde oportet ꝙ opera
tio eius sit operatio totius hominis. ꝛ ideo cōmunicat ibi

corpus non sicut instrumentuz per quod operetur: sed sicut representans obiectum scilicz fantasma. z inde contingit q anima non potest intelligere sine fantasmate etiam ea que pri⁹ nouit. In anima ergo separata a corpore remanebit natura anime: sed non remanebit vnio ad corp⁹ in actu. z ideo ea considerata in natura sua tantum non indigebit fantasmatibus quantū ad cōsiderationē eoz que pri⁹ sciuit. Sed solum quantum ad considerationem eozum que de nouo debet scire. z ideo ea que prius sciuit poterit considerare nō quidem vtendo fantasmate: sed ex habitu scientie prius habito. ea vō que ante nesciuit non poterit scire nisi quatenus ex his que scit elici possunt: vel inquantuz alie species ei diuinitus infunduntur. dicere enim q fm id quod modo anima habet in natura sua nō possit intelligere sine corpore aliquo modo est valde familiare illis qui ponunt animam cum corpore deficere: quia vt dicitur in primo de anima: si nulla operationum quas habet potest esse sine corpore nec ipsa sine corpore esse posset: cum operatio naturalis consequatur naturam. In actu autem scientie predicta duo considerantur. s. motus inquisitionis z rationis discurrentis: z terminus scilicet certitudo qui habetur de conclusionibus fm q iam sunt reducte in prima principia. motus autem ille imperfectionis est quantum ad necessitatem discurrendi vt causetur certitudo. z ideo beatis non remanebit actus scientie quantum ad necessitatem motus: sed quantum ad certitudinem tantuz. z ideo videtur dicendum fm q quidam dicūt q in patria quantum ad animas separatas erit alius modus intelligendi: quia sine fantasmate considerabūt. sed post resurrectionem poterit esse vterqz modus inquantum anima non subiacebit corpori sed ex toto ei dominabitur. actus autez mutabitur quia remanebit quantum ad terminum sed non quantum ad discursum in sanctis. In damnatis autem non est remotum quin etiam collationis necessitas remaneat. z ideo remanet habitus scientie quantum ad substantiam. dicere enim q habitus remaneat z actus nullo modo videtur absurdum: quia habitus nihil est aliud q̄z habilitas ad actum. ¶ Ad primum igitur dicendum q destruetur scientia quantū ad modum: z quantum ad actum mutabitur. sed quantum ad habitum remanebit vt dictum est. ¶ Ad secundum dicendum q modus imperfectionis est essentialis fidei: z de ratione eius. sed modus cognoscendi per fantasmata non est de ratione sciētie: sed accidit ei ex conditione subiecti. ¶ Ad tertium dicendum q nō est inconueniens q ille qui habet minozem charitatem habeat plus de gaudio quantum ad aliquem actum cum tamē habeat minus gaudium de deo quod est premium essentiale. ¶ Ad quartum dicendum q cognoscere aliquid pluribus modis non est frustra: sicut etiam christus habuit scientiaz naturalium rerum que in verbo cognoscebat. ¶ Ad quintum dicendum q ille modus cognoscendi accidit scientie ex statu eius in quo est. non enim fantasma est obiectum propinquum z proprium intellectus cum sit intelligibile in potentia non in actu: sed species intellecta est per se obiectum eius. ¶ Ad sextum dicendū q non erit actus scientie quantum ad discursum sed quantum ad terminum certitudinis. ¶ Et preterea non oporteret ibi esse studium vel disputationem quantum ad bonos: quia omnium illozum que cōsiderare vellent in verbo cognitionem possent accipere: vel per illuminationem superiozum habere. Damnatis autem non vacabit disputare penarum pondere pressis. Charitas autem que deseri potest. Verum est si posset deseri propter debilitatem amozis: vt scilicz aliquis minus diligeret deum q̄z rem illam pro qua tunc peccat: tunc enim non esset vera charitas. De perfecta intelligitur. Perfecta dicitur que est in confirmatis vel in via vel in patria. vel intelligitur non q possit amitti sz qz difficile est q amittaf.

¶ De charitate dei.

Remissis adicienduz est de dilectione dei qua ipse diligit nos que non est alia q̄z illa qua diligimus eū. Dilectio autē dei diuina vsia est. eadēq̄z dilectione pater z filius z spiritussanctus se diligunt z nos: ut supra dixerimus. Cūq̄z dilectio sit imutabilis z eterna: aliū tamen magis aliū vō minus diligit. Vnde Aug⁹. Incomprehensibilis est dilectio atq̄z imutabilis q deus in vnoquoq̄z nostrū amat quod fecit: sicut et odit quod fecimus. Miro igit z diuino modo etiā quādo odit diligit nos. Et hoc quidē in omnib⁹ intelligi potest. Quis ergo digne possit loqui quātū diligat mēbra vnigeniti sui: z q̄nto amplio⁹ vnigenitū ipsum? De ipso etiam dictū est Nihil odisti eoz que fecisti. Ex his percipit q deus omnes creaturas suas diligat. quia scriptū est Nihil odisti eoz que fecisti. Et iterū: Vidit deus cuncta que fecerat: z erant valde bona. Si omnia que fecit bona sunt: z omne bonū diligit: omnia igit diligit que fecit: et interea magis diligit rationales creaturas: z de illis eas amplio⁹ q̄ sunt membra vnigeniti sui: z multo magis ipsum vnigenitum.

¶ Ex q̄ intelligētia dicit deus magis uel minꝰ diligere hec uel illa.

Quum autē dilectio dei imutabilis sit: z ideo non intēdit uel remittit. Si querit q̄ sit rō dicti cū dicit magis uel minꝰ diligere hoc q̄z illud. z cū dicit deꝰ oia diligere dicimꝰ dilectionē dei sicut pacem dei exuperare oēm sensum humanū ut ad tāte altitudinis intelligentiā vix aliquate aspiret humanꝰ sensus. Potest tū sane intelligi ea rōne dici oia diligi a deo q̄ fecit: quia oia placent ei. oia approbat inq̄ntū opera eiꝰ sunt. nec tūc priꝰ uel amplioꝰ placuerūt ei cū facta sunt: sz anteq̄z fierent: imo ab eterno oia placuerūt ei: nō minꝰ q̄z postq̄z esse ceperūt. Qđ vō rōnales creaturas. i. homines uel angelos alios magis alios minꝰ diligere dicit nō mutabilitatē charitatis eiꝰ significat: sz q alios ad maiora bona alios ad minora dilexit aliosq ad meliores vsus alios ad minꝰ bonos. Oia enim bona nostra ex eiꝰ dilectione nobis puenīūt. Electos ergo aliꝰ magis aliꝰ minꝰ dilexit ab eterno: z diligit etiā nūc: q alios maiora alios minora z aliis minora sua preparauit bona: aliisq̄z maiora z aliis minora bona cōfert in tpe. vnde magis uel minꝰ dicit hos uel illos diligere.

¶ Qđ duobꝰ modis inspiciēda est dilectio dei.

Considerat enī duobus modis dilectio dei fm essentiam z fm efficientiam. nō recipit magis z minus fm essentiā: sed tm fm efficientiā: ut magis dilecti dicant quibus ex dilectione ab eterno maius bonū preparauit z in tempore

tribuit. ꝛ minus dilecti quibus non tantum. Inde est etiam ꝙ aliqui qñ conuertunt ꝛ iustificant dicũ tur tunc incipere diligi a deo: non ꝙ deus noua dilectione quẽquã possit diligere: imo sempiterna dilectione dilexit ante mũdi constitutionẽ quoscũqꝫ diligit. sed tũc dicunt incipere diligi ab eo: cũ eterne dei dilectionis sortiant effectũ. s. gratiam in presenti: uel gloriam in futuro. Vnde Augu. Absit ut deus temporaliter aliquẽ diligat quasi noua dilectione que in ipso ante non erat: apud quẽ nec preterita trãsierũt: ꝛ futura iam facta sunt. Itaqꝫ oẽs sanctos suos ante mũdi constitutionẽ dilexit sicut predestinauit. Sed cũ conuertunt ꝛ inueniũt illuz tunc incipere ab eo diligi dicunt. ut eo modo dicatur quo potest humano affectu capi quod dicitur: Sic etiam cuꝫ iratus malis dicitur ꝛ placidus bonis: illi mutantur: non ipse. ut lux infirmis oculis aspera: firmis lenis est: ipsorũ. s. mutatione: sua nõ Ita cũ aliquis per iustificationẽ incipit eẽ amicus dei ipse mutatur: non deus.

¶ Si quis magis uel minus diligat a deo vno tẽpore ꝙꝫ alio.

Ivo queritur de aliquo vno utruꝫ magis diligatur a deo vno tempore ꝙꝫ alio: distinguenda est dilectionis intelligẽtia. Si enĩ referatur ad dilectionis effectũ concessibile est. Si vo ad dilectionis essentiã: inficiabile est.

¶ Si deus ab eterno dilexit reprobos.

Dicendum est reprobis vo qui preparati nõ sunt ad vitam sed ad mortẽ: si queritur utrũ debeat concedi ꝙ deus ab eterno dilexit eos. Dicimus de electis solis simpliciter hoc esse concedendum ꝙ deus ab eterno eos dilexit quos ad iustitiã ꝛ coronam preparauit. De non electis vo simpliciter est concedendũ ꝙ odio habuit. i. reprobauit. sicut legit Jacob dilexi Esau odio habui. Sed nõ est simpliciter inteligendũ ꝙ dilexit ne predestinati intelligantur: sed cum adiectione dilexit eos in quantũ opus ei⁹ futuri erant id est quos ꝛ quales eos facturus erat.

¶ Postꝙꝫ determinauit magister de dilectione charitatis qua diligim⁹ deũ: hic determinat de dilectione qua deus diligit nos. Et diuiditur in partes duas. In prima ostendit quo de⁹ omnẽ creaturã diligit. In secunda mouet questionẽ de reprobis quos diligere non videtur: ibi De reprobis vo ꝛc. Prima in duas. In prima determinat de dilectione dei ſm ꝙ absolute dicit creaturã diligere. In secũda determinat de gradibus diuine dilectiõis ſm ꝙ vnũ plus ꝛ aliũ minus dicit diligere: ibi Cũ autẽ dilectio dei ꝛc. Et diuiditur hec pars in duas. In prima determinat de ordine diuine dilectionis ꝙtũ ad diuersos. In secũda ꝙtũ ad eundem ibi Si vo querit ꝛc. Circa primuꝫ tria facit. Primo mouet questionẽ. Secũdo determinat eã ibi: Dõt tũ sane ꝛc. Tertio cõfirmat solutionẽ ibi: Cõsideranti enĩ duob⁹ modis ꝛc.

Questio Prima.

Inquerunt quinꝙ. Primo utrũ de⁹ creaturã diligat. Secundo utrũ omnẽ creaturã. Tertio utrũ ab eterno. Quarto utrũ equaliter omnia. Quinto ꝺd plus ꝛ quid minus siue equaliter.

Ad primũ sic procedit. videt ꝙ deo nõ competat creaturã amare. Amor enĩ quandã passionẽ animi importat. sed alie passiones animi ut ira ꝛ huiusmodi nõ sunt in deo nisi ſm effectum ꝛ per similitudinem: ergo nec amor est in ipso. ¶ Pter multũ distantia non potest eẽ amor: vnde amici non optant amicis maxima bonoꝝ ne amicicia dissoluat. ut phs dicit in. ix. ethi. sed nulla est tanta distantia quãta creatoris a creatura: ergo nõ potest esse amor dei ad creaturã. ¶ Pter amor transfert amantẽ in amatũ ut viuat iam vita amati ut dicit Dio. in li. de di. no. sed deus nõ trãsfertur in aliquid aliud cũ sit ĩmobilis: ſꝫ omnia ad se trahit: ut dicitur Jo. xij. ergo ipse non amat creaturã. ¶ Pter amans quodãmõ subijcit amato inquantũ affectus amantis amato informat ut supra dictũ est. sed deus nullo modo creature subijcit: ergo nullo modo amat creaturam. ¶ Pter ois nostra perfectio a diuina perfectione exemplatur. sed ois virtus perfectio mẽtis est: ergo cũ quedã alie virtutes non sint in deo: ut temperãtia ꝛ huiusmodi: videtur ꝙ nec charitas. ¶ Sed cõtra. sicut essentia sua est exemplar omnis creature: ita bonitas sua est causa omnis bonitatis in creatura. ſꝫ deus cognoscẽdo essentiã cognoscit omnia que ab ipsa exemplantur. ergo amãdo bonitatem suam amat omnia que ab ipsa bonitatẽ pticipant. ¶ Pter Jo. iij. Sicut deus dilexit mũdũ. ¶ Pter Dio. dicit ꝙ diuinus amor nõ permisit ipsum sine germine esse. ¶ Rº dicendũ ꝙ vnicuiqꝫ habenti cognitionẽ amabile est proprium bonũ non solum amore naturali sed amore animali siue intellectuali. vnde cũ in deo sit sua perfecta cognitio amat suam bonitatẽ. bonũ autẽ alicui⁹ non solũ dicitur ſm hoc ꝙ in ipso est. sed ſm ꝙ in alio est per similitudinẽ. vnde cũ bonitas que est in creatura sit similitudo diuine bonitatis: sequitur ꝙ ipse creaturaꝫ diligat. ¶ Ad ꝓmũ igit dicẽdũ ꝙ passiones quedam important in sui ratione aliquã materialẽ transmutationẽ. ꝛ ideo non possunt transferri in deũ nisi per similitudinẽ sicut ira. ꝛ similiter ille que important defectũ vt tristitia: ꝛ etiam ira ſm ꝙ ex tristitia causat. Quedam vo passiones sunt que de ratiõe sui non important aliquid materiale vel aliquẽ defectum sicut delectatio. vnde etiam in operatiõe intellectuali delectatio est non solum in corporali operatione vt phs probat in. vij. ethi. ꝛ propter hoc delectatio in deo potest poni: non quidẽ vt passio sed operationem suam simplicẽ: ꝛ sine motu consequens ꝓ modũ intelligẽdi. vñ phs dicit in. vij. ethi. ꝙ deus simplici gaudet operatione. ꝛ sil'r etiã de amore dicendum est. ¶ Ad secundũ dicenduꝫ ꝙ inter multũ distantia bene potest esse amor sed non amicicia: quia non conuersant simul: quod est proprium amicicie. Deus autẽ ꝙꝫ in infinitũ distet a creatura: tamen operat in omnib⁹ ꝛ in omnib⁹ est. ꝛ ideo põt saluari etiam ratio amicicie. ¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ amor ois trãsfert quodãmõ amantẽ in amatũ: sed diuersimode. vno modo ſm ꝙ amãs trãsfertur in participandũ ea que sunt amati. alio modo vt cõmunicet amato ea q̃ sunt sua. Primo ergo modo deus non transfert in amatuꝫ: quod est creatura. sed secũdo modo inq̃ntũ bonitatẽ suã ei cõicat. ꝛ sic dicit Dio. iiij. ca. de di. no. ꝙ etiã ipse de⁹ est per amorem extasim passus. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ potẽtia passiua informat ex obiecto suo. ſꝫ potẽtia actiua ponit formã suã circa obiectũ: sicut pz de intellectu agente ꝛ possibili Unde sicut intellect⁹ diuin⁹ nõ informat reb⁹ q̃s cognoscit pẽntiã suã: ita nec volũtas ei⁹ informat reb⁹ q̃s amat: qz eas ꝓ bonitatẽ suã amat: ꝛ amando cõicat eis suã bonitatẽ. ¶ Ad q̃ntũ dicendũ ꝙ virtutes q̃ hñt materiã determinatã circa actus ꝛ passiones corporales: vl' q̃ importãt aliquẽ defectũ sicut fides nõ pñt habẽ exẽplar in natura diuina: ita. s. ꝙ ille vtutes in deo sint. ſꝫ hñt exẽplar in ĩtellectu diuino sic hñt reliq̃ res mãles. ꝛ iõ cũ charitas nullũ defectũ nec aliqõ mãle importet inueniẽt in deo pre quibusdã aliis virtutib⁹.

Ad secundũ sic procedit. videtur ꝙ deus nõ diligat omnẽ creaturã. quicq̃d enĩ de⁹ diligit ex charitate diligit. sed creature irrationales non diliguntur ex charitate vt supra dictũ est. ergo eas deus non diligit. ¶ Pter

sicut dicit philosophus in .viij. ethi. creature inanimate nō diligunt nisi amore concupiscētie: sicut patet de vino. ſz de⁹ non diligit amore cōcupiscentie: quia ipse bonorū nostrorū nō eget: ergo creaturas inanimatas nullo mō diligit. ¶ Ꝑ dilectio est causa electionis. sed deus non oēs etiā boīes eligit: ergo non oēs diligit. ¶ Ꝑ quicūq; diligit aliquid vult ei bonū. sed deus nō vult reprobis bonū quod est perfectū bonū. ſ. vitā eternā: quia si vellet haberent: ergo deus nō diligit omnē creaturā. ¶ Ꝑ non potest esse eiusdem ad idem amor ⁊ odiū. sed de⁹ aliquā creaturā odit Malach. j. Esau odio habui. ergo non omnē creaturā diligit. ¶ Sed cōtra. Sapi. xj. diligis omnia que sunt: ⁊ nihil odisti eorū que fecisti. ¶ Ꝑ dio. dicit q; etiā amor diuinus mouet superiora in ꝓuidentiā inferiorū. sed deus habet prouidētiā de oīb⁹ ergo ipse omnia diligit. ¶ Ꝑ Genē. j. dicit Vidit deus cuncta que fecerat ⁊ erant valde bona. Et Aug⁹. dicit q; per hoc significat q; omnia approbauit. sed nihil approbat nisi qō amat: ergo deus oīa amat. ¶ Ad⁹ dicendū q; amicicia sicut dictū est addit aliquid supra amorē: quia ad rationē amoris sufficit q; homo velit bonū quodcūq; alicui. ad rationē aūt amicicie oportet q; aliquis velit ei hoc bonū quod vult sibi vt. ſ. velit ꝺuersari cū ipso ⁊ ꝺuiuere in illis q̄ maxime amat. Sic ergo de⁹ cōiter loquēdo de dilectione diligit oīa inq̄ntū vult eis bonū aliquod. ſ. nāle ipsorū. ſz bonū quod ipse sibi vult. ſ. visionē sui ⁊ fruitionē qua ipse beat⁹ est vult q̄dē omni creature rōnali volūtate antecedente. sed volūtate cōsequēte solū electis: que est voluntas simpliciter. ⁊ ideo solos electos diligit amore amicicie. alia aūt diligit amore cōiter dicto inq̄ntū sunt bona. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū q; deus oīa. i. creaturas irrōnales ex charitate diligit: nō ſic charitatē hīs ad illa: sed sicut ordinans ea ad illa ad q̄ charitatē habet. ¶ Ad ſecundū dicendū q; q̄uis nos non diligamus creaturas inanimatas amore beniuolentie: qr eorū bonū nō est a nobis: deus tū eas diligit amore beniuolētie: qr p hoc q; eis bonum vult sunt: ⁊ bone sunt. tū deus q̄uis nō amet aliq̄d in concupiscēdo sibi: amat tū in cōcupiscēdo alteri vt nō fiat vis in verbo concupiscētie qui anxietatē non ꝓprietatē desiderij importat. ¶ Ad tertium dicēdū q; dilectio amicicie est illa q̄ electionē causat: ⁊ hāc nō hz ad oīa. ¶ Ad quartū dicendum q; deus oīb⁹ creaturis irrōnalib⁹ vult bonū eis ꝓportionatū: ⁊ cui⁹ sunt capaces. ⁊ ideo simpliciter loquēdo pōt dici q; de⁹ eas diligat. ſz reprobis volūtate ꝺsequēte fm quā simpliciter dicit aliq̄d velle vult q̄dē bonū nature: nō aūt bonū cui⁹ sunt capaces. ſ. gr̄e ⁊ glie nisi volūtate antecedente. ⁊ ſō n ō est dicendū q; diligat de⁹ eos simpliciter: ſz fm q̄d. ſ. inquantū sunt creature. ¶ Ad quintū dicendū q; non odit reprobos in q̄ntū creature sue sunt ſz inq̄ntū mali sunt: quod ab ipso non est.

Ad tertiuz sic procedit. videtur q; deus ab eterno nō dilexerit creaturas. dilectio enī nō est nisi boni. sed creature nō fuerūt bone ab eterno: ergo nō diligit eas ab eterno. ¶ Ꝑ dilectio significat diuinā essentiā ⁊ connotat effectū in creatura. ſz ea q̄ importāt effectū in creatura dicūt de deo ex tpe: sicut dīs ⁊ saluator ⁊ huiusmodi. ergo ⁊ diligē creaturas nō dicit de deo nisi ex tpe. ¶ Ꝑ dilectio vnit amantē amato. ſz res non potuerūt diuīgi vel vniri deo anteq̄z eēnt: ergo nō poterāt amari ab eo ab eterno. ¶ Ꝑ eorū q̄ silr se hnt est vna rō amoris. sed creature anteq̄z eēnt in nullo distinguebant: ergo nō erat in vno q̄re diligeret magis q̄z in alio: ⁊ ab eterno non dilexit electos nisi forte sicut alia. ¶ Ꝑ amans vult eē amatū. ſz de⁹ nō volebat eē creaturas anteq̄z eēnt: qr si voluisset eas eē fuissent: ergo non amabat eas anteq̄z eēnt. ¶ Sed contra. Ephe. j. Elegit nos ante mūdi cōstitutionē. ſz electio erat ex dilectione: ergo etiā ab eterno dilexit creaturas. ¶ Ꝑ dio. dicit. iiij. ca. de di. no. q; diuin⁹ amor fuit causa q̄re res fecit: ergo amor rerū fuit in deo anteq̄z res eēnt: ⁊ ita ab eterno. ¶ Ꝑ affectus boni sequitur cognitionē de bono. sed de⁹ ab eterno cognouit quicq̄d boni est in creatur⁹: ergo ab eterno dilexit creaturas. ¶ Ꝑ⁹ dicendū q; illa sola noīa ex tpe de deo dici pōt q̄ in ꝓncipali significato important aliquid quod in deo fm rem nō est sicut ea q̄ important relationē dei ad creaturā in ꝓncipali significato: vt dīs ⁊ huiusmodi. que quidē relatio fm rem est in creatura: ſz in deo est fm rationē tm̄. silr ea q̄ importāt in ꝓncipali significato actionē diuinā terminatam ad aliq̄d extra se: sicut causare ⁊ huiusmodi. amor aūt nō importat in ꝓncipali significato relationē sed operationē volūtatis cui⁹ operationes sicut ⁊ operationes intellect⁹ ꝓmanent ⁊ ab eis elicite in operāte manēt: ⁊ nō trāseunt ad constituendū aliq̄d in exteriori materia. ⁊ ideo amor deo ab eterno cōuenit. ¶ Ad ꝓmū igit⁹ dicendū q; q̄uis creature ab eterno nō fuerūt bone in ꝓpria natura: fuerūt tā bone in dei ꝓscientia. ¶ Ad ſecundū dicēdū q; non connotat effectū in actu ſz in habitu. ⁊ hoc est qr opationes aīe nō terminant ad aliq̄d extra operātē: vnde pōt extēdi etiā ad id qō est in actu. ¶ Ad tertium dicendū q; amor non vnit fm rem semp: sed est vnio affectus: que quidē vnio pōt haberi etiam ad illud qō est absens aut penit⁹ non existens. ¶ Ad q̄rtū dicendū q; q̄uis nō differēt fm id q; non erant in ꝓpria natura: tū differentiā habebant in dei ꝓscietia fm q; eor⁹ diuersitates futuras ꝓscibat. ¶ Ad quintū dicendū q; de⁹ volebat ab eterno creaturas eē: ſz nō eas eē ab eterno fm ordinē siue sapiētie.

Ad quartum sic ꝓceditur. videtur q; deus oīa eq̄liter diligat: quia ꝓuidentia vt dicit Dio. est effectus amoris. sed eq̄liter est illi cura de omnib⁹ Sap. vi. ergo omnia equaliē diligit. ¶ Ꝑ dilectio dei ad creaturas signat habitudinē ipsius ad creaturas. sed deus equaliē se habet ad omnia vt dicit pl̄s q̄uis omnia inequaliē se habeant ad ipm: ergo ipse equaliter omnia diligit. ¶ Ꝑ sicut diligit omnia ita cognoscit omnia. sed equaliter cognoscit omnia: ergo equaliter omnia diligit. ¶ Ꝑ idem actus non potest esse intensior ⁊ remissior: nisi fm diuersas sui partes. sed eodem actu simplici diligit omnia: ergo non diligit vnū plus altero. ¶ Ꝑ qua ratione diligit vnū plus altero. eadē ratiōe diligit aliquē q̄ndoq; plus q̄ndoq; minus: quia sicut vna res est melior altera ita idem fm diuersa tempora est melior seipso. sed deus non diligit aliquē q̄ndoq; plus q̄ndoq; min⁹: qr sic amor suus esset mutabilis: quod est impossibile. ergo nō diligit vnū plus altero. ¶ Sed contra. ꝓuerbi. xvj. Omnia ꝓpter seipsum operatus est dīs. Et simliter etiā diuersa ꝓpter seipsum operatus est dīs. Et ſz illud ꝓpter quod aliquid fit plus diligitur: ergo deus magis diligit se q̄z alia ⁊ inter alia magis amat vnuz q̄z aliud. ¶ Ꝑ charitas est bonitatis q̄dā bonū: ergo magis bonū magis amat. ¶ Ꝑ⁹ dicendū q; amor dupliciter mensuratur. Uno modo ex suo ꝓncipio: ⁊ sic dicitur magis amari illud ad quod damnādū efficacius voluntas inclinatur. ⁊ sic deus equaliter omnia diligit: quia in dilectione sua respectu cuiuslibet rei habet infinitā efficaciam in diligendo. Alio modo ex parte obiecti fm quod dicit aliquis magis diligere illud cui vult maius bonū. ⁊ sic deus dicitur magis diligere vnū q̄z aliud inquantū vult ei maius bonū. ⁊ ex hoc etiā habet maiorē effectū in illo: quia voluntas eius est causa rerū. ¶ Ad ꝓmū ergo dicendum q; equaliter est ei cura de omnib⁹ ex parte ſollicitudinis ipsius: sed ex nō parte eorū que eis ꝓuidet. ¶ Ad ſecundū dicendum q; dilectio non tm̄ importat id quod est ex parte dei: sed etiā id quod est ex parte creature cuiuslibet. di bonū ꝓout est a deo volitū in dilectione dei includitur. Et ideo quia creature non se habent equaliter ad deū: nec possunt equaliter bonitatē eius participare: ideo non equaliter omnia diligit. ¶ Ad tertiū dicendū q; cognitio est fm motū rei ad animā: amor aūt fm motū anime ad res. ⁊ iō cognitio mensuratur tm̄ ex parte cognoscētis: sed amor est

ex parte vtriusq; non enim dicitur magis cognoscere: quia maiorem rem inesse alicui cognoscit: sicut dicitur magis diligere cui maius bonū inesse vult. vnde non est simile de dilectione & cognitione. ¶ Ad quartum dicendū q; non dicitur magis diligere quia intensius diligit: sed quia maiꝰ bonū vult. ¶ Ad quintū dicendū q; ꝯtū ad affectū dilectiōis semper eundem equaliter diligit: quia semper vult ei idem bonū finaliter ꝯtus nō velit q; semp habeat eqle bonuz vel idem. & ideo fm effectū nō est equalis.

¶ Ad quintū sic proceditur. videt q; diligat plus iustū ꝓscitū ꝯ peccatorē predestinatum. Proverbi. ix. Ego diligētes me diligo. sed iste peccator predestinatus nō amat deū quē amat iustus ꝓscitus: ergo plus diligit iustū ꝓscitū ꝯ peccatorē ꝑdestinatū. ¶ Ꝑ magis bonū deus magis diligit. sed iste iustus est magis bonū ꝯ ille peccator: ergo magis a deo diligit. ¶ Ꝑ in ꝛa dicit q; membra vnigeniti sui ꝯ alios. sed peccator predestinatus non est membrū xpi: ergo minꝰ a deo diligit ꝯ iustus ꝓscitus qui est membrū xpi. ¶ Sed contra. dilectio causa est electionis. sed peccatorē predestinatū deus elegit: ergo magis diligit eū ꝯ iustū ꝓscitū quē non elegit. ¶ Ꝑ illū magis diligit cui maius bonū vult. sed peccatori predestinato vult maius bonū: quia vitā eternā: ergo magis eum diligit. Alterius videtur q; magis diligat penitentē ꝯ innocentē: quia gaudiū ex amore consequit. sed plus gaudet de penitēte vt patet Luc. xv. ergo plus eum amat. ¶ Ꝑ vbi homo magis operat magis diligit. ꝓpter qō vt phs dicit matres plus diligunt filios ꝯ patres. sed deus plus operat ad salutē penitentis ꝯ innocentis: ergo plus eū amat. ¶ Ꝑ affectus amoris ex effectu pensatur. sed maior amoris effectus videtur revocare inimicū ad amicitiā ꝯ amicū in amicitia conservare: ergo plus diligit penitentē ꝯ innocentem ¶ Sed cōtra. quod est diuturnius est magis eligendū & diligendū. sed bonū innocētis est diuturnius ꝯ penitentis: ergo magis diligitur a deo. ¶ Ꝑ supra dictū est q; resurgēs nunꝯ redit ad tantam dignitatē ꝯtus vnde redire possit ad tantā caritatē: ergo deus plus diligit innocentē ꝯ penitentē. Alterius videt q; diligat plus hominē ꝯ angelū: q; nunꝯ angelos apprehendit: sed semen abrae apprehendit. Hebre. ij. et sic plus fecit pro hominib⁹ ꝯ pro angelis: ergo magis diligit eos. ¶ Ꝑ homines pluribus modis sunt membra christi ꝯ angeli. s. ꝯtū ad conformitatē nature. sed membra christi magis diligit vt in littera dicitur: ergo boīes plus diligit ꝯ angelos. ¶ Ꝑ homines supra angelos collocauit. s. xpm & beatam virginē: ergo plus homines angelis diligit. ¶ Sed cō tra. dilectio causatur ex conuenientia amati cū amato. sed angeli sunt similiores deo vt dicit Greg. ergo angelos plus diligit. ¶ Ꝑ angelis in principio vel quasi glosiā contulit: nō autē hominib⁹: ergo angelos magis boīb⁹ diligit. Alteri⁹ videt q; magis diligat humanū genus ꝯ christū: quia ipsum pro redemptione humani generis dedit vt patet Jo. iij. ¶ Ꝑ bonū cōmune est diuinius ꝯ bonū vni⁹. sed bonū humani generis est bonū cōmune: bonū autē christi est bonū vnius singularis persone: ergo plus diligit humanū genus ꝯ xpm. ¶ Sed cōtra. per christū totū genus humanū fit deo acceptū: ergo christū magis diligit. ¶ Ꝑ datus est ei spiritus non ad mensurā: ergo plus eū diligit. ¶ Ꝑ⁹ dicendū ad primā questionē q; deus simpliciter loquēdo maius bonū vult peccatori predestinato ꝯ iusto ꝓscito. ꝛ vt nūc dicit ex parte dilectionis: sed magis ex parte obiecti: quia dilectio dei non variatur per tempora. ab eterno enī isti predestinato voluit maius bonum. vnde simpliciter concedendū est q; magis diligit predestinatū ꝯ ꝓscitū. & per hoc patet responsio ad obiecta: quia procedunt vt nūc. ¶ Ad secundam questionē dicendum q; ꝯtū ad bonū premij essentialis equaliter diligit penitentē & innocentē si equalem habeant charitatem: vel illum magis qui maiorem charitatez habet. sed ꝯtū ad premiū accidentale plus diligit innocentē propter dignitatē innocētie ad quā non potest pervenire penitens. ¶ Ad primū igit dicendū q; ꝯtus penitens resurgat in equali charitate: & ita bonū quod sibi vult deus sit eq̄le consideratū in se: est tū maius in opatione ad ipm cui datur. Sicut quāto aliqs est magis indigēs magis sibi impēsum reputat benefactū. & propter hoc dicitur deus & angeli plus gaudere de ꝛuersione eiꝰ: sicut hō plus gaudet de modico signo sanitatis alicuiꝰ infirmātis ꝯ de integra sanitate dum eam habebat. Vel dicēdū q; hic dicit ex hoc q; penitens frequēter magis humilis & feruens & cautus resurgit. ¶ Ad secundum dicendū q; deus non magis operat in eo cui de nouo infundit gratiā ꝯ in eo in quo eā cōtinuat: sicut nec sol illuminās aerē tenebrosum plus ꝯ cōtinuans lumen. nihil enī pōt subsistere nisi dei opatio ꝓtinuet in ipso. ¶ Ad tertium dicendū q; ꝯtus sit magis respectu illiꝰ qui liberat: non tū est magis simpliciter. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q; ꝯtū ad bonū nature plus diligit deꝰ angelū ꝯ hominē. ꝛ ꝯtū ad bonū glie se hñt vt excedētia & excessa q; quosdā boīes plus: & quosdā angelos plus: & quosdā eq̄liter: q; boīes erūt eq̄les angel: & quidā etiā sapiores angel & vnicuiq; puidit fm exigētiā nature & status sui. Et p hoc patet responsio ad obiecta: Nō enī plus diligit pater filium infirmū ꝯ sanū: quia ei impendit remedia q̄ nō impēdit sano. ¶ Ad quartā questionē dicendū q; xpm diligit nō solū plus ꝯ boīes ꝛ etiā plus ꝯ totā creaturā: nō solū ꝯtū ad diuinā naturā ꝛ etiā ꝯtū ad humanā inq̄ntū eam predestinauit ad maius bonū. s. advnionē diuine psone. ¶ Ad primū ergo dicēdū q; in hoc etiā q; xps pro boīb⁹ fuit datus maximū bonuz ipsi xpo fuit fm q; in hoc virtus sua manifestata fuit: & causa fuit salutis humane: quod est sibi valde honorificū. ¶ Ad secundū dicendū q; ꝯtus sit singularis persona xpi: tñ est causa vniuersalis salutis humani generis: & causa prestātior est causato. Premissis adiiciendū. Videt q; h̄ in primo libro determinare debuerit. Et dicendū q; etiaz in primo libro poni ꝛueniēter potuit inq̄ntū diuina dilectio est diuina essentia. & hic poni cōgruenter pōt inq̄ntū est exēplar nostre dilectionis. Dilectio dei vsia est. Est enī essentia & dilectio in deo idem re: sed differt ratione tñ vt in primo libro dictum est.

DISTINCTIO .XXXIII.

¶ De quattuor virtutibus principalibus.

POst predicta de quattuor virtutibus que principales uel cardinales vocant differēdū est: q̄ sunt iustitia: fortitudo: prudentia & tēperātia. De quib⁹ Aug. ait Justitia est in subueniendo miseris: prudentia in precauendis insidijs: fortitudo in pferēdis molestijs: temperātia in cohercēdis delectatiōib⁹ prauis. De his dicit in libro sapiētie: Sobrietatē & prudentiā docet iustitiā & veritatē Sobrietatē vocat temperantiā & veritatē vocat fortitudinē. De virtutes cardinales vocant ut ait Piero. quib⁹ in hac mortalitate bene viuit: & post ad eternā vitā puenit: Que in xpo plenissime fuerūt & sunt. De cuiꝰ plenitudine nos accepimus. In quo habuerūt vsus eosdē quos in patria hñt: & quosdā etiā vie. verūtn an he virtutes cū ipse in aīo eē incipiant: q̄ cū fine illis priꝰ eēt: tñ animus erat: desināt eē cū ad eterna ꝑduxerint: nōnul

la questio est. Quibus dã visus est eẽ desituras. ⁊ de trib⁹ quidẽ prudẽtia. s. fortitudine ⁊ temperãtia cũ hoc dicit non nihil videt dici. Justitia enĩ imortal' est: ⁊ magis pficiet in nobis q̃z eẽ cessabit: Cũ beate viuem⁹ nature ꝓtẽplatione diuine q̃ creauit oẽs ce teras q̃z instituit naturas q̃ nihil meli⁹ ⁊ amabili⁹ ẽ. Cui regẽti eẽ subditũ iustitie est. Et ideo imortalis est oĩno iustitia. nec in illa btitudine eẽ definet: sed talis ac tãta erit ut pfectior ac maior esse nõ possit. Fortassis ⁊ alie tres virtutes prudentia sine vllo iã periculo errois: fortitudo sine molestia tolerãdo/ rum malor̃: temperãtia sine repugnãtia libidinũ: erũt in illa felicitate: ut prudẽtie ibi sit: nullũ bonũ preponere deo uel equare: fortitudinis ei firmissi/ me coherere: temperãtie nullo defectu noxio dele/ ctari. Quod vo nũc ait iustitia in subueniendo mi seris: q̃ prudẽtia in precauẽdis insidijs: q̃ fortitu/ do in pferẽdis molestijs: q̃ temperãtia in cohercẽ/ dis delectationib⁹ prauis nõ erit ibi oĩno vbi nihil mali erit. Jsta igit virtutũ opera huic mortali vite necessaria sicut fides ad quã referẽda sunt in futu/ ro habebunt. Ecce aperte dicit August. q̃ predicte virtutes in futuro erũt: sed alios vsus tũc habebũt q̃z mõ. Cui Beda consentit sup Exodũ ita dicens: Colũne ante quas apprehensuz est velum potesta/ tes celi sunt quattuor eximijs virtutib⁹ preclare. i. fortitudine: prudentia: temperãtia: iustitia: que ali/ ter in celis seruant ab angelis ⁊ aĩab⁹ scis q̃z hic a fidelibus. Et ꝓsequẽter assignat Beda vsus illarũ virtutũ sm presentẽ ⁊ futurũ statũ imitãs Aug. in premissis assignationibus.

¶ Postq̃ determinauit magister de virtutib⁹ theologicis hic determinat de virtutib⁹ cardinalib⁹. Et diuidit in par tes duas. In prima determinat de ipsis cardinalib⁹ virtuti/ bus sm se. In secunda ostẽdit in quib⁹ eẽ habeant ibi: Que in xp̃o plenissime. Prima diuidit in tres. In prima enume rat eas. In secũda ostẽdit actus earũ ibi: De quib⁹ Aug. In tertia ostẽdit qualiter cardinales dicantur ibi: De virtutes cardinales. Que in xp̃o ⁊c. Hic ostẽdit in quib⁹ sunt virtu tes cardinales. Et diuidit in duas partes. Primo ostendit quot sunt ⁊ fuerũt in xp̃o. Secũdo inq̃rit vtrũ future sint in patria ibi: Uerũtn an he virtutes ⁊c. Et circa hoc duo facit Primo mouet questionẽ. Secũdo determinat eã ibi Augu stinus autẽ. xiiij. li. de tri. ¶ Hic est triplex questio. Prima de virtutib⁹ mozalib⁹ in cõi. Secũda de virtutib⁹ cardinali bus. Tertia de partibus earum.

¶ Questio Prima.

Circa primũ quer̃t q̃ttuor. Primo de distinctiõe mozaliũ virtutũ ab inuicẽ. Qualiter enĩ ab intelle/ ctualib⁹ ⁊ theologicis distinguãt supra. xxiij. di. di ctũ est. Secũdo q̃rit de cã efficiẽte earũ vtrũ sint. s. a nã vl p infusionẽ: vl p acquisitionẽ. Tertio de medio qđ in eis req/ ritur. Quarto vtrũ in patria euacuent.

Ad primũ sic ꝓcedit. videt q̃ oẽs virtutes mozales sint vna virt⁹. Augu. enĩ dicit in li. de mozib⁹ eccl'ie: Nihil virtutẽ eẽ affirmauerim nisi summũ amorẽ dei. s̃z amor dei q̃ est charitas est vna virt⁹ vt ex dictis pz: g̃ oẽs virtutes sunt tñ vna virt⁹. ¶ Ꝑ vbi est vnũ formale nõ põt eẽ diuersitas nisi material'. s̃z oẽs virtutes mozales cõue niũt in vno formali: q̃z cõpletiuã rationẽ virtutis hũt sm q̃ intellectũ ⁊ rationẽ accipiũt vt in. vj. ethi. dicit'. ergo nõ dif/ ferũt nisi materialiter: ⁊ nõ differũt sm spẽm. ¶ Ꝑ potẽtie apprehensiue magis diuersificant: vel nõ min⁹ q̃z appetitiue: ergo ⁊ habit⁹ sil'r cũ potẽtijs ꝓportionent. sed vnus ha/ bitus cognoscitiu⁹ est omniũ que ad virtutes mozales per/ tinẽt sicut patet de sciẽtia mozali: ⁊ de ipsa prudẽtia que est esse recta ratio agibiliũ vt dicitur in. vj. ethi. ergo ⁊ virtutes mozales nõ debẽt eẽ distincte sm speciẽ. ¶ Sed cõtra. p se accidẽtia sm speciẽ distinguũt ex sola differẽtia subiector̃ q̃ in eor̃ diffinitionibus ponunt. sed virtutes mozales sunt etiaz in diuersis subiectis: cũ quedã sint in rationali: quedã in cõcupiscibili: quedã in irascibili: ⁊ semp in eisdẽ: quia/ rũ perãtia nunq̃z est in irascibili ⁊ ceteris: ergo videt q̃ virtu/ tes mozales specie distinguunt. ¶ Ꝑ plures forme vni⁹ spe/ cei non pñt esse in eodẽ subiecto. sed plures virtutes mozales pñt eẽ in eodẽ etiã sm partẽ eandẽ aĩe: sicut fortitudo, te/ mãsuetudo sunt fil'in irascibili: ergo differũt specie. ¶ Ul teri⁹ videt q̃ alie virtutes mozales a prudentia non distin/ guant. eor̃ enĩ que ex opposito diuidunt vnũ non ponit in diffinitione alteri⁹. sed prudentia est recta ratio que ponit in diffinitione mozaliũ virtutum vt pz in. ij. ethi. ergo moza/ les virtutes a prudentia non distinguunt. ¶ Ꝑ ad virtutis actũ non exigit nisi cognitio ⁊ operatio. sed totũ hoc prudẽ/ tia facit: quia prudens non solũ cognitiuus sed etiã actiuus est vt in. vj. ⁊. vij. ethi. dicit: ergo idem quod prius. ¶ Ꝑ sic prudẽtia est recta ratio agibiliũ: ita ars est recta ratio factibiliũ vt dicit. vj. ethi. sed in factibilib⁹ nõ distinguunt aliq habit⁹ exequẽtes ab artib⁹ que sunt habit⁹ dirigẽtes: ergo nec in agibilib⁹ mozales virtutes q̃ sunt exequẽtes sunt dis/ tinguẽde a prudentia dirigẽte. ¶ Sed cõtra. virtutes moza/ rales ab intellectualib⁹ distinguunt vt supra dictum est. sz prudentia est intellectualis virt⁹ vt in. vj. ethi. pz: ergo a vir/ tutibus mozalib⁹ distinguit. ¶ Ꝑ habit⁹ distinguunt per actus. sed Aug. assignat aliũ actũ prudẽtie: ⁊ alijs virtutib⁹ mozalib⁹ vt pz in lra: ergo distinguunt ab inuicẽ. ¶ Ulte/ rius videtur q̃ nec ab alijs tribus virtutibus in littera posi/ tis relique mozales virtutes distinguant. pars enĩ nõ dicit' contra totũ: harũ alie omnes partes esse dicunt a tullio: ergo ab eis non distinguunt. ¶ Ꝑ ꝓpzietates reum spirit/ tualiũ ex earũ nominib⁹ innestigant vt patet per Dionysiũ. sed nomẽ temperãtie temperiem ⁊ modũ quendam impor/ tat. similiter autẽ nomẽ fortitudinis indeficientiã respectu difficilium. nomen autẽ iustitie equalitatẽ vel rectitudinẽ. vnde iustũ equale dicim⁹ ⁊ quasi regulatũ: vt ex. v. ethi. pa/ tet. cũ ergo hec requirant in qualibet virtute mozali videt q̃ alie virtutes mozales ab istis nõ distinguant nec ipse ab inuicẽ. ¶ Ꝑ omne peccatũ non expellitur nisi per omnẽ vir/ tutẽ. sed per iustitiã expellit omne peccatũ. vt patet in iusti/ ficatione impij: ergo ad min⁹ ab ipsa alie virtutes mozales non distinguunt. ¶ Sed ꝓra. nihil est principale respectu suiipsius. sed he virtutes dicunt cardinales vel principales respectu aliarũ: ergo ab eis distinguunt. ¶ Ꝑ habit⁹ distin/ guunt per actus ⁊ obiecta. sed istis virtutib⁹ assignant⁹ di/ uerse materie speciales vt infra patebit: ergo sunt speciales virtutes ab alijs ⁊ a se inuicẽ distincte. ¶ Ad ꝓmã questionẽ q̃ cuz vnũquodq̃ quod est ad finẽ determi/ minet sm exigentiã finis potẽtie ⁊ habit⁹ qui ordinant ad act⁹ sicut ad vltimã perfectionẽ oportet q̃ sm actus diuer/ sos distinguant: sicut etiã potẽtie materie distinguũt pre/ lationem ad diuersas formas. non autẽ quelibet diuersitas actuũ facit differentiã potentiarũ ⁊ habitũ: sed illa tñ que ex diuersitate obiector̃ a quib⁹ actus specificant sicut mo/ a terminis. solũ autẽ illa differẽtia terminoz̃ facit diuersi/ speciem motus que attenditur sm illam rationẽ sm quam terminat motũ. vnde q̃ descensus terminetur ad quam vl ad terram non facit diuersam speciem motus localis: quia motus localis non erat ad terram vel aquam inq̃ntũ huiusmodi sed inquantum deorsum sunt. Generationes autẽ diuer/ ferunt sm speciem que terminantur ad formas aque ⁊ tere. et similiter obiecta diuersa nõ diuersificãt actus sm speciẽ nisi sit diuersitas sm illam rationem sm quã est obiectum.

Videre enim album ⁊ nigrū non sunt diuersi actus ſm ſpe
ciem: qz vtrūqz eſt obiectū viſus ſm vnā rōnem inquātū.ſ.
ſunt colorata viſibilia actu per lucē. ⁊ inde cōtingit qp quā
to aliqui habit⁹ vel potētie ſunt immaterialiores tāto ſunt
vniuerſaliores ⁊ minus diſtinguūt: quia attendūt vniuer
ſaliorē rationē obiecti: ſicut quinqz ſenſib⁹ ꝓprijs corresp̄ō
det vnus ſenſus cōmunis ⁊ vna imaginatio. Sciendū ta
men qp cū plures habitus quādoqz ſint in vna potentia ali
qua diuerſitas ſufficit ad diſtinguendū habit⁹ que nō ſuffi
cit ad diſtinguendū potentiā: qz potentia alio mō cōparat
ad actū q̄ habitus. vnde ⁊ ſm alterā rōnē obiectū vtriqz re
ſpondet. Potentia enī eſt p̄ncipiū agendi abſolute: ſed ha
bitus eſt p̄ncipiū agendi ꝓmpte ⁊ faciliter. ⁊ ideo obie
ctum ſm illam rationē qua ſe habet ad actuz ſimpliciter re
ſpondet potētie: ſz ſm qp ſe habet ad facilitatem actus re
ſpondet habitui. Et ideo diuerſitas materie vl obiecti in oz
dine ad ea que faciunt facilitatē in actu facit diuerſitatē ha
bitus ⁊ nō potētie. Et inde eſt qp in ſpeculatiuis diuerſitas
materie ſcōm qp eſt determinabilis per diuerſa media ⁊ p̄n
cipia ex quibus eſt facilitas conſiderationis facit diuerſas
ſcientias: ſicut naturalis que eſt ex effectib⁹ ⁊ bis que appa
rent ex ſenſu demonſtrat a mathematica differt q̄ circa ſuā
materiā ex eiſdem p̄ncipijs ⁊ mediis ꝓcedere nō poteſt
ſicut autem in ſpeculatiuis eſt p̄ncipiuz demonſtrationis
⁊ medium: ita fines ſunt in operatiuis vt dicit in.vij. Ethi.
Ex eorum enī intentione ꝓcedim⁹ in ea que ſunt ad finez
ſicut ex dignitatib⁹ in cōcluſiones. ⁊ ideo ſcōm relationē ad
finem omnes morales habitus diſtinguunt ex quo p̄ma
ſumpta eſt differentia boni ⁊ mali: quia bonū importat fi
nem ⁊ ſcōm hoc virtutes a vicijs diſtinguunt ⁊ in virtutib⁹
ꝑ vbi inuenitur diuerſa ratio boni ſūt diuerſe virtutes ſcōm
ſpeciem. Bonum autē ad quod humane virtutes ꝓxime
ordinant eſt bonum rationis contra quā eſſe eſt malum ho
minis vt dicit Dionyſius in libro de diui.nomi. ⁊ quia nō
in omnib⁹ materijs moralib⁹ eodē modo inuenit rationis
bonū vt patet. ideo oportet diuerſas virtutes morales eſſe
ſpecie differentes. ¶ Ad p̄mū igitur dicendū qp ſicut ſu
ꝑa dictum eſt. Duplex eſt amor vnus naturalis ⁊ hic inue
nitur in omnib⁹ virtutib⁹. Unde talis amor nō appropria
tur charitati: ſz eſt cōmunis omnib⁹ virtutibus. ⁊ ſi de hoc
amore loquit aug⁹. Patet qp nō probat qp ſit tātū vna virt⁹.
Alius aūt eſt amor aīalis qui ſm qp eſt in ſuperiori appeti
tu ⁊ gratuitus ad virtutē charitatis pertinet. ⁊ hic quidam
amor inuenit in oīb⁹ virtutib⁹ nō quaſi idē per eſſentiā eis
ſz inquātū participat ab ipſis ꝓut ſunt a charitate impera
te. ¶ Ad ſecundū dicendū qp id qō eſt ratiōis ⁊ intellectus
nō eodē modo participat in materijs oīuz moraliū virtutū
ſed in diuerſis materijs diuerſimode mediū rōnis recte in
ueniatur. ⁊ ideo talis materie diuerſitas diuerſitatē forme
ſpeciei cauſat: ſicut etiā accidit in naturalibus qñ diuerſe
materie nō ſunt ꝓportionate ad recipiendū formam vnius
rōnis ¶ Ad tertiū dicendū qp in oībus moralib⁹ inuenitur
vna ratio veri qō eſt verū contingens in hoīs actione conſi
ſtens. ⁊ ideo ad vnū actū cognoſcituū pertinēt. Inuenitur
enim in eis ratio boni diuerſa ſm qp in diuerſis diuerſimo
de ordo ratiōis cōſtituitur. ⁊ ideo ex parte appetitiue opor
tet qp ſint diuerſi habitus qui dicuntur virtutes morales.
¶ Ad ſecūdā queſtionē dicendū qp ſicut ſpeculatiua ratio
dicit eſſe recta ſm qp ſe cōformiter ad p̄ma p̄ncipia habet
ita etiam ratio practica dicit recta ratio ſm qp ſe habet con
formiter ad rectos fines. Inclinatio autē ad finem ad appe
titum pertinet. ⁊ ideo in.vj. Ethico. dicit qp veritas ⁊ recti
tudo rationis practice eſt ſm qp ſe habet conformiter ad ap
petitū rectū. appetit⁹ aūt reſpectu alicui⁹ ē rect⁹ naturaliter
ſicut reſpectu finis vltimi ꝓout quilibet nāliter vult eſſe ſe
lix: ſz reſpectu aliorū rectitudo appetit⁹ ex ratiōe cauſat ſm
qp appetitus aliqualiter ratione participat vt in.ij. etbi. di
citur: ⁊ qz ꝓudentia facit rationē rectā. ideo p̄ter p̄udē
tiam requirunt alie virtutes morales que faciūt appetituz
rectum in his in quib⁹ naturaliter rect⁹ non eſt: ⁊ quia bo
num rōnis non eodē modo inuenitur in ipſa rōne ⁊ in bis
que rectitudinē rationis participatiue habent. ideo ſm ea
que p̄ius dicta ſunt morales virtutes ſunt alij habitus ſm
ſpeciē q̄z ꝓudentia. ¶ Ad p̄mū igit dicendū qp quādo ali
qua cōdiuidunt equaliter recipientia cōmunis ꝓdicatio
nē tunc vnū non ponit in diffinitiōe alterius: ſz quādo cōe
ꝓdicat de eis per ꝓi⁹ ⁊ poſterius: tunc p̄imum ponit in
diffinitione aliarū: ſicut ſubſtātia in diffinitiōe accidentiū
⁊ ꝓpter hoc ꝓudentia ponit in diffinitiōe aliorū virtutuz
in qua per ꝓi⁹ bonū rationis ⁊ per cōſequēs ratio virtutis
inuenitur: quia ꝓi⁹ ē qō eſt per eſſentiā q̄z qō eſt per parti
cipationē. ¶ Ad ſecūdū dicendū qp prudens eſt actiuus ad
inueniendo ea que ad finē rectum perducūt: ſed p̄ter hoc
oportet eſſe virtutes morales que faciant rectam intentio
nē ⁊ inclinationē in finem que etiā exigit ad hoc qp homo
ſit actiuus. ¶ Ad tertiū dicēdū qp bonū artis conſiſtit in re
exteriori que per actū artis ad perfectū perducit: ſed bonū
moris cōſiſtit in ipſo operante. ⁊ ideo in artificialib⁹ oum
mō aliqs opus bonū perficiat nō differt quātū ad rationē
artis qualitercūqz operās ſe ſm volūtatē ad operandū ha
beat ſiue ſit firmus in ꝓpoſito vel delectabiliter operet aut
nō Refert aūt quantū ad perfectionez virtutis moralis. Et
ideo oportet eſſe in moralib⁹ habitus facientes appetitū re
ctum. non autē in artificialib⁹ ¶ Ad tertiā queſtionē dicē
dū qp ſicut dictū eſt habit⁹ virtutū moraliū ex bono ratiōis
diuerſificant quod quidē in ipſo rōnis iudicio eſſentiali
ter cōſiſtit quod ad p̄udentiā pertinet in bis vero que per
rationem diſponunt participatiue qō ad morales virtutes
ſpectat. Moralē aūt materiam id eſt actus ⁊ paſſiones hu
manas ratio quantū ad tria ordinat ſiue diſponit p̄imo or
dinando ipſas paſſiones per actiones ſm ſe, put eas ad me
diū reducit ſm quandā cōmenſurationē: ⁊ ſic dicit moduz
in eis ponere: qz modus mēſurationē importat. Secūdo
ordinando ſubiectū ad ipſas actiōes ⁊ paſſiones. p̄mo mo
do ordinatas vt ſcilicet homo firmiter inhereat bis que ra
tio ordinauit. Tertio in ordine ad aliquid extra ad quod
oportet actus noſtroz ꝓportionari ſiue ſit finis ſiue alius
bō ſiue quicquid extrinſecū ⁊ ſcōm hoc cauſatur rectitudo
vel equalitas in virtute. hec igitur tria ſcilicet modus ⁊ fir
mitas ⁊ rectitudo in omnib⁹ virtutib⁹ moralibus inueniūt
ſed in quibuſdā materijs virtutū bonū rationis attenditur
ꝓcipue ſcōm vnū iſtoz. In quibuſdā vero ſm aliud ſm
qp naturalis potentia quā perficit habitus virtutis magis
deficit in hoc vel in illo. Unde tota intentio rationis ⁊ vir
tutis ad hoc ferē vbi natura deficit: ſicut patet qp delectatio
nes corporales ſunt nobis cōnaturales. Et ideo in bis diffi
cilimū eſt moduz tenere. ⁊ ꝓpter hoc virtus que eſt circa
eas ſcilicet Temperātia ꝓcipue modū ſibi aſcribit. vnde
⁊ nomē accepit. ⁊ ſimiliter naturaliter homo mortez fugit.
Unde ⁊ difficilimū ē in periculis mortis firmiter pſiſtere:
Et ideo fortitudo que circa huiuſmodi eſt firmitatem ſibi
aſcribit ⁊ inde noīat. Et ſiliter rectitudo p̄cipue in cōicatio
nibus ad alterū querit. Et ideo iuſticia que circa has eſt a
rectitudine nomē habz: ⁊ ſic ē etiā in alijs virtutib⁹ mōrali
bus: qz ſm ſpeciē diſtinguūt, put bonū rōnis quātū ad ali
quid ꝑdictoz diuerſimode in eis inuenit ſm cōditionem
ſue materie ¶ Ad p̄mū igit dicēdū qp alie vtutes nō dicūt
ꝓtes ſubiectiue harū vel integrales qō nō impedit earū di
ſtinctionē ab iſtis qō infra melꝰ patebit. ¶ Ad ſecūdū di
cendū qp iſte vtutes denomināt ab hoc qō eſt p̄ncipale in
eis. aliqd aūt eſt p̄ncipale in vno qō nō eſt p̄ncipale in alte
ro vt ex dictis patz. ⁊ ideo nihil ꝓhibet eas eſſe diſtinctas.
Añ aduertēdū qp ſancti ⁊ phi inueniūt dupliciter loqui de
iſtis vtutibus. qñqz ſm qp ſunt ſpeciales virtutes habētes
determinatā materiā ſic qp tēperātie attribuūt delectatōes

venereas cohibere. qñq; aũt ſm q̃ habent quandã generalitatẽ ꝓut illud a quo nomẽ accipiũt ⁊ in quo pfectio earuꝫ ꝓncipaliter cõſiſtit ad alias materias ⁊ vtutes trãſferẽ ſicut cũ fortitudini attribuãt fortiter perſiſtere nõ ſolũ in periculis mortis: ſed etiam in quibuſcũq; periculis: ſed primũ dicitur ꝓprie ſcõm appropriate vel per reductionez. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ iuſticia quedã eſt generalis. quedam aũt ſpãlis. Specialis quidam eſt ſm q̃ habet materiã determinatã cõicatiõis que ad alterũ ſunt ſm rõnẽ debiti: ⁊ ſic ponit hic vna de quatuor cardinalib⁹ vtutib⁹. Alio mõ dr generalis ⁊ hoc dupliciter. Uno mõ ſm q̃ eſt quedã habitudo recta ipſi⁹ aĩe ꝓut homo debito mõ ordinat ⁊ in ſeipſo ⁊ ad alia: ⁊ ſic dr iuſtificari impius. Alio mõ ꝓut eſt idez qõ oĩs virt⁹ rõne differẽs ꝓut actũ vtutis quis ordinat ad bonũ cõie ſm imperiũ legis qõ cõtingit in actibus oĩuꝫ virtutum vt pbus dicit. v. Ethi. ⁊ hoc infra melius patebit.

Ad ſecũdũ ſic ꝓcedit. videt q̃ vtutes morales inſint nobis a natura. Damaſ. dicit in. iij. li. naturales ſũt vtutes. ⁊ naturaliter ⁊ equaliter inſunt oĩb⁹. h̃ etiã dicit Antoni⁹ in exhortatiõe ad monachos. ¶ Sm pbm in. ij. phicoꝝ que ex ꝓncipijs naturalib⁹ cauſantur a natura ſunt: ſz rõ eſt de ꝓncipijs naturalib⁹ hoĩs: cuꝫ ergo vtutes ex rõne ꝓcedãt videt q̃ ſint naturales. ¶ Sꝫ homo eſt perfectior inter alia aĩalia: ſz alijs aĩalibus a natura ineſt diſpoſitio ad agẽdũ ea que eis cõpetũt ſicut irũdini ad faciẽdũ nidum: cũ ergo vtutes nihil aliud ſint q̃z inclinatiões ad opera cõueniẽtia hoĩ videt q̃ vtutes naturales ſint hoĩ indite. ¶ Sed cõtra ſm Dio. iiij. ca. de di. no. bona nãlia nõ amittunt̃ per pctũ: ſz vtutes amittũt̃: ergo non ſunt nãles. ¶ Sꝫ ea que ſunt a natura nõ aſſuefacim⁹: ſz in operib⁹ vtutũ plurimũ valet aſſuefactio: ergo vtutes nõ ſũt a natura. Ulterius videt q̃ nõ poſſint acq̃ri ex actib⁹. cõtinẽtia enĩ ſm pbm in. vij. Ethi. eſt aliq̃d min⁹ vtute: ſz cõtinẽtiã nõ poſſumus ex actib⁹ noſtris acq̃rere. Sap. viij. Scio q̃ nõ poſſuꝫ eſſe cõtinẽs niſi de⁹ det: ergo multo min⁹ alie vtutes ex actibus acq̃ri poſſunt. ¶ Sꝫ in nulla re p aliquã actionez aliq̃d acquirit̃ niſi per actiões aliq̃d res illa accipiat: ſz operãs in quãtũ operat̃ nihil recipit. imo magis opationẽ a ſe emittit: ergo ex hoc q̃ operat̃ nõ acq̃rit̃ in ipſo aliq̃ virt⁹. ¶ Sꝫ nihil agit vltra ſuã ſpeciẽ: q̃z effect⁹ nõ põt eſſe nobilior cã: ſz operatiões que ſunt ante vtutẽ nõ ſunt vtutũ: ſz potentiarũ nãliũ tãtũ: cũ ergo virt⁹ ſit nobilior q̃z opatio que ẽ ex potentia naturali tñ videt q̃ per huiuſmodi opatiões virtutes acquiri nõ poſſunt. ¶ Sꝫ vna opatio nõ põt habitũ virtutis cauſare ſicut pbs dicit in. j. Ethi. ſiliter nec plures vt videt: q̃z plures opatiões nõ ſunt ſil ⁊ qõ nõ eſt nõ agit: ergo nullo mõ ex actib⁹ virtutes acquirũt̃ ¶ Sꝫ cõtra pbs in li. de memoria ⁊ reminiſcẽtia. cõſuetudo eſt quaſi natura: ergo a cõſuetudine efficit aliq̃d hoĩ cõnaturale ⁊ facile: ſz nihil aliud virt⁹ eſt q̃z quedã facilitas ⁊ inclinatio p modum nature ad bonũ rõnis vt dicit tulli⁹: ergo ex cõſuetudine acquirit̃ aliqua virt⁹. ¶ Sꝫ malũ nõ eſt fortiꝰ in agẽdo q̃z bonũ: ſz ex malis operib⁹ acquirit̃ aliqs habit⁹ vicioſus: ergo ex bonis operib⁹ acquirit̃ aliqs habit⁹ virtuoſus. Ulterius videt q̃ nõ oporteat ponere aliquas vtutes morales infuſas. ea enĩ q̃ per ꝓncipia nãlia poſſunt cauſari nõ oportet q̃ dñit⁹ ꝓter nãlia ꝓncipia cauſent̃ niſi aliq̃ miraculoſe fiat ſicut q̃ ſanitas reſtituit̃ quã etiã natura poſſet reſtituere licet nõ ſtatim: ſz ad vtutes morales poſſum⁹ puenire per nãlia ꝓncipia vt pbatũ eſt: ergo nõ indigem⁹ q̃ vtutes nobis infundant̃. ¶ Sꝫ ad actũ quantũcũq; perfectũ nõ requirit̃ niſi q̃ ſit act⁹ rect⁹ ⁊ meritoriꝰ: ſz ad faciendũ actũ rectũ ſufficit virt⁹ acquiſita. ad faciẽdũ aũt meritoriuꝫ ſufficit charitas: ergo nõ indigem⁹ vtutib⁹ moralib⁹ infuſis. ¶ Sꝫ vtutes q̃s de⁹ ĩ nobis ſine nobis opat̃ ſũt mẽtes q̃litates vt dic̃ Aug⁹. ⁊ nõ in viribus organis affixis: ſz aliq̃ moraliũ vtutuꝫ vt dictũ eſt ſunt in iraſcibili ⁊ cõcupiſcibili que nõ ſũt partes mẽtis cuꝫ ſint vires organis affixe: ergo virtutes iſte adminus nõ poſſunt eſſe infuſe. ¶ Sꝫ virtutes morales ex conſuetudine dicũt̃ vt patet. ij. Ethi. ſed qõ eſt ex cõſuetudine nõ eſt infuſum. Ergo virtutes morales nõ poſſunt eſſe infuſe. ¶ Sed cõtra. Sap. viij. ſobrietatẽ ⁊ prudẽtiã docet inſtitiam ⁊ virtutẽ ⁊ tangũt̃ ibi iſte quatuor cardinales vtutes vt in littera magiſter dicit que ſunt vtutes morales: ſz ſapiẽtia dei nõ ſolũ docet intellectũ inſtruẽdo: ſz etiã affectũ mouẽdo: ergo iſte vtutes etiã ſunt infuſe ¶ Sꝫ in pueris baptiſatis ⁊ in otritis de pctis ſũt oĩs vtutes: ſz nõ põt cẽ acq̃ſite q̃z piũ actũ vtutis nõ ꝓticipãt vt dr in. j. ethi. nec̃z etiã vtus act⁹ cõtritionis ſufficere põt ad acquirẽdũ oĩs vtutes: ergo oĩs vtutes morales etiã ſunt infuſe. Ulteritus videt q̃ etiã nõ differant ſpẽ infuſe ab acquiſitis. agens enĩ cum ſit extra rem nõ diuerſificat ſpeciẽ. vnde eiuſdẽ ſpeciei eſt ocularis quẽ de⁹ ceco nato reſtituit ⁊ quẽ in aliqua creatura cauſat: ſz vtutes infuſe differũt ab acquiſitis penes agẽs ꝓmũ ergo nõ differũt ſpẽ. ¶ Sꝫ habit⁹ ſpecificant̃ ex actib⁹ ⁊ actꝰ obiectis: ſz idẽ eſt obiectũ: ⁊ idẽ act⁹ eſt tẽperãtie infuſe ⁊ acq̃ſite: ergo nõ differũt ſpẽ. Si dicat̃ q̃ act⁹ differũt inquantũ ſũt meritorij act⁹ infuſarũ. nõ aũt act⁹ ad acq̃ſitarũ. Contra act⁹ vtutis cuiuſlibet nõ eſt meritoriꝰ niſi inquãtũ ẽ formatus a charitate: ſz formatũ ⁊ in forme vtutib⁹ nõ facit differentiã ſpeciei: ſicut patz in fide cũ ſit differẽtia penes extrinſecũ: ergo vtutes infuſe ab acquiſitis nõ differũt ſpẽ. Si dicat̃ q̃ infuſe ꝓpter deũ operant̃. nõ aũt acquiſite. Contra Deus nõ eſt obiectũ cardinaliũ vtutũ: ſz theologicarũ: cum igit̃ vtutes nõ recipiãt ſpeciẽ a fine vltimo: ſed ab obiecto ⁊ actu. videt q̃ adhuc per h̃ nõ differũt ſpẽ vtutes acquiſite ⁊ infuſe. ¶ Sꝫ cõtra q̃libet pars poſita in diffinitiõe vtutis ab differre ſm ſpeciẽ: ſz infuſio ponit̃ in diffinitiõe vtutis augu. ſm quã deus in nobis operat̃ ſine nobis: ergo infuſa differt ſpẽ ab acq̃ſita. ¶ Sꝫ due forme eiuſdẽ ſpeciei nõ poſſunt eſſe in vno ſubiecto: ſz virt⁹ infuſa eſt ſil cũ vtute acq̃ſita vt pz in adulto q̃ habẽs vtutẽ acq̃ſitã ad baptiſmum accedit q̃ nõ min⁹ recipit de infuſis quaꝫ puer: ergo virt⁹ acq̃ſita ⁊ infuſa differũt ſpẽ. ¶ Ad⁹ dicendũ ad ꝓmaꝫ queſtionẽ q̃ ſicut in naturalib⁹ poſuerũt q̃dã formas oĩs exiſtere in materia ⁊ q̃ agẽs nãle extrahit eas de occulto ad manifeſtũ in quãtũ remouet ea q̃ ꝓhibebãt formã illã apparere: ita etiã dixerũt quidã de habitib⁹ anime. Unde plato dixit q̃ oĩs ſcientie ſunt in aĩa a natura. addiſcere nõ eſt aliud q̃z recordari. Et ſimiliter videt dicere Damaſ. de virtutib⁹ q̃ inſunt nobis a natura ⁊ per exercitiũ tollunt̃ impedimẽta virtutũ ſicut ferri eruginẽ auferẽtes videmur claritatẽ que nãliter ei ineſt inducere. Oĩs aũt iſte opiniones ſm aliquid vere ſunt ⁊ ſm aliq̃d falſe. vere quidẽ ſũt inq̃ũtũ ꝓdictoꝝ aliqua inchoatio eſt in natura ſiẽ forma exiſtit in potẽtia materie ⁊ ſciẽtia cõcluſionũ in ꝓncipijs vniuerſalib⁹: q̃z qõ in pticulari diſcit ꝓ⁹ in vniuerſali ſciebat̃ ⁊ vtutes ꝓexiſtũt in nãli ordinatiõe ad bonũ vtutis q̃ eſt in rõne cognoſcẽte huiuſmodi bonũ ⁊ etiã in volũtate nãliter appetẽte illud. Et etiã q̃ñq; in inferioꝝ viriꝫ inq̃tũ ſunt nãliter ſubiecte rõni ⁊ in q̃busdã ex ipſa cõpletione eſt min⁹ de reſiſtentia ad bonũ rõnis ſm q̃ pbus dicit in. vj. ethi. q̃ q̃dã cõfeſtim a natiuitate ſunt fortes tẽperati. ⁊ ideo a Tullio dr q̃ ſeminaria virtutũ ſiue inicia ſunt nãlia. Falſe autez ſunt ꝓdicte opiniones inquãtũ cõplemẽtũ fozmarũ ſm q̃ ſunt in actu ẽ agẽte extrinſeco. ſciẽtie vero cõplementũ eſt ex doctrina vel inuẽtiõe. virtutũ aũt ex aſſuefactione vel infuſiõe ⁊ hoc eſt q̃ pbs. ij. ethi. dicit innatis nobis eas ſuſcipe. pfectis vero per aſſuefactionẽ. Et per hoc pz rñſio ad auctoritatẽ Damaſ.

¶ Ad ſecũdũ dicẽdũ q̃ rõ ⁊ eſt natura hoĩs ⁊ eſt ratio. vnde ex hoc q̃ ẽ rõ addit aliquẽ modũ cauſandi ſupza modũ quo aliq̃d ex altero cauſat̃ nãliter ⁊ ſm hũc modũ ratio eſt ꝓncipiũ vtutũ. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ hõ ꝓpter hoc q̃ habet rõnẽ q̃ collatiua eſt ſe habet ad multas operatiões quaſrũ ratio ꝓncipiũ eſt. ⁊ ideo nõ ꝓuidentẽ hoĩ a natura neceſſaria ad tegumẽtũ ⁊ defenſionẽ ſicẽ alijs aĩalib⁹ vt pelli et

vngues: qz nō posset instrumētū aliqō determinatū cōpete
re ad tam varias z diuersas opatiões. z ideo dāt sibi man⁹
per quas possit sibi facere necessarias fm qd ei cōpetit ex ra
tione. z filiter nō potuit esse in hoīe cōplemētū z natura: qz
nō est idē cōueniēs oīb⁹. oportz enī mediū vtutis in diuer
sis diuersimode accipi. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū est
qd qdā pbi quos seqt Auicēna posuerūt oēs formas esse a
datore z qd agēs naturale nō facit nisi disponere ad formas
illas. z filiter etiā dicit auicēna qd sciētia z virt⁹ sūt a datore
z per studiū z exercitiū disponit aīa ad recipiēdū influxum
dictor habitū. Hec aūt positio tollit nālē vtutē q̄ ineest cuili
bet ꝓncipio nāli ad faciēdū sibi silē fm qd materia in quam
agit est receptiua sue silitudinis qō qdē necessariū ē ex hoc
qd oē qō agit: agit ex hoc qd est in actu. vnde oportz qd oē qō
est in actu aliqd aliquo mō possit esse actiuū illius. Et ideo
oē naturale ꝓncipiū natū est inducere sūā silitudinē p actuz
sui: cuz igit ꝓncipia scientiarū z vtutū sunt nāliter nobis in
dita vt dictū est. oportz qd per actiones ex illis ꝓncipijs pro
ueītes vtutū z scientiarū habit⁹ cōpleant. z hinc quidē atte
statur experiētia: qz ex cōsuetudine efficit aliqd facile z de
lectabile qō pri⁹ erat difficile z hoc est signū habit⁹ genera
ti. s. delectatio operis. ¶ Ad primū igit dicēdū qd nullū bo
nū pōt homo habere nisi de⁹ det: sz quedā habent a deo nō
cooperantib⁹ nobis: sicut ea que sunt infusa z quedā nobis
cooperātib⁹ sicut acquisita. z quedā cooperāte natura sicut
naturalia. ¶ Ad secūdū dicendū qd in operib⁹ aīe est quidā
gradus fm qd vna potētia alteri subiacet z in eadē potentia
est ītueniri superi⁹ z inferius fm qd ad diuersa obiecta cōpa
ratur. Inferi⁹ aūt natū est recipere a superiori. z ideo p ope
rationes egrediētes a rōne naturali z volūtate in quib⁹ pre
existūt seminaria virtutū acquirit habit⁹ in irascibili z cō
cupiscibili z per operationē volūtatis z rōnis inquantū sūt
finis z ꝓncipiorū ꝓmorū acquirit in eis quantuz ad ea que
sunt ad finē z quantū ad cōclusiones habit⁹ scientie z virtu
tis: z sic habitus acquirent per operationē que ab operante
egredit fm quā inferior pars a superiori recipit. in superio
ri aūt pte nō est habit⁹ nisi vel naturalis vel infusus. ¶ Ad
tertiū dicendū qd sicut ꝓncipia sunt potiora conclusionib⁹ z
virtute eas cōtinentia. Ita seminaria virtutū que sunt in su
prema parte aīe sunt digniora virtutib⁹ que sunt in partib⁹
inferioꝛib⁹ z cōtinēt eas virtute. z ideo operatiões ꝓceden
tes ex illis ꝓncipijs sunt similes operib⁹ virtutū z possūt ha
bitū virtutis perficere: sicut ex cōsideratione ꝓncipiorū gene
ratur scientia cōclusionū. ¶ Ad quartū dicendū qd sic mul
te gutte cauant lapidē inquātū vltima agit in vtute oīuz p
cedentiū que tātū habilitabāt materiā ad cauationez nihil
cauātes: ita vltima operatio agens in vtute oīuz ꝓcedentiū
habitū vtutis causat ¶ Ad tertiā questionē dicēdū qd sicut
dictū est seminaria vtutū que sunt in nobis sunt opatio vo
lūtatis z rōnis ad bonū nobis connaturale. cū aūt sit hō ex
scilicet eternā gloriā ex predictis vtutū seminarijs non pos
sunt vtutes causari fini ꝑdicto ꝓportionate. Vnde oportet
vtutes que vitā nostrā ordināt ad finē illuz ex eo causari ex
quo est nobis inclinatio in finē illū. hoc aūt est p dei grām
vnde oportz nos aliquas virtutes mozales infusas habere.
¶ Ad primū igit dicēdū qd sanitas per miraculuz restituta
nō est ad aliud ordinata q̄z sanitas que fit ex natura. z ideo
illis qui habēt sanitatē ex naturalib⁹ ꝓncipijs nō est necessa
ria sanitas q̄ē p miracula. z ideo nō ē silē de sanitate z vir
tutib⁹ infusis que ad aliud ordināt q̄z acquisite vt dictū est.
¶ Ad secundū dicendū qd rectitudo act⁹ est ex ꝓportiõe ad
finē. ad diuersos aūt fines diuersimode accipit actus ꝓpor
tio. vnde aliqs act⁹ est rect⁹ ꝓportionat⁹ glorie eterne. vnde oportet qd sint alie
est rect⁹ ꝓportionat⁹ bono ciuili qui nō
vtutes infuse que faciāt act⁹ rectos ex ꝓportione ad finem.
¶ Ad tertiū dicēdū qd vtutes infuse z acquisite non sunt in
irascibili z cōcupiscibili nisi fm qd participant aliqliter ra
tionē z ex hac parte nō habēt dependētiā ab organo corpo
rali: sz cōtinēt sub mente sicut z sub ratiõe inquantū ipsam
participāt. ¶ Ad quartū dicendū qd mos fm qd dr mora
lis virt⁹ importat inclinationē quādā appetit⁹ ad bonū vel
malū faciēdū: z qz hec inclinatio frequēter ē ab assuefactio
ne. ideo mos sic dict⁹ a more, put cōsuetudinē importat de
scendit: sz dicta inclinatio nō semp est ab assuefactiõe: sz qñ
qz a natura sicut dicūt mores bzutoꝝ in. viij. de aīalib⁹. vel
etiā ex dei dono: z sic virtutes infuse morales dici possunt.
¶ Ad quartā questionē dicēdū qd vtutes acquisite z infu
se differūt spē. s. fortitudo a fortitudine z tēperātia a tempe
rantia: z sic de alijs: qz vt dictuz ē fines sunt sicut ꝓncipia in
operatiuis. si aūt esset aliqua sciētia que non posset reduci
ad ꝓncipia naturaliter cognita non esset eiusdē speciei cum
alijs sciētijs nec vniuoce sciētia diceret. Vnde cū fines vir
tutū infusarū nō ꝑexistāt in seminarijs nālib⁹ vtutū: sz natu
rā humanā excedāt oportz qd vtutes infuse a virtutib⁹ acq̄si
tis que ab illis seminarijs ꝓcedūt differāt spē. Vnde z in
alia vita hoīez perficiūt acquisite quidē in vita ciuili infuse
in vita spūali que est ex grā fm quā homo vtuosus est mē
bzū ecclesie. ¶ Ad primū igit dicendū qd effect⁹ ꝓportiona
tus agēti differt spē fm diuersitatē agētis. Vnde aīalia ge
nerata ex semine z ex putrefactione nō sunt eiusdē speciei.
virt⁹ aūt dīna q̄uis possit super oēs effect⁹ z in infinitū eos
excedat tū aliqui effect⁹ sunt q̄ nō possunt esse nisi ex vtute
dīna z tales effect⁹ nō sunt ꝓportionati alijs. Vnde tales
effect⁹ differūt spē ab illis effectib⁹ qui etiā ab alijs causis ꝓ
duci possunt q̄uis z dīna virt⁹ illas possit ꝓducere. ¶ Ad
secūdū dicendū qd q̄uis sit idē act⁹ vtutis acquisite z infuse
materialiter: nō tū est idē actus formaliter: qz per vtutē ac
quisitā collimitant circūstātie fm ꝓportionē ad bonū ciui
le: sz per virtutē infusam fm ꝓportionē ad bonū eterne glo
rie. vnde etiā aliquid superfluū fm virtutē ciuilē est mode
ratū fm virtutē infusam: sicut qd homo ieiunet z se volunta
rie morti offerat ꝓpter defensionē fidei. ¶ Ad tertiū dicē
dum qd penes hoc qō est esse meritoriū nō differunt specie
nisi inquantū virtutes acquisite sunt magis propinque ad
meritū ꝓpter finē ad quē ordinant. ¶ Ad quartū dicen
dū qd q̄uis finis vltim⁹ non faciat identitatē in specie facit
tamē diuersitatē sicut generis diuersitas facit diuersitatem
in specie. Tamē sciendū qd relatio actualis ad remotū finez
nō facit ꝓdictā differentiā: sed originalis relatio ad ipsuz
fm scilicet qd ex diuersitate finis fit diuersa ꝓportio in actu
z habitu.

Ad tertiū sic procedit. videt qd virtutes mozales nō
cōsistāt in medio. in nullo enī indiuisibili est accipe
medū z extrema: sz passiones et opatiões circa q̄s
sunt virtutes mozales sūt indiuisibiles: ergo nō sunt in me
dio. ¶ Ꝑ mediū equaliter distat ab extremis: sed quedam
virtutes pl⁹ appropinquat vni extremo q̄z alteri: sicut fortis
plus assimilat audaci q̄z timido vt dicit pho in. iij. Ethico.
ergo virtutes mozales nō sunt in medio. ¶ Ꝑ nō est idem
mediū z extremū: sed virt⁹ est extremū: quia est vltimū po
tentie vt dicitur in ꝓmo celi z mūdi: ergo non est in medio.
¶ Ꝑ quādocūqz bonū cōsistit in medio. malū cōsistit in ex
tremo ad miu⁹ vno: sicut in castitate quātumcūqz homo ab
stineat a venereis nō peccat. filiter z in magnanimitate que
est extremū in magnitudine inquantū ad maxima tēdit. si
militer etiā in veritate: quia nō potest hō nimis verū dice
re: ergo videtur qd bonū virtutis nō cōsistat in medio ¶ Ꝑ
si virtus sit medium nō est medium nisi inter duo vicia: sed
aliqua virt⁹ est que nō est inter vicia: sicut iustitia. Quia si
plura accipiat peccat. si minus aūt ei detur nō peccat: ergo
nō omnis virtus mozalis consistit in medio. ¶ Sed con
tra est quod dicit philosophus in. ij. Ethico. ¶ Ꝑ Sicut
se habet ars ad factibilia: ita se habet virtus ad agibilia:
sed ars corrumpitur ex superfluo et diminuto: ergo et vir
tus: ergo est in medio. ¶ Vlterius videtur qd in iustitia

nō sit mediū rei. diffinitio enī generis oz saluari in qualibz specierū: sz in diffinitiōe virtutis ponitur qō est mediū fm rōnē: ergo in iusticia est medium rōnis z non medium rei. ¶ ℞ ꝓpter hoc in alijs virtutibus dicitur esse medium rationis z nō mediū rei: qz diuersimode determinaf mediū fm diuersas cōditiones: sicut aliqd est multū ad comedendū vni qō nō est multū ad comedēdū alteri: sz diuersa cōditio etiam obseruaf in iusticia: qz iusticia distributiua non eqliter tribuit oīb⁹: sz vnicuiqz fm qꝙ dign⁹ est filiter etiam in cōmutatiua nō tātū punif q̄ percutit ꝑuatū boiez quātū q̄ percutit ꝓncipē: ergo in iusticia nō est mediū rei: sicut nec in alijs vtutib⁹. ¶ ℞ in illo accipiēdū est mediū vtutis qō per vtutē rectificaf z pficif: sz finis vtutū nō est rectificatio rei exteriozis: sz operātis fm rōnē: qz eupraxia id est bona opatio est finis in oīb⁹ vtutib⁹ vt dicit phs in. vj. ethi. ergo nō est ibi rei mediū: sz rōnis tm. ¶ Sz cōtra mediū qō accipif fm ꝓportionē rei ad rem est mediū rei: sed mediū iusticie accipif fm ꝓportionē rei ad rem: vel geometricā in iusticia distributiua vel arismetricam in cōmutatiua vt dicit phs in. iiij. ethi. ergo est ibi mediū rei. ¶ ℞ iusticia ē equalitas q̄dā: sz equalitas est etiā fm rem mediū inter pl⁹ z minus: ergo etiā in iusticia est mediū rei. Alteri⁹ videf qꝙ in vtutib⁹ intellectualib⁹ nō sit mediū. mediū enī in passionib⁹ fm qꝙ mēsuraf ad rōnē: sz in virtutib⁹ intellectualib⁹ nō est accipe aliqd superi⁹ ad qō mēsuranf: ergo in eis non est accipere mediū. ¶ ℞ medium vtutis est inter cōtrarias passiōes: sz ī itellectualib⁹ nō sūt ocrarie passiōes: qz rōnes ocrarioꝝ ī intellectu nō sūt cōtrarie: ergo ī itellectualib⁹ virtutib⁹ nō est accipe mediū. ¶ ℞ vbicūqz ē accipere mediū est accipe extrema que cozrūpūt mediū: sz in intellectu nō ē accipere extrema cozrūpētia mediū: qz intellect⁹ nō cozrumpif neqz ex magna intelligibili neqz ex paruo vt dicif in. iij. de aīa. ergo in vtutib⁹ intellectualib⁹ nō est mediū. ¶ Sed cōtra in vtutib⁹ moralib⁹ nō inuenif mediū nisi fm qꝙ participāt rōnē rectā: sz rō recta per pzi⁹ inuenif in intellectualibus q̄ in moralibus: ergo veri⁹ est mediū in intellectualibus q̄ in moralib⁹. ¶ ℞ ars ē intellectualis virt⁹ vt patet in. vj. ethi. sz phs in. ij. ethi. per mediū artis ꝓbat mediū virtutis: ergo virt⁹ intellectualis habet mediū. ¶ Alteri⁹ videf qꝙ etiā t heologice vtutes mediū habeāt in moralibus enī vtutib⁹ est mediū fm qꝙ earū act⁹ ex rōne recta procedūt sz vtutū theologicarū act⁹ nō sunt cōtra rōnē: ergo sūt in medio. ¶ ℞ spes est mediū inter ꝑsumptionē z desperationē sz spes est virt⁹ theologica: ergo vtutes sunt mediū inter vicia. ¶ ℞ fides vadit media inter duas hereses. s. nestozij et eutices: sz fides est virt⁹ theologica: ergo vtutes theologice in medio cōsistūt. ¶ Sed cōtra Ber. dicit qꝙ modus charitatis est nō habere modū: sz vtutes dicunf in medio esse in quātū sunt modificate: ergo charitas nō est in medio z eadē rōne nec alie oue. ¶ ℞ vbi nūqz contingit eqle reddere ibi nō pōt esse supfluū: sz in illis que sūt ad deū nō cōtingit equale reddere vt etiā phs in. viij. ethi. dicit. ergo nō cōtingit supfluū in vtutib⁹ theologicis que deū habēt ꝓ obiecto accipe: z ita nō sūt in medio. ¶ ℞ dicēdū ad ꝓmā questionē qꝙ oēs vtutes morales in medio cōstitute sunt. virtutes enī morales sūt circa passiōes z opatiōes quas oportz dirigere scōm regulā rōnis. in oīb⁹ aūt regulatis cōsistit rectuz fm qꝙ regule equanf. equalitas aūt media est inter mai⁹ et min⁹. z ideo oportz qꝙ rectū virtutis cōsistat in medio eius qō superabundat z eius qō deficit a mēsura rationis recte ¶ Ad ꝓmū ergo dicendū qꝙ actiōes z passiōes q̄ꝫuis sint in diuisibiles per essentiā: sunt tm̄ per accidens diuisibiles vel fm intēsionē vel fm tēp⁹ vel fm locū vel fm obiecta vel fm aliqd huiusmodi. z ideo etiā fm hoc est in eis mediuz accipere. ¶ Ad secūdū dicendū qꝙ mediū accipif in aliquo oupliciter. Uno mō ex cōpatiōe ad extrema eiusdē rei sic mediū in circulo. z tale medium oportz qꝙ eque distet ab extremis. Alio mō ex cōpatiōe ad aliquā regulā extra: z tūc non oportz qꝙ mediū eque distet ab extremis: sz qꝙ equef regule sicut patz qꝙ qñ secaf lignū ad aliquā regulā nō semꝑ tamen auferf quātū dimittif z tale mediū est mediū vtutis moralis que habz rectā rōnē ꝑ regula. vnde qñqz appropinquat plus vni extremo q̄ alteri fm qꝙ cōpetit ratiōe recte. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝙ virt⁹ est extremū quo ad cōtrarietatē bonitatis ad rōnē: sz q̄tū ad cōtrarietates circa q̄s est virt⁹ est in medio sicut dicit phs in. ij. ethi. ¶ Ad quartū dicēdū qꝙ mediū vtutis saluaf fm adequationē oīuz circūstātiarū sibi ad rōnē. Cōtingit aūt in aliqb⁹ vtutib⁹ qꝙ adequatis oībus alijs circūstātijs nō pōt accipi extremū in altero: qz supfluū nō pōt accipi in illo nisi ex cōpatiōe aliarū circūstātiarū sibi in veritatis vtute patz: qz nō pōt hō nimis verū dicere saltem to qꝙ dicat verū qō debet. z qñ z vbi z cui z ceteris: sz supfluū in hac circūstātia accipif fm excessuz in alijs. qui enim dicit verū qō nō oportz etiā nimis verū dicit. z filiter etiā in magnanimitate est rōne quāti. z filiter etiā in castitate: qz nō pōt homo nimis abstinere dūmō saluēf alie circūstātie. ¶ Ad quintū dicēdū qꝙ virtus dicif mediū oupliciter. Uno mō rōne materie circa quā est inquātū adequat eam rōnē recte z hoc per se cōuenit oī vtuti morali: z sic ē mediū per participationē extremoꝝ. Alio mō dī mediū rōne habitus incztū. s. habit⁹ vtutis est mediū inter habit⁹ oīarū malitiarū z hoc est mediū per abnegationē extremoꝝ z hoc accidit virtuti: nec oportz qꝙ sit in oīb⁹ vtutib⁹ z ꝓpter hoc nō v. ethi. dicif. sz qꝙ mediū attingat in materia sua ¶ Ad secūdā questionē dicēdū qꝙ in iusticia oportz esse nō solum mediū rōnis: sz etiā rei cui⁹ rō est: qz iusticia ē circa opatiōes z accipiūt quasi regulā. z ideo sic passiōes circa quas sūt alie virtutes oportz qꝙ equanf rōni. ita oportz qꝙ opatiōes circa quas est iusticia adequāt illi ad quē est iusticia qō nō pōt esse nisi fm rem tātū reddat quātū ei debef. z ideo ibi ē medium rei. sz inter aliquos duos pōt cōstitui eqlitas dupliciter. vno mō fm qꝙ vtriqz aliqd reddēdū est. z in hoc constituit ei equalitatē iusticia distributiua que non dat equale vtriqz fm quātitatē: sz fm ꝓportionē: qz vtriqz dat quātuz sibi debef. z ideo mediuz in iusticia distributiua dicif esse fm ꝓportionabilitatē geometricā in q̄ saluaf eadē ꝓportio: sz nō eadē quātitas sicut sex est mediū inter quatuoz et nouē: qz in qua ꝓportione se habet ad quatuoz. s. in sex quinque altera in ipsa se habet nouē ad ipsuz q̄tus nouē excedāt sex in trib⁹ z sex quatuoz in duob⁹. Alio mō constituif eqlitas iusticie inter aliquos inquātū vn⁹ debet recipe ab alio ꝓpter hoc qꝙ ille pri⁹ recipit ab isto z ad hoc est iusticia cōmutatiua: z qz tantū debet fm quātitatē aliqs ab altero recipe quātū ei tribuit. ideo in hac spē iusticie saluaf eadē quātitas sic tria ꝓportionē arismetricā in qua saluaf eadē quātitas sic tria est mediuz inter quatuoz z duo: qz vtrimqz est excessus in vnitate. ¶ Ad ꝓmū igit dicēdū qꝙ in iusticia est mediū rei. ¶ Ad secūdū dicendū qꝙ in iusticia nō cōsideraf cōditio ꝑsone nisi inquātū ex cōditione variaf quātitas rei. qui enī percutit ꝓncipem maiozē offensam facit. z ideo pl⁹ debet puniri. z filiter etiā patz in iusticia distributiua qꝙ diuersitas ꝑsonarū in diuersitatē rei redūdat. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝙ in iusticia incidit in idē rectificatio opationis z rectificatio rerum vt dictū ē. ¶ Ad tertiā questionē dicēdū qꝙ bonū vtutū intellectualiū cōsistit in hoc qꝙ verū dicaf. veritas aūt cōsistit in quadam adequatiōe intellect⁹ vocis ad rem: z qz equalitas ē mediū inter mai⁹ z min⁹. ideo oportz qꝙ bonū virtutis intellectualis in medio consistat vt scilicet dicatur de re hoc quod est. si autem excedat vel in plus vel in minus erit falsum: quia se habet ad virtutes intellectuales sicut vicium ad morales z hoc inquantum intellectus absolute considerat. inquantum vero de vno in aliud discurrit accipif mediū nō solum

fim cõmensurationẽ ad rem: sed fim cõmensurationẽ cõclu
sionũ ad ꝓncipia vel eorum que sunt ad finez ī operatiuis.
¶ Ad ꝓmũ igit dicendũ ꝙ sicut dicit ꝓbs in. x. Metha.
mẽsura intellect⁹ nostri est res. ⁊ ideo fim ꝙ adequat rei est
rectũ ꝙ. inhilomin⁹. ⁊ ꝓncipia sunt regula conclusionũ ⁊
intelligẽs est quodãmõ regula ꝓncipioꝝ. ¶ Ad secũdũ di
cendũ ꝙ cõtrarietas passionũ accedit ad mediũ vtutis mo
ralis. vnde extra irã que nõ habet passionẽ oppositã est me
diũ vtutis moralis fim plus ⁊ minus in ipsa eadẽ passione.
¶ Ad tertiũ dicendũ ꝙ extrema in vtutib⁹ intellectualib⁹
nõ accipit fm magnũ ⁊ paruũ itelligibile: sz extremũ ī pl⁹ ẽ
qñ attribuit aliqd alicui qõ nõ inest ei. extremũ aũt ī min⁹
remouet ab eo qõ ei inest. vtroqz aũt mõ falsum cõtin
git. verũ aũt qñ dicit inesse qõ inest aut non inesse qõ non
inest ⁊ hec extrema cozrũpũt nõ substantiã: sz veritatẽ intel
lectus. ¶ Ad quartã questionẽ dicẽdũ ꝙ mediũ in oĩbus
vtutib⁹ que habent mediũ accipit ex hoc ꝙ vtus attingit in
materia ꝓpria illud qõ est equale ⁊ cõpetens mẽsura. Un
de si esset aliqua virt⁹ que haberet mẽsurã ipsam ꝓ materia
nõ essent ibi extrema nec mediũ: sz bonũ illi⁹ vtutis eẽt fim
pliciter attingere mẽsurã illã: sicut si alicui⁹ vtutis materia
esset veritas. omniũ aũt ꝓma mensura est ipse de⁹: sicut etiã
dicit ꝓbs in. ix. Metha. Unde vtutes theologice q̃ ha
bent deũ ꝓ obiecto qui est vltim⁹ finis a quo oĩa mensurã
tur nõ possunt habere rõnẽ medij cuz in materia illa non sit
accipere extrema: sicut etiã in his que coniuncta sunt malo
fini nõ põt accipi mediũ. ¶ Ad ꝓmũ igit dicẽdũ ꝙ rõ recta
nõ est ad hoc ꝙ in materia illa vitent extrema in qua sup
fluũ esse nõ põt. ¶ Ad secundũ dicendũ ꝙ fides est virtus
theologica inquãtũ adheret ꝓme veritati ⁊ ex hac parte nõ
põt in ipsa mediũ esse. nõ enī põt nimis deo adherere: sz ex
parte illa qua aliqd affirmat vel negat veritati ꝓxime adhe
rens ibi est mediũ: qz fim hoc hz fititudinẽ cũ vtutib⁹ intel
lectualibus. ¶ Et filiter dicendũ ad tertiũ ꝙ spes nõ habet
medium fm ꝙ deo adheret: sed ex parte subiecti.

Ad quartũ sic ꝓcedit. videt ꝙ vtutes mozales non
maneant in patria. fides enī ⁊ spes sunt nobiliozes
q̃z vtutes mozales: sed fides spes ⁊ euacuãt: ergo ⁊
mozales vtutes. ¶ Ꝑ vtutes mozales perficiũt in vita acti
ua: sz hec vita cessabit in patria in qua erit tãtuz cõtẽplatio:
ergo ⁊ vtutes mozales nõ erũt in patria. ¶ Ꝑ vtutes moza
les quedã sunt circa passiões: sz he nõ erunt in patria: ergo
nec vtutes mozales. ¶ Ꝑ foztitudo ⁊ temperãtia sũt in ira
scibili ⁊ cõcupiscibili: sz fm quosdã vires sensibiles non re
manebũt in aĩa sepata: ergo nec tẽperãtia ⁊ foztitudo.
¶ Ꝑ in patria erim⁹ sicut angeli dei. Matth. xxij. sz oerisibiles vi
denẽ qui ponũt castitatẽ ⁊ sobrietatẽ in angelis quos deos
noiat ꝓbs in. x. Metha. ergo nec in nobis erũt. ¶ Ꝑ patien
tia est valde nobilis virt⁹: qz ipsa op⁹ perfectũ habet: sed nõ
remanebit in patria nisi quãtũ ad fructũ vt Aug⁹ dicit in li.
de patiẽtia: ergo nec alie mozales vtutes. ¶ Sed cõtra iste
vtutes plenissime fuerũt in xp̃o: sz ille vtutes que euacuant
in patria nõ fuerunt in xp̃o vt fides ⁊ spes: ergo vtutes iste
nõ euacuãt. ¶ Ꝑ Sap. j. Justicia est perpetua ⁊ ĩmortalis
sed nõ min⁹ est necessaria ozdinatio bois ad seipsum q̃ oz
dinatio ad alterũ que est per iusticiã: ergo ⁊ alie vtutes mo
rales manẽt in patria. ¶ Ꝑ in patria erũt hoies deo cõfoz
mes: sz hec vtutes in deo sunt exẽplares vt dicit Macrobi⁹
ergo ⁊ in sanctis erũt aliquo mõ. ¶ Ꝛ° dicẽdũ ꝙ quelibet
vtutũ ꝑdictarũ habet duos act⁹ vnũ quẽ exercet circa ꝓpriã
materiã. Aliũ quẽ habet qñ peruenit ad finẽ sicut fortis dũ
est in piculo pugne exercet actũ qui est circa materiã ꝓpriã
sz timozes ⁊ audacias: sz qñ iam domũ victoz reuertit ha
bet hũc actũ qui est gaudere de victoria per pugnã ꝑceden
tem adepta. dictũ est aũt ꝙ vtutes mozales quedaz sunt in
fuse ⁊ quedã acquisite ⁊ ꝙ acquisite dirigunt in vita ciuili.
vnde habẽt bonũ ciuile ꝓ fine: ⁊ qz hec ciuilitas nõ remane
bit in patria. ideo nõ remanebit eis aliqs actus: nec circa fi
nẽ: nec circa materiã ꝓpriã fim quã tendit ad finem. ⁊ ideo
habit⁹ tollent. vtutes aũt infuse mozales perficiunt in vita
spirituali fim quã homo est ciuis ciuitatis dei ⁊ membruz
cozporis xp̃i qõ est ecclesia ⁊ hec quidẽ ciuilitas in futuro
nõ euacuabit: sz pficiet. vnde remanebũt istis vtutib⁹ act⁹
qui sunt circa finẽ ꝓximũ vniuscuiusqz vtutis. ⁊ ideo rema
nebũt habit⁹ vtutũ mozaliũ infusarũ. ¶ Ad ꝓmũ igit dicẽ
dũ ꝙ fides ⁊ spes sunt nobiliozes mozalib⁹ vtutib⁹ ratione
obiecti: sz qz habẽt essentialiter annexã impfectionẽ respe
ctu sui obiecti que nõ est annexa vtutib⁹ mozalib⁹. ideo nõ
oportet ꝙ mozales euacuent sicut spes ⁊ fides. ¶ Ad secũ
dũ dicẽdũ ꝙ vtutes que perficiũt in vita actiua etiã acqui
site nõ oportet ꝙ tollant cũ aliqs se trãsfert ad vitã cõtẽpla
tiuã: sed habẽt alios act⁹ inquãtũ pertingũt ad finẽ ꝓximũ
qz cõtẽplatiua vita est finis actiue. ⁊ ideo distinguit Ma
crobius harũ vtutũ tres gradus scõm ꝙ sunt in hoib⁹. sunt
enī politice fim ꝙ homo per eas in ciuilib⁹ operibus rectifi
cat. purgatorie aũt fm ꝙ ciuilib⁹ vtens ad quietẽ cõtẽpla
tionis aliqs anhelat. Sz dicit purgati animi inquantũ ali
quis abiecto oĩ exercitio ciuilis vite quieti cõtẽplatiõis to
tũ se tribuit ⁊ in hoc statu dicit ꝙ act⁹ tẽperãtie ẽ cupidita
tẽ nõ iã refrenare: sz penes obliuisci. foztitudinis aũt passio
nes ignozare nõ vincere: ⁊ sic de aliis. ¶ Ad tertiũ dicendũ
ꝙ quãtũ ad act⁹ quos habẽt circa materias ꝓprias non re
manebũt: sz fim act⁹ quos habẽt in fine adepto qui est a pas
sionũ tumultib⁹ quietari. ¶ Ad quartũ dicendũ ꝙ q̃dã di
cit ꝙ vires sensibiles nõ manẽt actu in aĩa sepata: dicit tñ
ꝙ manẽt in essentia aĩe sicut in radice. Et filiter etiã manẽt
habit⁹ vtutũ inferiozis partis: sicut in radice in vtutib⁹ que
sunt in rõne ⁊ in ipsa gratia. ¶ Ad quintũ dicenduz ꝙ iste
vtutes sunt in angelis alio mõ q̃z in hoib⁹ etiã in patria: qz
hoies perpessi sunt huiusmodi passiões que per dictas vir
tutes refrenãt vl̃ naturã habẽt vt perpeti possent qõ nõ est
de angelis. vnde in angelis ⁊ in deo sũt sicut exemplares in
hoib⁹ aũt sicut vtutes purgati animi in patria. Amẽ scien
dũ ꝙ ꝓbs loquit de vtutib⁹ acquisitis que pficiũt hoiez
in vita ciuitat⁹ terrene ī q̃ vita nõ habem⁹ cũ angelis aliquã
cõicationẽ vnde nõ est simile de illis virtutib⁹ que pficiũt
in vita ciuili ciuitatis dei que cõstituit ex angelis ⁊ hoib⁹.
¶ Ad sextũ dicendũ ꝙ patiẽtia dicit nõ manere quãtũ ad
actũ quẽ habet circa mala tolerabilia manent tamen habi
tus ⁊ actus quem habet in quiete finis ꝓpzij.

Questio secunda.

Deinde queritur specialiter de virtutib⁹ cardinalibus
ꝓximo que ⁊ quot debent dici cardinales. secundo
de materijs ⁊ obiectis earũ. tertio de actib⁹. quar
to de subiectis. quinto que ipsarum sit ꝓncipalioz.

Ad ꝓmũ sic ꝓcedit. videt ꝙ nulle vtutes debẽt dici
cardinales: qz eedẽ vtutes q̃ cardinales dicunt. di
cunt etiã generales. vnde ⁊ tullius eis partes assi
gnat: sed virtutes sunt distincte abinuicẽ vt dictuz est: ergo
videt ꝙ nõ debeãt dici cardinales. ¶ Ꝑ ea q̃ diuidũt ab in
uicẽ sũt sil fm pl̃m. ⁊ ita vnũ nõ ẽ ꝓncipali⁹ altero: sz vtutes
cõdiuidũt ab inuicẽ gen⁹ vtutis: g̃ vna nõ ẽ ꝓncipalioz altera
⁊ ita nec vna oz dici cardinalis respectu alteri⁹. ¶ Ꝑ vtutes
diuidũt ꝑ vicia: sz vicia ꝓncipalia nõ dicũt cardinalia: sz ca
pitalia: g̃ vtutes ꝓncipales debẽt dici capitales et nõ cardi
nales. ¶ Ꝑ si dicũt cardinales: qz eis quenit ad vitã eternã
vt oꝛ in lra eadẽ rõne oẽs vtutes sũt dicende cardinales: qz
oib⁹ vitã eternã meremur. ¶ Sz ꝑ est qõ oꝛ in lra. Ul
teri⁹ videt ꝙ mozales vtutes nõ debeãt dici cardinales: sed
alie: qz theologice vtutes ꝓpinqozes sũt fini: qz habẽt finẽ
vltimũ ꝓ obiecto: cũ g̃ finis sit ꝓncipiũ in opatiuis fm pl̃m
vtutes theologice erũt ꝓncipaliozes: ⁊ ita ipse magis debẽt
dici cardinales. ¶ Ꝑ charitas oꝛ radix vtutũ. fides aũt fũ
damẽtũ. spes vo ancoza: sz q̃ est ꝓportio radicis ad arboꝛẽ
⁊ fũdameti ad domũ ⁊ ancoze ad nauẽ. eadẽ ẽ ꝓportio car
dinis ad hostiũ: g̃ vtutes theologice possũt dici cardinales

ficut ꝛ morales. ¶ Ꝑ virtutes intellectuales sunt nobiliores vtutib⁹ moralib⁹:qz perficiũt in vita contẽplatiua q̃ est nobilior activa:ergo vtutes intellectuales magis debẽt dici cardinales q̃z morales. ¶ Sz cõtra vna sola de cardinalibus hic enumeratis intellectualis est.s.prudẽtia q̃ moralis est aliquo mõ: ergo vtutes cardinales magis sunt in genere moraliũ q̃z intellectualiũ vtutũ. Ulteri⁹ videt qꝫ nõ debeãt dici tot vtutes cardinales in hoc numero:qz vtutes iste sunt in trib⁹ viribꝫ aĩe:sz inter eas est vna tãtũ ꝑncipalis scz rõnalis:ergo ꝛ inter vtutes est tãtũ vna cardinalis ¶ Ꝑ si vtutes dicũt eedẽ generales ꝛ cardinales. generales aũt sũt tãtũ due.s.iusticia ꝛ prudẽtia vt dictũ est pri⁹.videt etiã qꝫ tãtũ sunt due cardinales. ¶ Ꝑ in qualibet vi est aliquid ꝑncipalissimũ inuenire eoꝝ que ad illã vim pertinẽt: si ergo vires sunt tres in q̃b⁹ sunt vtutes videt qꝫ etiã tãtũ tres debeant esse vtutes cardinales. ¶ Sz cõtra videt qꝫ debeant esse plures q̃z quatuor:qz vtutes vicijs opponũt: sz vicia capitalia sũt septẽ:ergo ꝛ vtutes cardinalis debent esse septẽ. ¶ Ꝑ in rõnali ponũt due vtutes cardinales prudentia.s.ꝛ iusticia:ergo simpliciter in qualibz aliarũ viriũ debẽt poni due vtutes cardinales: ꝛ ita cũ vires sint tres erũt sex cardinales vtutes: ¶ Ꝑ sicut prudẽtia est perfectio rõnis practice:ita ꝛ ars:sz rõnis practice rectitudo ꝛ veritas consistit vt dicit in.vj.ethi. in cõformitate ad appetitũ rectũ qõ fit per vtutes morales vt dictũ est:ergo sicut prudẽtia inter vtutes morales ponit cardinalis virtus:ita ꝛ ars mechanica poni debet. Ulteri⁹ videt qꝫ alie vtutes magis debeãt esse cardinales q̃z iste:quia vnũqõq̃z denoiat a ꝑncipaliori qõ est in ipso vt dicit ph̃us in.ij.de aĩa. sz vis irascibilis denominat ab ira:ergo cũ mãsuetudo sit cõtra irã.fortitudo aũt cõtra timores ꝛ audacias que sũt etiã passiones irascibilis videt qꝫ mãsuetudo sit magis virt⁹ cardinalis q̃z fortitudo ¶ Ꝑ illud qõ ẽ magnũ ĩ quolibet genere ẽ ꝑncipali⁹ in illo genere: sz magnanimitas operat magna in oĩb⁹ vtutib⁹ vt dicit ph̃s in.iiij.ethi.ergo videt qꝫ magnanimitas sit magis cardinalis q̃z fortitudo:qz vtraq̃ ẽ ĩ irascibili ¶ Ꝑ virtus cardinalis dicit in qua alie vtutes firmãt:sz humilitas est firmamẽtũ oĩũz vtutũ:qz sicut dicit Grego.q̃ ceteras virtutes sine humilitate cõgregat quasi paleã in uentũ portat: ergo videt qꝫ hũilitas ꝑcipue esse debeat cardinalis. ¶ Ꝑ penitẽtia oẽs defect⁹ ad perfectũ reuocat: sz alie vtutes defectus singulares remouẽt:ergo cũ penitẽtia sit q̃dã virtus vt dicit Ambrosi.videt qꝫ ipsa potissime debeat dici cardinalis. ¶ Ꝑ magis ẽ laudabile dare aliq̃d de ꝑprio q̃z reddere alienũ:sz liberalitas ꝑpria largit. Iusticia aũt vnicuiq̃ qõ suũ est reddit:ergo liberalitas magis debet esse cardinalis virt⁹ q̃z iusticia. ¶ ℞ dicendũ ad ꝑmã questionẽ qꝫ vtutes quatuor que hic enumerãt dicũt generales ꝛ principales ꝛ cardinales. Quia enĩ principiũ cuiuslibet rei ẽ potissima pars ei⁹ etiã plus q̃z dimidiũ vt dr̃ in.j. ethi. ꝛ ideo illud qõ est potissimũ in quolibet genere dicit ꝑncipale in genere illo:ꝛ qz habit⁹ pensat ex actib⁹ ꝛ actus ex obiectis siue materia.ideo vtutes ꝑncipales dicũt que sunt circa illud qõ est potissimũ in materia vel materijs vtutũ sic̃ potissimũ in illis q̃ ad cõcupiscibilẽ ptinẽt sunt delectatiões fm tactũ. Unde tẽperãtia que est circa illas delectatiões ẽ virtus ꝑncipalis ꝛ eutrapelia que ẽ circa delectatiões que sũt in ludis est virt⁹ secũdaria sicut ars ad quam pertinet finis nauis q̃ est nauigatio. s.gubernatoria ẽ ꝑncipalis respectu illi⁹ artis que facit nauẽ: qz finis est potissimũ in vnoquoq̃ ꝛ in arte que facit nauẽ est principaliora illa q̃ inducit forma q̃z que pstat materiã: ꝛ qz ad illud qõ est potissimuz in q̃libet re ordinãt oĩa q̃ sunt illi⁹ rei.ideo vtutes ꝛ artes ꝑncipales mouẽt fm sunũ imperium vtutes ꝛ artes secũdarias ad act⁹ ꝑprios: sicut ars gubernatoria imperat ei que facit nauẽ ꝛ ex hoc dr̃ architectorica respectu ei⁹ quasi princeps ipsi⁹. Et qz act⁹ moti fundãt sup actiõe mouẽtis. ideo act⁹ secũdarie vtutis fundãt sup actiõe ꝑncipali sicut fundatur super cardinẽ mot⁹ hostij. ꝛ ideo vtus ꝑncipalis dr̃ esse cardinalis ꝛ virt⁹ secũdaria dr̃ aditincta illi. Unde aũt quod mouet ab aliquo agit in vtute mouẽtis sicut instrumenti ei⁹. ꝛ ideo etiã mot⁹ vtutis cardinalis participat quodammodo in vtutibus adiũctis ꝛ fm hoc vtus cardinalis dicit generalis inquãtũ plurib⁹ vtutib⁹ aditunctis modũ suũ cõticipat. ¶ Ad primũ igit dicẽdũ qꝫ nõ dicũt generales per predicationẽ:sz per quãdã participationẽ vt victuz est. vnde eis nõ assignant spẽs sz partes. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ qꝫ ea que diuidũt aliqõ cõe vniuocũ sunt fil q̃tũ ad intentionẽ generis q̃uis vnũ possit esse causa alteri⁹ q̃tũ ad esse: sicut mot⁹ localis est causa aliorũ motũ vtra quos diuidit: sed ea que diuidũt aliqõ cõe analogũ se habẽt fm pri⁹ ꝛ posterius etiã q̃tũ ad intentionẽ cõis qꝫ diuidit: sicut sz de substantia ꝛ accidẽte. vnde ex hoc qꝫ vna vtus cõdiuidit alteri nõ oportz qꝫ vna nõ sit altera ꝑncipalior. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ qꝫ perfectio pctõꝝ nõ est per ordinẽ ad finẽ:sz magis per auersionẽ a fine debito. Unde mot⁹ pctõꝝ nõ assimilãt hostio per qõ intrat in domũ. ꝛ ideo pctã ꝑncipalia non assimulant cardini. vnde nõ dicũt cardinalia: sz capitalia tãtũ ex hoc qꝫ importãt quosdã act⁹ alioꝝ. ¶ Ad quartũ dicendũ qꝫ q̃uis oẽs vtutes gratuite ixtroducãt ad regnũ celoũ ex ꝛ tñ nõ nãciscũt nomẽ cardinis sz hostij. ille aũt vtutes q̃b⁹ ad eternã vitã peruenit vt sup eas aliarũz vtutũ motus fundant dicũt ꝑprie cardinales. ¶ Ad secũdã questionẽ dicẽdũ qꝫ vtutes cardinales dicũt vt dictũ est ad filitudinẽ cardinis in quo mot⁹ hostij firmat .de rõne aũt hostij est vt per ipsũz interioza dom⁹ adeant. ꝛ ideo illud per qõ nõ est mot⁹ in aliq̃d vlteri⁹ nõ habet rõnẽ hostij. vtutes aũt theologice obiecti in qõ tendãt. vnde in vtutib⁹ theologicis nõ inuenitur solũ in genere moraliũ. ¶ Ad primũ igit dicẽdũ qꝫ q̃uis possint dici ꝑncipales nõ tñ dicũt cardinales rõne iam dicta. ¶ Ad secũdũ dicendũ qꝫ fundamẽtũz anchoza ꝛ radix noiant id in quo aliq̃d firmat quãtũ ad sũã quietẽ. ꝛ ideo cõpetit illa noĩa vtutib⁹ que habẽt finez ꝓ obiecto in quo est quies:sz cardo dicit aliq̃d in quo alteri firmat q̃tũ ad motũ vt dictũ est. ꝛ ideo cõuenit hoc nomẽ vtutib⁹ que sunt circa tria que sunt ad finẽ per que est trantit⁹ in finem. ¶ Ad tertiũ sicut ad ꝑmũ dicendũ. ¶ Ad tertiam questionẽ dicẽdũ qꝫ nõ sunt niſi quatuor vtutes cardinales cui⁹ ratio est: qz cũ moraliũ vtutũ materia sint ea q̃ ad appetitũ pertinent in quib⁹ etiã ratio dirigit predicta materia potest dupliciter conſiderari vno mõ ꝓut habet rõnẽ cõſiliabilis et eligibilis fm qꝫ ratio circa eam operat: ꝛ sic est prudentia que est media inter morales ꝛ intellectuales vt supza dictũ est dis.xxiij. Alio modo fm qꝫ habet rationẽ boni appetibilis.ad appetitum autẽ duo pertinent scilicet actio et passio. passio autem est in irascibili et concupiscibili. circa actiões ergo est iusticia circa passiones irascibilis. fortitudo circa passiones concupiscibilis temperantia: ꝛ sic sunt quattuor virtutes cardinales. ¶ Ad primũ igitur dicendũ qꝫ cardo est illud in quo prozime firmatur motus hostij. vnde virtutem cardinalem oportet esse circa id quod est principale in singulis materijs: ꝛ non solum circa id quod est principale principium quod ad rationẽ pertinet. ¶ Ad secundũ dicendũ qꝫ iusticia ꝛ prudentia dicunt generales respectu omniũ vtutũ. temperantia autẽ ꝛ fortitudo nõ respectu omniũ:sz respectu vtutũ tãtũ que eis adiũguntt ꝛ hec generalitas sufficit ad cardinalẽ vtutẽ. Prudentia aũt nõ requiritur ꝛ q̃uis iusticia fm qꝫ est idem qõ omnis vtus non sit virtus

cardinalis vt dictū est. ꝓudētia aūt nō est generalis quātū ad essentiā cū cōtra alias diuidat: ꝙ ẽ ꝗtū ad materiaz: qz in oīb⁹ moralib⁹ dirigit. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝺ rō qñqz cōpre hendit duas potētias. ſ. vim cognitiuā in qua est ꝓudētia ⁊ vim affectiuā que voluntas dicit in qua est iusticia vt in fra dicet. cōcupiſcibilis aūt ⁊ irascibilis sunt tm̄ appetitiue ideo nō est rō similis. ¶ Ad quartū dicēdū qꝺ ẽ ꝗtuis vtutes vicijs opponāt non tm̄ oportet qꝺ virt⁹ ꝑncipalis opponat vicio ꝑncipali: qz ꝑncipalitas vtutis attendit penes id qō ē ꝑncipale simpliciter cū idē sit iudiciū de re absolute ⁊ fm qꝺ cōparat ad vtuosuz vt pbs dicit: ſz ꝑncipalitas vicij est fm idqō magis est natū mouere a rectitudine rōnis ⁊ hoc qui dem in aliquib⁹ cōsonat. in aliquib⁹ aūt nō. vnde aliqō vi ciū capitale opponit cardinali vtuti: sicut luxuria ⁊ gula tē perātie. aliqō aūt nō opponit ꝑncipali sicut ira mānsuetudi ni. ¶ Ad quintū dicēdū qꝺ irascibilis ⁊ cōcupiſcibilis non sunt cognitiue: ſz appetitiue tātū. ⁊ ideo in eis nō pōt eē vu pler virt⁹ cardinalis sicut in rōne dictū est ¶ Ad sextum di cendū qꝺ apperit⁹ dicit rect⁹ dupliciter. Uno mō in se fm qꝺ ea ꝙ in appetitu sūt ordinata sūt. ⁊ hāc rectitudinē facit vir tus moralis: ⁊ qz ꝓudētia ꝺformat rōnē ꝓcticā appetitus fit directo. ideo cū moralib⁹ vtutibus in materia cōicat ⁊ in eāde operationē cōcurrūt. ꝓpter qō inter morales cōputāt Alio mō dicit appetit⁹ rect⁹ a rectitudine ꝙ est extra ipsum ⁊ hoc est ināliter inquātū. ſ. tēdit in aliqd rectum extra se fa cīū cuiusmodi ē rectitudo ꝙ est in artificiatis: ⁊ sic cōfor mat rōnē appetēti recto ars mechanica. ⁊ ideo nō cōputat inter morales vtutes ¶ Ad quartā qōnē dicēdū qꝺ sicut ex dictis ꝑz ois materia moralis ad quattuor reducit ꝙ vel re vel rōne differūt. boc enī sufficit ad differentiā habituū vt ꝓpi⁹ dictū ē. ſ. passio cōcupiſcibilis passio irascibilis actio ⁊ bec oīa fm qꝺ subiiciūt rōni sic oīa induūt rōnē vni⁹ obiecti vel materie. inter passiones aūt ꝺcupiſcibilis ꝑcipue sūt dele tationes fm tactū vt ex supradictis in. xxvj. dis. ꝑz circa ꝙs est tēperātia. ideo in hac materia ipsa ē cardinalis virt⁹. in passionib⁹ autē irascibilis ꝑcipue sūt ille que sūt ex difficili gnatū est mouē incutere. ⁊ ideo fortitudo ꝙ est circa huiusmodi passiones est in hac mā cardinalis virt⁹. In actionib⁹ aūt ꝙ sit circa res que in vsuz vite veniūt ꝙb⁹ ad inuicē cōi tantus ꝑcipue sūt ille actiones ꝙb⁹ huiusmōi res distinguūt qꝺicta distinctio ē cōicatiōis ꝓncipiuz. ⁊ ideo iusticia ꝙ tribuit vnicuiqꝫ qō suū ē: est cardinalis virtus in hac mate ria. Inter aūt ea ꝙ rō circa moralia opat ꝑcipuū est ꝑceptuz materia. ¶ Ad ꝓimū ergo dicēdū qꝺ nō idē reqrit ad hoc qꝺ aliq passio sit ꝓncipalis ⁊ ad hoc qꝺ sit materia ꝓncipalis vtutis ⁊ ad hoc qꝺ denoīet potētiam. qz enī denoīatio fit ex cōpleto ⁊ vltimo ⁊ manifestiori. iō potētia irascibilis deno minat a passiōe ire ꝙ est vltima aliarū passionū ꝙ sūt in ira scibili. ⁊ cōposita passio sicut supza dictū ē. Sz ad hoc qꝺ sit ꝓncipalis passio reqrit qꝺ afficiat appetit⁹ fm cōditionem appetibilis mouētis vt. ſ. bonū. ꝓsequat ⁊ malū fugiat: ⁊ ita in irascibili timoz et spes sūt ꝓncipales passiones. Sz ad hō qꝺ sit materia ꝓncipalis vtutis reqrit qꝺ sit passio excedens per modū intēsionis alias passiones existētes in illa vi: sicut circa maximas delectationes ꝺcupiſcibilis ē tēperātia. ma gis aūt intēsaz passionē facere natū ē malū corruptiuū ⁊ mi nēs: sicut sūt mozt̄ picula ꝙb⁹ bonū expectatū vel ꝙz vindicta desiderata de malo illato. ⁊ ideo circa audacias ⁊ timores ꝙ sunt circa huiusmōi picula ē ꝓncipalis virtus. nō aūt circa spem vel circa irā. ¶ Ad secūdū dicēdū qꝺ illud circa qō est ꝓncipalis virt⁹ nō solū debet esse ꝓncipalis fm intēsionē: ſz etiā fm dependētiā vt. ſ. illud ꝓncipale nō depēdet ab alijs ꝓncipalis virt⁹ nō solū debet esse ꝓncipalis fm intēsionē: ſz alia quodāmō ordinēt ad ipsuz sīc delectationes tact⁹ non depēdet ab alijs delectatiōibus: sed magis alie ordināt ad ipsas. alias enī nō saluaret rō cardinalis vtutis. magnū aūt qō attēdit magnanimitas depēdet ex alijs vturib⁹: qz opat magnū in actib⁹ aliarū vtutū. ⁊ iō ꝑsupponit alias vtutes vt pbs dicit in. iiij. ethi. Et ꝓpter hoc magnanimitas nō pōt esse cardinalis virt⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝺ humilitas dr cōseruatio ⁊ fūdamētū aliaz vtutū in esse sua inqꝫtū remouet ꝓhibēs. ſ. supbiā ꝙ bonis opib⁹ insidiat vt pereāt sicut dicit aug⁹. nō aūt ꝓpter ꝑncipalitatē materie ad quā aliaz virtu tū materie reducūt vt sic aliarū vtutū mot⁹ in humilitate fir met qō facit cardinalē vtutē. humilitas aūt hz idē ꝙ mate ria qꝺ magnanimitas ꝗuis sub diuersis rōnib⁹: qz humili tas rōnē parui ex cōsideratiōe ꝓprie fragilitatis: ſz magna nimitas ōnī auxilij: vel ōni boni vel gratuiti vel nālis: sīc est rōnis bonū. ¶ Ad quartū dicendū qꝺ dato qꝺ penitētia sit spālis virt⁹ nō erit cardinalis virt⁹. eo qꝺ ꝑsupponit alia rū vtutū materias sicut ⁊ magnanimitas. penitētia enim ē dolor de pctis. pctōz aūt ⁊ vtutū eadē ē matia. ¶ Ad ꝗntū dicendū qꝺ liberalitas etiā ꝑsupponit iusticiā: qz null⁹ pos set aliqd de ꝓprio dare nisi aliqd suū haberet ⁊ hoc facit iu sticia. vnde actus liberalitatis actum iusticie ꝑsupponit. ⁊ ideo nō est cardinalis virtus: sed iusticie annexa.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt qꝺ ꝓudētia non habeat aliquā materiā spālē: qz qdē pbus dicit qꝺ sub ꝓu dētia cōpbēdūt phisica dialetica rethorica ⁊ poli tica: ſz nihil est in mūdo qō ad aliqd istoz ꝗtuor nō reduca tur: qz phisica est de bis que sūt a natura. dialetica autē est de operib⁹ rōnis politica de ciuilib⁹ operib⁹: ergo ꝓuden tia nō habet aliquā materiā determinatā ¶ Fm pbm in vj. ethi. ꝓudēs ē totaliter cōsiliariu⁹: ſz cōsiliū ē etiaz in his que ab artib⁹ etiā mechanicis fiūt: ergo circa oīa illa ē ꝓu dētia ¶ Dic pbs ī. vj. ethi. qꝺ ꝓudētia ē recta rō agibiliū: ſz agibilia sūt oīa ꝙ ad alias vtutes ꝑtinēt: ergo nō habz ma teriā distinctā ab alijs vtutib⁹. ¶ Sz cōtra ois virt⁹ in cui⁹ diffinitiōe ponit materia habet spālē ⁊ determinatā mate riā: ſz materia aliq ponit in diffinitiōe ꝓudētie: qz ē recta rō agibiliū: ergo habet materiā determinatā. ¶ Fs ē virt⁹ spālis: ergo habz obiectū spāle. Ulteri⁹ videt qꝺ passio nes nō sunt materia tēperātie ⁊ fortitudinis. materia enim saltat in oīb⁹ ꝙ ex materia: vel circa materiaz fiūt: ſz ꝓdicte vtutes sūt quietātes a passiōib⁹: ḡ passiones nō sūt materia earū. ¶ Fs illud penes qō distinguunt vtutes dz assignari materia vtutū: qz habit⁹ ꝑ obiecta distinguūt: ſz vtutes ꝓe dicte ⁊ eis annexe distinguūt penes res exteriores: qz qdā sunt circa ꝑicula mortis. qdā circa delectabilia. venerea qdā circa bonores: ⁊ sic de alijs: ergo res exteriores ⁊ nō passio nes sunt earū materia. ¶ Fs illud qō est cōe oi vtuti nō dz assignari materia alicui spāli vtuti: ſz delectatio inuenit in oīb⁹ spālib⁹ vtutib⁹: qz oportz accipe signū generati habit⁹ fientē in ope delectationē: ergo delectatio ⁊ alie passiones nō sunt materia alicui⁹ determinate virtutis. ¶ Sz contra pbs dicit in. iiij. ethi. qꝺ fortitudo est circa timores ⁊ auda cias. tēperātia aūt circa ꝺcupiſcētia. hec aūt passiones nomi nāt: ergo videt qꝺ materia harū vtutū sint passiones. ¶ Fs il lud est materia rei circa qō ponit forma ipsi⁹: ſz forma ꝓe dictarū virtutū est mediū: ergo cū mediū ponat in passioni bus videt qꝺ passiones sint materia ꝓedictaruz virtutum. ¶ Ulterius videt qꝺ iusticia nō sit circa operatiōes. non enim pōt esse idē materia ⁊ act⁹ circa materiā: ſz actus insti cie est quedam operatio: ergo operatiōes non possunt esse materia iusticie. ¶ Fs operatiōes etiā exteriores ⁊ interio ribus passionib⁹ oziunt: sed iusticia nō dicit esse circa pas siones: sed magis alie virtutes: ergo nō est circa operatiōes ¶ Fs virtus que circuit oēs virtutes nō habet aliquā spe cialem materiā: ſz iustitia est huiusmodi vt dicit in glosa. Heñ. ꝑmo. etiā circa quas specialis: qz inter cōmutationes circa ꝗs ē cōmutatiua iusticia que ē spēs spālis iusticie po nit pbs in. v. ethi. mechiā ꝙ est circa materiā tēperātie ⁊ oc cisionē dolo est que est circa materiā mansuetudinis: ergo videtur qꝺ iusticie non sit attribuenda aliqua specialis ma teria. ¶ Sed contra est qō dicit philosophus in principio

quinti Ethi. q̄ iusticia est circa operationes. ¶ Ps ipsa est circa aliquid circa q̄ nō est aliqua alia virtus scilicet circa lucrū pecuniax:ergo habet aliquā specialē materiā. ¶ R° dicendū ad p̄mā questionē q̄ p̄udētia circa illa est de q̄b⁹ est consiliū eo q̄ ad p̄udentē pertinet bene se habere circa cōsilia cōsiliando iudicando ⁊ p̄cipiendo. consiliū autē est de cōtingentib⁹ operabilib⁹ a nobis. Unde etiam circa hoc oportet p̄udentiā esse:⁊ quia p̄udens dicit bene consiliativus simpliciter oportz q̄ cōsiliet de his que sunt ordinata ad bonū hois simpliciter. hoc autē cōsistit in anime perfectione cui⁹ vltima perfectio est debita operatio potentiarū anime.⁊ ideo de his in quib⁹ bonuz operātis cōsistit est p̄udentia. ⁊ hec agibilia dicunt ea enim que transeunt in exteriorē materiā ad perficiendū eā dicūt factiones magis q̄z actiones. ⁊ circa eas est ars mechanica p̄dicta: ergo agibilia fm q̄ sunt cōsiliabilia sunt ꝓpria materia p̄udentie. ¶ Ad p̄imū igit dicendū q̄ phīca ⁊ dialetica nō cōtinētur sub p̄udentia quātū ad ea de quib⁹ sunt:sz quantuz ad vsum ⁊ exercitiū earū ¶ Ad secūdū dicendū q̄ operatiōes artis mechanice ordinant ad perfectionē exteriozis materie ⁊ nō ad perfectionē operātis nisi per accidēs inquantū scilicet vtit eis que facit:sz hoc accidit arti. ⁊ ideo bene consiliari de his que nō est bñ cōsiliari simpliciter: sz ad finem aliquē ⁊ ꝓpter hoc fm hoc nō dicit aliquis p̄udēs simpliciter:sz p̄udēs in hoc. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ sicut idē fm rem est obiectū intellectus inquātū est verū ⁊ volūtatis inquantū est bonū:ita etiā idem fm rem diuersa ratione pōt esse materia p̄udētie ⁊ aliarū moraliū virtutū p̄udentie q̄dē inquantū est cōsiliabile aliarū aūt virtutū inquantū est agibile. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q̄ sicut dictum est materia p̄udētie est bonū operabile a nobis pertinens ad perfectionē aīe. operatio aūt aīe recta in qua perfectio eius cōsistit quantū ad vitā actiuā pertinet in duob⁹ cōsistit scilicet in moderatione passionuz anime ⁊ in vsu debito exteriozū rerum:quia ergo oportet virtutes morales haberi ad exequendū illud q̄ p̄udentia decreuit oportet q̄ sint alique vtutes circa vtrūq; predictozū:circa passiōes ergo moderandas est temperātia ⁊ foztitudo ⁊ alia huiusmodi. vnde ꝓpria materia tēperantie sunt passiones circa delectabilia tactu. foztitudinis autez timozes et audacie in maximis terribilib⁹. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q̄ vtutes nō omnino extinguūt passiones:sz moderāt eas. vnde phūs dicit in.ij. Ethi. q̄ quidā determināt vtutes impassibilitates ⁊ quietes nō bene aūt. ¶ Ad secundū dicendū q̄ vtutes iste non distinguunt ex rebus exteriozib⁹ nisi quaten⁹ circa eas cōtingit animā diuersimode passionib⁹ affici. vnde passiōes sunt ꝓpria materia. res aūt exteriozes sunt materia remota inquātū sunt obiecta ipsarū passionū. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ alie vtutes nō sunt circa delectationes sicut circa materiā:sz magis delectatio est cōsequēs actū virtutis. ¶ Ad ētiā q̄nē dicēdū q̄ nō solū oportz hoīez moderari circa passiōes iteriozes:sz etiā circa actiōes exteriozes: sz moderatio in eis pōt eē duplex Uno mō ꝓ ordinē ad agētē ⁊ sic eadē ē rō moderādi actiōes exteriozes ⁊ interiozes passiōes. vñ h̄ pertinet ad alias vtutes que sunt circa passiones. Alio modo per ordinē ad aliū cū quo est cōuiuendū: ⁊ sic habet specialē rōnē moderationis. ⁊ ideo requirit specialis virtus. Unde ad hoc est iusticia ⁊ illa que ad iusticiā reducuntur ꝓpria:ergo materia iusticie sunt operatiōes exteriozes fm q̄ ordinant ad alterū. res aūt exteriozes vt patiētia vel aliquid huiusmodi sunt materia iusticie inquātū in vsum veniunt. ⁊ ideo sunt materia remota. ¶ Ad p̄imū igit dicendum q̄ actus vtutū p̄imi ⁊ p̄incipales sunt act⁹ interiozes. Unde si ponim⁹ exteriozes operatiōes materiā iusticie. nō erit idem actus ⁊ materia. ¶ Ad scōm patet solutio per id quod dictū est. ¶ Ad tertiū dicēduz q̄ sicut ex dictis patet duplex est materia vtutū scilicet remota vt res exteriozes. que veniunt in vsum vite. Et ꝓpria vt passiōes ⁊ operationes. Iusticia igit fm q̄ est specialis virt⁹ ordinat materiaz omniū aliarū virtutū remotā: quia ille eedem res que naturaliter inferre passiones violentas possunt assumi vt materia operationis ad alterū: tamē quedā assumūt vt materia operationis ad alterū que non multū nata sunt inferre passiones sicut pecunie ⁊ huiusmodi. Et ideo quicād est materia exterioz aliarū virtutū. pōt esse materia exterioz iusticie: sz non conuertit. Quantū aūt ad materiā ꝓximā iusticia specialis non circuit materiā aliarū virtutū:quia ad ipsaz nō spectat qualiter homo irascatur. oūmodo non percutiat.

Ad tertiū sic procedit. videt q̄ p̄udētia nō habeat actū distinctū ab alijs virtutib⁹: quia vt phūs dicit vj. Ethi. p̄udētia ꝓceptiua est:sz p̄cipere de operandis idem videt q̄ electio que est actus virtutis mōralis vt dicit phūs in.vj. Ethi. ergo p̄udētia nō habet distinctū actū ab alijs vtutib⁹. ¶ Ps ⁊ Pediū inuenit fm rationē rectam que pertinet ad p̄udentiā: sed attingere mediū est actus vtutis que est circa materiaz illam. Ergo materia est actus p̄udentie nō distinguit ab actu aliarū virtutū. ¶ Eiusdē est operari circa finē ⁊ circa ea que sunt ad finē: sed alie vtutes faciant rectaz electionē de ꝓpriis finibus: ergo etiā dirigunt in huiusmodi que sunt ad finē. sed hoc pertinet ad p̄udentiā vt dicit in.vj. Ethico. ergo p̄udētia non habet actum distinctuz ab alijs virtutibus. ¶ Ps fm phūm in.vj. Ethi. finis ꝓxim⁹ virtutis est bona operatio: sz p̄udentia dirigit ad bonā operationē:ergo dirigit ad finē vtutis:sed hoc pertinet ad alias virtutes vt dicit phūs. Ergo actus p̄udētie nō distinguit ab actibus aliarū virtutum. Itē videt q̄ incōuenienter ponant in littera actus virtutis quia subuenire miseris est actus misericordie. p̄cauere aūt insidias pertinet ad cautionē quā quidā ponūt p̄udentie partē. Item perferre molestias nō videt actus foztitudinis esse. Tum q̄z aggredi difficilia videt esse virtuosius: et ita magis ad foztitudinē pertinere. Tum q̄z perfecte nō videt dicere actū:sed magis immobilitationē. Tum q̄z etiam perferre molestias videt esse etiā aliarū virtutū actus vt patiē tie ⁊ charitatis que omnia sustinet ⁊ mānsuetudinis: tū etiā quia nō circa quaslibet molestias est foztitudo vt phūs probat in.iij. Ethi. ¶ R° dicēdū q̄ ad perfectionē vtutis moralis tria sunt necessaria. primuz est p̄stitutio finis. scōm aūt est inclinatio ad finem p̄stitutū. tertiū est electio eoz que sunt ad finem. finis aūt ꝓxim⁹ humane vite est bonū rationis in cōmuni. Unde dicit Dio. in.iiij. ca. de di. no. q̄ malū hominis est contra rationē esse. ⁊ ideo est intentuz in omnib⁹ virtutib⁹ mōralibus vt passiones ⁊ operationes adrectitudinē rationis reducant. rectitudo aūt rationis naturalis est. vnde hoc modo p̄stitutio finis ad naturalē rationem pertinet ⁊ p̄cedit p̄udentiā sicut intellectus p̄incipiorum scientiā. ⁊ ideo dicit phūs q̄ p̄udentia habet p̄incipia fines virtutū:sed hoc bonū rationis determinat fm q̄ constituit mediū in actionib⁹ ⁊ passionē per debitā cōmēsurationib⁹ circūstantiarū q̄ facit p̄udentia. vnde medium virtutis mōralis vt in.ij. Ethi. dicit est fm rationē rectam que est p̄udentia: ⁊ sic quodāmodo p̄udētia p̄stituit finem virtutib⁹ mōralibus ⁊ eius actus in earum actib⁹ imperscetur:sed inclinatio in finem illū pertinet ad virtutē mōralem que consentit in bonū rationis per modū nature. ⁊ hec inclinatio in finem dicit electio inquantū finis ꝓximus ad finē vltimū ordinat. et ideo dicit phūs q̄ virt⁹ mōralis facit electionē rectā: sed discretio earū quibus hoc bonū rationis consequi possum⁹ ⁊ in operationib⁹ ⁊ in passionib⁹ est actus p̄udentie. vnde p̄stitutio finis p̄cedit actum p̄udentie ⁊ virtutis mōralis. sed inclinatio in finem fit⁹ q̄cta electio finis ꝓximi est actus mōralis virtutis p̄incipaliter:sed p̄udentie originaliter. vnde philosophus dicit q̄ rectitudo electionis est in alijs virtutibus a p̄udentia sicut rectitudo in intentione nature est ex sapiētia diuina ordinante naturam ⁊ scōm hoc actus etiā p̄udentie limitatus

est actibus aliarum virtutum. sicut enim inclinatio naturalis est a rōne nāli: ita inclinatio virtutis moralis a prudētia. electio aūt eox q̄ sunt ad finē fm q̄ electio importat p̄ceptū rōnis de his ꝓsequēdis. sz actus prudētie sibi ꝓpr⁹ est z oi ab actib⁹ aliarū virtutū. ¶ Ad p̄mū igit dicendū q̄ finis⁹ electio finis ꝓrimi ptinet ad virtutē mozalē q̄tū ad h̄ q̄ ele ctio ad appetitū ptinet. sz electio eox q̄ ad illū finē ordinant q̄d hz de cognitiōe: z aliq̄d de appetitu. ¶ Ad secundū dicē dū q̄ eligē mediū h̄ est actus prudētie. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ virtutis mozal⁹ inclinatio cōuenit quodāmō cū inclinatiōe nature: z quodamō differt. Conuenit q̄dē in h̄ q̄ vtraq̄ inclinatio est in finē determinatū. Differt āt in h̄ q̄ in nālib⁹ est finis determinat⁹: ita z ea q̄ sunt ad finē. Sz in virtutibus mozalib⁹ ē finis determinat⁹: nō aūt vie ad finē: q̄ pōt mediū inueniri in diuersis diuersimode. Et q̄ nālis inclinatio est semp vno mō: iō inclinatio virtutis mozal⁹ nō sufficit in ea q̄ sunt ad finē: sz oportet q̄ determinet p virtutē cognitā. s. prudentiā. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ nō q̄libet opatio est finis mozalis virtutis: sz illa q̄ attingit mediū in quo est bonū rōnis. Sed operationes ille in quib⁹ q̄runt debite circūstātie vt inueniat mediū sunt opatiōes q̄ sunt fines. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ Aug. intēdit ponē act⁹ virtutū fm q̄ hēnt h̄ differēter q̄ in patria. z iō ponit act⁹ virtutū respectu mali q̄ nō erit in patria. Nec curat vtrū sint act⁹ p̄ncipales virtutis cui assignant: dūmō ad ipsā vel ad aliquā virtutē ei annexā ptineāt. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ pferre fm q̄ dicit act⁹ fortitudinis nō dicit īmobilitatē sz electiōez īmozādi in mo lestijs ꝓpter bonū virtutis sine ꝓturbatiōe īmoderati timo ris: i quo differt ab alijs virtutib⁹: q̄z charitas facit imptur batū otra odiū: māsuetudo otra irā: patiētia otra tristitiaz. hinc q̄dē vt phs dicit in. iiij. ethi. est magis actus fortitudinis q̄ aggredi difficilia. q̄nto est difficili⁹ pūtia mala nō fugē q̄ insurgē in mala q̄ nōdū afficiūt. q̄uis etiā fortitudo sit⁹ molestias mozt⁹ p̄ncipaliter: tñ etiā secūdario ē ꝑ oēs alias molestias: q̄z in oib⁹ fort⁹ bñ se hz vt dic phs in. iij. eth.

Ad q̄rtū sic ꝓcedit. videt q̄ nulla potētia aie sit subiectū alicui⁹ vtut⁹. Forma enī simplex vt dic Boe. tes: ergo nō pōt ee subiectū vtutis. ¶ cui⁹ est opatio ei⁹ ē habit⁹. sz potētie nō ē opatio sz suppositox: ergo potētie aie nō sunt subiecta habitui virtutū. ¶ Pter vtute recte viuit fm Aug. sz vita nō est p potētiā aie sz magis p eētiā: g̃ virtutes nō sunt in potētijs sicut in subiecto. ¶ Sz ō. virt⁹ ē vltimū potētie fm phm in p̄ncipio ce. z mū. sz vltimū est in eo cui⁹ est vltimū: ergo virt⁹ est inpotētia aie sic in subiecto. ¶ Vl teri⁹ videt q̄ tēperātia z foztitudo nō sint in irascibili z cōcupiscibili: q̄z fm phm virt⁹ mozalis facit electionē rectā. sz electio nō est act⁹ irascibil z ocupiscibil sz li. ar. ergo nō sunt in irascibili z cōcupiscibili sic in subiecto sz in li. ar. ¶ Pter illud q̄d est ꝓpetue corruptiōis nō pōt ee subiectū virtutis sz sensualitas: cui⁹ ptes sunt irascibil z ocupiscibil ꝓpetue corruptiōis ē: vñ signat p serpētē. g̃ irascibil z cōcupiscibil nō sunt subiectū alicui⁹ vtut⁹. ¶ Pter irascibil z ocupiscibil sunt impate a rōne. sz incōueniēs est ponē q̄ act⁹ vtutū impent a nāli rōne: ergo nō sunt aliq̄ virtutes in irascibili. ¶ Pter virtutes humane debēt ee in eo p q̄d hō ab alijs distinguit. h̄ est rō: ergo oēs sunt in rōne nō in irascibili z cōcupiscibili. ¶ Pter nata sunt fieri circa idē. sz pctm̄ mozale opposit⁹ virtuti: cū ergo ei⁹ subiectū nō possit ee nisi rō vel volūtas: Quia oē pcm̄ in volūtate est: nec virt⁹ poterit ee in irascibili z concupiscibili. ¶ Pter appetitiua sensibil⁹ deserunt volūtati z rōni: ita apprehensiua sensibilis intellectui. sz appetitiua sensibilis. ¶ Sed contra. philosophus in. j. ethi. distinguit virtutes mozales z intellectuales. z mozales dist in p̄fectiua z ꝓpticipationē. sz rōnale p ꝓpticipationē est in irascibili z concupiscibili: ergo z̄c. ¶ Pter phs assignat differētiā inter ōtinētē z tēperatū: q̄z ōtinēs patit z nō deducit. tēperat⁹ aūt nō patit: sz h̄ nō pōt ee nisi in tēperato sit aliq̄d in illa vi in q̄ sunt nate ee passiōes. cū ergo passiones in irascibili z ocupiscibili sint videt q̄ in irascibili z cōcupiscibili sit aliq̄ virt⁹. ¶ Ulterius videt q̄ iustitia sit etiā in irascibili z cōcupiscibili: q̄z iustitia est mozal⁹ virtus cui⁹ subiectū est rōnale p ꝓticipationē q̄ō est irascibil z ocupiscibilis: ergo iustitia est in irascibili z cōcupiscibili. ¶ Pter tres sunt vires motiue rōnal z irascibil z cōcupiscibil. sz iustitia nō est in rōnali: q̄z nō est virt⁹ cognitiua: ergo ē in irascibili vel cōcupiscibili. ¶ Pter volūtas se hz eq̄liter ad oīa opa vitutū: q̄z oēs virtutes sunt habit⁹ volūtarij: ergo eadē rōne vel oēs virtutes sunt in volūtate vel nulla. nō aūt oēs virtutes sunt in volūtate: q̄z fortitudo est in irascibili: tēperantia in cōcupiscibili. ergo iustitia nō est in volūtate nec in rōne vt dictū est: ergo est in irascibili vel cōcupiscibili. ¶ Pter in illa vi est virt⁹ aliq̄ sic in subiecto ad quā ptinet mā vtutis. sz mā iustitie ptinet ad irascibilē z concupiscibilē: q̄z q̄tū ad materiā exteriozē circuit actus aliarū virtutū vt dictū est: ergo est in irascibili z cōcupiscibili. ¶ Sed cōtra. Ansel. dicit q̄ iustitia est rectitudo volūtatis ꝓpter se seruata. sz rectitudo volūtatis est in volūtate sicut in subiecto: ergo iustitia ē in volūtate: z nō in irascibili z concupiscibili. ¶ Pter iustitia ōsistit in ordine ad aliū. sz ordinare nō est nisi rōnis: ergo iustitia nō est in irascibili z cōcupiscibili: sz in rōne. ¶ Ulterius videt q̄ prudētia nō sit in rōne: q̄z sicut dicit phs in. vj. ethic. prudētia ꝓceptiua est. sz ꝓcipere ptinet ad volūtatē q̄ est motoz oīuz viriū vt dicit Ansel. ergo prudētia est in volūtate sicut in subiecto. ¶ Pter eligē videt ee actus prudētie. sz electio nō est actus rōnis sz li. ar. q̄d est idem q̄d volūtas. ergo prudētia nō est in rōne sicut in subiecto sz in volūtate. ¶ Pter habitui q̄ est in rōne sicut in subiecto magis opponit⁹ erroz inuolūtari⁹ q̄ erroz volūtari⁹ sicut magis est vitupabil grāmatic⁹ si inuolūtari⁹ soloeciset q̄ si volūtari⁹. sed magis opponit⁹ ꝓdentie pctm̄ q̄d q̄s volūtarie cōmittit q̄ illud q̄d q̄s inuolūtari⁹ facit. ergo prudētia nō ē in rōne sicut in subiecto: sz magis in volūtate. ¶ Sed cōtra est q̄d phs dicit in vj. eth. q̄ prudētia est recta rō opabiliū. ¶ Pter ptes prudētie fm Aulliū assignant memoria: intelligētia: ꝓuidētia. sz h̄ nō ptinēt ad volūtatē sz ad rationē: ergo prudētia nō est in volūtate sz in rōne. ¶ Ad⁹ dicendū ad primā q̄nē q̄ substātia q̄ est subiectū oīuz recipit q̄dā accidētia mediātib⁹ alijs. Et q̄dā causant ex p̄ncipijs substātie mediātib⁹ alijs accidētibus: sicut colozē recipit mediāte superficie: z ex p̄ncipijs cozpozis mixti causat sapoz mediāte calido z frigido. Uñ subiectū alicui⁹ accītis pōt dupl⁹ assignari. Uno mō substātia q̄ est ꝓmū fundamētū accidētiū. z sic habit⁹ virtutū nō sunt in potētijs sicut in subiecto sed magis in ipsa aīa: vel etiā in ducto. Alio modo dicit accidēs quo mediāte inest alteruz accidēs substātie ee subiectū illi⁹: sicut superficies colozis. z h̄ modo habit⁹ virtutū dicunt ee in potentijs sicut in subiecto: q̄z habit⁹ ordinant ad actus. actus aūt egrediūt ab eētia aie mediāte potētia. ¶ Ad ꝓmū g̃ dicendū q̄ forma q̄ neq̄ hz materiā ex q̄ neq̄ in q̄ nullo modo pōt ee subiectū. Forma autē q̄ habet materiā in q̄ q̄tuis non habet ex q̄ pōt ee subiectū: nō sicut ꝓmū sustinēs accīs: sed sic id quo mediante accīs substātie inest. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ q̄tuis opatio nō sit potētie sicut operātis: est tñ potētie sicut ꝓncipij opationis quo q̄s opat. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ viuere vno modo dicit ee viuētis. z h̄ modo viuere nō est p potētias sz p essentiā aie. Alio modo dicit viuere opatio viuētis. z sic viuere est p potētias q̄ sunt opationū vite ꝓncipia. ¶ Ad secundā q̄nē dicēdū q̄ virtutes humane sunt quib⁹ opus hois bonū reddit: vñ in oī potētia q̄ est ꝓncipiū humani opis oportet ee habitū virtutis quo opus ei⁹ bonū reddit: alis nō esset sufficiēter hō p virtutē pfect⁹. ꝓncipiū aūt humani opis est oīs potētia in q̄ aliq̄d rōnis inuenit a q̄ hō hz q̄ hō sit. vnde

cum in irascibili ⁊ concupiscibili que sunt partes sensibilis appetitus sit aliquid rōnis participatiue inquantū rationi obedire pñt: quod nō est de potētijs nutritiue partis: oportet ꝙ in irascibili ⁊ cōcupiscibili sint alique virtutes sicut in subiecto quib⁹ efficit vt facile rationi obediant ille potētie in quib⁹ sunt. quod quidē cōtingit inquantū passiones reprimunt vt nō ratioue perturbēt. vnde in illo qui passiones vehemētiores patit sed nō deducit est quidē habit⁹ in ratione qui tenet eā ne deducat: nō autē in viribus illis in quib⁹ sunt passiones: sicut patet in continēte. ⁊ ideo cōtinēs seu abstinēs non est perfecte virtuosus sed tēperat⁹ vel mitis: in quo nō solū superior pars est pfecta vt deduci nō possit: sed etiam inferior moderata vt passiones vehemētes nō insurgant. ⁊ ideo in quacūq; potētia est passio circa quā est virtus aliq̄ illa potētia est subiectū illius virtutis: sicut cōcupiscibilis tēperātie: fortitudinis autē ⁊ mansuetudinis irascibilis. ¶ Ad primū igit dicēdū ꝙ electio fm pḥm in. vj. ethi. est ⁊ appetitus ⁊ intellect⁹ siue ratiōis. complex enī in appetu precedente inquisitione rōnis. vnde omnis appetitus ad quē potest peruenire rationis imperiū particeps electionis esse potest inquantū huiusmodi: ⁊ precipue illi⁹ electionis que est de fine cuius non sit electio de qua loquitur pḥs. ¶ Ad secūdū dicendū ꝙ sensibilis appetitus fm ꝙ in natura sua cōsideratur dicit sensualitas. ⁊ sic est perpetue corruptionis. ⁊ fm ipsum nō differt homo a brutis: nec potest esse subiectū virtutis. non autē fm ꝙ est participās aliqualiter ratione. ⁊ ideo nihil prohibet sic in eo esse virtutē sicut in proximo subiecto. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ virtutes q̄dā sunt acq̄site: ⁊ quedā gratuite. Virtutib⁹ autē acquisitis nobilior est naturalis ordinatio in ratione ⁊ volūtate ad bonū Unde nō est incōueniens si a naturali potētia earum actus impedit cū ex hoc sint virtutes in inferioribus partib⁹ ꝙ superioribus in eo quod naturale est eis obediunt. sed virtutes infuse sunt nobiliores potētijs naturalib⁹: eis tū omnib⁹ nobilior est charitas que est in volūtate qua mediāte ratio inferioribus virib⁹ precipit. ⁊ ideo non est incōueniēs ꝙ a charitate motus aliarū virtutū etiā impedit. ¶ Ad quartum dicendū ꝙ homo distinguit a brutis non solū in eo qō est rationale essentialiter: sed etiā in eo qō est rationale per participationē. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ non dicit peccatū mortale semp eē in ratione quasi omnis actus peccati mortalis sit actus rationis elicitiue: cū etiā in actibus exteriorū membrorū possit esse mortale peccatū. sed quia nullus actus peccati mortalis rationē accipit nisi ꝺsensus aduenīat. Et similiter nullus actus potest eē virtutis nisi a ratione ordinet. ⁊ hoc est eē virtutē in inferioribus potētijs inquātū participāt rationē. ¶ Ad sextū dicendū ꝙ apprehēsiue sensitiue aliter seruiūt intellectui q̄ appetitiue sensitiue rationi ⁊ volūtati. Apprehensiua enī sensitiua seruit intellectui ministrādo ei suū obiectū. Et ideo magis intellectus participat aliquid a sensu q̄ ecōuerso. Sed appetitiua sensibilis seruit volūtati ⁊ rationi quasi mouēti: ⁊ sic participat aliquid ab ea. ⁊ ideo est aliqualiter rationalis. ſ. participatiue. nō autē vis apprehensiua sensibilis. ⁊ propter hoc apprehensiua sensibilis nō potest esse subiectū virtutis sicut appetitiua sensibil. ¶ Ad tertiā questionē dicendū ꝙ iustitia nō potest eē in irascibili ⁊ cōcupiscibili sicut in subiecto: cū nō sit circa passiones. ad ipsam enī non ptinet moderari passiones: sed exteriores actiones que sunt ad alterū. Unde oportet ꝙ sit in illa potētia sicut in subiecto ad quā pertinet vsus rerū exterior⁹ in ordine ad alterū. vti autē actus volūtatis est fm Aug. sed non absolute fm ꝙ volūtas est finis: sed fm ꝙ presupponit collationē rationis ordinātis ad alterū. ⁊ ideo in volūtate hoc modo accepta est iustitia sicut in subiecto In voluntate enī fm ꝙ est finis nō pōt eē aliqua virtus mozalis: quia ad bonū ciuile ⁊ naturale hoīs volūtas naturalē inclinationē habet sicut in propriū subiectū. sed fm ꝙ volūtas est eorū que sunt ordinata ad finē: sic in volūtate potest eē mozalis virt⁹ ſ. iustitia sicut ⁊ prudentia in ratione cognitiua. Hoc aūt qō dictū est de subiecto iustitie consonat omnib⁹ que dicunt ab alijs de subiecto iustitie. Quidam enī dicūt eam eē in ratione: quod nō potest eē fm ꝙ ratio est cognitiua affectione fm ꝙ ꝺz fm ꝙ ratio comprehēdit ⁊ cognitione ⁊ affectione fm ꝙ dicitur ꝙ volūtas in rōne est. Alij vo dicūt ꝙ est in tota anima quod quidē verificatur inq̄ntū volūtas est vniuersalis motor oīuz viriū aīe. Ūñ etiā cōmentator ſin. v. ethi. dicit ꝙ est in rōnali ⁊ ocupiscibili. Et simili ratio est de oīb⁹ virtutib⁹ que non sunt circa passiones sed circa operationes: sicut liberalitas magnificentia ⁊ huiusmodi. ¶ Ad primū igit dicendū ꝙ rōnale p participationē nō solū dicit irascibilis et concupiscibilis: sed vniuersaliter appetitus vt ibidē dicit. ⁊ iō voluntas q̄uis p essentiā sit in parte intellectiua: tū q̄tū ad actū equaliter rōne participat. ⁊ precipue fm ꝙ est eorū que sunt ad finē in que intēdit fm ꝙ a ratione preordinata sunt. ⁊ ideo pōt eē subiectū virtutis mozalis. ¶ Ad secūdū dicendū ꝙ rationale comprehendit non solū rationē cognitiuā sed etiā volūtatē. ⁊ sic iustitia est in rōnali sicut in subiecto. ¶ Ad tertium dicendū ꝙ q̄uis volūtas equaliter habeat imperiū sup oēs materias ⁊ actus virtutuz: tū materie quarundā virtutū sicut passiones pertinēt etiā ad alias potentias imediatius. Et ideo virtutes que sunt principaliter circa passiones sunt in illis potētijs sicut in subiecto. ꝺz materie ad voluntatez. ⁊ ideo virtutes que sunt circa illas materias sunt in volūtate sicut in subiecto. ¶ Ad q̄rtū dicendū ꝙ materie aliarū virtutū possunt eē materia iustitie nō fm ꝙ passionē inferūt sed fm ꝙ veniūt in vsum opationis ad alterū. ¶ Ad quartā questionē dicēdū ꝙ prudentia est in rōne cognitiua practica sicut in subiecto. Sed sciendū ꝙ sicut in volūtate nō potest esse virt⁹ mozalis ex parte illa qua est finis propter naturalem inclinationē: ita etiā nec in rōne ex parte illa qua est de fine: quia finis est principiū in operatiuis. Unde sicut in ratione speculatiua sunt innata principia demonstrationū: ita in ratione practica sunt innati fines cōnaturales homini. vnde circa illa non est habit⁹ acquisit⁹ aut infusus ꝺz naturalis: sicut finderefis loco cui⁹ pḥs in. vi. ethi. ponit intellectū in operatiuis. Relinquit igit ꝙ prudentia sit in rōne practica fm ꝙ negociat de illis que sunt ad finē. sed quia naturalis inclinatio ad finē aliquē est ex prestitute naturā qui talez ordinē nature tribuit: ideo naturalis inclinatio volūtatis ad finē non est ex rōne nisi forte fm naturalem cōmunicantiā qua fit vt appetitus rōni ⁊ict⁹ naturaliter tendat ad conformandū se rationi sicut regule. ⁊ ex hoc est ꝙ volūtas est naturaliter inclinata ad finē qui naturaliter rōni est indit⁹. vnde cū negociatio de his q̄ sunt ad finē supponat nālē cognitionē finis q̄ sequit nālē inclinationē volūtatis in finē oportet ꝙ habit⁹ pficiēs rationē negociādi de his q̄ sunt ad finē psupponat inclinationē appetit⁹ ad finē. q̄ q̄dē inclinatio in appetitu superiori. ſ. volūtate est nālis in appetitu aūt inferiori est ex assuetudine vel ex dei dono q̄tū ad sui cōplementū. ꝺz aliq̄ ei⁹ inchoatio etiā est a nā iuq̄ntū est nāliter obaudibilis rōni. In h⁹ igit differt prudēs a ōtinente: qz ōtinēs hz pfectā rationē de his q̄ sunt ad finē psuppositā tū nāli inclinatiōe volūtatis ad finē prudēs etiā psuppositā inclinatione q̄ est ex virtute acquisita vel infusa in potētijs inferioribus. ⁊ iō prudētia vt dicit pḥs hz sua pcipia in alijs virtutib⁹ mozalib⁹. ¶ Ad primū igit dicendū ꝙ rō etiā precipit mediante volūtate inq̄ntū sentētiat aliquē eē faciēdū. ¶ Ad secūdū dicendū ꝙ eligere est actus prudētie vt dicit pḥs hz sua pcipia tie q̄tū ad id qō est de cognitiōe in electiōe. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ hoc ꝺuenit prudētie inq̄ntū psupponit inclinationē volūtatis ⁊ inferioꝝ viriū.

Ad quintū sic proceditur. videt ꝙ alie virtutes cardinales nō reducantur ad prudentiā sicut ad primū paliozē ⁊ causam. Scire enī vt dicit pḥs in. ij. ethi. parū aut nihil facit ad virtutē. sed prudentia quedam scien-

Questio Tertia

ria est vt in.iiij. Topic. dicit. ergo ipsa minimū habet de ratione virtutis. ℂ Ꝑ per virtutes mozales sanant aie passiones. sed ad hoc q̄ aliquis cozporaliter sanet non est necesse q̄ ipse scientiā medicine habeat: sed sufficit q̄ alicui⁹ alij⁹ habeat. z ipsa sanatio melius valet q̄ scientia medicine: quia finis ei⁹ est. ergo nō est necessariū ad virtutē q̄ aliqs prudentiam habeat. z etiā ipsa est min⁹ principalis inter alias virtutes. ℂ Ꝑ sm pl̄m in.ij. metha. eoz que cōmunicāt in nomine z diffinitione illud cui p̄ius ouenit nomē est maxime in illo genere z causa alioz. sed nomē virtutis sm Boe. ad alias virtutes a fortitudine derivat. Unū z Sap. viij. per virtutē fortitudo intelligit. ergo fortitudo est principalioz inter oēs alias virtutes: z non prudētia. ℂ Ꝑ illud propter quod intermittit aliud est principali⁹ eo. sed propter iustitiam intermittunt oēs alie virtutes vt pbat Tulli⁹ in p̄mo de officijs. ergo ipsa est principalioz: z non prudentia. ℂ Ꝑ sicut oppositū in opposito z propositū in proposito vt docet pl̄s in.ij. Topi. sed oppositū temperātie est maxime vitupabile z turpe vt dicit pl̄s in.iiij. ethi. ergo temperantia est maxime laudabilis: z non prudentia. ℂ Ꝑ pl̄s dicit in.vij. ethi. q̄ principia prudentie sunt in virtutib⁹ moralib⁹. sz p̄incipia sunt potioza his que sunt ex principijs. ergo alie virtutes mozales sunt prudētia digniozes. ℂ Sed otra. in quoliber genere illud quod dirigit nobili⁹ est. sed ad prudentiaz ptinet dirigere in oib⁹ virtutib⁹ mozalib⁹ vt patet p̄ diffini. tionē virtutis in.ij. ethi. positā. ergo ipsa ē nobilioz alijs virtutib⁹. ℂ Ꝑ habit⁹ proportionant potētijs in quib⁹ sunt. sed ratio in qua est prudētia est supioz alijs viribus in quib⁹ sunt alie virtutes: ergo prudētia est nobilioz alijs virtutib⁹. ℂ Ꝑ Sz ego. dicit Virtus que plus se posse cōspicit ea fine rōnis ad prudentiā pertinet: ergo sine prudentia alie virtutes quanto maiozes sunt tanto magis nocent. z ita videt q̄ prudētia sit potissima inter alias virtutes. ℂ Ꝑ. ° dicendū q̄ prudētia inter alias virtutes cardinales p̄incipalioz est ad ipsam reducunt oēs alie quasi ad causam. Unū Anto⁹ dicit q̄ discretio que ad prudētiā pertinet est genitrix z custos z moderatrix virtutū. Et hoc sic patet: Virt⁹ enī vt dicit Tullius mouet in modū nature. s. per quandā inclinationē affectus. ois aūt nature inclinatio p̄exigit aliquā cognitionē que z finē p̄stituat z in finē inclinet: z ea quib⁹ ad finem peruenit. p̄uideat. hec enī fine cognitione fieri nō p̄nt. Propter quod etiā a philosophis dicitur opus nature esse opus intelligētie: als ea que natura fiunt a casu accidentia z rectā facit p̄stituat finis alijs virtutib⁹: nō solū cōis sed etiā p̄oxim⁹ qui est attingere mediū in p̄opria natura. mediū aut̄ sm rationē rectā determinat vt in.ij. ethi. dicit. Secundo p̄ rationē rectā est inclinatio earū in finē p̄opriū que est intētio finis in virtutib⁹ acquisitis inq̄ntū ex operibus rōne regulat⁹ habit⁹ virtutis p̄dictā inclinationē causant. z q̄tū ad hoc dicit genitrix virtutū. Tertio p̄ sans inducit. z q̄tū ad hoc mediatrix z custos dicit virtutis. z q̄tū ad hoc mediatrix z custos dicit virtutū. Unū Gregori⁹ secūdo mozaliū dicit Nisi virtutes reliq̄ inq̄ntū p̄ cōsiliū z electionē segregant vtilia a nociuis respectu finis virtutis. z q̄tū ad hoc mediatrix z custos dicit virtutū. Unū Gregori⁹ secūdo mozaliū dicit Nisi virtutes reliq̄ ea q̄ appetūt prudēter agāt virtutes eē nequaq̄ p̄nt. ℂ Ad primū igit̄ dicendū q̄ est duplex sciētia. Una in vniuersali z hec quidē facit ad vitutē vel parū si fit de operib⁹ virtutis vel nihil si fit de alijs q̄ ad virtutē non pertinēt. Alia scientia est directiua in particulari operatione quā cozrumpit vitio faciēs ignozātiā electionis. z hec sciētia multū facit ad virtutē: imo sine hac non est virt⁹: nec hec sine virtute. z hec ptinet ad prudētiā: quia vt pl̄s dicit in.vj. ethi. existimatio nē prudētie cozrūpit delectatio. ℂ Ad secundū dicendū q̄ sanitas cozporalis non indiget arte medicine ad p̄ficiendū opera sani hois. z ideo sic ad sanitatē habendā non indiget bō vt ipse medicinā habeat. sed actū virtuosi non potest bomo facere nisi per prudentiam: quia quanto virtus est intēsioz tanto est magis nociua nisi adsit discretio prudentie: vt dicit pl̄s: z patet ex auctoritate Gregorij inducta. ℂ Ad tertiū dicendū q̄ virtus est nomē generis. sed virtus humana vel virtus mozalis est nomē spēi. cuius ergo illud q̄ est virtus inq̄ntū est virtus sit p̄incipali⁹ in fortitudine ꝓpter difficultatē tū q̄ sit virt⁹ mozalis vl̄ humana hoc habet a ratione p̄ quā hō est homo: z electionē habens suoz operū vt dicit in.vj. ethi. ℂ Ad quartū dicendum q̄ hoc quod dicit Tullius intelligendū est de iustitia legali q̄ attēdit bonū cōmune: de q̄ etiā dicit pl̄s in.v. ethi. q̄ est lucidioz alijs virtutibus sicut lucifer alijs stellis. hoc autē nō dicit p̄ comparationē virtutis ad virtutē: sz p̄ comparationē priuati boni q̄ attēdit virt⁹ simpliciter ad cōmune bonū. ℂ Ad quintū dicendū q̄ in otrarijs nō semp est osequētia in ipso: sed q̄q̄ consequētia ecōtrario quod otingit p̄cipue in illis q̄ sunt ordinata ad inuicē sm pfectū z magis pfectū. z iō illud q̄ de pfectiōe maioz bonī diminuit est min⁹ malū q̄ hoc q̄ etiā ipm paruū bonū quod restat tollit. ℂ Ad sextū dicēdū q̄ sicut ratio speculatiua ꝓcedit ad cōclusionē ex p̄incipijs p se notis: ita ratio prudētie ꝓcedit ad electionē z consiliū de his q̄ sunt ad finē ex fine. z ideo dicunt fines aliarū virtutū eē p̄incipia prudētie. hi tū fines p̄exist̄t in rōne eētialiter: quia ad hoc tendit virt⁹ mozalis vt appetit⁹ rōni cōcordet. vnde bis finib⁹ maxime prudētia q̄ rationē perficit est affinis.

Questio Tertia.

Deinde queritur de partib⁹ virtutū cardinaliū. Et circa hoc querunt quattuoz. Primo de virtutib⁹ prudentie. Secundo de partib⁹ temperātie. Tertio de partibus fortitudinis. Quarto de partib⁹ iustitie.

Ad primū sic procedit. Videt q̄ partes prudentie a Tullio male assignent. Diuidit enī prudētiā in memoriā ꝓteritoz: z intelligentiā ꝓsentiū: z prudentiam futuroz. Prudentia enī sm pl̄m in.vj. ethi. nō se extendit vltra humana bona. sed intelligētia est etiā diuinoz: ergo non potest eē pars prudentie. ℂ Ꝑ ad prudentē vt dicit in.vj. ethi. p̄cipue ptinet bene cōsiliari. sed cōciliū non est de ꝓteritis: cū igit̄ memoria sit ꝓteritoz videt q̄ memoria non sit pars prudentie. ℂ Ꝑ ꝓudentia idem videt q̄ prudētia: ergo non debet ei assignari vt pars. ℂ Ulteri⁹ a quibusdā assignant partes prudentie ꝓudētia: cautio: circūspectio: docilitas. Et videt q̄ male: quia ad quēlibet actū prudētie oia oportet p̄dicta cōcurrere. sz habit⁹ distinguunt̄ p̄ actus: ergo nō sunt virtutes distincte ab inuicē. ℂ Ꝑ docilitas est ex natura. sed prudētia est virtus acquisita vel infusa: ergo nō debet poni pars ei⁹. ℂ Ꝑ cauere oppositū pertinet ad quamlibet virtutē: ergo cautio nō debet poni magis pars prudētie q̄ aliarū virtutū. ℂ Ulterius pl̄s in.vj. eth. adiūgit prudētie tres. s. eubuliam: synesim z gnomun. Et videt q̄ male: quia ipse dicit in eodē li. q̄ prudēs est totaliter cōsiliativ⁹. sz eubulia vt ipse dicit est bona ꝺsiliatio: ergo eubulia idem est quod prudētia: z nō pars ei⁹. ℂ Ꝑ synesys ē bona diiudicatio. sz iudiciū in operabilib⁹ est ipsa electio: cū igit̄ eligē recte sit prudētie ꝓpriū: videt q̄ synesys sit idez q̄ prudētia. ℂ Ꝑ Dam. in.iij. li. dicit q̄ gnomū idez est q̄ sentētia. sz sentētia ad iudiciū ptinet: ergo videt q̄ synesys z gnomū non differāt. ℂ Ulterius a quodā pl̄o greco attribuunt prudētie partes decē. s. eubulia: solertia: ꝓudentia: regnatiua: militaris: politica: yconomica: dialectica: rhetorica: phisica. Et videtur q̄ male: Quia phisica sciētia q̄dā est de necessarijs. z de his nō ē prudētia vt dicit pl̄s in.vj. eth. ergo phisica nō est ps prudētie. ℂ Ꝑ dialectica z rethorica artes q̄dā sunt z sciētie. sz prudētia diuidit̄ otra sciētiā z artem in.vj. ethi. ergo nō sunt partes ei⁹. ℂ Ꝑ pl̄s dicit in.vj. ethi. q̄ politica est idem q̄ prudentia: ergo nō debet poni pars ei⁹. ℂ Ꝑ multa alia exercicia sunt in ciuitatib⁹ q̄ militaris. ergo nō debet magis ipsa poni pars prudentie q̄ alia ciuitatis officia sic ē gubernatoria negociatiua z huiusmo-

di. ¶ Turbanitates vt dicit philosophus in.viij.ethi. sunt tres. s. regnū qñ vnus presidet ad vtilitatē populi leges condens aristocracia qñ plures principant in diuersis officijs propter virtutē cirocraciā qñ diuites equaliter presunt. In omnib⁹ aūt istis est aliquid prudentie: ergo non magis debuit ponē regnatiuā q̄ alias duas. ¶ R⁹ dicēdū ad primā questionē q⁹ omne totūad tria genera reducit. s. vniuersale: integrale: z potētionale. Et similiter pars triplex inuenit dictis tribus respōdens. Integralis enī pars intrat in cōstitutionē totius sicut partes dom⁹ Uniuersalis vo toti⁹ pars suscipit toti⁹ predicationē sicut homo animalis. Potētialis vo pars neq; predicationē toti⁹ recipit neq; in constitutionē ipsius oportet q⁹ veniat: sed aliquid de potentia toti⁹ participat sicut patet in anima. rational enī anima tota anima dicit eo q⁹ in ipsa oēs anime potentie congregant. Sensibilis vo in bruris z in plantis vegetabilis dicunt partes anime: quia aliquid de potentia aie habēt: sed non totuz. vnde dicit in libro de plantis q⁹ non habēt animā sed partes anime. z sm hunc modū tripliciter assignant partes prudētie z alijs virtutibus. Uno enī modo assignant ei partes quasi integrales cū. s. partes virtutis alicui⁹ ponunt aliqua q̄ exigunt ad virtutē: in quibus perfectio virtutis consistit. z he partes proprie loquēdo non nomināt p se virtutes sed conditiones vni⁹ virtutis integrantes ipsam. Alio modo p modū partiū subiectiuarū. z sic partes ille nominant quidē virtutes z ad inuicē distinctas. sed non quidē a toto cuius partes assignant: quia illud de eis predicat. Tertio modo per modū totius potētialis inq̄ntū. s. alique virtutes participāt aliquid de modo qui principaliter z perfecte inuenit in aliqua virtute. z hoc patebit per singula. sic igit dico q⁹ partes quas assignat Tullius prudentie sunt partes integrales. qz enī prudentia circa particularia operabilia est in quib⁹ vniuersalia principia dirigūt propter eorū contingētiā z varietatē oportet sicut dicit de sciētijs in libro posteriox ex eodē genere principia accipere: vt ex similitudine aliorū factoruz de his que facere oportet recte ratiocinet prudēs. z iō indiget experiētia z tempore vt ex his que fuerūt que memoria tenet: z ex his que intelligentia respicit de futuris ꝓuideat. memoria enī est sm ipsum per quā anim⁹ repetit illa q̄ fuerunt. intelligētia per quā prospicit ea que sunt. ꝓuidētia p quā aliquid facere videt antequ factū fit. vnde ꝓuidētia est cōpletiua z formalis pars prudētie. Alie vo quasi materiales ad ipsam reducunt. ¶ Ad pmū igit dicēdū q⁹ intelligētia hic dicit cognitio eorū que ad opus eligibile accōmodata sunt. Et quia intelligētia est proprie vniuersaliū que sub tempore nō cadunt. z ita quodāmō presentis formā retinēt ideo intelligētia dicit presentiū non solū vniuersaliū quib⁹ indiget prudens ad recte ratiocinandū de agendis: sed etiaz singulariū que nunc sunt. ¶ Ad secundū dicēdū q⁹ memoria preteritox indiget prudens non propter se sed in ordine ad priora eligibilia vt dictū est. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ prudentia est formalis pars z completiua prudētie. z ideo etiā quodāmō prudentia illa complectit ex quib⁹ ratio ꝓcedit in prouisionē futurorū. ¶ Ad secundam questionē de partibus alijs assignatis a quibusdā dicendū q⁹ etiam ille sunt sicut partes integrales. requiruntur enī ad prudentiā sm q⁹ de futuris coniectat nisi ex pte preteritox z presentiū ex' quibus procedit. oportet enī prudentē viam accōmodā ad finē intentū inuenire qō p prudentiā facit q̄ est pīs notio futurū ptractans euentū. z iterū prohibētia remouere. Cōtingit autē prouidentiā tripliciter impediri. Uno modo ex parte ipsi⁹ vie inueniēde que qñq; videt bona z nō est. z hoc impedimentū cautio aufert: cui⁹ est ex virtutib⁹ vitia virtutū speciē preferētia discernere. Alio modo ex ordine ipsius in finē ne. s. via que de se apta est ad finē aliquo extrinseco impediat: ne in finē ducere possit. z hoc ad circūspectionē pti net q̄ est cautela vitiorū contrariorū quib⁹ precipue prudētia impedit. Tertio modo ex parte ipsius hois tēdentis in finem qui vias accōmodas ad finem intentū inuenire non potest. vnde oportet q⁹ p doctrinā ab alijs accipiat: qz oportet principia operabilia vel a se habere prudentē: vel ab alio faciliter accipere. qui autē neutrū habet hic inutilis est vt dicit in.j.ethi. z sic est docilitas passiue dicta. Si autē docilitas accipiat actiue tūc pertinebit ad prudentiam sm suū perfectissimū esse ꝓut. s. non solū sibi sed etiā alijs que sunt vtilia ad finē inuenit. z sic dicit prudētia erudiendi imperitos. ¶ Ad primum igitur dicendum q⁹ nō est otra rationē partiū quasi integraliū virtutis q⁹ oēs concurrāt ad actum vnū. ¶ Ad secundū dicendū q⁹ q̄tuis docilitas habeat p gratiam vel p cōsuetudinē vt dicit phs. j. ethi. q⁹ oportet cōsuetudinibus duci de ciuilib⁹: quia talis principia operabilia habet vel suscipere potest faciliter. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ quia prudentia regulat oēs alias virtutes: ideo oēs participant aliquid prudētie: sicut irascibilis z cōcupiscibilis participant aliqualiter rationē. vnde illud quod ad alias virtutes ptinet participatiue cautio. s. ad prudentiā ptinet essentialiter. ¶ Ad tertiā questionē de partib⁹ quas ponit phs in.vj.ethi. sciendū est q⁹ sunt partes quasi potentiales eo q⁹ sunt virtutes z ab inuicem z a prudentia distincte sicut ipse vult. ad rationē enī pertinet precipere qō faciēdū est: qz alie vires obediunt aliqualiter rōni. rō aūt nō ꝑcipit nisi ꝑ⁹ in se pfecta sit q̄tū ad id quod est suū ipsi⁹: sicut nec aliq̄ res mouet ante sui pfectionē. pfectio autē rōnis practice sicut z speculatiue cōsistit in duob⁹. s. in inuentiōe: z iudicādo de inuentis. Inuētio autē in agēdis ꝓsiliū est. z ideo oportet habere virtutē ꝑ quā ratio ꝓsilieť. z hec est eubulia q̄ sm phm in.vj.ethi. est rectitudo cōsilij qua bonū inquirit⁹ ꝓueniēti⁹ bus medijs sm debitū tēpus z alias circūstantias. Et oportet haberi virtutē qua bene iudicet de cōsiliatis. z hec est synesis z gnomē: que qualiter differāt dicet. z oportet haberi virtutē q̄ bene precipiat. z hec est prudentia q⁹ vt phs ibidē dicit preceptiua est. sz quia in operabilib⁹ cognitio ordinat ad opus: ideo z ꝓsiliū z iudiciū de cōsiliatis ad preceptū de opere reducit⁹ sicut ad finē. z propter hoc prudētia trahit modum ipsius sicut supra dictū est. ¶ Ad primū igit dicēdū q⁹ ꝓsilium z iudiciū ptinēt ad prudentē nō sicut principales actus ei⁹: sz sicut ea quib⁹ vtit⁹ ad sūm actū. ¶ Ad secundū dicēdū q⁹ iudiciū cōsistit adhuc in cognitionis terminis. sed electio est applicatio cognitionis ad opus: vnde iudiciū precedit electionē. ¶ Ad tertium dicendū q⁹ ad finem ptinet recte iudicare in illis ad q̄ se extēdunt legis precepta cōiter. vnde synesys est habit⁹ iudicatiuus agibiliū. sz ad gnomē pertinet rectū iudiciū de illis in quib⁹ lex deficit q̄ specialē hūt diffi cultatem. In quib⁹ epekeya dirigit vt dicit in.vj.ethi. vnde gnomē sm phm est rectū iudiciū epiekyos. ¶ Ad quartam questionē de partib⁹ decē q̄s assignat phs greco⁹ dicēdū est q⁹ nō sunt partes vni⁹ rōnis. vnde diuisio est min⁹ artificialis. Sciendū enī est q⁹ prudentia potest dupliciter cōsiderari. Uno modo sm esse absolutū. Alio modo sm perfectū esse ipsius. Saluat autē ratio prudentie in his que ad ipm prudentē ptinēt. sz cōpletū eē ei⁹ sm quod etiā ad alios se extendit. Primo ergo modo cōsiderādo prudētiā: sic ꝓuidētia est pars ei⁹ q̄si integralis formalis vt dictū est: q̄ sm ipm est habitus viā facere potēs ad mai⁹. i. meli⁹ vt fiat sicut oportet. vnde ipsa ponit⁹ loco oiuz aliarū partiū eiusdē rōnis. Subutia autē est pars ei⁹ q̄si potētionalis: q̄ sm ipm est sciētia cōferentiū. i. vtiliū ad finē: de quib⁹ est ꝓsiliū. z qz ipsa est pma iō ponit⁹ loco aliarū q̄ ꝓsequunt⁹ vt sunt vni⁹ rōnis. Solertia aūt eodē mō reducit⁹ ad prudētiā sicut eubolia. sz in hoc differūt qz eubolia inuenit mediū ꝓueniēs ad opus rationabiliter. z inq̄rēdo: qz ꝓsiliū questio est vt dicit⁹. iij. etl⁹. sz solertia inuenit q̄si subito. est enī habit⁹ ex repētino inuenies qō cōuenit. vel vt in pmo posteriox dicit⁹ subtilitas quedā in nō ꝓspecto tpe medij: nō tñ ponit⁹ virt⁹ in. vj. ethi. sicut eubolia

Tunī quia eubolia se habet ad bonum tñ: solertia autē ad bonū ⁊ ad malū: Tū quia solertia magis dependet ex naturali ingenio ꝙz ex assuetudine. Sciendū etiā ꝙ solertia est inquisitio medij sine perspecto tpe tā in operatiuis ꝙz in speculatiuis ꝙz in ordinatis. Sed eustochia est tñ in operatiuis que est bona ordinatio de ordinatis. Si autē consideret prudentia fm ꝙ ad alios se extēdit: sic non assignant ei integrales alie ꝙz etiā prudētie absolute cōsiderate. subiective autē ⁊ potētionales alie. Pōt enī aliqs coordinari alij dupliciter. Uno modo ad aliquē actū specialem sicut scolares in his que ad studiū spectāt: milites in his q̄ ad pugnandū: talis adunatio non remanet. sed ꝙdiu actus talis exercet respectu talis coordinatiōis ad alterū ordinat militaris q̄ est habit⁹ speculatiu⁹ ⁊ practic⁹ exercitui oferē. tū. Alio modo coordinat aliquis alicui in vita simpliciter: vnde talis coordinatio nata est semp manere nisi p accidēs dissoluat. hec autē vel est respectu eorū q̄ sunt in domo vna. ⁊ sic est yconomica q̄ est habit⁹ speculatiu⁹. i. ordinatiu⁹. et practic⁹. i. actiuus domui conferentiū. vnde he sunt partes latius ⁊ practic⁹ ciuitati conferentiuz. vnde he sunt partes subiective prudētie. ſz quia in qualibet multitudine est ordo ad finē cōmunē. Alius quo singulariter partes multitudinis ordinant ad inuicē fm fines proprios. ideo politica habet duas partes. Una que regi ciuitatis cōpetit: cui⁹ est bonū cōmune toti⁹ multitudinis coniectare. ⁊ hec dicit regiatiua: que est experiētia ei⁹ quod est gubernare multitudinē innocue: vel legis positiua vt in. vj. ethi: dicit. Alia ē que cōpetit cuilibet de ciuitate fm ꝙ ad bonū cōmune ordinat. ⁊ hec politica dicit nomē cōmune retinēs. ⁊ ideo dicit phs in. vj. ethi. ꝙ legis positiua est architectonia: qz fines proximi ordinant ad finē cōmunē. Et silr pōt diuidi militaris in ductiuā que cōpetit duci exercit⁹: ⁊ militarē simpliciter. Et silr yconomica in paternā que cōpetit patrifamilias. ⁊ yconomicā simpliciter. Partes autē prudētie sic accepte potētiales sunt oēs artes ⁊ disciplīne que politica de omnibus ordinat a quib⁹. ⁊ quantū sunt addiscende vel exercēde vt dicit in. j. ethi. Et ideo phisica que est de operib⁹ que nō sunt a nobis: quia est sciētia eorū q̄ circa naturā sunt. Et dialectica q̄ est ex operib⁹ que sunt a nobis ordinatis ad sciendū cū sit scientia bene disputādi. Et rhetorica q̄ est de his q̄ sunt a nobis ordinatis ad operādū: cū sit sciētia bene dicendi. ad pluadēdū dicunt partes prudētie: vt dictū est. ¶ Ad primū ergo dicendū ꝙ phisica ponit pars prudētie inq̄ntū ipsa ordinat ⁊ precipit prudētia vt dictū est. Nō autē ita q̄ sit pars ei⁹ subiectiua vel integral. Silr autē est dicēdū ad secūdū de dialectica ⁊ rhetorica. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ politica est prudētia q̄dā q̄ hō dirigit in his q̄ ad aliū spectāt. vnde nominat prudentiā cōpletā. ⁊ quia nō oīs prudentia habet istam cōpletionē: ideo ponit pars ei⁹. tñ in eo in quo completū habet esse prudentia nō differt fm substantiā habitus prudentie ⁊ politice: sed rōne tñ. ¶ Ad q̄rtū dicendū ꝙ militare exercitiū maxime pertinet ad conseruationē cōmunitatis. ⁊ ideo militaris poti⁹ ponit q̄z alie vt negocialis ⁊ huiusmodi. p eam enī intelligunt sicut etiā p partes liberales q̄s tāgit. dicunt etiā intelligi mechanice q̄ simili modo sunt partes prudētie. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ regnū inter alia regimina dignī⁹ ē vt phs in. viij. ethi. dicit. Et iō poti⁹ regnū q̄z alia ponit.

Ad secundū sic procedit. videt ꝙ partes temperātie male assignent a Tullio in prima rhetorica. Dicit enī ꝙ partes temperātie sunt ordinētia: clemētia: ⁊ modestia. Et videt ꝙ male: Quia continētia vt dicit phs in. vij. ethi. diuidit cōtra virtutē vniuersalem. ergo non debet poni pars alicui⁹ virtutis. ¶ Ꝑ clemētia vt dicit Tulli⁹ est virt⁹ p quā anim⁹ cōcitatus in odiū alicui⁹ benignitate retinet. hoc autē videt ad mansuetudinē pertinere. māsuetudo aūt non est pars temperantie cum sit in irascibili. temperātia autē in cōcupiscibili: ḡ videt ꝙ nec clemētia oz poni pars temperātie. ¶ Ꝑ modestia a modo obseruādo dicitur. ſz hoc est necessariū in qualibet virtute: ergo modestia non est pars alicui⁹ virtutis ſz cōsequit omnē virtutē. ¶ Ꝑ Tullius dicit ꝙ modestia est pudor honestatis purā ⁊ stabilem comparās auctoritatē. pudor autē videt eē idem qđ verecūdia. cū ergo verecūdia nō sit virtus sed passio vt dicit phs in. iiij. ethi. videt ꝙ modestia nō debeat poni pars virtutis. Ulterius a quibusdam ponunt partes tēperantie sobrietas ⁊ castitas. ⁊ pōt haberi ex. iij. ethi. ⁊ videt ꝙ sufficienter: quia sobrietas est circa delectationes gustus. castitas autē circa delectationes tactus. cum igit etiā alij sensus habeant suas delectationes: videtur etiā ꝙ circa eas debēt assignari alique virtutes. ¶ Ꝑ contingit peccare nō solū in delectatiōib⁹ sensuū exterioz sed etiā in delectationib⁹ sensuū interioz ⁊ etiā intellectus: sicut patet de curiositate. silr etiā in delectationib⁹ ⁊ cōcupiscētijs exterioz rerū: vt honoris pecunie ⁊ huiusmodi: que fm se vident eligibilia cōtingit eē peccatū p supabūdantiā vt dicit in. vij. ethi. sed virt⁹ ⁊ vitiū sunt circa idem: ergo ⁊ circa illas delectatiōes debet aliq̄ virt⁹ poni. ¶ Ꝑ virtus est circa difficile ⁊ bonū. ſz magis sunt difficilia ad que non oēs tenent: sicut virginitas et abstinētia etiā cibor necessarior ꝙz sobrietas ⁊ castitas: ergo magis debent poni partes virtutis. Ulteri⁹ quidā phs grec⁹ ponit septē partes temperātie. s. austeritatē: ordinentiā humilitatē: simplicitatē: ornatū: bonā ordinationē: p se sufficientiam. Et videt ꝙ male. Austeritas enī vt ipse dicit est habit⁹ fm quē aliq̄ nec ꝙz afferūt alijs delectationes collocutionū nec ꝙz ab alijs recipiūt. hoc autē videt eē vitiosum ⁊ cōtrariū amicicie que maxime collocutionib⁹ amicor gaudet ergo austeritas non debet poni pars virtutis. ¶ Ꝑ humilitas superbie opponit. sed superbiā phs ponit inter vitia q̄ opponunt fortitudini vt pz in. iij. ethi. ergo humilitas non est adiūcta temperātie sed fortitudini. ¶ Ꝑ ipse dicit ꝙ humilitas est habitus non superabundans sumptib⁹ ⁊ preparationibus. sed quicunq̄ non superabundat est content⁹ illis quibus oportet. ergo cuz ipse dicat ꝙ hoc pertinet per se ad sufficientiā: videtur ꝙ idem sit humilitas quod per se sufficientia. ¶ Ad primā dicēdū ad primā questionē ꝙ ille partes ꝙs Tullius ponit partes potentiales sunt inquantū participāt modū temperātie. Sicut enī in scientijs modū oportet fm materiā inquirere vt dicitur in primo ethi. ita ⁊ in virtutibus. Materia autē virtutū moralium actiones ⁊ passiones humane sunt. In passionib⁹ autē quedam sunt in quib⁹ passionē inferēs de sui ratione natū est in prosecutionē mouere sicut delectabile quod ocupiscibili passiones infert. ⁊ in his difficile est retrahi a prosecutione: ⁊ facile est prosequi. Unde temperātia que circa principalia delectabilia est modum habet in retrahendo. ⁊ propter hoc temperatus plus assimulatur insensibili qui superabundat in fuga ꝙz in temperato q̄ superabundat in ꝓsecutione taliū delectabiliū. In passionibus autē in quibus passionē inferēs nata sunt ad fugā mouere: sicut sunt timores ⁊ audacie difficile est prosequi vel sustinere: facile autē fugere. vnde modus fortitudinis que circa timores ⁊ audacias maximorū terribiliū est: modus est in aggrediendo. ⁊ ideo fortis magis similatur audaci qui superabundat in aggrediēdo ꝙz timido qui superabundat in aggrediendo ꝙz timido qui superabundat in fugiendo. In actionibus autem non consideratur inclinatio affectus magis ad vnum ꝙz ad aliud nisi per accidens inquantū conuincit passionib⁹. Et ideo iustitie q̄ circa actiōes est modus est equalitas: sicut fortitudinis supertensio: ⁊ temperātie refrenatio ⁊ diminutio. Omnes igitur virtutes in quibus difficultas consistit in refrenādo prosecutionē conueniūt in modo cū temperātia. hoc autē contingit in omnib⁹ in quib⁹ est inclinatio ad prosequendū. Hec aūt inclinatio duplex est. Una qua affectus inclinatur per

passionē. Alia qua ex passionib⁹ ipsius est inclinatio ad exteriores gestus que sunt signa interioris passiōis. affectus autē inclinat ad prosequēdū vel bonū propriū: z hanc inclinationē refrenat continētia: que vt dicit Tullius est p quaz cupiditas cōsilij gubernatione regit. Vel malū alienū inqn tū est contrariū bono proprio. z hanc inclinationē refrenat clementia: que vt dicit Tullius est virtus per quā anim⁹ in odiū alicuius concitatus benignitate retinetur. inclinationem autē que ad exteriores gestus est quibus interior affectus ostenditur refrenat modestia vt nihil in eis ī moderatum sit: que est virtus per quā pudor honestatis purā z stabilem comparat auctoritatē. Sed quia difficillimū est refrenare a delectationibus tactus: ideo iste modus in temperantia que est circa huiusmodi delectationes consistit principaliter z q̄si integraliter. in alijs aūt participatiue. Ad primū ergo dicendū q̄ continentia tripliciter dicitur. Uno modo fm q̄ aliquis habet rationem rectam que a passionibus excellentib⁹ nondū edomitis refrenat: z est circa eadez temperantie vt in. vij. ethi. dicitur. sic enī pbs continentiam accipit. z differt a temperātia in hoc q̄ temperat⁹ huiusmodi passiones non patitur. z fm hoc continētia non est virt⁹: quia operatur quod bonū est non delectabiliter z faciliter quod requiritur ad virtutē. z ita reducitur ad temperantiā sicut imperfectū ad perfectū: z vt pars potentialis. Alio mō dicitur continētia fm quā homo se refrenat non solū ab illicitis delectationib⁹: sed etiā a licitis. z sic dicit quendā pfectum statū temperātie sicut z virginitas: vnde reducitur ad temperantiā per modū partis subiectiue. Tertio modo dicitur continētia per quā reducitur anim⁹ a quibuslibet concupiscentijs. z hanc acceptionē ponit etiā pbs in. vij. ethi. z sic videtur eaz accipere Tullius vt patet per diffinitionē positā. vnde sic ponitur pars temperantie inquantū participat modū temperātie etiam circa alienū. Ad secundū dicendum q̄ clemētia non est omnino idem quod mansuetudo: quia māsuetudo refrenat a concitatione: vt. s. quis per iram non incitetur. est enī fm philosophū grecū virtus irascibilis fm quam ad iras sumus difficile mobiles. clemētia autē refrenat ab executione vindicte etiā post cōcitationē. z sic clemētia magis est circa actiōes. z sic est pars iustitie epikaie: q̄ epikaies est diminutiu⁹ penar vt dicit pbs in. v. ethi. tamen possunt ratione predicta clemētia z mansuetudo sicut partes potētiales ad temperantiā reduci: quia partes potentiales virtutū non oportet q̄ cōmunicent cū eis in materia z subiecto sz in modo. Ad tertiū dicēdū q̄ modestia non dicitur ex hoc q̄ imponat modū in qualibet materia fm q̄ hic accipitur: sed tm̄ in exterioribus gestibus vt. s. in eis maturitas debita obseruetur. z huius virtutis pars potissima est eutrapelia quam pbs ponit: quia etiam in ludicris in q̄bus est difficilius modū debitū non excedit. Ad quartū dicendum q̄ pudor nō ponitur hic pro passione verecūdie sed pro quadam exteriori compositione cuius pudor causa esse potest. sicut etiam castitas pudor interdū dicitur: quia contrariū eius maxime est turpe quod verecūdia timet. Similiter contrariū modestie est maxime apparēs. z sic est natū ofusionē inducere quā pudor timet. Ad secundā questionē dicenduz de alijs partibus. s. sobrietate z castitate q̄ sunt partes subiectiue temperātie: quia castitas est circa delectabilia tact⁹ absolute que sunt in venereis. sobrietas aūt circa delectabilia gustus prout est tactus quidam que sunt in cibis z potibus. Ad primū ergo dicendum q̄ delectationes aliozū sensuū non sunt vehemētes sicut delectatiōes tact⁹ eo q̄ nō sunt per coniunctionē rei sed speciei. vnde difficultas refrenādi istas delectationes non est ex impetu earū. z ideo non oportet q̄ sit aliqua virtus in parte affectiua circa eas: sed sufficit ad hoc prudentia q̄ est in rōne. Ad secūdū dicendū similiter de alijs delectationib⁹. Ad tertium dicendū q̄ virginitas z huiusmodi non sunt virtutes sed nominat statū virtut. z ideo de eis nō fit mētio. Ad tertiā questionē de alijs partibus quas philosophus grec⁹ ponit dicendū est q̄ accipiunt eodē modo sicut partes Tullij nisi q̄ clementiā omittit. Continentiam enī ponit. z videtur eam accipere sicut pbs. in. vij. ethi. vnde dicit q̄ continētia est habit⁹ inuictus a delectatione. Sed modestiā in multa diuidit fm diuersa exteriora in quibus oportet hominem modū imponere. Exteriora enī in quib⁹ modestia modum imponit sunt tria. Primū est collocutiones ad eos quibus conuiuimus. z in his ponit modū austeritas: cuius diffinitio in obiectēdo supra posita est. Secundū est bona exteriora vt vestes equi z huiusmodi. z in his ponit modū humilitas est tas q̄tū ad quantitatē in vsu. vnde fm ipsum humilitas est habitus non superabūdans in sumptib⁹ z preparationib⁹. Sed simplicitas q̄tū ad modū querēdi que fm ipm est habitus contentus his que contingūt. non enī multū sollicitus est de talibus. Tertiū est actiones proprie que ad corp⁹ pertinent. z in his ponit moduz q̄tū ad agentē ornatus qui fm ipm est sciētia circa decens in motu z habitudine. q̄tū aūt ad exteriora que cōsiderāda sunt vt debito tempore z loco. z huiusmodi ordinatio que fm ipsum est experientia separationis z discretionis actuū vt sciat loqui verū in tēpore suo. q̄tū vo ad instrumēta vel auxilia quib⁹ indigem⁹ ad actionē est per se sufficiētia que fm ipsum est habitus contentus quib⁹ oportet. Ad primū igit̄ dicēdū q̄ austeritas fm q̄ ponitur virtus nō omnino aufert delectationē que est in colloquijs: sed aufert superabundantiā in illa. Et quia maior difficultas accidit in abstinēdo ab his: iō a defectu huius virtus nomen accepit. Ad secūdū dicendū q̄ superb⁹ inquātū se superextēdit ad ea que sunt supra ipsum sic habet aliquid de modico audacis. z ideo reducitur aliquo modo ad vitia opposita fortitudini q̄tus ppie loquēdo fm q̄ cōmuniter de superbia loq̄mur magis sit excessus magnanimitatis. humilitas aūt inq̄ntū diminutio est habet aliquid de modo temperatiue. z iō ad ipsam reduc̄ sicut pars potentialis. Ad tertiū dicendū q̄ differētia humilitatis: z sufficiētia patet ex his que dicta sunt.

Ad tertiuz sic proceditur. videtur q̄ partes fortitudinis male assignantur a Tullio. assignat enī has partes magnificentiam: fidentiam: patientiam: perseuerantiā. Magnificentia enī vt dicit pbs. iiij. eth. est idem liberalitati. sed liberalitas ad iustitiā reducitur: ergo z magnificentia. Fiducia ad spem pertinet. sed materia fortitudinis nō est spei passio sed timor z audacia vt dicit pbs in. iij. ethi. ergo pars fortitudinis nō est fiducia. Pbs in li. Topi. reducit in idē mitē z abstinentē q̄ videt idez qō patiēs: qz abstinēs est qui patit̄ z nō deducit̄: mitis qui nō patit̄. sed māsuetudo siue clemētia ponit̄ pars tēperātie: ergo z patientia. Ad perseuerantiā pertinere videt̄ īmobiliter operari. sz hoc in omni virtute requirit̄ vt dicit philosophus in. ij. ethi. ergo perseuerātia non debet poni pars fortitudinis. Ulteri⁹ a Macrobio ponunt̄ septē partes fortitudinis. s. magnanimitas: fiducia: securitas: magnificētia: cōstātia: tollerātia: firmitas. Et videt̄ q̄ male: Magnanimitas est cōtra magnos homines qui inter bona cōputant̄ vt dicit̄ in. iiij. ethi. fortitudo aūt est circa audacias z timores que sunt magnozū malozū. ergo magnanimitas nō est fortitudinis pars cū fit circa oppositā materiā. Pbs vnū vitiū non opponit̄ duabus virtutibus. sz timiditas opponit̄ securitati z fiducie: ergo nō sunt due virtutes sz vna. Pbs constantiā mutabiltati opponitur: similiter etiā firmitas: ergo non debent poni due ptes fortitudinis. Ulterius philosophus in tertio eth⁹. ponit quinq̄ modos adiunctos fortitudini vere. s. ciuilem militarem illam que excedit furoze vel tristitia. illam que procedit ex experiētia q̄ facit spem vincendi propter frequēter vicisse. z illam que procedit ex ignoratia. Et videtur q̄ male: Quia iste virtutes cardinales sunt virtutes politice. sed genus additū speciei non contrahit in ptē spēi: q̄ ciuilis fortitudo nō est ps fortitudinis.

¶ Militaris sub politica ordinatur vt dicit phs in primo ethi, ergo nō debet diuidi militaris fortitudo cōtra ciuilē.
¶ Ignorātia excusat a pctō, ppter hoc q tollit volūtariū sz volūtariū requirit ad vtutē sicut ad pctū: ergo nō debet poni aliqua pars vtutis per ignorātiam. ¶ Ulteri⁹ q̄daz phs grecus ponit septē annexa fortitudini scz eupfichiā: le magnanimitatē: virilitatē: perseuerātiā: magnificētiā: androgachiā. Et videt q male: qz vt ipse dicit eupfichia oī robur aīe ad perficiēdū opera ipsi⁹. hoc aūt in oīb⁹ vtutib⁹ requirit. Ergo nō est pars alicui⁹ vtutis. ¶ Lema scōm ipsū est habit⁹ pmptos tribuens ad conari qualiter opoz tet et sustinere que ratio dicit: sed pmptitudo idē videt esse qō facilitas que relinq̄t ex quolibet habitu: ergo lema est magis gen⁹ vtutis quā species alicui⁹ vtutis. ¶ Ipse dicit q andragachia est viri vtus adinuētiua cōicabiliū opationū: sz opera cōicabilia sunt materia iusticie: ergo hec vir tus non debet poni pars fortitudinis: sed magis iusticie. ¶ Ad primā dicendū ad primā questionē q partes quas Tullius assignat sunt partes potētiales inquātū participāt aliquid de mā fortitudinis. Fortitudo enī vt dicit phs in. vi. ethi. p prie loquēdo est circa gicula mortis. et maxime que in bellicis est: qz in illis est maxime difficultas. vnde fortitudo fm Grecū predictū virt⁹ est irascibilis nō facile obstupefactibilis a timorib⁹ qui sunt contra mortē circa que habet duos actus. s. aggredi et sustinere sine stupore. et hoc est ei⁹ magis propriū vt ipse dicit. Et cuius principaliter fortis sit circa ista grediēdo et sustinēdo. Et ideo omnes virtutes in quib⁹ contingit difficultas ex aggressione alicui⁹ ardui vel ex sustinendo difficilis: aliquid de fortitudinis modo participāt et ad ipsam reducunt: sicut partes potentiales eo q non est tāta difficultas in alijs sicut in illis periculis circa que est fortitudo. arduum aūt in cuius aggressione cōsistit. difficultas est autē aliquod magnū opus faciendum: et sic est magnificentia que scōm ipsum est rerū magnarum et excelsarū cum animi ampla quadaz et splendidissima proportione cogitatio atq; ministratio. Aut est ad aliquod bonū ducendi ad finem rem inchoatā vel magis consequēdi rem speratam: et scōm hanc acceptionē credo q magnanimitas est idem qō fidentia. Ad vero qō facit difficultatē in sustinendo: vel est bonū laboriosum: et circa hoc est perseuerantia que est in ratione bene considerata stabilis et perpetua permansio: et precipue vt quis a ratione recta propter tristitia que in laboribus accidit nō recedat: quia sicut contrarium facit inuictum a delectationibus: ita perseuerantia a tristicijs vt dicit. vii. Ethicorū vel est malus nocium: et sic est patiētia que fm Tullū est honestatis aut vtilitatis causa rerum arduarū et terribiliuz voluntaria ac diuturna passio. ¶ Ad primū igit dicendū q quāuis magnificentia cōmunicet cum liberalitate in materia: quia magna facta magnis sumptibus fiunt: tamen cōmunicat cuz fortitudine in modo. ¶ Ad secundū dicendū q quāuis fortitudo non sit circa spem: sicut circa materiaz: sed magis magnanimitas. tamen habet spem concomitantez: quia fidentia et alie supradicte partes in fortitudine etiā fm q est specialis virtus inueniunt quantū ad id quod est difficillimū in eis vt quedā conditiones fortis: et sic etiaz possent dici aliquo modo partes quasi integrales fortitudinis. ¶ Ad tertiū dicendū q malū nociuum tres passiones natū est generare scilicet timorez tristiciam et iram. Unde tres virtutes faciunt sustinere huiusmodi nocium. Fortitudo vt homo non perturbet per timorem. Patientia vt non perturbet per tristiciam immoderatam: et similiter perseuerātia que facit vt propter tristiciaz homo a rationis operib⁹ non discedat sicut patientia non permittit propter tristiciā discedere ab equanimitate mentis. Unde scōm Gregoriū vera patientia est mala aliena id est ab alijs illata equanimiter perpeti. Mansuetudo autez facit vt homo non perturbetur per iram. vnde abstinēs de quo loquitur philosophus in. iiij. Ethicorū nō est idem quod patiens: sed se habet ad fortē et mitem. similiter et ad patientem: sicut continens ad temperatū. vnde non oportet q si mansuetudo reducitur ad temperantiā q et patientia quia passio tristicie est ex victoria nociui: sicut et timor. et ideo difficultas in patientia et fortitudine est etiam in non vinci a nocuis. Unde patientia participat modum fortitudinis: sed ira est ad victoriam contra nociuum. Unde difficilius est in refrenando propter quod mansuetudo participat modum temperantie. ¶ Ad quartum dicendū q perseuerantia. vno modo dicit continuationez virtutis: et sic est actus omniū virtutum. alio modo dicit propositum persistendi: et sic est specialis virtus: quia habet specialem rationem obiecti scilicet laboriosum opus prout natum est tristiciam inferre. ¶ Ad secundam questionez de partibus quas Macrobius ponit dicenduz q sunt eiusdem ratiōis cum partibus quas ponit Tullius nisi q duas harum diuidit in duas species scilicet fidentiam quā ponit Tullius diuidit in magnanimitatē que est in separando magna cō sequenda vt magnos honores et fiduciam que est in consequendis honoribus mediocribus ac huiusmodi quā philosophus innominatā dicit. Item perseuerantiā diuidit in firmitatem que facit permanentiā in opere et constantiam que facit permanentiā in proposito animi. Et addit etiam vnam scilicet securitatem que timori opponitur. vnde propinquius se habet ad veram fortitudinem: sed tamē differt a fortitudine: quia reprimit timorem nō solum circa maxima terribilia quemadmodū fortitudo: sed etiam circa quecunq; tolerantia vero est idem quod patientia. magnificentiam autem propzio nomine ponit. ¶ Ad primū dicenduz q magnanimitas quāuis non conueniat in materia cum fortitudine conuenit tamē in modo vt dictum est. ¶ Ad secundū dicendum q timiditas opponitur securitati. nō autem fiducie: sed magis desperatio. ¶ Ad tertium dicenduz q constantia opponit mutabilitati animi: sed firmitas opponitur mutabilitati in facto aliquo. ¶ Ad tertiaz questionem dicendū de partibus quas philosophus ponit in. iij. Ethicorū. Sciendū q sunt etiam partes potentiales: aliter tamen q̄ predicte: predicte enim partes a fortitudine deficiunt quantū ad difficultatem materie: sed ille quas phs ponit quantū ad rectitudinez motiui. et ideo non sunt virtutes: sed participāt aliquid de virtute fortitudinis. Dotium autem ad actū fortitudinis potest esse triplex. Uno modo intentio boni vel honesti: et sic fortitudinis virt⁹ est vel alicuius temporalis boni vel honoris vel alicui⁹ huiusmodi: et sic deficit a ratione virtutis: et est fortitudo quam nominat politicam. Alio modo ex hoc q remouet faciens difficultatem in actu fortitudinis scilicet magnitudo periculi. et hoc quidē remouetur per ignorantiam: et sic est vltimus modus. Et per spem vincendi que potest ex duobus consurgere vel ex arte siue exercitio: et sic est militaris fortitudo vel experientia victorie: sicut illi qui alias talia pericula euaserunt: et sic est penultimus modus. Tertio modo ex passione furoris vel tristicie illate: vel etiam timoris vel desperationis: et sic est tertius modus. ¶ Ad primū igit dicendū q fortitudo politica dicitur ex motiuo: quia scilicet aliquod bonum qō a ciuitatibus prestari fortibus solet ad actum fortitudinis mouet: sic autem nō dicunt politice virtutes cardinales: sed inquantum in vita ciuili perficiunt. ¶ Ad secundū dicendū q militaris fortitudo dicitur: quia eam consueuerunt habere milites qui habent exercitium et artem bellandi. vnde equiuocatur in militari et politica. ¶ Ad tertium dicendum q non est ignorantia de periculo omnino: sed de quantitate periculi. et ideo non tollit totaliter rationem fortitudinis: sed diminuit aliquid de latitudine eius. ¶ Ad quartā questionē de partib⁹ quas ali⁹ phs

grecus ponit sciendū q̄ sunt fere eedem cum illis quas ponit Macrobius. magnanimitatē enim ⁊ magnificentiam et perseuerantiam proprio nomine ponit ⁊ eas sic diffinit. Magnanimitas est habitus plus faciens cōiter accidente prauis ⁊ studiosis. Magnanim⁹ enī nō est content⁹ vitare prava ⁊ facere bona fm q̄ cōiter sufficit: nisi excellētius faciat hoc. Et ideo dicit in.iiij.ethi. q̄ operat⁹ magnū in oīb⁹ vtutib⁹. Magnificētia vero est habit⁹ superferēs habētes ipsuz ⁊ elatione adumplēs: inquātū. s. effert ꝓpositū ei⁹ ad aliq̄ sumptuosa a magnafacīēda. Perseuerātia vero ē scīētia vel habit⁹ eoꝝ q̄b⁹ imanēdū. id est bonoꝝ ⁊ nō imanendū. id est maloꝝ vel neutroꝝ id est indifferentiū. Eupsichia aūt que fm ipsuz est robur aīe ad pficiendū opa ipsi⁹ videt idē esse qō cōstantia. ⁊ pcipue in spūalib⁹ que sunt opa aīe. Lema aūt que fm pbm est habit⁹ ꝓmptos tribuēs tolerari ⁊ sustinere que rō dicit videt idē qō patiētia. vtilitas aūt videt idē qō fiducia quā dixim⁹ differre a magnanimitate in hoc q̄ est cōmuniū bonoꝝ vel huiusmōi. cū magnanimitas sit magnoꝝ ⁊ q̄ sunt vltra necessitatē virtutis. Virilitas aūt fm ipsuz est habit⁹ per se sufficiēs in bis q̄ sunt fm vtutē ⁊ de necessitate vtutis: ⁊ sic differt virilitas a magnanimitate: ita ponit andragochiā q̄ est virt⁹ viri adinuētiua cōicabiliū operū cōiter. s. iuxta magnificētiaz q̄ tendit ad magna in cōitatib⁹ faciēda. ⁊ in hoc differt a Macrobio qui hāc diffinitionē nō ponit ꝓpter hoc q̄ videt esse idē liberalitati nisi q̄ intātū differat q̄ liberalitas respicit bonū singulare: sed andragochia bonū cōe. Unde magis accedit ad magnificētiā: qz ea q̄ indiget magnis sumptib⁹ maxime sūt ea que ad cōitatē pertinēt: sz dicit⁹ pbs omittit securitatē quā Macrobi⁹ ponit: qz securitas videt intrinseca fortitudini vt dictū est. Ad ꝑmū igit dicendū q̄ sicut dictū est supra de pseuerātia qō pōt esse spālis vtus inquātū respicit spālē rōnē obiecti q̄uis forte illa rō possit inueniri in actib⁹ diuersarū aut oīuz vtutū sic est de magno qō respicit magnanimitas: ita etiā est dicēdū de cōstantia ⁊ eupsichia qō idē est. Ad secūdū dicēdū q̄ ꝓmptitudo illa intelligit vt hō ꝓpter difficultatē terribiliū nō turbet qō ad patientiā pertinet. vnde sicut patiētia spālis virt⁹ est: ita ⁊ lema q̄ idē est. Ad tertiū dicēdū q̄ q̄uis cōicet cū iusticia q̄tū ad materiā ꝓuenit tñ cū fortitudīe q̄tū ad modū fiē ⁊ magnificētia

Ad quartū sic ꝓcedit. videt q̄ ptes iusticie male assignēt a Tullio. assignat enī iusticie sex spēs q̄ sunt religio: pietas: gr̄a: vindicatio: obseruātia: veritas. Et videt q̄ male: qz pbs dicit in.vj.ethi. q̄ serui ad dōm nō pōt eē iusticia: sed de⁹ maxime dōs est: q̄ cū religio sit bois ad deū videt q̄ nō sit pars iusticie. Ꝑ sicut latria debet deo: ita etiā dulia debet hoī: ergo sicut religio que est idez qō latria ponit ps iusticie: ita debet poni ⁊ dulia. Ꝑ supra dis.xj. dictū est q̄ pietas est idē qō latria: latria aūt idez qō religio: ergo pietas nō dz diuidi cōtra religionez. Ꝑ vindicatio videt ptinere ad vitiū ire que est appetit⁹ vindicte: ergo nō debet poni pars vtutis. Ulteri⁹ a Macrobio ponūt he ptes Innocētia. Amicicia. Cōcordia Religio Pietas Bonitas Affect⁹. Et videt q̄ male. Quia innocētia oī pctō opponit. Sz oī pctō nō opponit nisi virt⁹ cōis. Ergo ⁊ innocētia vel ē virt⁹ cōis: vel sequēs oēm vtutē. Ergo nō debet poni pars iusticie. Ꝑ Illud qō cōsequit ad oēs vtutes nō debet poni alicui⁹ vtutis ps: sz amicicia ē huiusmodi: qz vere amicicie fūdamētū ē honestū: ergo nō dz poni ps iusticie. Ꝑ pbs in.ix.ethi. ponit circa amicicia tria scz Būficētiā Benuolētiā. ⁊ Cōcordiā a qb⁹ oīb⁹ dicit amicicia differre. Ergo sē posuit concordiā: ita debuit ponere alia duo. Ꝑ affect⁹ in oīb⁹ moralib⁹ req̄rit Ergo dz poni pars alicui⁹ vtutis. Ulteri⁹ q̄dā ponūt q̄nq; ptes q̄ sunt Obediētia respectu superioris Disciplina respectu inferioris Equitatē respectu parīū. Fidē ⁊ Ueritatē respectu oīuz Et videt q̄ male. Quia iusticia generalis vt dr in.viij.ethi. attendit ꝑcepta legis. Sz obedire est attēdere ꝑceptū: ergo est idē qō iusticia generalis: ergo non est pars iusticie que est specialis virtus: sed magis ecōuerso. Ꝑ Rigoz ad iusticiam pertinet sicut equitas: ergo non debet poni pars iusticie. Ꝑ Fides est virt⁹ theologica: ergo non debet poni pars iusticie que est virtus cardinalis. Ꝑ Ueritas ad intellectū ptinet. iusticia aūt magis ad voluntatē: qz vt dicit Anselm⁹ est rectitudo voluntatis ꝓpter se seruata: ergo videt q̄ veritas nō sit pars iusticie. Ulterius quidā dixerūt q̄ iusticia aūt magis ad vo teritus quidā dixerūt huiusmodi oppositū: ergo nō est pars vtutis. Ꝑ liberalitas dat alicui qō est ꝓpriū dantis: sed iusticia dat alteri qō suū est ⁊ debitū: ergo liberalitas non est pars iusticie. Ꝑ Misericordia est passio vt dicit pbs in.ij.ethi. Sz nulla passio est vtus nec pars vtutis. Ergo misericordia nō est virt⁹ nec pars ei⁹. Ulterius pbs in.v.ethico. diuidit iusticiā in legalē ⁊ speciale est equalitas quedā in bonis ⁊ malis exteriozib⁹ quā diuidit in distributiuā ⁊ cōicatiuā. diuidit etiam iustū in politicū paternū ⁊ vxoriū. Politicū aūt in legalē ⁊ naturalem ponit etiā circa iusticiam epiekiā ⁊ iusticiaz methaphoricam ⁊ videt q̄ male. Species enī nō debet diuidi contra gen⁹: sed iusticia particularis est species iusticie legalis: ergo nō debet diuidi contra eam. Ꝑ iusticia dirigimur in bis q̄ ad alterū sunt: sed oīs operatio vni⁹ ad alterū cōmunicatiua nō debet poni pars iusticie specialis: sed idem ei. Ꝑ iustum politicū videtur ad iusticiā legalē pertinere: ergo nō debet poni pars iusticie specialis. Ꝑ paternū ⁊ dominatiuū ⁊ vxoriū nō vident differre nisi fm materiam: ergo nō debet distingui iustū per predicta Ꝑ epiekia vt ipse dicit est aliquid melius iusticia: ergo magis debet iusticia poni pars ei⁹ q̄ ecōuerso. Ulterius quidā pbs grecus dicit q̄ familia res iusticie sunt liberalitas benignitas vindicatiua eugnomosine positiua. Et videtur q̄ male: ipse enim dicit est aliquid est voluntaria iustificatio: sed hoc necessarium est in omni iusticia: quia vt volens quis operet vt dicit in.v. ethicoū ergo nō est pars iusticie: sz idem sibi Ꝑ ad eucharistiam fm ipsuz pertinet quib⁹ sit faciēda gratia ⁊ a quib⁹ accipiēda: sed hoc videt ad liberalitatē pertinere cui⁹ est gratis tribuere: ergo nō debet diuidi contra liberalitatē. Ꝑ scōm ipsum sanctitas est scientia faciens fideles ⁊ seruantes que ad deū sunt iusta: sed hoc ad eusebiam pertinet sine ad religionē: ergo non debet diuidi contra eusebiā. Ꝑ pbs ponit in.vj. Ethicoꝝ legis positiuā speciē politice quaz ponit idem prudentie: ergo legis positiua magis pertinet ad prudentiā q̄ ad iusticiā. Ad ꝑmā questionē Sciendum q̄ Justicia in hoc differt a temperantia ⁊ fortitudine q̄ ille moderant passiones intrinsecas. Sed iusticia moderat extrinsecas operatiōes. Unde pbs dicit circa operationes iusticiā esse. In adulterio enī scōm q̄ est contra iusticiam attendit⁹ vsus inordinatus. s. rei aliene. scōm autē q̄ opponitur temperātie attendit⁹ cōcupiscētia nō refrenata sub debito rationis. Moderatio autē actionū exteriozuz ex duobus regulat⁹. Primo per cōparationē operatiōis ad ipsum operantē: ⁊ sic eiusdē rationis regulatio exteriozū opratiōnum ⁊ interiorū passionū que ad exteriozes inclinant operationes. Alio modo per comparationē ad aliuz. Et in hoc est iam ali⁹ modus regulandi. ⁊ ideo exigitur alia virtus: ⁊ hoc ꝓprie ad iusticiā pertinet. vnde ab eodē actu. s. percutiēdo sione alicuius retrahit mansuetudo scilicet fm q̄ procedit ex passione interiori ⁊ iusticia in ordine ad alium. In omni autē moderatione oportz q̄ illud qō moderat mensuret siue regule alicui adeq̄t. vñ sic moderatio passionū ē adeq̄-

tio ipsarū ad rationē: ita moderatio exteriozū actuuz fm q̄
sunt ad alterum est q̄ adequantur illi ex comparatione ad
quē moderāt. z hec q̄dē adequatio est q̄n ei reddit quot z
quātū ei debet. z hec adequatio ꝓpri⁹ mod⁹ iusticie ē. Vñ
vbicūq; inuenit ista adequatio cōplete. est iusticia q̄ est vir
tus spālis: z oēs vtutes in q̄b⁹ saluat sūt ptes subiectiue iu
sticie. Vbi aūt ista adeq̄tio nō scōm totū saluat: sz fm aliq̄d
reducit ad iusticiā vt ps potētialis aliq̄d de mō ei⁹ partici
pans. Ita autē adequatio tria cōplectit vt sit ei debitum: alias super excederet
fit ordinatū ad alterz: vt sit ei debitum: alias super excederet
actio ei ad quē fit. Et vt tātū reddat quātū debet: alias de
ficeret in min⁹: Sūt aūt q̄dā vtutes q̄b⁹ reddit alteri q̄ debet nō ex ne
bet ex necessitate legis: nō tn fm rōnē debiti sic liberalitas:
cessitate legis: sz q̄dā honestate: sicut pb⁹ dicit in. viij. Ethi.
honore q̄ est ad deuz q̄ facit religio. z qui ad parētes z ad
patriā q̄ facit pietas. vñ iste vtutes deficiūt quidē a iusti
cia. z sunt ptes ei⁹ potētiales z ꝓpinquissime se habent ad
ipsaz. Quedā vero sunt q̄b⁹ reddit alteri q̄ debet nō ex ne
ficut gra q̄ est retributio bñficioz fm Tulliū misericordia.
cessitate legis: sz q̄dā honestate: sicut pb⁹ dicit in. viij. Ethi.
z buiusmōi: z he vtutes aliquātulū magis distāt a vera iusti
cia. Quedā aūt vtutes sunt q̄b⁹ hoc circa q̄ principaliter est
virt⁹ ordinat ad alterū: nō tn fm rōnē debiti sic liberalitas:
z be adhuc magis distāt a vera iusticia. Quedā vero b⁹ cir
ca q̄ est virt⁹ nō principaliter: sz secūdario ordināt ad alterū
sicut q̄n fortitudo actū exterioz̄ circa quē secūdario ē ordi
nat ad alterz vt ad bonū gre: z sic induit quodamō formā
iusticie: z sic oīs virtus pōt reduci ad iusticiā. vñ iusticia le
galis est idē q̄ oīs virt⁹ in. v. ethi. q̄tū ad passiones aūt cir
ca q̄s principaliter sunt ille vtutes nihil possūt habere de mō
iusticie eo q̄ per passiōes imediate bō nō ordinat nisi ad se
ipsuz tn per quādā filitudinē est ibi q̄dā forma iusticie fm
q̄ diuerse vires cōputāt vt diuerse psone vnde fit est iusti
cia methaphozica de q̄ pb⁹ loquit in. v. ethi. Ex dictis igit
pōt patere defacili qualiter oēs ptes a pb⁹ assignate sunt
ptes iusticie: q⁹ inter ptes quas tulli⁹ ponit vindicatio z ob
seruātia sūt ptes subiectiue vere iusticie: q⁹ vindicatio red
dit malū debitū. obseruātia aūt bonum ad q̄ se obligauit.
vindicatio enī fm eū est virtus qua vis aut iniuria: z oē q̄
offuturuz ē defendēdo z vlciscēdo ꝓpulsat. religio aūt que
est ad deū z pietas que ē ad parētes z cōiūctos sanguine vt
patria sunt ptes potētiales. Sz ꝓpinque: q⁹ reddūt q̄ debent
z ex obligatiōe legis: sz nō q̄tū: q⁹ impossibile est. bas
aūt sic diffinit. Religio est q̄ supiozi cuidā nature quā dīnā
vocāt curā cerimoniāq; affert. z dicit a religādo fm Ysido
rū vel fm Aug⁹. a reeligēdo deū quē amiseram⁹. pietas vo
est per quā sanguine cōiūctis patrieq; beniuolētie officiuz
z diligēs tribuit cult⁹. gra aūt z veritas reddūt q̄ debent
ex quadā honestate qua fit vt bō gratiā beneficio impēdat
z factis exhibeat q̄lis est: q̄ ad veritatē ptinet de qua pb⁹
etiā determinat in. iiij. ethi. est enī gra in qua amiciciarū et
obsequioz alteri⁹ memozia z remunerādi volūtas cōtinēt
sit pars subiectiua iusticie. non autem q⁹ nō sit pars poten
tialis ꝓpinqua. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ sicut pietas q̄ ꝓnci
paliter debet parētib⁹ se extēdit ad oēs sanguine cōiūctos
inq̄tū ex eisdē parētib⁹ descēdērūt z vlteri⁹ ad cōpatriotas
inq̄tū cōicāt in natali solo: ita religio q̄ deo debet se exten
dit quodāmō ad eos q̄ dei imagine sūt insigniti. vñ religio
tullio altera. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ pietas alio mō sumit
bic q̄ ibi. ¶ Ad quartū dicēdū q⁹ vindicare ex pene deside
rio vicioſuz est: sz ex sola iusticia z fm ordinē iuris iusticie
est. ¶ Ad secūdā quēstionē de ptib⁹ q̄s ponit Macrobius
Sciendū q⁹ vna est ps subiectiua iusticie ꝓprie dicte. s. in
nocētia vt null⁹ alteri q̄ suū ē auferat z cōtinet illā
ptē q̄ vnicuiq; reddit q̄ debet. Alie vero sunt ptes potētia
les quaz due sūt respectu supiozis. s. religio z pietas vt red

dant debitū: sz nō tātū. Alie vero quatuoz reddūt debitū ex
honestate z b⁹ vel equali: z sic ē amicicia de q̄ pb⁹ loquit in
iiij. ethi. qua nr̄is operib⁹ cōgruēter ad alios vtimur z con
cordia q̄ ex opib⁹ alioz auxilia pstam⁹ z respectu inferiozū
q̄b⁹ q̄tū ad effectū interiorē impēdim⁹ ex debito honestat
humanitatē z q̄tū ad interi⁹ affectū subuētiōis. ¶ Ad pri
mū igit dicēduz q⁹ innocētia hic sumit stricte fm q⁹ ꝓtinet
nocumētū alteri illarū. ¶ Ad secundū dicendū q⁹ amicicia
bic sumit nō sicut in. viij. ethi. q̄ cōsistit ꝓncipaliter in affe
ctu: sz vt in ḡrto que consistit ꝓncipaliter in affabilitate exte
riozi que habet etiā ad extraneos. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹
bñficiētia includit in humanitate. beniuolentia aūt in affe
ctu. ¶ Ad quartū dicēdū q⁹ affect⁹ hic sumit stricte ꝓ affe
ctu subuētionis z cōpassionis ad alterū. ¶ Ad tertiaz que
stionē de partib⁹ aliis sciēdū est q⁹ vident esse subiectiue
iusticie ꝓprie dicte: q⁹ ex obligatiōe legis tenet bō vt supe
riozi obediat. vt inferiozi sue cure cōmisso disciplinā exhi
beat z adequales etiā ad oēs seruet equalitatē in reb⁹ fidez
in factis q̄ est idē q̄ obseruātia. z veritatē in dictis: si tn ve
ritas sumat ea q̄ est in cōfessionib⁹ iudicij: alias si sumeret
ficut supza esset ps potētialis iusticie. ¶ Ad primū igit di
cendū q⁹ obediētia fm q⁹ attēdit ꝓncipaliter rōnez ꝓcepti ē
spālis virt⁹. vnde etiā obedit in illis que ad alias vtutes nō
pertinēt: sz fm q⁹ ex cōsequēti respicit ꝓceptū z bonū virtu
tis ꝓncipaliter in eo q̄ facit sic est cōsequēs ad oēs vtutes.
¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ hic sumit equitas fm eq̄litatē sim
pliciter que est in reb⁹ cōicabilib⁹. vñ includit seueritatē si
ue rigorē inquātū seruat formā legis in his ad q̄ legis intē
tio se extēdit z equitatē que dimissa forma legis intētionē
ipsam sequit. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ fides hic sumit ꝓ fide
litate nō fm q⁹ est virt⁹ theologica. ¶ Ad quartuz dicendū
q⁹ veritas hic sumit fm q⁹ est in signo exteriozi vel vbo vel
quocūq; alio. ¶ Ad quartā quēstionē de alijs partib⁹ a q̄
busdā alijs assignatis sciēdū est q⁹ in idē incidūt cū partib⁹
pri⁹ tactis: q⁹ seueritas fm hic accipit idem est q̄ vindica
tio. z diuidit cōtra oēs alias partes iusticie: q⁹ ipsa sola ma
lum reddit. liberalitas autē valde large sumit ꝓ qualibet
boni exhibitione vel debiti vel nō debiti: vel in affectu vel
in effectu. Vnde diuidit in benificentiā z beniuolentiam:
z hic etiā largissime accipiūt z huiusmodi. vnde diuiditur
benificentia in septē partes que oēs cōprehense sunt in su
periozib⁹ partibus: quia misericordia cōprehendit in affe
ctu. reurētia vero que videt idē q̄ dulia cōprehendit sub
religione vt pri⁹ dictū est: z etiam sub pietate. ¶ Ad primū
igit dicēdū q⁹ virtuosus diminuit penā quaz dicit seruata
intentione legis nō tn cōtra legē. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹
liberalitas large hic accipit vt dictū est. ¶ Ad tertiū dicen
dū q⁹ alique passiones q̄tuis nō ꝓprie loquēdo sint virtu
tes tamē inquātū sunt laudabiles habēt aliquid de rōne
virtutis: sicut misericordia z verecundia z precipue fm q⁹
est ibi electio. ¶ Ad quintam quēstionē de alijs partibus
quas pb⁹ ponit in. v. Ethi. dicēdū q⁹ diuisio pb⁹ cōplectit
oīa ad que vera iusticia habet se extendere: z ideo ponit iu
sticiam methaphozicā in qua saluat̄ similitudo tn iusticie
z legalē que ordinat ad alterū etiā circa id q̄ nō ꝓncipali
ter est virt⁹ si illud sit ordinatū a lege z in idem reducit epi
keia que differt a iusticia legali in hoc q⁹ seruat intētionē
legis in his ad que forma legis se nō extēdit. z similiter do
minatiuū z paternū iustū in quib⁹ reddit debitū: sz nō tn.
Et iteruz distributiua z cōmunicatiua q̄ sunt partes subie
ctiue iusticie specialis. Legale autē z principale iustuz non
diuidūt iusticiā: sz illud ex quo est obligatio debiti z iusti
cie: quia vel est ius naturale vel positiuuz. ¶ Ad primū igit
dicendū q⁹ species potest diuidi cōtra genus diuisione que
est noīs equiuoci in sua significata. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹
coīcatio ꝓprie ē q̄n ex mutuis opib⁹ fit aliq̄d alicui debitū
sicut ex hoc q⁹ vnus laborauit in vinea alterius alter consti
tuit sibi debitoz in tāto quātū valet labor ei⁹ z in his diri

git cõicatiua iusticia. est enī equalitas in ea cõicationis: qz quātū vn⁹ dedit alteri debet tātū ab eo recipe. Et ppter hoc etiā cõicatiua dicit. Sed in distributiua nõ attendit equalitas recipiētis ad eū qui dat: sz ad aliū qui etiā recipit. vnde nõ est ibi equalitas cõicationis: sz distributionis z ppter hoc dicit distributiua nõ cõicatiua. ¶Ad tertiū dicendū q politicū trib⁹ modis dicit. Uno mõ fm q respicit ciuilem vitam: z sic oēs vtutes mozales qnqz dicūt politice. Alio mõ fm q in vita ciuili ex ciuili ordinatiõe dirigit ꝺs z hoc modo dicit etiā iusticia particularis politica inquātū dirigit in cõicatiõib⁹ fm ciuilia statuta: z tūc diuidit politicū iustū cõtra dominatiuū z vxoriū z huiusmodi: quia lex se extendit ad dirigendū in his cū seru⁹ sit res dñi z fili⁹ patris z vxor viri. Unde directio in his magis est fm iconomicā pꝛudentiā q̄z fm ciuilia statuta. Tertio mõ dicitur politicū a vita ciuili z ciuilib⁹ statutis. z vlteri⁹ ex intẽtiõe cõis boni: z sic politicū pertinet ad iusticiā legalem. ¶Ad quartū dicendū q in trib⁹ est diuersa rõ regendi fm q ille ad quē est iusticia min⁹ vel magis ē in ptāte alteri⁹. z ideo vxoriū iustū magis cõuenit cuz iusto politico q̄z paternū: et paternū q̄z dominatiuū: qz magis appꝛopinquat ad equalitatē vxor viri q̄z filius patris z q̄z seru⁹ dñi. Unde nõ est differentia tātū fm materiaz: sz etiam aliquo modo formalis. ¶Ad quintū dicendū q epikeia adiūgit legali iusticie z circa eadē est q̄uis nõ ex eodē dirigit: qz legalis dirigit in scripto legis: sz epikeia ex intẽtione legislatozis z q̄uis sit excellẽtioz q̄z iusticia legalis: nõ tā põt dici cardinalis. Tū qz est in supplemẽtū legal' iusticie z etiā quodāmõ pꝛsupponit illā: Tū qz est idez oī vtuti aliqualiter sicut z legalis iusticia. ¶Ad sextā questionē de alijs partib⁹ sciendū est q assignatio illi⁹ phi nõ differt a pdictis assignatiõib⁹ nisi in duob⁹. pmo qz diuidit religionē in eusebiam q̄ ordinat ad deū in cultu q̄ exhibet in pꝛtestatiõe seruitutis sicut sacrificia z huiusmõi. Unde dicit q ē sciẽtia dei famulatus z sanctitatē que ordinat ad deū in oīb⁹ alijs operibus vite. vnde dicit q sanctitas est sciẽtia faciẽs fideles z seruãtes que ad deū iusta sunt. scõo qz assignat partes subiectiuas iusticie alio mõ qz iusticia z est in iudice sicut in regulante z est in alijs sicut in regulatis. Ad iudicē aūt duo pertinẽt vnuz est q equalitates in alijs faciat z ad h̄ est legis positiua. Aliud est vt inequalitatē faciẽtes puniat z ad hoc est vindicatiua ex pte aūt alioz filiter duo req̄rūt ad iusticiā. vnū ē q equalitatē in cõicādo seruẽt: qz equalitatē iusticie distributiue seruare nõ ē subditoz q̄ recipiunt: sz superioris q̄ distribuit z ad hoc est vindicatiua. Ex pte aūt alioz filiter duo requirūt ad iusticiā. Unū est qō equalitatē in cõmutādo seruẽt qz equalitatē iusticie distributiue seruare nõ ē subditoz q̄ recipiūt: sz superioris q̄ distribuit. z ad hoc est bona cõmutatio. Aliud est q si qñ equalitatē ptereūt q ad eaz volũtarie reuertãt. z ad hoc est eugnomosine id est volũtaria iustificatio. alie aūt ptes supza posite sūt liberalitas quidē z benignitas etiā p noīa. Eucharistia aūt idē est qō gr̃a que etiaz supza posita ē. Est enī fm ipsum eucharistia sciẽtia ei⁹ qō ē q̄b⁹ z qñ intẽdẽdū grãm z q̄liter z a q̄b⁹ sumẽdū. Ponitur aūt in diffinitiõe dictaz vtutū sciẽtia fm q oēs vtutes mozales pticipãt aliq̄d rõnis z pꝛudentie. vnde Socrates oēs vtutes dicebat eē sciẽtias vt dr, vj. ethi. ¶Ad pmū igit dicẽdū q volũtaria iustificatio accipiẽda est hic non q̄libet: sz indeterminato mõ vt dictū ē. ¶Ad secūdū dicendū q impendere grãm accipit hic p repẽdere rõne bñficij accepti: z sic patz q nõ est idē qō liberalitas. ¶Ad tertiū dicẽdū q iam patet distinctio sanctitatis et eusebie ex his que dicta sunt. vnde sanctitas eodē modo cõparat ad oēs vtutes sicut z iusticia legalis: quia sicut iusticia legalis operat' act⁹ omniū virtutū ꝓpter bonū cõe: ita sanctitas ꝓpter deū. ¶Ad quartū dicẽdū q politica equiuocat' z ad cognitionē pꝛudentie z ad executionez iusticie. z filiter legis positiua que est pars politice vt ipse ibidē dicit. In quo habuerūt vsus eosdē. Uirtutes enī que cõsistūt circa passiones illatas buerūt eundē vsum in xp̃o. quē in nobis ꝓpter passibilitatẽ cozpozis. Habuerūt etiā vsum quē habent in patria ꝓpter perfectionē aīe: sed de virtutib⁹ que sunt circa passiões innatas secus est: qz iste passiones in xp̃o nõ fuerunt vt nec cessariũ esset eas per vtutē cohibere. vnde etiā tẽtari potuit ab hoste: sz nõ a carne. Sed alios vsus habebunt. Ergo sunt alie vtutes: qz habit⁹ distinguũt' per act⁹. Et dicẽdū q sicut mot⁹ ad terminū z quies in termino pertinẽt ad eandē virtutē naturalē: ita quies in fine nõ requirit aliū habitum q̄z motus tendẽs in finē ipsum. Et hoc modo diuerificantur actus virtutum in via z in patria.

DISTINCTIO .XXXIIII.

¶De septem donis spiritussancti.

Hunc de septē donis spūssancti agẽdū est. vbi pꝛi⁹ cõsiderãdū ē an hec dona virtutes sint. scõo an in futuro desitura sint vl̃ oia fuerint cũcta hec dona Nec dona vtutes esse. nec in futuro desitura: Ambro. oñdit ea. vij. fore virtutes dicẽs: z iangel' abũdãtissime eē sic: Ciuitas dei illa Jerusalē celestis nõ meatu alicui⁹ fluuij terrestris abluit: sz ex vite fonte p̃cedẽs spūs. s. cui⁹ nos breui satiamur haustū i illis celestib⁹ spiritib⁹ redũdãti⁹ videmur effluere. pleno. vij. vtutū spūaliū feruẽs meatu. Si. n. fluui⁹ ripaz crepidib⁹ editis supfusus exundat: quãto magis spūs oēz supeminẽs creaturã: cũ nr̃e mẽtis archana tãq̄z inferiora pstringat: celestẽ illã ãgeloz natur̃ effusiõe q̄dã scificationũ vberta te letificat Deinde scificatões exponẽs subdit. his aūt sctificatiõib⁹ significat plenitudo. vij. spūaliuz vtutũ quas enumerauit ysaias dicẽs Spūs sapie z itellect⁹: z ꝓsilij z fortitudinis: scie z pietatis z timozis dñi Unũ ē ergo flumẽ: sz multi spūaliũ dozũ meat⁹. Quãuis ergo m̃lti dicãt spūs: ut spūs sapie z itellect⁹ z̃c. vn⁹ est tñ dei spūs sue libertatis arbiter: oia ꝓ auctozitate volũtatis diuidẽs singul' Hic exp̃esse traditũ est septē dona z virtutes esse sanctificationesq̄z fideliũ mentiũ: z in futuro non desitura: cum sint z angelis.

¶Qõ in christo fuerint illa septem dona.

Nr̃o etiā hec eadē fuisse ysaias oñdit dicẽs: Egredie vga de radice iesse z flos de radice ei⁹. i. ascẽdet z reqescet sup eū spūs dñi. s. sapie z intellect⁹: spūs ꝓsilij z fortitudinis. s. scie z pietatis: z replebit eū spūs timozis domini.

¶Quod videtur obuiare pꝛe misso.

Is aūt videtur obuiare qō beda de timore domini dicit super paraboIas scilicz q timoz i futuro cessabit. Ait. n. sic supiis lũ locũ. Timoz dñi ꝓncipiũ sapie. duo sũt timozes dñi. huilis q̄ ꝓncipiũ ē sapie. z amica' q̄ pfectionē sapientie comitat'. Seruilis pꝛincipiũ sapiẽtie est: qz q̄ post errata sape incipit pꝛimo timoze cozripi dño ne puniat'. Sz hũc pfecta charitas foras mit-

tit. Succedit huic timor dñi scūs pmanēs i seculū seculi: quē nō excludit charitas: sz auget. q timet fi lius: ne uł i modico oculos amātissimi pīis offen dat. vterqz i futuro cessabit. charitas vo nūqz exci det aug. qz sup locū psal. Adorabo ad tēplū sanctū tuū &c. in timore tuo. timorē desiturū dic sic. timor dñi ē magnū pfidiū pficiētib⁹ ad salutē: sz pueniēti bus foras mittit. Nō. n. timēt iā amicū: si ad id qō reprōmissuz ē pducti fuerint. Ex his auctoritatib⁹ significat q timor nō erit i futuro Si aūt timor nō fuerit i futuro: ergo nec septē dona erūt: nec mō sūt in angelis uł in aiab⁹ sctis. Ad qō dicim⁹ auctori tatū pmissaz q videt repugnātiā dirimētes. q vi dona illa: & i angelis mō sūt: & i aiab⁹ sctis feliciter viuētib⁹ & i nobis erūt i futuro: sz nō habebūt oīno hos vsus siue hec officia q nūc habēt. Vt vbi gra. Timor filialis mō facit timere ne offendam⁹ quez diligim⁹: & ne separemur ab eo. facit etiā nos reue reri eūdē. i futuro vo faciet nos reuereri qñ non ti mebim⁹ separi uł offendere. Nō ergo met⁹ sepatio nis uł offensiōis nūc ē in angelis & i aiab⁹ sctis nec in nobis erit i futuro: sz reuerētia q ē mixta cū sub iectiōe dilectio. q etiā in xpo fuit. sicut apls dicit in epla ad hebreos loquēs de xpo. q exaudit⁹ ē p sua reuerentia. Quidā tñ fm effectum timorē in chri sto & in angelis tm esse contendunt.

¶ Plena timorum distinctio.

Et qz de timore tractanda nobis occurrit loc⁹: sciēdū ē qtuor eē timores. s. mūdanū siue hūanū: seruilē: initialē: castū: uł filialē siue amicalē. Hūan⁹ timor est: ut ait Lassiodor⁹ qñ timem⁹ picula carnis pati uł pdere bona mūdi p pter qō delinqm⁹. Hic timor malꝰ ē: q in pmo gra du cū mūdo deserit. quē dñs phibet in euangelio dicens: Nolite timere eos q occidūt corp⁹ &c. Ai mor aūt seruilis ē ut ait aug⁹. cū p timorez gehēne cōtinet se hō a petō: q̄ pīentiā iudicis & penas me tuit. & timore facit q̄cq̄d boni facit: nō timore āmit tēdi eternū bonū qō nō amat: sz timor patiēdi ma lū qō formidat. nō timet ne pdat amplexꝰ pulcher rimi spōsi: sz timet ne mittat i gehēnā. Bon⁹ est ti mor iste & vtilis lz insufficiēs p quē fit paulatim cō suetudo iusticie: & succedit initialis timor qñ icipit qō durū ē amari. & sic incipit excludi seruilis timor a charitate. & succedit deinde timor castꝰ siue ami calis quo timem⁹ ne spōsus tardet: ne discedat ne offendam⁹: ne eo caream⁹ Timor iste de amore ve nit. Ille q̄dē seruilis ē vtilis: sz nō pmanēs i eternū ut iste timor diuin⁹ comes est per omnes gradus.

¶ Collatio predictorum.

Et attēde q̄ qtuor hic distiguunt timores cū supra Beda dixerit duos eē. Sz beda humanū timorē ptermisit & noie seruilis duos q̄s hic distinxim⁹ cōplexꝰ fuit. s. seruilē & ini tialē. amicalē vo castū dicit aug⁹. qz seruilē timo rē & castū apte discernit dū epla ad romanos illuz locū exponit. nō. n. accepistis spm seruitutis iterū in timore: sz spm adoptiōis filiorum dei. ita dicēs: Duo timores hic insinuāt. vn⁹ q est in pfecta cha ritate. s. timor castꝰ. alter q nō ē in charitate. i. seruilis. in q̄ quāuis credat deo: nō tñ in deū. & si bonuz fiat nō tamē bene. Nemo enī inuitꝰ benefacit: etiā si bonum est quod facit.

¶ De casto & seruili plenius agit tāgēs de initiali.

Dehis eisdē timoribꝰ latiꝰ disputat aug. di cēs: Cepit aliqs credere dīē iudicij: si cepit credere cepit & timere. Sz q adhuc timet nōdū hz fiduciā in dīē iudicij: nōdū ē in illo pfecta charitas. Si pfecta in illo eēt charitas nō timeret Perfecta. n. charitas faceret pfectā iusticiā: & non haberet ām timeret: imo haberet ām desideraret: ut trāseat iniq̄tas & veniat regnuz dei: ergo timor nō ē in charitate. Sz in q̄ charitate. Nō inchoata In q̄ ergo. in pfecta. Et pfecta inq̄t charitas foras mittit timorē. Ergo incipiat timor: qz initiū sapie timor dñi. Timor q̄li locū pparat charitati. Cum aūt cepit charitas habitare pellit timor q̄ ei ppara uit locū. Quātū enī illa crescit ille decrescit. & q̄tū illa fit interior timor pellit foras. maior charitas mior timor. minor charitas maior timor. Si autē null⁹ ē timor nō ē q̄ intret charitas. sicut videm⁹ p setam introduci linū qñ aliq̄d suit. seta pri⁹ intrat & nisi exeat nō succedit linū. Sic timor pmo occu pat mentē. nō aūt ibi remanet timor: quia ideo in trauit ut introduceret charitatem.

¶ Quid videtur predictis aduersari.

Et aūt smia q̄ videt eē ptraria huic si non hz piū intellectorē. dicit. n. in psal. Timor dñi castus pmanet i seculū seculi. Eternū quēdā timorē nobis oñdit: sz castū. Nō si oñdit il le nobis eternū timorē: nūq̄d ptradicit illi ista epla q̄ dic timor nō ē in charitate: sz pfecta charitas fo ras mittit timorē. hoc. n. dictū ē p iohānē illud di ctū ē p dauid. Sz nolite putare alitū eē spm̄. Si. n. vn⁹ flat⁹ inflat duas tibias nō posit vn⁹ spūs iple re duo corda & agitare duas liguas. Si spū vno. i. vno flatu implēte due tibie ꝓsonāt. iplete due lin gue spū dei dissonare pūt. imo ē ibi q̄dā ꝓsonātia: est q̄dā ꝓcordia: sz auditorē desiderat studiosū: nō occisū. Ecce mouit duas linguas spūs dei: & audi uim⁹ ex vna timor nō est in charitate audiuim⁹ ex alia. Timor dñi castꝰ pmanet i seculū seculi Quid est hoc. Dissonat. Nō. Excute aures: intēde melo diā. Nō sine cā hic addidit castꝰ: illic nō addidit qz ē timor aliqs q̄ dz castꝰ. est aūt aliꝰ timor q̄ nō dz castꝰ. Descernam⁹ istos duos timores & intellige mus ꝓsonātiā tibiarū. Quō discernim⁹. Attendat charitas vestra. Sūt hoies q̄ ppterea timēt deum ne mittāt in gehēnā: ne forte ardeāt cū diabolo in igne eterno. ipse est timor qui introducit charita tem. Sed sic venit ut exeat. Si enim propter pe nas times deū nōdū amas quē sic times. nō bona desideras: sz mala caues. Sed ex eo qz mala caues corrigiste & incipis bona desiderare. Que cū desi derare cepis erit in te timor castꝰ Quid ē timor ca stus. Timere ne amittas illa bona: timere deuz ne recedat a te. Cū autē times deū ne te deserat presen tia eius amplecteris eum: ipso frui desideras.

¶ Quomodo distent duo timores: per similitudinem duarum mulierū ostendit.

Non potes meli⁹ explanare q̄d iter sit inter hos duos timores q̄z si ponas duas mulieres maritatas: q̄rūvnā ꝓstituas volēte facere adulteriū: sz timet ne dānet a marito. Timet maritū: qz adhuc amat neq̄tiā. Nuic nō ē grata: sz onerosa mariti p̄sentia. Sed si forte viuit neq̄ter timet maritū ne veniat. Tales sūt q̄ timēt diē iudicij. Fac alterā amare virū: debere illi castos amplex⁹: nulla se adulterina immundicia maculare velle. Ista optat p̄sentiā viri. Ista timet z illa timet. Jā ergo interrogēt q̄re timeant. Illa dicet. Timeo virū ne veniat illa dicet timeo virū ne discedat. Illa dicet: timeo virū ne dānet. illa dicet: timeo virum ne deserat. Pone hoc i aio z inuenies timorē quē foras mittit charitas: z aliū timorē castū pmanētē in seculū seculi. Illū timorē pfecta charitas foras mittit: qz ille timor tormētū hz torq̄t. ꝓscia pctoꝝ nōdū facta est iustificatio. Est ibi qō titillat mentē: qō pugnat qō stimulat. Stimulat ille timor. sz intrat charitas q̄ sanat qō vulnerat timor. Timor cast⁹ facit securitatē in aio. Audiuim⁹ duas tibias ꝓsonātes. s. dauid z Joannē. Illa de timore dei dicit q̄ timet aīa ne dānet. Illa de timore q̄ timet aīa ne deserat. Ille est timor quē charitas excludit. ille ē timor q̄ pmanet in seculū seculi. Ecce his vbis p̄dictis aptē oñdit Aug⁹. q̄s sit timor cast⁹ z q̄s seruilis: z q̄liter differāt. In q̄b⁹ etiā initialē timorē significauit: q̄ nec ex toto ē seruilis nec ex toto ē cast⁹: sz tāq̄z medius aliq̄d de seruili z aliq̄d de casto timore habet. Facit.n. fuire ptim timore pene: ptim amore iustitie. p quē timem⁹ puniri z timem⁹ offendere. Iste timor ē in inchoata charitate: nō impfecta z quātū crescit charitas tantū decrescit iste timor quātū ad meritū pene. i. quātū ad id qō facit timere penā: et quātū ad tormētū ꝓscie. Nā quāto diligim⁹ tanto min⁹ timem⁹. Iste timor notat in illis vbis aug⁹. vbi nō negat timorē eē in charitate inchoata: sz pfecta. Qō nō posset dici de seruili: qz ut ipse supra dixit. seruilis timor nō remanet venīte charitate. nec intrat charitas nisi pri⁹ ille timor exeat: nec i illo timore aliq̄s credit in deū: z si credat deo: nec bñ facit etiā si bonū ē qō facit. Nō ē ergo ille timor in charitate etiā inchoata. Quia ois q̄ charitatē hz licet nō pfectā: z i deū credit: z bona opa fac. Quare fuilis nō ē timor ille quē in charitate ichoata forte ꝓcessit: z quē crescēte charitate decrescere dixit. Sz ille est timor initialis: quē nō esse negat esse in charitate nisi perfecta sit.

¶ Qō timor seruilis z initialis dicit initiū sapientie: sed differenter.

Sciēdū ē tñ q̄ vterq̄z timor. s. fuilis z initialis i scripture diuersis locis dr initiū sapie z ita cōperies si diligēter ānotaueris loca scripture: in q̄b⁹ de timore dñi fit mentio. ex alia tñ rōne z cā diuersa dr fuilis initiū sapie: z ex alia initialis. Seruilis.n. ideo dr initiū sapie: qz pparat locū sapie. z ducit ad sapiētiā: sz tñ nō remanet cū ea imo foras exit. initialis vo dr initiuz sapie: qz ē cū inchoata sapia. Qué cū q̄s hīe icipit sapiētiā z charitatē hīe incipit. inde ē q̄ vterq̄z timor dr initialis. Qō iuenire poteris p diuersa scripture loca. vtriq̄z etiā timor interdū dr seruilis: qz ipse initialis q̄ est in charitate inchoata aliq̄d habet de seruili scilicet q̄ timet offendere ac separari. licet angorem pene sicut z aliquid habet de casto.

¶ De hoc qō aug⁹. dicit castū timorez esse eternuz.

Illud q̄z diligēter ē notādū q̄ in supiorib⁹ aug⁹. dicit castū timorē eē eternū. p qō cōfirmat p̄missa sīa. s. q̄ timori spūs erit in futuro sicut z alia dona spūs sci: sz nō habebit oēm illū vsū quē mō hz. Faciet.n. nos tūc reuereri deū: nō timere separi ul carere. Fuit ergo in xp̄o timor ille: sz iuxta illū vsū quē habebit in futuro i scis. nō enī timuit xp̄s separi ul offendere deū: sz eū p omnibus reueritus est.

¶ An timor pene qui fuit in christo fuerit seruilis uel initialis uel alius.

Quum aūt fuerit in xp̄o timor pene: q̄rit aliste timor fuerit mūdan⁹ ul fuilis ul initialis. Ad qō dicim⁹ nullū eoz fuisse in xp̄o. Quia timor mūdan⁹ mal⁹ est ut supra dictū ē. z in p̄mo gradu cū mūdo deserit. seruilis vo ul initialis pfecta charitate nō ē. Null⁹ ergo timor istoz in xp̄o fuit. Quis ergo fuit timor ille q̄ penā timuit. Pōt timor ille dici naturalis siue hūan⁹ q̄ oīb⁹ hominib⁹ inest: q̄ horret mors z formidat pena. z dr timor iste naturalis: nō q̄ accesserit hoi ex natura fm q̄ pri⁹ fuit instituta: qz nō fuit iste timor cōcreatus hoi: nec de bonis naturalib⁹: sz qz ex corrupta natura p pctm̄ oīb⁹ aduenit cui corruptio inoleuit tanq̄z esset naturalis. z ē timor iste effect⁹ peccati. ut dictum est.

¶ Postq̄z determinauit magister de virtutib⁹ hīe incipit determinare de donis. Diuidit aūt hec ps in ptes tres. In p̄ma determinat de donis in cōi. In scōa de quodā donoz scz de timore qō spālē difficultatē hz. ꝓpter sui multiplicitatē ibi: Et qz de timore. In tertia oñdit differētiā aliquoz donoz ad inuicē. ꝓpter maximā eoz cōueniētiā. xxxv. dis. ibi: Post p̄missa diligēt r. Prima diuidit in duas. primo determinat de donis fm veritatē. in scōa mouet quādā obbitationē. ⁊tra veritatē p̄determinatā ibi: His aūt videtur obuiare. Circa p̄mū duo facit. p̄mo oñdit q̄ in xp̄o plenissime fuerunt in patria pmanere. scōo oñdit q̄ in xp̄o plenissime fuerunt ibi: In xp̄o zc. His aūt obuiare zc. Hic mouet obbitationē ⁊tra determinata. z p̄mo obijcit. scōo soluit ibi: Ad qō dicimus zc.

Questio prima.

Hic q̄rit̄ ser. p̄mo vtr̄ dona sint vtutes. scōo de numero donoz. tertio vtr̄ maneāt in patria. q̄rto quō se habeāt ad btitudinē. q̄nto quō se habeāt ad fructus. sexto quomō se habeant ad petitiones.

Ad p̄mū sic p̄cedit. videt q̄ dona sint vtutes. Gregorius enī dicit in mozalib⁹ q̄ p septē filios. Job. vii. aūt dicit̄ septē dona spūssancti: q̄ dona sūt vtutes. Job. xii. p̄mo dicit glo. q̄ p donū pfectū qō dr esse deūrsz deserta bona gratuita cōtinēt̄ cū de⁹ sine meritis p̄cedēt⁹ eas noīs infūdat vt aug⁹. dicit: ergo vtutes sūt dona. ¶ Pa. mina in p̄prietates rerū spūaliū oportz detinere: sz fere oīa noīa donoz ad aliq̄s vtutes ptinēt: qz pietas ad iusticiam

pertinet. fortitudo autē vna de q̄ttuor cardinalibus est. con
filiū aūt ptinet ad prudentiā vt dicit pho in. vj. ethi. scientia
aūt z intellect⁹ z sapiētia ponunt a pho virtutes intellectua
les: ergo dona a virtutib⁹ nō distinguunt. ¶ Ad cuicūq; cō
uenit diffinitio z diffinitū. sed diffinitio virtutis quā ponit
Augus. vir⁹ est bona q̄litas mētis qua recte viuit q̄ nullus
male vtit quā de⁹ in nobis opat sine nobis ouenit donis. z
sic etiā q̄cūq; alie diffinitiones q̄ de virtutib⁹ cōiter assignā
tur. ergo dona sunt virtutes. ¶ Si dicat q⁹ dona differunt a
virtutib⁹: qz donū ē aliqd pfecti⁹ virtute. ¶ Cōtra. fm Aplm
& Aug. inter oīa alia dona dei excellēti⁹ donū est charitas.
& charitas ponit vir⁹: ergo donū nō est pfecti⁹ vtute. ¶ Ma
crobius distinguit q̄ttuor gradus virtutū. s. politicas:
purgatorias: purgatiuas: z exēplares. z vn⁹ gradus est sup
alium: in oīb⁹ tñ gradib⁹ nomē virtutis seruat. ergo dona nō
pñt differre a virtutib⁹ pro eo q⁹ sunt supra virtutes. ¶ Sz
ex opposito diuidit nō sunt idē. sz Bre. in pn. moza.
diuidit dona ostra virtutes dicēs p septē filios Job signari
septē dona. p tres filias significari virtutes. ergo dona non
sunt virtutes. ¶ Ea q̄ nō sunt vni⁹ diuisionis nō sūt eadē.
sz vir⁹ alio modo diuidit in suas spēs q̄ donū: ergo virtus
nō est idez qđ donū. ¶ Timor ponit inter septē dona: nō
tñ pōt dici q⁹ sit vir⁹: qz nec theologica nec cardinalis. ergo
dona nō sunt virtutes. ¶ R⁹ dicēdū q⁹ circa hanc qōnē di
uersimode determinatū est a diuersis. Quidam enī moti ex
diuersitate nominū hāc differētiā assignauerūt inter virtu
tes z dona: q⁹ dona dicunt p compationē ad deū dantē: vir
tutes aūt p compationē ad opera spālia z spāles materias.
Sz hoc nō pōt stare: qz compatio donoz ad deū dantē nō pōt
eē nisi vel sicut ad efficientē: vel sicut ad obiectū vel finē. Cō
paratio aūt ad deū sicut ad obiectū nō pōt diuersificare do
na a virtutib⁹: qz nō oīa dona hñt deū p obiecto: cū scien
tia de tpalib⁹ sit. Fortitudo etiā circa difficilia. virtutes aūt
theologice magis hñt deū p obiecto q̄ dona. Silr etiam
nec compatio ad deū sicut ad cām efficientē vel finē: qz hoc
eōe est oīb⁹ habitib⁹ infusis. z fm cōe nō attēdit differētia.
Nō enī pōt dici q⁹ īmediati⁹ a deo ꝓcedāt dona q̄ virtutes:
qz charitas q̄ ē vir⁹ ē donū in quo oīa dona alia nobis do
nant. Et iō alij dicūt q⁹ dona sunt magis in rōne: sz virtutes
sunt magis in volūtate: qz de virtutib⁹ tñ dne ūeniunt in
rōne siue intellectu. s. fides z prudētia. de donis aūt q̄ttuor.
Sz hoc iterū non pōt stare: qz eadē est differētia q̄ est diuisiua
generis: z ostitutiua spēi. vnde si habit⁹ infusus diuidit in
virtutē z donū p hoc qđ est in rōne vel volūtate eē: oportet q⁹
eē in rōne sit differētia ostitutiua vel q̄si ostitutiua doni: z
q̄ volūtate virtutis. z ita oportet dicere q⁹ saluet in oīb⁹
quē sint sub eis: z nō in plurib⁹: qđ pz eē falsum. Et iō alij
dicūt q⁹ virtutes sunt ad bene operādū: sz dona ad resistēdū
tēptationib⁹. sz hoc iterū nihil est: qz sicut eadē q̄litas nālis est
ignis calefacit z q̄ resistit oī infrigidāti: ita idem habitus
quo q⁹ bona opat z cōtrarijs operib⁹ repugnat: qz vni
cuiq; fm phm delectabilis est operatio fm proprium habitū
z contrariū est quod illi operationi repugnat. Et ideo alij di
cunt q⁹ virtutes sunt ad expurgandū animā a peccatis: sz do
na ad sanādū animā a sequelis pctis innitētes verbo Greg.
qui dicit q⁹ sapiētia datur ostra stultitiā: intellect⁹ ostra hebe
tudinē: z sic de ceteris q̄ nō nominat peccata sz sequelas pec
cati. Sed hoc iterū vt videt nō sufficit: quia ad actū peccati
cōsequit macula z reatus que per gratiā remouent. Et ite
rū dispositio vel habit⁹ qui p habitus ostrarios tollunt. z sic
videt q⁹ dona nō pñt esse ad hoc specialiter q⁹ sequelas pec
catī remoueant. ¶ Et preterea oīa illa que Bre. dicit tollun
tur p virtutes: quia precipitationē tollit prudētia vel proui
dentia: superbiā tollit humilitas: z sic de ceteris. z sic nō po
test fm hoc esse differētia propria inter virtutes z dona. Et
ideo alij dicūt q⁹ virtutes sunt ad confortandū nos xp̄o in
his que bene operatus est. Sed dona sunt ad confortādū
ipsi in his que fortiter passus est. Sed hoc iterum nihil vi
detur eē dictū: quia in passione xp̄i precipue a sanctis pro
ponunt nobis imitāda charitas: humilitas: patiētia: q̄ sunt
virtutes: z magis q̄z sapientia z sciētia que sunt dona. vnde
videt adinuētio quedā esse: z rei non cōcordat. Et ideo alij
dicūt q⁹ dona dant ad altiores actus q̄z sint actus virtutū. z
hec opinio inter oēs vera videt. Unde ad hui⁹ intellectum
sciendū q⁹ cū virtus in omnib⁹ rebus inueniri possit fm q⁹
habēt q̄liquas proprias operationes in quib⁹ ad bene ope
randū ex propria virtute perficiunt loquentes tñ in morali
materia de virtute intelligim⁹ de virtute humana que q̄dē
ad operationē humanā bene exequendū perficit. Operatio
aūt hominis potest dici tripliciter. Primo quia ex poten
tia eliciēte vel impante operationē sicut operatio rōnis vel
alicui⁹ potētie que obedit rationi: quia a ratione habet hō
q⁹ sit homo. nutriri aūt z videre nō sunt operationes hois
inquantū est homo sed inquantū est viuū vel animal. z fm
hoc oēs habit⁹ perficiētes ad operationes aliq̄s in quibus
nō cōicat hō cū brutis pñt dici virtutes humane. Secundo
dicit opatio humana ex materia siue obiecto: sicut ille que
habēt pro materia passiones siue operatiōes humanas. sic
enī virtutes morales proprie virtutes humane dicunt. Un̄
dicit pho in. x. ethi. q⁹ opus speculatiue virtutis est magis di
uinū q̄z humanū: quia habet necessaria z eterna pro mate
ria: non aūt humana. Tertio dicit humana ex modo: qz. s.
in operationib⁹ humanis vel primo vel secūdo modo etiaz
modus human⁹ seruat. Si aūt ea que hois sunt supra hu
manū modū quis exequat: erit operatio non humana sim
pliciter: sed quodāmō diuina. Unde pho in. vii. ethic. cōtra
virtutē simpliciter diuidit virtutē heroicā quā diuinā dicit
eo q⁹ per excellētiā virtutis hō fit quasi deus. Et fm hoc di
co q⁹ dona a virtutib⁹ distinguunt in hoc q⁹ virtutes perfi
ciunt ad actus modo humano. sed dona vltra humanū mo
dū. quod patet in fide z intellectu. Nō naturalis enī modus
humane nature est vt diuina nō nisi p speculū creaturarū et
enigmata similitudinū percipiat. z ad sic percipiēda diuina
perficit fides que virt⁹ dicit. Sed intellect⁹ donū vt Greg.
dicit de auditis mentē illustrat vt hō etiā in hac vita preli
bationē future manifestationis accipiat. Et ad hoc etiā cō
sonat nomen doni. Illud enī proprie donū dici debet qđ ex
sola liberalitate donātis cōpetit ei in quo est: z non ex debi
to siue cōditionis. ¶ Ad pmū igit dicēdū q⁹ dona pñt dici
virtutes inquantū perficiūt ad bene operandū. Et humane
fm q⁹ operationes que ex donis eliciunt nō sunt cōmunes
hoīb⁹ z brutis: sed sunt supra virtutes inquātū vltra huma
nū modū perficiūt. ¶ Ad secundū dicēdū q⁹ ratio doni nō
saluat in virtutib⁹ etiā infusis q̄tū ad oīa fm q⁹ saluat in
donis predictis: quia modus operādi qui est in virtutibus
est fm conditionē humanā q̄uis substantia habit⁹ sit ex di
uino munere. z ita aliquo modo pōt dici virt⁹ donū. ¶ Ad
tertiū dicēdū q⁹ quia ea q̄ sūt supra nos nō possum⁹ cogno
scere nisi ex his q̄ fm nos sunt: ideo noīa donoz sumunt ex
his q̄ virtutib⁹ ouenit q̄uis in donis illa que sunt virtutū
sint modo eminētiori q̄z in virtutib⁹. vnde equoce predicta
noīa de virtutib⁹ z donis dicunt. ¶ Ad quartum dicendū
q⁹ in oīb⁹ diffinitionib⁹ datis de virtutib⁹ humanis vel ex
exprimit aliqd quod ad modū humanum ptinet: vel in ipso
actu ex quo sumit diffinitio virtutis intelligit modus agē
di hoī ꝓportionat⁹. vnde diffinitiones ille nō ouenient do
nis fm q⁹ de virtutib⁹ dant. ¶ Ad quintū dicendū q⁹ volū
tas nō habet aliquā impfectionē de rōne sui in nobis q̄tū
ad modū siue opationis. sicut intellect⁹ q̄ cognoscit accipiē
do a fantasmatib⁹. vnde in statu vie deū p essentiā amam⁹:
nō aūt videm⁹. Et iō nō pōt accipi supra illā virtutē q̄ est in
volūtate aliquod donū pficiēs ad agendū nobiliori modo
q̄z sit modus virtutis. Et iō cū donū nō sit supra virtutē nisi
de rōne modi nō erit incōueniēs q⁹ virt⁹ pficiēs volūtatem
q̄tū ad sui supremū dignior sit quolibet dono. ¶ Ad sextū

dicendū q̄ dona de quibus nūc loquimur sunt virtutes diuine. vnde reducunt ad virtutes exēplares q̄s ponit in deo q̄ nō sunt idem specie cū virtutibus politicis: sed sunt supra eas vt dicit p̄hs in. vij. ethi.

Ad secundū sic procedit. videt q̄ plura debeant esse dona q̄z septē assignata. Dona enī pficiūt ad modū altiorē q̄z virt⁹: ergo singulis virtutib⁹ debēt respōdere singula dona. sz inter theologicas virtutes soli fidei vident dona aliq̄ respōdere sicut intellect⁹ z sapiētia: ergo videtur q̄ debeant eē alia dona q̄ respōdeant spei z charitati. ¶ Ꝑ circa ea q̄ sunt temperātie magis hō infirmat q̄z circa materiā alicui⁹ alteri⁹ vtutis. sz dona dant ad tollēdā imperfectionē q̄ est in virtutū actib⁹ ex cōditione humane nature ergo tēperātie debet respōdere aliquod donū. ¶ Ꝑ inē ista dona ponunt tria q̄ ptinēt ad executionē: vt pietas: fortitudo: z timor. sz fortitudini adiūgit̄ sūm motiuū. s. ofiliū: pietati vo sciētia. ergo timori debet aliquod directiuū alterū assignari. ¶ Ꝑ ad iustitiā reducunt sicut partes: pietas: latria: amicicia: z multa alia vt supra dictū est. ergo q̄ rōne pietas ponit donū eadē rōne oēs alie ptes iustitie. ¶ Ꝑ ad prudētiā ptinet non solū ofiliū sz etiā iudiciū sicut supra dictū est. ergo sicut ofiliū ponit donū ita z iudiciū. ¶ Sed cōtra. videt q̄ debeant eē pauciora: q̄ ānto aliq̄ cognitio est altior tāto magis vniuersalis z min⁹ multiplex. sz dona sunt supra virtutes: cū igit̄ virtutes ad cognitionē ptinentes sint fides z prudētia nō debēt eis q̄ttuor dona ad cognitionē pertinētia respōdere. ¶ Ꝑ donū vt dictū est videt aliq̄d alti⁹ q̄z bonū virtutis eē. sz timor nō videt sonare in aliquā eminētiā: ergo nō videt q̄ debeat inter dona cōputari. ¶ Ꝑ non pōt esse spēs altior suo genere neq̄ aliq̄d alti⁹ seipso. sz donū est aliq̄d altius virtute: cū ergo pietas sit pars iustitie: z fortitudo sit q̄dā virt⁹ cardinal' videt q̄ neutra debeat dici donū. ¶ ℟ᵒ dicēdū q̄ sicut ex p̄dictis patet tria sunt genera virtutū. Sunt enī virtutes intellectuales theologice z morales in quib⁹ oīb⁹ hoc cōe inuenit̄ q̄ pficiunt ad actus suos sm humanū modū. vnde cū donū eleuet ad operationē q̄ est supra humanū modū oportet q̄ circa materias oīuz virtutum sit aliquod donū quod habeat aliquem modū excellentē in materia illa. nec tn oportet q̄ tot sint dona quot sunt virtutes: quia in vnoquoq̄ genere in quo multa continent cōuenit esse vnū summū. z ita respectu multarū virtutū que sunt vni⁹ coordinatiōis potest vnū donū excellentiā importare: sicut etiā supra dictū est: q̄ multe virtutes etiā que sunt circa diuersas materias assignant' partes vni⁹ virtutis sm q̄ in materia eius cōicant. Operatio autē humana ad quā humano modo virt⁹ pficit vt ptinet ad contēplationē sm quā ꝺspiciunt necessaria z eterna: vel ptinet ad actionē sm quā disponunt ōtingētia q̄ libero arbitrio sunt subiecta. In ōtēplatione autē humana duplex est via. Una sm quā ꝓcedit ad agnitionē necessariorū z eternorū q̄ ptinēt ad inuentionē. Alia sm quā ex p̄incipijs p̄imis alia ordinant' q̄ ptinēt ad iudiciū. In p̄ima autē via ꝓcedit humano modo ex sensu in memoriā: ex memoria in experimentū: z ex experimento in p̄ima p̄incipia que statim notis terminis cognoscunt'. Et hunc ꝓcessum pficit intellect⁹ qui est habit⁹ p̄incipiorū. ¶ Ulterius in eadē via ꝓcedit inquirēdo ex istis p̄incipijs in cōclusiones. z ad hoc pficit alia virt⁹ intellectualis q̄ dicit sciētia q̄tū ad ea q̄ rōni subiacent. in his autē q̄ supra rationē sunt pficit fides q̄ est inspectio diuinorū in speculo z in enigmate. q̄ autē spūalia q̄si nuda veritate capiant' supra humanū modū est. z hoc facit donū intellect⁹ qui de autitis p fidē mentē illustrat vt dicit Gze. In alia autē via ōtēplationis motus human⁹ est vt ex simplici inspectione p̄imorū p̄incipiorū z altissimarū causarū hō de inferioribus iudicet z ordinet. z hoc fit per sapientiā quā ponit p̄hs intellectualem virtutē in. vi. ethi. q̄ sapiētis est ordinare vt in p̄incipio methaphisice dicit. sz q̄ hō illis causis altissimis vniatur transformat⁹ in earū similitudinē p modū quo q̄s adheret deo vn⁹ spiritus. j. Corin. vj. vt sic quasi ex intimo sui de alijs iudicet z ordinet nō solū cognoscibilia sz etiā actiones humanas z passiones hoc supra humanū modū est. z hoc p sapiētie donū efficit'. Ex parte autē actionis duo inueniuntur. s. dirigere q̄ ptinet ad cognitionem. z exequi quod est affectionis. In cognitione aūt practica q̄ dirigit in operib⁹ mozalib⁹ inuenit' duplex via sicut z in cōtēplatiōis cognitione. s. inuētio z iudiciū. In inuentione aūt modus humanus est q̄ ꝓcedat inquirēdo z coniecturādo ex his q̄ solent accidere: quia ex talib⁹ z circa talia est mozalis cōsideratio vt p̄hs dicit. z hec intentio sm hunc modū pficit p eubuliā que est bona cōsiliatio. sed q̄ hō accipiat hoc quod agendū est q̄si p certitudinē a spū sancto edoct⁹: supra humanū modū est. z ad hoc pficit donū ofilij. In via autē altera modus human⁹ est q̄ ex his q̄ frequēter solent accidere hō de inuētis p cōsiliū iudicet. pbabiliter: quod fit p gnomē z synesim. z vlteri⁹ ordinē huj⁹ iudicij imponat inferioribus: q̄ō fit p prudentiā que p̄ceptiua est. sz q̄ hō certitudinaliter sentiat de his que agēda occurrūt supra hominē est. z hoc fit p donū sciētie qui docet ꝺuersari in medio p̄tate z puerse nationis: vnde z ipsum nomē certitudinē importat. Executio autē actiue vite in duob⁹ cōsistit. s. in operatione⁹ quibus fit cōicatio ad alterū. z in passiōib⁹ quib⁹ hō ad seipz ꝺsponit'. Operationes aūt quib⁹ fit cōicatio ad alterū sm humanū modū regulant'. vel ex eo ad quē est cōicatio: sicut cuz aliquid exhibet' q̄ ei debet': quod facit iustitia. vel ex ipso qui ad alterū sua cōicat inquantū bonū ei⁹. relucet in tali cōmunicatiōe vt mensura harū cōicationū. que quidē cōmunicatio vl' est in hoc q̄ hō sua tribuit: quod facit liberalitas in mediocrib⁹: z magnificētia in maximis donis vl' sumptibus. vel in eo q̄ seipm alteri exhibet siue p cognitionē: vt. s. cognoscat talis qualis est p dicta z facta: quod facit virtus quedā que a p̄hō dicit' veritas. siue per affectionē inq̄ntū delectabile exhibet socijs: vt in ludis. quod facit eutrapelia vel in cōmuni vita. quod facit amicicia q̄ a philosopho virtus ponitur per quā homo ad vnūquemq̄ occēter se habet in dictis z factis. sz q̄ ratio cōmunicationis q̄tū ad oia predicta non attendatur ex bono cōmunicantis. vel ei⁹ ad quē est cōmunicatio: vt in his terminis includat' vt hō alteri tantū tribuat quantū debet vel quantū ei expedit qui tribuit. sz q̄ntū est deo acceptū diuinū bonū quod in se vl' in p̄ximo relucet h⁹ supra humanū modū est. z hoc fit p donū pietatis. passiones aūt vel pertinēt ad concupiscibilem vel ad irascibilem. In passionib⁹ ergo irascibilis dirigētis sm humanū modū accipit̄ p̄o mensura vel regula rationis bonū. passiones enī irascibilis ad tria reducunt'. Primū est spes q̄ est respectu ardui boni consequēdi. que quidē dirigit̄ per hoc q̄ homo pensatis virib⁹ p̄opzijs sm eoz mēsurā ad ardua virtutis opera se extēdat. z hoc facit magnanimitas que est circa magnos bonores: z quedā virtus innominata que est circa mediocres. bonor enī virtuti debetur. Secundū autē est timor z audacia que sunt respectu mali difficilis iminentis. z in his passionib⁹ dirigimur vt sm quantitatē suarum virtutis quis huiusmodi aggrediatur vel fugiat: quod ad fortitudinis virtutē pertinet. Tertiū ira que consurgit ex lesione precedēte in qua dirigimur vt homo nō insurgat in vindictā vltra quantitatē offense z ordinē iuris. quod facit mansuetudo. Sed q̄ homo in omnib⁹ his p̄o mensura accipiat diuinā virtutē: vt. s. ad ardua virtutis opera se extēdat: ad q̄ scit se suis viribus nō sufficere. z pericula que vires suas excedant nō formidet diuino auxilio innisus. z de illatis iniurijs nō solū vindictā nō requirat: sed etiā gloriā habeat in remuneratione intēdens supra humanū modū est. z hoc totū efficitur per donū fortitudinis. In passionib⁹ autē cōcupiscibilis q̄ sunt amor ocupiscētia z delectatio sm humanū modū dirigimur ad bonū rōnis: vt. s. tantū bō ad tpalia bona afficiatur quantū indiget. quod fit per temperantiā que est circa maximas delectationes z ocupiscētias. z sm alias

ei annexas. Sed q̄ homo ex reuerentia diuine maiestatis ōia hec vt stercora arbitret supra humanū modū est. & hoc per donū timoris perficitur. Unde in psal. dicitur Confige timore carnes meas. Quidam vō accipiūt numerū donorū fm pronitates ad peccatū eo q̄ donū est ad auferendū defectū potentie in qua est virtus. vnde dicūt q̄ cōtra pronitatē ad superbiā est timor ad humilitatē inclinās. Cōtra pronitatē ad inuidiā que proximo compati nescit est pietas. Cōtra auaritiam sciētia: cuius est bene cōuersari cū hominib⁹ vnicuiq; reddendo quod suū est. quod auaritie opponitur. Cōtra accidiā fortitudo. Contra irā que agit omnia in precipitio cōsiliū. Cōtra gulam qui sensus bebetat intellectus. Cōtra luxuriā sapiētia: quia gustato spiritu desipit omnis caro. Alij vō accipiunt numerū donor fm ea que in christo exigebant ad patiendū: que quidē fuerūt quattuor. s. reuerentia ad patrē mittentē. & sic est timor. Compassio vel misericordia ad eos pro quibus patiebatur. & sic est pietas. Uilitas ad passiones sustinēdas. & sic est fortitudo. Et fructus passionis cōsideratio. & sic est intellectus. Consiliū aūt fortitudinē dirigit: sciētia pietatē: sapiētia intellectū. Alij vō accipiūt fm ea que ex peccato consequunt. Consequunt enī in cōcupiscibili duo vitia vt nō subueniat proximo. & contra hanc est pietas. In irascibili timiditas cōtra quā est fortitudo. Et presumptio siue audacia contra quā est timor. In rationali vō respectu finis bebetudo vt non cognoscat. cōtra quā est intellectus. Et stultitia vt nō afficiat aliquis debite ad finē. & cōtra hanc est sapiētia. Sed respectu eor que sunt ad finē ignorātia: qua. s. homo nescit quid expediat ad prosecutionē finis. & cōtra hāc est sciētia. Et precipitatio p quā homo ex impetu passiōis magis ducit in his que sunt agenda q̄ ex electione. & cōtra hoc est consiliū. Alij vō aliter accipiunt dicētes q̄ dona perficiūt in duplici vita. In contēplatiua quidē sapiētia p modū gustus experiētis. intellectus p modū visus inspicientis. In actiua autē q̄tū ad recessum a malo. timor q̄tū ad operationē boni ad quod omnes tenentur. pietas vt exequēs: & sciētia vt dirigēs. Quātū vō ad operationē boni ad quod nō omnes tenentur fortitudo vt exequens: & cōsiliū vt dirigēs. Sed prima assignatio magis videtur accepta fm propias rationes donorū. Ad primū igit dicendū q̄ fides est in intellectu: spes aūt & charitas in voluntate vt prius dictū est. Intellectus autē human⁹ ex sua natura habet imperfectionē in modo intelligēdi: quia spiritualia nō potest percipere nisi deuenies in ea ex sensibilibus. sed voluntas nō habet ex sui natura aliquē modū imperfectionis vt dictū est. & ideo charitati & spei nō respōdet aliquod donū quod perfectiori modo operet. imperfectio. n. que est in actu spei nō est ex modo operādi: sed magis ex diuersitate obiecti. Ad secundū dicendū q̄ perfectio temperātie consistit in retrahēdo a delectationib⁹ circa ēs est: vel aggrediēdo. iustitie autē in operādo que ad alterū sunt. Et ideo iustitie respōdet donū quod est ad operandū. s. pietas. & fortitudini donū quod est ad sustinendū & aggredien dū: quod eodē nomine nominat. temperātie autē donū q̄ sonat in recessum ab aliquo. s. timor vt pri⁹ dictū est. Ad tertiū dicendū q̄ idem est directiuū in recessu a termino: & accessum ad aliū terminū. & ideo timor qui sonat in recessum nō habet aliquod speciale directiuū preter ea que dirigunt in alijs exequētib⁹ que pertinēt ad accessum & ad terminū. Ad quartū dicendū q̄ quia donum eleuat hominē ad id quod est supra se: ideo conuenienter donū respōdens iustitie ex illa parte iustitie sumitur que ei quod maxime supponitur debetur. huiusmodi autē est pietas que debetur deo & patri carnali: vel etiā patrie. Ad quintū dicendū q̄ iudicium prudētie per donū sciētie perficit: sicut & consiliū per donū cōsilij. Ad sextū dicendū q̄ multe alie virtutes pertinēt ad cognitionē q̄s fides & prudētia sicut patet de omnibus intellectualibus. & ideo ratio procedit ex falsis. Ad septimū dicendū q̄ timor sonat in quandam subiectionem hominis ad deū per quandā reuerentiā. quanto autē creatura magis creatori subicit tāto altior est. sicut materia q̄nto magis subicit forme tanto perfectior est. & ideo timor in excellētiā sonat fm q̄ importat reuētiā ad deū: sic enī maxime donū est.

Ad octauū dicendū q̄ pietas que est donū est supra iustitiā & supra oēs partes eius vt ex predictis patet. & ideo nō idem cū pietate que est pars iustitie.

Ad tertiuz sic proceditur. videtur q̄ dona non remaneant in patria. Donū enī fortitudinis videtur esse cōtra difficultates ordinatum. sed in patria nō erit aliqua difficultas: ergo ibi nō erit fortitudinis donū. Ꝑ pietas est ad cōpatiēdū. primo. & in patria nō erit cōpassio ergo nec pietas donū. Ꝑ timor est ad retrahendū a malo & ex fide consequit. sed in patria euacuabitur fides & omne malū cessabit: ergo nō erit ibi timor. Ꝑ fm Damascē. cōsiliū est de donis. sed in patria nō erit dubitatio: ergo nec cōsiliū. Ꝑ prima Corinth. xiij. sciētia destruetur. ipsa enim docet cōuersari in medio prauę & peruerse nationis: quod in patria penitus nō erit. ergo neq; donū scientie erit in patria. Ꝑ dona omnia vt dictū est tollūt imperfectionē que est in virtutib⁹ q̄tū ad modū operādi. sed in patria non erit imperfectio. ergo donis nō indigebimus: sed ipse virtutes perfecte sufficiēt. Sed contra. Christus fuit simul verus viator & comprehensor. Sed in christo fuerūt dona excellentissima vt patet per id quod dicit Isa. xj. ergo per comprehensionē glorie nō excluduntur: & ita remanebūt in patria. Ꝑ dona sunt perfectiora virtutibus cardinalibus: sed ille manent in patria: ergo multo fortius dona. Ꝑ per donū eleuat homo supra humanū modū sicut patet ex dictis. sed hoc precipue erit in patria quando erim⁹ equales angelis dei vt dicitur Matth. xxij. ergo dona permanebūt in patria. Ꝑ° dicendū q̄ modus vnicuiq; rei ex propria mensura prefigitur. vnde modus actionis sumit ex eo quod est mensura & regula actionis. & ideo cū dona sint ad operandū supra humanū modū oportet q̄ donorū operationes mensurent ex altera regula q̄s sit regula humane virtutis que ē ipsa diuinitas ab homine participata suo modo vt iam nō humanitus sed quasi deus fact⁹ participatiue operet vt ex predictis patet. & ita omnia dona cōmunicāt in mēsura operationis. Differunt autē in materia circa quā operant. Illa enī que in vita actiua perficiūt habēt materiā cōmunē cum moralibus virtutib⁹. Illa vō que perficiūt in vita contēplatiua habent materiā cōmunē cū theologicis & intellectualibus virtutib⁹ eo q̄ precipuū obiectū cōtēplationis de⁹ est q̄ est obiectū theologicarū virtutū. Dona igitur illa que perficiūt in vita actiua nō manēt q̄tū ad actus quos habēt circa propriā materiam: sicut nec virtutes cardinales: quia nec timor a noxijs retrahit: nec fortitudo difficilia sustinere facit sed remanebunt q̄tū ad actus quos habēt circa deū qui est mēsura operationis in illis: sicut timor hominē per reuerētiam deo subiciet. Dona autē illa que perficiūt in vita contemplatiua remanebūt q̄tū ad actus quos habēt circa propriā materiā. & q̄tū ad actus quos habēt circa propriā mensurā: sed perficient q̄tū ad modū: quia quantūcunq; dona ad altiorē modū eleuēt q̄s sit cōmunis homini mod⁹ nunq̄ tamen in via ad modū patrie pertingere possunt. Et per hoc patet respōsio ad prima quinq; que procedūt de donis perficientib⁹ in vita actiua fm actus quos habēt circa propriā materiā.

Ad sextū dicendū q̄ dona illa que cōmunicant cū virtutib⁹ in obiecto quod in patria remanebit nō remanebunt in patria a virtutib⁹ illis distincta a quibus non distinguunt nisi ex imperfectione & perfectione in modo operatiōis. quod patet de intellectu & fide: quia visio que fidei succedit ad intellect⁹ donū perfectū pertinet: vt patet in glo. Math. v. Et similiter est de sapiētia p quā filij dei vocabimur in cōparatione ad spem que ad hanc celsitudinē aspirat. Sed dona illa que cōmunicāt cū virtutibus moralib⁹

in materia que in patria non remanebũt non remanebunt quo ad actus quos habẽt circa materiam illam in qua cum virtutibus cõmunicabant: sed q̃tũ ad actus quos habẽt circa mensurã in qua non cõmunicant cum virtutibus. ⁊ ideo actus illoꝝ donoꝝ remanebunt distincti ab actibus virtutũ qui erũt in patria: ⁊ erunt actus horũ donoꝝ medij inter actus virtutũ theologicarũ ⁊ actus moraliũ virtutũ: sicut q̃ in patria remanebũt: quia actus virtutũ theologicarũ erunt circa deũ fm se sicut charitatis in diligẽdo ipsum. actus vo doni erũt circa deũ inquantũ est regula dirigẽs ad operandũ in omnib⁹ alijs: sicut timor reuerentiã ad deũ habebit ex qua in hac vita omnia mũdi prospera contempsit. actus vo virtutis cardinalis erit circa finẽ propriũ quẽ quis consecutus est ex meritorijs actibus virtutũ sicut temperãtie nullo defectu noxio delectari: vt in precedenti distinc. dictũ est.

Ad quartũ sic proceditur. videt q̃ beatitudines non respõdeant singulis donis. sicut enĩ supra dictũ est singulis virtutib⁹ non respõdent singula dona. sed beatitudines sunt virtutes: vt dicit glo. sup illud psal. Purgatũ sepultũ: in sermone inquit dñi septẽ premittunt virtutes que ⁊ beatitudines dicunt: quia pfectos ⁊ bonos faciũt ergo ⁊ beatitudines ⁊ dona nõ respondent sibiinuicẽ. ℂ ℙ in via non potest esse beatitudo rei sed spei tñ. sed quilibet actus meritorius facit sperare beatitudinẽ: quia spes est ex meritis proueniẽs: vt supra distin. xxxvj. dictũ est. ergo non oportet q̃ beatitudines respõdeant donis q̃ sunt supra modũ humanũ perficiẽtia: sed virtutibus quantũcũq; imperfectis. ℂ ℙ btitudines ponunt geminate: sicut patet Math. v. Beati pauperes spiritu quoniã ipsoꝝ est regnũ celoꝝ. hoc totũ ad vnã beatitudinẽ pertinet. Dona autẽ ponunt simpliciter: ergo dona ⁊ beatitudines nõ coꝛrespõdent sibiinuicẽ. ℂ ℙ inter dona proprie computat sapiẽtia. sed sapiẽtie nõ coꝛrespõdet paupertas spirit⁹ que prima inter beatitudines ponit: ergo btitudines non recte respõdent donis. ℂ ℙ dona sunt tñ septẽ: beatitudines autẽ octo: ergo non respõdent sibiinuicẽ. ℂ ℙ inter dona ponunt quattuor ad cognitionẽ pertinẽtia. sed inter beatitudines vna tñ pertinet ad cognitionẽ: illa. s. qua dicitur Beati mũdo coꝛde qñ deũ videbũt. ergo non respõdent beatitudines donis. ℂ ℙ sciẽtia in omnib⁹ actibus qui ad vitã actiuã pertinẽt videtur dirigere: ergo sciẽtie nõ magis coꝛrespõdet illa beatitudo Beati qui lugent: vt glo. dicit q̃ aliqua aliarũ. ℂ Sed contra est quod dicit in glo. Math. v. ibi enĩ singule beatitudines singulis donis adaptant. ℂ ℙ beatitudo siue felicitas fm philosophũ est operatio fm perfectaz virtutẽ. sed dona sunt pfectissime virtutes vt ex dictis patet. ergo ⁊ beatitudines coꝛrespõdẽt donis. ℂ ℙ dona a magistris ponũtur media inter virtutes ⁊ beatitudines. sed dona respõdẽt virtutibus vt ex dictis patet. ergo ⁊ beatitudines respõdent donis. ℂ ℝ° dicendũ q̃ quidã dicunt q̃ beatitudines sunt quidam habitus perectiores donis sicut dona sunt perfectiora virtutib⁹. Unde dicũt q̃ virtutes perficiũt ad actus primos: dona autẽ ad actus secũdos: sed btitudines ad act⁹ tertios. sed nõ de facili potest assignari differẽtia inter act⁹ beatitudinũ ⁊ donoꝝ que sufficiat ad differentiã habituũ. quod patet ex differẽtia quam assignãt: que nõ est nisi fm intensionẽ ⁊ remissionẽ: quod nõ sufficit ad diuersificandũ habitũ. Et ideo aliter dicendũ q̃ beatitudines nõ sunt habitus distincti a virtutib⁹ ⁊ donis. ⁊ sunt operationes virtutũ perfectarũ ex adiunctione donoꝝ siue potius ipsoꝝ donorũ. ⁊ hoc cõsonat dictis sanctoꝝ qui beatitudines virtutes nominãt eo modo loquẽdi quo virtus dicit actus virtutis. Consonat etiã ipsi euangelio quod inter beatitudines multa enumerat que manifeste ad dona vel virtutes pertinent. Cõsonare etiã videt ad hoc magister qui de beatitudinib⁹ specialem tractatũ nõ facit sicut de virtutibus ⁊ donis. Consonat etiam philosophoꝝ dictis qui felicitatẽ dicũt etiã eẽ operationẽ fm perfectã virtutẽ. Perfectio autẽ virtutis potest tripliciter accipi. Primo q̃tũ ad speciẽ virtutis sicut prudentia que dirigit alias virtutes mozales. ⁊ sapiẽtia que dirigit alias intellectuales. Undea pho felicitas ciuilis ponitur operatio prudentie: felicitas autẽ contẽplatiua sapiẽtie. Secũdo q̃tũ ad statũ perfectionis: ad quã perfectionẽ virtutes perueniũt per augmentũ. ⁊ hec etiã perfectio requirit ad felicitatẽ fm pho in. j. ethi. quia sicut vna dies nõ facit ver. ita nec beatũ. Tertio q̃tũ ad modũ. ⁊ sic dona ponunt dici pfecte virtutes vt ex dictis patet. vel etiã virtutes quib⁹ dona adiunguntur fm q̃ vnus habit⁹ ex additione alteri⁹ adiuuat. ⁊ sic beatitudines de quib⁹ loquit dñs Math. v. dicũtur opationes pfecte virtutis. Et quia dona vt dictũ est habent duplices actus. quosdã qui pertinẽt ad viaz: ⁊ quosdã qui pertinẽt ad patriaz. ideo in singulis beatitudinib⁹ duo ponunt. vnũ pertinẽs ad statũ vie. aliud aũt ad statũ patrie. Differt tñ in his q̃ pertinent ad vitã contẽplatiuã ⁊ actiuã. vita enĩ contẽplatiua ⁊ hic incipit ⁊ in futuro consummat. vñ act⁹ qui erũt pfecti in patria quodãmõ in hac vita inchoantur: sed imperfecti sunt. Donũ autẽ intellectus cui⁹ est spiritualia apprehẽdere in patria ad ipsam diuinã essentiã ptinget eã intuendo. vnde in sexta beatitudine que ad donũ intellect⁹ pertinet ponit q̃tũ ad statũ patrie Quoniã ipsi deũ videbũt. Sed in statu vie spiritualia ⁊ precipue deũ magis videm⁹ cognoscẽdo quid nõ est q̃ apprehẽdendo quid est. ⁊ ideo q̃tũ ad statũ vie ponitur coꝛdis mũdicia non solũ a passionũ illecebris quã mũdiciã donũ intellectus nõ facit: sed presupponit p vitã actiuã perfectã: sed etiã ab erroꝛib⁹ ⁊ fantasmatibus ⁊ spiritualib⁹ formis. a quibus omnib⁹ docet abscedere Dio. in libꝛo de mistica theologia tẽdentes in diuinã contemplationẽ. Similiter etiã donũ sapiẽtie cui⁹ est spiritualia que intellectus apprehẽdit iudicare siue ordinare: siue approbare infallibiliter. ⁊ recte iudicabit ⁊ ordinabit de oib⁹ que ei subdunt siue sint apprehensiones siue operationes. Et in hoc quedã similitudo deitatis in hominẽ apparebit cũ deus a prouidendo ⁊ iudicãdo nomẽ accepit fm quã homo filius dei manifeste ostendit. vnde in septima btitudine que ad sapientiã reducit dicit Quoniaz filij dei vocabunt. In statu aũt vie magis opaꝛ in remouendo impedimenta que predictã ordinationẽ perturbare pñt q̃ eam assequat. ⁊ ideo pacificatio ponitur in septima beatitudine q̃tũ ad statũ vie p quã perturbãtia pacẽ q̃ est ordinatio nationis predicte termin⁹ quietare conatur ⁊ in seipso ⁊ etiã q̃tũ ad alios qui quocũq; modo ei obediũt. Actiue aũte vita finis est non cognitio sed operatio. ⁊ ideo actus consilij ⁊ sciẽtie que in vita actiua dirigũt nõ computant inter beatitudines. sed tñ beatitudines que sunt actus donoꝝ exequũtur actus habituũ in glo. Math. v. ei attribuunt inquantũ actus habituũ exequẽtis est etiam quodãmõ habitus dirigẽtis. Ad donũ aũt timoris vt dictũ est pertinet omnia tempoꝛalia bona ex reuerẽtia diuine maiestatis despicere. quoꝝ quedã sunt extrinseca ficut diuitie ⁊ honoꝛes. ⁊ horũ contẽptus ad primã beatitudinẽ ptinet qua dicit Beati pauperes spiritu. pauertas enĩ spiritus vt dicit glo. duas habet partes. s. rerum abdicationẽ: ⁊ spirit⁹ id est superbie contritionẽ. In patria enĩ non erit actus timoris circa tempoꝛalia bona: sed circa id quod erat ratio contemnẽdi ista tẽpoꝛalia. ⁊ ideo in hac beatitudine ponitur q̃tũ ad statũ patrie dominiũ regni celoꝝ: in quo ⁊ diuitie ⁊ honoꝛes celestes comprehẽdunt. Alia vo quoꝝ cõsideratione tempoꝛalia contemnebant. Alia vo tempoꝛaliũ bonoꝝ intrinseca sunt homini delicie. ⁊ horũ contemptus pertinet ad tertiã beatitudinẽ qua dicit Beati qui lugent. ⁊ ponitur q̃tũ ad statũ patrie cõsolatio futura: ex cui⁹ respectu cõsolatio tẽpoꝛalis despiciebat. Et quia difficilioꝛa magis rationis directione indigemus: ideo tertia beatitudo attribuit dono dirigẽti. s. sciẽtie. Prima aũt dono exequẽti. s. timoꝛi. difficilius enĩ abnegat intrinseca q̃ extrinseca bona. Ad donũ autẽ foꝛtitudinis pertinet ois difficilia sustinere cum gaudio. Est aũt duplex difficultas.

Una in laboze operationum. z talis sustinẽtia ad quartam beatitudinẽ pertinet qua dicit Beati qui esuriunt z sitiunt iustitiã id est qui quelibet laborioſa z difficilia in prosecutione operationũ iustitie sustinẽt. sed q̃tũ ad statum patrie ponit saturitas in qua comprehendit omne illud quod labozantes recreare solet. Alia difficultas est in passionib⁹ iuxta quã dicit Beati qui persecutionẽ patiunt propter iustitiã sed quia ista iustitia est manifestatiua omniũ precedẽtiũ: ideo nec speciale sibi premiũ reddit. Sed redit ad caput. i. ad premiũ positũ in prima beatitudine vt per hoc ostendat q̃ omniũ beatitudinũ premia debent. z ppter hoc etiã non attribuit alicui speciali dono. sz quarta attribuit dono fortitudinis. Ad donũ aũt pietatis pertinet pficere in bis que ad alterũ sunt. Ad alterũ autẽ aliquis bene se habet dupliciter. Uno modo vt molestie ei nõ inferant etiã si ipse prius. Bo. qui cedunt improbis: z vincũt in bono malũ. Et q̃z hoc pertinet ad secundã beatitudinẽ qua dicit Beati mites impugnatio proximi plerũq̃z cõtingit propter pacificã possessionẽ temporaliũ bonoz: ideo in hac beatitudine ponit q̃tũ ad statũ patrie possessio terre. s. viuẽtiũ. Alio mõ aliqs se habet bene ad alterũ vt beneficia ei exhibeat. z hoc ptinet ad quintã beatitudinẽ qua dicit Beati misericordes. z ponitur pro premio liberatiuo ab omni miseria. cuius intuitu aliquis miserias aliozũ reuelat. Sed quia difficilius est benefacere q̃z non nocere: ideo secũda beatitudo attribuit dono quod ad alterũ est sicut z pietas. sciẽtia enĩ non dicit ordinẽ ad alterũ sicut nec timoz. Ordo autẽ harũ beatitudinũ accipitur fm q̃ ab exterioꝛib⁹ homo magis ad interioꝛa progredit: quia maxime extrinseca sunt bona tẽporalia exteriora. post hoc aũt proxim⁹. post hoc autẽ passiones innate. post hoc operationes ppie exteriores. Tũ quia in his est labor. post hoc cõpassio interior. post hoc apprehẽsio. post hoc oratio. passio vo illata ponit vltimo quasi aliozũ manifestatiua. Ad pmũ igit dicẽdũ q̃ beatitudines dicunt virtutes inquantũ sunt actus perfectarũ virtutũ. s. donozũ. z iõ beatitudines respondent donis sicut operationes habitibus Ad secundũ dicendũ q̃ virtus imperfecta facit sperare meritũ z assimilationẽ ad ipsã: sicut etiã pueros bone indolis iudiciũ future felicitatis apparet. Ad tertiũ dicẽdũ q̃ habitus donozũ sunt idem in via z in patria: actus autẽ nõ. Et ideo beatitudines geminant: non aũt dona. Ad quartũ dicendum q̃ dona sunt tm̃ a deo: z ideo preordinant fm q̃ sunt pfectioꝛa. sic enĩ sunt deo ppinquioꝛa. sed operationes donozũ que sunt etiaz a nobis: z ideo ordinant fm q̃ sunt perioꝛa: z de imperfectis ad perfecta. Ad quintũ dicẽdũ q̃ singulis donis singule beatitudines respondeant: quia alicui dono respõdẽt due beatitudines: z alicui beatitudini duo dona. vnũ sicut dirigẽs: alterũ sicut exequẽs vt ex dictis pz. sed fm hoc dicunt beatitudines donis respondere: quia nõ est aliqua beatitudo q̃ directe non respõdeat alicui dono neq̃z aliquod donũ cui non respõdeat aliq̃ beatitudo. Ad sextũ dicẽdũ q̃ vite actiue finis nõ est cognitio. z ideo cũ beatitudo finẽ quendã nominet nõ potest poni in vita actiua aliqua beatitudo pertinẽs ad cognitionẽ: sz solũ in vita ꝺtẽplatiua. cui⁹ pfectio in cognitione cõsistit. de donis z btitudinib⁹. Ad septimũ dicẽdũ q̃ q̃uis scia q̃dã appropriationẽ reducunt ad sciẽtiã vel consiliũ q̃z alij: vt ex dictis patet.

Ad quintũ sic proceditur. Uidet q̃ fructus non correspondeant donis: quia vt dicit Ambro. virtutes fructus dicunt: quia suos possessoꝛes sancta z sincera delectatione reficiunt. sed virtutes non respondent donis sz precedunt ea: ergo nec fructus. Ps fruct⁹ videt in premiũ sonare. sed dona non tm̃ ad premiũ sed z ad statũ etiam meriti pertinẽt: ergo donis fruct⁹ non respondent. Ps fruct⁹ a fruẽdo dicit. sz deo solũ fruendũ est vt aug. dicit: ergo videt eẽ tm̃ vnus fruct⁹ sicut vna fruitio. z ita non pñt fructꝰ cozrespõdere donis que sunt septẽ. Ps fruct⁹ distinguunt fm diuersos status virtutũ vt patet Matth. xiij. in glo. quia fructus tricesim⁹ debet cõiugatis: sexagesim⁹ autẽ viduis: sed centesim⁹ virginib⁹. dona autẽ non distinguunt fm diuersos stat⁹: quia in oĩb⁹ statib⁹ pñt aliquo modo dona habẽ: ergo fruct⁹ nõ respondent donis. Ps Bal. v. ponunt multo plures fructꝰ q̃z septẽ. cũ ergo dona sint tm̃ septẽ: fructus autẽ duodecẽ: videt q̃ fruct⁹ nõ respõdeant donis. Sed cõtra. Beatitudines respõdent donis. sed beatitudo ꝺtinet fructũ cũ nõ sit sine delectatiõe vt dicit. i. etbi. g̃ fruct⁹ donis respõdent. Ps Sap. iiij. dicit bonoꝝ laboꝝ glorioſus est fructus. sed nõ sunt aliq̃ labores digniores q̃z in operib⁹ donozũ: ergo fruct⁹ donis respondent. Ps delectationes virtutũ dicunt fructꝰ vt patet ex auctoꝛitate Ambro. inducta. sz nõ minoꝛ est delectatio in donozũ actib⁹ q̃z in actib⁹ virtutũ: ergo fruct⁹ respõdent donis. Rº dicẽdũ q̃ nomẽ fructus a coꝛporalib⁹ ad spũalia transfert. dicit enĩ in coꝛporalibus fruct⁹ boc quod de terre nascẽtib⁹ expectat. z iõ expectatur. Et ideo omne illud quod de re aliq̃ quis consequit q̃si mercedẽ laboris circa illã impensi dicit fructꝰ. hoc autẽ est z illud quod de re aliq̃ principaliter expectat. z sic fruct⁹ oĩs nostri operis deb⁹ est. Et iterũ illud quod ꝺs ꝺsequit ex operatione non principaliter propter hoc operãs dicit fructus: et si delectationes q̃ in bonis operib⁹ sunt sunt quidã fruct⁹ bonozũ operũ. z hoc modo in auctoꝛitate predicta accipit Ambro. fructũ dicẽs ipsas virtutes fructꝰ eẽ inquantũ delectant. Scõm pbm autẽ. iij. ethi. oĩs operatio pcedẽs ex habitu pficiẽte naturã bz delectationẽ annexã. vñ cũ felicitas vel beatitudo sit operatio fm virtutẽ perfectã: quoddaz formale cõpletiuũ beatitudinis est ipsa delectatio: z iõ fructus q̃ delectationẽ nominãt beatitudinib⁹ respõdent sicut beatitudines donis. Inter fruct⁹ autẽ cõputant quidã qui sunt essentialiter delectatio: vt gaudiũ q̃z tũ ad vnionẽ z presentiã bonoꝝ: z pax q̃z tũ ad remotionẽ impedimẽtoꝝ perturbantium delectationẽ. Et ideo hi duo fruct⁹ respõdent oĩb⁹ donis z beatitudinib⁹. Quidã vo ponunt q̃si rõ delectationis z causa. Est autẽ delectatio in operib⁹ actiue z ꝺtẽplatiue vite. In operib⁹ aũt actiue vite ratio delectationis est duplex. Uno modo ex remotione impedientiũ veram delectationẽ spũs. delectatio enĩ ex opatione non impedita causat fm pbm. Alio modo ex pñtia bonoꝝ spũi ꝺueniẽtiũ. Impedit autẽ spũal⁹ delectatio vite actiue dupliciter. Uno modo p delectationes ꝺtrarias. s. bonoꝝ tẽporaliũ. sicut enĩ operationes ꝺtrarie sunt: ita z delectatiões: vt dicit pbs in. x. etb. Tẽporalis autẽ delectatio vel est in bonis exteriozib⁹. s. diuitijs z honozib⁹. z bãc delectationẽ cobibet modestia que fruct⁹ ponit. z respõdet paupertati spũs vel etiã in delectationib⁹ carnis: z sic repzimunt vel abstinẽdo ab illicitis: qõ facit castitas. vt etiã a licitis: quod facit ꝺtinẽtia fm glo. Et hi duo fruct⁹ respõdent beatitudini luctus. z p ꝺsequẽs hi tres fruct⁹ respõdent dono timoris q̃si exequẽti. Uel aliter fm pbm in. vij. etbi. põt distingui castitas a ꝺtinẽtia: vt per ꝺtinẽtiã sic repzimant ꝺcupiscẽtie vt nõ dominent. p castitatẽ aũt vt etiaz subiciant. Alio modo impedit delectatio spũalis p exteriozes difficultates. que quidẽ ꝺsistũt vt in labore actionũ: quẽ vincit lõganimitas. vñ h fruct⁹ respõdet q̃rte beatitudini z dono foꝛtitudinis. vel etiã in doloze passionũ. z hoc dupliciter vincit. Uno modo vt p eas ꝺstantia animi nõ frãgat q̃tũ ad seipm: z hoc facit patiẽtia. z h fructus respõdet octaue btitudini Bti q̃ psecutionẽ patiunt. z dono foꝛtitudinis. Alio mõ vt hõ ab inferẽte nõ turbet ad nocẽdũ ei. z h facit mãsuetudo. Et h fruct⁹ rñdet mititati q̃

est secūda beatitudo ꝛ dono pietatis. bonum autē ꝺueniēs fm actiuā vitā quod delectatiōez facit est etiā in affectu fm ꝙ homini omne bonū complacet ꝛ sui ꝛ alteri⁹. hoc enī est hominē ꝺulcē habere animū. ꝛ sic est bonitas. glo. ꝺulcedo animi. Et in ꝺine ad effectū fm ꝙ hō est bene cōicatiuus suoꝝ ad alios. ꝛ sic est benignitas. ꝛ hi duo fruct⁹ reſpōdent btitudini q̄nte que est de miſericoꝺia ꝛ dono pietat⁊. Oēs autē predicti fruct⁹ reſpōdent donis ꝛ ofilio sciētie q̄si diriḡētib⁹. In vita aūt ⁊templatiua nō pōt eē aliq̄d delectationē impediēs niſi ex parte actiue vite: qz fm ꝑm delectatiōi q̄ est in ꝺiderādo nō est ⁊trariū. vnde nō est ibi ratio delectationis niſi ex pītia boni in quo mens quieſcit. ꝛ hoc ꝺupliciter. Uno modo p cognitionē ſpūaliū ſine ꝺubitatiōe. ꝛ sic est fides. Glo. ꝺe intuſibilib⁹ certitudo. ꝛ reſpōdet ſexte beatitudini ꝛ dono intellect⁹. Alio modo p intimā vnionez ad ſpūalia ex quo pōt iudicare de oīb⁹ aliſs: qz ſpūalis oīa iudicat. j. Corinth. ij. ꝛ sic est charitas: ꝛ reſpōdet ſeptime beatitudini. ſ. Beati pacifici. ꝛ dono ſapiētie. ¶ Ad p̄mū igit dicendū ꝙ virtutes ꝺicunt fruct⁹ nō rōne habituū: ſz qz in operib⁹ ꝺelectationē annexā habēt. vnde ꝛ virtutes q̄ inter fruct⁹ nominant: ſicut caſtitas: mā ſuetudo ꝛ huiusmodi nō ponunt in q̄ntū ſunt virtutes ſed in q̄ntū hūt aliquā rationē ꝺelectādi. ¶ Ad ſecūdū ꝺicendū ꝙ ſicut peccatū habet ſuā penā annexā aliquā: qz oīs inoꝛdinatus anim⁹ ſibi est pena vt ꝺicit Aug. in li. ofeſ. ita ꝛ meritū habet ſuū fructū adiūctū qui tñ fruct⁹ in futuro cōplebit sicut ꝛ maloꝝ pena. ꝛ iō ꝺonis reſpōdēt fruct⁹ etiā q̄tū ad act⁹ quos in via hūt. ¶ Ad tertiū ꝺicēdū ꝙ frui aliquo ꝓprie est ipm vt fructū habere. hoc autē habet aliq̄s vt fructū quē expectat p̄incipaliter ex ſuo opere. Unde illo quod ꝺſequit ex opere nō p̄incipaliter expectato nō p̄ꝓprie ꝺicit aliquis frui: ſz ſolū illo quod p̄incipaliter expectat: quod est ſolū ꝺeus. Et ideo q̄ꝺ sit vna tñ fruitio: sunt tñ multi fruct⁹: qz quicq̄d ꝺſequit etiā si nō p̄incipaliter expectat pōt ꝺici fruct⁹. ¶ Ad quartū ꝺicēdū ꝙ diſtinctio fructuū fit ꝺupliciter. Uno modo fm intenſionē ꝛ remiſſionē. ꝛ sic fruct⁹ diſtinguunt in euāgelio: quia ꝺe quibuſdā operibus maius erit gaudiū q̄ꝺ de aliis. Alio modo q̄tū ad ꝺiuerſas rōnes gaudendi. ꝛ sic ꝺiuidit q̄ſi eēntialiter ꝛ p ſe. ꝛ hoc modo diſtinguit Hat. v. ꝛ sic ꝺonis respondent fruct⁹ vt ꝺictū est. ¶ Ad quintū ꝺicendū ꝙ eidem dono pōt reſpondere multi fructus fm ꝙ habet multos actus: vt ꝺictuz est. ꝛ ideo non oportet ꝙ sint tot fructus quot dona.

AD ſextū sic ꝓceditur. videtur ꝙ petitiones ꝺonis nō reſpōdeant. Aug. enī ꝺicit in Ench. ꝙ trib⁹ p̄mis petitionib⁹ eterna poſcunt. reliq̄s ꝺo q̄ttuoꝝ tpalia. ſz vnūquodq; ꝺonoꝝ ptinet ad p̄ſentē vitā in q̄ tpaliter vivit. ꝛ ad futurā in q̄ ad eternitatē ꝓuenim⁹: vt ex ꝺictis patet. ergo ꝺonis petitiones nō reſpōdent. ¶ Aug. in epla ad Probā ꝺicit: Quiſq; ꝺicit petēdo. ſ. ꝙ ad istā euāgelicā partē ptinere nō poſſit etiā si nō illicite ozat carnaliter ozat. ſz multa alia pōt peti a ꝺeo nō carnaliter q̄ſi septē ꝺona sicut septē virtutes ꝛ gr̄a ꝛ neceſſaria vite. ergo petitiones ꝺñice ozationis septē ꝺonis nō reſpōdēt. ¶ Ꝓ omnia ꝺona sunt q̄ꝺā bona a ꝺeo ꝺonata. ſed petitiones ozationis ꝺominice nō tñ sunt ad ꝺſecutionē boni ſz etiā ad remotionē mali. ergo ꝺona petitōib⁹ nō reſpōdent. ¶ Ꝓ in ꝺonis sunt q̄ttuoꝝ q̄ ad cognitionē ptinēt. ſed in petitionib⁹ nulla videt ad cognitionē ptinere: ergo petitiōes ꝺonis nō reſpōdent. ¶ Ꝓ petitiones ad impetrandū oꝛdinate sunt. ſz impetrare aliq̄d a ꝺeo nō est niſi hītis virtutē. cū igit ꝺona simul cū virtutibus infundant videt ꝙ petitiones non oꝛdinent ad ꝺona. ¶ Ꝓ Auguſ. in Ench. ꝺicit ꝙ hoc totū est vna petitio Et ne nos inducas in temptationē: ſz libera nos a malo. quod patet ex hoc ꝙ non ponit ibi ꝛ libera nos a malo: ſed ponitur ibi ſed. Siſr ꝺicit ꝙ tertia petitio. ſ. Fiat volūtas tua: cōcluꝺit in ꝺuab⁹ p̄mis. ꝛ ita videt ꝙ nō sint niſi quinq; petitiones. sicut etiā Lucas ponit. ſed ꝺona sunt septē: ergo petitiones nō reſpōdēt ꝺonis. ¶ Ꝓ secūda petitio fm Aug. ibidē pertinet ad reſurrectionem coꝛpoꝛis. ſed nullum ꝺonum ad reſurrectionē ptinet: ergo petitiōes ꝺonis nō rñdēt. ¶ Sz 3. Idē ē qō a ꝺeo petit: ꝛ ab ipſo accipit. Uñ ꝺicit Jo. xvj. Petite ꝛ accipietis. ſed ꝺona sunt q̄ ꝓprie a ꝺeo accipiunt: ergo ꝛ ipſa sunt q̄ p petitiōes petunt. ꝛ ita petitiones ꝛ ꝺona mutuo sibi coꝛreſpōdent. ¶ Ꝓ in glo. Mat. vi. ꝺicit. Inprecib⁹ est vt impetrem⁹ ꝺona: in ꝺonis vt opemur: ꝺe operatione btitudines ſequunt. Ergo sicut btitudines rñdent ꝺonis: ita ꝺona reſpōdent petitionib⁹. ¶ Ꝓ sicut eadē glo. ꝺicit septē petitionib⁹ oīa ꝺona pītis vite vel future ptinētur. Sz in his oīb⁹ etiā ꝺona perficiūt vt ex ꝺictis patet. ergo ꝺona ꝛ petitiōes coꝛreſpōdent sibi. ¶ R.º ꝺicendū ꝙ petitio petitionū ad ꝺona nō intelligitur hoc modo ꝙ in petitionib⁹ ſolū habit⁹ ꝺonoꝝ petant: ſz qz petit p quālibet petitionē aliq̄d eoꝝ q̄ ad aliquod ꝺonoꝝ ptinēt. Hec aūt reductio pōt attēdi ꝺupliciter. Uno modo in generali: vt. ſ. q̄cūq; ad ꝺona pertinet etiā ad petitiones ptineat: ꝛ ecōuerſo. ꝛ sic fit reductio eoꝝ ad ſ̄tum cē nō ſolū p appꝛopꝛiationē ſz etiā p ꝓprietatē: qz sicut ꝺona ſufficiēter pficiūt in oīb⁹ q̄ sunt actue ꝛ ⁊templatiue vite ſiue in p̄ſenti ſiue in futuro: ita ꝛ in oibus p petitiones ꝺiuinū auxiliū implorat. Alio modo in ſpāli: ꝛ sic p ꝓprietatē nō pōt fieri reductio ſinguloꝝ ꝺonoꝝ ad ſingulas petitiones: qz ea q̄ in ꝺiuerſis petitionib⁹ postulant pertinere ad vnū ꝺonū ꝛ ecōuerſo. ſz appꝛopꝛiatiōez q̄ndā inq̄ntū ſingule petitiones hūt aliquā ſilitudinē cū ſingulis ꝺonis sicut ꝛ ꝺe btitudinib⁹ ꝺictū ē. Est enī alia rō ꝺiſtinguēdi ꝺona ꝛ petitiones. cū enī ꝺona sint habit⁹ oꝛdinati ad operādū oportet q̄ diſtinguant fm obiecta in quib⁹ ꝺiuerſificari oportet act⁹ fm speciē. Sz petere oportet oīa quib⁹ indigem⁹ ad opandū q̄ nō poſſum⁹ niſi a ꝺeo habere. vnū aūt ꝺonū ad ſui opationē ꝛdiget plurib⁹ auxiliis. ꝛ idē auxiliū valet ad actus multoꝝ ꝺonoꝝ. Indigem⁹ aūt ꝺe auxilio ꝺiuino tā in operib⁹ ⁊templatiue q̄ꝺ in operib⁹ actiue. In operib⁹ aūt ⁊templatiue indigem⁹ ꝺupliciter auxilio. vnū est ꝓpter ipoꝝ ⁊templabiliū. ſ. ꝺiuinoꝝ maieſtas ꝛ ꝺignitas appareat: alſs ⁊templatione q̄ ⁊templationē allicit ꝺigna nō eēnt. Et hāc auxiliū petit p p̄mā petitionē Sāctificet nomē tuū. in q̄ petit vt nomen ei⁹ quod semp ſanctū est etiaz apud homines ſanctū habeat: hoc est non contēnat vt Auguſtin⁹ ꝺicit ad Probam. Uñ idem est petere hoc quod illud Eccle. xxxvj. Sicut in cōſpectu eoꝝ ſanctificatus es in nobis: ita ꝛ in cōſpectu noſtro magnificare in eis. ꝛ qz ex hoc ꝙ hō huius excellentie particeps fit oꝛdinare ꝛ iudicare habz quod est ſapiētie. ꝛ iō hec petitio ad ſapiētiā reducit ꝛ ad ſeptimā beatitudinē. Aliud autē auxiliū est vt in contēplatione hoꝝ magnalū noſtram beatitudinē cognoſcamus vt sic magis per ſecundam petitionē Adueniat regnū tuū. Glo. id est manifeſtet hoib⁹ vt. ſ. in nobis veniat: ꝛ in xpo regnare mereamur fm Augu. ad Probā. Uñ idem est hoc petere vt idem ꝺicit qō ꝺicere oſtēde faciē tuā ꝛ ſalui erim⁹. Et ideo hec petitio reducit ad ſextā beatitudinē ꝛ ꝺonū intellect⁹. in operibus autē actiue indigem⁹ ꝺuplici auxilio. Primuz est vt ꝺona nobis ofeꝛant quibus ad bene operādū adiuuemur. Secūdū est vt mala impediētia remoueant. Horū aūt ꝺuplex est nobis neceſſariū ad vitā actiuā. Unū quod est ꝺirecte ad opus virtutis oꝛdinās sicut ipm honeſtū bonū. ꝛ hoc petit in tertia petitione Fiat volūtas tua ⁊c. in q̄ fm Aug. petim⁹ obedientiā ad ꝺeū vt sic fiat a nobis volūtas eius in terris sicut fit ab angelis in celis. Unde fm ipſum idem est hoc petere q̄ ꝺicere Greſſus meos ꝺirige fm eloquiū tuū. ꝛ hoc reducit ad quintā beatitudinē que est de miſericoꝛdia: qz miſericoꝛdiā p̄cipue nobis ꝺeus p̄cepit: ꝛ per cō ſequēs ad ꝺomū ofilij. Aliud est oꝛganice ad virtutē ſeruiēs sicut tempoꝛalia ſubſidia quibus homo ad bene operandū iuuatur. ꝛ hoc pertinet ad quartā petitionē qua ꝺicit Panem nostrū quottidianū ⁊c. quia fm Auguſti. ibidem per

hoc qz dicit hodie significat hoc tēpus vbi vel sufficiētiā
illā petim⁹ a patre q̄ supercellit in noīe panis totā signātes
vel sacramētū fidelium z hoc idē qz petit ꝓuerb. xxx. diui
tias z pauptates ne dederis mihi: sz tātū victui meo tribue
necessaria z hec petitio reducit ad quartā btitudinē: quia
huiusmodi subsidia vite sunt q̄ nos in labozib⁹ hui⁹ vite su
stentāt z per ꝓsequēs ad bonū fortitudinis. Impediēs aūt
operationē actiue vite ē triplex. Primo malū culpe ꝑteritū
quidē in actu: sz manēs in reatu macula z indnatiōe z otra
boc malū petit auxiliuz per q̄tā petitionē qua oī dimitte
nobis debita nostra zc. vbi vt dicit aug⁹. ibidē nos admo
nemur z qd petam⁹ z qd faciam⁹ vt accipe mereamur z hoc
idē petit q̄ dixit. Si reddidi retribuētib⁹ mibi mala zc. et
boc reducit ad tertiā beatitudinē q̄ est de luctu: qz ea remit
tāt peta z per cōsequēs ad bonū sciētie. Secūdū est malū
futurū: qz timem⁹ inclinās ad petiñ. z circa h̄ petit auxiliū
in sexta petitione cū dr. Et ne nos inducas in tētationē in q̄
fm Augu. petim⁹ ne deserti dīno auxilio alicui tentationi
vel cōsentiam⁹ decepti: vel cedam⁹ afflicti. Et hoc idē petit
Eccl. xxiij. aufer a me ventris cōcupiscētias. z hoc reducit
ad tertiā beatitudinē z hoc est de mititate: qz ꝑcipue tēta
tiones ad malū sunt molestie que a ꝓximis inferūt quib⁹
ꝓuocamur vt eis noceamus quas tentationes per illā bea
titudinē vincimus z per cōsequēs ad bonū pietatis. Ter
tū est malū ꝓsens qōcūqz fit illud z cōtra hoc petit auxiliū
per septimā petitionē qua dicit Sed libera nos a malo. vñ
Aug⁹ dicit q̄ homo xp̄ian⁹ in quatibet tribulatiōe cōstitu
tus in hac petitiōe gemit⁹ edit. Et hoc idē petiuit qui dixit
Erue me ab inimicis meis zc. z hoc reducit ad btitudinē q̄
est pauptas spūs: qz ei⁹ est in tribulatione auxiliū petere. et
per cōsequēs ad bonū timozis. Possunt aūt tres vltime pe
titiones aliter distingui fm Augu. vt ꝓma earuz petatur
auxiliū contra malū culpe. Secūda aūtē cōtra inclinantia
in culpam. Tertia vero contra pene malū ¶ Ad ꝓimum
igit dicendū q̄ obedientia ad deū que oē honestuz actiōis
cōplectit. z cōtēplationis bona in hac vita incipiūt z in fu
turā cōsūmāt z quātū ad hāc cōsūmationē. Augu. dicit q̄
per tres ꝓmas petitiōes petim⁹ bona eterna. in alijs aūt pe
titionib⁹ petim⁹ ea que tñ in hac vita sūt. ¶ Ad secūdū di
cendū q̄ in hac oratione nō solū petit habit⁹ donozū: quia
petitio bozū habituū quantū ad intellectū z sapientiā com
prehendit in ꝓmis duab⁹ petitionib⁹: sed quantū ad oēs
habitus donozū vel virtutū qui dirigunt in vita actiua pe
tunt in tertia petitione: quia oēs habitus operatiui nō sunt
nisi ad obediendū deo: sed per singulas petitiones petunt
ea que aliquo modo pertinēt ad omnia dona. ¶ Ad tertiū
dicendū q̄ quātus dona sint quedā dona a deo data: tamē
ad hoc q̄ possint habere debitas operatiōes opoztq̄ a ma
lis bō liberet. ¶ Ad quartū dicēdū q̄ q̄uis bō non
ner ad cognitionē ꝓtēplatiuā: sz ad cognitionē practicā nō
ponit alia petitiōes ptinētes eadē rōne qua nec alia beati
tudines vt dictū est. ¶ Ad quintū dicēdū q̄ q̄uis bō non
habēs virtutes nō possit dona impetrare ea meredo potest
tamē impetrare permodū dispositionis ad illa. z iterū ali
quis habēs vtutes z dona pōt impetrare perseuerantiā in
eis. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ simpliciter loquēdo sunt. vij. pe
titiōes vt dictū est: nō tñ est incōueniēs vt earū vna aliquo
modo includat in alia sicut aliq̄d est in alio in potētia. ¶ Ad
septimū dicēdū q̄ qz in resurrectiōe corporis ꝑcipue z to
taliter ꝓcipes erim⁹ regni dīni. ideo dic aug⁹. q̄ ptinet ad
resurrectionē corpoz: nō qz directe corpozis resurrectio pe
tatur. Spūs sapiētie z intellect⁹ zc. Ratio ordinis ex prędi
ctis patet. conbinationis aūt rō hec est: qz simul conbinant
dona duo quoꝝ vnū dirigit alterū sicut sapiētia dirigit in
tellectū ꝓprie loquēdo. consiliū aūt fortitudinē per quan
dam appropriationē: quia sicut ꝓcipue cōsilio indigem⁹
in operationib⁹ supererogatiōis: ita z in fortitudine sciētia
pietatē: quia neutrū sonat nisi in id ad qō omnes tenentur
timoz autē quia est recessus a malo. ideo nō indiget ꝓprio
directiuo vt ex dictis patet: tamē ꝓprie loquēdo consiliū
z scientia dirigunt in omnib⁹ tribus donis exequentibus.
Spiritus timozis hic specialiter dicit christū repleuisse: qz
ꝓpter suam imperfectionē minus in ipso esse videbatur. et
ideo quia p̄ncipaliter ad patientiaz venerat qō per humili
tatem est completū que pertinet ad donū timozis domini.
Quidā tamen fm effectū zc. Hoc est veruz de timoze scōm
actum affectus est qui timere separationē et nō quantū ad
quemlibet actum affectus vt postea dicetur.

Et quia de timoze tractādi zc. Postq̄z determina
uit de donis i generali: hic determinat de dono ti
mozis q̄ ꝓpter sui multiplicē acceptionē spāliē diffi
cultatē hz. diuidit aūt hec pars in duas. ꝓmo determinat
de timoze i generali. scōo aūt de timoze xp̄i spāliter ibi. cū
aūt fuerit in xpo ꝓma in duas. in ꝓma ponit distinctionem
timozis. in scōo soluit quādā cōtrarietatē ibi. Et attēde q̄
quatuoz zc. De his equidē: Hic ponit cōparationē timozū
ad inuicē. z circa hoc duo facit. ꝓmo cōparat timozes ad in
uicē. scōo ex dictis quādā cōclusionē infert ibi: Illud quo
q̄z diligēter. circa ꝓmū duo facit. ꝓmo cōparat timozē filia
lē ad seruilē. scōo initialē ad vtrūq̄z ibi: in q̄b⁹ etiā timozes
vel initialē. Circa ꝓmū aūt tria facit. Primo ponit ꝓprieta
tē timozis seruilis. Scōo ostēdit differentias timozis casti
vel filialis ad ipsuz. ibi ē aūt alia sentētia. Tertio per simili
tudinē differentiā manifestat ibi nō poteris meli⁹ In qui
bus etiam initialē timozē. Hic comparat timozē initialem
ad alios duos. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit di
stinctionē eius ab vtroq̄z dictoz̄. Secūdo ponit quandaz
conuenientiā ipsius ad timozē seruilem ibi. sciendum autē
est q̄ vterq̄z timozum zc.

Questio secunda.

Hic est duplex q̄stio. Prima de timoze de quo agit
hic. Scōa aūt de alijs donis exequentib⁹. s. pietate
z fortitudine. Circa ꝓmū querūt tria. Primo de ti
moze in gnāli. scōo de timoze filiali. tertio de timoze filiali.

Ad primuz sic procedit. videtur q̄ Damascenus in
conuenienter timozem diffiniat dicēs: Timoz est
desideriuum scōm Sistolē mouēs. Desideriū enim
ad cōcupiscibilē ptinet. timoz aūt est i irascibili: ergo timoz
nō est desideriū. ¶ Ꝑ Desideriū est respectu boni: sed obie
ctū timozis est malū. vñ phs dicit in. iij. ethi. q̄ timoz est ex
pectatio mali. Ergo timoz nō est desideriū. ¶ Ꝑ Desideriū
ad ꝓsecutionē ptinet: sz timoz est fuga mali vt dīt glo. Jo.
x. Ergo timoz nō est desideriuz. ¶ Ꝑ fm sistolē mouere est
mouere fm cōtractionē. sz tractio cū sit motus corpalis coz
dis nō est in oīb⁹ in quib⁹ est timoz. s. in angelis: ergo male
diffinit timorē. Ulteri⁹ videt q̄ magister hic male di
stinguat timozis partes. Quia fm plm in ꝓmo Thopicoz
si vnum oppositoz dicit multipliciter z reliquū: sed timoz
z spes sūt oppposita: cū igit spes nō dicat multiplicit: nec ti
moz distingui debuit. ¶ Ꝑ passiōes z act⁹ z habit⁹ diuersi
ficāt fm obiecta: sz idē ē obiectū timozis mūdani: fuilis: z
initialis. s. pena Ergo videt q̄ nō debeāt ad inuicē distingui
¶ Ꝑ perfectū z imꝑfectū circa amorē nō diuersificāt chari
tatē: sz timoz initialis z cast⁹ nō differūt nisi fm ꝑfectū z im
perfectū: g̃ nō debēt distingui ab inuicē. ¶ Sz otra. videt
q̄ debuerit plures ꝑtes timozis assignare. Timoz enī ex cō
cupiscētia causat: sz cōcupiscētia carnis cōtra cōcupiscētiaz
oculoz q̄ est cōcupiscētia mūdi diuidit. i. Joh. iij. ergo mū
dan⁹ timoz quo timem⁹ mūdi bona ꝑdere oz distingui con
tra timorē carnis quo timem⁹ carnis pena pati. ¶ Ꝑ ma
gister ponit in fine lectiōis timorē quādā nālē qui differt
fm ipsum ab oīb⁹ alijs: ergo videt q̄ insufficiēter assignat
tātū quatuoz timozes. ¶ Ꝑ Dama. ij. li. assignat plures dif
ferētias. s. segnicie erubescentiā verecūdiā ammirationem
stupozem agoniaz: ergo videt q̄ hec diuisio que hic ponit
sit sufficiens. Ulterius videt q̄ timoz nō debeat inter

dona computari. Timor enim ponit vna de quatuor principalib⁹ passionib⁹: sz nulla aliarū ponit donū: imo spes ponitur virt⁹ gaudiū ponit fruct⁹ dolor ponit pars penitētie scz cōtritio: ergo nec timor siliter dz poni donū. ℭ Ꝑ dona dant nobis in adiutoriū humane infirmitatis: sz ipse timor infirmitatē importat: ergo nō debet dici donū. ℭ Ꝑ aug⁹. dicit. xiiij. de ci. dei. Timor est amor fugiēs qō ei aduersat sz amor nō est donū imo virtus: ergo nec timor donū debet poni. ℭ Sed cōtra est qō dicit Isa. xj. vbi timor inter alia dona scī spūs noīat. ℭ Ꝑ illud qō est p̄ncipiū salutis non est a nobis: sz donū dei est vt dicit aug⁹. sz timor est p̄ncipiū salutis Isa. xxvj. a timore tuo dñe cōcepim⁹ spm̄ salutis: ergo timor est donū spūssancti. ℭ Rō dicēdū qp diffinitio data fm Damas. cōuenit oi timori: sz qz noīa passionū a passionib⁹ sensitiue partis ad opatiōes supioris ptis trāsferūt vt supra dictū est. ideo videam⁹ p̄mo qualiter dicta diffinitio cōpetat timori q̄ est passio sensitiue partis. q̄libet aūt illarū passionū ptinet ad appetitiuā partē: sz inter eas est differētia fm Auicēnā in. vj. de naturalib⁹. qz dispositiones cordis in q̄busdā passionib⁹ sunt quasi actiue in q̄busdā quasi passiue. dispositio aūt cordis actiua est vel fm perfectionē cordis in seipso sicut ē amplitudo z dilatatio cordis que est in gaudio vel scōm etiā pfectionē cordis ad aliq̄d agendū vel patiendū vel obtinēdū sicut est fortitudo cordis q̄ requirit in audacia z spe. dispositio aūt passiua cordis per oppositū est vel fm defectū ipsi⁹ in seipso que dr̄ coangustatio que req̄rit in tristicia vel fm defectū ipsi⁹ p cōparationē ad aliquid agēdū que dr̄ debilitas cordis que req̄rit in amore z desperatiōe. Contractio aūt signat motum alicui⁹ ab alio a quo retrahit in seipsum: vbi quodāmō cōgregat. z ideo importat dispositionē cordis que ē debilitas per quaz alicui⁹ ab alio deficit in seipso cōsistens. Sic igit patet intellectus diffinitiōis. Damas. qz dixit desiderū ad significādū gen⁹ timoris: qz actio vel mot⁹ appetit⁹. Q. aūt dixit fm philosophū mouens differentiā ꝓpriā assignauit que causa materiali ei⁹ sumit. z per hanc similitudinē dr̄ etiā timor in spūalib⁹ dū motus volūtatis ab aliquo resilit z in se ipsum consistit. ℭ Ad primū igit dicendū qp desideriū ponit ibi large pro appetitu que cōis est z irascibili z cōcupiscibili. Et per hoc patz solutio ad secūdum. ℭ Ad tertiū dicendū qp etiā in fuga est appetit⁹ fugiēdi q̄ hic desideriū dr̄. ℭ Ad quartū dicendū qp in spūalib⁹ est cōtractio per similitudinē vt dictū est. ℭ Ad secundā qōnē dicēdū qp timor hic distinguit fm ordinē timētis ad deum cui per vnū timorē magis appropinquat vel distat q̄z per aliū. cū enī timor in fuga mali cōsistat malū aūt est pene z culpe. erit timor quidā qui cōsistit in fuga mali culpe tm̄ per quā homo a deo separatur. s. timor castus vel filialis. Ali⁹ aūt qui cōsistit in fuga mali pene. pena autē est duplex. vna ꝓ cui⁹ vitatione pctm̄ q̄q̄z cōiter sicut sunt tēporales pene. z hanc penā refugit timor mūdan⁹ vel human⁹. Alia est ꝓ cui⁹ vitatione nūq̄z fit pctm̄: sed magis vitat sicut pena que erat post hāc vitā. z hanc penā fugit timor seruilis. Ali⁹ aūt timor est qui fugit vtrūq̄z malū. pene scz z culpe. s. initialis qui habet oculuz ad vtrūq̄z. z ideo est medi⁹ inter seruilē z castū. ℭ Ad p̄mū igit dicendū qp malū cōtingit multifariā, bonū aūt vno modo fm Dionysiū z phm. Et ideo spes que respicit bonū nō ita diuidit sicut timor qui respicit malū. ℭ Ad secūdū dicēdū qp nō eadē pena est quā respicit timor mūdan⁹ z seruilis vt ex dictis patz seruilis vero z initialis eādē penaz respiciūt: sz seruilis tāq̄z principale obiectū, initialis aūt nō: sz magis malum culpe. vnde magis se tenet cū casto timore q̄z cū seruili. ℭ Ad tertiū dicendū qp timor initialis distinguit a casto non fm qp imperfecte se habet ad id ad qō perfecte se habet castus timor sed quia se habet etiā ad aliud obiectū quāuis ex cōsequēti vt qp timor mūdan⁹ fm speciē dictū est. ℭ Ad quartū dicendū qp timor mūdan⁹ scōm speciē nature ab humano distinguit: sz in eodē gradu ponūt fm ꝓpinquitatē ad meritum z de meritū fm qp hic timores distinguūt. ℭ Ad quintum dicendū qp natura saluat etiā in merito z de merito. z ideo timor nālis nō ponit aliquē gradū distātie vel ꝓpinquitatis ad meritū vel de meritū. z ꝓpter hoc de ipso nō fit mētionē in diuisione p̄ma. ℭ Ad sextū dicendum qp ille partes timoris assignāt fm obiecta. sic aūt non intēdit hic diuidere timorē: sz sic dictū est. ℭ Ad tertiā q̄stionē dicendū qp timor mūdan⁹ z human⁹ cū sint inordinati nō possūt esse donū spūssancti: sz sūt vel passiones vel electiones siles passionib⁹ aut etiā habit⁹ fm qp habit⁹ noīe operatiōis vel passionis noīant. Siliter etiā timor seruilis non pertingit ad perfectionē doni sicut nec fides informis ad perfectā rationē vtutis. In oi enī vtute hoc est cōe fm phm qp virtuosus operat boni gratia vel ꝓpter turpis vitationem. timor aūt seruilis operat bonū nō ꝓpter fugā turpis: sz ꝓpter fugam tristis. Vnde deficit a pfectiōe vtutis z multo amplius a perfectione doni qō est vtute perfecti⁹. Timor aūt castus z initialis fm qp participat timorē castū habent rōnē doni cui⁹ ratio ē qp altiori mēsura suos act⁹ modificat quā sit mēsura humana. mēsura enī humanorū operū est rōnis bonū Vnde vtuosus abstinet a malis fugiēs z timēs inconueniēs rationis qō est turpe. Et iste timor est annex⁹ cuiliber virtuti: sed timor qui est donum facit abstinere a malis ꝓpter fugam incōuenientis qō est in separatiōe a deo. z ideo ipse deū habet ꝓ mensura sue opatiōis: z qz modus a mensura causat. ideo operat supra humanū moduz. z ꝓpter hoc est donū. ℭ Ad p̄mū igit dicēdū qp timor fm qp est habit⁹ q̄dā a deo infusus. siliter etiam neq̄z spes fm qp est passio est virt⁹: sz fm qp est habit⁹ quidā perficiens ad actū simile passioni q̄ est spes. dolor aūt q̄ est passio sensitiue ptis nō est pars penitētie: cui⁹ etiam talis possit esse penitētie adiūcta: sz dolor in rōnali parte ꝓsistēs q̄ est opatio magis q̄z passio gaudiū etiā qō est in pte sensitiua aīe nō est fruct⁹: sz qp est in rōne non potest dici passio ꝓprie loquēdo q̄z aliquid habeat de similitudine passionis. ℭ Ad secūdū dicēdū qp timor eoz⁹ que sunt sub bono mine ad infirmitatem hoīs pertinet: sz timor dei qui est supra hominē nō est infirmitatis: sz maxime pfectiōis in ipso quia in hoc ipso inferius perfectissimus est qō suo supiori maxime subdit. ℭ Ad tertiū dicēdū qp timor dei est amor non essentialiter loquēdo: sz p cām: qz amor est ē cā timoris ℭ Ꝑ secundū sic proceditur. videtur qp timor seruilis nō sit a spiritusancto. quicquid enim est a spiritu sancto pōt esse simul cū ipso: sz timor seruilis nō habet simul cū spūsancto q̄ sine charitate nō habet cū qua nō est timor seruilis: ergo timor seruilis nō est a spiritusancto ℭ Ꝑ sicut de⁹ ꝓpter seipsum amatur amādus est: ita ꝓpter seipsum timēdus est: sz amor mercēnari⁹ quo quis amat deū ꝓpter bona tēporalia nō est a spūsancto cū sit illicitus: quia plus amant illa bona tēporalia q̄z de⁹: ergo z timor seruilis quo deus ꝓpter penas timet nō est a spiritusancto. ℭ Ꝑ illud qō nascit ex radice pctī nō est a spiritusancto: sz timor seruilis ex timore nascit qui est radix pctī. Vnde super illud Job. iij. quare nō in vulua moztu⁹ sum z̄c. dicit Gregorius cū ex pctō p̄sens pena metuit z amissa dei facies nō amatur timor ex timore est. nō aūt ex humilitate: ergo videt qp timor seruilis nō sit a spūsancto. ℭ Sz cōtra Ro. viij. nō accepistis spm̄ seruitutis z̄c. glo. vnus spūs est q̄ facit duos timores scilicz seruilē z castū: sz castus timor constat qp est a spiritu sancto: ergo z seruilis. ℭ Ꝑ nō est min⁹ timere deū q̄z credere: sz fides etiā informis est a spū sctō: ergo z timor seruilis est a spūsancto. ¶ Ulteri⁹ videt qp vsus timoris seruilis nō fit bon⁹. vsus enī bonus est quo fit bonū z bñ: sz fm augustinū sup illud Ro. viij. nō accepistis spm̄ seruitutis z̄c. in timore seruili etiam si aliquid fiat bonū: nō tamē bene: ergo vsus eius est malus. ℭ Ꝑ omnis act⁹ timoris ex quo amore ꝓcedit: sz actus timoris seruilis nō ꝓcedit ex amore charitat|: g̃ ꝓcedit ex amore libidinoso: ergo ē mal⁹

Questio Secunda

¶ Una circūstantia indebita facit totum actū malū: sed actꝰ timoris seruilis videt esse huiliter timere que est circūstantia turpis: ergo vsus timoris seruilis est malꝰ. ¶ Sed contra cuiꝰ vsus malꝰ est ipsum etiā malū est: qz nō potest arbor bona fructꝰ malos facere Matth. vij. ſz timor seruilis est bonū cū sit a deo: ergo vsus eiꝰ bonꝰ est. ¶ ꝑ vsus timoris seruilis est abstinere a pctō z ad sapientiaz introducere boc autez est bonum: ergo vsus seruilis timoris est bonus: ¶ Ulteriꝰ videt qꝫ timor seruilis nō tollatur aduenientе charitate. timor enim seruilis a fide informi manet fm substātiā habitꝰ z formaē charitate aduenientе fides informis manet fm substātiā habitꝰ z formaē charitatis q aduenit: ergo z timor nō expellit charitate aduenientе. ¶ ꝑ Per charitatē aduenientē nō tollit nisi pctm̄ z qō ē ex pctō introductū. boc aūt nō est timor seruilis cū sit a deo ergo nō expellit charitate aduenientе. ¶ ꝑ qō se habz ex additione ad seruilē: qz timet penā sicut seruilis z ditiōe ad aliud includit illud z nō tollit: ſz timor initialis se habet ex additione ad seruilē: ergo timore initiali aduenientе nō expellitur timor seruilis: ergo nec aduenientе charitate sine q nō est timor initialis. ¶ Sed cōtra est qō dicit Aug⁹. in lra qꝫ ad uenientе charitate pellit timor seruilis. ¶ ꝑ Libertas non cōpatit secū seruitutē: ſz charitas aduenies libertatē facit: qz vbi spūs dñi q sine charitate nō est: ibi libertas. ij. Thozin. iij. ¶timor seruilis expellit aduenientе charitate ¶ ꝑ Nullus principaliter timēs penā hz charitatē: ſz quicūqz habet timorē seruilē est huiusmōi: ergo zc. ¶ ℟ō dicendū ad ꝓmā questionē qꝫ fm ꝓbm in. j. Meth. Liber est q sui causa est. Seruꝰ aūt per cōtrariū intelligēdus ē qui alteriꝰ causa est z nō sui. Sumꝰ aūt causa eoz q ad nos pertinēt per volūtatē. Unde illud dr aliqs facere libere qō spōtanea volūtate facit Illud aūt seruiliter ad qō faciēdū sibi voluntas deest. facit aūt illud coactꝰ ab alio violētia vel metu. z ideo cū tristicia: qz oē coactū est cōtra volūtatē z triste vt dr in. v. Meth. et fm boc dr aliqs ex libertate spūs aliqd facere: qz bñplacito suę volūtatis delectabiliter facit. timore aūt seruili qō facit coactus metu pene: z per cōsequēs cū tristicia. mallet enim non facere nisi pena timeret. ¶ Patet igit qꝫ seruilitas ex illa parte cōsequit timorē quo ad aliqd faciendū vel dimittendū inclinat. hec autē inclinatio non intrat essentiā timoris: sed est effectꝰ eius. essentiā vero suā habet ex comparatione ad ꝓpriū obiectum qō est pena eterna quā fides indicat. vnde seruilitas est accidēs timoris: z nō intrat essentiā eiꝰ. z ideo essentia eiꝰ bona est: qz refugere penas eternas non est nisi bonū. vnde seruilis timor fm essentiā suā est a spiritu sancto: nō tamen donū spūssancti nisi cōiter loquendo vt dicimus oē qō a spūsancto daī donū eius esse. Sic autē nō loquimur de donis: sed illa seruilitatis condītio que includit ꝓmū igit dicendum qꝫ quedā sunt a spūsancto que nō sūt cum spūsancto: sicut fides informis z timor seruilis quod quidē nō est nisi ꝓpter defectū comitantez. quedā vero sūt a spūsancto z cū ipso sunt sicut charitas. quedā vero cū ipso ſz nō ab ipso sicut peccatū veniale. Quedā vero nec ab ipso nec cum ipso sicut mortale ¶ Ad secundū dicendū qꝫ obiectū timoris ꝓput nunc loquimur de timore seruili est malū qō fugit. In deo autē est bonitatē innenire. z ideo est ꝓpter seipsum z nō ꝓpter aliud diligēdus: ſz nullum malū in ipso est. est aūt ab ipso aliquod malus. s. malus pene. z ideo ꝓpter penā quaz infligit deum timere nō est malū fm se. quomō aūt timore reuerentie bonū excellens timeaī infra dicetur. ¶ Ad tertiū dicēdū qꝫ Gregorius loquit de timore ratione seruilitatis inquātū. s. peccatū volūtate retinet qō patet ex boc qō premissis verbis subiūgit superbit quidē qui peccatū si liceat nō puniri nō deserit. Uel dicēdū qꝫ timor ille ex quo nascit timor seruilis pene q̄tū ad actum suū nō est timor inordinatꝰ qui est radix peccati: ſz est timor naturalis quo qs omne nociuū naturaliter refugit. ¶ Ad secūdā qōnē dicendū qꝫ quicqd est de substātia habitꝰ oportet qꝫ in actu eiꝰ reluceſcat eo qꝫ quales sūt habitus tales actꝰ reddūt vt vicit in. ij. ethi. nō aūt oportet qꝫ oē qō accidit alicui habitui semp in actu eiꝰ manifestet sicut fidei informi accidit habere aliqd repugnās charitati: non tū oportz qꝫ semp in actu eiꝰ charitati repugnās aliqd inueniat: cū igit seruilitas timoris habitui accidat ex impfectione subiecti vt ex dictis patz nō oportz qꝫ actꝰ eiꝰ semp conditiones seruilitatis in se habeat: ſz poterit habere bonitatē ꝓportionatā substātie sui habitꝰ nō. s. meritoziā sicut nec habitus habz bonitatē gratuitā: z quia habitꝰ perfectā rationem bonitatis nō habet. ideo defectus alicui⁹ debite bonitatis in actu siue deordinatio aliqua nō repugnat substātie habitꝰ sicut repugnat oīs actus inordinatus habitui vtutis qui habet bonitatē perfectā z ꝓpter hoc virtutis vsus semper est bonꝰ. peccati autē semper est malꝰ: sed timoris seruilis actꝰ pōt esse z bonus z malꝰ. ¶ Ad primū ergo dicendū qꝫ aug⁹. loquit qñ aliqd fit timore seruili rōne sue seruilitatis. ¶ Ad secūdū dicēdū qꝫ actꝰ timoris seruilis qñ bonus est nō est ex amore gratuito neqz ex amore libidinoso: ſz ex amore naturali quo qs vult cōsistētiā z bñ esse sui subiecti z ideo horret oēm penā siue quā experientia docet sicut in nāli timore siue quā fides demōstrat sicut in seruili. ¶ Ad tertiū dicendū qꝫ nō semp timere seruiliter est actꝰ timoris seruilis vt ex dictis patz. ¶ Ad tertiā q̄stionē dicendū qꝫ timor seruilis manet aduenientе charitate quātū ad substantiā: sed non quantū ad seruilitatē. Constat enī qꝫ homo charitatē habens timet penas eternas quod erat ꝓpriū obiectum eius quantū ad substantiā habitus. qꝫ enim hec plus quā alia timeat: non est de ratione habitus: sed de ratione seruilitatis. Et per hoc patz solutio ad vtraqz partē rationis.

¶ Ad tertiū sic ꝓcedit. videtur qꝫ timor castus sit idē in substantia cum timore seruili. Sicut enim se habet timor seruilis ad fidem informem: ita timor castus se habet ad fidē formataz: ergo cōmutatim sicut se habet fides informis ad fidē formatā: ita se habet timor seruilis ad castum: sed fides formata est idem in substātia cum fide informi: ergo z timor castus cum seruili. ¶ ꝑ Separatio a deo quā timet timor castus includit in pena eterna quā timet timor seruilis: ſz sicut se habent obiecta: ita se habent habitꝰ: ergo timor castus includit in timore seruili: et ita non differunt fm substantiā. ¶ ꝑ Ea quoꝝ vnum est ratio alterius ad eundē habitū pertinēt sicut dilectio dei z ꝓximi: ſz separatio a deo est ratio omnis eterne: ergo ad eundē habitū pertinēt: ergo timor castus z seruilis nō differunt fm substantiā habit⁹. ¶ Sed contra Plus distat a perfectione doni timor seruilis q̄z virtus que est timore seruili pfectior vt dictū ē: ſz donū timoris differt fm substātiā habitus a virtute: ergo multo fortius a timore seruili ¶ ꝑ Habitꝰ diuerificant per actus z obiecta: sed inhonestū vel turpe qō timet timor castꝰ. z triste siue penale quod timet seruilis timor. nō dicunt malus vna ratione nec vniuoce. Ergo timor seruilis z castus nō sunt idem habitꝰ. Ulterius videtur qꝫ initialis differat fm substantiam a casto. Initialis enim includit seruilē: quia timet penā: ſz seruilis fm substantiaz habitꝰ differt a casto: ergo z initialis. ¶ ꝑ Idem non diuidit contra seipsum: sed timor castus in litera diuiditur contra initialē: ergo nō est idem fm substantiam cum ipso. ¶ ꝑ Sicut initialis est perfectior seruili: ita castus est perfectior initiali: sed initialis nō est idem cū seruili. si enim sit idē non erit idez cum casto qui differt fm substantiam a seruili vt probatuz est: ergo z castus non est idem cum initiali. ¶ Sed contra Perfectum z imperfectū non variant substantiā habitus: sed timor castus z initialis differunt scōm perfectum z imperfectum: ergo nō differunt scōm substantiā habitus. ¶ ꝑ Habitus distinguūt per actus z obiecta: sed idem est obiectū quod ꝑncipaliter respicit timor initialis et castus vt probatum est: ergo sunt idē fm substātiā habitꝰ. Ulteriꝰ videt qꝫ timor castus

diminuatur charitate crescente. timor enim initialis et castus vt probatū est sunt idē fm substātiā: sz timor initialis decrescit charitate crescente vt in littera dicit: ergo z timor castus. ¶ Ois timor habet penā vt dr̄. j. Joh. iij. Sz charitas pfecta nō habet penā: ergo quāto crescit charitas tāto quilibet timor decrescit. ¶ Ubi ē impossibilitas separationis ibi: nō est timor sepatiōis: ergo quanto aliqs difficilius separat a deo tāto minuit sepationis timor: sz quanto charitas magis crescit tāto aliqs difficilī⁹a deo separat: qr stricti⁹ei colligat: ergo quāto magis crescit charitas tanto magis decrescit sepatiōis timor q̄ dicit castus. ¶ Sed cōtra Timor castus est donum spūssancti: sz omnes vtutes z dona simul crescūt sicut z simul infundūt: etgo crescēte charitate crescit timor castus. ¶ Amor est timoris cā. Sed crescēte causa crescit effect⁹: ergo charitate crescente crescit timor. ¶ Ulteri⁹ videt q̄ timor euacuet gloria aduenīte. Ratio enī timoris est possibilitas ad malu. Sz in illis q̄ sunt in gloria nō est possibilitas ad aliq̄ malū qō ē timoris obiectu: ergo nō erit ibi timor aliqs. ¶ Spes videt esse maioris pfectiōis q̄ timor: qr spes perficit per fortitudinē cordis. timor aūt per debilitatē vt dictū est: sz spes nō manet in patria: ergo multo min⁹ timor. ¶ Omne qō ē perfectiōis est in deo. Sed timor nō est in deo: ergo nō est perfectiōis: ergo excludit aduenīte gloria. ¶ Sed cōtra Timor dñi sanctus permanet in seculū seculi. ¶ Timor debet summe maiestati. Malachie. j. Si ego dñs vbi est timor meus: sz in futuro exsoluem⁹ deo quicquid ei debem⁹ ergo timebim⁹ ipsu. ¶ H⁹ dicendū ad p̄mā questionē q̄ duplex est malū. Quoddaz qō consistit in voluntate ei⁹ cui ineſt quod dicit malum culpe. Quoddā vero est malū contra voluntatē eius cui ineſt quod dicit malū pene. Maluz autem culpe adhoꝛret quis: vel ex hoc qō declinat a rectitudine rationis: z sic est timor inhonesti cōtrarij inditus cuilibet virtuti. Uel ex hoc q̄ declinare facit ab ipso deo: et sic pertinet ad donū timoris. Noꝛoꝛ autē declinatiōis a regula aliqua est ꝓpter amoꝛē regule. Unde timor qui est donum causat ex amoꝛe dei: z ideo dicit timor amicabilis vl filialis inquantū deus dicit pater noster: vel etiā castus in quantū deus dicit methaphoꝛice sponsus animarū nostrarum. Timor autē seruilis vt supra dictū est inclinat ad aliquid faciendū contra voluntatē. Unde opoꝛtet q̄ illud malum habeat quasi obiectū ꝓpriū quod est cōtra voluntatem ex hoc rationē mali habens quod est malū pene: z ita timor seruilis z castus nō habent idē obiectum: sed diuersa. z ꝓpter hoc differunt scōm substantiam habitus ¶ Ad primū igit dicendū q̄ idez est fidei foꝛmate z infoꝛmis obiectum. nō autē timoris seruilis z casti. ꝓpoꝛtio autē cōmutata nō tenet in omnib⁹: sed in numeris z magnitudinibus vt dicit in p̄mo Posteriozū. ¶ Ad secunduz dicendū q̄ sicut amicus quāuis delectationem habeat ex p̄sentia amici: nō tamē ꝓpter hoc querit amici p̄sentiā vt in ipso delectetur: sed ꝓpter amicū ipsum cui vult coniungi quantūcunq̄ potest: z ita timor castus nō timet separationem in quantū est pena: sed inq̄tū est elongatio ab amato. ¶ Ad tertium dicendū q̄ illud qō est ratio alterius sicut foꝛmaliter complens obiectū nō pertinet ad aliū habituz vel potētiam: sicut lux z color. Ex hoc modo de⁹ est ratio diligendi ꝓximū per charitatē. Sed illud quod est ratio alterius sicut causa nō opoꝛtet q̄ ad eundē habitum pertineat. Nec etiā ad eandē potentiam sicut calor qui est ratio odoris cognoscitur tactu. odoꝛ autez olfactu. Et similiter separatio a deo dicit esse ratio pene eterne sicut causa. vnde nō opoꝛtz q̄ ad eundē habitū pertineat. ¶ Ad secundā questionē dicendū q̄ in quolibet dictoꝛū timoꝛem est cōsiderare duos actus. vnum p̄incipalē quem timoꝛ elicit scilicet refugere hoc malū vel illud. Alius est secūdarius quem timoꝛ imperat scilicet facere aut dimittere hoc vel illud ꝓpter fugaz illius mali cuius est timoꝛ. Timoꝛ ergo initialis quantum ad p̄imū actum non differt a timoꝛe casto: quia timere poenas eternas nō est actus timoris initialis. sed comparat fm istū actū: sicut z timoꝛ cast⁹: sz act⁹ timoris initialis est timere sepationē sicut z casti: q̄uis nō ita pfecte Sz in scōo actu differt cast⁹ timoꝛ z initialis: qr initialis non solū imperat actū aliquē vl dimissionē ꝓpter sepationē: sz etiā ꝓpter penā qō nō cōtingit in timoꝛe casto q̄ ad solā sepationē ocurrit lū habet. act⁹ aūt imperati p accidēs cōparāt ad habit⁹ imperātes. z ideo timoꝛ initialis z cast⁹ sūt idē in subst̄ātia habit⁹: differerūt tm accidētaliter vt ex dictis patz. ¶ Ad p̄mū igit dicēdū q̄ initialis nō includit seruilē fm essentiā: sz in quātū cōcurrit ad vnū actū imperādū. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ diuidit ex opposito rōne illi⁹ accidentis in quo differt. s. pfectionis z impfectionis in actu elicito z q̄tū ad imperatiuū in actu impato vt dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ timoꝛ seruilis differt in obiecto z per cōsequēs in p̄incipali actu a timoꝛe initiali. nō autē initialis a casto. vnde nō est filius nō. ¶ Ad tertiā q̄stionē dicēdū q̄ in istis timoꝛib⁹ est duplex. act⁹ vt dictū est. Si ergo loq̄mur de actu elicito: sic aliter et aliter ī initiali z casto. Act⁹ enī elicitus a timoꝛe initiali z casto ē timere separationez. Ad qō cēdū est in timoꝛe ſuili z aliter ī initiali z casto. vnde nō est filius nō. duo req̄rit. Unū ex p̄te subiecti qō impfectiōis est. s. possibilitas ad sepationē: qr de impossibili nō est timoꝛ. Aliud ex parte obiecti. s. amoꝛ eius a quo q̄s timet separari: qr ab eo qō q̄s nō amat: separi nō curat z hoc perfectiōis est. Augmētū ergo charitat facit crescere actū timoris sepationis q̄tū ad hoc qō perfectiōis est: sz facit decrescere quantū ad hoc q̄ imperfectiōis est. Et qr habit⁹ ad hoc sunt vt imperfectionē a subiecto abiiciāt Ideo crescente charitate crescit habit⁹ timoris casti z initialis. Actū aūt quē elicit habit⁹ timoris qui p̄i⁹ erat seruilis charitas filiter facit decrescere q̄tū ad possibilitatē pene: qr quāto charitas ē maioꝛ tanto est maioꝛ remotio a pena. Sz nō facit ipsuz crescere q̄tū ad cōparationē ad obiectū: qr charitas nō est amoꝛ directe ī aliud boni cui cōtrariat illa pena. Nec itez q̄tū ad hoc facit decrescere nisi fm cōparationē fm q̄ charitate crescēte semper extendit: magis z magis a timoris casti actu. Si aūt loquamur de actu impato ab istis duob⁹ timoꝛib⁹: sic nullo mō actū timoris casti diminuit: sz actū timoris ſuilis semp diminuit z perfecta charitas q̄tū ad hoc eū foꝛas mittit vt nūq̄ iam oculo⁹ habeat ad penā in agēdis vel dimittendis. Actū vero timoris initialis diminuit q̄tū ad hoc qō habet oculū ad sepationē. ¶ Ad p̄mū igit dicendū q̄ initialis in littera nō dr̄ diminui q̄tū ad hoc q̄ habz cōe cū casto amore: sz q̄tū ad hoc qō habet cōe cū seruili. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ timoꝛ nō hz penā nisi quātū respicit aliq̄d qō contrariatur volūtati. s. penā z hoc est ſuilis z initialis timoris. ¶ Ad tertiū z ad alia sequētia pz solutio p id qō dictū est. ¶ Ad quartā qōnē dicēdū q̄ timoꝛ ꝓprie loquēdo habet malū ꝓ obiecto: nō aūt qōlibet malū: sz malū in arduo constitutū alias nō eēt in irascibili. malū aūt qō facile vinci aut vitari pōt nō timem⁹: sz odim⁹ tm. malū aūt sepatiōis a deo est in arduissimo ꝯstitutū. vñ q̄ possibilitas ad hoc malū tollit. remanebit adhuc opatio boīs ad deū vt ad arduū: z iō tollit timoꝛ q̄tū ad hūc actū qui est timere sepationē: sz manebit quātū ad actū qui est admirari vel reuereri illud arduū: qō fit qñ ex cōsideratiōe tante altitudinis hō in p̄iā resilit paternitatē. Et per hoc pz solutio ad p̄mū. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ spes ponit distātiā ad illud arduū. nō aūt timoꝛ. z ideo spes nō manet sicut timoꝛ. ¶ Ad tertium dicendū q̄ q̄ subdit superiozi est de perfectione creature. non autem de perfectiōe creatoris. nō enim quod est perfectionis in vno est perfectiōis in altero ex p̄cipue in deo. Differt enim perfectio nature condite et glorificate z increate vt in scōo distinc. iiij. dixit Magister.

Questio tertia.

Deinde queritur de aliis duob⁹ donis scilicet⁹. Et p̄mo queritur de fortitudine. Secūdo de pietate.

Ad primū sic ꝓcedit. videt q̄ fortitudo que ē donū nō differat a fortitudine q̄ est virt⁹. Quia sm Dio. in ce. ierar. spūaliū ꝓprietates ex noīb⁹ nos oportz accipere: sz habit⁹ virtutes: z donū cōicant in ꝓprietatibus ergo cōicant in noīe fortitudinis. ¶ Sed contra Gregorius dicit in pncipio moz̄ q̄ fortitudo est q̄ dat cōfidentiā trepidanti: z loquit de dono fortitudinis: sz h̄ idē pertinet ad fortitudinē que est virt⁹: qz est circa timores impetuosus fortis vt dr in. iij. Ethi. g̃ sunt idē. ¶ Dōnū vt dictū est differt a virtute inquātū excedit ipsam: sz perturbat⁹ virtuosus fortis vt dr in. iij. Ethi. g̃ sunt idē. ¶ Dōnū vt dictū est differt a virtute inquātū excedit ipsam: sz testē excedi ab aliquo: ergo donum fortitudinis nō differt a fortitudine virtute. ¶ Sed cōtra Diuersoz generū z nō subalternatim positoz diuerse sunt spēs z differentie fm pdicamētis. Sz donū z virt⁹ sunt huiusmōi genera: ergo in pdicamētis. Sz donū z virt⁹ sunt huiusmōi genera: ergo fortitudo que ē in genere poni differt a fortitudine q̄ est in genere virtutis. ¶ In li. de spū z aīa dicit q̄ fortitudinis est nō tm terrenas cupiditates depmere sz penit⁹ obliuisci: hz cupiditates nō sūt materia fortitudinis que ē vtus: ergo oportz q̄ intelligat de dono fortitudinis: z ita videt q̄ nō sit vna fortitudo que est donū z que est virt⁹. ¶ Vlterius queritur qs sit actus ei⁹ in via. Et videt q̄ nō habeat vnū actū teneat. in quib⁹ etiā cōsiliū dirigit sicut sunt opera supererogationis: sz hec nō possūt reduci ad vnū actū fm spēm cum huiusmōi opa fere fm oēs vtutes inueniāt. Ergo fortitudo nō habet vnū actū fm spēm. ¶ Sed contra Gregorius dicit q̄ spūs fortitudinis est miraculis z doctrina fulgere: sz hec duo sunt diuersa genera z ad inuicē z ad alios act⁹ qui dono fortitudinis assignāt. Ergo idē gō pz⁹. ¶ Sed contra aug⁹. dicit in li. de doctrina xp̄iana: vbi loquit de donis q̄ fortitudinis ē ab omniū trāleūtiū mortifera iocūditate seipsuz sequestrare. Et greg. aūt dic. iij. moza. q̄ fortitudo circa aduersa fiduciā dat trepidanti. Sed hec duo nō reducūt ad vnū gen⁹ cū vnum videat pertinere ad materiā temperātie. aliud aūt ad materiam fortitudinis vel patiētie: ergo videt q̄ nō habeāt vnū actū. ¶ Sz otra habit⁹ distinguūt per act⁹: sz fortitudo donū est vn⁹ habitus: ergo habet vnū actū. ¶ Sed contra donū ē simpliciter q̄z virt⁹ cū sit sublimi⁹: sz fortitudo virt⁹ habet vnuz actū pncipalē. s. sustinere pericula ꝓpter bonū: ergo multo fortis donū fortitudinis habet vnū actū. ¶ Vlteri⁹ queritur de actu fortitudinis in patria. Et videt q̄ ibi nullū actū habeat: qz in quarta btitudine ponit ad statū glorie ptinēs saturari: sz hoc nō significat aliquē actū: cū ergo quarta btitudo donō fortitudinis adaptet videt q̄ nō habeat aliquē actū in pria. ¶ Sed contra Pozriū fortitudinis videt ee difficilia sustinere: sz in patria oīs difficultas tollet: alias nō esset ibi summa delectatio: ergo non erit ibi act⁹ fortitudinis. ¶ Fortitudinis act⁹ ad vitā actiuā ptinet: sz vita actiua vt sancti dicit nō remanebit in patria: sz cōtēplatiua tm: ergo nō erit ibi act⁹ fortitudinis ¶ Sed cōtra Habitus nihil aliud videt esse q̄z habilitatio ad actuz. vnde Cōmēdator dicit in. iij. de aīa. q̄ habit⁹ est quo q̄s agit q̄n vult: sz habit⁹ fortitudinis manebit in patria vt Magister supra p auctoritates pbauit: ergo z act⁹ fortitudinis ibi. ¶ Habit⁹ sine actu est filis somno fm pm in pmo ethi. sz felix z beatus vt ibi dr nō est filis dormiēti: sz vigilāti: cū sit in vltima sua perfectiōe. ergo cū sit ibi habit⁹ fortitudinis erit z act⁹. ¶ Rn⁹. dicendū ad pmā questionē q̄ dona a vtutib⁹ vt dictū ē differūt inquātū dona altioz mō operāt. Et fm hoc oportz accipere differentiā doni fortitudinis a fortitudinis vtute. modus aūt vnicuiq; ex ꝓpria mēsura p̄figit vt dictū ē prius Unde sciēdū est q̄ fortitudinis virt⁹ mēsurā sui act⁹ habet buanas vires. vñ ea q̄ supergrediūt vires hoīs nec aggredit nec sustinet. vñ pbs in. iij. Ethi. dicit q̄ fortis est in studefactibilis vt homo in his. s. terribilib⁹ que sunt fm hoīes Sed donū fortitudinis habet p mēsura sui act⁹ diuinā potētiā de cui⁹ auxilio cōfidit sicut dr in psal. In deo meo transgrediar murū. ideſt oē q̄ posset humane infirmitati obuiare. ¶ Ad pmū igit dicendū q̄ fortitudo donū z virt⁹ cōueniūt in aliqua ꝓprietate: qz vtrūq; ē ad aliqd difficile sustinendū: Sz nō oportz q̄ sint oīno idē i re. ¶ Ad scōm dicendū q̄ trepidatio ex duob⁹ pōt cōsurgere. Uno mō tm ex difficultate aduersantiū z hāc trepidationē repmit fortitudinis virt⁹. Alia ex difficultate aduersantis sit z infirmitate hoīs ad resistēdū vel etiā impotētia z hāc trepidationez repmit donū fortitudinis ex fiducia dīni auxilij. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ virt⁹ fortitudinis est circa difficilima fm gen⁹: nō tm fm cōparationē ad operātē: qz nō excedūt vires ei⁹. Sz fortitudinis donū etiā est circa illā que excedunt humanā facultatē. Nec tm stulte: qz nō excedūt facultatē dīne potentie cui donū illud innitit. ¶ Ad secūdā qōnē dicendū q̄ quāto aliqua potētia altior est tāto ad plura se extendit. Et qz humana facultas ē infirma respectu dīne facultatis. Ideo ad diuersas difficultates sūt ordinate diuerse humane facultates: z qñq; separāt ab inuicē. Aliqs enī habet facultatez vt facile supare possit difficultates q̄ sunt in delectatoīb⁹: qui tm nō facile supare pōt difficultates q̄ sunt in passionib⁹ illatis: z sic de alijs. Sz dīna facultas est vna z eadē respectu oīuz ꝑdictarū difficultatū. Et ideo qz fortitudinis virtus facultati humane innitit: nō est respectu oīuz difficultatuz: sz respectu aliquarū q̄ sunt maxime in genere humanarū. vnde excelleter fortitudinis nomē habz. Ad alias aūt difficultates sunt ordinate alie vtutes q̄ sunt facultates q̄dā. Sz fortitudinis donū vtit dīna voluntate quasi sua fm q̄ in psal. dicit. Diligam te dne virtus mea. z ideo vnum donū fortitudinis se extēdit ad oēs difficultates q̄ in humanis rebus possunt accidere etiā supra facultatē humanā sicut Aposto lus dicebat Philip. vlti. Omnia possum in eo qui me confortat. Et ideo oportet actū doni fortitudinis accipere circa omnia difficilia ꝓportionabiliter actui fortitudinis circa quedā difficilia. Cū aūt fortitudo virtus sit circa timores z audacias habet duos act⁹ Unū qui est aggredi inquantuz moderat audacias. Alium qui est sustinere inquātū moderat timores. Sed hic act⁹ est pncipalioz inquātū difficilius est sustinere difficultates pntes q̄z tendere in absentes. Et similiter act⁹ doni fortitudinis pncipalis: est sustinere oēs difficultates siue in passiōib⁹ siue in opationib⁹: z ad hunc ordinat⁹ alius act⁹ qui est difficilia z ardua aggredi spe diuini auxilij. Di aūt duo actus nō differunt fm spēm: quia vnus ad alium ordinatur. z eadē est ratio dirigendi in ipsis z ideo donum fortitudinis habet vnum actū fm speciem. ¶ Ad pmū igit dicendū q̄ quia supererogationis opera maxime vident habere difficultatē humanas vires excedētem. ideo ꝑcipue circa illa dicit esse donuz fortitudinis nihilomin⁹ est z circa alias difficultates contra quas est etiā virtus cōmuniter: sed non eodē modo vt dictuz est. ¶ Ad secundū dicendū q̄ ad virtutē fortitudinis pertinet aliquid dupliciter. Uno modo sicut ꝓncipale obiectū vel actus fic mortis pericula que ꝓpter bonū sustinentur. Alio modo sicut instrumenta vel auxilia quibus indiget fortis ad suū actum vt arma z societates bellantiū. Ita etiam donum respicit ipsas difficultates que sunt in passionib⁹ z in operationibus humanis pncipaliter: sed miracula z doctrinā q̄si auxilia ad suū actū: sicut patet in aplis qui miraculis z doctrina totū mundū sub fide captiuū duxerūt in obsequium xp̄i. Et scōm hoc dicit Gregorius q̄ ad donum fortitudinis pertinet miraculis z doctrina fulgere ¶ Ad tertiū dicendū q̄ illa quātus pertineant ad diuersas virtutes: possunt tamen pertinere ad vnum donū vt dictum est: z sic sunt idē obiectum specie scōm q̄ specificant inde. vnde specificatur donum. ¶ Ad tertiam questionē dicendū q̄ quicūq; hoc operatur scōm aliquam mensurā oportet q̄ habeat aliquē actum scōm quem respicit ad mensuram illam: z aliquem scōm quem respicit ad mensuratum. Unde cum fortitudo mensuret actū suum circa difficultates ex diuina potestate

habet aliquem actū in comparatione ad difficultates quas sustinet vel aggredi: z aliquē in cōparatiōe ad dīnā ptātē cui innitit. Et p̄m⁹ act⁹ nō erit in patria: vbi difficultas nulla erit. ſz ſecūd⁹ erit ibi: q; pfectiſſime dīne potētie innitet. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q; etiā in cozpozalib⁹ q̄uis saturitas nō noīet aliquē actū: tn̄ aliq̄d p̄ſupponit. ſ. ſūptionē cibi ita z saturitas q̄ ibi ponit que ē repletio oīuz ex quoz defectu facultas cōtingebat p̄ſupponit quēdā ſpālē eſum ſcōm quē hō ab ipſa dīna potētia bona p̄dicta ſumit ei innixus. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q; q̄uis vita actiua nō maneat quātū ad ſui eſſentiā: manet tn̄ q̄tū ad ſui mēſurā in finē: quia in his que actiue vite ſunt: ex ipſa diuina veritate regulamur. ¶ Ad tertium patet ſolutio ex p̄dictis.

Ad ſecūdū ſic p̄cedit. videt q; pietas nō ſit donū. Donū enī imediati⁹ ordinat ad deū q̄s virt⁹: ſz pietas q̄ eſt vtus imediate in deū ordinat: q; ſm Aug. in. x. de ci. dei ꝓprie pietas dei cult⁹ ſolet itelligi quā greci theoſebiā vocāt: ergo pietas nō ē donū: cū nō cōiūgat deo imediati⁹ q̄s pietat⁹ vtus. ¶ P̄ pietas ſm Greg. in p̄ncipio moꝝ eſt q̄ docet opa mīe frequētare. Hec aūt pietas videt eē idē cū mīa q̄ eſt virt⁹: Ergo cū Greg. ibi loquat de pietate q̄ ponit donū videt q; pietas que ponit donū ſit vtus. nulla aūt virt⁹ eſt donū: Ergo pietas nullo mō pōt eē donū. ¶ P̄ Pietas ſm Aug. in fine p̄mi retho. eſt beniuolētia in parētes z ponit eā ptē iuſticie: ſz iuſticia ē virt⁹: ergo z pietas ergo nō ē donū ¶ Sz ōtra eſt q̄ dr̄ Ihā. xj. ibi enī inter dona cōputat. ¶ P̄ Pietas videt eſſe excellētiſſimuz in tota xp̄iana vita: q; ad oīa valet vt dr̄. j. Thi. vlti. Et hoc etiā dic ibi glo. Ambroſi. ergo pietas maxime debet poni donum.

¶ Ulteri⁹ q̄rit de actu pietatis que hz in via. Et videt q; nō habeat vnū actū ſm ſpeciē. Augu. enī in li. de doc. xp̄iana dic q; pietatis ē honozare ſcōs: nō cōtradicere ſcripture ſiue intellecte ſiue nō intellecte: z loq̄t ibi de dono pietatis q̄ patz ex his q̄ dicit in quodā ſermone de trinitate vbi eū dē actū attribuit pietati ad que ſcō loco inter dona aſcendit. Greg. aūt aſſignat ei ꝓ actu mīe opib⁹ inſiſtere Ergo cū iſta dona nō reducāt in idē gen⁹ videt q; act⁹ pietatis non ſit idē ſm ſpeciē ¶ P̄ Pietas vt cōiter dr̄ in eiſdē exquirit in q̄b⁹ ſcīa dirigit: ſz ſcīa dirigit in oīb⁹ actib⁹ humanis: q; docet ꝓuerſari ſine offenſiōe in medio ꝓtaue z puerſe nationis: ergo z pietas ē circa oēs humanos act⁹: z ita nō hz ſolū vnū actū in ſpē. ¶ P̄ Scda btitudo qua dr̄ Bti mites. ad pietatē reducit Sz mititas ſiue mānſuetudo ē circa paſſiōes ire vt ph̄s dicit in. iiij. ethi. Ergo z circa eadē ē pietas: ſz ipa eſt etiā in cōicatiōib⁹ q̄ ſunt ad altez vt p; per auctoritatem Greg. inductā: cū ergo hec duo nō reducāt ad idē genus videt q; pietas nō habeat vnū actū ſm ſpēm. ¶ Sz ōtra. Est vn⁹ habit⁹: ergo hz vnū actū p̄ncipalez. ¶ Ulteri⁹ queritur de actu ei⁹ in patria. Et videt q; nō habeat ibi aliquē actuz q; pietas in cōicatiōib⁹ cōſiſtit q̄ ad alterū ſūt: ſz huiuſmōi cōicatiōes nō erūt in patria: q; oēs ſufficiētiā ibi a deo accipiēt. ꝓpter inſufficientiā enī vniuſcuiuſq; in ſe introducte ſūt cōicatiōes vt p; per ph̄m in. v. ethi. ergo nō erit ibi pietatis act⁹. ¶ P̄ ad pietatē ptinet mīe opa frequētare vt dictū eſt p auctoritatē Greg. ſz ibi nō erūt opa mīe: vbi nulla erit miſeria: ergo act⁹ pietat⁹ nō erit in patria. ¶ P̄ in ſcda beatitudine q̄ ptinet ad pietatē ponit q̄tū ad ſtatuz patrie poſſeſſio terre: ſz h̄ non videt aliquē actū ꝓportare. Ergo pietas in patria nullū actū habebit. ¶ Sz cōtra. Juſticie virt⁹ magis videt in patria pmanere q̄ fortitudo vt p̄i⁹ dictū ē: cuz ergo donū fortitudinis q̄ rñdet vtuti fortitudinis habeat aliquē actū in patria: multo fort⁹ pietas q̄ rñdet iuſticie vt videt. ¶ P̄ In patria nihil erit ociſuz z frustra: ſz habitus frustra eēt ſi nō in actū exiret: q; opatio ē finis habit⁹: cū ergo habit⁹ doni pietat⁹ in patria maneat z act⁹ ei⁹ ibidē manebit. ¶ h° dicēdū ad p̄mā q̄ſtionē q; tota moralis materia in tres ptes diuidit. ſ. in delectabilia q̄ carnalis affect⁹ ꝓſequit in difficilia q̄ refugit: z in cōicabilia q̄ ad alterum ſūt q̄ poti⁹ in actiōe q̄s paſſiōe cōſiſtūt In ſingulis ergo eoꝝ dirigit z donū z vtus: ſz differenter. Virt⁹ enī dirigit in his accipiēs regulā aliq̄d humanū. Sz donū accipiēs ꝓ regula aliq̄d dīnū. In delectationib⁹ ergo vtute dirigimur ꝓpter dignitate humane nature cui⁹ deturpatione per cōpozales delectatiōes refugim⁹. Sz dono dirigimur q̄ſi regula ipſa dignitate dīna a qua ſepari per inq̄natione huiuſmodi bonoꝝ refugim⁹ qō ad timorē ptinet Similiter patz ex dictis q; differēter dirigit donū fortitudinis a vtutib⁹ que ad difficultates ſuſtinēdas vel aggrediēdas ordināt. Et ſimiliter virtutes accipiētes ꝓ mēſura aliq̄d humanū: puta obſeruātes decentiā vel debitū ei⁹ q̄ cōicatiōes facit: ſz donū accipit in his regulā ipſuz deū vt ſicut dictū ē in fortitudine hō egreditur difficilia vtēs dīna potētia per cōſidētiā q̄ſi ſua: ita cōicat ſe ad alterū vtens deo q̄ſi ſeipſo vt. ſ. ea que ipſuz decent in huiuſmōi cōicatiōib⁹ quaſi deo vnit⁹ exequat. vnde dr̄ Matth. v. ad beneficiētiā celeſtis patris hortat q̄ ſolē ſuum facit oriri ſuper bonos z malos: z q; cōicatio que ad dīna eſt nomē pietat⁹ habet. ideo z donū q̄ in cōicatiōib⁹ dīna mēſurā habet pietas noīat. ¶ Ad p̄imū igit dicēdū q; donū imediati⁹ ordinat ad deū q̄tū ad modū operādi ſiue mēſurā opis q̄s virt⁹. non aūt q̄tū ad obiectū vel finē q̄uis: ergo pietas virt⁹ que latria dr̄ ipſi deo exhibeat in hoc mō accipit aliquid humanū ꝓ mēſura. ſ. bñficiū a deo acceptum rōne cui⁹ eſt debitor ei: ſz pietas que ē donū accipit in h̄ aliquid dīnū ꝓ mēſura. vt. ſ. deo honorē impēdat: nō q; ſit ei debit⁹: ſz q; de⁹ honore dign⁹ ē per quē modū etiā ipſe deꝰ ſibi honozi eſt. ¶ Ad ſecūdū dicendū q; pietas donū differt a mīa: q; mīa ſtudet ad releuādas miſerias primoz ex hoc q; ſunt cōiūcti vel ſanguine: vel familiaritate: vel ſalte nature filiatione in oīb⁹ aliq̄d hūanū ꝓ mēſura accipiēs ſicut alie vtutes: ſz pietas donū mouet ad releuādas eoz miſerias ex aliquo dīno. ſ. inquātū ſunt filij dei vel dīna ſimilitudine inſigniti. Unde z magis ꝓprie nomē pietat⁹ habz qui dīnū q̄d ſonat q̄uis z ipſa mīa ſm Aug. x. de ci. dei mo re vulgi pietas dicat. q̄ ideo accidit: q; eas ſibi de⁹ q̄ſi ſacrificio placere teſtat. vnde z ph̄s dicit in. iiij. ethi. q; dona habēt aliq̄d ſile deo ſacratis. ¶ Ad tertiū dicendū q; etiaz in parētib⁹ eſt aliq̄d dīnū reſpectu filioꝝ inquātū ipſi filios causa ſunt eſſendi: z ideo virt⁹ bñficietie ad ipſos pietas vocat: accipit tn̄ mēſurā aliquid humanū vt dictum ē in quo differt a dono ¶ Ad ſecūdā q̄nē dicendū q; pietas donū vno z eodē mō dirigit in cōicatoib⁹ oīb⁹ q̄ ad altez ſūt: alia tn̄ menſurā accipiēs quā vtutes: que mēſura q; ſimpler eſt z vna. z ideo pietas vn⁹ habit⁹ eſt ſpālis z ex cōparatiōe ad hanc mēſurā act⁹ oīs ei⁹ ſpecificat. ¶ Ad p̄imū igit dicendum q; donū pietatis operat z in materia latrie z in materia ſcripture z alijs dīnis ad latriā ptinere videt ¶ Ad ſecūdū dicēdū q; ſciētia dirigit in oīb⁹ humanis in q̄b⁹ exequent z timoz z pietas z fortitudo: ſz quādā adaptionē ſcientia z pietas cōbinat: q; in his que ad alterū ſūt hō operās q̄ſi in diciū quoddā exercet. indiciū aūt z imperiū de agendis ad ſcientiā ptinet ſicut z ad p̄udētiā. Et ſiliter per quādā adaptionē fortitudini cōſiliū cōbinat: q; in rebus difficilib⁹ inquib⁹ habet fortitudo executionē ꝓcipue cōſilia ingrimus q̄uis cōſiliū in oīb⁹ humanis dirigat. ¶ Ad tertiū dicēdū q; ita z pturbat boīez in ſeipſo z cōmouet eū ad aliū ingrediendū eſt appetit⁹ vindicte z per cōſequēs mānſuetudo hoīem z in ſeipſo perficit z ad alterū. z ex hac parte mititas ad pietatē reducit. ¶ Ad tertiā q̄ſtionē dicēdū q; de actu pietatis p̄ pōt in patria remanere q̄s de actu fortitudinis. pōt enī nō tn̄ remanere act⁹ q̄ eſt per cōparationē ad mēſurā quā ē per cō tas donū attēdit. ſ. adherere ipſi deo: ſz etiā act⁹ qui ē per cōparationē ad eos q̄b⁹ bñficia ꝓſtare parat⁹ erat ſm affectuz vt. ſ. beniuolētiā ad eos ſeruet z de eoꝝ bonis congaudeat.

et de suis etiaz largiat ꝑm modū isti⁹ vite ꝑm quē supiores aliqđ influūt inferiozib⁹ ꝑm doctrinā dio. ¶ Ad primū g̃ dicēdū q̄ nō erit cōicatio ad supplēdā indigētiā ꝟz ad augē dā letitiā. ¶ Ad secūdū dōm q̄ loq̄mur de pietate ꝑm actū quē hz in via. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ possessio terre ꝓsuppo nit bausū sufficiētie a deo p quē possint in alios influē vel ꝑm affectū vl ꝑm effectū. Dic timoz mal⁹ ē. Nō enī q̄cūq̄z timeat picula carnis dī timoz hūan⁹: neq̄z q̄ timet amissio boni tpal⁹ dī timoz mūdan⁹: ꝟz tm̄ q̄ tal timoz ē inordinat⁹ z iō ꝟ sonat in malū. Lū aūt Beda dixit zc. Beda distinxit timores ꝑm q̄ retrahūt a malo culpe. z distinxit ꝟz retractiua q̄ sunt duo: pena futura: z sepatio a deo. Sed magr di cit timores ꝑm inclinationes ad malū: z ꝑm retractionē nō solū q̄tū ad motiua ꝟz etiā q̄tū ad stat⁹. Sz eo q̄ mala times corrigis te. Nōtra Aug. dic̄ q̄ in timore seruili manet volūtas peccādi: q̄ nō corrigit se. Et dicendū q̄ manet volūtas nō absoluta ꝟz cōditionata q̄ velleitas dī vt. ſ. peccaret si ipsum licēt. Sciēdū tm̄ q̄ vterq̄z timoz zc. Videt hꝫ eē falsū q̄ sapiētia ē ꝑfect⁹ donū q̄z timoz. z ita timoz nō ē ꝓncipiū ei⁹. Et dicēdū q̄ nō est ꝓncipiū fīc creans essentiā ei⁹ ꝟz sicut dispositio ad ipsam a quo incipit mot⁹ in sapiētiā pueniēs.

DISTINCTIO .XXXV.

¶ Quō differūt sapientia z scientia.

Post p̄missa diligēter ꝓsiderādū ē in q̄ differat sapiētia a sciētia. De hoc Aug. ita ait Philosopi dispu tātes de sapientia diffinierūt eā di cētes Sapiētia ē rerū humarū di uinarūq̄z scia. Ego q̄z vtrarūq̄z re cognitionē. i. diuinarū z hūanarū z sapientiā z sciētiā dici posse nō nego. Vtrū iuxta distinctionē apli q̄ dicit Alij dat sermo sapiētie alij sermo scie. illa diffinitio diuidēda ē ut rerū diuinarū cognitio sapiētia ꝓprie nūcupet. hūanaz vo cognitio ꝓprie scie nomē obtineat. Neq̄z vo q̄q̄d sciri ab hoie potest in reb⁹ hūanis vbi plurimū supuacue vanitat z nozie curiositatis ē huic scie tribuo. ꝟz illud tm̄ q̄ fides saluberrima q̄ ad verā btitudinē ducit gigni tur nutrit defēdit roborat. q̄ scia nō pollēt fideles plurimi q̄z uis polleant ipsa fide plurimū. Aliud ē eni scire tm̄mō q̄d hō credere ōbeat pp adipiscēdā vitā btāz. aliud ē scire quō bocip̄m z pijs opitulet: z ꝓtra impios defēdat q̄ ꝓprio vocabulo appellat scia. De his q̄z duab⁹ vtutib⁹ idē aug. dāz inf eas assignās sup psal. ait: distat sapiētia a sciētia testāte scō iob q̄ q̄dām̄ō singula diffiniēs ait Sapiētia est pietas: scia vo ē abstinere a mal. Pietatē vo hoc loco posuit dei cultū: q̄ grece dī theosebia: que ē in cognitiōe z dilectiōe ei⁹ qō sp ē z icōmutabiliter manet: qō ē de⁹. Abstinere vo a mal est in medio ꝓpositū. Idē q̄z inf hec duo apte distinguēs ait Distat ab eo quod ꝓtēplatiōe actio q̄ bñ vtimur tpalib⁹ reb⁹. z illa sapiētia z hec scie deputat: q̄q̄z illa q̄ sapiētia ē possit nūcupari scia ut apls loq̄t vbi dic Nūc scio ex pte. Quā sciaz pfecto ꝓtēplatiōis dei vult intelligi. In hoc ergo differētia ē q̄ ad ꝓtēplatiōez sapiētia: ad actionē vo scia ptinet. Ecce apte demōstratū ē in q̄ differat spūs sapiētie z spūs scie. ſ. ut sapiētia diuinis scia hūanis attribuat reb⁹ ut docet aug. Vtrūq̄z agnoscim⁹ i xp̄o. ſ. z rē diuinā z rē hūanā. z iō de ipso hēm⁹ sapiētiā z sciaz. Lū. n. legit verbū caro fm̄ ē: i verbo itelligit ver⁹ dei fili⁹: i carne agnoscit ver⁹ hois fili⁹. Jtē cū dz vidim⁹ plenū gr̃e z veritatis: gr̃az referam⁹ ad sciaz: z veritatē ad sapiētiā. Quia in xp̄o saaiētia z sciētia fuit plenarie: z nos sciētiā z sapientiā de eo habem⁹ qui est deus z homo.

¶ In q̄ differa sapiētia ab intellectu.

Ostēsa dūia inf sapiētiā z sciaz: q̄d distet inf sapiētiā z itellectū videam⁹. In hoc differūt illa duo q̄ sapiētia ꝓprie ē de eternis q̄ veritati eterne ꝓtēplāde intēdit. Jntelligētia vo nō mō de eternis ē ꝟz etiā de reb⁹ iuisibilib⁹ z spūalib⁹ tpalr exortis. Per eā eni z natura sūma q̄ fecit oēs naturas .i. diuina ꝓsiderat: z q̄ post ipsā sunt spūales z inuisibiles nature: ut āgeli z oēs aie bone affectiones ꝓspiciunt. In hoc dūia ē ergo q̄ sapiētia tm̄ creatoz inspicit: itellectu vo z creatoz z creatura q̄dā: Jtē intellectū itelligibilia capim⁹ tm̄: sapia vo nō tm̄mō capim⁹ supioza ꝟz etiā in cognitis delectamur. Sic ergo distingui pōt inf illa tria. ſ. sciaz intellectū z sapiētiā. Scia valet ad rectā admistrationē rerū tpaliū: z ad bonā inter malos ꝓuersationē. intelligētia ad creatoris z creaturarū inuisibiliū speculationē. Sapientia vo ad solius eterne veritatis contēplationē z delectationem.

¶ Quō intellect⁹ z sciētia de quib⁹ hic agit non illa sunt que naturaliter habet homo.

Et notādū q̄ itellect⁹ z scia q̄ dicunt dona spūſci alia sūt ab itellectu z scia q̄ naturalit sunt in hois aia. Hec aūt virtutes sūt q̄ p gr̃az infūdūt animis fideliū ut p eas recte viuāt. Illa vo naturalr hz hō ex bñficio creationis a deo tm̄. p has aūt virtutes q̄ dicunt spūſci dona illa naturalia reformant atq̄z adiuuāt. Ut verbi gr̃a. Intellect⁹ naturalis pctō obtenebrat⁹ p virtutē q̄dā z gr̃az q̄ dz spūs itelligētie reformat atq̄z adiuuat ad itelligēdū. ita z p illā virtutē q̄ dz spūs sapiētie iuuat atq̄z erigit mētis ratio ad ꝓtēplationē z delectationē eterne veritatis.

¶ Quō sapientia ista dei est: nec est illa que deus est.

Illud etiā sciēdū ē q̄ sapiētia de q̄ nūc diserim⁹ nō est illa dei sapiētia ut ait Aug. q̄ de⁹ ē: ꝟz hois sapiētia. Vera tm̄ ꝑm deū ē: ac ver⁹ z p̄cipu⁹ cult⁹ ei⁹ est. Si ergo colat mēs hois deū cui⁹ ab eo capax fcā est: z cui⁹ eē pticeps pōt: sapiēs ipsa fit: z nō sua luce ꝟz sūme illi⁹ lucis pticipatione sapiēs fit. Jsta ergo hois sapiētia etiā dei est. Verūtm̄ ita dei ē ut nō ea sapiēs sit de⁹. Nō eni pticipatiōe sui sapiēs ē de⁹ sīc mēs pticipatione dei. Sic etiā dz iustitia dei nō solū illa q̄ ipse iustus ē: ꝟz etiam illa quā dat homini cum iustificat impiū.

¶ Postq̄z determinauit magr de donis: hꝫ ostēdit differētiā quozūdā donoz ad inuicē q̄ maxīe euenire vident. i. sapiētie scie z intellect⁹. Et diuidit in ptes duas. Jn p̄ma assignat differētiā. Jn secūda remouet q̄dā dubia ibi: Et notandū q̄ itellect⁹ zc. Circa p̄mū duo facit. Primo assignat differētiā inf sciaz z sapiētiā. Secūdo inf sapiētiā z intellectū ibi Ōnsa differētia zc. Et notādū zc. Vic remouet q̄dā du

bia. Et ꝓmo circa sciaz ⁊ intellectū. Secūdo circa sapiētiā ibi Illud etiā sciēdū ⁊c. ¶ Circa ē duplex q̄stio. ꝑ° de vita actiua ⁊ cōtēplatiua. secūdo de donis perficiētib⁹ in vtraq; vita.

Questio Prima.

Circa ꝓmū q̄runt q̄ttuor. Primo de diuisione vite in actiuā ⁊ cōtēplatiuā. Secundo de vita cōtēplatiua. Tertio de actiua. Quarto de compatiōe vni⁹ ad aliā.

Ad ꝓmū sic ꝓcedit. videt q; vita incōueniēter diuidit ꝑ actiuā ⁊ cōtēplatiuā. Viuē enī vt dicit ꝑhs in secūdo de aīa viuētib⁹ est eē. sz cōtēplatiuū ⁊ actiuū nō ostēdunt differētiā in essendo sz magī in operādo: g̈ nō sunt differētie vite. ¶ Ꝑhs in ꝑ° de aīa dicit Viuē fm h̄ ꝓncipiū. s. animā vegetabilē inest viuētib⁹. sz aīa vegetabilē nullo mō ꝓticipat cōtēplationē: neq; etiā agē ipsi⁹ ē sīc dr in vj. eth. ergo vita incōueniēter diuidit ꝑ actiuū ⁊ cōtēplatiuū ¶ In li. de causis dr q; vita ē cōtinu⁹ mot⁹ ab ente sempiterno. sz mot⁹ opationē ipoztat. cū g̈ oīs opatio sit actio q̄dā videt q; oīs vita sit actiua. ⁊ ita non erit differētia vite actiuū. ¶ Ꝑhs in secūdo de aīa diuidit viuē in q̄ttuoz. s. nutriri: sentire: ⁊ moueri fm locū: ⁊ intelligē. g̈ īsufficiēter diuidit ꝑ has duas differētias actiuū ⁊ cōtēplatiuū. ¶ Aug⁹. in li. de ci. dei apponit tertiū mēbrū. s. cōpositū ex vtroq; ergo videt q; īsufficiēter diuidit ꝑ actiuū ⁊ cōtēplatiuū. ¶ Sz in ꝺziū sunt multe auctoritates scōz q̄ dicūt ꝑ martham ⁊ mariā Aug⁹. x. signari duas vitas: actiuā ⁊ cōtēplatiuā. ¶ Vita hoīs ē fm id a quo hō ē hō: h̄ aūt ē intellect⁹. cū g̈ intellect⁹ diuidat in actiuū ⁊ cōtēplatiuū. i. speculatiuū ⁊ practicū: videt q; hūana vita in h̄ duo diuidi debeat. ¶ Fm ꝑhm in. ix. eth. illō dr eē vnius cuiusq; vita in quo maxīe studet: sīc milit⁹ ī pugnādo: ⁊ ebriosi in potādo. vñ ⁊ ī talib⁹ ad amicos ꝺiuē voluit. sz h̄ in quo maxīe studet q̄s ē illud qō finē sue vite ponit. cū igit finis humane vite felicitas ponatur q̄ fm ꝑhos ī ciuilē ⁊ cōtēplatiuā diuidit vt pz in. x. eth. videt etiā q; hūana vita in actiuā ⁊ cōtēplatiuā diuidi debeat. ¶ R°. dicēdū q; nomē vite ex h̄ sumptū videt q; aliq̄d a seipso pōt moueri. ⁊ iō ex hoc dicta sunt ꝓmo aliq; viuē: q; visa sunt a seipsis moueri sicut plante ꝑ motū augmēti. ⁊ aīalia ꝑ motū īsup localē. Ea vo q̄ visa sunt nō moueri nisi ab alijs mota dicta sunt mortua vl vita carētia: sicut lapides ⁊ ligna. Vñ etiā ꝑ q̄ndā trāsumptionē ea quoz ꝓncipiū mot⁹ in ipsis ē dicūt viuētia q̄tuis nō seipsa moueāt: sīc aq̄ scaturiētes ipetu sui mot⁹ a terra dicūt viuē. Aq̄ aūt ūmobiles ꝙgregate in lacunis dicunt aq̄ mortue. ¶ Ulteri⁹ nomē vite attributū ē oīb⁹ opatiōib⁹ q̄s aliq̄s a seipso exercet nō ab alio mot⁹ etiā si mot⁹ nō sunt. sīc nomē mot⁹ ad opationē quālibet solet trāsferri. sicut dr sentire ⁊ itelligē mot⁹. ⁊ fm h̄ nō solū q̄ moueni a seipsis vl ꝑ augmētū vl localit dicūt viuē: sz oīa q̄ ex seipsis appetūt sentiūt itelligūt: h̄ enī dicunt opatiōes vite. q̄tuis aūt plures dictaꝝ opationū in aliquo sint ex illa tm dr vita el⁹ q̄ ꝓncipal in ipso ē. sīc aīaliū vita dr ī sentiēdo q̄tuis etiā nutriant. ⁊ hominū in itelligēdo q̄tuis etiā sentiāt. ⁊ h̄ nō solū ē accipiēdū fm nāles potētias sz etiā fm habit⁹ sup additos. Vñ vita vniuscuiusq; hoīs dr in h̄ ꝓsistē in quo sū mū studiū ipēdit ⁊ curā vt dic ꝑhs in. ix. eth. ⁊ sic accipiēdo vitā diuidit in actiuā ⁊ cōtēplatiuā. Aū enī vita hūana ordinata q; de inordinata nō intēdim⁹: sīc est voluptuosa q̄ nec hūana ē sz bestial ꝓsistat in opatione itellect⁹ ⁊ rōnis. Habz aūt itellectiua pars duas opationes. Una q̄ est ipsi⁹ fm se. Alia q̄ ipsi⁹ est fm q; regit inferiozes vires: erit duplex vita hūana. Una q̄ ꝓsistit in opatione q̄ ē itellect⁹ fm seipm. ⁊ h̄ dr cōtēplatiua. Alia q̄ ꝓsistit in opatione itellect⁹ ⁊ rōnis fm q; ordinat ⁊ regit ⁊ impat inferiozib⁹ ptib⁹. ⁊ h̄ dr actiua vita. Vñ fm ꝑhm in. vj. eth. agē ꝓprie dr opatio q̄ est a voluntate impata in ipso operāte ꝓsistēs: nō in materiā exteriozē trāsmutādā trāsiēs: qz h̄ eēt facē qō ē opatio mechanice artis. mozales enī virtutes q̄ in vita actiua pficiunt circa agibilia dicunt. ¶ Ad ꝓmū g̈ dicēdū q; eēntia rei ex opatione ipsi⁹ cognoscit. ⁊ iō ex opatiōib⁹ quib⁹ ꝑ pri⁹ ꝙuenit nomē vite trāslatū ē nomē ad ipm eē fm q; ali⁹ ē effect⁹ talīū opationū. ¶ Ad secūdū dicēdū q; fm animā vegetabilē dr esse viuē nō q̄si in opatiōib⁹ ei⁹ tm vita ꝓsistat: sz q; opatiões ei⁹ sunt ꝓme opatiões vite in nobis. ꝑ quē modū dr fm tactū inesse sensus aīalib⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū q; illa auctoritas itelligēda ē de vita q̄ cozpa celestia ponebāt a q̄busdā viuē vult ex se mota: quā opinionē videt seq̄ ille q̄ libz illū cōdidit. ¶ Ad q̄rtū dicendū q; ꝑhs distinxit vitā fm q; est cōis oīb⁹ viuētib⁹. sz nūc loq̄mur de diuisiōe vite hūane. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q; illud tertiū mēbrū apponit ab aug. nō q̄si ad diuersitatē vite sz magī q̄tū ad diuersitatē viuētiū. Quidam enī sunt q̄ exercitijs actiue insistūt ꝓncipalr q̄tuis q̄q; cōtēplatiōis actus exeq̄nt. Quidā vo sunt q̄ postposito curā actiue ꝓncipalr cōtēplatiōi studēt. alij vo q̄ circa vtrūq; insistūt. Sūt nihilomin⁹ ⁊ q̄dā opatiões q̄ vtrūq; req̄runt: sīc ꝑdicatio ⁊ doctrina q̄ a cōtēplatione incboate in actionē terminat sicut a causa in effectū. ꝓcedētes. ⁊ hoc mediū in extremis includitur.

Ad secūdū sic ꝓcedit. videt q; vita cōtēplatiua ꝓsistat tm in actu cognitiue: q; cōtēplatiōis finis ē vitas. sz vitas tm ad cognitionē ptinet: ergo vita cōtēplatiua tm in opatiōe cognitiue ꝓsistit. ¶ Ꝑ vita cōtēplatiua a scis ociū dr. ⁊ ꝑhs etiā in. ix. etbi. dicit ipsam vacationē. sz voluptas est vis motiua. cū ergo motus ocio ⁊ vacatiōi repugnet videt q; vita cōtēplatiua nō ꝓsistat in actu affectiue sed solū in actu cognitiue. ¶ Ꝑ ꝓportionanē opatiões habitib⁹. sz dona q̄ pficiūt in vita cōtēplatiua tm ad cognitionē ptinēt. s. sapiētia ⁊ intellect⁹. ergo vita cōtēplatiua ꝓsistit tm in cognitione. ¶ Sed cōtra. Isido. dicit in li. differētiarū q; cōtēplatiua vita est q̄ vacās ab oī negocio in sola dei dilectiōe delitiat. sed dilectio ad affectiuā ptinet: ergo vita cōtēplatiua nō ꝓsistit tm in cognitiōe. ¶ Ꝑ gustare ad affectū ptinet sīc videre ad intellectū: q; Sze. dicit q; cōtēplatiua vita saporē inducit. ergo cōtēplatiua vita non ꝓsistit tm in cognitiōe. ¶ Ulteri⁹ videt q; cōsistat in opatione rōnis ꝓncipalr. ¶ Ꝑ vita cōtēplatiua ꝑcipue ꝓsistit in cognitione diuinoz. sz inuisibilia dei ꝑ ea q̄ facta sunt cognoscūt Ro. i. Cognoscē aūt ex aliquib⁹ alia rōnis est: ergo vita cōtēplatiua ꝑcipue ꝓsistit in opatiōe rōnis. ¶ Rich⁹. de sancto vic. dicit in li. de cōtēplatiōe: Cōtēplatiōis nīre volat⁹ mutlipliter formit variat: nūc de inferiozib⁹ ad sūma ascēdit: nūc de toto periozib⁹ ad ima descēdit: ⁊ nūc de ꝑte ad totū: nūc de toto ad ꝑtē discurrit: nūc a maiozi nūc a minozi argumenti tramite. sz iste discursus videt ad rationē ptinē: ergo vita cōtēplatiua ꝓncipalr in actu rōnis ꝓsistit. ¶ Sed ꝛtra. Ber⁹. in li. de ꝓsideratiōe dicit q; cōtēplatio in h̄ distat a ꝓsideratiōe q; ꝓsideratio ad inquisitionē magis se hz: cōtēplatio aūt ē ver certusq; animi intuit⁹. Sz intueri est intellect⁹: inārē aūt rōnis. g̈ cōtēplatiua vita nō ꝓsistit ī actu rōnis sz itellect⁹. ¶ Ꝑ fm ꝑhm in. x. etbi. fm vitā cōtēplatiuā cōicam⁹ cū deo. non aūt cōicam⁹ cū eo fm inq̄sitionē rōnis: sz magis fm intellectus intuitū. g̈ cōtēplatiua vita nō ꝓsistit in actu rōnis sz intellect⁹ tm. ¶ Ulteri⁹ videt q; oīs actus intellect⁹ ad vitā cōtēplatiuā ptineat. Sīc enī se hz vita actiua ad agibilia: ita se hz cōtēplatiua ad cōtēplabilia. sz oēs act⁹ circa agibilia ad vitā actiuā ptinēt: g̈ oēs act⁹ itellect⁹ circa itelligibilia ad cōtēplatiuā vitā ptinēt. ¶ Ꝑ vita cōtēplatiua fm ꝑhm in. x. etb. in ꝑhie ꝓsideratōe ꝓsistit. sz ꝑhia ē de oīb⁹ entib⁹. g̈ oīs opatio itellect⁹ ptinet ad vitā cōtēplatiuā cū itellect⁹ nō sit entiū. ¶ Rich⁹. de. s. vic. ponit sex spēs cōtēplatiōis. Prima ē q̄ sensibilia ꝑ imaginationē ꝓsiderātes in eis diuina sapiētia admiramur. Secūda est q̄ earū rōnes inq̄rim⁹. Tertia q̄ ex īuisibilib⁹ in īuisibilia ascēdim⁹. Quarta q̄ remota imaginatiōe in sol itelligibilib⁹ vsamur. Quinta q̄ ea ꝓsideramus q; ex diuina reuelatiōe cognoscim⁹: nō humana rōne. Se

rta q̄ ea ꝺſideram⁹ quib⁹ etiā būana rō ꝺdicē videt. Sz in his ſpēb⁹ cōprehēdit oīs opatio intellect⁹: ergo oīs opatio itellect⁹ ad vitā ꝺtēplatiuā ptinet. ¶ Sed ꝺtra. Jſi. in li. de ſum. bo. Lōtēplatiua vita mūdo renūciās ſoli deo viuē delectat. Sz nō viuit ſoli deo niſi q̄ deū ſolū cogitat: ergo non oīs opatio itellect⁹ ad ꝺtēplatiuā vitā ptinet. ¶ Ꝓ circa idē videt ee vita ꝺtēplatiua z felicitas ꝺtēplatiua. ſed felicitas ſtat deū eſſe ſm pħm in. x. etħ. g̃ vita ꝺtēplatiua in ſola dei ꝺtēplattiua ē tm̄ in ꝺſideratōe nobiliſſimi itelligibil: qō cō ſideratiōe ꝺſiſtit. ¶ &° dicēdū ad primā qōnē q⁹ vita ſm Lu⁹ rōne oīa q̄ impedire pñt ꝺimittit. q̄ aūt adiunāt q̄rit z p ſequit. B aūt nō pōt ee niſi p volūtatē: cui⁹ ē inē opa būana onū pre alijs acceptare q̄d̄ ſit illud. Volūtas aūt cū ſit mo tor oīuz potētiarū aīe o q⁹ ad obiecta z act⁹ oīuz potentiarū ſe habeat. put hñt rōnē boni: q̄z vnuſq̄ſq⁹ act⁹ debit⁹ cuius cūq⁹ potētie eſt bonū ei⁹. z iō vita ꝺtēplatiua ꝺſiſtit in actu cognitiue virtutis p̄acceptate p affectiuā. Sz cū opatio ſit quodāmō media inter opantē z obiectū: vel vt pfectio ipſi⁹ operantis: z pfecta p obiectū a quo ſpeciē recipit ex duplici ratiōe cognoſcētis, z tal affectatio opatiōis cognitiue p̄cedit ex amore ſui. z ſic erat affectio in vita ꝺtēplatiua pħoz. Alio pte pōt opatio cognitiue affectari. Uno mō inq̄ntū eſt pfectio cognoſcētis, z tal affectatio opatiōis cognitiue p̄cedit ex amore obiecti: q̄z vbi amor ibi ocul⁹. z Mat. vj. vbi ē theſaur⁹ tu⁹ ibi ē z cor tuū. z ſic hz affectionē vita ꝺtēplatiua ſcōz de q̄ loq̄mur. Sz tm̄ ꝺtēplatio eēntialr in actu cognitiue ꝺſiſtit p̄rigēs charitatē rōne p̄dicta. Unde Sze. dicit ſup Eze. Lōtēplatiua vita ē charitatē dei z primi tota mēte retinē ab exteriozi actiōe q̄eſcē ita vt nil iā agē libeat. Sz calcat cunctis oīb⁹ ad videndā faciē ſui creatozis anim⁹ inardeſcat. ¶ Ad p̄mū igit dicēdū q⁹ finis ꝺtēplatiōis inq̄ntū ꝺtēplatio ē vitas tm̄. Sz ſm q⁹ ꝺtēplatio accipit rōnē vite: ſic induit rōnē affectati z boni vt dictū ē. ¶ Ad ſecūdū dicendū q⁹ vo lūtas nō ſolū ē motiua q̄ſtū ad exteriozes mot⁹ q̄ vacatiōi repugnāt: Sz etiā motuū iteriozū etiā ipſi⁹ itellect⁹. q̄ q̄dē mot⁹ eq̄uoce dicunt vt in. iij. pz de aīa. ſunt enī act⁹ pfci: z iō magis affikant q̄eti q̄ motui. z pp hoc q opat ſm itellectū vacare dr ab exteriozi actiōe vt pz in p̄dcā auctozitate. ¶ Ad tertiū dicē dū q⁹ habit⁹ ꝺtēplatiue q̄uis ſint in pre cognitiua tm̄ pñt eo rū act⁹ a volūtate impari vl acceptari. z ſic in eis vita ꝺtēplatiua ꝺſiſtit. ¶ Ad ſecūdā qōnē dicēdū q⁹ vita ꝺtēplatiua cōſiſtit in illa opatiōe quā hō pre alijs acceptat. vñ hz rōnē finis reſpectu aliarū humanarū opationū: q̄z alie ꝓpter ipſaz exercent. inq̄ſitio aūt rōnis ſic a ſimplici intuitu intellec⁹ p̄greditē: q̄z ex p̄cipijs q̄ q̄s itellectu tenet ad inq̄ſitionē p̄ceditia etiā ad itellect⁹ certitudinē termiat dū ocluſiōes in tē in p̄cipia reſoluunt: in quib⁹ certitudinē hñt. Et iō vita ꝺtēplatiua p̄ncipaliē in opatiōe itellect⁹ ꝺſiſtit. z hoc ꝑm nomē ꝺtēplatiōis ipoztat q⁹ viſionē ſignat. vtiq̄ tm̄ inq̄ſitiōe p̄ncipaliē itēdit. z hꝰ inq̄ſitio ſm Berñ. dr ꝺſideratio. ¶ Ad p̄mū igit dicēdū q⁹ hō inq̄ntū ē ꝺtēplatiu⁹ ē aliq̄d ſupza hoiē: q̄z itellect⁹ ſimplici viſione ꝺtinuat hō ſupiozib⁹ ſubſtātijs: q̄ itelligētie vl angeli dicūt: ſic aīalia ꝺtinnāt hoīb⁹ in vi eſtimatiua q̄ ē ſupremū in eis ſm quā aliq̄d ſile opib⁹ rōnis opant. ¶ Ad ſecūdū dicēdū q⁹ q̄uis creature viſibiles ſint via deueniendi in ꝺtēplationē diuinoz: tm̄ in hac vita nō ꝺſiſtit p̄ncipaliē ꝺtēplatio: Sz in termino vie vt dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ Richħ. nō intēdit q⁹ in illis diſcurſib⁹ p̄ncipaliē ꝺſiſtat vita ꝺtēplatiua. Sz qz vtiē eis ad ſuū finē ſic dictū eſt. ¶ Ad tertiā qōnē dicēdū q⁹ vita ꝺtēplatiua ſcōz p̄ſupponit amorē ipſi⁹ ꝺtēplati ex quo p̄cedit. vnde cū vita ꝺtēplatiua ꝺſiſtat in opatiōe quā q̄s maxīe intēdit oportet q⁹ ſit circa ꝺtēplationē maxīe amati: hoc aūt de⁹ eſt. vñ p̄ncipaliē ꝺſiſtit in opatiōe itellect⁹ circa deū. Unde Sze. ſup Eze. dicit q⁹ ꝺtēplatiua vita ad ſolū videndū p̄incipiū anhelat. ſ. deū. nihilomin⁹ tm̄ z ꝺtēplatiu⁹ ꝺſiderat alia inq̄ntū ad dei ꝺtēplationē ordinant ſicut ad finē. puta creaturas in quib⁹ admirat diuinā maieſtatē z ſapientiā. z bñficia dei ex quibus inardeſcit in ei⁹ amorē. z pctā ꝓpria ex quoz ablutiōe mūdat coz vt deū videre poſſit. vñ z nomē ꝺtēplatiōis ſignat illū actū p̄ncipalē quo q̄s deū in ſeipſo ꝺtēplat. Sz ſpeculatio magis noīat illū actū quo q̄s diuinā in rebus creatis q̄ſi in ſpeculo inſpicit. Et ſil̄r etiā felicitas cōtēplatiua de q̄ pħi tractauerūt in contēplatiōe dei ꝺſiſtit: qz ſm pħm ꝺſiſtit in actu altiſſime potētie q̄ in nobis eſt. ſ. intellect⁹. z in hītu nobiliſſimo. ſ. ſapiētia z etiā obiecto digniſſimo: qō de⁹ ē. vñ etiā pħi vltimū tps vite ſue reſeruabāt vt dr ad ꝺtēplādū diuina p̄cedēs tps in alijs ſciētijs expēdētes vt ex ill' habilio res fierēt ad ꝺſiderādū diuina. ¶ Adp̄imū ergo dicēdū q⁹ act⁹ vite actiue nō hñt ex ſeipſis ordinē ſic act⁹ vite ꝺtēplatiue. vñ nō pōt dici ſimpliciē loquendo q⁹ ꝺſiſtat in aliquo illoz p̄ncipaliē: Sz quo ad aliquē ꝺſiſtit p̄ncipaliē in hꝰ in quo ille magis exercitat: ſic q̄dā magis inſiſtūt opib⁹ iuſtitie: q̄dā vo opib⁹ tēperātie: z ſic de alijs. ¶ Ad ſecūdū dom q⁹ pħs ibi accipit philoſophiā ſtricte ꝓ ſapiētia de diuinis q̄ ſpāli noīe pħia p̄ma dr. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ q̄uis illa ꝺſideret interdū ꝺtēplatiu⁹: nō tm̄ in his p̄cipaliter conſiſtit contē

Aplatiua vita.

D tertiū ſic p̄cedit. Videt q⁹ actiua vita nō ꝺſiſtat p̄ncipaliē in his q̄ ad alterū ſunt. Uita enī actiua ordinat ad ꝺtēplatiuā inq̄ntū diſponit hoīez ad ꝺtēplationis actū. Sz p virtutes q̄ ordināt hoīez in ſeipſo maxīe diſponit hō ad ꝺtēplatiōez ſic p caſtitatē vt dic Lōmen. in. vj. phiſi. g̃ vita actiua p̄cipue ꝺſiſtit in his q̄ ſunt hoīs ad ſeipm. ¶ Ꝓ vita ꝺtēplatiua p̄ncipaliē ꝺſiſtit in ꝺtēplatiōe ei⁹ qō maxīe diligit: ergo z vita actiua ſilr. Sz hō magis dz ſeipm diligē q̄ alios in his q̄ virtutis ſunt vt. g̃. di. xxix. dictū eſt. ergo z vita actiua magis ꝺſiſtit in hꝰ q⁹ hō ſeipm ordinet q̄ alijs intēdat. ¶ Ꝓ in his p̄cipue videt ꝺſiſtē actiua vita in quib⁹ a ꝺtēplatiua diuidit. ſed in his q̄ ad aliū ſunt etiā ꝺtēplatiua cōicat: qz ad eā dē vitā ptinē videt ꝺtēplari: z ꝺtēplata docē Jn paſſiōib⁹ aūt ꝓprijs moderādis nō cōicat actiua vita cū ꝺtēplatiua vita: ergo actiua vita p̄cipue ꝺſiſtit in his q̄ ſunt ad ſeipm. ¶ Sz ō. Jſi. in li. differētiarū: Actiua vita eſt q̄ in opib⁹ iuſtitie z p̄rimi vtilitate vſat. Sz vtrūq⁹ iſtoz ad alterū ptinē videt: g̃ in his q̄ ad alterū ſunt p̄cipue vita actiua cōſiſtit. ¶ Ꝓ vita actiua fecūda dr: vnde p Lyam ſignificat. Sz fecūditas iſta nō ꝺſiſtit niſi in opatiōib⁹ q̄ fiūt ad alios: g̃ vita actiua in his p̄cipue ꝺſiſtit. ¶ Ulteri⁹ videt q⁹ cognitio nullo modo ad actiuā ptineat. Sic enī ſe hz vita ꝺtēplatiua ad cognitionē: ita ſe hz vita actiua ad actionē. ergo ꝓportionalitate tranſuerſa ſic ſe hz vita ꝺtēplatiua ad actionē: ita ſe hz vita actiua ad cognitionē. Sz nihil actiōis ad ꝺtēplatiuaz vitā ptinet. ergo nihil cognitiōis ptinet ad actiuā. ¶ Ꝓ vita actiua ꝺſiſtit totaliē in opationib⁹ virtutū moraliū ad q̄s ſcire parū vel nihil ofert vt pħs dicit in. ij. etħ. g̃ videt q⁹ ad actiuā vitam nihil cognitiōis ptineat. ¶ Ꝓ ſi aliq̄ cognitio ad actiuā vitā ptineret p̄cipue videret ad ipſam ptinē ꝺſideratio ꝓpriorꝫ actuū. Sed ꝺſiderare pctā q̄ q̄s fecit ptinet ad vitā ꝺtēplatiuā vt dicit Berñ. q̄ ſecūdā ſpeciē ꝺtēplationis ponit quo q̄ſq⁹ iudicia dei z pctā ſua recogitat. g̃ nulla cognitio ad actiuā vitā ptinet. ¶ Sz ō. Ad actiuā vitā ptinēt ꝺſilij z ſcie dona. q̄ q̄dē cognitionē ipoztāt: g̃ aliq̄ cognitio ē in vita actiua. ¶ Ꝓ pħs dic in. x. etħ. q⁹ p̄rudētia eſt cognata morali virtuti. Sz p̄rudētia cognitionē ipoztat: g̃ cū in moralib⁹ virtutib⁹ actiua vita conſtet videt q⁹ in actiua vita ſit aliq̄d cognitiōis. ¶ Ulteri⁹ videt q⁹ vita actiua nō poſſit eſſe ſil' cū ꝺtēplatiua: qz vita de qua hꝰ loq̄mur ꝺſiſtit in hꝰ in quo hō maxīe ſtudet. Sz ipoſſibile eſt q⁹ hō duob⁹ ſūmū ſtudiū apponat: g̃ ipoſſibile ē q⁹ in hoīe ſit ſil' vita actiua z ꝺtēplatiua. ¶ Ꝓ vita actiua ſignificat p martħā q̄ turbat circa plurima Lu. x. Sz turbatio vacatiōi repugnat quā ꝺtēplatio req̄rit: g̃ vita actiua non eſt ſil' cū ꝺtēplatiua. ¶ Ꝓ vita actiua introducit ad ꝺtēplatiuā. vñ Greg. q̄ ad arcē ꝺtēplati ōis

alcēdē desiderat pr̄i⁹ necesse ē vt in cāpo actiōis se exerceat. Sz qō introducit ad aliq̄d nō est necessariū illo adueniēte: qz fm Aug̃n̄. q̄d necesse est scalis tenēti iā soliū. ergo actiua vita nō est sil' cū otēplatiua. ¶ Sed cōtra est qō Aug. dicit in li. de ci. dei q⁹ quoddā gen⁹ hominū est cōpositū ex ocioso ⁊ actuoso. ⁊ loquit' de ocio otēplatiōis. Eze. etiā dic̄ sup Eze. q⁹ plerūq⁹ a otēplatiua vita ad actiuā vtilit' anim⁹ reflectit'. ergo otēplatiua vita ⁊ actiua pñt eē sil'. ¶ Ꝑ btā virgo fuit in vtraq⁹ vita. ⁊ iō fm Ambros. in assūptiōe ei⁹ legit' euangeliū de martha ⁊ maria q̄ significāt vitā actiuā ⁊ otēplatiuā. sz btā virgo fuit tm̄ viatrix: ergo in aliquo viatore pōt eē sil' actiua ⁊ otēplatiua vita. ¶ Ꝓ⁹ dicēdū ad primā questionē q⁹ actiua vita ꝯsistit in oīb⁹ agibilib⁹ siue sint ad seipsum siue ad aliū. sz p̄ncipaliť ꝯsistit in his q̄ ad aliū sunt: qz bonū multoz fm phm in p̄n⁰. etb. est diuini⁹ q̄s bonū vni⁹. vñ ⁊ iustitia q̄ ad alterū est a phō in. v. etb. dr eē pulcherrima virtutū. Sic aūt vita otēplatiua ꝯsistit p̄ncipaliť in optimo otēplabili: ita vita actiua i optio agibili. ¶ Ad p̄mū igit' dō. q⁹ p ea q̄ ad seip̄m sunt hō disponit se tm̄ ad otēplatiuā. sz p ea q̄ ad aliū compar' hō ⁊ se ⁊ alios disponit: qō diuini⁹ est. ¶ Ad secūdū dicēdū q⁹ in hocipso q⁹ hō alioz saluti ⁊ regimini studet se plus diligit: ⁊ sibi meliozē partē reseruat: qz diuini⁹ est ⁊ sibi ⁊ alijs cām bone opatiōis eē q̄s sibi tm̄: sic dicit phs i. x. etb. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ doctrina ē duplex. Quedā q̄ ad cognitionē vitatis tm̄ ordinat'. ⁊ h̄ q̄tuis ad alterū sit limites tm̄ vite otēplatiue nō exit. Est aūt q̄dā doctrina q̄ ordinat' ad pstandēdū bonos mores: q̄ pdicatio dr. ⁊ h̄ ad vitā actiuā ptinet. Vñ Eze. Qui ad laborē pdicatiōis se dirigit inim⁹ videt: ⁊ ampli⁹ parit. ⁊ sic significat' p Lyam q̄ erat fecūda ⁊ lippis ocul'. Vel dicēdū q⁹ doctrina pōt dupliciť ꝯsiderari. Uno mō fm q⁹ est ad exercitiū cognitōis: ⁊ p̄fectū ipsi⁹ docentis. ⁊ sic ad vitā otēplatiuā ptinet. Alio mō fm q⁹ intēdit' bonū alteri⁹. sic aut̄ ea q̄ cognitiōis sunt etiā speculatiue exercent' p modū dispōnis rerū tpaliū inē q̄. primus cōputat': qō actiue vite est. Et iō Greg. dicit sup Eze. q⁹ actiua vita est panē esurienti tribuē: vbū sapientie nescientē docē ⁊c. ¶ Ad secūdā qōnē dicēdū q⁹ duplex est cognitio. Una speculatiua cui⁹ finis est vitas fm phm in. ij. metha. Alia cui⁹ finis est opatio q̄ est cā ⁊ regula eoz q̄ p hoīez fiūt Que aūt ab hoīe fiūt q̄dā dicunt' factibilia q̄ fiunt p trāsmutationez aliquā exteriozis materie: sic cōtingit in opatiōib⁹ artis mechanice. Quedā vo nō trāseūt in trāsmutatōez exteriozis materie: sz in moderatōez ꝓpriarū passionū ⁊ opationū. ad vtrūq⁹ aūt istoz practica ognitio dirigit. vnde nō oīs practica cognitio in vita actiua eētialiť iuenit': sz illa tm̄ q̄ in agibilib⁹ dirigit opa q̄ sunt virtut' moral'. Hec enī cognitio ad electiōez req̄rit' in q̄ p̄ncipaliť ꝯsistit moral' virt⁹. Cōtemplatiua aūt cognitio essentialiť nō ingrediť actiuā vitā qz in opabilib⁹ bōnis cū nō habeāt vitatē nisi cōtingentez ꝓpter se ipsa vitas nunq̄ q̄rer'. vñ etiā in scientijs moralibus finis nō est cognitio sz opus fm phm in. ij. etb. Sed tm̄ cognitio otēplatiua eternoz aliq̄ ptinet ad actiuā vitā nō q⁹ sit de eētia ei⁹: sz qz p̄cipit' ad ipsā sic cā dū rōnes vitandi ex otemplatiōe eternoz sumunt'. Sic enī intellect⁹ est rōnis ⁊ p̄ncipiū ⁊ termin⁹: ita ⁊ vita otēplatiua respectu actiue. Et iō Gre. dicit sup Eze. q⁹ p h̄ q⁹ otemplatiuā mentē accendit perfecti⁹ actiua tenet'. ¶ Ad p̄mū ergo dicendū q⁹ actio nō dirigit otēplatōez sic cognitio actiua dirigit actōez Et iō nō est simil' ratio. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹ ad virtutez moralē scire speculatiue de his q̄ ab hoīe nō fiūt nihil pdest. de his aūt q̄ ab hoīe fiūt parū ofert. sz scia practica multū cōfert cū sit regula actionis. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ ꝓteritū iā transit in necessariū. vñ ꝯsideratio ꝓteritoz pcōz magis ad otemplatiōez q̄s ad practicā ptinet. ¶ Ad tertiā qōnez dicēdū q⁹ in oīb⁹ dispōnib⁹ nālib⁹ cōtingit q⁹ dispositio in suo perfecto esse attingit id ad qō disponit: qō etiā erat p q̄ndā inchoatōez dū dispositio ad pfectōez tendebat. sic̄ pz de calore ⁊ forma ignis: qz q̄n caloz complet⁹ est in termino alterationis forma ignis inducit'. ⁊ caloz finit' cū forma ignis manet. oū vo erat alteratio nō erat forma ignis nisi fm quādā inchoationē. Vita aūt actiua est dispositio ad otemplatiuā Vñ Isi. in li. de sum. bo. Qui p̄i⁹ in vita actiua ꝓficit bene ad otemplatōez cōscēdit. Et iō q̄diu hō nō q̄uenit ad perfectionē in vita actiua nō pōt in eo eē otēplatiua vita nisi fm quandā inchoationē impfecte. tūc enī difficultatē hō patit in actib⁹ virtutū moraliū. ⁊ oportet q⁹ tota sollicitudine ad ipsos intēdat. vnde retrahit' a studio otemplatiōis. sz q̄n iā vita actiua perfecta est tūc operationes virtutū moraliū in promptu hz: vt eis nō impedit⁹ libere otemplatiōi vacet. tm̄ fm q⁹ hō est magis vl' min⁹ pfect⁹ in vita actiua circa plura vel paucioza occupari pōt actiue vite sil' cū otemplatiua. Et qz platoz est in vtraq⁹ vita pfectos esse: vtpote q̄ medii sunt inter deū ⁊ plebem a deo recipientes p cōtemplationē: ⁊ populo tradentes p actionē: iō oportet eos in mozalib⁹ virtutibus pfectos esse: ⁊ sil' p̄dicatores: als indigne q̄s platiōis vel predicatiōis officiū assumit. ¶ Ad p̄mū igit' dicēdū q⁹ ad diuersa pōt hō p̄ncipaliť intēdere diuersis tpib⁹ q̄tus cōtingit postq̄s ad pfectionē venit: qz tūc iam delectabiliter ⁊ faciliter operat' nō pturbat⁹. ¶ Ad tertiū dicēdū q⁹ dispositiones q̄ essentialiter habent impfectionē annexam nō manent cū eo ad qō disponūt: sicut fides non manet cū visione. Sed alie dispositiones pñt simul manere sicut dictū est: Et sic est de vita actiua.

Ad quartū sic procedit'. videtur q⁹ actiua vita sit nobilior q̄s cōtemplatiua. Nulli⁹ enī in li. de offi., phabilioz

rito. ¶ Ulteri⁹ videt̃ q̄ contemplatiua vita non sit diutur
nior q̄ actiua. Uita enī actiua fuit in xp̄o pfecta. ſz ipse fuit
pfect⁹ cōprehensor: ergo vita actiua manebit in patria. ⁊ ita
nō est min⁹ diuturna q̄ ꝺtēplatiua. ¶ P hoīes erunt in pa
tria eq̄les angelis. sed in angelis est vtraq; vita: q⁊ q̄dā sunt
assistētes: qō ad ꝺtēplationē ptinet. quidā ministrātes: qō
pertinet ad actionē. ergo vtraq; vita etiā in hoīb⁹ in patria
erit. ⁊ sic idem quod pri⁹. ¶ P in patria manebūt virtutes
cardinales: ⁊ habebūt aliquos actus. silr etiā ⁊ dona oīa. ſz
virtutes cardinales pficiūt in actiua vita: ⁊ silr quedā dona.
ergo in patria manebit vita actiua. ⁊ sic idē qō prius. ¶ Sz
contra. Lu. x. Maria optimā partē elegit. Glo. Contēplati
ua hic incipit ⁊ in celesti patria perficit. actiua aūt cū corpo
re deficit. ¶ P phs in. x. eth. dicit q⁹ ꝺtēplatiua vita diutur
nior est q̄ actiua. ¶ R⁹ dicendū ad primā questionē q⁹ du
plex est ratio boni. Aliq̄d enī dicit bonū qō ppter seipm est
desiderādū. ⁊ sic vita ꝺtēplatiua simplr melior est q̄ actiua
inq̄nū magis assimilat illi vite ad quā p actiuā ⁊ ꝺtēplati
ua nitimur puenire. vnde ⁊ ꝺtēplatiua est finis actiue: ⁊ fini
ultimo vicinior. Aliq̄d vo dicit bonū q̄si ppter aliud eligen
dū. ⁊ in hac via vita actiua peminet ꝺtēplatiue. Uita enī cō
templatiua nō ordinat ad aliq̄d aliud in ipso in quo est: q⁊ vi
ta eterna nō est nisi quedā cōsūmatio ꝺtēplatiue vite: que
p vitā ꝺtēplatiuā in pñti quodāmō prelibat. vñ non restat
ordinē ad aliud nisi fm q⁹ bonū vnius hoīs ordinat ad
bonū multorū: ad quod prōpinqui⁹ se habet vita actiua q̄
ꝺtēplatiua. Uñ actiua q̄tū ad hanc partē q̄ saluti proximo
rū studet est vtilior q̄ ꝺtēplatiua. ſz ꝺtēplatiua est dignior
q⁊ dignitas significat bonitatē alicui⁹. ppter seipm: vtilitas
vo ꝺpter aliud. sed vita actiua que nō ad aliū ſz ad seipm
fm ordinat nec̄ dignior nec̄ vtilior est q̄ ꝺtēplatiua: imo
compat ad ꝺtēplatiuā sicut vtile ad id quod ē vtile. ¶ Ad
pmū igit dicēdū q⁹ vita ꝺtēplatiua ꝓpter actiuā intermit
tit ad tps nō simpliciter ſz rōne vtilitatis: nō rōne dignitat⁊.
¶ Ad secūdū dicendū q⁹ sicut bonū vni⁹ ꝺsistit in actione ⁊
ꝺtēplatione: ita ⁊ bonū multitudinis fm q⁹ cōtingit multi
tudinē ꝺtēplationi vacare. Sed ad bonū multitudinis pue
nit̃ p regimen actiue vite. vude ex hoc nō ꝓbat q⁹ actiua sit
dignior sed vtilior. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ politica vt dicit
phs in. vi. eth. nō ꝓcipit sapiētie ⁊ alijs que ad vitā contē
platiuā ptinēt: ſz impat quedā ꝓpter ipsa sicut etiā impat
quedā ꝓpter deum cui ꝓcipit sic vel sic cultum exhiberi
terū. pueniētis. ¶ Ad q̄rtū dicendū q⁹ intelligendū est rōne vtilitatis in al
tū pēdet ex radice charitatis. vñ contingit q̄nq; q⁹ in actiua
q⁊ plus mereat q̄ in ꝺtēplatiua vel ecōuerso fm q⁹ maiorē
habet charitatē vel minorē. Nihilomin⁹ tū cum querit de
duob⁹ in genere q̄d sit maioris meriti intelligendū est q̄tū
pertinet ad rationē ipsor actuū: nō q̄tū ad ipsos operātes.
Et ergo duplex meritū. ſ. dimissionis culpe: ⁊ consecutiōis
glie q̄tū ad primū maioris meriti dicit actiua q̄ ꝺtēplati
ua inq̄nū laboriosior. vnde habz plus de rōne satisfactiōis.
Quātū aūt ad meritū ꝺsecutionis glorie sic ꝺtēplatiua vita
est maioris meriti q̄ actiua q̄tū ad puritatē: q⁊ nō admisce
tur ei tantū de pulvere terrenor̄ sicut fit in actiua vita. Sed
q̄tū ad intēsionē meriti videt̃ ꝺtēplatiua iterū maioris me
riti illa parte actiue q̄ circa sui moderationē studet. minor
aūt q̄tū ad illā partē q̄ pfectui alior̄ inuigilat: q⁊ hoc ipsum
videt̃ ee fortioris charitatis fm gen⁹ fm q⁹ hō ptermissa
ꝺsolatōe q̄ in dei ꝺtēplatiōe reficit gloriā dei in alior̄ ꝺuer
sione q̄rat: q⁊ etiā in humana amicicia ver⁹ amic⁹ q̄rit magi
bonū amici q̄ de ei⁹ pñtia delectari. ¶ Ad pmū ergo dicen
dū q⁹ ꝺtēplatiua dicit esse a Greg. maior merito q⁊ min⁹ hz
de impuritate demeriti admixtū. ¶ Ad secūdū dicendū q⁹
ex dilectōe dei videt̃ ꝓpria q⁹ hō ptermissa ꝓpria ꝺsolatiōe
voluntatē dei implere studeat in alior̄ salutē. Uñ Greg. sup
Ezech. Ut amāti aie nō parua ꝺsolatio si cū ipsa differt̃ p eam
multe colligant̃. ¶ Ad tertiū dicendū q⁹ phs loq̄t̃ de ꝺtēpla
tiua vita p compationē ad actiuā q̄ in reb⁹ hūanis negociat̃
nō aūt respectu illi⁹ q̄ primor̄ saluti insistit. ¶ Ad tertiam
qōnē dicēdū q⁹ sicut dictū ē de donis ⁊ virtutib⁹ pficiētib⁹
in vita actiua q⁹ manēt in patria: ſz nō q̄tū ad eosdez actus.
Silr etiā dicēdū est de vita actiua: vñ vita actiua q̄tū ad il
los actus quos mō hz quib⁹ turbat̃ de ꝓximor̄ necessitatib⁹
⁊ de ꝓpriis passiōib⁹ nō remanebit: q⁊ tūc panē esurieti nō
poriget vt in glo. inducta subiūgit̃. Manebit aūt q̄tū ad
alios actus q̄ erūt virtutū ⁊ donor̄ in patria. Uita aūt cōtē
platiua nihilomin⁹ est diuturnior q̄ actiua: q⁊ manet etiā
quo ad illos actus quos in via hz: q̄ quidē in statu vie sunt
impfecti: ſz in patria pficient̃. vñ Gre. dicit sup Ezech. de cō
tēplatiua vita etiā cū cōcedim⁹ vir aliq̄d aut parū attingere
valemus. ¶ Ad primū tñ dicendū q⁹ nō est simile de xp̄o ⁊
de alijs: q⁊ ipse erat ver⁹ viator ⁊ cōprehēsor. vñ simt̃ erat in
actu pfecto q̄tū ad vtraq; vitā etiā fm act⁹ vie. ¶ Ad secun
dū dicēdū q⁹ angeli ex ordine nature sunt medij inter deū et
hoīes. ⁊ iō eis cōpetit ministeriū custodie ⁊ huiusmodi: nō
autē aīab⁹ scōr. ¶ Ad tertiū patet solutio p id qō dictū est.
¶ Ad alia etiā pz solutio ex ꝓdictis.

¶ Questio secūda.

Deinde q̄rit̃ de donis pficiētib⁹ in vtraq; vita. Et p⁹
de dono sapiētie. Secūdo de dono ītellect⁹. Tertio
de dono scientie. Quarto de dono consilij.

Ad pmū sic ꝓcedit̃. videt̃ q⁹ sapiētia nō sit donū. Sa
piētia enī in lra dr cognitio diuinor̄. hec aūt videt̃ ee
fidei cui⁹ obiectū ē vītas ꝓma. cū q̄ fides non sit do
nū ſz virt⁹: videt̃ q⁹ nec sapia. ¶ P in lra dr q⁹ sapia ē cult⁹
dei. ⁊ sūit̃ de iob. xxviii. fm aliā trāslationē. ſz latria q̄ cult⁹
dr ē virt⁹ ⁊ nō donū: q̄ sapiētia nō ē donū. ¶ P nullū donū
habet ꝓ acq̄sitōez. ſz sapiētia habet̃ ꝓ acq̄sitōz: q⁊ phs phiaz
ꝓmā sapiētiā noiat: q̄ ꝓ doctrinā habet̃: q̄ sapiētia nō ē do
nū. ¶ Sz cō. Isa. xi. oputat̃ inē alia dona. ¶ P dona ponunt̃
vtutib⁹ altioza. ſz inē oēs habit⁹ videt̃ sapiētia nobiliss: mū
marie eor̄ q̄ ad cognitōez ptinēt vt phs dic̄ in. x. eth. q̄ sapiē
tia marie dz dici donū. Ulterius videt̃ q⁹ sapiētia nō sit tñ
de diuinis: Quia sic̄ dic̄ phs in. i. meth. oportet sapientē cer
tissimū ee de oib⁹: q̄ nō est de diuinis tñ. ¶ P ad sapientē
ptinet determinare mediū in vtutib⁹ moralib⁹ vt pz ꝓ diffi
nitionē phi in. ij. eth. de virtute. ſz diuina nō sunt opabilia
a nobis: q̄ cū mediū virtutis moral⁹ sit de opabilib⁹ a nobis
videt̃ q⁹ non sit sapiētia tñ de diuinis. ¶ P sapiētia videt̃
ee circa illa quor̄ ē ars mechanica. i. Cor. iij. Ut sapiens ar
chitect⁹ fūdamētū posui. q̄ nō ē tñ de diuinis. ¶ Sz cō ē q⁹
sapiētia ē de causis altissimis fm phm in ꝓn⁹ meth. ſz cause
altissime sūt diuina: q̄ ē tñ de diuinis. ¶ P phs in. vi. eth.
dicit q⁹ sapiētia ē q̄si caput sciar̄. ſz oīs cognitōis caput ē co
gnitio q̄ est de diuinis: q̄ sapiētia ē circa diuina. ¶ Ulteri⁹
videt̃ q⁹ sapiētia nō sit in ītellectu: ſz in affectu magis q⁊ sapiē
tia fm nomē suū ē vt dr Ecc. vi. ſz dr a sapore. cū q̄ sapor ad
gustū ptineat q̄ ad affectū trāsfert̃ sic̄ visus ad ītellectū videt̃
q⁹ sapiētia sit in affectu. ¶ P in lra dr q⁹ sapiētia ē in cognitōe
⁊ dilectōe ei⁹ qō sp īcōmutabilr manet: qō ē de⁹. ſz dilectio
ad affectionē ptinet: q̄ ē sapiētia in affectiōe. ¶ P septia bti
tudo q̄ dr Bti pacifici: ad sapiētiā reducit̃. ſz pax ad affectū
ptinet: q̄ ⁊ sapiētia. ¶ Sz cō ē qō in lra diffinit̃ p cognitōez
¶ P oīs virt⁹ ītellectual⁹ ē in pte cognitiua. ſz sapia ponit̃ a
phō virt⁹ ītellectual⁹: q̄ tā ipsa q̄ sapiētia donū qō ei rñdet in
pte cognitiua ē. ¶ R⁹ dōm ad pmā qōnē q⁹ sapia fm nois
sui vsū videt̃ ꝓportare eminētē q̄ndā sufficiētiā i cog̃scēdo
vt etiā in seipo certitudinē hēat de magnis ⁊ mirabilib⁹ q̄
alijs ignota sunt. ⁊ possit de oib⁹ iudicare: q⁊ vnusq̄sq; bñ iu
dicat q̄ cog̃scit: possit etiā ⁊ alios ordīare p dictā eminētiā.
Nec ār sufficiētia in q̄busdā q̄dē ē p studiū ⁊ doctrinā adiū
cta vivacitati ītellect⁹. ⁊ tal⁹ sapiētia a phō ponit̃ virt⁹ ītelle
ctual⁹ in. vi. eth. ſz in q̄busdā tal⁹ sufficiētia accidit p q̄ndā af
finitatē ad diuina sic̄ dic̄ Dio. de Jerotheo in. ij. c. de di. no.
q⁹ patiēdo dīna didicit diuīa. Et de talib⁹ dic̄ Apls. i. Cor.
xij. Spūal⁹ iudicat oīa. Et. j. Jo. iij. Unctio docebit vos de

oīb⁹. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ sicut se hz sapiētia q̄ est vīr tus ītellectual' ad ītellectū p̄ncipioꝝ: qz quodāmō cōprehēdit ipz: vt dr̄ in. vj. etħ. sm q̄ ex p̄ncipijs negociat' circa altissima z difficillima. Et de his etiā quodāmō ordinat inq̄stū reducit oīa ad vnū p̄ncipiū: z ei⁹ ē disputare ꝺ negātes ipsa. ita se hz sapia q̄ ē donū ad fidē q̄ ē cognitio simplex articulorū q̄ sūt p̄ncipia totī⁹ xp̄iane sapie. p̄cedit enī sapie donū ad q̄ndā deiformē ꝺtēplatōez z quodāmō explicitā articulorū q̄ fides sub quodā mō inuoluto tenet sm hūanū modū. Et iō sapia ē donū: fides aūt virt⁹. ¶ Ad secūdū dōm q̄ sapia nō dr̄ pietas q̄ ē latria p eētiā: hz q̄si p eām: qz p̄rie ad latriā inclinat. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ eq̄uocatio ē in sapia vt dcīm ē. ¶ Ad secūdā q̄nē dicēdū q̄ fīc dictū ē ad sapiētē ptinet iudicare z ordinare. iudiciū aūt de aliq̄b⁹ fieri nō p̄t nisi p ea q̄ sunt lex z regula eoꝝ. Semp aūt oz q̄ supiora sint inferiorꝝ regula. z iō oportet de infimis p supiora iudicare. vñ q̄uis intētio q̄nq̄z ab infimis īcipiat z ad sūpma tēdat: tm̄ iudiciū iunq̄z pficīt nisi p supiora in quib⁹ inferiora resoluūt. z iō oz sapiētē de altissimis cognitorē eē. Altissimū āt dr̄ dupl'r. Uno mō simpl'r q̄ ꝓeminet oīb⁹. z h mō diuina altissima sunt. vñ eū q̄ simpl'r sapiēs dr̄ oz circa dīna īstructū eē. Alio mō dr̄ altissimū ī gnē aliquo. z q̄ circa h īstruct⁹ ē nō simpl'r hz in gnē illo sapiēs dr̄. sic in artificialib⁹ altissimū ē vsus illoꝝ pp q̄d fiūt. vñ q̄ hñt artē vsualē q̄ architectonica dr̄ ī singul' artificijs sapiēs illi⁹ artificij dr̄. z p modū istū p̄udēs ī reb⁹ hūanis quib⁹ p̄cipit sapiens dr̄. Et qz p delectatiōes z alias passiōes corrūpit' estimatio p̄udētie vt dr̄ ī. vj. etħ. iō apud Señ. z alios morales phos trāslatū ē nomē sapie ad tēperātiā z alias morales vtutes inq̄ntū passiōes refrenāt z sic p̄udētiā ꝺseruāt. vñ dicūt q̄ sapiēs nō ꝑturbat' z hmōi. Pz g̃ q̄ sapia q̄ simpl'r sapia dr̄ sine sit virt⁹ intellectual' siue donū de dīnis ē p̄ncipal'r. z inq̄ntū p ea de oīb⁹ alijs iudicare p̄t oīuz certissim⁹ esse dr̄. Et p h patet solutio ad obiecta. ¶ Ad tertiā questionē dicendū q̄ sicut dictū est sapientie donū eminētiā cognitiōis hz p quandā vnionē ad diuina quib⁹ nō vnimur nisi p amorē: vt q̄ adheret deo sit vn⁹ spūs cū eo. i. Eor. vj. Uñ z dñs Jo. xv. secreta p̄r̄is se reuelasse dicipul' dic̄ inq̄ntū amici erāt. Et iō sapie donū dilectiōez q̄si p̄ncipiū p̄supponit: z sic in affectiōe ē. hz q̄stū ad eētiā in cognitiōe ē. vñ ips⁹ act⁹ videt eē z h z in futuro dīna amata ꝺtēplari: z p ea de alijs iudicare nō solū in speculatiuis hz ēt in agēdis in q̄b⁹ ex fine iudiciū sumit'. z iō Eze. sapiaz ꝺ stultitiā ponit q̄ ipoꝛtat errorē circa finē intentū. ¶ Ad p̄mū g̃ dicēdū q̄ saporē sapia ipoꝛtat q̄stū ad dilectōz p̄cedentē nō q̄stū ad cognitionē seq̄ntē nisi rōne delcātiōis q̄ ipsā cognitionē in actu exequit'. Uel dicēdū q̄ dictū Eccl'. nō itelligit q̄stū ad silitudinē noīs cū sapore: qz illa silitudo etsi sit in lingua latina nō tñ ē in alijs liguis. hz loq̄t' q̄stū ad significatū qō oēs ꝺcipiūt de noīe sapie in q̄cūq̄z ligua dicat'. ¶ Ad secūdū pz solutio p id qō dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ pacificatio illa ptinet ad effectū ordinatōis sapiētie: qz oīs ordinans pacē intēdit: nō aūt q̄stū ad eētialē ipsius actū.

Ad secundū sic p̄cedit. videt q̄ itellect⁹ nō sit donū. Nullū enī donū sm q̄ nūc de dono loq̄mur est nobis a nā. hz itellect⁹ ē nobis nāl'r īsit⁹: g̃ itellect⁹ nō ē donū. ¶ P ea q̄ sunt vni⁹ diuisiōis videt eē vn⁹ rōnis. hz itellect⁹ q̄nq̄z diuidit ꝺ volūtatē: q̄nq̄z aūt ꝺ rōnē. hz volūtas nō ē donū neq̄z rō: g̃ neq̄z itellect⁹. ¶ P Eze. dic̄ ī p̄n⁹ mor. q̄ itellect⁹ in die suo pascit dū de auditis mentē illustrat: g̃ itellect⁹ ē ex auditu sic z fides. hz fides nō ē donū hz virt⁹: g̃ itellect⁹ nō ē donū. ¶ Hz ꝺ ē q̄ dr̄ Isa. xi. vbi spūs itellect⁹ ꝺputat' inē septē dona spūssci. ¶ P donoꝝ ꝓpria ē rōrt pri⁹ dictū ē: vt p ea q̄s sup hūanū modū opet'. hz opatio intellect⁹ p̄cipue ē supra hoiez vt dr̄ in eth. g̃ itellect⁹ maxie dz dici donū. Ulteri⁹ videt q̄ donū intellect⁹ nō bēat aliquē actū ī via. Intellect⁹ enī ipoꝛtat q̄ndā cognitiōez fine obūbratōe dñi isaac dic̄ q̄ vbi obūbrat' itellect⁹ ozit' rō. hz ipossibile ē q̄ in statu vie cognoscim⁹ fine obūbratōe fātasmatū vt phs ostēdit in. iij. de aīa. ergo intellect⁹ nō hz aliquē actū in via. ¶ P Dio. dic̄. j. ca. ce. ierar. q̄ ipossibile ē nobis alit' lucē oīnū radiū nisi varietate sacroꝝ velaminū circūuelatū. Sed vbicūq̄z ē cognoscere p aliq̄ velamina oz eē collationē q̄ nō ad intellectū hz ad rationē ptinet: ergo nō est possibile q̄ in statu vie sit nobis intellect⁹ act⁹. ¶ P actus intellect⁹ est videre deū. hoc enī ponit' in sexta btitudine q̄ ad ītellectū refert'. hz deū nullus p̄t videre in hac mortali carne exīs. g̃ in statu vie nō habeim⁹ vsum intellect⁹. ¶ P Aug. dic̄ in quodam ser. de timore q̄ intellect⁹ vocat' quo ab oī infirmitate cozda mūdant'. vt pura intētio dirigat' ī finē. Hz impossibile est in statu vie ab oī infirmitate cozda mūdari: g̃ ipsi⁹modi le est in statu vie actū intellect⁹ eē. ¶ Sed ꝺtra. Habitus ordinat' ad actū. si ergo actus intellect⁹ a nobis in via haberi nō possit frustra nobis donū intellect⁹ daret'. ¶ Sexta btitudo ad intellect⁹ donū refert'. hz in illa ponit' aliq̄d ꝓtinens ad statū vie: z aliq̄d ad statū patrie. ergo intellect⁹ hz actū in nobis z q̄stū ad statū vie z q̄stū ad statū patrie. Alteri⁹ videt q̄ intellect⁹ a sapiētia nō differt. totū enī a parte ēt tialiter nō distinguit'. Sed intellect⁹ videt' eē totī respectu sapiētie que est tñ de deo cū intellect⁹ sit de deo z spūalib⁹ creaturis. ergo intellect⁹ essentialiter z sapientia nō differt. ¶ P sapientia vt in lra mgr̄ dicit delectationē circa diuina experit'. hz hoc idē videt' ad intellectū ptinere. in ofideratōe enī intellect⁹ est maxima delectatio sicut dicit phs in. x. eth. ergo intellect⁹ a sapiētia nō differt. ¶ P ad eundē actū non oportet ordinari diuersos habit⁹ cū habit⁹ distinguāt' per act⁹. hz tā sapiētia q̄z intellect⁹ ordinant' ad ꝺtēplationē. cū ergo ꝺtēplatio sit vn⁹ actus videt' q̄ sapiētia z intellect⁹ sit vn⁹ habit⁹. ¶ Sed cōtra est q̄ diuidūt' ex opposito Isa. xi. ¶ P dona corresp̄dent virtutib⁹. hz alia virt⁹ est intellect⁹ z alia sapientia vt pz in. vj. etħ. ergo z aliud est vnū donū ab alio. ¶ R⁹ dicēdū ad primā questionē q̄ intellect⁹ sm suū nomē importat cognitionē ptingentē ad intima rei. Uñ cū sensus z imaginatio circa accidētia occupēt': q̄si circūstāt essentiā rei intellect⁹ ad essentiā ei⁹ ptinger. vñ sm phm in. iij. de aīa obiectū intellect⁹ est quid. hz in apprehēsione essentie est differētia. Alī q̄si enī apprehēdit ipsa essentia p seipsam non q̄ ad eā ingrediat' intellect⁹ ex ipsis q̄si circūstantiis sepatis: vnde intelligētie dicūt'. Aliq̄ vo ad intima nō uoluunt' ipsi eētie. Et h est modus apprehēdendi a substā p̄uenit' nisi p circūpositā q̄si p q̄dā hostia. Et h est mod⁹ apprehēdendi in hoīb⁹ q̄ ex effectib⁹ z ꝓprietatib⁹ p̄cedūt ad cognitionē eētie rei. Et qz in hoc oportet eē quēdā discursum: iō hoīs apprehensio rō dicit' q̄uis ad intellectū terminet' in boc q̄ inquisitio ad essentiā rei pducit. vñ si aliq̄ sunt q̄ statim sine discursu rōnis apprehēdant' hoc nō dicit' esse audita. Primo ergo modo intellect⁹ potētia est. sed secūdo modo accipiēdo habit⁹ p̄ncipioꝝ dicit'. Sicut aūt mens humana in essentiā rei nō ingredit' nisi p accidētia: ita etiā in spūalia nō ingredit' nisi p cozpozalia z sensibiliū silitudines vt ꝺ Dio. dicit. Uñ fides q̄ spūalia in speculo z enigmate q̄si inuoluta tenere facit humano modo mentē p̄ficit: z iō virtus est. Sed si supnaturali lumine mens intāt⁹ eleuet' vt ad ipa spūalia aspiciēda introducat' hoc supra humanū modū est. z hoc facit intellect⁹ donū q̄ de auditis mentē illustrat vt ad modū p̄mozū p̄ncipioꝝ p̄ncipiū sumat. ideo intellect⁹ donū est. Et per hoc patet solutio ad obiecta. ¶ Ad secūdā q̄nē dicēdū q̄ intellect⁹ ad spūalia ingredit dupliciter. Uno modo p viā remotiōis dū a spūalib⁹ viā q̄n cozpozalib⁹ inuenit' remouet. Alio mō sm q̄ vlteri⁹ in ipsa spūalia vtutū defigit intuitū. In statu g̃ vie itellect⁹ ingredit ad spūalia p̄mo mō maxime ad diuina: qz in h p̄ficit cognitio hūana sm statū vie vt itelligam⁹ deū ab oīb⁹ sepatū supra oīa eē vt dic̄ Dio. in li. de mistica theol'. Et ad h p̄tinet moses q̄ dicit' itrasse ad caliginē in q̄ de⁹ erat Exo. xx. Et ꝓpter h etiā q̄stū ad statū vie munditia ponit' in sexta btitudine q̄

Questio Secunda

ptinet ad depurationē itellect⁹ ab oīb⁹ corpalib⁹: ſz ad ſcām modū ptingere nō poſſum⁹ i ſtatu vie maxie q̄tū ad deū: ſz b erit i pria vī Greg. ſup ezech. Quādiu i hac carne mortali viuim⁹ null⁹ ita i ɔtēplatiōis vtute ꝓficit vt in tpo iā incircūſcripto luīs radio mētis oculos ifigat: ſz q̄cq̄d de illo mō cō ſpicit nō ē ipe ſz ſub ipo ē. Hoc tū infirme mētis deſiderio ſatisfacit: qz fm pl̄m dic in. xi. de aīalib⁹. Amās in pua cōp hēſiōe amati magī delectat q̄ i magna alioꝝ cōphēſiōe. Et iō vt ipe dic illud pauꝝ qō de ſubſtātijs ſepatī cogſcere poſ ſum⁹ plus deſideraī z delectat: q̄ q̄cq̄d de alijs reb⁹ cognouerim⁹. Ad p̄mū g̃ dicēdū q̄ vmbra q̄i ſtatu vie i itellectu quam⁹. Ad ſcām dicēdū q̄ dio. loq̄t q̄tū ad principiū reuelatiōis dīnoꝝ in q̄ q̄ſi p ſmonē quēdā nobis ī ſignis z figurī ꝓponūt: ſz vlteri⁹ de audit: ſic p donū intellect⁹ mens illuſtraī. Ad tertiū dicēdū q̄ videre deū deſigēdo intuitū in eēntiā ei⁹ nō poſſum⁹ in ſtatu vie: ſz alio mō vt dictū ē. Ad q̄rtū dicēdū q̄ Aug⁹. noīat ifirmitatē hūanā corpalia fantaſmata q̄ oportz remouere p itellectū tēdētes in deū apphēſionē. ſz ſapia noīat quādā plenitudinē certitudinis ad iudicādū de apphēſis. z iō intellect⁹ videt ptinere ad viā iuētiōis: ſz ſapia ad viā iudicij. Sz qz iudiciū nō pōt eē de apphēſis niſi p ſuprēma. q̄b⁹ ſapiēs mēte vnit vt q̄ſi ī ſupiori collocat⁹ de oīb⁹ iudicet. q̄ q̄dē vnio ad dīna p dilectionē ē. Ideo ſapia circa dīna p̄cipaliꝝ ē. z hz circa ea delectationē de dilectiōe cauſatā. intellect⁹ aūt ē indifferēter circa oīa ap phēſa ſpūalia z delectationē ex amore ad apphēſa cauſataz tūtū ē in ſe nō ꝓportat. Ad p̄mū g̃ dicēdū q̄ nō eodē mō ɔſiderat de deo intellect⁹ z ſapia. z iō ſapia nō ineludit ī in tellectu: ſz alio mō vt dictū eſt. Ad ſecūdū dicēdū q̄ dele ctatio q̄ eſt i actu intellect⁹ cauſat ex cōgruētia opatiōis ad opatē. nō aūt ex dilectōe ad ea circa q̄ ē opatio ſic ē in ſapia Ad tertiū dicēdū q̄ i ɔtēplatiōe ē neceſſaria apphēſio q̄ eſt per intellectū z iudiciū q̄b⁹ eſt per ſapientiā. z iō neceſſaria ſunt dona.

In tertiū ſic ꝓcedit. videt q̄ donuz ſcie nō ſit tūm de hūanis: ſz etiā de dīnis. dic enī Aug. i lra q̄ ſcia do nū ē q̄ fides defendit z roborat: ſz fides ē de dīnis. ſcia ē de dīnis. Cōtra ſcia donū ē altioꝝ q̄tū ſcia virt⁹: ſz ſcia vim⁹ de dīnis ē ſic methaphiſica vel etiā theologia: ſz ſcia donū de dīnis ē. Cōtra caput ē ofozme mēbzis: ſz ſapia q̄ eſt de dīnis i methaphiſica dr̄ caput ſcia. g̃ z ſcia de dīnis eſt. Sz cō. per ſciam ſcim⁹ ꝓuerſari i medio ꝓraue z puerſe nationis vt in lra dr̄: ſz hūi nō ptinet ad dīna: ſz ad hūana: g̃ ſcia habit⁹: ſz ad dīna ordinat ſapia: g̃ ſcia nō ē dīnoꝝ. Vltra rius videt q̄ nō ſit tūm ꝓpria: g̃ ſcia nō ē dīnoꝝ. Vlte aliq̄ cognitio ē altioꝝ tāto ad plura ſe extēdit: ſz etiā ſpeculatiua: qz quāto altioꝝ quā ſcia q̄ ponit virt⁹ itellectualis: g̃ cū ſcia q̄ ē virt⁹ in tellectual⁹ ſe extēdat ad opabilia z ſpeculabilia videt q̄ mul to fortiꝝ ſcia q̄ ē donū Cōtra phūs i pn° meth⁹. pbat q̄ ſcia ſpe culatiua ē nobilioꝝ q̄tū ꝓpria inq̄tū p ſe ſpeculatiue expe tūt. nō aūt ꝓpria: ſz ſcia q̄ ē donū dr̄ eē altiſſima ſcia: g̃ eſt magī ſpeculatiua q̄tū ꝓpria Cōtra ſcia ꝓficit inferiozē rōnē vt Aug. dic inferioꝝ aūt rō ꝫ ſupiozē diuidit. Supioꝝ aūt ē tā ſpeculatiua q̄tū ꝓpria: qz fm aug. inheret eēnis cōſpiciē q̄s q̄ ſpeculatiōis ē z ɔſulēdis q̄ actiōis ē: g̃ ſilr rō iferioꝝ ſcit q̄ actio q̄tū hūi vtimur reb⁹ tpalib⁹ ſcie deputat: ſz vſus rer tpaliū ad ꝓpria ptinet: g̃ ſcia q̄ h̄ loq̄mur ē ꝓpria. Cōtra ab oīb⁹ dr̄ q̄ ſcia donū dirigit pietatē: ſz pietas ad actiua tā ptinet: g̃ z ſcia: g̃ ē ꝓpria. Vlteri⁹ videt q̄ ī ſcia būa noꝝ nō ſit aliq̄d noxie curioſitat. Maxie. n. cogſcere mala malū ē videt: ſz ſcia maloꝝ bona ē. alias ī deo nō eſſet: g̃ in ſcia nō pōt eē aliq̄d noxie curioſitat. Cōtra q̄tto aliq̄d magī cuiuſlibz rei ꝓficit: qz trahit de potētia ad actū: cū itellect⁹ nr̄ ſit potētia oīa itelligibilia vt dr̄ in. iij. de aīa: g̃ in ſcia non pōt accidere pctm̄. Cōtra in medio nō ē accipe ſuprfluū ſicut null⁹ pōt eē nimis caſt⁹: ſz ſcia in medio ɔſiſtit cū ſit virt⁹ in tellectual⁹ vt in. xxxiij. dic. dictū ē: ergo nō pōt eē ſuprfluitas in ſciēdo: z ita nō pōt eē aliq̄ noxietas curioſitatis. Sz cō null⁹ punit⁹ niſi p pctō: ſz Jeronym⁹ ſe punitū aſtruit p eo q̄ in libzis Ciceronis ſtudebat: g̃ pōt eē in ſcia hūanoꝝ pctm̄. Cōtra exp̄edere tēp⁹ i iutilib⁹ videt nō eē ſine pctō: ſz quedā ſcie videt eē vl̄ pauꝝ vl̄ nihil vtiles ad h̄ viuēdū cui hō ozto tus inſiſtere: ſic ſcie mathematice: g̃ videt q̄ ī eis ſtudere ſit pctm̄. Hr° dicēdū ad p̄mā qōnē q̄ duoꝝ diuidētiū aliq̄ cōe illud qō aliquā excellētiā ſup rōnē cōil addit ꝓpriū no mē ex illa differētia addita accipit. q̄ aūt nullā differentiā dignitat⁹ addit nomē cōe retinet: ſic pz in ꝓpo z diffinitiōe q̄ ꝓpriū eēntiale dr̄ diffinitio. ꝓpriū aūt nō eſſentiale vo cat⁹ noīe cōi ꝓpriū. Silr etiā ē in ꝓpoſito. oīs. n. certitudinalis cognitio alicui⁹ z p̄cipue ſi ſit cōplexi p rōnis collationē habita ſcia dr̄. Sz illa q̄ ē de altiſſimis q̄ſi aliaꝝ ordinatrix z iudex ꝓpriū nomē ſupaddit z ſapia dr̄. Alie vero ſcie q̄ ei ſubdūt ſimplr ſcie nomē retinēt Et h⁹ mō accipiēdo ſciam ē tūm de reb⁹ creat⁹. ſapia vo de dīnis ſiue loq̄mur in vtutibus intellectualib⁹ ſiue ī donis. Ad p̄mū g̃ dicendū q̄ etiā ex humanis cognitio dīnoꝝ z nutrit⁹ z defendit: q̄ iuuabilia dei p ea q̄ facta ſūt itellecta ɔſpiciūt. Ad ſcām z tertiū pz ſolutio ex dict⁹ Ad ſecūdā qōnē dicēdū q̄ ſic ē in ſenſibi lib⁹ corpis q̄ ſenſus q̄ ē adeſſe. ſ. tact⁹ ē in oīb⁹ mēbzis. q̄ aūt ſūt ad h̄ eſſe ſūt i corde tūm ꝓ q̄ō alia mēbza regūt. Ita etiā eſt de donis gratuit⁹ q̄ in eccl̄ia dāt. q̄dā enī ſūt de neceſſita te ſalut⁹. z h⁹ oportz q̄ oīb⁹ mēbzis xp̄i dēt. z h⁹ mōi ſūt q̄ p tinēt ad grāz gratū faciētē vt vtutes z dona. q̄dā aūt ſunt q̄ ſūt ad h̄ eſſe: ſic gr̃e grat⁹ date vt opatio miraculoꝝ z hui⁹ mōi. At h⁹ nō oīb⁹ xp̄i mēbzis dāt: ſz illis tūm q̄b⁹ expedit ad edificationē fidei. Aū g̃ ſcia ſit donuz z ſit circa res creatas oz q̄ de rōne ſcie ſit tūm illa cognitio q̄ ē ad neceſſitatē ſalut⁹. nō ē aūt de neceſſitate ſalut⁹ cognitio rer q̄tū ad naturas z q̄ddītates ſuas: ſz ſolū cognitio eoꝝ q̄ q̄s debz facē vl̄ vitare z ipa ſcia ɔtēplatiua nō ptinet ad rōnē doni ſcie: ſz ſolū ſcia practica q̄ hō quādā certitudinē ɔcipit de agēdis ex pūtia ſpūs: z in h⁹ differt a ꝓudentia q̄ nō certitudinaliē: ſz magis eſtimatiue de agēdis iudiciū hz. vñ z h⁹ donuz a certitudine iudicij nomē hz. Scia vo q̄ ad defenſionē fidei ordinat pti net ad grāz grat⁹ datā ō q̄ dr̄. j. Cho. xij. alij fm o ſcie fz eūdē ſpm̄ z nō eſt de neceſſitate doni: ſz de pfectiōe fidei. j. Cho. xiij. vñ dicit Aug⁹ in lra q̄ tali ſcia multi q̄ fidez hūt nō pol lent. Ad p̄mū igit dicendū q̄ ſcia altioꝝ nō oportz q̄ ex tendat ſe ad plura: niſi ī illis ad q̄ ordinat: z ita ſcia donum ad plura ſe extendit q̄tū acq̄ſita ſcia de operib⁹ hūanis: quia in multis illa deficit in q̄b⁹ iſta dirigit. Ad ſcām dicēdū q̄ nō oportet dona quātū ad omnes cōditiōes eſſe pfectio ra vtutib⁹: ſz q̄tū ad modū operādi q̄ eſt ſupra hoīez vt di ctū eſt. Ad tertiū dicendū q̄ nō eſt incōueniens vnā po tentiā diuerſis habitib⁹ pfici. vñ z inferioꝝ rō q̄ z ſpeculati ua z practica pōt eſſe pficī dono ſcie q̄tū ad opabilia. ſcie tijs vero ſpeculatiuis inquantū eſt ſpeculatiua. Sapia aūt rōnez ſupioꝝez q̄tū ad vtrūq̄ pficit: qz ſupiozes rōnes q̄b⁹ cōtemplandis ſapia inheret etiā opationū noſtrarū regule ſunt. Vnde fm q̄ aſſumit eas vt regulas opabiliū ſic ꝓpa rium extēdit. Ad tertiā qōnez dicēdū q̄ ſcire q̄tū ī ſe eſt nūq̄ malū eſt: z p conſequēs nec addiſcere: qz cui⁹ gnātio eſt mala ipſū eſt malū. Sz p accidēs ɔtingit eſſe pctm̄ ī ſciendo vl̄ addiſcēdo ſiue ɔſiderādo. hoc aūt accidēs pōt accidere vel ex parte cognoſcibilis vel ex parte cognoſcentis. Ex pte cognoſcētis ē duplex accidēs. vnū eſt q̄ ꝓpter occupatio nē in ſtudio alicui⁹ ſcie impedit ab executiōe officij ad q̄ tenet: ſic ſi iudex ꝓpter ſtudiū geometrie deſiſteret a cauſis expediēdis vl̄ ſacerdos a confeſſionib⁹ audiēdis: q̄ñ eas audi re tenet. Aliud ē q̄ñ ꝓpter delectationē in aliq̄ ſcia veniret in cōtēptū alicui⁹ q̄ō reuereri oportz ſic de Jeronymo acci

dit: qz tñ delectabat in ornatu vbor Tullij q desipiebat ei incult⁹ fmo ꝓpbetarū vt ipse dic̃. Sic̃ etiã accidit illis qui tãtū adberẽt rõnib⁹ hũanis q a fide discedũt z eã ipugnãt Ex pte vero cognoscibilis ẽ triplex accidẽs. Unū est qñ cognoscibili defacili ad malũ inclinat. z ꝓterea in se pue vtilitatis ẽ Et ꝓpter h̃ ꝓbibite sũt scie magice ne hõ in exercitiũ eor labat. Aliud ẽ qñ cognoscibile ẽ supza potẽtiã cognoscẽtis sic̃ or Eccl.iij. Altioza te ne q̃sieris. Tertiũ est qñ in se nulli⁹ vtilitat⁹ est sic̃ facta cõtingit hoiuz. vñ z curiosi dicũt q̃ sũt scrutatores ꝫscieꝛ primi. Jn oib⁹ aũt istis trib⁹ cõtingit q illud qõ ẽ vni curiosũ nõ est curiosũ alteri: qz aliq̃d ẽ supza vni⁹ intellectũ qõ nõ ẽ supza intellectũ alterius. aliq̃d etiã ẽ vtile vni qõ nõ ẽ vtile alteri. aliq̃d etiã facile ĩ pctũ ꝓcipitat vnũ: qõ nõ ꝓcipitat aliũ Et p h̃ pz solutio ad obiecta.

Ad q̃rtũ sic ꝓcedit. videt q ꝫsiliũ nõ sit donũ. donũ enĩ a seipso q̃s bñe nõ põt: sz ꝫsiliũ cuilibz ẽ a seipso qz ꝫsiliũ q̃stio ẽ. vt or in.iij.etb. q̃libz aũt q̃rere põt ergo ꝫsiliũ nõ ẽ donũ. ¶ Sic̃ in cognitiõe ꝑctica hũana ẽ inq̃sitio: ita z in cognitione speculatiua: sz in donis ptinẽtib⁹ ad vitã cõtẽplatiuã nõ ponit aliq̃d qõ inq̃sitionẽ imporꝛet. cũ ergo cõsiliũ inq̃sitionẽ imporꝛet. videt q cõsiliuz nõ oz poni donũ dirigẽs in vita actiua. ¶ Dona se extẽdũt ad illa q̃ sunt de necessitate salutis sic̃ dictũ ẽ: sz cõsiliuz fm q cõiter or dirigit in bis ad q̃ nõ oẽs tenẽt: ergo ꝫsiliũ nõ est donũ. ¶ Sz ꝛra est q Jsa. xj. inter dona cõputatur ¶ Uirtutib⁹ rñdet dona: sz q̃dã virt⁹ est ordinata ad bñ cõsiliãdũ. s. eubulia de q̃ ꝓbs in.vi.etbi. determinat: ergo videt q debeat eẽ aliq̃ donũ qõ ꝑficiat nos ad recte cõsiliãdũ. ¶ Ulteri⁹ videt q ꝫsiliũ donũ nõ differat a dono scie Scia enĩ est q̃ bñ cõuersuramur. in medio praue z puerse natiõis: sz hoc nõ põt fieri sine cõsilio: ergo cõsiliũ nõ distinguit a scia. ¶ Jn donis q̃ ad executionẽ ptinent idẽ donũ rñdet oib⁹ vtutib⁹ q̃ sunt circa mãm vnã sic̃ pietas oibus vtutib⁹ q̃ sũt circa cõicatiões: sz prudẽtia z eubulia sũt circa vnã materiã: qz circa actũ rõnis in agibilib⁹: cũ ergo prudẽtie rñdeat scia. eubulie aũt cõsiliũ videt q cõsiliũ z scia sint vnũ donũ. ¶ Sic̃ prudẽtie subseruit eubulia: ita z fine: sz ꝑter donũ scie qõ rñdet prudẽtie nõ inuenit aliud donũ qõ rñdeat fineſi ad iudiciũ ptinens: ergo nec oportz esse aliud donũ a scia qõ rñdeat eubulie. ¶ Sz contra ẽ q Jsa. xj. vnũ alteri cõnumerat: qõ nõ eẽt si vnũ donũ foret. ¶ Sic̃ in speculatiuis ẽ via inuẽtiõis z iudicij: ita z in practicis: sz in donis ptinẽtib⁹ ad vitã cõtẽplatiuã ẽ aliud donuz qõ rñdet inuẽtioni. s. intellect⁹. z aliud qõ rñdet iudicio. s. sapiẽtia: ergo z in donis dirigẽtib⁹ in vita actiua ꝑter sciaz q̃ rñdet iudicio erit aliud donũ qõ ptinet ad inuẽtionẽ. z h̃ est cõsiliũ. ¶ Ulteri⁹ videt q act⁹ cõsilij nõ erit in patria. Cõsiliũ enĩ fm Grego. cõtra ꝓcipitationẽ mentẽ munit. Et Damas. dicit. ij. li. q cõsiliũ dubitãtis est: sz in patria nõ erit ꝓcipitatio neq̃ dubitatio: ergo neq̃ cõsiliũ. ¶ Consiliũ inq̃sitionẽ z discursũ importat vt pz p pbm in.iij.etb. Sz in patria fm Augu. nõ erũt volubiles cogitationes: sz vtemur deiformi intellectu ad filitudinẽ angelor: ergo in patria nõ erit cõsilij act⁹. ¶ Eadẽ rõne esset ibi act⁹ scie: nec ẽ dare in quo vn⁹ act⁹ ab alio ibi differat: qz ibi inuẽtio nõ erit: ergo nõ erit ibi act⁹ cõsilij. ¶ Sz ꝫ directiuũ nobili⁹ est executiuo: sz in patria erit aliq̃s act⁹ timoris. fortitudinis z etatis q̃ sũt exequẽtia in vita actiua: ergo multo forti⁹ erit ibi act⁹ scie z cõsilij que sũt dirigẽtia. ¶ Sancti in patria erunt deo sil'es: sz in deo est cõsiliũ. Jsa. xxv. Cõsiliũ tuũ verũ fiat fm aliã litterã: ergo z in scis erit cõsilij act⁹. ¶ Ad⁹ dicendũ ad ꝑmã q̃stionẽ q fm pbm in.iij. etbi. Cõsiliũ est questio de operabilib⁹ a nobis: nõ tñ de oib⁹. q̃ enĩ determinata sũt q̃liter fieri debeãt: sicut litterarũ figure in dubitationẽ non veniũt neq̃ in q̃stionẽ: z ita de eis nõ est cõsiliũ. Sil'r etiaz cũ finis sit ꝓncipiũ mouẽs agentẽ in oib⁹ opabilib⁹ non est cõsiliũ de fine: sicut nec in alijs sciẽtijs est q̃stio de ꝓncipijs illi⁹ scie: sz de bis q̃ sunt ad finẽ cõsiliuz est. Jn bis aũt recte cõsiliam q̃s si debitũ finẽ ꝓstituat. si media accõmoda ad finem inueniat vt nõ faciat mala ꝓpter bona. si tẽp⁹ sit cõueniens reb⁹ agendis: ne p diuturnitatẽ cõsilij tẽp⁹ agẽdi trãseat: z ad hãc rectitudinẽ cõsilij pducit eubulia vt dic̃ pbus in.vj.etbi. Sz qz opabilia hũana cõtingentia sunt z possũt deficere ne ad finẽ intentũ pducãt: ideo certitudinẽ consilij attingere nõ est hũanũ: sz dñũ cui⁹ est p certitudinẽ mẽs cõtingẽtiũ ꝓuidere. Et iõ oportz q ad hãc certitudinẽ eleuet supza hũanũ modũ instincti spũsancti. Qui enĩ spũ dei agũt hi filij dei sũt. Ro. viij. Et iõ cõsiliũ ẽ donũ. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ q donũ cõsilij nõ est ad q̃rendũ cõsiliuz sz ad inueniendũ. ¶ Ad secũdũ dicendũ q dona dirigẽtia in vita actiua sũt circa cõtingẽtia. Et iõ oportz q sit ibi magis inq̃sitio q̃ in cõtẽplatiua vita q̃ circa eterna est. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q fm pbm in.iij.etbi. cõsiliũ adhibet⁹ in difficilib⁹ in q̃b⁹ nobis non credim⁹ z ꝓpter h̃ in arduis ad que oẽs nõ tenẽt ꝑcipue est donũ cõsilij: sz nõ tñ in illis. ¶ Ad secũdã q̃nẽ dicendũ q habit⁹ dirigentes in vita actiua distinguũt q̃tũ ad tria. Primo q̃tũ ad modũ operandi: z sic a vtutib⁹ prudẽtia z eubulia q opãt hũano mõ. distinguũt scia z ꝫsiliũ que operat supza hũanũ modũ vt ex dictis pz. Alio mõ q̃tũ ad act⁹ siue vias q̃ exigũt ad directionẽ q̃ sũt iuenire z iudicare: z sic ꝫsiliũ qõ ꝫsistit in iueniẽdo distinguit a scia q̃ ꝫsistit in iudicãdo de iuẽtis p ꝫsiliũ. tertio mõ q̃tũ ad mediũ z sic sapia distinguit a scia inq̃tũ sapia q̃ dirigit in agẽdis p rõnes etnas. scia aũt p rõnes inferiores. ¶ Ad ꝑmũ g dicẽdũ q ad bñ ꝙuersandũ vt dictũ ẽ duo requirũt. z iõ oportz eẽ duo dona. ¶ Ad scõm dicẽdũ q diuersi se vtutes exequentes circa vnũ gen⁹ mãe distinguũt penes diuersas ptes mãe: non penes act⁹ agentis. Et iõ ab vnitate act⁹ poterit inueniri vn⁹ mod⁹ altioz q̃ cõpetit vni dono: sed vtutes dirigentes ptinent ad diuersa dona eleuãtia ad modos digniozes. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q iudiciũ qõ est finalis z ꝑcipe applicãda ad op⁹ qõ est prudẽtie totũ ptinet ad vnam viã. s. iudicatiuã. z iõ eis nõ rñdet nisi vnũ donũ: sz eubulie q̃ ptinet ad aliã viã rñdet aliud donũ. ¶ Ad tertiã qõnẽ dicẽdũ q sic dictũ ẽ de donis exequẽtib⁹ in vita actiua q remanebũt eor act⁹ circa mẽsurã ex q̃ erat mod⁹ supza hoiuz in eor actib⁹ nõ aũt circa ꝓpriã materiã: qz fortitudo nulla difficultatẽ sustinebit vt dictũ ẽ. Ita ĩ scia z ꝫsilio: qz in patria nõ remanebũt eor act⁹: nec cõtingẽtia opabilia dubia in q̃b⁹ nũc iudicat z inueniũt. Vñ nõ oportz q sit ibi dubitatio neq̃ etiã discursus: sz remanebũt in boc q cõuertẽt se ad illũ a quo erat certitudo in eor iudicio z inuẽtiõe supza hũanũ modũ z erit act⁹ scie circa ipsũ fm q est regula ad in dicãdũ. act⁹ vo ꝫsilij erit circa ipsũ fm q est illuminans ad iueniẽdũ. Et fm h̃ pz solutio ad obiecta. Quo fides saluberrima gignit. Hoc intelligẽdũ est q̃tũ ad distinctionẽ artis culor siue q̃tũ ad exhortationẽ ad fidẽ fm q fides ex auditu est: nõ q̃tũ ad habitũ fidei q̃ est ex infusione. Abstinere vero a malis ꝛc. Hoc ẽ timoris sic̃ exequẽtis: scie sic̃ dirigẽtis. Que nãliter sũt in nã hois q̃tũ ad seminaria scie, nõ aũt q̃tũ ad habitũ completũ. intellect⁹ aũt silr a natura est.

DISTINCTIO .XXXVI.

¶ De connexione virtutum que non separantur.

Solet etiaz q̃ri vtrũ virtutes ita sint sibizũcte ut seꝑatim nõ possit possideri ab aliquo: sz q̃ vnã hz oẽs habeat. De hoc Jero. ait: oẽs vtutes sibi haberẽt ut q̃na caruerit oibus careat. Q̃ ergo vnã habz oẽs habet. Q̃ quidẽ ꝓbabile ẽ. Cũ enĩ charitas mat̃ sit oĩum

vtutū in quocūqz mater ipa est. s. charitas: z cūcti filij eius. id est virtutes recte fore credūt. vñ augu. vbi charitas ē ibi ē qđ ē qđ possit deesse. vbi aūt nō ē qđ ē qđ possit pdesse. Aur enī nō dicim⁹ q hāc virtutē hz hīe oēs: cuz plenitudo legis sit charitas: quātomagis ē in hoie tātomagis ē in virtute pdictus. Quanto vero min⁹ tanto minus inest virt⁹. z quāto minus inest virtus tanto magis est vicium. ¶ Si coniuncte virtutes pariter sint in quocunqz sunt.

QVrū vero pariter qs oēs possideat virtutes: an alie magis: alie min⁹ in aliq ferueāt ēstio ē. Quibusdā enī videt qp alie magis alie min⁹ habeāt ab aliq: sicut in Job patiētia emicuit. In dauid hūilitas. In moyse mansuetudo. q etiā cōcedūt magis aliquē mereri p aliquā vnā virtutē qz p aliā sicut eā pleni⁹ hz qz altū: nō tū magis pleni⁹ a quoqz bri qz charitatē: nec aliquam z alias min⁹ in aliq ee dicūt: sz nullā pleni⁹ charitate que ceteras gignit. Paslqz dicūt ee m̄ltas facies qz. Alij veri⁹ dicūt virtutes oēs z sil z pares esse in quocūqz sūt: ut q in vna alteri par extiterit in oib⁹ eidē eqlis sit. vñ Aug⁹. Virtutes que sūt in aio humano qzuis alio z alio mō singule itelligāt. nullo mō tñ separāt ab iuicē: ut qcūqz fuerint eqles vbi gra i fortitudine. equales sint z prudētia z iustitia z tēperātia. Si. n. dixeris equales ee istos i fortitudine: sz illū pstare prudētia: seqt ut huius fortitudo min⁹ prudēs sit ac p hoc nec fortitudie equales sint: qz ē illi⁹ fortitudo prudētior: atqz ita de ceteris virtutib⁹ inuenies si oēs eadē ꝓsideratiōe pcurras. Et his claresćit oēs virtutes nō solū ee cōnexas: sz etiā pares i aio hois. Aū ergo dz aliqs aliqua pemanere virtute: ut abzaā fide. iob patiētia: sz vsus exteriozes accipiēdū ē: ul in cōpatiōe alioz hoiuz: qz vl hūilitas habitū maxie pfert: ul op⁹ fidei: ul alicui⁹ ceteraz virtutū pcipue exeqt. vñ z ea p alijs pollere ul inē alios hoies singularit excellere dz fm hūc modū. s. fm rōnē actuū exteriozū. alibi aug⁹. dicit i aliq aliā magis ee virtutē: aliā min⁹. z vnā ee z non alterā: ait. n. sic clarissima dispuatiōe tua satis apparuit nō placuisse auctozib⁹ nr̄is: immo ipsi veritati oia paria ee pctā etiā si hoc de virtutib⁹ verū sit: qz si vez ē eū q hz vnā oēs hīe virtutes: z eū q vnaz nō hz nullā hīe: nec sic pctā sūt paria: qz vbi nulla virt⁹ ē nihil rectū ē: nec tñ iō nō ē prauo praui⁹ dissortioz distorti⁹. Si aūt qđ puto esse veri⁹ sacrisqz lris cōgruēti⁹: ita sūt aie intētōes ut corpis mēbra nō qđ videāt oculis: sz qp sentiāt affectib⁹: z ali⁹ illuminat ap̄li⁹: ali⁹ min⁹. ali⁹ oino caret luie: pfecto ut qlqz illustratiōe pie charitatis affect⁹ ē: i alio actu magis: i alio min⁹: i aliq nihil: sic dici pōt hīe aliā: z aliā nō hīe: z aliā magis: aliā min⁹ hīe virtutē. naz z maior ē in isto charitas qz i illo. z iō recte possumus dicere z aliqua i isto nulla i illo quātū ptinet ad charitatē que pietas ē z i vno hoie qđē qp maiorē hēat pudicitiā quā patiētiā z maiorē hodie quā heri si pficit. z adhuc nō hēat ꝓtinētiā: z hēat non paruā misericordiā. Et ut generalit breuiterqz cōplectar quā de virtute habeo notionē: virt⁹ ē charitas: qua id qđ diligēdū ē diligit. Nec z in alijs maior: i alijs mior: i alijs nulla ē. Plenissima vero que iā non possit augeri qz diu hic hō viuit in nemine. Hic insinuari videt qp aliqs ea rōne possit dici hīe vnā virtutē magis qz aliā. qz p charitatē magis afficit in actu vni⁹ virtutis qz alteri⁹. z ppter differentiā actuū ipsas virtutes magis ul min⁹ hīe dici pōt z aliquā nō hīe: cū tū sit oēs z parit hēat quātū ad mētis habitū ul essentiā cuiusqz. In actu vero aliā magis z aliā min⁹ hz aliā etiā nō hz: ut vir iust⁹ vtēs cōiugio nō hz cōtinētiā i actu quā tū hz in habitu. Aur ergo nō dicāt paria pctā: forte qz magis facit ꝓtra charitatē q graui⁹ peccat min⁹ q leui⁹. Nemo enī peccat nisi aduersus illā faciēdo q est plenitudo legis. Ideo recte dz. Qui offendit i vno fact⁹ ē oiuz reus. i. ꝓtra charitatē facit in qua pendēt oia. ¶ Repetit de charitate ut addat quomō tota lex i ea pendet.

QVm duo sint pcepta charitatis in qb⁹ ut ptactū ē tota lex pēdet z pphete: aduertēdū est quō hoc sit: cū i lege z i pphetis m̄lta fuerint cerimōialia mādata: q si ad charitatis scificationē pmisissent: viderent nōdū debere cessare. Quia vero nō iustificatōis gra quā facit charitas instituta sūt: sz i figura futuri z in on⁹ ipositā. iō claresćēte veritate cessauerūt velut vmbra. verūtñ z ipa cerimonialia fm spūalē sensū quē ꝓtinēt z oia moralia ad charitatē referūt. Pertinēt enī oia ad decē mādata i tabulis scripta vbi oiuz sūma pstringit: ex q⁹ bus cetera emanāt. Sicut i fmone dñi octo virtutes pmittūt ad qs cetera referūt. z sicut ad. x. mandata decalogi cetera referūt in ipa. x. ad duo mandata charitatis ptinēt: qz p charitatē implēt: z ad charitatē tāqz ad finē referri debēt. vñ aug⁹. Tota magnitudinē z amplitudinē dinoz eloquioz posśidet charitas. q deuz pximūqz diligim⁹: q radix ē oiuz bonoz. vñ veritas ait. In his duob⁹ mādatis vniuersa lex pēdet z pphete. Si ergo nō vacat oēs paginas scās pscrutari: oēs iuolucra fmonū euoluere: tene charitatē vbi pendēt oia: qz perfectio est z finis oiuz. Aūc enī z pcepta z ꝓsilia recte fiūt cuz referūt ad diligendū deū z pximū ppter deū. Qđ vero timore pene ul alq intētiōe carnali fit: ut non referat ad charitatē: nōdū fit sicut fieri oportz quāuis fieri videat. Inimic⁹. n. iusticie ē q pene timore nō peccat. amic⁹ vo q ei⁹ amore nō peccat. Oiuz enī hec sūma est ut intelligat legis z oiuz diuinaz scripturarū plenitudo esse dilectio dei z proximi.

¶ Postqz determinauit magister de vtutib⁹ z donis: hic determinat de cōnexiōe eoz. Diuidit aūt hec pars in duas. In pma determinat de cōnexiōe vtutū. in scda de cōnexione pceptoz qb⁹ act⁹ vtutū imperāt ibi. cū aūt duo sint precepta. pma diuidit in duas. in pma pbat vtutes ee cōnexas. in scda pbat eas ee eqles ibi. vtz vo parit ꝛc. Et circa h̄ tria facit. Primo mouet qōnē. scdo ponit vnā opinionē cū sua pbatiōe ibi. qbusdā enī videt ꝛc. tertio ponit aliā opinionē q vera ē ibi: Alij veri⁹ dicūt. Et circa h̄ tria facit. Primo

ponit opinionē cū sua pbatione. scō' soluit pbationē pme opinionis ibi: Lū ergo dr aliqs ꝛc. tertio confirmat per auctoritatē ibi fm hūc modū. s. fm rōnē ꝛc. Questio prima.

Hic q̄rit sex. p° vtr vtutes politice sint cōnexe. 2° vtr vtutes gratuite. 3° vtrū dona. 4° vtr vtutes sint equales. 5° vtr vicia sint cōnexa ꝛ paria. 6° vtruz pcepta cōnectant in charitate: ita q̄ modus sit in precepto.

Ad pmū sic pcedit. videt q̄ vtutes politice non sint cōnexe. vtutes. n. iste ex actib⁹ acq̄runt vt pbat phs in. ij. ethi. sz act⁹ nō sūt cōnexi: g̃ neq; pdicte vtutes.

Ꝑ q̄cūq; cōnectunt oportz q̄ in aliquo vno cōnectant: sz nō est dare aliq̄ vnū in quo cōnectant vtutes nisi prudētia in q̄ cōnecti nō pnt: q̄ cū prudētia sit q̄sdam q̄dā opabiliuz nō e incōueniēs q̄ hēat q̄s prudētia q̄tū ad vnā māz ꝛ nō q̄tū ad aliā: g̃ nō e necessariū q̄ vtutes sint cōnexe. Ꝑ sic prudētia oēs vtutes morales ordinat: ita sapiens ordinat oēs scias q̄si caput scia ꝛ vt dr. vj. ethi. sz pter hoc scie nō sūt connexe: q̄ cōit ordinat a sapia: g̃ nec pter hoc vtutes morales sūt cnexe: q̄ cōit ordinat a prudētia. Ꝑ fm phm in. iiij. ethi. q̄ circa mediocres bonoꝛes moderate se hz nō e magna nim⁹. ostat aūt q̄ vtuosus e fm aliā vtutē: quā ipse inoiatā dic: g̃ vna virt⁹ hri pōt alia nō habita. Ꝑ ad vnamquā q̄ vtutē politicā ptinet mediū in pa mā tenere: sz videm⁹ ad sen sū q̄ q̄dā se hnt moderate circa māz vni⁹ vtutis q̄ nō hnt se moderate circa māz alteri⁹: g̃ vna virt⁹ politica habet sine alia. Ꝑ aug⁹. dic ad Jero. q̄ nō e dina sntia q̄ dr q̄ hz vnā hz oēs: ergo cū ois vera sntia sit dina: q̄ fm Amb. Oē verū a quocūq; dicat est a spūsco videt q̄ nō sit vera sntia. Ꝑ sz ō phs in. vj. eth. pbat q̄ null⁹ pōt hre prudētiā: nisi hēat vtutes morales: neq; pōt q̄s hre vtutes morales nisi prudētia hēat: ergo oportz ad h q̄ vna virt⁹ habeat oēs sil hri. Ꝑ Tulli⁹ dic si vnā de vtutib⁹ tuis amiseris nullā te habiturū necesse est cōfitearis ꝛ loq̄t de vtutib⁹ politic: q̄ de gratuit nihil ponit: ergo vtutes politice sūt cōnexe. Ꝑ q̄ hz castitatē cast⁹ est: sz q̄ est cast⁹ vtuosus ē. q̄ aūt vtuosus ē nullū vicīū ei inest: ergo q̄ hz castitatē caret oī vicio: ꝛ ita videt hre oēz vtutē ꝛ eadē rō est de alijs vtutib⁹: ergo q̄ hz vnā hz oēs Ꝑ ℟° dicēdū q̄ virt⁹ oupl̄r pōt cōsiderari. vno mō fm esse ipsi⁹ impfectū fm q̄ seminaria vtutuz insūt nobis a nā: ꝛ sic virt⁹ dr quedā nālis inclinatio ad vtutis actuz: ꝛ h mō vna virt⁹ pōt hri sine alia. Quidā. n. sūt nāliter apti ad liberalitatē q̄ sunt proni ad luxuriā ex nā sue cōplexiōis: ꝛ sic etiā cōtingit in alijs. Alio mō cōsideraf virt⁹ fm eē pfectū q̄ ex assuefactiōe recipit: ꝛ sic accipit nomē politice vtutis. ꝛ h mō oportz vtutes oēs esse sil. ꝛ pōt triplex rō ex dictis pbor accipi. Assignat aūt pma a pho in. vj. ethi. q̄ sumit ab eo quo pficit q̄libz virt⁹ politica Inest enī boī inclinatio q̄dā nālis ad actū prudentie q̄ virt⁹ nālis dr ꝛ vocat a pho demotica quā nos industriā dicere possum⁹. que q̄dē ꝛ ad bona ꝛ ad mala se hre pōt. vñ nō est virt⁹: q̄ virt⁹ est q̄ op⁹ hūtis sp bonū reddit. vñ si debeat ad h pduci q̄ sp ei⁹ iudiciū sit rectuz oportz q̄ addat aliq̄d p q̄ oīs erroꝛ phibeat. Est autē duplex erroꝛ in iudicio. Un⁹ q̄ est circa finē: sic hns habitū vicij. q̄ q̄dē inclinat ad suū actū sic ad per se bonū: ꝛ talis erroꝛ in agēdis assimilat erroꝛi q̄ est circa pncipia in speculādis. Alius erroꝛ ē in psecutiōe finis q̄ cōtingit cū q̄s a recta concptione quā de fine hz abducit p passiones sic dr q̄ delectatio corrūpit estimationē prudētie. ꝛ h erroꝛ assimilat i agēdis erroꝛi q̄ ē in speculatiuis circa decursū pncipioꝛ ad conclusionē. Utrūq; aūt erroꝛē phibet moral⁹ vtus q̄ in finē rectū inclinationē facit ꝛ passionē cōpmit. ꝛ iō nō pōt eē prudētia sine morali vtute dico tēperātia foꝛtitudine ꝛ h⁹ mōi. Sil̄r etiā inclinatio nālis ad ea q̄ vtut sūt quāto maioꝛ est tanto ē magis noxia: nisi rōnis discretio adhibeat sic cecus quāto foꝛti⁹ currit tāto magis offendit. Et iō ad h q̄ virtus moralis pficiat oportz q̄ a prudētia dirigat. vñ prudētia i diffinitiōe moralis vtut⁹ ponit vt pz in. ij. eth. Et iō oporet vtutes politicas cnexas eē. Alia rō cnexiōis sumit ex his q̄ cōit in oī vtute eē oportz. quoꝛ tñ vnūq̄q; aliq̄ virt⁹ pncipalit sibi vēdicat sic difficile vēdicat sibi foꝛtitudo. mediuz iuste supfluū ꝛ diminutū q̄ē moderatū vēdicat sibi tēpātia rectū vēdicat sibi iusticia. sciaz aūt sibi hz prudētia. Et iō ab his ꝺditiōib⁹ vnaq̄q; dictaꝝ vtutū nomē accipit. Quia aūt i illud q̄ē maximū i quolibz genere ē cā alioꝝ. iō alie virtutes pncipāt quodāmō aliquā pdictaꝝ ꝺditionū ex vtute q̄ illud pncipal̄r sibi vēdicat: q̄ enī foꝛt⁹ est circa maxie difficilia pseuerās: facile etiā in alijs difficultatib⁹ minoꝛib⁹ pseuerabit. Et hāc cām assignare videt Seneca q̄ dic oē q̄ hn fit iuste: foꝛtiter: prudēter: tēperate fieri Tertia rō pōt sumi ex fine quē intēdit q̄libz virt⁹. q̄libz enī virt⁹ opaf ꝓpter bonū vtutis. vñ si bonū vtut⁹ quēadmodū vtuosū decet intendit. nullo mō ab ipso intētionez deflectit. vñ phs dic in. iiij. ethi. q̄ pdigus q̄ expēdit nō curās bonū facile in quāliber cek in actu alicui⁹ vtut⁹ si sil exerceat ī actu alicui⁹ vtut⁹ si fil exerceat ī actu alicui⁹ vicij mag; acq̄rat aliquā vtutē: q̄ nō acq̄rit prudētiā. Un oportz ad h q̄ vna virt⁹ habeaf q̄ hn se hēat q̄s ō oia q̄ i vsū vite veniūt ꝛ sic istis vtutib⁹ sil cū prudētia acq̄sitis ex h causabunt alie vtutes q̄ sūt circa ea q̄ nō: ita frequēter in vsū vite veniūt ex h ipso q̄ rō assuefacta est inferioꝛib⁹ virib⁹ pesse ꝛ inferiores eⁱ⁹ nutū seq̄ in quo ꝺsistit tota rō moral⁹ vtutis Ad secūdū dicēdū q̄ ex eodem pncipio pcedit prudēs circa oēs materias vtutū. s. ex intētiōe boni rōnis. Un nō pōt esse q̄ prudētia acq̄rat fm vnā ptē māe moral⁹ vtut⁹ ꝛ nō fm aliā operāt: sic carpētari⁹ de ntuce ꝛ de quercu. sil̄r facit arcā. Et sic ꝺtingit in artib⁹ q̄tū ad illas materias circa q̄s eodē mō per h etiā pz solutio ad tertiū: q̄ scie alie addūt pncipia spāsilia ad pncipia cōia sapie. ꝛ iō vna illarū pōt sciri altera ignorata: sed morales vtutes nō addūt alia pncipia sup pncipia prudētie: imo pncipia prudētie sūt fm vtutes morales. que quidē pncipia sūt fines moraliū vtutū fm phm in. iiij. ethi. Ad q̄rtū dicēdū q̄ q̄ moderate se hz circa mediocres bonoꝛes nō hz sp actū magnanimitat⁹: q̄ ei⁹ mā nō sibi cōpetit: habet tñ habitū quo etiā circa illas optime se hret si mā illa sibi cōpeteret. Et sil̄r est de liberali ꝛ magnifico. nō enī est incōueniēs q̄ alicui habēti vnā virtutē. defit exercitium alteri⁹ virtutis: q̄ nō hz materiā. Ad q̄ntū dicendū q̄ rō illa pcedit de virtutib⁹ nālib⁹ vt ex dictis pz Ad sextū dicēdū q̄ negaf esse dīna sentētia: q̄ nō est ex sacra scriptura pmolata vt ei necesse sit consentire.

Ad secūdū sic pcedit. videt q̄ vtutes gratuite nō sūt cōnexe. Beda enī dic q̄ scī magis humiliaf de virtutib⁹ q̄s nō hnt q̄s de vtutib⁹ q̄s hnt gloriet: ergo hnt aliq̄s vtutes ꝛ aliq̄s nō hnt Ꝑ Cōstat q̄ multi habēt fidē qui nō habēt charitatē. vtraq; aūt est virt⁹ gratuita: ergo ꝛc. Ꝑ xps habuit oēs vtutes alias: cui tñ defuit fides ꝛ spes: g̃ vna virt⁹ pōt haberi sine alia. Ꝑ per seuerāt⁹ g̃ q̄dā virt⁹: sz multi habēt vtutes aliq̄s in q̄b⁹ nō pseuerāt: g̃ vna virt⁹ pōt haberi sine alia. Ꝑ cōiūgati ꝛ inocētes pnt habere castitatē. Sz cōiūgati nō habēt vginitatē. innocentes aūt nō habēt penitentiā: ergo non est necessariū q̄ hz vnā habeat oēs. Ꝑ Nihil est laudabile nisi act⁹ vtutis: neq; vitupabile nisi viciū. Sz in sacra scriptura quidā laudant de vno ꝛ vituperāt de alio: vt pz Apoc. ij. ergo pōt haberi vna virt⁹ sine alia cui⁹ oppositū viciū habet. Ꝑ sz cōtra sup illud. Feci iudiciū ꝛ iusticiā glo. apte totū. vt qui hz vnā oēs habeat vtutes ꝛ q̄ vna caret oibus careat. Idē pōt haberi ex glo. Jeronymi super illud Isa. xvj. venter me⁹ ad moab q̄si cythara sonabit vbi dicit glo. Cythara sonū cōpositū nō emittit si vna cozda rupta fuerit: sic spūs vel vēter p̄phete si vna virt⁹ defuerit. Ꝑ Qui hz charitatē oportz q̄ hēat alias vtutes. sil̄r q̄ hz alias vtutes oportz q̄ charitatez habeat q̄ est forma virtutū: ergo q̄ hz vnā virtutē oēs habz. ℟° dicēdū q̄ vtutes gratuite q̄tū ad id q̄ essentialiter se hz ad vtutē cōnexionē hnt. quātū aūt ad id q̄ accidit virtuti inq̄tū est virt⁹ q̄uis foꝛte nō accidat ei inq̄tū est talis

Questio Prima

virt⁹ nō oportz cōnexionē esse. ℟ō aūt cōnexiōis ex tribus sumi pōt. ℣mo ex charitate q̄ est forma vtutū cū qua oēs vtutes sūt infūdūt. ℣cō ex gr̄a q̄ est q̄si totum potētiale ad vtutes ex q̄ quodāmō fluūt vtutes sic̄ ex essentia aie potētie ita oēs vtutes gratuite sūt sil' inq̄tū cōnectūt in vna essentia: ex ipsa iustitia gnāli q̄ iustificat impi⁹ q̄ nihil impfectū relinq̄t: q̄ impiū ē a deo dimidiā spare salutē vt sctī dicūt. vñ cū q̄s iustificat oēs vtutes ei sil' infūdūt. ℣ Ad vbū ℣ Bede intelligēdū ē de vtutib⁹ q̄tū ad vsus z nō q̄tū ad habit⁹. diuersi.n. sctī diuersimode excedunt se inuicē in vtutib⁹ diuersarū vtutū fm q̄ de quolibz ofessore dictū ē. Nō est inēt⁹ filius illi q̄ oseruaret legē excelsi. ℣ Ad secūdū dicendū q̄ sic vtutes morales nō hñt pfectā rōnē vtut⁹ nisi sint directe p prudētia: ita nec vtutes gratuite nisi sint formate per charitatē. Vñ supra dis.xxiij. dictū ē q̄ fides informis nō ē vir⁹. ℣ Ad tertiū dicēdū q̄ in xp̄o fuit de fide q̄dā accidēs ȳturib⁹ fm q̄ dic̄ cōtinuatio impfectio. que q̄dē accidit vtuti q̄tus p se conueniat fidei. ℣ Ad q̄rtū dicēdū q̄ pseuerātia vno mō est spālis virt⁹ fm q̄ dic̄ ppositū pfistendi vt nō recedat q̄s a rōne recta ppter tristicias vt dr̄. viij.ethi. z sic ē sil' de necessitate cū alijs vtutibus. Alio mō ē q̄dā accidēs vtutib⁹ fm q̄ dic̄ cōtinuatio nē vtutū vsq̄ in finē: z sic nō ē necessariō sil' cū alijs vtutib⁹. ℣ Ad q̄ntū dicēdū q̄ vginitas nō dicit vtutē: sz q̄dā accidēs vtuti. vñ pōt fine pctō amitti. ℣ penitētia aūt si sit spālis virt⁹ pōt ee in innocētib⁹ sub cōditiōe vt.s. si peccarēt penitēret: sic̄ ph̄s dicit de verecūdia in.iiij.ethi. ℣ Ad sextū dicēdū q̄ nō solū laudat⁹ act⁹ q̄ est a vtute: sz actus q̄ est ad vtutē quo fiūt bona: sz nō bñ. sil' nō solū sp vitupat⁹ pctū mortale q̄ expellit virtutē: sz etiā veniale quod est simul cū virtute.

℣ Ad tertiū sic̄ pceditur. videt⁹ q̄ dona nō sint cōnexa. ℣ Thozin. xij. alij dat⁹ fmo sapie p spm. alij fmo scie fm eūdē spm: sz sapia z scia sūt donū: q̄ alij dat⁹ vnū dōnū z alij aliud: z ita nō sūt cōnexa. ℣ ℣ Ad oppm dicendū q̄ minor ē sapia si intellectu careat: q̄ sapia sine intellectu nō paulatim fit. pcessus ad aliud. hoc aūt nō esset si necesse foret ea sil' ee: ergo dona nō sūt cōnexa. ℣ ℣ ℣ plus distat a cōi statu vtutū pfectio trāscēdēs gen⁹ vtutis q̄z pfectio manes in genere vtutis: sz q̄ hz vtutes non oportz q̄ habeat eas in pfecto statu vtutū. q̄ q̄dē pfectio in genere vtutis manet: ergo multo min⁹ oportz q̄ habeat pfectionē donoz q̄ gen⁹ vtutis trāscēdit: z ita dona nō cōnectūt sibi in gr̄a charitate sūt cōnexa ℣ ℣ donoz q̄dā pficiūt in vita actiua. q̄dā in cōtēplatiua: sz multi sūt pfecti in vita actiua q̄ gradū vite cōtēplatiue nō dū attingūt. ergo dona nō habēt oia sil'. ℣ Sed oppm dicendū q̄ sic̄ dona sūt de necessitate salutis oportz ee sil' cū gr̄a. ℣z dona sūt de necessitate salutis. q̄ pz per glo. ℣ Matth. vj. q̄ dic̄ in donis ē vt operemur mādata in q̄b⁹ ē vt ad btitudinē veniam⁹. ergo videt⁹ q̄ dona sint cōnexa in gr̄a sic̄ z vtutes ℣ ℣ Sapia donū ex charitate causat⁹ vt ex dict⁹ pz: q̄ hz charitatē hz sapiētiā: sz sapia ponit⁹ in vltimo gradu. ergo q̄cūq̄z hz q̄cūq̄z hz eā. hz oia alia dona: z sic oia dona sūt cōnexa in charitate. ℣ ℣ iustitia gnālis defect⁹ q̄ pctū implicāt tollit. ℣z ōtra tales defect⁹ dona dāt: sic̄ cōsiliū ōtra p̄cipitatiōnē vt dic̄ Greg. z timor cōtra supbie tumorez: ergo sil' cū iustificat aīa oia dona infūdūt. ℣ ℣° dicēdū q̄ sic̄ dictum est hz charitatē hz sapiētiā. sz sapia ponit⁹ in vltimo gradu. ergo q̄cūq̄z hz eā. hz oia alia dona: z sic oia dona sūt cōnexa in charitate. ℣ ℣ iustitia gnālis defect⁹ q̄ pctū implicāt tollit. ℣z ōtra tales defect⁹ dona dāt: sic̄ cōsiliū ōtra p̄cipitatiōnē vt dic̄ Greg. z timor cōtra supbie tumorez: ergo sil' cū iustificat aīa oia dona infūdūt. ℣ ℣° dicēdū q̄ sic̄ dictum est mod⁹ ex mēsura altiori q̄z sit hūana mēsura causat⁹. q̄ q̄dē hūana mēsura ē de⁹. ē mēs hūane p charitatē inmitit⁹. Et iō mod⁹ ad pfectū ee fm q̄ dona ad altiora se extēdūt: q̄ q̄dē ē per gr̄am gratū datū nō oportz q̄ sint cōnexa ℣ Ad pmū g̃ dicēdū q̄ ibi non ponit⁹ simplr donū sapie z scie: sz fmo sapie z scie. z hoc q̄dē ad pfectionē donoz ptinet vt.s. hō: ita sapia z scia abūdet vt nō solū sibi sufficiat: sz p fmonē in alios redūdet. vñ ponit⁹ inter gr̄as gratis datas. ℣ Ad scām dicēdū q̄ dictū Greg. facit ad ostēdēdū cōnexionē donoz. vult enī oñdere q̄ pfectio vni⁹ doni nō ē sine alio. vñ sapia q̄ sine intellectu ē. z hebes ē z rōnē doni hz. ℣ Ad tertiū dicendū q̄ gradus ille siue ꝓcessus attēdit⁹ q̄tū ad vsus donoz: sic̄ etiā dr̄ q̄ fides ꝓcedit z gignit alias vtutes: cū q̄b⁹ tñ sil' q̄ncq̄z infūdit. ℣ Ad q̄rtū dicendū q̄ pfectio vtutū fm intēsionē nō est de necessitate salutis sic̄ pfectio q̄ est ex donis vt in oīb⁹ sctis deū ꝓ regula habeat ℣ Ad q̄ntū dicēdū q̄ q̄uis ad pfectū statū cōtēplatiōis nō pueniat oīs q̄ in vita actiua est: tñ oīs xp̄ian⁹ qui in statu salutis ē oportz q̄ aliq̄d de cōtēplatiōe participet: cū ꝓceptū sit oīb⁹ vocate z videte quoniam ego sum de⁹. ad quod etiā est tertiū ꝓceptū legis.

℣ ℣ ℣

vnū pctm̃ habet oia pctā. ¶ Pctm̃ nihil videt esse in aīa nisi ꝓuatio vtutis: ſz ꝑ vnū pctm̃ mortale ꝓuant oēs vtutes. Qui ergo hz vnū pctm̃ hz oia ¶ Sicut vtutes ꝓcedūt ex bono amore dei: ita pctā oīa ꝓcedūt ex inordinato amore ſui ſm augu. Sz vtutes hñt cōnexionez ꝓpter h̄ ꝙ cōueniūt in charitate. Ergo etiā pctā habebūt cōnexionē ꝓpter inordinatū amorē ex quo ꝓcedūt. ¶ Vtus z viciū ſūt oppoſita imediate ad min⁹ ſm theologos: ſz nulla virt⁹ ineſt habenti aliq̄ pctm̃: ergo inſūt oīa vicia oppoſita ſingulis vtutib⁹: z ſic idē q̄ ꝑi⁹. ¶ Pronior eſt hō ad pctm̃ ad min⁹ ī ſtatu nāe corrupte q̄z ad vtutē. virt⁹. n. eſt circa difficile: ſz q̄ habz vnā virtutē hz oēs. Ergo multo fortī⁹ q̄ hz vnū viciū hz oīa. ¶ Sz cōtra Pctm̃ cōtingit infinit modis ſm Dio. z pb̄m ſz impoſſibile eſt infinita ineſſe eidē: ergo pñt oīa pctā connexa eē. ¶ Pb̄s dic in. iiij. ethi. ꝙ malū ſi ſit integrū ꝓportabile fieret z ſeipſuz corrūpet: ſz ſi ineſſent oīa pctā vni eēt malicia mortalis integra: g̃ h̄ nō pōt ſtare ¶ Ōria impoſſibile ē ineſſe eidē: ſz ōriū eſt vnū viciū: alij ſic ꝓdigalitas illiberalitati: g̃ impoſſibile eſt eē pctā cōnexa ¶ Dicendū ꝙ in pctō duo ſūt. ſ. auerſio z cōuerſio: ex pte auerſiōis pctā cōnexionē hñt iq̄tū auertūt a bono incōmutabili Sz ex pte cōuerſiōis nullo mō cōnexionē hr̄e pñt ſicut habent vtutes. Virtutes enī hñt eē ordinatū: qz in ipſa potētiaz ordinatione cōſiſtit rō vtutis: ſz pctā ꝑter intētionē ꝓ accidēs fiūt. et ideo nō reducūt ad rectū ordinē: nec in aliquo vno cōnectī pñt. ¶ Et ꝑterea pctā ex opib⁹ ſūt z cōtingunt oīfariā: nec ſūt ab aliquo ꝓncipio infūdēte ſic vtutes. ¶ Ad ꝓmū g̃ dicendū ꝙ h̄ intelligit q̄tū ad amiſſionē ſūmi boni a quo oē pctm̃ auertit quo amiſſo q̄cq̄d vtutis debebat deperit z oīa vtutū merita mortificāt ¶ Ad ſecūdū dicēdū ꝙ pctm̃ q̄cq̄z noīat actū. q̄cq̄z aūt noīat maculā q̄ eſt ꝓuatio gr̃e z vtutis per cōpationē ad actū ꝓcedētē: q̄cq̄z etiā noīat reatū q̄ ē obligatio ad penā ꝓpter act⁹ inordinate cōmiſſos. z iō ſm diuerſos act⁹ diuerſe macule ſūt z diuerſe reat⁹: q̄uis ſit eadē virt⁹ vel gr̃a q̄ ꝓuat ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ a charitate ꝓcedūt vtutes ſm ordinē rectū. z iō cōſonātiā z cōnexionē hñt ſz ex amore inordinato ſequūt vicia ex ordinē. z iō cōgrutiatē ad inuicē hñt z multifariā diuidūt ¶ Ad q̄rtū dicēdū ꝙ imediata oppoſitio ſm theologos vtutis z viciꝝ itelligit q̄tū ad act⁹ z nō q̄tū ad habit⁹. Aliq̄s enī per vnū actū pctī mortalis ꝓdit oīs habit⁹ vtutū: nō tñ ꝑ illū actuz aggenerat in ipſo aliq̄s habit⁹. vñ tūc caret vtroq̄ habitu. nō ē aūt conueniēs vt in illo q̄ hz actū luxurie z caret per h̄ habitu mansuetudinis ſueniat act⁹ ei⁹ nō q̄dē ab ipſa ꝓcedēs: ſz ei ſilis ſic act⁹ vtutū dicūt q̄ ſūt ad vtutē. ¶ Ad q̄ntū dicendū ꝙ ex h̄ ipſo ꝙ hō ꝓnior ē ad peccādū nō req̄rit tot ad vnū peccatū ſic ad vnū vtutē. z iō nō eſt neceſſariū vt q̄ hz vnū pctm̃ habeat oīa: ſicut qui habet vnā virtutē habeat oēs. Utrum gutē omnia peccata ſint paria quere in. ij. lib. diſ. xxxij.

Ad ſextū ſic ꝓcedit. videt ꝙ mod⁹ charitat ſit in ꝑcepto. Sicut enī vtutes cōnectūt ſibi inuicē in charitate: ita z oīa mādata ad charitatē reducūt: ſz virtutes iō cōnectūt ſibi ī charitate: qz ꝑ charitatē formāt: g̃ et ꝑcepta ad charitatē reducūt: qz mod⁹ charitat ſub ꝑcepto cadit. ¶ Docet. vj. dr̄ Diliges dñm d. t. ꝛc. Oſtat ꝙ ibi ꝑcipit act⁹ charitat: ſz ex actu charitat modificāt opa q̄ ſūt in ꝑcepto: ergo ꝑdict⁹ mod⁹ ē in ꝑcepto. ¶ Matth. xviij. dr̄ Si vis ad vitā ingredi ſua mādata: ſz null⁹ pōt ad vitam ingredi ſine charitate: g̃ mod⁹ charitat eſt in ꝑcepto. ¶ Sic deformationi opponit formatio: ita ꝓhibitiōi opponit ꝑceptū: ſz deformatio opez cadit ſub ꝓhibitiōe: g̃ formatio q̄ fit ꝑ modū charitat cadit ſub ꝑcepto. ¶ Ꝑ per charitatem act⁹ ꝑceptoz ordināt in finē debitū: ſz h̄ cadit ſub ꝑcepto vt pz per Aplm. ſ. Tho. xij. Oia in gloriā dei facite: g̃ z modus charitat. ¶ Sz ō. Nihil cadit ſub ꝑcepto niſi q̄ō ē in ptāte nr̄a. vñ Jerony. anathematizat eos q̄ dicūt deū aliq̄d ipoſſibile hoī ꝑcepiſſe: ſz hr̄e charitatē nō eſt in ptāte nr̄a: g̃ modus charitat nō cadit ſub ꝑcepto. ¶ Ꝓ q̄cūq̄ omittit h̄ q̄ō eſt de ſubſtātia ꝑcepti peccat: ſz aliq̄s diligēs deū dilectiōe nāli vel opa pietat faciēs charitate carēs h̄ ipſo nō peccat ergo mod⁹ nō cadit ſub ꝑcepto. ¶ Ꝓ hō in ſtatu innocētie etiā ſi grām nō habuit. habebat vñ poterat ſtare q̄ nō eēt ſi mod⁹ eēt ſub ꝑcepto: qz caderet z ſi ſine mō ꝑcepta ſuaret g̃ mod⁹ nō ē in ꝑcepto. ¶ Ad⁹ dicēdū ꝙ circa h̄ ſūt quattuor opiniōes. ꝓma opinio eſt ꝙ mod⁹ cadit ſub ꝑcepto: q̄uis obliget ſp: lud ꝑceptū ē affirmatiuū nō obliget ad ſp: q̄uis obliget ſp: z ſic hō nō teneť ex charitate implere mādata niſi ꝙ tpe illo quo charitatē hz: z ſic nō obligat ad ipoſſibile. Sz h̄ dictus nō videť ſufficiēs: qz ſi mod⁹ ē de ſubſtātia ꝑcepti ſil curret obligatio ad actū z ad modū. cōtingit aūt ꝙ erit tēp⁹ bonoꝝ rādi parētes qñ etiā charitatē nō hñt. vñ videť ꝙ tūc teneat ex charitate iplere Et iō alij dicūt ꝙ eq̄liter currit obligatio ꝑceptī z mōi vt. ſ. q̄ñcūq̄z tenet hō iplere ꝑceptū tenet imple re illud ex charitate Nec ꝓpter h̄ de⁹ aliq̄d ipoſſibile ꝑcipit qz q̄uis hō ꝑ ſe charitatē hr̄e nō poſſit: tñ pōt facere aliq̄d vñ ipſaz a deo accipiet: qz ſm ꝓbm in. iij. ethi. q̄ amicos facim⁹ aliquo mō poſſibilia ſunt. Sz h̄ nō pōt ſtare: qz aliq̄s in pctō mortali exiſtēs in quolibet actu de genere bonoꝝ quo ꝑceptū ipleret quo ad ſubſtātiā opis: peccaret pctō omiſſionis inq̄tū omitteret modū q̄ falſuz ē Et iō alij dicūt ꝙ modus nullo mō cadit ſub ꝑcepto z ꝓ hō ſine charitate ꝑceptū legis iplet. Sz h̄ videť vicinuz. Pelagiane hereſi q̄ ponebat oīa ꝑcepta ſine gr̃a poſſe iplere. Ideo alij mediā viā tenēt. z dicūt ꝙ mod⁹ quodāmō in ꝑcepto cadit z quodāmō nō. Dicūť enī ad mādata teneri dupl̄r. Uno mō ita q̄ niſi ipleamus h̄ ad q̄ō tenemur ſum⁹ omiſſiōis vl trāſgreſſiōis rei z ſm h̄ tenemur ſolū ad ſubſtātiā mādati nō ad modū. Alio mō ita q̄ ſi nō implem⁹ id ad q̄ō tenemur nō ꝓpriu⁹ mandati fructū: z ſic tenemur ad ſubſtātiaz opis z ad modū ſine quo q̄tūcūq̄z hō ſubſtātiā opis exeq̄ť ad vitā nō ꝓueniet. z h̄ opinio videť rōnabilior. Conſtat. n. ꝙ ꝑceptū pōt dupl̄r conſiderari. Uno mō inq̄tū ꝓnit ſm neceſſitatē q̄ndā ipleti: z ſic nihil dz imponi alicui niſi ꝙ ſtatim ē in ipo vt ipleat ꝙ ſi nō iplet punit: qz ſic lex hz vim coactiuā ſm ꝓbm in. x. ethi. Alio mō q̄tū ad intētionē legiſlatoris q̄ ꝑ legē ꝑcepta intēdit ad vtutē ꝓducere vt dr̄ in. ij. ethi. z ſic q̄tū ad intētionē legiſlatoris mod⁹ vtutis cadit ſub ꝑcepto nō q̄tū ad obligationē legis. ¶ Ad ꝓmū ergo dicēdū ꝙ ꝑcepta quodā mō cōnectūt ī charitate ſic in fine: qz ꝑ ipſaz fructū mādati obſuati q̄s ꝓcipit. ¶ Ad ſecūdū dicendū ꝙ illo ꝑcepto ꝓcipit act⁹ charitat nō q̄ ſit a charitate: ſz q̄ ē ſilis actui charitatis ſic ē act⁹ nāl is dilectiōis. Vel ſi ꝓcipit act⁹ charitat ꝑceptū illud magis ē ad oñdēdū quo tēdere debeam⁹: q̄z ad obligādū. ſic ſupra diſ. xxvj. dictū ē. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ rō illa ꝓcedit q̄tū ad intētionē legiſlatoris: magis q̄z q̄tū ad obligationē legis. ¶ Ad q̄rtū dicendū ꝙ facere actū ſoluz mē z abſtinere ab ipo ē in ptāte nr̄a. nō aūt facere actū ſoluz matū: z iō nō ē ſilis rō. ¶ Ad q̄ntū dicēdū ꝙ mod⁹ charitatis pl⁹ ꝓportat q̄z relationē opis in finē debitū. importat enī ꝙ act⁹ ex habitu charitat ꝓcedat: q̄ m̄lti carētes act⁹ ſuos i deū referūt. Ubi charitas ē q̄d ē q̄ō poſſit deeſſe. Ergo oēs alie vtutes ſupfluūt. Et dicēdū ꝙ h̄ dr̄ ꝓpter neceſſariā cōnexionē aliarū vtutū. quaz ipſa quodāmō ē cā. Sequit vt ei⁹ fortitudo minus ſit ꝓudens Hoc dr̄ ſm ꝙ ab vna vtute aliquid in aliā redūdat vt dictum ē. Quia nō iuſtificatiōis gratia ꝛc. Ad h̄ dicēdū in ꝓma diſ. iiij. libri. Sic in ſermone dñi. vij. vtutes ꝛc. Loq̄ť de btūdinib⁹ q̄ vtutes dicunť in quātū ſūt act⁹ vtutū. Quia ꝑ charitatē impleť ꝛc. Videť ꝙ dicat duo cōtraria. ſ. ꝙ charitas ſit ꝓncipiū z finis mādato rū. Et dicēdū ꝙ hoc nō ē incōueniens: qz ſicut in nālib⁹ fortuna z finis incidūt in idē: ita z in moralib⁹. Habit⁹ enī q̄ eſt ꝓncipiū act⁹ vt imperās actū ē etiā quodāmō finis ingītus ad finē ꝓpriū vtiť actu impato. Tota magnitudinē z amplitudinē ꝛc. ſm hoc videť ꝙ ꝓlixitas ſacre ſcripture ſit ſuperflua. Et dicendū ꝙ cōtinenť oīa oīna eloquia in ꝑcepto charitatis ſicut in radice: ſz oportuit per ramos diſtinguī.

DISTINCTIO .XXXVII.

¶De decē ꝓcept⁹ quō ꝓtineant in duob⁹ mādatis.

Ed iā distributio decalogi q̄ i duob⁹ mādatis ꝓtinet ꝓsideranda ē. Dz eni decalog⁹ .x. ꝑcepta q̄ sūt decaꝯdū psalteriū q̄ sic sunt distributa ut tria q̄ sūt i ꝑma tabula ptinēt ad deū. s. ad cognitōez ⁊ dilectiōez trinitat⁹. vij. q̄ sūt i scēa tabula ad dilectiōez ꝓximi.

¶De primo precepto.

Rimū i ꝑma tabula ē Nō hēbis deos alienos nos: nō facias tibi sculptile: neq; oēz silitudinē ⁊c. hec Orig. dicit duo eē mādata: sz aug. vnū hociꝑm eni qđ dixerat Nō hēbis deos alienos p⁹ fecti⁹ explicat cū phibet coli figmēta. s. idolū vl silitudinē alic⁹ rei. q̄ duo Orig. ita dic̄ distare ut idolū fit qđ nihil hz sile sui: silitudo vo q̄ hz spēz alic⁹ rei ꝑ ꝓpriā gra Si q̄s i auro ul ligno ul alia re faciat serpē tis spēz: ul auis: ul alicui⁹ rei: ⁊ statuat adorādū: nō idolū sz silitudinē facit. Qui vo facit spēm quā nō videt oculꝰ sed animꝰ sibi fingit: ut si q̄s hūanis mēbris caput canis ul arietis formet: ul i vno bitu hoīs duas facies: nō silitudinē sz idolū facit: q⁹ facit qđ nō hz aliq̄d sile sui. Jō dicit apls q⁹ idolū nihil ē in mūdo. Nō eni aliq̄ ex rebꝰ ꝓstātibꝰ assumit spēs: sz qđ ex his q̄ sūt ul in celo ul in ꝛra ul in aq̄s formak. Aug. vo ita exponit illud Idolū nihil ē i mūdo. i. inē creaturas mūdi nō ē forma idoli. Materiā eni formauit deꝰ: sz stultitia hoiuz formā dedit. Quecūq; scā sūt naturaliꝛ scā sūt ꝑ ꝙbū. sz forma hois in idolo nō ē scā ꝑ verbū: sicut pctm̄ nō est factū ꝑ verbū: sz est nihil. ⁊ nihil fiūt hoies cū peccāt. Sz q̄rit quō hic dicat forma idoli nō eē scā ꝑ verbū cū alibi legat Ois forma: ois ꝓpago: ois ꝓcordia ptiū scā ē ꝑ verbū. Hoc át a diuersis varie soluit. Quidā eni dicūt oēm formā ⁊ q̄cq̄d ē a deo eē inq̄ntū est. ⁊ formā idoli inq̄ntū ē: ul inq̄ntū ē forma a deo eē. sz nō inq̄ntū ē idoli. i. posita ad adorādū. In hoc. n. nō ē creatura: sz puersio nature. Sicut illud qđ pctm̄ ē inq̄ntū pctm̄ est nihil ē. ⁊ hoies cū peccāt nihil fiūt: q⁹ ab illo q̄ vē ē sepank. vñ Jero. Qđ ex deo nō ē q̄ Jos⁹ vē eē: nō eē dz Jōqz pctm̄ qđ nos a vero eē abducit nil eē ul nō eē dz. Alij vo dicūt oēz formā. s. que naturaliꝛ ē: ⁊ oē qđ naturaliꝛ ē eē a deo. sz forma idoli nō ē naturaliꝛ: q⁹ nature iustitie nō seruit. Jd eni naturaliꝛ eē dz qđ simplici nature iustitie que deꝰ ē militat nō resultat: ⁊ naturā creatā non vitiat.

¶De secundo precepto

Ecundū ꝑceptū est Nō assumes nomē dei tui in vanū. qđ est dicere ꝑm lra Nō iurabis ꝓ nihilo nomē dei. Allegorice vo ꝑcipiꝛ ut nō putes creaturā eē ꝛpm dei filiū: q⁹ ois creatura vanitati subiecta ē: sz eqlē ꝑti.

¶De tertio ꝑcepto.

Ertiū vero ē Memēto ut diez sabbati sciffices. Vbi ꝑm lra ꝓcipiꝛ sabbati obseruātia. Allegorice vero ut requiē hic a vitijs: ⁊ in futuro in dei cōtēplatiōe expectes ex spūscō. i. ex charitate ⁊ dono dei: nō q⁹ spūssāctꝰ sine ꝑre ⁊ filio hoc opeꝛ. Accepit vtiq; ecclia donū hoc ut in spū scō fiat remissio pctōꝝ. quā remissionē cuz trinitas faciat: ꝓprie tū ad spm̄ scm̄ dz ptinere: q⁹ ipse ē spūs adoptiōis filioꝝ. Ipse ē ꝑris ⁊ filij amoꝛ ⁊ cōnexio ul cōitas. Jōqz iustificatio nra ⁊ reqes ei attribuit sepi⁹. Hec sūt tria mādata ꝓme tabule ad deū ptinētia. Et ꝓmū q̄dē qđ est de vno deo colēdo ptinet ad ꝑez in q̄ est vnitas ul auctoꝛitas. Secūdū ad filiū in quo est equalitas. Tertiū ad spm̄ scm̄ in q̄ est vtriusq; cōitas.

¶De mādatj scde tabule.

In scda vo tabula septē erāt mādata ad dilectōez ꝓximi ptinētia. q̄rū primū ad ꝑez carnalē referꝛ: sicut ꝑmū prime tabule ad ꝑez celestē. qđ est Honoꝛa ꝑez tuū ⁊ matrē tuā ut sis lōgeuus sup terrā. s. viuentiū. Parētes vero sic sunt honoꝛādi ut eis debita reuerentia exhibeaꝛ: ⁊ necessaria ministrentur.

Secūdū ē Nō occides. vbi ꝑm lraz actꝰ homicidij phibeꝛ: ꝑm spūz vero ēt volūtas occidēdi. vñ huic mādato ꝑm lram fit supadditio in euāgelio: q⁹ lra euāgelij exꝓmit qđ legꝭ lra nō exꝓmebaꝛ. Euāgelij lra exꝓmit intelligentiā spūalē. i. quā spūales hñt: ⁊ ꝑm quā spūaliꝛ viuiꝛ. Lra legis sensum carnalē. i. quā carnales hñt: ⁊ ꝑm quā carnaliꝛ viuiꝛ: cui facta est supadditio.

Tertiū ē Nō mechaberꝭ. i. ne cuilibz miscearis excepto federe mrimonij. Apte eni totū itelligiꝛ. Noīe igiꝛ mechie oīs ꝓcubitꝰ illicitꝰ illoꝝq; mēbroꝝ nō legittimꝰ vsus phibitꝰ dz itelligi.

Quartū ē Nō furtū facies. vbi sacrilegiū ⁊ rapina oīs phibeꝛ. Nō. n. rapinā ꝓmisit q̄ furtū phibuit: sz furti noīe bñ itelligi volut oēz illicitā vsurpatiōez rei aliene. Sacrilegiū tribꝰ modis ꝓmittiꝛ. q̄ñ. s. ul sacrū de sacro: ul nō sacꝝ de sacro ul sacrū de nō sacro auferꝛ. Sacꝝ vero dz q̄cq̄d mācipatū ē cultui dīno: ut ecclia ul res ecclie. Hic etiā vsura phibeꝛ q̄ sub rapina ꝓtineꝛ. vñ iero. vsuras querē: ul fraudare: ul rape nihil iteresse. Cōmoda frī tuo ⁊ accipe qđ dedisti: ⁊ nil supfluū queras: q⁹ supabūdātia in vsura cōputaꝛ. Est eni vsura ut ait Aug. cū q̄s plꝰ exigit i iniuria ul q̄libz re q̄z accepit. itē iero. Putāt aliq̄ vsurā tm̄ eē in pecunia: sz itelligāt vsurā vocari supabūdātiā. s. q̄cq̄d est si ab eo qđ dederit plus est: ut si in hyeme demus. x. modios: ⁊ in messe. xv. recipiamus.

¶Si furtū feceꝛt filij isrl q̄n spoliauerūt egyptios.

Jvero querit de filijs isrl: q̄ dño iubēte ab egyptijs mutuauerūt vasa argētea ⁊ aurea ⁊ vestes ꝑciosas: ⁊ asportauerunt: vtrū furtū cōmiserint: Dicim⁹ eos q̄ ut parerēt deo iubēti illud fecerūt: nō fecisse furtū: nec oīmō peccasse. vñ Aug. Jsraelite nō fecerūt furtū: sz deo iubēti misteriū ꝑbuerunt. Hoc eni deꝰ iussit q̄ legē dedit. sic̄ minister iudicꝭ sine pctō occidit quē lex ꝑcipit. sz si id spōte faciat homicida ē: etiā si eū occidat quē scit a iudice occidendū. infirmi aūt q̄ ex cupiditate egyptios deceperūt magꝭ ꝓmissi sunt hoc facere illis q̄ talia iure passi sunt q̄z iussi. Hic opponiꝛ q⁹ ēt boni

in illo opere peccauerunt: quia naturalem legē cui cōcordat euāgeliū z lex moral' p̄ceptiōis trālgressi sunt: que est Quod tibi non vis fieri alij ne feceris. quā veritas scripsit in corde hominū. z qz non legebat in corde iterauit i tabul': ut voce forisec⁹ admonita rediret ad cor: z ibi inueniret quod extra legeret. Hanc igit illi p̄uaricati videnť in illo facto alijs faciētes quod nolebāt sibi fieri. Sed ibi subintelligendū est iniuste: ut non alij. s. iniuste facias qđ tibi non vis fieri. Alioquin hui⁹ p̄uaricator est iudex dū punit reum nolens aliq̄d tale sibi fieri. Ita etiā illud dominī verbū: Oīa q̄cūq; vultis ut faciāt vobis hoīes z̄c. de bonis accipiēdū est q̄ nobis inuicē exhibere debemus.

¶ De quinto p̄cepto.

Quintū p̄ceptū est Non loqueris contra p̄ximū tuum falsum testimoniū. vbi crimen mendacij z periurij perhibeť. Solet autē queri vtrum p̄hibitū sit omne mendaciū? Quidā dicūt illud tm̄ p̄hiberi quod obest z non prodest ei cui dicit. Tale enī non est aduersus p̄ximū: ut ideo videatur hoc addidisse scriptura. Sed de mēdacio magna q̄stio est: nec cito explicari pōt.

¶ Postq̄ determinauit mgr̄ de vtutib⁹ z donis q̄ nos ad bñ opandū iclinānt: In pte ista determinat de p̄ceptis legis q̄b⁹ ad opa virtutū z donoꝝ dirigimur. Diuidit āt i duas ptes. In p̄ma determinat de octo p̄mis mādatis q̄ aliquo mō opus respiciunt. In scūda determinat de duob⁹ mādatis vltimis que respiciūt tm̄ concupiscētiā cordis. xl. di. ibi: Sextū p̄ceptū z̄c. Prima in duas. In p̄ma determinat de primis octo mādatis. In secūda determiat de quibusdā q̄ vno illoꝝ mādatoꝝ itelligūť p̄hiberi q̄ spālē difficultatē bñt. xxxviij. di. ibi: Sciēdū tm̄ tria eē gnā mēdacioꝝ z̄c. Prima i duas. In p̄ma determinat de p̄ceptis p̄me tabule. In secūa de p̄cepti secūde tabule ibi: In secūda vo tabula. Prima in tres fm tria mādata de q̄b⁹ determinat. Secūda incipit ibi: Secūdū p̄ceptū ē z̄c. Tertiū ibi: Memēto vt diē sabbati z̄c. Circa p̄mū tria facit. Primo distinguit p̄cepta. Secundo exponit p̄mū ipsoꝝ ibi: Primū i p̄ma tabula z̄c. Tertio soluit q̄nē ex p̄dictis ortā ibi: Sz q̄rit quō h̄ dicat z̄c. In secūda vo tabula z̄c. Hic determiat de p̄ceptis secūde tabule. Et dividit i. v. ptes fm. v. mādata q̄ sat̄ patēt i lra. Quarū q̄rta ps dividit i duas. In p̄ma exponit q̄rtū mādatū. In secūda mouet q̄nē ibi: Si vo q̄rit de filijs isr̄l z̄c. Secūda incipit ibi: Hic opponit q̄ etiā boni z̄c. Et silr q̄nta ps dividit in expositionē p̄cepti: Et q̄nē: q̄ incipit ibi: Solet āt q̄ri z̄c. Nō p̄ma.

Dicit q̄runt sex. Primo de necessitate legis scripte. Secūdo de distinctōe: ordine: z assignatiōe mādatoꝝ. Tertio vtrū oīa mādata legis ad h̄. x. referāt. Quarto vtrū dispēsationē in aliquo casu recipiāt. Quinto de obseruatione sabbati. Sexto de vsura.

Primū sic p̄cedit. videť q̄ nō fuit necessariū legē scriptā tradi: maxīe de his. x. p̄ceptis. Ea enī q̄ sunt nāliť scripta in intellectu speculatiuo nulla scīa in scripturā colligit: sz vtiť eis q̄ntū idiget vnaquęq;. Sz h̄. x. p̄cepta sūt nāliť scripta i itellectu practico vniuscuiusq;: g̃ nō fuit necesse ea i scripturā redigē. ¶ Ps scriptura videť eē iuēta ad succurrēdū labilitati memorie. sz alia p̄cepta legis q̄ nō sūt ita scripta i corde hoīs sic̄ iudicialia z ceremōialia facili⁹ poterant tradi obliuiōi: g̃ ea magis debuerūt in tabul' lapideis scribi. ¶ Ps ea q̄ scripto tradūť ad plebē p sapiētes pueniūt sz h̄. x. mādata ipsa plebs imediate audiuit a deo vt pz Exo. xx. g̃ nō debuerūt i scripto rediqi. ¶ Ps legislator q̄ i. ēdit sibi subiectos bonos facē nō dz aliq̄d p lege ferre ex quo vitia augeāť eo p̄uidēte. sz ex h̄ q̄ ista mādata obligatoria posito sunt tradita p̄uaricatio creuit. j. Cor. xv. Virt⁹ pcti lex. Sed lex p̄hibēdo auget pcm̄ cupiditatē. g̃ nō debuerūt hmōi p̄cepta legis a deo dari q̄ oīa p̄uidet. ¶ Ps seruitia coacta sunt min⁹ deo accepta. sz p legē fit coactio q̄dā inq̄ntū obligat. g̃ videť q̄ hmōi obligatoriā legē edē nō debuit. ¶ Sz 3. nō minoꝝ cura ē deo de reb⁹ hūanis q̄ de reb⁹ nālib⁹ q̄s p̄ter hoīez fecit. sz reb⁹ nālib⁹ certas leges posuit: ergo ēt reb⁹ humanis aliq̄s leges ponē debuit. ¶ Ps in quolibz regimie oz q̄ volūtas rectoris rectis inotescat. sz dei volūtas nobis plegis p̄cepta inotescit inq̄ntū ē signū dīne volūtat'. ergo oportuit q̄ ab ipso q̄ozbē regit p̄cepta mūdo ederēť. ¶ Ps i. viij etiā. dicť ph̄s q̄ rex p ipiū suū mouet eos q̄ i reg suo sūt. sz deoīa mouet: g̃ oportuit q̄ ad hoies ei⁹ ipiū deueniret quo in deū moueréť. ¶ Rō dō q̄ necariū fuit ea q̄ nāl'r dictāť q̄ dicūť ad legē nāe ptinē ppl'o i p̄ceptū darī z i scriptū redigi pp q̄ttuor rōnes. Prīo qz p̄ cōtā cōsuetudinē q̄ m'lti i pctō p cipitabāť iā aput m'tos rō nāl' i q̄ scpta erāt obtenebrata erat. Scōo qz etsi i aliq̄b⁹ vigebat rō: tñ amoꝝ boni i eis ōfi ciebat. vñ p q̄ndā coactōez legis obligatorie ad bonū iducēdi erāt. Tertio vt ad opa vtut⁹ nō solū nā iclinaret sz ēt retrētia dīni ipij. Quarto vt mag⁹ memorie teneréť z frequēt⁹ i cogitatiōe vsaréť. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ passiōes āie nō corrumpūt existimationē speculatiuā sicut corrumpunt existimationē practicā. z ideo magis oportuit p̄cepta legis nature in script⁹ redigi q̄ p̄incipia speculatiua. ¶ Ad secūdū dō q̄ p̄cepta iudicialia z ceremonialia erāt mutabilia fm diuersos stat⁹ z ōditiones hoīuz. sz p̄cepta ista legis nature imobil'r p̄māsura erāt. i cui⁹ signū i tabul' lapideis deū ea scribi voluit. ¶ Ad tertiū dō q̄ ista p̄cepta oīb⁹ indita erāt i nāli cognitōe. z iō i hui⁹ signū de⁹ toti pp̄lo p se ea edidit. sz ppē m'tos q̄ fm passiōes viuūt i q̄b⁹ iudiciū rōnis viget in tenebrať voluit vt p sapiētiozes i q̄b⁹ iudiciū rōnis viget in alijs cognitio hozū p̄ceptoꝝ obseruareť. z iō scribi ea voluit. ¶ Ad q̄rtū dō q̄ lex q̄ntū erat i se nullo mō nec occasio nec cā erat augēde cupiditatis. sz ppē corruptōez fomitis h̄ oīs gebat occasiōe accepta ex lege ab ipīs peccātib⁹ nō data ipī a lege. ¶ Ad q̄ntū dō q̄ boni q̄ bñt volūtatē bñfaciēdi non opant q̄si coacti a lege: sz ipsi sibi sūt lex. vñ nō ppē eos lex ē posita sz ppē trālgressozes vt dr̄ Hal'. iij. in q̄b⁹ "meli⁹ ē vt cor acti a malo desistāt q̄ vt mala libere exeq̄nť.

Ad secūdū sic p̄cedit. videť q̄ p̄cepta decalogi nō conueniēter assignēť. Præcepta enī legis ad meréđū ordināť. sz meritū i aliquo actu ostitit. cū g̃ i p̄ceptis negatis nō ponať aliq̄s act⁹ sz solū negeť videť q̄ p̄cepta decalogi non debuerūt p negatōez assignāri. ¶ Ps illud ex quo dať aliud i telligi oz aliquo mō ōtinē illud. sz p̄hibitio maioꝝ mali nō ōtinet p̄hibitōez minoꝝ mali: nec p̄ceptū magis debiti ōtinet p̄hibitōez mechie. Et silr p̄cepta decalogi non oīs illicit⁹ vsus mēbroꝝ vt i lra dr̄: cū mechia sit gui⁹ q̄s fornicatio videť q̄ nō fuerit rect⁹ mod⁹ assignādi p̄ceptū p̄hibitōez mechie alia minoza p̄hibē. Et silr pōt obici de honorātiōe parētū qō é magis debitū q̄ bñficia q̄ alijs hoīb⁹ sūt exhibēda q̄ ad h̄ p̄ceptū reducūť. ¶ Oīa p̄cepta legis debēt eē lit i memoria ōtineri. g̃ cū i tertio p̄cepto fiat mētio de memoria videť q̄ eadē rōne debuerit i alijs p̄ceptis poni. ¶ Ps p̄cepta decalogi ad legē nālē ptinēt. sz legis naturalis dictamen p rationē naturalē est: ergo nō oportet i alio p̄cepto legis aliā rōnē assignari nisi qō nāl' rō dictat. ¶ Ps oīb⁹ p̄ceptis obseruatis p̄mū debeť. sz in q̄rto p̄cepto p̄mū ponit vt. s. lōgeu⁹ sit sup terrā. g̃ eadē rōne in alijs p̄ceptis poni debēt. ¶ Alteri⁹ videť q̄ nō debeāt eē decē legis p̄cepta. Sic̄ enī dr̄ in glo. Mat. vi. in p̄cib⁹ "e vt ipetrent⁹ dona q̄ nāl' rō dictat. Sz p̄ces z ēt dona silr z btitudines quodāmō sūt. vij. g̃ z mā pleuit. sz ītētio legislatoꝝ i oīb⁹ p̄cept⁹ ē vt lex ipleať. g̃ sufficiēs fuit vnū p̄ceptū tm̄. s. de dilectōe p̄xi ponē. ¶ Rō. vij

dic̄ glo. Bona ē lex q̄ oū ocupiscētiā pbibet malū pbibet. sz pcepta ordināt ō pctā vt pz p Aug. i li. de decē cord. g̃ suffe/ cisz vnū pceptū ponēt quo ocupiscētia pbibēt. C Sz ō vi deā q̄ debeāt eē plus q̄ .x. vbicūq; enī ordinat eē pctm̄ in ope rib̄ dirigit eē pctm̄ i iteriozi ocupīa: qz ocelsus ī pctm̄ pctm̄ ē. sz furū z mechia pbibēt diuersis pceptis q̄tū ad actū z q̄tū ad ocupiscētiā g̃ eadē rōne z alia pctā debuerūt duplicib⁹ p cept pbiberi. C Ad vt i. ij. li. di. xlij. dic̄ mgr trib⁹ modis alis q̄s peccat. s. i deū: i pximū: i seipz. C Ad fm pbm i. ij. eth. itētio legislatoz ō pctm̄ in deū: q̄dā vo ō pctm̄ i pximū videt ēt q̄ q̄dā debue rūt ordinari ō i seipz. C Ad fm pbm i. ij. eth. itētio legislatoz est ad vtutē ciues iducē. vñ z de singul vtutib⁹ aliq̄d lex pci/ pit: sic pz i. v. eiusdē. sz multo plures vtutes sūt q̄. x. g̃ debēt eē plura pcepta. Alteri⁹ videt q̄ pcepta male ordinēt: qz sic cūde tabule ordināt ad dilectōez pximi quē videm⁹. pcepta vo pme tabule ad dilectōez dei q̄ iuisibil ē: g̃ pcepta secūde tabule pxi⁹ poni debuerūt. C Ad pxi⁹ ē aliq̄d in corde q̄ sit i executiōe opis. sz pceptū tertiū pme tabule videt ad cor pti/ nere. pceptū vo secūdū ad opus iteri⁹. pmū aūt ad op⁹ exti⁹ qz ad act⁹ latrie ptiet. g̃ cōueniēter ordināt. C Ad fm boe. pxi⁹ extirpāda sunt vitia q̄ ī ordināt ad extirpatōez vitioz: affirmatiua aūt ad habēdas vtutes: ergo i secūda tabula pceptū affirmatiuū nō obuit eē pmū sz vltimū. C Ad dicēdū ad pmā q̄nē q̄ cū itētio legis latoz sit ad vtutes hoies īducē q̄b⁹ legē tradit oz q̄ illo mō i assignādis pcept lege vtat q̄ opetat vie ad vtutē: q̄ q̄dē ē vt ex his q̄ magis i pmptu sunt in difficilioza tēdat: sic etiā i di sciplinis ex magis notis ī min⁹ nota procedit. z iō legislatoz in iūis. x. pcept q̄ sūt q̄si pma legis initia illa phibuit vl pcepit q̄ pmo occurrūt faciēda vl dimittēda eūti ad vtutē: z ex his alia itelligi voluit q̄ in eis q̄si in suis pncipijs icludūt. z ppē hoc plura negatiua posuit q̄ affirmatiua: qz magis ī pmptu ē z facile vt mala dimittāt q̄ vt bona pficiāt. Ad mal ēt illa p/ hibuit q̄ statī in p⁹ aspectu detestāda videt: z sili⁹ in bonis il la pcepit q̄ cuilibz eē debita mānifestū ē. C Ad pmū g̃ dō q̄ cuius ī pcept negatiuis pueē act⁹ exteriōr poti⁹ q̄ ponat: iclu dit tñ act⁹ rōnis eligēt repssionē cupiditat vel ocupiscētie q̄d act⁹ phibitos iclinabat: z ī b meritū ostitit. C Ad secū dū dicendū q̄ cuius phibitio minozis mali ī magis malo nō includat via silogistica vt argui possit si magis malū dimit tēdū ē q̄ z min⁹ malū: icludit tñ eo mō quo ea q̄ ex semib⁹ nāe pgredūt ī rōnib⁹ semīalib⁹ otinēt. Sic enī nā ex puis semib⁹ i maxias arbozes pficit: ita ēt z lex ex his q̄ in pncip⁹ ī pmptu sūt in alia procedit q̄ sunt q̄q; difficilioza z pfe/ ctioza. z iō legislatoz p. phibitiōez mechie phibuit fornica/ rionē simplicē. Ad p falsū testimoniū phibuit oēz turpē q̄stū: z sic de alijs. C Ad tertiū dō q̄ pceptū pme tabule nō erat simplr ī ditū rōni: qz de/ terminatio diei q̄ vacādū ē dīnis obsequijs ē ceremōial nō mozal⁹ q̄uis subsitātia pcepti mozal⁹ sit. vñ mag⁹ natū erat a mēte excidē q̄ ea q̄ totalr nāl rō dictat. z iō poti⁹ ī b pceptō ex b pz solo ad q̄rtū. C Ad q̄ntū dō q̄ q̄rtū pceptū maxie vi deb⁹ habē de debito z de nāli iclinatiōe z puato amore. z iō min⁹ videbat eē meritoziū q̄ alia. z iō ppē b oportuit vt ei adderē pmiū. Al dō q̄ q̄rtū pceptū ē pmū secūde tabule. vñ ipsi pmiū addit: sic z in p⁹ pcepto pme tabule pmiū inuit ex b q̄ dei mīa cōmemorat vt ex his duob⁹ mādat ostēdant oia seq̄ntia pmiabilia eē. C Ad secūdā q̄nē dō q̄ lex ciuil suis pceptis dirigit hoies in cōicatiōib⁹ q̄ sunt ad alterū fm vitā politicā: q̄ q̄dē nō pōt eē nisi hoīs ad hoīes. Qerisibiles ent vident laudes politice vite in deo trāsferētes: vt dī in. x etb. sz lex dīna dirigit nos suis pcept in spūali vita fm quā societatē hēm⁹ nō solū ad hoīes sz ad deū. j. Jo. iij. z iō opoz mit pcepta legis dīne b mō distingui q̄ q̄dā dirigerēt hoīes in his q̄ ad deū spectāt q̄ dicūt pcepta pme tabule. q̄dā vo ī his q̄ spectāt ad pximū q̄ dicūt pcepta secūde tabule. Ordi/

nat ām hō ad deū triplr. Uno mō p meditatōz cordis vt dr ī psal. Uacate z videte. q. e. sum de⁹. z ad h dirigit tertiū pce/ ptū. s. scificatio sabbati. g̃ aliq̄ō tps deputat ad vacandū di uinis cessādo ab oīb⁹ q̄ h ociū pturbare possent. Alio mō p reuerētiā oris: qō fit dū laudat: z nomē ei⁹ cū reuerētia enū ciat. Et qz p⁹ occurrit ī reuerētia dīni nois iurare q̄ laudes debitas deo reddē Nō in secūdo pcepto ponit Nō assumes nomē dei tui in vanū. Tertio vt in ope seruitiū debitū exhi beat: qō latria dr. ad cui⁹ actū pmū pceptū ordinat. silr p. p hibitōez 3tij Nō hēbis deos alienos. Ad pximū aūt hō du plicit ordinat. Uno mō vt ei bīficiū īpēdat: qō maxie pa/ rētib⁹ faciēdū ē. vñ ī p⁹ pcepto secūde tabule honorato parē tū pcipit. i quo itelligit eē bīficiū prio exhibēdū. Alio mō vt prio nocumētū nō inferat. qō q̄dē ostingit triplicit. Pri mo q̄tū ad cor. z sic sunt duo pcepta vltia Nō desiderabis vxorē pximi tui. z Nō cōcupisces domū pximi tui. Secdo pōt iferri nocumētū prio ore. z h phibet q̄nto pcepto Nō loqr ō pximū tuū falsū testimoniū. i quo fm regulā pz⁹ oa tā detractio z obiurgatio z oīa hmōi phibēt. Tertio infer tur prio nocumētū ope. qō q̄dē ostingit duplr. Uno mō in q̄ntū subtrahit ea q̄ sūt necaria vite. z sic ē q̄rtū pceptū Nō furtū facies. Alio mō in q̄ntū ipsi vite ipedimētū parat. qō duplr ostigit. Uno mō ō vitā q̄ ipe in seipso idē nūeroviuit. z ō h ē secūdū pceptū Nō occides. i quo ēt oē nocumētū in psonā phibet. Alio mō ō vitā q̄ aliqs viuit in ple idē specie Et ō h nocumētū ē tertiū pceptū Nō mechaberis. qz adulte/ riū ō certitudinē plis ē. C Ad pmū g̃ dicendū q̄ vtutes do na btitudines petitiōes z pcepta legis sic dictū ē. s. co. respō dēt sibi ī gnāli: qz q̄libz istoz se extēdit ad totā būanā vitā. nō tñ oz q̄ pticularit singla singul rīdeāt nisi p adaptatōez aliquā eo q̄ nō ē eadē rō distinguēdi in oīb⁹ pdcis. C Ad secūdū dicēdū q̄ dilcio primi ē sic pma radix obseruādi p/ cepta put ī dilectiōe primi ēt dilectio dei icludit. est enī fi nis pcepti vt dr. j. Tbi. i. vñ tenet locū pmi pncipij ī disciplī nis. vñ sic ibi post pmū pncipiū ad q̄ō oīa reducunt: vt dr ī iiij. metb. s. q̄ affirmatio z negatio nō verificāt de eodē po nūt alia pncipia magis ppinq̄ pticularib⁹ oclusiōib⁹: Ita ēt in lege pter dilectionē primi oportuit poni aliq̄ spālia pce/ pta q̄ dirigerēt in pticularib⁹ actib⁹. C Et silr dicēdū ad ter tiū de ocupiscētia q̄ ē sicut radix oīum malox. C Ad q̄rtū dō q̄ nocumētū q̄ō alicui in psona infert nāle bonorē bz: nec terminat ad aliq̄ō reale bonū faciēt sz solū ad bonū estima tū q̄ ē vidicta. sz nocumētū q̄ō ifert ī subtractiōe rerū vl in abusu vxoz natū ē habē q̄ndā delcātionē inq̄ntū terminat ad aliq̄ō bonū reale ad min⁹ sensibile ipsi⁹ opant. Et iō ista duo nocumēta distīguūt pcepti ptinētib⁹ ad cor z ad actū. nō ām pceptū q̄ō ē de nocumēto psone primi talē distictōez respicit. C Ad q̄ntū dicēdū q̄ fm pbm in. v. eth. legislator ī tēdit cōe bonū p lationē legis. Et iō act⁹ pticulares vni⁹ hoīs nō pcipit nisi fm q̄ ad aliū ordināt. Et ppē b ēt q̄tū ad mo dū tradēdi ista pcepta b mō fuerūt assignāda vt p ea ordina ret hō tñ ad alterū q̄uis in ordinatiōe ad alterū icludat ēt ordinatio ad seipm: sic ī dilectiōe primi icludit dilcio sui. C Ad sextū dō q̄ nō oportuit ī pcepti decalogi oīum vtutū act⁹ pcipi: qz h ad pfectōez vite vtuose ptinet. sz oportuit tñ ī ill hoīes dirigi p pcepta decalogi q̄ p⁹ faciēda occurrūt tē/ dētib⁹ ī vtutē vt dictū ē. C Ad tertiā q̄nē dō q̄ pcepta de/ calogi ordināt fm q̄ p⁹ z pncipalr faciēda vl vitāda occur/ rūt. Et qz in spūali vita ad cui⁹ directionē decalog⁹ dat rō agēdi de⁹ ē q̄si finis: iō pcepta q̄ ad deū ordināt p⁹ ponunt int q̄ talr ordo osideratur vt pxi⁹ illud pceptū ponat cui⁹ 3tiū a deo mag elōgat: qz gradatim deo approximam⁹ a remotio rib⁹ discedentes. Et iō pceptū quo phibet 3tij⁹ cult⁹ p quē hō q̄si totalr a deo recedit pxi⁹ pōit q̄tū pceptū quo phibet ir reuerētia inuane assumēdo diuinū nomē. Et vltio ponit p/ ceptū de q̄te cordis ī deū ī quo hō deo maxie approp̄inq̄t. In pcept ām secūde tabule ēt simil ordo obseruat vt. s. pxi⁹ po nat illō pceptū q̄ō p⁹ in bona quersatōe occurrit. z qz pxi⁹ ē

ordiatio hoīs ad domesticos q̄z ad exteros. iō p̄ceptū de honoratiōe parētū p̄mittit alijs q̄ ad oēs cōiter ptinēt i q̄b⁹ ēt p̄mittūt phibitōes illoz q̄ p̄ncipal'r occurrūt cauēda. Tēdē/tib⁹ āt ad vtutē pri⁹occurrit vitādū nocumētū opis q̄z oris: z oris q̄z cordis. z int̄ nocumēta opis ḡui⁹ nocumentū pri⁹ vitādū occurrit. z iō phibitio homicidij p̄cedit phibitiōez mechie: q̄ p̄cedit phibitionē furti. z be tres phibitiōes p̄cedūt phibitiōez falsi testimonij. Et vltīo ponit phibitio ocu piscētie in quo iam pfectio virtutis ostitit. Et p hoc patet solutio ad obiecta.

Ad tertiū sic p̄cedit. Videt q̄ nō oīa leḡ p̄cepta ad h̄. x. reducant. Cū enī h̄ p̄cepta ius nāle otineāt nō poterūt ad ea reduci nisi q̄ ex iure nāli pficiscūt. sz q̄dā phi bēt i lege q̄ nō videt mō aliquo ex lege nāli pficisci q̄ nihil differūt vtrū sic vl sic fiāt anteq̄z lege posita sint. vt q⁹ sacrifi/cet hirc⁹ vl thaur⁹ sic ēt phs in. v. eth. dic. ḡ nō oīa p̄cepta legis ad h̄. x. reducūt. Ea q̄ sūt diuersoz generū iuicē nō reducūt: sic artificialia nō reducūt i p̄ncipia nālia: sz in p̄nci piū qō ē volūtas vt in. vi. meth. dr. sz h̄ p̄cepta nālia sunt cū sint de lege nāli. ḡ p̄cepta ceremonialia q̄ sūt alteri⁹ gnis ad ipsa ñ reducūt. Ea manēte cā manet effect⁹. sz q̄dā p̄cepta leḡ mutata sūt ill' p̄cept⁹ manētib⁹: ḡ nō reducūt ad ista' sic ad cās. Oīa ista p̄cepta nāl'r dictat. sz nō oīuz q̄ i lege posita sūt q̄rēda ē rō: vt. ff. de le. z se. ḡ nō oīa p̄cepta leḡ ad h̄ reducūt. Vbi ē eadē cā z idē effect⁹. h̄ aūt p̄cepta eadē sunt apud oēs. cū ḡ multa p̄cepta legis dine z legis ciuil' apud diuersos diuersa sint videt q⁹ nō oīa p̄cepta legalia ad h̄ reducāt. Sz ꝯ. Oīa p̄cepta legis ad dilectiōez dei z p̄mi aliq̄lit reducūt: vt i p̄ce. di. dixit magr. sz dilectio dei z p̄mi sufficiēt otinet in istis p̄ceptis. ḡ oīa alia p̄cepta legis ad h̄ reducūt. Sic Celsus dixit ius ē ars eq̄ z boni. sz q̄cq̄d otinet i aliq̄ arte reducit ad p̄ma p̄ncipia illi⁹ art⁹ sic i sciētijs demōstratiuis ad dignitates. cū ḡ p̄cepta legis nāl sint in agibilib⁹ sic p̄ncipia nālit cognita i demōstratiuis videt q⁹ oīa p̄cepta legalia ad h̄ p̄cepta legis nālit reducant. Nullū p̄ceptū leḡ iustū ē nisi rōnabilit positū sit. sz oīs recta rōcinatio oz q⁹ a nāli cognitōe deducat: q⁹ p̄ncipiū rō nis itellect⁹ p̄ncipioz ē. ḡ oz q⁹ oīa legis p̄cepta si iusta sūt a p̄ceptis legis nature deducāt. z sic oīa alia in h̄ p̄cepta reducūt. Ad. ꝯ. dicēdū q⁹ i reb⁹ nālib⁹ iuenit triplex cursus rerū Quedā enī sūt sp q̄ nunq̄z deficiūt ex nā sua h̄ hītia vt sint z ipediri nō possint. Quedā vo sunt freq̄nē q̄ i pauciozib⁹ ipe diūt. Quedā vo sunt raro vl' i minozi pte. Ea aūt q̄ sūt sp sūt cā z origo eoz q̄ sūt freq̄nē z raro. vñ ēt i ea q̄ sūt sp reducūt vt in. vi. meth. pbat. sic mot⁹ celestes q̄ sp sūt sūt cā z regu/la mot⁹ pluuiarū z imbriū q̄ vt frequent currūt. Eodē mō z vtiq̄z sūt regula z cā casualiū motuū: vt iuētiōis thesauri vl alicui⁹ hmōi fm q⁹ hōvl ex pluuia vl ex aliquo hmōi qō ad motū celi reducit hz occasionē fodiēdi in agrū vbi thesaur⁹ iuenit. Ita ēt ē de legib⁹ quib⁹ hūani mot⁹ dirigūt. Quedā enī sunt leges q̄ ipsi rōni sūt idite q̄ sunt p̄ma mēsura z regla oīuz hūanoz actuū. z h̄ nullo mō deficiūt sic nec regimē rō/nis deficē pōt vt aliq̄ esse nō debeat. z be leges ius nāle dicūt. Quedā vo leges sunt q̄ fm id qō sunt hīt rōnē vt obser uari debeāt: q̄uis aliq⁹ occurrētib⁹ earū obstuatio ipediat: sicut q⁹ depositū reddat deponēti impedit quādo gladius furioso deponēti reddēdus esset. z be leges similantur his que frequent in nā accidunt. z iō directe z imediate ad ius nāle reducūt. Et iō Iul. in p̄ma rhetorica notat hmōi ius a nāli iure pfectū. Quedā vo leges sunt q̄ fm se ꝯsiderate nul lā rōnē habē videt sue obseruatiōis. sz rōnē hmōi nāciscūt ex aliq⁹ occurrētib⁹ q̄ faciūt decētiā obstuādi. z hmōi sil'an tur bis q̄ raro accidūt i nā. Vñ sic illa nō reducūt in causas nāles nisi obstuato ocursu oīuz q̄b⁹ aliq⁹ rar⁹ euent⁹ accide/bat: ita ēt hmōi legalia q̄ dicūt positiua iura reducūt ad le/gē nature nō fm se absolute: sz ꝯsiderat oīb⁹ circūstātijs pti cularib⁹ q̄ faciebāt decētiā sue obstuatōis. Vñ pz q⁹ oīa p̄ce/pta legis diuine vl ciuil' ad hec p̄cepta reducūt aliquo mō.

Ad p̄mū ḡ od q⁹ illa lege pollicita de q̄b⁹ plūs loq̄t fm se cōsiderata differētiā nō hīt vtrū sic vl sic fieri debeāt. sz hu iusmodi differētiā sortiūt ex diuersis ocurrētib⁹ vt dcm ē. Ad secūdū dm q⁹ artificialia nō reducūt in nālia ita q⁹ nā sit eoz p̄ncipiū z p̄ncipale p̄ncipiū: sz inq̄ntū ars vtit nāli bus organis ad cōplementū artificij. Silr ēt p̄cepta ceremo nialia vl iur⁹ positiui nō reducūt ad nālia q̄si ex ipa nā vim obligādi habeāt. sz h̄ hīt ex volūtate istituētis q̄ i istitutiōe nāli rōne vtit si recte istituit. Ad tertiū dicēdū q⁹ illa p̄ce pta legis q̄ mutata sunt obstātie sue rōnē hēbāt nō ex ipsa substātia fcl: sz ex aliq⁹ circūstātib⁹ casuis. sic q⁹ opozebat nre redēptiōis misteriū aliq⁹ signis p̄figurari: vl aliq̄d hu iusmodi. Vñ cessātib⁹ his causis nō manet reductio istoū p̄ceptoz ad p̄cepta nālia. Ad q̄rtū dicēdū q⁹ h̄ itelligēdū est q̄tū ad substātiā fcī q⁹ lege p̄cipit. qō aliq̄n nō hz rōnē q̄re sic vl aliē fiat vt dictū est. Ad q̄tū dicendū q⁹ p̄cepta legis q̄ apud diuersos diuersa sūt depēdēt a p̄ceptis nāli⁹ q̄ sunt eadē apud oēs mediātib⁹ aliq⁹ circūstātijs vt dcm ē

Et hoz varietas varietatē in iure positiuo causat. Ad q̄rtū sic p̄cedit. videt q⁹ p̄cepta decalogi sunt di/ rū varietatē nō pōt vna cōis regla iueniri quā nō oporteat ī aliq⁹ casib⁹ deficē ad filitudinē lef bie edificatiōis. sz p̄ce pta leḡ sūt mēsura būanoz actuū. cū igit oē p̄ceptū qō i ali/ quo casu itermittēdū ē dispēsabile sit videt q⁹ oīa p̄cepta le gis dispēsabilia sint. Ea p̄hs dic⁹ i. v. ethi. q⁹ iustū nāle nō est idē apud oēs: sic nec alia q̄ nāz hoīs ꝯsequūt eadē i oib⁹ inueniūt: vt q⁹ dextera sit fortioz sinistra: cū otīgat aliquos ambidextros ee. sz oīa p̄cepta q̄ nō ab oīb⁹ sunt obseruāda sunt dispēsabila: ḡ p̄cepta decalogi q̄ sunt de iure nāli sūt di spēsabilia. Ea p̄ceptū dīnū nō pōt ee iniustū. sz de⁹ aliq̄n p̄cepit fieri aliq̄d ītū p̄cept⁹ decalogi: sic p̄z Exo. xii. de spo/liatiōe egyptioz. Et Ose. j. de accessu ad fornicariā. ḡ aliq̄n iustū ē fieri ℈ p̄cepta decalogi. ḡ p̄cepta decalogi sunt dispē sabilia. Ea p̄ceptū dīnū nō pōt ee iniustū. sz de⁹ aliq̄n p̄cepit fieri aliq̄d ītū p̄cept⁹ decalogi: sic p̄z Exo. xii. de spo/liatiōe egyptioz. Et Ose. j. de accessu ad fornicariā. ḡ aliq̄n iustū ē fieri ℈ p̄cepta decalogi. ḡ p̄cepta decalogi sunt dispē sabilia. Ea p̄ intē ōcalogi p̄cepta otinēt homicidij phibitio sz aliq⁹ casib⁹ otīgētib⁹ iuder p̄cipit hoīez occidi z iuste. ḡ z silr alia p̄cepta aliq⁹ casib⁹ emergētib⁹ pōt nō obstuāda ee. Ea sic p̄z dictū est oīa p̄cepta legis aliquo mō ad p̄ce/pta decalogi reducūt. sz platis eccl'e licet i aliq⁹ legis p̄ce/ptis dispēsare: ḡ z silr i p̄ceptis decalogi. Ea ℈. fm beri. i li. de p̄cepto z regla: nulli licet dispēsare i p̄cepto qō a suo supioz ē ipositū. sz p̄cepta decalogi sūt ipōsita a deo q̄ē supe rioz oīb⁹. ḡ nulli licet i p̄ceptis huiusmōi dispēsare. Ea i quolibz gnē ē vna p̄ma mēsura quā oz ee certissimā z infal libilē vt p̄z i. x. meth. sz p̄ma mēsura oīuz hūanoz actuū ē lex decalogi: ḡ i nullo casu ab ea discedē licet. z ita indispēsabil est. Ea illud qō ē p se verū sp z vbiq̄z ē verū: ḡ illud qō ē p se iustū sp z vbiq̄z obseruādū ē. sz p̄cepta decalogi sūt hmōi. ergo ꝛc. Ad. ꝯ. od q⁹ i q̄libz legislatiōe oz duo cōsiderare. f. substātiā legis q̄ ponit: z id ad qō legislator respicit. Et sic lex lata ē mēsura subdit oz i suis actib⁹: ita h̄ ad qō respicit legislator: qō ē legis intētio z finis ē mēsura legis positiua oīcozdāt ita lex ipa rectitudinē nō hz si ab itētiōe legislatoris deficēt q̄ ē rectitudinē ostitue z cōseruare. Si ergo sint aliq̄ p̄cepta su salua iustitia possit aliq⁹ ab eis deflectē. sic si ēt hoc p̄ce ptū nullū faciēdū ee iniuriā. z iō cū oīa p̄cepta decalogi sint buiusmodi ipossibile ē q⁹ dispēsatiōne recipiant. Preterea aūt q̄ legislator edidit ad mēsurā p̄dcoz metieda sunt. Vñ q̄diu illa p̄cepta posita ñ pōt pteriri sine pitudicio p̄me mē/ sure ad quā ostituta sūt nulli hz ī eis dispēsare. Si q̄ vo pōt salua itētiōe legis pteriri: tūc ē licitū dispēsare i ill' p̄cept⁹ ei q̄ auctozitatē hz. Si vo i aliq⁹ casib⁹ lex posita ab itētione legislatoris discedat: q⁹ nō potuit legislator ad oēs casus itē dere legē statūēs: sz ad ea q̄ pluries accidunt: tūc ētiā licitū ē legē positā pterire: z itētionē legislatoris seq̄. sic p̄z i eo q⁹ nō reddit depositū impugnāti fidē vl' patriā. z ad h̄ ꝑficit q̄dā

virt⁹ q vocat̄ a phō i. v. et h. epikeia p quā hō ptermissa lege legislator⁹ rōne seq̄t. ¶ Ad pmū g̈ dō q phs loq̄t de p ceptis legis positiue: z nō de illis q̄ intētione legislatoris in cludūt. ¶ Ad secūdū dicēdū q iustū nāle ē duplex vt supra dictū ē. Quoddā q̄ sp z vbiq; ē iustū: sic h̄ in quo ꝺsistit for ma iustitie z virtut⁹ in gnāli. sic mediū tenē: rectitudinē ser uare: z alia huiusmodi. Quoddā vo ē ex h̄ pfectū fm Tul. z h̄ in plurib⁹ ita ꝺtingit. sz pōt in pauciorib⁹ deficē vt dictū ē. ꝺtingit ex h̄ q iustū huiusmodi est applicatio q̄dā vl̄is z pme mēsure ad māz diffozmē z mutabilē. z de huiusmōi iu sto loquit phs. ¶ Ad tertiū dicēdū q circa pcepta decalo gi fm q ad decalogū ptinēt nunq; de⁹ fieri pcepit. phibitio accipiēte. retēta ergo hac ꝺditiōe si res illa fiat ipsi⁹ accipiē tis iā nō erit ꝺ decalogū. h̄ aūt nō solū de⁹ q̄ ē oīuz oīs facē poterat: sz etiā q̄q; boies auctozitates hūtes rē q̄ vni⁹ fue rat alteri ꝺferūt ex aliq̄ cā. Pōt tñ de⁹ in aliquib⁹ factis ꝺdi ēnī furti. ad decalogū ptinet nunq; de⁹ fieri pcepit. phibitio rōnes ōnias decalogo auferre q̄ z naturā mutare pōt: q̄ hō facē nō pōt. sic ab ea q̄ nō ē mr̄imonio iūcta pōt auferre hāc ꝺditōez nō stā fine h̄ q vxoz plenarie fiat vt sic accidē ad eā occisio simplr: sz occisio eius q̄ mortē pati nō debuit. ¶ Ad ōtrū nō ꝺ nō est eadē rō de pceptis decalogi: z de aliis pce ptis legis: vt ex ꝺdictis patet.

Hōtrū sic pceditur. videt⁹ q incōueniēs fuerit sabba ti obseruatōez pcipe. Sabbatū enī ē septīa ps tpis to tius vite hoīs. sz valde irrationale videt⁹ q hō septi mā ptē vite sue in ocio amittat. sic Sen̄. ꝺcit veridēs cere monias iudeoz: sic Aug. narrat in li. de ci. dei. ergo irrōnale fuit sabbati obseruātiā pcipe. ¶ Ōtra q̄nto exercitatio alicui⁹ rei magis ꝺsōtinuat⁹ tāto hō in illa re min⁹ pficit. sz sabba ti obseruatio instituta fuit ad vacādū diuinis. multo aūt cō tinuari⁹ ēet exercitiū diuinoz fi ei cuiuslibet diei vna hora ꝺputaret⁹. ergo videt⁹ q ad maiorē pfectū h̄ fuisset q̄z die septimā obseruare. ¶ Ōtra ab opib⁹ vtutis nullo tpe vacā dū est. sz opa seruilia sūt mā vtutis: ergo nō debuit pcipi vt de sabbati a seruilib⁹ opib⁹ abstineret⁹. ¶ Sz ō. Ad legisla tozē ptinet oēs hūanos act⁹ moderare. sz cū ipossibile sit sp ōtinuari⁹ ēet exercitiū diuinoz fi ei cuiuslibet diei vna hora ꝺputaret⁹. ergo videt⁹ q ad maiorē pfectū h̄ fuisset q̄z die septimā obseruare. ¶ Ōtra ab opib⁹ vtutis nullo tpe vacā dū est. sz opa seruilia sūt mā vtutis: ergo nō debuit pcipi vt de sabbati a seruilib⁹ opib⁹ abstineret⁹. ¶ Sz ō. Ad legisla tozē ptinet oēs hūanos act⁹ moderare. sz cū ipossibile sit sp agē vt. pōs i li. de sō. z vigi. ꝺcit ad ad moderationē hūano rū actū ptinet vt aliqō tps ḋeti ꝺputet⁹. ergo ꝺueniēs fuit vt legislator h̄ instituēt. ¶ Ad boīb⁹ spāli vita vinētib⁹ maxi ma cura adhibēda ē vt ꝺ dei oipotētiā z puidētiā cognoscāt. ex h̄ ptinet oēs hūanos act⁹ moderare. sz cū ipossibile sit sp agē vt. pōs i li. de sō. z vigi. ꝺcit ad ad moderationē hūano rū actū ptinet vt aliqō tps ḋeti ꝺputet⁹. ergo ꝺueniēs fuit vt legislator h̄ instituēt. ¶ Ad boīb⁹ spāli vita vinētib⁹ maxi ma cura adhibēda ē vt ꝺ dei oipotētiā z puidētiā cognoscāt. sz lex moysi data est ad instruēdā vitā spūalē: ergo pcipue h̄ lege illa debuit pcipi qō ad dei oipotētiā z puidētiā credē dā boies assuefacēt. h̄ aūt est obseruatio sabbati q̄ in memo riā reducit vt rabbi moyses ꝺcit p̄ncipiū mūdi cui⁹ factura septīa die ōsūmata ē: q̄ supposita cūctis etiā simplicib⁹ eui denē. sz pceptū de sabbato obseruādo fuerit morale decalogi q̄ sunt pcepta moralia leg⁹ nature. ergo pceptū de sabbato ē morale. ¶ Ōtra sup illud Lu. xiij. Sex ꝺes sunt in quib⁹ opari licet: ꝺcit glo. Lex i sabbato nō hominē cura re sz seruilia opa facē id est pctīs grauari. phibet. Sz vacare pctō ē morale pceptū: ergo z pceptū de sabbato obseruādo. ¶ Illud qō hz rōnē moralē videt⁹ eē morale pceptū. sz ob seruatio sabbati ē huiusmodi: vt pz Exo. xxxj. Ui li. iiij. Vacatiōis in ḋt gra q̄ ē ad deū z vt pticulā vite deo tri buant z redeāt seru⁹ z subiugale sabbati obseruātia exco gitata ē. ergo pceptū de sabbato obseruādo ē morale. ¶ Sz 3. Precepta q̄ sunt data in signū nō sunt moralia sz ceremo nialia. sz pceptū de sabbato ē huiusmodi: vt pz Exo. xxxj. Ui dete vt sabbatū meū custodiatis: q̄z signū ē inē me z vos. er go pceptū de sabbato ē ceremoniale. ¶ Leuit. xxvj. ꝺcit glo. Mādatū sabbati q̄uis in decē mādatis numeratū sit: non tñ ex eis est. videt⁹ ergo q̄ sit ceremoniale z nō morale.

Vlteri⁹ videt⁹ q nō debuerit cessare tpe gr̄e. Thurifica tio enī vt ꝺcunt sci z mgr̄i nō cessauit: q̄z significat illud qō sp faciēdū ē. s. deuotionē oronis. sz obseruatio sabbati signi ficat requiē in deo vt Aug. ꝺcit sup Exo. q̄ q̄dē sp faciēda ē ergo nō debuit tpe gr̄e cessare. ¶ Ōtra obseruatio sabbati ad maximā pfectionē ordinabat. s. ad vacādū diuīe ōtēplatōi. sz stat⁹ gr̄e ē pfectioz statu legis: ergo etiā magis ꝺz obseruа ri in h̄ statu q̄z i illo. Si ꝺcas q obseruat⁹ sz mutata ꝺie. s. dñica. Cōtra. Magis ē in reuerētia habendū qō ad diuini tatē ptinet q̄z qō ad hūanitatē. Sz rō obseruādi sabbatū fu it misteriū diuine quietis: ergo non fuit obseruatio sabbati cōmutāda i obseruationē dñice. ꝓpter misteriū resurrectio nis: qō xp̄o fm humanā naturā cōpetit. ¶ Ōtra tpe gr̄e tene mur pfecti⁹ deo vacare q̄z tpe legis. sz tpe leg⁹ a multis absti nebat⁹ q̄ nūc in ꝺie dñico licite fiūt. Nō enī erat licitū cibos coquē nec itinerare: ergo obseruatio sabbati nō ē mutata in dñicā. ergo adhuc ꝺz obseruatio sabbati remanē. ¶ Sed ō Exo. xxxj. Septīa ꝺies erit sabbatū id est reqes. glo. alia pce pta obseruāda in no. te. ad litterā nō ḋubitam⁹. illud aūt de sabbato velatū z i misterio pceptū fuit vt hodie a nobis nō seruet⁹: sz solū signatū intueamur. ¶ Ōtra Dam̄. ꝺcit q sabba ti obseruatio excogitata fuit partiul⁹ z sub elemēt⁹ mūdi ser uiētib⁹. sz a tali seruitio liberati sum⁹ p aduentū xp̄i: ergo z sabbati obseruatio cessauit. ¶ A⁹ ꝺcēdū ad pmā qōnē q sic pceptū de sacrificiis habuit aliquā cāz mozalē nō simplr sz fm ꝺgruētiā illoz q̄b⁹ lex ḋabat⁹: q̄ ad idolatriā pni erāt vt deo offerrēt qō al's idol' ꝺtulissent. z aliā cām mistica. s. ad significādū sacrificiū passiōis xp̄i. Ita z pceptū de obser uatiōe sabbati habuit aliquā cām mozalē ex ꝺditiōe eoz q̄ bus lex ḋabat⁹. q̄ ꝓpter auaritiā eis ḋitā intātū se z sibi sub ditos opib⁹ seruilib⁹ occupassent q̄ oīno mens eoz a dīnis subtraheret⁹. Ut hāc cām tāgit Dam̄. Silr etiā qz ad errozes gētū pni erāt indicta ē eis obseruatio sabbati vt creationē mūdi sp pre ocul' haberēt: z sic deū recognoscerēt z timerēt. quā cām tāgit rabbi moyses. Habuit nihilomin⁹ z cām mi sticā triplicē. Una m allegozicā ad significandū quietē xp̄i i sepulchro. Alia mozalē ad significādū requiē humane mē tis a pctis z ab oīb⁹ alijs reb⁹ in quib⁹ requiē nō iuenit nisi in deo in quo solo est quies. Tertiā anagogicā ad significā dū eternā requiē q̄ sci in gl̄ia quiescēt. z iō ꝺueniēs fuit in stitutio sabbati ꝓ tpe illo. ¶ Ad pmū ergo ꝺcēdū q sabba ti tps nō amittit⁹ si h̄ in sabbato fiat ad qō reputatū ē. s. diui noz ōtēplatio. sz qz iudei omissis diuinis in sabbatis mag⁹ z inutilib⁹ reb⁹ vacabāt: iō eos Sen̄. ḋerisit vt ḋicit Treū. j Uiderūt eā hostes z ḋerisērūt sabbata ei⁹. ¶ Ad secūdū ḋi cēdū q labor nō solū ipedit ōtēplatiōis actū dū exercet⁹: sed etiā postq̄ trāsit dū remanēt ex labore mēbra fessa z mens ḋistracta. vñ ꝺueniēt⁹ fuit vt vn⁹ ḋies iteger diuinis depu tar⁹ eē q̄ in singul' ḋieb⁹ aliq̄ hore. ¶ Ad tertiū ḋm q q̄q; act⁹ vni⁹ virtutis intermitt⁹ ēdus est ꝓpter actū excellētioris virtutis. sic opa aliarū virtutū aliq̄n ꝓpter opus iustitie in termittunt⁹ vt ḋicit Tull⁹ in ꝓmo de offi. Uirtutes aūt oēs ōtēplatiue sunt digniozes virtutib⁹ actiuis q̄rū mā esse pūt seruilia opa. vñ nō est inconueniēs q opus seruile intermit tat⁹ ad tps vt ōtēplationi vacet⁹. ¶ Ad secūdā qōnē ḋicēdū q pceptū de sabbato obseruādo q̄tū ad aliqd mozale est: z q̄tū ad aliqd ceremoniale. z q̄tū ad aliqd pōt etiā ḋici iudi ciale. Scōm enī illud ei⁹ q nālis rō ḋictat pceptū mozale ē: vt. s. aliquo tpe hō ōtēplatiōi vacet. sz taxatio tpis in quo va candū sit nō est de ḋictamine nālis legis. z iō nō est mozale pceptū. Sz fm q hz p cā significationē sic est ceremoniale. fm aūt q hz p cā ḋitionē illi⁹ pp'li cui subueniēdū erat p h̄ pceptū iudiciale est. ¶ Ad pmū ergo ḋicēdū q numerat⁹ alijs pcept⁹ decalogi q̄tū ad id qō hz de rōne mozal⁹ pcepti. ¶ Ad secūdū ḋicēdū q opa seruilia mistice ītelligūt⁹ pctā. sz ad lr̄az opa seruilia ḋicūt⁹ ad quoz exercitiū seruos depu tatos hēm⁹ in quib⁹ debēt artes mechanice ḋirigē q̄ ō libe rales diuidūt⁹. ¶ Ad tertiū ḋicēdū q cause ille nō sunt mo

rales nisi considerata conditione illius populi cui lex dabatur. vñ ex hoc magis pōt cōcludi q̄ sit iudiciale p̄ceptū q̄m morale. ¶ Ad tertiā q̄onez dicēdū q̄ sabbati obseruatio q̄tū ad illud q̄ō de lege nāli hēbat ꝓut morale p̄ceptū ē tpe gr̄e nō cessauit. imo pfecti⁹ iplēdū ē sic̄ z alia moralia p̄cepta. Et iō Apls. j. Corinth. vij. dat cōsiliū de virginib⁹ vt extra solliciturdinē existētes semp q̄ dei sunt cogitēt. Sz taxatio diei vl tpis q̄ ad legē moralē nō ptinebat veniēte statu gr̄e cessauit sic̄ z alia legalia. ¶ Ad p̄mū g̃ dō q̄ obseruatio sabbati inq̄ntū ceremonial' est significat p̄cipalit̄ requiē xp̄i in sepulchro. z p cōsequēs q̄etē quā hēm⁹ p ip̄m ꝺsepulti cū eo p baptismū i mortē Ro. vj. vñ veniēte vitate figura cessauit. Et nō ē sile de thurificatiōe q̄ p̄cipalr nō est signū futuri: Sz ei⁹ q̄ō sp eē dz. ¶ Ad secūdū dicendū q̄ q̄ pfecti⁹ in noua lege debem⁹ deo vacare: iō nō fuit taxandū tps illis quib⁹ iniūgit vt sine ītermissiōe ozent. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ obseruatio dñice nō obligat ex p̄cepto decalogi nisi q̄ntū ad h̄ q̄ō est de dicta mine legis nature. taxatio enī illi⁹ diei est ex institutiōe ecclesie volētis resurrectionē xp̄i cui nostrā vitā ꝺformare debem⁹ iniūgi memoria eē. q̄tuis aūt resurrectio xp̄i ei fm humanitatē ꝺueniat: tñ opus diuinitatis est q̄ eū a mortuis suscitauit. vñ nō in minori reuerētia est habēda q̄ reḡes artificis: z ꝺsūmatio cōditoris facte in die sabbati. imo ampli⁹ fm q̄ opus cōditoris ope repatiōis pficit̄. ¶ Ad q̄rtū dicēdū q̄ i die dñico tenemur vacare ex ꝺstitutiōe ecclie ab opibus q̄ nos impedire possent a cultu diuino q̄ indicit̄ in tali die exercēd⁹ nisi ex cā p eū q̄ hz auctoritatē in aliquo dispēsef. Nec oportet q̄ ab oīb⁹ in die dñica cessem⁹ a quib⁹ in die sabbati cessabāt: q̄ antiquor cessatio ab oīb⁹ op̄ib⁹ seruilib⁹ in significationē erat: nō aūt nostra cessatio.

Ad sextū sic ꝓcedit. videt q̄ vsuras accipe nō sit peccatū. Nihil enī est pctū nisi q̄ō est ꝺ p̄ceptū aliq̄ō morale. ceremonialia aūt z iudicialia legi mosaice nō nos obligāt. Sz p̄ceptū de nō accipiēdo vsurā nō est morale: q̄ p̄cepta moralia obligāt respectu oīuz z ad oēs. sed Deut. xxiij. iudeis ꝺcedit q̄ fenerēt nō ꝓximis Sz exteris. g̃ vsuras accipe nō ē pctū. ¶ Ꝑ cōstat q̄ ille q̄ alicui pecuniā mutuat aliq̄ō cōmodū ei facit. sed fm ph̄m in. v. eth. in retributiōe cōmanet ciuitas: vt. s. q̄ntū fecit tantū ei fiat. ergo nō est pctū: Sz licitū z iustū vt p cōmodo q̄ō mutuādo fecit aliq̄ō lucrū repoztet. Si dicas q̄ tenebat ei gratis mutuare: vñ in h̄ peccat q̄ vēdit alicui q̄ō ei debebat. ¶ Sz ꝺ. fm h̄ g̃ non peccabit lucrū de mutuo q̄rēs nisi q̄n mutuare tenet. Sz nō semp tenet mutuare: g̃ aliq̄n licet ei vsuras accipe. ¶ Ꝑ nō min⁹ possum accipe ab eo cui benefic⁹ extiti q̄ ab eo cui nullū bñficiū ꝺtuli. Sz si alicui cui nō mutuassem aliq̄d mihi daret de suo etiā si sperassem accipe licite detinē possem: g̃ z ab eo cui benefic⁹ extiti mutuū ꝺcedēdo: licet mihi aliq̄d expectare recipe z detinē. ¶ Ꝑ plus efficit̄ mihi debitor ille i quē transtuli dominiū rei mee q̄ ille cui solū vsum rei mee concessi. sed in rebus in quib⁹ nō transfert dominiū si cōcedant ad aliquē vsuz licet inde aliq̄d accipe: sic̄ pz in locationib⁹ domor equor z huiusmodi. ergo multo ampli⁹ licet mihi accipere ab eo in quē p mutuū pecunie mee dominiū trāstuli. ¶ Ꝑ q̄cūq cōicat alicui i pctō mortali peccat mortaliter. Sz ille q̄ dat vsuras accipiēs mutuū cōicat ei q̄ accipit vsuras dans mutuū. si g̃ accipiēs vsuras sp peccat videt q̄ z dās. q̄ falsū ē. ¶ Sz ꝺ. Lu. vj. Date mutuū nihil inde sperātes. z ꝺ h̄ veniūt feneratores: g̃ peccāt. ¶ Ꝑ ea q̄ veniūt i eādē diuisionē sunt vni⁹ rōnis. Sz dare pecuniā ad vsurā cōmerat alijs q̄ sunt pctā mortalia: vt pz in psal. Dñe q̄s habitat z̄c. g̃ ē pctū mortale. ¶ Ꝑ vbicūq ē turpe lucrū ē pctū. Sz ph̄s ponit in. iiij. eth. feneratores inē turpes lucratores: g̃ z̄c. ¶ Ad. ꝰ dicēdū q̄ ab oīb⁹ ꝺ cōiter q̄ dare ad vsurā pctm mortale ē. Sz diuersi diuersas rōnes assignāt. Quidā enī dicunt q̄ iō pecuniā ꝓ certo lucro ꝺcedē nō licet sic̄ domū vel equū vl alia huiusmodi q̄ pecunia nō deteriorat̄ ex vsu: Sz alijs reb⁹ aliq̄d depit ex vsu. Sz ista rō nō ē gnāl: q̄ in aliq⁹ rebus ꝓ quarū concessione aliq̄d accipi potest licite nihil ex vsu depit: sic̄ in ꝺcessiōe dom⁹ ad vsū ad vnū diē. ¶ Et ꝓterea pciū q̄ō accipit nō cōmēsurat̄ dāno q̄ō accidit ex vsu rei. nō enī tantū depit in mutuo quanntū dat̄. Et iō alij assignāt aliā rōnē: q̄ videlicz q̄n pecunia mutuat̄ transfert̄ dominiū: q̄ō nō fit in domo z in alijs reb⁹. iustū āt videt vt p vsu rei q̄ in ea remanet. s. dom⁹ aliq̄d accipe possim. Sz h̄ rō sat̄ phabilit̄ videt. z iō videt q̄ ē q̄dā exactio z pctm

DISTINCTIO .XXXVIII.

¶ De triplici genere mendacij.

Liēdū ē tñ tria eēt gña mēdacioꝝ sūt. n. mēdacia q̄dā p falute uł cōmodo alicui⁹: nō malicia: ſz benignitate dcā. q̄r obſtetrices ſūt mītite ꝛ raab. eſt ꝛ aliud mēdacij genus qđ fit ioco: qđ nō fallit. ſcit. n. cui dī cā ioci dici. et hec duo gña mēdacioꝝ nō ſūt ſine culpa: ſz nō cū magna. pfectis ergo nō ꝙuenit: mītiri: nec etiā p tpali vita alicui⁹: ne ꝓ corꝛpe alteri⁹ aiaz ſuā occidāt. licet aūt eis veꝝ tacē: ſz nō falſū dicē. vt ſi q̄s nō vult hoiez ad mortē pdere: veꝝ taceat: ſz nō falſū dicat. ¶ Tertiū vo gen⁹ mēdacij ē qđ ex malignitate ꝛ duplicitate pcedit: cūctj valde caueđū. His inui videł mēdacia illa q̄ fiūt ioco uł p ſalute alicui⁹ i pfectj eſſe venialia pctā. pfectj vo illud qđ p cōmodo alteri⁹ dī eſſe dānabile. qđ etiam de mendacio iocoſo putari pōt p̄cipue ſi iteretur.

¶ Qđ mendaciū obſtetricū ꝛ raab fuit veniale.

DE mēdacio aūt obſtetricū ꝛ raab qđ fuerit veniale Aug. tradit dicēs. Forſitā ſicut obſtetrices nō remūerate ſūt: q̄r mītite ſūt: ſz q̄r iſantes liberauerūt: ꝛ ꝓpł hāc mificordiā venia le fuit pctm̄: nō tñ nullū. Sic raab leberata ꝓpł liberationē exploratoꝝ p q̄ nō fuit veniale pctm̄ Sz ne putet q̄ſq̄ i ceterj pctis: ſi ꝓpł liberatōez hoiuz fiāt: ita poſſe ꝙcedi veniā. multa. n. mala deteſtāda tale ē ſequūt errorē. Poſſum⁹. n. ꝛ furādo alicui p deſſe ſi paup cui dał ſentit cōmodū ſ. taq̄ ꝛ adulterādo poſſum⁹ lit nō ſentit icōmodū Itaq̄ ꝛ adulterādo poſſum⁹ pdeſſe: ſi aliq̄ niſi ad hoc ei ꝙſentiat appareat amā do moritura: ꝛ ſi vixerit penitendo purgāda: nec ideo peccatū graue negabit tale adulteriū.

¶ Qđ octo ſunt genera mendacij.

Liēdū ē etiā. viij. eē gña mēdacij: ut Aug. i li. de mēdacio tradit: q̄ diligēt notāda ſūt ut appareat qđ mendaciū ſit veniale ꝛ qđ dānabile. Primū capitale ē mēdaciū lōge fugiendū: qđ fit i doctrina religiōis: ad qđ nulla cā q̄ſq̄z dī adduci. Scōm ꝙ tale ē ut nulli pſit ꝛ obſit alicui. Tertiū ꝙ ita pdeſt alicui ut obſit alteri Quartū qđ fit ſola mītiēdi fallēdiq̄z libidie. qđ mirū mēdaciū ē. Quitū qđ fit placēdi cupiditate de ſuaui loqo. His oib⁹ euitatj. ſeq̄t. vj. gen⁹ qđ nulli obeſt ꝛ pdeſt alicui: ut ſi q̄s pecuniā alicui⁹ iuſte tollendā ſciēs vbi ſcit ſe neſcire mītiat. Septimū qđ ꝛ nulli obeſt ꝛ pdeſt alicui ut ſi q̄s nolens hoiem q̄ſitū ad mortē pdere mentiat. Octauū qđ nulli obeſt ꝛ ad hoc pdeſt ut ab imūdicia corꝛpali aliquez tueat. in his aūt tāto min⁹ q̄ſq̄z peccat cū mītiat quātomagj a ꝓmo recedit. q̄ſq̄s vero aliqđ gen⁹ eē mēdacij qđ pctm̄ nō ſit putauerit decipiet ſeipſū turpiter: cū hoc neſciū eēt deceptorē alioꝝ arbitret oē gen⁹ ergo mēdacij ſūmope fuge: q̄r oē mendaciū non eſt a deo.

¶ Quid ſit mendacium.

Nc vidēdū ē q̄d ſit mēdaciū: ꝛ q̄d ſit mēdacium. deinde vtꝝ oē mēdaciū ſit pctm̄. et q̄re mendatiū ē ut Aug. ait falſa ſignificatio vocis cū itētōe fallēdi. ut ergo mēdaciū ſit: neceſſe ē ut falſū pferat ꝛ cū itētōe fallēdi. hoc. n. malū ē ꝓpū mētiētj vnū hīe clauſū i pectore: aliō ꝓmptū i līgua. Mēdacium vo ē loq̄ ꝓtra hoc q̄ aio ſētit q̄s ſiue illō veꝝ ſit ſiue nō Dīs ergo q̄ loq̄t mēdaciū mītit: q̄r loq̄t ꝓtra hoc qđ aio ſētit. i. volūtate fallēdi: ſz nō dīs q̄ mītit mēdaciū dic̄: q̄r qđ veꝝ ē loq̄t aliq̄n mītiēdo: ſic ecō uerſo falſū dicēdo aliq̄n verax ē. vñ aug. Nēo ſane mītiēs indicād⁹ ē q̄ dic falſū qđ putat veꝝ: q̄r q̄ſtū i ipo ē nō fallit ipe: ſz fallit Nō igit mēdacij argue dus ē: q̄r falſa icauti⁹ credit ac ꝓ veris hz. potiuſq̄z ecōtrario ille mītit q̄ dicit veꝝ qđ falſū putat. q̄ſtū eni ad aiuz ei⁹ attinet: nō veꝝ dic̄: q̄r nō qđ ſētit dic quāuis veruz iueniat eſſe qđ dicit. nec ille liber eſt a mendacio q̄ ore neſciens loquit veꝝ: ſciens aute volūtate mentit.

¶ Queſtio de iudeo q̄ dicit x̄pm eſſe deuz.

Hc q̄ri ſolet ſi iude⁹ dicat x̄pz eē deū: cū nō ita ſētiat aio vtꝝ loq̄t mēdaciū. nō ē mēdaciū qđ dic̄: q̄r ſz alit teneat aio: veꝝ tñ ē qđ dicit. ꝛ iō nō ē mēdaciū: mītit tñ illō qđ veꝝ ē dicēs. Qđ vo oē mēdaciū ſit pctm̄. aug. inſinuat. Ubi inq̄t vł oē mēdaciū eē pctm̄. ſz mł tū ītereſt q̄ aio ꝛ de q̄b⁹ reb⁹ q̄ſq̄z mītiat Nō. n. ſic peccat q̄ ꝙſulēdi ut q̄ nocēdi volūtate mītit. nec tm̄ nocet q̄ viatorē mītiēdo i diuerſo itinē mittit q̄ſtū q̄ viā vite mēdacio deprauat Porro oē mēdaciū iō dicēdū eſt eē pctm̄: q̄r hoc dz loq̄ hō qđ aio gerit: ſiue illō verū ſit ſiue putet ꝛ nō ſit. vba. n. iō inſtituta ſūt: ñ ut p ea hoies inuicē fallāt ſz p ea i alteri⁹ noticia ſuas cogitatōes ferāt. verbis ergo vti ad fallaciā: nō ad qđ ſūt inſtituta pcm̄ ē. nec etiā iō vllū mēdaciū putādū ē nō eſſe pcm̄: q̄r poſſum⁹ alicui aliq̄n pdeſſe mītiēdo. Poſſum⁹. n. ut p̄dictū ē ꝛ furādo ꝛ adulterādo pdeſſe. Mēdaciū q̄z nō tūc tātū eē poſſum⁹ dicere q̄n aliq̄s ledit. Cū eni a ſciēte dī falſū mēdaciū eſt: ſiue q̄s ſiue nemo ledat. Ecce ex his ꝙſtat oē mēdaciū eē peccatū nō tñ de oi mēdacio accipiēdū ē illud: perdes oēs qui loquunt mendaciū. Nec illud os quod mentitur occidit aiam. Nec omne mendaciū iſto p̄cepto p̄hiberi videt nec p̄miſſa deſcriptione mēdaciū ioci includi.

¶ Vbi cum periculo erratur vel nō.

Aliud etiā ſciēdū eſt q̄ in q̄buſdā reb⁹ magno malo: in q̄buſdā puo: in q̄buſdā nullo fallimur. In quibuſdā reb⁹ nihil intereſt ad capeſcendū dei regnū. vtꝝ credāt an nō: uel vtrū putēt va: an falſa: ſiue ſint ſiue nō. In his errare. i. aliud ꝓ alio putare nō arbitrādū eſt eſſe peccatū: uł ſi eſt minimū atq̄z leuiſſimū. ꝛ ſūt vera q̄z quis nō videantur. que niſi credant ad vitā eternā nō pōt peruenire. Et licet error maxima cura cauēdus ſit nō ſolūmō in maior⁹ib⁹: ſz etiā in minor⁹ib⁹ reb⁹: nec niſi rerū ignorātia poſſit errari: nō eſt tñ cōſequēs ut continuo erret q̄ſq̄s aliq̄d neſcit. Sz q̄ſq̄s ſe exiſtimat ſcire qđ neſcit. p̄ro vo. n. approbat falſū qđ error⁹ pprīū eſt. Verūtñ in qua re q̄ſq̄s erret ītereſt plurimū. Sūt eni q̄ neſcire ē meli⁹ q̄z ſcire. Itē nōnullis

errare ꝓfuit aliquādo: sz ī via. pedū: nō in via mor.

De iacob si mentitus fuit

Solet etiā q̄ri de iacob q̄ dixit se eē esau alīt aio sentiēs: vtr mētit⁹ sit. de hoc Aug⁹. ait Jacob qō mīre fecit auctore: ut falleret patrē si dili gēter attēdat: videt nō eē mēdaciū: sz mysteriū. intēdebat. n. mīri obedire q̄ p spīm nouerat misteriū z ideo ꝓpter familiare ꝓsiliū spūs sci qō mī accepat a mendacio excusatur iacob.

Distinctis q̄nq̄ ꝓceptis scōe tabule z exposit: hic mgr determinat de q̄busdā q̄ ꝓcepto q̄nto ꝑiāt. s. de mēdacio z ꝑiurio. Diuidit aūt hꝫ ps ī duas. In ꝑma determinat de mēdacio. ī scōa de ꝑurio. xxrix. di. Hūc de ꝑiurio videam⁹. ꝑma ps ī duas. ꝑma distinguit diuersos modos mēdacij. ī scōa diffinit mēdaciū ibi: hic videdū ē q̄d sit mēdaciū zc. Prima ī duas. ī ꝑma pte ponit q̄ndā diuisiones mēdacij ꝑ quā sciē q̄ mēdaciū sit mortale z q̄ veniale pctū. ī scōa ponit q̄ndā aliā ꝑ quā sciē q̄ mēdaciū sit alio g̃u⁹. Sciēduz ē octo esse gnā mēdacij zc. Circa ꝑmū d. fa. ꝑ⁰ distinguit tres mēdacij modos. 2⁰ ex dict⁹ mānifestat qōdā qō dubiū eē poterat ibi: De mēdacio aūt obstetricū zc. Hic videdū ē q̄d sit mēdaciū zc. hic diffinit mēdaciū. Et circa hꝫ tria fa. ꝑ⁰ oñdit q̄d sit mēdaciū. 2⁰ oñdit q̄ oē mēdaciū ē pctū ibi: Q. mēdaciū oē. 3⁰ soluit qōdā qō videbat ꝓriū ibi: Solet q̄ri de Jacob. Circa ꝑmū tria fac. ꝑ⁰ oñdit q̄d sit mēdaciū. 2⁰ q̄d sit mētiri ibi Mētiri vo ē zc. 3⁰ soluit q̄ndā qōnē ibi. hꝫ solz q̄ri Q. vo oē mēdaciū zc. Circa hꝫ d. fa. ꝑ⁰ oñdit ī oī mēdacio eē pctī ꝓcu lū. 2⁰ ostēdit de erroze q̄ ē mēdacij effect⁹ qō q̄nq̄ pōt eē cū pctō q̄nq̄ sine pctō ibi. Illud ēt sciēdū. Nō ꝑma. Ic q̄rūt q̄nq̄. ꝑ⁰ q̄d sit mēdaciū. 2⁰ de diuisiōe quā ponit. 3⁰ vtr oē mēdaciū sit pctū. 4⁰ vtr oē mendaciū sit pctū mortale. 5⁰ de ordine mēdacioꝝ ī gūitate pcti.

Ad ꝑmū sic ꝓcedit. videt q̄ īcōueniēt diffinit mēdaciū ī lra. q̄ enī vez loq̄t qō falsū eē credit mentit sic dic Aug⁹. in li. de mēda. sz ibi nō ē falsa vocis sīgnificatio: g̃ malū mēdaciū diffinit eē falsa voc⁹ significatio

Cōtra mēdaciū opponit vitati. virt⁹ āt vitat⁹ nō solū ī dict⁹ sz etiā ī fact⁹ ostitit sz ꝑhm ī. iiij. etꝫ. g̃ nō oē mēdaciuz ē falsa vocis significatio. Cōtra sic in. ij. li. dictū ē intētio respicit fīnē vltimū: sz a fineultio nō recipit aliq̄d spēz: sz a ꝓrio qō est obiectū cui⁹ ē volūtas. cū aūt ī diffinitōe nō debeāt poni ni si specificātia diffinitū. videt q̄ īcōueniēt ponat in diffinitiōe mēdacij intētio fallēdi. Cōtra id qō ē cōe bn̄ z male factis nō dz poni ī diffinitōe alicui⁹ mali marie q̄si cōpletiuū diffinitiōis: sz intētio mala pōt cōiter ī̄ueniri z ī his q̄ sunt bona ex gnē z ī his q̄ sūt mala ex gnē: sīc etiā in ꝓposito patz de illo q̄ vez dic ne ei credat si estimet q̄cq̄d dixerit sibi nō credi: g̃ intētio fallēdi nō dz poni ī diffinitōe mēdacij. Cōtra ille q̄ ioco mētit fallere nō intēdit: q⁹ scit sibi nō credi: sz tñ iocosū mēdaciū int̄ mēdacia reputat: ergo ītētio fallēdi nō dz poni in diffinitiōe mēdacij. Cōtra⁰ od. q⁹ duob⁹ mōis in actib⁹ būanis ctīgit eē pctū. vno mō ex ipa nā facti qō in se malū ē sīc in illis q̄ sūt mala ex gnē. alio mō ex abusu faciēt⁹ sīc cū q̄s ea q̄ sūt bona ex gnē: ex intētiōe ꝓaua facit Mēdaciū g̃ vtrūq̄ istoꝝ cōplectit: q⁹ q̄tū ē de se ioordinatū ē: z q⁹ inordinatio ī signādo nō pōt eē nisi ex falsitate significationis. iō ī mēdacio falsa significatio īcludit. falsa aūt significatio ad rōnē pcti ī moralib⁹ nō sufficit cū nō sit in ptāte boīs vez significare: sīc nec vez scire. vñ oportz q⁹ sit talis falsa significatio ī mēdacio q̄ q̄s volēs a recto deuiat. hꝫ aūt nō est nisi q̄n sciēs falsū loq̄t: q⁹ ignorās nō volūtari⁹ ē. ex hꝫ autē ipso q⁹ aliq̄s sciēt falsū loq̄t falsitatē intēdit significare. z iō cōpletiuū ī diffinitiōe mēdacij ponit intentio fallēdi: sz q̄si male falsa voc⁹ significatio. Cōtra ꝑmū g̃ dicēdū q⁹ mētiri z mēdaciū ī hꝫ differūt: q⁹ mēdaciū notat aliq̄d q⁹ fz se ē de genere maloꝝ ꝑ abstractionē suā. mētiri aūt rōe sue ocreationis ī̄portat obliq̄tatē siue pctī ex pte dicētis. vñ aliq̄s dicēdo illud qō fm se a vo nō deuiat si fm suā opinionē deuiet mētif. nō aūt qō dicē ē mēdaciū. Cōtra sc̄m dicēdū q⁹ voz boī ꝓncipal⁹ data ē ad significādū. vñ oē signū quo q̄s aliq̄d significat notāe vocis ītelligit z eo mēdaciū ꝑfici pōt: sīc pz ī signis z mutib⁹ monachoꝝ: sīc z oēs alij sensus sortiunt nomē visus q̄ ē ꝓncipalioz int̄ eos. Ad tertiū dicēdū q⁹ sīnis ē duplex. vn⁹ q̄ ē ꝓpri⁹ alicui vtuti vl vicio z cōmēsurat obiecto ei⁹ z hmōi finis intētio ad spēz vtutis vl vicij pertinet sīc z volūtas obiecti. eq̄lit. n. ē eēntiale fortitudini velle sustinere difficilia. z intēdere bonū qō ē fm habitū. Ali⁹ ē finis cōis sicut felicitas respectu oiuz vtutū. z intētio hmōi finis nō specificat vtutē. Intētio aūt q̄ī diffinitiōe mēdacij ponit ē finis ꝓpri⁹ z obiecto ꝓportionati. sīc. n. verax vā loquit amoze veri: ita mēdax falsū loq̄t falsitatem intendēs.

Ad q̄rtū dicēdū q⁹ ex hꝫ ipso q⁹ factū qō ē de gnē bonoz fit puersa intētiōe alicui vicio appropriato ad spēz illi⁹ vicij trahit. Sicut q̄ vadit ad ecclesiā vt furet. vñ z vera vocis significatio q̄n intētiōe fallēdi fit ad spēm mēdacij trahitur.

Ad vltimū dicēdū q⁹ ītētio fallēdi pōt ītelligi dupl⁹ vno mō respectu fallacie ꝓut ē in ipo fallēte tñ. alio mō ꝓut ē in fallēte z in eo q̄ fallit. q̄cūq̄ enī falsū loq̄t q̄tū ē in se fallit. q̄uis nō sp aliq̄s p ei⁹ vbū fallat. Quicūq̄ g̃ sciēs falsū loq̄t. fallaciā intēdit fm q⁹ ē in fallēte. vñ ista intētio fallendi cōis ē oi mēdacio: sz intētio q̄ aliq̄s intēdit fallaciā non solū vt ipse fallat: sz vt alij fallant nō est in mēdacio iocoso.

Avnde minimū habet de ratiōe mendacij.

Ad ꝑcūdū sic ꝓcedit. videt q⁹ īcōueniēter mēdaciū diuidat in lra. Ea enī q̄ fm accidens fūt cū infinita sint dimittēda sūt. Sz mēdacio inq̄tū hmōi accidit q⁹ fiat ioco vl cōmodo vl dāno alicui⁹: g̃ fm ista incōueniēt diuidit mēdaciū Cōtra fm ꝑhm ī. iiij. etꝫ. Lud⁹ cū sit q̄dā reḡes vtilis est ad vitā etiā vtuosaz sz mēdaciū officiosū dr q̄ sit ad vtilitatē alicui⁹. iocosū aūt qō fit cā ioci: g̃ mēdaciū iocosum in officioso īcludit: nec deberet ꝓtra ipsū diuidi. Cōtra ꝑhs ī. iiij. etꝫ. dicit q⁹ aliq̄s fallax ē q̄ nulli⁹ gra maioza exstentib⁹ fingit: sz mēdaciū iocosū: officiosū: z pernicioſū alicui⁹ cā fit: ergo ē aliq̄ mēdaciū ꝓter ista tria Cōtra Aug⁹. ponit octo mēdacij gnā: ergo insufficiēter ꝑ tria tñ diuidit⁹

Cōtra videt q⁹ ī illis octo sit etiā aliq̄ superfluitas. mēdaciuz enī q̄ fit ī doctrina religiōis nō distinguit ab alijs nisi fm mām: sz mālis mltiplicatio relinquēda ē: ergo non debuit hoc mēdaciū ꝺ alia distingui. Cōtra ꝑhs in. iiij. etꝫ. dicit mēdaciū ī iactātiā z ironiā. cū ergo hec mēbra hic ꝓtermittit⁹ videt diuisio insufficies. Cōtra⁰ od. q⁹ mēdaciū hic dicit vt cognoscat⁹ quō diuersimode cōtingit mēdacio peccare. z iō nō assignāt hic modi mēdacij faciētes diuersitatē int̄ in ipso fm q⁹ ē hmōi: sz magis fm q⁹ est pctū. Et ꝓpter hꝫ assignāt tres modi mēdacij fm q⁹ fallacia q̄ ē mēdacij complemētū in trib⁹ gradib⁹ ꝺsistere pōt. Ꝓim⁹ grad⁹ est vt fit tñ in fallēte q̄ fallit: q̄uis null⁹ ab ipo fallat. z hꝫ cōtingit in mēdacio iocoso. Scōs grad⁹ ē vt fallacia tñ ad opinionem audiētis ꝓueniat: vt. s. vez estimet q̄ falsū ē sibi a dicēte ꝓlatū. z in hꝫ gradu ꝺsistit mēdaciū officiosū i quo nō ꝓuenit ad pl⁹ mali nisi q⁹ audiēs falsaz intētionē ꝺcipiat q̄tū ad intētionē dicētis. Tert⁹ grad⁹ ē vt fm eiusdē intētionē fallacia ꝓducat vlteri⁹ vsq̄z ad dānū in reb⁹ vl ꝑsona alicui⁹. z hꝫ est ꝓnicioſū mēdaciū. Et ꝑ hꝫ solutio ad ꝑmum: q⁹ quāuis hmōi accidāt mēdatio inq̄tū hmōi: nō tñ accidūt ei inq̄tū pctm̄. Ad scōm dicēdū q⁹ q̄uis lud⁹ aliq̄s sit vtilis: nō tñ lud⁹ ille talis q̄lis ē lud⁹ mētiēt⁹. Ad tertiū dicēdū q⁹ ille q̄ nulli⁹ grā mētit ad mēdaciū iocosū reducit. marie si mentiat de indifferētib⁹. z q̄ ad nulli⁹ dānū ptinere pōt. opatio nes enī ludicre nulli⁹ gra fiūt vt dr i. r. etꝫ. Ad q̄rtū dicēdū q⁹ illa octo gnā mēdacij sub trib⁹ ꝑmis cōtinēt: sz iō magis ꝑticulati diuidūt: q⁹ ī diuersis materijs cōtingit eē mal⁹ ꝓmin⁹ pctm̄. vñ tria mēbra scōe diuisiōis reducūt ad mēdaciū pnicioſū. pōt enī alicui iferri nocumētū vel in spūali vita: z sic ē ꝑmū qō fit ī doctrina religiōis vl ī alijs: siue nocumētū alicui illatū in nulli⁹ ꝓfectū cadat qō est secūd⁹ modus siue cadat in ꝓfectum alicui⁹ quod est tertius modus.

Duo vo alij mõi reducũt ad mẽdaciũ iocosũ: qz aliqñ aliqs mẽtit pp suã delectatõez quã hz ī mẽtiẽdo ꝛ sic ẽ q̃rt⁹ mod⁹ Aliqñ aũt ꝓpter delectationẽ alteri⁹ cui ex mẽdacio placz: ꝛ sic ẽ qnt⁹ mod⁹. tres vo vltimi mõi reducũt ad officiosũ mẽ daciũ. Aliqñ. n. aliqs mẽtit ad vitãdũ dãnũ alteri⁹ ī pecũia: ꝛ sic ẽ sext⁹ mod⁹. Aliqñ. n. ī psona q̃tũ ad vitã cozpalẽ: ꝛ sic ẽ septim⁹ mod⁹. aliqñ vo q̃tũ ad ea q̃ vtut⁹ sũt: ꝛ sic ẽ octau⁹ Ad q̃ntũ vo. qꝫ mãlis mltiplicatio debuit hꝫ tãgi iq̃tũ vi uersa q̃titas culpe ꝓ eã ĩsinuat. Ad vltimũ vo. qꝫ phs as signat duas spẽs mẽdacij fz qꝫ oppoĩt vtuti. ꝛ io diuisit mẽ daciũ ī supfluũ qo ẽ iactãtia. ꝛ diminutũ qo ẽ yronia. iacta toz. n. est q̃ maioza de se fingit q̃ sint. yronia aũt q̃ minoza.

Hideo oportuit aliter diuidere.

D tertiũ sic ꝓcedit. videt qꝫ nõ oẽ mẽdaciũ sit pctñ ꝓpẽ familiare ofiliũ spũsci: sz Jacob vt ī lra dr mogenitũ cũ nõ eẽt ꝛ ita mẽtit⁹ ẽ: g̃ aliqo mẽdaciũ ñ ẽ pctñ ij. g̃ aliqo mẽdaciũ nõ ẽ pctñ. C Ꝑ null⁹ vtuosus inquãtũ remũerat a deo. Sz obstetrices egypti sũt laudãt ī sup. C Ꝑ nullũ pctñ remũerat a deo. Sz obstetrices egypti sũt bmõi peccat: sz fz pbm ī. iiij. etĥ. ad vtutẽ vitat⁹ ptinet decli nare ad min⁹ ī quo aliqo mẽdaciũ ẽ: g̃ ñ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ C Ꝑ vt dr. j. Dek. j. spũsco ispirari locuti sũt sci dei hoies q̃ scripturas dinas ediderũt: sz inueniũt ī scriptur⁹ aliq̃ locutões q̃ nõ sũt vere fz qꝫ vba sonãt fiẽ qꝫ ligna filue iuerũt ad rãũ vt eis iparet Jud. ix. Lũ g̃ ꝓ ispiratiõez spũsci nõ fiat aliqo ꝓ vtuti vitat⁹ opponit nõ solũ ẽ in dict⁹: fz ẽt in fact⁹: sz sine pctõ põt aliqs aliqñ signare facto qo ñ ẽ: fiẽ o xp̃o legit Lu habitatozes hay. ꝛ Dauid q̃ fiĩauit se fugẽ añ g̃ ꝛ vbo põt aliqs sine pctõ mẽtiri. C Ꝑ mẽdaciũ ñ videt eẽ pctñ nisi ex eo qꝫ fallit: sz aliqñ expedit boi vt ī aliquo falla tur ꝛ erret vt ī lra dr. ꝛ i mlẽ⁹ casib⁹ pz: g̃ aliqñ põt aliqs sine pctõ mẽtiri. C Ꝑ null⁹ act⁹ ogru⁹ act⁹ pson̄e fz statuta pñe igit ꝛc. ẽ. C Ꝑ pois iordinatio ī actib⁹ hũanis ñ volũtaria sit pctñ ẽ ꝫ vbicũqꝫ ẽ mẽdaciũ ẽ aliq̃ iordinatio: qz adhibet⁹ vox ad si gnificãdũ aliqd qo significabile nõ ẽ: g̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ. C Ꝑ nihil oppoĩt vtuti nisi pctñ: sz oẽ mẽdaciũ oppoĩt vir tuti q̃ ẽ vitas vt ī. iiij. etĥ. pz. g̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ C ℟° od qꝫ cũ malũ oifariã ocigat cuiuslibz circũstãtie puerũitas etiã alijs circũstãtijs debit⁹ exĩtib⁹ pctñ ī mozib⁹ facit vt si aliqs accipiat. vñ nõ oz q̃tũcũqꝫ bonũ itẽdat vl alie circũstãtie oz dinate videãt pctñ nõ euitabit. cũ autẽ locutio iuẽta sit ad exp̃mẽdã ocept̃oez cozdis q̃cũqꝫ aliqs loq̃t qo ī cozde nõ hz loq̃t qꝫ nõ oz. hꝫ aũt ocigit ī oi mẽdacio. vñ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ q̃tũcũqꝫ aliqs ꝓpẽ bonũ mẽtiat. C Ad ꝑmũ g̃ od. qꝫ vba q̃ Jacob ptulit fz aliquẽ itellectũ necessitatẽ vel vitatez habuert. sibi. n. ꝓmogenitura dei electiõe debebat: ꝛ ad il li itellectũ spũsci⁹ vba ordinabat cui⁹ instinctu ꝛ itellectu loq̃bat siue ipe illũ itellectũ ex vbis accipet explicite siue im plicite hꝫ significare itẽdẽs ad qo spũsci⁹ ordiabat vñ a mẽ dacio excusat. ꝛ eadẽ rõ ẽ o oib⁹ vbis q̃ mẽdaciũ sapevidet ab illis viris. plata ī qb⁹ mẽdaciũ ocedere nephariũ videt. C Ad sext⁹ od. qꝫ obstetrices mẽtite sũt ad lrãm: nec ꝓ mẽ dacio remũerate sũt: sz ꝓ pietate: qz pueros bebzeoz libera rũt. C Ad tertiũ dicẽdũ qꝫ ī maiozi icludit⁹ min⁹ ꝛ nõ econ uerso: ꝛ qñ vtuosus eligit min⁹ dict̃ o se q̃ possit fz rei vita te nõ mẽrit: sz aliqo vez tacet. C Ad q̃rtũ od. qꝫ vba q̃ ī sa cra scriptura sũt scripta aut sũt vba ei⁹ q̃ scripturã edidit: aut sũt vba alicui⁹ q̃ ī scriptura recitat loquẽs. Si ꝓmo mõ sic ñ ocigit ī eis mẽdaciũ: qz ī figuratiuis locutiõib⁹ nõ ẽ sensus vooz quẽ ꝓmo aspectu facũt: sz quẽ ꝓferẽs sub tali mõ lo quẽdi facẽ itẽdit: fiẽ q̃ dic̃ qꝫ ꝓtatũ ridat sub q̃dã rei filitudi ne itẽdit significare ꝓrati flozitionẽ. Si ãt sũt vba alicui⁹ q̃ recitat loquẽs aut sũt alicui⁹ cui⁹ malicia ī scriptura arguit ꝛ sic nõ ẽ icõueniẽs qꝫ sint ibi etiã mẽdacia: fiẽ vba iudeozũ xp̃m blasfemãtiũ. Aut alicui⁹ q̃ cõmẽdat nõ ō pfectiõe vtu tis: sz de ꝓfectu fiẽ obstetrices cõmẽdãt qꝫ ī hꝫ ꝓfecẽrt qꝫ nõ ī dãnũ alicui⁹ sz ī obsequũ dũnũ mẽtite sũt: aut sũt vba alicui⁹ q̃ cõmẽdat de pfectiõe vtut⁹ ꝛ ī exẽplũ ꝓpoĩt: ꝛ tũc ẽ eadez rõ fiẽ de vbis scripture C Ad q̃ntũ od. qꝫ fcã nõ sũt ozdiata de se ad significãdũ fiẽ voces. Et iõ nõ oz qꝫ si aliqd fiat per qo aliqo falsũ deẽ itelligi qꝫ hꝫ ipo fiat qo ñ oz fieri: fiẽ oꝝ qꝫ nõ oz dici qñ falsũ voce significat. vñ nõ oz qꝫ oẽ tale factuz sit pctñ ꝛ ꝓcipue qñ factũ ī significatõe alic⁹ exhibeẽ. tũc. n. eadẽ rõ ẽ de illis fact⁹ ꝛ de locutiõib⁹ figuratiuis. Sic. n. lo cutio figuratiua vitatẽ hz nõ a sensu quẽ vba hñt ī ꝓ⁹ aspe ctu. sz ab eo quẽ loquẽs facẽ itẽdit Ita ẽt qꝫ dñs oñdit se vel le lõgi⁹ ire q̃si p filitudinẽ elõgatiõis ī itinẽ. significabat elõ gationẽ sui a cognitõe discipulozꝫ ꝛ ī hꝫ vitatẽ hẽbat C Ad sextũ od. qꝫ q̃uis alicui ꝑsit ī aliquo casu falli: nõ tñ ꝓpẽ hꝫ bonũ aliqo malũ faciẽdũ ẽ fiẽ nec ẽ furãdũ vt elemosine deẽ ꝛ ita cũ mẽdaciũ ō se iordinatõez hẽat: nõ ẽ mẽtiẽdũ ꝓ quo cũqꝫ alteri⁹ cõmodo. C Ad vltimũ od. qꝫ mẽdaciũ oꝝ offi cioſũ nõ rõe sui: sz rõne cause q̃ ad mẽtiẽdũ iclinat.

D q̃rtũ sic ꝓcedit videt qꝫ oẽ mẽdatiũ sit pctñ moz tale. oẽ. n. pctñ qo ī pditõez adducit ẽ pctñ mozta le. Sz ī psal. oꝝ. Perdes oẽs q̃ loquũt mẽdaciũ: g̃ oẽ mẽda ciũ ẽ pctñ mozt̃ale C Ꝑ oẽ id qo ī subuersionẽ fidei vgit ẽ pctñ mozt̃ale. sz mẽdaciũ ẽ hmõi vt Aug. ꝑbat ī li. ō mẽda. g̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ mozt̃ale. Minoz pz ex hꝫ qꝫ si ī aliquo casu mẽtiri hz tũc nõ sp oz fidẽ bono boi adhibẽ ꝛ si ī aliquo nõ sibi credit⁹ nõ erit necessitas vt ī alijs sibi credaẽ. C Ꝑ si aliqo mẽdaciũ excusẽ a pctõ mozt̃ali ꝓcipue mẽdaciũ offi cioſũ. tale eẽ videt⁹: sz mẽdaciũ officioſũ ẽ pctñ mozt̃ale: cũ ꝓ ipsũ eẽna merces ī tpalẽ cõmutet⁹. Greg. n. dic ī glo. Exo. j. ō obstetricib⁹ benignitat⁹ eaz merces q̃ ī eẽna vita remũerari potat ꝓ culpã mẽdacij ī eẽnã recõpẽsatiõnẽ cõmutata ẽ: g̃ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ mozt̃ale C Ꝑ in lra dr qꝫ pfect⁹ viris dã nabile ẽ ꝓ cõmodo aliteri⁹ mẽturi: sz nullũ pctñ oꝝ eẽ dãna bile nisi mozt̃ale: g̃ mẽdaciũ officioſũ pfect⁹ ẽ mozt̃ale: ꝛ ea dã rõe. oẽ aliõ mẽdaciũ: cũ mẽdaciũ officioſũ min⁹ videat eẽ dãnoſũ: ꝛ ita ꝓ ons etiã ī aliis oẽ mendaciũ pctñ mozta le ẽ: qz pfecti nõ sũt peioris oditiõis q̃ alij. C Ꝑ nihil ꝑhi bet⁹ dño ꝓcepto nisi pctñ mozt̃ale: sz in ꝑhibitiõe falsi testi monij ꝑhibet⁹ oẽ mẽdaciũ fiẽ Aug. dic ī li. ō mẽda. g̃ oẽ mẽ daciũ ẽ pctñ mozt̃ale. C Sz ō ꝓpter pctñ mozt̃ale nõ edifi canẽ spũales dom⁹: sz obstetricib⁹ edificauit de⁹ spũales do m⁹ fm Jero. g̃ obstetrices mẽtiẽdo mozt̃alit̃ nõ peccauerũt ꝛ ita nõ oẽ mẽdaciũ ẽ mozt̃ale pctñ. C Ꝑ nullũ pctñ moz tale alicui ocedit: sz ī glo. sup ꝑmũ Exo. dr qꝫ infirmis cõce dit⁹ mẽturi: g̃ ñ oẽ mẽdaciũ ẽ pctñ mozt̃ale C Ꝑ Bre. dic qꝫ mẽdaciũ officioſũ facile credim⁹ relaxari: sz pctñ ex hꝫ dr ve niale qꝫ facile remittit⁹: g̃ mẽdaciũ officioſũ ẽ pctñ veniale. C ℟° od. qꝫ pctñ mozt̃ale dr qo boiez vita spũali ꝑuat. spi rittualis aũt vita ꝓ charitatẽ ẽ. vñ illa pctã ex sui gnẽ mozta lia sũt q̃ ō dilectionẽ dei vl ꝓximi vgunt. Et iõ duplex gen⁹ mẽdacij peccatũ mozt̃ale ponẽdũ ẽ. Primũ qo ō deũ est fiẽ cũ qs ī doctrina religiõis mẽtit. Scdm ẽ qo ī detrimẽtũ iu sticie ad ꝓximũ vgit: siue sit tale mẽdaciũ qo ad puersionẽ iudicij ordinat fiẽ cũ qs ī loco iudicij falsũ dic siue sit ī nocu mẽtũ alicui⁹ qo sine mozt̃ali pctõ eẽ nõ põt. Alia vo mẽda cia: qz iordinationẽ q̃ndã hñt: nõ tñ a dilectõe dei ꝛ ꝓximi auertũt pctã sũt: sz sũt venialia. C Ad ꝑmũ g̃ dicẽdũ qꝫ au ctozitas illa nõ loq̃t de oi mẽdacio: sz de ꝓnitioso tñ C Ad secũdũ dicẽdũ qꝫ mẽdatũ platũ si estimet eẽ licitũ ipsa esti matio ī subuersionẽ fidei vgeret: nõ tñ oz qꝫ oẽ mẽdaciũ ad subuersionẽ fidei ordinet⁹ ꝓcipue cũ nõ sit de bis q̃ ad fidez spectãt C Ad tertiũ dicẽdũ qꝫ de mẽdatio obstetricũ diuer sa ẽ opio. Quidã. n. dicũt qꝫ mendaciũ fuit ad obfuãdã vi tã pueroz: ꝛ sic fuit officioſũ ꝛ veniale pctñ fuit ꝛ ad cõser uãdũ vitã ꝓpriã: ꝛ sic fuit libidinoſũ ꝛ mozt̃ale pctñ. Sz hꝫ nõ videt⁹ rõnale: quia nõ min⁹ debet hõ suam vitã tueri q̃z

alteri⁹. Et iō alij dicūt q⁹ in actib⁹ obstetricū tria ē ꝯsiderāda. Primo ipsā pietatē q̄ pueris pcere voluerūt. z q̄tū ad hoc vel meruerūt: vel ad meritū disponebāt z sm hoc itelligēdū ē vbū Jeronymi q⁹ ediuificauit eis de⁹ domos spūales. Fuit etiā ibi mēdaciū qō siue p liberatiōe puerorū siue p liberatiōe vite ꝓpe qō magl videt subtilit discutiēti sm Grego. dictū pctm̄ veniale fuit: z sic hoc laudē sm Aug. in li. de mēdacio nō pfecte iusticie: sz pfect⁹ ad iusticiā: Fuit etiā ibi omissio ꝯfessiōis dine vitat| z iusticie. si tm̄ cozā pharaōe tūc ꝯfiteri tenebāt z q̄tū ad hoc potuit ibi eē pctm̄ mortale Et sm hoc pōt itelligi q⁹ merces eterna eis i tpalē cōmutata ē Vel si ex hoc mortaliter nō peccauerūt dr merces eterna i tpalē cōmutata: qz eaz benignitas gratia nō informata remūeratiōe tpalē habuit q̄ gre adiūcta habuisset eternā Ad q̄rtū dicēdū q⁹ sz quoldā oē mēdaciū viris pfectis pctm̄ mortale ē. Cui⁹ rōnez duplr aliq̄ assignāt. Quidā eni sumūt rōnē ex pfectiōe charitat| p quā mes hoīs sūme vitati adheret adeo q⁹ oē mēdaciū eoz cū deliberatōe z ex ꝓpōsito ē. vñ nō pōt eē veniale: sicē nec hō in ꝓmo statu venialiter peccare potuit. Sz hoc nihil est dictū: qz eadē rōne nullū aliud pctm̄ veniale cōmittē possent qō falsissimū ē q̄tūcūq; pfectissimis viris cū etiā in aplis pctm̄ veniale fuerit. j. Jo. j. Si dixerim⁹ q⁹ pctm̄ nō habem⁹ ⁊c. Alij vo sumūt rōnē ex pfectiōe statꝰ sm q⁹ aliq̄ pfectionē i publico ptēdūt vt religiosi z plati: z istis adhibet fides tāq̄ ꝯsernatoribꝰ vitatis. vñ si in aliquo a vitate deuiarēt nec eis nec alijs fides adhiberet: z sic fieret magnū ꝓiudiciū vitati. Sz hoc itez nihil ē: qz nō credit eis tāq̄ ꝯseruatoribꝰ vitat| in oībꝰ eoz fact| vel dict|: sz i illis tm̄ q̄ ad officiū cōsuāde vitat| spectāt sicē doctrina z iudiciū i qbꝰ si a vitate deuiarēt nō ē dubiū q̄n peccarēt mortaliter Et iō dō. q⁹ nec mēdaciū nec aliud pctm̄ qō ex genere suo pctm̄ mortale nō ē pfect| viris mortale pctm̄ fit: nisi sit ꝺ eoz votū: sz p accidēs pōt eis mortale fieri sicē z alijs vt si fiat ꝺ oscīaz q̄tuis errātē vel rōne scādali vel alicui⁹ hmōi. Q. vo dr i lra q⁹ mēdaciū officiosū pfectis viris ē dānabile itelligēdū ē cōparatiue: qz i eodē genere pcti magl peccat pfect⁹ q̄ impfect⁹: q̄uis vtriq; venialiter vel mortaliter: nō tm̄ hoc circūstātia aggrauās aggrauat i infinitū vt q⁹ vni ē veniale alteri mortale fiat. Ad q̄ntū dicēdū q⁹ dīno ꝓcepto ꝓhibet aliqd duplr. vno mō directe qō ꝺ ꝓceptū dr z sic ꝓhibet mēdaciū pniciosū qō ex ipa forma ꝓcepti patz. Alō loq̄ris ꝺ primū tuū falsū testi. alio mō idirecte qō ꝓter ꝓceptū dr: z sic mēdaciū iocosū z officiosum sicut z alia pecata venialia p̄cepto diuino p̄hibent.

Ad q̄ntū sic ꝓcedit. videt q⁹ icōueniēter grad⁹ mēdacioz in lra assignent. q̄cūq; n. aliqs falsū sciēt loquit mētit: sz aliqs disputādo falsū sciēt loq̄t etiā in his q̄ ad fidē ptinēt: g̃ dic mēdaciū i doctrina religiōis z hoc nō est grauis⁹ mēdatio pniciosa: g̃ mēdaciū qō fit i doctrina nō ē ꝓmū z grauissimū mēdaciū. Cōtingit q⁹ de his q̄ ad fidei religionē ptinēt aliqs ioco mētiat: nec tm̄ hoc grauis⁹ reputaret q̄s mēdaciū vgēs i graue dānū ꝓximi: g̃ idez qō pz⁹. Officiosū mēdaciū pl⁹ hz de rōne mēdacij q̄s iocosū vt ex dict| pz. cū g̃ iocosū mendaciū ꝓponat officioso videt q⁹ icōueniēter ordinet Quicūq; malicia ꝓpe seipsaz placet videt i spū scō peccare: sz pctm̄ i spū scm̄ ē guissimū vt i ij. li. dictū ē. cū g̃ ille q̄ mētit sola mētiēdi libidine i ipa malicia delectari videat. videt hoc q⁹ mēdaciū ceteris sit grauis⁹ qō tm̄ q̄rto loco ponit. Ad q̄to magl nocumētū p mēdaciū emitt tāto ē min⁹ pctm̄: sz magl dānū ē corpis moz q̄s corpis īmūdicia: g̃. vij. mēdaciū qō fit ad tuēdū vitā deberet postponi octauo qō fit ad tuēdū aliquē ab īmūdicia corpali. In ꝺriū ē auctoritas Aug. i li. de mēdacio. Ad ꝰ dicēdū q⁹ qōlibz pctm̄ sm suū gen⁹ hz aliquā q̄titatē cui addi vel subtrahi pōt rōne alicui⁹ adiūcti. vñ z q̄titas mēdacij sz tres g̃d⁹ pōt ꝯsiderari. Prim⁹ grad⁹ ē qñ q̄titas mēdacij ex aliquo adiūcto augmētat. hoc aūt adiūctū mēdaciū aggūas est vel ꝓphanatio dīnoz q̄ ē oditio maxīe aggūas. Et iō mēdaciū qō fit in doctrina religiōis ponit ꝓmū. Vel ē nocumētū ꝓximoz qō q̄dē mitigat si nocumēto aliq̄ vtilitas adiūgat. z iō i scōo ordine ponit mēdaciū qō obest z nulli p dest. In tertio vo mendaciuz qō alicui ꝓdest z nulli obest. Scōo vo grad⁹ mēdacij ꝯsiderat sine additiōe vl diminutiōe: sz qz in quolibz gnē pctī: grauis⁹ ē pctū qō ex habitu p cedit inq̄tū ex libidine maioꝛi fit. Jō i q̄rto loco ponit mēdaciū: qō fit ex libidie mētiēdi: qz vnicuiq; hoc habitu vel ctabilis ē opatio sz ꝓpriū habitū. Quīto vo loco ponit mēdaciū qō nō videt ex habitu ꝓcedere: sz ex intētiōe alicui⁹ finis exnei: q̄ tm̄ mēdaciū nō aggūat nec alleuiat sic qō fit ex intētōe placēdi vel delectādi. Tertiꝰ grad⁹ ē in quo ꝯsideratur q̄titas mēdacij diminuta ex aliquo adiūcto qō est intētio vtilitat| q̄ tāto magl alleuiat q̄to dānū ē grauis⁹ qō vitat. z iō in sexto loco ponit mēdaciū qō fit ad vitādū sublationem pecunie. Septimū mendaciū qō fit ad vitādū occisionem. Octauū ad vitādū deturpationē libidinis qō ꝓpe ꝓpinqtē ꝺsensus vix sine pctō eē pōt Ad ꝓmū g̃ dicēdū q⁹ ille q̄ disputādo falsū loq̄t: q̄uis sciēter nō mētit nisi asserēdo oꝛdo accipiūt ceteris ptib⁹. vñ i aliquo casu illud qō ē scōs daciū officiosū hēat pl⁹ de rōne mēdacij q̄s iocosū inq̄tū hz pl⁹ de assertiōe: tm̄ officiosū hz min⁹ de malo rōne vtilitatis adiūcte. z iō ē min⁹ dīs. penultia dictū ē: nō oē pctm̄. Ad q̄rtū dō. q⁹ sic i li. ij. pctm̄ qō fit ex electōe habit⁹ ē pctm̄ i spū ritūsanctū. als nō eēt spāle gen⁹ pcti. z iō hoc mendaciū qō fit ex mētiēdi libidine (cū ꝓcedat ex inclinatiōe habit⁹ z non ex rebelliōe volūtat| ad aliqd eoz qb⁹ a pctō liberamur: qō est ꝓpriū pcti i spm̄ scm̄) nō erit pctm̄ i spm̄ scm̄. Ad q̄ntū dicēdū q⁹ īmūdicia corpalis hic itelligit q̄ hz vicinitatez ad pctm̄ rōne cuius mal⁹ dānū reputat q̄s corpis moꝛs Nec p corpe alteri⁹ aīaz suā occidāt. Qō sic vitari pōt sm Aug. i li. de mēdacio. Si. n. aliqs ad mortē q̄rat. simplr nobis interrogatis de eo sine loci oēminatiōe. Nūdēdū ē q⁹ eū nō p dem⁹ etiā si opoꝛteat nos tozmēta sustinē p quo facto quēdā ēpm laudat. Si aūt interrogamur vtz sit i illo loco determinato. Nūdēdū ē. scio vbi ē: sz nō dica. Precipue si iteret Voc dr inq̄tū multiplicatio venialiū disponit ad mortale. Vel ab īmūdicia corpali aliquē tueat. Sz q̄d faciēdū ē ipsi mulieri si ꝓpe libidinē vl īmūdiciā q̄rat. Quidā dicūt q⁹ si sentit se pfectā nō oz: qz i ipa violatōe nō ꝺsentiet: z sic īmunis a pctō erit. Si aūt sentit se impfectā oz veniale pctm̄ cōmittere poti⁹ q̄s īcurrat pctī mortal⁹ pīculū. Sz melius dicēdū q⁹ si ꝓpositū nō ꝺsentiēdi hz spem suā i deo ponē oz q̄ nō patiē tētari supra posse. z nō oz venialiē peccare. ex hoc. n. ipso q⁹ ponit aliqd debitū vel dignū fieri auferē ois rō pcti. Et ita oē mēdaciū nō eēt pctm̄ qō ē ꝺ Aug. Nec oē mēdaciū isto ꝓcepto ꝓhiberi videt. Intelligēdū ē directe sic ꝺriū ꝓcepto Nec ꝓmissa descriptiōe mēdaciū iocosū z includi. Vel ex ē si intelligat intentio fallendi sm q⁹ fallacia est nō tm̄ indicen te: sed etiā in audiēte q̄ fallit vt dictū est.

DISTINCTIO .XXXIX.

De periurio.

Nunc de piurio videam⁹. piuriū ē mēdaciū iuramēto firmatū. hic q̄rit vtz sit piuriū vbi nō ē mēdaciū. Qō q̄busdaz videt ex auctoritate Jeronymi dicēt. Aduertendū ē q⁹ iusiurādū tres hz comites: veritatē: iudiciū z iustitiā. si ista defuerit: nō erit iuramentū: sz piuriū. vbi aūt falsū iurat veritas deest. Si ergo falsū iuret: et si nō sit ibi ītētio fallēdi: videt eē piuriū: qz deest veritas. Quibusdā placz nō eē piuriū vbi nō mēdaciū: z sicut dr aliqñ falsū sine mēdacio: ita iurat falsū sine piurio falsū forte dixit aplꝰ cuz se vētuz ad

corinthios ꝓmisit:nec tñ sic ei iponebaꝯ culpā mē/
dacij ꝯtraxit: qz sic aio sētiebat. ⁊ si iuramēto illud
ꝑfirmasset nō piurū icurrisset:qz q̄stū i ipo fuit vex
dixit.⁊ si iurationē addidisset q̄stū i se foret vex iu/
rasset:⁊ si aliꝯ euenerit q̄ dixit. Jō sic q̄s nō ē men/
daz nisi aliꝯ sentiat aio q̄ dicit: siue ita sit siue non.
Ita videt quibusdā neminē piurū cōstitui:nisi ali/
ter sentiat in aio q̄ loquaꝯ siue ita sit siue nō.

¶De triplici modo periurij.

Sed melⁱ credik:⁊ ille peierare q̄ falsuz vo/
lūtate fallēdi iurat:⁊ q̄ falsū putās qđ vex
ē iurat:⁊ q̄ vex putāt qđ falsū ē iurat. vñ aug. hoies
falsū iurāt uꝰ cū fallūt:uꝰ cū fallūꝯ aut putat hōvex
ē qđ falsū ē: ⁊ temē iurat. aut scit uꝰ putat falsū eē:
⁊ tñ ꝓ vo iurat ⁊ nihilomin⁹ cū scelere iurat Distāt
āt ista piuria duo q̄ cōmēoꝛaui fac illū iurare q̄ vex
eē putat ꝓ q̄ iurat. vex putat eē:⁊ tñ falsū ē:ñ ex aio
iste piurat:sz fallik. hoc ꝓ vo hz qđ falsū ē nō ꝓ falsa
re scīes iuratōez iterponit. da aliū q̄ scit falsuz eē.⁊
dicit vex eē:⁊ iurat tāq̄z vex sit qđ scit falsū eē. Di/
cetis q̄z ista detestāda sit belua. fac aliū q̄ putat fal
sū eē:⁊ iurat tāq̄z vex sit:⁊ vex forte ē. verbi gra ut
itelligaſ. Pluit i illo loco:⁊ infrogas hoiez.⁊ dicit
pluisse:⁊ tūc pluit ibi:sz putat nō pluisse piur⁹ ē.in
teresť quēadmodū verbū ꝓcedat ex aio reā liguā ñ
facit nisi rea mēs sit. his euidēť tradik q̄ tripl̄r pe/
ierat hō ut supꝑ dixim⁹. dū uꝰ scīes falsū iurat uꝰ pu
tās falsū qđ vex ē iurat:uꝰ exīstimās vex qđ falsū ē
iurat.sz hoc extremū ñ videť eē piurū. Mētiri er/
roiek eo q̄ falsū inrak:nō videť eē reⁱ piurij q̄ sic iu
rat:qz nō ē mēs eiⁱ rea.⁊ iō nec ligua. imo eiⁱ mēs
rea ē dū iurare p̄sumit qđ ꝓspicueꝯ nō deꝑhēdit
nōergo oē piurū mēdaciū ē:uec ois q̄ peierat mē/
tit:sz ois mētiēdo iurās peierat⁊ ois q̄ falsū iurat
siue mētiēs siue ñ peierat. Cū ergo q̄s iurat qđ vex
ēestimās eē falsū: q̄rik q̄d sit ibi piurū. Ipsa. n. si/
gnificatio voc̄ vera ē:qz vex nesciēť loqť Nō igit
ipa significatio uꝰ falsū uꝰ mēdaciū ē:qz vera ē.⁊ q̄
vex ē piurū ñ videť eē. Ad qđ dicim⁹ loq sic.s.ꝯtra
mētē sub attestatōe iuramēti eē piurū. Mētiri er/
go adhibita iuratōe piurū ē. piurū ergo ē uꝰ iurā
do loq falsum cū intentione fallendi: uel iurando
loqui falsū sine intentiōe fallendi uel iurādo loqui
verum cū intentione fallendi.

¶Oppositio.

Hic oppōik si ois q̄ falsū iurat peierat:tūc q̄
alicui ꝑmittit dare sub certo termio aliq̄d
qđ tñ nō faciet:ex q̄ iurauit peierauit:qz falsū iura/
uit. nō. n. ita futuꝯ erat ut iurauit. Ad hoc dici pōt
qz ñ ois q̄ iurat qđ falsū ē ex q̄ iurat piur⁹ ē:sic iste ō
q̄ agim⁹:sz ex q̄ ꝓpositū mutat uꝰ t̄minū trāsgredik
iuratio talis sit periurij reatu.

¶An iuratio sit malū.

Sāt q̄rik vtꝯ iurare sit malū: dicim⁹ aliq̄n
malū eē:aliq̄n ñ. ꝓpōte. n. ⁊ sine necitate iu
rare uꝰ falsū iurare ꝑtm grāde ē. Ex neci/
tate āt iurare.s.uꝰ ad asserēdū inocētiāvꝰ ad federa
pacꝭ ꝑfirmāda uꝰ ad psuadēdū auditoꝛib⁹ qđ ē eis
vtile:malū nō ē:qz necessariū ē. vñ aug. Juramētū
faciēdū ē i necessarijs cū pigri sūt hoies credere qđ
ē eis vtile. Juratio nō ē bona:nō tñ mala cū ē neces/
saria.i.nō ē appetēda sic bona:non tñ fugiēda tāq̄z
mala cū ē necessaria. Nō ē. n. ꝯtra ꝑceptū dei iura/
tio:sz ita itelligik dñs ꝓhibuisse a iuramēto:ut q̄stū
i ipo ē q̄sq̄z nō iuret:qđ mlti faciūt i oꝛe hñtes iura/
tionē tāq̄z magnū atq̄z suaue aliq̄d. Apls. n. nouit
ꝑceptū dñi ⁊ tñ iurauit. ꝓhibemur ergo iurare cu/
piditate uꝰ delectatiōe iurādi.qđ ergo xps ait i euā
gelio.ego dico vobis nō iurare oīno:ita itelligik ꝑ/
cepisse:ne q̄sq̄z sic bonū appetat iuramentū: ⁊ assi/
duitate iurādi labaꝯ i piurū. Qđ vero addidit sit
ꝓmo nr̄:est:ē:nō:nō:bonū ē ⁊ appetēdū.qđ āt āpli⁹
est a malo ē.i.si iurare cogerꝭ:scias ō necessitate ve/
nire ifirmitatꝭ eoꝛ q̄b⁹ aliq̄d suades q̄ ifirmitas vti
q̄z malū ē. vñ q̄tidie ꝑcamur nos liberari dicētes:
libera nos a malo. Jō ñ dixit qđ āpli⁹ ē malū ē Tu
eni nō facꝭ malū q̄ bñ vterꝭ iuratōe: sz a malo ē illi⁹
q̄ alik nō credit.i.ab ifirmitate q̄ aliq̄n pena ē aliq̄n
pena ⁊ culpa.ibi ergo dns ꝓhibuit malū:suasit bo
nū:inclusit necessariū.

¶De iuramento qđ fit per creaturas.

Verik vtꝯ ēt liceat iurare ꝑ creaturā.q̄ nō
videť cū i lege scriptū sit.reddes āt dño iu
rameta tua.⁊ xps i euāgelio ꝑcipiat nō iu/
rare oīno neq̄z ꝑ celū neq̄z ꝑ trā:nec ꝑ Jerusolymā
nec ꝑ caput tuū. iudeiſ q̄si puuk ꝓcessū fuit iurare ꝑ
creatoꝛē ⁊ ꝑceptū:ut si iurare ꝓtigeret:ñ nisi ꝑ creа
toꝛē iurarēt:nō ꝑ creaturā:qz iurātes ꝑ āgelos ⁊ ele
mēta creaturas venerabāť honoꝛe ⁊ meliⁿ erat hoc
exhiberi deo q̄z creaturꝭ. Jnfirmis ergo illud ꝓhi/
buit.scis vo q̄ i creaturꝭ creatoꝛē venerabāť tm̄:nō
ꝓhibuit. vñ Joseph ꝑ salutē pharaōis iurauit: dei
iudiciū i eo venerat⁹ q̄ posit⁹ erat ifimis.xps vo ita
ꝑ creaturas iurare ꝓhibuit: ne uel aliquid di/
uinū in eis crederek ꝓ quo reuerentia eis debere
tur:uel ne ꝑ eas iurantes falsū homines:se iura/
mēto nō teneri putarent.

¶Que iuratio magis teneať:an que fit per deum
an que fit per euāgelia uel per creaturas.

Sāt q̄rik q̄s magis teneať:an q̄ ꝑ deū:an
q̄ ꝑ euāgeliū:uꝰ ꝑ creaturas iurat. Dicim⁹
q̄ ꝑ deū:qz ꝑ eū hec facta ⁊ scā sūt. vñ Ebri/
so. Si q̄ cā fuerit modicūvidet facere q̄ iurat ꝑ deū
Qui vo ꝑ euāgeliū maiⁿ aliq̄d fecisse videť Quib⁹
dicēdū ē. stulti scripture ꝓpť deū scē sūt:nō deⁿ ꝓpť
scripturas ita ⁊ creature facte sunt ꝓpter deum.

Quid est dicere per deum.

Hic queritur quid sit dicere per deum iuro
ꝑ hoc est testem adhibere deū. Jurauit eni
apostolus dicēs. Testis est mihi deus: ac
si dixisset ꝑ deū ita est. vnde Augⁿ. Ridiculū est pu
tare hoc si dicas ꝑ deū iuras. si dicas testis est deus
nō iuras. Quid eni est per deū nisi testis est deⁿ aut
q̄d est testis est deⁿ nisi per deū iurare Quid aūt est
iurare nisi ius deo reddere qñ per deuz iuras:ius.
scilicet veritatis ⁊ nō falsitatis. Jtē ecce dico chari
tati vestre:⁊ q̄ per lapidez iurat falsū periurⁿ est:qz
nō lapidē q̄ nō audit:sed eiⁿ creatoꝛē adhibet testē
Hoc ē ergo iurare ꝑ quālibet creaturaz.s. creatoꝛē

eius testē adhibere. Est etiā quoddā genꝰ iuramēti grauissimū qđ fit p execrationē vt cū hō dicꝫ: si istud feci illud patiarꝝ illud ꝓtingat filijs meis. Scōm quē modū accipiť etiā iterdū cū aliqs iurādo dicit p salutē meā uľ per filios meos ꝛ hmōi. obligat. n. hec deo. vñ augꝰ. Cū qs ait p salutē meā: salutē suā obligat deo. cū dicꝫ p filios meos oppingnorat eos deo ut hoc eueniat i caput eorꝫ qđ exit de ore ipsiꝰ si verū. vex si falsū: falsū. Et sicut per hoc iurās aliqñ deo hoc obligat: ita p deū iurās ipsū adhibet testē. In oī ergo iuratiōe aut deꝰ testis adhibeť: aut creatura deo obligať ꝛ oppignorať: ut hoc sit iurare. s. deū testeꝫ adhibere: uel deo aliquid oppignorare.

De illis qui iurant per falsos deos.

Post hoc q̄riť vtꝫ fide ei⁹ vtēdū sit q̄ per demonia uľ idola iurauerit De hoc aug. scribēs ad publicolā ait. Te priꝰ ꝓsiderare volo vtꝫ si q̄spiā p deos falsos iurauerit: ꝛ fidē nō seruauerit: nō tibi videť bis peccasse Bis vticꝫ peccauit: qꝛ ꝛ iurauit p qs nō debuit ꝛ ꝓtra pollicitā fecit fidē: qđ nō debuit Jōcꝫ q̄ vtiť fide illiꝰ quē ꝓstat iurasse p deos falsos: ꝛ vtiť nō ad malū: sꝫ ad bonū: ñ pctō illiꝰ se sociat q̄ p demonia iurauit: sꝫ bono pacto eiꝰ q̄ fidē seruauit. Et sine dubitatiōe minꝰ malū est per deos falsos iurare veraciter q̄ per deū verū fallaciter. Quāto enī per qđ iurať magis sanctū ē tanto magis penale periuriū est.

Qđ iuramētū quo incaute iurať nō est obseruādū: nec votū uel promissio iniuste facta.

Nunc supest iuestigare vtꝫ oē iuramētū implēdū sit. s. n. qs aliq̄d iurauerit ꝓtra fidē ꝛ charitatē: qđ obseruatū peiorē vergat i exitū: potiꝰ ē mutādū q̄ adimplēdū. vñ Amb. Est cōtra officiū nōnūq̄ ꝓmissū soluē sacrm ut herodes fecit. Jtē isido. in malis ꝓmissis rescinde fidē. In turpi voto muta decretū Qđ incaute nouisti nō facias. ꝛ ipia ē ꝓmissio q̄ scelere adipleť. Jdē. Nō ē obseruādū sacrm q̄ malū incaute ꝓmittiť: ut si quis adultere ppetuā fidē cū ea pmanēdi polliceať Tollerabiliꝰ. est. n. nō iplere sacrm q̄ pmanere i stupro Jtē beda. Si q̄d nos icautiꝰ iurare ꝓtigerit: qđ obseruatū peiorē vergat i exitū: libere illud salubriori ꝓsilio mutādū nouerimꝰ: ac magꝭ instāte necessitate peierādū eē nobis q̄ ꝓ vitādo piurio i aliud crimē grauiꝰ eē diuertendū deniq̄ iurauit dauid per deū occidere nabal vix stultū: sꝫ ad ꝓmā itercessiōnē abigail femie prudētꝭ remisit minas. reuocauit ensem i vaginā: nec aliq̄d culpe se tali piurio ꝓtraxisse doluit. Jtē augu. ait q̄ dauid iuramētū p sanguinis effusionē nō ipleuit maior pietas fuit. Jurauit dauid temere: sꝫ nō ipleuit iurationez maiori pietate. Ex his alijsq̄ pluribꝰ oñdiť q̄dā iuramēta nō obseruāda eē: ꝛ q̄ sic iurat vehemēter peccat. Luꝫ aūt mutat bñ facit. q̄ aūt nō mutat duplr peccat: ꝛ qꝛ in iuste iurauit: ꝛ quia facit qđ non debet.

Si est periurus qui nō facit qđ incaute iurauit.

Qui vero mutat vtꝫ piurꝰ debeat dici solet q̄ri. Beda supra tale iuramētū vocauit piuriū Johānes etiā apocrisariꝰ oriētaliū sediū dixit Sermo pris nri sophronij significat q̄ meliꝰ ē iurātē piurare q̄ꝫ fuare sacrꝫ i fractiōe scāg imaginū. Sꝫ piuriū dr tale iuramētū nō obseruatū: ꝛ peierare q̄ nō iplet qꝛ falsū iurauit: nō qꝛ inde reꝰ sit q̄ nō obseruat: sꝫ quia iurauit iniustū: ex quo reꝰ est sicut ille qui peierat.

De eo qui verborum calliditate iurat.

Hoc etiā sciēdū ē q̄ q̄cūq̄ arte ⁊boꝫ q̄s iuret: deꝰ tū q̄ ꝓscie testis ē: ita hoc accipit sicille cui iurať intelligit. duplr aūt reꝰ fit q̄ ꝛ nomen dei in vanū assumit ꝛ ꝓmū in dolo capit.

De illo qui cogit aliquē iurare.

Queriť etiā si peccat q̄ hoiem iurare cogit. De hoc aug. ait. Qui exigit iurationē multū itereſt si nescit illū iuraturū falsū: an scit Si. n. nescit: ꝛ iō dicit iuramētū: ut fides ei sit: nō ē pctm: tñ hūana tētatio ē. si ⁊o scit eū fecisse: ꝛ cogit eū iurare homicida ē. Jdē si puocat hoiez ad iurationē: ꝛ scit eū falsum iurare: vincit homicidaꝫ: qꝛ homicida corpus occisur⁹ est. ille aiam imo duas aīas: ꝛ eius quē iurare prouocauit: ꝛ suam.

Ex concilio aurelianensi.

Sancta synodꝰ decreuit niſi ꝓ pace faciēda ut oēs fideles ieiuni ad sacrm accedant.

Postq̄ determinauit mgr de mēdacio: hic determinat de piurio. Et diuidit i d. par. In ꝑma determinat de piurio. In scđa de iuramēto ibi: Si aūt q̄riť vtꝫ iurare sit malū ꝛc. Circa ꝑmū d. fa. ꝑ° diffinit piuriū. 2° circa diffinitionē mouet q̄ndā q̄nē ibi: Hic q̄riť vtꝫ sit piuriū. Circa qđ tria facit opionē ad ꝛiā ptē ibi: quibusdā placꝫ qbusdā nō placꝫ 3° vitatē determinat ibi: sꝫ meliꝰ crediť. Circa qđ d. fa. ꝑ° determinat vitatē. 2° circa determinationē mouet duas q̄nes. q̄ꝫ ꝑma incipit ibi: Cū ⁊o qs iurat ꝛc. scđa ibi: hic opponiť ꝛc. Si aūt q̄rať ꝛc. Hic determinat de iuramēto. Et ꝑ° determinat de ipo ex ꝑte iurātis. 2° ex ꝑte iuramētū exigētis ibi: Queriť ꝛ si peccat ꝛc. Circa ꝑmū tria fa. ꝑ° inq̄rit an iuramētū sit licitū. 2° determinat de forma iuramēti ibi: Queriť etiā si liceat ꝛc. 3° determinat de obligatiōe ipsiꝰ ibi: Nūc supest videre ꝛc. Circa scōm d. fa. ꝑ° determinat formā debitā iuramēti. 2° inq̄rit vtꝫ liceat vti iuramēto: qđ hz indebitā formā ibi: Post hꝫ q̄riť vtꝫ fidei casus ꝛc. Circa ꝑmū d. fa. ꝑ° tāgit formā iuramēti qđ fit p attestationē. 2° illiꝰ qđ fit p execratiōnē ibi: est etiā qđdā genꝰ ꝛc. Circa ꝑmū d. f. ꝑ° ponit formā iuramēti. 2° exponit eā ibi. hic q̄riť q̄d sit dicē ꝛc. Circa ꝑmū d. fa. ꝑ° ponit formā iuramēti fm diuersa. 2° cōpat iuramēta fꝫ diuersa facta ibi: Si aūt q̄riť ꝛc. Nūc supest videre ꝛc. Hic determinat de obligatiōe iuramēti. Et circa hꝫ tria facit ꝑ° oñdit i quo casu iuramētū obliget. 2° vtꝫ icurrat piuriū ex iuramēto nō obligatorio ibi: Qui vo imutat ꝛc. Queriť etiā si peccat ꝛc. Hic d. fa. ꝑ° inq̄rit vtꝫ liceat iuramēta conuenire debeāt ibi: Facta gere. 2° quo tpe ad iuramenta conuenire debeāt ibi: Questio ꝑma. Synodus decreuit ꝛc.

Hic q̄riť q̄nq̄. ꝑ° q̄d sit iuramētū. 2° an iuramētū sit licitū. 3° de obligatiōe iuramēti. 4° q̄d sit piuriū. 5° vtrū oē periuriū siue iuramēti abnſio sit pctm mortale. Ad ꝑmū sic ꝓcediť. videť q̄ iurare nō sit idē q̄ deū i testē iuocare. aliq̄n. n. vt i lra of licitū ē p creaturas iurare: sꝫ tūc nō videť iuocari dīnū testimoniū: sed magꝭ testimoniū creature: q̄ iurare nō ē deū i testē iuocare. Ad ꝑmū ergo dicendū q̄ hoies p maiorē se iurāt: nec hꝫ solū de deo itelligiť: sꝫ etiā de hoibꝰ q̄ supra nos sūt: qꝛ ioseph p salutē pharaonis iurauit: q̄ iurare nō ē idē qđ deū i testē iuocare. Ad ꝑmū nō ē idē eē iudicē ꝛ testē: sꝫ i iuramēto qđ fit

per execrationē deus videt̄ inuocari vt iudex: vt cū dicim⁹ si hoc feci ita mihi accidat. q̄ mod⁹ ponit̄ Job. xxxj. g̃ nō oē iuramētū fit p̄ inuocationē dīni testimonij. ℂ P̄ accipe testimoniū a deo z ab hoīe nō differt nisi māliter: sz ille q̄ inuocat deū in testē nō dicit̄ p̄ hoīez iurare: ergo z ille q̄ ex vbis Aug. Jurare est ius veritat̄ deo reddere: sz quicūq; reddit ergo ad iuramētū nō exigit̄ inuocatio dīni testimonij. ℂ Sz ōra est qō dicit Aug. z habet̄ in lra qd̄ ē iurare cōfirmādū aliq̄d assumit̄ quodāmō dat ei testimoniū: sz in ergo iurare est deū testē inuocare. ℂ P̄ cōtrouersie nō solū vt dicit Apls ad Hebr. ergo iuramētū videt̄ esse aliq̄ inuocatio dīni testimonij. ℂ ℟° dicēdū q̄ iuramentū ꝓprie fit ad cōfirmationē eoz q̄ in dubiū veniūt audiēti de q̄b⁹ loquēs vel certitudinē habet vl̄ dicit se habere: z de illis ouibijs q̄ ex sui natura dubitationē habēt sicut sūt facta contingentia que p̄rōnē ofirmari nō possūt. In alijs enī ridiculuz videt̄ iuramētū exhibere. Noz ergo dubioz certitudo fieri nō pōt nisi p̄ aliquē cui⁹ scientie nihil desit. z cui⁹ veritas infallibilis fit. hoc aūt in loco deo inuenit̄. z ideo ei⁹ testimoniū solū ad huiusmōi cōfirmationē efficax ē. Sed testimoniū ei⁹ aut assumit̄ ad huiusmōi cōfirmationē qō iā exhibitū est. z hoc nō vocat̄ iuramētū: sz magis ꝓbatio p̄ auctoritatē vel iuocat̄ exhibēdū z hoc ꝓprie iuramētū ē. z iō aliqō iuramētū fit in quo simplicit̄ dīnū testimoniū inuocat̄: vt cū dicit̄ test⁹ ē mihi de⁹. Aliqō vo in quo ipsi⁹ testis in seipso vt cū dicit̄ p̄ deū vel viuit dñs: vl̄ in aliquo ei⁹ effectu. vt cū iurat̄ p̄ celū: vel euāgeliū: vel per sctōs. Alii vero ipse mod⁹ testificatiōis specificat̄: vt cū dicit̄ si nō ita hoc mihi accidat. ℂ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ cū qs p̄cipue vt cū iurat̄ p̄ celū: vel euāgeliū: vel per sctōs. Alii creaturā iurat eius deū inuocat. Hoc enī pōt dupliciter fieri. vno mō per aliquā creaturaz in qua dīna magnificentia ostendit̄ que in testimoniuz inducit̄. alio mō dicit̄ in illa creatura effect⁹ diuine testificatiōis exquiri: vt cū dicit̄ per caput meū: vl̄ p̄ salutē meā ℂ Ad secūdū dicēdū q̄ Joseph iurās p̄ salutē Pharaonis vtroq; dictoz modoz iurare potuit vel ḡsi oppignerās deo salutē Pharaonis cui astrict⁹ erat: vel in ptāte Pharaonis dīnā magnificētiā venerās et de⁹ iudex efficit: mēdaciū iudicās testificat̄ veritatē vl̄ falsitatē dicēs. ℂ Ad quartū dicēdū q̄ sic̄ veneratio q̄ fit sūme maiestati habet spālē modū z nomē p̄ alijs veneratiōnib⁹ exhibitis q̄buscūq; dicit̄ enī latria: ita etiā inuocatio testimonij infallibilis vitatis habz spālē rōnē z nomē testificādi p̄e alijs testimonijs. z iō inuocare hoīez in testē z seruire hoī: nō est ei latriā exhibere sic̄ seruire deo. Ideo nīl licz p̄ creaturā iurare: nō aūt creature latriā exhibere: q̄z testificatio dīna in manifestatiōe cōsistit. dīna aūt notis p̄ creaturas manifestāt̄: sz latria exhibet̄ ipsi inquātū in se sūm⁹ ē. z ideo nō exhibet̄ sibi in aliq̄ creatura. ℂ Ad vltimū dicēdū q̄ tūc ꝓprie dr̄ aliqs ius veritatis dicte a se deo reddere qsi in ipsū sic̄ in p̄mā originē oīs vitatis suū dictum reducit. qō nō fit i simplici assertiōe Et iō sciēdū q̄ iuramētū qō fit p̄ creaturas quodāmō est licitū z quodāmō illicitū. Si enī aliquis per creaturā iuret quasi per p̄mā originē veritatis illicitū est iuramētū z ad idolatriā pertinet Si aut̄ iuret quis per creaturā vt in qua p̄ma veritas relucet: sic licitū est iuramentū.

D secūdū sic ꝓcedit̄. videt̄ q̄ iuramētū sit de per se appetēdis. Sic̄ enī in lra dr̄ iurare est ius veritatis deo reddere. h̄ aūt ē honestissimū z appetēdū: ergo et iuramētū. ℂ P̄ in lra dr̄ ex vbis Aug. q̄cūq; iurat per aliq̄d venerat illud. sed venerationem deo exhibere est appetendum z frequentandū: ergo iuramētū est huiusmodi. ℂ P̄ ois actus in quo deo ofamamur est p̄ se bon⁹. sz iurare est huiusmodi: q̄z in psal. dicit̄ Juravit dñs z nō penitebit eū. ergo manifestū est p̄ se bonū. ℂ Sed ōtra. Nulli⁹ p̄ se boni cupiditas vl̄ delectatio ꝓhibet̄. sz sic̄ dicit Aug. ꝓhibemur iurare cupiditate vl̄ delectatiōe iurādi. ergo iurare nō est p̄ se bonū. ℂ P̄ cuiuslibet p̄ se boni frequētatio est vtilis. sed frequēs iuratio ꝓhibet̄ in Eccle. Jurationi nō assuescat os tuū. ergo iurare nō est bonū. Ulteri⁹ videt̄ q̄ etiā nō sit licitū. Omne qō ꝓhibet̄ est illicitū. sz iuramētū est ꝓhibitū Math. v. Ego aūt dico nō iurare oīno ⁊c̄. Et Jac. vlti. Ante oīa fratres mei nolite iurare ⁊c̄. ergo iuramentū est illicitū. ℂ P̄ nulli⁹ rei volūtas ꝓhibet̄ nisi pct̄i. sed volūtas iurādi ꝓhibet̄ cū dicit̄ Nolite iurare: vt sci z magistri dicūt. ergo iurare est illicitū. ℂ P̄ in sortib⁹ z iudicijs q̄ fiunt p̄ ignē z aquā vel p̄ duellū expectat̄ diuinū testimoniū. z ꝓpter hoc sunt ꝓhibita: q̄z in his videt̄ eē q̄dā dei tēptatio. sz iuramētū est inuocatio diuini testimonij vt dictū est. ergo iuramentū est illicitū. ℂ Sz ō est q̄ Apls in mult⁹ locis iurauit vt p̄z Ro. j. Testis est mihi de⁹ ⁊c̄. ℂ P̄ nullus actus cadēs supra debitā materiā est illicit⁹ si nō fiat ibi alteri⁹ circūstātie corruptio. sz iurare p̄ deū est actus cadēs sup̄ debitā materiā. g̃ cū nō impoztet̄ in h̄ alicui⁹ circūstātie corruptio videt̄ q̄ sit licitū. Ulteri⁹ videt̄ q̄ nō req̄runt̄ isti tres comites q̄ in lra ponunt̄ ad h̄ q̄ iuramentū sit licitū. s. vītas: iustitia: z iudiciū. vbi enī nō est vītas nō est iustitia: q̄z vītas iustitie pars est. sz pars nō debet diuidi ōtra totū: ergo vītas nō debet cō numerari iustitie. ℂ P̄ iudiciū nō videt̄ aliud eē q̄ꝫ executio iustitie. ergo posita iustitia supfluū est ponere iudicium ℂ P̄ iuramentū qō fit sine istis comitib⁹ est ꝑiuriū: vt i lra dicit̄. si ergo iudiciū est comes iuramēti nunq̄ licebit iurare extra iudiciū: qō falsum est. ℂ P̄ multa alia req̄runt̄ ad iuramentū q̄ꝫ ista tria: sicut debita forma iurādi: debitū tps statutū: vt. s. ieiuni ad iuramentū accedāt: z multa huiusmodi. ergo videt̄ q̄ non sint tm̄ tres comites iuramēti. ℂ P̄ in oīb⁹ factis nr̄is req̄runt̄ ista tria: ergo nō magis debēt poni comites iuramēti q̄ꝫ alioz nostroz operū. ℂ ℟° dicēdū ad p̄mā questionē q̄ sicut in ofirmatiōe q̄ fit p̄ rōnes duo sunt. s. mediū: ꝓbās: z id qō ꝓbat̄: ita etiā in ofirmatiōe iuramēti est dictū humanū quasi ꝓbādū z diuinū testimoniū q̄si mediū ꝓbās. Mediū aūt fm̄ artē sillogisticā dicit̄ eē ex eodē genere. vnde in necessarijs sumunt̄ media necessaria. z ī otingētib⁹ otingētia. Vītas aūt humanoz vboz est minime firmitatis: tm̄ ex h̄ q̄ lingua p̄ona est ad defectū. z iō diuinā veritatē q̄ est oīno infallibilis ad dicta nostra ofirmāda assumē nō multū ꝙuenit nisi necessitas incūbat. Et iō iuramētū nō est cōputādū inē ea q̄ sunt p̄ se appetēda: sz inē ea q̄ ꝓpter necessitatē fiūt. sicut sunt bona vtilia: vt sectio vulneris: vel aliq̄d huiusmodi. ℂ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ suppositō q̄ iurādū fit iustū est q̄ p̄ deū iuret: q̄z in h̄ vis originis oīs veritatis sibi recognoscit̄: nō tm̄ oportet q̄ iurare simpliciter sit p̄ se iustū z bonū. ℂ Ad secūdū dicēdū q̄ veneratio diuina ofistit in ipso iuramēto q̄si medio assumpto. sz applicatio ei⁹ ad materiā in q̄ de facili est defect⁹ nō est oīno ꝙueniens. ℂ Ad tertiū dicēdū q̄ iuramēto diuino mediū assumit̄ ex eodē genere: quia sicut de⁹ est ītabil̄: ita etiā in dicto suo falsitas eē nō pōt. z ꝓpter h̄ iuramentū ei⁹ est p̄ se bonū. nec est sīle de nr̄o iuramēto. ℂ Ad secūdā questionē dicendū q̄ aliq̄d pōt habē indecētiā duplicit̄. vel p̄ se: vl̄ ex eo q̄ sequit̄. q̄ aūt ex se indecētiā habet nullo modo pōt licitū eē q̄ntūcūq; necessitas incūbat. sic̄ p̄z in stupro z in alijs q̄ sunt mala ex genere. Q̄ aūt habet indecentiā ꝓpter periculū sequēs duo req̄rit ad h̄ q̄ ꝙueniēter fiat. Unū ē cautela sufficiēter cauēs illud periculū. Aliud est vtilitas ofsequēs. sic̄ p̄z in sectione vulneris. si enī p̄ eā sanitas reddat̄: z talis cautela adhibeat̄ q̄ membra cetera nō ledant̄ ꝙueniēter fit. iuramentū aūt incōuenientiā quandā videt̄ habere vt dictū est

ꝓpter defectibilitatē humanoꝝ verboꝝ ad que assumitur veritas ĩmutabil'. si aũt humana verba eẽnt h̄ modo defectibilia q̄ semp necesse eẽt ea deficẽ oĩno iuramẽtū de se indecẽtiã haberet: ⁊ nulla necessitate liceret iurare. sz qz vba humana nō semp deficiũt sz aliqñ veritatē hñt: iō diligẽti cautela adhibita vt defect⁹ euitet licet iurare ꝑpter aliquã necessitatē. ¶ Ad p̄mũ ergo dicẽdũ q̄ iuramentũ oĩno nō est ꝓhibitũ neq; p xp̃m neq; p apostolũ ei⁹: sz est ꝓhibita facilitas iurãdi ꝑpter piculũ: vt. s. q̄s nō ex q̄cũq; cã iuret: nec iuramẽtũ affectet tanq̄ p se bonũ. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̄ voluntas absoluta est p se bonũ. sz ei⁹ qō est bonũ tm̃ ꝑpter ĩminentẽ necessitatẽ nō est volũtas absoluta sz ex suppõne. In his ergo q̄ sunt p se mala vtraq; volũtas ꝓhibet: In his vo q̄ sunt p se bona neutra. In his vo q̄ sunt p se bona ꝑpter necessitatẽ aliquã ꝓhibet ꝓpria volũtas: ⁊ nō secũda. ⁊ h̄ mō ꝓhibet volũtas iurãdi. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̄ in p̄dictis factis vbi expectam⁹ diuinũ iudiciũ vel testimoniuz p̄figit hō, q̄si terminũ ⁊ modũ deo testimoniũ reddẽdo. ⁊ iō ẽ q̄dã dei tẽptatio. sz i iuramẽto nō fit ita: ⁊ iō nō ẽ file. ¶ Ad tertiã qõnẽ dicẽdũ q̄ ad h̄ q̄ iuramentũ sit rectũ tria req̄runt. Unũ ex pte ipsi⁹ rei de q̄ iurat. ⁊ sic req̄rit vitas p quã dictũ rei adequat: alꝫ dictũ nō eẽt ꝯfirmatiõe dignũ. Aliud req̄rit ex pte causę ꝓ q̄ iurat. ⁊ sic req̄rit iustitia: alꝫ nō eẽt debita necessitas. Tertiũ req̄rit ex pte iurãtis. ⁊ sic requirit vt cũ discretiõe iuret: alꝫ nō adhibereť debita cautela. ⁊ sic est iudiciũ. ¶ Ad p̄mũ ergo dicendũ q̄ veritas nō accipit h̄ fm q̄ est pars iustitie sz fm q̄ est adequatio vocis ad rem. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̄ iudiciũ nō accipit h̄ qō est vni⁹ in ordine ad alterũ qō est executio iustitie: sz qō est alicui⁹ ad seipm in h̄ q̄ discutit q̄d facere debeat: ⁊ q̄d accidere possit. Et p h̄ pz solutio ad tertiũ. ¶ Ad q̄rtũ dicendũ q̄ in iudicio qō est discretio iurãtis includit debita forma: ⁊ euẽt⁹: ⁊ tẽpus: ⁊ oĩa q̄ ex pte iurãtis ꝯsideranda occurrũt. ¶ Ad q̄ntũ dicendũ q̄ ꝑpter periculũ qō in iuramẽto ĩminet ꝓ alijs nostris actib⁹ ꝑcipue iuramẽto isti comites adhibent.

Ad tertiũ sic ꝓcedit. videt q̄ iuramẽtũ incautũ sit obligatoziũ. Juramẽtũ enī incautũ dicit qō vergit in exitũ malũ vel min⁹ bonũ. sz tale fuit iuramentũ qō Josue Gabaonitis exhibuit qō ꝺtra ꝑceptũ dei fuit quo ꝑceperat ne cũ gẽtib⁹ fedus inirent. ⁊ tñ obseruauit illud iuramentũ reputãs se obligatũ. ergo iuramentũ incautũ ẽ obligatoziũ. ¶ P̄ esto q̄ aliq̄s iuret nunq̄ se intraturũ religionẽ: illud iuramentũ incautũ reputat. ⁊ tamen videtur q̄ sit obligatoziũ: qz sine pctõ põt religionẽ non ingredi. si aũt intret piuriũ incurrit. quilibet aũt obligat ad h̄ vt bonũ illud dimittat qō sine pctõ fieri nō põt. ergo iuramẽtũ incautũ videt obligatoziũ. ¶ P̄ si aliquis iuret se nunq̄ ꝑlationẽ recipere: h̄ iuramẽtũ filr reputat incautũ eo q̄ impedit vtilitas cõis. ⁊ tñ vt videt obligat ad sui obseruationẽ: qz si etiã non iurasset laudabile est vt ꝑlationẽ q̄s fugiat. ergo iuramentũ incautũ ẽ obligatoziũ. ¶ Sz cõ. Sicut Bern̄. dicit qō ꝑ charitate institutũ est ꝺtra charitatẽ nō militat. sz iuramentũ ꝑ charitate institutũ est. cũ ergo per iuramentũ incautũ charitas impugnet: qz est de aliquo malo faciẽdo: vel de aliquo bono omittẽdo: videt q̄ tale iuramentũ nō sit obligatoziũ. ¶ P̄ nihil attingit ꝓpriã virtutẽ niſi qñ ꝑfectũ est vt dicit viij. phiſi. sed virt⁹ iuramẽti est obligare. cũ ergo iuramentũ ꝑficiat trib⁹ comitib⁹ videt q̄ iuramentũ vbi tres comites nō occurrũt nō sit obligatoziũ. sz in omni iuramẽto incauto deest iustitia si illicitũ sit qō iurat. vel iudiciũ si p hoc aliq̄ bonũ impediat. ergo iuramentũ incautũ nō est obligatoziũ.

Ulteri⁹ videt q̄ iuramentũ coactũ nō sit obligatoziũ. Nullus enī põt ad aliq̄ spāle obligari niſi seipm obliget. sz null⁹ dicit aliq̄d facere niſi qō volens facit. cũ ergo iuramẽtũ coactũ volũtatẽ iurãtis excludat: videt q̄ tale iuramentũ nō sit obligatoziũ. ¶ P̄ maioꝛ est obligatio matrimonij q̄ iuramẽti: qz si aliq̄s iurauit se nunq̄ matrimoniũ initurũ: ⁊ postea matrimoniũ ꝺsumauerit tenet in matrimonio perseuerare. sed coactio cõtractũ impedit matrimoniũ. ergo etiã impedit obligationẽ iuramẽti. ¶ P̄ iuramentũ nō obligat niſi in hac necessitate vt peccatũ euitetur. sz coactio excludit reatũ peccati. vnde Lucia dixit Si inuitam me violare fecer is castitas mihi duplicabit ad coronã. ergo etiã obligatiõnẽ iuramẽti tollit. ¶ Sed ꝺtra est auctoritas Aug. q̄ ꝺ det ex ꝺcilio beati Ambro. cuidã qui coact⁹ iurauerat q̄ducere vxorẽ q̄ matrimoniũ teneret. ergo videtur q̄ coactũ iuramẽtũ sit obligatoziũ. ¶ P̄ iuramẽtũ cui nō deest aliq̄s suoꝝ comitũ est obligatoziũ. sz coactio nō tollit aliquem comitẽ iuramẽti: g̃ nō aufert obligationẽ a iuramẽto. ¶ Ulterius videt q̄ iuramentũ nō obliget fm intẽtionẽ recipientis. Nullus enī debet ad ignotũ obligari. sed intẽtio iurãtis recipientis est mihi ignota. ergo iuramentũ meũ nō obligat me fm intentionẽ illi⁹. ¶ P̄ iuramentũ exhibet ad ꝯfirmationẽ sermonis iurãtis. sed intẽtio iurãtis ꝓpinquior est sermoni suo q̄z intẽtio alteri⁹. ergo magis obligat fm intentionẽ iurãt| q̄z recipiẽtis. ¶ P̄ ad obligationẽ iuramẽti vo lũtas iurãtis req̄rit q̄ seipm obligat. sz si desit ei intẽtio obligãdi se fm intẽtionẽ recipiẽtis nō est ibi volũtas obligatonis. g̃ iuramẽtũ illud nō erit obligatoziũ fm intẽtionẽ recipiẽtis. ¶ Sed cõtra. Juramentũ institutũ est vt p ipm fiat fides de sermonib⁹ iurãtis recipiẽti. sz h̄ nō eẽt niſi fm suũ intellectũ iuramentũ accipiẽdũ eẽt. ergo iuramentũ obligat fm intẽtionẽ recipientis. ¶ P̄ fratꝰ ⁊ volus neminẽ debet patrocinari. hoc aũt accideret si aliq̄s dolose iuraret fm suã intẽtionẽ tm̃ obligaret. ergo obligat fm intẽtionẽ recipiẽtis. ¶ P̄ duplex est iuramentũ. vnũ assertoziũ: ⁊ aliud ꝓmissoziũ. Promissariũ iuramentũ est de eo qō in futurũ a iurãte faciẽdũ expectat: vl̃ q̄ se vt p aliũ. Assertoziũ vo est qō fit ad confirmationẽ veritatis ⁊ pñtis ⁊ ꝓterite si etiã causa nō fim⁹. In iuramẽto ergo assertozio est vna tm̃ obligatio. s. q̄ q̄s obligat ad peccatũ si verius est vna tm̃ obligatio. In iuramẽto aũt ꝓmissorio est duplex obligatio. Una q̄ q̄s obligat ad faciendũ h̄ qō iuramẽto ꝓmisit. Alia q̄ obligat ad peccatũ si nō fecerit. Dis ergo visis sciẽdũ q̄ sicut nō ois assertio est digna vt iuramẽto firmet: ita nec ois ꝓmissio: sz illa tm̃ q̄ vtilitatẽ aliquã ꝓtinet. Unde si ꝓmissio q̄ est de aliquo qō salutẽ impediat siue sit contrariũ saluti siue vie pfecte in salutẽ iuramẽto firmet: ex hoc ipso iuramentũ efficit indebitũ q̄si actus cadens sup inꝺebitã materiã. vnde obligat secũda obligatiõe q̄ est ad peccatũ. nec remanet ei virt⁹ obligãdi ꝓma obligatiõe ad faciendũ. ꝓzima enī obligatio est ad vitandũ secũdã obligationẽ. vnde iuramẽtũ qō de necessitate ad peccatũ obligat ipso facto ab alia obligatiõe vacuat. ¶ Ad p̄mũ igit dicẽdũ q̄ in ramentũ Josue nō erat de eo qō fm se eẽt illicitũ: sed de eo qō factũ erat illicitũ qz ꝓhibitũ. vnde in hoc sufficiebat intẽtionẽ seruare ꝓhibẽti. Et ideo vt dicit Ambro. in li. de offi. muletauit eos meliori morte. s. obsequio ministerij diuini vt eẽt clemẽtioꝛ sentẽtia. ⁊ sic quodãmō occisi sunt seruiliter q̄ ipso facto quo q̄s iurat se religionẽ nō intraturũ pitur⁹ ẽ. te q̄ est moꝛs interpretatiua fm leges. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̄ quis enī liceat sibi religionẽ nō intrare: nō tñ licet obicem spũi scō ponere. ⁊ iō nō oportet vt ad cauendũ crimẽ piurij qō iam vitari nō põt religionis ingressum omittat. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̄ q̄uis ꝑlationẽ fugere possit q̄q̄z ex boꝛno ꝓcedere: tñ ptinaciter resistere semp malũ est. sicut pz in glo. Sz ego. Diere. j. q̄ hoc ꝓbat exẽplo Hieremie ⁊ Moysi q̄ cũ ꝓmo recusassent ꝑlationis officiũ ad vltimũ humiliter obedierũt. vnde huiusmodi iuramentũ incautũ reputat: qz q̄ntũ in se est ꝓuidẽtie diuine ꝓiudicat. ⁊ obediẽtiã ad ꝺfectiõnes excludit quib⁹ ꝺ h̄ obedire tenet. ¶ Ad secũdã quẽstionẽ dicẽdũ q̄ coactio in iuramẽto assertozio nō põt esse sufficiẽs: qz nihil põt sufficiẽter cogere ad h̄ q̄ hō mortaliter peccet. qō ꝺtingit si falsum cũ iuramẽto asserat. vnde tale iuramẽto autẽ ꝓmissorio sciẽdũ q̄ coactio põt ee sufficiẽter co

gens ad ꝓmittẽdũ: qz vt maiꝰ ꝑiculũ euitet põt aliqs aliqd ꝓmittẽ ibi dãnosum qõ sine ꝓcto cõtingere põt. ⁊ tũc talis coactio si sit sufficiẽs q̃ in constantẽ virum cadere possit tollit obligationẽ iuramẽti. Fozo otentioso: qz ei q̃ vim itulit tie est obligatozius: qz magis debet bõ subire tpale dãnũ q̃z fidẽ frangere. habet tñ remediũ vt in iudicio ab eo repetat. q̃ si iurauerit se nõ repetiturũ põt iudici denũciare q̃ ex officio suo debet raptozẽ ad restituendũ cogere. si aũt iurauerit se nõ denũciaturũ contra cozreptionẽ fraternã iurauit: ⁊ nõ tenet obseruare. ¶ Ad ꝓmũ ergo dicẽdũ q̃ coactio põt facere in tali casu violẽtũ absolute: sz violentũ mixtũ: qz oportet vt q̃ iurat mẽbza moueat ad loquendũ ⁊ sua volũta te. tale aũt violentũ vt dicit ꝓbs in. iij. etb. q̃uis simpliciẽ fit violẽtariũ: tñ hic ⁊ nũc est volũtariũ: qz ad vitãdũ maiꝰ ma li vult minꝰ dãnũ subire. ¶ Ad secũdũ dicendũ q̃ coactio etiã ofensiuz liberũ. qõ nõ est in obligatiõe iuramẽti. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ Lucia loquiẽ de violẽto simpliciter in quo tollit obligationẽ matrimonij: qz nõ solũ reqrit ofensum: sz patiẽs nihil ofert agẽti. tale aũt violentũ nõ põt eẽ in tali casu. ¶ Ad tertiã gõnez dicẽdũ q̃ iuramentũ ꝓmissoziũ vt dicũ est obligat hac necessitate vt culpa euitet. vnde obligat ad omne illud faciendũ: quo nõ facto culpa incurrit. Distinguendũ est ergo in eo q̃ iurat. aut enĩ simpliciter: aut dolose iurat. Si iurat dolose ex duabꝰ partibꝰ põt culpa sequi. s. ex fractiõe iuramẽti: ⁊ ex dolo. q̃uis ergo ex ipsa rõne iuramẽti inq̃ntũ fuit dolosuz obligaꝫ ad obseruãdũ taliter q̃ ex dolo alĩ nõ ledat. ⁊ hẽ est q̃ intẽtionẽ recipiẽtis implet iuramentũ. Si aũt simpliciter abs q̃ dolo tũc in fozo ofsciẽtie nõ obligat nisi fm suaz intẽtionẽ. sz in fozo contentioso vbi intẽtio ignozat obligatur fm q̃ verba cõmuniter accipi solent. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

Hoc q̃rtũ sic ꝓcedit. Videt q̃ periuriũ non sit mẽdacium iuramẽto firmatũ. Omne enĩ mẽdaciũ est falsa vocis significatio vt in ꝑce. di. dictũ est. sz periuriũ põt eẽ sine falsa vocis significatione: qz sicut in lra dicit qui iurat verũ quod putat eẽ falsum periurꝰ est. ergo non omne periuriũ est mẽdaciũ iuramẽto confirmatuz. ¶ Ꝑ periuriũ q̃ incurrit in iuramẽtis q̃ de futuris otingẽtibꝰ fiũt. sz in futuris otingẽtibꝰ nõ est veritas vel falsitas determinata vt ꝓbat ꝓbs. ⁊ sic periuriũ põt eẽ sine falsa vocis significatiõe: et sine mendacio. ¶ Ꝑ in lra dicit q̃ falsum iurat qõ credit eẽ verũ periurꝰ ẽ. sz talis nõ mẽtit: ergo periuriũ põt eẽ sine mendacio. ¶ Ꝑ diero. dicit q̃ iuramentũ qõ tres comites nõ habet est periuriũ. sed defectꝰ veritatis: iustitie vel iudicij nõ facit mẽdaciũ. sz solũ defectꝰ veritatis: ergo nõ omne periuriũ est mẽdaciũ. ¶ Ꝑ periuriũ nihil aliud est vt videt q̃z ꝓuersum iuramẽti. sz iuramentũ peruertit nõ mẽdacio tñ sz etiã ꝓ falsam formã iurãdi. sicut q̃ iurat ꝓ idola. ergo periuriũ põt eẽ sine mẽdacio. ¶ In otrariũ est diffinitio q̃ in lra ponit. iuramentũ est ad confirmationẽ veritatis. sz mẽdaciũ veritati opponit: ergo periuriũ qõ est quersitas iuramẽti ẽ mẽdaciũ. ¶ Iurare est ius veritatis deo reddere. sz q̃cũq̃ sine mẽdacio iurat ius veritatis deo reddit: ergo sine mẽdacio est iuramentũ ⁊ non periuriũ. ¶ R°. dicẽdũ q̃ quelibet res denoiat a suo cõplemẽto. ⁊ nomen qõ sumit a defectu alicuꝰ rei. ꝓprie denoiat defectũ q̃ accidit otra cõplementũ alicuꝰ rei. Juramẽtũ aũt in ofirmatiõe veritatis cõplet: sic sillogisꝰ in ofirmatiõe oclusionis. vnde sicut dicit insillogisꝰ q̃ cõclusio nõ sequit ex ꝓmissis: nõ aũt q̃n aliq̃ ꝓ iuramẽto ofirmãda erat. defectꝰ aũt ofirmatiõi veritatis cõtrariꝰ est mẽdaciũ. ⁊ iõ periuriũ ꝓprie loquẽdo noiat defectũ iuramẽti in iuramẽto. ¶ Ad ꝓmũ q̃ dicẽdũ q̃ q̃uis assertio illiꝰ q̃ dicit verũ putãs eẽ falsum nõ sit mẽdaciũ absolute: est tñ mendaciũ in compatione ad dicentẽ: vnde ⁊ ipse mẽtiri dicit: vnde ⁊ in hoc periurio est aliquo modo mẽdaciũ. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ q̃ futurũ non põt habere veritatẽ determinatã nisi in sua causa q̃ determinat ad affectũ illuz. causa aũt otingẽtiũ q̃ p nos fiũt est nostra volũtas. q̃ quidẽ determinat ad effectũ ꝑ ꝓpositũ fixũ de aliquo faciẽdo. ⁊ tale ꝓpositũ significat se habere qui iurat se aliqd facturũ. vnde ex hocipso q̃ iurat illud ad qõ fixum ꝓpositũ nõ habet mendaciũ incurrit ⁊ periuriũ. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ q̃ iuramentũ ꝓmissoziũ in quo deest iustitia vel iudiciũ aliquo modo cõtinet mendaciũ q̃tũ ad id qõ fieri debet: qz vnusquisq̃ tenet abstinere ab eo qõ est illicitũ: ⁊ bonis ⁊ pfectionibꝰ nõ cõtra niti. vnde ex hoc q̃ iurat aliqd illicitũ obligatꝰ remanet quodãmõ ad mẽtiendũ. ¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ q̃ nõ ois quersitas iuramẽti facit periuriũ: sz illa tñ que est in eius complemẽto vt dictũ est.

Ad quintũ sic ꝓcedit. Videt q̃ non omne periuriũ sit peccatũ mortale. Sicut enĩ otingit mẽtiri iocose: ita ⁊ ꝓiurare. sed mẽdaciũ iocosum non est peccatũ mortale: ergo nec periuriũ. ¶ Ꝑ otingit q̃ ꝓpter ꝯsuetudinẽ iurãdi aliqs ex lapsu lingue falsum iurat. ⁊ esset graue dicere q̃ talis mortaliter peccaret. ergo nõ omne periuriũ est mortale peccatũ. ¶ Ꝑ sicut iurare falsuz: ita etiã iurare sine causa ꝓhibet ꝑcepto secũdo decalogi Nõ assumes nomen dei tui in vanũ. sz iurare sine causa nõ semp est peccatũ mortale: ergo nec iurare falsum. ergo vt ꝓpz. ¶ Sz cõtra. Aug. in quodã ser. dicit q̃ falsa iuratio ꝓnicioſa est. sz nihil dicit esse ꝓnicioſum nisi peccatũ mortale: ergo periuriũ est peccatũ mortale. ¶ Ꝑ omne qõ est otrariũ ꝓcepto legis est peccatũ mortale. sed periuriũ directe otrariat huic ꝑcepto Nõ assumes nomẽ dei tui in vanũ ⁊c. ¶ Ulteriꝰ videt q̃ nõ liceat iuramentũ recipe vel exigere Sup illud Ro. j. Testis est mihi deꝰ. dicit glo. Tu nõ facis malũ q̃ bene vteris iuratione vt alteri suadeas qõ vtile est. sz a malo est supplere illiꝰ q̃ recipit iuramentũ: ergo recipiẽs iuramentũ peccat. ¶ Ꝑ ille qui exigit ab aliquo iuramentũ: vel scit eũ iurare verũ: vel scit eum iurare falsum: vl nescit an falsum an verũ iuret. Si scit eũ iurare verũ videt peccare: qz ꝓo nihilo facit eũ iurare. Si scit eũ iuraturũ falsum: homicida illiꝰ ẽ vt in lra dicit. Si aũt nesciat alterũ: Quia de hoc dicit Aug. sup illud Ro. j Testis est mihi deꝰ. Nõ audeo dicere hoc nõ eẽ peccatũ: sz humana tẽptatio est: ergo exigere iuramentũ quolibet mõ peccatũ est. ¶ Ꝑ Ro. j. dicit q̃ qui cõsentiũt male faciẽtibꝰ digni sunt morte. sed q̃ iurat p idola peccat mortaliter. q̃ aũt ab eo iuramentũ recipit videt ei ꝯsentire. ergo ad minꝰ recipiens tale iuramentũ peccat. ¶ Sed otra est qõ legit Gen. xxxi. de Jacob q̃ recepit iuramentũ Laban. qui. s. ꝓ iudeos suos iurauit. nec est dicẽdũ q̃ peccauerit. ¶ Ꝑ sine quo nõ põt ordo iudiciarius obseruari nõ videt esse peccatũ. sz ordo iudiciarius in multis casibꝰ sine receptiõe iuramẽti obseruari nõ posset. ergo recipe iuramentũ nõ est peccatũ. ¶ R°. dicẽdũ ad ꝓmã questionẽ q̃ iuramẽtũ est duplex. Quoddã in quo aliqs percipit se iurare. ⁊ tũc si falsum iurat credo q̃ semp peccet mortaliter siue sit iuramentũ solẽne siue non solẽne. ⁊ ꝑcipue q̃n ꝑcipit eẽ falsum qõ iurat. Quoddã vo iuramentũ est in quo bõ nõ attẽdit ad iuramentũ: ⁊ q̃si nõ ꝑcipit se iurare: sz ex lapsu lingue in iuramentũ ꝓlabit. ⁊ qz tũc q̃si nesciẽs iurat: ⁊ nesciẽs nõ reputat volũtarius: iõ in tali casu videt qs nõ volũtarie iurare. vnde si sit falsum ꝟ de quo iurat: siue ꝑcipiat eẽ falsum siue nõ: dũmõ nõ sit mẽdaciũ ꝓnicioſum nõ dico q̃ sit pctũ mortale sz veniale. valde tñ cauẽdũ ꝓpter vicinitatẽ ad mortale. ¶ Ad ꝓmũ ergo dicẽdũ q̃ nõ est simile de mẽdacio ⁊ periurio: qz iuramẽtũ nõ est nisi

cum magna cautela adhibendum vt dictum est. z propter vtilitatē aliquā. vnde si iocose aliqs iurat nō excusabitur. ¶ Ad secūdū patet solutio ex dictis. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ iurare sine causa nō directe opponit illi p̄cepto: sz indirecte directe aūt opponit ei iurare falsum: qz h̄ est qđ cōfirmari nō p̄t: vnde vana est iuratio. vnde nō oportet q̄ iurare sine causa semp sit mortale peccatū: sicut iurare falsum. ¶ Ad secūdā questionē dicēdū q̄ sicut iurare nō semp malū est sed q̄nq̄ ē licitū q̄n pro necessitate aliq̄ z cū cautela iurat. z ita etiā iuramentū recipe vel exigere ex causa necessaria z alijs debitis circūstātijs obseruatis p̄t eē sine pct̄o. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdū q̄ nō intelligit ibi malū culpe sz malū pene: qđ est ex ignorātia illi⁹ q̄ iuramentū recipit. si enī sciret an esset verū hoc pro quo iurat iuramēto, opus nō eēt. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ q̄n aliqs scit vl̄ ꝓbabiliē credit q̄ aliqs deierabit nō licet ei iuramentū exigere nisi forte sit in loco iudicij: qz iuramētū in iudicijs nō tm̄ exhibet ꝓpt̄ iudicē: sz ꝓpter alios. vnde non est in potestate ei⁹ iuramentū remittere qđ fm ordinē iuris exhibēdū eēt. Sitr si sciat eū iuraturū verū p̄t licite iuramētū exigē nō ꝓ se sz ꝓ alijs q̄ h̄ nesciūt. si aūt dubitet dubitatio ex tanta suspitiōe ꝓcedere p̄t q̄ cū pct̄o erit. Et iō aug. nō audet dicē q̄ sit sine pct̄o: nō tm̄ dicit q̄ sp sit peccatū. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ ille q̄ iurat ꝓ idola peccat qdē q̄tū ad formā iuramēti: sz nō q̄tū ad assertionē veri vl̄ ꝓmissionē alicui⁹ qđ redūdat in bonū cōe. z q̄tū ad h̄ p̄t ei ꝝsentire sine pct̄o: sz nō q̄tū ad primū. z iō iuramēto eius vti possum⁹ q̄nq̄ sine pct̄o. ¶ Nūc de periurio videam⁹ ꝛc. Videt̄ q̄ tractatū istū ponere debuerit in expositione secūdi p̄cepti. Sed dicēdū q̄ periuriū ad sui cognitionē p̄supponit mēdaciū. z ideo necessitate tractādi post mēdaciū de periurio tractauit. ¶ Infirmis ergo illud ꝓhibuit ꝓpter duo pericula. Primo ne aliqō numen creaturis inesse crederēt. Secūdo ne tali iuramēto se obligari nō credētes fidē frāgerent. Auri vo p euāgeliū mai⁹ quidē ꝛc. Doctō ꝝtingit qz in solēni iuratione vbi maior deliberatio adhibet tale forma in iurādo vtimur. Scā synodus decreuit ꝛc. Rō institutionis fuit qz ad iuramētū req̄rit summa cautela q̄ exigit sobrietatē. Excipiunt̄ tm̄ casus illi in quib⁹ mora ꝓtraheret periculū. sicut est ꝓ pace facienda.

DISTINCTIO .XL.

Sextum p̄ceptū est Non desiderabis vxorē proximi tui. Septimū Non cōcupisces domū proximi tui: nō seruū. nō ancillam ꝛc: sed videtur p̄ceptū de non concupiscendis rebus primi vnū cum eo esse quo dicitur Non furaberis. Et p̄ceptū de non cōcupiscenda vxore vnū esse cum eo quo dicit Non mechaberis Poterat enī p̄ceptū non furādi in illa generalitate intelligi: vbi de nō cōcupiscenda re proximi p̄cipitur. Et in eo q̄ dictū est Non mechaberis poterat illud intelligi Nō cōcupisces vxorem proximi tui. Sed in illis duobus p̄ceptis nō mechandi z nō furādi ipsa opera notata sunt z ꝓhibita. In his vo extremis ipsa cōcupiscentia. Multū ergo differunt illa ab istis. Dñ illi p̄cepto nō mechādi fit superadditio in euangelio: vbi omnis cōcupiscentia mechandi prohibetur.

¶ Quare lex cōprimere dr̄ non animū sed manū.

Sed cum hic ꝓhibeat concupiscentia alienе vxoris z aliene rei: quare dicit lex cōprimere manū z non animū Euangeliū vo z manuz z animū. illud de lege dicit fm ceremonialia: non fm moralia. vel qz in lege nō est generalis ꝓhibitio omnis mortifere concupiscentie vt in euangelio.

¶ Quid sit littera occidens.

Ivo queritur quā vocat Apl̄s litterā occidentē. Ea certe est decalogus qui non dicitur littera occidēs eo q̄ mala sit lex: sed qz ꝓhibēs peccata auget concupiscentiā. z addit ꝑuaricationē nisi liberet gratia. que gratia nō sic abundabat in lege ut in euāgelio. Lex ergo bona est: z tm̄ occidit sine gratia: cum sit virtus peccati que iubet qđ sine gratia impleri non p̄t. Gratia aūt deerat: z iō lr̄a occidēs erat. Distat autē euāgelij littera a legis littera: quia diuersa sunt ꝓmissa. ibi terrena: hic celestia ꝓmittit. Diuersa etiā sacramenta. quia illa tm̄ significabāt: hec conferūt gratiā. Precepta etiā diuersa q̄tū ad ceremonialia. Nā q̄tū ad moralia sunt eadem. sed plenius in euāgelio continētur. Audistis decē cordas psalterij vtriq̄ sexui imꝑositas: que charitate tangenda sunt: ut vitiorum fere occidantur.

¶ Postq̄ determinauit Magister de p̄ceptis decalogi q̄ respiciunt opus exteri⁹ z locutionē: hic ponit duo vltima p̄cepta q̄ respiciūt ꝝcupiscētiā cordis. Et circa h̄ tria facit. Primo enumerat ipsa p̄cepta. Secūdo monet q̄stiones circa ea ibi: Sz videt̄ p̄ceptū ꝛc. Tertio recapitulat qđ dictū est. z ꝓtinuat se ad sequentia ibi: Audistis decē cordas ꝛc. Circa secūdā partē monet duas questiones. Prima est de differētia horū p̄ceptorū ad alia p̄cepta decalogi. Secūda est de differētia totī⁹ veteris legis ad nouā q̄ ex solutiōe primē questionis ortū habet. z h̄ ponit ibi: Sed cū h̄ ꝓhibeat cupiscētia ꝛc. Et circa h̄ tria facit. Primo monet questionē z eā soluit. Secūdo monet questionē de effectu lr̄e veteris legis ibi: Si vo queritꝝ q̄re dicat Apl̄s ꝛc. Tertio breuit colligit differētiā inter litterā euāgelij z litterā legis ibi: Distat aūt euāgelij littera.

Jcquerunt̄ q̄ttuor. Primo de assignatione istorū p̄ceptorū. Secundo vtrū verū sit q̄ lex Moysi tm̄ manū cohibuerit. Tertio vtrū eadē lex iustificaret vel occideret. Quarto vtrū eterna ꝓmitteret vel terrena.

Questio Prima.

D primū sic ꝓcedit. videt̄ q̄ hec duo p̄cepta incōueniēter assignent̄. Precepta enī negatiua ordinātur ad ꝓhibitionē pct̄orū. Sed vnū est peccatū cordis z operis: sicut in .ij. li. di. xlij. dictū ē. ergo nō debuit aliquo p̄cepto ꝓhiberi concupiscētia mechādi vel furādi q̄ ipsa mechia vel furtū. ¶ Ꝑ sicut in furto z mechia cōtingit peccare corde z opere: ita z in homicidio z alijs peccatis. sz alia p̄cepta nō variant̄ p cōcupiscentiā z opus neq̄ affirmatiua neq̄ negatiua. ergo neq̄ p̄ceptū de furto z de mechia debuit hoc modo variari. ¶ Ꝑ nihil debet lege ꝓhiberi qđ licite fieri p̄t. sz licite p̄t fieri q̄ aliqs domuz ꝓximi videat: ꝓximi⁹ fideat: vt si emat eā: q̄ licite p̄t eā cōcupiscere. ergo talis cupiscētia non debuit lege ꝓhiberi. ¶ Ꝑ sicut cōtingit peccare in cōcupiscētia rerū proximi: ita etiam in cōcupiscētia curiositatis: quā Aug. dicit eē ꝝcupiscentiā oculoꝝ in libro de vera religiōe. Et sitr in ꝝcupiscētias sunt diuerse virtutes z ad vitia. sed p̄cepta dant̄ ad inducēdū hoīes ad virtutē z ad vitioꝝ ꝓhibitionē. ergo de omnib⁹ istis cōcupiscētijs debuerūt diuersa p̄cepta dari. ¶ Ꝑ omne qđ est ꝓtrariū p̄cepto est peccatū mortale. sed ꝓmi motus q̄ ex corrupta cōcupiscentia ꝓcedūt non sunt peccata mortalia. ergo non debuit dari p̄ceptū de non cōcupiscendo. ¶ R.° dicēdū q̄ intentio legis est vt hoīes ad virtutē inducant. ad virtutē aūt nō sufficit

cit vt actus virtutis qualitercunq; fiat: sed oportet vt homo scies & volens: & ppe debitu finē pseuerāter & delcābiliter operet. Si aut nō sufficit q̄ act⁹ sit virtuosus q̄liscunq; ꝓmittat: nisi et voluntas eius: Si et ocupīa illicitarū rerū. ¶ Ad ꝓmū g̃ dō q̄ pceptū decalogi nō debuit solū ꝓhiberi actus illiciti ois sed ocupīa illicitarū rerū. ¶ Ad secūdū dō q̄ pceptū ois dinē. & ideo dicit ois ibidē dcīn ē qñ ois iūgit se vni pctō. Si qz qñq; in corde peccat non pueniendo ad actum: tunc pctm cordis a pctō exterioris opis distinguit. & ideo et diuerso ꝓcepto ꝓhibet. ¶ Ad secūdū dō q̄ pcepta affirmatiua ꝓcipiūt aliquē actū bonū. bonū aut̄ consurgit ex diuersis coadunatis ad pfectōez sue qō ē ex vna & tota cā vt dic dio. & ideo h̄ ipso q̄ aliq̄s bonus actus affirmatiā nō fuerit distincta circa idē gen⁹ p̄ceptū opis & cor dis. pctm aut̄ qō ꝓcepto negatiō ꝓhibet ois tīgit oīariā ex fini bus diuersis ꝓcepta ordinari. ¶ Ad tertiū dō q̄ nō pōt pctm ducē in finē nullo modo vt dic dio. dic. & ideo ad diuersa q̄ pūt pctm ducē glarib⁹ defectib⁹ vt dio. dic. & ideo ad diuersa q̄ pūt pctm ducē pcipit oēs ocitōes implicāt q̄ ad bōitatē req̄rūt. & ideo ꝓcepta affirmatia nō fuerit distincta circa idē gen⁹ p̄ceptū opis & cor dis. pctm aut̄ qō ꝓcepto negatiō ꝓhibet ois tīgit oīariā ex fini bus diuersis ꝓcepta ordinari. ¶ Ad nō pōt pctm furti & mechie

dō q̄ ex h̄ ꝓbat̄ q̄ lex nō occidebat p se loq̄ndo ſz diſpoſiti/ ne iuſtificabat. ¶ Ad tertiū dō q̄ rō ſeq̄ret̄ ſi cā mort/ eēt ex lege. ñ āt erat ex ea: imo poti⁹ ad ꝛiū ordinata erat. ſz cā mort/ erat ex pctō eoꝝ q̄b⁹ lex dabat̄: ſic cā mort/ nō ē ex ſo/ le ſi febricitātes ad ſolē ſtātes moriūt̄. ¶ Ad q̄ntū dō q̄ i le ge noua nō ē aliq̄s defect⁹ q̄n iuſtificare poſſit: ſic erat i ve. lege. ꝛ iō mag/ poſſet accipi occaſio mort/ ex ve.lege q̄ꝫ noua ex noua. n. lege nō ſeq̄t̄ occaſio mort/ niſi ꝺtēnētib⁹ ipſā: qꝛ volētib⁹ obſeruare auxiliū ꝓbet. ſz lex vet⁹ etiā volētib⁹ ob/ ſeruare ꝛ deficiētib⁹ ꝓpter infirmitatē occaſio mort/ erat.

Ad q̄rtū ſic ꝓcedit̄. videt̄ q̄ lex vet⁹ nō ſolū tpalia ſz eēna ꝓmittebat. Illud enī i lege ꝓmittit̄ qđ merces leg/ pōit̄. ſz de⁹ ſeipm mercedē abrae ꝓmiſit q̄ ē bo nū eternū vt pz Heñ. xij. g̃ non ſolū tpalia ſz eēna ꝓmittebat. ¶ Pꝫ qđ ꝓmittit̄ i lege ē ꝓmiū vtut/ .ſz ꝓmiū vtut/ ꝺz eē me/ li⁹ vtute. cū igit̄ virt⁹ ſit melioꝛ oī mercede tpali videt̄ q̄ lex ēna ꝓmittē nō debuerit. ¶ Pꝫ illō qđ ē ꝺ rōnē vtut/ i lege fieri nō ꝺz. ſz vtuti ꝺiū ē ꝛ ei⁹ coꝛruptiuū, vt act⁹ ei⁹ ꝓpē bo/ nū ēnū fiat. g̃ ꝓmiſſio ēnoꝝ i lege fieri nō debuit. ¶ Sz ꝺ. Illis ſol̄ pōt hō ad bñfaciēdū initari q̄ ī pcio hꝫ. ſz carnal⁹ ppls cui lex vet⁹ data fuit ſola bona tpalia in pcio hēbat. g̃ eoꝝ ſibi ꝓmiſſio fieri ꝺbuit. ¶ Ꝛ. j. Coꝛ. xv. nō pz⁹ q̄ ſpūa le ſz q̄ aīale. ſz lex vet⁹ p⁹ dāda erat: g̃ nō ſpūalis ꝓmiſſio ſz tpal̄ i ea fieri debuit. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ lex vet⁹ nō differe/ bat a noua p radicē timoꝛ ꝛ amoꝛ. Dria enī leg/ nō attēdit ex diuerſitate obſuātiū legē ſz poti⁹ ecōuerſo cū lex ſit regl̄a ꝛ mēſura obſuātiū ipſā. ſz facē aliq̄d ex timoꝛe vl̄ amoꝛe ꝺti/ git ex diuerſa diſpōne obſeruātiū legē. g̃ penes h̄ oue leges nō diſtinguunt̄. ¶ Pꝫ null⁹ fructuoſe legē cuſtodit niſi q̄ ex amoꝛe eā obſuat. ſz i ſtatu ve.le. multi fuerūt q̄ eā fructuoſe obſuabāt vitā eēnā ex h̄ ꝓmerētes. g̃ lex vet⁹ ꝛ noua nō ꝺi/ ſtinguūt̄ p timoꝛē ꝛ amoꝛē. ¶ Pꝫ timoꝛ fuit̄ q̄ ꝺ amoꝛē diui dit̄ reſpicit penā. ſz maioꝛ pene cōmēdatio fit in noua lege q̄ꝫ i veti vt pz Heb. v. Quāto inq̄t putat/ deſcioꝛa mereri ſup plicia ꝛc̄. g̃ lex noua mag/ i timoꝛe cōſiſtit q̄ꝫ vet⁹. In ꝺiū ē qđ Aug. ꝺit̄ q̄ breuis ꝺria legis ꝛ euāgelij ē timoꝛ ꝛ amoꝛ. ¶ Pꝫ Ro. viij. Nō accepiſt/ ſpūm ſeruitut/ iterū i timoꝛē. ꝺit̄ glo. ꝓcepta i ve. lege timoꝛe fuabāt̄. ¶ Ulteri⁹ videt̄ q̄ lex vet⁹ nō ſit mag/ oneroſa q̄ꝫ noua. Qđ enī ſe hꝫ ex additōe ad aliud plura ꝺtinet. ſz noua addit ſupza veterē Mat. v. g̃ plu ra ꝺtinet. ꝛ ita videt̄ difficilioꝛ. ¶ Pꝫ q̄nto ē pfectioꝛ ſtatus vtut/ tāto maioꝛē difficultatē hꝫ: qꝛ ars ꝛ vt⁹ circa difficile ꝛ bonū ſūt vt ꝺr i. ij. etħ. ſz ſtat⁹ noue leg/ ē pfectioꝛ q̄ꝫ ſtat⁹ ve/ ter/: g̃ lex noua ē difficilioꝛ. ¶ Pꝫ infirmis ꝛ puul̄ leuia one/ ra ſūt ipōnēda. ſz illi q̄ erāt i veti lege puul̄ cōpabāt̄. q̄ āt ſūt i noua vir/ pfcis: vt pz Bal̄. iiij. g̃ lex noua ē grauioꝛ q̄ꝫ vet⁹. ¶ Sz ꝺ ē qđ ꝺr Mat. xi. Jugū meū ſuaue ē ꝛ on⁹ meū leue ¶ Pꝫ Act. xv. ꝺit̄ Petr⁹ ꝺe veti le. Hoc ē on⁹ qđ nec nos nec pres nr̄i po. poꝛ. g̃ ꝛc̄. ¶ R⁹ ꝺ̄ dō ad ꝓmā qōnē q̄ fm Dio. in iiij. c. ce. ier. lex noua media ē int̄ eccl̄iaz celeſtē ꝛ ſtatū ve. le. ꝛ iō ēna bona q̄ celeſti eccl̄ia palā ꝛ copioſe exhibēt̄ i no/ ua le. māifeſte ꝓmittūt̄. In veti āt le. nō ꝓmittebāt̄ niſi ſub q̄buſdā figur/. vñ Heb. x. ꝺr vmbrā hñs lex futuroꝝ bonoꝝ Et h̄ pp tres cās pcipue. p⁹ vt ex his q̄ coḡſcebāt aſſuefieret ēt a deo maioꝛa ſpare. 2⁹ vt nō ſolū cognitio ſz affect⁹ a tpa/ lib⁹ ad eterna manuduceret̄. 3⁹ qꝛ bona ēna nōdū ſtati eis poterāt exhiberi nōdū ſoluto pcio. vñ dilatio ꝓmiſſoꝝ ieffi cacē facēt apud ifirmos ꝓmiſſionē. ¶ Ad ꝓmū g̃ dō q̄ vbi/ cūq̄ ꝓmittūt̄ ēna i veti lege h̄ ē ſub q̄dā figura ꝛ ſilitudine tpaliū. Et ꝛz h̄ ēt de⁹ ſe mercedē abrae oſtituit ad lr̄az q̄ſi re/ muneratoꝛē i multiplicatiōe ſemis ꝛ i ꝛre ꝓmiſſe collatiōe. Vl̄ dō q̄ h̄ itelligit̄ de ꝓmiſſiōe cōit̄ oib⁹ fcā i ve. lege. ñ āt de illa q̄ fiebat ſpāl̄r ad aliquos pfcos viros q̄ ad legē nouā ptinebāt. ¶ Ad ſecūdū dō q̄ ꝓmiſſiōes tpales nō ponūt̄ i lege q̄ſi ꝓmia vtutū: ſz q̄ſi icitamēta q̄dā ad vtutē. ¶ Ad ter tiū dō q̄ ſic facē aliq̄d timoꝛe pene ē ꝺ rōnē pfcē vtut/: tū du cit ad vtutē: ita ēt facē aliq̄d pp retributōez tpalē. ꝛ iō ſic i le ge fit cōminatio pene: ita ēt pōt fieri ꝓmiſſio tpal̄ mercedis

¶ Ad ſecūdā qōnē dō q̄ ex ipo mō legiſlatiōis apparet q̄ lex vet⁹ ē lex ꝺioꝝ: lex āt noua lex amoꝝ. Lex. n. noua ex oſtē ſiōe dīne charitat/ initiū ſūpſit: qꝛ i effuſiōe ſāguīſ ieſu xpi q̄ fuit pfciſſime charitat/ ſignū nouū teſtū ꝺſumatū eſt. lex āt vet⁹ i oſtēſiōe dīne ptāt/ q̄ ꝺioꝛē īcurit initiū ſūpſit. vñ ꝛ ipa legiſlatiōe pp fulgura voces ꝛ tonitrua ꝺoꝛ audiētes ſuaſit vt dicerēt nō loq̄t̄ nobis dñs ne forte moziamur Exo. xx. ꝛ iō ve. lex hoīes pcipue īducebat p ꝺminationē penarū. Ho ua vo lex p bñficia exhibita ꝛ ſperāda. ꝛ h̄ ſat/ cōpetebat ſta tui hūani gn̄is vt pz⁹ q̄ſi rud⁹ ppls p ꝺctioꝛē pene cogēt̄: poſt modū vo p amoꝛē i bono pficēt̄. ſic enī ꝺctioꝛ ē via ad amoꝛē: ita lex vet⁹ ad nouā. ¶ Ad ꝓmū g̃ dō q̄ iſta ꝺria nō m̄ ſūt ex pte obſuātiū legē: ſz ex mō editiōis leg/ vt ꝺcū ē. ¶ Ad ſecūdū dō q̄ illi q̄ ī veti lege ex amoꝛe legē obſuabāt pfecti erāt. vñ ad legē nouā ptinebāt i q̄ ē ſtat⁹ pfectōis. ¶ Ad ter tiū dō q̄ q̄ꝫ lex noua maioza ſupplicia cōminet: tñ cōmi natio ſupplicioꝝ nō ē p̄ncipal⁹ īductio i legē nouā ſic erat in le. ve. ſz mag/ ꝓmiſſio ꝓmioꝝ ꝛ cōmemoratio bñficioꝝ q̄ ad amoꝛē incitāt. ꝛ iō lex noua nō timoꝛē ſz amoꝛē p̄ncipaliē ꝛa ꝺicē hꝫ. ¶ Ad tertiā qōnē dō q̄ difficile ꝛ onerōſuz ē debili qđ fozti ē rat̄ fm vtutē ſuſtinēt/. aliq̄d enī onerōſuz ē debili qđ fozti ē leue. et iō ꝺ onere leg/ ꝛ euāgelij poſſum⁹ loq̄ duplicit̄. aut q̄ꝫ tū ad grauitatē p̄ceptoꝝ fm ſe: aut p compationē ad virtu tē obſeruātiū. Si p⁹ mō: ſic q̄ꝫ tū ad numerū p̄cepta veter/ le/ legis erāt magis onerōſa: qꝛ lex vet⁹ artabat ad ceremonia/ lia multa ꝛ iudicialia. lex āt noua ad mozalia tñ. q̄ ēt lex na ture impat: ꝛ i vno vbo abbꝛeuiato ꝺilectiōis ꝺei ꝛ pxmi cōcludit̄. Sz q̄ꝫ tū ad explicatiōnē iſtoꝝ p̄ceptoꝝ: ſic p̄cepta noue leg/ quodāmō ſunt difficilioꝛa: qꝛ mag/ explicat virt⁹ p̄ceptoꝝ mozaliū i noua lege q̄ꝫ i veti. Et ſupaddit lex noua ꝺria q̄ꝫ tū ad explicatiōnē eoꝝ q̄ ī veti lege īplicite hēbant̄. vñ ex tebat infirmitati deferēs: ſic libellū repudij ꝛ hmōi. Si āt ſe cundo mō: ſic abſolute lex vet⁹ onerōſioꝛ erat. Tū qꝛ auxiliū gr̄e nō ꝺferebat ad mādata īpleda ſic̄ noua facit: Tū qꝛ auxiliū lex p modū timoꝝ cogebat ad h̄ ad qđ noua lex ex amoꝛe i ducit q̄ oīa leuia facit. ¶ Ad ꝓmū g̃ dō q̄ additio noue leg/ ad veterē vl̄ ē q̄ꝫ tū ad oſilia ad q̄ noua lex nō obligat: vl̄ etiā q̄ꝫ tū ad explicatiōnē eoꝝ q̄ ī veti lege īplicite hēbant̄. vñ ex h̄ nō pōt ꝛcludi q̄ lex noua ſit grauioꝛ. ¶ Ad ſecūdū dō q̄ vtuoſus ea q̄ ad vtutē ptinēt delcābilr̄ exeq̄t̄ vt ꝺr i. j. etħ. ꝛ iō vt⁹ fecta leui⁹ q̄ntūcūq̄ difficilia exeq̄t̄ q̄ carēs vtute fa cilia. cui hoc ip̄m triſte ē q̄ a delectatiōib⁹ illiciti abſtineat. ¶ Ad tertiū dō q̄ ſic q̄ toꝛtuoſa ligna oiriḡit ad partē ꝺxā mag/ deflectūt vt ſic ad rectitudinē veniat: ita ēt vt ꝺr in. ij etħ. tēdētib⁹ ad vtutē faciēdū ē vt q̄ a rectitudine virtut/ ſtoꝛti fuerūt mag/ a ꝺxis vtut/ abſtrahāt̄. Et pp h̄ ēt penitē/ tib⁹ grauioza onera ipōnūt̄ q̄ꝫ innocētib⁹. Et ita etiā carnali ppl⁹ ꝛ cernicoſo maioza onera ipōnēda fuerūt ad et⁹ ouri/ tiā edomādā: cū tñ modū ei⁹ nō exceꝺet. ſic ēt ifirmis ꝺcta artioꝛ: ꝛ pueris diſciplina ſtrictioꝛ ipōnit̄. ¶ Nō ancillā ꝛc̄. Sciēdū q̄ ancilla ꝺupl̄r ꝺcupiſci pōt. Uno mō ad ꝺcubitū ꝛ ſic ptinet ad ſextū p̄ceptū. Alio mō ad dñitatē ꝛ ſic ptinet ad ſeptimū. Audiſt/. x. coꝛdas pſalterij ꝛc̄. Per. x. coꝛdas pſal terij. x. p̄cepta leg/ intelligūt̄. Sic̄ enī Dauid egregi⁹ pſaltes ſono cythare ꝛ pſalterij ſpūm malū a Saul expellebat vt ꝺr. i. Re. xvj. ꝛ vſum ꝛ leonē iterfecit: vt ꝺr ī eodē. xvij. ita xps q̄ p Dauid ſignificat̄ coꝛda nr̄a q̄ſi pſalteriū bis. x. p̄ceptis ꝓ tiēs oīuz mortaliū pctōꝝ feras in nobis occidit: ꝛ vtutes ꝓfi cit quib⁹ ad vitā puenit̄ eternā: in q̄ cū xp̄o vīuam⁹ p oīa ſe/ cula seculoꝝ. Amen.

¶ Explicit ſcriptū ſanctiſſimi doctoꝛis Thome Aquinatis ꝛdinis predicatoꝝ ſup tertio libꝛo ſentētiarū magiſtri pe tri Lombardi cū textu ſingulis diſtinctiōib⁹ antepoſito q̄ diligētiſſime emendatū atq̄ coꝛrectū ꝛ impreſſum Uene/ tijs ingenio ac impenſa Hermāni Liechtenſtein Coloniē/ ſis: Anno natalis dñi. M. cccclxxx. die. xxvj. Aprilis.

Tituli super scriptum tertii libri sententiarum

DISTINCTIO PRIMA

Utrum deum incarnari fuerit impossibile.
Utrum deum incarnari fuerit congruum:
Utrum si homo nō peccasset de⁹ fuisset incarnat⁹.
Utrum decuerit deum tantum incarnationē sua differre.
Utrum vna persona sine alia possit carnem assumere.
Utr magi ꝺueniēs fuerit filiū icarnari vl patrē vl spūsciū.
Utrum debuit magis pater q̄ filius incarnari.
Utrum decuerit magis spiritūsanctus q̄ filium incarnari.
Utr pf ⁊ fili⁹ ⁊ spūsc⁹ possint eādē nūero naturā assumē
Utr pater potuit carnē assumere vel etiam spiritussanct⁹.
Utram vna psona possit duas būanas naturas assumere.

DISTINCTIO SECVNDA

Utrum natura humana sit pre alijs assumptibilis.
Utrum angelica sit magis assumptibilis q̄ humana.
Utrum totū vniuersū sit magis assumptibile q̄ humana.
Utrum in oīb⁹ suppositis natura humana sumi debuit.
Utrum in aliquo supposito ex eadē stirpe generato.
Utrum in ipso adam assumere debuerit naturā humanaz.
Utrum carnem humanam assumpsit.
Utr assūpserit formā toti⁹ ⁊ nō humanam animam assumpserit.
Utrum assumpserit carnem mediante anima.
Utrum animā assumpsit mediante spiritu.
Utrum assumpserit totum mediantibus partibus.
Utrum natura humana sit assumpta mediante gratia.
Utrum assumpsit carnem mediante spiritusancto.
Utrum vnio cadat media inter naturā humanā ⁊ diuinā.
Utrum caro prius fuerit concepta q̄ assumpta.
Utrum caro prius fuerit assumpta q̄ animata.
Utrum anima prius assumpta q̄ corpori vnita.

DISTINCTIO TERTIA

Utr btā vgo fuerit aīa sanctificata q̄ conceptio ei⁹ finiret.
Utrum ante natiuitatem ex vtero fuerit sanctificata.
Utrum fuerit per sanctificationem totaliter ab originali.
Utr per scificationē in vltimo fiēs īmunis a pctō actuali.
Utrum per sanctificationē illā fuerit confirmata in bono.
Utrum aliquid actiue ad christi ꝺceptionē operata fuerit.
Utr cōueniebat vgini saluatoris cōceptionem annūciari.
Utrū annūciatio fuerit per modum corporalis visitationis.
Utrum annunciatio debuit fieri per angelum.
Utrum angelus annuncians fuit de summis ordinibus.
Utr caro xp̄i in antiq̄s patrib⁹ fuerit peccato obnoxia.
Utrum solus christus in Abrahā non fuerit decimatus.
Utrū corp⁹ xp̄i fuerit ex purissimis virginis sanguinibus.
Utrū cōceptio corporis christi fuerit subito vel successiue.
Utrum xp̄o sanctificari cōueniat. s. vt indigeret scīficatiōe.

DISTINCTIO .IIII.

Utr efficiētia ꝺceptiōis xp̄i debeat apprōpari alicui psone
Utrum debeat apprōpriari patri.
Utrum sit attribuenda filio.
Utrum debeat apprōpriari spiritui sancto.
Utrum christus fm q̄ homo possit dici filius spūssancti.
Utrum possit dici filius trinitatis.
Utrum beata virgo possit dici mater hominis christi iesu.
Utrum debeat dici mater.
Utr illā ꝺceptionē aliq̄ merita p̄cesserūt in antiq̄s vl p̄rib⁹

DISTINCTIO .V.

Utrum christus diuinitate sit repletus corporaliter.
Utrum vnio sit aliquid creatum.
Utrum illa vnio sit minima vnionum.
Utrum vnio differat ab assumptione.
Utrum vnio sit facta in natura.
Utrum vnio sit facta in psona ⁊ si christus est vna persona.
Utrum assumere conueniat diuina persone.
Utrum assumere conueniat nature.
Utrum conueniat nature remotis personis.
Utrum humana natura sit assumpta.
Utrum anima separata sit persona.
Utrum persona sit assumpta.

DISTINCTIO .VI.

In quo tres ille opiniones cōmunicant.
In quo vna harum opinionum ab alia differat.
Quid vnaquaq̄ horum opinionum ponat.
Utrum in christo sint due ypostases.
Utrum in christo sint due suppositā.
Utrum in christo sint duo individua.
Utrum ibi sint due res nature.
Utrum filius dei assumpserit hominem.
Utrum hō dicat ibi compositū ex duabus substantijs tm̄.
Utrum christus sit duo naturaliter.
Utrum in christo sit tm̄ vnum esse.
Utrum persona verbi post incarnationem sit composita.
Utruz in christo fuerit aliqua cōpositio anime ⁊ corporis.
Utrum humana natura verbo accidētaliter vniatur.

DISTINCTIO .VII.

Utrum hec sit vera Deus est homo.
Utrum christus possit dici homo diuinitus.
Utrum hec sit vera Deus factus est homo.
Utrum hec sit vera Homo factus est deus.
Utrum homo christus sit predestinatus filius dei.
Utrum hic filius dei sit predestinatus esse homo.
Utrum hec sit vera Filius dei est predestinat⁹ simpliciter.

DISTINCTIO .VIII.

Utrum solummodo in viuentibus sit natiuitas.
Utrum humana natura sit nata in christo.
Utrum diuina natura in christo nata sit de virgine.
Utrum ponende sint due natiuitates christi vel vna.
Utrum christus debeat dici bis natus.
Utrum in christo sint due filiationes.

DISTINCTIO .IX.

Utrum latria sit virtus.
Utrum latria sit donum.
Utrum virtus sit generalis.
Utrum sit virtus theologica.
Utrum ad aliquam virtutum cardinalium reducatur.
Utrum humanitati christi exhibenda sit latria.
Utrum imaginibus christi latria sit exhibenda.
Utrum cruci latria sit exhibenda.
Utrum viris sanctis honor latrie sit exhibendus.
Utrum sine peccato alicui possit honor latrie exhiberi.
Utrum exhibita sit vniuoca cum illa que deo exhibetur.
Utrum latria debeatur deo ratione potentie.
An debeatur sibi ratione sapientie.
An debeatur sibi ratione bonitatis.
Utrum alia latria debeatur patri alia filio.
Utrum latria deo sit exhibenda fm carnales ritus.
Utrum latria ⁊ dulia sint idem.
Utrum dubia habeat diuersas species.
Utrum peccatores debeant adorari dulia.
Utrum prelatus peccator debeat adorari dulia.
An prelatus malus minus sit adorādus q̄ subditus bon⁹.
Utrum demonibus dulia debeat exhiberi.
Utrum irrationalibus dulia debeat exhiberi.

DISTINCTIO .X.

Utrum christus fm q̄ homo sit deus.
Utrum christus fm q̄ iste homo sit deus.
Utrum christus fm q̄ homo sit predestinatus.
Utrum christus fm q̄ homo sit persona.
Utrum fm q̄ homo sit individuum.
Utrum fm q̄ homo sit suppositum vel res nature.
Utrum conueniat deo aliquem in filium adoptare.
Utrum adoptare sit tm̄ dei patris.

Tituli super scriptum tertii libri sententiarum

An toti trinitati competat adoptare.
Utrum per filium sit tm̃ adoptatio.
Utrum omnibus creaturis conueniat adoptari.
An homines ex ipsa creatione adoptet.
Utrum conueniat angelis adoptari.
An christus sit filius adoptiuus.
Utrum predestinatio christi sit de natura ⁊ de persona.
Utrum p̃stinatio xp̃i sit cõformis p̃destinationi humane.
Utrum p̃destinatio xp̃i sit causa efficiẽs nr̃e p̃destinatiõis
An sit causa exemplaris.
An sit causa finalis.

DISTINCTIO .XI.

Utrum filius dei sit creatura.
Utrum christus sit creatura.
Utrum christus fm̃ q̃ homo possit dici creatura.
Utrum ea que sũt humane nature possint dici de filio dei.

DISTINCTIO .XII.

Utrum hec sit vera Iste homo incipit esse.
Utrum hec sit vera Homo incipit esse deus.
Utrum ille homo potuit peccare.
Utrum christus habuit potentiam peccandi.
Utrum filius dei assumere debuit aliquem sexum.
An vtrũq; sexum assumere debuit.
Utrum sexum femineum assumere debuit.
Utrum ab vtroq; sexu carnem assumere debuit.
Utrum de vno tm̃ carnem assumere debuit.

DISTINCTIO .XIII.

Utrum in xp̃o fuerit gratia habitualis perficiẽs aiam ei⁹.
Utrum in eo fuerit gratia singularis hominis.
Utrum habuit christus plenitudinẽ gratie.
An xp̃s habuit mozales vtutes vt tẽperantiã ⁊ huiusmodi.
An christus habuit magnificentiã ⁊ huiusmodi.
Utrum gratia christi fuerit infinita.
Utrum gratia christi potuit augmentari.
Utrum christus fm̃ q̃ homo sit caput ecclesie.
Utrum christus fm̃ q̃ homo sit caput angelozum.
Utrum sit caput omniũ hominum.
Utrum sit caput animarum tm̃ ⁊ non cozpozum.
Utrum gratia vnionis sit creata.
Utrum gratia vnionis sit idem quod gratia capitis.
Utrum sit eadem gratia capitis ⁊ gr̃a singularis hominis.
Utrum gratia singularis persone p̃cedat gratiam vnionis.
Utrum gr̃a singularis persone precedat gratiam capitis.
Utrum gratia vnionis sit prioz q̃ gratia capitis.

DISTINCTIO .XIIII.

Utrum in christo sit aliqua scientia creata.
Utr̃ scia creata vl̃ cognitio i xp̃o sit act⁹ tm̃ vl̃ act⁹ ⁊ habit⁹.
Utrũ aia christi mediãte aliquo habitu cognouerit verbũ.
Utrũ oportet in christo ponere aliũ habitũ quo cognoscit verbum ⁊ quo res in verbo.
Utr̃ p̃ter sciaz quã hz de reb⁹ in vbo habeat aliã de rebus.
Utrum anima christi videdo verbũ cõprehendat ipsum.
Utrum in verbo cognoscat oĩa que cognoscit verbum.
Utrum cognoscat omnia ita limpide sicut verbum.
Utrum vno intuitu omnia videat que cognoscit in verbo.
Utrum anima christi fm̃ illam scientiã qua cognoscit res in propria natura cognoscat omnia.
Utr̃ scia aie fm̃ quã cognoscit res sit maioz q̃ scia angelor̃
Utrum xp̃s habuerit scientiã per modũ collationis.
Utrum per plures habitus scientia christi diuisa fuerit.
Utrum scientia anime christi in aliquo profecerit.
Utrum anima christi scientiam ab angelis acceperit.
Utrum aia christi habuit omnipotẽtiã sicut omniscientiã.

DISTINCTIO .XV.

Utrum christus naturam humanam cum defectibus ⁊ infirmitatibus accipere debuit.
Utrum omnes defectus p̃ter peccatũ accipere debuit.
Utrum huiusmodi defectus susceperit vel contraxerit.
Utrum omne cozpus possit pati.
Utrum anima sit passibilis.
Utrum anima christi possit pati.
Utrum christus iusticiam habuit.
Utrum in christo ira fuerit.
Utrum in christo fuerit timoz.
Utrum in christo fuerit verus doloz in sensu.
Utrum doloz peruenit ad superiozem rationem.
Utrum doloz christi fuerit maioz omnib⁹ dolozib⁹ iustor̃ vel martyrũ: vel damnator̃ qui sunt in inferno: vel ipsi⁹ Ade. ⁊ possibile fuisset ipsum pati in statu innocentie.

DISTINCTIO .XVI.

Utrum necessitas moziendi tm̃ sit homini ex peccato.
Utrum in christo fuit necessitas moziendi.
Utrum necessitas moziẽdi vel patiendi subfit in christo voluntati humane.
Utrum claritas que fuit in christi cozpoze in trãsfiguratione fuerit vera. ⁊ vtrum fuerit imaginaria.
Utrum claritas illa fuerit gloziosa.
Utrum claritas redundet in cozpus a glozia anime.
An fuerit in cozpe xp̃i illa claritas: vl̃ in aere: vel in vestib⁹.

DISTINCTIO .XVII.

Utrum in christo fuerit voluntas alia q̃ diuina.
An affectus humanus in christo debeat dici voluntas.
Utrum in christo fuerit alia voluntas humana scilicet sensualitas p̃ter voluntatem rationis.
Utrum in christo sint plures voluntates rationis.
Utrum voluntas humana in christo diuine voluntati semper confozmis fuerit in volito.
Utr̃ volũtas sensualitatis fuerit ỹria volũtati rõnis in xp̃o
Utrum voluntas rationis erat sibi ipsi contraria.
Utrum christus fuerit conueniens ozare.
Utrum debuerit ozare tm̃ p̃o se ozauit fuerit actus sensualitatis.
Utrum qua ozatio p̃o se ozauit fuerit actus sensualitatis.
Utrum omnis ozatio christi fuerit exaudita.
Utrum christus fm̃ q̃ homo dubitauerit.

DISTINCTIO .XVIII.

Utrum in christo sit vna tm̃ actio.
Utrum christus meruerit.
Utrum potuerit mereri in instanti sue conceptionis.
Utrum christus meruerit sibi immozalitatem anime.
Utrum meruerit exaltationẽ ⁊ nomẽ qõ est sup oẽ nomẽ.
Utrum meruerit substãtiale p̃miũ anime id est fruitionẽ.
Utrum christus per passionem meruerit sibi.
Utrum christus meruerit nobis.
Utrum meruerit nobis ianue apertionem.
An per ascensionem aperuerit nobis ianuam.

DISTINCTIO .XIX.

Utrum per passionem christi simus liberati a peccato.
Utrum omnia peccata per christi mozrem deleta sint.
Utr̃ p̃ passionẽ xp̃i sum⁹ a diabolo liberati vl̃ a fuiture ei⁹.
Utr̃ p̃ passionẽ xp̃i diaboli potẽtia diminuta fit vl̃ extincta
Utruz per passionez xp̃i liberati sumus a pena eterna.
Utrũ per passionez eius liberati sumus a pena temporali.
Utrũ quia christus nos liberauit debeat dici redemptor.
Utrum solus filius dei dicendus sit redẽptor.
Utrum christus nos deo reconciliauit.
Utrum ipse sit mediator fm̃ humanam naturam.
Utrum soli christo homini conueniat esse mediatorem.
An spiritussanctus sit mediator vel dici debeat.
An demones sint mediatores.
An angeli beati possint dici mediatores.
An sacerdotes sint mediatores ⁊ similiter alij sancti.

DISTINCTIO .XX.

Utrum humana natura fuerit reparanda.
Utrum per satisfactionem debuerit reparari.
Utr̃ fuerit necessariũ p̃ satisfactionẽ hũanã naturã repari.
Utr̃ aliq̃ pura creatura potuit satisfacere p̃ hũana natura.

Tituli super scriptum tertii libri sententiarum

Un purus homo poterat satisfacere pro humana natura.
An libet bō potuit satisfacere p natura que in ipso erat.
Hec tres questiones determinantur simul.
An angelus potuit satisfacere pro humana natura.
Utrum satisfactio debuerit fieri per passionē christi.
An effusio sanguinis xpi in circūcisione potuit sacisfacere.
Utrum alius modus fuerit possibilis nostre redēptionis.
Utrum alius modus fuisset cōueniētior nostre redēptiōis.
Utrum deus pater tradiderit ad passionē filium.
Utrum passio christi fuerit bona.

DISTINCTIO .XXI.

Utrum diuinitas sit separata a carne in morte christi.
Utrum diuinitas sit separata ab anima in morte christi.
Utrum corpus christi post mortem debuit incinerari.
Utrum filius dei debeat dici mortuus.
Utrum fuerit necessarium christum resurgere.
Utrum debuit tertia die resurgere.
Utrum debuit statim resurgere cum expirauit.
An sit verum quod dicit Math. xij. Sicut fuit Jonas ⁊c.
An resurrexerit secunda die vel magis secunda nocte.
Utrū christus resurrectionē suā argumētis pbare debuerit.
In illa argumenta euacuauerunt fidem.
An fuerunt congruentia illa argumenta.
Utrū argumētū sūptū ex visibili operatione sit cōueniens.
An christus a discipulis potuit videri.
In illa effigies peregrini quā ostēdit fuerit in corpe xpi.
Utrum debuerit se palpabilem exhibere discipulis.
An per palpationē sufficiēter pbauerit veritatē corpis sui.
An galios sensus pbare debuerit veritatē resurrectionis
Utrū per cicatrices suas resurrectionez probare debuerit.
An xps Thome cicatrices palpabiles exhibere debuit.
Utrz debuerit p manducationē suā resurrectionē probare.

DISTINCTIO .XXII.

Utrz in triduo quo iacuit in sepulchro posit dici homo.
An sacerdotiū xpi fuerit interruptū contra auctoritatez p/
phete. Tu es sacerdos in eternum ⁊c.
An post mortem posset dici homo.
An post mortem possit dici quilibet homo.
Utrum christus vbiqz fuerit homo.
Utrum christus ad inferos descendit.
Utrum descendit vsqz ad infernum damnatorū.
Utrum christus in limbo morum contraxerit.
Utrum christus limbum patrum illuminauit.
Utrū christ⁹ eos qui erant in limbo puerorz inde eduxerit
Utrum liberauerit eos qui erant in purgatorio.
Utrum congruū fuerit ⁊ expediens xpm in celū ascendere.
Utrum motus ascensionis fuerit violentus.
Utrum motus ascensionis fuerit subito.
Utrum statim post resurrectionem debuerit ascendere.
Utrum christus ascenderit super omnes celos.
Utrum ascenderit ad dextram patris.
Utrum soli christo conueniat sedere ad dextram patris.

DISTINCTIO XXIII.

Utrum indigeamus habitibus operationibus humanis.
Utrum habitus in nobis existentes cognosci possint.
Utrum virtutes sint habitibus vel potentie.
Utrum virtutes sint passiones.
Utrum virtutes sint habitus vel actus.
Utrum habitus intellectuales possint dici virtutes.
Utrum virtutes morales ab intellectualibus distinguāt.
Utrum virtutes theologice ab vtrisqz distinguantur.
Utrum sint plures virtutes theologice ēs tres.
An sint tñ vna vel plures.
An sint due.
Utrum diffinitio apli quam ponit de fide sit conueniens
sm omnem partem.
Utrum credere sit cum ascensu cogitare sicut dic̄ Augu.
Utrum actus credendi sit multiplex vel vnus tñ.
Utrum actus fidei habeat certitudinē maiorē ēs scientia.
Utrum fides sit in voluntate sicut in subiecto.
Utrum fides sit in intellectu practico.
Utrum fides sit virtus intellectualis.
Utrum fides sit virtus. Et vtrum sit habitus.
Utrum fides sit vna virtus. Et vtrū sit habitus vnus.
Utrum fides sit prior aliis virtutibus.
Utrum fides per charitatē formetur.
Utrum fides informis sit virtus.
Utrum fides formata ⁊ informis differant specie.
Utrum sit donum dei vel habitus acquisitus.
Utrum fides informis sit in demonibus.
Utrum in hereticis maneat fides informis.
Utrum fides informis euacuetur aduenīente charitate.
Utrum maneat fides informis aduenīente charitate quo
ad actum.
Utrum fides informis possit fieri formata.
Utrum veritas increata sit obiectum fidei.

DISTINCTIO .XXIIII.

An veritas increata possit esse obiectum fidei.
Utrum vitas increata sit circa vez cōplexū vel enūciabiliū.
Utrum fidei possit subesse falsum.
Utrum fides possit esse vel sit de visis.
Utrum fides possit esse de scitis.
Utrum ea de quibus est fides sint ignota.
Utrum necessariū sit hoī credere aliqd cui⁹ nō hz scientiā.
Utrum credere his que non videmus sit laudabile.
Utrum ratio humana diminuat meritum fidei.

DISTINCTIO .XXV.

Utz diffinitio Rich. de scō vic. de articulo sit competens.
An diffinitio Jsidori sit bona.
An alia diffinitio Hugo. de sanc. vic. sit bona.
Utrum articulus possit dici formatus vel informis.
Utrum articuli debuerint colligi in simbolo.
An aliis ab apostolis licuerit simbola condere.
Quare simbolū apostolorū ⁊ Nicen. diuidunt in tres par/
tes. ⁊ simbolum Athanasij in duas.
Quare simbolū apostolorū dic̄t summisse ⁊ alia cantant.
Utrum articuli conuenienter distinguant in simbolo.
An in simbolo aliquid superfluum sit.
An sit aliquid ibi diminutum.
An simbolū sit sufficiēter traditū ⁊ de sufficiētia eius.
Utrum explicatio fidei sit de necessitate salutis.
Utrum quilibet teneatur habere fidem explicitā de omni/
bus que ad fidem pertinent.
Utrum maiores magis teneantur habere fidem explicitaz
ēs minores.
Utrum minores habeant fidem implicitā in fide maiorū.
Utrum per successionem temporum fidei profecerit.
Utrum oportuit habere semp fidē explicitā de redēptore.
Utrum oportuerit semper habere fidem explicitam de his
articulis quos tangit Magister in littera.
Utrum oportuerit semp habere fidē explicitā de trinitate.

DISTINCTIO .XXVI.

Utrum spes sit passio.
Utrum spes differat ab aliis passionibus. s. timore ⁊c.
Utrum sit principalis passio vel amor vel desideriū vel au/
dacia vel penitentia.
Utrum spes possit esse in parte intellectiua.
Utrum spes sit virtus.
Utrum sit virtus theologica.
Utrum sit virtus distincta ab aliis.
Utrum possit esse informis.
Utrum habeat certitudinē in suo actu.
Utrum in christo fuerit spes.
Utrum angeli ⁊ anime bonorum habeant spem.
Utrum damnati ⁊ demones habeant spem.

Tituli super scriptum tertii libri sententiarum

DISTINCTIO .XXVII.

Utrum diffinitio Dio. de amore fm omnē ptē sui sit bona.
Utrum amor sit tm̄ in concupiscibili.
Utrum amor sit prima z principalior affectio anime.
Utrum cognitio sit altior amore.
Utrum charitas sit idē qō cōcupiscētia vel q̄d sit charitas.
An sit idem quod amor.
An sit idem quod beniuolentia.
An sit idem quod concordia.
Utrum charitas sit virtus.
Utrum subiectum charitatis sit ratio.
Utrum sit vna virtus siue plures.
Utrum sit distincta ab alijs virtutibus vel sit spālis virtus.
Utrum charitas sit forma aliarum virtutum.
Utrum charitas possit esse informis.
Utrum de⁹ a nobis in statu vie p essentiā suā possit amari.
Utrum deus possit corporaliter diligi.
Utrum dilectio qua deum diligimus habeat modum.
Utrum modus diligēdi q̄ est in p̄cepto possit in via stari.

DISTINCTIO .XXVIII.

Utrum virtutes ex charitate sint diligende.
Utrum creature irrationabiles ex charitate sint diligende.
Utrum angeli ex charitate sint diligendi.
Utrum ad malos hoīes charitatē habere debeamus.
Utrum demones ex charitate sint diligendi.
Utrum homo debeat semetipsum diligere ex charitate.
Utrum corpora nostra sint ex charitate diligenda.

DISTINCTIO .XXIX.

Utrum charitas ordinem habeat.
Utrum ordo charitat⁹ sit accedēdus fm affectū vel effectū.
Utrum deus sit diligendus supra omnia ex charitate.
Utr̄ in dilectiōe dei possit hr̄i respect⁹ ad aliquā mercedē.
Utrū homo seipsū magis ex charitate diliget q̄ proximū.
Utr̄ hō ex charitate debeat diligere extraneos q̄ p̄rimos.
Utrū pater sit maxime diligendus vel filij vel br̄ factores vel seipsum debeat diligere vel vxorē vel frēs vl̄ matres.
Utrum conuenienter distinguantur gradus charitatis.
Utrum omnes teneamur ad charitatem perfectam.
Utrū habētes charitatē teneant̄ ad oia que sūt pfectionis.

DISTINCTIO .XXX

Utrum omnes teneantur diligere inimicos.
Utrum omnes teneantur signa amicicie inimicis.
Utrum maioris meriti sit diligere amicum q̄ inimicum.
Utr̄ diligere proximū sit magis meritoriū q̄ diligere deū.
Utrum meritum consistat principaliter in charitate.

DISTINCTIO .XXXI.

Utrum habens charitatem possit eam amittere.
Utrum liber vite sit quid creatum.
Utrum liber vite sit proprium filij.
Utrum sit attributū spiritussancti scilicet liber vite.
Utrum liber vite sit in respectu dei.
Utrum sit in respectu omniū creaturarum.
Utrum sit de malis.
Utrum aliquid quod sit ibi. debeat dici deleri.
Utrum quelibet charitas possit resistere cuilibz tēptationi.
Utrum hō post peccatū semp in minori charitate resurgat.
Utrum semper resurgat in equali charitate.
Utrum fides euacuetur in patria.
Utrum spes euacuetur in patria.
Utrum aliquid de substantia habit⁹ fidei z spei remaneat idem numero.
Utrum charitas vie euacuetur in patria.
Utrum ordo dilectionis qui modo est fuerit in christo vel in sanctis qui sunt in patria.
Utrum in scis btis sit ordo charitatis q̄tū ad se z primos.
Utr̄ sci diligāt pl⁹ magis bonos z se meliores pl⁹ q̄ seipsos et extraneos meliores q̄ ꝓpinquos min⁹ bonos illis.
Utr̄ xp̄s dilexerit plus Petrū vel Joannē vel econuerso.
Utrum scientia quā modo habemus totaliter tollatur.

DISTINCTIO .XXXII.

Utrum deo competat creaturam amare.
Utrum deus diligat omnem creaturam.
Utrum deus ab eterno dilexit creaturas.
Utrum deus omnia equaliter diligat.
Utrum de⁹ plus diligat iustū p̄scitū q̄ petōrē p̄destinatū.
Utrum de⁹ plus diligat penitentem q̄ innocentem.
Utrum de⁹ magis diligat hominē q̄ angelum.
Utrum deus magis diligat humanum genus q̄ christū.

DISTINCTIO .XXXIII.

Utrum omnes virtutes mozales sint vna virtus.
Utrum alie virtutes mozales a prudentia distinguantur.
Utrum alie virtutes mozales a tribus distinguāt̄ q̄ Magister in littera ponit.
An ille tres ab inuicem differant.
Utrum virtutes mozales insint a natura.
Utrum virtutes mozales possint acquiri actibus.
Utrum alique virtutes mozales sint infuse.
Utrum infuse differant specie ab acquisitis.
Utrum virtutes mozales consistant in medio.
Utrum iniusticia sit medium rei.
Utrum virtutes intellectuales habeant medium.
Utrum virtutes theologice habeant medium.
Utrum virtutes mozales maneant in patria.
Utrum alique virtutes debeant dici cardinales.
An vna debeat dici cardinalis respectu alterius.
An melius dicerentur capitales q̄ cardinales.
An omnes virtutes dicende sint cardinales.
Utrum mozales virtutes dicende sint cardinales.
An virtutes theologice possint dici cardinales.
Utrum tm̄ quattuor sint virtutes cardinales.
An pauciores vel plures.
Utrum poti⁹ alie virtutes. s. mansuetudo: magnanimitas: būilitas: penitētia: liberalitas: debeant dici cardinales.
Utrum prudentia habeat aliam naturam specialem.
Utr̄ passiōes sint mā tēpātie z fortitudinis vl̄ res exīores.
Utrum iusticia sit circa operationes.
An iusticia habeat aliquam specialem materiam.
Utrum prudentia habeat actū virtutis distinctū ab alijs.
An act⁹ quos mgr̄ assignat in dā virtutib⁹. s. subuenire miseris ꝓcauere insidijs. z huiusmodi cōicant virtutibus.
Utrū aliqua potentia anime sit subiectū alicuius virtutis.
Utrū tēperātia z fortitudo sint in irascibili z concupiscibili.
An vtutes humane sint tm̄ in rōne vel tm̄ in voluntate.
An appetitiua sensibilis possit esse subiectū virtutis.
Utrum iusticia sit in irascibili z concupiscibili.
Utrum prudentia sit in ratione vel in volūtate.
Utrum alie virtutes cardinales reducantur ad prudentiaz sicut ad principaliorem, vel causam.
An ad iusticiā possint reduci vl̄ fortitudinē vel tēperātiaz.
An memoria preteritorū intelligētia presentiū z prouidentia futurorū sint partes prudentie sicut dicit Tullius.
Utrum prudentia: cautio: circūscriptio: docilitas: sint partes prudentie sicut dicunt quidam.
Utr̄ eusebia: sinesis: gnomū: sint partes prudētie sicut dicit philosophus. vj. Ethicorum.
Utr̄ eusebia solertia: ꝓuidētia: politica: iconomica: dialetica: rethorica: phīca: sint partes prudētie sicut dicit quidam philosophus grecus.
Utrum continentia: clementia: modestia: sint partes tēperantie sicut dicit Tullius.
Utr̄ sobrietas z castitas sint ptes tēperātie sic̄ dicūt quidā.
Utr̄ austeritas: būilitas cōtinētia: simplicitas: ornatus: bona ornatio: per se sufficientia ista septem sint partes temperantie sicut scribitur a quodā philosopho greco.
Utrum magnificentia: fidentia: patientia: perseuerātia: benignē assignentur a Tullio esse partes fortitudinis.

Tituli super scriptum tertii libri sententiarum

Ulterius vtrū magnanimitas fiducia: securitas: magnificē tia: cōstantia: tolerantia: firmitas: sint septē partes fortitudinis sicut dicit Macrobius.

Utrū pbus conuenienter istos quinq; modos fortitudinis adiungat in. iii. Ethi. sm q; fortitudo.

Utr eusebia: lema: magnanimitas: pseuerātia: magnificentia: andragathia sint ptes fortitudinis siē dicē q̄dā grec⁹.

Utrum religio: pietas: gratia: meditatio: obseruantia: veritas: sint partes iusticie sicut dicit Tullius.

Utrū innocētia: amicitia: cōcordia: pietas religio; bonitas: affectus sint partes iusticie: sicut dicit Macrobius.

Utrū obediētia respectu superiorꝭ. disciplina respectu inferiorꝭ. equitas respectu pariū. fides ⁊ veritas respectu omniū. sint partes iusticie: sicut dicunt quidam.

Utr bñ dividāt iusticiā in liberalitatē ⁊ seueritatē. ⁊ hanc in benignitatē ⁊ beneficentiā. Et benignitatez in religionem: pietatem: innocentiam: amiciciam: reuerentiā: concordiam: misericordiam.

Utrum bene dividat pbus Ethi. v. iusticiam in legalē ⁊ specialem que est equitas. ⁊c.

Utrūz benignitas liberalitas ⁊c. sint familiares iusticie vt dicit philosophus grecus.

DISTINCTIO .XXXIIII.

Utrum dona sint virtutes.

Utrum plura debeant esse dona q̄z septem.

Utrum dona maneant in patria.

Utrum beatitudines respondeant singulis donis.

Utrum fructus correspondeant donis.

Utrum petitiones donis respondeant.

Utrum diffinitio timoris sm Damascē. sit bona.

Utrum timor bene dividatur in seruilem ⁊ castum.

Utrum timor inter dona debeat computari.

Utrum timor seruilis sit a spiritusancto.

Utrum vsus timoris seruilis sit bonus.

Utrum timor seruilis tollatur adueniente charitate.

Utrum timor castus ideꝫ sit in substātia cū timore seruili.

Utrum initialis differat scōm substantiam a casto.

Utrum timor castus diminuatur charitate crescente.

Utrum timor castus euacuetur gloria adueniente.

Utrum fortitudo q̄ē donū differat a fortitudine q̄ē virt⁹.

Queritur quis est actus doni fortitudinis in via.

Queritur quis actus insit in patria doni fortitudinis.

Utrum pietas sit donum.

Queritur de actu pietatis in via.

Queritur de actu eius in patria.

DISTINCTIO .XXXV.

Utrum vita cōuenienter dividat per actiuā ⁊ cōtēplatiuaz.

Utrum vita contemplatiua consistat tm̄ in actu cognitiue.

Utrum vita cōtēplatiua consistat in operatione rationis.

Utrum oīs actus intellect⁹ ad vitaz cōtēplatiuā pertineat.

Utrum vita actiua consistit tm̄ in his que ad alterum sunt.

Utrum cognitio aliquo modo ad actiuam pertineat.

Utrum vita actiua possit esse cum contemplatiua.

Utrum vita actiua sit nobilioꝛ q̄z contemplatiua.

Utrum vita actiua sit maioris meriti q̄z contemplatiua.

Utrum contemplatiua sit diuturnioꝛ actiua.

Utrum sapientia sit donum.

Ulterius vtrum sapientia sit tm̄ de diuinis.

Ulterius vtrum sapientia sit in intellectu.

Utrum intellectus sit donum.

Utrum intellectus donum habeat aliquem actum in via.

Utrum intellectus donum a sapientie differat dono.

Utrum donum scientie sit tm̄ de humanis vel de diuinis.

Utrum sit tm̄ practica scientia vel speculatiua.

Utrum in scientia humanoꝛ sit aliq̄d curiositatis ⁊ noxie.

Utrum consilium sit donum.

Utrum consilij donum differat a dono scientie.

Utrum actus consilij sit in patria.

DISTINCTIO .XXXVI.

Utrum virtutes politice sint connexe.

Utrum virtutes gratuite sint connexe.

Utrum dona sint connexa.

Utrum virtutes sint equales.

Utrum vicia sint connexa.

Utrum modus charitatis sit in patria.

DISTINCTIO .XXXVII.

Utrum necessarium fuerit legem scriptam tradi ⁊ maxime decem precepta.

Utrum precepta decalogi conuenienter assignentur.

Utrum debeant decem legis esse precepta.

Utrum precepta bene ordinentur.

Utrum oīa legis precepta ad illa decē decalogi reducant.

Utrum precepta decalogi sint dispensabilia.

Utrum conueniens fuerit sabbati observationē precipere.

Utrum preceptum de sabbato obseruando fuit mortale.

Utrum illud p̄ceptuz de sabbato debuit cessare tpe gratie.

Utrum vsuras accipere sit peccatum.

DISTINCTIO .XXXVIII.

Utrum diffinitio data in littera de mēdacio sit conuenīēs.

Utrum diffinitio mendacij in littera sit conueniens.

Utrtrum omne mendacium sit peccatum.

Utrum omne mendacium sit peccatum mortale.

Utrum gradus mendacioꝛ in littera cōueniēter assignēt.

DISTINCTIO .XXXIX.

Utrum iurare sit idem quod deum testem inuocare.

Utrum iuramentum sit per se appetendum.

Utrum licitum sit iurare.

Utrum ille tres comites qui ponuntur in littera exigantur ad iurationem.

Utrum iuramentum incautum sit obligatoꝛium.

Utrum iuramentum coactum sit obligatoꝛium.

Utrum iuramentum obliget sm intentionem recipientis.

Utrum periurium sit mendacium iuramento firmatum.

Utrum omne periurium sit peccatum mortale.

Utrum liceat iuramentum recipere ⁊ exigere.

DISTINCTIO .XL.

Utrum mechia ⁊ furtum conuenienter inter precepta decalogi assignentur.

Utrum lex Moysi manum ⁊ animum cohibuit.

Utrum lex vetus iustificaret.

An lex vetus occideret.

Utrum lex vetus temporalia tm̄ vel eterna promittit.

Utrum lex vetus differat a noua sm radicem.

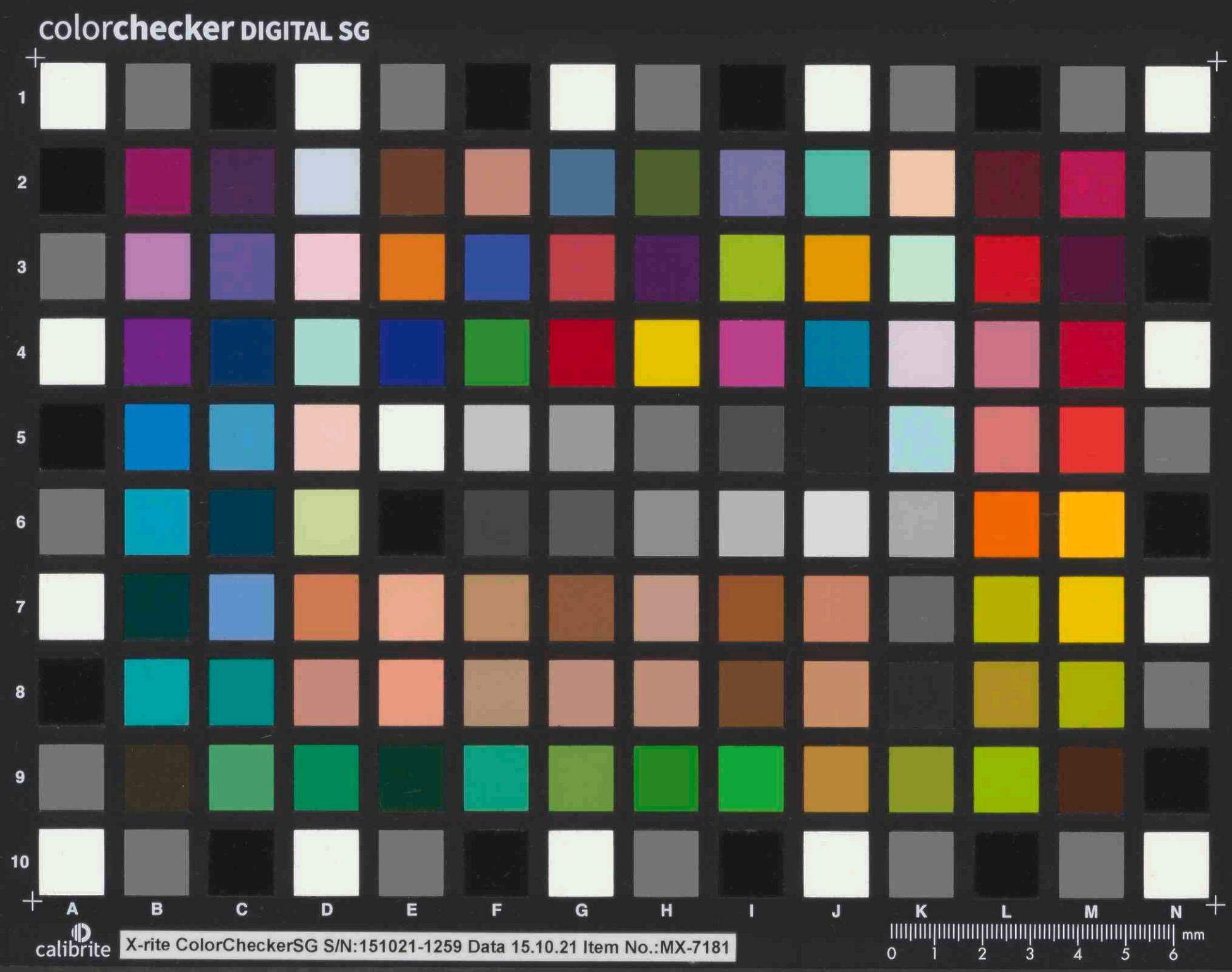
Utrum lex vetus sit magis onerosa q̄z noua.

Explicium tituli tertij scripti sententiarū sancti Thome aquinatis Ordinis predicatorum.

Registrum

abcdefgbiklmnop sunt quaterni qrstv terni sunt.

A977731

colorchecker DIGITAL SG
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
calibrite
X-rite ColorCheckerSG S/N:151021-1259 Data 15.10.21 Item No.:MX-7181
mm
0
1
2
3
4
5
6